















**COLLECTIO**  
**OMNIUM CONCLUSIONUM ET RESOLUTIONUM**  
QUAE IN CAUSIS PROPOSITIS  
APUD  
**SACRAM CONGREGATIONEM CARDINALIUM**  
**S. CONCILII TRIDENTINI**  
**INTERPRETUM**  
PRODIERUNT AB EIUS INSTITUTIONE  
ANNO MDLXIV AD ANNUM MDCCCLX  
DISTINCTIS TITULIS ALPHABETICO ORDINE PER MATERIAS DIGESTA  
CURA ET STUDIO

**SALVATORIS PALLOTTINI**

S. THEOLOGIAE DOCTORIS, IN ROMANA CURIA ADVOCATI, PENES EAMDEM SACRAM CONGREGATIONEM  
MATRIMONIORUM, SACRARUM ORDINATIONUM, PROFESSIONUM RELIGIOSARUM DEFENSORIS EX OFFICIO  
SUPPLICUM LIBELLORUM ET COMMISSIONUM, QUAE BREVIBUS APOSTOLICIS LITTERIS  
ANNULO PISCATORIS OBSIGNATIS CONFECTAE AD ECCLESIASTICOS IUDICES EXTERIS IN REGNIS  
MORANTES MITTUNTUR, REVISORIS, ET CONCILII VATICANI NOTARII.

TOMUS IX.



**ROMAE**

TYPIS S. CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE  
MDCCCLXXXII.

37248







COLLECTIO  
OMNIUM CONCLUSIONUM ET RESOLUTIONUM  
QUAE IN CAUSIS PROPOSITIS  
APUD  
SACRAM CONGREGATIONEM CARDINALIUM  
S. CONCILII TRIDENTINI  
INTERPRETUM  
PRODIERUNT AB EIUS INSTITUTIONE  
ANNO MDLXIV AD ANNUM MDCCCLX

DISTINCTIS TITULIS ALPHABETICO ORDINE PER MATERIAS DIGESTA.

§. V.

ECCLESIA PAROCHIALIS QUOAD PROBATIONEM

1. Unica Familia non sufficit ad constituendam Plebem, cum saltem decem ad hunc effectum Familiae requirantur, Reiffenst. ius can. lib. 3 tit. 28 n. 6, et Rota in Recent. decis. 348 n. 38 part. 11: quin obsit, quod minori etiam numero Familiarum conservari possit ius parochiale, quia id procedere intelligendum est, ubi certo constat de antiqua parochialitate; secus autem quoties dubia est parochialitas, et non constat, in loco maiore fuisse numerum Familiarum, cum immo nec ad conservandam parochialitatem sufficere tres aut quatuor Familias, sed locum esse unioni teneat Rota in decis. 277 n. 21 coram Crispo in *Constantien. Iurium parochialium et exemptionis die 18 Decembris 1762 S. Aeque.*

2. Ecclesia, autem parochialis non est, nisi constet de eius erectione auctoritate Ordinarii, sine qua nulla Ecclesia parochialis

efficitur, Can. *Nullus* 16 quaest. 7, Barbosa de Paroch. part. 1 cap. 1 n. 38, Rota de execution. litt. apost. part. 3 cap. 6 n. 43 in *Portuen. Applicationis Missae pro populo die 19 Iulii 1766 S. Ait.*

3. Ceterum qualitas parochialis alicuius Ecclesiae probatur signis et argumentis, Rota in Recent. decis. 32 a n. 2 part. 18 in *Venusina die 25 Iunii 1763 S. Praeterea.*

4. Enimvero quum Gandulphus Rector Ecclesiae S. Mariae Nazaret alique aliarum Ecclesiarum Rectores negarent, Ecclesiam S. Stephani esse Plebanam, sed contra ex coniecturis et argumentis talem esse ostenderetur, proposito dubio: - I. An constet de Plebanatu Ecclesiae S. Stephani loci Sigestri? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, Affirmative - in *Brugnatens. Plebanatus et Praeeminentiarum die 20 Novembris 1745.*



5. Similiter quum ex signis et argumentis id satis constaret, proposito dubio: I. An parochialis Ecclesia S. Ioannis Baptistae in Octavo sit Ecclesia Plebana et Caput Congregationis, quam nonnullae Parochiales Ecclesiae ei propinquae constituunt? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad primum, Affirmative - in *Faventina Praeeminentiarum et Iurium parochialium die 14 Maii 1746.*

6. Unde licet sit unicus Fons baptismalis et liber, in quo omnes regenerati describuntur, et Rectores curam animarum exercent non per ambitum certis finibus distinctum, sed per Familias, si graves de cetero concurrant coniecturae parochialitatem enunciantes, omnes huiusmodi Ecclesiae Parochiales renunciuntur in *Brixien. Iurium parochialium die 24 Maii 1732.*

7. Siquidem in populosio Oppido Campobassi praeter parochialem Ecclesiam S. Mariae maioris, cui praeerat Archipresbiter, erant etiam aliae tres, videlicet S. Georgii S. Bartholomaei et Sanctorum Angeli et Mercurii, quarum unaquaeque suum habebat Rectorem, cum animarum curam non quidem per ambitum certis finibus distinctum, sed per familias, singulis eisdem Ecclesiis assignatas et parochiali iuri addictas. Fons baptismalis asservabatur in archipresbiterali Ecclesia S. Mariae maioris, et penes Archipresbiterum erat liber, in quo omnes regenerati describebantur. Archipresbiter itaque contendit, praefatas Ecclesias esse filiales atque auxilias, adeoque eorum Rectores a se, quasi membra a capite, pendere, eique praecipuo Parochialitatis iure subiectum esse omnem Populum. Proposito vero dubio: - I. An constet de Parochialitate Ecclesiarum S. Georgii S. Bartholomaei et Sanctorum Angeli et Mercurii Terrae Campobassi? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, Affirmative - in *Boianen. Iurium parochialium die 24 Maii 1732.*

8. Nam Ecclesia congrue dotata, quae distinctum habet Populum et finibus separatum, dicitur vera Parochia, Can. Nullus omnino 16 quaest. 7, Fagnan. in Cap. *Ad audientiam* n. 31 de ecclesiis aedificandis, Ugolin. de potest. Episcop. Cap. 53, et Panimoll. decis. 5 annot. 1 n. 34 in *Neapolitana De-*

*cretorum die 29 Februarii 1744 §. De praeepto.*

Item in *Caesenaten. Fontis baptismalis die 15 Ianuarii 1730 §. Contendunt.*

9. Unde quaelibet Ecclesia parochialis semper praesumitur libera, nullique Ecclesiae, praeterquam Cathedrali, subiecta, Lanfredin. resol. canon. 33 n. 1, Rot. in decis. 483 n. 17 coram Arsaldo, nisi ostendatur, ab alia Ecclesia prodiisse per dismembrationem ac dotationem, Rot. in decis. 28 n. 12 coram Crispo, in Comen. Funerum 17 aprilis 1752 §. 12 coram Matthaeio: et quamvis Matricitas, dismembrationis atque dotationis tabulis non extantibus, hauriri valeat ex aliis signis et monumentis, attamen tam perspicua tamque univoca ea sint oportet, ut ad diversam causam referri omnino nequeant, Rot. in decis. 137 n. 34 coram Crescentio, in Comen. Funerum 17 aprilis 1752 §. 12 coram Matthaeio in *Surrentina Processionum die 16 Aprilis 1825 §. Matricitatem.*

10. Multo magis si Ecclesia sit baptismali Fonte insignita, et in ea functiones parochiales exerceantur proprio iure a Parocho, immunis censetur ab alterius Ecclesiae subiectione in *Surrentina Processionum die 16 Aprilis 1825 §. Templum.*

11. Itaque ipsa onera, quibus Curionum subditi erga Matrices eorumque Rectores gravantur, reputari possunt honoris signa, iuxta Cap. *Ad audientiam* de ecclesiis aedificandis, et parochialem fortasse qualitatem in filiis Ecclesiis confirmant, Fagnan. in Cap. *Ad audientiam* a n. 8, Monacell. part. 1 tit. 8 form. 2 n. 3 in *Egitanien. Visitationis sacrorum Liminum die 27 iunii 1789 §. Onera.*

12. Assignatio hinc congruae, sive ex Matricibus, sive a Parochianis pro sustentatione Curionum, qualitatem parochialem innuit: haec namque veris tribuitur Parochis, ut per Cap. *Ad audientiam* de eccles. aedif. observat Monacellius in part. 1 tit. 2 form. 3 n. 4 in *Egitanien. Visitationis sacrorum Liminum die 27 iunii 1789 §. Quamvis.*

13. Qua de re liberum Parochi ius Sacramenta in aliqua Ecclesia suis subditis administrandi, parochialitatem illius Ecclesiae evincit: parochialitas enim non est, nisi animarum cura, Cap. *Omnis* de poenit. et remis-



sione, Gonzalez ad Regul. 8 Cancell. gloss. 5 a n. 34, Garz. de Benef. part. 2 cap. 1 n. 26; hinc parochialitatem innuunt assertio in Ecclesia sanctissimæ Eucharistiae, et Olei sancti, praesertim si in ea tempore paschali suis subditis communionem privative Parochus ministret, quae quidem communicio in Ecclesiis solum parochialibus fieri debet, Rot. in Recent. decis. 288 n. 1 part. 1 in *Pinnen. Iurium Parochialium die 26 Augusti 1826 §. Hinc.*

14. Fons quoque baptismalis, et sepulturae, quae in Ecclesia habentur, parochialitatem demonstrant; haec enim, etsi ad parochialitatem constituendam necessaria non sint, tamen si accedant, eam clarius ostendunt, Pirhing lib. 3 Decret. tit. 29 §. 1, Gonzalez ad Regul. 8 Cancell. gloss. 6 n. 48, Barbos. Iur. eccles. part. 1 cap. 10 n. 4 in *Pinnen. Iurium Parochialium die 26 Augusti 1826 §. Fontem.*

15. Neque officit, quod Parochi suas habeant Ecclesias assignatas; nihil enim impedit, quominus una eademque Paroecia duas habeat Ecclesias parochiales, et in utraque animarum cura exerceatur, dummodo una sit vere parochialis, altera improprie dicta parochialis, una matrix, altera filialis, Cap. *Ex transmissa* de praesumpt., Rebuff. de decimis quaest. 6 n. 11, Card. De Luca de iurisdic. disc. 30 n. 5; filialis enim in subsidium tantum Ecclesiae matricis et ad Populi commoditatem erigitur, et matrix semper remanet Parochia, unicuique constituit Beneficium et titulum, Gonzales ad Regul. 8 Cancell. gloss. 5 §. 6 n. 64, Rot. in decis. 817 n. 11 coram Molines, in Ravennaten. 11 februarii 1737 §. Et in contrarium coram Calcagnino in *Pinnen. Iurium Parochialium die 26 Augusti 1826 §. Neque.*

16. Idcirco ex actibus collationis Baptismi et assistentiae Matrimonio ius parochiale satis evinci videtur supra degentes in aliquo loco, cum Baptismi collatio ad Parochum spectet, Barbos. de Paroch. part. 1 cap. 18 n. 1, Card. Petra ad Constit. 2 Gregorii XI n. 12 et 13 tom. 4, et Matrimonium contrahi possit solum coram proprio Parocho, ut decrevit Concilium Tridentinum in cap. 1 sess. 24 de reformatione Matrimonii in *Constantien. Iurium parochialium et exem-*

*ptionis die 18 Decembris 1762 §. Praeterea.*

17. Iamvero in ecclesiastica antiquitate soli Episcopi Baptisma primum conferebant in solis Ecclesiis Cathedralibus, veluti post alios observavit Io. Dartis ad Gratian. Decret. part. 3 de consecrat. dist. 4 §. Sed non erat, Marten. de antiquit. Eccles. ritib. lib. 1: sed aucto numero eorum, qui Baptisma suscipiebant, in Ecclesiis parochialibus, quae discretae fuerunt a Cathedralibus, Fontes baptismales constituti sunt, et Parochi tamquam Episcopi Vicarii et Coadiutores, Fagnan. in Cap. *Literae, quas de matrim. contrah.* n. 18, et Abb. in cap. fin. de officio Archipresbiteri, huius Sacramenti ministri esse ceperunt, interdicto aliis Ecclesiis iure habendi Fontem sive filialibus, sive intra ambitum Parochialis existentibus, ita ut collatio Baptismi nunc inter parochialia iura censeatur, eaque non in aliena Parochia, nec ab alieno, sed a proprio Parocho, et in sua Parochia administrari debent, ut suas agnoscat oves, quae per Baptismi Sacramentum in gregem Christi Domini cooptantur, ut solide advertit Rota in Romana Iuris baptizandi 12 ianuarii 1733 fere per totum coram Saminiato in *Caesenaten. Fontis baptismalis die 15 Ianuarii 1780 §. Et revera.*

18. Ceterum cum agatur de Ecclesia filiali, si non constet de formali dismembratione, eam non inducit ipsa erectio Fontis baptismalis, iuxta notata per Rotam in Gerunden. Iuris sepeliendi super parochialitate et transactione 4 iunii 1751 §. 11 coram Card. Molino in *Montis Alti Remotionis Capellani et Iurium parochialium die 22 Maii 1762 §. Haec.*

19. Ne ullum vero dubium ingeri videtur, quod Ecclesia sit parochialis, si Sacramenta in ea conferantur, nimirum cum in ea Baptismatis lavacro infantes regenerentur, Sacrum in feria quinta in Coena Domini fiat, et Parochiani Paschali communione reficiantur. Praeterea cum in eadem Ecclesia asservetur Oleum sanctum, contrahantur Matrimonia, humi mandentur cadavera, et funebria officia peragantur, Rota coram Ansaldo decis. 266 n. 2, et in Ravennaten. Iurium parochialium 4 martii 1746 §. 7 coram Canillac in *Reatina Iurium parochialium die 11 Iunii 1825 §. At.*



20. Quin imo in dubio, utrum Ecclesia collegiata, an parochialis sit, pro parochialitate standum est, Rot. in Recent. decis. 143 n. 7 part. 7, decis. 469 part. 19 tom. 2 n. 39, et decis. 41 n. 7 coram Corillo in *Pinnen. Iurium et Praeeminentiarum die 26 Augusti 1826 §. Hinc.*

21. Quod si Ecclesia olim parochialis quidem fuerit, sed cum in Literis Apostolicis erectionis Collegiatae suppressus omnino extiterit atque extinctus titulus collativus ac denominatio natura et essentia parochialis, ideo ea comprehendi amplius non posse videtur sub denominatione parochialis, nec iis dispositionibus subiaci, quae ad Parochiales referuntur, Gonzalez ad Reg. 8 Cancell. gloss. 5 §. 7 n. 43, Corrad. in prax. Benef. lib. 3 cap. 3 n. 5, nec primi status qualitas foret ulterius attendenda, Ursaya discept. 28 tom. 6 part. 1 n. 7 in *Pisaren. die 11 Ianuarii 1772 §. Nec.*

22. Hinc Ecclesiam parochialem de iure non praesumi, sed onus concludenter probandi parochialem qualitatem incumbere iis, qui eam allegant, tradunt Barbosa de Parochis part. 1 cap. 1 n. 36, et Rota in Recent. decis. 345 n. 9 part. 11 in *Constantien. Iurium parochialium et exemptionis die 18 decembris 1763 §. In.*

23. Qua de re concludens non esse videtur Parochialitatis probatio desumpta a iure sepeliendi vel a iure administrandi Sacramenta Familiaribus Commendae Hierosolymitanae, etiam tempore Paschali, cum utrumque ius referri possit ad privilegia Ordinis Hierosolymitani, vel ad praescriptionem, ut dixit Rota in Recent. decis. 348 n. 41 part. 11 in *Constantien. Iurium parochialium et exemptionis die 18 Decembris 1762 §. In.*

24. Unde nec ea, quae respiciunt curae exercitium, veram concludunt parochialitatem Ecclesiae, cum illud expleri valeat etiam in Capella vel Ecclesia coadiutrice, ut dixit Rota in Recent. n. 9 part. 18 decis. 7 in *Venusina die 25 Iunii 1763 §. Episcopus.*

25. Idcirco parochialitas excluditur, si Capellanus mere amovibilis sit, Fagnan. in Cap. *Ex parte* n. 16 de officio Vicarii, Pignat. Consult. 17 n. 40, et Piton. discept. 108 n. 38 in *Portuen. Applicationis Missae pro Populo die 19 Iulii 1766 §. Excludit.*

26. Hinc Capellanum pro exercitio curae deputatum ad coadiuvandum verum Parochum et huius sumptibus conductum, amovibilem esse de iure censendum, firmat Rota in Bononien. Amovibilitatis Capellani 12 februarii 1726 §. Quemadmodum et 31 ianuarii 1727 §. Quandoquidem coram Card. Corio, et super bono iure 14 iunii 1728 §. Et potissimum coram Card. Crescentio in *Montis Alti Remotionis Capellani et Iurium parochialium die 22 Maii 1762 §. Haec.*

27. Contra perpetuus censetur Capellanus, si Parochialis unita sit Dignitati Ecclesiae aut Monasterio, etiamsi non constet, aliquem fuisse amotum: quia in facultativis ius proprium non amittitur per non usum, nisi concurrat prohibitio, cum longi temporis acquiescentia, ut notat Rota in Nullius Provinciae Hispanen. Iuris deputandi et amovendi Vicarium super negotio principali 12 decembris coram Card. Aldrovando, et in Maioricens. Manutentionis 12 februarii 1753 §. 5 coram Figueroa in *Montis Alti Remotionis Capellani et Iurium Parochialium die 22 Maii 1762 §. Haec.*

28. Quin imo licet olim amovibilis fuerit, nihilominus qualitas perpetuitatis per annos supra centum servata illius qualitatem et statum immutavit, cum ad immutandum statum Beneficii lapsus annorum quadraginta sufficiat, Rot. in Recent. decis. 465 n. 6 part. 4 tom. 2, maxime si centenaria coniuncta fuerit cum scientia et consensu interesse habentium, qui in nominatione et praesentatione qualitatem perpetuitatis expresse retulerunt, quo casu etiam sola quadragenaria tribuit titulum coloratum, Piton. discept. eccles. 112 n. 43 tom. 4; atque insuper accesserit approbatio et institutio Episcopi, qui per spatium temporis centenariam excedens titulum perpetuitatis attribuit in *Eugubina Iurisdictionis die 7 Augusti 1773 §. Ad secundum §. Maxime.*

29. Alias amovibilitas probatur, si non constet, aliquem titulo eiusdem Capellaniae fuisse ad Sacros Ordines promotum, ut ponderat Rota in Maioricens. Manutentionis §. 7, et si Capellanus fuerit deputatus expresse in Capellanum ad nutum, et proinde haec qualitas in Literis suae deputationis apposita, nequit in dubium revocari, ad tradita per Piton. de contr. patron. alleg. 100 n. 54



in supplem., et Rot. in Bononien. Amovibilitatis Capellani super bono iure 14 iunii 1728 §. Clariora coram Crescentio in *Montis Alti Remotionis Capellani et Iurium Parochialium die 22 Maii 1762 §. Et eamdem.*

30. Unde huiusmodi Capellanus curam exercens vicario nomine Parochi, eas solum habet facultates, quae a Parocho conceduntur, ut firmat Rota in Gerunden. Iuris sepe liendi super parochialitate et transactione 4 iunii 1751 §. 4 et 5, et 23 aprilis 1752 coram Card. Molino in *Montis Alti Remotionis Capellani et Iurium Parochialium die 23 Martii 1762 §. Reliqua.*

31. Nec obstat una vel altera provisio in titulum, cum provisiones non immutent naturam Beneficiorum, ut firmat Rota in decis. 461 n. 13 et 14 coram Molino, et decis. 101 n. 16 coram Ratto in *Venusina die 25 Iunii 1763 §. Rectores.*

32. Quapropter non omnes Ecclesiae, quibus inest cura animarum, Parochiales renunciantur, sed illae dumtaxat, quae tot ac tales praeseferunt coniecturas atque dotes, ut ius parochialitatis constituent in *Venusina die 30 Iulii 1763.*

33. Siquidem Capitulum Cathedralis Ecclesiae Venusinae sustinuit, quinque Ecclesias eiusdem Civitatis esse vere Parochiales; Testes enim ab eodem exhibiti affirmabant, praedictas Ecclesias suos habere distinctos limites certumque Populum et proprium Rectorem in tribus ab Episcopo, plerumque canonica institutione, et in duabus ab ipso Capitulo constitutum; aliisque documentis probavit, illarum alteram S. Nicolai vacantem, anno 1721 collatam fuisse a Dataria Apostolica, et alterius itidem vacationem decrevisse Episcopum anno 1730 per collationem Canonici factam illius possessori; ipsumque modernum Episcopum nedum Oeconomum deputasse anno 1745 in vacanti Ecclesia Parochiali S. Marci tunc suppressa, sed in secunda relatione fateri concursum semel a se indictum ad alteram ex dictis Parochialibus, illiusque collationem factam in titulum. Ex quibus omnibus arguit, veram qualitatem Parochialem probari, ad tradita per Rotam in Recent. decis. 32 a n. 2 part. 18. Episcopus contra defendit, ea, quae a Capitulo deducebantur, veram non concludere Parochialita-

tem Ecclesiarum, cum respicerent curae exercitium, ex quo Ecclesiae praedictae assequerentur tantam praerogativam Capellarum Coadiutricum Cathedralis, ut dixit Rota in Recent. decis. 7 n. 9 part. 18, et censuit Sacra Congregatio in Andrien. 10 februarii 1759. Plura inde cumulavit argumenta, ut ostenderet, solum Cathedrali esse unicam Parochialem totius Civitatis, cum eam in Matrem agnoscerent reliquae Parochiae, et in eam convenire deberent Parochi Dominicis Festisque diebus tempore divinorum officiorum, atque ad eam fuerint translati Fontes baptismales, iuxta antiquas Synodos, quae omnia probabant earumdem Ecclesiarum dependentiam a Cathedrali. Praeterea in sola Cathedrali asservabatur Augustissimum Eucharistiae Sacramentum, et ab ea desumebatur a Parochis de licentia Archipresbiteri pro Viatico Infirmis deferendum, et in ea adimplebatur ab universo Civitatis Populo praeceptum Paschale, et pagellae in huius adimplendum testimonium distribuebantur signatae ab Archipresbitero, atque libri omnium Baptizatorum in Sacratio Cathedralis, defunctorum vero ab illius Archipresbitero custodiebantur, iuxta plurium Testium depositionem. Rectores insuper dictarum Ecclesiarum Vice-Parochi appellabantur ab ipsis Testibus Capituli, qui longam illorum seriem recensabant plerumque ex Presbiteris participantibus Cathedralis; et in ipsa Cathedrali exequias peragebant suorum Parochianorum, quod minime liceret veris Parochis. Et ex his putans Episcopus, Parochialitatem excludi, iuxta firmata per Rotam in decis. 1887 coram Coccino, non obstante una aut altera provisione earumdem in titulum, cum provisiones non immutent naturam Beneficiorum, ut firmat Rota in decis. 461 n. 13 et 14 coram Molin., et decis. 101 n. 16 coram Ratto.

34. His utrinque perpensis, proposito dubio: - V. An quinque Ecclesiae Civitatis Venusinae, in quibus exercetur cura animarum, sint vere Parochiales, seu potius Coadiutrices Cathedralis? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad quintum, quoad Ecclesias Sanctorum Cosmae et Damiani et S. Nicolai et S. Petri, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam; in reliquis, Negative ad primam partem, Affirmative ad



secundam - in *Venusina die 30 Iulii 1763.*

35. Qua de re multo magis qualitas parochialis excluditur, si Fundator voluerit semper Capellaniam mere laicalem, nulli unquam in titulum dandam etiam pro patrimonio, atque ipsum nomen Beneficii ecclesiastici reiecit semper, Dec. cons. 76 n. 3, Rot. in Recent. decis. 418 n. 4 part. 13, et coram Molin. decis. 672 n. 31 in *Portuen. Applicationis Missae pro Populo die 19 Iulii 1766 §. Tum ex.*

36. Excluditur etiam parochialitas, si Fundatoris voluntate conditiones adiectae sint, quae Parochialitatem excludant in *Portuen. Applicationis die 19 Iulii 1766 §. Itidem.*

37. Nec parochialitas haberi potest, si Populus deficiat, cuius cura regenda sit, Barbosa. de Paroch. part. 1 cap. 1 n. 19, Card. De Luc. de Paroch. disc. 23 n. 16 in *Portuen. Applicationis die 19 Iulii 1766 §. Tum demum.*

38. Hinc excluditur qualitas parochialis, quando exequiae Parochianorum peraguntur in Cathedrali et non in aliis Ecclesiis, quod minime liceret veris Parochis, Rot. in decis. 1887 coram Coccino in *Venusina die 25 Iunii 1763 §. Rectores.*

39. Quin imo ex administratione Sacramentorum Poenitentiae et Eucharistiae etiam in Paschate, et extremae Unctionis, nec non ex iure sepeliendi cadavera, ac enunciativis aequivocis atque recentibus, haud probatur ius Parochialitatis, cum nec Fons baptismalis nec ius baptizandi et multo minus ius assistendi Matrimonii nec distinctio confinium nec Populus habeantur, si praesertim iura referri valeant ad privilegia, legitime obtenta a Summo Pontifice in *Constantien. Iurium parochialium et exemptionis die 18 Decembris 1762.*

40. Iamvero Commenda Villingensis Ordinis Hierosolymitani proprium habebat circuitum muris septum, in quo praeter Ecclesiam Sancto Ioanni Baptistae dicatam, nonnullae continebantur Aedes pro Commendatarii eiusque Familiarium et Ministrorum usu destinatae. Contendens autem dictae Commendae Praefectus seu honorum Oeconomus; eandem esse veram Parochialem, postulavit in Curia Episcopali Constantiensi, ut in illa Fons bap-

tismalis erigeretur, et reiectus Decreto iudiciali, provocavit ad S. Sedem. Disputarunt itaque Defensores Commendae, praefatam Ecclesiam esse verè Parochialem; quia illius Capellanus ab immemorabili tempore consuevit Sacramenta ministrare etiam in Paschate habitantibus intra septa Commendae, illorumque cadavera, cum decesserint, in praefata Ecclesia, suo nomine et nullius desuper licentia requisita, sepelire, non obstante etiam contradictione Parochi Oppidi Villingae, qui anno 1701 impedire tentaverat in eadem Ecclesia tumulari cadaver cuiusdam intra septa Commendae defuncti, sed postea quievit. Et licet intra eadem septa Commendae solum quinque domus reperirentur pro usu Commendatarii eiusque Oeconomi et pro habitatione ipsius Capellani ac Aeditui Ecclesiae et alterius Capellani Curati conterminae Ecclesiae Parochialis Gruningensis Commendae unitae, nihilominus putarunt, paucas has familias sufficere ad constituendam Plebem, dum agitur non de nova Parochiali erigenda; sed de antiquo iure parochiali retinendo, ut dixit Rota coram Crispo decis. 277 n. 19 et 20. Contenderunt insuper, Parochialitatem dictae Ecclesiae luculentius probari, tum ex enunciativa Statuti anno 1691 conditi a Clero Villingensi, qui - Parochos Ioanniticos etc. in Confratres suscepit, et uti alios Parochos reputare tractare habereque promisit -, tum ex altera enunciativa Indicis Ecclesiasticorum Diaecesis confecti anno 1755, in quo Capellanus S. Ioannis describebatur Parochus, tum demum ex institutione a Curia Episcopali Constantiensi data Capellani anno 1743 et 1750 cum approbatione, praevio examine - ad concionandum, confessiones excipiendas, et Sacramenta administranda, aliaque curam animarum concernentia in dicto loco exercenda -. Nihilque obesse autumarunt, quod Capellanus ob deficientiam Fontis baptismalis nunquam administraverit Sacramentum Baptismatis, quia Baptisma filiis antecessoris Oeconomi collatum fuerat in eadem Ecclesia S. Ioannis a Parcho Villingensi, cum assistentia tamen Capellani superpelliceo et stola induti, quo pacto sibi blandiebantur suam praeservasse iurisdictionem.

41. E contra Capitulum sustinuit, Ecclesiam S. Ioannis haud potiri iure parochiali-



tatis, cum probatio desumpta a iure sepeliendi et administrandi Sacramenta referri posset ad privilegia Ordinis Hierosolymitani, et Statutum anni 1691 intelligendum esset de aliis Ecclesiis parochialibus ad Commendas S. Ioannis Hierosolymitani spectantibus, ut erat Ecclesia in Gruningensi, atque postremae institutiones datae Capellanis anno 1743 et 1750 et Index Ecclesiasticorum anni 1755 essent actus nimis recentes, ideoque non apti ad inducendum titulum praescriptionis. Praeterea contendit, Parochialitatem evidenter excludi, ex defectu Populi, cum unica esset Familia Oeconomi, ex distinctione confinium, ex defectu erectionis Parochiae cum assignatione congruae; quin unquam eam Parochialem edixerit Curia Episcopalis. Demum Sacramentum Baptismi nunquam fuerat collatum a Capellano, et Matrimonium semper coram Parocho proprio initum erat. Eñus Ordinarius retulit, quod Capellanus S. Ioannis consuevit ab immemorabili Sacramenta Poenitentiae Eucharistiae et extremae Unionis ministrare intra septa Commendae Commendatario et eius Familiariis, ad formam tamen privilegiorum; quodque Sacramenta Baptismi et Matrimonii a Parocho Oppidi Villingae administrata semper fuerunt, excepto Matrimonio tunc moderni Oeconomi contracti coram Capellano anno 1753, quod tamen revalidandum esse coram Parocho decrevit Curia Episcopalis, et de eius validitate lis iam pendebat in Sacra Congregatione. Ideoque censuit, Ecclesiam S. Ioannis — neutiquam esse vere Parochialem, sed esse et manere Capellam privilegiatam, iuxta Constitutiones et consuetudines Ordinis —.

42. His utrinque perpensis, proposito dubio: — I. An Ecclesia S. Ioannis Commendae Villingensis incliti Ordinis Hierosolymitani sit vere Parochialis? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Negative; et amplius, et ad mentem (1) — in *Constantien. Iurium parochialium et exemptionis die 18 Decembris 1762.*

43. Unde qui nec concursus nec examen sustinet, nullam obtinet Bullam collationis vel institutionis, sed simplicem literam Abbatibus cum assensu Episcopi, facultatem confessiones excipiendi plenam ac perpetuam non habet, sed dependenter a licentia Curiae ad tempus designatum, uti verus Parochus non est habendus in *Nucerina Manutentionis et Reparationis die 16 Septembris 1854 §. In more.*

44. Haec enim qualitatem parochialis excludunt, Rot. in Bononien. Iurium Parochialium 19 iunii 1716 §. 15 coram Herrera; praesertim si Ecclesia non habeat certos fines et designatos, careat domo parochiali dote ac Fonte baptismali, imo nec habeat repositorium Olei sancti, quae quidem ad Paraeciam constituendam necessaria omnino essent, ut docuit Rota in dicta Bononien. Iurium Parochialium 19 Iulii 1716 §. 13 coram Herrera in *Nucerina Manutentionis et Reparationis die 16 Septembris 1854 §. In more.*

45. Quamobrem in huiusmodi Ecclesia non ut in vera Paraecia, sed accidentaliter exercentur actus paraeciales a Rectore non proprio, sed vicario nomine alterius, qui verus ac unicus Parochus est, pro nuda commoditate Oppidanorum, Rot. in Gerunden. super parochialitate ac transactione 5 maii 1756 §. 6 coram Stadione in *Nucerina Manutentionis et Reparationis die 16 Septembris 1854 §. In more.*

46. Hinc Ecclesia non est parochialis renuncianda, cum dotem non habeat, nullum ab ea proventum percipiat Abbatia praeter emolumenta *stolae albae et nigrae*, quae exigua admodum sunt, quaeque sunt potius praemium personalis laboris ac diligentiae eius, qui actus parochiales exercet, ut docet Rot. in Thelesina seu Cerretana Emolumentorum stolae 11 iunii 1759 coram Ratto in *Nucerina Manutentionis et Reparationis die 16 Septembris 1854 §. Constito.*

(1) Mens fuit, ut Card. Episcopus curaret separationem Coniugum, de quibus agitur, usque ad renovationem consensus coram eodem Parocho Villingae, vel donec et quousque eadem Causa formaliter proponatur et decidatur super puncto nullitatis Matrimonii, *ceu videre est in Reg. Litt. lib. 30 die 18 Decembris 1762.*



## ECCLESIA PAROCHIALIS QUOAD SUPPRESSIONEM

1. Paraeciarum suppressio natura sua canonico iuri adversatur, cum tendat ad divini cultus decrementum, et nonnisi ex iusta et necessaria causa permittitur, Ricc. in prax. res. for. Eccles. part. 1 resol. 523 n. 1, Lotter. de re Benef. lib. 1 cap. 28 n. 78, Turricel. de union. cap. 7 a n. 6 in *Sutrina die 27 Maii 1809 §. Suppressioni*.

Item in *Civitatis Castellanae Parochialis die 14 Martii 1840 §. De*.

2. Idecirco ut suppressio Parochiae valide fiat, cum tradat ad decrementum divini cultus, requiritur iusta et necessaria causa, ac solemnitas, Rot. in Cracovien. Canonicatus 15 ianuarii 1725 §. Ex quibus coram Card. Calcagnino in *Camerinen. Parochialis die 13 Septembris 1777 §. Addunt*.

3. Qua de re si in actu suppressionis non intercesserit assensus Capituli Cathedralis, per eius defectum suppressio redditur ipso iure nulla, ex firmatis per Corrad. in prax. Benef. lib. 2 cap. 8 a n. 25, et Rota coram Cavalerio decis. 439 n. 3 in *Camerinen. Parochialis die 13 Septembris 1777 §. Deficit*.

4. Alias enim suppressio facta, absque solemnitate et nulla intercedente causa necessitatis et utilitatis Ecclesiae, a qua abhorrent sacri Canones, subsistere non potest, cap. *Majoribus* 8, cap. *Veniente* 26 de praebendis, Reif. fenst. lib. 3 Decret. tit. 12 §. 2 n. 34 in *Forolivien. Reintegrationis Paraeciae die 17 Maii 1817 §. E contra*.

5. Unde causa suppressionis formiter probari debet: fides quippe adhibenda non est Episcopo supprimenti quoad suppressionis causam, nisi sit eadem concludentissime probata, Corrad. in prax. Benef. lib. 2 cap. 8 n. 33 et 34, Leuren. in for. Benef. part. 3 sect. 2 cap. 2 §. 1 quaest. 968 n. 1, et Rot. coram Cavalerio decis. 439 n. 6 in *Camerinen. Parochialis die 13 Septembris 1777 §. Utramque*.

6. Quum itaque sustineretur, cessasse causam, cur Paraecia suppressa fuerit, adeoque locum esse reintegrationi, Sacra Congregatio primum censuit, nihil pro tunc esse innovandum, dein mandavit, ut scriberetur Episcopo

ad effectum praefigendi terminum omnibus interesse habentibus ad deducenda iura sua in Sacra Congregatione in *Forolivien. Reintegrationis Paraeciae die 17 Iulii 1817 et die 29 Septembris 1818*.

7. Iamvero ex decem Paraeciis, quibus constabat Forolivii Civitas, tres Apostolicis munitis facultatibus suppressit, aliisque superextantibus univit anno 1806 defunctus Episcopus Prati. Hanc suppressionem, maxime urgentibus iis, qui tunc per eas regiones dominabantur, edixit hisce verbis: — Cesseranno perciò la Parrocchia di S. Martino in Castello, la Parrocchia ora vacante di S. Mercuriale, la Parrocchia di S. Maria in Schiavonia —. In hanc postremam Ecclesiam transtulit Paraeciam S. Antonii Novi de iurepatronatus Mensae Episcopalis, quae exercebatur per Vicarium amovibilem, ad cuius officium deputavit ipsum Parochum S. Mariae in Schiavonia Sacerdotem Antonium Santarelli. Paraecia S. Thomae Apostoli translata fuit in Ecclesiam S. Mercurialis, et constitutus fuit in Ecclesia S. Mariae Carminis Vicarius subsidiarius Parocho S. Thomae, cui Vicario redditus Vicariae S. Antonii Patavini assignati fuere. Haec iam tunc constituta in eodem statu adhuc manebant, elapso iam decennio. Confratres Sodalitii Sanctissimi Sacramenti erecti in Ecclesia S. Mariae di *Schiavonia*, quam dicebant in Laterano, postularunt, ut Paraecia huiusmodi reintegraretur, restituta Vicaria S. Antonii Novi ad suam veterem Ecclesiam, vel ad aliam S. Mariae Carminis. Modernus Episcopus retulit, Paraeciam S. Mariae in Laterano sive in Schiavonia ante suppressionem constitisse ex capitibus 1470, Paraeciam vero S. Antonii Patavini ex animabus 343, quae in praesens post unionem aucta erat ad numerum Parochianorum 2575; illam redditus habuisse in annuis scutis 200, et, deductis oneribus in annuis scutis 70, superesse pro Parocho scuta 130, quos redditus percipiebat Vicarius S. Antonii Patavini; huius vero Vicariae redditus in scutis 70, quae, demptis oneribus scutorum 43, redigebantur ad an-



nua scuta 27, quae assignata fuere Vicario S. Mariae Carminis; Ecclesiam S. Antonii Patavini alienatam fuisse et in aliam formam, in usum scilicet promptuariorum mutatam, nec in ambitu illius Vicariae aliam adesse Ecclesiam, in qua Paraecia constitui posset. Ex his conclusit Episcopus, velle se quidem augere Ecclesias parochiales, sed non posse, ne tranquillitas turbaretur, attento praecipue dissensu Parochorum, quem in scriptis remisit. Parochi enim contenderunt, quod Episcopus Prati revera Paraeciae S. Mariae in Schiavonia suppressit: et cum id Apostolica fecerit Auctoritate, novis Parochis quaesitum fuit ius super novis limitibus, quibus Paraeciae tunc existentes circumscriptae fuere, nec non super animabus ex tribus suppressis Paraeciis inter ipsos divisis. Contenderunt praeterea, restitui non posse Vicarium S. Antonii Patavini, cum Ecclesia alienata et profanata esset, nec suppetere pecuniae, unde recuperari et refici posset. Falsum enim conclamarunt id, quod Confratres asserebant, Mensam Episcopalem percepisse annua scuta 85, quae pro Sanctissimo Sacramento Vicarius S. Antonii percipiebat. Haec enim summa a Gubernio assignata fuit Fabricae Ecclesiae Sanctissimae Trinitatis; hoc tamen a Parochis nullo ostendebatur documento.

8. E contra Confratres urgebant reintegrationem tituli parochialis; quia suppressio facta fuit, nulla intercedente causa necessitatis Ecclesiae, qua remota, suppressio, a qua abhorrent Sacri Canones, subsistere non potest. Coacte quidem Episcopus ad haec processit, ne irritaret eos, qui maiora mala in Ecclesiam minitabantur. Si ergo coactio cessavit, nil obstat, quominus Paraecia reintegraretur. Neque refragari putarunt, restitui non posse veterem Paraeciarum ordinem, quin publica tranquillitas in periculo posita esset: etenim dixerunt, se non urgere restitutionem omnium Paraeciarum, sed tantum illius S. Mariae in Laterano sive in Schiavonia, id quod facile consequi posse sustinuerunt. Nam Episcopus Prati nomine tantum suppressit hanc Paraeciam, re tamen ipsa eandem consistere voluit, siquidem in ea constituit Vicarium amovibilem S. Antonii Patavini de iurepatronatus Mensae Episcopalis, atque in ea sub hoc nomine confirmavit antiquum Pa-

rochum, redditus intactos reliquit, et eandem Plebem assignavit, solumque Populum S. Antonii Patavini in hanc Paraeciam transtulit. Quare si Populus S. Antonii separaretur, et suae restitueretur Vicariae, iam iterum revivisceret Paraecia S. Mariae in Laterano, quin aliarum Paraeciarum status et tranquillitas turbaretur. Quod si Ecclesia S. Antonii, in qua Vicaria constituta erat, alienata fuit et in profanum usum conversa, huic difficultati facile occurri poterat, vel recuperando et restituendo Ecclesiam S. Antonii, vel transferendo Vicariam S. Antonii ad Ecclesiam S. Mariae Carminis. Ecclesia vero S. Antonii, cuius forma immutari cepit a mense februarii 1816, post scilicet petitam reintegrationem Paraeciae S. Mariae in Schiavonia, quemadmodum Confratres ex Testibus probare studebant, a possessore equite Alexandro Guiccioli, solute pretio, recuperari poterat, si Mensa Episcopalis in hanc causam erogaret annuam summam scutorum 85, quam a *beneficio* Sanctissimi Sacramenti olim percipiebat Vicarius S. Antonii, quamque post translationem Paraeciae Mensa Episcopalis ab anno 1806, quo Paraeciarum suppressio evenit, ab illinc semper percepisse dicebatur. Hanc enim Ecclesiam reparare tenebatur tamquam Patrona, tum etiam quia redditus Ecclesiae consequuta est. Quae si Mensae Episcopali non arridebant, Vicaria S. Antonii et Populus transferri poterant in Ecclesiam S. Mariae Carminis, in qua Episcopus Prati constituit Vicariam subsidiariam Paraeciae S. Thomae Apostoli, et in ea Vicariam amovibilem S. Antonii Patavini et huius Paraeciae redditus transtulit. Quare si Vicarius huiusmodi subsidiarius in Vicarium amovibilem S. Antonii Patavini converteretur, haec Vicaria ad pristinum statum revocabatur.

9. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An sit servanda suppressio Paraeciae S. Mariae in Laterano sive in Schiavonia, seu potius sit reintegranda in casu etc. -, Sacra Congregatio die 17 maii 1817 responsum dedit: - Nihil pro nunc innovandum -.

10. Ast Confratres rursus institerunt, ut Ecclesia sua S. Mariae in Laterano in Parochialem restitueretur seu reintegraretur. Constabat enim in facto, Ecclesiam S. Mariae in Laterano et extitisse et adhuc existere; con-



stabat, iisdem adhuc instructam esse redditibus; constabat, eosdem et numero habere subditos, eundem ipsum habere Parochum: ergo, dixerunt Confratres, nunquam suppressa fuit haec Paraecia; sed illi propter infelicitissimas eorum temporum circumstantias unita fuit altera S. Antonii Novi, quae solum gaudebat titulo Vicariae parochialis amovibilis, et 343 tantum animas enumerabat, et demptis oneribus tenuissimam 27 scutorum congruam possidebat. Nec obesse poterat, quod reintegrata parochialitate S. Mariae in Laterano, cum Ecclesia S. Antonii Patavini alienata esset et ad horrei seu promptuarii usum destinata, Mensa Episcopalis privaretur iurepatronatus, quo potiebatur, scilicet eligendi et depunctandi Vicarium Curatum amovibilem ad nutum Episcopi pro administratione dictae Ecclesiae et Paraeciae S. Antonii Novi, nam id agebatur cum alterius damno; quippe Episcopus Foroliviensis pinguioris Vicariae iuspatronatus acquireret, et cum damno parochialitatis Ecclesiae S. Mariae in Laterano; et cum ista salva et integra subsisteret, ab alia S. Antonii in usum profanum conversa se expoliata cerneret cum maximo lucro Mensae Episcopalis. Voluissent potius Confratres, ut praedicta Vicaria S. Antonii transferretur ad Ecclesiam S. Mariae Carminis, et sic nullum damnum in suo iurepatronatus pateretur Mensa Episcopalis, nec tertii iura laederentur, sed suum unicuique redderetur. Quod si uno vel altero modo Vicaria S. Antonii Novi restitueretur, vel scilicet illam transferendo in Ecclesiam Carminis, vel Ecclesiam ipsam S. Antonii in pristinum reducendo, nulla hinc iurgia, nullam publicae tranquillitatis perturbationem oriri posse contenderunt Confratres; quia omnes aliae Ecclesiae parochiales, omnes alii Parochi eosdem limites, eadem capita, eosdem redditus sibi servata esse probe noscebant. His itaque perpensis, proposito dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - Dilata, et scribatur Episcopo, qui praefigat terminum omnibus interesse habentibus praesertim Promotori fiscali Vicario S. Mariae Carminis et Parocho S. Antonii Novi ad deducenda iura sua in Sacra Congregatione - *in Forolivien. Reintegrationis Paraeciae die 29 Septembris 1818.*

11. Quapropter permittitur quidem Parocho reintegratio ad iura Paraeciae iniuste iam suppressae, sed exinde is frustra petit eiusdem Paraeciae suppressionem, ut ex illius redditibus Canonicatus erigatur in Ecclesia Cathedrali, cum onere edocendi adolescentes in Seminario *in Ariminen. Parochiarum die 15 Septembris 1821 et in Ariminen. Suppressionis Paraeciae et Erectionis Canonicatus die 3 Decembris 1831.*

12. Siquidem dum Flaminia sub Gallorum potestate erat, sub die 7 septembris anni 1806 a Vicario Capitulari Canonico Goleri nonnullae suppressae fuerunt Paraeciae post obtentas ab Apostolica Sede facultates. Inter ceteras parochiales Ecclesias tunc suppressas aderat Paraecia SS. Ioannis et Pauli, cuius Rector erat Thomas Bizzocchi, qui in eiusdem possessionem immissus fuerat per Bullam die 10 iulii 1779 expeditam, quae quidem Paraecia tunc unita fuit viciniore parochiali Ecclesiae S. Ioannis Evangelistae seu vulgo S. Augustini. Deinceps in reformatione Paraeciarum peracta anno 1808, auctorante Summo Pontifice, confirmata fuit unio suppressae Paraeciae favore Ecclesiae S. Augustini quoad maiorem curae partem, sed minor Populi pars subiecta fuit alteri limitrophae parochiali Ecclesiae S. Agnetis, et utraque suppressae Paraeciae pars intersecabatur a communi via vulgo dicta *de' Magnani*: S. Agnetis Parochus vicissim cessit Parocho S. Ioannis Evangelistae seu S. Augustini non exiguam partem suae Paraeciae. Thomas vero Bizzocchi addictus fuit servitio et officaturae Ecclesiae parochialis S. Augustini. Restitutis rebus, supplicem libellum Summo Pontifici porrexit, exponens frui pacifica possessione bonorum Ecclesiae SS. Ioannis et Pauli, ac reintegrationem postulans ad exercitium suae curae. Remissis ad Sacram Congregationem precibus, constitit ex defuncti Episcopi Ariminensis informatione, Ecclesiam SS. Ioannis et Pauli nec dividendam nec gravibus reparationibus indigere, nullum detrimentum ex huius restitutione obvenire Paraeciae S. Augustini. Transmisit praeterea Episcopus epistolam Archipresbiteri S. Augustini utpote interesse habentis, in qua suum praebebat consensum pro memorata reintegratione, sed intra limites tantum ad eam spectantes ante suppressionem, et dummodo



— in reliquis eius iura sarta tecta sint, nec ipse, nec successores sive in praesenti, sive in posterum sub quovis titulo aliquid detrimendi capiant, tum in spiritualibus, tum in temporalibus —. Quae tunc fuerit Summi Pontificis mens patebat ex Rescripto diei 5 februarii 1817: — Sanctissimus, attento consensu Parochi S. Augustini, et dummodo Orator possideat bona iam ad suam Paraeciam spectantia absque ulla contradictione Camerae Spoliorum, benigne annuit pro gratia redintegrationis eiusdem Oratoris ad exercitium curae animarum intra limites tantum ad Paraeciam SS. Ioannis et Pauli spectantes ante annum 1806, ita ut omnia iura et emolumenta parochialia intra eos tantum limites Oratori debeantur, nullumque de cetero extra eos limites et confinia ex hac redintegratione Parocho S. Augustini eiusque Successoribus pro tempore praeiudicium quoad eius certos et incertos redditus iura et emolumenta irrogatum censeatur —. Decretum executoriale hinc prodiit Episcopi, in quo tamen legebatur: — Ipsum (Bizzocchi) ad exercitium curae animarum intra limites tantum dictae Paraeciae SS. Ioannis et Pauli, qui erant tempore suae adeptae possessionis, gratis redintegramus —; quae quidem verba non differebant a Rescripto Sacrae Congregationis, cum limites huius Paraeciae ante annum 1806 iidem essent ac de tempore captae possessionis a Bizzocchio.

13. Vix tamen Caietano Frioli Parocho S. Agnetis, cui adiuncta fuerat altera pars memoratae suppressae Praeciae, et de qua nulla mentio facta fuit vel in precibus, vel in informatione, innotuit redintegrationem Parochi Bizzocchi ad primaeva parochialia iura, supplex fuit penes Sacram Congregationem, exponens iurium suorum praeiudicium, ac se nolle saltem reddere Parocho Bizzocchi partem Paraeciae unitam suae curae, nisi prius a Parocho S. Augustini restitueretur ea pars, ad Paraeciam S. Agnetis spectans, quam ipse cedere coactus fuit in Paraeciarum reformatione anni 1808, et in cuius cessionis compensationem recepit partem suppressae Paraeciae SS. Ioannis et Pauli. Ne tamen exequutio Rescripti Sacrae Congregationis nimium protraheretur, cumque ad tramites tum Rescripti, tum correspectivae cessionis haec controversia ab Episcopo dirimi

potuisset, rescriptum fuit die 29 martii 1817: — Utatur iure suo coram Episcopo ad formam Rescripti Sanctissimi 5 februarii proxime praeteriti —. Quid actum fuerit in Curia Episcopali ex informatione Episcopi certo non constabat: uterque vero ex litigantibus diversa proferebat; id unum constabat, Parochum Bizzocchi non obtinuisse partem curae unitae Paraeciae S. Agnetis, atque hinc protestationem emisisse contra Parochum Frioli, ac deinceps super exorta hac controversia ineunte anno 1819 preces Sacrae Congregationi porrexisse, quae dimissae fuerunt eodem Rescripto, quo dimissa fuit instantia Parochi Frioli: — Utatur iure suo coram Ordinario ad formam Rescripti Sanctissimi diei 5 februarii 1817 —. Preces tamen cum renovaret Bizzocchi, exquisita fuit novi Ariminensis Episcopi informatio, ut, praefixo termino Archipresbitero S. Agnetis ad deducendum iura sua in Congregatione, distinctim referret de confinibus spectantibus ad Paraeciam SS. Ioannis et Pauli ante annum 1806, et de resultantibus ex Rescripto Sanctissimi diei 5 februarii 1817 —. Episcopus plantam transmisit praefatae Paraeciae; ac retulit, maiorem partem eiusdem Paraeciae concentratam fuisse in viciniore S. Augustini, minorem adhuc remanere apud Parochum S. Agnetis. Hinc censuit, instantiam non esse admittendam; quia 1. Parochus S. Agnetis non fuit interpellatus iuxta Rescriptum Sacrae Congregationis et laudatum Decretum 5 februarii 1817, per quod idem procul dubio remanebat subreptionis vitio infectum; 2. quia pars in quaestione antiquitas non spectabat ad Paraeciam SS. Ioannis et Pauli, sed S. Innocentiae; 3. tandem quia Parochus S. Agnetis non haberet tali modo liberum et commodum transitum per suam Paraeciam, quod certe indecens esset, et in exequendis officiis parochialibus dissensionum inter duos Parochos causam daret. Unde Parochus Frioli sustinuit, licet suppressae fuerint anno 1806 ex Apostolica facultate Paraeciae, et per modum provisionis fuerint unitae ceteris superextantibus, attamen veram reformationem non evenisse, nisi anno 1808. At in hac reformatione, quae peracta fuit, auctorante Summo Pontifice, ipsi tributa fuit minima pars suppressae Paraeciae SS. Ioannis et Pauli in

compensationem multo maioris partis Paraeciae S. Agnetis, quam cessit Rectori S. Augustini. Idecirco unio quoad Paraeciam S. Agnetis non fuit gratuita, aequae ac altera unio quoad Paraeciam S. Augustini, sed onerosissima. Ius igitur sibi ex titulo oneroso quaesitum tolli non poterat, nisi ei expresse a Summo Pontifice derogatum fuisset, dum ipse praesertim nec auditus fuerit, qui ex mandato etiam Sacrae Congregationis audiri debebat. E contra Parochus Bizzocchi ursit Rescripti Summi Pontificis plenariam exequutionem ac ipsius reintegrationem ad omnia iura parochialia, prout illis fruebatur ante annum 1806, cum nec falsum exposuerit, nec verum retinuerit. Non enim necesse erat exprimere respectivam cessionem Parochorum S. Augustini et S. Agnetis, quae nonnisi post suppressionem evenit. Distinguebat enim tempora, suppressionis videlicet peractae anno 1806, et reformationis Paraeciarum, quae contigit anno 1808. Hinc rectissime defunctus Episcopus audivit Parochum S. Augustini, cuius Ecclesiae integra suppressa Paraecia unita fuit anno 1806. Si vero nullum praeiudicium inferri Paraeciae S. Augustini ex redintegratione curae SS. Ioannis et Pauli putavit idem Episcopus in sua informatione, hoc neque illatum fuit, neque inferri potuisset alteri Curae S. Agnetis. Cum itaque nullo obreptionis et subreptionis vitio laboraret Rescriptum Summi Pontificis, ipse ad omnia iura parochialia, quibus ante annum 1806 fruebatur, redintegrandus erat, nec non sibi fructus a die 16 iunii 1817 restituendi.

14. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An sit locus reintegrationi favore SS. Ioannis et Pauli Ariminensis ad exercitium omnium iurium parochialium in casu etc. *Et quatenus affirmative*. II. An et a quo tempore sit locus restitutioni emolumentorum in casu etc. *Et quatenus negative*. III. An et quomodo providendum sit integritati Paraeciae in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Dilata; et interim quatenus Episcopus nequeat de consensu Parochorum S. Augustini et S. Agnetis rem componere, impetretur aperitio oris adversus Rescriptum Sanctissimi diei 5 februarii 1817 — *in Arimin. Parochialium die 15 Septembris 1821.*

15. Omnes autem quaestiones amica transactione sedatae postmodum fuerunt: sed idem Sacerdos Bizzocchi senio confectus suisque laboribus finem imponere cupiens postulavit, ut eadem Paraecia, quo ante fuerat modo, rursus suppressa, ex eius redditibus Canonicatus in Ecclesia Cathedrali erigeretur pluribus sub conditionibus, quas Capitulum Cathedralis Ecclesiae prorsus reiecit, cum novus huiusmodi Canonicus nihil utilitatis Ecclesiae servitio afferret, nec etiam congruus in choro adesset locus; existentia vero Paraeciae maxime utilis. Hinc licet Bizzochius sustineret, suppressionem eius nihil detrimenti afferre curae animarum, cum illam lubentissime susciperent Parochus S. Augustini et S. Agnetis, et utilem esse Seminario, dum novo Canonico onus imponebatur adolescentium animos in Seminario scientia aliqua potissima ecclesiastica excolendi, proposito dubio: — An et quomodo sit locus suppressioni Paraeciae et erectioni Canonicatus in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative in omnibus — *in Arimin. Suppressionis Paraeciae et Erectionis Canonicatus die 3 Decembris 1831.*

16. Unde Sacra Congregatio declaravit, nullam esse suppressionem Parochialis et Hospitalis ad effectum erigendi cum eorum fructibus Seminarium *in Aretina die 2 Septembris 1591 lib. 7 Decretorum pag. 21.*

17. Quin imo licet Patronus sustineret, locum esse suppressioni vel saltem unioni Paraeciae, ex eo quod inutilis esset, ac iidem Parochiani id valde desiderarent, Sacra Congregatio mandavit, ut congrua adaugeretur usque ad scuta quinquaginta, et, reparata prius per Patronum domo parochiali, Episcopus cogeret Parochum ad residentiam *in Civitatis Castellanae Parochialis die 14 Martii 1840.*

18. Enimvero Monasterium S. Silvestri in Capite de Urbe in Hortana Diaecesi latifundium possidebat, Castrum Balneolum nuncupatum, cui Aedes Deo in honorem S. Mariae Lauretanae dicata coniungebatur. Vetusta documenta testabantur, Aedem illam Capellam ruralem extitisse, in qua Capellanus a Monialibus nominatus nonnullis anni festis diebus ab Ordinario loci statutis Missam celebrans Colonorum commodis consulebat. Ast



quum anno 1674 praedictum praedium Comes Laurentius Rosci in emphyteusim retineret, ac palatium Ecclesia eidem Beatissimae Virgini sacra humilesque domus fuerint ad Colonorum utilitatem constructae, factum est Episcopi auctoritate, ut haec Ecclesia fuerit in Paraeciam erecta, quae extabat adhuc in praesens, quo soluta est emphyteusis; ac ius nominandi Parochum primum Comiti Roscio reservatum, ac deinde, consolidato utili dominio, ad Monasterium transierit, atque ad praesens usque exercitum fuerit. Paraeciam istam procurabat in praesens Demetrius Severini, qui anno 1835 die 13 martii exposuit, Decessorem suum, cum congruam assignatam exigui habere, quin quinquaginta scutorum summam pertingeret, quam voluerat etiam s. m. Leo XII, pluries apud Thesaurarium generalem instituisse pro congruae supplemento, et demissum fuisse responso, ut eam peteret a Monasterio S. Silvestri eiusdem Ecclesiae patrono. Monasterium ad vero reuinit Parochi precibus obsequi; hinc Sacram Congregationem exoravit, ut praefatum Monasterium cogeret ad effectum sibi tradendi etiam pro tempore praeterito annua scuta 29 78, quae pro congrua scutorum 50 deficiebant. Eius Urbis Vicarius censuit, Oratorem a bono iure prorsus aberrare: nam Paraecia haud reapse existebat, cum Parochus nunquam resideret, sacrosanctum Missae Sacrificium ne omnibus quidem diebus festis offerretur, sanctissimum Eucharistiae Sacramentum minime asservaretur, in qua denique duo vel tres tantum homines commorarentur, qui ad Sacramentorum usum Hortanam Ecclesiam adire tenebantur. Idecirco Castrum Balneolum Curae rurali Sanctorum Iosephi et Marci, ad quam iam pertinebat, iterum subiiciendum existimavit, Capellano tamen ab eo Castro haud remoto, iisdem stantibus honoribus iisdemque emolumentis, ab Monasterio iuxta primaevam fundationem persolvendis. Quum haec ipsa Monialium et Monasterii Deputatorum esset sententia, paulo post petierunt, ut, attenta vacatione praefatae Paraeciae, ex eo quod Sacerdos Dominicus Severini iam Canonicatum in Cathedrali Hortana obtinuerat, eadem supprimeretur, atque Castrum Balneolum Paraeciae proximiori magisque commodae uniretur, nec non ex dote

Paraeciae erigeretur in Ecclesia Balneoli Capellania de iurepatronatus Monasterii, imposito Capellano ad nutum amovibili onere celebrandi Missam Dominicis aliisque festis de praecepto.

19. Obstitit vehementer his precibus Episcopus Hortanus, ac institit ipse pro congruae supplemento: primo quidem, eo quia Balneolum distabat a Civitate Hortae sex milliariis, cuius via admodum difficilis et inaccessa erat, petentibus enim illuc occurrebant undique nemora dumeta rivulique et hyemali tempore difficultatibus periculisque referta, adeoque Incolae illius Castri se illuc conferre non poterant ad Sacrum audiendum ad sacras conciones ad Sacramenta recipienda, et periclitarentur diem claudere extremum Sacramentis destituti, et si Fons baptismalis de medio tolleretur, non pauci perirent neonati; secundo ob loci distantiam Paraecia Balneoli nullo modo suppressioni poterat esse obnoxia, nec copulari Ecclesiae Sanctorum Iosephi et Marci, cuius circuitus erat viginti mille passuum avius prorsus ac saxosus; tertio ut praesentia Pastoris cohiberet Populanos, quorum numerus erat triginta et quadraginta et aliquando longe maior. Addidit: - Anno Domini 1763 Hortanus tunc Episcopus in sacra visitatione, his praevisis, antedictam Paraeciam Ecclesiae Sanctorum Marci et Iosephi ad tempus et non firmiter, ut ipse declaravit, subiecit, non ob causam non residentiae Rectoris, sed eo quia pene quatuor Incolae Paraeciam constituebant, uti vero numerus adauctus fuit animarum, antedictus Praesul decrevit Parochi Balneolani institutionem, quod proinde executioni mandatum fuit anno 1781, frustra insurgentibus et repugnantibus Monialibus S. Silvestri, ut videre erat in actis in Cancellaria Episcopali, rebusque iudicatis, quae perpetuum imponebant silentium victis. Venia semper fuit concessa non residendi Parocho a Superioribus tam ob aeris insalubritatem, quam ob insufficientiam stipendiorum et aedium parochialium, sed Rector ad suam se confert residentiam non tantum diebus festis, sed semper et quandocumque necessitas imminet; et sic iuvat adnotare, quod Populani Balneoli, cum sint plerumque vere pauperes, cum non valeant in aegritudine se ipsos succurrere et alere, transferri se faciunt ad

Hospitale Civitatis, ubi aut sanitatem recuperant, aut morte sunt devicti. Sanctissima Eucharistia non servatur in loco, eo quia Incolae laboribus continuo addicti, non inveniretur, qui debito cultu hoc Sacramentum coleret. Addendum denique censui, Parochum Sanctorum Marci et Iosephi etiam ad praesens, attenta distantia ac incommoditate, Adiutorem iam constituisse in partibus vulgo nuncupatis *Baucche*, qui cum eodem diebus festis portet pondus diei et aestus. Hisce omnibus perpensis sentirem, esse reiiciendam Monialium instantiam -. Advertetur insuper, ad erigendam quoque Paraeciam satis esse vel decem animas, docente Fagnano de eccles. aedificandis Cap. *Ad audientiam* n. 28, quia decem faciunt Plebem ad Gloss. in Can. *Unio* 10 quaest. 3 vers. mancipia. Moniales vero propugnarunt, Paraeciam aut perpetuo inutilem extitisse, aut saltem talem in praesens evasisse, quin eam unquam Monasterium approbaverit, sed Comes Rosci eandem erigi curaverit. Addiderunt, eam alteri proximiori uniri posse, ut esset illa *di Bassanello*, quae per milliarium lapidem unum cum dimidio vix dividebatur a tenimento Balneoli, tutumque praebebat iter atque percommodum. Negarunt detrimentum ex Parochi absentia obventurum, cum ille pluribus ab illinc annis non resideret, sed in Civitate Hortana. Desiderabantur etiam Parochiani, nam tres Testes locorum optime gnari, quippe ipsius fundi conductores, affirmabant, duos vel tres dumtaxat Parochianos adesse; ac, ut Conductorum agens deponebat, eo in loco familiam Ministri Conductoris dumtaxat perenniter commorari, alios vero ad greges pasceandos vel ad ruralia exercenda addictos stabile haud habere domicilium, sed ibi arbitrio Conductoris degere. Atqui unica familia non satis erat ad constituendam Plebem ex Can. *Unio* 10 quaest. 3, imò potiusquam servare in aliquo loco parochialitatem propter tres aut quatuor familias inibi commorantes locum esse unioni tenuit Rota in decis. 277 n. 21 coram Crispo; multoque minus Parochiani eius loci efficiebantur, qui sese illuc ad ruralia exercenda conferebant, atque confestim ad propriam Parochiam revertebantur.

20. His itaque perpensis, propositis du-

biis: - I. An et quomodo sit locus congruae supplemento in casu? seu potius II. An et quomodo sit locus suppressioni Paraeciae in casu? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative usque ad scutata quinquaginta, et adimpletis oneribus manutentionis Ecclesiae et lampadis coram Sanctissimo Sacramento: et ad mentem; mens est, ut, reparata prius per Monasterium domo parochiali, Episcopus cogat Parochum ad residentiam - *in Civitatis Castellanae Parochialis die 14 Martii 1840.*

21. Quod si Ecclesia parochialis terrae motu collapsa fuerit, nec modi ad eam reficiendam per Concilium Tridentinum praestituti adsint, locus est suppressioni, accedente praesertim consensu Parochianorum, nec non unioni Ecclesiae viciniore, erecta ibidem Icone Sancti Titularis, atque translatione oneribus; his enim in terminis proposito dubio: - An et quomodo sit locus suppressioni Paraeciae S. Mariae Magdalenae eiusque unioni Ecclesiae Cathedrali in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative in in omnibus, erecta in Cathedrali Icone S. Mariae Magdalenae translatione oneribus, et ad data celebratione Missae solemnis in festo S. Mariae Magdalenae cum assistentia totius Capituli, iuxta votum Episcopi, et per Breve - *in Fulginaten. Suppressionis et Unionis Paraeciae die 22 Maii 1841.*

22. Uniones enim viciniore Ecclesiae iure sacrorum Canonum probari norunt omnes, ubi potissimum et de utilitate et de Parochianorum consensu liqueat, Cap. *Exposuisti* 33 de praebendis, Concil. Trid. sess. 21 cap. 5 de reformatione, Ricc. in prax. for. eccles. resol. 352 n. 4 *in Fulginaten. Suppressionis et Unionis Paraeciae die 22 Maii 1841 §. Quod.*

23. Idecirco locus est suppressioni Paraeciae, quum ob aeris inclementiam Parochiani ad finitimas Paraecias emigraverint, destructis etiam aedibus, applicatis eiusdem redditibus proportionabiliter praefatis Paraeciis ac etiam alteri, licet extra Diaecesim existenti, sed ad eundem Patronum pertinenti, adiecto tamen onere viciniore Parcho habendi Capellanum, qui in Oppido suppressae Paraeciae Missam diebus festis celebret ad formam Constitutionis Benedicti XIV



in Sutrina die 27 Maii 1809 et die 17 Septembris 1814.

24. Siquidem Oppidum Montisrani, quod feudum erat Gentis de Alteriis Populo non adeo frequens, sed agri latitudine dives, unus regebat Parochus Archipresbiteri nomine insignitus. Sequiori aevo cum plures in agro aedificatae sint domus in agri Montisrani parte, quae dicebatur *Canale* et *Monte virginio*, duae constitutae fuere novae Paraeciae in iis locis, reservata Archipresbitero Montisrani responsione unius rubri frumenti, quae pro dimidiis partibus a Parochis Canalis et Montisvirginii rependebatur. Cum vero Oppidum Montisrani ob aeris inclementiam desertum omnino fuerit, ut Patres Servitae dereliquerint conventum et Ecclesiam divo Bonaventurae in eo Oppido dicatam, Princeps Palutius Altieri impetravit ex Rescripto Sacrae Congregationis die 26 septembris 1803, ut onera Missarum transferrentur ad Ecclesiam parochialem Oppidi Canalis. Inde vero in Terra Montisrani vix pauci Pastores inhabitabant, et ipse Princeps Altieri suas aedes Baronales aliasque domus destruxit. Accedebat etiam, quod postremis temporibus obiit Archipresbiter Montisrani, hinc Princeps Palutius Altieri, qui iam a Sacra Congregatione super negotiis Episcoporum et Regularium proposita impetravit facultatem demolendi Ecclesiam et praedictum Coenobium S. Bonaventurae et alias aedes ad Loca pia pertinentes, cum onere investiendi pretium caementorum, mox postulavit suppressionem Paraeciae Montisrani, eiusque reddituum applicationem partim Parocho Orioli, quod feudum erat in Diaecesi Viterbiensi situm, partim Parocho Canalis et Montisvirginii. Episcopus Sutrinus rogatus de sua sententia favit suppressioni Paraeciae Montisrani, quum dispersis Ovibus frustra ovili vacuo praeficeretur Pastor —, et modum etiam proposuit, quo applicatio reddituum suppressendae Paraeciae facienda esset. Episcopus enim postquam retulerit, redditus Paraeciae praedictae constitui a novem rubris frumenti et duodecim cadis vini, quae omnia a domo de Alteriis praecipua et libera subministrabantur, nec non ab alio rubro frumenti, quod a duobus Parochis Canalis et Montisvirginii subministrabantur, ac tandem ab aliis octo

circiter cadis musti ex quadam vinea a Iosepho Renzi retenta provenientes, haud dissentiri censuit, ut Princeps Orator partem aliquam adiungeret Archipresbiteratui praedictae Terrae Orioli item sui feudi; sed in primis consulendum sibi videbatur duabus Paraeciis Canalis et Montisvirginii, ad quas Montisrani Incolae plerumque se receperunt, praecipue vero Archipresbitero Canalis, cui, utpote viciniore, cura et onus superaddi debebat totius territorii suppressendae Paraeciae. Eo vel maxime quod cum necessarium esset, ut saltem campestrium curarum tempore in Ecclesia olim Montisrani diebus festis Missa celebraretur pro Ruricolarum commoditate, celebratio huiusmodi per unum ex duobus Sacerdotibus Terrae Canalis, quae erat locus propinquior, erat peragenda. Necessitas autem suppressionis in casu concurrere omnino videbatur, quum Paraecia habitatoribus esset vacua, nec rursus frequentari poterat, destructis aedibus; et melius futurum esse videbatur, si redditus applicarentur vicinis Parochis, apud quos confugerunt Oves a Paraecia Montisrani desilientes.

25. His interim perpensis, proposito dubio: — An et quomodo sit locus suppressioni Paraeciae Montisrani eiusque reddituum applicationi in casu etc. —, Sacra Congregatio die 27 maii 1809 responsum dedit: — Dilata, et scribatur Episcopo iuxta mentem; mens est, ut Episcopus referat, quo titulo teneatur Orator ad praestationem novem rubrorum frumenti favore Paraeciae Montisrani, et quae de causa idem Episcopus consensum praestiterit subministrationi ratae eiusdem frumenti favore Archipresbiteratus Orioli alterius Diaecesis —. Episcopus Sutrinus, post tot discrimina, quibus iactatus fuerat, respondit: — Ad titulum, quod attinet, quo teneatur Princeps memoratus ad praestationem novem rubrorum frumenti quotannis favore Paraeciae Montisrani, cum nulli aut fere nulli extarent redditus pro Parochi sustentatione, antiquissimo ex tempore illa frumenti quantitas cum duodecim cadis vini adsignata fuit ab exēma Domo de Alteriis, quae ius possidebat nominationis et praesentationis Parochi, quaeque semper in posterum eadem frumenti rubra, et cados vini (cuius tamen vini loco taxata novissime fuerunt scuta octodecim) hactenus

subministravit, et subministrare deinceps parata est etiam in casu, de quo agimus, suppressionis Paraeciae Montisrani, inter finitimos Parochos Canalis et Montisvirginii distribuenda. Ex iis tamen optaret ipse hodiernus Princeps partem aliquam adiungere et assignare Archipresbiteratui Terrae Orioli; nec equidem dissentiebar. Quamvis enim Terra haec ad aliam Diaecesim, scilicet Viterbiensem pertineat, tamen et memoratis locis meae Diaecesis est finitima, et ipsa eiusdem Familiae de Alteriis feudum est, cuius pietate illi reditus Parocho Montisrani ab initio assignati fuerunt; eo vel maxime inspecta tenuitate reddituum praedicti Archipresbiteratus Orioli. Atque hinc habent EE. VV. cur subministrationi ratae favore huius assensum praestiterim, quod secundo loco quaesitum a me fuerat. Existimarem itaque, illa novem annua frumenti rubra in specie semper, ut hactenus factum est, praestanda, et scuta octodecim loco vini, ita esse inter tres recensitos Parochos distribuenda, ut illorum maior pars, una cum responsione cuiusdam vineae, assignetur viciniore Archipresbitero Canalis, ad quem iurisdictio et onus transiret in territorium suppressandae Paraeciae Montisrani.

26. His igitur perpensis, repropósito dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — Affirmative, facta obligatione per Principem de Alteriis subministrandi quotannis in perpetuum rubra duo frumenti Archipresbitero Orioli, item rubra duo Parocho Montisvirginii, et reliqua rubra quinque frumenti et scuta decem et octo pro duodecim cadis vini Parocho Canalis, qui etiam percipiat cados octo musti, cum onere habendi Capellanum, qui celebret in Oppido Montisrani singulis diebus festis Missam, iuxta formam Constitutionis s. m. Benedicti XIV — in *Sutrina* die 17 Septembris 1814.

27. Unde constructio novae Ecclesiae in locum veteris postulare videtur, ut nova haec Ecclesia, utpote veteri subrogata, vicem omnino gerat antiquae, eamque repraesentet tum in titulo, tum in omnibus iuribus, ceu advertit Rota in *Asculana Iurium* et functionum super bono iure 28 iunii 1723 §. Et licet coram Cerro in *Burgen. Translationis Ecclesiae parochialis et tituli* die 14 Novembris 1733 §. At.

28. Qua de re quum duo sint Parochi unius Ecclesiae, per suppressionem alterius Parochi, ad unum superstitem parochialium iurium spectat exercitium, Cap. *Dilectus* de Capell. monachorum, Cap. 1 et 4 de sepulturis, Cap. 2 de parochis in *Tiburtina Parochialis* die 16 Iunii 1792 §. *Aliter*.

29. Hinc suppressa ac penitus extincta Paraecia, antiqua eius iura et privilegia una simul penitus extincta ac perempta dicenda sunt in *Firmana Iurium* die 11 Augusti 1855 §. *Atqui*.

30. Nam suppressio Paraeciae est totalis extinctio omnium iurium ei cohaerentium, Maschatt. lib. 3 de praeb. et dignit. n. 10, consonat Reiffenst. in lib. 3 decret. tit. 12 n. 32 in *Oveten. Missae pro populo* die 18 Novembris 1826 §. *Hoc*.

Item in *Firmana Iurium* die 11 Augusti 1855 §. *Atqui*.

31. Idcirco pugnat inter se, Parochos petere suppressionem tituli eorum respective Paraeciae, et reservare sibi ipsis exercitium iurium in eadem Paraecia, perinde ac si illa suppressa minime fuisset, quod improbat Rota coram Otthobono dec. 44 n. 19, coram Tanara dec. 133 n. 5, et in Recentior. dec. 359 n. 4 et 5 part. 14 in *Verulana Iurium parochialium et praeeminentiarum* die 9 Augusti 1777 §. *Quod*.

32. Tralaticium namque in iure est, in subrogatum omnia transire iura et onera, in cuius locum subrogatur, Rot. in dec. 889 n. 8, in dec. 1088 n. 5 et seqq. coram Emerix Iunior, in dec. 1216 n. 6 coram Molin., in dec. 809 n. 3 et seqq. part. 18 Recent. in *Firmana Iurium* die 11 Augusti 1855 §. *Contra*.

33. Quum autem antiqua Ecclesia parochialis esset angusta prae Populi numerositate, et Communitas novam ob id Ecclesiam amplioris formae et elegantioris structurae propriis expensis aedificaverit, sed absque domo seu cubiculis praefatae Ecclesiae contiguus pro Parochi habitatione, unde ad praecidendas controversias inter Parochum et Communitatem exortas quaedam capitula conventa fuerunt, Sacra Congregatio probavit subrogationem praefatae Ecclesiae iuxta capitula concordata, renovato legitimo consensu Communitatis in *Nullius Farfen. Subrogationis Ecclesiae et approbationis capi-*



*tulorum die 2 et die 23 Iulii 1718 et die 12 Iulii 1721.*

34. Siquidem antiqua parochialis Ecclesia Terrae Podii Mirteti Abbatiae Farfensis erat, et erat adeo angusta, ut Populum satis numerosum capere nec valuerit nec valeret. Cumque itaque operae pretium existimatum fuerit novam aedificare Ecclesiam amplioris formae et elegantioris structurae, et expensae fuerint a Communitate subministratae, praevia licentia Sacrae Congregationis Boni Regiminis, ad novae Ecclesiae constructionem deventum est, eademque fere ad calcem perducta, cum quaedam controversiae exortae fuerint, nonnulli habiti sunt congressus coram Eñio Abbate; nonnullisque eius auctoritate concordatis capitulis inter Communitatem ex una et Sacerdotem Eustachium Spinellum Archipresbiterum et Parochum ex alia partibus, supplicatum fuit Sacrae Congregationi pro eorum approbatione. Omissis autem omnibus illis rebus, in quibus iuxta prudentem Eñi Abbatis insinuationem factae fuerunt opportuna correctiones, nec non ceteris aliis omissis, in quibus idem Eñus Abbas nullam videbatur habere difficultatem, substantialis punctus reduci videbatur ad defectum domus et cubiculorum prope novam Ecclesiam, in quibus Parochus posset inhabitare; dicebatur enim id convenire decenti conservationi Sanctissimae Eucharistiae, et ut occurreretur periculo extinctionis lampadis, nocturno Latronum et obvio Canum et Belluarum ingressui. Praeterea iuxta praxim Sacrae Congregationis Sacerdos, qui curam habet Ecclesiae, in qua Sanctissimum Sacramentum asservatur, habere debet domum Ecclesiae contiguam; et Communitas habebat contiguam Ecclesiae quamdam parvam domum, quae mira facilitate reduci potuisset ad usum Parochi. Adversus haec opponebatur a Communitate, quod Ecclesia noviter constructa subrogari debebat in locum veteris Ecclesiae parochialis; quod item non ad erat necessitas aedificationis domus seu cubiculi prope novam Ecclesiam pro Parochi habitatione; et quod tandem, si esset necessaria huius domus aedificatio, illa ad Parochum pertinere debuisset. Hinc quoad novam Ecclesiae subrogationem praetendebatur, eadem debere esse locum, tum quia Ecclesia

antiqua erat nimis angusta, tum quia nova Ecclesia fuit constructa, ut petita subrogatio suum haberet effectum. Et in eo quod spectabat ad constructionem domus sive cubiculorum prope novam Ecclesiam pro Parochi habitatione, subdebatur, ei locum esse non posse, tum quia Parochus prope veterem Ecclesiam non habebat domum, tum quia Parochus a iure imposita dicebatur obligatio non habitandi in domo Ecclesiae contigua, sed vel in Parochia, vel in domo Parochiae vicina. Quatenus vero aedificatio domus esset facienda, praetendebatur, quod onus aedificationis pertineret ad Parochum, et non ad Communitatem, cum Parochus haberet in reditu scuta 200; et cum obligatio Populi esset subsidiaria, nec ullum sibi vindicaret locum, nisi post excussum Parochum, eumque repletum non idoneum, propter tenuitatem fructuum Parochiae. Nec officere posse Communitas censebat, vel quod Ecclesia sine contigua Parochi habitatione recensitis periculis remaneret exposita, vel quod parva quaedam domus Ecclesiae contigua ad Communitatem spectaret, vel denique quod Ecclesia fuit expensis Communitatis aedificata, quasi quod ex his inferretur, domum contiguam pro Parochus esse aedificandam, et quidem Communitatis expensis; respondebat enim Communitas, quod Ecclesia erat sita in loco, in quo multi degebant habitatores, et quod officia divina in ea expleri deberent a Parochus a Canonicis et ab aliis Presbiteris, ita ut allegatum cessaret periculum, quod domus contigua Parochiae erat domus Prioralis, in qua cogeatur Consilium Terrae, in qua habebantur scholae publicae, ita ut praetendi nequireret, quod illa esset aptanda pro Parochi commoditate et habitatione. Addebatur, quod regula iuris statuens, ut obligatus ad Ecclesiae reaptationem esset etiam obligatus ad reaptationem domus Parochi, non erat aptabilis huiusmodi circumstantiis, in quibus Communitas aedificavit ex sua devotione et liberalitate novam Ecclesiam, et ante aedificationem exhibuit plantam, carentem domo pro Parochi habitatione.

35. His interim perpensis, propositis dubiis: - I. An in locum veteris Ecclesiae parochialis subroganda sit alia Ecclesia noviter constructa in casu etc. *Et quatenus af-*

*firmative.* II. An sit necessaria aedificatio domus seu cubiculorum prope dictam novam Ecclesiam pro habitatione Parochi in casu etc. *Et quatenus affirmative.* III. An onus aedificationis domus spectet ad Parochum, sive potius ad Communitatem in casu etc. —, Sacra Congregatio die 2 iulii 1718 respondit: — Proponatur in prima —. Repropositis autem iisdem dubiis, Sacra Congregatio die 23 iulii respondit: — Proponatur omnino in prima —. Quum autem causa non fuerit subinde resoluta, interea ad nova inter Partes capitula devenit, eademque exhibita fuerunt una cum approbatione Em̃i Abbatis. Proposito hinc dubio: — An sit locus subrogationi Ecclesiae, de qua agitur, et an capitula ad eiusmodi effectum inter Partes concordata sint approbanda pariter in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Pro approbatione, renovato legitimo consensu Communitatis — in *Nullius seu Farsen. Subrogationis Ecclesiae et approbationis capitulorum die 12 Iulii 1721.*

36. At quum plures Paraeciae, imperante laica potestate, sed Apostolica intercedente auctoritate, in unam coaluerint, frustra Parochus unius ex illis, cuius Ecclesia profanos in usus conversa, subrogationem alterius Ecclesiae nec non reintegrationem omnium iurium parochialium petiit, ex eo quod nulla dismembrationis causa existeret, ac Summus Pontifex absque subreptionis vitio cum aliis eam unitim contulerit in *Ariminen. die 8 Maii 1824.*

37. Iamvero qui summam imperii tenere, dum regnum stetit, quod italicum dixerunt, legem tulerunt, ut pro qualibet Paraecia numerus Parochianorum esset — nè minore di tre mila circa, nè maggiore di circa otto mila —. Inde vero contigit, ut Arimini quatuor distinctae Paraeciae S. Martini ad carceres, S. Vitali, S. Thomae, ac S. Mariae Maris, quibus totidem praeerant Rectores, Apostolica intercedente Auctoritate, in unam coaluerint Paraeciam, ab Ecclesia, cui ceterae adhaeserunt, S. Martini nuncupatam. Illius regimen obtinuit antiquus eiusdem Ecclesiae Parochus Ioseph Vannucci, cui ad tramites italicae legis dati fuerunt duo Coadiutores inter illos, qui erant in actuali servitio, videlicet Parochus S. Vitalis Petrus Codovilli et Pa-

rochus S. Thomae Nicolaus Beltramelli, onere ipsis imposito: — In dipendenza del Parroco medesimo assistono alle Parrocchie... sono obbligati in caso di bisogno a prestarsi in via sussidiaria all'assistenza delle Parrocchie sull'invito dell' Ordinario, e succedono di pieno diritto alle vacanze —. Everso italicum regno, Sacerdos Codovilli anno 1816 Sacram Congregationem adivit, ut ad Paraeciam S. Vitalis reintegraretur, de quo controversiam in Episcopali Curia Ariminensi iam moverat, et Ecclesiae parochiali, quae profanos in usus fuerat conversa, subrogaretur publicum Oratorium S. Philippi intra fines Paraeciae situm, quod ad R. C. A. spectabat. Dimissus autem fuit Rescripto: — Quoad exercitium curae animarum, utatur iure suo in prosecutione Causae coram Episcopo; in reliquis recurat ad R. P. Thesaurarium generalem —. Iterum cum supplicasset Sacerdos Codovilli annis 1817 et 1818 eodem responso preces exceptae fuere. Interea exitiali apoplexiae morbo correptus Parochus Vannucci, cum se imparem ad parochialia munera obeunda se nosceret, s. m. Pium VII exoravit, ut sibi perpetuum Coadiutorem cum futura successione concederet Sacerdotem Franciscum Costa, qui inter datos in Parochiarum unione Coadiutores minime recensebatur. Aegre id tulit Sacerdos Codovilli, et apposito *nihil transeat* in Dataria Apostolica, impedire conatus est, quominus perpetua Coadiutoria, saltem quoad suam Paraeciam S. Vitalis, ad exitum perduceretur. Nihil tamen ipsi profuit per plures menses acta contentio; nam edito a Dataria Decreto: — obtinuit lacerari nihil transeat — Literas Apostolicas expediri anno 1818 pro Parochia S. Martini, et executionem committi curavit Sacerdos Costa, qui, ob secutam deinde Coadiuti mortem, eadem Paraecia iamdiu libere gaudebat. Hac spe depulsus Sacerdos Codovilli, novo supplici libello anni 1820 veteres proposuit instantias annorum 1816 1817 et 1818, et responsum habuit: — Doceat de vera necessitate et consensu interesse habentium —; cumque preces iterasset anno 1821 non aliud Rescriptum retulit, quam: — In decretis sub die 16 septembris 1820 —. At supplicante rursus eodem anno Sacerdote Codovilli, eius libellus remissus fuit — Episcopo in Curia pro



informatione et voto, audito praesertim Parocho Francisco Costa, et referat de exitu litis in sua Curia, transmissis documentis ad rem facientibus -.

38. Episcopo successus Vicarius Apostolicus, postquam, ea confirmavit, quae exposita sunt, haec retulit: - Tempus, meo iudicio, teritur omne, si aliud in Causa quaeratur, praeter quam, an retinenda, vel moderanda sit executio supremi Rescripti Summi Pontificis diei 23 augusti 1809, quo ordo et concentratio Paraeciarum huius Civitatis per organum Em̃i De-Petro sancita praescriptaque apparet, prout adamussim tenetur, et post lapsos sexdecim annos observatur in praesens. Hic est oppositorum et reclamantium scopus, huc omnis recidit controversia. Si enim rite et recte constituta huius Ecclesiae nostrae forma, per istam Sacram Congregationem iudicetur, nil tractu temporis accidisse arbitror, quod ipsam infirmare aut infirmendam suadere possit et valeat. Hoc unum enixe deprecor, ut tandem supremo EE. VV. iudicio molestissimae huiusce contentionis imponendus sit finis, et serio et graviter reclamantes moneantur quiescere et scandalum dissensionis tollere de medio Plebis, quae nunquam adeo periculose turbatur, ut quando de spirituali suorum Pastorum iurisdictione controversia inter ipsos movetur et pertinaciter fervet -. Cum itaque Paraecia S. Vitalis rite unita fuerit, adeoque ad eius administrationem reintegrari non posset Sacerdos Codovilli, nisi canonica pro dismembratione Parochiae S. Martini exhibuisset monumenta, quae tamen prorsus deficiebant, hinc praefatus Codovilli Paraeciam S. Vitalis sibi vindicare satagebat, quia illam sibi fuisse reservatam asserebat, quando Parochus Costa expeditit Literas Apostolicas, et quia eadem Literae, ius alteri quaesitum laedentes, vitio subreptionis laborabant. Nam appositio *nihil transeat*, ut saltem a Coadiutoria eximeretur ea Populi pars, quae ad Paraeciam S. Vitalis pertinuerat, ac edito Rescripto: - obtinuit lacerari nihil transeat -, se obtinuisse contendit, non comprehendi in Coadiutoria Paraeciam S. Vitalis, reliquis vero favore Parochi Costa concessis. Idque confirmare studuit ex verbis Literarum Apostolicarum, quae silebant de Paraeciis unitis

et de una Paraecia S. Martini mentionem habebant. Quoad subreptionem advertit, minime narratum fuisse Summo Pontifici, quod ipsi ius erat succedendi Parocho S. Martini, cuius Coadiutor fuerat renunciatus, ut succederet - in pieno diritto alla vacanza -, quam legem Summus Pontifex probavit, et usu in Archidiaecesi Ravennatensi receptam, duobus in medium prolatis documentis, probare censuit; ac proinde si haec Summo Pontifici innotuissent, vel nullo modo, vel difficilius Coadiutoriam cum futura successione Parocho Costa concessisset. Verum negavit Parochus Costa, iuxta stylum Curiae, verba Rescripti: - obtinuit lacerari nihil transeat - ita seiungi posse, ut duplicem sensum illum haberent; contenditque, Rescriptum sibi uni favere, cui laceratio *nihil transeat* fuit indulta. Negavit pariter receptam in Ravennatensi Archidiaecesi esse praxim, qua Parochi, qui Coadiutores actu exercentes Parochiarum reductione evaserunt, Parochis Coadiutis succederent. Animadvertit immo, cl. me. Card. De-Petro in epistola, quam ad Archiepiscopum Ravennatensem dedit, minime probasse italici regiminis sanctionem, quae statuit, ut Coadiutores - succedano di pieno diritto alle vacanze -. Itaque nova illa italica methodo derogatum non fuerat Tridentinae Synodi Decreto, quo Parochiae nonnisi per concursum conferri praescribitur; adeoque Sacerdoti Codovilli nullum ius quaesitum fuerat in Paraecia S. Martini, dum perpetuus Coadiutor Parochi Vannucci fuit renunciatus. Ceterum praetensum ius iam in Dataria Codovillus protulerat, illudque propterea Summus Pontifex agnoscebat, dum praefatam Coadiutoriam concessit. Idcirco longe abfuit vitium subreptionis.

39. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An et quomodo Sacerdos Codovilli sit reintegrandus ad Paraeciam S. Vitalis in casu etc -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative in omnibus - *in Ariminensi die 8 Maii 1824.*

40. Ea namque est subrogatorum natura, ut omnes omnino in subrogato concurrere debeant qualitates, quae reperiuntur in illo, cui fit subrogatio, Piton. discept. 51 n. 17 tom. 1, Constant. vot. decis. 375 n. 24, et Corrad. prax. Benef. lib. 1 cap. 3 n. 153 *in*

*Firmana Iurium die 11 Augusti 1855*  
§. Itaque.

41. Suppressa hinc ob paucum Parochianorum numerum Paraecia eiusque bonis Seminario unitis cum onere manutenendi Ecclesiam ac ibidem habendi Vicarium Curatum, qui functiones paraeciales explere debet, nec in huiusmodi Vicarium, nec in praefatum Seminarium transfertur ius nominationis ac praesentationis, quod Testator antiquo Parocho ac aliis simul reliquit in *Firmana Iurium die 11 Augusti 1855*.

42. Enimvero Canonicus Michael Caucci, extructa proprio aere Ecclesiae in Castro S. Elpidii Morici Diaecesis Firmanae, testamentariis tabulis die 8 maii 1702 exaratis, eius perpetuum Rectorem ac Patronum nominavit Capitulum S. Mariae in Via lata Urbis. Ibidem praeterea sex Capellanas instituit, quae diminutis redditibus ad quatuor in praesens reductae erant, statuens, ut, cuiusque Capellaniae vacatione contingente, nominatio ac praesentatio ad alios Capellanos superstites Parochum S. Elpidii ac alium Parochum S. Emidii in perpetuum pertineret. Iisdem pariter Capellanis una cum Parochis nonnullarum dotium quotannis distributionem, nec non Ludimagistri hereditario alendi aere electionem capitulariter peragendam commisit. Decreto S. Visitationis anni 1803 Archiepiscopus tunc temporis Firmanus Paraeciam S. Emidii, quae duodecim vix Paraecianos numerabat, suppressit, eiusque bona Seminario Firmi necessariis redditibus laboranti univit, eidem tamen onere iniuncto manutenendi Ecclesiam ac deputandi Vicarium Curatum, congrua eidem soluta mercede, qui paraeciales functiones ibidem expleret. Huiusmodi Decretum non ante annum 1841 Apostolicae Sedis auctoritate confirmatum est. Quo quidem anno postulante Seminarii Oeconomo, s. m. Gregorius XVI per Sacram Congregationem — enunciatam suppressionem nec non unionem bonorum Seminario, firma tamen obligatione supportandi in perpetuum ea tantum onera, quae hactenus adimpleta fuerant —, benigne approbavit. Cum per obitum Sacerdotis Dominici Morici die 18 ianuarii 1849 altera ex Capellanis vacasset, et ad novi Capellani electionem deveniendum esset, quaestio inter superstites

electores orta est, an Vicarius Curatus S. Emidii Caietanus Medori ius nominandi haberet. Negabant duo Capellani Michael et Caietanus fratres Albertini: Vicario Curato favebant alter Capellanus Matthaeus Egidii et Parochus S. Elpidii. Hinc fratres Albertini postularunt a Sacra Congregatione, ut declararet, Vicario Curato S. Emidii ius interessendi Congregationibus Caucci pro nominatione facienda Capellanorum Puellarum dotandarum ac Ludimagistri non competere. Suas paulo post preces dedit etiam Parochus S. Elpidii pro contraria decisione instans. His accessit supplex libellus ex parte Capituli in Via lata, in quo a proprio iudicio promodo abstinens, satis habuit Causae propositionem urgere. Archiepiscopus retulit, Vicarium Curatum S. Emidii ad nutum fuisse et esse amovibilem, uno excepto praedicto Caietano Medori, quem Vicarium perpetuum renunciare censuit, ne titulus ad sacros Ordines deficeret Clerico, in quo cetera reperiebat requisita; tres fuisse, qui ante Caietanum Medori munere Vicarii Curati suppressae Parochiae S. Emidii functi erant, scilicet Matthaeum Egidii, qui et unus erat ex Capellanis Caucci, eoque nomine Congregationibus habitis a Capellanis Cauccianis semper interfuit, nec non Dominicum Valentini et Elpidium Berardini, qui Congregationibus ipsis interesse unquam ne in animo quidem habuerunt.

43. Fratres itaque Albertini contenderunt, Vicarium Curatum Ecclesiae S. Emidii post Paraeciae suppressionem, non uti Beneficiatum, eoque minus uti verum Parochum, sed tamquam merum Seminarii salariatum habendum esse. Non enim Vicaria seu Capellania Curata ei conferebatur in titulum ecclesiasticum ac perpetuum, cum reddituum omnium suppressae Paraeciae assignatione, sed tamquam munus precario concreditum cum certae assignatione mercedis. Proinde non expediebantur Bullae, deerat canonica institutio, et ad nutum amovibilis erat. Ex quibus arguerunt, non posse Vicarium Curatum Parochi S. Emidii iuribus subrogatum haberi, quia qualitates subrogati non habebat. Accedere etiam observantiam plusquam centenariam dixerunt: constabat enim, nec Oeconomos Curatos Paraeciarum S. Elpidii et



S. Emidii, cum Parocho viduatae essent, interfuisse unquam, aut suffragium dedisse in Congregationibus a Capellanis Caucci haberi solitis. Atqui nec uti Seminarium repraesentantem huiusmodi iure Vicarium Curatum pollere. Suppressa enim, aiebant, ac penitus extincta Paraecia, antiqua eius iura et privilegia una simul penitus extincta ac perempta dicenda erant. Ius igitur Parocho ex lege foundationis competens in alio superstite Parocho et Capellanis iure non decrescendi ad instar iurispatronatus consolidatum esse sustinuerunt, haud vero translatum censerì posse ad Seminarium tamquam antiquo Parocho subrogatum. Non enim iurium translatio in Seminarium facta legebatur, sed simplex unio bonorum Paraeciae, quae per tituli suppressionem talis desiit esse, eiusque bona praedium evaserunt Seminarium, Fagnan. in Cap. *Dudum* n. 31 de electione, Reiffenst. lib. 3 Decret. tit. 12 n. 46, cui ideo onus dumtaxat manutentionis Ecclesiae ac solutionis stipendii pro Vicario Curato impositum est. Sed praeterea Seminario etiam obstare addiderunt consuetudinem, cum ab anno 1803 usque in praesens, spatio scilicet quadraginta et amplius annorum, nunquam Seminarium ius praesertim nominandi Capellanos in tribus, quae per id temporis contingere, vacationibus per deputatos Vicarios Curatos exercuit. Horum quidem alterum Congregationibus interfuisse, sed uti Capellanum Caucci, minime vero uti Seminarium repraesentantem, a quo nullum unquam mandatum sive oretenus, sive in scriptis habuit.

44. Contra Rector Seminarii disputavit, distinguendum esse inter titulum Paraeciae et functiones paraeciales: illum siquidem extinctum fuisse in vim Decreti suppressionis et unionis bonorum, has vero in sua integritate mansisse, quibus nimirum exercendis Parocho suffectus erat Vicarius Curatus, qui ideo uti ad onera, ita et ad iura ac privilegia omnia, quae ad Parochum pertinebant, successisse dicendus erat. Hinc ea omnia exulare contendit, quae de identitate qualitatum subrogati ex adverso obiciebantur, quaeque in plenaria subrogatione requiruntur, cum aliunde de facto subrogationis sin minus partialis constaret, ad effectum nimirum,

ut Vicarius eadem, quae antiquus Parochus titularis iura et officia exercere valeret. Id ipsum Testatoris voluntati apprime consentaneum esse putavit, cui non alia plane mens fuit, cum etiam in Parochum S. Emidii ius suffragii contulit, nisi ut, pluribus ad electionem perficiendam convenientibus, rite ac personae dignioris electio fieret; quamobrem haud existimari debere, eum tribuisse ius nominandi Parocho ratione tituli, sed ratione potius muneris, quod gerebat; non posse igitur Vicarium Curatum ab electione excludi, ne una vox deficeret, ac rectissima Testatoris intentio violaretur. Perperam vero contrariam observantiam obicci dixit ab anno 1803 usque in praesens: perpendit enim primo, Vicarios interea temporis ab Seminario deputatos una simul et Capellanas Caucci obtinuisse (de altero tantum id confirmabat Eñus Archiepiscopus); necesse autem non erat, ut duplex in electionibus suffragium ferrent pro duplici, quo potiebantur munere, ut sartum tectumque ius Seminarii maneret. Observavit deinde, agi hic de peremptione iuris non tam Vicarii Curati, quam Communitatis seu Seminarii, in quod una cum bonis etiam onera Paraeciae, et consequenter iura translata erant. Neminem at vero latet, non tam facile ex Superioris negligentia praedictum Communitati inferri. Addidit, non agi in casu de exturbando Seminario ab iure, quo pollebat, ut praescriptionis ope ius ipsum tertio acquireretur, sed praescriptionem a Compatronis postulari, quibus cum nihil ubi inducta fuisset prodesset, valde Seminario noceret. Tandem animadvertit, regulam, qua statuitur, per non usum iurispatronatus amitti, exceptionem pati in casu, quo alii sint Compatroni, qui ius exercent, ceu docet Card. Tuschius in Concl. 147 litt. R.

45. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An Vicario Curato Ecclesiae S. Emidii competat ius interessendi ac suffragium ferendi in Congregationibus a Capellanis Caucci habendis pro electione Capellanorum Puellarum ad dotalia subsidia ac Ludimagistri in casu? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative - in *Firmana Iurium die 11 Augusti 1855*.

## ECCLESIA PAROCHIALIS QUOAD TRANSLATIONEM

1. De translatione Ecclesiarum parochialium disponit Sacrum Concilium Tridentinum in cap. 7 sess. 21 de reformatione, quod si collapsae fuerint et restaurari non possint ex fructibus et proventibus quomodocumque ad eas pertinentibus, et Parochiani, qui omnibus iuris remediis cogendi sunt, nimia egestate laborent, — ad Matrices seu viciniore Ecclesias transferantur — in *Bricinorien. Translationis Ecclesiae parochialis die 14 Decembris 1782 §. De.*

2. Unde si Ecclesiae parochiales refici nequeant, Episcopi uti Sedis Apostolicae delegati habent facultatem non solum uniendi parochiales Ecclesias, dum opus sit, sed etiam destruendi ac profanandi quascumque, erectaque in solo Cruce, ad viciniorem transferendi, Conc. Trid. sess. 21 cap. 7 de reformatione, Amostaz de caus. piis lib. 5 cap. 6 n. 64, Barbos. de Paroch. part. 1 cap. 13 n. 11 in *Civitatis Castelli Translationis die 13 Martii 1762 §. Demum.*

Item in *Comen. Translationis die 19 Iulii 1766 §. Ex his.*

3. Episcopi vero translationem perficere quidem possunt, vocatis tamen omnibus interesse habentibus, Concil. Trid. sess. 21 cap. 7 de reformatione in *Comen. Translationis die 15 Septembris 1764 §. Concilium.*

4. Hinc nulla est parochialis Ecclesiae translatio, ubi non adsit legitimum Episcopi Decretum, et Parochianorum non praecesserit legitima citatio omnino requisita, ad tradita per Barbos. de offic. et potest. Episcop. allegat. 68 n. 4 in *Civitatis Castelli Translationis die 12 Ianuarii 1760 §. Parochiani.*

5. Nam in translatione Ecclesiae parochialis audiri citarique debent Parochus et omnes ius et interesse habentes in *Firmana Translationis et Unionis die 26 Iunii 1779 §. Secundum.*

6. Idcirco in translationibus Ecclesiarum parochialium Populus interpellari debet, publicaue indicenda sunt comitia, ut unusquisque quid sentiat libere dicere possit in *Bri-*

*ctinorien. Translationis Ecclesiae parochialis die 14 Decembris 1782 §. Qui.*

7. Unde ipsa Sacra Congregatio in concedendis translationibus Parochialium semper utique sollicita fuit de Parochi et Parochianorum superioris partis dissensu in *Placentina Paraeciae die 20 Novembris 1819 §. Qua.*

8. Parochianorum tamen consensus praecise non requiritur pro translatione Parochiae, sed illi ad summum sunt audiendi, quatenus aliquid relevans opponant adversus translationem, Pax Jordan. lucubr. tom. 2 lib. 10 tit. 32 n. 94, Barbos. ad Cap. 5 sess. 21 Concil. Trid. de reform. n. 8, Monacell. in form. tom. 1 tit. 2 form. 7 n. 3 in *Ianuen. Translationis Parochiae die 29 Ianuarii 1724 §. Et in eo.*

9. Hinc antequam Sacra Congregatio indulgeat translationem plura adamussim rescire satagit; proposito enim dubio: — II. An sit locus suppressioni parochialitatis et respective translationi eiusdem ad Ecclesiam parochialem S. Ambrosii, vel ad aliam benevisam eiusdem Civitatis? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad secundum, audiatur novus Episcopus iuxta instructionem — in *Mantuana Concessionis Ecclesiae die 17 Iunii 1719 (1).*

10. Quin imo quum ex rationibus utrinque adductis haud iusta ac legitima appareret causa translationis, Sacra Congregatio censuit, rem uni ex eadem committere, ut eam perpenderet et votum suum aperiret in *Civitatis Plebis Translationis Paraeciae die 23 Ianuarii 1808.*

11. Siquidem prope Oppidum *Panicale* erat ruralis Paraecia Sanctissimi Salvatoris *Ceraseti*, cuius Populus hinc illinc torrentem *Tresa* habitabat. Paraecia huiusmodi pertinebat ad Conventum Sanctae Mariae novae, quem in Civitate Perusiae tenebant Patres Ordinis Servorum Beatae Mariae Virginis; sed post Decretum *Ut in parvis* Innocentii X unus tantum Religiosus, qua Vicarius amovibilis, Paraeciam administravit ae-

(1) Species Causae huius prostat in Verb. *Ecclesia in genere*, §. II, n. 43, ubi habetur praefata instructio.



desque parochiales habitare perrexit. Anno vero 1682 iussu Sacrae Congregationis, revocatis ad claustra cunctis Religiosis Sacerdotibus, qui extra manebant, defunctus fuit Presbiter Secularis, qui ab hinc semper Vicarii amovibilis munere functus est. Modernus Episcopus Civitatis Plebis cum novisset, eam ex Parochianis *Ceraseti* partem, quae habitabat ultra torrentem *Tresa*, destitui spiritualibus subsidiis, cum Parochus rigente praesertim hyeme ad eam ob incommodum iter accedere non posset, subsidialem Paraeciam constituit ultra torrentem in Ecclesia S. Mariae *delle Macchie*, eique Parochum assignavit et instituit. Quoniam vero aedes *Ceraseti* erant minus salubri situ positae, idem Episcopus proposuit, ut Paraecia *Ceraseti* transferretur ad Ecclesiam S. Mariae *delle Macchie*, ut huius Parochi nominationem haberent Patres Servitae, ibique praestarent stipendium illud, quod Vicario *Ceraseti* dare solebant, atque exempti essent ab onere manutentionis Ecclesiae, ut pars Parochianorum *Ceraseti*, quae incolebat regionem citra torrentem, addiceretur vicinioribus Paraeciis *di Panicale* et *di Paciano*, ut Vicarius amovibilis *Ceraseti*, quoad viveret, exigeret decimas, quas Populus pensitabat. Procurator autem Generalis Ordinis Servorum consensum praestabat sub conditionibus, quibus Episcopus repugnavit; unde dictus Procurator mox negavit, faciendam esse translationem, aut saltem expectandam esse vacationem. Rationes utrinque adductae fuerunt; sed his expensis, quin res claresceret, proposito dubio: - An et quomodo sit locus translationi et respective dismembrationi et unioni in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Dilata, et ad Eñm Vincenti, qui dignetur rem perpendere, et votum suum aperire - in *Civitatis Plebis Translationis Paraeciae die 23 Ianuarii 1808*.

12. Atque attentis peculiaribus rerum circumstantiis, quandoque Sacra Congregatio rem Ordinario remisit; quandoquidem quum ad dirimendas omnes controversias inter Communitatem Oppidi S. Clementis, quae praetendebat habere iuspatronatus Ecclesiae S. Agathae, et Parochum S. Clementis, exortas, proposita fuerit translatio parochialis Ecclesiae S. Clementis ad Ecclesiam S. Agathae,

prout Visitatores censuerant et Card. Ordinarius approbaverat, proposito dubio: - I. An Ecclesia parochialis S. Clementis sit supprimenda et transferenda ad Ecclesiam S. Agathae? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, ad Eñm Ordinarium iuxta mentem - in *Ariminen. Iurium parochialium die 6 Iulii 1726*.

13. Unde Sacra Congregatio indulsit quidem translationem Ecclesiae parochialis in aliam, ex eo quod sibi extraiudicialiter constaret, illam ruinam minitari et incommodam esse, sed reclamante Populo, omnem adhibuit diligentiam, ut formiter de causis translationis constaret, inde iis reapse existentibus, praefatam translationem confirmavit in *Brictinorien. Translationis Ecclesiae parochialis die 5 Ianuarii 1780 die 14 Decembris 1782 et die 10 Decembris 1785*.

14. Enimvero Sacerdos Matthaeus Amaducci Oppidi Theodorani Archipresbiter ab anno 1779 exposuit Sacrae Congregationi, unicum parochialem Ecclesiam sub invocatione S. Laurentii sitam esse in loco campestri, et ab Oppido distare quartam partem unius milliarii; illius fabricam fatiscentem deprehendi, nec tutam esse pro asservandis sacris suppellectilibus; domum parochialem intra moenia Theodorani sitam reperiri, atque ob id gravia obvenire incommoda Populo et ipsi Archipresbitero, quibus non sine difficultate praesertim hyeme ad Ecclesiam parochialem patebat accessus; hinc impossibile esse sacras functiones explere et Sacramenta ministrare, ac proinde Infirmi absque Sacramentis decedebant, cum ob distantiam non posset, quando necessitas adforet, occurrere. Ad tam gravia avertenda damna proposuit Archipresbiter translationem Parochialis S. Laurentii ad Oratorium S. Mariae de Platea situm intra Oppidum et parum ab aedibus parochialibus distans. Testatus quoque est, sibi iam oblatam fuisse eleemosynam scutorum 150, ut dictum Oratorium in ampliorem formam redigeret. Quare ad alias subeundas expensas facultatem petiit imponendi collectam super Populo, et applicandi superextantes redditus Locorum piorum. Omnia, quae ab Archipresbitero narrata fuerunt, confirmavit Episcopus Brictinoriensis; qua de re Sacra Congregatio die 15 Ianuarii 1780 indulsit Pa-

rochiae translationem una cum titulo et oneribus Missarum, sub lege tamen, quod praedicta onera in nova construenda Ecclesia adimplerentur, et in ea Icon praeseferens Imaginem S. Laurentii apponeretur. Ubi primum haec Populo innotuerunt statim de huiusmodi translatione conquestus est, precesque exhibuit, quibus narravit, Cives Theodorani, tribus tantum demptis familiis, toto anni tempore in agris moram trahere, atque ob id magis commodum ipsis esse pro Sacramentorum perceptione adire Ecclesiam S. Laurentii, quam alteram S. Mariae de Platea: hanc vero humiditate ita sordescere, ut Augustissimum Sacramentum ea, qua per est, decentia asservari non posset; eandemque irregularis esse structurae, et licet ad illius aedificationem requireretur conspicua summa scutorum 1200, non inde tamen universo Populo sufficere, nec unquam a nimia humiditate liberam evasurum. Contra in Ecclesia S. Laurentii nullum adesse periculum contendit, nec sepulchra in ea existentia foetorem edere; nunquam plurium annorum spatio latronum direptionibus obnoxiam fuisse, decenter et summa custodia sacram Encharistiam in illa servari; ac demum habito respectu ad universam Parochiam in loco commodiori sitam reperiri, summaque facilitate posse Archipresbiterum Populo sibi credito in vitae discrimine Sacramenta praebere. Quin imo praetensam translationem spirituali animarum saluti adversari sustinuit: si enim parochialis Ecclesia statueretur intra Castrum, impediretur Populus Sacramenta frequentare, diebus festis Missae Sacrificium audire, Pueri denique catechesibus destituerentur, cum ob viarum asperitatem, ventorum impetum, niviumque copiam, non sine vitae periculo Castrum adire possent. Idcirco satis non esse dixit consensum a quibusdam Parochianis praestitum, cum nonnulli ex iis intra Oppidi moenia domicilium haberent, alii non essent familiarum capita, reliqui vero calliditate et industria Notarii Bastelli seducti fuerint. Promotor Fiscalis vero advertit, revocari haud posse indictam translationem, cum illa demandata fuisset auctoritate Sacrae Congregationis, plenissime probatis causis, quibus nitebatur, annuentibus Ravennatensi et Brictinoriensi Ordinariis, illam-

que solum impugnari, si per reticentiam veri, aut suppositionem falsi extorta deprehenderetur: nullum tamen obreptionis aut subreptionis vitium interfuisse contendit.

15. His utrinque perpensis, proposito dubio: - I. An sit standum, vel recedendum a decisio sub die 15 ianuarii 1780? -, Sacra Congregatio die 14 decembris 1782 responsum tulit: - Ad primum, dilata; et scribatur Episcopo Ariminensi iuxta instructionem R. P. D. Secretarii -. Haec itaque tria a laudato Episcopo instructio requirebat: et in primis ut referret super statu Ecclesiae S. Laurentii, - utrum nempe restauratione indigeat et cum effectu restaurari possit -: deinde, - an praedicta Ecclesia pro Sacramentis administrandis sit Populo commodior, quam altera S. Mariae de Platea -; ac tertio quod - Concilium plenarium Theodorani convocaret pro exquirendo consensu per secreta suffragia circa huiusmodi translationem -. Episcopus delegatus retulit, Theodoranum venisse, sibi bique duobus assumptis alienigenis Peritis, Ecclesiam S. Laurentii diligentissime cum iis intus et extra visitasse et expendisse: unde Peritorum relatio concludebat, quod, etsi gravissima impensa murus construi posset, ad obsistendum telluris recessui ac ruinae Ecclesiae, nunquam tamen eidem diuturna stabilitas redderetur; Sacrarium vero sic ruinam minitabatur ac squallebat, ut - et nefas esset omnino sacras inibi supellectiles ceteraque divino cultui et exercitio curae animarum destinata asservari -. Commodiorem multo esse dixit Ecclesiam S. Mariae de Platea, cum haec amplior esset et porticum haberet; nec non magis commodam esse respectu itineris quoad maiorem Parochianorum partem. Postremo folium adiungens Concilii plenarii se coram habiti, ut per suffragia secreta iuxta instructionem de consensu in Parochiae translationem constaret, enarravit, eam fuisse probatam in suffragiorum pluralitate. Advertebatur etiam, penes Ecclesiam S. Laurentii cauponam esse, in qua festis praesertim diebus tumultus saepe excitari in sacrarum functionum perturbationem cum maximo Populi scandalo, qui sacris intererat. Reproposito igitur dubio [sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - In decisio, et amplius - in Brictinorien. Translatio-



*nis Ecclesiae parochialis die 10 Decembris 1785.*

16. Idecirco Ecclesiarum translationes non nisi intercedente necessaria, et legitima causa permittuntur in *Lunen. seu Sarzanen. die 14 Aprilis 1764 §. Sacra.*

Item in *Firmana Translationis et Unionis die 26 Iunii 1779 §. Multoties; in Nursina Translationis Paraeciae et Capellani Curati die 31 Martii 1855 §. Ad translationem.*

17. Praesertim si per translationem et unionem tertio praeiudicium inferatur in *Firmana Translationis et Unionis die 26 Iunii 1779 §. Multoties.*

18. Qua de re licet Episcopus ad translationem parochialitatis processisset de mandato Sacrae Congregationis, nihilominus Sacra Congregatio subinde eam non substineri declaravit ratione assertae ruinae et indecentiae Ecclesiae, minusque ratione incommodi accessus, ex eo quod contrarium ostendebatur a Parochianis, qui praefatae translationi adversabantur, ideoque providere debuit restorationi dictae Ecclesiae, prout de iure et contra quos de iure in *Civitatis Castelli Translationis die 23 Augusti 1755 die 15 Aprilis 1758 die 9 Februarii 1760 et die 13 Martii 1762.*

19. Siquidem Ecclesia parochialis S. Blasii, quae in agro Civitatis Castelli sita erat et unita cum altera parochiali rurali S. Faustini, adeo indecens forma, adeo difficilis accessu enunciata fuit in precibus Ioannis Baptistae Fabri moderni utriusque Parochiae Rectoris, ut Sacra Congregatio die 23 augusti 1755 permiserit illius parochialitatem transferri arbitrio Episcopi in aliam Ecclesiam a marchione Nicolao Galeotti aedificatam in vertice Montis Valentini intra fines earumdem Parochiarum; iterumque die 15 aprilis 1758 rescripserit: — Episcopo, qui procedat ad ulteriora, iuxta praescriptum anni 1755 —. Conquestus autem Populus antiquae parochialis Ecclesiae S. Blasii de translatione sine causa et in ipsius praeiudicium decreta, recessum a decisis postulavit. Proposito autem dubio: — An substineatur translatio, ita ut sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio die 9 februarii 1760 responsum dedit: — Dilata, et scri-

batur Episcopo iuxta instructionem —. Datae igitur fuerunt Literae ad Episcopum cum instructione, ut referret super libertate et capacitate novae Ecclesiae Montis Valentini, super asperitate viarum antiquae Parochialis S. Blasii eiusque distantia a nova Ecclesia praedicta, et super propinquitate Populi relative ad alterutram. Episcopus retulit, libertatem novae Ecclesiae probari ex instrumento in actis Curiae Episcopalis asservato, quo marchio Nicolaus Galeotti die 14 novembris 1755 donavit Ecclesiae parochiali et prioratui S. Faustini praefatam Ecclesiam Montis Valentini cum Altari et Icone Beatae Mariae Virginis de Vita candelabris cruce tabernaculo sepulchro et campanili — ad hoc, ut in ea Parochus diebus Dominicis alternative, prout de stylo et tenentur Parochi Balneoli, celebret, ceteraque omnia parochialia exerceat, ita ut ista nova Ecclesia habeatur pro ipsamet S. Blasii demolienda etc., reservato tamen iure dumtaxat retinendi penes se et suos heredes et descendentes in infinitum unam clavem ianuariae dictae Ecclesiae ad orandum in ea tempore permanentiae in dicto loco —. Stephanus Illuminati autem, qui iussu Episcopi accessit cum Fabro murario ad controversiae locum, mappam ichnographicam elevavit; retulitque, Ecclesiam Montis Valentini pedes habere longitudinis 23 latitudinis 20, cum porticu oblonga pedes 10, lata 19; factoque experimento, eam capere 240 personas genuflexas, numerum scilicet maiorem integro Populo utriusque Parochiae, qui constabat 231 animabus; Ecclesiam S. Faustini distare ab antiqua parochiali S. Blasii tria millia cum alterius tertia parte, et millia duo ab Ecclesia Montis Virginis; ab ista vero ad praefatam antiquam Parochialem S. Blasii distantiam intercedere unius miliarii cum alterius duobus tertiis partibus, viamque a radicibus Montis usque ad dictam Parochialem S. Blasii per milliare cum dimidio obrutam esse praeruptam et fere inaccessibilem, lataque fovea intercisam, pluviarum tempore impervia. Sed circa familiarum propinquitatem alterutri Ecclesiae discrepabat Episcopus a relatione Periti. Asserebat enim Episcopus, Ecclesiam Montis Valentini commodiorem esse utrique Populo

S. Faustini et S. Blasii, — paucis exceptis familiis, quibus facile sit, si quando celebrans desit in Ecclesia veteri S. Blasii, sese ad audiendum Sacrum diebus festis conferre ad Ecclesiam, vulgo dictam *delle Carpine*, seu ad aliam Ecclesiam S. Clementis, vulgo dictam *di Nogna*, quo minus asperum longeque brevius et expeditius patet iter —; et ex novemdecim familiis Plebem antiquae Parochialis S. Blasii constituentibus quinque dumtaxat huic propinquiores enunciabat animabus viginti septem conflatas, reliquas vero quatuordecim familias numerum octoginta septem animarum attingentes magis haerere supposebat Ecclesiae Montis Valentini. At Peritus ex iisdem novemdecim familiis septem trans flumen existentes ablegabat ad Ecclesiam parochialem *delle Carpine*, tres autem eis flumen Parocho S. Clementis *di Nogna* commendabat, ita ut novem familias relinqueret curae antiqui Parochi, neque has propinquiores affirmabat uni magis, quam alteri Ecclesiae. Demum laudavit Peritus elegantiam novae Ecclesiae Montis Valentini, contempsit indecentem formam et statum fatiscentem Ecclesiae et domus parochialis S. Blasii; et pro illa reparanda sumptus requiri indicavit centum scuturum et ultra: idque confirmavit Faber murarius, et decentiorem esse Ecclesiam Montis Valentini pro asservando Augustissimo Sacramento testabantur etiam tres viri sacerdotes. Hinc autumavit Parochus, verificatas fuisse causas translationis, quin parochialis Ecclesiae S. Blasii restorationi occurrere possent miserrimi Parochiani.

20. Contra vero Populus antiquae Parochiae S. Blasii, coactis comitiis, in quibus sexdecim Patresfamilias intervenerunt, deliberavit obsistere Parochi conatibus, suumque praesudicium ostendere; eiusque nomine proferebatur alterius Architecti mappa et peritia, ad probandum tum proximioritatem ac sodalitatem perfectumque statum parietum et tecti Ecclesiae S. Blasii, tum nimiam angustiam Ecclesiae Montis Valentini et asperitatem viae, ac difficultatem ascensus ad verticem Montis, ab altero etiam Perito Geometra per Episcopum electo comprobata; et in praemissorum confirmationem non deerant plures, qui exhibebantur, Testes. Et pro-

pterea ex his arguerunt, substineri haud posse translationem ratione assertae ruinae et indecentiae Ecclesiae, quam ceteroquin Peritus Populi S. Blasii intrinsicus non recognovit; cum praesertim Episcopus nunquam compulerit eundem Populum ad illam reaptandam, ut praemittendum fuisset ante translationem, vigore Concilii Tridentini cap. 7 sess. 21; minusque ratione incommodi accessus, quod verificabatur quoad Parochianos S. Faustini, non autem quoad ipsos, qui ab ipso Episcopo ablegabantur ad alienas Parochias, licet potius monendi fuisset accedere ad suam Parochialem, iuxta censuram Sacri Concilii Tridentini sess. 22 decret. de obser. et evit. in celebrat. Missae. Atque subdebatur, deferendum non esse relationi Episcopi, qui ad locum controversiae non accessit, sed Periti extraiudicialis fidem sequutus est. His itaque perpensis, reposito dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — Praevio recessu a decisis, translationem non substineri; et Episcopus provideat restorationi Ecclesiae S. Blasii, prout de iure, et contra quos de iure — *in Civitatis Castelli Translationis die 13 Martii 1762.*

21. Hinc haud substinetur translatio Parochialis per Episcopum de mandato Sacrae Congregationis expleta, adeoque locus est illius restitutioni ad antiquam Ecclesiam, cum inde probetur, causas translationis non esse veras, quin obstet, quod ob id nova Ecclesia fuerit aedificata in *Lunen. Sarzanen. die 6 Martii 1747 die 2 Decembris 1758 die 14 Aprilis 1764 et die 14 Martii 1767.*

22. Iamvero Soragii locus Mutinensis domini in Diaecesi Sarzanensi quinque Pagis constabat *la Rocca, Villa, Metello, Bricca, et Collevocchio*, qui inter se vel quingentis passibus vel mille vel bis mille circiter distabant. Primus eorum *la Rocca* semper habuit, quae una erat prae omnibus, parochialem Ecclesiam: Parochia autem 142 familias numerabat. Anno 1747 aliorum Pagorum Incolae, asserentes Ecclesiam fatiscentem ac ruinosam praesenti reparatione indigere, ad contribuendum autem pro ea se nihil paratos, ob eius distantiam ab aliis Pagis, atque inde secuta Populo incommoda ac detrimenta, Ecclesiam cum suis iuribus et sacris et ornamentis omnibus ad Pagum Villae transfe-



rendam expostularunt; commodiorem ita exituram universis, se novam Ecclesiam sua impensa aedificaturos. Episcopus vera omnia esse dixit: praeter homines Arcis, et quatuor aliorum Pagorum familias, ceteras in id convenire; se probare omnia. Praefixo termino familiis dissentientibus, in illarum contumaciam die 6 maii 1747 scriptum est Episcopo, ut procederet pro suo arbitrio ac prudentia. Episcopus edixit die 24 februarii 1748, faciendam translationem post novae Ecclesiae aedificium. Eo sic octo post annos absoluto, Decreta edidit super modo translationis agenda, et super deinde servandis iuribus tum novae, tum veteris relictæ Ecclesiae. Tunc primum querelae hominum Arcis auditæ sunt: hinc super iis scriptum est Episcopo. Conquieverunt postmodum; hinc instantibus aliis Pagis, iterum de translatione decretum est. Defuncto priore Episcopo, redierunt clamores. Novus Episcopus vero sententiam decessoris probavit. Propterea conquiescentibus denuo contradictoribus, mandatum est 2 decembris 1758, ut translatio fieret. Ea tunc expleta, tandem expectatae familiae Arcis, sua sacra ex oculis praeripi atque abstrahi conquestæ sunt. Aliis autem familiis nullo modo suam causam tuentibus, reclamantes narrarunt, violentissime facta omnia, suum antecedens silentium excusarunt, negligentiam non fuisse, nunquam in ea translatione permittenda se acquievisse, cuncta dolo Adversariorum et manifesta fraude confecta, mala arte monitos semper tempore hyemis, cum patria aberant, Adversariorum commentum esse dixerunt, Ecclesiam reparari non posse, se nunquam ad formam Tridentini ad id fuisse coactos, de incommodis prioris Ecclesiae ea cuncta inania et ambitionis fuisse plenissime, quae afferebantur. Addiderunt, saltem certum esse, necessariam causam iuris legitimam pro translatione non intercessisse: eam esse in omnem casum potuisse pro dismembratione, quae minus odiosa erat, Populum sua Ecclesia non privabat, nec priorem Ecclesiam suis sacris spoliabat. Episcopus retulit, causas translationis, non veras esse comperiisse suis oculis. Propositis interim dubiis: — I. An sustineatur translatio parochialis ad novam Ecclesiam Villae, vel potius sit locus illius restitutioni ad an-

tiquam Ecclesiam Arcis? *Et quatenus affirmative.* II. An sit decernenda illius divisio seu dismembratio et quomodo in casu etc. —; Sacra Congregatio die 14 aprilis 1764 respondit: — Dilata, et interim deputetur Vicarius pro Ecclesia Arcis, et in reliquis ad Emum Praefectum ad mentem —. Datae hinc fuerunt Literae Episcopo, ut referret, an commode Parochiae divisio fieri posset; quae adessent faciliora et pacatiora media pro congrua utrique Parocho, sive ex praesentibus Parochiae redditibus dividendis, sive aggregandis assignanda; qui fines pro utroque statuendi; itemque referret de redditibus parochialibus tum certis, tum incertis. Episcopus in aliquibus difficultates ac temperamenta proposuit, nec non quas potuit transmisit probationes super redditibus certis et incertis Parochiae, ascendentibus in totum ad annua scuta centum tria monetæ Romanae. Iterarunt autem quaerelas familiae Arcis de facta translatione. Rursus dixerunt, cuncta dolo et manifesta fraude confecta fuisse, omnia proinde in pristinum statum esse restituenda. Impugnarunt, legitimas adesse causas dismembrationis; vel saltem rogarunt, ut, si ad evitanda dissidia aliquo modo esset providendum, suo Parocho iusta congrua et suae Ecclesiae Matricitas ac debitus honor servaretur, et nonnisi Vicarius Capellanus in nova Ecclesia Pagi Villae constitueretur.

23. His utrinque perpensis, repositis dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam. Ad secundum, provisum in primo — in *Lunen. Sarzanen. die 14 Martii 1767.*

24. Quod si translatio Paraeciae ab illegitima potestate facta dicatur, considerari potest veluti quoddam iniustum spoliolum iurium, quae Ecclesiae et Populo competeant; unde rebus compositis et legitima potestate restituta, Ecclesiae et Populi omnia iura quasi iure postliminii reviviscunt, ad Textum in Cap. *Saepe* de restitutione spoliatorum in *Placentina Paraeciae die 20 Novembris 1819 §. Quod si.*

25. Si vero nullitas Decreti translationis ex defectu legitimæ causae procedat, tunc a Sacra Congregatione sanatio concedi solet, quae tamen conceditur, eum deest tantum

potestas, et ceteroquin adest vera urgens ac legitima causa in *Placentina Paraeciae die 20 Novembris 1819 §. Quod si.*

26. Itaque non permittitur translatio curae animarum Collegiatae Ecclesiae inhaerens ad aliam Capellam, nisi postquam eam ampliatam fuerit, facta tamen Curato Hebdomadario potestate explicandi interim et donec fiat ampliatio Evangelium in Missa diebus Dominicis et festivis in *Neapolitana Iurium Parochialium die 9 die 30 Augusti 1698 et die 30 Aprilis 1700 lib. 48 et 50 Decretorum (1).*

27. Unde, si iusta adsit causa, translationem Ecclesiarum parochialium etiam de iurepatronatus permittit Concilium Tridentinum in cap. 7 seq. 21 de reformatione, si ruinosae sint, neque ii, qui tenentur eas reparare, sumptus facere possint in *Civitatis Plebis Translationis Paraeciae die 23 Ianuarii 1808 §. Translationem.*

28. Quando autem parochialis Ecclesia aut collapsa aut fatiscens restaurari ob inopiam non potest, adeoque transferenda est, vel ad Matricem, vel ad aliam viciniorem Ecclesiam, iuxta Decretum Sacri Concilii Tridentini in cap. 7 sess. 21 de reformatione, non mutatur quidem titulus illius Ecclesiae, ad quam fit translatio, sed in ea erigitur Altare vel Sacellum sub eodem titulo, quo insignita fuerat Ecclesia diruta, ut deducitur ex eodem Decreto Sacri Concilii, et notat etiam Barbosa ad dictum cap. 7 n. 20 in *Burgen. Translationis Ecclesiae parochialis et Tituli die 14 Novembris 1733 §. His.*

29. Idcirco quum Ecclesia parochialis ruinae minitaretur, ob idque nova extructa fuerit, ut in hanc illa transferretur, Sacra Congregatio declaravit, locum esse translationi cum ipso titulo veteris Ecclesiae, ad avertendas tamen Parochianorum dissensiones permisit, ut cum titulo veteris Ecclesiae alius in nova Ecclesia parochiali coniungeretur in *Burgen. Translationis Ecclesiae parochialis et Tituli die 14 Novembris 1733 et die 9 Ianuarii 1734.*

30. Siquidem quum in ruinam prona videretur parochialis Ecclesia S. Martino sacra, quae in Villa de Carriedo existerat, an-

no 1724, Sede Episcopali vacante, Vicarius Capitularis, annuens votis Parochi ac etiam multorum Incolarum, potestatem fecit, ut nova Ecclesia in alio commodiore eiusdem Parochiae loco extrueretur, ad eamque deinde parochialis titulus transferretur, cum omnibus iuribus veteri Ecclesiae competentibus, absque ulla mutatione vel detrimento. Absoluta novae Ecclesiae aedificatione anno 1727 Archiepiscopus, obsecundans precibus sibi relatis nomine Communitatis et Incolarum Villae, eam instituit Parochialem, cum eius dedicatione in honorem S. Antonii Patavini. Reclamarunt plures Parochiani, ad effectum in nova Ecclesia constituendi titulum S. Martini. Vicarius Generalis novi Archiepiscopi die 31 octobris formiter decrevit, redintegrandum esse in memorata nova Ecclesia, utpote subrogata antiquae, titulum S. Martini, tamquam Patroni, sublato alio titulo S. Antonii Patavini, sed tamen reservato Communitati et Incolis iure impetrandi a Sede Apostolica facultatem eligendi eundem Sanctum in Compatronum, iuxta normam circa id praescriptam in Decretis Urbani VIII, quae referuntur a Pignatellio in cons. 78 tom. 4. Nuntius vero Apostolicus, ad quem provocatum fuit, anno 1730 declaravit invalida atque irrita, ob defectum iurisdictionis, quaecumque antea gesta circa translationem iuris parochialis a veteri ad novam Ecclesiam, et istius dedicationem S. Antonio, sive mutationem Patroni, adeoque in pristinum parochialem statum restituit veterem Ecclesiam S. Antonii, donec aliter provisum fuisset a S. Rituum Congregatione, quam litigantes adire iussit; sed Auditor Sanctissimi rem Sacrae Congregationi remisit. Episcopus retulit: - Titulus Ecclesiae parochialis residet in antiqua Ecclesia S. Martini, aedificium novae Ecclesiae S. Antonii Patavini novum et egregium est, et optimo loco constructum: at veteris Ecclesiae S. Martini contra pervetustum obscurum impolitum ruinosum: pavementum huius Ecclesiae summe madidum, aditus vero ad ingrediendum tam pluviolis, quam coenosis anfractibus impervius et molestus: veras omnino iudicio causas, quae interfuerunt ad translationem

(1) Species et resolutio Causae huius prostant in *Verb. Capitulum*, §. II, n. 70\_71, Tom. VI.



veteris Ecclesiae parochialitatis in novam: vota et sententiae Parochi fuerunt et sunt et fere omnium vicinorum in favorem translationis veteris Ecclesiae in novam: S. Martini titularis solum est antiquae Ecclesiae, non vero Patronus Oppidi -. Advertebatur autem, in translatione haud mutari titulum illius Ecclesiae, ad quam fit translatio, sed in ea erigitur Altare sub eodem titulo, quem antiqua habebat Ecclesia. At ex alia parte in facto erat, quod nova Ecclesia ob id tantum fuerit extructa, ut subrogaretur in locum veteris S. Martini, adeoque nova Ecclesia tum titulum, tum omnia iura repraesentare debebat.

31. Hisce mature perpensis, propositis dubiis: - I. An translatio Ecclesiae parochialis S. Martini facta a loco nuncupato *Conzeail* ad locum *de Postigo* et *Malgarrida* sustineatur? *Et quatenus Affirmative*. II. An titulus S. Martini sit retinendus in dicta parochiali Ecclesia translata, sive potius sit locus mutationi praedicti tituli in casu etc. -, Sacra Congregatio die 14 novembris 1733 respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam; et scribatur Archiepiscopo iuxta mentem -. Mens autem fuit, ut, retento titulo S. Martini in nova parochiali Ecclesia, tamquam subrogata antiquae, Archiepiscopus pro sua prudentia consulere tranquillitati Parochianorum, vel addendo etiam titulum S. Antonii, vel ei dedicando aliquod Altare in eadem Ecclesia. Repropositis dein dubiis sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis die 14 novembris 1733 in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et novam Ecclesiam esse nuncupandam sub titulo Sanctorum Martini et Antonii; et amplius -. *in Burgen. Translationis Ecclesiae Parochialis et Tituli die 9 Ianuarii 1734.*

32. Quin imo terraemotu laesa Ecclesia parochiali, indulgetur eiusdem translatio in aliam, nec non pro expensis ad id necessariis, praeter Parochi Sodalitatis ac Possessorum bonorum in Parochia contributionem, conceditur etiam extinctio census legati pii, imposito tamen Parocho pro tempore onere celebrandi quotannis congruum numerum Missarum in satisfactionem praedicti legati pii

*in Sarsinaten. Translationis Ecclesiae die 21 Augusti 1790.*

33. Enimvero in praerupto parochialis S. Petri Montis Iusti Ecclesia erat loco valdeque terraemotu laesa. Summo Pontifici hac de causa supplicarunt Parochiani pro illius translatione ad Oratorium S. Mariae de Cella, in aequiori positum regione. Episcopus parochialibus functionibus idoneum dixit Oratorium necessariam Peritorum iudicio impensam scutorum 250 pro construenda apud illud parochiali domo: nulla in Ecclesia esse pia opera vel Missarum legata, praeter censum in sorte scutorum 50 relictum a Catharina Comandini, cum onere celebrandi ex fructibus tot Sacra, sive in Ecclesia ipsa S. Petri, sive in Oratorio S. Mariae de Cella, ubi sepultum erat illius cadaver, hinc applicari posse dicta scuta 50, extincto censu, iuncto tamen Parochis pro tempore onere celebrandi quotannis dupplicem Missam in satisfactionem legati: aequo animo Sodales Sanctissimi Sacramenti libereque consensum praebere applicationi scutorum 64: seque Parochum ad unicam obligasse solutionem scutorum 30, aliorumque decem ex infructiferis arboribus. Insuper quae deerant scuta circiter centum praestare despondebat Confraternitas possidentibus bona in Parochia, et hi omnes, uno inter externos excepto comite Massae, sese coram Episcopo obligarunt - ad tribuendas libras decem et octo tritici annuatim pro tribus salmis, quas serunt in agris respectivis -, in solutionem fructuum sortisque extinctionem. - Duo possesores ex opulentioribus sibi parochialium aedium aedificationem assumpserunt iuxta peritiam, cum onere eas servandi ac manutendi per decem annos de aere proprio, dummodo parochialis Ecclesiae translationem ad locum, qui Cella nuncupatur, EE. VV. velint permittere -. Censuit etiam Episcopus, unam et alteram familiam Parochiae S. Petri uniendam esse in casu translationis viciniore Parochiae Montis Iottoni, utrosque Parochos et utramque familiam in id convenire. His igitur perpensis, proposito dubio: - An et quomodo sit facienda translatio Ecclesiae parochialis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit. - Affirmative iuxta votum Episcopi, celebratis tamen per Parochos pro tempore annuis Missis decem pro legato Comandini,

et describatur in Tabella - in *Sarsinaten. Translationis Ecclesiae parochialis die 21 Augusti 1790.*

34. Nam ad perficiendam translationem Ecclesiae parochialis aequa dici valet possidentium taxatio, si deficient Ecclesiae redditus Beneficia legata pia, ex quibus fieri valeat sumptus, cum in commodum eorundem possidentium cedat translatio; qui enim sentiunt commodum, sentire etiam debent incommodum, ex Cap. *Qui sentit* de reg. iur. in sexto in *Sarsinaten. Translationis Ecclesiae parochialis die 31 Iulii 1790 §. Si.*

35. Quapropter priusquam fiat translatio Paraeciae, propter Ecclesiae ruinam, Episcopus cogere tenetur Populum ad eam reficiendam in *Civitatis Castellii Translationis die 13 Martii 1762 §. Contra.*

36. Alio enim transferri non debent parochialia munia, si parochialis reparari valet Ecclesia, - ne ea, quae sacris ministeriis dicata sunt, temporum iniuria obsolescant -, ut in haec verba monet Sacrum Concilium Tridentinum in cap. 7 sess. 21 de reformatione in *Sarsinaten. Translationis Ecclesiae parochialis die 31 Iulii 1790 §. Alio.*

37. Idecirco si reapse Ecclesia parochialis ruinam huiusmodi haud minitatur, quae nec ullam vel minimam reparationem admittat, nequaquam locus est translationi ad aliam Ecclesiam, multoque minus illius favore unioni Beneficii in hac erecti, sed Ordinarius curare tenetur restaurationem parochialis Ecclesiae ad formam Concilii Tridentini sess. 21 cap. 7 de reformatione ad effectum, ut in eadem et non in alia reponatur Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum et Oleum Sanctum, ac Parochus ibidem Sacramenta ministret; quod si deinde restauratio negligatur, recte praefatus Ordinarius per modum provisionis mandat translationem exercitii munerum parochialium in aliam Ecclesiam, mox tamen Peritis minime suspectos eligere tenetur, qui statum Ecclesiae recognoscant, nec non Sacrae Congregationi proponere media opportuna ad eiusdem restaurationem in *Firmana Translationis et Unionis die 17 Iulii 1779 et in Firmana Interdicti et Translationis die 19 Maii 1787.*

38. Siquidem Sacerdos Franciscus Discreti Parochus Ecclesiae S. Mariae de Puteo sitae

in Oppido Montis S. Martini postulavit ac sustinuit, eius parochialem Ecclesiam transferendam esse ad Ecclesiam S. Ioannis eiusdem Oppidi in solo Lateranensi fundatam, erectamque in titulum Beneficii perpetui ex testamento cuiusdam Sanctis quondam Francisci usque ab anno 1491 de iurepatronatus, ut asserebatur, Communitatis dicti Oppidi una simul cum Sodalitio Sanctissimi Sacramenti in eadem Ecclesia S. Ioannis existente; postulavitque pariter, huiusmodi Beneficium post obitum moderni illius Rectoris uniendum esse Parochiae, illiusque redditus esse Parocho pro tempore existenti ad congruam illius sustentationem adiiciendos. Dixit enim, praedictam Ecclesiam parochialem deformem esse atritam collabentem, nec ullam vel minimam reparationem admittere: hanc translationem et unionem Beneficii Firmanum Archiepiscopum anno 1765 in actu sacrae visitationis dictis de causis fieri decrevisse, reservato patronatu tam favore Communitatis, quam antedicti Sodalitii, eorumque iure nominandi in qualibet futura vacatione tres idoneos Sacerdotes, ut eorum unus in concursu ab eodem Firmano Archiepiscopo approbaretur et praeligeretur, qui aptior et dignior fuerit ad animarum curae exercitium. Addidit, huic petita translationi et unioni assentiri dictam Communitatem praefatumque Sodalitium uti patronos dictae Ecclesiae S. Ioannis, tum etiam assentiri Capitulum Lateranense, demumque accedere Emi Gard. eiusdem Capituli Archipresbiteri votum ab Sacra Congregatione requisitum, maxime quia idem Parochus S. Mariae de Puteo usque et ab anno 1597 propter incapacitatem eius Ecclesiae pro animarum curae exercitio retinuerit, prout adhuc retinebat in Ecclesia S. Ioannis Augustissimum Eucharistiae Sacramentum Sacrumque Oleum Infirmorum. At e converso propugnavit Sacerdos Achilles Urbani docuitque ope depositionis Sacerdotum Fabrorum murariorum aliorumque Testium, dictam Ecclesiam parochialem aequalem esse Ecclesiae S. Ioannis, uno tantum excepto palmo longitudinis et latitudinis, illamque nec indecentem esse, nec deformem, nec collabentem, quin imo stabilem firmamque a Peritis in arte fuisse recognitam, illamque Parochianis commodam, incommo-



dam vero esse alteram Ecclesiam S. Ioannis: docuitque pariter, Archiepiscopum Borgia in sacris suis visitationibus parochialem Ecclesiam nunquam minantem ruinam, imo nec reparationibus indigentem agnovisse nec descripsisse, eundem Em̃um Firmanum Archiepiscopum a Decretis in sacra visitatione iustissimis de causis sibi prius ignotis recessisse, et quousque vixit, nec Parochum, nec Communitatem, nec Sodalitium hanc translationis et unionis instantiam unquam promovisse. Contendit itaque Urbanus, nullam iustam necessariam et urgentem transferendi et uniendi causam concurrere: nulliusque ponderis esse consensus praestitos ab interesse habentibus; primo, quia suppositum fuit, parochialem Ecclesiam labentem esse, quod prorsus excludebatur; secundo, quia illi praestiti fuerunt in executionem Decreti Em̃i Archiepiscopi, reticita eiusdem Decreti facta ab eodem Archiepiscopo revocatione, ne parochialis Ecclesia, quae libera erat tum Patronorum, tum etiam Lateranensis Capituli subdita efficeretur; nullamque probationem constituere retentionem Sanctissimae Eucharistiae Sacramenti et Olei sacri ab anno 1597 in Ecclesia S. Ioannis, quia id agebat indebite Parochus pro sui tantum commoditate, non autem propter incapacitatem Ecclesiae S. Mariae de Puteo ruinam minantis, quoniam si haec vera essent, dicta Ecclesia ab anno 1597 usque in praesens iam corruisset. Advertebatur insuper, in una eademque Ecclesia S. Ioannis duos esse Parochos, qui sua respective exercebant parochialia munia, Parochum scilicet Ecclesiae S. Mariae de Puteo, et Parochum alterius parochialis Ecclesiae S. Augustini. Non enim videbatur, duos Parochos diversae Paraeciae in una Ecclesia stare posse, adeoque audiri ac citari debebat ante translationem Parochus S. Augustini. Praeterea consensus a Capitulo Lateranensi et Communitate S. Martini conditionales erant, adiectis scilicet conditionibus inter se pugnantes, ideoque dissensus potius, quam consensus vocari posse videbatur.

39. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An sit locus translationi Parochiae S. Mariae de Puteo ad Ecclesiam S. Ioannis Terrae Montis S. Martini in casu etc. *Et quatenus affirmative.* II. An sit locus unioni

Beneficii erecti in dicta Ecclesia S. Ioannis sub invocatione S. Mariae S. Ioannis et omnium Sanctorum eiusdem Parochiae? -, Sacra Congregatio respondit: - Negative ad utrumque, et ad D. Secretarium ad mentem; et mens est, quod Vicarius Capitularis curet restaurationem Ecclesiae ad formam Concilii Tridentini sess. 21 cap. 7 de reformatione, et subinde, ut in eadem parochiali Ecclesia S. Mariae de Puteo reponatur Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum et Oleum Sanctum, ita ut in eadem Parochus Sacramenta ministrare possit - *in Firmana Translationis et Unionis die 17 Iulii 1779.*

40. Ob neglectam autem restaurationem inspectamque parochialem Ecclesiam squalidam et indecentem, reservavit sibi Firmanus Archiepiscopus in sacra visitatione 3 iunii 1786 facultatem providendi, eamque deinde per modum provisionis interdixit, permisitque Parocho translationem munerum parochialium in alteram divi Ioannis Ecclesiam, donec reficeretur. Hac de re eligi iussit Architectum, qui de restauratione eiusque sumptu, binosque Agrimensores, qui de infructiferis honorum Paraeciae arboribus, earumque pretio referrent. Reclamarunt vero ad Sacram Congregationem Parochiani, eorumque nomine Antonius Piroli, qui advertit, rem non esse de privilegiato Visitantis Decreto, a quo ex dispositione Sacri Concilii Tridentini sess. 24 cap. 10 de reformatione non datur appellatio. Ob suprema enim Sacrae Congregationis mandata de parochiali restauranda Ecclesia ac de exercendis in ea parochialibus muniis, non aliam Firmanus Archiepiscopus gerere poterat figuram, quam simplicis executoris, uti revera is tamquam executor processit, quin interdictum, nisi gravissimis de causis, ferre potuerit: eas tamen ipsas ad memoriam revocavit Piroli squalitudinis et indecentiae causas, ob quas interdicta erat parochialis S. Mariae, tanti apud EE. PP. non fuisse in Congregatione diei 17 Iulii 1779, ut interdicti in ea meruerint parochialia munia. Ad haec opposuit Parochus Discreti defectum legitimi contradictoris, quum unus Piroli, ceteris reluctantibus Parochianis, indicio sisteret. Addidit imo retractationes illorum, qui mandatum procurae cum eo subscripserant, aliorumque attestaciones de trans-

lationis necessitate. Opposit insuper relationes Peritorum, qui parochialis Ecclesiae statum arboresque infructiferas de mandato Archiepiscopi recognoverunt et consentaneum ipsius Archiepiscopi iudicium. Alter enim ex Peritis retulit, excitandam potius esse fatiscentem Ecclesiam a fundamentis cum impensa scutorum mille; vix reliqui arborum pretium statuebant in scutis bis centum. Archiepiscopus ex his conclusit, nulla alia esse media, quibus – reaedificationi huiusmodi occurri possit –; maxime quia parochialis Ecclesiae reditus vix, detractis oneribus, annuam attingebant summam scutorum 26 64. Piroli vero sustinuit, permissam sibi uni esse popularem actionem, Card. De Luca de iudic. disc. 12 n. 6; atque Fabrum murarium ex inspectione oculari affirmare, Ecclesiam in eodem esse statu, quo anno 1778 existerat, quin deteriorationem passa fuerit, sed potius meliorationem receperit *per essere ripulita*. Alii Testes deponebant, totum Ecclesiae malum consistere in uno lateralis muri madore, eique facili negotio occurri posse, si aqua pluvia diverteretur; quod et ipse Archiepiscopus probare videbatur, dum eodem tempore, quo Ecclesiam interdixit, per Architectum referri iussit, – quomodo fieri possit praefata instauratio, et quomodo occurri possit pro tollenda humiditate in muro laterali –. Contendit quoque sub aliorum Peritorum fide, tot caeduas arbores in bonis Paraeciae esse, ut haberi valerent absque illorum detrimento aurea sexcenta, utilemque immo fore praediorum culturae ampliorem incisionem. Idcirco iniustum Interdictum dixit et iniustam translationem. Proposito itaque dubio: – An et quomodo Decretum latum in sacra visitatione anni 1786 quoad Interdictum Ecclesiae S. Mariae de Puteo et translationem munerum parochialium ad Ecclesiam S. Ioannis sustineatur et exequendum sit in casu etc. –, Sacra Congregatio responsum dedit: – Affirmative iuxta modum, nempe translationem provisionalem faciendam esse ad Ecclesiam S. Thomae, et amplius; et scribatur Archie-

piscopo iuxta mentem (1) – in *Firmana Interdicti et Translationis die 19 Maii 1787*.

41. Unde non est locus translationi Parochialis in Ecclesiam Minorum Reformatorum, cum praesertim eorum Superiores et Parochiani acriter obsistant, etiamsi asseratur, quod Ecclesia parochialis fatiscens nequeat prae ipsius inopia refici, sed Ordinarius antequam remedium translationis adhibeat providere tenetur curae animarum, prout de iure in *Marianen. die 7 Februarii 1789*.

42. Enimvero duae in Oppido Sisci erant Paraeciae, S. Martini una, S. Xisti altera. Fatiscens S. Xisti Ecclesia, sacrarum supellectilium defectus, tennesque reditus pastoralium excitarunt Marianensis Episcopi curam; reque in sacra visitatione prudentiorum auditis opinionibus discussa, illius Paraeciam transferre decrevit ad Ecclesiam et Coenobium S. Antonii Minorum Reformatorum Sisco proximum. Interdicta itaque Ecclesia, deputavit interim P. Ioannem Augustinum, donec impetraret Superiorum Ordinis consensum. At vix haec innotuerunt Generali Minorum Observantium et Reformatorum S. Francisci Ministro, acriter per epistolam castigavit Praedictum P. Ioannem Augustinum, ex eo quod curam animarum, invitis etiam Parochianis, acceperit. Hoc ipsum in sua informatione sentit Procurator Generalis Ordinis, cum id esset contra Regulam S. Francisci: alter tamen Generalis Reformatorum Procurator huiusmodi informationem quoad translationem bonorum et reddituum impugnavit. Fieri enim potuisse contendit, salvis Decretalibus et Constitutionibus, quum translata non censerentur bona et reditus – sub proprietatis titulo vel administrationis, sed nuncupative tantum ac iuxta modos licitos fruitive –; idque pluribus exemplis in medium prolatis ostendit. In sententiam vero Generalis Ministri Ordinis, licet aegre, ob contradictionem Communitatis, descendit. Nam publici Communitatis Sisci Officiales contra translationem recursum interposuerunt ad Sacram Episcoporum et Regularium Congregationem, quae rem ad Sa-

(1) Mens autem est, ut ad evitandam, si fieri possit, enunciatæ Ecclesiae S. Mariae de Puteo demolitionem Archiepiscopus Firmanus ex officio deputare non omittat Peritos minime suspectos ad effectum recognoscendi fabricam praedictæ Ecclesiae, eiusdemque restaurandæ opportuna media eidem Sacrae Congregationi proponat, de iis-que quamprimum EE. PP. certiorare non differat, *ceu videre est in Reg. Litt. lib. 35 pag. 121*.



eram Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini interpretum remisit. Episcopus retulit, Paraeciam ex 150 componi familiis, in plures divisos Pagos valde inter se dissitos; adeoque tenues esse eius redditus, ut Vice-Curati retentionem pati non possent, Populusque idcirco spiritualibus institutionibus destitueretur. S. Xisti Paraecia viginti quinque amplectebatur familias. Proximam eius Ecclesia minabatur ruinam, rebusque omnibus destituta, iamdiu Rectore carebat, et animarum cura sub Oeconomo negligebatur. Rationes inde attulit, cur huiusmodi Paraeciam ad Ecclesiam potius S. Antonii transferre, quam Paraeciae S. Martini unire decreverit, ne viginti quinque scilicet familiarum adderet onus ei Rectori, qui ob locorum positionem neglecturus forsitan esset alias Paraeciae suae familias 150, utque maiorem Parochianis ipsis S. Martini afferret utilitatem, quibus commodior erat S. Antonii Ecclesia. Advertēbatur tamen, ex relatione Episcopi constare quidem de paupertate Paraeciae S. Xisti, non item quod simplicia deessent Beneficia Patroni aliaque ad opem ferendum media. His itaque perpensis, proposito dubio: - An sit locus translationi Paraeciae S. Xisti ad Ecclesiam et Coenobium S. Antonii Minorum Reformatorem Sisci iuxta Decretum Episcopi in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative, et Vicarius, Capitularis provideat curae animarum, prout de iure - in *Marianen. die 7 Februarii 1789.*

43. Nam permittit quidem Tridentinum in sess. 21 cap. 7 de reformatione pauperum Parochialium translationem ad Matrices seu viciniores Ecclesias, sed ubi alia desint remedia ibidem designata, uti advertit Benedictus XIV Inst. 100 a n. 9, proponit alia media, ut pauperioribus Paraeciis succurratur in *Marianen. die 17 Ianuarii 1789 §. Permittit.*

44. Ubi enim aliter succurri nequeat inopi Paraeciae, perpetuo ei unienda sunt Beneficia et legata pia, ex providentia Sacri Concilii Tridentini sess. 21 cap. 5 et sess. 24 cap. 13 de reformatione in *Spoletana die 13 Iunii 1789 §. Ubi.*

45. Sane Concilium Tridentinum in cap. 7 sess. 21 de reformatione eo tantum casu pro-

bat translationes, quo Parochialis fatiscens aut omnino reparari non possit, aut non suppetant media ad reparationem necessaria: Parochialibus vero, quarum fructus aequae adeo sint exigui, ut debitīs nequeat oneribus satisfacere, occurrendum aliis est mediis, quos idem Concilium Tridentinum praescibit in sess. 24 cap. 13 de reformatione, scilicet - per Beneficiorum unionem primitiarum vel decimarum assignatione, aut per Parochianorum symbola ac collectas -; ex quibus hinc videtur, quod paupertas Paraeciae non sit idonea causa ad translationem concedendam in *Forosempronien. Translationis Paraeciae et Applicationis die 19 Decembris 1801 §. Prima.*

46. Hinc si Ecclesia parochialis diruta minime sit, sed potius ad consulendum ipsius inopiae postulatur eius translatio ad aliam Ecclesiam cum applicatione et unionem legatorum ibidem existentium, haudquaquam locus est huiusmodi translationi et unioni, cum praesertim aliqui ex interesse habentibus acriter repugnent in *Forosempronien. Translationis Paraeciae et Applicationis die 19 Decembris 1801.*

47. Siquidem anno 1653 Ecclesia S. Rochi in Burgo, a qua parum distabat Oratorium divo Aldebrando dicatum, erecta est in Parochialem, Capitulum Cathedralis, quod olim habebat totius Civitatis curam habitualement, iure nominandi Rectorem S. Rochi potiebatur. Modernus Episcopus postulavit a Sacra Congregatione, ut inopi praedictae Paraeciae eiusque senescenti et infirmae valetudinis Rectori Psesbitero Paulo Valentini consuleretur. Proposuit enim translationem dictae Paraeciae ad praefatum Oratorium divi Aldebrandi. Ut vero provideretur congruae Parochi et stipendio Capellanorum (quos necessarios existimabat, ut Parochus Coadiutores haberet in tanto, quas regebat, animarum numero) censuit, legatum Palma et Capellanas Bianchi esse in hanc causam applicandas et respective reducendas, modumque simul exposuit. Capitulum Cathedralis sponte ob id renunciavit Episcopo ius nominandi Rectorem in Ecclesia parochiali S. Rochi: hic vero, cuius sustentationi satis consultum aliunde erat, ultro curam dimittebat; Capellani Bianchi assentiebantur reductioni Capellaniarum, sibi

praeservato iure optandi et nominandi tum futuros Capellanos, tum Parochum, cuius tamen electio pro hac prima vice permittebant arbitrio Episcopi. Nam Presbiter Bianchi testamento mandavit, ut ex suis bonis in praefato Oratorio divi Aldebrandi quinque erigerentur Capellaniae, quarum possessores iure nominandi in casu vacationum frui deberent. Patres Carmelitae excalceati Urbini vero aperte repugnarunt et recusarunt de suo iure decedere: Praesul enim Palma, qui fuit Forosempronien. Antistes, impetravit a Summo Pontifice Benedicto XIV in emphyteusim illam agri partem, quae dicto Oratorio circumstabant, ibique domum construxit aptam illis, qui ad sacras exercitationes vellent sedere. Moriens autem legavit eidem Oratorio scuta mille, ut eorum fructus erogarentur in manutentionem eiusdem Oratorii et stipendium Sacerdotis, qui Oratorii custodiam haberet, quique diebus festis confessiones exciperet. Verum legatum huiusmodi irritum ademptumque declaravit, si in eodem Oratorio - vi acquistasse giurisdizione il Parroco, o si transferisse in quello la Parochia -, quo casu substituit Patres Carmelitas excalceatos Urbini, cum onere Missarum bis centum in singulos annos. Episcopus vero reprehendit dissensum Carmelitarum, tum ex eo quod modicum erat lucrum, quod obvenire eisdem poterat ex legato, detractis oneribus, cum annuas Missas bis centum ex redditu scutorum 35 celebrare deberent, quae ad manuales tunc eleemosynam obulorum quindecim summam scutorum triginta absorbeant; ac tum quia bonum publicum esset privatorum iuri anteponendum. Necessitas itaque ad perficiendam unionem et applicationem legatorum constituebatur in paupertate Ecclesiae parochialis S. Rochi: utilitas in eo ponebatur, quod ita saluti animarum Parochianorum consulebatur; consensus etiam aderat Capituli Cathedralis Ecclesiae et Capellanorum Bianchi, quin obsesset dissensus Carmelitarum, cum esset despicendus.

48. His vero perpensis, proposito dubio: - An et quomodo sit locus translationi et unioni, ita ut sit consulendum Sanctissimo in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative in omnibus, et amplius - in Forosempronien. Translationis Parae-

ciae et Applicationis die 19 Decembris 1801.

49. Qua de re parochialem titulum transferendi ab una ad alteram Ecclesiam potestas tributa Episcopis a Tridentina Synodo videtur solum, ubi vetus parochialis Ecclesia post ruinam refici nequeat ob inopiam eorum, qui ad id tenerentur, ut in cap. 7 sess. 21 de reformatione in *Firmana Translationis Parochialitatis die 27 Februarii 1734 §. Omnia.*

Item in *Civitatis Castelli Translationis die 13 Martii 1762 §. Demum; in Lunen. Sarzanen. die 14 Aprilis 1764 §. De; in Arausicana die 3 Iunii 1780 §. Translationem; in Placentina Paraeciae die 20 Novembris 1819 §. Verum.*

50. Unde praeter hunc casum non possé Episcopum iure suo transferre Parochiam, sed a Summo Pontifice facultatem esse postulandam, tradit Pignatellius in consult. 230 n. 17 tom. 4, ubi etiam testatur, ita fuisse ab Sacra Congregatione declaratum in *Firmana Translationis Parochialitatis die 27 Februarii 1734 §. Itaque.*

Item in *Placentina Paraeciae die 20 Novembris 1819 §. Verum.*

51. Idcirco multo minus Episcopus perficere potest translationes Parochialium extra suam Diaecesim existentium; quum enim Episcopus non habeat Diaecesim ex se, sed a Summo Pastorum Rectore ac Principe, nec possit auctoritate propria illam minuire aut dismembrare constituendo territorium distinctum a proprio territorio, quod solum pertinet ad Summum Pontificem, ad tradita per Host. in Cap. *Cum contingat* n. 1 de foro competenti, ubi Ioan. Andr. sub n. 1, et Butr. n. 11, hinc ex auctoritate Summi Pontificis pendet mutatio Diaecesium, et receptissima apud Catholicos sententia est, solum Papam posse Diaeceses et territoria spiritualia unire vel separare, Abbas in memorato Cap. *Cum contingat* de foro competenti, et ceteri apud Gratianum discept. 212 n. 17, Rot. in Recent. decis. 912 n. 1, et decis. 324 n. 2 part. 1 in *Placentina Paraeciae die 20 Novembris 1819 §. Sane.*

52. Hinc Episcopus, praeter casum, quod parochialis Ecclesia ob inopiam refici nequeat, facultatem sane non habet transferendi titulum parochialem in aliam Ecce-



siam cum omnibus eius bonis et proventibus ac Missarum oneribus; attentis tamen iustis causis ac peculiaribus circumstantiis, Sacra Congregatio declarare non ambigit, locum esse sanationi, facto verbo cum Sanctissimo in *Firmana Translationis Parochialitatis die 27 Februarii 1734.*

53. Iamvero in Oppido Montis Ulmi eiusque agro quatuor erant Parochiae, quarum una titulum habens Sanctorum Laurentii et Hilarii quinque tantum Familias complectebatur. In altera vero, quae appellabatur S. Donati, numerabantur tria millia et amplius capita. Huic Plebaniae suberat etiam Villa *Colbuccaro*, in qua tres ac sexaginta Familiae, videlicet trecenti ac triginta Incolae considerare solebant. Cum autem Archiepiscopus in lustranda Diaecesi comperiisset, non satis esse consultum spirituali curae eorum, qui in hac Villa domicilium habebant, propterea quod Villa distabat quatuor saltem milliariis ab Ecclesia parochiali, quae erat praedicta Plebania S. Donati, interiebaturque etiam flumen *Flastra*, idcirco sub anno 1725, cum vacans esset Parochia SS. Laurentii et Hilarii, ius parochiale, quod in ea Ecclesia inerat, transtulit ad aliam Ecclesiam SS. Philippi et Iacobi in Villa *Colbuccaro* existentem; huic novae Ecclesiae addixit Incolas eiusdem Villae, quos divisit a Plebania S. Donati, assentiente etiam eius Rectore; attribuit Plebaniae S. Donati quinque illas familias, quae antea subiectae erant Parochiae Sanctorum Laurentii et Hilarii; ac demum iussit amplificari Ecclesiam Sanctorum Philippi et Iacobi novo parochiali titulo auctam, nec non extrui domum, quam Parochus posset inhabitare. Haec tamen, quasi rite non gesta, impugnarunt Antonius Clemens Ugolinus paucique alii, qui suberant veteri Parochiae SS. Laurentii et Hilarii, quique omnia in pristinum statum restitui postularunt. Contenderunt enim, debuisse Archiepiscopum alia ratione consulere necessitati, si qua erat, Incolarum Villae *Colbuccaro*, vel cogendo Plebanum S. Donati ad subministrandum stipendium Sacerdoti, qui in ea Villa resideret et Sacramenta administraret, vel etiam ibidem instituendo novam Parochiam, iuxta Tridentinum in Cap. 4 sess. 21: at negarunt, Archiepiscopum potuisse paro-

chiale titulum tollere, eumque in aliam Ecclesiam transferre, cum id Episcopus facere tantum valeat, ubi vetus Ecclesia ob inopiam refici nequeat, ut in Cap. 7 sess. 21, alias necessarium esse assensum Apostolicae Sedis. Idcirco omnia per Archiepiscopum gesta, tum ex defectu potestatis, tum ex defectu legitimae causae, nulla ac irrita renuncianda esse sustinuerunt. Contra proponebatur primo necessitas remedii adhibendi in Villa *Colbuccaro*, cum pluries ibi contigisset aegrotos extremis Sacramentis muniri non potuisse, ob longinquitatem viae et difficultatem transeundi flumen, hiberno praesertim tempore; secundo facultas, quam Tridentini Patres impertiti fuerunt Episcopis, tum constituendi novos Parochos in cap. 4 sess. 21, tum etiam uniendi Ecclesias parochiales in Cap. 5 eiusdem sess. 21: tertio congruentia totius rei gestae; nam ad regendas quinque tantum familias praefatae Paraeciae SS. Laurentii et Hilarii nimium redundabat opera unius Parochi; ex diverso autem redditus ad Plebaniam S. Donati spectantes, cum non excederent annua scuta centum octoginta, ferre non poterant novum onus stipendii solvendi Sacerdoti, curae animarum praeficiendo in Villa *Colbuccaro*, praeter alia onera, quae iam subibat Plebanus. Advertebatur etiam, quod Decretum Archiepiscopi iam per plures annos executionem obtinuerat. Itaque si nihil obstaret aliud, quam quod idonea potestate caruerit Archiepiscopus, facile posset vitium hoc sanari Auctoritate Sedis Apostolicae, ne aliquin res, quae bene gesta erat, evertetur.

54. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An translatio tituli parochialis facta ab Ecclesia Sanctorum Laurentii et Hilarii ad Ecclesiam Sanctorum Philippi et Iacobi Villae *Colbuccari*, et dismembratio familiarum trans flumen *Flastram* existentium facta a Plebania S. Donati et earum aggregatio ad dictam novam Parochiam *Colbuccari* cum omnibus iuribus parochialibus substineatur? II. An aggregatio aliquot familiarum, quae olim spectabant ad dictam suppressam Parochiam Sanctorum Laurentii et Hilarii, facta ad praedictam Plebaniam S. Donati cum iure decimandi et omni alio iure parochiali substineatur? -, Sacra Congregatio

respondit: - Ad primum, Negative; sed esse locum sanationi, facto verbo cum Sanctissimo; et amplius. Ad secundum, Negative; sed esse aggregandos ad Parochiam S. Petri, et amplius - in *Firmana Translationis Parochialitatis die 27 Februarii 1734.*

55. Quapropter Parochialis unita Ecclesiae Monialium, dissentientibus Parochianis et Sacerdote, qui ad nominationum ipsarum Monialium curam animarum exercebat, transferenda haud est ad aliam Ecclesiam, ob praetextum, quod functiones parochiales vel confunderentur cum functionibus Monialium, vel easdem impedirent, vel undequaque Monialibus non convenirent in *Ianuën. Translationis Parochiae die 29 Ianuarii 1724.*

56. Siquidem Ecclesiae Monasterii Monialium Corporis Christi Civitatis Ianuensis unita erat cura animarum ex Apostolicis Literis Pii Papae II, et Moniales facultate potiebantur nominandi Sacerdotem, qui eam exercebat. Hinc Pater provincialis Ordinis S. Dominici petiit translationem curae animarum praefati Monasterii suo Ordini subiecti, cum non modicum afferret praeiudicium regulari praedictarum Monialium disciplinae. Sacra Congregatio die 21 novembris 1722 respondit, quod Eñus Archiepiscopus Ianuensis, auditis Parochianis, et servatis aliis de iure servatis, curam transferret ad aliam Ecclesiam. At nec Sacerdos, curam exercens, nec Parochiani suum praestare voluerunt translationi assensum. Nam novum non esse dixit praefatus Sacerdos, ut in Ecclesia Monialium adesset cura animarum, uti desumebatur ab exemplis eiusdem Civitatis Ianuensis, et etiam praxi Urbis. Addidit, Parochianos translationi dissentire, Ecclesias parochiales vicinas nolle hanc novam curam assumere, et agi de suo praeiudicio, cum ipse exerceret curam animarum non ad nutum, sed ad vitam; in quo rerum statu sine suo consensu non erat amovendus. E contra a scribente pro Monialibus dicebatur, causam translationis non deesse, quia functiones parochiales confunderentur cum functionibus Monialium, imo nonnullae functiones parochiales impediabant functiones Monialium, et quia benedictiones nuptiarum puerperarum et similia, quae fiebant audientibus et videntibus Monialibus, non videbantur, quod cum earum virginitate

undequaque convenirent. Is etiam contendit, consensum Parochianorum in translatione non requiri, sed illos ad summum esse audiendos, quatenus aliquid relevans opponerent adversus translationem, Pax. Iord. lucubr. tom. 2 lib. 10 tit. 32 n. 94, Barbos. ad cap. 5 sess. 21 de ref. n. 8, Monacell. in form. tom. 1 tit. 2 form. 7 n. 3; dissensum Sacerdotis nihil obesse, cum non ad vitam, sed ad libitum Monialium curam animarum exerceret, atque attentata nova Patris Procuratoris Generalis informatione, praedictam Parochialem uniri posse Ecclesiae parochiali Patrum Dominicanorum, quae erat prope Monasterium.

57. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An sit locus translationi Parochiae, de qua agitur, in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative, et amplius - in *Ianuën. Translationis Parochiae die 29 Ianuarii 1724.*

58. Quin imo neque ex gratia sustinentur translationes Parochiarum, quas Episcopus explevit, ex eo quod ibidem decenter asservari non posse Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum existimabat, unde Sacra Congregatio mandavit, ut ob id idem Episcopus proponeret media necessaria, et interim servaretur solitum, sed his propositis atque expensis, resolvit, servandum esse solitum, et promovendam esse ampliationem Ecclesiarum, ut Populi haberent Parochiales capaces in *Amerina Translationis Parochiarum die 17 Augusti 1697 die 11 Ianuarii et die 20 Septembris 1698 lib. 47 et 48 Decretorum.*

59. Enimvero - in Civitate Amerina quatuor extant Parochiae ex duodecim ad hunc numerum redactae usque de anno 1595. Prima nimirum Ecclesia Cathedralis, secunda S. Luciae, tertia S. Mariae de Portu, et quarta S. Mariae ad Ulmum. Cum autem in tribus ultimis non asservaretur Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, sed cum magno Infirmitum incommodo desumeretur vel a Cathedrali non parum distante, vel ab aliis Ecclesiis etiam Monialium, modernus Episcopus inhaerens responso sibi ab hac Sacra Congregatione dato occasione visitationis sacrorum Liminum Decretum edidit, ut in posterum Sacra Synaxis asservari deberet in quarta Ecclesia S. Mariae ad Ulmum tamquam magis decenti. Quoad alias vero S. Lu-



ciae et S. Mariae de Portu, in quibus decen-  
ter asservari non posse existimavit, utendo  
facultate per Sacrum Concilium attributa in  
cap. 7 sess. 21 de reformatione, transferendi  
scilicet Parochiales vel ad Matrices, vel ad  
alias Ecclesias, suppresso titulo parochiali-  
tatis, secundam S. Luciae transtulit ad Ec-  
clesiam Sanctissimi Crucifixi sitam intra li-  
mites illius Parochiae, et aliam S. Mariae  
de Portu ad novam Ecclesiam intra eam-  
dem Parochiam et sub eodem titulo de re-  
centi aedificatam. Adversus huiusmodi trans-  
lationes uti factas absque sufficienti aut sub-  
sistenti causa Parochi coniunctim cum Con-  
fratribus Sanctorum Ioannis et Pauli, ha-  
bentibus Oratorium adnexum dictae novae  
Ecclesiae S. Mariae de Portu, recursum ha-  
buerunt ad hanc Sacram Congregationem sup-  
plicantes, praevia illorum annullatione, Ec-  
clesias restitui ad antiquum statum Parochia-  
litis. Verum auditis desuper Episcopus non  
solum confirmavit facti superius expositi ve-  
ritatem, sed ulterius plures alias cumula-  
vit causas latissime etiam comprobatas in  
eius informationibus impressis, et ad EE. VV.  
iam transmissis, quibus mature de more per-  
pensis una cum Parochorum iuribus et re-  
sponsionibus, summae erit aequitatis et ius-  
titiae EE. VV. decernere: - I. An translatio  
Ecclesiarum parochialium S. Luciae et S. Ma-  
riae de Portu ad alias Ecclesias, ut supra  
facta, sustineatur? *Et quatenus negative.*  
II. An in eisdem Ecclesiis parochialibus sit  
asservandum Sanctissimum Eucharistiae Sa-  
cramentum in casu etc. -, Sacra Congregatio  
die 17 augusti 1697 respondit: - Ad primum,  
Negative. Ad secundum, ad mentem; mens  
est, ut Episcopus proponat media necessaria,  
et interim servetur solitum -. Episcopus in  
executionem huiusmodi resolutionis tria me-  
dia suggerit: primum nimirum, quod cum  
parum deceat in antiquis Ecclesiis parochia-  
libus, ob eorum angustiam et deformitatem,  
Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum as-  
servari, posset indulgeri, ut illud in futu-  
rum asservetur in Ecclesia Sanctissimi Cru-  
cifixi et S. Mariae Novae de Portu iam de-  
signatis pro translationibus, providendo illa-  
rum indemnitati quoad expensas per viam  
recollectionis eleemosynarum; secundo, ut,  
attenta eadem angustia, ob quam plurimi Pa-

tresfamilias renunt, ut ipse asserit, trans-  
mittere filias ad doctrinam christianam in  
eisdem Ecclesiis, adstringantur Parochi S. Lu-  
ciae et S. Mariae de Portu ad illam edocen-  
dam in aliis Ecclesiis designatis, ut amplio-  
ribus; et tertium denique, ut ex eadem causa  
teneantur iidem Parochi accedere ad Eccle-  
siam Cathedralem, ad effectum audiendi con-  
fessiones suorum Parochianorum. Quia vero  
huiusmodi media uti minus congrua acriter  
impugnantur pro parte Parochorum asseren-  
tium, illa esse unice ordinata ad effectum  
substituendi indirecte translationem Paro-  
chialium ad dictas Ecclesias iam ab hac Sa-  
cra Congregatione reprobata; ideo in  
praesenti Congregatione iterum examinandum  
proponitur, monito etiam Promotore Fisco-  
li: - I. An in dictis Ecclesiis parochialibus  
et S. Mariae de Portu, vel in aliis Ecclesiis  
ab Episcopo designatis sit asservandum San-  
ctissimum Eucharistiae Sacramentum? *Et*  
*quatenus affirmative.* II. An et a quibus  
expensae necessariae sint subministrandae? -.  
Causa tamen proposita non fuit.

60. At medio hoc tempore - idem Epi-  
scopus summopere cupiens translationem prae-  
fatam suum sortiri effectum pro maiori divini  
cultus augmento, per supplicem libellum San-  
ctissimo porrectum, et ad Sacram Congrega-  
tionem de more remissum, disputari petiit  
duo infrascripta dubia, videlicet: - I. An  
translationes, de quibus agitur, saltem ex  
gratia de benignitate Apostolica essent con-  
firmandae? *Et quatenus negative.* II. Quo-  
modo per Episcopum esset consulendum, ut  
Parochi habeant Parochiales capaces ad exer-  
citiū curae animarum? -, Sacra Congrega-  
tio die 11 ianuarii 1698 respondit: - Dilata  
et ad mentem; mens est, ut scribatur Epi-  
scopo Narniensi pro extraiudiciali informa-  
tione -. At cum iste esset Parochis susce-  
ptus, datae fuerunt Literae de consensu utri-  
usque partis ad Episcopum Tudertinum, qui,  
ut exactius adimpleret mandata Sacrae Con-  
gregationis, personaliter se contulit ad Civi-  
tatem Amerinam, partibusque pluries auditis  
super faciem loci, suam transmisit relatio-  
nem typis impressam, in qua censet, nullam  
urgere necessitatem pro translatione Paro-  
chialium, aut pro illarum ampliacione, eo  
praecipue fundamento, quod sint mere coa-

diutrices et filiales Ecclesiae Cathedralis, atque ex hac ratione cogi non posse ad asservandum in eis Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, et prout latius in eadem non minus docta, quam erudita relatione per manus EE. VV. distribuenda. Impugnat Episcopus Amerinus hanc relationem Rm̃i Episcopi Tudertini, uti pluribus insubsistentibus suppositis innixam, nec menti Sacrae Congregationis illiusque mandatis conformem, ut in eius responsione impressa similiter distribuenda; instans propterea subrogari alium pro capienda exactiori informatione. Cumque e converso Parochi et Confratres translationem impugnantes insistant pro confirmatione praecedentis resolutionis, idcirco in praesenti Congregatione, Partibus uberius informantibus, decernendum superest: — I. An sit standum, vel recedendum a decisio sub die 17 augusti 1697? *Et quatenus affirmative quoad primum partem.* II. An in dictis Ecclesiis parochialibus sit asservandum Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, et cuius expensis? III. An translationes, de quibus agitur, saltem ex gratia sint confirmandae? *Et quatenus negative.* IV. Quomodo per Episcopum sit consulendum, ut Populi habeant Parochiae capaces, in quibus Parochi exerceant curam animarum iuxta Sacrum Concilium Tridentinum? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, in decisio. Ad secundum, servetur solitum. Ad tertium, Negative; et amplius. Ad quartum, promovendam esse ampliacionem Ecclesiarum et ad mentem, quae est, quod Episcopus adhibeat media suavia et respective prout de iure — in *Amerina Translationis Parochialium die 20 Septembris 1698.*

61. Hinc ob maioris Parochianorum partis commodum Sacra Congregatio factam translationem non substineri decrevit in *Placentina Paraeciae die 20 Novembris 1819 §. Porro.*

62. Nam licet maior pars domorum et animarum esset in planitie ibique extaret Ecclesia in omnibus suis partibus perfecta cum sepulchris et caemeterio adnexo, haud tamen sustinetur in eam translatio parochialitatis ab antiqua Ecclesia in cacumine montis posita, quum in hac constructus fuisset novus chorum, facta fabrica pro sepulchris, nec non via commoda pro ducendis processioibus, et

Ecclesia esset omnium Parochianorum receptioni maximopere accomoda in *Parmen. Translationis Parochiae die 2 Decembris 1719.*

63. Siquidem antiquum Castrum Ferrariae Parmensis Diaecesis divisum reperiebatur in duas Villas, quarum altera, utpote sita in cacumine montis, dicebatur Villa superior, altera, utpote sita in planitie, appellabatur Villa inferior. Homines utriusque Villae sub una et eadem debebant Parochia, et cum vetus parochialis Ecclesia S. Mariae Magdalenae dicata sita esset in summitate montis, et in planitie situm esset Oratorium S. Francisco dicatum, Parmensis Episcopus die 30 iulii 1717 parochialitatem in praefatum Oratorium transtulit, imposito eidem titulo S. Mariae Magdalenae. Nam I. quia vetus Ecclesia posita erat in vertice scopli et nimis arcta sine Sacristia et sepulchris, et cum caemeterio ab ipso dissito et cum unico Altari; 2. quia nova Ecclesia erat in planitie posita et in omnibus suis partibus perfecta, quaeque habebat duo Altaria et Sacristiam et tria sepulchra et caemeterium annexum, et circa quam mensuales processiones debito ordine duci poterant; 3. quia maior pars domorum et animarum minus distabat a nova, quam a veteri Ecclesia; 4. denique quia homines Arcis Ferrariae inferioris fecerunt augmentum scutorum decem annuorum favore Parochi, cuius redditus non excedebant annua Romana scuta viginti, nec non in nova Ecclesia aderat Beneficium dotatum in scutis Romanis 440, quodque defectis vocatis ad iuspatronatus novae uniretur Ecclesiae, dummodo ius parochiale in eadem conservaretur. Homines e contra Arcis Ferrariae superioris praemiserunt dispositionem Concilii Tridentini sess. 21 cap. 7 de reformatione, ubi non absolute et simpliciter datur Episcopis facultas transferendi parochiales Ecclesias, sed sub conditionibus, si reparatione et refectione indigeant, refectionem et restaurationem procurent ex fructibus et proventibus ad easdem quomodocumque pertinentibus, qui si non fuerint sufficientes, Patronos cogant et alios, qui fructus percipiunt ex dictis Ecclesiis, et in illorum defectum Parochianos adigant ad contribuendum, quacumque appellatione et contradictione remota; et si paro-



chiales Ecclesiae nimia egestate laboraverint, Concilium in hac hypothesis mandat, quod transferantur ad Matrices seu viciniore Ecclesias. Idcirco praefati homines contendunt, non potuisse Episcopum antiquissimam Ecclesiam spoliare iure Parochiae; multoque magis cum antiquioris Ecclesiae incommoditas fuerit ante translationem opera et impensa ipsorum de medio sublata. Nam ex Testibus, qui in eorundem antiquo summano fuerunt exhibit, desumi praetendebatur, constructum fuisse novum chorum, factam fuisse fabricam pro sepulchris, nec non viam commodam pro ducendis processionibus, et Ecclesiam esse omnium Parochianorum receptioni maximopere accomodam. Insuper iidem homines, non obstante, quod iuxta documenta ipsorum nomine producta annuus fructus certus Parochiae esset in scutis 37, se offerebant promptos et paratos, quatenus id necessarium ab Sacra Congregatione reputaretur, ad augenda favore Parochi scuta decem currentis monetae Parmensis.

64. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An translatio Parochialis sustineatur, sive potius sit revocanda in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primam dubii partem, Negative; ad secundam, Affirmative; et amplius, et curet Episcopus, ut executioni mandetur oblatio augmenti scutorum decem annuorum facta ab hominibus Villae superioris - in *Parmen. Translationis Parochiae die 2 Decembris 1719.*

65. Multo minus igitur translatio iurium parochialium in aliam Ecclesiam ampliorem, quin vetus instauratione indigeat, dissidentibus pluribus Parochianis, indulgetur, etiamsi alii Parochiani uno ore eam conclament, nec non gravia incommoda ac detrimenta atque scandala per ipsam e medio tollerentur in *Fulginaten. Translationis Parochiae die 20 Aprilis 1782.*

66. Enimvero non longe ab Urbe Fulginei montium et collium alpestrium corona oculis subiicitur, quibus insidebat elata parochialis Ecclesia S. Ioannis Baptistae nuncupata in Pago *Cuppoli*. Intra limites ipsius Parochiae tres alii Pagi ipsi subiecti conspiciebantur, videlicet *Cancelli Civitella et Malupo*. Ter mille passuum ambitu aspero et pro maxima parte impervio circumscribebatur Paro-

chia, quae triginta sex familias numerabat, quarum septem *Cuppoli* morabantur, sexdecim Pagos *Civitella*, et *Malupi* incolebant, reliquae tredecim *Cancellis* inhabitabant. In parte remotiori et Populo magis incommoda reperiebatur Parochia, unde hyemali praesertim tempore et ex distantia locorum et ex asperitate viarum alpestrium et praeruptarum adeo difficilis erat accessus, ut et Parochus suis Ovis praesto esse nequiret earum in spiritualibus indigentis, ita ut multi et recenter duo decesserint sine Sacramentis, et Parochiani praesertim incolae *Civitellae* et *Malupi* neque verbi Dei praedicatione neque Sacramentis reficerentur, alii praecepto audiendi Sacrum non satisfacerent, alii inter crapulas et ebrietates dies festos tererent in caupona, quae extabat prope Sanctuarium *Cancelli*, quod in causa erat, ut in praecipuis fidei mysteriis rudes deprehenderentur nedum adolescentes, verum etiam et adulti. Qua de re Parochus *Emmanuel Torreiani* translationem exercitii iurium parochialium a Sacra Congregatione efflagitavit a Pago *Cuppoli* ad Pagum *Cancelli*, ubi ornatum et amplum existebat Templum sub invocatione Sanctorum Apostolorum *Petri et Pauli* erectum usque ab anno 1751 ex piis fidelium largitionibus, qui ex omnibus Italiae regionibus illuc confluebant, ut signo crucis et Beatorum Apostolorum invocatione morbo ischiadis vulgo *sciatica* liberarentur, cum ex antiquissima traditione pie crederetur, nonnullos *Cancellenses* Beatos Apostolos domi excepisse, et eorum descendentes singulari hoc donatos fuisse privilegio. Sanctuarium *Cancelli* veluti in centro Parochiae existebat, unde Parochus commode prospicere poterat reficere et continere gregem, pertimescendum non erat, quod saepe saepius Ecclesia suo viduata esset Pastore, ut pluries accidit, et ipsi etiam moderno Episcopo, qui post sex menses tantum precibus obtinuit, ut modernus Parochus curam assumeret, quodque in profanos usus, vel in privatum *Cancellensium* commodum magno cum dedecore oblationes Peregrinorum non converterentur, neque sine Sacri et Sacramentalis confessionis beneficio praefati Peregrini discedere cogerentur. Parochialis autem Ecclesia pinguiorem haberet censum, dum alias congrua

haud potiebatur. Episcopus necessitatem ibi Parochum residendi comprobans, haec protulit: - Iam haec aliaque Episcoporum Decreta irrita semper erunt, ob Cancellorum rusticam pravitatem pervicaciamque, neque huic malo mederi potero sine praesentia et mora in Cancellis -. At vero translationem impugnarunt habitatores Cancelli et Cuppoli, sed non omnes: primi nempe Cancellenses, - quod eos taedeat mortuos suos relinquere in parochiali Ecclesia Cuppoli, ubi sepulti sunt -: secundi, nempe Cuppolenses, - quia sunt in possessione Ecclesiae parochialis, eo quia specialem dicunt se profiteri devotionem erga S. Ioannem Baptistam Ecclesiae titularum -. Incolae autem Malupi et Civitellae omnes uno ore laetabantur atque approbabant petitionem translationem, alias enim nec Sacra audire possent, praesertim in hyeme, nec Sacramentis refici in articulo mortis, ut pluries accidit. Idcirco Episcopus instantiam Oratoris adamussim favit.

67. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An sit locus translationi parochialis ab Ecclesia S. Ioannis Villae Cuppoli ad Ecclesiam Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli Villae Cancelli in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative, et amplius - in *Fulginaten. Translationis Parochiae die 20 Aprilis 1782.*

68. Quin imo etiamsi peteretur translatio Ecclesiae parochialis ob nimiam distantiam a domibus Parochianorum ac difficultatem itineris, hiberno praesertim tempore, quandoque impediens, ne Parochus ad Sacramenta ministranda, pueri senesque et invalidi illuc accederent, atque Episcopus faveret, nihilominus Sacra Congregatio declaravit, non esse locum translationi in *Spoletana Translationis Parochialis die 13 Martii 1706 lib. 56 Decretorum.*

69. Siquidem - postulantibus Abbate et Monachis Monasterii S. Petri Congregationis Olivetanae Terrae Trebii, ut Ecclesia parochialis S. Philippi sita in montana atque aspera regione Villae nuncupatae Costarum Trebii, ad ipsos pertinens, ob nimiam distantiam a domibus Parochianorum ac difficultatem itineris, hiberno praesertim tempore, quandoque impediens, ne Parochus ad Sacramenta ministranda, pueri ad fidei rudi-

menta addiscenda, senesque et invalidi ad Sacrum festis diebus audiendum, illuc accederent, ad aliam Ecclesiam nuncupatam Sanctae Mariae de Carmine intra eandem Terram existentem, transferri posset, eoque magis quia a terraemotibus saepe concussa semidirutata est, nec Sacristiam domumque parochialem habet, Sacra Congregatio pro informatione et voto primum Episcopo de more rescripsit. Cumque ille nedum superius exposita confirmans, sed Parochianos quoque sub certis conditionibus assentiri, ac de commodiori ad novam Ecclesiam accessu non parum laetari asserens, in voto fuerit, petita translationi indulgeri posse, iterum Sacra Congregatio sub die 8 augusti 1705 illum referre iussit, an et quae onera primodictae Ecclesiae S. Philippi incumbant, quo itinere a domibus Parochianorum illa distaret, quove sumptu instaurari, domusque pro Parochi habitatione construi valeret. Referente igitur Episcopo, dictam Ecclesiam S. Philippi aliis oneribus non subiici, nisi celebrationi Missae parochialis omnibus diebus festivis de praeepto, administrationi Sacramentorum, explicationi catechismi, ceterisque functionibus parochialibus, eamque per mille passus a domibus Parochianorum distare, et impensa scutorum 164 instaurari posse, pro constructione vero domus pro habitatione Parochi summam saltem scutorum 120 esse necessariam, sicuti Periti testantur, EE. VV. modo statuendum proponitur: - An sit locus translationi Parochialis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative in omnibus - in *Spoletana Translationis Parochialis die 13 Martii 1706 lib. 56 Decretorum.*

70. Nam generatim receptum est, ut, cum satis necessitati consultum esse possit per Capellanum Coadiutorem, sive Vicarium Parochi in administratione curae animarum, hoc remedium sine ulla divisione aut translatione Ecclesiae adhibendum sit, ceu edixit S. Rota in Recent. decis. 178 n. 4 part. 19 tom. 2, in Leodien. Dismembrationis 13 februarii 1712 coram Falconerio, 3 iulii 1713 coram Crispo, et 22 iulii 1714 coram Lancetta in *Nursina Translationis Paraeciae et Capellani Curati die 31 Martii 1855 §. Videndum.*

71. Idemque, ad tramites Concilii Tridentini in sess. 21 cap. 4 de reformatione et Inno-



centii XIII in Constit. *Apostolici ministerii* §. II confirmata a Benedicto XIII in Constit. *In supremo*, urgente necessitate, saepe statuit Sacra Congregatio in *Nursina Translationis Paraeciae Capellani Curati die 31 Martii 1855* §. Videndum.

72. Idcirco si ob locorum distantiam, sive difficultatem Parochiani sine magno incommodo ad Paraecias accedere nequeant, tum non translatio in Cap. 4 sess. 21 de reformatione praescribitur, sed dismembratio et novae Paraeciae erectio, etiam invitis Rectoribus: verum Sacra Congregatio, attentis peculiaribus rerum circumstantiis, quandoque permisit translationes Ecclesiarum parochialium, si incommodum sit Parochianis, ut ad eas accedere possent in *Civitatis Plebis Translationis Paraeciae die 23 Ianuarii 1808* §. *Translationis*.

73. Nam si nec per deputationem Capellani consuli potest spiritualibus Parochianorum indigentiis, eo quia Populus alimenta praestare nequeat propter extremam, qua praemittitur, aegestatem, indulgetur translatio, etiam si nonnulli ex Parochianis dissentirent in *Fulginaten. Translationis die 16 Martii 1782* §. *Prae*.

74. Hinc iuxta varias rerum circumstantias quandoque Sacra Congregatio declaravit, sustineri translationem factam ob maioris Populi partis commodum, ac firmiorem locum in *Sarsinaten. Translationis Ecclesiae parochialis die 31 Iulii 1790* §. *Notandum*.

Item in *Placentina Paraeciae die 20 Novembris 1819* §. *Porro*.

75. Nam translationem iurium parochialium in spirituale levamen maioris partis Populi, ratione asperitatis viarum et incommodi accessus, uti utilem et necessariam suadet Can. *Ecclesias* 16 quaest. 7, ibique Glossa et Lapsus alleg. 19 n. 1, uti etiam ratione decentiae et commoditatis novae Parochialis, iuxta tradita per Rebuff. in prax. Benef. lib. 1 tit. de transl. Episcop. n. 7 in *Fulginaten. Translationis Parochiae die 16 Martii 1782* §. *Prae oculis*.

Item in *Nursina Translationis Paraeciae et Capellani Curati die 31 Martii 1855* §. *In*.

76. Qua de re locus est translationi Parochialis, quum ob intolerabilem aeris incle-

mentiam viarumque saepe inaccessibilium asperitatem Parochiani sese alium in locum intra fines Paraeciae transtulerint cum Parrocho, sex aut septem tantum exceptis, qui obstinate penes antiquam Ecclesiam degentes honestam Parrocho substitutionem constitutere non possunt, nec Parochus ex rebus antiquae Parochialis eam habere valeat in *Nicien. Translationis Parochialis die 9 Augusti 1704 et die 12 Decembris 1705 lib. 54 et 55 Decretorum*.

77. Iamvero - Incolae fere omnes, paucissimis exceptis, angustissimi Oppidi siti in summitate excelsi et horridi Montis Diaecensis Niciensis, vulgo nuncupati *Rocca sparviera*, ob nimiam atque intolerabilem aeris inclementiam viarumque saepe inaccessibilium asperitatem, a pluribus annis sese sponte transtulerunt ad habitandum in alio loco tribus tantum passuum millibus a praedicto Oppido distante, longe magis commodo, aerisque salubrioris, denominato *Duranus*, ubi nedum propria sibi habitacula statim constituerunt cum molendinis furnis aliisque omnibus aedificiis ad sustentationem humanae vitae necessariis, sed ad divinum praecipue cultum instituendum, Ecclesiam quoque hactenus decenter ornatam sacrisque omnibus suppellectilibus instructam cum sepulchris fontis baptismali et domo annexa pro Rectoris habitatione, praevia opportuna facultate sub titulo Beatae Virginis Assumptae propriis sumptibus extruxerunt. Deinde usque ab anno 1682 ad habitandum in domo claustrali in dicto loco Durani, sic ut supra pro Rectore constructa, traductus quoque fuit Prior seu Rector parochialis Ecclesiae dicti Oppidi Rocchae sparveriae, ibidemque Sacramenta omnia ministravit, scientibus, imo videntibus et patientibus dictis paucis Parochianis, qui in dicto Oppido remanserunt. Cum vero Parochiani praedicti numero tantum sex aut septem, tres nimirum viri totidemque feminae, in nudo apice praefati Montis adhuc obstinate degentes contendant, eundem Parochum modo residentem in Ecclesia dicti loci Durani existentis intra limites Parochiae dicti Oppidi Rocchae sparveriae cogendum esse ad redeundum ad residentiam in antiqua parochiali Ecclesia; propterea cum impossibile sit, ex rebus eiusdem an-

tiquae Parochialis absque onerum deductione vix fructibus decimalibus percipi consuetas, mercedem sufficientem assignare Capellano, qui dictis Parochianis in tam exiguo numero in dicto Oppido Rocchae sparveriae superstitionibus Sacramenta ministret, et Rectori in dicto loco Durani commoranti congruam constituere substationem, nec alius in hac parte suppetere videatur modus, nisi transferendo Parochialem ad dictum locum Durani, ut insinuat Episcopus in sua relatione praedicta omnia confirmans, opportune ab EE. VV. statuendum est: - An sit locus translationi Parochialis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 9 augusti 1704 responsum tulit: - Dilata -; ac inde respondit: - Affirmative - in *Nicien. Translationis Parochialis die 12 Decembris 1705 lib. 54 et 55 Decretorum*.

78. Hinc et Ecclesia parochialis, in vertice altissimi et praerupti montis posita, transferenda est ad Ecclesiam ad radices praefati montis aedificandam, ac interim per modum provisionis omnia munia parochialia explenda sunt in alia Ecclesia commodiori, cum omnes Parochiani, antiqua illa statione relicta, sibi mansiones et habitacula ad radices ipsius montis constituerint, et Parochus post omnium Parochianorum transmigrationem in periculoso dicti montis recessu solus degere nolit in *Amerina Translationis Parochialis die 8 Maii 1706 lib. 56 Decretorum*.

79. Siquidem - Castrum Guardae, in vertice altissimi et praerupti montis positum, familias centum et octo constituentes animas circiter 480 olim numerabat, sed dudum eiusdem habitatores, qui omnes sunt villici et prope ac circum parochialem Ecclesiam in dicto Castro existentem prius inhabitabant, antiqua statione relicta, lignisque ac tegulis domorum, quas ante incolebant, asportatis, novas sibi mansiones et habitacula ad radices ipsius montis constituerunt, ut culturae agrorum in proxima planitie circumiacentium commodius praesto esse possint, et modo nullus omnino remaneat habitator in dicto Castro, quod propter domorum vel delectarum vel iniuria temporum successive dilapsarum ruinas in acervum potius lapidum

versum cernitur, horroremque aspectu suo intuentibus ingerit. Sola parochialis Ecclesia sub titulo Sanctorum Petri et Cesarei, ubi Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum semper asservatum fuit, et adhuc in praesenti asservatur, aliaeque parva Ecclesia sive Sacellum sub titulo Sanctae Catharinae de iurepatronatus laicorum ab ipsa Parochiali parum distans ibidem remanent, solusque Parochus post transmigrationem omnium Parochianorum suorum in domo eidem parochiali Ecclesiae contigua licet satis angusta aliquo tempore permansit. Cum vero Populus Parochialem praedictam penitus deseruerit, et ob incommoditatem fastigium montis conscendendi, ne festis quidem diebus illuc accedat, sed praecepto de audiendo Missam satisfaciatur adeundum vel Ecclesiam adiacentis Castri Podii Tudertinae Diaecesis, vel alias vicinas Ecclesias, praesertim vero Ecclesiam S. Egidii, a dicta Parochiali per milliare et quartam illius partem, a radicibus autem dicti Montis parum distantem, circa quam potissimum novas habitationes suas idem Populus construxit, et Capellano festis diebus ibi celebranti stipendium praebet; idcirco Parochus quoque dicti Castri in periculoso dicti montis recessu solus degere nolens, promptusque ad Parochialem ipsam potius dimittendam, ab aliquibus mensibus ad residendum prope dictam Ecclesiam S. Egidii ipse quoque se transtulit, festisque tantum diebus ad Parochialem celebraturus ascendit, vel quoties necessitas alias faciendi functiones parochiales, ac praecipue desumendi Sacrum Viaticum id expostulat: quibus tamen in casibus vel nulli, vel pauci ex iisdem Parochianis illuc se conferunt, adeo ut quandoque vix reperiatur, qui umbellam deferat et aliqua lumina, quae, dum a dicto monte descenditur, ob ventorum impetum etiam facillime extinguuntur, ideoque Sacrum Viaticum ad infirmos indecenter deferri contingit. Has itaque ob causas in ultima sua visitatione Episcopus decrevit, supplicandum esse pro translatione Sanctissimi Eucharistiae Sacramenti ab Ecclesia parochiali ad praedictam Ecclesiam S. Egidii, quam de anno 1699 pariter in visitatione ampliandam esse praeceperat, dum propter illius angustiam viri cum mulieribus promiscue stare cogeantur, prout



in ampliorem hodie formam segregatae viro-  
rum ac mulierum stationi sufficientem red-  
acta reperitur.

80. Pro translatione igitur huiusmodi ob-  
tinenda Ioseph Canali Parochus preces huic  
Sacrae Congregationi porrexit, quibus pro  
informatione et voto ad Episcopum remissis,  
ipse omnia superius exposita uberius etiam  
confirmans, petita translationi indulgendum  
censet, ita tamen, ut corpora defunctorum  
in caemeterio apud ipsam Parochialem se-  
pultorum ad novum caemeterium prope Ec-  
clesiam S. Egidii decenter construendum trans-  
ferantur, utque, si unquam Populus novam  
parochialem Ecclesiam ad radices dicti mon-  
tis aedificare velit, tam dicta vetus Para-  
chialis, quam altera Ecclesia S. Catharinae  
destruantur, lignaque et caementa in aedifi-  
cationem novae Ecclesiae conferantur, trans-  
latis ad eandem omnibus oneribus, utrique  
ex dictis Ecclesiis incumbenibus, cum ma-  
xime Capellanus, qui Missas tres in hebdo-  
mada in dicta Ecclesia S. Catharinae cele-  
brare tenetur, assidue conqueratur non ha-  
bere, qui sibi celebranti ministret. Post haec  
itaque Sacra Congregatio die 3 octobris su-  
perioris anni eidem Episcopo commisit, ut  
interesse habentibus ad deducendum iura sua  
terminum praefigeret, sicut ille sub die 16  
novembris ad id mensem integrum praefixit  
tam dictae Communitati Castri Guardaeae, pro  
qua nemo comparuit, quam agenti Patronorum  
dictae Capellae seu Ecclesiae S. Catharinae,  
qui adversus translationem a Parocho peti-  
tam nihil habere respondit, quod pro eisdem  
Patronis deduceret, solum declarans ac pro-  
testans, quod per eam iuribus quibuscumque  
Patronis ipsis competentibus nihil detractum  
intelligeretur. Nunc vero ab EE. VV. decla-  
rari petitur: — An sit locus petita transla-  
tionis in casu etc. —, Sacra Congregatio re-  
sponsum dedit: — Affirmative ad novam Ec-  
clesiam aedificandam, et interim per modum  
provisionis omnia munia parochialia in Ec-  
clesia S. Egidii expleantur — in *Amerina*  
*Translationis Parochialis die 8 Maii 1706*  
*lib. 56 Decretorum.*

81. Idcirco sustinetur translatio Ecce-  
siae parochialis in alti montis fastigio silvis  
obsito sitae per Ordinarium facta in Ecce-  
siam ad radices praefati montis positam,

quam maior Parochianorum pars aedificave-  
rat, ac Parochus ibidem domum construxerat,  
quin aliis Parochianis grave inferret detri-  
mentum, sed potius et ipsis satis consultum  
fuerat in *Mediolanen. Translationis Para-  
chialitatis die 3 Aprilis 1734.*

82. Enimvero in Plebania Canobii sita  
erat Parochia S. Bartholomaei, cui sex sub-  
erant Pagi, quorum omnium familiae erant  
circa sexaginta. Antiqua parochialis Ecce-  
lesia collocata fuerat in alti montis fastigio  
silvis etiam obsito. Plurimis ab annis Incolae  
trium e dictis sex Pagis, nempe *Giazso Loro*  
et *Spasù*, ad radices montis aedificaverunt pu-  
blicum Oratorium, cui titulum fecit Annun-  
ciatio Beatissimae Virginis Mariae. Triginta  
autem ab illinc annis Rector parochialis Ec-  
clesiae e re illius gregis esse cognoscens  
transferre ius et titulum parochialem ad hoc  
Oratorium, non solum illud amplificavit, sed  
etiam prope hanc novam Ecclesiam constru-  
xit domum, quam Parochus posset inhabitare.  
Absoluto aedificio, Parochus ipse anno 1711  
preces obtulit Cardinali Archinto tum Me-  
diolanensi Antistiti, ut annueret translationi  
tituli parochialis a veteri ad novam Ecce-  
siam. Consilium laudavit probavitque Card-  
nalis, sed ne perficeretur translatio obstitit  
eius mors; illam tamen, re diligenter per-  
pensa auditaque relatione Visitatoris et Vi-  
carii foranei, anno 1717 explevit Eñus Odes-  
calco Archiepiscopus. Vehementer statim re-  
clamarunt Incolae aliorum trium Pagorum,  
scilicet *Marchille Rondonico* et *Formeno*, a  
quibus aliquanto longius distabat nova Ec-  
clesia parochialis, quam antiqua. Eñus Ar-  
chiepiscopus anno 1720 cum Plebem Canobii  
lustraret, loci illius Parochiae condiciones  
per se ipsum sedulo consideravit. Nam ipse  
vidit, antiquam Ecclesiam parochialem sitam  
esse in loco aspero praerupto ac inter nemora,  
nec non dimidio milliario a domo parochiali  
antiqua distantem, quae etiam sita in loco  
deserto fere dimidio milliario a *Formeno* di-  
stabat; vidit, illam a *Marchille* et *Rondo-  
nico* dimidio milliario et amplius distare, ac  
viam esse excisam ac obliquam; vidit, eam-  
dem dimidio milliario circiter distare a *Giaz-  
so Spasù* et *Loro*, atque viam esse incom-  
modam et acclivem; vidit, *Rondonico* et  
*Marchille* fere milliario quidem distare ab

nova Ecclesia parochiali, sed viam esse facilem; vidit denique, *Formeno* paulo plus a nova, quam a veteri parochiali Ecclesia distare, viam tamen ad novam adeundam asperiores. Perpendens autem, quod *Formeno* decem, *Rondonico* et *Marchille* sexdecim, *Giazso Spasù* et *Loro* triginta tres familias maiorem Populi partem constituentes, complecterentur, translationem iam expletam confirmavit. Sed ut querimoniae habitantium in *Villis Marchille Rondonico et Formeno* conticescerent, indulgit, ut Parochus a die 1 maii usque ad diem 15 septembris cuiusque anni (quo scilicet tempore Pastores armentorum degere in superiore parte montis solebant) diebus festis per alternas vices se conferret ad Sacrificium Missae faciendum in veteri parochiali Ecclesia S. Bartholomaei, atque ita per decem annos servatum fuit. Cum vero Parochus anno 1732 e vivis excesserit, vehementius urgere ceperunt Incolae trium illorum Pagorum, ut parochialitas omnino restitueretur Ecclesiae S. Bartolomaei. Vicarius Generalis frustra Parochianos inter se dissidentes conciliare studuit, qui adeo erant inopes, ut alimenta nequirent subministrare Capellano, qui tamquam coadiutor curae animarum Sacramenta administraret in antiqua Ecclesia S. Bartholomaei.

83. His mature perpensis, proposito dubio: - An translatio parochialitatis ab Ecclesia S. Bartholomaei ad Ecclesiam Sanctissimae Annunciationis substineatur, vel quomodo aliter sit providendum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Translationem sustineri, et servandam esse provisionem per Archiepiscopum demandatam - in *Mediolanen. Translationis Parochialitatis die 3 Aprilis 1734.*

84. Unde si iusta de causa Ecclesia parochialis in aliam translata fuerit, haud reportanda est in antiquam, etiamsi Patronus instet pro remotione Parochiae; quandoquidem quum animarum cura et Sacramentorum administratio, quae in Ecclesia parochiali S. Iacobi Castri Plani exercebatur, translata fuerit ad Ecclesiam S. Sebastiani ad Communitatem dicti loci pertinentem, petentibus omnibus de Communitate ex causa maioris commoditatis Populi, atque ex eo etiam quod vetus Ecclesia S. Iacobi ob eius angustiam ne quidem me-

dietatis Populi numerosi plusquam animabus 1500 esset capax, Communitas vero occasione exercitii curae, dissensionibus inter ipsam et Sacerdotem Curatum exortis, petierit remotionem Parochiae ab Ecclesia S. Sebastiani eiusque repositionem in antiqua parochiali S. Iacobi, proposito dubio: - I. An Episcopus teneatur remove Parochiam ab Ecclesia S. Sebastiani patronali Communitatis et illam reportare ad antiquam parochialem S. Iacobi? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, Negative - in *Aesina Translationis Ecclesiae parochialis die 7 Decembris 1709 lib. 59 Decretorum.*

85. Hinc Sacra Congregatio mandavit, translationem Ecclesiae Parochialis de Ecclesia Caelestinorum ad Ecclesiam conventualem approbatam a Decreto S. Congregationis esse exequendam ab Episcopo, non obstantibus exceptionibus ab eodem deductis in *Sulmonen. Translationis parochialis die 9 Septembris 1690 lib. 40 Decretorum.*

86. Nam translatio Paraeciae, legitime facta, non est in pristinum statum reducenda, nisi cuncta luculenter pateant, etiamsi expleta perhibeatur ad evitanda maiora mala in *Ravennaten. Paraeciae die 29 Martii 1817.*

87. Siquidem ex undeviginti Paraeciis, quibus olim dispertiebatur Ravennae Civitas, anno 1806 decem suppressae aliisque unitae fuere, ita decernentibus iis, qui tunc imperio potiebantur, et auctorante Archiepiscopo, qui opportunis facultatibus a Sede Apostolica erat munitus. Inter has Paraecias suppressa fuit illa S. Mariae in *Caelos eo*, cuius Ecclesiam vili pretio a Demanio emit Aloisius Loreta, et animarum cura unita Paraeciae S. Apollinaris, quae e sua sede translata fuit in celebratissimam Basilicam S. Vitalis, quae ad suppressam Abbatiam Cassinentium pertinebat. Haec porro suppressio et translatio curae S. Mariae facta est ea lege, ut redditibus Paraeciae vita durante usufrueretur eius Rector Sacerdos Ioseph Loreta. Hoc defuncto, die 13 septembris 1814 Demanium bona omnia occupavit, quoadusque eorum fieret applicatio. Conversa armorum fortuna, aequae Provincia ab Austriacis armis occupata, actum est de applicatione illorum reddituum, et ab Archiepiscopo proponebatur, ut in qua-



tuor partes dividerentur, quarum una attribueretur fabricae Basilicae S. Vitalis, altera fabricae Ecclesiae parochialis S. Barbarae in Portu, tertia in causam stipendii Vicarii in praedicta Paraecia S. Barbarae constituendi, quarta in eandem causam stipendii pro Vicario deputando in altera parochiali Ecclesia S. Rochi. Interim reintegrato Pontificio regimine, Promotor Fiscalis Curiae ecclesiasticae Ravennatensis preces obtulit pro applicatione reddituum Paraeciae S. Mariae *in Caelos eo*, quemadmodum proposuerat Archiepiscopus, qui in remissa informatione diligenter satisfecit iis, de quibus rogatus fuerat. At Capitulum Metropolitanum huic divisioni et applicationi reddituum Paraeciae S. Mariae *in Caelos eo* obstitit, et eiusdem Paraeciae postulavit reintegrationem. Plura quidem utrinque in medium prolata sunt; sed propositis dubiis: - I. An suppressio et translatio Paraeciae S. Mariae *in Caelos eo* sit servanda, seu potius eadem Paraecia in pristinum statum sit reducenda in casu etc. *Et quatenus affirmative ad primam partem, negative ad secundam.* II. An et quomodo sit locus divisioni et applicationi reddituum Paraeciae S. Mariae *in Caelos eo* in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, dilata; et scribatur Archiepiscopo iuxta mentem. Ad secundum, provisum in primo - *in Ravennaten. Paraeciae die 29 Martii 1817.*

88. Idcirco licet Ecclesia alias fuerit parochialis, sed quo tempore et qua ratione eius translatio ad aliam Ecclesiam peracta fuisset, ignoraretur, haud tamen hanc ad illam iterum ob Parochianorum incommoditatem transferendam esse declaravit Sacra Congregatio, cum spiritualibus illorum Parochianorum indigentis provideri deberet per constitutionem Capellani prudenti arbitrio Episcopi *in Nursina Translationis Paraeciae et Capellani Curati die 31 Martii 1855.*

89. Iamvero Paraecia loci *Campi Nursinae* Diaecesis in duas partiebatur regiones, quarum altera edito in monte sita appellabatur *Castello*; altera, quae pluribus constabat hinc illinc extructis ruralibus domibus, in planitie posita, nomen habebat *Casali di Campi*. Intra Castri ambitum extabat Ecclesia parochialis divo Andreae Apostolo dicata, ibique

morabatur Parochus. Aderat etiam Capellanus, cui onus erat instruendi Pueros in literarum rudimentis, ac Missam celebrandi aestivo tempore in Ecclesia a Sanctissimo Salvatore nuncupata, prope rurales domos extante, hyemali in altera Ecclesia divo Antonio sacra, quae media sita erat unam inter alteramque regionem. Capellanus annum stipendium 40 scutorum recipiebat ab Incolis *dei Casali*, a quibus nominabatur, ad nutum tamen amovibilis, ac domicilium in Castro habebat. Memorata Sanctissimi Salvatoris Ecclesia paululum ab eadem regione *Casali* distans, satis ampla, uti asserebatur, bene extructa ac decenter ornata, olim Paraecialis erat; adhuc enim in ea extabat fons baptismalis, eique adnexa conspiciebatur paraecialis domus, iamdiu vero deserta, et fere tota ruinis obruta ac solo aequata. Quo tempore et qua ratione translatio Paraeciae ab hac Ecclesia ad alteram S. Andreae peracta fuerit, ignorabatur. Fama erat, id Parochorum arbitrio evenisse, qui rati Parochianorum indigentis aptius consultum fore, cum horum pars maior Castrum olim incoheret, illuc Paraeciam transtulere. Subinde vero Incolae *dei Casali*, supplici oblato libello, postularunt, ut Paraecia ad Ecclesiam Sanctissimi Salvatoris iterum transferretur, sin minus ut Capellanus Curatus cum onere residentiae ibidem deputaretur, aucto eidem stipendio ex redditibus ad Ecclesiam paraecialem pertinentibus. Interim Oratores onus sibi assumerent eum de commoda habitatione providendi, quousque paraecialis domus refecta non fuerit. Episcopus, semel iterumque informationem rogatus, satis habuit referre, se pluries iuxta accepta Sacrae Congregationis mandata comitia indixisse in Parochia Castri, ut Patresfamilias illius loci una cum Parocho quaestionem hanc componerent: ast semper incasum. Dixit, Capellanum non teneri Parocho in curae animarum exercitio suppetias ferre, quamvis Capellani id factitare sponte solerent. Quoad congruam Parochi, nihil indigebat: sed ex notula a Parochianis apud acta exhibita colligebatur, hanc partim ex decimis, partim ex pecuniariis responsionibus confari, ac annum scutorum 100 redditum excedere, praeter incerta emolumenta stolae, quae ad scuta 30 circiter quotannis pertin-

gebant. Ipse demum censuit, — translationem residentiae non Parochi, sed Capellani una cum omnibus honoribus et oneribus decerni posse, non ad tempus, sed in perpetuum ad bonum Incolarum loci vulgo *Casali*, cum utrobique sit ferme idem animarum numerus —.

90. Oratores itaque, ut translationis vel deputationis Capellani Curati necessitatem evincerent, dixerunt, iam omnes Camplanos pristino relicto domicilio Castri in regione *dei Casali* habitatum concessisse: hic sex supra quinquaginta in praesens familias numerari, in Castro viginti septem vix reliquas esse, et maximam eorum partem extraneis constare, qui domos ibi conductas habitabant. Ruralia aedificia millibus circiter passuum a Paraecia distare, quae editissimo in loco posita erat, ad eamque ob asperitatem angustissimae viae et hyemali praesertim tempore nivibus ac redundantibus vicini torrentis aquis praeruptae ac salebrosae, adeo difficilem esse accessum, ut feminae praesertim ac senes persaepe festis diebus eo se conferre nequirent, hinc plerosque ecclesiastico praecepto non satisfacere, nec divini verbi praedicatione refici, nec pueros fidei rudimenta edoceri, nec Parochum praesto esse posse spiritualibus Parochianorum indigentis, ita ut multi ac recenter quinque sine eius assistentia decesserint. Addiderunt, Ecclesiam S. Andreae informis esse structurae, carere Sacristiae, et ob aquarum ex superextantibus aedificiis ingruentium illuviem sinistro praesertim in latere humidam perpetuo esse; ex quo fiebat, ut valetudinis discrimen subire cogerentur Parochiani, qui aestivo tempore post longum ac laboriosum iter illuc se conferebant, ibique sudore madefacti consistebant, uti Medicorum attestatione probarunt. Haec autem facile vitari poterant incommoda, Paraeciae translatione, vel Capellani Curati deputatione imperata. Huic vero petitioni omni ex parte adversatus est Parochus: censuit enim, easdem excitaturos querelas Castri Incolas, si translatio decerneretur, ex quo Castrum tantum ab Ecclesia Sanctissimi Salvatoris distabat, quantum postrema ruralis domus a Castro ipso: aequale esse hac in re ius omnium singulorum, meliorem habendam ac iudicandam possessorum conditionem. Exaggeratam

deinde deprehendi distantiam ac difficultatem viae; plura enim ruralia aedificia, quae per agros dispersa circumspiciebantur, proxima esse ipsi Castro, aliaque parvis interiectis spatiis protendi in collis planitie, mediumque consistere leviter acclive iter ad Castrum ducens. Praeterea monuit, maximam Casalantium partem Castrum commoditatis gratia sese recipere solere saeviente hyeme, cum maior nempe urgebat Parochi necessitas. Regionis situm illum in praesens esse eundem, nihil inde immutatum, nihil esse novi. Veteres Parochianos omnes tot annorum fluxu ab Ecclesia S. Andreae non abhorruisse, nullam unquam de hisce incommodis ac periculis auditam vocem, nullas excitatas querelas, posse in praesens Successores ea rata habere, quae a Maioribus longaevio usu et experientia probata sunt. His accedere subdidit, Ecclesiam Sanctissimi Salvatoris non parum ab nonnullis agrestibus aedificiis distare, eamque in aperto agro extructam furentium ventorum turbini maxime obnoxiam esse; arduum illuc ac impervium patere aditum; rebus ad Paraeciae usum necessariis, parochiali domo destitui, ac praesenti reparatione indigere, nec pecuniam pro his perficiendis suppetere, cum Paraecia redditibus non abundaret. Omnem postremo translationis alteriusve provisionis necessitatem in praesens evanescere, cum Capellanus Missam diebus festis hiberno tempore celebrare deberet in Ecclesia S. Antonii ipsi Pago proxima, nec Incolarum utriusque loci numerus auctus esset, sed valde imo imminutus; quamobrem Parochus illorum necessitatibus occurrere facile poterat, quin Capellani Curati deputationi opus esset.

91. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An et quomodo sit locus translationi Paraeciae S. Andreae ad Ecclesiam Sanctissimi Salvatoris in casu? seu potius. II. An et quomodo constituendus sit Capellanus Curatus in casu? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Negative. Ad secundum, Affirmative prudenti arbitrio Episcopi — in *Nursina Translationis Paraeciae et Capellani Curati die 31 Martii 1855.*

92. Hinc Decretum Archiepiscopi in actu sacrae visitationis latum, quo instauratur et renovatur antiquissimum Decretum Visi-



tatoris Apostolici, qui plures Parochias, collapsis earum Ecclesiis, in unam Ecclesiam transtulit, ac normam, qua Parochiani adventitii subiecti forent, praescripsit, exequendum est, etsi praefatum Decretum Visitatoris Apostolici observatum non fuisse videretur quoad huiusmodi Parochianos in *Firmana die 13 Iunii 1795.*

93. Siquidem tres olim in suburbiis Phaleronis existebant parochiales Ecclesiae, nimirum S. Stephani S. Paulini et S. Margaritae; una sub titulo S. Ioannis Baptistae intra moenia Castri, earumque Matrix S. Stephani commendata erat Capitulo Firmanae Cathedralis, et administrabatur ab illius Vicario perpetuo. Distinguebantur Parochiae per familias decimationi subiectas: sed familiae adventitiae, sive in suburbiis, sive in Oppido consistentes, pertinebant ad Matricem. Suburbanis tandem collapsis Ecclesiis, decrevit anno 1573 Uticensis Episcopus et Visitator Apostolicus Maramontes illarum translationem ad Urbanam S. Ioannis Baptistae; praecipitque, ut haec communi ampliaretur Parochorum sumptu, et singuli in ea, pristinis retentis titulis, animarum curam exercerent. Ad rem vero statuit, - Parochianos adventitios illi Parochiae subiectos censeret, sub cuius decimatione habent domicilium. Quod si domicilium intus Terram elegerint, sint et censeantur Plebi S. Stephani parochiali iure subiecti. Et ita ab omnibus Parochis perpetuo observari debere sub suspensionis et arbitrii poena, quacumque consuetudine etiam immemorabili non obstante -. Observatum fuit Visitatoris Decretum quoad unionem Parochorum in Ecclesia S. Ioannis Baptistae, non item quoad Parochianos adventitios. At Firmanus Archiepiscopus anno 1792, utens facultatibus sibi in actu sacrae visitationis reservatis, - Decretum editum a memorato Episcopo Uticensi, et per extensum ut supra relatum, instauravit renovavit illudque in omnibus et per omnia adamussim servari mandavit; ac pro huiusmodi affectu iussit, ut quoad familias, quae intus Terram existunt, sint respectivis Parochiis subiectae, prout modo sunt, et quae in posterum intus ipsam Terram de novo adveniant, omnes Parochiae S. Stephani adscribantur ad formam praelaudati Decreti; et quoad familias, quae actu

et in posterum erunt in agro Phaleronis, unaquaeque Parochia eas familias tamquam sui proprias recognoscant, quae in districtu respectivae decimationis commorantur -. Contra Decretum hoc reclamant Parochi S. Ioannis Baptistae S. Paulini et S. Margaritae, qui nullitatem Decreti desumebant ex defectu iurisdictionis. Ad levandum sane Parochum S. Stephani Advenarum divisionem decrevit Archiepiscopus anno 1792, postquam nempe ad illius onus compensandum promota fuerat anno 1786 iterumque anno 1788 et 1791 coram Summo Pontifice et Sacra Congregatione instantia pro augmento congruae. Apponere ergo non potuisse videbatur manus in re ad Superiorem delata, eoque minus absque citatione et consensu Parochorum, quibus plerasque Advenarum familias, a Parochia S. Stephani dismembratas, addixit. Inustum praeterea dixerunt praefatum Decretum anni 1792, cum Concilium Tridentinum in sess. 21 cap. 4 non permittat dismembrationem numerosi Populi ab una Parochia in gravamen aliarum. Suam addiderunt inveteratam immunitatem a cura Advenarum. Negligendum postremo contenderunt Decretum Visitatoris Maramontes, cui innitebatur alterum Archiepiscopi, utpote usu non receptum. Contra Canonici Cathedralis defenderunt Decretum Archiepiscopi ex antiquissimo altero Visitatoris Apostolici, cuius maxima erat auctoritas, quasi ab ipso Pontifice delegante prodisset: et consuetudinem Pontificio Decreto contrariam abusum appellarunt et corruptellam, eamque ad intervendendos Paraeciarum fines, suprema auctoritate constitutos, ineptam, attenta potissimum clausula cuiuscumque consuetudinis derogatoria, qua munitum fuerat Decretum Visitatoris. Variam de cetero dixerunt observantiam, ob parochiales, licet paucos, actus Rectorum S. Ioannis Baptistae, assistentiae scilicet Matrimonii Advenarum, collati eorum filiis baptismatis, et sepulturae. Et ad suadendam controversi Decreti aequitatem, ponderandum rogarunt, quod unius et alterius Notarii testimonio ambitum habebant Parochiae milliariorum duodecim, et in quolibet illius angulo erant Advenae, quibus unus Parochus S. Stephani vel praesto esse nequibat, vel ob difficiles vias, maximo cum incommodo.

94. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An Decretum Archiepiscopi Firmani sit exequendum in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative, et amplius — in *Firmana die 13 Iunii 1795*.

95. Hic enim est effectus legitimæ translationis, ut omnia secum portet, quæ alibi erant, Gratian. discept. for. 291 n. 1, Frances de Eccles. Cathedr. cap. 7 n. 19 in *Comen. Translationis die 19 Iulii 1766* §. Quando.

96. Quapropter quando Ecclesia parochialis matrix refici nequeat, sic locus est translationi ad aliam Ecclesiam, ut Parochi Ecclesiarum filialium ad novam Ecclesiam, prout ante ad veterem, accedere statis temporibus teneantur in *Comen. Translationis die 19 Iulii 1766*.

97. Enimvero Antonius Paravicinus Archiepiscopus seu Parochus loci de Berbenno e Comensi Diaecesi petiit, ut transferrentur iura omnia Ecclesiae Matricis Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, quæ habebat tam dignitatis, quam honoris et reverentiae ab aliis illius vicinitatis Ecclesiis et eorum Curatis debitæ, cum illorum accessu certis anni diebus ad Ecclesiam S. Mariæ loci eiusdem de Berbenno. Nam Ecclesia illa prius commoda omnibus, deinde mutato alveo fluvii, qui prope eam præterlabebatur, iam aliquo a tempore labefactari cepit. In facto quippe erat, eam limo et coeno repleti: aliquando nonnisi interpositis lapidibus parari accessum ad ostium: et ex fluminis irruptione desertum vicinum agrum, adeo ut una ibi solum staret iam caupona pro mulionibus et vectariis, qui transibant: hic ceptum, ut Archiepiscopiteri se receperint ad Ecclesiam S. Mariæ, quæ in frequentissimo Pago Berbenni erat, ibique curam Populi gererent, ac functiones parochiales agerent, sicque Plebanj utriusque tituli appellatione promiscue et communiter dicti a seculo et ultro fuerint; retentum tamen morem, ut, dum commodè potuit, conciones in priori Ecclesia quadragesimæ tempore haberentur, ac sabbato sancto benedictio fontis baptismi, festum vero in die S. Petri quotannis solemne ageretur, assistantibus ipsis iisdem Curatis sive Vicariis. Constare hinc affirmavit necessariam esse translationem, ex eo etiam quod palam

erat, præfatam Ecclesiam fatiscentem iam solam ob aquarum illuviem sacris ministeriis ac divinis officiis amplius non idoneam, in caelo ex stagnantibus aquis pestilenti: omnes enim Berbennum commigrasse, et illuc necessario suum domicilium transtulisse Archiepiscopiteros: ea omnia in re præsentem cognovisse Iudicem ab Episcopo delegatum ac Peritos, at præsentibus tunc Parochos nihil contra illam apertissimam veritatem mussitavisse: reparationem autem Ecclesiae frustra tentatam supra centum annos, ac retentatam toties, desperatam videri: non possibilem reductionem fluvii ad primum alveum, unde mala omnia: Populos pauperes esse, ac iam unumquemque sibi de suo Parocho providisse. Addidit, nihil novitatis fieri: non agi de transferendo Parocho, sed de transferendo titulo et honore nominis ad Ecclesiam, quæ Complebana iam multo a tempore habita et inscripta erat, tum in Apostolicis Literis, tum in aliis ipsius Ecclesiae monumentis, tum in reliqua sive Populi, sive Curiae scriptura: nihil aliunde hanc translationem ferre, quam ut in Ecclesia S. Mariæ benedictio fieret fontis, cuius aqua iam ab Ecclesia S. Petri ad eam portabatur, ac festum S. Petri cum tituli honore in Ecclesia S. Mariæ decentius celebraretur. Quando autem tituli et iurium translatio sic ex necessitate fieret, eximi non poterant alii a debito filiali erga Matrem Ecclesiam, cum esset effectus translationis, ut omnium secum ferret, quin obsesset Decretum Episcopi Turriani 6 aprilis 1673. Nam illud neque authenticum, neque usu receptum erat, cum semper, impedita Ecclesia S. Petri, functiones omnes Matris Parochiae in Ecclesia S. Mariæ eousque semper peractæ fuerint, assistantibus ipsis Parochis et Vicariis. Contra Parochi et Vicarii suo nomine et suorum Populorum nullam esse causam translationis esse dixerunt, sed omnino esse reparandam Ecclesiam veterem, si translatio fieret, se ab omni onere solutos existimarunt, deserta ac destituta Ecclesia illa, cui præcise honor debebatur. Iidem vero licet moniti, nihil dederunt: sed Episcopus retulit, Parochos sustinere, reparandam potius esse Apostolorum Ecclesiam, quam ius Matricitatis avellendum; se ad eam teneri accedere, nullo modo ad Ecclesiam S. Mariæ, neque sibi novum onus,



servata iustitia, posse imponi; ius Populis esse, ut in Ecclesia SS. Petri et Pauli concio haberetur Dominicis Quadragesimae; ibi maiorum corpora conquiescere, super quibus congruum pietatis erat, ut suffragia pro animabus explerentur; quoad functiones, satis esse provisum per b. m. Episcopum Turriani Decreto diei 6 aprilis 1673 (1). Episcopus vero censuit, spem haud esse reparandi Ecclesiam; in dubium revocari Decreti Antistitis Turriani auctoritatem, cum etiam mentio in visitationum codice desideraretur, neque Archipresbitero eius temporis denunciatum fuisse constare, multo minus de observantia vel acquiescentia.

98. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An sit locus translationi tituli Matricitatis et Plebaniae ab Ecclesia Sanctorum Petri et Pauli ad alteram S. Mariae Berbeni? *Et quatenus affirmative.* II. An Parochi et Vice-Parochi totius Plebis Berbenni teneantur in die Sabbati sancti ac in festo Sanctorum Petri et Pauli accedere ad Ecclesiam S. Mariae et praestare assistentiam ac servitium in functionibus ecclesiasticis, prout actu praestant in dicta Ecclesia Sanctorum Petri et Pauli in casu etc. — Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative. Ad secundum, Affirmative, excepto festo Sanctorum Apostolorum celebrando in Ecclesia veteri cum consueta assistentia — *in Commen. Translationis die 19 Iulii 1766.*

99. Licet vero Capitulum Cathedralis Ecclesiae et omnium interesse habentes consensum praestarent et iustae concurrere viderentur causae, Sacra Congregatio censuit tamen, non esse locum permutationi et respective translationi Ecclesiarum parochialium ad eum finem, ut imposterum perpetuus Parochus non Ecclesiae filiali, sed Matrici constitueretur in *Britinorien. Translationis et Permutationis die 14 Martii 1767.*

100. Si quidem Ecclesia Matrix S. Petri una cum omnibus bonis reperiebatur unita mensae Episcopali Britinoriensi, unde Episcopi Britinorienses onus habebant deputandi ac manutenendi Capellanum amovibilem pro curae

animarum exercitio. Huic Matrici Ecclesiae subiecta quoque erat inter ceteras finitima Ecclesia S. Leonardi vulgo in *Schiava*, quae parochialis erat, a perpetuo gubernata a Parocho, bis centum sexaginta septem numerans Parochianos, et aliam ruralem Ecclesiam S. Severi habens unita. Huius Ecclesiae Parochus Franciscus Amaducci institui cupiens in perpetuum Archipresbiterum Ecclesiae Matricis S. Petri, ad elegantiorum formam et cultiorem ornatum Episcopi diligentia redactae, anno 1763 preces dedit, ut bona omnia et redditus Ecclesiae S. Leonardi, exceptis decimis et bonis adiacentibus, transferrentur ad Ecclesiam Matricem, ac ipsemet sui que Successores in perpetuos Archipresbiteros dictae Matricis constituerentur, vicissim vero Episcopi tenerentur amovibilem Capellanum Curatum deputare pro Ecclesia S. Leonardi, onusque haberent illam et aliam S. Severi Sacrariumque manutenendi, aliaque providendi, prout erga Matricem Ecclesiam tenebantur. E vivis erepto Amaduccio, Oeconomus Mensae Episcopalis preces renovavit asserens, Ecclesiam S. Petri esse in nobiliori Oppidi parte sitam; octingentos et ultra Parochianos, et quidem cultiores sub se habere, Matricem esse et plebalem plurium Ecclesiarum et signanter Ecclesiae S. Leonardi; illius Rectorem antiquitus Archipresbiteri titulo decoratum fuisse; maximum esse ad illam Populi concursum ac frequentiam; non tam ideo decori Ecclesiae, quam animarum curae et saluti summopere expedire, ut antiquus Archipresbiteratus titulus eidem restitueretur, utque non a mercenario Capellano, sed a perpetuo Archipresbitero regeretur; Ecclesiam vero S. Leonardi in ignobiliore Oppidi parte sitam esse; tantum bis centum sexaginta Agricolas, et istos neque habentes stabile domicilium sub se habere; Matrici Ecclesiae S. Petri subiectam esse; incongruum hinc non esse, ut per amovibiles Capellanos Curatos regeretur; immo absurdum videri, quod filiali Ecclesiae praeficeretur perpetuus Parochus, Ecclesiae vero Matrici Capellanus tantum amovibilis deputaretur; petitam idecirco

(1) Quo sane Decreto cautum habebatur: — L' Arciprete di Berbenno deve in conformità de' Decreti delle visite precedenti fare la benedizione del fonte battesimale nella Chiesa di S. Pietro antica matrice di quella Pieve, e gli Curati di essa intervenirevi, e volendola esso fare nella chiesa di S. Maria, sia lecito a essi Curati d' unirsi a vicenda un anno per luogo, e fare detta benedizione nelle loro parrocchiali, in modo che vi assistano sei Sacerdoti —.

permutationem cessuram esse in maximum divini cultus incrementum ac spiritualem animarum progressum nec non in evidentem ac honorificentiorum Oppidi eiusque Incolarum utilitatem; omnique proinde iure esse permittendam, accedente maxime plenissimo consensu tum Capituli Ecclesiae Cathedralis, tum Parochianorum interesse habentium, tum demum Episcopi. His tamen non obstantibus, proposito dubio: — An et quomodo sit locus permutationi et respective translationi in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Negative — in *Bricinorien. Translationis et Permutationis die 14 Martii 1767.*

101. Quod si adsit utrinque utilitas, permittitur etiam bonorum Paraeciae cum aliis permutatio in *Faventina Permutationis die 16 Februarii 1805.*

102. Siquidem Capitulum S. Bernardi Oppidi Mutilanae in Etruria, quod ad Faventinam Diaecesim pertinebat, duo habebat praedia *Collina* et *Salgnano*, sita inter fundos spectantes ad Paraeciam S. Petri in Tusino. Regio, in qua praedia huiusmodi iacebant, saltuosa erat, ita ut multa requireretur impensa ad culturam, ne fundi illi ferrent *le dilamazioni*. Lites praeterea cum Colonis vicinorum fundorum frequentes erant, pro servitute transitus. Contra Parochialis Ecclesia S. Petri in Tusino possidebat fundum in plana regione, cui nomen *Casa Merlaschio*, longe dissitum ab aliis Paraeciae bonis, et contiguum aliis Capituli praediis. Quare rem sibi vicissim utilem fore rati tum Capitulum, tum Parochus horum praediorum permutationem, reservata tamen venia Apostolica, pro qua preces Sacrae Congregationi porrexerunt. Episcopus relationem Periti transmisit, ex qua constabat, quod praedia ad Capitulum spectantia aestimata erant scuta Romana 1300; fundus vero ad parochialem Ecclesiam spectans valebat scuta 1400. Inspecto vero praecedenti bonorum reditu, ex illis annua scuta triginta et octo, ex hoc sexaginta percipiebantur. Nihilominus ipse hanc permuta-

tionem utrinque utilem putavit. His itaque perpensis, proposito dubio: — An sit concedendum Beneplacitum in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative, solutis a Capitulo scutis centum ad effectum investiendi favore Paraeciae translatis — in *Faventina Permutationis die 16 Februarii 1805.*

103. Attenta igitur utilitate, indulgetur etiam permutatio bonorum Parochiae cum domo colonica in *Feretrana Permutationis die 30 Martii 1805.*

104. Enimvero distinctos diversosque fundos possidebat parochialis Ecclesia Mondagnani, sed non multos fertiles, tum ex sterilitate soli, tum maxime, quia carebant domo colonica. Quo fiebat, ut Colonus, cum in agro assidue versari nequiret, nec pecus retineret, multum cultura vilesceret. Hinc modernus Parochus Antonius Maria Ubaldini utilem putavit rem esse, si tria terrae frustula, dicta *le greppe, la valle di Sermolle, la ripe*, et ab aliis parochialibus fundis remotiora, cum una, quae alteri retinendo adhaerebat, domo colonica permutaret. Prompta hinc aderat occasio huius ineundae permutationis cum Francisco Lunadei, atque idcirco opportunam veniam ab Sacra Congregatione deprecatus est. Episcopus rogavit sententiam Congregationis popularis illius Paraeciae, eaque votis suffragabatur: audivit Peritos, qui praedia parochialia permutanda aestimarunt in scutis 61 50, nec plus fructuum ex eis redire asseruerunt, quam annua scuta ad summum tria, domum vero colonicam valoris esse scutorum 75; ex his Episcopus conclusit: — Hisce igitur omnibus inspectis, cum negari nequeat, quin talis contractus sit admodum utilis Oratori eiusque Ecclesiae parochiali, ea essem sententia, ut Parocho facultates petitae possint impertiri —. Proposito hinc dubio: — An sit concedendum Beneplacitum Apostolicum in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Affirmative — in *Feretrana Permutationis die 30 Martii 1805.*



## ECCLESIA PAROCHIALIS QUOAD UNIONEM ET UNIONIS DISSOLUTIONEM

1. Ecclesiarum unionem tribus modis fieri posse docet Gonzalez in comment. ad Cap. *Sicut unire* 8 de excess. Praelat. n. 3. Uniuntur scilicet Ecclesiae, quando unum corpus ambo efformant, et una ex duabus Ecclesiis constituitur, Cap. *Cum dilectus* de his, quae vi, Cap. *Recolentes* de statu Monachorum; et haec unio communicationem quoque privilegiorum importat, ita quidem, ut de iuribus unius Ecclesiae alia quoque particeps evadat, Cap. *Novit* ne sede vacante. Praeterea uniuntur aliquando Ecclesiae, servata tamen earum distinctione, sed una superior et principalis, alia inferior et accessoria evadit; in isto casu Ecclesia inferior seu subiecta proprium nomen amittit, et assumit nomen Ecclesiae principalis, cuius privilegiis potitur, Cap. *Recolentes* de statu Monachorum, sed propria iura non amittit, quin imo illa in Ecclesiam superiorem per communicationem transfundit, Cap. *Quia Monasterium* de religiosis domibus. Denique fit unio Ecclesiarum, quando utraque in suo statu permanet, nec una alteri subditur, sed tamquam consociatae in pari gradu censentur aequae Cathedrales, aut Parochiales; verum ratione unionis ad earum regimen unus Rector praeficitur, quamvis quaelibet iura sua suaeque privilegia sine commixtione vel imminutione retineat in *Lucen. Applicationis Missae pro Populo die 26 Februarii 1774 §. Non.*

2. Hinc unio Paraeciarum fieri potest plenarie extinctive, vel subiective aut aequae principaliter: per unionem plenariam et extinctivam, ex duabus fit una Ecclesia cum extinctione tituli alterutrius, et iura alterutrius extinguuntur seu transferuntur in aliam; e contra per unionem subiectivam aequae principalem, ambae Ecclesiae suum retinent titulum honorisque gradum, licet unius Rector fiat etiam Rector alterius, ac utriusque Parochiae Populus distinctum corpus efformat in *Oveten. Missae pro Populo die 18 Novembris 1826 §. Hoc §. Contra.*

3. Idcirco quum unio est aequae principalis nunquam amittuntur iura et praeminentiae rei unitae, quae semper illa retinet una cum omnibus privilegiis et statutis, ut patet ex Can. *Et temporis* 16 quaest. 1, Gratian. discept. for. cap. 485 n. 12, Garz. de Benef. part. 12 cap. 2 n. 37, Rot. in Recent. decis. 5 n. 27 part. 9 tom. 1 in *Bononien. Iurispatronatus die 13 Augusti 1836 §. Enimvero.*

4. Unde ex sententia Canonum et Canonistarum, inter quos praecellit Abbas in Cap. *Exposuisti* de praebendis n. 7, vel nescii sciunt, — quod propter unionem unius Ecclesiae ad aliam non debet alterari status Ecclesiae unitae, sed debet more solito in tali Ecclesia deserviri — in *Anconitana die 27 Februarii 1836 §. Qua de re.*

5. Parochialium autem unio a Summo Pontifice facta dicitur vel confirmata subiective, non aequae principaliter, si usus sit verbis *unimus, adnectimus, incorporamus*, quae subiectivam unionem praeseferunt; si data fuerint Capitulo vel Ecclesiae omnia iura, scilicet redditus fructus emolumenta, quae ad Ecclesias illas parochiales spectabant; si data fuerint Capitulo sive Ecclesiae eidem facultas deputandi Sacerdotes ad nutum amovibiles in eisdem Ecclesiis parochialibus unitis in *Nuscana die 17 Ianuarii 1756 §. Disputat.*

6. Similiter si Pagus permanserit sub Ecclesia parochiali per duo fere secula, ex istorum decursu plenariae et subiectivae unionis praesumptio orta est, ad tradita per Rotam in Constantien. Parochialis seu reintegrationis Parochiae 2 februarii 1747 §. 11 coram Urbis Gubernatore in *Constantien. die 30 Martii 1761 §. Pro parte.*

7. Hinc Parochialis unita simplici Beneficio desinit esse Parochialis, et induit naturam simplicis, dummodo unio sit facta aessorie et cura per Vicarium temporaneum non exerceatur in *Vicen. lib. 2 Decretorum pa. 92.*

8. Contra unio praesumitur accessoria, et quoad temporalia tantum, si reservatum fuerit ius patronatus et ius nominandi Vicarium perpetuum, quae duae circumstantiae repugnant unioni subiectivae, ut de iure patronatus dixit Rota in Sedunen. Parochialis super Regularitate 10 ianuarii 1757 §. 6 coram Borullo, et de Vicario perpetuo in Valentina Vicariae 12 februarii 1734 §. 5 coram Card. Crescentio, in Sedunen. Unionis 5 aprilis 1756 §. 4 coram Urbis Gubernatore in *Spiren. Parochialis die 18 Iulii 1761 §. Verum.*

9. Itaque Ecclesiae parochialis unio, facta Capitulo Collegio vel Loco Pio, censetur potius quoad temporalia, quam quoad spiritualia, Cap. 30 de Praebendis et Concil. Trid. Sess. 7 Cap. 7 de reformatione, ubi Barbos. n. 15 31 et 32, Reclus. de re Paroch. part. 1 tit. 4 n. 46; atque in hoc casu in dicta Ecclesia deputandus est Vicarius perpetuus in *Andrien. die 29 Augusti 1767 §. Secus.*

10. At quando agitur de simplici Ecclesia nunquam antea Parochiali et non unita habenti curam habitualement, si ea in adiutorium curae assumitur pro faciliiori administratione Sacramentorum, ratio nulla est, cur ibi deputetur Vicarius perpetuus in *Andrien. die 29 Augusti 1767 §. At quando.*

11. Animadvertendum tamen est, unionem Parochialium per Summum Pontificem concessam ac, eo vivente, effectum non sequutam revocari per Regulam 22 Cancellariae, Card. Petra ad Constit. Ioannis XXIII Sect. unic. n. 9 tom. 4 pag. 393, et Rigant. ad Regul. 13 Cancellar. n. 2 et 30 in *Spiren. Parochialis die 18 Iulii 1761 §. Verum.*

12. Hinc iuxta veteres Ecclesiae Canones, sicuti unire Episcopatus atque potestati subiectere alienae ad Summum Pontificem pertinere dignoscitur, ita Episcopi est Ecclesiarum suae Diaecesis unio atque subiectio; ita prorsus rescriptum legimus a Caelestino III in Cap. *Sicut unire* 8 de excessibus Praelatorum in *Firmana die 26 Novembris 1785 §. Iuxta.*

13. Quin imo Episcopo, nec Apostolicae Sedis auctoritate requisita, parochiales Ecclesias, iustis ac legitimis intercedentibus causis, unire haud est impermissum, — etiamsi dictae Ecclesiae vel Beneficia essent generaliter vel specialiter reservata aut qualitercumque af-

fecta —, ex literali sacri Concilii Tridentini dispositione in sess. 21 cap. 5 de reformatione in *Asculana Visitationis sacrorum Liminum die 3 Martii 1855 §. Contra.*

14. Nam in Cap. 5 sess. 21 de reformatione datur facultas Episcopis etiam tamquam Sedis Apostolicae Delegatis faciendi uniones perpetuas Beneficiorum Curatorum cum Curatis, propter eorum paupertatem in *Fulginaten. die 30 Ianuarii 1723 §. Fundamentum.*

Item in *Aquipendien. Unionis Paraecliarum die 24 Augusti 1850 §. Attamen.*

15. Idcirco consentaneae ad conciliandam dispositionem cap. 5 sess. 21 de reformatione Sacra Congregatio usque de anno 1577 Episcopo, qui tunc Ecclesiam Fulginatensem administrabat, requirenti, an posset unire duas Parochiales propter earum paupertatem, respondit, posse Episcopum facere hanc unionem, si modo unus Rector valeat omnibus illis Ecclesiis inservire, habita ratione vicinitatis locorum et numeri Parochianorum —, uti habetur in lib. 2 Decretorum pag. 160 a tergo in *Fulginaten. die 30 Ianuarii 1723 §. Fundamentum.*

Item in *Leopolien. Unionis die 1 Septembris 1736 §. Perpetuas.*

16. Siquidem iustam unioni causam praebere Beneficiorum cum animarum cura paupertatem statuit Tridentina Synodus sess. 21 cap. 5 de reformatione, quod quidem iam antea constituerat S. Gregorius Magnus lib. 2 epist. 50 ad Ioannem Episcopum Veleter. op. 2 coll. 614 edit. Paris. in *Spoletana et Reatina Unionis die 22 Decembris 1831 §. Iustam.*

Item in *Lancianen. Unionis die 14 Iunii 1825 §. Locum.*

17. Compertum hinc est, perpetuas parochialium Ecclesiarum uniones propter earum inopiam posse etiam ab Episcopis fieri, quando unus idemque Rector, attentis locorum vicinitate, et Parochianorum numero, possit illis inservire, declaravit Tridentina Synodus in sess. 21 cap. 5 de reformatione hisce verbis: — ut etiam Ecclesiarum status, ubi sacra Deo officia ministrantur, ex dignitate conservetur, possint Episcopi etiam tamquam Apostolicae Sedis Delegati, iuxta formam iuris, sine tamen praeiudicio obtinentium, facere uniones per-



petuas quarumcumque Ecclesiarum parochialium et baptismalium et aliorum Beneficiorum Curatorum, vel non Curatorum cum Curatis propter earum paupertatem, et in ceteris casibus a iure permissis, etiamsi dictae Ecclesiae vel Beneficia essent generaliter vel specialiter reservata, aut qualitercumque affecta - in Leopoliens. Unionis die 1 Septembris 1736 §. Perpetuas.

Item in Sutrina Unionis Paraeciae die 15 Maii 1802 §. Ex.

18. Quapropter sustinetur unio Ecclesiarum parochialium, quam Episcopus attendit reddituum modicitate et adeo exiguo Parochianorum explevit, etiamsi Communitas loci ac Parochiani utriusque Parochiae instent pro declaratione insubsistentiae praedictae unionis in *Verulana Unionis die 1 Decembris 1708 die 11 Maii die 3 Augusti 1709 die 2 Augusti 1710 et die 28 Iulii 1713 lib. 58 59 60 et 63 Decretorum.*

19. Enimvero - in Oppido Montis S. Ioannis huius Diaecesis, quod duo animarum millia numerat, sex parochiales Ecclesiae extant, omnes fere necessariis ornamentis destitutae, praecipue vero illa sub invocatione S. Restitutae ne quidem Ecclesiae imaginem referre dicitur, ac altera sub titulo S. Mariae de Valle aedificari iam cepta a Marchione Vasti olim eiusdem Oppidi domino temporali cum ampla et nobiliori structura adhuc tamen imperfecta cernitur et sacris pariter suppellectilibus carens dignoscitur. Cumque R. P. Episcopus Zaulus, dum Cathedrali Verulanae praesset, adverteret, id omne ex reddituum tenuitate provenire, occasione visitationis anni 1706 innixus dispositioni Sacri Concilii Tridentini cap. 5 sess. 21 de reformatione, praevio asserto consensu Capituli Cathedralis, unionem praefatae Ecclesiae parochialis S. Restitutae cum illa Beatae Mariae de Valle decrevit, post tamen decessum Thomae Marsoni moderni Rectoris dictae Parochiae S. Mariae de Valle: cui quidem Marsono aetate decrepita presso et inhabili ad exercitium curae, reservatis eidem omnibus fructibus parochialibus, in Coadiutorem dedit Iacobum Valentinum Parochum S. Restitutae. Communitas autem primodicti Oppidi ac Parochiani utriusque Parochiae eiusmodi unionem aegreferentes, recursum

habuerunt ad hanc Sacram Congregationem pro declaratione insubsistentiae saepedictae unionis, signanter ex defectu causae legitimae, et ob preiudicium resultans in ipsos Oratores. Exquisita de more informatione praelaudati Episcopi, idem praemissa comprobant, seseque devenisse asseverant ad praedictam unionem, attenta reddituum modicitate et exiguo Parochianorum numero, ut singulae ex dictis duabus Parochiis animas biscentum non excedant, aliisque-motivis latius in eius relatione exaratis in Summario danda. Partibus itaque monitis, ex hinc inde adducendis, dignentur EE. VV. resolvere infra scriptum dubium concordatum: - An unio Ecclesiae parochialis S. Restitutae cum alia Beatae Mariae de Valle Montis S. Ioannis sustineatur in casu etc. -, Sacra Congregatio die 1 decembris 1708 responsum tulit: - Affirmative -.

20. Obtenta per Communitatem nova audientia, contingit hodie proponi EE. VV. consuetum dubium ex deducendis resolvendum: - An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 1 decembris 1708 in casu etc. -, Sacra Congregatio die 11 maii 1709 respondit: - In decisis -. Placuit tamen EE. VV. in anteacta Congregatione novam audientiam impartiri Communitati, unde hodie reproponitur idem consuetum dubium ex deducendis definiendum: - An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 1 decembris 1708 et die 11 maii proxime praeteriti in casu etc. -, Sacra Congregatio die 3 augusti 1709 respondit: - Audiatur Episcopus, et interim dilata -. Reproposito hinc dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio die 2 augusti 1710 responsum dedit: - Dilata, et coadiuventur probationes formiter coram Episcopo tam super redditibus parochialibus, quam super expensis necessariis pro reparatione Ecclesiae et suppellectilium infra duos menses -. Exinde vero subdelegato Praesule Anagnino in locum Episcopi Verulani, pro suspecto habiti, quamplures actus praeparatorii inter Partes disceptati fuere, ac tandem de mense februarii anni 1712 unicus Testis formiter interrogatus fuit. Verum ab inde citra cum praefati homines examen prosequi neglexerint, antedictus Parochus Iacobus Valentinus, diuturnae expectationis

pertaesus, in praesenti enixas effundit preces, quo tandem huiusmodi controversiae suprema manus imponatur. Altera itaque Parte saepe laccessita, repropósito dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — in decisis, et amplius — in *Verulana Unionis die 28 Iulii 1713 lib. 63 Decretorum*.

21. Non obstat autem Decretum Episcopi editum in sacra visitatione de unienda Parochiali alteri congruae attenta utriusque paupertate, quod eveniente vacatione dictae Parochialis non possit conferri et non uniri in *Nullius die 30 Maii 1643 lib. 17 Decretorum pag. 191*.

22. Itaque ob reddituum tenuitatem parvum Parochianorum numerum ac distantiam vix unius milliarii inter duas Ecclesias parochiales, indulgetur earum unio, cum praesertim bis formiter indicto concursu nemo ad alteram ex illis assequendam comparuerit in *Zamoren. Unionis die 3 Decembris 1712 et die 30 Septembris 1713 lib. 62 et 63 Decretorum*.

23. Siquidem — iam ab anno 1684 de mense februarii Apostolicae Sedi reservato, vita functo ultimo possessore parochialis Ecclesiae Sanctissimae Annunciationis loci de Arcenillas, confestim Episcopus concursum ad formam Sacri Concilii Tridentini indixit, nullus vero animum ad eam consequendam adiecit, attenta tenuitate reddituum, qui adamussim computatis certis cum incertis vix pertingere asseruntur annuam summam ducatorum 24 auri de camera. Hinc Promotor Fiscalis Curiae Episcopalis expedire admodum censuit, si iam dicta Ecclesia uniretur alteri Parochiali S. Mariae Angelorum de Pontesos viciniore; interim vero, quo haec dicta unio Apostolica Auctoritate perficeretur, praevia reservatione Pontificii Beneplaciti, deputari curavit pro Vicario Franciscum de Losada Rectorem secundodictae Ecclesiae de Pontesos, annuentibus Parochianis utriusque Villae. Nuper itaque praelibatus Franciscus supplicationem in Dataria porrexit ad hanc Sacram Congregationem remissam sub enunciativa tenuitatis reddituum scutorum 24 auri de Camera non excedentium, demisse expetit praememoratarum Parochialium unionem, ita ut Rector, qui ad unam praeficitur, alterius quoque curam habeat, cum onere tamen Mis-

sarum in primodicta Ecclesia Dominicis aliisque festis ac quibusdam ferialibus diebus, in eaque tabernaculum Sanctissimi Sacramenti debite conservandi, et fabricam sartam tectam manutenendi cum redbitus ad id praestitutis. Contingit itaque in praesenti Causam ad examen revocari, insistente iam dicto Rectore pro obtinenda unione, tum in asserta modicitate reddituum Parochialis de Arcenillas, tum quoque cum eadem Beneficia invicem sint contermina, quae tanto temporis intervallo iam compertum fuit, ab uno eodemque Rectore moderari posse absque Populorum incommodo, qui eorum consensum pro unione praestant, quemadmodum latius haec recensentur in relatione Ordinarii ad Datariam transmissa in Summario exhibenda.

24. His itaque aliisque rationibus et iniuriis perspectis in memoriali circumferendo, reliquum est, quod EE. PP. sapiens oraculum proferant sub dubio: — An et quomodo Oratoris precibus sit annuendum in casu etc. —, Sacra Congregatio die 3 decembris 1712 responsum dedit: — Dilata, et scribatur iuxta instructionem —, quae eiusmodi fuit, ut ipse novum concursum ad praedictam Ecclesiam Sanctissimae Annunciationis promulgaret; quatenus vero non esset, qui ad eam consequendam animum adliceret, tum Parochianorum consensum super expetita unione exquireret, ac referret praecisam earumdem Ecclesiarum distantiam animarum numerum reditusque tam certos, quam incertos. Exceptis itaque supremis hisce mandatis, Episcopus Zamorensis muneri suo non defuit, nuper redditis Literis, ex quibus eruitur, neminem comparuisse in concursu, servatis servandis, indico; praefatas Parochiales unius vix milliarii intervallo invicem esse disiunctas, Parochiam S. Mariae de Pontesos ex quindecim familiis componi, eius vero proventus certos pertinere summam ducatorum octo auri de Camera, ac incertos computari in ducatis 53 circiter; alteri parochiali Ecclesiae loci de Arcenillas curam incumbere triginta familiarum, eiusque annuos reditus certos esse in ducatis quinque, cum incertis vero summam conflari ducatorum 55 similis monetae; ac utriusque Ecclesiae Plebem assensum exquisitum pro unione toto animo praebere. Postremo Episcopus pro certo habet, quod ea-



dem Parochialium unio necessaria prorsus sit, ut Parochis decens congrua non deficiat, commodiusque animarum salutis consulatur. Idcirco praelibatus Franciscus de Losada modo humiliter rogat EE. VV. in praemissis audiri sub dubio alias proposito: — An et quomodo Oratoris precibus sit annuendum in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Affirmative iuxta votum Episcopi — in *Zamoren. Unionis die 30 Septembris 1713 lib. 63 Decretorum.*

25. Idcirco attentis reddituum utriusque parochialis Ecclesiae tenuitate parva inter se distantia consensu Capituli Ecclesiae Cathedralis impenso Archiepiscopi voto nec non Patronorum precibus, Sacra Congregatio censuit, locum esse unioni in *Leopoliem. Unionis die 1 Septembris 1736 et die 13 Septembris 1738.*

26. Enimvero Georgius Mocki anno 1732 exposuit, parochialem Ecclesiam in Oppido de Zulkiero hereditario Serenissimi Iacobi Ludovici Sobieski Regni Poloniae et magni Ducatus Lithuaniae Principis Regii iamdudum erectam, plurimaque sacra et pretiosa suppellectili ornatam reperiri, ac se veluti dictae Ecclesiae Praepositum penes illam simul cum sex Vicariis Clero concionatore quatuor Mansionariis et aliquibus Altaristis residere, ibique Populo Sacramenta ministrare ac cetera, quae ad spiritualem animarum curam spectabant, laudabiliter exercere, eandem vero Ecclesiam adeo pauperem esse, ut ex annuis illius redditibus viginti quatuor dumtaxat ducati aurei de Camera ad onera adnexa subeunda omnino impares perciperentur; hinc postulavit, ut aliam parochialem et praeposituralem Ecclesiam de Kolkof, praevia illius suppressione, memoratae Ecclesiae una cum omnibus illius fructibus et oneribus unire dignaretur. At Sacra Congregatio die 14 novembris 1733 censuit, petitum unionem minime concedendam esse. Is tamen obtinuit, ut Causa in folio describeretur: unde contendit, unionem concedendam; primo, quod ambae dictae parochiales Ecclesiae ita essent bonis destitutae, ut nec earum Rectores ex annuis redditibus congrue sustentari, neque onera unicuique annexa supportare valerent; secundo, quod eadem Ecclesiae una tantum germanica leuca inter

se distarent, proindeque unus Rector propter loci vicinitatem posset absque spirituali animarum detrimento utrique commode inservire; tertio, quod unus dumtaxat Rector ad utramque Ecclesiam pluries antea praesentari consueverit, praevia Apostolica dispensatione; quarto, quod Capitulum Cathedralis Ecclesiae petita unioni consensum suum iam praebuerit, ita ut pro intercedente Regio Principe utriusque Ecclesiae Patrono libentius in illam foret inclinandum. His interim perpensis, proposito dubio: — An sit locus unioni in casu etc. —, Sacra Congregatio die 1 septembris 1736 responsum dedit: — Expectetur novus Archiepiscopus —. Inauguratus hinc in Leopoliensem Ecclesiam novus Archiepiscopus nedum unionem laudavit, verum etiam una cum praedefuncti Principis Filia Ducissa de Bovillon et Parocho Zulkiviensi, quibus accedebant alii eiusdem Principis Srenissimi Successores, reverenter imploravit. Idcirco repositum dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — Affirmative — in *Leopoliem. Unionis die 13. Septembris 1738.*

27. Quin imo attenta reddituum imminutione et exiguo Parochianorum numero, Sacra Congregatio declaravit, supplicandum esse Sanctissimo pro sanatione unionis parochialium Praebendarum iuxta votum Episcopi, licet adessent Patroni in *Caven. Unionis die 23 Aprilis 1831.*

28. Siquidem parochialis Ecclesiae S. Iohannis Baptistae ad Casaburim asperis in locis erat posita, duosque inter se parum dissitos complectebatur Pagos, quorum Populus octoginta propemodum supra ducentos constabat incolis. Huius Ecclesiae Paraecia a tribus antea regebatur animarum Curatoribus, suisque erat instructa redditibus ad annua ducata bis centum septuaginta quinque pertingentibus, qui partim ad communem massam, partim ad Praebendam uniuscuiusque Parochi pertinebant: at etiam Italiae parte a Gallis occupata, adeo parochialibus fructibus detractum est, ut bis centum et quinquaginta superfuissent ducata. Hinc factum est, ut, primitus uno, ac dein altero ex Parochis vita functo, universi Paraeciae redditus, iubente laica potestate et annuente Vicario Capitulari, in superstitem Parochum Vincentium Meccia coa-

luerint, isque utriusque Pagi animarum curam postea solus obierit. Ita se res habuit ad annum usque 1828, quo tempore Parochus Meccia ab Episcopo monitus Sacram supplex adiit Congregationem, ut Parochialium unio Apostolica Auctoritate sanaretur. Episcopus retulit, summam etiam reddituum adhuc superstitem diminutioni ob difficilem eorum exactionem subiectam esse; emolumenta utriusque stolae valde nullius esse momenti, ob exiguum Parochianorum numerum eorumque inopiam; Ecclesiam laicali subiectam esse patronatui, sed Patronos ad supplendum adigi non posse, cum congrua centum scutorum adhuc superesset; cumque Parochus Meccia diem obierit, supremum, nominatum ac electum fuisse Sacerdotem Dionysium Sorrentinum, sed Bullas expedire noluisse, dum agnovit, se unam tantum ex tribus Praebendis assequi posse. Qua de re Episcopus proposuit, annuente etiam Capitulo Cathedralis Ecclesiae, tribuendos esse praefato Sacerdoti iam electo ducatos centum pro congrua, et ducatos viginti pro manutentione Ecclesiae et sacris suppellectilibus, nec non reliquos ducatos triginta Capellano, qui Missam diebus festis celebraret in Paraecia ad Casuburim, ut Populus duas Missas habere posset. His igitur perpensis, propositis dubiis: - I. An et quomodo sit supplicandum Sanctissimo pro sanatione unionis parochialium Praebendarum in casu etc. *Et quatenus negative.* II. An Patroni teneantur augere dotem parochialium Praebendarum in casu etc. - Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative in omnibus iuxta votum Episcopi. Ad secundum, provisum in primo - *in Caven. Unionis die 23 Aprilis 1831.*

29. Qua de re deficientibus redditibus utriusque Ecclesiae Receptitiae, alia alteri parochiali unitur, ut unicus Clerus coadiuvare possit Parochum in cura animarum in *Benexentana Unionis die 6 Augusti 1842.*

30. Iamvero Oppidum S. Crucis Murconis in Benexentana Diaecesi constabat animabus circiter 3406. Ex tribus Oppidi ipsius Ecclesiis definitus Clericorum numerus divina officia seunctim persolvebat in Ecclesia Beatae Mariae Virginis syderibus receptae ac in altera a divo Sebastiano nuncupata. Prioris servitio addicti prostabant Archipresbiter cum

cura animarum et alii quatuor Presbiteri, qui dicebantur illius Coadiutores. Alteri vero inserviebant quinque Presbiteri participantes, ut vocabant, quorum erat diebus festis officium divinum recitare in choro et viginti Missas pro singulis celebrare in quemlibet annum. Foundationis tempore satis amplis redditibus utraque Ecclesia ditabatur: sed exinde pluribus de causis redditus valde immutati fuerunt. Anno autem 1821 lex prout a Commissione Episcoporum, cui suam praebat auctoritatem Nuncius Apostolicus, lata praecipiens, ut in Receptitiis totius Regni Ecclesiis provisio suspenderetur vacantium Portionum, usque dum status earundem Receptitiarum sic dictus Titulorum sacrae Ordinationis conficeretur et approbaretur: in eo statu, uti notum erat, enunciari debebat numerus Clericorum necessariis in quavis Ecclesia, habito respectu ad Populi frequentiam, et cuilibet Clerico participantis assignanda erat portio non infra duata quadraginta ab oneribus libera, non computatis tamen inter onera eleemosynis Missarum et distributionibus praefinitis pro adstantia ad sacras functiones. Huius legis vigore Archipresbiteralis Ecclesiae S. Mariae syderibus receptae Clerus ad unum dumtaxat Presbiterum nuper redactus fuerat, secuto identidem aliorum obitu; imo et hunc mox ad plures abisse nunciatum fuit. In S. Sebastiani Ecclesia vero tres dumtaxat Presbiteri supererant, cum gravi divini cultus detrimento. Quin interim potuerit Archiepiscopus statum praefatum conficere ac remittere, ob tenuitatem reddituum, qui paucissimis sane ac pro Populi numero imparibus Clericis alendis in una et altera Ecclesia vix sufficerent. In hac rerum conditione sollicitus Municipii illius Syndicus institit Populi totius nomine penes Sacram Congregationem, ut redditus utriusque Ecclesiae unirentur, ad effectum constituendi numerum participantium in uno tantum Clero, qui Parochum in Ecclesia Matrici coadiuvare deberet, quin Ecclesia succursalis S. Sebastiani in die festo eiusdem alisque festis et anniversariis relinqueretur. Precibus suum adiecit votum Archiepiscopus, cum evidens utilitas ac etiam necessitas uniendo ambas Ecclesias et unum Clerum receptitium constituendi pateret. Proposito hinc dubio: - An et quomodo annuen-



dum sit precibus super unione utriusque Cleri in casu? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative in omnibus iuxta votum Emi Archiepiscopi — *in Beneventana Unionis die 6 Augusti 1842.*

31. Quum itaque Paraecia existeret in Oppido, quod a duobus Episcopis promiscue regebatur, ac necessitas tenuissimi redditus urgeret, ut eadem alteri Parochiali in Diaecesi alterius ex praefatis Episcopis existenti uniretur, Sacra Congregatio concurrente consensu Patroni et utriusque Capituli Cathedralis nec non voto unius alteriusque Episcopi unionem illarum iis permisit conditionibus, ut per duas vices canonica institutio spectaret ad Episcopum, in cuius Diaecesi aderat Parochialis, cui altera uniebatur, et tertia vice ad alterum Episcopum, nec non ius visitationis exerceretur ab Ordinario, qui Parochum instituit *in Spoletana et Reatina Unionis die 22 Decembris 1821.*

32. Siquidem in Oppido Leonissae, quod a Spoletano et Reatino Praesulibus promiscue regebatur, aderat Collegiata S. Mariae, cui unita fuit per Sedem Apostolicam Paraecia vulgo *Exteriorum*. Tenuis admodum erant huius curae redditus, nec reperire saepe licebat, qui eius onera subire vellet, ita ut animae vel mercenario essent committendae, vel aliquis ex Canonicis curae incumbere cogeretur. Incommoda haec perpendens huius Collegiatae Capitulum, cui ius erat nominandi Curae Rectorem, cum Paraecia S. Donati Diaecesis Spoletanae vacaverit, adierunt tunc Episcopum Spoletanum, ut unioni utriusque Paraeciae suum praeberet assensum, atque hoc pacto congruae parochiali prospectum foret. Similes preces Reatino Antistiti porrexere, et uterque Praesul non modo in propositam unionem consenserunt, sed etiam conditiones in futurum servandas conciliarunt. Re ad Sacram Congregationem pro obtinendo Apostolico Beneplacito remissa, Episcopus Reatinus retulit, Capitulum consensum praestitisse conditionibus adiectis, ut in perpetuum per duas vices canonica institutio spectaret ad Spoletanum Episcopum et tertia vice ad Episcopum Reatinum; consensum pariter praestitisse, ut Parochus omnia onera choralia adimpleret, prout a Canonicis Collegiatae Ecclesiae capitulariter congregatis

per secreta suffragia fuit statutum, unioni praedictae Capitulum Reatinae Ecclesiae liberum et absque ulla conditione accessisse. Vicarius Apostolicus, qui tunc Ecclesiam Spoletanam administrabat, nec aliter animi sui sensum aperuit ac retulit, nedum Capitulum praedictae Collegiatae, sed et Capitulum Cathedralis consensum unioni dedisse. Causa unionis iusta videbatur, cum de paupertate Paraeciae Exteriorum testaretur tum Vicarius Apostolicus Spoletanae, tum Antistes Reatinae Ecclesiae. Animarum vero Paraeciae S. Donati numerus, licet non diceretur diminutus, tamen adeo exiguus erat, ut nequaquam in animarum praeiudicium vergere posset unio. Nam numerus animarum Paraeciae Exteriorum erat bis centum sexaginta, et Ecclesia parochialis S. Donati animas triginta quinque et non ultra numerabat. Parochus autem Exteriorum rubrum unum cum dimidio frumenti et iulios viginti quinque ex terrenis pratiis quotannis habebat; atque Parochus S. Donati rubra septem cum dimidio frumenti unicam cuppam leguminum et in pecunia numerata in totum scuta quatuor et obulos viginti. His perpensis, proposito dubio: — An et quomodo probanda sit unio in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative iuxta votum utriusque Ordinarii, et ius visitationis exerceretur ab Ordinario, qui Parochum instituit — *in Spoletana et Reatina Unionis die 22 Decembris 1821.*

33. Causa autem ad uniones Beneficiorum necessaria, et ab indigentia petita non ab antiquiori Ecclesiae statu, sed a praesenti rerum conditione desumenda est, Barbos. de offic. et potest. Episcop. part. 3 allegat. 67 n. 5. Lotter. de re Benef. lib. 1 quaest. 24 n. 143, Rot. decis. 1993 n. 4 coram Coccino *in Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Tametsi.*

34. Hinc unio Parochialis rite ac iusta de causa facta valida declaratur, quin Parochus novum congruae augmentum praetendere valeat, sed Ordinarius prout de iure procedere tenetur; quandoquidem quum Ordinarius erexerit in perpetuam Vicariam Ecclesiam parochialem S. Michaelis intra Castrum Castilionis sitam, cuius animarum antea cura exercebatur a Cathedralis Beneficiato, ex eo

quod a duobus seculis massae seu mensae Beneficiatorum unita dignoscebatur, assignata Vicario congrua in quatuor tritici sextariis aliisque 102 castanearum sextariis novem vini sarcinis et Lucensis monetae libris triginta duabus, aucta subinde ad quatuor tritici sextarios ratione curae animarum, quam idem Vicarius in loco S. Mariae de campore exercere teneatur, cumque praefatam Vicariam perpetuam circa annum 1675 Franciscus Guazzellus obtinuerit et congrua praedicta contentus nunquam conquestus fuerit, quod ea nimium tenuis esset, nisi de anno 1698, quo a Sacra Congregatione vel unionem dictae Parochialis nullam declarari, vel congruam sibi augeri postulavit, vel saltem honestam alteri Capellano mercedem constitui, qui in beneficium animarum extra dictum Castrum longe degentium Sacramenta ministrare commodius valeret, Sacra Congregatio die 18 iulii 1705 respondit: - Lectum -; ac mox rei examine ad folium remisso, propositis dubiis: - I. An, praevio recessu a decisis sub die 18 iulii 1705, constet de invaliditate unionis? *Et quatenus negative.* II. An sit augenda congrua in casu etc. -, responsum dedit: - Ad primum, Negative; et amplius. Ad secundum, Eius Episcopus procedat prout de iure; et amplius - *in Lucana Unionis die 22 Maii 1706 lib. 56 Decretorum.*

35. In quamvis porro summa congrua sit statuenda Concilium Tridentinum minime definivit, sed eam Episcopis taxandam reliquit S. Pius V in Constitutione *Ad exequenda* edita die 1 novembris 1567, qua mandavit, ut pro Vicariis perpetuis minor haud foret scutatis quinquaginta, neque maior scutatis centum. Qua tamen super taxatione observandum cum Reiffenstuel lib. 3 Decret. tit. 37 de stat. monach. n. 23 - et attendendum omnino videtur, quod tempore, quo edita fuit haec Bulla, videlicet 1567 omnia saltem in suis partibus fuerint in longe viliori pretio, adeo ut his temporis respectu praecedentis illius temporis necessaria vix duplici pretio acquirantur; consequenter ubi tempore illo quinquaginta vel centum scuta pro honesta sustentatione sufficebant, hodie centum vel ducenta necessaria sint, adeoque etiam temporis ratio merito habenda sit, iuxta illud vulgare «concorda tempora et concordabis iura» -. Quam

Constitutionem - pertinere dumtaxat ad Vicarios perpetuos illarum Ecclesiarum parochialium, quae aliis Ecclesiis Monasteriis Collegiis Beneficiis et Locis piis unitae sint -, declaravit totidem verbis Innocentius XIII Constitutione *Apostolici Ministerii*, confirmata a Benedicto item XIII Constitutione *In supremo militantis* §. 10 relata in calce Concilii Romani *in Aquipendien. Unionis Paraeciarum die 24 Augusti 1850 §. Iamvero.*

36. Licet vero parochialem congruam in scutis centum plerumque stabiliendum dixerit Sacra Congregatio, ut in Civitatis Castellanae 24 novembris 1821, tamen constanter tenuit, - antequam de insufficientia congruae parochialis feratur iudicium, prae oculis habendas esse circumstantias loci onerum munerum et consuetudines regionis, et coercendam intra limites moderatae tantum honestaeque conservationis -, ceu identicis verbis rem explicat in Asculana 21 iulii 1827, idemque iam declaraverat in Nepesina Restaurationis Ecclesiae 31 augusti 1771 *in Aquipendien. Unionis Paraeciarum die 24 Augusti 1850 §. Licet.*

37. Unde tenuitas congruae satis patere videtur, ex eo quod ad vacantes Paraecias semel iterumque indicto concursu, nemo fuerit, qui eas optare vellet; et exigua dicitur congrua illa, quae tantum non praebet Rectori, quantum necessarium est, ut pro temporum conditione se alere possit, Rot. in Recent. decis. 374 n. 2 part. 18, decis. 342 n. 1 coram Emerix *in Aquipendien. Unionis Paraeciarum die 24 Augusti 1850 §. In.*

38. Itaque ad levandam redituum parochialium inopiam quandoque ad tempus indulgetur applicatio redituum Capellaniae erigendae; siquidem in Spoletana die 15 martii 1783 res erat de Capellania erigenda cum onere celebrationis Missae certis diebus, cautumque expresse fuerat, ne Parocho conferretur, ut ita Populus duorum Sacrorum commodum potiretur. Petiit Parochus, ut ad levandam parochialium redituum inopiam etiam haec erigenda Capellania sui favore uniretur. Episcopus favebat. Sed forte, quia expressa resistebat disponentis voluntas, proposito dubio: - An et quomodo sit providendum in casu etc. -, Sacra Congregatio re-



spondit: - Ad D. Secretarium cum Sanctissimo, iuxta mentem -. Quis autem fuerit Sanctitatis Suae sensus ex Decreto emergebat, quo supplex Populi libellus obsignatus fuit: - Sanctitas sua committendum mandavit, prout praesentis Decreti tenore commisit Episcopo Spoletano, ut veris etc., et dummodo alio modo non fuerit provisum memoratae instantiae, pro suo arbitrio etc. per quinquennium tantum gratis indulgeat, iuxta petita - in *Perusina Unionis die 17 Iunii 1786.*

39. Unde Sacra Congregatio declaravit, posse Episcopum auctoritate ordinaria vigore decreti Concilii in Cap. 5 sess. 21 de reformatione unire Beneficium simplex parochiali Ecclesiae tenuissimi redditus, ad consulendum sustentationi Rectoris, congruam vix paucissime sufficientem habentis, domo carentis, suppellectilique sacra indigentis, cum aliter propter inopiam Parochianorum egestatem provideri non possit in *Urbinate. anno 1601 lib. 9 Decretorum pag. 137.*

40. Non tamen posse unire neque ad tempus respondit S. Congregatio Parochiali de iurepatronatus Beneficium simplex eiusdem Patroni etiam pro eiusdem Parochialis restauratione, et unionem factam nullam esse in *Collen. Unionis die 23 Iunii 1674 lib. 28 Decretorum pag. 324.*

41. Alias neminem hinc latet, Parochiae inopi succurri per unionem Beneficiorum in *Camerinen. die 18 Novembris 1797 §. De liberare.*

Item in *Feretrana Unionis et Reductionis die 20 Februarii 1802 §. Cum; in Firmana Erectionis Capellaniae Curatae die 14 Ianuarii 1804 §. Ut necessitati; in Asculana Paraeciae die 15 Decembris 1804 §. Haec vero; in Eugubina Applicationis die 26 Martii 1808 §. Cum.*

42. Nam Paraeciae indigenti succurrendum est remediis a Tridentino praescriptis in sess. 24 cap. 13 de reformatione in *Feretrana Unionis et Reductionis die 20 Februarii 1802 §. Cum.*

Item in *Interamnen. Applicationis et Unionis die 15 Iunii 1816 §. Sancivit.*

43. Idcirco succurrendum est pauperi Parochiae per unionem Beneficii assignationem decimarum vel Parochianorum contributionem in *Matilicen. die 26 Martii 1791 §. Licet.*

44. Nam parochiali Ecclesiae indigenti, si Patroni iuri suo cesserint, succurritur ex collecta per aes et libram a bonorum possessoribus, licet forensibus, pendenda in *Caven. Unionis die 23 Aprilis 1831 §. At.*

45. Amplia, inopiae Paraeciae succurritur etiam per reductionem Missarum, ubi alia deficiunt media a sacro Concilio Tridentino praescripta in *Novarien. Reductionis Missarum die 16 Iulii 1791 §. Congruam.*

46. Unde Parochiae pauperi applicari valent legata Missarum in *Novarien. die 25 Ianuarii 1794 §. Ex his.*

Item in *Feretrana Applicationis die 27 Augusti 1796 §. Remissa.*

47. Qua de re pauperi Parochiae succurritur per unionem etiam piorum legatorum in *Camerinen. die 18 Novembris 1797 §. De liberare.*

Item in *Eugubina Applicationis die 26 Martii 1808 §. Cum.*

48. Nec non applicatione Legatorum una cum reductione Missarum in *Asculana Paraeciae die 15 Decembris 1804 §. Haec.*

49. Insuper ad inopiam Paraeciarum sublevandam bona Confraternitatum quandoque etiam uniuntur in *Ariminen. Supplementi Congruae die 18 Decembris 1802 §. Cum.*

50. Quin imo quandoque succurritur subsidiis dotalibus in *Feretrana Unionis et Reductionis die 20 Februarii 1802 §. Cum.*

51. Requisita autem applicationis sunt utilitas et necessitas Ecclesiae nec non consensus eorum, quorum interest, Tamburin. de iur. Abbat. tom. 3 disput. 13 quaest. 3 a n. 10 in *Feretrana Applicationis die 27 Augusti 1796 §. Altera.*

Item in *Feretrana Unionis et Reductionis die 20 Februarii 1802 §. Cum.*

52. Probanda hinc sunt huiusmodi requisita, quae pro his unionibus a iure praescribuntur in *Feretrana Unionis et Reductionis die 20 Februarii 1802 §. Cum.*

53. Nunquam tamen succurrendum est per unionem bonorum Regularium in *Interamnen. Applicationis et Unionis die 15 Iunii 1816 §. Obstare.*

54. Ratione autem paupertatis non tantum intelligi debet casus, quo dos Ecclesiae perierit, uti resolvit Sacra Congregatio in *Lycien. 11 ianuarii 1698, sed imminutio quo-*

que vel tenuitas reddituum Ecclesiae parochialis, cuius intuitu approbare solet uniones Sacra Congregatio, ceu notat Rigantius ad Regul. Cancell. 13 n. 136, ubi plures exhibuit resolutiones in *Asculana Visitationis sacrorum Liminum die 3 Martii 1855 §. Et.*

55. Praeterea ad titulum paupertatis refertur etiam casus dirutae parochialis Ecclesiae vel in eum statum et conditionem prolapsae, quae absolutam expostulet restaurationem; maxime si Populus incapax est et impos ad eam reaedificandam, vel instaurandam, ad praescriptum Tridentini Concilii sess. 21 cap. 7 de reformatione in *Asculana Visitationis sacrorum Liminum die 3 Martii 1855 §. Et.*

56. Quapropter dirutis tribus Ecclesiis parochialibus, quin aliunde subsidium pro earum reaedificatione haberi valeat, locus est unioni, ut una ex illis reaedificetur; quandoquidem quum ex terraemotus chasmate in Oppido Civitatis Regalis solo aequatae fuerint tres Ecclesiae parochiales, nempe S. Mariae de Platea, S. Silvestri, et S. Victorini, unaque tantum incolis parva S. Rochi Ecclesia cum unico altari superesset, et Episcopus, attentis Civium precibus tenuitate reddituum parochialium ac Populi calamitatibus oppressi, decreverit unionem dictarum Parochialium, ut unica aedificari posset Ecclesia parochialis sub invocatione S. Mariae de Platea, reservato tamen Beneficio Apostolico, quod exinde Populus instanter petiit, propositis dubiis: — I. An Decretum Episcopi super unione, de qua agitur, sit exequendum in casu etc. *Et quatenus negative.* II. Quomodo sit providendum in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative. Ad secundum, provisum in primo — in *Reatina Unionis Parochialium die 4 Augusti 1714 lib. 64 Decretorum.*

57. Quum igitur plures Ecclesiae parochiales ob terraemotum dirutae iacerent, quin aliunde subsidium pro ipsarum reaedificatione expectari posset, ob Parochianorum et Parochorum inopiam, Sacra Congregatio censuit, praevia suppressione alterius, in aliam noviter ex communibus redditibus reaedificandam transferendam esse curam animarum respectiva onera ac Beneficia simplicia, sub

titulo et denominatione utriusque Ecclesiae, concessa etiam ob id facultate vendendi campanas minus utiles in *Aquilana Unionis seu Translationis Parochialium die 10 Ianuarii 1711 et die 9 Aprilis 1712 lib. 61 et 62 Decretorum.*

58. Enimvero — funditus fere collapsis terraemotus chasmate sequuti de anno 1703 binis Ecclesiis parochialibus, altera sub invocatione S. Mariae ad Trectica, altera vero S. Salvatoris Terrae Pizzuli, nec non duabus aliis Ecclesiis simplicibus, sub titulo S. Martini una, et altera S. Ioannis eiusdem Terrae, coacti sunt iam nunc Rectores dictarum parochialium divina ministrare sub ligneis tentoriis, eo quod redditus singularum Ecclesiarum pro fabrica destinati impares dignoscantur earum instauracioni, et reliqui longe minores sint congrua Rectorum sustentacione. Putarunt itaque Rectores dictarum quatuor Ecclesiarum in unum redigere omnes earumdem proventus, ex eisque unam Ecclesiam parochialem construere sub recensitis titulis S. Mariae et S. Salvatoris, atque in eis erigere bina altaria dictorum Beneficiorum simplicium sub dictis invocationibus S. Martini et S. Ioannis, et cum Missarum oneribus incumbentibus praefatis Ecclesiis seu Beneficiis simplicibus, hinc recursum habuerunt ad hanc Sacram Congregationem pro opportuna facultate. Ac ulterius licentiam expostularunt distrahendi quatuor campanas ad easdem respective Ecclesias pertinentes, earumque pretium applicandi novae Parochialis constructioni, ceteroquin remanente sufficienti aliarum campanarum numero pro una Ecclesia parochiali. Comprobavit praemissa Vicarius Capitularis informari requisitus, ac ruinam dictarum Ecclesiarum inquit sese deprehendisse, occasione peractae visitationis, nec aliunde subsidium expectari posse, ob Parochianorum inopiam; referendo insuper, omnes Parochos Rectores Capellanos Procuratores Electos Universitatis atque Parochianos vocatos in eius Curia unanimiter petita unioni consensum praestitisse, contentos unam potius, quam nullam parochialem obtinere, uti fusius ex eius relatione danda in Summario. Quapropter primodicti Rectores humiliter hodie supplicant EE. VV. ex aliis etiam deducendis declarari: — An et quomo-



do Oratorum precibus sit annuendum in casu etc. —, Sacra Congregatio die 10 Ianuarii 1711 responsum tulit: — Pro meliori informatione —, scilicet super annuis redditibus utriusque Parochiae, et an retinentes praefatas Ecclesias petitaee uniioni consensum praestent nec ne.

59. Obsequendo huiusmodi iussibus idem Vicarius recens retulit, supradictas Parochiales S. Mariae et S. Salvatoris esse receptitias, et in utraque curam exerceri ab uno ex Presbyteris in eis respective aggregatis ad nominationem Officialium Universitatis, amovibiliter tamen et cum approbatione Ordinarii; emolumenta horum duorum Curatorum consistere in solis ducatis duodecim pro unoquoque; redditus Parochialis S. Mariae ad annuos ducatos 130 monetae Regni ad summum ascendere, ex quibus, detractis necessariis expensis pro lampade, cera salario Sacristae rata solvenda Concionatori quadragesimali pro adimplemento legati annui 70 Missarum, et pro festivitate Titularis, superesse summam quinquaginta circiter ducatorum, quae solet repartiri inter quinque Capellanos amovibiles, ac ut supra nominatos, pro servitio in eadem Parochiali praestando. Introitus vero alterius Parochialis S. Salvatoris ad octoginta circiter annuos ducatos pertingere subdidit informans, ex quibus deductis necessariis et consimilibus expensis, reliquos esse ad summum ducatos 20, qui dividi solent inter alios tres Capellanos, ut supra nominatos pro dictae parochialis servitio. Quo vero ad supradictas Ecclesias simplices subiecit Relator, illam S. Ioannis habere suum Rectorem in titulum, qui soluto Missarum onere percipit annuatim ducatos 16; Rectorem vero S. Martini similiter titulum percipere annuos ducatos 15 cum onere 30 Missarum. Denique asseveravit, tam supradictos Curatos, quam Capellanos utrius-

que Parochialis, ac praenominatos Rectores nec non Officiales Universitatis omnesque Parochianos unanimiter consentire in exoptatam unionem, uti fusius ex relatione in Summario danda. Igitur Causa modo reproponitur, ut reassumpto folio primodicta die distributo, ex aliis etiam deducendis resolvatur ab EE. VV.: — An et quomodo Oratorum precibus sit annuendum in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Esse annuendum iuxta modum praescribendum ab Eo praefecto (1) — in *Aquilana Unionis seu Translationis Parochialium die 9 Aprilis 1712 lib. 62 Decretorum*

60. Unde terraemotus exitio Ecclesiis dirutis, nedum sistitur unio Parochialium, sed attenta earumdem paupertate, indulgetur etiam facultas alienandi caementa ac terrena ad effectum reaedificandi alteram ex praefatis Ecclesiis in *Aquilana Unionis Parochialium die 14 Martii 1711 lib. 61 Decretorum*.

61. Siquidem — fortuito terraemotus exitio, quo Civitas Aquilae dudum profligata fuit, proruerunt in ea pleraeque Ecclesiae, ac prae ceteris Parochialis et Collegiata S. Petri de Saxia et altera S. Quintini, utraque inops auxilii, quo reaedificetur, cum prima non nisi ducatis decem monetae Regni, altera vero viginti monetae similis ex Praebendis fruatur, adeo ut divinorum celebratio indecenter tractetur, vel in incommoda mansiuncula, vel sub angustiiori tentorio. Putantur idcirco tam Capitulares, quam Parochiani Ecclesiarum praedictarum eas unire, construendo unicam Ecclesiam sub titulo SS. Petri et Quintini in loco, ubi in praesenti est Ecclesia S. Quintini, et sub nomine eorundem Capitularium et Parochianorum porrectae iam fuerunt preces huic Sacrae Congregationi pro facultate opportuna; ad quem effectum petierunt pariter licentiam alienandi caemen-

(1) Nempe praevia suppressione parochialis Ecclesiae S. Salvatoris, aedificandam esse novam Ecclesiam sub titulo et denominatione S. Mariae et S. Salvatoris, ad eamque transferendam esse curam Capellani omniaque onera dictae Ecclesiae S. Salvatoris, et deputandum esse unum tantum Parochum amovibilem cum salario ducatorum viginti quatuor, qui tamen Parochus amoveri nequeat absque rationabili causa ob Ordinario approbanda, per quem etiam recognosci debeat, an minui possint expensae, et nomine Sacrae Congregationis per eundem Ordinarium concedendam esse facultatem vendendi campanas S. Salvatoris aut alias duas minus utiles. Quo vero ad duo Beneficia simplicia pariter censuit transferenda esse ad Ecclesiam noviter aedificandam, firmis remanentibus eorum titulis cum suis oneribus, et in dicta nova Ecclesia erigenda esse duo Altaria sub eadem antiqua Sanctorum respective invocatione, cui videretur est in lib. 62 Decretorum pag. 112.

ta et quaedam terrena valoris ducatorum 200 spectantia ad Ecclesiam S. Quintini, ac etiam vendendi quamdam campanam fractam pertinentem ad Ecclesiam S. Petri. Requisitus Vicarius Capitularis informare, comprobando necessitatem unionis, existimavit, aptiorem esse Ecclesiam S. Quintini, quae reaedificetur, utpote parvis passibus dissita ab Ecclesia S. Petri, incolis circumdata, situ planior, omnibus commodior, et minori impensa reaedificabilis, accedente potissimum consensu Parochianorum, contradicentibus dumtaxat tribus Fratribus Familiae de Crescentiis existentibus sub Parochia S. Petri. Annuendum idcirco precibus censuit, etiam quoad alienationes supra petitas, cum ad dictam novam erectionem aliunde sperari nequeant proventus, uti latius ex eius relatione danda in Summario. Relata Causa per Summarium, die 24 augusti 1709 rescriptum fuit: « Vicario, qui procedat ad unionem prout de iure, et quatenus ea fieri debeat, pro facultate alienandi caementa et terram petitam in causam fabricae Ecclesiae, quatenus non adsit alius modus ». In huius Rescripti executionem processit Vicarius ad Decretum unionis, quod dabitur in Summario. Sed gravati dicti Fratres de Crescentiis, alique nonnulli Parochiani Ecclesiae S. Petri, recursum habuerunt ad R. P. Auditorem Sanctissimi, qui Partes remisit ad hanc Sacram Congregationem. Hinc concordato infrascripto dubio, superest, ut EE. VV. ex deducendis a Partibus ipsis monitis sapienter decernant: — An unio Ecclesiarum S. Petri de Saxia et S. Quintini facta per Vicarium Capitularem Civitatis Aquilae sustineatur in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative, et amplius — in *Aquilana Unionis Parochialium die 14 Martii 1711 lib. 61 Decretorum*.

62. Necessarium tamen est, ut reapse existat redituum deficientia; alias enim licet Episcopus acerrime subsistentiam unionis duarum Parochialium, quam is explevit sub motivo, quod Ecclesia propter pecuniarum deficientiam restaurari non posset, nihilominus Sacra Congregatio, attenta nonnullorum Parochianorum reclamazione, contententium

illam minime sustineri posse, uti carentem iusta causa, debitisque solemnitatibus, declaravit, unionem praedictam haudquaquam substineri in *Aversana Unionis die 6 Octobris 1703 lib. 53 Decretorum* (1).

63. Idcirco etiamsi Ecclesia parochialis, terrae motu pene diruta esset, atque ob id Parochus omnis Clerus ac Patroni illius consensum pro unione alteri Ecclesiae parochiali cum translatione omnium Beneficiorum et Reliquiarum praestarent, Sacra tamen Congregatio antequam huiusmodi unionem et translationem permetteret, mandavit, exquirendam esse meliorem informationem arbitrio Emissi Praefecti, auditis interesse habentibus in *Aquilana Translationis Parochiae die 26 Martii 1707 lib. 57 Decretorum*.

64. Enimvero — in exitiali clade, qua anno 1703 contrimiscente terra Aquilana Civitas percussa pene tota excidit, exciderunt itidem Archipresbiteralis Ecclesia Curata S. Blasii seu S. Victorini de Amiterno sita in medio Civitatis, et Ecclesia prioralis pariter curata S. Laurentii constituta prope moenia eiusdem de iurepatronatus, uti ferunt, hominum Terrae Pizzuli, immediateque subiecta iurisdictioni primodictae Ecclesiae S. Blasii. Tametsi vero eadem Ecclesia S. Blasii, illius choro et duabus Capellis instauratis, praesto sit divinis obeundis officiis, altera nihilominus S. Laurentii relictibus attenuata spe omni deturbata iacet, quod rursus assurgere valeat, imo destituta cernitur non minus a Populo, qui, relictis illius finibus, commigravit intra Civitatem, quam a propriis Capellanis, qui, neglecta residentia, qua sunt illigati, divinatorum pariter servitium abiecerunt, ut vix quidem ossa S. Equitii Abbatidis inibi quiescentia asserventur in quodam parvo Sacello fidelium eleemosynis concinnato. Id porro in causa fuit, ut Archipresbiteri et Canonici S. Blasii una cum Priore et Capellanis S. Laurentii supplicaverint huic Sacrae Congregationi pro unione facienda eiusdem Ecclesiae S. Blasii, cum translatione Parochialitatis Reliquiarum et Capellaniarum residentialium et non Residentialium, sine tamen mixtura redituum. Informans desuper Vicarius Capitularis praemissa comprobant

(1) Species et resolutio Causae huius prostant in Verb. *Ecclesia Parochialis* §. I, n. 34.



do refert, prae laudatam Ecclesiam S. Laurentii annuatim eleemosynam percipere a qualibet Communitate illius Diaecesis cerei unius et carolenorum 22 census, conflantium in unum annuam summam ducatorum circiter 20, subire tamen onus praestandi in annos ducata 10 Sacristae, binas accensas lampades retinendi, cunctaque alia ad Sacristiam et altaria pertinentia subministrandi. Praeeminere insuper in ea, Relator subdit, Priorem cum onere curae animarum ad nominationem Populi Terrae Pizzuli constituti ex octo foculariis, qui modo Aquilam incolunt; inesse praeterea septem Capellanos residentiales ad diurnarum precum pensum in choro, prout et ad Missam Conventualem diebus festis, et ad nonnullas alias Missas cantatas quotannis persolvendas obstrictos: Priorem annuis frui redditibus ducatorum 60, quemlibet vero Capellanum 30: contributiones eleemosynarum a Parochianis praestandas ad redintegrandam Ecclesiam S. Blasii esse incertas, sed sequuta unione cum translatione Reliquiarum S. Equitii, quam omnes Cives anhelant, maiores sperari: consensum denique praedictorum foculariorum Terrae Pizzuli concurrere, nemine dissentiente, iustificatum in actis illius Curiae Episcopalis, quosque licet inopia pressos, manualibus tamen operibus, opus promovere sese obtulisse.

65. Nuper vero adversus huiusmodi unionem Aquilana Civitas oblutans supplex audiri postulavit; itaque ex hinc inde a Patribus deducendis EE. VV. dignentur resolvere: - An precibus Oratorum sit annuendum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Dilata, et pro meliori informatione Antistiti, arbitrio Eñi Praefecti, auditis interesse habentibus - in *Aquilana Translationis Parochiae die 26 Martii 1707 lib. 57 Decretorum*.

66. Hinc Reclusius in part. 1 de paroch. tit. 10 n. 73 ait: - Scire operae pretium erit, quod si Parochiani vel alii parati sint ad constituendam augendamve dotem, ac redditibus parochialis vel curatae Ecclesiae supplere, non potest Episcopus transferre et unire talem Ecclesiam, quemadmodum Sacra Congregatio Concilii declaravit in Parmen. 2 decembris 1719; erant enim Parochiani prompti et parati, quatenus ab Eñis Patribus id

necessarium fuisset iudicatum, ad augendam dotem parochialis Ecclesiae, ut videre est etc., quod S. Rotae tribunal comprobavit coram Lancetta decis. 357 n. 7. Eaque propter praefigere debet Episcopus Parochianis congruum tempus ad promissa adimplenda, et eadem Sacra Congregatio decrevit apud Riganti ad Regul. 22 Cancellariae n. 137 in Aversana 5 aprilis 1704 in *Asculana Visitationis sacrorum Liminum die 3 Martii 1855 §. Illud*.

67. Nam Episcopus nequit Ecclesias parochiales unire, sed praefigere debet Parochianis congruum tempus ad promissa adimplenda, quando iidem, ut inquit praedictus Reclusius in part. 1 de re paroch. tit. 10 n. 73, - sese offerant ad Ecclesiam reaedificandam, si diruta, vel ad illam restaurandam, si opus fuerit, vel ad illam sacris suppellectilibus, si destituta sit, ornandam instruendamque, iuxta resolutionem Sacrae Congregationis in Aversana 5 aprilis 1704 -. Hinc et Rigantius ad Regulam 13 cancellariae ait: - Si Parochiani se offerunt, vel Ecclesiam parochialem restaurare, aut congruam sufficientem pro Rectore assignare, tum Episcopo permisum non est ex motivo paupertatis Ecclesiam praefatam alteri Parochiali unire, sed congruum tempus praefigere debet Parochianis ad promissa adimplenda, ut decrevit Sacra Congregatio Concilii in Aversana 5 aprilis 1704 - in *Asculana Visitationis sacrorum Liminum die 3 Martii 1855 §. Illud §. Ait*.

68. Qua de re quum Ecclesia parochialis diruta esset et Parochiani, deficientibus ipsius Ecclesiae redditibus, se prompte quidem expensas restorationis soluturos promitterent, sed id nequaquam adimplerent, et contra Episcopus illius alteri unionem propter vicinitatem atque exiguum Parochianorum numerum urgeret, Sacra Congregatio primum declaravit, locum esse unioni, exinde vero asserentibus Parochianis, prompta esse media ad Ecclesiae restorationem perficiendam, resolvit, standum esse in decisis, quatenus tamen infra annum Ecclesia integre non repararetur in *Asculana Visitationis sacrorum Liminum die 3 Martii 1855 et die 28 Novembris 1857*.

69. Siquidem in sua relatione, quam Episcopus de statu Ecclesiae Asculanae ad Sacram Congregationem transmisit anno 1846, unionem Ecclesiae parochialis S. Andreae

cum alia eiusdem Civitatis Paraecia a S. Leonardo nuncupata expostulavit, unaque simul pensionem annuam scutorum quinquaginta super redditibus uniendarum Paraeciarum insimul collectis aequae esse partiendam inter Parochum S. Gregorii et alterum S. Mariae inter vineas, quae duae erant urbanae Parochiae pauperiores ex duodecim, quibus constabat Civitas Asculana. Nam anno 1841 tectum parochialis Ecclesiae S. Andreae Apostoli fere omne procubuit. Ecclesia haec informis structurae et omni destituta nitore olim ad Moniales S. Mariae Boni Consilii Ordinis S. Augustini spectabat, et per tres latus Monasterio communicabat; insuper Moniales in quarto latere supra fores Ecclesiae satis amplum chorum habebant, quod intactum remansit, in quo parochialibus functionibus pro libitu assistebant. Parocho sic Ecclesia destituta, cum nulla adesset in Paraecia Ecclesia substituenda, provisum est, adsignata pro interim Ecclesia SS. Angelorum Custodum, in quam post politicas vicissitudines translata fuit Paraecia S. Leonardi, cuius Ecclesia citato tempore demolita, imo deleta fuit. Amplitudo Ecclesiae SS. Angelorum Custodum et numerus animarum utrique Parocho subiectarum, quae complexive ad numerum 677 assurgebant, nec non topographia Paraeciarum, quae in omnibus erant finitimae, hanc consuluit provisionem. Quum itaque Moniales iudiciali actione Parochianos ad reedificationem Ecclesiae compellerent, cumque nulla suppetere media pro expensis sustinendis, concordato inito inter duos Parochos, insimul in eadem Ecclesia SS. Angelorum Custodum remanserunt. Postea Parochus S. Leonardi defunctus est, et constituto Oeconomo eiusdem Paraeciae Parocho S. Andreae, cum obligatione assumendi Capellanum pro servitio utriusque Paraeciae, de unione earumdem suo tempore obtinenda, peracto per aliquod tempus experimento, cogitavit Episcopus. Cumque reapse omnia recte procedere comperit, facultates opportunas demisse expostulavit ad unionem dictarum Parochialium S. Andreae sancendam. Anni redditus primae, deductis oneribus, ad scuta circiter centum triginta, et secundae ad scuta octuaginta, atque in totum ad scuta 210 assurgebant. Dum autem Parochiani S. Leonardi

sese libenter consensuros unioni profitebantur, eidem e contra quidam ex Parochianis S. Andreae una cum Parochis Civitatis acriter obstabant, qui tamen sese expensas pro Ecclesiae restauratione necessarias prompte soluturos promittebant, sed in facto illas nequaquam solvebant. Quin imo plures ex iisdem Parochianis protestationes emiserant, quamlibet contributionem recusantes. Annuus redditus Paraeciae S. Andreae, expunctis oneribus, transmissio statu activo et passivo, scutatos nummos 61 et obulos 54 haud excedebat. Necessaria hinc erat unio, ac etiam utilis, cum unus Parochus utrique Parochiae constitutus ac satis amplis ditatus proventibus maiori cum fructu et animarum cultura valeret curam exercere. Accedebat commoditas Ecclesiae SS. Angelorum, locorum vicinitas, exiguus Parochianorum numerus, nec non exemptio Monasterii Monialium a servitute.

70. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An et quomodo sit locus reparationi Ecclesiae parochialis S. Andreae, seu potius eiusdem unioni cum altera Paraecia S. Leonardi in casu etc. *Et quatenus affirmative ad secundam partem.* II. An et in qua summa sit imponenda pensio super redditibus uniendarum Parochiarum favore Paraeciae S. Gregorii et alterius S. Mariae inter vineas in casu etc. —, Sacra Congregatio die 3 martii 1855 respondit: — Ad primum, esse locum unioni iuxta votum Episcopi. Ad secundum, dilata; et doceatur de re ditu utriusque Paraeciae. — Qui partes agebat Parochianorum S. Andreae novae audientiae Beneficium impetravit. Capitulum Cathedralis Ecclesiae atque modernus Episcopus eorumdem votis pro Ecclesiae restauratione adhaerebant. Unde Parochiani denegarunt, tectum fere omne Ecclesiae parochialis procubuisse, nec magis consistere, quod Ecclesia haec informis esset structurae, cum e contra optime materiata appareret, eiusque architectura monumentum esset christianarum artium medii aevi, quae nunquam ad Moniales pertinuit; numerum Parochianorum haud esse 330, ut referebat defunctus Episcopus, sed 430; eiusdem redditus non scuta octoginta, sed centum; Ecclesiam S. Gregorii abunde esse provisam redditibus scutorum 180, et alteram S. Mariae inter vineas scutorum 250



circiter, imo Parochum S. Gregorii pensionem accepto se nolle solemniter esse obtentum; rem facti esse, in eam omnes convenisse sententiam, sumptus nimirum restorationum a Parochianis esse ferendos; iamque prompta esse media ad Ecclesiae restorationem perficiendam, ac ipsas Moniales sponte ad huiusmodi expensas ratam exhibere. Repropositis itaque dubiis: — I. An sit standum, vel recedendum a decisis in primo dubio in casu? *Et quatenus in decisis.* II. An et in qua summa sit imponenda pensio super redditibus uniendarum Parochiarum favore Parochiae S. Gregorii et alterius S. Mariae inter vineas in casu? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum et secundum, in decisis, quatenus tamen infra annum Ecclesia S. Andreae integre non reparetur — in *Asculana Visitationis sacrorum Liminum die 28 Novembris 1857.*

71. Itaque Synodus Tridentina unionem Parochialium fieri posse sancivit, — causa paupertatis Parochianorum, vel ex aliis casibus a iure permissis —, quosque casus Canonistae redigunt ad necessitatem atque evidentem utilitatem, Lotter. de re Benef. lib. 1 quaest. 28 n. 147, Barbos. de off. et potest. Episcop. part. 3 alleg. 66 n. 15, Petr. Ubald. in tract. de union. Eccles. cap. 3 n. 2, Rebuff. de union. a n. 38, Garz. de Benef. part. 12 cap. 2 n. 138, Piton. discept. eccles. 9 n. 33 tom. 3: — sed certa statui non potest regula generalis cuicumque casui applicabilis, cum pendeat ex facti ac singulorum casuum circumstantiis —, ceu docte suo more tradit Card. De Luca ad Concil. Trident. disc. 8 n. 12 in *Novarien. Unionis die 26 Novembris 1763 §. Synodus.*

Item in *Gnesnen. Unionis die 15 Septembris 1764 §. Synodus; in Lancianen. Unionis die 11 Iunii 1825 §. Locum; in Caven. Unionis die 23 Aprilis 1831 §. Parochialium; in Tiburtina Unionis Paraeciarum die 26 Novembris 1836 §. Ceterum; in Aquipendien. Unionis Paraeciarum die 24 Augusti 1850 §. Non.*

72. Siquidem generaliter iusta unionis causa est Ecclesiae necessitas vel utilitas, Cap. *Exposuisti* 33 de praebendis et dignitatibus in *Nepesina Unionis die 15 Martii 1783 §. Iusta.*

Item in *Cracovien. et Gnesnen. Unionis die 21 Ianuarii 1786 §. Ceterum; in Sutrina Unionis Paraeciae die 15 Maii 1802 §. Ex; in Sutrina Unionis Paraeciae die 27 Martii 1819 §. Hisce; in Lancianen. Unionis die 11 Iunii 1825 §. Locum; in Tiburtina Unionis Paraeciarum die 26 Novembris 1836 §. Beneficiorum.*

73. Hinc unio Parochiarum permittitur in casu necessitatis, aut evidentis Ecclesiae utilitatis in *Novarien. Unionis die 11 Septembris 1762 §. Oratores.*

Item in *Novarien. Unionis die 26 Novembris 1763 §. Synodus; in Firmana Erectionis die 18 Augusti 1787 §. Quemadmodum; in Tiburtina Reductionis et Unionis Paraeciae die 18 Februarii 1832 §. Porro; in Asculana Visitationis sacrorum Liminum die 3 Martii 1855 §. Contra.*

74. Causa autem utilitatis tantummodo attenditur pro Beneficiorum unione, quando a diuturno tempore expleri non possunt pia exercitia et divina officia, magno cum Ecclesiae ac Populi detrimento, Abb. in Cap. *Exposuisti* de Praeb. n. 4, Ventrigl. in prax. for. eccles. part. 2 adnot. 8 §. 2 n. 23, Fargn. de iurepatronat. part. 5 cas. 1 n. 55 et 63 in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Hactenus.*

75. Nec deesse utilitas censetur, quotiescumque locorum opportunitas unionem exposcit, vel temporum qualitas, et quoties reditus necessarij sint ad Dei cultum sustinendum in *Lancianen. Unionis die 11 Iunii 1825 §. Locum.*

Item in *Tiburtina Unionis Paraeciarum die 26 Novembris 1836 §. De.*

76. Qua de re concessa fuit facultas uniendi nonnullas Parochiales Episcopo per literas S. Congregationis, annuente Summo Pontifice, etiamsi a die eorum vacationis tot effluxissent menses, ut earum collatio ad Sedem Apostolicam fuisset devoluta in *Anagnina die 26 Augusti 1593 lib. 7 Decretorum pag. 122.*

77. Hinc et necessitas unionis Ecclesiarum parochialium intercedit, quando Ecclesiae sunt ita propinquae, ut pauci in una, paucique de Populo in altera commorentur. Sane in Can. *Et temporis* 48 caus. 16 quaest. 1 ita disponitur: — Et temporis qualitas et vicinitas locorum nos invitat, ut Cumanam

atque Misenatem unire debeamus Ecclesias; quoniam nec longo itineris spatio a se seiunctae sunt, nec (peccatis facientibus) tanta populi multitudo est, ut singulos, sicut olim fuit, habere debeant Sacerdotes. Quia igitur Cumani Castri Sacerdos cursum huius vitae explevit, utrasque nos Ecclesias praesentis auctoritatis pagina unisse tibi commendasce, propriumque utrarumque Ecclesiarum scito te esse Pontificem – *in Nepe-sina Unionis die 15 Martii 1783 §. Iusta.*

Item in *Tiburtina Unionis Paraeciarum die 26 Novembris 1836 §. Praeterea.*

78. Idcirco altera ex legitimis causis ad unionem permittendam habetur ex distantiae modicitate ab una ad aliam Ecclesiam, et ob exiguum Populi numerum, ex Textu in can. 3 caus. 10 quaest. 3, can. 43 caus. 16 quaest. 1, Cap. 33 de praebendis, quod innuit etiam Concilium Tridentinum in cap. 5 sess. 21 de reformatione, ubi ad casum paupertatis expressum adduntur verba – et in ceteris casibus a iure permissis –: eamque sententiam amplexi sunt omnes sacrorum Canonum Interpretes, et auctoritate Sacrae Congregationis explicat Riganthus ad Regul. 13 Cancellariae n. 163 in haec verba: – Et passim Sacra Congregatio Concilii approbare solet uniones Ecclesiarum parochialium ob earum paupertatem, aliisque de causis a iure permissis, ab Episcopis invicem expletas, si modo unus Rector valeat omnibus illis Ecclesiis inservire, habita ratione vicinitatis locorum et numeri Parochianorum – *in Asculana Visitationis sacrorum Liminum die 3 Martii 1855 §. Altera.*

79. Unde diminutus etiam Populi numerus causa esse potest, cur unio Parochialium concedatur, S. Gregorius Magnus lib. 2 epist. 50 ad Ioannem Episcopum Velater. op. 2 col. 614 edit. Paris., Concil. Toletan. can. 5 col. 1796 coll. Harduini in *Spoletana et Reatina Unionis die 22 Decembris 1821 §. Diminutus.*

80. Itaque ad decernendam duarum Parochialium unionem ex deficientia Populi unius Parochiae, praestat prae oculis habere quae constituta sunt in Can. Unio 3 caus. 10 quaest. 3, in quo sic legitur: – Sed ad hoc necessario instituendum deligimus, ut plures Ecclesiae uni nequaquam committan-

tur Presbitero, quia solus per totas Ecclesias nec officium valet persolvere, nec Populis sacerdotali iure occurrere, sed nec rebus earum necessariam curam impendere, ea scilicet ratione, ut Ecclesia, quae usque ad decem habuerit Mancipia, super se habeat Sacerdotem, quae vero minus decem Mancipia habuerit aliis coniungatur Ecclesiis – *in Nepe-sina Unionis die 15 Martii 1783 §. Verum.*

81. Nullum propterea dubium, quin iusta necessitatis et utilitatis causa concurrente indulgeatur unio ac reductio quatuor Parochialium in unam in Ecclesia erigendam, quae in medio Civitatis extat in *Lancianen. Unionis die 9 Iulii 1825 et die 17 Martii 1827.*

82. Enimvero quatuor Paraeciae receptitiae, olim innumeratae, in praesens autem numeratae, in Civitate Anxani citerioris Aprutii extabant ea in regione, quae *Lanciano vecchio* nuncupabatur; prima S. Blasii 370, secunda S. Martini 618, tertia S. Ioannis Baptistae 1130, quarta S. Laurentii 381, ideoque in totum animas 2599 dinumerabant. Primam Parochus ab alio Presbitero adiutus administrabat, quod et de secunda obtinebat, tertia vero et quarta a respectivis tantum Parochis regebantur: quoniam adeo gravis erat eam Civitatis regionem inhabitantium inopia, ut impares omnino essent ad Sacrum sibi Patrimonium constituendum. Divini cultus decentiam deesse, Populum necessaria instructione carere, ac religionis actus negligi, cum animadverterit Lancianensis Archiepiscopus, Sacram Congregationem adiit, et quatuor Ecclesiarum unionem in unam receptitiam numeratam Ecclesiam ac Paraeciae translationem ad suppressam in praesens et vacuum Ecclesiam S. Augustini in medio dictae regionis *Lanciano vecchio* sitam poscebat. Archiepiscopus retulit, audivisse omnes interesse habentes ac praesertim Parochos; annuos redditus S. Blasii esse 205 ducatorum, alterius S. Martini 147, tertiae S. Ioannis, quae iam vacabat, 315, ultimae vero S. Laurentii 210 ducatorum. Hi porro redditus erant in hisce Paraeciis pro eo tempore, quo innumeratae erant. In praesens autem quum pro aequali Civitatis commodo factae essent receptitiae numeratae, atque ex redditibus omnium una massa efformata esset, hinc tum



Parochi congruam, tum ceteri Sacerdotes participationem ex tali communi massa recipiebant; onera autem primae pervenire ad ducata 65 70, secundae ad ducata 47 36, tertiae ad ducata 82 51, quartae tandem ad summam ducatorum 67 60 ascendere; demum stolae incerta esse in prima Ducatorum decem, in secunda trium, in tertia octo, in quarta trium circiter. Addidit, sex pro sacra Ordinatione titulos post Porochorum mortem, vel in eorum ad maius Beneficium promotione erigi posse; non sex Sacerdotes, sed octo una cum Parocho vel Parochis in huiusmodi numero comprehensis sufficere pro choralis officitura et cura simul animarum exercenda. Aderant etiam onera Missarum, quae pro Ecclesia S. Laurentii erant Missae in cantu pro quolibet anno 12, Missae privatae 108, Missae pro Populo 90; pro Ecclesia S. Blasii Missae in cantu 11, Missae privatae 201, Missae pro Populo 90; pro Ecclesia S. Ioannis Baptistae Missae in cantu 34, Missae privatae 234, Missae pro Populo 90; pro Ecclesia S. Martini Missae in cantu 34, Missae privatae 301, Missae pro Populo 90. Quibus omnibus satisfiebat ab ipsis quatuor Parochis: habebant enim ipsi congruam centum ducatorum iuxta ultimum concordatum, quae cum esset vel maior, vel saltem aequalis anteriori congruae, poterant eadem onera implere, quae in praesens adimplebant. Hisce interim perpensis, proposito dubio: - An et quomodo concedenda sit Ecclesiarum unio in casu etc. -, Sacra Congregatio die 9 iulii 1825 respondit; - Dilata, et ad mentem -. Mens fuit, ut scriberetur Archiepiscopo, qui referret - ad quem spectet Ecclesia S. Augustini, sub cuius iurisdictione sit, a quibus cultus divinus et sacrae functiones ibidem exerceantur, et utrum libere de eadem disponi possit, quomodo provisum erit adimplemento Missarum sex novis titulis sacrarum Ordinationum infingendarum, dum tituli iidem vacabunt, vel nondum de iis provisi sint Sacerdotes, nec non magis praecise referret, quomodo provisum erit cultui quatuor Paraeciarum suppressandarum, eas adsignando Confraternitatibus, vel curae Ordinario relinquendae, et quomodo praesertim Confratres Sodalitiorum Sacerdotibus carentes cultum divinum in illis exercere poterunt -.

83. Archiepiscopus retulit, tempore sup-

pressionis omnes Ecclesias et Conventus suppressorum Ordinum tunc a dominante potestate Civitatis adiudicatas fuisse, unde in praesens Civitas super ea Ecclesia iurapatronatus, spiritualem vero potestatem Ordinarius exercebat, qui eam concedidit Confraternitati SS. Simonis et Iudae ac Sodalitio S. Mariae Commendatorum. Libere de ea disponere poterat Ordinarius, ut executioni traderet expositam Paraeciarum unionem et reductionem. Retulit insuper, - in suppressis Paraeciis, quae Confraternitatibus assignantur, talem cultum dari, qualem diebus Dominicis ac festis dare solent Sodales, scilicet Missae celebrationem Rosarium vel Officium modo Beatae Mariae Virginis, modo Defunctorum, ceterasque consuetas preces, sub alicuius Sacerdotis directione. In eis vero, quae Ordinarii curae relinquuntur, nihil functionis in tanta Sacerdotum inopia fieri potest, nisi festiva solemnitate in die Sanctorum, in quorum honore illae sunt erectae; aliis autem temporibus clausae erunt, et loca eadem semel Deo dicata usibus temporalibus converti nunquam permittentur, sicut in omnibus Religiosorum olim suppressorum Ecclesiis observatur. Si autem de Dei cultu sermo sit, quantum ad fideles Parochianos seu ad animas in uniendis Paraeciis comprehensas (qui quidem cultus praecipuus formalis et maximus est) respondeo, eum nimis augeri, ac nimis maiorem reddi -. Demum retulit, - Confratres Sodalitiorum Sacerdotem habent directorem, qui vel ante, vel postquam (pro ut res postulat) in propria receptitia sacras functiones exercuerit, ad Confraternitatem se confert, ut ibi et Sacrum celebret, et in Sodalium precibus eos dirigat. En quomodo dictorum Sodalitiorum Confratres in suis cultum divinum exercebunt, quamvis propriis ac sibi solum dicatis Sacerdotibus careant -. Eñus Card. Falzacappa rogatus, ut quaestionem perpenderet votumque suum aperiret, singulis mature perpensis, censuit, concurrere in themate causam necessitatis ac utilitatis, adeoque Archiepiscopi precibus esse annuendum. Reproposito hinc dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative in omnibus, iuxta votum Eñi Relatoris - in *Lancianen. Unionis die 17 Martii 1827.*

84. Quin imo urgente causa necessitatis ac utilitatis, nedum indulgetur unio Ecclesiarum, sed et conventio inter Partes inita iuxta modum adprobatur in *Firmana Capellaniae Curatae super conventionione die 29 Iulii die 18 Novembris 1837 die 2 Martii 1839 et die 1 Februarii 1840.*

85. Siquidem Abbatiae SS. Rufini et Vitalis, quae in Territorio Amandulae sita erat, suberant animae circiter 172. Haec vero Plebs non unum efformabat corpus, sed duabus secernebatur partibus, quarum una complectens animas duodecim in Oppido Amandulae debebat, altera reliquas animas 160 continens ab eodem milliariis fere quatuor et interfluente Tenna dividebatur. Perdifficiles viae huiusque fluminis rapiditas et aquarum copia, qua aestuabat sub hyemem, non sinebant, ut absque vitae periculo ab Oppido ad Abbatiae territorium accederetur. Nihilominus utraque Populi pars ab uno Parocho in Oppido degenti titulo Vicarii Curati congruae scutorum quinquaginta instructo curari consuevit. Huic administrationi, qua saepissime Villici agrorum Abbatiae novissimis Ecclesiae auxiliis destituti obibant, occurrere cupiens Dominus Ioseph Marcelli tunc Abbas conventionem iniit 17 decembris 1828 cum Presbitero Antonio Ciccioni tunc eiusdem Abbatiae Vicario Curato. Conventionem autem hanc Eūo Firmano Archiepiscopo oblatam confirmavit consensu suo eiusdem Vicarius Generalis ad diem 3 februarii 1829, — exceptis Capellaniis descriptis in articulo septimo, quarum institutio provisio et collatio ad Ordinarium spectare dignoscitur, salvisque de cetero iuribus Archiepiscopatus —, quin constaret de speciali Archiepiscopi mandato. Post haec ad exequutionem depactorum deveniens Abbas Marcellinuseidem Archiepiscopo primum praesentavit Sacerdotem Ciccioni in qualitate Vicarii Curati perpetui instituendum, dein praesentavit idem Commendatarius Abbas Sacerdotem Nicolaum Staffinati instituendum in Capellania Curata, illa conventione erecta, et ille et hic approbati fuerunt a memorato Vicario Generali de speciali mandato Archiepiscopi, sed postremus per Rescriptum 12 februarii 1832 cum expressa qualitate mobilitatis. Defuncto interim die 14 februarii 1832 R. D. Marcelli Abbate, Sacerdos Staf-

finati pro congruis non perceptis atque expensis necessariis ad cultum fovendum in summa scutorum 141 9 <sup>1</sup>/<sub>2</sub> egit contra novum Abbatem Stephanum Scerra Oropensem Episcopum: sed quum is eam solvere renuerit, sive quod nulla conventio et irrita existimanda esset, sive quod ad personalia Praecessoris sui dimittenda debita nullo iure posset adstringi, a Sacra Congregatione postulavit, ut, declarata conventionis diei 17 decembris 1828 validitate ac utilitate, eademve si opus esset sanata, praedictam summam scutorum 141 9 sibi prout iuris est, mandaret ab Praesule Scerra persolvi. Rem commendavit vehementer in suis literis Eūus Archiepiscopus, remissis utriusque Parochi nec non commendatarii Abbatis deductionibus. His interim expensis, propositis dubiis: — I. An sustineatur conventio inter Abbatem Marcelli et Vicarium Curatum Ciccioni inita sub die 17 decembris 1828 in casu etc. *Et quatenus negative.* II. An et quomodo sanatione donanda sit in casu etc. III. An potius et quomodo approbanda sit hodierni Amplissimi Abbatis propositio in casu etc. IV. An et quomodo Oratori satisfaciendum sit pro petitis summis in casu etc. —, Sacra Congregatio die 29 iulii 1837 respondit: — Dilata ad primam post aquas, non retardata interim solutione Capellano stipendii decursi et decurrendi a die captae possessionis, sine praeiudicio iurium Partium —. Hinc Praesul Oropensis Scerra exposuit subinde, se fideliter mandatis Sacrae Congregationis obsequutum fuisse, pensionesque debitas Staffinati a die captae possessionis, nempe die 12 octobris anni 1835 ad 1837 ex integro persolvisse, exhibitis accepti apochis, ostendit. At vero institit adhuc, ut quam pro spirituali Incolarum Abbatiae bono proposuit methodum adprobatione EE. PP. dignam conficeret. Repropositis vero dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio die 18 novembris 1837 respondit: — Dilata, et exquiratur votum novi Archiepiscopi, auditis omnibus interesse habentibus, non retardata interim psovisione capta a Sacra Congregatione die 29 iulii proxime praeteriti —.

86. Rem penitus cognoscere studuit in sacra visitatione suae Diaeceseos nuper explenda modernus Firmanus Archiepiscopus,



et cum plurium Paraecciarum, ita et illius SS. Ruphini et Vitalis moderamen et fines aliqua indigere emendatione ad maius Incolarum bonum est arbitratus. Quare accitis Parochis omnibus interesse habentibus, multa convenit firmavitque apposite sub die 19 aprilis 1838 (1). Conventioni huic subscripsere libenter singuli, quorum intererat, Curiones ac signanter Antonius Canonicus Ciccioni Vicarius perpetuus urbanus in Ecclesia Sanctissimae Trinitatis Abbatiae SS. Ruphini et Vitalis, nec non Nicolaus Staffinati Capellanus ruralis in Ecclesia S. Ruphini eiusdem Abbatiae. Modernus vero Abbas eam sese accepto habere, pluribus in medium prolatis, declaravit; atque cum Firmano Archiepiscopo instetit penes Sacram Congregationem, ut conventionem istam ratam firmam pro spiritali Incolarum utilitate haberet. Agebatur profecto in themate de dismembranda prorsus Paraeccia SS. Ruphini et Vitalis, eademque veluti supprimenda ac aliis unienda Paraeccis, quae sane omnia ecclesiasticis legibus odiosa erant; sed iusta intercedente causa concedenda videbantur, quin obsesset, quod sic alia conventio anni 1828 pessumdaretur. Nam Oratores adverterunt, conventionem illam suo robore forte destitui, uti alias propugnabatur; per eam haud ita consultum fuisse animarum saluti per Capellanum mercenarium, sicuti in praesens per Parochos Pastores, quibus est cura de ovibus; demum per eam impediri non posse Abbatem et Parochum tutius Parochianorum saluti providere ac in ea factum est. Propositis interim dubiis: — I. An et quomodo approbanda sit conventio inter Firmanum Archiepiscopum et modernum Abbatem SS. Ruphini et Vitalis initam

in casu? *Et quatenus negative.* II. An sustineatur conventio inter Abbatem Marcelli et Vicarium Curatum Ciccioni inita sub die 17 decembris 1828 in casu? *Et quatenus negative.* III. An et quomodo sanatione donanda sit in casu? —, Sacra Congregatio die 2 martii 1839 respondit: — Dilata, et scribatur Archiepiscopo, qui referat de statu fabricae Ecclesiae et domus parochialis di *Marnacchia*, de exequis reparationibus, sin minus de expensis necessariis et mediis iam statutis ad eas perficiendas —. Archiepiscopus retulit, in montis cacumine extare parochialem Ecclesiam *Marnacchia*, nonnisi tres aut quatuor casas habere adiunctas, quas Villicorum habitabant pauperrimi; statum materiale praedictae Ecclesiae squalentem esse, et nihil habere non sordidum, nihil non infirmum, adeo ut ipsi parietes e quatuor angulis, quos constituebant, quatuor easque graves praeserferrent fessuras; Parochum degere in Civitate Mandulae, eo quia et parochialem domum novit fatiscentem, quin ulla praesto essent media pro dictae Ecclesiae et parochialis domus restauratione; Parochum utique ruri residere posse, si praedicta Ecclesia parochialis declararetur et uniretur illi SS. Ruphini et Vitalis. Repropositis itaque dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum secundum et tertium, Affirmative iuxta modum, nempe firma remanente cura animarum in Ecclesia Sanctissimae Trinitatis ac Vicario Curato in eadem Ecclesia, cui assignetur ultra domum et viridarium congrua in scutis 50 ex redditibus Abbatiae persolvendis, nisi Eius Archiepiscopus de re rogatus assensum praebat cessioni Capellaniarum, de quibus in articulo septimo et nono concordiae Marcelli,

(1) Quae inter ad rem praesentem quod attinebat, haec habebantur: — 6. La Parrocchia di S. Ruffino sarà riunita a quella di Marnacchia, ove il Parroco dovrà stabilire la sua residenza, ed i suoi confini saranno il Fosso Lago; 7. Il Fosso Vete Mastro e la Tenna nella parte di Levante, ed il Territorio di Monte Fortino da Ponente includerà la giurisdizione del Parroco di S. Martino; 8. La Città e la Porzione di territorio suburbano, che è inclusa tra il Tenna e la soppressa Parrocchia di S. Fortunato e della Madonna della Pieve, o sia Meta formerà la giurisdizione di un solo Parroco. La direzione di questa è affidata all' Arciprete, il quale verrà coadiuvato nella sola amministrazione de' Sacramenti ed assistenza ai moribondi da due Vicarii Curati perpetui, primo de' quali sarà il Vicario perpetuo del Capitolo, ed il secondo il Parroco Urbano di S. Ruffino; 9. Si dichiara, che resta illeso il diritto di decimare, come trovasi attualmente; 10. In questa convenzione non resta pregiudicato il diritto di patronato di nomina attivo verso coloro, che si trovano a possederlo; 11. Si dichiara che questa convenzione non avrà il suo effetto, finchè non sia ratificata dalla Podestà ecclesiastica e dai rispettivi Patroni per quella parte, che li riguarda. In ratifica delle quali cose alla presenza di sua Signoria Illma e Rma si è ognuno sottoscritto dichiarandosi pronto a redigere questo atto nelle forme canoniche e legali, rinunciando ad ogni eccezione e privilegio —.

quo in casu ab Abbate sint scuta viginti quinque dumtaxat persolvenda, esse confirmandam deputationem Capellani Curati ab Abbate pro tempore faciendam, et amovibilis ad eius nutum, qui curam animarum dependenter a Vicario Curato exerceat citra flumen *Tenna* in Ecclesia SS. Ruphini et Vitalis assignatis eidem congrua habitatione in domo Abbatiali ac stipendio scutorum viginti quinque ex redditibus Abbatiae praeter Capellaniam Perusini et Spagnolini, adimpletis Missis oneribus ac muneribus tam pro Vicario Curato, quam pro Capellano in concordia Marcelli recensitis, facto verbo cum Sanctissimo super omnibus - in *Firmana Capellaniae Curatae super conventionione die 1 Februarii 1840.*

87. Quum itaque ratio divisionis Paraeciarum intra et extra moenia Civitatis existentium perperam instituta perhiberetur, nec minus inordinate atque irregulariter facta finium designatio quoad Paraecias, quae intra Urbis moenia continebantur, atque nemo ex Parochis congruam scutorum centum haberet, Sacra Congregatio nedum novam territorii et reddituum divisionem permisit, sed etiam, duabus suppressis ex quinque Paraeciis, earundem unionem perpetuo indulsit, excepta Paraecia extra moenia Civitatis existenti, cuius unionem sic aequae principaliter mandavit, ut si augerentur reditus redintegrari ipsa deberet pro Incolis, qui ruri degabant in *Aquipendien. Unionis Paraeciarum die 23 Novembris 1850.*

88. Iamvero Urbs Aquipendii una cum eius agro contermino hominibus constabat sex centis nonaginta quinque supra ter mille. Universa autem Civitas in quinque Paraecias divisa erat, cuius tamen divisionis ratio perperam quidem instituta videbatur, quum Parochus alius nimio, fere nullo autem alius premeretur animarum onere. Nam qui secundum inter Cathedralis Dignitates locum obtinebat Archipresbiter praeerat Paraeciae, cui nomen S. Sepulchri, eaque animas complectebatur 1467. Paraecia, quae a S. Victoria virgine et martyre nuncupabatur, animas habebat 953; quae a S. Michaeli Archangelo, vulgo *del mercato*, animas numerabat 519; quae a S. Laurentio martyre animas recensebat 531; quae denique duo-

rum millium circiter intervallo ab Urbe aberat, et a S. Michaeli Archangelo nomen assumebat, animabus constabat 221. Nec minus inordinate atque irregulariter facta finium designatio quoad Paraecias, quae intra Urbis moenia continebantur. Altera namque universam Urbis longitudinem percurrerebat; altera penitus exiguis circumscribebatur finibus; tortuosas altera conficiens sinus terminos alienae Paraeciae invadebat. Ad earundem autem Paraeciarum proventus quod pertinebat, tenues quidem hi erant, ut Pastorum substantiationi congruae minime sufficere putarentur. Detractis siquidem omnibus oneribus, ita conficiebatur cuiusque Paraeciae census: Paraecia S. Sepulchri habebat scuta 84 79 <sup>1</sup>/<sub>2</sub>; Paraecia S. Laurentii scuta 49 77; Paraecia S. Victoriae scuta 95 85; Paraecia S. Michaelis Archangeli scuta 74 15; Paraecia S. Michaelis extra moenia scuta 87 15. Quamobrem quod alias Clerus Municipisque animo iam volutaverant, incommodis nimirum, quae ex huiusmodi inaequalitatibus obvenire poterant, prospicere, inde arrepta vacationis occasione duarum ex dictis Paraeciis, scilicet S. Michaelis Archangeli *del Mercato* et S. Victoriae, propositum studio omni pandiderunt de nova ineunda Paraeciarum circumscriptione, praevia earundem ad ternarium numerum reductione, iuxta formam, quam Sacrae Congregationi exhibuerunt, ut ab eadem adprobaretur. Nam Paraeciarum finibus ea ratione constituendis, redditibusque cuique attribuendis, animarum quidem aequiorem inter Pastores partitionem adiciebant; per quam Ecclesia S. Sepulchri animabus constans 1467 deprimebatur ad numerum 1307; Ecclesia S. Victoriae ex animabus 957 evehebatur ad 1170; Ecclesia demum S. Laurentii ex animabus 531 augebatur ad numerum 1202. Episcopus votis Civium favit, quum huiusmodi suppressio ac unio nullum Populo incommodum et spirituale damnum Paraeciarum diminutione obveniret, imo necessitas atque utilitas id urgere videretur, quin aliter Parochorum congruae consuli potuisset. Insuper Episcopus censuit, consulendum esse Sanctissimo pro dispensatione a lege concursus, cui subiiciendus esset Parochus suppressae Parochiae S. Michaelis extra moenia ad alteram vacantem S. Victoriae transferendus,



cum de Parocho S. Michaelis amplissimum ipse praeberet testimonium, tum quoad scientiam, tum quoad prudentiam et morum honestatem, adeo ut nemo inter Clerum Civitatis et Diaecesis eo dignius existimaret, unde id suadere posse videbatur, ut EE. PP. ad gratiam redderentur liberales.

89. His itaque perpensis, propositis dubiis: - I. An et quomodo sit locus unioni Paraeciarum in casu etc. *Et quatenus affirmative*. II. An et quomodo probanda sit divisio tum territorii, tum reddituum in casu? III. An consulendum sit Sanctissimo pro dispensatione a lege concursus in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative in omnibus iuxta votum Episcopi et iuxta modum, nimirum ut unio Paraeciae S. Michaelis extra moenia fiat aequae principaliter, ita ut, si augeantur redditus, redintegraretur ipsa pro incolis, qui ruri degunt, facto verbo cum Sanctissimo. Ad secundum, Affirmative iuxta votum Episcopi, facto verbo cum Sanctissimo. Ad tertium, Affirmative - *in Aquipendien. Unionis Paraeciarum die 23 Novembris 1850.*

90. Non aliter vero unio Parochialium permittenda, nisi aliis ordinariis mediis deficientibus *in Firmana Capellaniae Curatae super conventionem die 2 Martii 1839 §. Agitur.*

91. Quamobrem locus non est unioni Ecclesiarum parochialium, quando alio modo spiritualibus Populi necessitatibus consuli potest, scilicet vel per constitutionem Capellani, vel per constructionem domi parochialis, ubi Parochus residere debeat *in Pisaurum. die 11 Ianuarii 1744.*

92. Siquidem quum S. Sophiae Ecclesia extra Pagum Gradariae et intra eius territorii fines esset solo pene aequata, aedificata fuit altera Ecclesia sub eadem invocatione intra Pagum, ubi aderat Ecclesia parochialis S. Ioannis. Populus itaque, qui rure habitabat, ob viarum asperitatem et quia portae Gradariae claudebantur, Parocho pene destitutus videbatur, unde pueri et adolescentes fidei rudimenta ignorabant, et adulti illum paschali tantum tempore visebant. Qua de

re Populus duas Parochiales illas uniendas rogavit, ea conditione, ut, facta reddituum separatione, dos constitueretur antiquae suburbanae Ecclesiae S. Sophiae et ampliata servaretur, nec non aedes parochiales extruerentur. Episcopus, cui pluries a Sacra Congregatione iniunctum fuerat, ut super animarum servitiō ac Parochi residentia provideret, censuit, locum esse unioni constituendo Rectorem in antiqua Ecclesia S. Sophiae, qui Populo inserviret, et restaurando etiam Ecclesiam et domum parochialem expensis Ecclesiarum, quae uniri debebant. Nam ex unione dirimebantur lites, quae inter Archipresbiterum S. Sophiae et S. Ioannis exardescere ut antea poterant. Insuper facta duarum Ecclesiarum unione, et dato novo Rectore Ecclesiae S. Sophiae, quae extra Gradariae Pagum erat, Rector, intra Parochiae fines habitans, munus suum diligenter implere poterat. Praeterea utilitas accedebat, quae universis hominibus Gradariae et territorii obvenire poterat, si e redditibus novae Archipresbiteratus Ecclesiae annua portio scutorum 50 deduceretur, ut duo optimae spei adolescentes in Seminario alerentur. Demum Populus auctus erat, adeoque locus erat aedificationi novae Ecclesiae. Nec ulli hac unione detrimentum inferebatur; non Ecclesiis, cum peteretur unio aequae principalis, nec derelingeretur Ecclesia S. Ioannis, sed alicui Sodalitio tradenda esset, a quo servitium omne praestari poterat; non Populo Gradariae, qui, si eousque duos habuit Rectores, duos quoque habiturus erat deinceps, Archipresbiterum scilicet et Oeconomum seu Vice-Curatum ab eodem retinendum, ut Episcopus proponebat; non denique Datariae Apostolicae, nam uti prius conferre poterat utrasque parochiales Ecclesias, Archipresbiteralem et Rectoralem, ita poterat deinceps et novam Rectoralem S. Sophiae seu *della Pieve vecchia*. His tamen non obstantibus, proposito dubio: - An sit locus unioni et respective dismembrationi in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative, et scribatur Episcopo iuxta instructionem (1) - *in Pisaurum. die 11 Ianuarii 1744.*

(1) Instructio fuit, ut Episcopus suum sensum ac iudicium perferat, num magis expediat, quod constructa extra Gradariam sufficienti habitatione expensis Archipresbiteri S. Sophiae deputetur Capellanus, eiusdem Archipresbiteri sumptibus manutenendus, qui iugiter ibidem pro Populi commoditate resideat, sive potius Archipresbiter in

93. Unde Sacra Congregatio mandavit quidem, ut in loco Paraeciae, quae alteri unita reperiatur, constitueretur Capellanus curatus, sed haud declarare censuit, locum esse dissolutioni unionis et erectioni novae Paraeciae, nisi prius causae legitimae demonstrarentur in *Placentina Divisionis Parochiarum unitarum die 13 Aprilis 1726 die 10 Iulii 1728 et die 26 Novembris 1785.*

94. Enimvero ab anno 1628 unus idemque Parochus binas administrabat Paraecias, alteram S. Mariae loci Ritorti, alteram S. Michaelis loci Rompegii; sed, sequuta harum Parochiarum vacatione, homines Villarum Silvae et Retorti frustra institerunt penes Episcopum pro separatione suae antiquae Parochialis S. Mariae ab altera S. Michaelis. Recursu itaque ad Sacram Congregationem interposito, contenderunt, esse locum dissolutioni unionis, et restitutioni omnium reddituum ad Ecclesiam S. Mariae spectantium, et applicandorum pro substantiatione separati Rectoris. Supponebant enim, unionem processisse ex parvo habitantium numero in Villis Retorti et Silvae et ex reddituum insufficientia; sed in praesens tercentum degabant homines in dictis Villis, et ipsi parati erant ad augendam summam necessariam annum pro substantiatione Rectoris, quatenus bona Parochiae non sufficerent. Et eo fortius, cum sustinerent, unionem fuisse ac esse aequae principaliter, quin unus Rectori cuncta, quae erant agenda, explere posset. Iusuper inter utramque Ecclesiam intercedebat flumen Nuriæ latitudinis cannarum 41 et palmorum 4, quod aliquando adeo intumescebat, ut illud homines transire non possent, qua de causa factum erat, ut aliquando nonnulli sine Sacramentis decederent, nec die festo satisfecerint praecepto de Missa audienda; et licet tam ab Episcopis, quam a Commissariis demandata fuerit retentio et manutentio pedagii super flumen, id tamen nunquam potuit obtineri, ex quo vel propter fluminis latitudinem trabes adeo longae reperiri non poterant, quae pro transitu sufficerent, vel quia, cum trabes ab impetu fluminis adspartarentur, inutile remanserant pedagii reme-

dium. E contra Sacerdos Ioannes Zazzera, qui iam praefatas Paraecias obtinuerat, excepit, non esse locum dissolutioni unionis, quia una Ecclesia distabat ab alia per spatium unius milliarii, quia flumen intermedium, si aliquando tumescebat, poterant homines ire et redire, dummodo pedagium iuxta regulas artis fieret et conservaretur. Et in eo quod attinebat ad eos, qui decederent sine Sacramentis, dixit, eos fuisse tres aut quatuor, qui sic mortui erant spatio annorum quadraginta; item ignorari, an id contingerit ex eorum obitu repentino vel ex exaggerata difficultate flumen transeundi; atque id non contigisset, si Villarum homines aptum pedagium, prout erant obligati, fecissent.

95. His interim perpensis, propositis dubiis: — I. An sit locus dissolutioni unionis Ecclesiae parochialis Villarum Retorti et Silvae ab altera Ecclesia parochiali Villae Rompeggi, sive potius servanda sit unio in casu etc. *Et quatenus affirmative ad primam partem.* II. An modernus Parochus Ecclesiae Rompeggi teneatur ex nunc restituere omnes redditus alterius Ecclesiae parochialis dictarum Villarum Retorti et Silvae pro substantiatione novi Rectoris in casu etc. —, Sacra Congregatio die 13 aprilis 1726 respondit: — Capellanus Curatus pro nunc constituatur in Ecclesia S. Mariae loci Retorti expensis Parochi, et scribatur Episcopo iuxta instructionem —. Hinc in Literis ad Episcopum datis iniunctum ei fuit, ut curaret confici descriptionem iudicalem latitudinis fluminis, atque exponeret quantitatem reddituum utriusque Ecclesiae, et an homines Silvae et Retorti sese paratos exhiberent supplere ex propriis pecuniis id, quod eo casu deesset congruae Parochi substantiationi, et an ipsi contenderent, sibi reservari ius praesentandi Parochum in eorum Ecclesia deputandum. Episcopus transmisit typum et iudicalem descriptionem latitudinis fluminis, nec non relationem Periti super quantitate reddituum utriusque Ecclesiae. Repropositis vero dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio die 10 iulii 1728 respondit: — Dilata, et scribatur Episcopo iuxta instructionem —. Perquisita subinde fuit, sed non reperta in Registro Epi-

domo parochiali per eum pariter extruenda suam ipse figat residentiam, *ceu videre est in Reg. Litt. lib. 29 die 11 Ianuarii 1744.*



stolarum illius anni haec alia instructio. Ceterum probabile admodum videbatur, quod Sacra Congregatio ab Episcopo iterum instrui de iis expetiverit, quibus Episcopus nondum fecerat satis veluti in mandatis habuerat, scilicet tum super supplemento congruae assignandae in casu dissolutionis unionis, tum super iure praesentandi. Ex illa die Causa siluit: sed homines Villarum Retorti et Silvae post longam temporis fugam, veluti exporrecti, antiquam resumpserunt postulationem, cum ex interim deputatione Capellani Curati, qui semper mercenarius, non pastor erat, suppleri non posset spiritualibus eorum indigentibus. Repropositis tamen iisdem dubiis, Sacra Congregatio rursus respondit: — Dilata, et scribatur Episcopo iuxta instructionem — *in Placentina Divisionis Parochialiarum unitarum die 26 Novembris 1785.*

96. Si igitur spirituales Parochianorum indigentiae urgeant, in Paraecia unita apponendus est Vicarius, qui ibidem diu nocturne resideat, cum assignatione congruae taxandae ab Ordinario; quandoquidem quum Ecclesiae parochiali S. Mariae de Praetorio nuncupatae, quae a multo tempore unita asserebatur capitulari Mensae Ecclesiae Collegiatae S. Andreae Terrae Emporii, latente dictae unionis documento, deserviri consueverit quoad curam animarum a Vicario amovibili, quin ibidem resideret ob congruae deficientiam, sed Parochiani, qui conflabant numerum animarum 128, attenta distantia a Parochiali duobus circiter milliariis interfluente Arno fluvio, hiberno tempore non leviter extumescente, et interclusis per nocturnas horas eiusdem Terrae ianuis, institerint pro declaratione dissolutionis praetensae unionis, proposito dubio: — I. An sit locus dissolutioni unionis? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad primum, Capitulum apponat Vicarium cum assignatione congruae taxandae ab Archiepiscopo, quique Vicarius teneatur residere diu nocturne in Paraecia S. Mariae de Praetorio — *in Florentina Dissolutionis die 13 Aprilis 1709 lib. 59 Decretorum.*

97. Ceterum Beneficiorum unionem inter res odiosas recedendam esse, unanimis est Canonistarum sententia, Fagnan. in Cap. *Expositi* de Praeb. n. 19, Turricell. de union. Benef. quaest. 882 n. 2, Card. De Luc. de Be-

nef. disc. 19 n. 23 in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Beneficiorum.*

Item in *Cracovien. et Gnesnen. Unionis die 21 Ianuarii 1786 §. Huic; in Caven. Unionis die 23 Aprilis 1831 §. At; in Tiburtina Unionis Paraeciarum die 26 Novembris 1836 §. Hactenus; in Firmana Capellaniae Curatae super conventionem die 2 Martii 1839 §. Agitur; in Aquipendien. Unionis Paraeciarum die 24 Augusti 1850 §. Facta; in Asculana Visitationis sacrorum Liminum die 3 Martii 1855 §. Haec.*

98. Imo odiosae maximae sunt Parochialium suppressiones divisiones et uniones, quia iuxta Concilium Tridentinum in cap. 5 sess. 25 de reformatione — illis, quae bene constituta sunt, contrariis ordinationibus non detrahendum —: merito hinc Lotterius de re Benef. lib. 1 quaest. 28 n. 1 inquit: — Quae alterant Ecclesiarum statum praesertim Curatarum, sive collegiales sint, sive simplices, tria sunt sectio seu dismembratio suppressio et unio — *in Aquipendien. Unionis Paraeciarum die 24 Augusti 1850 §. Facta.*

99. Hinc nunquam permittitur, nisi ex magna et necessaria causa; quae in duobus consistit designatis ab Honorio III in Cap. *Exposuisti* 33 de Praebendis, ubi respondens Episcopo Vesprimensi sic habet: — si evidens necessitas vel utilitas exigit, Praebendas Ecclesiae tuae poteris de Capellis in perpetuum annectendis eisdem augmentare, reservata tamen congrua Capellarum Presbiteris portione — *in Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Beneficiorum.*

100. Quare Concilium Tridentinum advertens, Ecclesiarum et Beneficiorum uniones antea factas non tam utilitatem spectavisse, aut necessitatem ipsarum Ecclesiarum, quam Personarum magis favorem et commodum, ut hisce malis remedium aliquod afferret, ita statuit in sess. 7 cap. 6 de reformatione: — Uniones perpetuae a quadraginta annis circiter factae examinari ab Ordinariis, tamquam a Sede Apostolica Delegatis, possint; et quae per subreptionem vel obreptionem obtentae fuerint, irritae declarentur. Illae vero, a dicto tempore citra concessae, nondum in toto, vel in parte sortitae sunt effe-

ctum, et quae deinceps ad cuiusvis instantiam fient, nisi eas ex legitimis aut alias rationabilibus causis coram loci Ordinario, vocatis, quorum interest, verificandis, factas fuisse constiterit, per subreptionem obtentae praesumantur, ac propterea nisi aliter a Sede Apostolica declaratum fuerit, viribus omnino careant — in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Quare.*

101. Unde ex Decreto Concilii Tridentini in cap. 13 sess. 24 non solum prohiberi videtur unio, quae omnimodam tituli extinctionem importet, sed etiam unio reddituum diminutionem praeseferens, ut proinde vi eiusdem Decreti nulla pars fructuum, quantumvis minima, in praeiudicium Ecclesiae parochialis uniri permittatur, ut notat Garz. de Benef. part. 12 cap. 2 n. 87, Ricc. in prax. for. eccles. part. 1 resol. 393, Barbos. de iur. eccles. univ. lib. 3 cap. 16 n. 33, Rot. coram Crispo dec. 59 n. 6 in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Nihil.*

102. Multum tamen interest ad effectum unionis inquirere, an Beneficium, quod alteri uniri postulatur, simplex sit, nullumque habeat, excepta celebratione Sacrorum, onus aliud personale adnexum, vel potius ex Beneficiis Curatis aliisque, quorum possessor ad obeunda aliqua specialia Ecclesiae munia obstringitur. Unioni Beneficiorum primi generis facilius annuitur, quam si res sit de illis secundi generis. Beneficia simplicia Concilium uniri permittit ad succurrendum Cathedralibus Ecclesiis, cuius adeo tenues sint redditus, ut Episcopali dignitati minime respondeant, vel Ecclesiis parochialibus, cuius fructus ita sint exigui, ut debitis oneribus subeundis impares comperiantur, quemadmodum habetur ex sess. 24 cap. 13, vel ad augendas tenues Praebendas Cathedralium Ecclesiarum, aut insignium Collegiatarum sess. 24 cap. 15, vel demum ad perficiendam Seminariorum erectionem sess. 23 cap. 18 de reformatione in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Multum.*

103. Verum, dum egit de Beneficiis Curatis, aliter plane Tridentina Synodus loquuta est, et nonnisi ex gravi causa illarum unionibus assentiri visa est. Nam in sess. 24 cap. 13 ne per Romanum Pontificem, vel ad tempus dumtaxat, provideri posse decrevit de

Beneficiis Curatis Episcopos, qui fructuum subventionem pro Diaecesis suae calamitatibus ac reddituum tenuitate indigerent in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Verum.*

104. Qua de re vigore Concilii in cap. 13 sess. 24 de reformatione possunt ab Episcopo revideri uniones Parochialium factae a Papa ad instantiam partis per biennium ante publicationem Concilii in forma gratiosa cum derogatione regulae de committendis ad partes unionibus, vocatis, quorum interest in *Taurisina mense Iunii 1586 lib. 4 Decretorum pag. 160.*

105. Non ambigitur autem, vehementes illas causas, quae probari debent, cum ab Episcopis unio Beneficiorum fiat, non requiri in unionibus Beneficiorum, quae fiant a Summo Pontifice, iuxta cognotissimam Abbatis doctrinam in Cap. *Sicut unire* de excess. Praelat. n. 8, quam communi consensu sequuti sunt Interpretes, ut, cum unio Parochialis a Summo Pontifice facienda sit, satis sit iustam aliquam causam proponi, cum non desint, qui putant, nullam requiri in *Pisauren. die 14 Decembris 1740 §. Non.*

106. Alias nec standum esse videtur Episcopi voto et assertioni tamquam non innixae certae probationi causae, quae ex mente Concilii Tridentini plenissima requiritur, Turricell. de union. cap. 10 n. 2, Barbos. de iur. eccles. lib. 3 cap. 16 n. 51, Rot. coram Caprara dec. 468 n. 13 in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Quae.*

107. Hinc legitime et concludenter probari debet iusta unionis causa, Monacell. part. 1 tit. 2 form. 7 n. 1, et part. 2 tit. 16 form. 9 n. 7, Rot. in Recent. dec. 318 n. 8 part. 5, et dec. 175 n. 5 coram Celso in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Quae.*

108. Quandoque tamen fides praestanda esse videtur Episcopo, qui a summo Pontifice interrogatus Beneficiorum unioni assentitur, et veras testatur causas, quae ad illam obtinendam proferuntur, Garz. de Benef. part. 12 cap. 2 n. 121, Barbos. ad Concil. Trid. sess. 7 cap. 6 n. 13, Antonell. de regim. Eccles. lib. 3 cap. 8 n. 27, Rot. coram Crispo dec. 190 n. 8 in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Nihil.*



109. Itaque Ecclesia parochialis haud censetur separata ab Ecclesia Matrici, nisi id luculenter probetur *in Novarien. Expositionis Venerabilis et Processionis die 10 et die 24 Maii 1710 et in Novarien. Iuris parochialis die 30 Augusti 1710 lib. 60 Decretorum.*

110. Siquidem – supplicantibus humiliter apud hanc Sacram Congregationem Populo et Hominibus locorum Villae et Solcii nuncupatorum degentibus sub Ecclesia parochiali S. Georgii Novariensis Diaecesis, quatenus facultas fieret moderno Parocho praedictae Ecclesiae aliisque in ea successoribus peragendi expositionem Venerabilis et processionem qualibet tertia dominica cuiuslibet mensis, ad effectum tollendi dissensiones inter eos et Populum Lesiae, et removendi difficultatem accedendi ad propriam Parochiam, requisitus fuit Episcopus desuper informare, qui retulit, in Oppido Lesiae Verbani Lacus consistere binas Ecclesias Curatas, in quarum prima, quae dicitur maior sub invocatione S. Martini, binos adesse Portionarios Curatos; in altera vero sub titulo S. Gregorii sita in ea Oppidi parte, quae dicitur Villa, itidem adesse Curatum, qui communiter Villa et Solcii Curatus appellatur, omnesque tres Curatos aequis portionibus habere ius decimandi in territorio Lesiae et Solcii. Ulterius inquit, in Ecclesia S. Martini privative haberi fontem baptismalem, inibique tantummodo peragi functiones omnes parochiales a Dominica Palmarum ad totum Sabbatum Sanctum, in eaque decantari Missam Dominica tertia cuiuslibet mensis et fieri processiones per annum consuetas, ad easque teneri accedere Parochum S. Georgii. Viceversa prosequitur informans, non licere Parocho S. Georgii Sanctissimam Eucharistiam exponere in sua Ecclesia, nec processiones facere extra Ecclesiam, nec cereum paschale, nec novum ignem benedicere, quamvis vere retineat in sua Ecclesia Sacram Synaxim et Sacra Olea, pro maiori commoditate sui Populi. Nihilominus, subdit Antistes, de separatione Parochialis S. Georgii, nec adesse motiva pro separatione facienda, cum in ea Ecclesia Populus habeat Curatum, qui Sacramenta ministrat. Ex his colligit Praesul ipse, supradictam instantiam non qui-

dem Populi, sed Parochi S. Georgii existere, ut ab antiqua subiectione pro aliquibus functionibus in Matrici Ecclesia S. Martini peragendis se eximat, idque multis exemplis transacto tempore subsequutis comprobatur. Tandem addit Relator, usque de mense octobris proxime praeterito communicasse Oratorum preces memoratis binis Curatis et Communitati Lesiae, et Partium hinc inde Advocatis auditis, eisdem ad sua iura paranda et transmittenda terminum unius mensis impertiisse, nihilominus nunquam documenta et iura Curati et hominum Villae et Solcii fuisse deducta, quamvis iterum fuissent requisiti de mense decembris effluxo, quibus rursus novum terminum de mense martii adhuc elapsum sese indulsisse inquit; quapropter censet, eorum instantiam esse reiiciendam, prout latius ex eius informatione in Summario danda. Hinc hodie tam praememorati bini Curati Ecclesiae Matricis S. Martini Lesiae, quam eiusdem Oppidi Communitas et Homines ad perimenda dissidia, quae iugiter exardescunt inter eos Populos, humiliter postulant ab EE. VV. ex deducendis declarari: – An et quomodo in praemissis sit consulendum in casu etc. –, Sacra Congregatio responsum dedit: – Dilata, non retardata interim executione Decretorum Ordinarii –; et in decisis fuit perstitum subinde *in Novarien. Expositionis Venerabilis et Processionis die 10 et die 24 Maii 1710 lib. 60 Decretorum.*

111. Quoniam vero latius controversiae cardo in eo vertitur, quod Curatus Ecclesiae S. Mariae tamquam Matricis praetendat habere subiectam et filialem praefatam Ecclesiam S. Georgei, cuius quidem Curatus versa vice contendit, suam Ecclesiam esse separatam et independentem a dicta Ecclesia S. Martini, idecirco noviter inter Partes concordatum fuit infrascriptum dubium, quod porro nunc proponitur, Partibus ipsis monitis, ut, praevia reassumptione folii praemissa die distributi, ex utrinque deducendis dignentur EE. VV. resolvere: – An constet de separatione Ecclesiae S. Georgii ab Ecclesia Matrici S. Martini Oppidi Lesiae in casu etc. –, Sacra Congregatio respondit: – Negative – *in Novarien. Iuris parochialis die 30 Augusti 1710 lib. 60 Decretorum.*

112. Idcirco nisi luculenter de legitimis constet causis, quibus Episcopus unionem duarum Ecclesiarum parochialium explevit, Sacra Congregatio mandat, exquirendam esse meliorem informationem *in Asten. Unionis die 16 Ianuarii 1717 lib. 67 Decretorum.*

113. Iamvero - in Castro Alferii sub eisdem tecto duo aderant Beneficia cum cura animarum, unum Archipresbiteratus nuncupatum sub titulo S. Petri de Lizzano, alterum sub titulo S. Petri de Cassano; et in usu erat, ut per alternas hebdomadas Rectores duorum Beneficiorum seu Parochi functiones parochiales exercerent. Defuncto anno 1705 Parocho tituli S. Petri de Lizzano, nomine Baronis et Communitatis dicti Castri petita fuit unio dictorum duorum Beneficiorum, tum ratione tenuitatis eorum reddituum, tum ob dissidia dictorum Rectorum, quae in causa erant, ut cultus divinus administratio Sacramentorum et Populi cura negligeretur. Episcopus, confecto processu super allatis causis, et accedente consensu Capituli, ad unionem devenit Parochiae vacantis S. Petri de Lizzano alteri Parochiae S. Petri de Cassano possessae a Ioanne Thoma de Rolandis, cum obligatione tamen retinendi in perpetuum Vice-Curatum ab Episcopo deputandum. Nunc ipsa Communitas Castri Alferii praetendit, dictam unionem uti sine legitimis causis factam nullius esse momenti, ideoque ab EE. VV. irritandam et abolendam, praecipue quia utraque Parochia sufficientes habeat redditus pro congrua et honesta sustentatione sui Rectoris, cum iuxta nonnullorum Testium depositiones annui fructus certi et incerti ad scuta centum viginti monetae Romanae ascendant, quamvis Testes examinati in processu unionis in summa tantum scutorum octuaginta esse deponant. Quo vero ad dissidia Rectorum et mala et scandala, quae ex illis provenire possunt, adducit, alio magno et opportuno et iuridico remedio esse providendum. Verum praecipue Communitas negat, consensum dictae unioni praestitisse, pluresque Testium fides hinc inde a Partibus informantibus in Summario exhibentur, et summae erit EE. PP. sapientiae dispicere: - An asserta unio duarum Parochialium, de quibus agitur, facta per Episcopum sustineatur in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum

dedit: - Dilata, et pro meliori informatione - *in Asten. Unionis die 16 Ianuarii 1717 lib. 67 Decretorum.*

114. Hinc attentis peculiaribus rerum circumstantiis, Sacra Congregatio primum censuit, servandum esse Decretum Episcopi pro unionem Cleri loci gubernio et servitio trium Ecclesiarum parochialium earumque animarum cura ad unum tantum ex Parochis praeservata, adeoque alios se denominari ac subscribi non posse Parochos nec stolam in processionibus deferre nec praecedentia potiri, sed dein mandavit, ut coadiuvarentur probationes ac documenta formiter extraherentur *in Policastro. Iurium parochialium die 29 Maii et die 7 Augusti 1745.*

115. Siquidem deficientibus Sacerdotibus in Oppido Camerotae, in quo numerabantur quinque parochiales Ecclesiae, eveniebat, ut ii Clerici iique Sacerdotes, qui singulis parochialibus Ecclesiis adscripti erant, ut ea, qua maxime posset, digniori ratione cultus praestaretur, una simul omnes convenire cogerentur, et nunc in una, nunc in altera Ecclesiarum illarum divina officia et sacras functiones agere: Distributio Ecclesiarum in orbem erat, sed redditus earum vestes ornamenta omnisque sacra suppellex suae erant Ecclesiae, atque ita cum distinctae essent singularum Ecclesiarum mensae, aequum esse non poterat omnium compendium assiduus Clericorum Sacerdotumque querelis, quod cum aequale esset onus chori et divinatorum officiorum et adjuvandi Parochum in cura animarum, inaequale tamen esset stipendium et lucrum, quod ab inaequalibus Ecclesiarum redditibus obveniebat. Hinc Episcopus Sanctonius ad huiusmodi incommoda e medio tollenda anno 1619 decrevit, servandam deinceps esse eandem methodum sacra omnia divinaque agendi singulis annis in aliqua ex tribus amplioribus et aptioribus Ecclesiis, quae eo anno habenda esset uti Ecclesia Mater et unica, ac si nullae aliae in Oppido essent parochiales Ecclesiae, ideoque sacram omnem aliarum Ecclesiarum suppellectilem ad ornamentum et usum annalis illius Ecclesiae Matris transferri voluit, et illi Clerum integrum adscriptum censi, atque ex omnibus omnium Ecclesiarum parochialium redditibus unam fieri mensam communem, ut unus erat Clerus, unum



Capitulum. Vetuit autem, ne eo anno in aliis Ecclesiis ecclesiastica Sacramenta ministrarentur, sed tantum earumdem Ecclesiarum custodiam iis attribuit Sacerdotibus, qui primum illis erant adscripti. Dum itaque duo Sacerdotes duarum Ecclesiarum custodes Franciscus Antonius Pristerius et Ignatius Sansiverius sese Parochos illarum Ecclesiarum dicebant et parochialia munera exercere volebant et sibi asserebant ius stolam deferendi, contendebantque aliis senioribus Sacerdotibus praeesse illosque praecedere, Archipresbiter, qui se faciebat unum totius Oppidi Parochum, et Clerus omnis Sacram Congregationem adierunt, ut duos illos Sacerdotes compesceret, et servari mandaret Decretum ab Episcopo Sanctonio latum, quod longa centenarii temporis observatione confirmatum dicebant. Propositis itaque dubiis: — I. An servari debeat Decretum Episcopi Sanctonii factum in sacra visitatione anni 1619 pro unione Cleri Terrae Cameroetae gubernio et servitio trium Ecclesiarum parochialium, earumque animarum cura ad solum Archipresbiterum curatum eiusdem Terrae praeservata in casu etc. *Et quatenus affirmative.* II. An Presbiteri, quibus pro observantia dicti Decreti committi solet custodia duarum Ecclesiarum iis annis, quibus in eisdem non celebrantur divina officia nec Sacramenta administrantur, prohiberi debeant se denominari ac subscribi Parochos ac in eis munia parochialia exercere absque licentia et consensu Archipresbiteri in casu etc. *Et quatenus affirmative.* III. An sit prohibendum iisdem Presbiteris delatio stolae in processionibus ac praecedentia super ceteros antiquiores in casu etc. —, Sacra Congregatio die 29 maii 1745 respondit: — Ad primum, Affirmative. Ad secundum, Affirmative. — Ad tertium, Affirmative. — Repropositis vero dubiis sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Dilata, et coadiuventur probationes, et extrahantur partitae, citata parte — in *Policastren. Iurium parochialium die 7 Augusti 1745.*

116. Quum vero Parochus a viginti duobus annis duas Parochiales prout eius Antecessor a Sede Apostolica obtineret, sed Episcopus illegitimam declarans huiusmodi re-

tentionem seu unionem, unde Parochus recursum interposuit ad Sacram Congregationem, alteram ex illis Parochialibus cum alia contigua unierit, ac institerit penes eandem pro executione huiusmodi Decreti unionis, Sacra Congregatio resolvit, illud non esse exequendum in *Sulmonen. Parochialium die 2 Maii et die 13 Iunii 1711 lib. 61 Decretorum.*

117. Enimvero — cum modernus Episcopus in visitatione peracta de anno 1709 compere-rit, Antonium Saccocciam retinere simul duas Ecclesias parochiales, alteram nempe sub titulo S. Blasii, alteram vero sub invocatione S. Agathae, innixus dispositioni Sacri Concilii Cap. 17 sess. 24 de reformatione, citavit possessorem praedictum ad docendum de titulo dictae retentionis, alias videndum sibi praefigi terminum sex mensium ad eligendum alterutram, quibus elapsis, videndum dictas Parochiales provideri tamquam vacantes. Ab hac citatione seu Decreto recursum habuit antedictus Antonius ad hanc Sacram Congregationem, et sub eo motivo, quod ab hinc viginti duobus annis et ultra pacifice possederit praefatas Parochiales, praeviis Apostolicis Literis provisionis in forma *dignum* executis a Vicario Generali tunc temporis per obitum Clementis Ambrosii sui Antecessoris, quem pariter usque de anno 1660 asseruit easdem Parochiales pacifice possedisse, humiliter rogavit declarari, nihil desuper esse innovandum. Requisitus de more Episcopus informare retulit, verum esse Oratorem ab anno 1686 obtinuisse a Dataria Apostolica Literas provisionis, sub eo tamen supposito, quod primodictae duae Ecclesiae essent unica Ecclesia parochialis cum duobus titulis, iuxta tenorem dictarum Literarum, quem exaravit hiscie verbis: « Cum itaque postmodum parochialis Ecclesia S. Blasii et S. Agathae, quam quondam Clemens de Ambrosio ipsius Ecclesiae Rector, dum viveret, obtinebat etc., vacaverit, nullusque de illa praeter Romanum Pontificem disponere potuerit etc., Ecclesiam praedictam etc. eidem Antonio auctoritate nostra conferas etc., eundem Antonium etc. in corporalem possessionem dictae Ecclesiae »; ac earumdem vigore reportasse dictum Antonium a Curia Episcopali Decretum immissionis in possessionem illarum cum

expressiva duarum Parochialium S. Blasii et S. Agathae, non obstante quod in Literis Apostolicis fuerint expressae sub unica Parochiali; atque adeo eundem Oratorem allegasse, sed non iustificasse titulum praetensae unionis, quam ceteroquin inquit Relator excludi, ex eo quod dictae Parochiales sint distinctae separatae et longe inter se distantes, ac propterea iam nuper decrevisse in actu visitationis unionem alterius dictarum Parochialium, illius nempe S. Blasii cum alia S. Sylvestri ibi contigua; quapropter exoravit pro exequutione eiusdem Decreti unionis, uti fusius ex eius relatione in Summario danda.

118. Proposito autem termino unius mensis tam Promotori Fiscali, quam ipsi Oratori ad deducenda eorum iura in hac Sacra Congregatione, eoque elapso, concordatum fuit infrascriptum dubium, quod ex hinc inde deducendis a Partibus monitis est sapienter resolvendum ab EE. VV.: - An Decretum unionis Ecclesiae parochialis S. Blasii Ecclesiae parochiali S. Sylvestri per Episcopum Sulmonensem in sacra visitatione factum sit exequendum in casu etc. -, Sacra Congregatio die 2 maii 1711 responsum tulit: - Dilata ad secundam omnino -; ac mox respondit: - Negative - in *Sulmonen. Parochialium die 13 Iunii 1711 lib. 61 Decretorum*.

119. Certum hinc est, unionem faciendam esse, servatis servandis, nec sufficere solam Episcopi vel Praelati assertionem in *Novarien. Unionis die 26 Novembris 1736 §. Synodus*.

120. Nam Concilium Tridentinum in cap. 6 sess. 7 de reformatione iussit, uniones faciendas esse ex legitimis et rationabilibus causis - coram loci Ordinario, vocatis quorum interest, verificandis -; aliter - per subreptionem obtentae praesumantur -, et - viribus omnino careant - in *Firmana Unionis die 23 Februarii 1782 §. Contendit*.

121. Qua de re inter solemnitates, quae in unione Beneficiorum sunt servandae, duae potissimum recensentur in Reg. 22 Cancellariae: - Item voluit, quod petentes Beneficia ecclesiastica aliis uniri, teneantur exprimere verum annum valorem secundum communem aestimationem tam Beneficii uniendi, quam illius, cui uniri petitur, alioquin unio non

valeat; et semper in unionibus commissio fiat ad Partes, vocatis, quorum interest -. Postremam hanc cautelam demandavit etiam Synodus Tridentina sess. 7 cap. 6 de reformatione praescribens, ut legitimae aut alias rationabiles unionis causae coram loci Ordinario, - vocatis, quorum interest -, verificentur in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Ad*.

122. Praeterea in perficiendis Ecclesiarum parochialium unionibus inter solemnitates requisitas et illa connumeratur a Doctoribus, ut vocetur et audiatur Plebs Ecclesiae parochialis; si de facto se opponit unioni: iustam enim aliquam potest causam allegare, ob quam ad unionem deveniri non expediat in *Asculana Visitationis sacrorum Liminum die 3 Martii 1855 §. Haec*.

123. Unde in uniendis Ecclesiarum parochialium audiendus est Populus, cuius plurimum interest idoneum habere Pastorem, Barbos. ad Concil. Trid. cap. 5 sess. 21, Rigant. ad Reg. 22 Cancell. n. 60 et 61, Rot. coram Crispo decisis. 59 n. 13 in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Animadverterunt*.

Item in *Asculana Visitationis sacrorum Liminum die 3 Martii 1855 §. Haec*.

124. Idcirco licet ad validitatem unionis necessarius non sit consensus Populi, attamen spernendus non est illius dissensus, quando sit rationabilis, ut tradit Ricc. in prax. for. eccles. resol. 392 in *Novarien. Unionis die 11 Septembris 1762 §. Minusque*.

125. Nam consensus interesse habentium in his rebus spernendus non est in *Tiburtina Unionis Paraeciarum die 26 Novembris 1836 §. Roboratur*.

126. Quapropter nedum nulla declaratur etiam dissolutio unionis Ecclesiarum parochialium ex defectu citationis et legitimae causae, sed et restituendi sunt fructus ab Oecono Ecclesiae disunitae percepti, deductis expensis et mercede praefati Oeconomi, quin pensio Parocho alterius Ecclesiae ab Episcopo reservata super alia Ecclesia parochiali solvi debeat in *Montis Alti Dissolutionis Unionis die 5 Decembris 1744*.

127. Siquidem diminutis annuis redditibus duarum Ecclesiarum divi Andreae Pagi Altini, et divi Bartholomaei Pagi Fucis, quae



erant in Diaecesi Montis Alti, Episcopus illas univit; idque factum fuisse dicebatur in visitatione anni 1674, nam Decretum unionis repertum non fuit in actis Curiae Episcopalis. Servata illa unio fuit a sequentibus Episcopis, atque ab ipsa Sede Apostolica, ut constabat ex Literis, quas anno 1713 obtinuit Franciscus Alterius earundem Ecclesiarum Rector. Mense autem iulio 1742 successor Episcopus lato Decreto, non auditis tamen nec interpellatis Pagorum Incolis iisque, quibus interesse poterat, duas illas parochiales Ecclesias perpetuo unitas seiungi iussit et separari; et cum nimis hae separatione diminuerentur redditus Ecclesiae S. Andreae voluit, ut ex redditibus alterius Parochiae Beatae Mariae Virginis de Casalichio, quae tunc vacabat, annua pensio scutorum decem singulis annis Rectori seu Parocho S. Andreae solveretur, iniuncto eidem onere agendi quotannis septem Sacra pro Benefactoribus eiusdem Ecclesiae de Casalichio. Acta res est non invito Francisco Alterio Rectore duarum Ecclesiarum, quae seiunctae fuerunt: Ioseph Vetrus, qui parochialem Ecclesiam de Casalichio obtinuit, pensionem se solumurum spondit: Episcopus, ut separatae Ecclesiae S. Bartholomaei consuleret, Oeconomum elegit Ioannem de Sanctis. At Franciscus Alterius, cum nec aliud Beneficium, quod assequi putabat, obtineret, nec pensionem, quam Vetrus solumurum sponderat, exigere posset, licet Sacra ei iniuncta ageret, petiit a Sacra Congregatione, ut nulla declararetur separatio et dissolutio praedictarum Ecclesiarum. Nam in huiusmodi dissolutione occurrebant defectus citationis et defectus legitimae causae separationis, quae etiamsi adesset, alia tamen ratione consuli poterat necessitati spirituali Incolarum, dato scilicet Coadiutore, praesertim cum utriusque Ecclesiae redditus tenuissimi essent, nec excederent annum summam scutorum 25 et obulorum 27. His itaque perpensis, propositis dubiis: — I. An dissolutio unionis Ecclesiarum S. Andreae et S. Bartholomaei substineatur in casu etc. *Et quatenus affirmative.* II. An substineatur pensio reservata ab Episcopo super Parochiali S. Mariae de Casalichio in casu etc. *Et quatenus negative.* III. An et quomodo Parocho S. Andreae consulendum sit pro praeterito in casu etc. —, Sacra Con-

gregatio respondit: — Ad primum, Negative; et ad mentem, et mens est, quod Episcopus provideat, ne cura animarum negligatur. Ad secundum, Negative. Ad tertium, restituendos esse omnes fructus ab Oeconomo S. Bartholomaei perceptos, deductis expensis et mercede Oeconomi — in *Montis Alti Dissolutionis Unionis Ecclesiarum die 5 Decembris 1744.*

128. Unde invitis et adversantibus interesse habentibus, haud indulgetur unio Oratorii cum suis redditibus Parocho, qui habet annum redditum scutorum septuaginta circiter, comprehensis stolae emolumentis in *Perusina Unionis die 8 Iulii 1786.*

129. Enimvero postulavit a Summo Pontifice anno 1783 Sacerdos Vincentius Gualterotti Parochus S. Martini de Trisciano Perusinae Diaecesis, ut suae Paraeciae, tamquam habenti annum redditum scutorum 70 circiter, comprehensis stolae emolumentis, uniretur proximum Oratorium cum suis redditibus, qui efferebantur ad scuta 36, detractis autem oneribus, decrescebant ad scuta 23 circiter. Idque eo securius, quia uti aiebat pessumdebantur bona, male hi redditus administrabantur, in coenas commensationesque erogabantur a laicis Viris, quia sine ulla Societatis erectione dictae administrationi praeerant. Antistes Perusinus retulit, Populum huiusce Paraeciae et Priores Oratorii a Parocho viciniore exploratos huic unioni refragari; ex pluribus visitationibus apparere, redditus Paraeciae cum stolae incertis ad scuta 70 circiter ascendere. Abstinent Episcopus de edendo iudicio suo, ac de mala administratione siluit; ad quam tamen probandam praefatus Parochus Testes dedit. At Episcopi abstinentia ab edendo suo quoad hanc unionem iudicio dubium inter cetera relinquebat, an haec Paraecia, utcumque eius redditus una cum stolae emolumentis ad scuta 70 circiter ascenderent, revera tenuis dici posset, habita ratione circumstantiarum, nempe loci onerum numeri animarum consuetudinis regionis, quas prae oculis habendas antequam de insufficientia parochialis congruae feratur iudicium, monet Rota in Recent. decis. 341 n. 4 part. 18 tom. 1, et decis. 1 n. 4 part. 19 tom. 1. Infinitus est enim Parochorum numerus, quorum congrua comprehensis etiam incertis redditum

Parochi Oratoris non attingit. His itaque perpensis, proposito dubio: - An sit locus unioni Oratorii, de quo agitur, favore parochialis Ecclesiae S. Martini de Trisciano in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative, et amplius - in *Perusina Unionis die 8 Iulii 1786*.

130. Quando igitur non satis constet de nullitate unionis Ecclesiae simplicis alteri parochiali, inauditis Patronis Populo et Clero loci, factae, Sacra Congregatio mandat, ut coadiuventur probationes in *Reatina Unionis die 22 Maii 1751*.

131. Siquidem Pompeius Parochus Mercati petiit a Vicario Apostolico, qui eo tempore Ecclesiam Reatinam regebat, ut bona S. Mariae in Podio Poponisco unirentur Ecclesiae parochiali Mercati. Praefatus Vicarius anno 1706 unionem illam, inauditis Patronis inauditoque Populo et Clero Flamineani, explevit. Latuit vero dicto Populo huiusmodi unio, nam Pompeius nihil immutavit: hinc Populus sacris pompis ad Ecclesiam ivit, statis, ut solebat, diebus; et Ecclesiae curam claves custodiam semper retinuit. At Pompeio defuncto, Andreas Scialaret in Parochiali Mercati successor, postquam pluribus annis nihil ipse quoque mutaverat, tandem mutavit consilium, sibi que asserere cepit dominium possessionem et administrationem Ecclesiae eorumque omnium, quae ad eam pertinerent, sacras suppellectiles arripuit, vetuit, ne sacra solemnina fierent; atque haec omnia titulo unionis. Id ubi Populus Flamineani rescivit, ad Sacram Congregationem confugit, de nullitate illius unionis querelam proponens. Nam auditi non fuerant Patroni Ecclesiae et Capellarium, audita non fuerat Communitas Flamineani, in cuius territorio sita erat Ecclesia, cuius Populus curam custodiam et possessionem illius eousque habuit. Contendit insuper, falsa a Pompeio narrata fuisse, ita ut unio illa nulla fuerit, vitiis obreptionis et subreptionis infecta; falsum esse, restitutum fuisse Ecclesiam a Matre Pompei, cum reparata et amplior facta fuerit a Populo Flamineani; falsum esse, bona ab ipso Pompeio tradita fuisse, cum comparata fuerint ex oblationibus et largitionibus Piorum; falsum esse, Ecclesiam illam subiectam fuisse Parochiali Mercati, cum esset extra fines et limites illius Parochiae,

et sita esset intra limites finesque Flamineani. Addidit, nullam fuisse causam, ob quam Ecclesia uniretur Parochiali Mercati, nec satis esse causam utilitatis Parochi. Postulavit igitur, ut, quando Ecclesia in territorio Flamineani sita erat, administrationem curam custodiam illius ad Communitatem Flamineani spectare defineretur, ut eo usque observatum erat. Propositis vero dubiis: - An unio facta de anno 1706 per bonae Bonaventuram Martinelli Ecclesiae Beatae Mariae Virginis de Podio Poponisco alteri Ecclesiae parochiali Villae Mercati substitueretur in casu etc. II. An et cui spectet administratio dictae Ecclesiae de Podio Poponisco in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Dilata, et coadiuventur probationes - in *Reatina Unionis die 22 Maii 1751*.

132. Quum vero necessaria sit unio Parochialium, Parochiani non videntur esse legitimi contradictores, eos nempe non esse necessario vocandos, Pax Iord. lucubr. can. tom. 2 lib. 10 tit. 32 n. 24, Barbos. in cap. 5 sess. 21 de reform. n. 8, Monacell. in form. tom. 1 tit. 2 form. 7 n. 3 in *Fulginaten. die 30 Ianuarii 1723 §. Scriptura*.

Item in *Asculana Visitationis sacrorum Liminum die 3 Martii 1855 §. Quibus*.

133. Alias dum Ecclesiae parochiales uniri velint, audiendus quoque loci Baro, Bald. in L. *Quidem cum filium ff. de verb. oblig.*, Gratian. discept. for. cap. 559 n. 24 in *Basilien. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Animadverterunt*.

134. Praeterea inter scribentes disputatur, an in unionibus Ecclesiarum parochialium necessarius sit consensus Capituli, nonnullis affirmative respondentibus, ad tramites Clementinae secundae de rebus Ecclesiae non alienandis, nonnullis autem negative sentientibus, ratione facultatis a Sacro Concilio Episcopis datae, etiam tamquam Sedis Apostolicae Delegatis, iuxta ea, quae plene habentur apud Gallemart ad Cap. 5 sess. 21, et apud Barbosam ad eundem locum n. 9, Fagnan. in Cap. *Ad audientiam* de eccles. aedif. n. 53, Monacell. in form. tom. 1 tit. 2 form. 7 n. 2 in *Fulginaten. die 30 Ianuarii 1723 §. Licet*.

135. At in uniendis Beneficiis ac praesertim Ecclesiis parochialibus, de iure est, ut



audiatur Capitulum Ecclesiae Cathedralis vel Collegiatae vel alterius Cleri, cuius partem Ecclesia unienda constituit, Cap. *Sicut unire* de excess. Praelat. et Clement. 2 de reb. eccl. non alienandis, Corrad. in prax. Benef. lib. 2 cap. 15 n. 67, Rigant. ad Reg. 13 Cancell. tom. 2 n. 140 et 141, ubi plures refert Sacrae Congregationis resolutiones in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768* §. *Animadverterunt*.

136. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, Parochialem non posse uniri Collegiatae, non vocatis Ecclesiae Cathedralis Canonicis, et eorum requisito consensu, ad praescriptum Decreti Concilii in Cap. 13 sess. 24 de reformatione, alias nullam ac irritam esse huiusmodi unionem in *Aretina lib. 2 Decretorum pag. 45 et 98*.

137. Unde Sacra Congregatio respondit, non posse fieri ab Episcopo absque consensu Capituli unionem Beneficii simplicis cum Curato, vel Curatorum cum Curatis in *Hieracen. lib. 1 Decretorum pag. 92 a tergo*.

138. Alias enim unio Parochialium per Episcopum facta, non requisito Capituli consensu, nulla a Sacra Congregatione fuit declarata in *Pisana lib. 2 Decretorum pag. 45 a tergo*.

139. Imo nulla declarata fuit unio, facta ab Episcopo, de consensu Capituli, uno tantum Canonico dissentiente, parochialis Ecclesiae alteri Parochiali, in qua translata fuerat Ecclesia Collegiata, erecto cum fructibus utriusque Parochialis Canoniatu, cum onere Canonico curae animarum in *Oxomen. ad Cap. 13 sess. 24 de reformatione Posit. 100*.

140. Si vero iusta adsit causa, sustinetur dissolutio unionis parochialitatis nec non eiusdem suppressio et respective unio alteri Ecclesiae parochiali, quam Episcopus vi Decreti Sacrae Congregationis a Summo Pontifice confirmati explevit, etiamsi omiserit Parochianorum citationem nec Capituli Cathedralis consensum exquisierit in *Caesenaten. die 31 Iulii 1723*.

141. Iamvero Innocentius XI Congregationi Oratorii Patrum S. Philippi Nerii Civitatis Caesenae anno 1689 concessit Ecclesiam S. Severi una cum aedibus adnexis, et curam animarum eidem univit: sed inde ob praedictum, quod ipsis praefata cura anima-

rum inferebat, petierunt praedicti Patres a Summo Pontifice, ut a se eadem abdicaretur, quae complectebatur animas circiter quinquaginta super septingentas, atque uniretur contiguae Parochiae S. Ioannis Evangelistae, cuius numerus animarum quingentas non excedebat. Precibus ad Sacram Congregationem remissis, haec die 8 augusti 1722 censuit, si Sanctitati Suae placuisset, Episcopo Caesenatensi committi posse, ut, veris existentibus narratis, ad suppressionem et respective unionem parochialis Ecclesiae S. Severi cum conditionibus expositis et iuxta modum sibi benevisum pro suo arbitrio et conscientia, servatis servandis, deveniret; factaque Sanctitati Suae relatione, Sanctitas Sua benigne annuit. Episcopus itaque compilari curavit processum tam super verificatione causarum in precibus expositarum, quam super necessitate et congruentia unionis; ac inde suppressionem et unionem Parochiae S. Ioannis Evangelistae decrevit ac executioni mandavit. Quum autem nonnulli unioni refragari viderentur, propter omissam Parochianorum citationem, et defectum consensus Capituli, Episcopus censuit, Populum in huiusmodi unionibus non esse citandum, sed tantum audiendum, quatenus aliquid relevans adducat, et iuxta plures Doctores Capituli consensum non esse necessarium, vel saltem subsequi posse, et duodecim ex decem et octo Canonicis supplicare pro conservatione unionis, in casu praesertim, ubi processum fuerat ad suppressionem et unionem non auctoritate ordinaria, sed delegata, et quidem delegatione speciali ad certum actum, videlicet vi Decreti Sacrae Congregationis a Summo Pontifice confirmati, uti bene ponderat Garz. de Benef. part. 12 cap. 2 §. 2 n. 151. Propositis igitur dubiis: - I. An suppressio Parochialitatis et curae animarum S. Severi eiusque respective unio ad aliam parochialem Ecclesiam S. Ioannis Evangelistae sustineatur in casu etc. *Et quatenus negative*. II. An sit locus novae suppressioni Parochialitatis S. Severi eiusque respective unioni ad aliam Ecclesiam S. Ioannis Evangelistae in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, satis provisum in primo - in *Caesenaten. die 31 Iulii 1723*.

142. Idecirco unio Parochialium, si Apo-

stolica Auctoritate ab Episcopo fiat, non est necessarius Capituli consensus in *Caesariensi. die 17 Iulii 1723 §. Ordinarius.*

143. Unde locus est unioni Ecclesiarum parochialium, non obstante dissensu Capituli Cathedralis et Parochianorum, si brevis inter ipsas sit distantia, parvus Parochianorum numerus, ac valde tenuis earundem redditus in *Fulginaten. die 30 Ianuarii 1723.*

144. Siquidem Episcopus Fulginatensis exposuit Sacrae Congregationi, duas in sua Diaecesi reperiri parochiales Ecclesias, alteram S. Aegidii Villae Buronum, alteram contiguum Villae nuncupatae *Tenne*; et primae subditas esse circiter centum animas, et eius redditum in scutis annuis viginti circiter consistere, et secundam subiectas habere tantum duas familias, et sic duodecim circiter animas, eamque non habere in redditu, nisi circiter scuta decem et septem Romana; dictasque duas Parochiales per quartam partem tantum milliarii inter se distare, et se haec omnia in comperto habere, tum ex personali visione, tum ex Testibus examinatis. Exposuit insuper, alias duas in eadem Diaecesi reperiri parochiales Ecclesias, alteram S. Petri Villae Cerviae, alteram S. Antonii Abbatis Villae Perticani, easque inter se distare per medium milliarem; et primam habere subditas animas octuaginta, et in annuo redditu scuta quadraginta circiter, non deductis expensis; et secundam subditas habere quinquaginta circiter animas, et in annuo redditu scuta viginti circiter, demptis expensis; et se haec omnia in comperto habere ex personali pariter visitatione et Testium examine. Exposuit denique, in parochiali Ecclesia S. Aegidii non asservari Sanctissimum Sacramentum Eucharistiae, et Parochum praenimia indigentia non posse adigi ad residendum; et similia contingere in Ecclesia Villae nuncupatae *Tenne*, in qua ulterius non aderat sepulchrum pro Parochianis, et in aliis duabus supra memoratis Ecclesiis parochialibus aliquando et non semper asservari Sanctissimam Eucharistiam; et utrosque Parochos nimia paupertate laborantes non posse executioni mandare Decreta, quae fiebant in visitatione pro reparandis suppellectilibus, et aliis rebus consimilibus peragendis; seque

idcirco statuuisse devenire ad unionem Parochiae Villae *Tenne* et Parochiae S. Petri cum Parochia S. Antonii. Proposita inter supplices libellos instantia, die 21 novembris 1722 rescriptum fuit, pro facultate. Antequam Decretum extraderetur, Procurator nomine Capituli protestatus est, Canonicos Cathedralis audiri velle, et momenta rationum exhibere: hinc die 19 decembris 1722, instantibus etiam Parochianis Ecclesiarum unendarum, responsum fuit, — quod Causa proponeretur in folio in secunda post Reges omnino etiam unica —. Proposito autem dubio: — An sit locus unioni? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative — in *Fulginaten. die 30 Ianuarii 1723.*

145. Verum Tridentina Synodus in sess. 24 cap. 13 de reformatione praecepit, — ut in unionibus quibuscumque Ecclesiae parochiales Monasteriis quibuscumque aut Abbatibus seu Dignitatibus, sive aliis Beneficiis simplicibus aut Hospitalibus Militiisque non uniantur — in *Cracovien. Unionis die 5 Decembris 1739 §. Apostolicam.*

Item in *Gnesnen. Unionis die 15 Septembris 1764 §. Synodus*; in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Neque §. Quae.*

146. Hinc per Ordinarios fieri nequeunt uniones Ecclesiarum quibuscumque Monasteriis aut Abbatibus seu Dignitatibus sive Praebendis Ecclesiae Cathedralis vel Collegiatae in *Aurien. Unionis die 2 Decembris 1724 §. Sacrum.*

147. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, non posse fieri ab Episcopo unionem Parochialium Ecclesiarum Collegiis Secularium vel Regularium personarum, obstante Concilio in cap. 13 sess. 24 de reformatione, et factas esse nullas ac irritas in *Bracharen. mense Aprilis 1598 lib. 9 Decretorum pag. 58.*

148. Nec enim unio Beneficiorum simplicium potest fieri ab Episcopo Monasteriis Regularium in *Aretina lib. 2 Decretorum pag. 98.*

149. Hinc Sacra Congregatio resolvit, nullam ac irritam esse unionem Ecclesiae parochialis, quam Episcopus explevit favore Monasterii, ut bini in ea Religiosi deputari possent, etiamsi eam in evidentem sustineretur Ecclesiae et Monasterii utilitatem



cessuram in *Frisingen. Permutationis seu Unionis die 18 Iunii 1735 (1).*

150. Idcirco multo magis Sacra Congregatio declaravit, haud constare de validitate unionis et incorporationis Sacelli Ecclesiae parochiali Regulari, quam Episcopus explevit, ut Parochus plures Presbiteros adiutores haberet in animarum curae exercitio, quin tamen in dicta unione vocaverit Archidiaconum Ecclesiae Leodiensis, qui iure instituendi Presbiterum praesentandum ab Abbate potiebatur, etiamsi iura illius sarta tecta servaverit in *Leodien. Unionis die 25 Septembris 1700 lib. 50 Decretorum.*

151. Enimvero — possidet Monasterium S. Laurentii Ordinis S. Benedicti prope Civitatem Leodiensem in loco de Meffia eiusdem Diaecesis Villam, cui annexa reperitur Ecclesia seu Prioratus Regularis cum Sacello, quod superextat ex dirutis aedificiis Conventus in honorem S. Severi olim extructi, ac bellorum frequentia aliisque temporum iniuriis devastati. Cum autem modernus Abbas praefatus Monasterii, ea sub narrativa, quod redditus seu proventus antedicti Prioratus adeo exigui forent, ut pro substantandis ibi Religiosis minime sufficerent, quodque etiam Ecclesia Parochialis dicti loci de Meffia de iurepatronatus praefati Abbatis, ob Parochianorum multitudinem, plures in vinea Domini exposceret Operarios et Presbiteros, qui Populo Sacramenta ministrarent, ac esurienti Gregi panem frangerent, utpote quod unicus sit Pastor absque Capellanis, omni adiutorio destitutus; supplicaverit Episcopo Leodiensi, quatenus praedictam Ecclesiam parochialem de Meffia una cum alio Sacello S. Ioannis Baptistae, quod est ad onus eiusdem Parochi, praedicto Prioratu uniret et incorporaret, ita ut ibi plures substantari possent Religiosi, qui divina Officia peragerent, ac curam pastorem, ad divini cultus incrementum et maiorem Ecclesiae decorem, pro Incolarum et Parochianorum salubri solatio, exercerent, petitamque unionem et incorporationem benigne reportavit, salvis tamen iurisdictione et iuribus competentibus Episcopatu, ac Archidiacono Condrosii Ecclesiae Leodiensis, ad quem spectat ius in-

stituendi Presbiterum praesentandum ab Abbate, quoties vacatio dictae Ecclesiae contingat. Verum quia praefatus Archidiaconus in dicta unione non vocatus, ab ea tamquam nulla, ex defectu legitimae causae et solemnitatis, ad S. Sedem Apostolicam appellavit, ac ad preces dicti Abbatis S. Laurentii Sanctissimo Domino Nostro porrectas pro obtinenda confirmatione unionis fuit huic Sacrae Congregationi remissum examen, superest modo, ut ab EE. VV. decidatur: — An constet de validitate unionis, ita ut sit confirmanda in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Non constare de validitate unionis — in *Leodien. Unionis die 25 Septembris 1700 lib. 50 Decretorum.*

152. Similiter Sacra Congregatio declaravit, Episcopum non posse unire Parochialibus Ecclesiis propter earum paupertatem Monasteria, quae dantur et conferuntur in commendam, etiamsi faciat huiusmodi unionem sine praeiudicio obtinentium in *Segobien. lib. 1 Decretorum pag. 57 a tergo.*

153. Unde Sacra Congregatio indulsit quidem sanationem praecedentium prorogationum, quibus ob Monasterii indigentiam concessa fuerat ad tempus Monialibus unio Ecclesiae parochialis, sed haud eisdem permittere censuit huiusmodi unionem, sive temporaneam, sive perpetuam in *Portucallen. Unionis die 11 Martii et die 29 Aprilis 1702 lib. 52 Decretorum.*

154. Siquidem — urgentibus pluribus necessitatibus et indigentis Monasterii Matris Dei de Monchique Ordinis S. Clarae Civitatis Portucallensis, bo. me. Ioannes Archiepiscopus Syontinus in Regnis Portugalliae Nuncius Apostolicus cum potestate Legati a latere eidem univit ad annos 50 Ecclesiam parochialem S. Mariae de Pindello eiusdem Portucallensis Diaecesis, cuius fructus non excedebant valorem ducatorum 50 auri de Camera, et quae tunc reperiebatur unita cuidam Canonicatu Ecclesiae Collegiatae S. Martini de Cedofeita eiusdem Diaecesis, de consensu tam possessoris dicti Canonicatus, quam tunc existentis Abbatis Monasterii de Passo de Souza Ordinis S. Benedicti, ad quem ipsius parochialis Ecclesiae praesentatio spectabat,

(1) Species et resolutio Causae huius prostant in Verb. Beneficia, §. XXII n. 26 ad 33, Tom. III, ubi aliae prostant resolutiones, quae huiusmodi uniones respiciunt.

adiecto onere Monialibus manutenendi Vicarium amovibilem, ab Ordinario loci approbandum, pro exercitio curae animarum ac aliorum onerum adimplemento. Et subinde successivis temporibus Hieronymus de Menezes et postmodum Rodericus de Cunha Episcopi pro tempore Portucallensis dictam unionem ordinaria auctoritate prorogarunt, nempe quilibet ipsorum ad annos 30. Ac postremo Ems Duratius de anno 1674 tunc Archiepiscopus Calcedonensis et in iisdem Regnis pariter Apostolicus Nuncius cum potestate legati a latere, perspectis maioribus dicti Monasterii angustiis, ad alios annos 50 extendit, ut constat ex copia authentica Literarum expeditarum de dicto anno 1674. Dubitantes autem Moniales dicti Monasterii de validitate dictae unionis eiusque prorogationum, ex quo quidam de Britto fuit provisor de dicta Parochia a s. m. Innocentio XII, licet ipse iam a suo iure ceciderit, ob non factam expeditionem literarum iuxta Edicta Datariae, et insuper ipsarum indigentis in praesenti potius auctis, quam diminutis, supplicarunt Sanctissimo, ut, praevia confirmatione dictae unionis ac eius prorogationum, dictam Ecclesiam parochialem (cuius fructus cum incertis ascendunt ad ducata 200 auri de Camera) perpetuo ipsarum Monasterio unire dignaretur, assignata congrua pro Vicario vel perpetuo, vel amovibili pro exercitio curae animarum, exhibendo consensum Episcopi ac ipsius attestationem super dictis necessitatibus Monasterii, quibus precibus ad hanc Sacram Congregationem pro voto remissis, exquisita fuit relatio eiusdem Ordinarii, quae iam perventa una cum consensu Abbatis praefati Monasterii de Passo patroni dictae Ecclesiae parochialis; aliorumque Patrum vocalium eiusdem Conventus, ex ea habetur, quod ex legitimis ac iudicialibus informationibus constat, redditus ipsius Monasterii de Monchique attingere summam mille ducatorum auri de Camera, et e contra sumptus eiusdem Monasterii pro sustentatione centum et octo Monialium Confessarii Capellani unius Famuli pro Sacristia, et viginti quatuor Famularum inservientium Monialibus intra clausuram, aliasque impensas omnino necessarias, ascendere ad summam trium milium ducatorum, unde stante ipsius evidenti

necessitate dictus Episcopus petitaie unioni annuendum existimat, cui ipse suum praestat consensum, testando etiam de laudabili ac exemplari Religionis observantia, quae in dicto Monasterio viget.

155. His igitur stantibus, ad novas dictarum Monialium preces ab EE. VV. exquiruntur: - An et quomodo precibus dictarum Monialium sit annuendum? -, Sacra Congregatio die 11 martii 1702 responsum dedit: - Dilata, et ad mentem; mens est, ut audiat Provisus Apostolicus, quatenus vivat -. Quapropter Aurelio de Britto ad valvas Curiae citato, factisque debitis diligentis per Cursos, et nemine comparente, ut ex iustificationibus exhibitis, ad novas Monialium preces supplicantium pro unione perpetua Ecclesiae parochialis S. Mariae de Pindello earum Monasterio de Monchique, EE. VV., praevia benigna reassumptione folii sub dicta die 11 martii distributi, decernere non gravabuntur: - An et quomodo precibus dictarum Monialium sit annuendum? -, Sacra Congregatio respondit: - Praevia sanatione omnium praecedentium prorogationum, Oratrices gaudeant impetratis pro residuo temporis ultimae prorogationis; quo vero ad petitam prorogationem sive temporaneam, sive perpetuam, nihil - *in Portucallen. Unionis die 29 Aprilis 1702 lib. 52 Decretorum.*

156. Quapropter non est locus unioni Ecclesiae parochiali favore Monasterii ad effectum consulendi eiusdem indigentis, etiamsi Capitulum Cathedralis Ecclesiae consensum praestet, atque ipse Episcopus id enixissime efflagitet *in Frisingen. Unionis die 14 Iunii 1710 lib. 60 Decretorum.*

157. Iamvero - ad consulendum indigentis, quibus vehementer premitur Monasterium SS. Udalrici et Aerae Civitatis Augustanae Ordinis S. Benedicti, cum eius annui redditus notabiliter decreverint, ob bellorum tumultus in illis regionibus exardescentes, Abbas et Monachi eiusdem Monasterii quotidie elaborantes in sua et salute animarum ac Religione catholica propaganda cuperent, ut praefato Monasterio perpetuo uniretur parochialis Ecclesia S. Michaelis Archangeli Oppidi seu loci de Pfaffenhoven Frisingensis Diocesis cum ei annexa filiali Eccle-



sia S. Martini Episcopi loci in Unterumbach praedictae Diaecesis, dum per obitum moderni Rectoris aut alias vacaverit, cuius quidem nominatio et praesentatio personae idoneae ab Ordinario loci instituendae, cessantibus reservationibus et affectionibus Apostolicis, ad Abbatem et Monachos praedicti Monasterii spectat et pertinet, cuiusque annui redditus 114, una vero cum incertis 300 ducatos auri de Camera non excedunt, ea tamen conditione, ut antedicti Abbas et Monachi cedant ad favorem Episcopi Frisingensis pro tempore ius praesentandi, quod habent ad parochialem Ecclesiam S. Mariae Magdalenae loci in Obermaurbach Augustaanae Diaecesis, praevio tamen Episcopi Augustani consensu, quem asserunt Oratores obtinuisse, et cum facultate eidem Abbati deputandi in primodicta Ecclesia S. Michaelis Archangeli unienda unum Monachum ad eius nutum amovibilem, et ab Ordinario Frisingensi approbandum pro exercitio curae animarum. Qua de re Oratores ipsi supplicationem ad Datariam dederunt pro gratia dictae unionis obtinenda ad hanc Sacram Congregationem remissam. Episcopus Frisingensis, desuper informare requisitus, supra petitam unionem apprime utilem Monasterio commendat una cum Capitulo eius Cathedralis, reservata tamen iurisdictione ordinaria aliisque iuribus Episcopalibus examine et approbatione Religiosi apponendi cum praescitu ipsius Episcopi toties, quoties vacari contigerit, nec non pro accommodando loco dicti Regularis alii Clerico seculari, et ideo non aliter, quam firmis remanentibus hisce cautelis, et praeservatis favore Ordinarii Frisingensis pro tempore, nec non consensu Episcopi Augustani, quem testatur obtinuisse super cessione iuris praesentandi ad praedictam aliam Parochialem, censuit, Oratorum precibus annuendum, imo pro effectu praemissorum enixissime supplicavit, uti latius ex eius relatione in Summario danda. In Congregatione praeterita demandatum fuit, ut haec Causa poneretur in folio; hinc modo proponitur, et exorantur EE. VV. etiam ex aliis deducendis, ut declarare dignentur: - An et quomodo Oratorum precibus sit annuendum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative, et amplius - in *Frisin-*

*gen. Unionis die 14 Iunii 1710 lib. 60 Decretorum.*

158. Hinc Sacra Congregatio indulgit quidem favore Canonice Regularium Sanctissimi Salvatoris suppressionem Ecclesiae parochialis, quae decem vel duodecim Familiis constabat, nec non unionem harum Familiarum alteri Paraeciae praefatis Canonicis unitae, sed reclamantibus eisdem Familiis seu Parochianis ob praeiudicium sibi illatum et ob defectum legitimae causae, eadem Sacra Congregatio censuit, recedendum esse a decisis et locum esse resolutioni Brevis Apostolici desuper expediti ac revocationi Decreti exequutorialis in *Placentina Parochialis die 3 Decembris 1740.*

159. Siquidem S. Pius V anno 1562 Monasterio seu parochiali Ecclesiae S. Euphemiae Congregationis Canonice Regularium Sanctissimi Salvatoris alteram S. Agathae ei conterminam univit, addixitque una cum omnibus eius iuribus et redditibus summam ducatorum 145 auri de Camera non excedentibus, nec non cum facultate deputandi Sacerdotem sive Secularem sive Regularem eiusdem Congregationis ab Ordinario approbandum, qui eidem Ecclesiae inservire et curam ibi exercere teneretur. Anno autem 1570 Card. de Aretio tunc temporis Placentinus Episcopus, inhaerens Tridentino Decreto sub Cap. 7 sess. 7 de reformatione edito, in actu visitationis eandem Ecclesiam S. Agathae in perpetuam Vicariam erexit, constituta Vicario congrua portione in scutis aureis quinquaginta, quam erectionem praedicti Canonici capitulariter approbarunt, sese interposita iuramenti religione obstringentes, nullam super eiusmodi erectione derogationem umquam impetraturos aut ea usuros, etiamsi motu proprio a Summo Pontifice illam fieri contingeret. At novissime supplicarunt s. m. Clementi XII, ut, praevia omnimoda suppressione parochialis Ecclesiae S. Agathae, post obitum praesentis Rectoris effectum habitura, decem aut duodecim Parochianorum Familiae ei subiectae alteri suae Ecclesiae parochialis S. Euphemiae addicerentur. Nam attento exiguo Parochianorum numero et vicinitate loci, quibus nunc Rector commode inservire poterat, nec non gravi dispendio Monasterio supervenienti ex dicta annua solutione quin-

quaginta scutorum aureorum, ob extrinsecum valorem scuti aurei beneficio temporis adauctum, atque ob deperdita nonnulla censuum capitalia, gratiam indugendam esse censuerunt. Episcopus retulit, insperabilem fore Parochianorum S. Agathae assensum petitae suppressioni, ob manifestam Rectoris eiusdem Ecclesiae reluctantiam, adeoque praestare magis de hac re illos non admonere, ne odia aliaeve perturbationes excitarentur; deindeque confirmandis omnia in precibus enarrata, dixit, se illas, quae exaudirentur, dignas iudicare, tribus tamen adiectis conditionibus; prima nempe, quod Oratores maiorem Religiosorum numerum in Monasterio S. Euphemiae deberent retinere; secunda, quod consueta quinquennia S. Sedis persolvere tenerentur, liberaeque dispositioni illius Episcopi relinquere Ecclesiam S. Agathae una cum domibus adnexis eiusque sacris suppellectilibus; et tertia demum, quod singulis annis contribuerent libras 315 illius monetae favore Operis seu Loci Pii ab ipso designandi. Hinc Sacra Congregatio die 2 augusti 1738 rescripsit: - Pro gratia iuxta votum Episcopi, effectum habitura post obitum hodierni Rectoris -, et consentaneae ad Rescriptum praefati Canonici curarunt illico expediri Apostolicum Breve, cui de more inserta fuit clausula, - salva tamen semper auctoritate Sacrae Congregationis -. Episcopus itaque die 15 novembris eiusdem anni executioni mandavit praefatum Apostolicum Breve, statuens etiam annuam praestationem dictarum librarum 315 pro novo Conservatorio Puellarum Mendicantium sub invocatione S. Caroli extruendo.

160. Verumtamen vix audito eiusmodi novitatus rumore ceperunt statim adversus illas reclamare Paraeciani S. Agathae. Nam primo praefata erectio Vicariae perpetuae continebat pactum, quo eidem Religiosi se obstrinxerunt, nec aliquam derogationem impetrare, nec ea ullo unquam tempore uti, si qua forte a Summo Pontifice fieret; secundo nulla sive utilitatis, sive necessitatis urgebat causa faciendi praedictam suppressionem, cum Ecclesia S. Agathae et sufficientem haberet pro Rectore congruam, et alia omnia ad sacra ministeria decenter splendidaque peragenda; tertio eadem suppressio nequibat abs-

que gravi Parochianorum iniuria executioni mandari, sive attenderentur, quae ipsi eorumque maiores in praefatam Ecclesiam contulerint, sive ratio haberetur incommodi, quod pluribus ex iisdem Parochianis obveniret, ob maiorem distantiam Ecclesiae, cui subiicerentur, sive demum consideraretur imminutio suffragiorum inde contingens animabus suorum Familiarium, quorum corpora in praefata Ecclesia reperiabantur humata; quarto non semel dicti Canonici a Iudicibus compulsi fuerant praestare annua scuta aurea quinquaginta cum extrinseco magnificati valoris augmento, reticita prorsus duplici reindicata Rotali contra ipsos edita; et quinto nulla in Civitate Placentina aderat necessitas novum fundandi Conservatorium pro recipiendis pauperibus Puellis, dum alia quinque eiusmodi Xenedochia ibi comperiebantur erecta. His igitur perpensis, proposito dubio: - An sit standum, vel recedendum a decisis, ita ut servanda sit exequutio Brevis ab Episcopo decreta pro suppressione Parochiae S. Agathae, vel potius sit locus reportationi eiusdem Brevis et respective revocationi Decreti facti pro illius executione in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Praevio recessu a decisis, Affirmative ad secundam partem - in *Placentina Parochialis die 3 Decembris 1740.*

161. Idcirco non est locus unioni reddituum Ecclesiae parochialis extra Diaecesim existentis Monasterio Sanctimonialium seu Canonissarum ob earum assertam inopiam, contradicentibus interesse habentibus, etiamsi illa subiecta sit iuripatronatus ecclesiastico ipsius Monasterii, ac unio apprimè utilis dicatur pro fidei catholicae defensione propagatione bonarumque artium cultura in *Basileën. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768.*

162. Iamvero in Civitate Seggingae Diaecesis Constantiensis insigne erat Monasterium Sanctimonialium vel potius Canonissarum, quae S. Fridolinum in Fundatorem et Patronum agnoscebant. Monasterium hoc eximia Regum et Imperatorum liberalitate singularibus privilegiis donatum fuit, atque amplissimis ditatum redditibus, qui alendis quadraginta Canonissis olim pares erant. Verum deperditis ob varias temporum bellorumque



vicissitudines antiquis fundationibus et redi-  
tibus, ad statum adeo humilem delapsum est,  
ut in praesens nonnisi sex nobiles Canonissae  
ali possent. Ut itaque praedictae Canonissae  
Monasterio sibi que consulerent, anno 1766  
supplicem porrexerunt libellum Summo Pon-  
tifici, postulantes unionem Ecclesiae parochia-  
lis Oppidi Ganzingensis, quae patronatui ec-  
clesiastico suberat ipsius Monasterii, quaeque  
in Diaecesi Basileensi existebat. Episcopus  
Basileensis censuit, supplicantium votis an-  
nui posse, dummodo sibi relinqueretur arbi-  
trium assignandi congruam Vicario perpetuo.  
Contenderunt itaque Canonissae, indulgendam  
sibi esse praedictam unionem, cum necessitas  
et utilitas concurrerent. Ipsae enim praeter  
bonorum deperitionem pluribus gravabantur  
expensis, quas inter congruum recensebatur  
stipendium, quod pendebatur conspicuo Sa-  
cerdotum numero, qui religionis ac pietatis  
actus magno cum omnium proventu exerce-  
bant, nec non hospitalitas, quae eodem in Mo-  
nasterio iugiter exercebatur erga peregrinos  
et pauperes, qui maxima frequentia ad San-  
ctuarium accedebant. Neque huic unioni re-  
pugnare dixerunt Decretum Concilii Triden-  
tini sess. 24 cap. 13 de reformatione, cum  
per huiusmodi Decretum minime prohiberetur,  
quominus fructus unius Ecclesiae parochialis  
alteri parochiali Ecclesiae unirentur, ac res  
esset de Monasterio, cuius patronatui sub-  
erat Ganzingensis Ecclesia, nec non de unionem  
erga Collegium apprimè utile pro fidei ca-  
tholicae defensione ac propagatione bonarum-  
que artium cultura. Unde nec obstare addi-  
derunt Decretum in cap. 9 sess. 14 de refor-  
matione, quo cavetur, ne Beneficia unius  
Diaecesis alterius Diaecesis Beneficiis unian-  
tur, cum id a Summo Pontifice in huius-  
modi rerum circumstantiis fieri posset. Nul-  
lius denique momenti esse propugnarunt, quae  
de damno Ganzingensi Populo obventuro ex  
translatione decimarum et fructuum ad aliam  
Diaecesim praedicabantur, cum publica uti-  
litas levi subductionis paucorum fructuum  
incommodo esset praeponenda. Ex alia vero  
parte Capitulum Rurale Regionis Frikandiae,  
in qua sita erat Ecclesia Ganzingensis,  
et Communitas Vallis Ganzingensis obiece-  
runt, praefatam unionem adversari Decretis  
Concilii Tridentini in cap. 13 sess. 24 et in

cap. 9 sess. 14, cum ex cap. 13 sess. 24 non  
solum prohiberetur effectiva unio, quae om-  
nimodam tituli extinctionem importet, sed et-  
iam unio reddituum diminutionem praeseferens,  
quia praesens Monasterii inopia, ad ingentes  
impensas quotannis subeundas in fabrica insi-  
gnis Ecclesiae, in stipendiis plurium Capella-  
norum, et in hospitalitate, quae Peregrinis San-  
ctuarium veneraturis continuo praestari sole-  
bat, prodesset. Has enim omnes causas omnino  
exclusas asseruerunt ab utraque Concilii Tri-  
dentini sanctione. Nullam hinc adesse aut ne-  
cessitatem aut utilitatem subdiderunt, cum non  
essent attendenda, quae de vetusta Monasterii  
origine, de insigni Abbatissae dignitate, inter  
Imperii Principes locum obtinentis, de regu-  
lari in eodem Monasterio vigente disciplina,  
de Canonissarum nobilitate, aliisque huius  
generis proponebantur. Quandoquidem adver-  
terunt, Beneficiorum unionem non a loci vel  
personarum dignitate pendere, sed a causa,  
quae necessarium Ecclesiae servitium et Mi-  
nistrorum substantiationem praeseferat, cum  
praesertim praesens Monasterii inopia, ad  
quam redactum dicebatur Monasterium ex  
peste fame igne inundationibus continuis bel-  
lorum vicissitudinibus, Haereticorum vexis in-  
sidiis et attentatis, reiteratisque occursis in-  
cendiis, haud legitime et concludenter pro-  
baretur, sed per famam ab Episcopo Basi-  
leensi assereretur. Quin imò a vero alie-  
num esse propugnarunt, Monasterium ea  
inopia urgentique necessitate laborare, quae  
rationabilem suppeditaret unionis causam.  
Unionem insuper nullimodè Monasterio pro-  
futuram dixerunt, cum parochialis Ecclesiae  
reditus in sexcentis circiter scutis Romanis  
numerarentur, adeoque expensis oneribus  
et congrua pro Parocho subductis, nihil su-  
peresset. Obesse etiam petitae unioni affir-  
marunt Regulam 22 Cancellariae, cum per  
eam primum exacte inquirendus sit valor  
tam uniendi Beneficii, quam illius, cui uniri  
petitur, quae omnia in themate desideraba-  
ntur. Idecirco iustis de causis unioni con-  
tradecere videbantur Capitulum Rurale Regio-  
nis Frikandiae, universus Populus Ganzingen-  
sis, ac ipse temporalis Vallis Ganzingensis  
Baro Ioseph Leopoldus de Roll, cum praeser-  
tim in Germania Barones Catholici iure gau-  
derent honorifico Defensorum et Protectorum

Ecclesiarum in eorum temporali ditione existentium, Rota in decis. 59 n. 15 coram Crispo.

163. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An sit locus unioni fructuum Ecclesiae parochialis, de qua agitur, in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative, et amplius — in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768.*

164. Hinc longe difficiliter permittitur unio Beneficii existentis in una Diaecesi cum Beneficio alterius Diaecesis, ne ecclesiasticus ordo detrimentum aliquod aut perturbationem patiatur in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Longe.*

165. Nam ex cap. 9 sess. 14 de reformatione Beneficia unius Diaecesis uniri prohibentur — quaecumque de causa alterius Diaecesis Beneficio Monasterio seu Collegio vel Loco etiam Pio — in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Ex.*

Item in *Cracovien. et Gnesnen. Unionis die 21 Ianuarii 1786 §. Huic.*

166. Ceterum praefatum Decretum Tridentinum aufert quidem Episcopis arbitrium eiusmodi unionum, non obstat tamen, quin discernantur suprema S. Sedis auctoritate, Barbosa. de offic. et potest. Episcop. alleg. 66 part. 3 n. 29, Card. De Luca in annot. ad Concil. Trid. disc. 8 n. 20 et 22, Rot. coram Coccino decis. 249 n. 4 in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Perperam.*

167. Quin imo si Summus Pontifex Ecclesiam parochialem unierit Coenobio Regularium, mutato etiam rerum statu ob Municipii qualitatem et Populi frequentiam, haud locus est dissolutioni, sed providendum per deputationem Vicarii et Vice-Parochi sumptibus Conventus in *Papien. Dissolutionis Unionis et Provisionis die 3 Martii 1787 (1).*

168. Unde Sacra Congregatio respondit, unionem Ecclesiae parochialis Monasterio Ordinis S. Benedicti Apostolica Auctoritate concessam probari effectuatam per successivas nominationes Vicarii sive Regularis sive Secularis ad nutum Abbatis Monasterii in *Mechlinien. Unionis die 28 Novembris 1693 lib. 43 Decretorum.*

169. Concilium autem Tridentinum in Cap. 13 sess. 24 de reformatione, cum prohibet Parochiales uniri Monasteriis Regularium, intelligendam est de Parochialibus actu non habitu supra hominum memoriam in *Nulius anno 1593 lib. 7 Decretorum pag. 106.*

170. Hinc et prohiberi tantum videtur a Concilio Tridentino in cap. 13 sess. 24, quominus Monasteriis Collegiis et Hospitalibus addicatur pars ulla fructuum Ecclesiae parochialis, cuius titulus perseverat intactus, Garz. de Benef. part. 12 cap. 2 n. 88, Barbosa. de offic. et potest. Episcop. part. 3 allegat. 66 n. 31, Rot. coram Molin. decis. 1316 n. 6 in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Neque.*

171. Quin imo quamvis Concilium Tridentinum in sess. 24 cap. 13 de reformatione decreverit, Ecclesias parochiales non esse uniendas Monasteriis quibuscumque aut Abbatibus seu Dignitatibus, excipiuntur tamen uniones, quae sunt pro fundatione dotatione augmento vel conservatione Collegiorum et aliorum Piorum Locorum ad fidei defensionem et propagationem et bonorum artium cultum, teste Gonzalez ad Reg. 8 Cancell. gloss. 6 n. 96, Gallemart in Concil. Trid. sess. 24 cap. 13 verb. monasteriis, Ventrigl. in prax. for. eccles. annot. 8 §. 1 n. 14, Leuren. for. Benef. quaest. 887, Rot. in Recent. decis. 817 n. 2 part. 18 in *Colonien. die 7 Iunii 1727 §. In.*

Item in *Cracovien. Unionis die 5 Decembris 1739 §. Apostolicam; in Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Neque.*

172. Unde quandoque ob tenues redditus Parochiae Monasteriis Abbatibus Dignitatibus Cathedralibus et Collegiatis uniuntur in *Uxellen. Unionis Parochiarum die 18 Novembris 1797 §. Ob tenues.*

173. Si itaque Parochia sit Monasterio plene et subiective unita, omnia iura et bona eiusdem Parochiae in dominium Monasterii transeunt cum onere praestandi congruum Vicario, Lotter. de re Benef. lib. 1 quaest. 3 a n. 19 in *Portugallien. Reductionis Congruae die 4 Decembris 1723 §. Monasterium.*

(1) Speciem et resolutionem Causae huius habes in Verb. *Aperitio oris* n. 255 ad 260, Tom. II.



174. Qua de re in Constitutione 47 S. Pii V Bullar. tom. 2 statuitur, quod in Parochialibus, quae sunt unitae Monasteriis Mendicantium, possint Superiores Monasteriorum suum Religiosum nominare ad nutum amovibilem, qui curam animarum exerceat, praevia tamen Episcopi approbatione; et quamvis haec Constitutio a Gregorio XIII in sua Bulla 9 Bullar. tom. 2 fuerit redacta ad terminos iuris communis et Sacri Concilii Tridentini, idem tamen Gregorius declaravit, mentem suam non fuisse Pianam Constitutionem revocare aut immutare, quando cura a Religioso exerceretur, et cum hoc alter Socius Religiosus habitaret, ut habetur apud Gallemart ad cap. 7 sess. 7 de reformatione in declaratione sub n. 8 in *Colonien. die 7 Iunii 1727 §. In.*

175. Hinc ad effectum erigendi tandem Collegium indulgetur Clericis Regularibus Scholarum piarum etiam unio Ecclesiae parochialis in *Reatina Unionis Ecclesiae die 17 Iunii et die 8 Iulii 1719.*

176. Siquidem Clerici Regulares Scholarum piarum anno 1698 fuerunt in Civitatem Reatinam introducti, ut incumberent foundationi Collegii, et Episcopus tunc temporis dictis Patribus assignavit habitationem et alimenta in Seminario per spatium octo annorum, quod tempus Summus Pontifex anno 1705 ampliavit usque ad formalem Collegii erectionem, nec non eisdem applicavit quinque ex decem Capellanis fundatis in loco S. Ioannis Vallis Reatinae primo vacaturas, ut tandem ad memorati Collegii erectionem deveniretur. Sequuta vero dictarum Capellaniarum vacatione et applicatione Seminarii, redditus propter praeteritorum annorum calamitates adeo imminuti sunt, ut necessarium fuerit diminuere numerum Alumnorum, adeoque sollicitarunt Clerus et Deputati Seminarii et institerunt pro erectione Collegii; sed praefati Clerici Regulares excipiebant, sibi deesse media opportuna et necessaria, cum ipsis impositum fuisset onus Missas celebrandi et solvendi annua scuta 50 Seminario Reatino pro educatione duorum Puero- rum ex Terra seu loco S. Ioannis in Valle. Unde iidem Clerici a Summo Pontifice petierunt, ut ad ipsorum favorem fieret unio Ecclesiae Curatae S. Ioannis in Statua vacantis; sed proposita instantia inter Summa-

ria precum, die 15 Ianuarii 1717 fuit rescriptum: - Lectum -, non obstante favorabili dicti Episcopi informatione. Concessa subinde eisdem nova audientia, advertebatur, praefatam Ecclesiam S. Ioannis in Statua antiquioribus temporibus fuisse Collegiatam, et in praesens praeter Archipresbiterum adesse sex Canonicatus et Capellanas absque ullo onere residentiae, cum ad instar Beneficiorum simplicium conferrentur; redditus Archipresbiteri seu Parochi ad annua scuta 100 ascendere, et alterum ex Canonicatibus ad scuta 8, alterum ad scuta 10, alterum ad scuta 13, ac tres alios in totum scuta 32 reddere, cum onere celebrandi Missam per se vel per alium die festo S. Ioannis; primam autem Capellaniam reddere scuta 6, secundam scuta 37, tertiam scuta 50, et quartam scuta 10, cum onere duarum tantum Missarum. Praefixo hinc Canonicis et Capellanis aliisque interesse habentibus novo termino ad deducenda iura sua, Parochiani Ecclesiae S. Ioannis in Statua iterum supplicarunt pro unione. Canonici Cathedralis consensum praestiterunt pro unione, ea adiecta conditione, ut, obtenta dicta unione, a Seminario discederent intra brevem terminum, ipsis a Sacra Congregatione praefigendum. Proposito autem dubio: - An sit concedenda gratia unionis Ecclesiae S. Ioannis in Statua in casu etc. -, Sacra Congregatio die 17 Iunii 1719 responsum tulit: - Proponatur in prima omnino, citata Parte, etiam unica -. Reproposito mox dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - Affirmative iuxta modum - in *Reatina Unionis Ecclesiae die 8 Iulii 1719.*

177. Itaque pluribus sub conditionibus indulgetur quidem unio parochialis Ecclesiae Collegio Clericorum Regularium, suppresso eius titulo collativo, sed in casu dissolutionis locum habere debet regressus in *Mediolanen. Unionis die 21 Augusti 1717 lib. 67 Decretorum.*

178. Enimvero - Clerici Regulares Congregationis Matris Dei, attenta congrua et competenti dote annui redditus scutorum 650 circiter, facultatem instituendi unum eorum Collegium in Urbe Mediolani a Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium obtinuerunt; cumque in praesens in Hospitio Apo-

stolica Auctoritate concessó degant, Sanctissimo supplicarunt pro unióne eorum Collegio erigendo parochialis Ecclesiae S. Petri, suppresso eius titulo collativo. Rector dictae parochialis Ecclesiae unióni consentit, eamque sub diversis conditionibus laudat, et proficuum etiam ex consilio gravissimorum ecclesiastici ordinis virorum. Eius Archiepiscopus censet. Conditiones sunt, ut moderno Rectori, vita durante, fructus certi Parochiae ascendentes ad ducata auri 16 reserventur, et Oratorum Collegium residuum (ultra eleemosynam Missarum bis centum) usque ad congrua alimenta arbitrio Eius Archiepiscopi eidem quotannis persolvere debeat. Defuncto autem Resignante, praefati fructus certi abdicati a Parochia uniendi et incorporandi erant massae capitulari Collegiatae Ecclesiae S. Laurentii maioris in augmentum distributionum, cui etiam in eandem causam et sub hypotheca aedium parochialium novum hoc Collegium singulis annis alias libras 190 componentes ducata auri quatuordecim et obulos 83 persolveret: parochialis autem Ecclesia cum suis aedibus viridario fructibusque incertis ad auri ducata sexaginta circiter ascendentibus cedet commodo novi Collegii, cum onere tamen et lege, quod quatuor ex dictis Regularibus confessionibus audiendis incumbant, ceteri vero propriis eorum instituti exercitiis vacent, ita tamen, ut disposita per sacros Canones et synodales Constitutiones religiose servant, quodque Praepositi pro tempore curae animarum, iuxta Concilii Tridentini Decreta et Apostolicas sanctiones, Ordinarii iurisdictioni in negotiis curam animarum concernentibus subiiciantur. Hinc cum praedes remissae fuerint EE. VV. pro voto, exhibent Oratores exemplum similis gratiae unionis alterius Parochiae iam a Sanctissimo signatae, quae tamen ex supervento impedimento suum effectum sortita non fuit, et enixe affirmativum sequenti dubio responsum exorant: - An sit signanda supplicatio in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative, reservato regressu in casu dissolutionis. - in *Mediolanen. Unionis die 21 Augusti 1717 lib. 67 Decretorum*.

179. Advertendum hinc etiam est, quod Concilium in Cap. 13 sess. 24 de reformatione, ubi prohibet uniones Parochialium Monaste-

riis, non loquitur de Parochiis, in quibus Monasteria iurepatronatus potiuntur, quum in eo casu Concilii legem mitius intelligendam esse doceant Canonistae, quos inter Barbosa ad Concil. Trid. cap. 13 sess. 24, Galemart in declarat. ad cap. 7 sess. 7, Gonzalez ad Reg. 8 cancell. gloss. 6 n. 16 in *Gnesnen. Unionis die 15 Septembris 1764 §. Unice*.

Item in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Verum*.

180. Unde Monasterium huiusmodi ad aegrestatem redactum ex iure est, ut subsidium praestetur per unionem ipsius Ecclesiae Patronalis, Fagn. de Iurepatronat. part. 5 can. 9 cap. 1 n. 45 in *Basileen. seu Constantien. Unionis die 26 Martii 1768 §. Neque*.

181. Quamobrem concurrentibus necessitate ac utilitate, indulgetur unio Ecclesiarum parochialium Secularium Monasterio, in quibus ipsum exercet ac fruitur iurepatronatus in *Gnesnen. Unionis die 27 Aprilis 1765 et die 1 Februarii 1766*.

182. Siquidem petiit Monasterium Andreoviense Cisterciensium ab Archiepiscopo Gnesnensi uniri sibi duas Parochias in *Cierno et Zlotniki* eius Diocesis, quae sui iurispatronatus erant, et a Presbiteris Secularibus retinebantur. Archiepiscopus, auditis Partibus, favore Monasterii decrevit, reservata tamen S. Sedis approbatione. Monasterium itaque eas rationes, quas attulerat coram Ordinario pro obtinenda, mox ad confirmandam unionem proposuit penes Sacram Congregationem, necessitatem scilicet ac maximam Populorum utilitatem. Necessitatem probavit ob nimiam distantiam Pagorum, qui in eo agro extabant et Parochiis subiacebant, vias incommodas et confragosas, praesertim hyeme, ob quas itinera impediabantur. Cummulavit necessario inde secuta mala, perpetua inde necessario secutura deinceps. Tenuissimos esse dixit redditus earum, ut plures in qualibet, ad administrandum Sacramenta, necessarii Presbiteri sustentarentur. Utilitatem vero patere contendit ex iam expositis. Addidit, extingui hinc diuturnas lites, quae Parochos et Monasterium Andreoviense eousque vexarunt ac vexarent postea. Extoluit inde beneficia antea collata in Ecclesiam Ciernensem. Affirmavit, se novam Parochialem erecturum,



quae sui iuris esset, eamque Presbiteris Secularibus cessurum. Presbiteri, qui Parochias administrabant, unionem ante sententiam impugnarunt, subinde siluerunt. Populi unionem non impugnabant. Advertebatur tamen, rem esse de unionem Ecclesiarum Secularium Regularibus; sed videbatur non loqui Concilium de Parochiis, in quibus Monasteria iurepatronatus potiuntur. Proposito interim dubio: - An sit consulendum Sanctissimo pro unionem Parochialium in *Cierno* et *Zlotniki*, de quibus agitur, in casu etc. -, Sacra Congregatio die 27 aprilis 1765 responsum dedit: - Dilata, et ad mentem -. Reproposito hinc dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - Affirmative - in *Gnesnen. Unionis die 1 Februarii 1766*.

183. Quum autem necessitas haud urgere videretur, Sacra Congregatio renuit concedere Monasterio Monialium, se inopia premi contententium, unionem reddituum parochialis Ecclesiae de iurepatronatus eiusdem Monasterii, dempta congrua scutorum centum pro Rectore, etiamsi Episcopus earumdem petitioni adhaereret in *Praten. Unionis die 9 Februarii 1697 lib. 47 Decretorum*.

184. Enimvero - Monasterium Monialium S. Matthaei Civitatis Pratensis in numero 23 velatarum et serventium cum, deductis oneribus et Ministrorum et culturae expensis, vix habeat in redditu annuum summam scutorum 413 prorsus insufficientem pro victu et maintenance Monialium, supplicavit Sanctissimo pro unionem reddituum Ecclesiae parochialis S. Hippoliti de ipsarum iurepatronatus ascendendum ad annua scuta 225, ex quibus assignatis pro congrua Vicarii perpetui annuis scutis centum, applicanda veniant post obitum moderni Rectoris reliqua scuta 125 in Monasterii subventionem, remissisque precibus ad hanc Sacram Congregationem pro voto, auditus desuper fuit Episcopus, qui, expositorum veritatem confirmans, censet, petitam unionem concedi posse, attenta obligatione de iure insita bonis Ecclesiae donatis subvenienti Patrono indigenti, iuxta Textum in Can. *Quicumque fidelium* 16 quaest. 7; quocirca perpensis dispositione sacri Concilii Tridentini ac iuribus pro parte Monasterii distribuendis, declarandum est: - An praefatae unioni sit annuendum et pro qua sum-

ma? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative - in *Praten. Unionis die 9 Februarii 1697 lib. 47 Decretorum*.

185. Attentis tamen necessitate ac iurepatronatus laicali, quo Conventus Patrum S. Dominici gaudebat super Ecclesia parochiali, Sacra Congregatio ad sublevandam inopiam praefati Conventus censuit, uniri eisdem posse praedictam Parochialem, si Summo Pontifici placuerit in *Compostellana Unionis die 20 Septembris 1692 lib. 42 Decretorum pag. 544*.

186. Siquidem - Conventus Patrum S. Dominici, ex hereditate uni ex suis Professis legitime obventa, possidet et potitur iurepatronatus Ecclesiae parochialis di *Loxo*, cuius annui redditus ascendunt ad scuta 200, quamobrem urgente nunc inopia praedicti Conventus, de qua plene testatur Archiepiscopus in relatione per manus circumferenda, supplex a Sanctissimo expetiit, ut eidem subveniri possit unionem dictae Parochialis, cum obligatione adimplendi onera annexa, nec non administrandi curam mediante Vicario amovibili vel Seculari, vel Regulari, iuxta placitum Sanctitatis Suae. Remissis itaque per Sanctissimum precibus ad hanc Sacram Congregationem, ac audito Ordinario, petitis assentiente, cum iuribus circumferendis, discernendum superest: - An et quomodo Oratoris precibus annuendum sit? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Si Sanctissimo placuerit, praesentem supplicationem signari posse - in *Compostellana Unionis die 20 Septembris 1692 lib. 42 Decretorum pag. 544*.

187. Hinc et ad sublevandam inopiam Domus Probationis seu Collegii Societatis Iesu ad fidei catholicae defensionem atque incrementum instituti, indulgetur unio Ecclesiae parochialis, cuius iurepatronatus laicali fruitur, ita tamen, ut in ea deputetur Vicarius perpetuus cum Capellano ad nutum amovibili in *Cracovien. Unionis die 30 Ianuarii 1740*.

188. Iamvero cum venerabilis Domus Probationis Societatis Iesu seu Collegium Sanctorum Matthaei et Mathiae Civitatis Cracoviensis ex bonis in primaeva eius fundatione constitutis adeo tenues perciperet fructus, ut ad necessariam sustentationem numerosae Familiae, quae ibi institutum dictae Societatis profitebatur, pares non essent, Episcopus

Cracoviensis sub annum 1732 eidem Collegio parochialem Ecclesiam Villae Vieclaviceae univit addixitque ea sub lege, quod Rector eiusdem Domus seu Collegii teneretur fabricam dictae parochialis Ecclesiae restaurare, ac praeter alia onera binos Presbiteros Seculares, accedente iusta causa, amovibiles, qui examinati atque ab Ordinario approbati animarum curam exercerent, deputare, eorumque alteri florenos tercentum Polonos, alteri vero bis centum annuatim persolvere, et demum Organistae Cantori nec non scholae Directori congrua subministrare salaria. Apostolicam huiusce unionis approbationem efflagitavit Rector antedictae Domus seu Collegii: nam primo, licet id prohibeatur a Concilio Tridentino in cap. 13 sess. 24 de reformatione, attamen cum Tridentini Patres ibidem explicite non prohibuerint uniones Parochialium fieri Monasteriis Collegiis et aliis Pii Locis, quae super iisdem Parochialibus patronatu potiuntur, hoc ideo nomine dispositio praedicta non vetet, quin Ecclesia Villae Vieclaviceae uniri posset praefatae Domui seu Collegio, quod laicalem illius Ecclesiae patronatum sibi pridem hereditario iure delatum obtinebat; secundo, quod sicuti Patrono indigenti congrua aliqua portio ex annuis Beneficii redditibus praestanda est, quae suae consulat inopiae, ita aequum omnino esset, enunciatae Domui seu Collegio veluti patrono summe indigenti petita parochialis Ecclesiae unione prospicere; et tertio demum, quod eadem Domus Probationis seu Collegium fuerit ad fidei catholicae defensionem atque incrementum in Civitate Cracoviae erectum; Parochialium vero Ecclesiarum uniones, quae fiunt pro fundatione dotatione augmento vel conservatione Collegiorum et aliorum Piorum Locorum ad fidei catholicae defensionem et propagationem et bonorum artium cultum a superius memorata Tridentini sanctione exciperentur. Proposito hinc dubio: — An sit signanda supplicatio in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative, ita tamen, ut deputetur Vicarius perpetuus cum Capellano ad nutum amovibili — in Cracovien. Unionis die 30 Ianuarii 1740.

189. Quin imo Sacra Congregatio, annuente Summo Pontifice, censuit, posse Regularibus Ordinis S. Augustini parochialem Ecclesiam de iurepatronatus laicali uniri ad instantiam ipsius Patroni, adiecto tamen onere manuteneendi duodecim Religiosos, et Curam animarum exercendi in *Frisingen. die 11 Iulii 1682 lib. 32 Decretorum pag. 352.*

190. Unde licet Sacra Congregatio primum haud permittere censuit, ob assertam reddituum tenuitatem, unionem duarum Parochialium in diversis Diaecesibus existentium Collegio Societatis Iesu, subinde tamen attentis ipsorum Rectorum ac utriusque Capituli Cathedralis consensu nec non impenso utriusque Episcopi et Patroni voto, declaravit, locum esse unioni dictarum Parochialium favore praedicti Collegii Societatis Iesu in *Legionen. et Astoricens. Unionis die 11 Aprilis 1739.*

191. Siquidem postquam Sacra Congregatio declaravit, non esse locum unioni duarum Ecclesiarum parochialium Collegio Societatis Iesu Civitatis Legionensis, quarum altera sita erat in Diaecesi Legionensi et altera in Diaecesi Astoricensi (1), nil aliud actum fuit in Causa. Post fugam vero plurium annorum tam moderni Rectoris praefati Collegii aliorumque Presbiterorum Societatis Iesu ibi degentium, quam Comitis Emmanuelis Iosephi Alvari Borgia praedictarum Parochialium Patroni, nec non Alvari Francisci Xaverii illius primogeniti nomine porrecta fuit Summo Pontifici supplicatio, in qua, nulla quidem enunciatae postulationis, ut supra, reiectae habita mentione, sed late expositis calamitatibus et infortuniis dicti Collegii, descriptoque miserrimo illius statu, denuo flagitabatur, in spirituale animarum eius regionis beneficium atque ad fovendum ibi bonarum artium scientiarumque cultum binas memoratas Parochiales praedicto Collegio Apostolica Auctoritate perpetuo uniri et incorporari, ita ut iisdem Parochialibus in posterum praefici deberent in Vicarios perpetuos duo Presbiteri seculares a Rectore eius Collegii pro tempore existente nominandi et per Ordinarium loci respective prius examinandi et approbandi, cum assignatione con-

(1) Speciem et resolutionem Causae huius habes in Verb. *Beneficia*, §. XXII, n. 84 ad 88 Tom. III.



gruae iuxta morem illarum Partium, nec non iuxta famigeratam S. Pii V Constitutionem incipien. *Ad exequendum* hac de re editam; atque insuper rogabatur Summus Pontifex, — ne praedictus Emmanuel Ioseph Alvarius Comes ex unione annexione et incorporatione praedictis nimium detrimentum patiatur, sed unde sentit onus, inde referat et honorem, eidem Emmanueli Iosepho Alvaro Comiti eiusque in sua domo et maiorum Successoribus praedictorum de Los Oletos et de Zebrones locorum Dominis in temporalibus pro tempore existentibus iuspatronatus honorificum in dicto Collegio etc. eadem Apostolica Auctoritate etiam perpetuo reservare constituere et assignare —. Huius supplicationis examine Sacrae Congregationi delegato, adnotabatur in facto, non solum modernos dictarum Parochialium Rectores, verum etiam Capitula tam Cathedralis Astoricensis, quam alterius Legionensis, quae in antea acta priori instantiae propositione contradictores sese praebeant, assensum suum petitae unioni in praesens praestare; praetereaque tam Antecessores, quam modernos Episcopos Astoricensem et Legionensem dictam unionem plurimum laudare, et pro ea obtinenda Literas ad Summum Pontificem dedisse. His igitur perpensis, proposito dubio: — An sit signanda supplicatio in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative — *in Legionen. et Astoricen. Unionis die 11 Aprilis 1739.*

192. Similiter Sacra Congregatio, consentiente Patrono, indulsit, ut Ecclesia parochialis una cum Ecclesia filiali et aliis omnibus et singulis Beneficiis seu Vicariis annexis administranda traderetur iuxta modum Patribus Societatis Iesu, cum in ea Pastor esset necessarius, ut oves suas a vicinis Haereticis arceret et errantes ad viam salutis reduceret *in Colonien. die 7 Iunii et die 20 Septembris 1727.*

193. Enimvero Guillelmus olim Iuliae ac Montium Dux et Avus moderni Electoris Palatini anno 1638 solemmniter consensit, ut Ecclesia parochialis loci de Honeff Diaecesis Coloniensis, quae erat de suo iurepatronatus, administranda traderetur una cum filiali in Monte S. Aegidii et aliis omnibus et singulis Beneficiis seu Vicariis annexis Patribus

Societatis Iesu commorantibus in Oppido Dulseldorpiensi eiusdem Diaecesis Coloniensis. Consensus praedictus variis de causis suum non habuit effectum: sed exinde praesens Elector Palatinus novum consimilem praestitit consensum, dummodo Archiepiscopus Coloniensis et Sedis Apostolicae approbatio non deesset; hinc post habitam dieti Archiepiscopi approbationem, exhibitus fuit Sacrae Congregationi supplex libellus pro Apostolica approbatione. Nuntius Apostolicus Coloniensis censuit, hanc unionem in Domino expedire, cum Parochia esset exposita incursibus Haereticorum, et zelus Patrum Societatis Iesu esset notorius. Actum fuit de hac re inter summaria precum die 6 Iulii 1726, et dictum fuit, quod darentur novae Literae iuxta instructionem, quae redditus Beneficia administrationem Parochiae et cessionem iuspatronatus respiciebat. Hinc relatum est, quod redditus Parochiae ascenderent ad annua scuta Romana circiter centum triginta et obulos sexaginta tres; quod Beneficia essent simplicia et Parochiae unita, quae dictum reditum redderant, excepto Beneficio S. Aegidii, quod erat separatum cum redditu annuo scutorum circiter sexaginta, et hic Beneficiatus exerceret curam animarum in dicta Paraecia et a Parocho nominaretur; quod Parochia administraretur a duobus Presbiteris Societatis Iesu, et cura animarum in Ecclesia S. Aegidii per Presbiterum secularem perpetuum foret administranda; quod praesens Elector Palatinus nihil aliud intenderet, quam executioni mandare voluntatem sui Avi, et quod hoc non esset primum exemplum cessionis Beneficiorum de iurepatronatus factae a suis Antecessoribus favore Patrum Societatis Iesu, intercedente auctoritate Summi Pontificis, absque eo quod Successores unquam reclamaverint. Proposito interim dubio: — An et quomodo petitis sit annuendum in casu etc. —, Sacra Congregatio die 7 Iunii 1727 responsum tulit: — Dilata, et scribatur Archiepiscopo iuxta instructionem, et audiat Pater Procurator Generalis —. Pater Procurator Generalis respondit, nullam adesse ex parte suae Religionis difficultatem in acceptanda proposita unione, et se credere, quod eadem esset profutura, tum fidei catholicae, tum moribus Parochianorum, qui erant in medio Haereticorum.

reticorum. Archiepiscopus autem Colonien-  
sis respondit, Parochiam ab Oppido distare  
per iter unius diei, et ideo necesse futurum  
esse, ut unus ex Patribus Societatis Iesu in  
ea resideret, nullam esse spem aperitionis  
Collegii in loco Parochiae, et collocationem  
Patrum in Parochia non modicam allaturam  
esse utilitatem, cum in ea Pastor esset neces-  
sarius, omnibus numeris absolutus, ut oves  
suas a vicinis Haereticis arcerent et errantes  
ad viam salutis reduceret.

194. His igitur perpensis, reposito dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - Pro gratia, iuxta modum - in *Colonien. die 20 Septembris 1727.*

195. At necessitate exulante, Sacra Congregatio bis ac tertio declaravit, non esse locum unioni duarum Ecclesiarum parochialium in eadem Diaecesi existentium Collegio Societatis Iesu ob assertum redituum tenuitatem, etiamsi nedum Patres praefati Collegii, sed et ipsi Patroni dictarum Ecclesiarum impense unionem huiusmodi petierint in *Aurien. Unionis die 26 Februarii 1707 lib. 57 Decretorum.*

196. Siquidem - extat in Civitate Auriensi Collegium Societatis Iesu aequae necessariis aedificiis ac redditibus destitutum, ut ne vix hi quidem expleant annum summam ducatorum 300 auri de Camera, aegre sufficientem septem alendis Presbiteris, quorum dumtaxat duo Grammaticis praeceptionibus instituendae Iuventuti operam navant, deficiente Theologiae moralis institutore, prout et aliis Operariis sacrarum Missionum, cum non levi detrimento cultioris disciplinae. Ad huiusmodi autem indigentiam depellendam, exceptarent Patres dicti Collegii, eidem uniri bina Curata Beneficia, sita in eadem Diaecesi, cum primum per cessum vel decessum obtinentium vacare contigerint, alterum sub invocatione S. Christophori de Souta, quod, detractis oneribus, annuis potitur certis redditibus ducatorum 110 auri de Camera, ac 128 computatis incertis, quodque nunc obtinet Emmanuel Barela; alterum vero S. Mariae de Corvillon et S. Andreae de Zarracos illi annexo, cui quidem certi sunt redditus ducatorum 137, sique incerti numerentur, conflant ducatos 172 coaequalis monetae, cuius praesens Rector est Ferdinandus de Arauxó.

Utrumque vero de iurepatronatus laicali Comitum de Maleda et Taboada, eorumque Maioribus perpetuo incorporatum. Exercitium autem curae animarum in utroque illorum distinctim praestandum ducerent Patres antedicti per duos Seculares Presbiteros Vicarios perpetuos, seu iuxta assertum dictorum Patronorum praescriptum, ad nutum pro tempore existentis Rectoris dicti Collegii amovibiles, cum congrua arbitrio Ordinarii designanda, ad formam Constitutionis Beati Pii V hac de re editae; nec non onere iniuncto ipsi Collegio mittendi in singulos annos Missionarios alternatim ad loca dictorum Comitum illorumque Successorum in Maioribus, eisdemque eos honores et praeeminencias exhibendi, quas ceteri Patroni ab huiusmodi Collegiis illarum Partium exigere solent. His autem omnibus, quibus Ordinarius informare requisitus apprimae suffragatur, relatis per Summarium, instantibus Patribus saepedicti Collegii atque iisdemmet Patronis, visum fuit Særae Congregationi semel et iterum instantiam reiicere. Sed mox Oratores ipsi obtinuerunt Causam describi in folio, quae hodie proponitur, quo EE. PP. dignentur resolvere: - An Oratorum precibus sit annuendum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative, et amplius - in *Aurien. Unionis die 26 Februarii 1707 lib. 57 Decretorum.*

197. Praeterea Sacra Congregatio declaravit, non posse ab Episcopo fieri unionem Parochialis Cathedrali pro augmento distributionum, sed recurrendum esse Summo Pontifici pro facultate vel gratia in *Ravellen. die 15 Iulii 1645 lib. 17 Decretorum pag. 497.*

198. Nec imo huiusmodi unionem Parochialium in augmentum distributionum concedendam esse respondit Sacra Congregatio, sed utendum esse remediis a Sacro Concilio praescriptis in Cap. 15 sess. 24 de reformatione in *Celsonen. die 19 Ianuarii et die 2 Septembris 1647 lib. 18 Decretorum pag. 404.*

199. Amplia, neque Beneficiorum simplicium unio potest fieri in augmentum distributionum Capitulo; sed earum tenuitati consulendum est ab Episcopo, iuxta praescripta a S. Concilio Tridentino in cap. 2 sess. 21 de reformatione in *Hieracen. lib. 1 Decretorum pag. 92 a tergo.*

200. Idcirco haud sustinetur unio Paro-



chialis, quam Episcopus in actu sacrae visitationis favore parochialis Ecclesiae Cathedralis ex eo perfecit, quod haec redditum tenuitate laboraret in *Caiacen. Unionis die 13 Ianuarii 1703 lib. 53 Decretorum.*

201. Iamvero - in actu sacrae visitationis factae anno 1694 per tunc Episcopum Caiacensem, attenta paupertate et tenuitate reddituum parochialis Ecclesiae Cathedralis, quae tunc administrabatur per Oeconomum, dictus Episcopus, accedente consensu Capituli, eidem univit alteram Parochialem S. Nicolai de Figulis, sine tamen praeiudicio Parochi tunc viventis, quam unionem, dicto Parocho novissime defuncto, modernus Antistes pariter in actu visitationis de praesenti anno 1702 confirmavit. Cupiente autem eodem Antistite, dictam Ecclesiam Cathedralem modo provideri per S. Sedem de Rectore, fuerunt eidem praesentatae pro parte quorundam Parochianorum et Electorum illius Universitatis Literae inhibitoriales A. C. pro impediendo effectu supradictae unionis, a quo tamen advocata Causa per R. P. Auditorem Sanctissimi, eiusque cognitione ad EE. VV. remissa, Episcopus de more requisitus suam relationem transmittens, praedicta omnia continentem, supplex EE. VV. rogat, ut, iustis existentibus causis, dictam unionem confirmare dignentur ad maiorem Dei gloriam animarumque salutem. Quibus praehabitis, Parte utraque monita et informante, ex iuribus circumferendis EE. VV. erit decernere: - An unio Ecclesiae parochialis S. Nicolai de Figulis facta per Episcopum Caiacensem parochiali Ecclesiae Cathedrali eiusdem Civitatis substineatur in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative, et Ordinarius affigat Edicta pro concursu, et doceatur in Sacra Congregatione, quo iure teneatur Parochialis in Cathedrali existens ad expensas et onera enunciata, praefixo ad hunc effectum termino trium mensium - in *Caiacen. Unionis die 13 Ianuarii 1703 lib. 53 Decretorum.*

202. Non potest enim Episcopus unire Capitulo Cathedralis Beneficium Curatum, imo nec simplex, nisi concurrant ea, quae requiruntur a Decreto Concilii in Cap. 15 sess. 24 de reformatione, et hoc etiamsi immineat Capitulo cura animarum in *Ugentina et Ma-*

*theranen. anno 1596 lib. 8 Decretorum pag. 178 et 180.*

203. Neque potest unire mensae Canoniorum Ecclesiae Cathedralis Prioratum regularem, etiamsi detur in commendam, bene vero Beneficium, si est simplex et seculare in *Forcellen. anno 1600 lib. 9 Decretorum pag. 91.*

204. Unire non potest Episcopus neque ad tempus fabricae Ecclesiae Cathedralis fructus Beneficiorum, etiam supportatis oneribus eorum in *Leodien. ad cap. 15 sess. 24 de reformatione Posit. 100.*

205. Hinc Sacra Congregatio declaravit, haud sustineri unionem reddituum bonorum Ecclesiae parochialis iamdiu ab Episcopo facta favore Capituli Cathedralis Ecclesiae, ob omnimodam loci depopulationem in *Thelesina die 7 Iulii 1703 et die 9 Augusti 1704 lib. 53 et 54 Decretorum.*

206. Siquidem - redditus et bona Ecclesiae parochialis sub titulo Assumptionis Beatissimae Virginis Castri Puglianelli, ob istius depopulationem, anno 1662 Episcopus in actu visitationis univit Ecclesiae S. Leonardi Op-pidi Cerreti (quae subrogata extitit in locum Cathedralis Thelesinae) illiusque Canonicalibus Praebendis, cum onere celebrare faciendi nonnullas Missas in praedicta Ecclesia parochiali ad commodum Colonorum, ut ex copia decreti dictae unionis per manus circumferenda. Attamen cum, ut asseritur, in praesenti Baro dicti Castri Puglianelli praetendat, dictam Parochialem esse de iurepatronatus suae Familiae, proindeque ipsius unionem absque Patronorum consensu nullo pacto posse sustineri, ad dirimendam huiusmodi controversiam Capitulum supradictae Cathedralis ad EE. VV. recursum habuit pro resolutione infrascriptorum dubiorum; et ad probandum non constare de asserto iurepatronatus dictae Ecclesiae parochialis exhibet inter alia Literas collationis eiusdem anno 1627 et 1645, in quibus nulla fit mentio dicti iurispatronatus, ex quibus aliisque deducendis, Barone praefato ad informandum monito, supplex petit ab EE. VV. responderi: - I. An Ecclesia sub titulo Assumptionis Beatae Mariae Virginis loci Puglianelli olim Parochialis sit de iurepatronatus Baronis dicti loci Puglianelli? *Et quatenus negative.* II. An unio

reditum bonorum praedictae Ecclesiae facta usque de anno 1662 ab Episcopo Thelesino favore Capituli Cathedralis Ecclesiae Thelesinae, ob omnimodam depopulationem dicti loci Puglianelli, sustineatur in casu etc. — Sacra Congregatio die 7 iulii 1703 respondit: — Negative ad utrumque —. Impetrata nova audientia, instante Capitulo eiusdem Cathedralis, repropositis dubiis sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 7 iulii anni proxime elapsi 1703? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — In decisis — *in Thelesina die 9 Augusti 1704 lib. 54 Decretorum.*

207. Nec itaque Sacra Congregatio indulgere censuit unionem Ecclesiae parochialis S. Stephani de Valdeorres favore mensae capitularis, reservata tantum Vicario perpetuo pro exercitio cnrae animarum congrua ad tenorem Constitutionis Beati Pii V; his enim in terminis propositio dubio: — An et quomodo Oratorum precibus sit annuendum in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Negative, et amplius — *in Astoricen. Unionis die 16 Maii 1711 lib. 61 Decretorum.*

208. Quin imo Sacra Congregatio renuit concedere gratiam unionis duarum Ecclesiarum parochialium favore fabricae Cathedralis Ecclesiae ad effectum consulendi gravi eiusdem inopiae, etiamsi Episcopus assensum praestaret *in Aurien. Unionis die 16 Decembris 1724.*

209. Enimvero Capitulum Cathedralis Ecclesiae Auriensis supplicavit s. m. Innocentio XIII pro unione duarum Ecclesiarum parochialium sub invocatione S. Euphemiae in sua Cathedrali Ecclesia existentium favore fabricae eiusdem Ecclesiae, quae tali paupertate laborare dicebatur, ut nequiret supportare onera pro cultu divino necessaria. Valor dictarum Ecclesiarum parochialium expressus fuit in supplicatione in ducatis auri de Camera 80 pro unaquaque, computatis certis et incertis; et ne cura animarum damnum pateretur, additum fuit, ut, mortuis Parochis actu eam exercentibus, nominandi essent a Capitulo et Canonicis duo Presbyteri ad nutum amovibiles, qui dictum munus exercerent. Ordinarius ample testatus est de fabricae paupertate et impotentia nec non de morali impossibilitate parandi alio modo ne-

cessaria pro cultu divino; ac suum unioni praestitit assensum, ita tamen, ut Sacerdotes ad nutum amovibiles essent a se suisque Successoribus eligendi. Propositio vero dubio: — An sit locus unioni Parochialium, de quibus agitur, fabricae Cathedralis Ecclesiae Auriensis in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Negative, et ad mentem — *in Aurien. Unionis die 16 Decembris 1724.*

210. Quum igitur satis constaret, quod Ecclesia parochialis unita non esset Capitulo Ecclesiae Collegiatae, Sacra Congregatio declaravit, relaxandam non esse supplicationem eius, qui eam pro nominato a Dataria Apostolica assequi studebat, sed sustinendum esse concursum ab Episcopo indictum *in Ruremunden. Vicariae die 7 Iunii die 2 Augusti et die 22 Novembris 1755.*

211. Siquidem in Diaecesi Ruremundensi aderat Pastoratus seu Vicaria perpetua in Wiersein, in qua ius habebat Praepositus et Capitulum Collegiatae Ecclesiae S. Gereonis Coloniae. Haec postremis duabus vacationibus obventis anno 1684 et anno 1724, praevio concursu ab Episcopo Ruremundensi indicto, collata fuit a Praepositis Capituloque S. Gereonis, et praesentati instituti fuerunt ab Episcopo. Cum itaque anno 1754 vacaverit, indictus fuit ab Episcopo concursus, et inter quatuor approbatos primum locum obtinuit Sacerdos Michael Thynen. Episcopus igitur requisivit Archiepiscopum Pragensem, qui Praepositus tunc erat, Capitulumque S. Gereonis, ut ex quatuor illis, quem vellent, eligerent. Nominatus fuit idem Michael Thynen, et Capituli nomine datae fuerunt Literae ad Episcopum Ruremundensem, quibus significabatur, non potuisse concursum indici, quod Vicaria illa perpetua unita esset Capitulo, atque hac de re querelam iam propositam esse in tribunalibus Urbis. Vera erat haec assertio; nam Michael in Dataria postulaverat, ut sibi eadem Vicaria conferretur pro nominato, utque exequutio seu institutio committeretur Nuntio Apostolico Bruxellensi, non Episcopo Ruremundensi, quia — hic praetextu, quod Vicaria ista concursui subiecta existat, ipsum in Vicaria praefata instituere recusavit —. His cognitis a Promotore Fiscali Curiae Episcopalis Ruremundensis, operam dedit, ne supplicatio favore Michaelis rela-



xaretur. Causa ad Sacram Congregationem remissa, disputavit Promotor, Vicariam hanc, cui annexa erat cura animarum, ex dispositione Concilii Tridentini, ex consuetudine universali totius Belgii, et particulari Ruremundensis, ex observantia denique duorum statuum postremorum, subiectam omnino esse concursui: unionem enim illam, quam asserebant Capitulares et Michael Tynen, neque publicis tabulis, neque re iudicata, neque immemorabili usu probari; immo contrarium evinci ex praesentationibus, in quibus enunciatum fuit, eam esse iurispatronatus. Idem evinci contendit ex verbis, quibus usi sunt Capitulares; vacare enim Vicariam dixerunt, et eam conferre cum omnibus fructibus et redditibus, quae repugnabant unioni, quum, si Vicaria Capitulo unita esset, neque vacare potuisset, neque conferri, neque omnes redditus dati fuisset Vicario, sed congrua tantum portio. Accedebat factum ipsius Michaelis, qui ad concursum venit, et uti approbatus nominationem obtinuit. Addidit, spectandum esse ultimum statum, in quo concursus indictus fuit, cum quaestio unionis, quam iactabant Capitulares, agenda esset in iudicio petitorio: nec mutare, Praepositum S. Gereonis in postrema vacatione anni 1724 praesentasse quidem approbatum in concursu, - cum hac tamen expressa protestatione, quod non intendebat per eam provisionem seu collationem concursum institutum in suum praeiudicium approbare -, cum protestatio isthaec uti contraria ipsius facto spernenda esset; non enim poterat Praepositus uno eodemque actu et concursum approbare praesentando approbatum in illo, et concursum reprobare protestatione.

212. His igitur perpensis, proposito dubio: - An sit relaxanda supplicatio favore Rev. Thynen, sive potius sustineri debeat praetensus concursus indictus ab Episcopo Ruremundensi in casu etc. -, Sacra Congregatio die 7 iunii 1755 responsum dedit: - Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 2 augusti 1755 respondit: - Dilata ad primam post aquas -; ac subinde respondit: - In decisis, et amplius - in *Ruremunden. Vicariae die 22 Novembris 1755.*

213. Idecirco quum Thesaurarius Ecclesiae Cathedralis contenderet, ipsius dignitati esse unitam/Parochiam, Sacra Congregatio, expensis antiquis Thesaurariatus collationibus nec non redditibus eiusdem, censuit, non constare de unione Portionis tituli, sed fructuum in *Neocastren. Parochialis die 10 Maii 1727.*

214. Enimvero cum Episcopus Neocastrensis in visitatione anni 1720 reperiisset, in Oppido S. Blasii animarum curam exerceri sex mensibus a quodam Sacerdote sub nomine Archipresbiteri, et sex aliis mensibus anni a Sacerdote sub nomine Capellani et ad nutum amovibilis, qui eligebatur a Thesaurario Ecclesiae Cathedralis, cuius dignitati Parochia dicebatur unita, quique in casu electionis rem sic gerebat, ut per publica Edicta invitaret Sacerdotes, qui titulo Capellanorum curam animarum exercere intendebant, eamque deinde conferret illi, qui se offerebat ad eam assumendam minori stipendio, Decretum edidit, quo praecepit, ut loco Capellani Vicarius perpetuus eligeretur. Thesaurarius vero sese opposuit. At Promotor Fiscalis contendit, non constare de unione, cum instrumentum unionis non afferretur, nec concurreret immemorabilis aut quadragenaria cum titulo. Proposito interim dubio: - I. An constet de unione Portionis Ecclesiae parochialis S. Pancratii Oppidi S. Blasii Dignitati Thesaurariatus Ecclesiae Cathedralis Neocastrensis? -, Sacra Congregatio die 23 iunii 1725 responsum dedit: - Ad primum, dilata; et coadiuventur probationes, et scribatur iuxta instructionem -, quae in eo consistebat, ut fieret diligens animadversio collationum antiquarum Thesaurariatus, an videlicet in illis adesset id, quod aderat in collatione anni 1672 circa dismembrationem Parochialis seu applicationem partis fructuum eiusdem ad dictam Dignitatem: item, ut videretur, quanti essent redditus Dignitatis, et praescindendo a fructibus Parochialis, an possibile esset, Parochiam in duas dividere, unicuique proprium Parochum praeficiendo, et a quo tempore inceperit expositus abusus, quod Archipresbiter inserviret pro sex mensibus anni, et Capellani ad nutum amovibiles pro aliis sex mensibus. Superventis Episcopi responsionibus, reproposito dubio sub eadem

formula, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, non constare de unione Portionis tituli, sed fructuum - *in Neocastren. Parochialis die 10 Maii 1727.*

215. Quin imo quum Episcopus petierit unionem duarum Paraeciarum Mensae Episcopali, ut ipsa compensari posset ex remittendis decimis, quas Parochiani indigentes aegre et cum scandalo solvebant, Sacra Congregatio mandavit, ut scriberetur Episcopo ad effectum transmittendi opportuna documenta, et interim proponendi alia media minus damnosa *in Civitatis Castelli Unionis et Decimarum die 20 Augusti 1803.*

216. Siquidem Episcopus Civitatis Castelli iuxta conventionem tempore Innocentii III initam percipiebat decimas seu *quartese* in staris 172, quorum 71 pensitabantur ab Archipresbiteris et Plebanis, qui reliqua stara 101 a Parochianis ex decem ruralibus Curis in capita exigebant et Mensae Episcopali rependebant. Quo fiebat, ut aegre semper et illis praesertim temporibus Pauperes praestarent hanc tritici quantitatem, ita ut saepe in offensiones et scandala inciderint. Ut haec igitur averterentur incommoda et murmurationes publicis Magistratus auctor fuit Episcopo, ut penitus deleteretur et remitteretur solutio huiusmodi starorum 101, quam Populus nomine decimarum pensitabat, simulque ut supprimeretur gemina Paraecia ruralis, altera scilicet nuncupata *S. Andrea delle Capanne*, quae tunc vacabat, et altera *di Monte maggiore*, cum primum foret vacatura, earumque bona in compensationem renunciandarum decimarum Mensae Episcopali unirentur, easque per Capellanos Curatos exerceret et omnia onera impleteret. Hinc Episcopus Apostolicam imploravit Auctoritatem, cum et Rectores Paraeciarum et Capitulum Cathedralis unioni assentirentur. Parochiani vero utriusque Paraeciae, licet commendarent Episcopi charitatem, qui sublevare curabat indigentes ab onere *del quartese*, attamen hoc grave iisdem videbatur, quod, dum succurrebatur octo ex decem Paraeciis huic praestationi obnoxiiis, totum onus in duas Paraecias reiiceretur. Nam Paraecias huiusmodi amplam habere dixerunt congruam, cuius bona ad scuta viginti quatuor millia, redditus ad scuta 1200 pertinebant. Ita fiebat,

ut in praesens optimos haberent Pastores, qui et scientia et opibus succurrere Parochianis possent. Contra vero si mercenarius Capellanus eisdem constitueretur, vel Parochus, cui congrua diminueretur; profecto Parochiani detrimentum sentire debebant. Contra reliquae Paraeciae omnem tulissent utilitatem, et sine ullo incommodo subleverentur ab onere decimae nedum indigentes, sed etiam divites. Quare obtestabantur, ut EE. PP. alia remedia minus ipsis damnosa invenirentur, ut, abrogata decima *del quartese* a solis indigentibus solvenda, posset compensari Mensae Episcopali damnum ex remissis decimis ab ipsa ferendum. His itaque perpensis, proposito dubio: - An et quomodo sit consulendum Sanctissimo pro unione Paraeciarum et abolitione decimae in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Dilata, et scribatur Episcopo, ut transmittat concordiam statum decennalem activum et passivum Mensae Episcopalis et decem Paraeciarum, inclusis quoad Paraeciam *di Monte maggiore le riforme e canoni*, et interim proponat alia media minus damnosa - *in Civitatis Castelli Unionis et Decimarum die 20 Augusti 1803.*

217. Hinc haud potest fieri ab Episcopo unio Ecclesiae parochialis Seminario; sed recurrendum est Summo Pontifici pro facultate vel gratia *in Ravellen. die 15 Iulii 1645 lib. 17 Decretorum pag. 497.*

218. Idcirco Sacra Congregatio respondit, non esse confirmandam unionem Praepositurae factam ab Episcopo Seminario, assignatis eiusdem redditibus Presbiteris Congregationis Missionis directoribus ab ipso deputatis eiusdem Seminarii *in Culmen. Seminarii die 19 Iunii 1679 et die 3 Iulii 1680 lib. 31 Decretorum pag. 22.*

219. Negata hinc etiam fuit unio Prioratus iurispatronatus Regii petita a possessore de consensu Regis facienda Seminario, praevia renunciatione in manibus SS<sup>ni</sup>, reservatis sibi fructibus vita durante et nominatione Alumni a Rege facienda; his enim in terminis proposito dubio: - An supplicatio, de qua agitur, sit signanda? -, Sacra Congregatio responsum tulit: Negative - *in Montis Pesulani Unionis die 15 Martii 1704 lib. 54 Decretorum.*



220. Imo unio Beneficiorum facta Seminario absque consensu omnium quatuor Deputatorum est nulla, licet facta in visitatione in *Novarien. anno 1598 lib. 9 Decretorum pag. 61*

Item in *Dubium die 17 Decembris 1622 lib. 12 Decretorum pag. 115; in Dubium Unionis die 10 Maii 1629 lib. 14 Decretorum pag. 37.*

221. Amplia, etiam unio facta ab Episcopo Seminario Beneficii simplicis, non adhibito consensu Capituli, est nulla et irrita in *Signina anno 1597 lib. 9 Decretorum pag. 16.*

222. Hinc et unio, facta ab Episcopo simplicis Beneficii adhibito tantum consensu duorum de Capitulo absque consensu duorum de Clero, est nulla iuxta praescriptum Concilii Tridentini in cap. 18 sess. 23 de reformatione in *Nullius mense Februarii 1629 lib. 14 Decretorum pag. 37.*

223. Non tamen censetur invalida, si de tempore unionis nullus erat in Civitate Clerus, et omnes Presbyteri erant Canonici Ecclesiae Cathedralis, atque in reliquis servata fuit forma a Concilio praescripta in Cap. 18 sess. 23 de reformatione in *Marsicana die 16 Martii 1595 lib. 8 Decretorum pag. 110.*

224. Quum autem Episcopus conquereretur de multis incommodis, quae sequebantur ex unionibus Ecclesiarum parochialium cum Monasteriis Collegiis Cathedralium aut Communitatibus Presbyterorum, Sacra Congregatio respondit, ut ipse uteretur facultate sibi a Concilio cap. 7 sess. 7 de reformatione tributa in *Tarraconen. mense Februarii 1590.*

225. Quin imo mutato rerum statu iusta videri potest unionis dissolutio per Textum in Cap. *Suggestum* de decimis, quem sequitur Gonzalez in comment. ad decretalem Epistolam Caelestini III datam ad Faventinum Episcopum et relatum in Cap. *Sicut unire* de excess. praelat. n. 9 in *Papien. Unionis et Provisionis die 3 Martii 1787 §. Ita.*

226. Mutatus autem censetur rerum status, ob auctum Parochianorum numerum in *Papien. Unionis et Provisionis die 3 Martii 1787 §. Ita.*

227. Hinc facilis planaue esse videtur Parochiarum dissolutio, statim ac sive cessasse causas constat, quae unionem consueverunt, sive novas accessisse causas intelli-

gitur, cur dissolutionis necessitas advenerit, Rebuff. in prax. tit. de revocand. union. n. 3 ad 38, Reclus. de re paroch. tit. 12 n. 102 ad 103 in *Placentina Divisionis Parochiarum unitarum die 10 Septembris 1788 §. Ad 1.*

228. Quum igitur Summus Pontifex mandaverit, ut dissolverentur Parochiales Praebendis Canonicalibus unitae, sed mox Episcopus, ob praetensam reddituum tenuitatem, petierit ipsarum reunionem, Sacra Congregatio, attento sufficienti dictarum Parochialium redditu, declaravit, non esse consulendum Sanctissimo pro illarum reunionem in *Ussellen. Unionis Parochiarum die 18 Novembris 1797.*

229. Iamvero pleraeque parochiales Ecclesiae Sardiniae unitae olim fuerunt ab Apostolica Sede Episcopalibus et Metropolitanis Ecclesiis Capitulis Dignitatibus Canonicatibus Abbatibus Collegiatis Universitatibus aliisque piis Locis. Quum autem ob mercenarium amovibilem Vicariorum ministerium plura in animarum cura obvenissent mala, eas idcirco S. Pius V ad pristinum restituit libertatis statum per Constitutionem *Quantum animarum cura* anni 1568. At provida haec Constitutio suo caruit effectu; et opus tandem perfecit anno 1769 Clemens XIV per Encyclicam *Inter multiplices*. Hinc separatae etiam fuerunt Parochiae *di Sezzu et Paradili*, quarum una unita erat Canonicali Praebenda *di Genuri*, altera alteri *di Sini*. Prae reddituum tenuitate vero maximas Episcopus expertus est difficultates in illarum collatione: nam convocato concursu ad Parochiam *di Sezzu*, nemo comparuit. Summo Pontifici propterea supplicavit pro restitutione unionis utriusque Parochiae. Dubitari tamen poterat, quin tenuiores potius essent Canonicales Praebendae *Genuri* et *Sini*, quam redditus Parochialium *Sezzu* et *Paradili*. Cuiusque enim Parochiae redditus summam attingebat scutorum auri 200 de Camera eum respectiva Praebenda Canonicali. Portio autem reservata in separatione Praebendato *Genuri* non excedebat scuta auri 70, et similis forsitan altera Praebendati *Sini* ad scuta ascendebat circiter 100 cum asserto praedio. Erant igitur pro Parochia *Sezzu* scuta auri de Camera 130, et altera *Paradili* scuta cir-

citer 100. His igitur perpensis, proposito dubio: - An et quomodo sit consulendum Sanctissimo pro reunione Parochiarum *Sezzu* et *Paradili* Praebendis *Genuri* et *Sini* in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative - in *Ussellen. Unionis Parochiarum die 18 Novembris 1797.*

230. Idcirco Ecclesia parochialis, alteri propter redituum tenuitatem unita, dissolvenda est ac Vicaria perpetua erigenda et per concursum conferenda, si reditus excreverint, et via sit adeo longa et aspera, quae inter utramque Ecclesiam intercedit, ut nonnulli sine extremorum Sacramentorum praesidio mortem occubuerint in *S. Miniatis Dissolutionis Unionis die 12 Decembris 1733 et die 3 Iulii 1734.*

231. Siquidem anno 1564 Episcopus Lucanus, ob redituum tenuitatem, parochialem Ecclesiam S. Reguli prope Castrum Buccianum existentem annexit alteri parochiali Ecclesiae S. Iacobi in Pago Balconevisio, ea tamen lege, ut Praepositus subsidarium Presbiterum adhibere teneretur in exercenda animarum cura. Unio haec perducta ad effectum fuit, atque semper servata: sed vacante subinde in mense reservato Sedi Apostolicae Praepositura dictae Ecclesiae S. Iacobi Balconevisii, Populus antiquae parochialis Ecclesiae S. Reguli supplex petiit unionem dissolvi, et in pristinum statum restitui Parochiam cum omnibus proventibus, qui olim ad eius Rectorem pertinebant. Episcopus retulit, annuos reditus Praepositurae Balconevisii ob culturam praediorum utriusque Ecclesiae in praesens attingere summam scutorum bis centum monetae florentinae, non comprehensis etiam emolumentis incertis; praedium, quod olim spectabat ad unitam Ecclesiam S. Reguli, reddere in annuo fructu scuta octoginta; Populum Bucciani constare ducentis capitibus, totidemque fere capita numerari in altero Populo Balconevisii; pluries denique se ipsum in lustranda Diaecesi perspexisse spirituale detrimentum atque periculum gregis Buccianensis, cum longa et aspera esset via ducens ad parochialem Ecclesiam Balconevisii, ubi residebat Praepositus, ita quidem, ut nonnulli sine extremorum Sacramentorum praesidio mortem occubuerint. Quamobrem maxime expedire censuit, quod

remissa unione Buccianensis Parochia S. Reguli reintegraretur suumque haberet, ut olim, Rectorem, reservata tamen Praeposito Balconevisii honorifica aliqua praerogativa, vel saltem institueretur Vicaria perpetua. Propositis itaque dubiis: - I. An sit locus dissolutioni unionis? *Et quatenus negative.* II. An sit erigenda Vicaria perpetua in Ecclesia S. Reguli in casu etc. -, Sacra Congregatio die 12 decembris 1733 respondit: - Ad primum, Negative. Ad secundum, Affirmative cum assignatione congruae per Episcopum facienda ad normam Constitutionis 47 S. Pii V, et cum collatione eiusdem Vicariae per concursum -. Repropositis dein dubiis sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - in *S. Miniatis Dissolutionis Unionis die 3 Iulii 1734.*

232. Hinc etiamsi duae Ecclesiae parochiales ab immemorabili tempore simul sint unitae, locus tamen est earum dissolutioni, ex eo quod una ab altera per duplicem lapidem cum dimidio distet, et via sit nemorosa deserta aspera et difficilis in *Placentina Dissolutionis die 28 Maii 1791.*

233. Enimvero unitae erant ab immemorabili tempore Paraeciae S. Gregorii *di Chiapeto* et S. Christophori Arcis *di Chiapeto*, quarum una per duplicem lapidem cum dimidio viasque difficiles distabat ab altera. Qua de causa unitae fuerint, latebat. Residere consuevit Parochus penes Ecclesiam S. Gregorii, ubi parochiales tantum erant aedes, bisque ad summum in mense ad alteram accedere S. Christophori, et paucis ibi matutinis horis morari. Quum illius ergo loci Populus careret - debita institutione in rebus fidei ac morum et Sacramentorum pabulo, multaque laboraret ignorantia -, Placentino Episcopo teste, saepe idcirco propriae Parochiae dismembrationem, licet frustra, ab eius Decessoribus postularunt. Instantiam autem renovarunt illius Incolae labente anno 1789 occasione concursus ad vacantem Parochiam, seque paratos dixerunt ad parochialem novo Parocho construendam aedem eiusque augendos reditus. Iusta Episcopo visa fuit - miserorum huiusmodi Monticularum postulatio, atque utrique Populo satis profutura petita Eccle-



siarum separatio -. At Parochiani S. Gregorii institerunt, ut res in antiquo relinqueretur statu, eo quod tamquam pauperes nil praesentibus Parochi redditibus addere possent. Summo Pontifici igitur illi supplicarunt pro gratia dismembrationis sub oblati conditionibus. Episcopus terminum interesse habentibus praefixit ad deducenda eorum iura in Sacra Congregatione; ac retulit, quod via, quae ab una ad alteram ducebat parochialem Ecclesiam -, nemorosa est deserta aspera montuosa et quavis anni tempestate, praeter aetatem, difficilis, ut tempore pastoralis visitationis inspicere licuit -. Atque testatus est, Parochianos S. Gregorii, - dempta una aut altera familia, ceteros admodum pauperes esse, nec nisi satis difficulter quidquam addere posse angustis Parochi redditibus -; ipsis propterea seu eorum Paraeciae exhibuisse et exhibere - perpetuum augmentum annui redditus scutorum duodeviginti etc. applicando eidem Ecclesiae pium legatum eiusdem redditus -, quod erat sub eius dispositione, ita ut cum praesenti redditu scutorum 35, computatis incertis, annuus constituere- tur redditus scutorum 53, cum quo confidebat, - ut reperiatur Sacerdos, qui eam Parochiam seorsim regat -. Eos tamen hoc non obstante renuere dixit. Atque hinc censuit, - postulatam dismembrationem sub praemissa conditione augendi redditum Ecclesiae S. Gregorii in memorata summa esse executioni demandandam, et successive indicendum concursum pro utraque Ecclesia -. His itaque perpensis, proposito dubio: - An et quomodo sit locus dismembrationi Parochiae S. Christophori in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative iuxta votum Episcopi - in *Placentina Dismembrationis die 28 Maii 1791.*

234. Quamobrem ad consulendum indigentiae Parochi haud est iterum eidem Ecclesiae unienda Parochialis, quae iustis de causis ab ea dismembrata fuit, quum eadem adhuc subsistant in *Hortana Unionis die 16 Februarii 1805.*

235. Siquidem in editiore Colle, qui Civitati Hortanae imminet, et in medio fere agro citra tyberim sita erat ruralis Paraecia SS. Iosephi et Marci, et adeo longe lateque patebat, ut in frontem sex lapidibus, in por-

rectum quindecim se protenderet. Unus quidem Parochus suis muneribus satis esse non poterat, non tam pro numero animarum, quae ad capita quatuor centum quinquaginta pertingebant, quam pro locorum distantia. Totus enim ager in partes tres dividebatur: alteram in declivio Collis incolebant, qui proximiores erant Ecclesiae parochiali: alteram in planitie Orientem versus tenebant ii, qui habitabant regiones *di Molignano Montano Bouca*, et a Paraecia remotiores erant: tertiam occupabant Ruricolae *di Bagno Lucignano Resano Tucciano*, qui ab ovile et Pastore remotissimi erant. Omnes vero Parochiani dispersi iacebant in fundis, quorum cultui erant addicti. Nec ex fructibus Paraeciae suppetebat Parocho, ut Coadiutorem sibi adscisceret. Hinc difficilis accessus ad Parochialem et ignorantia rerum fidei, cuius rudimentis interesse non poterant remotiores Parochiani; hinc rarus ad dissita loca itus Parochi, qui in casibus inopinis Sacramenta prompte ministrare nequibat. Hisce incommodis, quibus antea subveniri non potuit, remedium sese obtulit anno 1781. Vacavit enim altera Paraecia S. Petri, cuius quantum angustiores erant fines, animas vix bis centum continentes, tantum redundantiores erant redditus in annuis scutis centum quinquaginta. Quae de re Episcopus tunc temporis deprecatus est a Summo Pontifice, ut liceret sibi a Paraecia SS. Iosephi et Marci dismembrare regiones *del Bagno Lucignano Resano e Tucciano*, in eisquae aedificata Ecclesia ruralem Paraeciam constituere; ut ex redditibus vacantis Paraeciae S. Petri annua scuta triginta detraherentur, quae in congruam novi Parochi assignarentur una cum quatuor modis tritici ex decimis, quas Parochiani pensitabant quotannis Parocho SS. Iosephi et Marci; ut tandem suspensa maneret per annum provisio Paraeciae S. Petri, et interea redditus erogarentur pro construenda instruendaque nova Ecclesia cum aedibus parochialibus, pro quibus impensa scutorum 222 requirebatur. Id Pontifex Pius VI, iuxta votum Emi Zelada, qui necessitatem dismembrationis ex processu confecto agnovit, et accedente consensu Capituli Cathedralis et Parochi SS. Iosephi et Marci et Defensoris deputati vacantis Paraeciae S. Petri, die 1 augusti 1781 adamussim

indulsit. Facta hinc est dismembratio et erectio novae Paraeciae in extructa Ecclesia S. Michaelis Archangeli nuncupata. Subinde vero quum huiusmodi Paraecia vacaverit, semel iterumque proclamato concursu, nemo adfuit, qui facto experimento eandem obtineret. Hinc Parochus SS. Iosephi et Marci Paulus Bellioni preces obtulit, ut portio olim dismembrata iterum suae Paraeciae uniretur. Nam capita Parochianorum decreverunt ad ter centum viginti quinque, et propterea etiam diminuti erant redditus suae Paraeciae. Episcopus etiam censuit, utramque Paraeciam iterum esse uniendam. Advertebatur vero, dismembrationem factam fuisse praecipue ob distantiam Incolarum *di Bagno Lucignano Resano Tucciano*, qui ultra secundum lapidem distabant a parochiali Ecclesia; quae quippe causa adhuc subsistebat. Licet enim decreverit Parochianorum numerus, attamen dispersi erant per agrum, ut ad Parochialem nonnisi aegre accederent. Frustra hinc Parochus unionem postulare videbatur, ut suae indulgentiae consilium esset: nam indigentiae, si adesset, ex aliis mediis esset consulendum a Tridentino praescriptis, quam ex unione Paraeciae, quae in damnum Parochianorum redundabat, sicuti dismembratio in eorum utilitatem facta fuerat.

236. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An et quomodo sit locus unioni in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative, et Episcopus proponat alia media ad consulendum curae animarum degentium in locis *Montano et Boucca - in Hortana Unionis die 16 Februarii 1805.*

237. Negata hinc fuit dissolutio unionis duarum Parochialium, stante attestazione Episcopi, distantiam duorum milliariorum unius loci ab alio, in quo residet Parochus, non praeiudicare Populo ob permanentiam Vicarii ad nutum Parochi amovibilis pro administratione Sacramentorum *in Lunen. Sarzanen. Dismembrationis die 3 Martii 1703 lib. 53. Decretorum.*

238. Quum itaque Ecclesiae iustis de causis dismembrata et in Paraeciam erecta per integrum seculum servata fuerit, non est iterum unienda ob assertas dissensiones inter unius alteriusque Paraeciae Parochos Sodalitates et Parochianos exortas, cum praeser-

tim eadem causae dismembrationis et erectionis adhuc extent *in Aqnen. Unionis die 27 Iunii 1829.*

239. Enimvero una primitus eaque ab antiquissimis usque temporibus in oppido Saxelli extabat parochialis Ecclesia Deo in honorem S. Ioannis Baptistae dicata; sed postea cum valde auctus esset Parochianorum numerus, et plures a vertice montis, in quo antiquitus morabantur, ad illius radices se contulissent, novam opus fuit extollere Ecclesiam Sanctissimae Trinitati sacram. Hoc in loco in dies augescente Populo, ibique constituto Saxelli Oppido, Aquenses Praesules operam dederunt, ut in Ecclesia Sanctissimae Trinitatis nova erigeretur Paraecia omnino distincta ab illa S. Ioannis Baptistae, ad quam per mille et ultra passus ab Oppido senes pueri alique debilitate laborantes non sine magna difficultate et incommodo accedere poterant. Supplicibus itaque Sacrae Congregationi porrectis libellis, post acrem Partium disceptationem die 28 augusti 1723 decreta est optata dismembratio et novae Paraeciae erectio. Post haec nulla ad Sacram Congregationem hac super re delata noscebatur controversia: verum modernus Episcopus preces obtulit s. m. Leoni XII narravitque, ex dismembratione ortum habuisse dissensiones et discordias inter Parochianos Parochos et Confraternitates utriusque Paraeciae, unde Episcopi plura fastidia ferre debuerunt. Ad huiusmodi dirimenda iurgia, arrepta occasione obitus Parochi S. Ioannis Baptistae, petiit, ut haec supprimeretur et uniretur Paraeciae Sanctissimae Trinitatis, constituto in Ecclesia S. Ioannis Baptistae Capellano Curato amovibili ad nutum Parochi Sanctissimae Trinitatis. Nam ex unione litium et aemulationum germen evellebatur, quin spirituali subsidio destituerentur Parochiani S. Ioannis Baptistae, cum penes ipsos Capellanus adstaret, qui confessiones exciperet aliaque Sacramenta administraret. Accedebat insuper Ecclesiae S. Ioannis Baptistae paupertas, cum eius Parochus non haberet, nisi scuta circiter nonaginta. Ex adverso autem Parochiani contenderunt, unionem Paraeciarum fieri non posse, nisi alterutra necessitatis aut utilitatis adsit causa, cum iis, quae bene constituta sunt, contrariis ordinationibus non sit detrahendum. At-



qui in casu abesse dixerunt utramque causam: nam Parochum S. Ioannis Baptistae congruam a sacris canonibus statutam ex ipsius Episcopi relatione habere constabat; et iurgia ac dissidia inter unius alteriusque Ecclesiae Parochos Sodalitates et Parochianos haud Episcopus probavit, cum reapse non existerent, et si de facto existerent, iustam tamen non praebuissent unionis causam, ex eo quod istis compescendis facile aliis rationibus occurrere valeret. Quin imo non deesse sustinuerunt rationum momenta, quae suadebant, sartam tectam servandam esse Paraeciam S. Ioannis Baptistae. Ipsa enim vetusta erat, ac tanta pollebat amplitudine, ut omnes facile Oppidanos capere valeret, eam singulari pietate venerabantur cuncti Saxellenses, marmoribus Sanctorum imaginibus Sodalitiis Capellaniis legatis piis et sacra suppellectili decenter ornabatur. Praeterea si anno 1723 necessaria fuit dismembratio, ne pueri et senes aliique debiles spiritualibus subsidiis destituerentur, aequae ac in praesens necesse erat, ut in Ecclesia S. Ioannis Baptistae servaretur Paraecia, cum praesertim Populus numerum duorum millium excederet, quorum ducenti sexaginta circum Ecclesia accolebant, reliqui per agros montesque impervios inhabitabant, et ab Ecclesia Sanctissimae Trinitatis quam longius aberant. Necessitas hinc Capellani necessitatem Paraeciae ostendebat, nec ulla aderat ratio, cur Ecclesia S. Ioannis succursalis esset renuntianda, nisi ut iura Parochi Sanctissimae Trinitatis dilatarentur, iura autem Ecclesiae Praecursoris magno incommodo et iactura Ruricularum imminuerentur.

240. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An et quomodo sit locus unioni Paraeciarum in casu? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative in omnibus - in *Aquen. Unionis die 27 Iunii 1829.*

241. Hinc attentis rerum circumstantiis, ac ob pervetustas et implacabiles dissensiones inter utriusque Paraeciae Incolas ferventes indulgetur ex gratia, non vero de iure, iuxta modum dissolutio unionis duarum Ecclesiarum parochialium, salva tamen Matricitate favore alterius in *Syracusana Dissolutionis Unionis die 27 Ianuarii die 2 et 16 Iunii ac die 17 Novembris 1703 lib. 53 Decretorum.*

242. Siquidem - inter alias Ecclesias parochiales existentes in Civitate Ragusiae, altera est sub titulo Divi Georgii, et altera S. Ioannis Baptistae, quae tamquam unitae ab unico gubernabantur Rectore, unaquaque Ecclesia suos habente Capellanos seu Vicarios ad nutum amovibiles. Cum autem inter Parochianos Ecclesiae S. Georgii et illos S. Ioannis Baptistae pervetustae et implacabiles vigerent dissensiones, ob praetensam hinc inde Matricitatem et subiectionem respective, ad illas submovendas Moderatores rerum secularium occasione terraemotus anni 1693, quo Civitas in maiori parte diruta remansit, eandem Civitatem in duas partes seu in duas Civitates penitus separatas diviserunt, denominatas antiquam et novam, cum assignatione confinii et iurisdictione, distinctoque pariter Magistratu et Officialibus, quae quidem divisio confirmata etiam fuit speciali Decreto tunc Pro - Regis Siciliae. Exoptavit deinde Episcopus Syracusanus causas dictarum dissensionum radicitus evellere, propterea in actu visitationis peractae die 19 novembris 1696 ad infrascripta devenit. Primo, quod non obstante Civitatis divisione utriusque Civitatis Parochus sit, prout antea erat, R. Paulus Ferrantes, ad quem omnia iura et emolumenta parochialia de cetero spectent, prout antea spectabant, quando erat una Civitas, sub hac tamen lege, quod unaquaque Ecclesia S. Georgii et S. Ioannis Baptistae sit independens ab alia. Secundo, quod neutra in functionibus et processionibus possit suos limites excedere. Tertio, quod liberum sit Parochus eligere pro sua residentia unam ex dictis Civitatibus, et quod pro alia eligatur ab Episcopo Oeconomus, sive Vicarius Rector ad nutum amovibilis, qui praesit dictae Ecclesiae cum debita subordinatione Parochus. Quarto, quod pro mercede dicti Oeconomi seu Vicarii Rectoris solvantur uniuscuiusque Civitatis 18, novem ab Universitate illius Civitatis, in qua ipse inserviet, et reliquae a Procuratoribus S. Ioannis Baptistae. Octavo denique, quod cum, stante divisione, iam vocentur duae Civitates, sicut Ecclesia S. Georgii mater est suae Civitatis, ita et Ecclesia S. Ioannis mater sit alterius, ideoque in unaquaque independentem ab alia divina officia peragantur; et haec Decreta durare

debeant usquequo duraverit Civitatum divisio.

243. Ab huiusmodi Decretis utpote iuribus Ecclesiae S. Georgii laesivis recursum habuit ad hanc Sacram Congregationem dictus Parochus, auditaque relatione Episcopi omnia confirmantis, sub die 19 iulii 1698 proposita fuerunt haec duo dubia, nempe: « I. An dismembratio seu separatio facta ab Episcopo de Ecclesia parochiali S. Ioannis Baptistae ab Ecclesia S. Georgii substineatur? II. An eidem Ecclesiae S. Georgii unienda sit Ecclesia parochialis S. Thomae fere diruta in casu etc. », et ad utrumque negativum prodiit responsum. Ac reproposita deinde Causa sub die 18 iulii sequentis anni 1699, Sacra Congregatio rescripsit: « In decisis, et amplius ». Post praefatas resolutiones Universitas eiusdem Civitatis et Clerus Ecclesiae S. Ioannis Baptistae obtinuerunt iterum audiri mediante supplici libello ad Sanctissimum porrecto, non ad effectum obtinendi recessum a decisis, sed pro obtinenda a S. Sede vel ab hac Sacra Congregatione dissolutione unionis dictarum Ecclesiarum parochialium, pro qua alia dubia, citata Parte, fuerunt concordata, quae modo EE. VV. subiiciuntur resolvenda: - I. An sit concedenda petita dissolutio unionis, ita ut una Ecclesia remaneat independens ab alia? *Et quatenus negative.* II. An sit indulgenda ex gratia? -, Sacra Congregatio die 27 ianuarii 1703 respondit: - Pro gratia divisionis, iuxta modum praescribendum ab Eñõ Praefecto -. Verum quia, ut asseritur, dum agebatur coram E. S. de modo dictae dissolutionis, Eñus Pro - Rex, supplicantibus Civibus Ragusiae veteris, mandavit reincorporari Civitates atque ad unicam reduci, et e contra Clerus et Filiani supradictae Ecclesiae S. Ioannis Baptistae Ragusiae novae, non obstante tali reunione, adhuc intendunt deveniri debere ad dissolutionem dictarum Parochialium iuxta Decretum huius Sacrae Congregationis, eo quia motiva inimicitarum et dissidiorum, ex quibus illa fuit concessa, minime cessarunt, ideo Partibus ad informandum monitis, ex iuribus circumferendis EE. VV. non gravabuntur reasumere folium sub die 27 ianuarii distributum, et doctissime de more decernere: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sa-

cra Congregatio die 2 iunii 1703 respondit: - Iterum proponatur -; ac die 16 iunii 1703 responsum dedit: - In decisis iuxta modum -. Non acquiescente autem Rectore et Filianis praefatae Ecclesiae S. Georgii, impetrataque nova audientia, ex iuribus noviter deducendis, Parte utraque monita et informante, ab EE. VV. exquiritur: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Salva Matricitate Ecclesiae S. Georgii, in decisis; et amplius - in *Syracusana Dissolutionis Unionis die 17 Novembris 1703 lib. 53 Decretorum.*

244. Non est autem locus unioni ad sedandas discordias, quando possit alia ratione occurri, Rot. in decisis. 403 a n. 4 coram Celso in *Novarien. Unionis die 11 Septembris 1762 §. Minusque.*

245. Nam dissidia inter utriusque Paraeciae Populum iustam non praebent unionis causam, cum istis componendis facile aliis rationibus occurri valeat, Lotter. de re Benef. lib. 1 quaest. 28 n. 30, Rot. coram Celso decisis. 403 n. 4 in *Aquen. Unionis die 27 Iunii 1829 §. Et.*

246. Quam autem Oppidum, in quo duae existebant Paraeciae, olim numero animarum bis mille esset refertum, sed inde eorum numerus vix ad animas 758 ascenderet, ac inter Parochos acerrimas in dies contentiones cum Oppidanorum scandalo exardescerent, nec non alterius Ecclesiae ruinam minitaretur, quin prae inopia Parochi et Paraecianorum restaurari posset, Sacra Congregatio declaravit, locum esse reductioni et unioni, imposito tamen Parocho onere retinendi Capellani ad nutum et nominationem Ordinarii, eique adsignato stipendio arbitrio eiusdem Ordinarii favore praedicti Capellani Curati in *Tiburtina Reductionis et Unionis Paraeciae die 18 Februarii 1832.*

247. Enimvero duo a vetustissima aetate erectae existebant Paraeciae in Oppido S. Gregorii, quarum altera Archipresbiteralis et Matrix eiusdem loci Patrono S. Gregorio Magno, altera vero Filialis S. Blasio Episcopo et Martyri nuncupata. Nunquam tamen super iuribus parochialibus pax et quies inter eorum Rectores, plurimaeque in spirituale ac temporale utriusque Ecclesiae detrimentum quaestiones acerrimaeque dissidia



vel ab initio exarserunt. Ut tot tantisque malis occurreretur, nihil melius excogitari poterat, quam controversias omnes amica transactione dirimere, et utriusque Parochi iura ac privilegia explicitis verbis declarare ac praefinire. Itaque suadente ac monente Marcello Cardinali S. Crucis Tiburtinae Diaecesis Antistite, die 2 decembris 1671 ad exoptatae concordiae celebrationem devotum fuit, quae viginti conflabatur articulis, et ubi quid iuris utrique Parocho in sua Ecclesia, quid circa sacram suppellectilem Sacramentorum administrationem festorum solemnium celebrationem emolumentorum oblationum ac decimarum divisionem, ac tandem quid circa praecminentias stolae delationem in processionibus christianae doctrinae explicationem, quidve circa expensas in die Purificationis et die Paschatis sustinendas in posterum a duarum Ecclesiarum Rectoribus observandum foret, disertis verbis declarabatur decernebatur ac constituebatur. Istiusmodi Parochorum conventio exhibita Episcopo Cardinali S. Crucis, ab eodem die 24 februarii 1672 adprobata fuit, reservato, quatenus opus esset, Beneplacito, quod tamen nunquam fuit impetratum. Videbantur post initam concordiam controversiae omnes de medio sublatae, et pax effulgere in aevum duratura. At paulo post contentiones inter eosdem graviora mala et scandala eruperunt. Ipsi enim Parochi ita pro lubitu suo et arbitrio in suam quisque utilitatem fere omnes illius concordiae articulos trahere et extorquere aggressi sunt, ut ad ea avertenda incommoda, quae in Christifidelium gregem exinde manabant, Tiburtini Antistites, quam multis licet editis Decretis, frustra tamen pastoralis suae auctoritatis nervos in id contenderint. Hinc et anno 1822 Tiburtinus Antistes, ut denuo exortas inter Andream Panardo Archipresbiterum S. Gregorii et Petrum Venanzi Parochum S. Blasii quaestiones e medio tolleret, Parochum Venanzi ad vacantem Archipresbiteralem Ecclesiam Castri S. Angeli transtulit. At Paraecia S. Blasii Sacerdoti Francisco Giarè ex legitimo concursu collata, rursus inter eum et Panardo contentiones exarserunt. Unde Antistes Larisseus die 19 ianuarii 1824 rite decrevit, abolendam esse concordiam die 2 decembris

1671, ex eo quod ab ea discordiae et scandala orirentur, decimis tantum *focalibus* exceptis. Modernus autem Antistes, qui Larisseo successit, praefatam concordiam declarationibus lenitam et Decreto in sacra visitatione firmatam praedictis Parochis frustra proposuit, pax ut inter eosdem floreret, sed frustra. Idcirco die 21 martii 1829 postulavit a Sacra Congregatione, ut controversa concordia Apostolicae Sedis Beneplacito muniretur. Sacra Congregatio die 27 eiusdem mensis mandavit, ut Episcopus - audiat in scriptis utrumque Parochum et Promotorem Fiscalem, firmo interim remanente sacrae visitationis Decreto -. His adamussum impletis, interim contigit, ut Archipresbiter Panardo ad vacantem Paraeciam Terrae Rubbiani, periculo facto, probatus fuerit. Quamobrem post eius translationem Episcopus illud iam potissimum expedire proposuit, ut, quoniam Oppidum S. Gregorii vix animabus 758 in praesentiarum constabat, una deinceps foret atque unica totius Oppidi Paraecia, atque unus scilicet constitueretur Parochus Archipresbiter in Ecclesia S. Gregorii, cui ad nutum et nominationem Episcopi Vicarius - Curatus seu Capellanus assignaretur, ex eo etiam quod Franciscus Giarè Parochus S. Blasii iam diem obierit supremum.

248. Eius Card. Maechi Relator Tiburtini Episcopi votis omnino adhaerendum existimavit, cum aequa utilitatis et necessitatis ratio luculentissime intercederet. Compertum enim erat, tot ac tanta animorum offensione ambos secum Parochos illius Oppidi flagrare interdum consuevisse, ut malam de se famam suis iisdem Paraecianis subditis indiderint, qui propterea vel a Sacramentorum susceptione consulto abstinerint. Praeterea Ecclesia S. Blasii iam indecora ob sacrae suppellectilis inopiam existebat, ita ad proximam plene ruinam vergebat, ut propemodum videretur esse interdicenda, quin ulla subsidii spes excitari posset, cum redditus Paraeciae vix ad Parochi alimoniam satis essent, et Incolae egestate laborarent, unde alimenta duobus Parochis suppeditare non poterant. Nec suppressio seu unio cum Archipresbiterali Ecclesia S. Gregorii detrimentum Paraecianis inferebat, cum Oppidum S. Gregorii olim fuerit bis mille animarum numero refertum,

sed in praesens vix ad animas 758 ascenderet. His igitur perpensis, proposito dubio: - An et quomodo locus sit reductioni et unioni Paraeciae in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative iuxta votum Emi Relatoris, assignato stipendio arbitrio Episcopi favore Capellani Curati - *in Tiburtina Reductionis et Unionis Paraeciae die 18 Februarii 1832.*

249. Quapropter quum ob frequentes diurnasque lites inter Parochialium Curatores continuo ferventes, Ecclesias ac aedes labascere atque suppellectiles negligerentur, Sacra Congregatio permisit earum unionem favore Capituli ipsarum patroni, onere iniuncto conficiendarum reparationum ac suppellectilium nec non congruas pro Vicariis perpetuis assignandi, et quidquid superesset impendendi in maiorem Ecclesiarum decorem ac in pauperum sublevamen *in Cracovien. et Gnesnen. Unionis die 4 Februarii 1786.*

250. Siquidem in regione, quam Incolae vocabant *Pabianice*, duo aderant Oppidula, alterum nuncupatum *Pabianice*, et alterum *Rzgou*, totidemque manebant Parochiae, quarum una sub invocatione Beatae Mariae in Caelum Assumptae, et alia S. Stanislai Martyris, ac utriusque patronatu Capitulum Cracoviense potiebatur. Cum longaeva experientia Capitulum novisset, graves oriri frequentes diurnasque lites inter dictarum Ecclesiarum Parochos et Capitulum super Ecclesiarum et aedium parochialium reparationibus superque parandis suppellectilibus ac stipendio Vice-Curatis solvendo, ita ut harum ratione controversiarum tum Ecclesiae, tum aedes labascere, suppellectilesque negligerentur simulque cura animarum, venit in sententiam supplicandi pro illarum, cum vacarent, unionem favore Capituli, onere perpetuo iniuncto eidem conficiendarum reparationum ac suppellectilium, pariterque congruas assignandi utrique perpetuo Rectori ad illius praesentationem instituendo, uni scilicet cum titulo Comendatarii, et alteri cum titulo Vicarii perpétui. Archiepiscopus et Nuncius Apostolicus facti seriem confirmarunt, et Capituli votis libentissime accesserunt, cum ambae Ecclesiae undique fatiscientes et ferreae dirutae reparationibus maxime indigerent. Duo verum Nuncius consuluit, quatenus unio con-

cederetur, nimirum - ut, detracta Parochorum Vicariorumque congrua, deductisque aliis necessariis expensis, reliqui, si qui sunt, annui superextantes redditus in maiorem Ecclesiarum utilitatem ac in Pauperum sublevamen, onerata in id eorum conscientia, convertantur. Id quod et precibus consonum esset, et ad quamlibet captandi lucri suspicionem a Capitulo propulsandam aptissimum. Non abs re quoque foret iniungere, ut perpetua constitueretur Vicaria, quemadmodum exigere videtur perpetua, quae fieret, unio, ut ex Constit. 47 S. Pii V, et Constit. 34 s. m. Benedicti XIV, ita ut futuris temporibus in titulum collativae iuxta praesentem suam naturam remaneat, et in congrua Parochis assignanda emolumenta stolae, veluti incerta, haud computentur -. His igitur perpensis, proposito dubio: - An et quomodo Capituli Oratoris precibus sit annuendum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative iuxta votum Ordinarii et Nuncii Apostolici, facto verbo cum Sanctissimo - *in Cracovien. et Gnesnen. Unionis die 4 Februarii 1786.*

251. Unde Sacra Congregatio resolvit, sustinendam esse unionem duarum Ecclesiarum parochialium ac suppressionem duarum Sodalitatum cum novae unice erectione ab Episcopo factam, ut discordiarum semina dum ferventia inter eorum Parochianos et Parochos evellerentur *in Novarien. Unionis die 25 Septembris 1762 et die 17 Decembris 1763.*

252. Enimvero Pagus Suni, duobus Vicis constans, duas habebat parochiales Ecclesias, singulas in unoquoque Vico; unam sub invocatione S. Ginesii cum laicorum Confraternitate Sanctissimi Rosarii, alteram in honorem S. Mariae ad Elisabeth Deo dicatam cum sua pariter laicorum Confraternitate Sanctissimi Corporis Christi. Utramque Parochialem ambasque Confraternitates, Parochiani S. Mariae ad Elisabeth conquesti sunt in Sacra Congregatione, non iure fuisse unitas ab Episcopo Novariensi in pastoralis visitatione peracta anno 1759. Nam Parochiarum unio Ordinariis facienda permittitur, ob illarum dumtaxat paupertatem, aut in ceteris casibus de iure permissis, ex causa necessitatis, vel evidentis utilitatis. Atqui deesse paupertatem



probabat ipsum Decretum unionis, cum fructus haud cumulaverit favore superstitis Parochi, sed Parochiae suppressae Praebendam divisit in duos Capellanos Coadiutores. Nec utilitatem concurrere dixerunt, ob iurgiorum impedimentum, cum haec haud probarentur, et si revera existerent, eadem potius ex unione, quam ex divisione sequi soleant; nec constabat, alio remedio illa impediri nequivisse. Desiderabatur etiam Populi consensus; nam Consiliarii Pagi et Officiales Confraternitatis testabantur, dolo et circumventionibus extortum ab ipsis fuisse consensum, et tercentum viginti Confratres suppressae Confraternitatis Corporis Christi aperte dissentiebant, postulabantque reintegrationem suppressae Confraternitatis et Parochiae. Rationabilem autem esse dixerunt Parochianorum dissensum, cum ipsi subiicerentur mercenariis Capellanis loco veri Parochi, et ablegarentur ad dissitam Parochiam S. Ginesii, licet ratione distantiae et difficultatis viae, inundationibus proximi torrentis expositae, videretur potius, locum esse dismembrationi, si una fuisset Parochialis. Episcopus tamen retulit, ad evellenda discordiarum semina dudum ferventia inter Parochianos et Parochos dictarum Ecclesiarum, utilem duobus, qui praecesserunt, Episcopis visam fuisse praefatam unionem, quam morte praeventi nequiverunt perficere; ipsum autem in praefata visitatione optimo consilio iudicasse, - huiusce Vici gentem pessimam in duas factiones ab immemorabili, iuxta binas, quas habebat, Parochias et Confraternitates, divisam ac caedibus quandoque dilaniatam, unius dumtaxat Parochi directioni commitendam, unamque Confraternitatem ibi constituendam esse -. Quamobrem unionem dictarum Ecclesiarum, auditis eiusdem Pagi Consiliariis et utriusque Confraternitatis Officialibus, habitoque eorumdem ac amborum Parochorum nec non Capituli consensu, ipsoque etiam probante Serenissimo Sardiniae Rege, explevit, ita ut, suppressa denominatione utriusque, spatio sex mensium hiberni temporis parochiales functiones expleri deberent in Ecclesia S. Mariae, reliquo vero tempore in Ecclesia S. Ginesii, donec et quousque nova construeretur sub titulo S. Ginesii et S. Mariae ad Elisabeth: ac suppressis praefatis Confraternitatibus, ovam uni-

cam sub titulo Sanctissimi Nominis Iesu erexit. Via autem, quae per milliarium quadrantem ducebat ad S. Ginesium, plana erat ac arboribus referta, neque ob solis radios incommoda esse poterat Populo praesertim rustico; quin obessent nives gelu et pluviae, cum hyemali tempore functiones omnes ad formam unionis explerentur in Ecclesia S. Mariae.

253. His interim perpensis, proposito dubio: - An Decretum Unionis Parochialium S. Mariae ad Elisabeth et Ginesii ac respective Confraternitatum Sanctissimi Corporis Christi et Sanctissimi Rosarii factum ab Episcopo Novariensi substineatur in casu etc. -, Sacra Congregatio die 25 septembris 1762 responsum tulit: - Dilata, et scribatur Episcopo pro transmissione actorum -. Episcopus acta transmisit, ex quibus apparebant Literae Regis Sardiniae, quae unionem approbant, quaeque ineluctabile testimonium exhibebant de ipsius Populi precibus super unionis necessitate, approbatio Capituli Novariensis, consensus Parochorum Consiliariorum Pagi et Officialium utriusque veteris Sodalitatis, electio officialium novae Sodalitatis erectae ac duorum Capellanorum, qui unum deinde Parochum in cura perpetuo coadiuvarent. Hinc Episcopus rursus censuit, unionem esse utilem et necessariam, ut acerbissimi atque inveterati odii pestifera germina ex illa hominum Communitate exterminarentur. Qui vero de unione querebantur, discordiam acerbiter imminuere studuerunt probantes, utriusque Parochiae Incolas matrimoniis se copulasse, et conventiones inter utramque Sodalitatem anno 1623 initas fuisse, ex quibus patebat, illam Sanctissimi Rosarii, quae in Ecclesia S. Ginesii erat, dissensionem, tunc per transactionem finitae, causam praebuisse. Affirmarunt, ex ipsa unione augeri discordia ac damna, cum plures sine Sacramentis obierint. Advertebatur autem, nullum ex unione emolumentum dari Episcopo, qui imo ad construendam novam Ecclesiam de suo decimas remittebat atque condonabat. Considerandum etiam erat, post factam probatam unionem, quid boni certo eventurum esset, si rescinderetur. His igitur perpensis, repropósito dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - Affirmative - in Novarien. Unionis die 17 Decembris 1763.

254. Praeterea sicuti aucto Populo, novam Ecclesiam aedificandam esse cautum est Rescripto Pontificis, quod est in Cap. *Ad audientiam* de ecclesiis aedificandis; ita si Populus minuatur et infra decem mancipia sive familias sit, duas parochiales Ecclesias sub uno Presbitero uniendas esse, definitum est in Can. *Unio* 10 quaest. 3, Can. *Et temporis* 16<sup>a</sup> quaest. 1, traduntque Rebuff. in prax. Benef. n. 40, Altaserra de iurisdic. Eccles. lib. 2 cap. 16 §. Nec requiritur in *Pisauren. die 14 Decembris 1743 §. Tertia.*

255. Quum igitur Parochiani Paraeciam deseruerint et in aliam commigraverint, Sacra Congregatio nedum ad tempus permisit, ut alteri contiguae uniretur ad effectum consulendi eiusdem reddituum tenuitati, sed et perdurante adhuc eadem causa, quin proxima effulgeret spes, ut illa ab Incolis habitaretur, plures indulsit prorogationes in *Sutrina Unionis Paraeciae die 19 Iunii die 20 Novembris 1802 et die 8 Maii 1819.*

256. Siquidem prope Civitatem Roncilionis exbat Pagus ex adiacenti lacu appellatus *Vico*. Olim Incolis refertus erat cum suo Parocho, qui fines Paraeciae habebat conterminos cum Parochiali et Collegiata Ecclesia SS. Petri Apostoli et Catharinae Civitatis Roncilionis. In praesens vero deserta antiqua via consulari, Pagus habitatoribus caruit, qui lares ad proximam Civitatem transtulerunt. Quare collapsis domibus Vici, vix paucas habebant casas Piscatores, qui vesperscente caelo proximam petebant Civitatem. Numerus autem animarum accrevit in Parochiali SS. Petri et Catharinae Roncilionis ad 2820 capita circiter, ut unus Archipresbiter, qui Paraeciam regebat, satis non esset ad exercendam curam, sed indigeret Capellano, qui eum coadiuvaret. Hinc defuncto subinde Rectore conterminae Paraeciae Vici, Archipresbiter ipse deprecatus est suppressionem huius Paraeciae et unionem alteri SS. Petri et Catharinae Roncilionis, sub lege tamen retinendi Capellanum, qui onera suppressendae Paraeciae impleret, et Sacra in superextanti Ecclesia Pagi diebus festis conficeret. Episcopus retulit, redditus Praebendae Archipresbiteralis, deductis illius oneribus, vix scuta centum attingere, ideoque aliquo subsidio indigere Oratorem, ut sumptus Vice-Curati

substinere valeret; fructus Praebendae Vici ascendere posse ad annua circiter scuta 67, onera eiusdem consistere in annuis circiter scutis 24. Quare censuit, — suspendi interim posse ad tempus, nempe per decennium illius Rectoratus collationem, addictis fructibus Archipresbitero Oratori cum obligatione retinendi Capellanum, qui etiam onera praedicti Rectoratus adimplere, et singulis diebus festis in Ecclesia Vici Sacrum peragere tenetur. Dixi ad tempus tantum, quia si forte contingeret, Pagum denuo inhabitari, posset praesto esset Parochus, qui cura exerceat. Quod si post elapsum tempus et aliae domus prolabantur, et nullus adhuc sit Incola, tunc uniri poterit Rectoratus ad formam sacrorum Canonum Parochiali et Collegiatae Ecclesiae Roncilionis —. Proposito vero dubio: — An et quomodo sit locus suppressioni et unioni Paraeciae, seu potius suspensioni nominationis et applicationi reddituum in casu etc. —, Sacra Congregatio die 19 Iunii 1802 responsum tulit: — Negative in omnibus —. Post editam hanc resolutionem Episcopus EE. PP. consulere censuit quid sibi agendum. Nam dixit: — Quoniam pro sublimi suo iudicio aliter ratae sunt EE. VV. respondendum, locus mihi relinquitur istam Sacram Congregationem consulendi (ut supplex praesto) quid in hac re sit agendum? Concursum indicarem, sed mihi ante oculos obversatur Incolarum defectus. E converso iustitiae consonum haud videtur, ut praebenda possessore carere semper debeat. Iudicium itaque a summa EE. VV. auctoritate praestolabor, quarum mandatis me totum iugiter devoveo —. Reproposito hinc dubio: — An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio die 20 Novembris 1802 responsum dedit: — Praevio recessu a decisis, Affirmative iuxta votum Episcopi —.

257. Expirato non solum decennio, sed et quinquennio obtentae prorogationis, novas obtulit preces Archipresbiter, ut iterum alterius decennii prorogationem obtineret. Episcopus retulit, neminem esse, qui in antiqua Paraecia Vici domicilium haberet, onera adnexa semper impleta fuisse, animarum curam non passuram esse detrimentum, nec non causam defectus Incolarum adhuc persistere, sicut etiam perseverabat causa tenuitatis re-



dituum Archipresbiteratus Roncilionis. Censuit itaque, prorogari posse indultum ad aliud decennium, cum nulla proxima spes effulgeret, ut Vici ab Incolis habitaretur, et ut Archipresbiter Roncilionis donaretur ea congrua, quae eiusdem dignitati laboribus et meritis responderet. Proposito igitur dubio: — An et quomodo sit locus prorogationi indulti in casu? —, Sacra Congregatio respondit: — Affirmative ad aliud decennium a die expirati indulti, et ad formam praecedentis — in *Sutrina Unionis Paraeciae die 8 Maii 1819*.

258. Idecirco quum Incolae extra fines Paraeciae ob aeris insalubritatem discesserint et in aliam contiguam commigraverint, unde in illa unica tantum familia, quae tribus vel sex ad summum constabat Personis, supererat, Sacra Congregatio censuit, locum esse unioni alteri Paraeciae contiguae, cum onere Parocho retinendi Sacerdotem auxiliarem in *Nepesina Unionis die 15 Septembris 1781 die 5 Aprilis et die 29 Novembris 1783*.

259. Enimvero extabant in Oppido Campaneani parochiales Ecclesiae; altera Collegiata sub invocatione S. Ioannis Baptistae, a cuius Archipresbitero cura animarum exercebatur; altera divo Andreae dicata, cuius Parochus Rectoris titulo decorabatur. Facta die 21 iunii 1781 vacatione Parochialis S. Andreae, Paulus Troiani Archipresbiter Collegiatae Sacrae Congregationi exposuit, quod Parochialis S. Andreae Populo erat fere destituta, et vix in illa sex Personae morabantur: id autem evenisse, quia Parochia praedicta in humili et viliori Oppidi parte sita reperiebatur, a qua Oppidani propter aeris insalubritatem discesserant, seseque ad superiorem Oppidi partem contulerant, ibique transtulerant domicilium; hac proinde de causa adauctum fuisse numerum animarum Parochialis Collegiatae S. Ioannis Baptistae, quae quingentos supra mille habitatores enumerabat. Quum ex hoc augmento plurimum laboris, absque ullo tamen emolumento, Archipresbitero obvenisset: hinc postulavit, ut vacans Ecclesia S. Andreae uniretur Archipresbiteratui S. Ioannis Baptistae. Vicarius Capitularis exposita confirmavit et petitam probavit unionem, sub obligatione tamen retinendi in posterum Oeconomum, qui tenere-

tur una cum Archipresbitero Parochi officium exercere, et cum onere construendi caemeterium pro tumulandis defunctis. Unde die 15 septembris 1781 sequens prodiit Rescriptum: — Pro facultate uniendi Parochiam S. Andreae alteri Ecclesiae Collegiatae arbitrio et iuxta votum Vicarii Capitularis, accedente tamen consensu Capituli Cathedralis ad formam Sacri Concilii Tridentini cap. 5 sess. 21 de reformatione, et cum onere manutenendi Ecclesiam S. Andreae, et dummodo Capitulo Collegiatae nullum novum ius acquiratur ex praesenti unione —. Verum de unione conquesta est Communitas; cumque iam decesserit Vicarius praedictus Capitularis, alter Vicarius Capitularis in mortui locum successit unionem improbavit. Sustinuit autem Archipresbiter Troiani, in casu concurrere necessitatem ad unionem perficiendam, cum in toto circuitu Parochialis S. Andreae unica tantum superfuerit Familia, quae tribus constabat Personis, quin spes ulla affulgeret, ex eo quod ob aeris crassitudinem Incolae discesserint, aedes fere omnes collapsae essent, et pro derelictis haberentur. Idecirco numerus animarum Paraeciae S. Ioannis ad mille et quingentas excreverat, quibus omnibus unicus Sacerdos supplere non poterat, praesertim quia fines dictae Paraeciae extra moenia Oppidi longe protendebantur, et sub illa extabat Hospitale pro recipiendis Infirmis. Utilem hinc etiam esse advertit unionem: quum enim redditus Archipresbiteratus non excederent summam scutorum 74, a quibus detracta pensione scutorum 36, supererant pro congrua scutata 38, cum onere applicandi Missas Praebendae inhaerentes, per unionem augebantur redditus, dum illi Ecclesiae S. Andreae aequabant summam scutorum 67 80, et Archipresbiter alium Sacerdotem auxiliarem advocare poterat. Frustra dixit Communitatem proferre proprii iuris laesionem, cum Ecclesia S. Andreae esset liberae collationis, Communitatis Deputatos curam dumtaxat habere fabricae S. Andreae et Collegiatae, nullimode per unionem abrogari ius distribuendi dotem; et modernum Vicarium Capitularem non esse audiendum, nam ipsemet, dum interfuit comitiis habitis a Capitulo Cathedralis, unionem tamquam utilem et necessariam probaverat.

260. His interim perpensis, proposito dubio: - An sit standum, vel recedendum a decisio sub die 15 septembris 1781 in casu etc. -, Sacra Congregatio die 5 aprilis 1783 responsum tulit: - Dilata, et audiat Episcopus, qui praefigat terminum Communitati ad deducendum iura sua coram eodem Episcopo. - Communitas unioni assensum praebuit, dummodo praeservaretur ius, quod eidem compete-  
bat eligendi Administratorem reddituum fabricae Ecclesiae S. Andreae, dummodo in eadem Ecclesia consuetae peragerentur functiones, et in publicis supplicationibus binae elevarentur Cruces, ac dummodo Archipresbiter S. Ioannis onus haberet propriis sumptibus Vice-Parochum deputandi, qui in exercitio curae animarum totius Oppidi ipsum coadiuvare teneretur. Episcopus suam sententiam aperiens dixit: - Ea res sane me movet, ut hanc Ecclesiarum parochialium unionem aequitati consonam putem, Parocho Collegiatae, modo Oeconomum decenti stipendio cogatur in laboris partem adsciscere, commodam Populo vero quam maxime utilem. Reproposito hinc dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - In decisio, iuxta votum Episcopi; et amplius - *in Nepesina Unionis die 29 Novembris 1783.*

261. At etiamsi una Parochialis numeraret centum animas, et altera complecteretur duodecim dumtaxat Parochianos, deficiente causa necessitatis et utilitatis, et contradicentibus interesse habentibus, Sacra Congregatio declaravit, locum non esse unioni *in Firmana Unionis Paraeciarum et Erectionis Praebendae Theologalis die 3 Iulii 1784.*

262. Siquidem Communitas Oppidi S. Victoriae exposuit, binas in eo reperiri parochiales Ecclesias, nempe S. Mariae de Valle et S. Salvatoris: harum primam destitutam esse Rectore, et auctoritate Sacrae Congregationis suspensam esse per decennium illius collationem, ut redditus, qui ascende-  
bant ad seuta 115, pro reaedificatione Collegiatae applicarentur; Ecclesiam hanc parochialem satis esse decentem et Populo commodam, et sub ea reperiri sexaginta circiter animas; alteram vero Parochialem S. Salvatoris rudem admodum esse et angustam nullamque, praeter Parochi, in ea celebrari aliam Missam, et animas Parochiae subiectas esse tantum

duodecim. Tam exiguo Parochianorum numero superfluum esse dixit distinctum Parochum deputare; propterea instetit, ut duae istae Paraeciae unirentur, praeservatis Parocho S. Salvatoris omnibus redditibus, cum onere Sacramenta ministrandi aliaque parochialia munia exercendi in Ecclesia S. Mariae de Valle: redditus vero istius Ecclesiae post absolutam Collegiatae fabricam erogandos supplicavit pro erectione Praebendae Theologalis, cum onere Canonico pro tempore persolvendi Parocho S. Salvatoris annum pensionem scutorum quindecim. Communitatis petitioni obstitit Parochus S. Salvatoris, cum deficeret necessitas ac evidens utilitas. Nam Ecclesia S. Mariae de Valle, quae esset supprimenda, abunde erat ditata redditibus, minusque verificabatur utilitas, cum unus idemque Parochus, si unio sequeretur, dictis Ecclesiis S. Salvatoris numeraret animas dumtaxat duodecim, altera vero S. Mariae habebat animas centum, omnibusque simul unus Pastor praeesse non poterat, praesertim quia Familiae dissitae inter se erant. Quin imo, si Ecclesiae forent uniendae, existimavit, sibi deberi omnes redditus utriusque Parochiae, vel saltem ex redditibus Parochiae S. Mariae de Valle augendos esse redditus suae Parochiae usque ad congruam a iure praescriptam. Unioni praeterea assensum non praebuerunt Parochiani, de quorum interesse praecipue agebatur; dissentit etiam Parochus, cui Populus Ecclesiae S. Mariae Vallis assignari volebat, suusque dissensus validissimis nitebatur fundamentis. Proposito itaque dubio: - I. An et quomodo sit locus unioni Paraeciarum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, Negative - *in Firmana Unionis Paraeciarum et Erectionis Praebendae Theologalis die 3 Iulii 1784.*

263. Hinc Sacra Congregatio primum iustis de causis concessit unionem Paraeciarum, dein mutatis rerum circumstantiis earumdem divisionem permisit, ac demum novis occurrentibus adiunctis ac rationum momentis pristinam ipsarum unionem mandavit *in Tiburtina Unionis Paraeciarum die 26 Novembris 1836.*

264. Enimvero tres in Oppido Vicovaro constitutae erant parochiales Ecclesiae: prior Praepositurae titulo insignis a divo Petro



Apostolo, altera Archipresbiteralis a Sanctissimo Salvatore, tertia simplex a S. Silvestro Pontifice nuncupata. Ex his posterior, quae animas complectebatur tercentas et unam, quindecim ab illinc annis sub administratione erat, ut fatiscientis fabricae reparationi occurreretur; constabat tamen, fere nihil per id temporis profectum fuisse, quippe inopis Paraeciae proventus honorarium Administratori in spiritualibus constitutum fere universos absumpsit. Secunda vero, cui suberant Populani circiter tercenti, octavus iam vergebat mensis, ex quo suo iacebat viduata Pastore; ac licet bis indictus fuerit concursus, nemo tamen subire voluit periculum, fortasse quod perexiguus sane donata redditibus ne congruam quidem canonicam suo Rectori suppeditabat. Utraque Paraecia attigua ita erat, ut olim quae S. Silvestro dicata exstabat, Sanctissimam Eucharistiam ex altera acceperit, et eius baptismali fonte usa fuerit. Rebus ita se habentibus, quum nullo aliud praesto sibi esse videret remedium, ut deficientibus harum Paraeciarum congruis suppleret, Tiburtinus Antistes impense efflagitavit, ut in pristinum concessio anni 1745, quae mutatis circumstantiis anno 1769 cessavit, reduceretur, re- unio scilicet duarum Parochiarum ex simplici Rescripto Ordinario commissa. Familiae *Vicovaro* commorantes nec non Oeconomus in spiritualibus utriusque Paraeciae libentissime propter animarum utilitatem assensum praestiterunt. Constabat, Ecclesiam Sanctissimi Salvatoris, comprehensis incertis stolae ac Missis pro Populo in summa scutorum 16 quotannis reddere scuta 40 30, expendere 37 05; Ecclesiam S. Silvestri scutatos nummos 55 lucrari, remittere 37 65, comprehensis pariter incertis stolae ac Missis pro Populo. Episcopus retulit: - Causae, ob quas anno 1769 istae Paraeciae antea coniunctae iterum divisae fuerunt, modo non vigent; tunc enim solus Parochus Sanctissimi Salvatoris instantiam promovit, cui deinceps Parochiani S. Silvestri Pontificis dissidentes proprium reclamant Pastorem; nunc libenter et unanimiter acquiescunt: numerus animarum tunc auctus fuerat, modo imminutus conspicitur: facile tunc fuerat Ordinario de idoneis Rectoribus Paraecias providere ob copiam Sacerdotum Oppidi; modo nec a proximioribus

finitimisque locis, imo nec ab exteris idoneum Sacerdotem fas est convenire -. Retulit etiam, agi in casu de unione Ecclesiae aequae principaliter, scilicet S. Silvestri cum Ecclesia Sanctissimi Salvatoris, quae principalis remaneret, tum propter eiusdem dignitatem, tum propter maiorem fabricae vastitatem ornatum aliasque condiciones Populi commoditati magis idoneas, in qua Sacramenta administrarentur, et satius Parochi residentia firmaretur; provisum fore permanenter cultui Ecclesiae S. Silvestri Pontificis in Oratorium destinando Confraternitati illuc erectae sub invocatione Sanctissimae Crucis et S. Antonii Abbatis. Causa itaque necessitatis et utilitatis concurrere videbatur. Idecirco proposito dubio: - An et quomodo annuendum sit precibus Tiburtini Episcopi quoad Paraeciarum unionem in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative iuxta votum Episcopi ad instar concessionis anni 1745, proviso pro tuitione Ecclesiae SS. Crucis et S. Antonii, facto verbo cum Santissimo, et notificetur Ministris Datariae Apostolicae - in *Tiburtina Unionis Paraeciarum die 26 Novembris 1836*.

265. Qua de re quum parochialis Ecclesia ex duabus Parochiis coalesceret, et a duobus regeretur Parochis, qui a priscis temporibus coniunctim in vim, ut aiebant, Apostolici Brevis curam exercebant, Sacra Congregatio declaravit, servandam non esse huiusmodi unionem exercitii curae, sed locum esse divisioni eiusdem exercitii arbitrio Episcopi, non tamen per familias in *Sutrina seu Nepesina Parochialis die 3 Februarii et die 15 Decembris 1787*.

266. Siquidem aderat parochialis Ecclesia sub invocatione Beatae Mariae Virginis in Caelum assumptae in Oppido Triboniani Sutrinae Diaecesis, quae ex duabus coalescebat Parochiis et a duobus regebatur Parochis, qui a priscis temporibus coniunctim in vim, ut aiebant, Apostolici Brevis, quod a moderno Episcopo eiusque antecessore Card. Pamphilio in sacra visitatione anni 1775 incendio vel alia de causa deperditum asserebatur, animarum curam semper exercuerant. Verum hanc unionem et modernus Archipresbiter Berti et defunctus Rector Nesuli pri- vata auctoritate dissolverunt per Apocham

anni 1767, in qua conventum fuit, ut quoad Sacramentorum administrationem curamque animarum certi unicuique assignarentur Paraeciae fines; quo vero ad munera, quae Dei cultum Ecclesiaeque servitium spectant, iis exceptis, quae primae classis dicuntur, omnia per turnum ab utroque exercerentur. Haud diu tamen firma stetit haec divisionis concordia, licet a Sutрино tunc temporis Episcopo, quo consilio quave auctoritate plane non constabat, adprobata. Supradictus Card. Pamphilus in actu sacrae visitationis anno 1775 mandavit, ut Archipresbiter et Rector pro illius adprobatione intra mensem Summo Pontifici supplicarent. Obiit Rector Nesutli, quin unquam preces pro Apostolica confirmatione porrexerit. Novus itaque Rector Bullas pristino more expedivit. At vix gubernio gregis iuxta veterem consuetudinem manus admovit, obstaculum privatae illius transactionis invenit. Episcopus hinc transactionem illam irritam infectam declaravit, nisi intra mensem Apostolico Beneplacito confirmaretur. Lapso termino per Episcopum praestituto, tunc Archipresbiter seu Promotor Fiscalis Summum Pontificem exoravit, pro supradictae

divisionis reintegratione seu pro Paraeciae divisione. His itaque perpensis, propositis dubiis: — I. An sit servanda unio exercitii curae Parochialis S. Mariae in Caelum Assumptae inter utrosque Parochos in casu etc. *Et quatenus negative*. II. An sit locus divisioni eiusdem exercitii pro aequali in casu etc. —, Sacra Congregatio die 3 februarii 1787 respondit: — Ad primum, Negative. Ad secundum, Affirmative; et ad mentem: mens est, quod uterque Parochus celebret Missam pro Populo, et divisio non fiat per familias —. Archipresbiter Berti vero rectum dixit iudicium quoad primum dubium, et quoad Missam pro Populo: de una hinc questus est divisione curae pro aequali; rogavitque, ut ea demandaretur ad formam concordiae anni 1767, quae iam parochiales functiones inter unum et alterum Parochum distribuit. Repositum tamen secundo dubio sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis quoad secundum dubium in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — In decisis arbitrio Episcopi; et amplius — *in Sutrina seu Nepesina Parochialis die 15 Decembris 1787.*

## ECCLESIA RECEPTITIA

1. Iuxta universalem consuetudinem Italiae et praecipue Regni Neapolis Ecclesiae Receptitiae regulariter constituunt quamdam speciem Capituli seu Congregationis per imaginem Ecclesiae Collegiatae, in quibus Clerici et Presbiteri participantes, licet nullum dicantur habere Beneficium residentiale, sunt tamen addicto servitio Ecclesiae et chori, ut videre est apud Cardinalem De Luca in adnot. ad Concil. Trident. disc. 2 n. 15, et de Canon. disc. 19 21 et 22 in *Ugentina Participationis die 14 Ianuarii 1730 §. Verba*.

2. Unde Capitulum seu Clerus cuiuslibet Receptitiae Ecclesiae tenetur ad participationem massae communis admittere Presbiteros, qui ex Parentibus civilibus procreati ibi retinent domicilium ceterisque pollent qualitatibus ad id ex statuto aut consuetudine Ecclesiae necessariis, ut, si detrectet eiusmodi Presbiteros ad participationem admittere,

iiidem pro admissis habeantur, atque a die denegatae admissionis fructus omnes quotidianas distributiones ac alia quaecumque emolumenta lucrarentur, ad tradita per Barbos. de Can. cap. 15 n. 11 et 12, Card. De Luca eod. tit. disc. 22 n. 4, et firmavit Rota in Recent. decis. 9 n. 10, et decis. 431 n. 27 part. 18, in Imolen. Consortii 30 aprilis 1708 §. fin. coram Lancetta, et in Maioricens. Collegiatae 13 martii 1708 §. Et sane coram Omanna in Caputaquen. Participationis die 21 Novembris 1739 §. Duo.

3. Is vero dicitur alicuius Civitatis seu Oppidi originarius, qui ex Parentibus in ea Civitate seu Oppido non casu fortuito, sed animo domicilium ibi constituendi degentibus ortum habuit, iuxta Textum in L. *Cum te*, et in L. *Si quis* Cod. de municip. et orig. lib. 10, et in L. *Privilegio* de Incolis; adeoque inter cetera civica iura illud obtinet, ut



ad Beneficia et alia quaecumque id genus emolumenta pro Originariis fundata debeat admitti secundum ea, quae magistraliter firmavit Rota in Theanen. Canonicius 7 iulii 1737 per totum coram Rezzonico in *Caputaquen. Participationis die 21 Novembris 1739 §. Duo.*

4. Necessaria est civica haec qualitas: nam ad participationem fructuum et reddituum Ecclesiae Receptitiae non admittuntur, nisi qui civicam habeant qualitatem, et qui gratuitum sive longius, sive brevius iuxta particulares cuiusque Ecclesiae consuetudines vel Constitutiones servitium praestiterint, cognitissimum est, et amplissimum pro cunctis testimonium reddit Card. De Luca in disc. 17 de Canonicis et Capitulis in *Ruben. die 27 Ianuarii 1748 §. In.*

5. Quum autem participationes Ecclesiae Receptitiae non numeratae non sint Beneficia, compertum esse videtur, nullam Superioris confirmationem vel approbationem requiri oportere, quippe quae tantum ad veri Beneficii assecutionem sit necessaria, iuxta tradita per Gonzalez ad Reg. 8 Cancell. gloss. 19 n. 11, Lavor. tom. 1 tit. 4 de elect. can. cap. 15 n. 37, Barbos. iur. eccles. univ. lib. 1 cap. 19 n. 39 in *Termularum die 12 Augusti 1741 §. Contra.*

6. Qua de re Presbiterorum servientium acceptance unice a secreto capitulari scrutinio dependere indubium est, Card. De Luc. de Canon. disc. 22 per totum, Rot. in Recent. decis. 180 n. 23 part. 9, et decis. 475 n. 5 coram Caprara in *Oritana Participationis die 17 Decembris 1759 §. Obtent.*

7. At ex lege lata 1821 a Commissione Episcoporum Neapolis praeceptum fuit, ut in Receptitiis totius Regni Ecclesiis provisio suspenderetur vacantium Portionum, usque dum status earundem Receptitiarum sic dictus Titulorum sacrae Ordinationis conficeretur et approbaretur; in eo statu, ut notum est, enunciari debebat numerus Clericorum necessarius, in quavis Ecclesia, habito respectu ad Populi frequentiam, et cuilibet Clerico assignanda erat Portio non minor 40 ducatis, ab oneribus libera, non computatis tamen inter onera eleemosynis Missarum, nec distributionibus praefinitis pro adsistentia ad

sacras functiones in *Beneventana Unionis die 6 Augusti 1842 §. Res ita.*

8. Ex quo autem in Ecclesia aliquando constituatur certus numerus Clericorum participantium de ipsius proventibus, non eo ipso inducitur qualitas Ecclesiae numeratae, nisi una simul caveatur, non esse recipiendos alios supra numerum, uti tradunt Fermosin. in Cap. *Cum in Ferrariensi* quaest. 1 n. 10 de Comit., Barbos. de Canon. Cap. 3 n. 1, et alii penes Piton. discept. Eccles. 17 n. 19 in *Termularum die 12 Augusti 1741 §. Contra.*

9. Eo vel magis quum in Ecclesia iuxta augmentum ac decrementum eius redditum modo augeri, modo ab Episcopo imminui soleat Participantium numerus, quod manifestum Ecclesiae non numeratae indicium esse perhibent Fagnan. in Cap. *Dilecto* 25 de Praeb. n. 17, Lotter. de re Benef. lib. 1 quaest. 14 n. 15, et alii relati a Pitonio discept. eccles. 17 n. 15 in *Termularum die 12 Augusti 1741 §. Contra.*

10. Ideo Episcopus iuxta redditum vires praefinire potest numerum Participantium; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, Ecclesiam Receptitiam numerari posse per Episcopum usque ad decem et septem Sacerdotes, considerato annuo eiusdem redditu in *Triventina Praefixionis numeri Participantium die 31 Iulii 1694 lib. 44 Decretorum.*

11. Unde Communitas Presbiterorum, non obstante vetustissima consuetudine, non potest, iuxta praescriptum Concilii Provincialis, absque licentia Ordinarii acceptare legata aliaque pia relictata sub perpetuo onere Missarum Anniversariorum et similium, nec pariter valet absque licentia Ordinarii facere investimenta pecuniarum provenientium ex retrovenditione censuum in aliis similibus censibus et investmentis, Ordinarius vero tenetur gratis et absque ullo emolumento asseratae scripturae Cancellarii seu Notarii concedere, et intra terminum viginti dierum in *Celsonen. die 22 Iulii 1741.*

12. Iamvero cum Provincialis Synodus Tarraconensis sub annum 1727 celebrata inter cetera sanciverit, legata Ecclesiis aliisque piis Locis relictata, quibus onera Missarum et Anniversariorum aliaque id genus annexa erant, non posse ab earundem Ecclesiarum Rectoribus ac piorum Locorum Administris

absque Ordinarii licentia acceptari, nec pecunia ex censuum redemptione acceptas in aliorum censuum aut praediorum emptionem converti, Vicarius Capitularis Episcopalis Curiae Celsonensis eiusmodi Synodalem Constitutionem imposterum observari praecepit, ea insuper adiecta lege, ut emolumenta sexdecim solidorum pro interpositione Decreti, septem vero solidorum pro licentia extrahendi pecunias depositas Episcopali Curiae persolverentur. At exorta inde multiplici controversia inter eiusdem Curiae Promotorem ac Communitatem Presbiterorum, aliamque Sodalitatem Defunctorum nuncupatam in Ecclesia parochiali S. Eulaliae loci de Berga erectas, eaque ad A. C. delata, protulit iste die 20 aprilis 1739 definitivam sententiam, qua declaravit, praedictas Communitatem et Sodalitatem non posse sine Episcopi licentia hereditates adire, nec legata sibi relicta pecuniasque in rei frugiferae emptionem investire, Episcopum vero teneri eandem licentiam in scriptis intra viginti dierum terminum a die petitionis numerandum gratis impartiri, eoque termino elapso et licentia tali pacto non tributa, liberum esse utrique Communitati eiusmodi negotia propria auctoritate absolvere, perinde ac si Episcopi consensus accederet. Re ad Sacram Congregationem in gradu appellationis ab Pro-Auditore Sanctissimi remissa, praefatae Communitas Presbiterorum et Defunctorum Sodalitas nedum propugnarunt, se non posse ad ullam solutionem pro licentia ab Episcopo obtinenda perstringi, verum etiam nulla sibi opus esse eiusdem Episcopi licentia in finem sive acceptandi hereditates et pia legata sibi relicta, sive investiendi in censibus, paribusque frugiferis investmentis pecunias, quae ex aliorum censuum retrovenditione in arcam depositorum devenerint. Nam vetustissima ad annum usque 1727 in ipsa Ecclesia parochiali de Berga aliisque pluribus praedictae Diaecesis Celsonensis, ac etiam post annum 1727 in variis aliarum eiusdem Provinciae Tarracensis Diaecesium Ecclesiis viguerat consuetudo administrandi atque investiendi, inconsulto prorsus Episcopo, pecuniam huiusmodi Communitatum Presbiterorum. Nec ulla utilitatis ratio suadebat Ordinarii Decretum in iis rebus exquiri, cum satis superque ipsius Eccle-

siae indemnitati et commodo consilium Communitatis Presbiterorum numerum tricenario maiorem componentis prospectum videretur, dum ipsorum maxime intererat negotium Ecclesiae utile gerere. Quin imo non leve detrimentum piorum disponentium animabus contigeret ex imposita necessitate petendi licentiam atque statutam pro illa solvendi mercedem, inde enim et ipsarum suffragia imminui et diutius quoque ista protrahi necesse erat, cum locus de Berga per quatuor supra viginti milliaria distaret a Civitate Celsonae. Demum paulatim praefatae Communitas atque Sodalitas a suo deciderent instituto, et Ecclesia parochialis ad inopiam vergeret, cum Testatores ab suffragiorum tarditate retracti ad Monasteria Regularium potius, quam ad dictas Societates et ad memoratam Ecclesiam piis legatorum subsidii fovendam ditandamve suum converterent animum, quemadmodum plures Notarii eiusdem loci de Berga ab iisdem Testatoribus occasione recipiendi eorum ultimas voluntates audivisse testabantur, addentes praeterea, eos quoque, qui pecuniis indigebant, libentius cum aliis, quam cum Administratoribus earumdem Societatum contractus censuum inire, ut celerius propriis necessitatibus consularent, novaeque mercedis solutionem, quae pro Decreto Ordinarii contendebatur exigi, devitarent.

13. His mature perpensis, propositis dubiis: - I. An Communitas Presbiterorum et Sodalitas Defunctorum erectae in Ecclesia S. Eulaliae Villae Bergae valeant absque licentia Ordinarii acceptare legata aliaque pia relicta sub perpetuo onere Missarum Anniversariorum et similium? II. An praedicta Loca pia possint pariter absque licentia Ordinarii facere investmenta pecuniarum ex retrovenditione censuum in aliis similibus censibus et investmentis? *Et quatenus negative ad utrumque.* III. An idem Ordinarius teneatur dictam licentiam gratis et absque ullo emolumento assertae scripturae et asserti laboris Notarii seu Cancellarii concedere, et sit statuendus terminus ad illam concedendam in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum et secundum, Negative. Ad tertium, Affirmative ad primam partem, et quoad secundam, statuendum esse



terminum viginti dierum; et amplius - in *Celsonen. die 22 Iulii 1741.*

14. Ecclesia autem parochialis, in qua plures Sacerdotes ad libitum eiusdem Rectoris admittuntur ad participationem certorum emolumentorum ad ratam servitii, ne nimis praerogativis praefati Rectoris praeiudicetur, haud est erigenda in Communitatem, sed ad coercendum latissimum illius arbitrium et malam reddituum administrationem, providendum est iuxta votum Episcopi, nec non eorundem reddendae sunt rationes bonorum reddituum et reinvestmentorum in *Barchinonen. Erectionis in Communitatem die 1 Aprilis 1702 lib. 52 Decretorum.*

15. Siquidem - quum Ecclesia parochialis S. Mariae Virginis Oppidi Mataronae, quae antiquitus regebatur per solum Rectorem et paucos Presbiteros, indigeret maiori numero Presbiterorum pro necessaria Sacramentorum administratione, de anno 1600 tunc temporis Rector decrevit, praevia auctoritate Episcopi Barchinonensis, admittere ad participationem omnium emolumentorum decem Presbiteros naturales eiusdem loci Mataronae, qui actualiter residere ac actuale servitium eidem Ecclesiae praestare deberent, remanente tamen penes eundem administratione omnium reddituum nec non dicta facultate admittendi ipsos Presbiteros. At praetendente postmodum dicto Rectore ad sui libitum remove et admittere Presbiteros, de anno 1615 occasione visitationis dictae Ecclesiae Ordinarius inter alia Decretum edidit, quod nullus ex admissis posset per dictum Rectorem removeri seu alius denuo admitti, etiam legitima concurrente causa, nisi eadem prius recognita per ipsummet Ordinarium; et de anno 1628 inita fuit concordia per dictum Ordinarium approbata, quod Presbiteri residentes, Rectore ceterisque omnibus comprehensis, deberent esse viginti duo dumtaxat; et anno 1665 pariter in actu visitationis aliud editum fuit Decretum, quod admitti non possent inter residentes, nisi promoti ad sacrum Ordinem, nec ad perceptionem distributionum, nisi actu residentes. Huiusmodi Decretis minime attentis, adhuc Rectores pro tempore existentes continuaverunt in libertate tam admittendi et removendi Presbiteros, quam administrandi redditus ad eorum libitum: nam Rector prae-

teritus de anno 1683 ob diversas causas malae administrationis iudicialiter fuit condemnatus ab Ordinario Barchinonensi ad solutionem certae summae pecuniarum, modernus vero Rector similiter se gerit regulando numerum dictorum Presbiterorum pro eius arbitrio, Iuvenes ac etiam Pueros ad distributionem participationem admittendo, Ecclesiae redditus male aministrando, ita ut multi census minus caute per ipsum reinvestiti deperierint, multae pecuniarum summae otiosae remanserint, et nomina debitorum effecta fuerint non solvendo. Insuper dictus Rector redditus Ecclesiae in distributiones, prout sibi videtur, dispensat, accipiendo pro se integram ipsarum portionem, etiamsi divina munera non expleat; quapropter plurimi ex dictis Presbiteris usque de anno 1697 recursum habuerunt ad s. m. Innocentium XII, ut, stantibus supradictis, dignaretur erigere in dicta Ecclesia Communitatem, remissaque Causa pro voto ad Sacram Congregationem, datae fuerunt Literae pro informatione tunc Vicario Capitulari, qui, examinatis tredecim Testibus ac fabricato processu, illum transmisit una cum secreta informatione per ipsum recepta a pluribus Viris fide dignis, ex quibus omnibus constat, vera esse omnia superius recensita.

16. His stantibus, adhuc Rector supradictus propria auctoritate admisit alium Presbiterum ad participationem, non obstante litis pendentia, habitoque novo recurso per dictos Presbiteros ad hanc Sacram Congregationem, citato Procuratore Rectoris sub die 20 decembris 1698, Causa summarie relata, rescriptum fuit: « Ad Ordinarium, prout de iure »; sed interim instantibus dictis Presbiteris eidem Summo Pontifici, ut dignaretur Causam remittere ad eandem Sacram Congregationem, obtentoque favorabili Rescripto, sub die 16 maii 1699 demandatum extitit Ordinario, ut super expositis reciperet hinc inde examen Testium, suumque votum aperiret. Et successive die 20 eiusdem mensis, instante Universitate praedicti loci Mataronae pro admissione ad Causam, rescriptum pariter fuit eidem Ordinario, ut, docto de interesse, illam admitteret; quamobrem fabricatis processibus tam pro parte Rectoris et Universitatis, quam pro parte Presbiterorum, cum

depositione plurium Testium, ex illis iam transmissis colligitur, Rectorem ad suilibitum Presbiteros removisse, ut postremo evenit in remotione Doctoris Serrae, qui sub die 26 novembris proxime praeteriti fuit ab hac Sacra Congregatione reintegratus; nec non admississe nedum Presbiteros ultra numerum praefixum, verum etiam unum Puerum annorum sex, et alium annorum novem; constat insuper, reditus ipsius Ecclesiae in distributiones sibi et personis benevisis dispensare, pias foundationes et legata vel negligere vel recipere cum maximis oneribus, deposita pecuniarum non in publica mensa depositorum Civitatis Barchinonensis, sed apud se conservare, censualia male et absque cautione reinvestire in maximum Ecclesiae detrimentum, scripturas aliquas in archivio deficere, alias inordinate et informiter retinere, ac alia huiusmodi peragere in praeiudicium Ecclesiae et Presbiterorum, contra Decreta visitationum pluries et praecipue de anno 1665 edita; unde his omnibus perspectis, iuncta loci conspuitate, numero residentium, ac controversiis, quae semper inter Presbiteros et Rectorem, ob eius malam administrationem motae fuerunt, praedicti Presbiteri, exceptis tamen aliquibus, supplicant, pro erectione dictae Communitatis, vel saltem pro aliqua opportuna provisione circa dictam administrationem. Episcopus autem binas sub eadem die 11 octobris 1700 transmisit relationes, in quarum prima retulit, Universitatem eiusdem loci Mataronae, docto de eius interesse, admissam fuisse ad Causam; in secunda vero ait, Praedecessores suos in omnibus querimoniis factis salutarem animadversionem non omisisse, debitumque remedium applicasse, et subinde Rectorem excusando circa omnia supradicta, concludit, quod dicta erectio Communitatis, licet melius conferat ad gubernium Ecclesiae, attamen esset nimis praeiudicialis praerogativae eiusdem Rectoris, et propterea vellet, hoc remedio dictae administrationi providere; primo nempe, quoad Presbiteros ipsorum numerum reducere iuxta reditus Ecclesiae, ita ut isti sufficiant pro congrua ipsorum sustentatione, nullum tamen ex admissis removendo, cum isti ordinati fuerint ad sacros Ordines, ad titulum dictae admissionis; secundo, quoad administrationem reddituum,

duos aut quatuor ex residentibus eligere, qui cum eodem Rectore votum consultivum haberent in reinvestmentis redituum, et in casu discordiae, consuli debere ipsimet Ordinario pro beneplacito, deputatis quoque Archivista pro scripturis, aliisque Ministris pro bono regimine necessariis; et tertio, quoad dispensationem distributionum, ad eundem Rectorem spectare debere, veluti ad ipsum spectat administratio omnium reddituum; quibus omnibus, ait, modernum Rectorem assentiri, Residentes autem, nisi votum decisivum in dictis reinvestmentis habeant, nolle acquiescere.

17. His igitur praemissis, Partibus utrinque monitis et informantibus, EE. VV. infrascripta dubia proponuntur resolvenda: — I. An sit concedenda erectio in Communitatem? *Et quatenus negative.* II. An et quomodo sit providendum circa administrationem reddituum communium Ecclesiae? III. An Beneficiati et Presbiteri perpetuo residentes ratione eorum interesse possint compellere singulis annis Rectorem Ecclesiae ad redditionem rationum bonorum reddituum et reinvestmentorum et quomodo in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Negative. Ad secundum, providendum esse iuxta votum Episcopi. Ad tertium, Affirmative coram Episcopo, quoad omnia respicientia eorum interesse tantum — *in Barchinonen. Erectionis Communitatis die 1 Aprilis 1702 lib. 52 Decretorum.*

18. Quin imo quum tresdecim Beneficiati, ad occurrendum malis, quae ex negligentia Parochorum in animarum cura et administratione fidelium eleemosynae obveniebant, nec non ad promovendum cultum divinum petierint erectionem Ecclesiae in Communitatem, Sacra Congregatio declaravit, non esse locum erectioni Communitatis, sed Episcopum providere debere, prout de iure *in Gerunden. Erectionis Communitatis die 19 Februarii 1701 lib. 51 Decretorum.*

19. Enimvero — duo sunt Oppida in Diaecesi Gerundae: alium nempe sub appellatione S. Mariae de Areniis de Mar, quatuordecim familiis compositum; et alterum sub nomine S. Martini de Areniis de Munt, familiis ter centum circiter, non multum a primo distans. Ambo haec Oppida unicum



habent Parochum seu Rectorem residentem in Ecclesia parochiali S. Martini, et raro accedentem ad aliam Ecclesiam S. Mariae eidem unitam, cuius animarum curam licet ampliorem sustinet Vicarius ad nutum praefati Parochi amovibilis, qui ratione huius amovibilitatis adeo negligenter se gerit in sibi credito munere tam spirituali, quam temporalis, ita ut nedum parvuli, sed etiam ex adultis quamplures orthodoxae doctrinae rudimenta ignorare soleant, ac non modicae fidelium eleemosynae, ad explenda pia opera elargitae, etiam cum perpetuo onere Missarum ex omissione debitorum investimentorum deperditae fuerint absque spe, quod ulla unquam de illis assequi valeat reintegratio. Quamobrem tresdecim Beneficiati dictae Ecclesiae S. Mariae de Areniis, cupientes his omnibus occurrere, ut animarum saluti consuleretur, et pii Fundatores se in posterum abstinere eorum monumenta pietatis relinquere Parochiis finitimis, primo loco habuerunt recursum ad Episcopum Gerundae, qui licet (veritate facti personaliter comperta) interdixerit Rectoribus seu Curatis pro tempore facultatem pecunias ad onus perpetuum Missarum et Anniversariorum relictas investiendi, nisi cum consensu duorum ex Beneficiatis eiusdem Ecclesiae, nihilominus effectum huiusmodi Decreti nullatenus reportare valuit; secundo loco vero iidem vacare volentes etiam administrationi Sacramentorum et introituum Ecclesiae, horis canonicis concinendis, puerisque erudiendis, supplices institerunt pro formali erectione Communi-

tatis ecclesiasticae huic Sacrae Congregationi, a qua sub die 8 augusti superioris anni ex-quisita fuit informatio Episcopi, ob cuius obitum datae fuerunt Literae Vicario Generali Episcopi Vicensis tunc absentis occasione Concilii Provincialis Tarraconae, qui Vicarius, citatis pro eorum iuribus et interesse Archidiacono maiori Ecclesiae Cathedralis Gerundae, vices Episcopi, Sede vacante, gerente, et Iosepho Clemens Rectore dictarum Ecclesiarum parochialium S. Mariae de Areniis de Mar et S. Martini de Areniis de Munt, receptisque Testium depositionibus, totam huius facti seriem comprobando, refert, ultra sufficientem numerum Beneficiatorum ad constituendam Communitatem, sub illius nomine nempe Rectoris et Beneficiatorum Ecclesiae S. Mariae, fuisse relicta et acceptata quamplura legata pia, prout etiam sub eadem Communitatis appellatione descripta fuisse nonnulla deposita in Civitate Barchinonae; ad sonum campanae se alias congregasse Beneficiatos cum Vicario dictae Ecclesiae pro illius negotiis peragendis; et demum ex hac petita erectione divini cultus augmentum animarum salutem ac bonum regimen rectamque reddituum Ecclesiae administrationem sperari posse.

20. His tamen perpensis, proposito dubio: — An sit locus erectioni Communitatis in Ecclesia S. Mariae de Areniis de Mar in casu etc., Sacra Congregatio responsum tulit: — Negative, et Episcopus provideat, prout de iure in Gerunden. Erectionis Communitatis die 19 Februarii 1701 lib. 51 Decretorum.

## ELECTIO IN GENERE

1. Sacri Canones in quacumque electione triplicem substantialem formam assignant, praeterea nullam, scilicet per scrutinium, per compromissimum, et per inspirationem in Ariminens. Nominationis Praesentationis die 26 Augusti 1820 §. Dubitari.

Item in Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857 §. Atqui.

2. Forma autem accessus ad electionem tantum Romani Pontificis et Abbatissarum cohibetur, Maschat. de elect. lib. 1 tit. 3

§. 2 in Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857 §. Atqui.

3. Oportet, itaque convocare eos, qui iure eligendi potiuntur, atque convocationem electorum fieri ab eo omnino necessum est, qui ius convocandi habet, Card. Tusc. concl. pract. t. 8 tit. 5 concl. 257 p. 1 in Aquipendien. Canoniciatus die 16 Iulii 1853 §. Porro.

4. Qua de re quum electio non singulariter, sed collegialiter expletur, servandae sunt

regulae, quas sacri Canones in materia electionis constituunt, Card. De Luca de iurepatronatus disc. 61 n. 24, Lambertin. de iurepatronatus part. 2 art. 8 quaest. princ. n. 1. Prima vero ex dictis regulis illa est, ut electio fiat – praesentibus omnibus, qui debent et volunt et possunt commode intervenire – Textu expresso in Cap. *Quia propter* de electione, sive quod idem sonat, omnes sunt vocandi; qui aliquod in electione ius habeant, Glossa ad dictum Textum sub verb. qui debent. Hinc etiam in collegiali nominatione omnes, qui Collegii partem efformant, vel per edictum, vel per citationem, vel alio quocumque modo debent vocari, Fargn. de iurepatronatus part. 1 can. 5 quaest. 7 n. 1, Rot. coram Molines decisis. 691 n. 12. Nec sat est, quod intimatio generica sit, sed expresse continere debet vocationis causam, ne secus vocati nominationi vel electioni interesse negligant, Pignatell. tom. 10 consult. 58 n. 3. Optime vero statutum est, ut ius habentium vocatio nominationem praecedat, quia scilicet dari potest, ut minor vocatorum pars atque etiam unus maiorem partem vel ceteros omnes in suam trahat sententiam, Murga de Benef. quaest. 3 n. 65, Piton. de controv. patronat. alleg. 25 n. 10 in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Et ad.*

5. Unde irrita quidem fit electio, ad quam omnes vocati non sint electores, per Textum in Cap. *Quod sint* et Cap. *Bonae* 36 de electione in *Tudertina die 15 Septembris 1792 §. Prima.*

6. Idecirco etiamsi unus dumtaxat ex vocalibus fuerit contemptus, in totum corrumpit electio, – cum plus in talibus consueverit contemptus unius obesse, quam multorum contradictio in praesenti –, uti sunt verba Textus in Cap. 36 de electione, cui plaudunt Pignatellius tom. 10 consult. 53 n. 10, Murga de Benef. quaest. 3 n. 65 in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Frustra.*

7. Quin obesse videatur, quod laica Communitas iuxta leges administrativas, nulla praevia intimatione, sicut cetera pertractet Communitatis negotia, ita et electio novi Clerici ad vacantem Dignitatem: nam iurepatronatus spirituales inter res recensetur;

ac proinde quum civilium legum dispositione eius exercitium moderari minime possit, sed canonicae dumtaxat leges sint attendendae, ex doctrina Card. De Luca de Benef. disc. 16 n. 13, et de iurepatronat. disc. 60 n. 20, ideo iuxta canones Patronorum omnium convocatio necessaria est in collegiali nominatione, non vero iuxta leges administrativas in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Nec §. Et dato.*

Item in *Balneoregien. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852 §. Sed.*

8. Porro hanc tenuisse sententiam Sacrae Rotae Auditorium probari videtur ex decisis. 48 n. 7 coram Lancetta, in qua haec leguntur: – Quin urgeat in oppositum observantia cuiusdam particularis Decreti statuentis certas dies, quibus electores congregati publica negocia definiant, ac si facta in uno ex praescriptis diebus electione superflua videretur absentium convocatio; quoniam cum actus electionis ad Beneficia non cadant sub ordinario munere Magistratus, nulla urgebat necessitas electionem festinandi, sed durante adhuc quadrimestri convocandi erant alii electores, ut sine tanta temporis coartatione commode possent intervenire – in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Porro.*

9. Quod si Capitulum rite certa die indictum fuerit ac postmodum suspensum, iterum convocandum altera certa die non opus est, ut singulis vicibus intimatio fiat, cum adhuc prior legitime facta in suo robore permaneat, ac ceteras futuras Congregationes legitimis faciat in *Aquipendien. Canonicatus die 16 Iulii 1853 §. Contra.*

10. Etenim si absentes vocati fuerunt et etiam praesentes in loco electionis personaliter per diem ante, isti de necessitate non sunt iterum citandi, ex quo sciunt, statutam diem ex eorum interventu et determinatione factis in praecedenti Capitulo, Rot. in Recent. decisis. 467 part. 19 tom. 2 n. 13 in *Aquipendien. Canonicatus die 16 Iulii 1853 §. Contra.*

11. Unde nedum nova convocatio facienda non est, nec ipsi iure convocandi pollenti integrum est, absque Capitularium consensu, Capitulum iam rite convocatum suspendere et revocare, cum convocatio Capituli sit of-



ficium non facultas, et ipsi onus incumbat illud convocandi, etiamsi renuat, ceteri vero Canonici postulent, S. Congregatio Episcoporum et Regularium in Ripana die 5 octobris 1617, Barbos. de Canon. et Dignit. Cap. 35 in *Aquipendien. Canonicatus die 16 Iulii 1853 §. Contra.*

12. Quapropter nihil impedimento est, quominus actus legali modo inceptus, nonnullis renuentibus, a reliquis concludatur, maxime cum agatur de certo electionis tractatu, Reiffenst. in lib. 1 decret. tit. 6 de elect. et electi potest. n. 200, unde cum electionis tractatus legitime inceptus fuerit, postea continuandus in ceteris futuris sessionibus, profecto perfici potest electio absque interventu nonnullorum Capitularium, cum remanentibus fuerit ius quaesitum pro actus perfectione in *Aquipendien. Canonicatus die 16 Iulii 1853 §. Sed quidem.*

13. Quin imo legitima censetur, etiamsi electores non fuerint nominatim vocati; quia, uti optime observat Pignatellius tom. 10 consult. 53 n. 4, - nihil relevaret, si suffragatores aliud non opponant, quam fuisse contemptos, si dixerint fuisse contemptos, quia non fuerint nominatim vocati: nam sufficit vocatio generalis, quae semper praesumitur, quia non est verisimile, quod Capitulum congregetur absque vocatoria, satisque remaneret probata ex relatione capitulari, si in illa renunciaretur - in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Secundo.*

14. Amplia, licet contempti aliqui fuerint, iure tamen agendi de contemptu cadunt, si nec legitimo ritu, nec tempore utili agant, quum iure cautum sit, contemptis agendum esse de contemptu ante confirmationem seu institutionem, postea vero non posse, nisi constet, ipsos ignorasse electionem et confirmationem, ceu docent Passerinius de elect. cap. 11 n. 121, Pitonius discept. eccles. 155 n. 19, Rota in Recent. decis. 467 n. 36 part. 19; quibus consonat prae ceteris Ferraris in Biblioth. can. art. de elect. n. 4, ubi haec habet opportuna: - Etiam electio valide subsistit, si vocalis contemptus sciens electionem factam et potens contradicere nihil opponit, quia in tali casu censetur tacite ratihabere electionem et iuri suo renunciare,

adeo ut non sit postea amplius audiendus - in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Tertio.*

Item in *Oritana Participationis die 17 Septembris 1859 §. Sed.*

15. Nec pro recursu habenda reclamatio oretenus facta coram Episcopo; quin imo ex ea ipsorum acquiescentiae et ratihabitationis argumentum validum exurgere quisque sibi facile suadebit, qui animadvertat, quod agens de contemptu haud satis est, ut protestetur et reclamet -, sed requiritur omnino, sunt verba Pitonii loc. cit. n. 18 -, quod non desistat, sed prosequatur contemptum suum -; alias si tacuerit et acquieverit, dicitur potius ratam habuisse electionem, et consonat Rota in Recent. decis. 33 part. 19 tom. 2, decis. 351 n. 4 et 5 coram Buratto in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Nec.*

16. Ceterum ex unanimi Canonistarum sententia et illud pro certum statui posse videtur, quod qui appellare post confirmationem voluerit, id intra terminum iuris, scilicet decem dierum, facere opus habet, secus audiendus minime est, Cap. *Concertationi* de appellat. in 6; Franch. in Cap. *Bonae* n. 19, Lancellott. de attent. appellat. limit. 50 n. 137, Scaccia de appellat. cap. 2 quaest. 12 n. 106, Piton. loc. cit. n. 20, Barbos. in Cap. *Ut circa* de elect. in 6, Passerin. de elect. cap. 52 n. 39, Rot. coram Coccino decis. 2088 a n. 48, et magistraliter in Recent. decis. 289 a n. 47 part. 7: quod quidem iure optimo statutum et servandum ad unguem videtur, ne diu nimis in incerta maneat conditio eius, qui per confirmationem et institutionem ius in re acquisivit in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Nec.*

Item in *Novarien. Electionis die 5 Iunii 1858 §. Ex quibus.*

17. Quin imo contradictores, sive de contemptu, sive de simonia agere velint, ab actione excludendi sunt, si eorum nemo admissim servaverit in denunciatione ritum, quem in terminis tradit Pignatellius in consult. 40 n. 3 tom. 10: - Si fuerit confirmata nedum a Commissario et Presidente Capituli, sed etiam a tota Provincia recognita et approbata, ut proinde non sint audiendi pauci tantum oppositores, si non appellaverint in-

tra tempus praescriptum nec servata forma a iure praescripta, scilicet cum expressione causarum praetensae nullitatis electionis, ac praestito iuramento, eas esse veras et credere, eas posse probari, ut decernit Textus in Cap. *Ut circa* de elect. in 6 -. Et magis ad rem in consult. 18 n. 2 tom. 10: - Quod eo libentius admittendum est, si electiones fuerint confirmatae a Superiore. Quo in casu ad eas irritandas requiruntur exactae et concludentes probationes. Eoque praesertim, si contra electos nullus exhibetur processus legitime factus, sed dumtaxat quaedam extraiudiciales et secretae denunciationes, quae si emanaverint, Parte non citata et absque interrogatoriis, nullum gradum probationis constituunt. Aut si Testes ad id inducti complures patiantur defectus, tum circa dicta, tum circa personas. In quo casu, etiam si formiter examinati, nihil probarent, non obstante numero -, cui consonant omnes Doctores, Passerin. de elect. cap. 23 n. 59, Barbos. ad Cap. *Ut circa* n. 16, Rot. in antiquis de except. decis. 17, de appellat. decis. 36, in novis ac fuse decis. 289 Recent. a n. 38 part. 6 in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848* §. Sed.

Item in *Novarien. Electionis die 5 Iunii 1858* §. *Ex quibus*.

18. Nec nullitatis vitium argui potest, ex eo quod de negotio electionis in sessione tractando electores praemoniti haud fuerint: nam praemonitio electionis faciendae si ex consuetudine et lege Communitatis non requiritur, ne iure quidem canonico necessaria est. Lex enim canonica in iurepatronatus Collegii seu Universitatis id tantum exigit, ut collegialiter illud exerceatur, non secus ac cetera Universitatis negocia, suas cuique Collegio leges et consuetudines permittens. Quod praeceteris docet Pitonius de contro. patron. alleg. 95 n. 18: - Controverti amplius non posset, quominus iurati obtinuerint iuspatronatus nomine Universitatis, et tamquam eius Officiales cum obligatione praesentandi collegialiter congregati - in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848* §. Atqui.

19. Quin ullatenus obstat relata doctrina Pignatelli tom. 10 consult. 58 n. 3: nam praeterquamquod unica est, respicit casum ele-

ctionis faciendae iuxta Cap. *Quia propter* de electione, uti ex integro contextu apparet. Et reapse ubi de minoribus electionibus aliisque negotiis collegialiter pertractandis agebatur, Sacra etiam Congregatio contrariam doctrinam probavit, haud scilicet necessum esse in ipsa Capituli convocatione rem pertractandam significare in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848* §. *Hac*.

20. Unde si quae de Capituli convocatione a Doctoribus traduntur, transferri licet ad convocationem Congregationum, quae a Confratribus haberi solent, compertum erit, moneri praesentes per diem ante oportere de die hora et loco, Gloss. in Cap. *Si de Capitulo* de concess. Praeben., Calderin. cons. 2 et 3 de constit., Ceccoper. lucubrat. can. lib. 4 tit. 1 n. 28, Scarfanton. ad cit. loc. Ceccoperii n. 24, Card. Petra comment. ad Constit. 1 S. Leonis Magni sect. 2 n. 44, non ita tamen necesse esse, ut in ipsa convocatione res pertractanda significetur, quemadmodum tradit Card. Petra loc. cit., et declaravit S. Congregatio in Lunen. Sarzanen. 12 martii 1655 ad quartum. Ratio autem est, quia qui suffragium ferre debent, possunt dilationes exponere, ut consultius respondeant de re ad deliberandum proposita. Monet insuper Card. Petra eodem in loco, attendendum potissimum esse stylum et consuetudinem seu Capituli Statutum, quo immutato iure possent Capitulares actum irritare, Passerin. de elect. cap. 10 n. 49, Scarfanton. loco citato, et alii in *Balneoregien. Electionis Alumni die 26 Augusti 1769* §. *Si quae*.

21. Nec aliter sensit Sacra Congregatio; proposito enim dubio: - An convocatio Capituli fieri debeat per nuncium, per schedulam, quae res pertractandas exhibeat in casu etc. -, responsum dedit: - Affirmative per nuncium ad formam Constitutionum, qui tamen singulis Capitularibus pridie exhibeat schedam sive scriptam sive impressam cum indicatione diei et horae tantum ac de executione docere teneatur Secretarium - in *Senogallien. Convocationis Capituli die 9 Maii 1829* (1).

22. Minusque etiam obesse potest aucto-

(1) Species Causae huius praeat in Verb. *Capitulum*, §. I, n. 74 ad 76, Tom. VI.



ritas Sacrae Rotae in dicta decis. 48 coram Lancetta. Rationes, quibus enim Sacrum Auditorium ibi infirmendam electionem iudicavit, fuere; primo, quia Andreas fuit electus a tribus tantum et sex electoribus contra statutum Civitatis Capuanae, quo decernebatur, nonnisi quatuor uniformibus suffragiis publica negocia esse expedienda; secundo, quia ex aliis tribus electoribus unus dissentiebat, aliique duo nullatenus convocati fuerunt, uti legere est in prima eius Causae propositione, quae est decisio 29: - Movit Dominos, quoad priorem dubii partem, nullitas primae praesentationis ex eo deducta, quod tres numero electores ex illis sex Civitatem constituentibus Andream praesentarunt, cum tamen iuxta inveteratam Civitatis Capuanae consuetudinem determinatio negociorum, quae illius iura concernunt, numerum exigit uniformium, etiamsi omnes electores ad Concilium non convenerint. Istaque nullitas augeri videbatur ponderando, quod omnium electorum convocatio non praecessit, servatis solemnitatibus a iure praescriptis in eadem praesentatione -; tertio, quia nimis praeperea apparebat electio, quae absque ulla convocatione expleta eodem mane, quo iusta persolvebantur antecessori Thesaurario, urgenti suppeditavit Patribus argumentum studiosi spretus contemptusque, cum praesertim nulla adesset properandi necessitas, prout ex eadem decisione n. 4 eruitur: - quodque in eadem praesentatione nimia processum fuerit celeritate -; quarto, quia nullitas in actis Curiae ante institutionem opposita a contemptis fuerat. Hisce positis, nil mirum, si sacrum Tribunal a sententia non recesserit, despexeritque replicationem, quae fiebat a succumbente, quod scilicet opus non esset convocatione, quia certa dies erat ex observantia publicis negociis definiendis destinata. Nam praeterquamquod per istud obiectum haud evanescebat argumentum studiosi contemptus ex nimia festinatione resultans, id maxime ponderandum occurrebat, quod Sacer Ordo circa obiectam rationem, velut in casu illo nihili faciendam, negative se habuerit, quippe quia aliis prorsus rationibus ante memoratis innitebatur decisio in *Andrien. Electionis*

*et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Minusque (1).*

23. Itaque si non omnes intervenerunt atque exiguus etiam fuit electorum numerus, id utique electionis nullitatem inducere non potuisse videtur, quum post legitimam omnium interpellationem consolidetur ius eligendi in congregatis, Panormitan. in Cap. *Cum omnes de constit.*, Pignatell. consult. can. 23 n. 2 tom. 10, Card. De Luca de Regular. disc. 53 a n. 8 in *Tudertina die 15 Septembris 1792 §. Ad.*

24. Nec obstat, quod aliqui e loco electionis discesserint: nam ob voluntarium quorundam Capitularium discessum ius eligendi consolidatur in reliquis, etiamsi duae non constituent partes Collegii, Gloss. in Cap. *Quia propter* verb. qui volunt de elect., Scarfant. ad Ceccoper. lib. 4 tit. 2 n. 10 in *Eugubina Mansionariae die 5 Aprilis 1794 §. Negligendum.*

25. Idcirco qui sponte ab aula collegiali recedit, ius suum pro ea vice abdicare censetur, quin ad electionem devenire prohibeantur reliqui Capitulares, in quos ius omne conferitur, Cap. 19 de electione, ibique Panormitanus n. 10, Passerin. de elect. cap. 2, Card. De Luca de Regular. disc. 53 n. 38 in *Ferentina Capellaniae die 1 Martii 1834 §. Contra.*

26. Nam quum consilium fuerit legitime indictum, de absentibus nulla abenda est ratio, Rot. decis. 29 n. 1, et decis. 46 a n. 24 coram Clemente XIII in *Comen. Beneficii die 13 Iulii 1771 §. Nec.*

27. Siquidem absens non est de iure advocandus, Rot. in Recent. decis. 467 part. 9 n. 6 tom. 2 in *Aquipendien. Canonicius die 16 Iulii 1853 §. Sed quidquid.*

28. Ceterum in Cap. *Quia propter* §. Illud autem de electione, et in Cap. *Si quis iusto* eodem titulo in 6 dicitur, quod absens a loco electionis et moram ducens in loco, a quo potest advocari, si iusto impedimento detineatur, constituere valet Procuratorem, qui suo nomine suffragium ferat in electione, dummo probet impedimentum iuramento, et vices suas uni de Collegio committat in *Fulginate. die 30 Septembris 1719 §. Si.*

(1) Hinc et Sacra Congregatio huiusmodi principia iuris sanxit in praefata *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 aprilis 1848*, cuius speciem et resolutionem habes in Verb. *Dignitas*, §. I, n. 118 ad finem, Tom. VII.

29. Quin imo et eatenus aliquorum electorum contemptus electionem vitiatur, quatenus de ea excipiant, per Textum in Cap. *Quod sicut* 28 de electione, ibique Glossa verb. consentire, Fagnan. in Cap. *Quia propter* de electione a n. 38, Piton. de controuv. patron. alleg. 70 n. 8 in *Tudertina die 15 Septembris 1792 §. Ad.*

30. Quum autem aliquis elector propter contemptum de electione reapse excipiat, electio suspenditur per protestationem illius, ac omnino deletur, si eius contradictio est iusta, Piton. discept. Eccles. 155 n. 56 tom. 4 in *Callien. Subsidiarum Dotulium die 15 Decembris 1787 §. Haec vero.*

31. Idcirco electio facta, adhuc lite pendente, et in spretum protestationis Consilio Communitatis exhibitae, irrita est, Rot. coram Lancetta decis. 874 a n. 1 in *Comen. Beneficii die 13 Iulii 1771 §. Hanc.*

Item in *Iuvenacen. Praepositurae die 6 Martii 1847 §. Ceterum.*

32. Nam in electionibus, ex Cap. 1 et 2 ut lite pendente, innovationes, lite pendente, prohibentur in *Comen. Beneficii die 13 Iulii 1771 §. Pergens.*

33. Quapropter nulla est electio facta lite pendente in Sacra Congregatione, cum praesertim electus in Sacra Congregatione iam comparuerat, et ad agendam Causam contra Adversarium fuerat admissus, Lotter. de re Benef. lib. 3 quaest. 17 a n. 140, Rota coram Lancellotti decis. 82 n. 3 tom. 1, ac lis non tantum inter electos, sed etiam cum Consiliariis electoribus agebatur, hoc enim in casu vetita omnino erat nova quaelibet electio, Lotter. ibid. n. 123 et 142, Rot. coram Lancetta decis. 84 n. 16 tom. 1 in *Comen. Beneficii die 9 Maii 1772 §. Pro.*

34. Hinc et nulla videtur electio, ob spretam protestationem de audiendo Sacrae Congregationis oraculo; quodammodo enim laesa censetur ipsius Congregationis maiestas, ut in proximis terminis dixit Card. De Luca de iurisdiet. disc. 31 n. 10 in *Ripana Administrationis die 29 Augusti 1789 §. Nulla.*

35. Quin imo attentata censetur ac est electio facta, pendente recursum ad Sacram Congregationem, ex deductis per Lancellottum de attentat. part. 2 cap. 19 a n. 10, Rota coram Ludovisio decis. 571 n. 9 in *Ferrarien.*

*Hereditatis die 15 Ianuarii 1791 §. Plures.*

36. Animadversionem contra merentur neglectae protestationis causae, ne unius scilicet vel alterius contradictione facilis induceretur modus impediendi capitulares resolutiones, ac ne diutius cum gravi detrimento privaretur Capitulum Ministro, cum praesertim emissae fuerit protestatio post inchoata comitia, et ita fuerit reiecta, ut consuleretur in posterum de electione Episcopo. Ponderandum itaque, num prodesse valeat electoribus regula - Qui continuat, non attentat -, de qua Scacc. de appellat. quaest. 3 n. 70, Polit. de nov. oper. nunc. quaest. 27 n. 19 tom. 5. His itaque ponderatis, quum Canonici Collegiatae Ecclesiae Montis Prandoni electuri erant Sacerdotem Felicem Novelli ministrum Capituli, tres adversus huiusmodi electionem protestati fuerunt Capitulares, eo quod non conveniret vile ministerium Sacerdoti, nihilque in id attentandum dixerunt, - nisi audita mente Sacrae Congregationis Concilii -, Sacra Congregatio proposito dubio: - An sustineatur electio Sacerdotis Novelli in Ministrum Capituli Montis Prandonis in casu etc. -, responsum tulit: - Affirmative - in *Ripana Administrationis die 19 Septembris 1789.*

37. Qua de re eum integrum Collegium componatur triginta electoribus, vix attendenda videtur unius alteriusve reclamatio, ad effectum evertendi actum, qui a reliqua Universitate vel expresse vel tacite consentiente perfectus fuit, arg. ex Cap. 1 de iis, quae fiunt a maiori parte Capituli, Rot. in Recent. decis. 423 n. 14 part. 19 in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Contra.*

38. Eoque vel magis dum iuspatronatus pertinet ad electores non uti singulos, sed uti universos; et neminem latet, Universalitatem esse quid diversum et personam omnino distinctam a singulis de Universitate, tamquam totum a partibus seu membris, Mansi consult. 34 n. 9, Passerin. de elect. cap. 14 n. 7, Vivian. de iurepatr. lib. 8 cap. 2 n. 6 in *Tiburtina Beneficii die 26 Ianuarii 1828 §. Neque.*

Item in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Contra.*



39. Multo minus igitur protestatio contra electionem, quae veluti admissa cum simplici clausula – si et in quantum –, ulteriorem retardat processum, iuxta theoricam Bartoli in L. *Si quando* n. 4 ff. de legat. 1, Rot. coram Peutingero decis. 498 n. 1 in *Evugubina Mansionariae die 5 Aprilis 1794* §. *Negligendum*.

40. Quin imo si lis acta non fuerit a Communitate, sed ab exiguo Contradictentium numero, qui Communitatis nomine et mandato abusi sunt, licet Communitati seu maiori Consiliorum parti, qui assensum non praestitere, ius praesentati per ratihabitionem antecedentis nominationis confirmare, Rot. coram Molines decis. 691 n. 20 in *Comen. Beneficii die 13 Iulii 1771* §. *Pergens*.

41. Insuper scitissimum in iure est, quod – solus contemptus possit agere et instare pro cassatione electionis; unde nedum nullus alius de Capitulo, sed nec Iudex ex officio potest, contempto tacente, vel instare pro accusatione, vel electionem pro hac causa cassare –, ut docet Passerini de elect. cap. 11 n. 110 in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848* §. *Contra*.

Item in *Ortonen. Electionis seu Nominationis die 29 Maii 1852* §. *Eadem*.

42. Elector autem prohiberi non potest a ferendo in electione ad Canonicatus seu Beneficia suffragio favore fratris germani; quod enim in iure civili obtinet, ut, ubi agitur de Beneficio alioque id genus munerum conferendo, prosit filio patris suffragium et filii patri, item eorum, qui in eiusdem patris potestate sunt, L. *Illud*. et L. *Item eorum* ff. quod cuiusque universitatis, locum habet etiam in iure canonico quoad iurispatronatus exercitium, non solum si privatis, verum etiam si Collegio Universitati aut Communitati fuerit relictum, S. Congregatio in Hydruntina 27 martii 1653, in Fesulana 8 maii 1639, Rot. in Camerinen. 2 iulii 1708 coram Molines, ac praesertim in Firmana Capellaniae 1 iulii 1678 coram Bourlemont, ubi de consimili quaestione res erat, ob eam potissimum rationem, – quia huiusmodi electio non tangit respectu ipsius personae eligendae

interesse Communitatis – in *Civitatis Plebis Electionis seu Praesentationis die 30 Augusti 1851* §. *Haec*.

Item in *Balneoregien. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852* §. *Multoque* (1).

43. Valida tamen censetur electio, si ex statuto et observantia a ferendo suffragio sit exclusus consanguineus, cum praesertim in actu exclusionis is acquievisse videatur in *Civitatis Plebis Electionis seu Praesentationis die 30 Augusti 1851* (2).

44. Post haec neminem latet, electionem rite ab electoribus esse faciendam: alias enim irrita est electio, ob substantialium solemnitarum defectum, quia scilicet facta fuerit per suffragia incerta dubia et conditionata, contra dispositionem Textus in Cap. *In electionibus* n. 6 in *Comen. Beneficii die 9 Maii 1772* §. *Haec*.

45. Compertissima hinc est censura Textus in Cap. 1 de instit. et in Cap. 26 de iurepatronatus, nemini licere seipsum ad Beneficium praesentare, ac praesertim si facienda sit electio per secreta suffragia non poterit quis seipsum eligere, nec suum votum computare in numero, profecto ut omnis ambitus suspicio adimatur, Pignatell. consult. 23 n. 19 tom. 1, iuxta distinctionem Hostien. in Cap. *Per vestras* de iurepatronatus n. 5, quem ibidem sequuntur Ioann. Andr. n. 4, Ancharan. n. 3, alique in *Balneoregien. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852* §. *Alterum*.

46. Quum vero agatur de electione ad simplex Beneficium, ac de naturali omnium electorum consensu in sequuta alicuius electione constet, vel minime officere potest nonnullorum electorum factum, qui pro se ipsis suffragium tulere, quod in huiusmodi electionibus iure prohibitum non esse docet Card. De Luca de Can. et Capit. lib. 12 disc. 26 n. 9; immo ipsius electi votum computandum esse ad constituendam maiorem partem, per quam electio conclusa est, pluribus ibi adductis auctoritatibus luculenter evincit, idque luculentissimum evadit, quoties suffragantium nemo electus extiterit in *Balneoregien. Ele-*

(1) Reliqua habes in Verb. *Beneficia*, §. XI, n. 1 ad 47, Tom. III, ubi plura prostant exempla quoad huiusmodi punctum iuris.

(2) Speciem et resolutionem Causae huius habes in Verb. *Beneficia*, §. XI, n. 52 ad 67, Tom. III.

*ctionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852*  
*§. Iure.*

47. Unde valida renunciatur electio novi Beneficiati per Municipium expleta, etiamsi nec forma ex legibus civilibus statuta, nec forma Cap. *Quia propter* de electione praescripta servata fuerit, sed imo, nonnulli electores pro se ipsis suffragium tulerint, quin interim ullus eorum fuerit electus, ac etiamsi Praeses Commissionis municipalis protestationem in comitiis emisit ac Superior laicus seu Delegatus electionis actum sua auctoritate roborare detrectaverit, atque termini, stante praetensa nullitate electionis et praesentationis praeterlapsi fuerint, ad novam electionem et praesentationem perficiendam, cum tam nominatio, quam praesentatio coloratae essent in *Balneoregionem. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852.*

48. Iamvero mulier Cinella e Thoma Vanni prognata Beneficium fundavit in Ecclesia divo Antonio Abbati sacra in territorio Viturclani, cuius activum iuspatronatus Viturclani Municipio, passivum omnibus eiusdem loci Clericis detulit. Electionis autem actum publicis convocatis comitiis ac nominibus eligendorum secretis suffragiis singillatim committendis explendum esse indixit, ut, qui maiora numero retulerit, electus haberetur. Lateranensi Capitulo ius inerat canonicae institutionis, cum dicta Ecclesia in solo Lateranensi fundata esset. Facta die 2 septembris 1849 Beneficii vacatione, Municipalis Viturclani Commissio, quae interea publici Consilii munereungebatur, comitiis indictis die 18 decembris eiusdem anni novam electionem per secreta suffragia favore Parochi Petri Pauli Fanti absolvit, qui statim, exhibitis praesentationis Literis legitime signatis, canonicam petiit institutionem. Ast cum varie huic electioni obviam itum esset, tum quia in comitiis haud servata essent solemnia a lege statuta, tum quia tres ex quinque viris Municipalibus, cum essent Clerici, pro se ipsis ad invicem suffragia tulere, Lateranense Capitulum differendam Bullarum expeditionem censuit. Interea vero Sacerdos Bartholomaeus Battaglia ac Thoma Corradini, ut Beneficium assequerentur, preces obtulerunt, quod iam elapso quadrimestri liberae collationis iure devolutionis dicerent.

Quod ubi Petrus Paulus Fanti novit, nempe 14 februarii 1850, Sacram Congregationem adiit, ut, si quae vitia, aut nullitates in comitiis pro sua electione habitis irrepsissent, per sanatoriam ad cautelam tantum indultam delerentur, validitatem interim electionis simul enixe propugnans. Episcopus vero nullitatis vitio electionem inculpavit, ac precibus Petri Pauli Fanti suam contrariam aperuit mentem. Hinc et Sacerdos Battaglia electionis nullitatem ex duplici fonte derivavit, nempe ex civilis ac ex iuris canonici sanctionibus. Et quoad ius civile protulit legem edictalem — sulla organizzazione delle Comunità — diei 5 iulii 1831 tit. 2 art. 10, ubi decernebatur, nihil negotii pertractari posse, nisi res in ipsa convocatione pertractanda non fuerit expressa ac immediatae civili Auctoritati pandita. Idem Literae ab internis Status negociis die 21 iulii eiusdem anni ad Provinciarum Delegatos missae decernebant art. 5. Praeterea per Congregationis Boni Regiminis ac Sacrae Consultae Decreta, quae nunquam abrogata fuere, prohibebatur, ne frater in comitiis suffragium ferret, cum res agitata proponebatur, quae fratris germani interesse respiceret. At Commissio Viturclanensis, haec legum praescripta prorsus negligens atque presumdans, comitia habuit, inscio prorsus Gubernatore, ac in ipsis frater pro fratre suffragium tulit, Carolus nempe Padovani, qui de Commissione erat, pro Parocho Dominico Padovani, qui sanguinis germanitate illi coniungebatur. Quod autem ad ius canonicum spectabat, compertum erat, nemini licere seipsum praesentare, ac praesertim si facienda sit electio per secreta suffragia, non poterit quis seipsum eligere. Atqui tres, qui erant ex Commissione Clerici, Carolus Menicucci Dominicus Olivieri et Vincentius Orlandi, pro se ipsis ad invicem suffragia tulere; horum enim quisque tria semper faventia, duo repugnantia suffragia reportavit, licet quintum numerum suffragantium voces non excederent, quin ex adverso vel consuetudinis ratio vel Testatricis voluntas vel iuris dispositio ad illicitum factum protuendum invocari posset. Nec sane aderat consuetudo, qua Clerici sibimetipsis suffragium tulerunt, quae ceteroquin uti abusus et corruptela eliminari debuisset. Quod si voluit Testatrix omnium



Vitुरclanensium [Clericorum nomina suffragiorum periculo subiici debere, non inde sequeretur, quempiam pro seipso suffragium ferre posse. Idcirco valide non sequuta electione, locum esse contendit devolutioni ad proxime immediatum Superiorem, quin in themate privilegium purgationis morae vel praetensa bona fides prodesset posset; multoque minus nullam ac irritam huiusmodi electionem, quae plena erat substantialium nullitatum, ex multiplici capite scatentium, sanandam esse, cum multorum iura violarentur.

49. Contra Petrus Paulus Fanti primo monuit, validam semper censi electionem, ac illam, cum ageretur de iurepatronatus, vim omnino suam non ex Legum civilium dispositione, sed sacrorum Canonum sanctione mutuari. Ceterum Lex civilis non adversabatur: nam ex praefata lege civili patebat, Gubernatorem accersiri debere, quoties res erat de negotio aliquo pertractando, quod ad publicam Municipii utilitatem referretur, non vero cum res ageretur de iure aliquo spirituali seu iurepatronatus exercendo, quod non a legum dispositione, sed ab hominis voluntate penderet, ac ideo non potestatis imperio, sed foundationis praescripto subiicitur. Nec itaque obesse dixit, quod Municipalis iste actus Praesidis Provinciae sanctione destitueretur; repugnabat enim iuri canonico, ecclesiasticum negotium, uti erat nominatio ad Beneficium, sanctioni laicae potestati subiici, ac ab ea omne suum robur ac validitatem adipisci debere. Impermissum autem non erat iure civili, quod frater fratri suffragium ferret: nam lex edictalis diei 5 iulii 1831 tit. 2 art. 6 solum vetabat, ne eiusdem Consilii partem habeant pater et filius, et qui in eiusdem patris potestate erant: ast de ferendo suffragio, ne verbum quidem. Multoque minus id ex iure canonico prohiberi defendit, cum ageretur de simplicis Beneficii electione, in qua servanda non erat forma Cap. *Quia propter* de electione, quin etiam obstaret, quod in ea nonnulli electores pro seipsis suffragium tulerint, cum praesertim suffragantium nemo electus extiterit. Hinc subsequuta electio uti prorsus distincta nec cum praecedentibus actibus ulla ratione connexa haud praecedentium vitio infici potuisset. Unicus siquidem contextus, non unus idemque fuit actus, nec cu-

mulative aut simultanee, sed distincte ac successive eligendorum sortitio peracta est, et cum quinquaginta sex Clerici Viturclanenses adnumerarentur, sex supra quinquagies ad suffragium itum est. Et posita etiam nullitate, non exinde inferri poterat, locum devolutioni factum esse; nam devolutio electionis est poena lata contra negligentes, non contra eligentes defectuose, et quaelibet causa etiam improbabilis excusat et a poena devolutionis liberat, quin electores fraudis vitio infecti essent, cum Virum numeris omnibus commendatum elegerint. Nec doli ingerere valebat suspicionem aut Commissionis Praesidis protestatio in comitiis emissa, aut Delegati factum, quod electionis actum sua auctoritate roborare detrectaverit: horum enim iudicium in re canonica haud magni pensi habendum erat, eo vel maxime quia ista electorum agendi ratio improbari iure non poterat. Lapsus itaque termini nil ipsis officiebat, quia tam nominatio, quam praesentatio sunt coloratae, et ideo isto colore non currebat eis tempus, atque excusabantur, donec veritatem intellexerint, ut ratiocinatur Lambertini. de iurepatronat. lib. 2 part. 2 quaest. 1 art. 24 n. 3. In omnem tamen eventum ad confirmationem electionis iam factae cum sanatione male praetensi defectus deveniendum esse censuit, cum electa esset persona digna et concurreret unanimis consensus electorum.

50. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An constet de nullitate electionis et praesentationis in casu? II. An sit locus devolutioni in casu? III. An et quomodo sit consulendum Sanctissimo pro sanatione in casu? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Negative in omnibus; et amplius. Ad secundum et tertium, provisum in primo - in *Balneoregion. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852.*

51. Quum autem Parochiani ius habeant eligendi Canonicos Collegiatae, res plena periculi est, si magnum electionis Canonicorum negotium permittatur vulgo, ex animadversis per Losaeum de iur. univ. part. 1 cap. 3 n. 6: hac sane de causa electiones Magistratum aliaque graviora Populi Romani negotia expediri solebant per centurias, seu primores Cives, quales dici forsitan possent Patresfamilias, teste Halicarn. lib. 4, Donnell.

comment. iur. civil. lib. 6 cap. 7 tom. 2 not. 6 in *Firmana Iurispatronatus die 19 Iunii 1790 §. Ex iis.*

52. Itaque electio vetita est a sacris Canonibus, si facta fuerit contra formam a statutis Ecclesiae sub poena nullitatis praescriptam, ac praesertim eadem atque extractio gesta sit, nonnullis non vocatis nec in urna positis, ad Textum in Cap. *Quod sicut* de electione in *Imolen. Distributionum die 8 Maii 1772 §. Accusant.*

53. Hinc et nulla renunciatur electio contra Constitutiones Synodales facta, sed nova a Capitulo est facienda, quum licet ex illis statuatur, quod quisque Canonicus, de cuius re agitur, e comitiis recedere debeat, in iis tamen unus ex Capitularibus suffragium pro electione novi Canonici tulit, dum ipse ad vacantem Canonicatum optabat in *Civitatis Castellanae Canonicatus die 21 Novembris 1801 et die 20 Martii 1802.*

54. Siquidem Parochus Marcucci institutionem Canonicatus in Ecclesia Collegiata Oppidi Vallerani erecti postulavit tamquam nominatus a Capitulo, qui iuspatronatus exercebat, et Camillus Falaschi illam petiit tamquam unicus qualificatus ex fundatione, qui tamen ob recursum ad laicam potestatem interpositum censuris ac irregularitate irretitus existebat. Falaschius contra nullam esse electionem seu praesentationem in persona praefati Marcucci factam, tum ex Constitutionibus synodalibus, quae praecipiebant, ut quisquis Canonicus, de cuius re agitur, vel quomocumque ipsum pertingat, a Capitulo recedere debeat, et nonnisi eadem re peracta revertatur, alias resolutio sit ipso facto nulla -; tum ex ipsa fundationis lege, qua cavebatur, ut ille in Canonicum eligeretur, - che sia benemerito della Chiesa con averla precedentemente frequentata ne' suoi officii e funzioni -. Unde in Constitutiones Synodales peccatum fuerat, quia Ioseph Gregorii, qui tunc erat Collegiatae Praepositus, et ad vacantem Canonicatum optabat, suffragium tulit, licet de sua electione ageretur; in fundationis autem legem, quia Marcuccius servitio alterius Ecclesiae Oppidi Vallerani adscriptus erat. Proposito hinc dubio - An et cui sit danda institutio in casu etc. -, Sacra Congregatio die 21 novembris 1801 respon-

sum tulit: - Negative, et faciendam esse a Capitulo novam electionem, excluso Falaschi, nisi obtineat rehabilitationem a Sanctissimo -. Obtenuta itaque a Summo Pontifice rehabilitatione et reintegratione, instituit eoram Sacra Congregatione, ut sibi tamquam unice ex fundatione qualificato institutio concederetur. Reproposito vero dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et Capitulum deveniat ad novam electionem, servatis Constitutionibus Synodalibus, non excluso Falaschi - in *Civitatis Castellanae Canonicatus die 20 Martii 1802.*

55. Qua de re Eūi Protectores Collegii Piceni de Urbe nullam habent facultatem praescribendi concursus vel alium modum in electione Alumnorum Carcharensium, cum Cardinalis, cui Testator hanc facultatem primo concessit, non praescripserit; neque iidem possunt praescribere regulas particulares quoad ipsos Alumnos Carcharenses in *Romana seu Alten. Electionis alumnorum die 28 Septembris 1697 lib. 47 Decretorum.*

56. Quum autem Fundator mandaverit, eligendum esse in Praepositum seu caput et gubernatorem Collegii seu Capituli unum ex ipso Collegio, si idoneus in eodem reperiretur, alias extraneum, censendum est, eum electoribus tribuisse facultatem iudicandi de idoneitate eligendi, ac ea propter valida censetur electio extranei a maiori eorum parte facta, quin obstet reclamatio unius ex praefato Collegio, dum praesertim in eo idoneitas ex fundationis lege volita deficiat in *Iuvenacen. Praepositurae die 6 Martii 1847.*

57. Enimvero cetera inter iura ac privilegia, quae Capitulo Collegiatae Ecclesiae Spiritui Paraclito dicatae in Civitate Iuvenacensi contulit eiusdem fundator Pavo de Grifis Episcopus Tropiensis, illud insigne recensetur, quod Praepositus, qui ceteroquin caput et gubernator Collegii ac Ecclesiae renunciabatur, ab eodem Capitulo seligetur. Verumtamen electoribus haec praestituta fuit lex, quae in fundationis tabulis diei 23 novembris 1397 per Apostolicas Literas idibus decembris eiusdem anni a s. m. Bonifacii IX expeditas confirmatis, sic statuit: - Quod, vacante Praepositura, ipsi Canonici dicti Collegii teneantur et debeant nominare et eligere unum de ipso Collegio infra men-



sem a die notitiae vacationis numerandum, si idoneus inventus sit in eodem, alias ita extra Collegium eligere valeant unum providum et utilem dictae Ecclesiae Grammaticum, si habere possunt, et talis sit, qui prodesse valeat et praeesse, et talem electionem concordem vel a maiori parte tenéantur praesentare Domino Archiepiscopo Barensi, qui pro tempore fuerit, et examinata persona electi si fuerit idonea provida et honesta, ut supra, infra dies quindecim a die requisitionis et praesentationis numerandos, pure et libere in periculo animae suae debeat eum Auctoritate Apostolica confirmare..., et si eum debita reverentia humiliter requisitus in forma publica confirmare distulerit..., electus severe administret, si a toto Collegio sit electus, nisi eidem electo obiiciatur defectus notorius et manifestus, qui nulla possit tergiversatione celari, quo casu merito sit expulsus, et tunc Collegium alium idoneum, ut supra, nominare et eligere teneatur. Anno 1845 mense iunii ultimus illius Ecclesiae Praepositus Raphael Sigariga vita functus est: quare cum de successore eligendo agendum esset, coacta capitularia comitia fuere die 3 sequentis iulii, uti reapse, posthabitis omnibus e gremio, maiori suffragiorum numero electus fuit Ioseph Illuzzi Canonicus Ecclesiae Cathedralis eiusdem Civitatis. Hinc Decanus eiusdem Collegii Canonicus Ioseph Desanctis, utpote duobus tantum suffragiis donatus atque extraneo postpositus, edita in continenti protestatione de nullitate electionis Canonici Illuzzi ac de sua validitate, iudicialiter penes Curiam Episcopalem institit, ut illam nullam declararet, atque suam confirmaret, sed edita sententia die 12 Augusti sequentis Curia Episcopalis electionem Illuzzii confirmavit, ac triduo post is in realem Praepositurae possessionem fuit immissus. Illico Decanus ad Sacram Congregationem appellavit: namque contendit, electores contra Praeceptum Fundatoris expressum per illa verba - teneantur et debeant nominare -, non potuisse, posthabito - uno de dicto Collegio -, extraneum eligere, quin obsessent alia foundationis verba - si idoneus inventus fuerit in eodem, alias extra Collegium eligere -. Etenim verba haec nullatenus tribuere vale-

bat libertatem extra primum vocatorum genus vagandi, nisi primum istorum omnium comperta esset ad iuris tramites incapacitas, scilicet a competenti Iudice agnita, ne secus quaecumque passiva vocatio suo effectum pro electorum lubitu fraudaretur. Et licet electoribus iudicandi facultas de idoneitate a Fundatore tributa fuisset, omnes de gremio idonei erant, cum ab eodem mandatum fuerit, ut Canonici eligerent - unum providum et utilem dictae Ecclesiae Grammaticum, si habere possunt, et talis sit, qui prodesse valeat et praeesse -. Nemo hinc sibi suadere poterat, quod huiusmodi requisita omnibus gremialibus defuerint, dum cuilibet ecclesiastico ad sacros Ordines evecto insint illa oportet. Idcirco cum maior electorum pars incapacem nominaverit, ius electionis pro ea vice in minori, quae habilem elegit, consolidatum fuit; praesertim quia electores scienter indignum nominarunt, cum in ipsis comitiis foundationis legem audiverunt, et protestationem de nullitate electionis incunctanter factam despexerunt.

58. E contra Illuzzius sustinuit, validam esse suam electionem, a maiori Capituli parte factam, quin nullitas electionis inferri posset ex defectu qualitatis gremialis. Nam Canonici unum quidem e Collegio eligere tenebantur, quoties tamen idoneus nedum existeret, sed - et talis, qui prodesse valeat et praeesse -. Idcirco propugnavit, haud eam sufficere idoneitatem, qualem in genere requirunt Sacri Canones pro Beneficiis, sed praeterea, quae hominem commisso muneri substinendo aptum paremque reddebat, oportere, ita ut inepte ex idoneitate ad Canonicatum habilitas ad Praeposituram inferretur, cum haec semper referenda esset ad officium. Nam Fundator voluit, Praepositum esse caput et Capituli gubernatorem, qui curam animarum ipsius Ecclesiae gereret: voluit insuper ac requisivit unum providum et utilem dictae Ecclesiae Grammaticum, quae vox tunc temporis scientia imbutum significabat. Hinc ex hoc ipso censuit, Fundatorem constituere debuisse ac voluisse eos, qui cognoscerent, an reapse in Collegio idoneus reperiretur, eoque deficiente, extraneum quaererent. Et reapse hoc ius Canonicis tribuisse Fundatorem contendit, quum iisdem manda-

verit, ut eligerent unum de ipso Collegio, si inveniretur, alias extra Collegium; voluitque, — talem electionem concordem vel a maiori parte — praesentari Archiepiscopo Barrensi, atque ita idoneitatis iudicium proferri autumavit, dum pro sua conscientia aliquem eligendum iudicaverint. Idcirco Decanus Desanctis legi foundationis et iudicio electorum acquiescere debebat, ex eo etiam quod is in probatione propriae idoneitatis prorsus deficiebat. Nullum enim documentum vel testimonium exhibuit, unde qualitatibus requisitis se praeditum ostendere valeret, nec afferre potuisse addidit, quippe nunquam ad excipiendas fidelium confessiones probatus fuerat, nunquam animarum curam gesserat, vel praedicationi vacaverat, vel Ecclesiae bona administraverat; quin imo omnes illum noscebant eousque exigui ingenii nulliusque doctrinae, adeoque ex communi opinione ne dignus quidem Canonicali Praebenda haberetur, ceu ipse Episcopus in suo epistolio referebat. His itaque perpensis, propositis dubiis: — I. An sit locus confirmationi electionis Canonici Illuzzi, ita ut sit danda immissio seu manutentio in casu? *Et quatenus negative*. II. An constet de electione Canonici Desanctis, ita ut sit danda institutio et immissio in casu? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative. Ad secundum, provisum in primo — *in Iuvenacen. Praepositurae die 6 Martii 1847.*

59. Itaque quum de electione nullum fecerit verbum Testatrix, consequens est, ut, dum electores ad implendam Testatrix voluntatem modum electionis acceperunt, satis sit suffragiorum numero Puellam vicisse, ut legitima perfectaue dicatur electio, nec quaerendum de excessu dimidiaae partis, quum, quae maiorum suffragiorum numerum non habuerunt, ab assequendo subsidio dotali dici debeant exclusae, et quae uno etiam calculo vicit a maiori parte electa censetur, ut est in L. *Quod maior* ff. ad municipal., traduntque Panormitan. in Cap. *Postulastis* n. 74 de concess. Praeb., Barbos. de offic. Episcop. alleg. 72 n. 198, Vivian. de iurepatronat. lib. 12 cap. 8, Card. De Luca de Canon. disc. 28 n. 2, Rot. coram Card. Falconerio de iu-

repatronatus decis. 30 n. 12 in *Praenestina Subsidii dotalis die 11 Ianuarii 1744* §. *Haec.*

60. Hinc in electione Officialium capitularium, immo et novi etiam Canonici, nullam certamque formam a iure praestitutam esse tradunt Hostien. in Cap. *In Genesi* n. 14, Giardin. ibid. n. 3, Abb. in Cap. *Quia propter* n. 9, et in Cap. *Ecclesia vestra* n. 3, Rot. in Recent. decis. 289 n. 20 et 38 part. 6, decis. 210 n. 9 part. 9. Nam formas ac solemnitates, de quibus agunt Cap. *Quia propter* et Cap. *Cumana* de electione, tunc tantum servandas esse, cum de Praelatorum ac Dignitatum ecclesiasticarum electione agatur, uno ore docent Doctores, teste De Luca de Canon. et Capit. part. 2 disc. 26 n. 5, Garz. de Benef. part. 5 cap. 7 n. 21 et 22, Rot. in Recent. decis. 289 n. 30 part. 6, ac pressius decis. 210 n. 9 part. 9 in *Novarien. Electionis die 5 Iunii 1858* §. *Contra.*

61. Liberum propterea est, unam vel alteram potius electionis formam seligere: aliqua vero forma electa, haud amplius unicuique eorum permissum esse contra proprium factum et contra iam expletam electionem insurgere, eiusdemque nullitatem causare. Canonem siquidem esse iurisprudentiae firmissimum, eum, qui semel electionis formae vel electioni ipsi consenserit, eandem nennisi ex causa vel noviter superveniente, vel tunc ignorata oppugnare posse, adeo ut nec per viam querelae venire ipsi liceat, qui electionis tempore non contraxerit, vel saltem protestatus non fuerit, Cap. *Diversis fallaciis* cum Gloss. in verb. non per te de Cleric. coniug., Cap. *Cum ignores* de Praebendis, ubi Franchius n. 1, ac magistraliter Sperellius decis. eccles. 181 n. 29, et Rota per ipsum allata in Recent. decis. 359 n. 4 et 5 part. 6, decis. 86 n. 25 coram Ansaldo in *Novarien. Electionis die 5 Iunii 1858* §. *Quo* (1).

62. Alias igitur in electione ad simplex Beneficium sat est servari solum ius naturale sine ulla forma iuris positivi, Piton. discept. 155 n. 4, cuius formae omissio non vitiat electionem, dummodo non absit eligentium consensus de iure naturali requisitus, Passerin. de elect. cap. 10 n. 36 in *Balneore-*

(1) Speciem et resolutionem Causae huius habes in Verb. *Capitulum*, §. V, n. 21 ad 24, Tom. VI.



*gien. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852 §. Iure.*

*Item in Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857 §. At.*

63. Quando enim non agitur de electione canonica, quae vertat circa maiorem Dignitatem, uti sunt Episcopatus Abbatiae Praelaturae Regulares aliaeque Dignitates cum iurisdictione, pro quibus certa ac determinata forma statuta est ex Cap. *Quia propter* de elect. in 6; sed agitur de Dignitate nomine tenus seu sine ulla animarum cura aut iurisdictione, pro cuiusmodi Dignitate ex unanimi Canonistarum sententia tantus formalitatum rigor haud requiritur, sed satis superque est, ut actus collegialiter fiat, cum re ipsa desinat ratio legis dicti Capituli *Quia propter* de electione in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Rursus.*

*Item in Balneoregien. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852 §. Iure.*

64. Siquidem Reiffenstuel in lib. 1 tit. 6 §. 5 n. 110 haec tradit: - Dispositio Capituli *Quia propter* solummodo procedit in electionibus illorum Praelatorum, per quorum mortem Ecclesiae censentur viduae -. Et infra: - Ceterum in electionibus Inferiorum, ut puta Canonicorum Cathedralium... rigor iste in eorum electione non necessarius est observandus: nam per eorum mortem non censetur Ecclesia vidua, ut omnes censent, cum non habeant eiusmodi generalem iurisdictionem, ut Abbates, ac verus sponsus eius, videlicet Episcopus. Unde ad valorem talium electionum satis est, si Capitulares collegialiter congregati per vota maiora quempiam ceteroquin habilem eligant, quomocumque consensum suum exprimant, adeo ut sufficiant etiam singulares consensus, dummodo praestentur in Capitulo -. Consonat Fagnanus in eod. tit. n. 15, et Pirhing n. 203, Passerin. de elect. cap. 9 n. 53 et 58, Pitonius discept. eccles. 100 n. 45. Nec secus censet Sacrum Rotae Auditorium, uti, ceteris missis, habetur in decis. 210 Recent. part. 19 n. 9 tom. 1. - Huiusmodi vero electio de iure fuit valida, quia cum non agatur de electione Praelati, per quem Ecclesia viduatur, sed electione Canonicatus, in qua de iure nulla requiritur forma specialis, et sufficit consensus capitularis quomocumque prestitus -. Et infra

n. 16 et 17: - Quando vero, prout in casu nostro, non est data certa forma, tunc licet per consensum singulorum electio non convalidetur, convalidatur tamen per consensum collegialiter praestitum, et sic valet prout ex nunc, quia adest consensus et solemnitas, pro qua requiritur solum, ut consensus praestetur collegialiter - in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Rursus §. Nec.*

65. Unde si tanta iuris remissio obtinet in electionibus, quae a Capitulis aliisque Collegiis ecclesiasticis fiunt, eo magis attendenda videtur quoad Communitatem laicorum, quarum nominationes, auctore Pitonio de contr. patron. alleg. 100 n. 5, et Passerini de elect. cap. 1 n. 32, ne electionis quidem nomen merentur in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Nec.*

66. Ceterum ad validitatem electionis duae Capitularium partes comitiis interesse debent, uti docet Fagnanus in Cap. *Quia propter* de elect. n. 40 in *Eugubina Mansionariae die 5 Aprilis 1794 §. In.*

67. Siquidem de iure duae ex tribus praesentium Consiliorum partibus ad validam Universitatis electionem requiruntur, ut post Textum in Cap. *Licet §. Statuimus* et Cap. *Ecclesia vestra §. Verum* de elect. tradunt Gratian. discept. 933 n. 21, Losaeus de iur. univ. §. 1 cap. 3 a n. 57, Lotter. de re Benef. lib. 2 quaest. 17 n. 2 et 3, cum praesertim accedat consuetudo, quam de Picena loquens Provincia servandam censet Rota coram Dunozzetto seniore decis. 58 n. 4, et coram Falconerio de iurepatronatus decis. 17 n. 6 ad 9 in *Montis Alti Canonicatus die 25 Aprilis 1789 §. Notat.*

*Item in Eugubina Mansionariae die 5 Aprilis 1794 §. Negligendum.*

68. Unde Constantinus in vot. 20 n. 1 tom. 2 docet, - quod facta legitima convocatione Concilii Universitatis valeant gesta a duabus ex tribus partibus illorum, qui intervenerunt, licet deficient multi, qui non accesserunt -; cui consonat Abb. in Cap. *Prudentiam* de off. iud. deleg. n. 8, Calderin. de iurepatr. cons. 11, Decius cons. 466 n. 12 in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Idipsum.*

69. In electionis autem maior eligentium

numerus haud a sacris Canonibus reprobatur, quin imo commendatur; tunc enim electio maturior et prudentior accidet, ut in Can. *Ob-euntibus* dist. 63, in Cap. *Prudentiam* de offic. iud. delegati: - Cum sicut canones attestantur, integrum sit iudicium, quod plurimum sententiis confirmatur - in *Tergestina et Iustinopolitana die 23 Novembris 1850 §. In iure.*

70. At Episcopus sine causa impertiri non potest facultatem celebrandi Capitulum etiam minori numero Canonicorum, seu numero *reperibili*, utpote poenam secumfert, privationem nempe suffragii, quae nemini sine causa potest infligi, ut bene notat Rota in decis. 162 §. 6 coram Olivatio, decis. 13 §. 3 coram Isoard, decis. 26 n. 4 coram Malvasia in *Aquipendien. Canonicatus die 16 Iulii 1853 §. Neque.*

71. Amplia, ex iure canonico ad huiusmodi poenam irrogandam ne quidem sufficit obstinata, imo nec dolosa Capitularium negligentia in *Aquipendien. Canonicatus die 16 Iulii 1853 §. Neque.*

72. Quo enim casu potestas dumtaxat tribuitur Episcopo illos per edictum monendi ac terminum constituendi ad nominationem perficiendam: quo inutiliter elapso, ipsemet ex iure devoluto nominare potest, ex Textu in Cap. *Quod sicut* de electione, Gloss. in Cap. penult. de rescriptis, Piton. discept. eccles. 46 tom. 1 §. 39 in *Aquipendien. Canonicatus die 16 Iulii 1853 §. Neque.*

73. Indubium autem est, quod ex iuris dispositione is censetur ad Beneficium electus, qui plura obtinuit suffragia, Cap. *Cumana* Cap. In *Genesi* Cap. *Ecclesia vestra* de electione et Cap. *Quoniam*, ibique Gloss. verb. qui maioribus de iurepatronatus in *Eugubina Mansionariae die 5 Aprilis 1794 §. In.*

Item in *Albinganen. Capellaniae die 29 Septembris 1818 §. Episcopo.*

74. Valida hinc est electio, si quis maiori suffragiorum numero superaverit alios concurrentes, Piton. discept. eccles. 140 n. 57 in *Terracinen. Vicarii Capitularis die 22 Martii 1760 §. Urget.*

75. Contra exclusus is dici debet, qui maiorem suffragiorum numerum non habuit, cum ille, qui uno etiam calculo vicit, a maiori parte censeri debet electus, ut est in L.

*Quod maior ff. ad municipal.*; traduntque Panormitan. in Cap. *Postulastis* de concess. Praeb. n. 7, Barbos. de offic. Episcop. alleg. 72 n. 198, Vivian. de iurepatronat. lib. 12 cap. 8, Card. De Luca de Can. disc. 28 n. 2, Rot. coram Falconerio de iurepatronatus decis. 20 n. 12 in *Urbanien. Canonicatus die 10 Ianuarii 1778 §. Animadvertendum.*

76. Nam sacrorum canonum dispositione statuitur, ut in patronalibus electionibus, qui maiorem suffragiorum partem obtinuit, reapse electus, qui vero minorem, exclusus censendus sit, ceu post Textum in Cap. *Quoniam* de iurepatronatus monet Rota coram Molines decis. 1175 n. 1 et 2 in *Iuvenacen. Prae-positurae die 6 Martii 1847 §. Sed.*

77. Idcirco nullo in pretio haberi debet minoris partis Patronorum dissensus, Piton. discept. eccles. 140 n. 69, Rot. decis. 225 coram Rezzonico in *Albinganen. Capellaniae die 29 Septembris 1818 §. Episcopo.*

78. Quapropter canonica renunciatur electio maiori suffragiorum numero peracta, proindeque nonnisi iniuria praepediri potest institutio, praesertim cum tempore habili productus fuerit actus electionis seu nominationis coram Vicario Generali, qui illum admisit, ut proinde nominatio huiusmodi vim verae ac perfectae praesentationis acquisierit, Piton. de controuv. patron. alleg. 60 n. 2, et allegat. 6 n. 10, Rot. coram Falconerio de iurepatronatus decis. 15 n. 7, et decis. 59 n. 2; nec amplius possunt Patroni tollere ius ad Beneficium plene quaesitum, Garz. de Benef. part. 5 cap. 9 n. 214, Rot. coram Molin. decis. 1031 n. 11, et coram Crispo decis. 335 n. 13 in *Comen. Beneficii die 7 Iulii 1770 §. Perperamque.*

79. Ad constituendam vero pluralitatem suffragiorum probe duo distinguendi in electione sunt casus. Alter est, cum (aut unus aut plures sint concurrentes) unus tantum maiora numero suffragia retulerit relate ad numerum electorum, quo in casu hic tantum electus censeri debet, quia suffragia maioris partis electionem conficiunt, ceu statuit Sacra Congregatio in Assisien. 21 Ianuarii 1786, nec Ordinarius suam confirmationem denegare huic poterit, nisi comperiat indignum in *Sutrina Capellaniae die 8 Iulii 1854 §. Ad.*

80. Enimvero proposito dubio: - VIII. An



sustineatur Edictum Episcopi in ea parte, in qua decernitur, electionem Officialium faciendam esse per secreta suffragia, non viva voce, ac insuper conclusam non censi, nisi concurrant duae ex tribus partibus suffragiorum? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad octavum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam; et suffragia maioris partis sufficere — in *Assisien. die 21 Ianuarii 1788.*

81. Alter casus est, cum multi sunt concurrentes, quos inter duo vel plures absolutam obtinerint suffragiorum pluralitatem relate ad numerum electorum: quae in hypothesis, ubi hi pares in suffragiis comperiantur, admittitur Superioris gratificatio, nisi electores ad novam electionem devenire malint; quod si horum alter maiora prae altero suffragio habuit, hic uti legitime electus habendus erit, et a Superiore necessario confirmandus, nisi pariter probetur indignus in *Sutrina Capellanie die 8 Iulii 1854 §. Ad.*

82. Hinc valida de iure est electio, si, redundantibus detractis suffragiis, maior adhuc supersit illorum numerus, Monacell. adnot. ad form. 22 tit. 11 n. 25, Nicol. Flosc. verb. vox n. 6, Set. de offic. Locumten. cap. 26 n. 6, et Rot. in Firmana Canonicatus 21 Ianuarii 1788 coram Cesarei in *Montis Alti Canonicatus die 25 Aprilis 1789 §. De.*

83. Nullam vero esse electionem tradit Fagnanus in Cap. *Massana* de elect. n. 27, ob mixtionem inhabilium suffragantium in *Montis Alti Canonicatus die 25 Aprilis 1789 §. Comitii.*

84. Quod enim ex admissione vocalis inhabilis et illegitimi electio nulla ac irrita reddatur, tralatitium in iure est iuxta ea, quae docent Pitonius discept. eccles. 140 n. 52, et discept. 155 a n. 26, Passerini de elect. cap. 14 n. 45 in *Romana Electionis et Revolutionis die 2 Maii 1857 §. Sed.*

85. In electione autem per Collegium facienda non semper pars maior ea dicitur, quae maiori suffragiorum numero constituitur, sed quae sanior est; illa autem sanior censetur, quae digniorem praesentat in *Civitatis Plebis Electionis seu Praesentationis die 30 Augusti 1851 §. Ex hisce.*

86. Unde maior numerus in electione despicendus est, ubi illorum gestis pauciores

saniori consilio resistere comperiantur, ad tradita per Fagnanum in Cap. *Cum in cunctis* de his, quae fiunt a maiore parte Capituli in *Leodien. Visitationis die 22 Ianuarii 1763 §. Quocirca.*

87. Quando enim a maiori electorum parte incapax nominatur, veluti consectorium iuris est, ut actores huiusmodi nominationis pro ea vice a quolibet iure decendant, et minori electorum parti habilem eligenti totum ius electionis accrescat ac consolidatum remaneat, quin nova opus sit nominatione, ceu post Textum in Cap. *Dudum* 22 de electione tradit Rota in Firmana Canonicatus 6 decembris 1839 §. 9 coram Bonini, et in confirmatoria 15 maii et 7 decembris 1840 coram eodem, nec non in alia confirmatoria 20 novembris 1842 §. 12 coram Bofondi, quae etiam porrigunt vim regulae ad casum nominationis collegialiter factae in *Iuvenacen. Praepositurae die 6 Martii 1847 §. Causam.*

88. Dum vero electores, omnibus perpensis ac perscrutatis, aliquem renunciant idoneum, non possunt alii, ad quos electio non spectat, de defectu qualitatum excipere, Rot. coram Lancetta decis. 1057 n. 11 in *Fanen. Legati die 20 Aprilis 1771 §. Inquit.*

89. Itaque irrita est electio Clerici incapax et indigni, cum pluribus ab annis clericalem vestem et tonsuram abiecerit, Cap. *Quoniam* ult. de vit. et honest. clericorum, Sixt. V in Constit. *Cum sacrosanctum* Bullar. Cherub. tom. 2 Constit. 92, nec non seculari militiae nomen dederit, ac in praesens mercaturae totus incumbat in *Eugubina Canonicatus die 7 Iulii 1770 §. Irritam.*

90. Qua de re nova electio facienda est, cum obsistente incapacitate nominati et electi prima nominatio et electio absoluta non est et consumpta, ut tradunt Card. De Luc. de dote disc. 10 n. 6, Piton. discept. eccles. 4 n. 12 et 54, Rot. post Constant. vot. 298 n. 24 vol. 2 in *Praenestina Subsidiarii dotalis die 11 Ianuarii 1744 §. Rationes.*

91. Hinc et irrita iudicanda est electio, si nimia quadam electi ambitione, medioque laicorum auxilio atque tumultu procurata fuerit, contra expressam censuram Textus in Cap. *Quisquis* de electione, quam exornat cum aliis Fagnanus ibidem a n. 22 in *Bi-*

*tuntina Electionis Vicarii Capitularis die 6 Iunii 1739 §. Haec.*

92. Multo magis irrita est electio simoniae confidentialis labe vitiata, atque ob id collatio Beneficii devolvitur ad Summum Pontificem, Pius IV Constit. 85 incipien. *Romanum Pontificem* Bullar. Cherubin. tom. 2, S. Pius V Constit. 58 *Quanta* dict. Bullar. tom. 2, et Constit. *Intolerabilis*, Sixtus V Constit. *Pastoralis* 61 in *Eugubina Canonizatus die 7 Iulii 1770 §. Denique.*

Item in *Andrien. Electionis et Institutioni die 8 Aprilis 1848 §. Tertium; in Civitatis Plebis Electionis seu Praesentationis die 30 Augusti 1851 §. Ex.*

93. Quod - si electus, demptis suffragiis simoniace emptis, habeat numerum suffragiorum statutum ad valorem electionis, constat electionem constare ex legitimis votis, et ex vi simoniaci pretii non consistere; unde tunc alias constat, nec illa pauca suffragia fuisse empti ab electo, vel eo sciente et consentiente, non erit ex hac parte electio cassanda. -, ceu docet Passerini de elect. cap. 7 n. 337 in *Ortonen. Electionis seu Nominationis die 29 Maii 1852 §. Sed.*

94. Quum itaque haud luculenter probaretur, quod electus et electores in simoniam inciderint, sed potius de huiusmodi criminis exclusione satis constaret, nec reapse aliquis ex ipsis fuerit contemptus, Sacra Congregatio resolvit, infrmandam esse sententiam Curiae Archiepiscopalis, quae nullitatem electionis ob praetensam simoniam et contemptum nonnullorum Confratrum aliosque defectus declaraverat in *Ortonen. Electionis seu Nominationis die 29 Maii 1852.*

95. Siquidem testamento diei 1 Iulii 1699 Sacerdos Ioseph Bellafante Capellam sub titulo S. Mariae Constantinopolitanae, in Ecclesia S. Spiritus Ortunae extantem, seu Confraternitatem sub eodem titulo heredem ex asse nominavit; cui iniunxit, ut ex nonnullis fructibus hereditatis et ex pecunia per venditionem bonorum mobilium percipienda perpetuam Capellaniam erigendam curaret, cuius activum iuspatronatus eidem Confraternitati reservavit, hanc unam quoad nominandos indicens conditionem, ne scilicet Sacerdos advena, sed melior civis eligeretur ac praesentaretur. Facta die 1 aprilis 1850 vacatione

praedictae Capellaniae, Confratres, antequam ad actum electionis devenissent, inter cetera praescripserunt, ut, si novus Capellanus Beneficium Canonicatum vel quodcumque legatum possideret, vel subinde adipisceretur, illud intra octo dies dimittere teneretur. Cum inde 30 Iunii eiusdem anni septem Sacerdotum nomina ad secreta suffragia commissa fuissent, omnibus potior inventus fuit Sacerdos Paschalis Basti, quippe ex quadraginta duobus electoribus viginti quinque favorabilia vota retulit. Hic mox die 19 insequentis mensis Iulii per libellum Curiae exhibitum novas a Confratribus appositas condiciones reiiciens, nominationem acceptavit simulque canonicam petiit institutionem. Sed iam paucos ante dies quidam Thomas Taffiorelli alter ex Confratribus, dato in Curia libello, peractam electionem nullitatis insinulaverat, utpote simoniae labe infectam, sequutam nempe ob promissionem Confratribus factam donandi divitem pallam seu casulam, nec non ob malas adhibitae artes, atque ob alios defectus in conficiendo iudiciali processu detegendos. Hinc statim ab Curia Ortonensi rite concinnari cepit iudicialis processus: ast interea temporis novae ex parte duorum ex Confratribus Caietani d' Adamo et Thomae d' Adamo excitatae sunt querelae, qui, altero exhibito libello, pro nullitate electionis, ratione contemptus, instabant. Expletis tandem processualibus actis, a Curia Archiepiscopali lata est sententia, in qua simoniaca et nulla electio seu nominatio Sacerdotis Basti declarabatur, quin ipse praefatam Capellaniam assequi subinde posset. Ab hac sententia tum Sacerdos Basti, tum Confraternitas ad Sacram Congregationem continuo appellarunt, eamque nullam ac irritam declarari aut saltem revocari, datis de more precibus, efflagitarunt. Archiepiscopus pessimum dixit Sacerdotis Basti vitae ductum: sed Bastius enixe cuncta in praefata Curiae sententia sibi inlata refutare studuit. Primo enim ab his se vindicavit, quae ab Archiepiscopo in suis epistolis ad Sacram Congregationem missis inferebantur, cum a veritate aberrare, quod ille tradidit de mala sua agendi ratione, dum in Religione Capuccinorum viveret, probaverit ex binis attestationibus Superiorum illius Ordinis, quae potius eum valde commendabant.



Nec pariter subsistere, addidit, captiosas a se adhibitas fuisse artes ad donationem a Margarita Draghi obtinendam, cum e contra ex insuspectissimis Testium depositionibus eruereetur, Bastium aegre prorsus ac saepius a Margarita ipsa exoratum donationem acceptasse.

96. Ad Causam inde accedens sustinuit, simoniam erui haud posse ex pallae sacerdotalis promissione, cum nulla conventio inter se et Confratres patronos locum habuisset de dicta palla Ecclesiae donanda sub conditione nominationis. Promissio enim, quam ipse peregit, non quidem Confratribus promissionem acceptantibus, et Beneficii nominationem repromittentibus, sed solum Deiparae Virgini facta fuit in modum voti, quod nemini ex Christifidelibus vetitum est pro temporali vel spirituali aliqua gratia assequenda. Et frustra, subdidit, obicere inimicam sententiam, sub specie voti simoniacam pactionem contineri, eo quod ipse votum istud per Confratres sibi amicos publicaverit ad hoc, ut electores ad sui nominationem induceret; electores vero ad hanc nominationem reapse devenisse ob munus ab ipso promissum. Denegavit namque, ullam adesse probationem super relatis facti circumstantiis. Animadvertit siquidem, ex duobus supra quadraginta Confratribus, qui nominationi interfuere, decem septem contrarium sibi suffragium secreto dedisse, veluti secreto etiam suffragium dedere alii viginti quinque Confratres, qui ipsum nominarunt. Unde tuto affirmari non poterat, quod Confratres, qui ab Accusatore inducti fuerunt Testes ad supra relata factorum adiuncta comprobanda, inter illos Confratres non recensentur, qui suae nominationi contrarii fuerunt. Vehemens imo aderat suspicio, ipsos in proprium commodum deponere, ut scilicet libertatem consequerentur nominandi alterum Capellanum. Praeterea nonnulli ex fiscalibus Testibus asseruerunt, hanc promissionem ad aliorum Confratrum notitiam ante electionem deduxisse Confratres alios, nempe Umile Mosca Ulisse Cresceszi et Lopes, dum e contra omnes isti coram Iudice iurati deposuerunt, post Bastii nominationem dumtaxat, promissionem ab eo factam novisse ex ore Camilli Cieri et Accusatoris Taffiorelli. Accedebat,

tres alios Testes a sententia, quae simoniacam electionem declaravit, ad Sacram Congregationem cum aliis Confratribus provocasse, quia nominatio Bastii, licet facta retineretur ob malas adhibitas artes, talis tamen reapse non erat. Nec melius simoniacam conventionem deduci contendit, ex depositione nonnullorum Testium, qui retulerunt, Bastium vidisse ante et post nominationem colloquentem cum aliquibus Confratribus; quod quidem esse non debebat in parva Civitate, neque ex actu simplici et innocuo simoniaci criminis praesumptio poterat hauriri, quia potius omnis capienda erat interpretatio pro eius exclusione. Multoque minus ex Testibus de publica voce et fama deponentibus simoniae probationem haberi propugnabit, cum hi omnes non probarent, eam ortum habuisse a viris gravibus probis et fide dignis, — ne alias aperiatur via cuilibet malevolo detrectari impediendo personis honestis consequutionem Beneficiorum —, ceu edocent Felinus in Cap. *Testimonium* n. 14 de Testibus, Barbosa in Cap. *Omnipotens* de accusatione, et Rota in nuperrimis tom. 5 part. 2 dec. 324 n. 5. Bastius insuper invocavit plurimorum Confratrum depositiones nominationi praesentium, quorum una fuerat iurata responsio, se nempe haud ullum ante nominationem verbusculum audivisse de donatione a Bastio facienda. Atqui nemini non notum, Testes numero plures, et pro criminis exclusionem deponentes, praeferendos esse paucioribus de criminis existentia testantibus, Rot. in Recent. part. 1 dec. 245 n. 3, part. 3 dec. 60 n. 2, part. 4 tom. 1 dec. 570 n. 2, part. 12 dec. 51 n. 16, part. 16 dec. 141 n. 15. Quin obesset, Stephanum d' Adamo in Testem a Bastio inductum deposuisse super notitia habita de Bastii promissione ante electionem, et ideo Testem unicum contra inducentem probare: nam qui Testem inducit, approbat quidem eius personam ac fidem, non vero approbat falsitates, quas Testis ipse in examine proferre poterit. Ceterum cum nullus Testium auderet affirmare, Bastium conventionem iniisse cum Confratribus de palla sacerdotali donanda, hoc unum sat erat ad excludendam simoniam, quia conventio tantum simoniam conventionalem inducit, ita ut, conventionem seclusa, excludatur

constitutivum simoniae, adeoque omnis simonia, Pignatell. tom. 10 consult. 44. Sed nec indirecte, urst Bastius, per intermedias scilicet personas initam a se conventionem comprobare. Nemo enim Testium id asseruit unquam, et quaelibet deerat probatio super mandato a se nonnullis Confratribus dato de suo voto ceteris publicando: unde iniquum fuisset illud praesumere, praesertim in casu, ubi ageretur de mandato ad delinquendum. Sed in hypothesis etiam, quod ipse votum manifestaverit, nec deteriore suam conditionem evadere ex eo arguit, quod votum semper votum mansisset, neque ex manifestatione in conventionem migrasset; eius enim essentia non est in eo posita, quod fiat secreto, sed quod Deo aliquid promittatur. An autem illud Bastius evulgaverit, nemo alius id noscere poterat, nisi solus Deus: nam Ecclesia non indicat de internis. Defuisse deum simoniam conventionalem ex parte nominantium probavit. Non enim ex eo quod aliquis ad eorum notitiam votum perduxit, idcirco poterat dici orta conventio aut commissa simonia; praesertim quia nullus ex electoribus temporale aliquod commodum referebat ex Bastii promissione Deiparae Virgini facta. Et licet duo ex nominantibus (ubi eorum testimonio standum esset) inducti fuerint ad ferendum suffragium pro Bastio ratione voti ab ipso facti, demptis tamen horum suffragiis, tria supra viginti, quae superessent favore Bastii, ratione habita ad duo supra quadraginta electores, maiorem votorum partem constituerent: unde nominatio semper esset valida. Ad conditiones autem quod spectabat, quae contra Fundatoris Capellaniae mentem appositae dicebantur, advertit, illas fuisse appositae ob Ecclesiae bonum, et antequam procederetur ad electionem, dum adhuc incerta erat persona, in qua cadere debebat electio; adeoque propter huiusmodi conditionem nec invalida nec simoniaca electio censi poterat.

97. Nec denique irritam ac nullam renunciandam esse electionem defendit, ex eo quod exclusi fuerint nonnulli Confratres a suffragio ferendo. Ex quatuor enim, qui expulsi fuerunt, tres non erant Confratres, ut omnes testabantur; quartus vero nempe Caietanus d' Adamo expulsus quidem fuit, sed postea,

antequam nominatio fieret, revocatum fuisse, imo et suffragium dedisse, plures deponebant Testes. Insuper ipse nullam querelam contemptus movit, sed appellationis actum contra Curiae sententiam una cum ceteris Confratribus subscripsit. Proposito hinc dubio: — An et quomodo sit confirmanda, vel infirmanda sententia Curiae Archiepiscopalis in casu? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam — in *Ortonen. Electionis seu Nominationis die 29 Maii 1852.*

98. Alias quippe in electionibus dignior minus digno praeferrere debet, iuxta Constitutionem Xisti IV relata per Garziam de Benef. part. 5 cap. 40 n. 166 in *Eugubina Mansionariae die 5 Aprilis 1794 §. In.*

99. Non est vero in potestate Superioris iure quaesito legitime ac valide electum spoliare, quamvis electio de digno tantum praelative ad digniorem facta fuisset: nam quidquid sit de foro interno quoad electores, receptum est, electionem seu provisionem digni excluso digniore, validam esse, nec in foro externo posse impugnari, ceu tradit Passerini de electione cap. 30 n. 3 in *Sutrina Capellaniae die 8 Iulii 1854 §. Ad.*

100. Iamvero cautum in iure est per electionem plenum ius electo acquiri, per confirmationem autem nihil novi iuris, sed tantum exercitium iuxta ea, quae animadvertit memoratus Passerini de electione Cap. 33 n. 6 et 7 in *Sutrina Capellaniae die 8 Iulii 1854 §. Ad.*

101. Idcirco eligere minus dignum, relicto digniori, hoc esse contra ius divinum et bono communi contrarium, esse imo iniustitiam et sacrilegium contra Ecclesiam commissum, tradit Passerinus de elect. Cap. 30 n. 43 in *Civitatis Plebis Electionis seu Praesentationis die 30 Augusti 1851 §. Ex quibus.*

102. Unde qualitates eligendorum a solis electoribus examinandae et ponderandae sunt, quin alii, ad quos electio non spectat, de defectu qualitatum excipere valeant, Rota coram Lancetta decis. 1057 n. 11 in *Fanen. Legati die 23 Novembris 1771 §. Contra.*

103. Quapropter vetita est a sacris Canonibus electio per sortes, Can. *Non statim*, et Can. *Non exemplo* 26 quaest. 2 in



*Imolen. Distributionum die 9 Maii 1772*

§. *Accusant.*

*Item in Ariminen. Nominationis et Praesentationis die 17 Februarii 1821 §. Tota.*

104. Re enim vera aperte est legis sanctio sortis usum prohibentis in Cap. fin. tit. de sortilegiis, uti Honorius III Capitulo Lucanensi scribit: - Ecclesia vestra nuper Episcopo destituta, sicut comperimus, convenientes in unum, ut de futuri tractaretis electione Pontificis, circa modum electionis diversos incipientes habere tractatus, unum tandem elegistis ex votis per sortem, qui tres elegit auctoritate vestra, per quos vice omnium Lucanensis provideretur Ecclesia de Pastore, quorum duo magistrum Ricardum elegerunt. Nos tali examinato processu, cum nota non careat, imo multa reprehensione sit dignum, quod sors in talibus intervenit; sortis usum in talibus perpetua damnatione damnamus - *in Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857 §. Atqui.*

105. Idcirco quum ageretur de electione seu praesentatione Rectoris cum cura animarum per sortes expleta a Patronis, quin etiam paritas meritorum inter Candidatos existeret, Sacra Congregatio declaravit, constare de nullitate huiusmodi electionis seu praesentationis, et servandam esse praesentationem favore praesentati a Patrono, qui a sorte recessit *in Ariminen Nominationis et Praesentationis die 26 Augusti 1820 et die 17 Februarii 1821 (1).*

106. Hinc omnino et quolibet in casu etiam ad dirimendam vocum paritatem, etiam cum agitur de simplici Beneficio vetitum esse sortis usum aperte traditur in addit. ad decis. Maioricens. Beneficii 15 iunii 1699 coram Ansaldo; quia nimirum - semper is electus et praesentatus erit sive desumptus per sortem, et non per iudicium Patronorum; et regula est, quod iudicium sortis non habet locum in Beneficiis, utpote in casibus non toleratis a iure -. Idem docent Passerini de elect. cap. 18 et cap. 22 a. n. 3. ad finem, Fargna de iurepatronatus part. 6 can. 25 cas. uno. a. n. 4. - Prohibitum est Patronis actum praesentationis vel nominationis explere per sortes, iuxta Textum in Cap. fin. de sortile-

giis. Qui Textus, licet loquatur de electione, locum etiam habet in praesentatione -. Hanc porro fuisse Sacrae Rotae sententiam, quamvis ageretur de electionibus laicis et de simplicibus Beneficiis, pandit decisio in Pampilonen. Beneficii de Yrun 23 ianuarii 1779 coram Lancetta, ubi inter cetera ad rem perpenditur: - Absque eo quod sustineri saltem valeat praesentatio, quod ad illam per sortes deventum fuit in concursu duarum personarum, quae aequae habiles ac idoneae fuerant iam antea ab Officialibus iudicatae, quia non exinde evitatus excessus procedendi per sortes, et non per vota et suffragia. Neque sui iuris praesidium Lazarus deducere potest ex secundo actu confirmationis die 2 ianuarii extra fortunae aleam factae. Nam ex quo nulliter elegerunt, et abutendo potestate dicuntur in culpa; et pro ea vice eligendi potestatem amiserunt, ut passim habetur de Patronis praesentantibus contra legem fundationis - *in Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857 §. Perperam §. Hanc.*

107. Eadem tradit magistralis decisio in citata Maioricens. Beneficii coram Ansaldo, ubi contraria quaelibet diluuntur obiecta, nempe - quod officia secularia conferri consueverint per sortes; quodque etiam idemmet fastigium fuerit Apostolatus in persona S. Mathiae per organum sortis collatum. Nam quae usu ita suadente permittuntur in seculi officiis esse penitus improbata quoad ecclesiastica Beneficia praefinitum habemus in utroque iure, ex Iustinian. L. *Sacris rostris* Cod. de Episcop. et Clericis, et ex Honorio III dicto Cap. fin. Etiam in casu, quo eligere debentes animi alacritate et studio perpendentes merita plurimum praetendentium, data paritate meritorum et conflictatione proprii iudicii in eligentibus, praelectionem non demandari urnae tenent Castropalo... Nec erat opus discutere factum S. Mathiae. Ultra enim quod tunc temporis non videbatur per sacrosanctum Collegium Apostolorum remitti sorti, nisi nomine tenus, sed divinae providentiae: » Ostende nobis, quem elegeris; adhuc enim hodie idem Spiritus Sanctus insufflavit in corda Summorum Pontificum, ut damnarent huiusmodi electiones per sortes - *in Romana*

(1) Speciem et resolutionem Causae huius habes in *Veris Beneficia*, §. XI, n. 108 ad 111, Tom. III, ubi alia praestant; quae ad electionem spectant.

*Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857*  
§. *Eadem.*

108. In tanto itaque Auctoritatum pondere minus deferendum videtur contrariae unius alteriusve privati Doctoris opinioni; quamvis hos inter Pitonius eius strenuus propugnator in alleg. 100 de contro. patron. ad electores dumtaxat laicos rem cohibeat, quos a poena devolutionis excusatos vellet, uti per sortes elegerint in *Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857* §. *In.*

109. Attamen ubi non agatur de Beneficiis, quae electiva nuncupantur, in quibus Praelatus aut Rector animarum instituitur, praecedente electione, quam debet sequi confirmatio, sed de simplici Beneficio seu Canonicali, cui nulla competit iurisdictio nec animarum cura adnexa est, uti sorte licere, dummodo Superioris accedat auctoritas, docent inter ceteros Theologos et Canonistas Suarez tom. 4 de Relig. lib. 2 de superst. n. 13 et 14, Sanchez lib. 2 moral. cap. 38 n. 79. Superioris enim auctoritate et approbatione interveniente, quodlibet Partes inter illicitae exulat pactionis periculum in *Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857* §. *Ex.*

110. Immo in ipsis electivis Beneficiis, ubi pares omnino meritis comperiantur Competitores, rem sorti committere vetitum non esse colligitur ex Glossa in rubrica verb. sortis Caus. 26 quaest. 2: - Sed quae fiunt necessitatis causa, non sunt illicita, ut si contentio esset de electione aliquorum, et esset paritas utriusque in omnibus, exemplo Mathiae, possunt fieri sortes. - Unde in adnot. ad Biblioth. Ferraris verb. sors praeprimis monetur, Cap. 3 de sortilegiis, quod sortis usum improbat, non absque consilio in rubrica de electione non fuisse relatum, quia nimirum in eo Pontifex de sorte tantum temeraria verba fecit, minime vero de rationabili ac necessaria; ac deinde concluditur: - Ex his non improbabili-ter sustineri potest, Cap. 3 de sortilegiis loqui non de sorte rationabili, cui praecessit examen Candidatorum, neque de necessaria, sed de genere sortis superstitiosae divinatoriae temerariae. Eo vel maxime, quia in casu sortis rationabilis metui nequit, ut homo indignus eligatur, quae est ratio, cur communiter usus sortis improbat. In eo enim (scilicet casu sortis rationabilis) Candidati

iam fuerint missi sub examen industriae virtutis literarum. Breviter aliud est eligere per sortem, aliud factam electionem iudicio sortis definire. Atque in huius doctrinae praesidium affertur Auctoritas Alexandri, qui hist. eccles. sec. 1 dissert. 6 hanc quaestionem ex instituto resolvit hisce verbis: - Probatur usus sortis, si modo Episcopatu Candidati sint digni et ita pares, ut vix inter eos sit meritum discrimen, quia ubi humanae prudentiae iudicium deficit, divina voluntas consulenda, et eius omnia committenda providentiae, sic inter Antistites, qui tempore pestis manere debeat, merito sortis usu indagatur suasore Augustino - in *Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857* §. *Ex* §. *Haec.*

111. Quod si haec obtinent in electionibus canonicis ad Praelaturas et Beneficia qualificata, eo magis in electionibus ad Beneficia simplicia vim exercere consequitur, in quibus canonicam servari formam aut eligi digniorem necesse non est, sed sufficit, ut quomodolibet consensus eligentium exprimatur, Barbos. ius eccl. univ. lib. 1 cap. 19 n. 159, et ut Patroni dignum seu idoneum nominent, sive illi sint laici, sive etiam ecclesiastici, Ferraris Biblioth. can. verb. Iuspatronatus n. 85. Praesertim vero si electores concordii animo in sortes convenerint, Superior sortis usum probaverit, et plura suffragiorum experimenta praecesserint in *Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857* §. *Quod.*

112. Unde Pitonius de contro. patron. alleg. 100 n. 23 validitatem electionis propugnat, licet conclusae per sortem; et quamvis de electoribus laicis agat, rationes tamen, quas affert, electoribus etiam ecclesiasticis convenire possunt, ubi de electione non propria et ad Beneficia non qualificata res sit: - Tertius casus est, ubi per suffragia duo fuerint electi, sed neutrius electio conclusa remansit ob reiteratam paritatem votorum, et hoc casu crederem sustineri electionem, quae postea fuisset expleta iudicio sortis ad dirimendam litem inter illos duos. Nam primo occurrunt hic omnia superius deducta circa differentiam inter electiones canonicas et huiusmodi electiones, quae fiunt per laicos. Secundo illi duo nequeunt dici electi per sortes, quando fuerunt iam per suffragia



electi in paritate, propter quod ambo aequè digni fuerunt habiti iudicio Patronorum, unde electio unius per sortes semper cadit super digno, qui habuit iudicium Patronorum. Et tertio quia per sortem tolluntur odia et inimicitiae, et celerius succurritur provisioni Ecclesiae, et quod licitum sit recurrere ad sortem in hac paritate votorum docuit Glossa etc. — in *Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857* §. Non.

113. Quapropter sustinetur electio per sortes ad Canonicatum, quam Capitulum praesente et approbante Superiore post tertium experimentum inutiliter repetitum in paritate vocum duorum Candidatorum unanimiter explevit atque sic factam omnes libenter approbarunt ac defenderunt, quin propterea obstat ex huiusmodi renovato consensu admissio vocalis illegitimi in *Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857*.

114. Siquidem Canonicus Petrus Giorgini testamentariis tabulis diei 22 aprilis 1850 ac instrumento diei 18 augusti eiusdem anni Canonicatum instituit in insigni Basilica S. Mariae in Cosmedin Urbis, cuius activum iuspatronatus post mortem suam Capitulo, passivum Beneficiatis eiusdem Basilicae, quatenus iidem vellent, reservavit. Per obitum primi nominati vacavit Canonicatus Giorgini ineunte anno 1856, et die 4 maii eiusdem anni capitularia comitia habita sunt, quibus Eius Titularis una cum suo Praelato Vicario praefuit. Quatuor fuere Candidati, quorum nomina secretis Capitularium suffragiis commissa sunt. Horum duo exclusi existere: duo, nempe Sacerdotes Ioseph Antonelli et Felix Fortunati, suffragiorum paritatem retulerunt; quod quidem secundo ac tertio experimento super iisdem repetito contigit. In hoc itaque rerum eventu, assentientibus omnibus, ipsoque Eius Titulari probante, decretum fuit, fortunae aleae committere, et coniectis in unam utriusque Candidati nominibus, sors cecidit super Iosephum Antonelli, quem omnes pro electo laeto lubentique animo habuerunt. Re comperta, haud Capituli facto acquiescendum duxit Sacerdos Felix Fortunati, quippe ratus huiusmodi electionis absolvendae rationem statutis capitularibus et sacris adversari Canonibus, penes Sacram Congregationem institit, ut, suspensa interim institutione favore

Antonelli, nulla declararetur huiusmodi electio, nec non definiretur quis ex iure devolutionis novum Canonicum nominare deberet. Eius Titularis validam censuit praefatam electionem, cum post tertium experimentum alias res dirimi non potuisset, ac omnes in id unanimiter convenerint, quin ullatenus repugnarent Constitutiones Capitulares. Nec pariter consistere subdidit, id quod gestum erat a sacris Canonibus improbari; quoniam haud secretum fuerat omissum scrutinium, ad tertiam etiam vicem frustra repetitum. Eoque minus in devolutionis poenam Capitulum incidisse reputavit, cum nulla prorsus culpa existeret. Ad Eius Titularis relationem omnino se retulit Capitulum in exhibitis precibus, illud postulans, ut, si nulla esset electio, cum dolus in eo abfuisset, liceret sibi ad novam devenire electionem, iuxta canonicas leges ac formas peragendam. Defensor autem Sacerdotis Fortunati primum necessitatem sortitionis denegavit; nam si ad alia comitia electio differretur, si quibus accedente voto Canonici Curati, tunc absentis, paritas cessaret. Imo in iisdem comitiis absolvi electio poterat, si Vicarius a suffragio abstinuisset, uti se abstinere praesente Eius Titulari debebat. Ac demum quacumque in scissione suffragiorum aderat remedium a iure definitum, ut, nisi semestris tempore electio absoluta fuisset, Canonicatus provisioni ope iuris devoluti consuleretur. Nullam itaque censendam esse electionem per sortem, cum sacri Canones triplicem dumtaxat substantialem formam assignent, nempe per scrutinium per compromissum et per inspirationem: sed imo sortis usus expresse prohibetur in cap. fin. de sortilegiis, quin opponi posset, huius legis sanctionem obtinere solummodo in electionibus canonicis proprie ad maiores Ecclesias. Nam id quolibet in casu ac etiam cum agitur de simplici Beneficio locum habere tradunt Rota ac Doctores numero plures et gravissimi, quin propterea sit deferendum contrariae unius alteriusve privati Doctoris opinioni ac praesertim Pitonii in alleg. 100, cum hic ad electores dumtaxat laicos rem cohibeat, quos a poena devolutionis excusatos vellet, ubi per sortes elegerint; in casu autem agebatur de electoribus ecclesiasticis, nec momenta, qui-

bus ipse utitur, suis consistere viribus, vel casui, de quo agebatur, minime aptari. Nullam etiam deprehendit Defensor electionem, ex eo quod ad ferendum suffragium admissus esset illegitimus, nempe Vicarius Praelatus, cum is, suffragante ac praesente Titulari, nullam haberet voti partem nec praesidentiae. Nam nec Vicarius Generalis Episcopi, nisi et ipse sit Canonicus ius ferendi suffragium habet. Ideirco locum esse dixit devolutioni, adeoque iure devoluto Summo Pontifici competere Canonicatus collationem, non vero Eñio Titulari, ob electionem peractam contra sacrorum Canonum censuram, quin electionis sanatio concedi posset, cum ius tertii, nempe Oratoris Fortunati, laederetur, qui unus non participavit de culpa nec consensit in sortes, ac ius habebat, ut vocant, considerabile ex electione, licet in paritate suffragiorum, quaesitum ad gratificationem, quae obtineri consuevit in Dataria — pro electo cum derogatione vocum —.

115. Ex parte Sacerdotis Antonelli vero electionis validitas propugnabatur. Nam in themate non agi advertit de Beneficiis electivis, sed de simplici Beneficio seu Canonicali, cui nulla competeat iurisdictio, nec animarum cura adnexa erat, adeoque uti sorte licebat, Superioris auctoritate accedente, cum et in Beneficiis maioribus, iusta concurrente causa, usus sortis permittatur. At quamvis ex hoc capite nulla censenda electio foret, nihilominus cum perpensa actuum successivorum serie pateret, in electum concurrisset omnium Capitularium consensum, vel ex hoc ipso electio ipsa sustineretur. Nam in huiusmodi Beneficiis sufficit consensus naturalis quomodocumque manifestatus. Consensus autem Capitularium in casu, de quo agebatur, manifesto apparebat, tum ex eo quod post peractam sortitionem nemo se opposuit, nemo conquestus est, sed imo omnes Antonellium pro electo libenter, testante Eñio Titulari habuerunt, tum etiam ex eo quod hoc in iudicio adstabant tam propria, quam electi iura vindicaturi. Itaque electio, quae antea non absoluta ob suffragiorum paritatem, vel invalida fuerat, ob sortis usum, suam inde perfectionem ac novum quodammodo robur acquisivit, ex nova huiusmodi accessione consensus collegialiter praestiti,

iuxta ea, quae habentur ex Glossa in Cap. Si cui verb. *Praeter* de elect. in 6, ac firmat Rota in Andrien. Canonicatus 3 aprilis 1699 §. Altera coram Lancetta, et in Leodien. seu Aquisgranen. Decanatus 20 iunii 1701 coram Caprara. Quamobrem ubi ex revocato huiusmodi consensu sustineretur electio, patebat, difficultatem non facessere admissionem vocalis illegitimi, qualis ex adverso asserebatur Vicarius Capitularis, cuius quidem suffragium determinare non potuit electionem, quae omnium Capitularium deinde absoluta ac conclusa fuit; utile ceteroquin per inutile non vitiatur. Ideirco locus esse non poterat devolutioni, cum et ad vitandam huiusmodi poenam quaelibet causa etiam levissima sufficiat. Attenta hinc bona Capitularium fide, in casu etiam, quo nulla et irrita declaranda foret electio, imo et in caduci et devolutionis poenam Capitulum incidisse videretur, facultas eidem danda esset ad novam deveniendi electioni, vel ut confirmaretur electio iam facta, cum sanatione praetensi defectus. His igitur perpensis, propositis dubiis: — I. An sustineatur electio in casu? II. An constet de iure devoluto ad S. Sedem in casu? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative. Ad secundum, provisum in primo — in *Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857*.

116. Hinc multo magis Sacra Congregatio declaravit, electionem Studentis, factam per sortem, ex eo quod ex tribus concurrentibus rite examinatos omnes septem vota ex novem Examinatoribus reportaverant, validam esse, nec esse locum novae electioni, etiamsi ea peracta praetenderetur contra legem a Testatore praefinitam, et cum admissione inter praeeligendos unius aetatem praescriptam excedentis in *Tiburtina Electionis Studentis die 6 Iulii 1709 lib. 59 Decretorum*.

117. Enimvero — ad consulendum propriae Patriae Iuventuti instruendae, Ioannes Baptista Raolinus in supremis tabulis heredes ex asse institutos oneravit, ut subministrarent annua scuta 40 Iuveni Tiburtino non excedenti aetatem annorum 19 et in lingua latina instructo, quod studia Theologiae vel Legum sive Medicinae prosequi valeat. Quibus suppositis requisitis, eiusdem Iuvenis electionem fieri demandavit ab Episcopo, eoque



absente, a Vicario Generali aliisque octo designatis personis tam Clericis Secularibus, quam Regularibus et Laicis, qui electores una congregati, considerata qualitate Iuvenis admittendi, praesertim paupertate et probabili spe proficiendi in altioribus scientiis, praeeligere deberent aliquem, ac praelectus diceretur, qui plura suffragia reportaret, nulla admissa reclamazione. Cum autem ad hoc subsidium nuper aspiraverint Dominicus Massius aetatis annorum 17 Marcus Antonius Viscantes annorum 14 et Gaspar del Re annorum 20, eisque ab electoribus admissis, unusquisque in propriis singulis scrutiniiis septem ex novem votis reportavit. Attenta itaque huiusmodi suffragiorum paritate, electores eosdem Iuvenes sub sorte posuerunt, quae cecidit super Marcum Antonium Viscantes. Contra cuius electionem hoc modo peractam reclamavit Dominicus Massius autumans, esse locum novae electioni, ex eo quod illa per sortes, ac proinde contra legem a Testatore praefinitam, et cum admissione inter praeeligendos unius aetatem praescriptam excedentis, peracta fuerit. Super quibus auditus Episcopus, omnia recensita confirmans, quoad electionis validitatem, EE. PP. iudicio se remisit, qui praevia remissione a R. P. Auditore Sanctissimi, eorum sapientissimum oraculum super infrascripto dubio inter Partes concordato praebere dignabuntur: — An electio Studentis fuerit legitime facta, seu potius sit locus novae electioni in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam; et amplius — in *Tiburтина Electionis Studentis die 6 Iulii 1709 lib. 59 Decretorum*.

118. Praelectio enim per sortes alia est divinatoria, per quam inquiritur, quid sit futurum; alia est divisoria, per quam inquiritur, quid cui sit exhibendum; et alia consultoria, per quam inquiritur, quid sit agendum, emergente aliqua necessitate in *Asculana die 20 Decembris 1727 §. 5*.

119. Implorato itaque prius auxilio divino, licitum est habere recursum ad sortem consultoriam, quum sors non sit aliquid mali, sed quod in dubitatione humana res est divini indicans voluntatem in *Asculana die 20 Decembris 1727 §. 5*.

120. Si quaestio hinc est inter Sacerdotes, quis eorum fugere debeat tempore persecutionis, ne omnium fuga deseratur Ecclesia, id sorte dirimi potest: item si duo aequae indigentes alicui occurrant, et quod praestari potest, dividi non possit, sorte poterit cui ex duobus illud sit tribuendum; similiter Theologi licitum admittunt usum sortis consultoriae, si in communi periculo naufragii nonnulli ex navi in mare sint proiciendi; nec non si plures in militia digni sint morte propter crimen commissum, et non expediat omnes morte mulctari in *Asculana die 20 Decembris 1727 §. 6*.

121. Nec dubium inesse videtur, quod electio quocumque in loco valide fieri valeat; quandoquidem Fagnanus in Cap. *Cum ex iniuncto* de nov. op. hunc. haud veram putat sententiam Glossae in Cap. *In nomine Domini*: — quia electio debet quidem in Ecclesia celebrari, sed tamen si alibi fiat, non propter hoc est nulla nec etiam annullanda; quoniam secundum Tancredum locus non est de substantia electionis, nec unquam reperitur ius proditum, quod propter locum electio debet vitari, nec Decretalis, quem inducit Glossa, probat id, quod dixit, sed factum recitat, prout contigit — in *Cervien. die 17 Aprilis 1790 §. Ad*.

122. Nihil igitur obstat, quod electio in loco insolito facta fuerit, quia locus non est de substantia, et eiusdem variatio nullitatem inducere nequit; Barbos. de iur. eccles. lib. 1 cap. 19 n. 176, Röt. in Recent. decis. 36 n. 7 part. 6 in *Viterbiën. Iuris eligendi die 4 Aprilis 1767 §. Ad V*.

123. Legitima tamen electio non aliter quam secretis suffragiis edi debet, Cap. *Quod propter* 42 ac de electione, Cap. 14 §. ult. de elect. in 6 in *Ferentina Capellaniae die 1 Martii 1834 §. Jamverò*.

124. Ideo validum dixit et confirmavit Sacra Congregatio Decretum ab Episcopo factum, electionem Abbatissae faciendam esse per vota secreta in *Senonën. die 7 Iulii 1646 lib. 18 Decretorum pag. 164*.

125. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, etiam electionem Praelatorum Regularium fieri debere per vota secreta, non per inspirationem, vel per compromissum in *Dubium ad Cap. 6 sess. 25 de Regularibus Posit. 137*.

126. Nam electio aliter facta, quam per vota secreta, renunciatur irrita et nulla, et Superiores sic electi sunt iterum eligendi in *Dubium die 27 Maii 1623 lib. 12 Decretorum pag. 136.*

127. Hinc et electio eorum, qui mittuntur ad Capitulum generale ad exponendas necessitates Conventuum vel Provinciae et habent vocem in Capitulo generali in electionibus, quae in eo fiunt, facienda est per vota secreta in *Minimorum ad Cap. 6 sess. 25 de Regularibus Posit. 137.*

128. Valida tamen est electio, quae fit per vivam vocem; nam literalis in id est Textus in Cap. *Quia propter* de electione, quem exornant Fagnanus ibidem a n. 26, et Barbosa de iur. eccles. cap. 1 n. 99 in *Tudertina die 15 Septembris 1792 §. Quoad.*

129. Licet vero fieri queat huiusmodi electio, tunc tamen valet, cum electores viva voce, quasi per inspirationem coram Scrutatoribus eligunt, Gonzalez in Decret. lib. 1 tit. 5 de electione cap. 42 in notis verb. *secrete in Tudertina die 15 Septembris 1792 §. Altero.*

130. Quin imo et ipsum scrutinii vitium electores sanare voluisse censentur per acclamationem, Piton. discept. 155 n. 22, Rot. coram Caprara decis. 558 n. 3 in *Montis Alti Canonici die 25 Aprilis 1789 §. De.*

131. Repugnat autem libertati electionis, Praelatos Regulares proponere duos vel tres, ex quibus unus eligatur, et ideo huiusmodi propositio est illicita in *Dubium die 27 Maii 1623 lib. 12 Decretorum pag. 136.*

132. Nec itaque fieri potest electio Provincialis in persona Religiosi, cui deficiunt septuaginta tres dies ad attingendum annum vigesimum permanentiae in Religione requisitum a Constitutionibus Ordinis in *Dubium Electionis Provincialis die 3 Februarii 1680 lib. 31 Decretorum pag. 21.*

133. Hinc electio et subrogatio in locum Definitoris defuncti facta in personam Religiosi antiquioris Provinciae, sed absentis a Provincia, est nulla etiam supposita Constitutione Ordinis statuente, quod subrogetur antiquior Pater Provinciae in locum defuncti Definitoris; nam intelligenda est Constitutio, si dictus Pater antiquior sit praesens in *Romana die 3 Augusti 1635 lib. 15 Decretorum pag. 237.*

134. Multo minus igitur sustinetur electio Abbatis, Abbatia non vacante, sive per mortem, sive per renunciationem possessoris in *Congregationis Montis Virginis die 2 Maii 1648 lib. 18 Decretorum pag. 476.*

135. Unde nec sustinetur electio Abbatis successoris, supposita renunciatione illius Abbatis, qui per decennium iuxta Constitutiones Ordinis officium Abbatis non exercuit, a Capitulo admissa in *Congregationis Montis Virginis die 2 Maii 1648 lib. 18 Decretorum pag. 476.*

136. Electio vero eorum, qui in ordine Minimorum cum Correctore accedere debent ad Capitulum provinciale, est canonica, etiamsi sint in Conventu tres tantum vocales, comprehenso Correctore in *Ordinis Minimorum lib. 2 Decretorum pag. 28.*

137. At electio Archidiaconi, etiamsi Regularis, qui iurisdictionem habeat, confirmationem de iure requirit sub poena nullitatis, Cap. 3 et 9 de electione, et Cap. fin. eod. tit. in 6; Lotter. de re Benef. quaest. 27 n. 1 et 2 lib. 1, Passerin. de elect. Cap. 33 n. 55, Leuren. For. Benef. tom. 2 sect. 2 Cap. 3 quaest. 418 n. 1; et confirmatio reportari debet ab Episcopo, cui Archidiaconus immediate subest, Hostien. in Summ. tit. de elect. §. A quo confirmanda, Engel in Ius Canon. tit. 6 §. 4 n. 50 in *Monasterien. Confirmationis die 16 Septembris 1769 §. Contendit.*

138. Quapropter non sufficit confirmatio, quam concedit Praelatus Regularis ratione Praepositurae, cum simul requiratur confirmatio Episcopi, ratione Archidiaconatus: alias Electo nullum ius est exercendi administrationem, nec sub specie quidem oeconomatus, Cap. *Avaritiae* de elect. in 6, Barbos. de offic. Episcop. part. 3, Passerin. de elect. Cap. 33, Lotter. de re Benef. quaest. 27, Leuren. For. Benef. tom. 2 sect. 2 Cap. 3 quaest. 418 in *Monasterien. Confirmationis die 16 Septembris 1769 §. Contendit.*

139. Sacra Congregatio autem primum declaravit, electionem Abbatis Monasterii Ordinis Praemonstratensis in Diaecesi et Civitate Uratislaviensi existentis faciendam esse cum assistentia Episcopi Diaecesani pro tempore in *Uratislaven. die 12 Septembris 1648 lib. 18 Decretorum pag. 523.*

140. At postea Episcopus Uratislaviensis



nullum ius amplius sibi vindicare valuit interessendi, vel per se, vel per suos Commissarios electioni Abbatis Monasterii S. Vincentii Ordinis Praemonstratensis, non obstante consuetudine ab S. Congregatione approbata, qua Episcopi Uratislavienses intererant electioni quorumcumque Praelatorum Regularium, eosque auctoritate ordinaria confirmabant, neque hinc potest procedere ad publicationem censurarum in Monachos eligentes contra suum mandatum, cum dein confirmatio praefati Abbatis reservata fuerit Summo Pontifici *in Uratislaviens. Iurisdictionis die 4 Maii 1697 lib. 47 Decretorum.*

141. Siquidem – tam vigore antiquae consuetudinis, quam Synodalis Decreti anni 1592 consueverant Episcopi Uratislavienses interesse, vel per se ipsos, vel per Commissarios ab eis deputatos, electioni Praelatorum Regularium suae Diaecesis, nec non Abbates electos ordinaria auctoritate confirmare, et praevia investitura in possessionem immittere; quam consuetudinem Sacra haec Congregatio anno 1648 servari mandavit. Verum cum Monasterium S. Vincentii Civitatis Uratislaviensis et Ordinis Praemonstratensis, quod antea a iurisdictione suorum Superiorum fuerat exemptum, de eodem anno 1648 fuisset illis per Sedem Apostolicam subiectum sub ea lege, ut confirmatio Abbatis deinceps petenda esset a Summo Pontifice; hinc pro parte Abbatis et Monachorum excitata statim fuit praetensio amplius non admittendi Commissarios Episcopi in electione Abbatis, ob amplissima exemptionis privilegia, quae habere praetendit Ordo ac Religio Praemonstratensium ab Ordinariis iurisdictione. Delataque controversia ad instantiam Episcopi ad hanc Sacram Congregationem, eaque remissa ad Nuncium Apostolicum Viennensem, prout de iure, iste examinato tenore Indulti, agnitique, quod illud disponebat tantum de confirmatione petenda a Sede Apostolica, manutationem Episcopo concessit in ceteris aliis actibus, et signanter in praefata possessione interessendi, sive per se, sive per suos Commissarios electioni Abbatis, et successive ob contumaciam Religiosorum in parendo huiusmodi Decreto, illos excommunicationi subiecit, a qua tamen ob assumptum concordiae tracta-

tum Monachi usque tunc absolutionem cum reincidentia subiecit. Ab inde citra Causa siluit: quare cum nuper eventum fuerit ad novam Abbatis electionem absque interventu Commissariorum Episcopaliū, imo illis, quamvis ab Episcopo transmissis, penitus spretis atque exclusis; hinc pro parte eiusdem Episcopi reassumpta Causa, ac utraque Parte informante proponitur ab EE. VV. resolvenda: – I. An Episcopo competat ius interessendi, vel per se, vel per suos Commissarios electioni Abbatis praefati Monasterii S. Vincentii Ordinis Praemonstratensis? *Et quatenus affirmative.* II. An electio Abbatis facta absque interventu Episcopi sive eius Commissariorum substineatur? III. An procedendum sit ad novam publicationem et aggravationem censurarum contra Religiosos inobedientes in casu etc. –, Sacra Congregatio respondit: – Ad primum, Negative. Ad secundum, Affirmative. Ad tertium, Negative – *in Uratislaviens. Iurisdictionis die 4 Maii 1697 lib. 47 Decretorum.*

142. Itaque electio Episcopi visitoris, qui visitet Beneficia exempta, facienda est a Praelato visitando, non autem a Metropolitano, qui Synodum provinciale coegit *in Conversanen. ad Cap. 9 sess. 24 de reformatione Posit. 85.*

143. At Officialium Confraternitatis electio libere spectat ad Confratres, confirmatio vero ad Episcopum, Frances de Eccles. Cathedr. Cap. 25 n. 278, alique relati a Monacell. in Form. Legal. tit. 6 form. 11 n. 24 *in Balneoregion. Electionis Alumni die 14 Ianuarii 1769 §. Quare.*

144. Intrinsecum autem Scrutatoris officium in his tribus consistit, nempe secrete scrutari vota eligentium, eaque in scriptis redigere, et sic redacta publicare, ex Cap. *Quia propter* de electione, Lotter de re Benef. lib. 3 quaest. 19 n. 23 *in Imolen. Iuris convocandi Capitulum die 14 Maii 1774 §. Ad.*

145. Unde in scrutinis, quae fiunt a Capitulis Cathedralium, nullum ius competit Dignitatibus illa recognoscendi, sed ius est Capitulo duos vel tres Scrutatores eligere, qui id exequantur, Fagnan. in Decret. tom. I pag. 290 n. 56 *in Imolen. Iuris convocandi Capitulum die 14 Maii 1774 §. Ad.*

146. Hinc Scrutatores tenentur ex officio

per se ipsos protinus electionem publicare, Cap. *Quia propter* de electione, Lotter. de re Benef. lib. 3 quaest. 17 n. 23 in *Imolen. Iuris convocandi Capitulum die 14 Maii 1774 §. Ad.*

147. Idcirco Sacra Congregatio declaravit, nullam esse electionem, si tradatur a Scriba notula cum nominibus eligendorum in *Dubium ad Cap. 6 sess. 25 de Regularibus Posit. 137.*

148. Hinc et nulla renunciatur electio, si tradatur tantum una schedula, ut in ea scribatur nomen eligendi; quia potest publicari nomen eligentis ex aliquo signo in *Dubium ad Cap. 6 sess. 25 de Regularibus Posit. 137.*

149. Electio tamen dicitur secreta, et proinde valida, si vota eligentium recipiantur a Scrutatoribus specialiter designatis ac deputatis, atque per eosdem, votis scriptis et signatis visis, electus pronuncietur et publicetur in *Ordinis S. Hieronymi Hispaniarum ad Cap. 6 sess. 25 de Regularibus Posit. 137 pag. 292.*

150. At electio Generalis per schedulas assignatas, quae a Procuratore vocalium absentium deferuntur ad Capitulum generale, non est canonica, et ideo facta hoc modo est nulla in *S. Hieronymi de Fesulis die 14 Februarii 1626 lib. 12 Decretorum pag. 348.*

151. Hinc electione semel sequuta, non licet electoribus amplius variare, Innocentius III in Cap. *Quia propter* de electione, et Gregorius IX in Cap. *Publicato* eodem titulo, Fermosin. in Cap. *Publicato* de elect. tom. 2 tit. de elect. n. 1, Pirhing lib. 1 tit. 6 sect. 4 §. 11 n. 173, Passerin. de elect. Cap. 31 n. 11, Amostaz de caus. piis lib. 4 Cap. 12 n. 52 in *Civitatis Plebis Legati Studiorum die 16 Ianuarii 1768 §. Ad 1.*

Item in *Eugubina Mansionariae die 5 Aprilis 1794 §. In hac.*

152. Nec electus excludi amplius potest, nisi constet de irrationabili iudicio eligentis, Gonzalez ad Regul. 8 Cancell. gloss. 4 n. 126, Rot. in decis. 429 n. 19 coram Ansaldo in *Civitatis Plebis Legati Studiorum die 16 Ianuarii 1768 §. Adit.*

153. Unde publicato scrutinio seu pandito suffragiorum numero, nequit omnino votum variari, ex communi Doctorum sententia, ut

docet Samuel de elect. tract. 1 disp. 7 contr. 16 n. 1 et 3; quod magis prohibetur fieri extra scrutinium, quod omnino est servandum, si variatio esset permessa in *Civitatis Plebis Electionis seu Praesentationis die 30 Augusti 1851 §. Pergit.*

154. Forma siquidem scrutinii omnino requiritur, ubi quatuor sunt electores, Passerin. de elect. Cap. 16 n. 19, et collegium constituunt Passerin. loco citato, et Samuel. de elect. tract. 1 disp. 7 contr. 16 in *Civitatis Plebis Electionis seu Praesentationis die 30 Augusti 1851 §. Pergit.*

155. Nam publicato per Notarium scrutinio, nullus eligentibus datur poenitentiae locus, Cap. 38 de electione, Gonzalez in Comment. ad idem Caput n. 1, Ricc. prax. eccles. de elect. resolut. 48 n. 1, Rot. in decis. 26 n. 49 coram Cerro, et decis. 677 n. 7 coram Molin. in *Albingan. Capellaniae die 19 Septembris 1818 §. Presbyteri.*

156. Unde Patronus ecclesiasticus non potest variare, publicata nominatione seu electione, Piton. de contr. patron. alleg. 100 n. 354, et alleg. 3 n. 28 in *Romana Electionis et devolutionis die 2 Maii 1857 §. Haec.*

157. Qua de re qui posteriori assentitur electioni, regredi nequit ad anteriorem, suumque ius ex utraque simul dimetiri, Cap. *Ut quis duas* de elect. in 6, De Nigr. de vacat. Benef. cap. 17 n. 18 in *Montis Alti Canonici die 25 Aprilis 1789 §. Comitibus.*

158. Nam electio legitime expleta facultatem adimit variandi, ex Constitutione Gregorii IX in Cap. *publicato* de electione, quam exornant Fermosin. in dict. Cap. ad rubric. tit. de elect. n. 1, Pirhing lib. 1 tit. 6 sect. 4 §. 11 n. 173, Passerin. de elect. cap. 31 n. 11 in *Eugubina Mansionariae die 5 Aprilis 1794 §. In.*

159. Quum autem Cap. *Quia propter* de electione loquitur de Beneficiis maioribus, non vero de simplicibus, in quibus electio censetur impropria, Gloss. in L. *Nominationem* Cod. de Decurion., Innocent. in Cap. *Quod sicut* de elect. a n. 7, et nullum ante praesentationem, licet per scrutinium factam, tribuit ius nominato, Fagnan. in Cap. *Publicato* de elect. a n. 45, Piton. discept. eccles. 4 n. 124, hinc libere nominatio retractari posse videtur, etiamsi fuisset legitime ex-



pleta, Cap. fin. de iurepatronatus, Piton. de contr. patronat. alleg. 100 n. 9 in *Eugubina Mansionariae die 5 Aprilis 1794* §. *Negligendum*.

160. Quin imo solemnitates requisitae a Cap. *Quia propter* de electione servari tantummodo debent in electionibus, quae ab Ecclesiasticis fiunt, non autem in electionibus Communitatis laicorum, Rot. coram Falconerio de iurepatronatus decis. 30 n. 3 in *Comen. Beneficii die 13 Iulii 1771* §. *Nihilque*.

161. Alias cum forma scrutinii substantialis sit, ea non servata, ipse actus concidit et infirmatur; vitium siquidem actus posterioris praecedentes inficit, iuxta doctrinam Passerini de elect. Cap. 19 n. 78, praesertim si electionis negotium sit individuum in *Civitatis Plebis Electionis seu Praesentationis die 30 Augusti 1851* §. *Pergit*.

162. Scrutinii tamen vitium sanari potest per acclamationem, Piton. discept. 155 n. 22, Rot. in decis. 558 n. 3 coram Caprara in *Montis Alti Canonicatus die 25 Aprilis 1789* §. *De viribus*.

163. In casu autem discordiae vel paritatis vocum, nova electio a iure decernitur, Cap. *Cum terra* de electione, Rota coram Molines decis. 677 n. 12, et coram Lancetta decis. 586 n. 11 in *Viterbien. Iuris eligendi die 4 Aprilis 1767* §. *In*.

164. Idcirco quum facta Beneficii vacatione nullus habilis sit ad Beneficium assequendum inter eos, qui ab ipso Fundatore vocati fuerunt, quumque interim unus ex iis dispensationem super defectu aetatis petierit a Summo Pontifice, sed negativum obtinuerit responsum, iure electores ad nominationis ac praesentationis extranei actum devenire possunt, ac Episcopus huiusmodi electo ac praesentato institutionem tribuere valet, quin obstat *nihil transeat* in Curia cum protestatione appositum ac electoribus notificatum, cum his in terminis haud necesse sit, ut laceratio inhibitionis iudicialiter praemittatur in *Bononien. Electionis seu Praesentationis die 22 Novembris 1851* (1).

165. Quod si prior electio est valida, secunda non sustinetur, ex Cap. *Consideravi-*

*mus* de electione, Piton. discept. eccles. 85 n. 8, Barbos. vot. 36 a n. 31 in *Tudertina die 15 Septembris 1792* §. *Quoad*.

166. Idcirco per hanc suo nemo privari potest munere absque cognitione causae, et non declarata iuris ordine servato prioris electionis nullitate, Castellin. de elect. cap. 13 n. 17, Barbos. vot. 35 n. 25, et vot. 97 n. 77 in *Tudertina die 15 Septembris 1792* §. *Quoad*.

167. At electio, absque praefinitione temporis facta, perpetua est, ad tradita per Caerval. quaest. 425 n. 25, Card. De Luca de Regal. disc. 7 n. 2, Gonzalez ad Regul. Cancell. 8 gloss. 5 §. 6 n. 42 in *Tudertina die 15 Septembris 1792* §. *Pari*.

168. Exceptio autem de nullitate actus obii-ci non potest ab eo, qui nullum habet ius ad electionem in *Aqupendien. Canonicatus die 16 Iulii 1853* §. *Contra*.

169. Iure namque cautum est, de actus nullitate agere tantum posse eum, qui ius ad actum ipsum faciendum habeat; et quoad utilitatem electionis unanimi Canonistarum sententia receptum est, ut contempti tantum agendi iure polleant; adeoque si quis de iure tertii certet, causa cadere necessario debet ex validissima exceptione non iuris, uti post Textum in L. 1 ff. de appell. non recip. et L. *Ille a quo* §. Si testamento ff. ad Trebellianam, et Cap. *Cum inter* de electione, Argell. de legit. contradict. quaest. 11 art. 3 n. 42, Rot. decis. 408 tom. 2 n. 3 coram Lancetta in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848* §. *Contra*.

170. Idcirco qui tertiam personam repraesentat queri non potest de non servato iuris ordine vel de neglecta quacumque alia forma electionis, Livor. lucubr. var. tit. 4 Cap. 17, Sigism. a Bonon. de elect. dub. 16, Passerin. de elect. Cap. 11 n. 190, Rot. in Recent. de cis. 467 part. 19 tom. 2, et decis. 351 coram Buratto in *Aqupendien. Canonicatus die 16 Iulii 1853* §. *Contra*.

171. Unde ius eligendi non habent, qui nullum Collegium, vel legitimam Universitatem constituunt, L. 1 §. Quibus ff. quod cuiusque univ. nom., Card. Petr. ad Constit. 6 Martini V tom. 4 n. 4, Rot. in Recent. decis.

(1) Species et resolutio Causae huius prostant in Verb. *Dispensatio* §. IV, n. 116 Tom. VII,

179 n. 1 part. 2 in *Viterbien. Iuris Eligendi die 4 Aprilis 1767 §. Ad 1.*

172. Ceterum ex Cap. *Querelam* 24 de electione habetur, quod electo ad aliquem gradum satis sit probare, eligentem in quasi possessione reperiri, quamvis non probet, ius eligendi eidem revera competisse; idque ipsum ad validitatem electionis sufficere etiam in Beneficiis, quae sint iurispatronatus, ut desumitur ex Cap. *Consultationibus* de iurepatronatus, et observat Fagnanus in dicto Cap. *Querelam* n. 3 in *Tolentina Canoniciatus die 16 Decembris 1769 §. Ex.*

173. Hinc valide sibi reservare potest Patronus electionem trium Puellarum in limine foundationis Monasterii titulo oneroso, correlative ad domum pro illius foundatione donatam, iuxta doctrinam Federici de Senis cons. 95 n. 2, quam exornant Lambert. de iurepatronat. lib. 2 part. 1 quaest. 5 art. 5 a n. 7, et Piton. de contro. patron. alleg. 73 per totum; nullaque superest dubietas circa huiusmodi iuris nominandi efficaciam, si confirmatum fuerit a Summo Pontifice, attento concursu privilegii Apostolici, quod in theoria Federici de Senis praesupponi affirmat Rota in decis. 1259 coram Molin. n. 16 in *Romana Iuris nominandi et acceptandi Puellas die 8 Augusti 1761 §. Et.*

174. Ac eo vel magis, si adsit expressa Apostolica approbatio, ac observantia pacifica bis centum annorum accedat, huiusmodi ius habet locum, etiamsi agatur de electione Praelati Regularis Patrono vetita in Cap. *Nobis* de iurepatronatus, ut limitando dictum Textum firmant Card. Petra ad Constit. 7 Innocentii IV sect. 1 n. 14 tom. 3, Rot. coram Molin. decis. 1259 a n. 14, et in Praesmilien. Praepositurae super pertinentia patronali 27 februarii 1760 §. 3 coram Ratto in *Romana Iuris nominandi et acceptandi Puellas die 14 Februarii 1761 §. Causa.*

175. At reiicienda est ultima Testatoris dispositio veluti captatoria, si alicuius arbitrio remiserit incertae familiae electionem, per Textum in L. *Illam institutionem* 32, et L. *Captatorias* 70 ff. de hered. instit., L. *Captatorias* 67 ff. de legat. 1, Donnel. in comment. ad ius civil. lib. 6 cap. 19 n. 11 tom. 2, Ferrar. de substit. quaest. 503 n. 50, Torr. de pact. futur. success. lib. 3 cap. 6 a n. 66 in

*Ferrarien. Hereditatis die 15 Ianuarii 1791 §. Praevisum.*

176. Id vero locum habet, cum agitur de prima heredis institutione, de qua praefatae Leges et Doctores loquuntur, non vero dum res est de remota incertae familiae substitutione, quae substantiam non tangit dispositionis, et in alienum arbitrium remitti valet, ut distinguendo tradunt Card. De Luca de fideicom. disc. 60 n. 6, et disc. 61 n. 7, Rot. post Torr. de pact. futur. success. decis. 152 n. 8, coram Clemente XIII decis. 274 a n. 3, in Ariminen. Fideicommissi de Gridulphis 13 iunii 1755 §. 5 coram Vicecomite, et in confirmatoria 16 februarii 1756 §. fin. coram Caprara in *Ferrarien. Hereditatis die 15 Ianuarii 1791 §. Praevisum.*

177. Posita autem caducitate, purificatur casus electionis alterius Familiae, qui ab illa etiam ex voluntate Testatoris pendebat, per Textum in L. *Cum pater* §. *Libertus* ff. de legat. 2, Rot. in Nuperr. decis. 81 a n. 9 tom. 3, coram Ratto decis. 326 n. 3 in *Ferrarien. Hereditatis die 15 Ianuarii 1791 §. Praematuram.*

178. Quod si facultas eligendi alligata sit conditioni, quod omnes defecerint filii et descendentes familiae primum vocatae, eadem ante illius purificationem exerceri non potest, per Textum in Leg. *Quoties* §. Si quis ff. de hered. instit., et in L. *Cum Pater* §. a filia de legat. 2, ibique Bart. Molin. de primog. hisp. lib. 2 cap. 4 n. 23 et 26 in *Ferrarien. Hereditatis die 15 Ianuarii 1791 §. Plures.*

179. Animadvertendum itaque est, quod quaestio nullitatis odii plena per se est, ubi praesertim omnia confluunt, quae ad eius legitimitatem formam iustitiam sunt necessaria, Rot. in Firmana Capellaniae 18 februarii 1755 coram Amadeo; ac ideo prorsus reiicienda, si tantisper dubia videatur, notissimum siquidem in iure ex lege 13 ff. de verb. cred. viam semper tenendam esse, per quam actus potius valeat, quam pereat in *Civitatibus Plebis Electionis seu Praesentationis die 30 Augusti 1851 §. Aliud omnino.*

Item in *Balneoregion. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852 §. Sed; in Novarien. Electionis die 5 Iunii 1858 §. Ex quibus.*



180. Idcirco electio facta ut sustineatur omnis capienda est interpretatio, ceu sacrum Rotae Auditorium in Recent. decis. 461 n. 34 part. 13 in *Balneoregion. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852 §. Sed.*

181. Nam vehementissima iuris praesumptio de sententiae rectitudine nonnisi contrariis evidentissimis probationibus vinci potest, ceu in casu Patronorum eligentium vel Episcoporum quoad provisionem parochialium Ecclesiarum tradit post Concilium Tridentinum Rota coram Ludovisio decis. 11 n. 5, coram Remboldo decis. 422 n. 4, coram Olivatio decis. 369 n. 2, et coram Tanara decis. 131 n. 17 in *Iuvenacen. Praepositurae die 5 Martii 1847 §. Si.*

182. Unde monendum est cum Pitonio in discept. eccles. 155 n. 3, in electionis examine ante oculos Iudicis observari oportere regulam iuris praesumptione innixam, quae regulariter assistit pro validitate cuiuscumque actus humani, L. *Quoties ff. de reb. dub.* et L. *Quoties ff. de verb. oblig. in Balneoregion. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852 §. Sed.*

183. Idcirco in quolibet validaee electionis dubio, ne electio irritetur, electi sunt spectanda natalia, quibus ceteros Candidatos antecellit, Piton. discept. 156 a n. 31 in *Montis Alti Canonicatus die 25 Aprilis 1789 §. De.*

184. Hinc valida censetur electio, quia praesumptio militat pro validitate electionis, quousque a Contradictoribus nullitates non ostendantur, Piton. discept. 256 n. 1 in *Terracinen. Vicarii Capitularis die 22 Martii 1760 §. Urget.*

185. Ab ea siquidem stat praesumptio iuris, quae regulariter militat pro validitate cuiusque actus humani per Textum in L. *Quoties ff. de reb. dub.* et L. *Quoties de verb. oblig.*, ita ut non electo validitatem electionis, sed oppositori illius nullitatem probandi onus incumbat, ex communi Doctorum assertionem, Abb. in Cap. *Licet Episcopus de Praeb.* in 6 a n. 3, Passerin. de elect. cap. 32 n. 69, Rot. in Recent. decis. 389 n. 25 et 26 part. 6. Crescit imo quam maxime huiusmodi praesumptio eaque peremptoria omnino evadit, quoties actus confirmatione Superioris roboratus fuit, ut optime docet Pitonius in di-

scept. eccles. 155 a n. 5: - Talis electio maiorem pro se obtinet praesumptionem pro validitate, quoties etiam confirmata reperitur per legitimum Superiorem, cui ius confirmandi pertinet, tunc enim eo magis valida praesumitur electio, sive ex parte formae, sive ex parte personae, nam iura nostra praesumunt pro qualibet sententia Iudicis, et sic etiam pro Confirmatore, qui rite et recte praesumitur ad confirmationem processisse, confirmatio enim quaedam sententia est, ut ait Passerini de elect. cap. 32 n. 32, omnisque sententia praesumitur iusta et ad iustitiae terminos prolata - in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Esto.*

186. Idcirco explorati iuris est, pendente nullitatis querela, electum cuncta gerere et administrare, non alias ac si legitime electus fuisset, Cap. *Indemnitatibus §. Sane de elect.* Cap. *Cum nobis 19 de electione, Lancellott. de attent. appellat. pendent. limit. 5, Rota in Caesaraugustana Abbatissatus 1 martii 1613, et in decis. 139 Recent. a n. 1 part. 7 in Novarien. Electionis die 5 Iunii 1858 §. Denique.*

187. At indubium est, elapso quadrimestri spatio, quod ad praesentationem faciendam laicis indulgetur a iure, Cap. 3 et 27 de iurepatronatus, et praesentatione valide non sequuta, locum fieri devolutioni ad proxime immediatum Superiorem, Lambertin. de iurepatronatus lib. 2 part. 1 art. 4 quaest. 10 n. 9, ac praesertim lib. 2 art. 2 n. 18, Reifens. de iurepatronatus §. 3 n. 56 et 58 et §. 4 n. 90, Card. De Luca de iurepatronatus disc. 64 n. 15, Barbos. de offic. et potest. Episcop. part. 3 allegat. 72 n. 168, Vivian. in prax. iurispatronatus part. 2 cap. 2 part. 3 lib. 14 cap. 6 de devolution. n. 27. Ea sane de ratione, quia paria sunt non facere actum et facere, sed minus solemniter, L. *Quoties ff. qui satis etc.*, L. 4 ff. de re iudicat. Quin privilegium purgationis morae prodesse possit, quod solum admittitur, ubi tempus ab homine conceditur, L. 26 Cod. de fideiuss., vel ubi Actoris parum vel nihil intersit, L. 8 ff. Si quis caution., L. 137 §. 2 ff. de verb. oblig., minime vero ubi ab ipso iure exequutio praefinito tempore demandatur, arg. Cap. 3 de supplen. neglig. Praelat., et ibi Gloss. verb. imponatis et alibi, et morae purgatio Actoris

interesse graviter laederet in *Balneoregion. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852* §. *Modo*.

188. Nec bona fides excusare posse videtur electores, cum in lege foundationis manifesto peccaverint, quae ignorari nec potest, nec debet, Marant. respons. 28 n. 8 et 9 part. 13, Card. De Luca de iurepatronatus disc. 47 n. 5, Rot. coram Cavalerio decis. 231 n. 3, Vivian. de iurepatronatus disc. 155 n. 5, Piton. de contrav. patronatus alleg. 22 n. 18 et 19 in *Balneoregion. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852* §. *Et*.

189. Quamobrem devolutionis poena omnes afficit, qui partem in electione habuerunt; nam agitur de iure non singulorum, sed penes universitatem Collegii manente, et ideo non scindibile in singulas personas, qui nulliter et contra foundationis leges nominarunt, ad Textum in Cap. *Cum in cunctis* de elect. §. 3, Vivian. de iurepatronatus part. 2 lib. 6 cap. 7 n. 69. Quin poena evitari possit praetextu ignorantiae, quia ignorantia iuris non excusat; et talis excessus dicitur commissus contra legem, quam electores ignorare non valuerunt, ut in terminis electionis factae per sortem inquit Rota in Pampilonen. Beneficii de Yrun 23 ianuarii 1719 coram Lancetta in *Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857* §. *Haec*.

190. Et quamvis ex recepto iure devolutio fiat gradatim, ut monet Lotterius de re Benef. quaest. 18 n. 3, attamen si et ipse immediatus Superior particeps fuit actus nullitate laborantis, ut adeo, cum alius non existat gradus, ius collationis devolvi immediate ad Summum Pontificem necesse sit. Quando enim Superior ipse seu Ordinarius fuit in culpa, participat de poena eadem, qualibet seclusa acceptatione personarum. Extant Textus expressi in Cap. *Postulasti* de concess. Praeb. Cap. *Innotuit* §. *Habito* et Cap. *Congregatio* 51 de electione, et ad rem Lotter. de re Benef. lib. 2 quaest. 18 a n. 1, Maschat. lib. 1 tit. de elect. §. 2 quaest. 2, Card. De Luca de Canon. disc. 24 n. 8, Barbos. de offic. et potest. Episcop. alleg. 126 part. 3 n. 85, et alleg. 59 n. 13, ubi id confirmat quoad titulos Cardinalitios immediate S. Sedi subiectos in *Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857* §. *Ex hisce*.

191. Hinc nec confirmanda aut sananda est electio, quae plena est substantialium nullitatum ex multiplici capite scotentium, per quas actus electionis irritus ipso iure remansit, Piton. discept. eccles. 100 n. 4 ad Textum in Cap. *Quamquam* de electione in 6, cum praesertim, si concederetur, multorum iura violarentur; gratias enim in praepudicium tertii haud concedi debere monet Textus in Cap. *Super eo* 15 de offic. Deleg., Cap. *Licet* 12 de offic. Ordin., Cap. 16 de privileg. nec non L. *Meminerint* Cod. unde vi, ubi ratio datur, — ne inde iniuriarum nascatur occasio, unde iura nascuntur —. Quin obsit axioma illud: — Odia sunt restringenda, favores ampliandi —. Quae regula praeterquamquod in pluribus haud obtinet, in Beneficiis vero omnino excludenda est, ne ambitus suspicio oriatur, Textu claro in Cap. *Quamvis* 4 de Praebendis in 6 in *Balneoregion. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852* §. *Paucis*.

192. Unde qui non participavit de culpa, per quam facta est devolutio, nec consensit in electionem per sortes, ius habet considerabile ex electione, licet in paritate suffragiorum, quaesitum ad gratificationem, quae obtineri de stylo consuevit in Dataria — pro electo cum derogatione vocum —, in qua qui praevenit ius acquirit iuxta ea, quae docent Corrad. in prax. dispens. lib. 4 cap. 6 n. 50, Piton. de contrav. patron. alleg. 91 n. 20 et discept. 140 a n. 40, excluso competitore suo, qui ex hoc ipso, quod ratam habuit electionem per sortes, a iure suo excidit in *Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857* §. *Quibus*.

193. Hinc si nullitas ex defectu electionis vel ex alicuius electoris contemptu procedat, tunc locus devolutioni non est, Leuren. in for. Benef. part. 2 quaest. 319, Passerin. de elect. Cap. 11 n. 125 in *Civitatis Plebis Electionis seu Praesentationis die 30 Augusti 1851* §. *Ex quibus*.

194. Nam in poenam negligentiae dari devolutionem tradit Innocentius III Pontifex in Cap. *Quia* de concess. Praeb., cuius ideo ratio cessat, quoties electio et praesentatio facta sit, nihil obstante regula, quod paria sint non eligere in tempore, et nulliter eligere, Piton. discept. 156 n. 22, cui consonat Passerin. de elect. cap. 13 n. 41, ubi statuit, de-



volutionem electionis esse poenam latam contra negligentes eligendi, non contra eligentes defectuose. Ex quo causam quamlibet vel levem, imo improbabilem patronos excusare, et a poena devolutionis liberare palam est, Sacra Congregatio in S. Severini Capellaniae 2 septembris 1833, Rot. in Compostellana 14 aprilis 1652 n. 2 coram Bussio in *Albinganen. Capellaniae die 29 Septembris 1818 §. Agitur.*

Item in *Balneoregien. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852 §. Sed.*

195. Hinc distinguunt Doctores, utrum facta sit electio vel nominatio, etsi invalida, vel nullo modo facta sit: et in primo casu subdistingunt, utrum nominatio facta sit a maiori parte electorum ultra medietatem, in quo casu cum haec sit satis canonica ad nominandum, etsi postea reprobetur propter defectum electionis, locus non est devolutioni; si vero quis nominatus fuerit a minori parte, cum haec non sit electio, ius devolvitur ad Superiorem, Passerin. de elect. cap. 13 a n. 40, Pignatell. consult 34 a n. 13 tom. 8, quod de Patronis speciatim tradunt Piton. discept. eccles. 156 n. 24, Rot. in decis. 16 n. 1 coram Falconerio, quae definit – subsistente etiam nullitate praesentationis a Patronis factae... illis competere novum terminum ad denuo praesentandum, qui illis vertere incipit a die dumtaxat declaratae et acceptae nullitatis primae praesentationis – in *Albinganen. Capellaniae die 29 Septembris 1818 §. Sacerdotis.*

Item in *Balneoregien. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852 §. Sed.*

196. Quae iuris dispositio locum potissimum sibi vindicat, ubi errore decepti et non fraudolenter electores nulliter nominarunt. Nam si bona fides et credulitas non sufficit ad substinendam electionem, semper sufficit ad excusandum a devolutione, ut in punctualibus terminis iudicavit Rota in Barchinonen. Beneficii 20 iunii 1701 coram Priolo, apud Monacell. in Form. part. 2 decis. 41 a n. 2. Quod omnino conforme est expresso Textui in Cap. *Si electio* de elect. in 6, ubi a die cognitae nullitatis primae electionis integrum tempus ad electionem aliam celebrandam electoribus datur, – dummodo nil fraudolenter egerint in praemissis –. Et in hoc sensu intelligendi veniunt Doctores, qui vel negligentiam et culpam inexcusabilem aut dolum in electoribus supponunt, ut hi, praeterlapso

iuris termino, noviter eligendi potestate destituantur in *Balneoregien. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852 §. Sed.*

Item in *Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857 §. Ceterum.*

197. Tralatitium siquidem in iure est, ad caducitatis et devolutionis poenam evitandam quamlibet sufficere causam etiam levissimam, imo et colorem, ut aiunt, credulitatis, Lambertin. de iurepatronatus part. 2 quaest. 1. art. 24 n. 2, Piton. discept. eccles. 156 n. 28, ubi ex communi, ut inquit, Doctorum sententia docet, ad causandam bonam fidem et iustam credulitatem sufficere opinionem unius Doctoris ad effectum evitandi poenam devolutionis in *Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857 §. Nec.*

198. Quin imo electio nulliter facta sananda esse videtur, ubi persona electa sit digna et concurrat unanimis consensus electorum: nam Sedes Apostolica et Sacra Congregatio solet, uti testatur Pitonius in discept. eccles. 156 n. 30, confirmare cum clausula – supplentes –, vel deputare ex integro eundem electum, ut est Textus dissertus in Cap. *Bonae* 4 de postul. Praelat., ubi allegat rationem consensus naturalis omnium, qui conspirarunt in electum: ac idem fert praxis aliarum etiam Sacrarum Congregationum, quae approbare passim consueverunt electiones, sanando defectus respicientes solemnitates et formam, si non adsit vitium personae electae, sed solus defectus in stricta censura iuris, ut iudicavit Sacra Congregatio in Monasterien. Coadiutoriae 20 februarii 1668 apud eundem Pitonium loc. cit., et Card. De Luca de Regular. disc. 1 n. 94, ubi dicit, hunc esse antiquum styllum Sedis Apostolicae: – Cum haec Sacra Congregatio more Principis potius, quam Iudicis rigorosis legum cancellis adstricta non sit; hinc proinde saepius contingit, ut electio, quamvis de stricta iuris censura invalida censenda sit, adhuc tamen quandoque revalidari soleat, ubi non ex vitio personae, minusque ex vitio culposo seu peccaminoso actus, sed ex sola iuris subtilitate nullitas proveniat, quoties dignoscatur, quod electio de persona digna sequuta sit –, ac idem confirmat in disc. 2 n. 2 in *Balneoregien. Electionis et Praesentationis die 3 Iulii 1852 §. Finem.*

Idem in *Romana Electionis et Devolutionis die 2 Maii 1857 §. Ceterum.*

1. Emphyteusis differt a locatione in *Romana Laudemii die 15 Septembris 1770 §. Quo vero.*

2. Quod si canon universo praediorum fructui respondeat, impropria habetur emphyteusis, seu potius locatio conductio, licet verbo tenus contractus sonet emphyteusis: in locatione vero de natura contractus esse, ut extraordinaria et gravia damna a locatore ferantur, nemo est quem lateat, ita ut illorum intuitu ius conductori sit pensionis imminutionem exposcere, quemadmodum id iuris est etiam Emphyteutae, Reiffenst. lib. 3 tit. 18 §. 11 n. 156, Ferrar. verb. Emphyteusis art. 11 n. 30, Rot. in Veliterna Emphyteusis super reductione canonis 20 iunii 1828 coram Muzzarelli n. 2 in *Fabrianen. Emphyteusis die 26 Februarii 1842 §. In.*

3. Nam quando – pensio correspondet fructibus, quantumvis dici deberet, non locationem, sed emphyteusim fuisse contractam, puta quia de voluntate contrahentium aliunde sufficienter constaret, adhuc tamen adeo operari hanc circumstantiam, ut talis emphyteusis iudicanda sit ut locatio, et in ea procedant regulae locationis, ad tradita per Pacionum de loc. et conduct. cap. 3 n. 38, vel iuxta Rotae placitum in *Anagnina Reductionis canonis 13 iunii 1836 coram Avella*, haberi tunc impropriam emphyteusim ad instar conductionis locationis, si pro usu rei canon conveniatur fere respondens mensurae fructuum naturalium – in *Firmana Emphyteusis die 20 Novembris 1841 §. Contendit.*

4. Res tamen aliter habenda est, si contrahentes expresse contrahere voluerint emphyteusim, teste Card. De Luca de emphyt. disc. 69 n. 6: – Quamvis enim, ubi canon magnus et correspondens fructibus constitutus soleat esse magnum argumentum, quod sit potius locatio, quam emphyteusis, attamen ista et aliae similes circumstantiae inducunt quidem argumentum vel praesumptionem in ambiguo, secus autem ubi partes certe facere voluerint contractum emphyteuticum, cum in claris et expressis cessent quaestiones et argumenta; alias enim nunquam dari posset emphyteusis in Ecclesia,

quae prohibita est facere huiusmodi concessionem absque evidentis utilitatis causa – in *Firmana Emphyteusis die 20 Novembris 1841 §. Convenit.*

5. Idecirco quoties de qualitate emphyteutica non ambigitur, modicitas vel nimietas pensionis non alterat naturam contractus; nullibi enim reperiri cautum in iure, quod modica esse debeat pensio emphyteutica, ut bene observat Alciatus in cons. 265, Surd. in decis. 198 n. 10 et 20 in *Syracusana Reductionis Canonis et absolutiois die 25 Ianuarii 1845 §. Pro.*

6. Hinc quoad annuam praestationem seu canonem pro bonis emphyteuticis Domino directo solvendam illud nonnullis visum est interesse discriminis inter emphyteusim et locationem, quod scilicet pro contracto emphyteutico modica rependi debeat pensio seu canon bonorum fructibus longe inferior, pro contractu vero locationis pensio fructibus respondere debeat. Ita sentiunt Doctores relati in decisione, cui titulus Neapolitana Quindennii super bono iure 13 ianuarii 1703 coram Muto, quae est decisio 19 post tractatum Ioannis Lopez de quindenniis n. 12. Alii tamen arbitrati sunt, quod licet in dubio ex modica pensione vel canone contractus emphyteuticus desumatur, quemadmodum ex pensione fructibus respondente locationis contractus argui possit, nihilominus de essentia emphyteusis non sit, ut modica pensio solvatur, ita ut, si pensio magna sit, emphyteusis natura et substantia subvertatur, Valasc. de iur. emphyt. quaest. 1 n. 8, Surd. de aliment. decis. 198 n. 20, Panimoll. decis. 132 a n. 11, et decis. 165 n. 3. Quin immo putant nonnulli, in emphyteusi pensionem fructibus respondere debere, alias contractus non cedat in evidentem Ecclesiae utilitatem, ut aliis relatis tradit Surd. in dicta decis. 198 n. 22 et 23, et tunc solum emphyteusim pro minimo canone constitui posse, quando res sterilibus vel boschiva vel ruinosa traditur, Rot. decis. 553 per totum coram Penia. Horum autem sententiae visa est adhaerere Sacra Congregatio in nullius seu Asculana 24 aprilis 1723, in qua renuit approbare concordiam,



adversus quam inter cetera opponebatur, augmentum canonis non fuisse rite constitutum in *Romana Laudemii die 15 Septembris 1770* §. Quo.

7. Siquidem in praefata Nullius seu Asculana haec etiam deducebantur. Ad alteram vero classem, eorum scilicet, quae in concordia statuta sunt et alio modo statui debebant, refertur canonis augmentum ad sola scuta viginti quinque annua, bona quippe sunt in magna dimensione rubrorum 11 terreni, et eorum valor tempore praesenti, iuxta aestimationem Peritorum Civitatis relatum occasione catastro confecti 1703, est in scutis 2240, in quo rerum themate sicuti habita ratione taxae legalis quatuor pro centenario, annui fructus ascendunt ad scuta 88, sic augmentum canonis ad scuta 25 rite et recte non videtur fuisse in concordia statutum, cum in emphyteusi ecclesiastica et praesertim non perpetua, sed prout hic temporali, ratione evidenter utilitatis, quae in ipsa requiritur, annuus canon debeat aequivalere fructus, qui ex fundo emphyteutico antea percipi solebant, Gabriel consil. 84 n. 12 lib. 2, Ciardin. controvers. tom. 1 cap. 8 n. 52, Marescott. var. lib. 2 cap. 76 n. 8, Card. De Luca de emphyt. disc. 30 n. 6, Panimoll. decis. 132 n. 10 tom. 2 in *Nullius seu Asculana die 6 Martii 1723* §. Ad.

8. Itaque omnes antiquitas stipulari poterant contractum emphyteuticum; quandoquidem ex primaevo canonico iure haud arcebantur Hebraei a possessione bonorum stabilium. Ita enim sancitur in cap. 16 de decimis: - De terris, quas Iudaei colunt, tuae prudentiae respondemus, ut eos ad decimas persolvendas, vel possessiones penitus renunciandas, communi distinctione compellas, ne occasione illa Ecclesiae valeant suo iure fraudari - in *Romana Emphyteusis die 26 Aprilis 1817* §. Ex.

9. At posteriori iure ex Constitutione, cuius initium *Cum nimis* Pauli IV, Hebraei ob plures rationes redduntur inhabiles ad possidenda bona immobilia in Civitatibus Terris et Locis temporali S. Romanae Ecclesiae dominio subiectis. Nam praefatus Pontifex ita memoratam inchoat Constitutionem: - Cum nimis absurdum et inconveniens existat, ut Iudaei, quos propria culpa perpetuae servi-

tuti submitit sub praetextu, quod pietas christiana illos receptet et eorum cohabitationem sustineat, christianis adeo sint ingrati, ut eis pro gratia contumeliam reddant, et in eos pro servitute, quam illis debent, dominatum vindicare procurent, Nos, ad quorum notitiam nuper devenit, eosdem Iudaeos in Alma Urbe et nostris nonnullis S. Romanae Ecclesiae Ecclesiae Civitatibus Terris et Locis, in id insolentiae prorupisse, ut non solum mixtim cum Christianis et prope eorum Ecclesias, nulla intercedente habitus distinctione, cohabitare, verum etiam domos in nobilioribus Civitatum Terrarum et Locorum, in quibus degunt, vicis et plateis conducere et bona stabilia comparare et possidere, et Nutrices et Ancillas aliosque servientes Christianos mercenarios habere et diversa alia in ignominiam et contemptum christiani nominis perpetrare praesumant, considerantes, Ecclesiam Romanam eosdem Iudaeos tolerare in testimonium verae fidei christianae, et ad hoc, ut ipsi Sedi Apostolicae pietate et benignitate allecti, errores suos tandem recognoscant, et ad verum catholicae fidei lumen pervenire sategant, et propterea convenire, ut quamdiu in eorum erroribus persistent, effectu operis recognoscant, se servos, christianos vero liberos per Iesum Christum Deum et dominum nostrum effectos fuisse, iniquumque existere, ut filii liberae filii famulentur Ancillae etc. - Transitum hinc facit Paulus Pontifex ad ea praescribenda, quae coercendis Iudaeis removendisque abusibus in superiori proemio relatis necessaria essent et opportuna; unde sic prosequitur §. 1: - Volentes in praemissis quantum cum Deo possumus salubriter providere hac nostra perpetuo valitura Constitutione sancimus etc. - §. Autem secundo uti unam tantum Synagogam in quolibet loco habere seu possidere Hebraeis permittit, ita vetat et interdicat immobilia quaevis bona possidere per haec verba, quae sequuntur: - Et in singulis Civitatibus Terris et Locis, in quibus habitaverint, unicam tantum Synagogam in loco solito habeant, nec aliam de novo construere, aut bona immobilia possidere possint. Quin imo iubet omnes eorum Synagogas, praeter unam tantum, demoliri et devastare, ac bona immobilia, quae ad praesens possident, infra tempus eis per ipsos

Magistratus praesignandum, Christianis vendere - *in Voto Theologi in Causa Romana Emphyteusis die 26 Aprilis 1817 §. Sed.*

10. Hinc et S. Pius V in Constitutione, quae incipit *Romanus Pontifex*, nec non Clemens VIII in Constitutione incipien. *Caeca* prohibuerunt, ne Hebraei possiderent bona stabilia nedum iure dominii, sed etiam iure pignoris, ut declaravit S. Rota in Nepesina Salviani 27 iunii 1664 coram Puteo *in Romana Emphyteusis die 26 Aprilis 1817 §. Habent.*

11. Quapropter quum Hebraei nequeant in temporali S. Romanae Ecclesiae dominio immobilia possidere, haud licet Monasterio Monialium ab iisdem recipere canones emphyteuticos et laudemium *in Romana Emphyteusis die 26 Aprilis 1817.*

12. Enimvero villam, quam extra portam Nomentanam possidebat Gens Bolognetti, quaeque inter ceteros, quibus subiecta erat canonicus, gravabatur erga Ven. Monasterium S. Caeciliae transtyberim onere annui canonis cadorum sex cum dimidio musti, anno 1812 emerunt hebraei Sabathus et Angelus Modignani et Sabathus Alatri. Restituto veteri rerum ordine acquirentes hebraei solliciti fuerunt canones ven. Monasterio S. Caeciliae et laudemium offerre, ab eoque recognitionem in dominum postulare. Anceps Monasterii Moderator, num id liceret, consuluit Summi Pontificis oraculum, qui huius quaesiti solutionem ad Sacram Congregationem delegavit ex Rescripto diei 30 septembris 1816, auditis interesse habentibus, quorum autem Procuratoribus formiter citatis, nihil in scriptis exhibuerunt. At notissimae erant Constitutiones Pauli IV S. Pii V et Clementis VIII, quibus vetitum erat Hebraeis possidere bona immobilia in Civitatibus terris et locis temporali S. Romanae Ecclesiae dominio subiectis, quin Iudaeis suffragari posset, quod in inito contractus tempore bona omnia ad Religiosas Domus spectantia iam publicata et Fisco addicta fuerint. Cum enim iniusti Invasoris leges ac statuta legitime rescissa fuerint, vigeant ac plenum robur obtinebant sancitae a Pontificibus leges, ac inter eas etiam illa Pauli IV, quam Pius VII haud abrogavit, ex eo quod huiusmodi praesertim Paulina lex seu Constitutio sine expressa men-

tione abrogari non poterat, nec ei aliquo modo derogari. Insuper Motus - Proprius Pii VII die 6 iulii 1815 editus non loquebatur de privatorum contractibus, sed de alienationibus ab illegitimo Invasore pro extinctione publici debiti - in estinzione del debito pubblico - factis, non de bonis ad privatos spectantes, sed de bonis demanialibus, quorum nomina bona ecclesiastica veniebant, non demum de alienationibus a privatis in proprium commodum factis, sed a tunc dominante Imperio - contro rescrizioni in estinzione del debito pubblico -. Nec praetereundum erat, Summum Pontificem ad publicam tranquillitatem utilitatemque tuendam alienationes bonorum ecclesiasticorum servandas iussisse, licet a laica et illegitima potestate factas, non autem personas a iure prohibitas acquisitionis ac dominii compendio donasse. His igitur perpensis, proposito dubio: - An Monasterio S. Caeciliae liceat canones et laudemium recipere ab Hebraeis possessoribus vineae emphyteuticae in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative - *in Romana Emphyteusis die 26 Aprilis 1817.*

13. Quin imo Ecclesiarum Praesulibus expresse prohibetur in emphyteusim bona Ecclesiae sanguine iunctis concedere per Textum in Auth. de alienat. et empt. §. hoc, et Auth. *Quibuscumque modis* Cod. de sacros. eccles., Can. *Huiusmodi beneficii* 3 quaest. 2, Can. *Decenter* 6 dist. 90, quibus accedit Can. 7 caus. 10 quaest. 3, Alex. VII in Constitutione *In suprema* sub datum 23 aprilis 1657 praecepit, quod in Urbe Beneficiati neque in emphyteusim neque locationis titulo possent bona suorum Beneficiorum concedere propriis consanguineis vel affinibus usque ad tertium gradum inclusive, Gratian. discept. forens. part. 3 cap. 415 n. 13, Alciat. de praesumpt. reg. 1 praesumpt. 27 a n. 1, Menoch. lib. 3 praesumpt. 54 n. 4 *in Auiimana Emphyteusis die 29 Novembris 1783 §. Habent.*

Item in *Nucerina Emphyteusis die 26 Martii 1836 §. Atqui.*

14. Ideo inter plures Oblatores Sacra Congregatio mandavit, ut instrumentum emphyteusis stipularetur favore unius ex filiis maioris Oblatoris ad tertiam generationem masculinam tantum, non vero favore germani



fratris Rectoris simplicis Beneficii, cuius bona in emphyteusi concedebantur in *Auximana Emphyteusis die 20 Ianuarii 1784* (1).

21. Hinc omnes in censuras incidunt, qui contractus emphyteusis sine Beneplacito Apostolico inire audent, Card. Petra in Constit. *Ambitosae* tom. 5 in *Collen. Emphyteusis die 11 Aprilis 1818 §. Tunc.*

Item in *Pisauren. Emphyteusis die 18 Martii 1820 §. E contra.*

16. Limita, emphyteusis activa non cadit sub censura Extravagantis, quae incipit: *Ambitosae*, Navarr. in comment. alien. rer. eccles. in princ. n. 1, Piton. discept. eccles. 102 n. 33, et Rot. in decis. 415 n. 1 coram Bichio in *Terracinen. et Setina die 23 Ianuarii 1790 §. Hinc.*

17. Nec bona ad Capellaniam laicalem temporalem et amovibilem in huiusmodi contractibus Apostolico indigere Beneplacito tradit cum communiori Card. Petra ad Constit. *Ambitosae* sect. 3 a n. 26 tom. 5 in *Syracusana Reductionis canonis et absolutio die 25 Ianuarii 1845 §. His.*

18. Quin imo quum Clericus, qui nullum Beneficium habebat, nec praeter bona Patrimonii sacri alia possidebat, quibus alimenta sumere posset, praefata bona in emphyteusim perpetuam absque licentia Episcopi concesserit cum reservatione annui canonis, qui fructibus responderet, proposito dubio: — An huiusmodi contractus sustineatur, refragante dispositione Concilii Tridentini cap. 2 sess. 21 de reformatione? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Secundum ea, quae proponuntur, contractum supradictae concessionis in emphyteusim absque licentia Episcopi validum esse — in *Parmen. die 20 Iulii 1641.*

19. Qua de re quum res sit de utili canonis mutatione, ne Episcopalis mensa fraudetur antiquo, nec de nova agatur, sed veteri investitura, licet Episcopo variare qualitatem canonis super bonis emphyteuticis eius mensae in *Tuden. Visitationis sacrorum Liminum die 14 Ianuarii 1792.*

20. Siquidem Episcopus Tudensis occasione visitationis sacrorum Liminum exposuit: — Dubium propono a Sacra Congregatione resolvendum. Ad Episcopalem hanc

mensam plurimi iure domini directi pertinent fundi, quos ab immemorabili tempore Praedecessores mei in perpetuum infeudarunt, vel sub emphyteusi perpetua dedere hoc pacto, ut feudatarii eorumque successores quintam partem fructuum tritici hordei millii indici aut vini in ipsis fundis collectorum mensae Episcopali quotannis persolverent; nil tamen ex aliis minoribus fructibus, nimirum ex leguminibus foeno lignis glandelino et aliis similibus, quamvis ex eisdem fundis percipiantur. Sub eodem pacto Capitulum Cathedralis Ecclesiae Monasteria Magnates suos fundos antiquitus infeudarunt. Quum autem in separatione quintae partis multae lites suscitarentur, magnique inde sumptus et dispendia sequerentur, hinc factum est, Capitulum ceterosque nuper relatos cum suis emphyteutis convenisse, ut non quinta fructuum pars, sed certa et in perpetuum praefixa pecunia, sive fructuum quantitas iure feudi quotannis persolvatur. Hinc demum accidit, ut agricolae Episcopalis mensae feudatarii, qui frequentissime etiam ab aliis dominis sub certae quantitatis persolvendae pacto feuda possident, non triticum hordeum aut millium in feudis Episcopalis mensae, sed alia spargant semina fructusque colligant, ex quibus nihil iure feudi persolvitur. Patet iam mensae Episcopalis praeiudicium. Igitur multi ex emphyteusis conscientiae morsibus excitati a me petierunt et adhuc petunt, ut sibi successoribusque suis consulam, occasionem fraudis amputando. Quaero itaque a Sacra Congregatione, an stante iuramento in consecratione a me praestito de non infeudando de novo possessiones mensae Episcopalis; stante etiam quadam Pontificia Constitutione, quae novas infeudationes sub certis prohibet poenis, possim non quidem de novo infeudare, sed antiqua perpetua feuda sub nova pensione constituere, ut videlicet non quinta deinceps quorundam fructuum pars, sed certa quotannis pecuniae sive fructuum quantitas Episcopali mensae a Feudatariis persolvatur, quintae praefatae parti aequipollens, quae secundum antiquas infeudationes bona fide praestari deberet? Res itaque erat de utili canonis mutatione,

(1) Species et resolutio Causae huius prostant in Verb. *Alienatio* §. III, n. 262 ad 266, Tom. I.

ne Episcopalis mensa fraudaretur antiquo, neque de nova agebatur, sed de veteri investitura, quae eadem in substantia maneret; adeoque nec iuramentum, nec Apostolicae Constitutiones obesse videbantur. Proposito hinc dubio: - An liceat Tudensi Episcopo variare qualitatem canonis super bonis emphyteuticis eius Mensae in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative - in *Tuden. Visitationis sacrorum Litterarum* die 14 Ianuarii 1792.

21. At nullus declaratur contractus emphyteuticus etiam post lapsum octoginta annorum absque Apostolico Beneplacito, sed auctoritate tantum Ordinarii initus, etiamsi sustineatur, rem esse de bonis, quae in simplices usus destinata sunt ac laicalem retinent qualitatem, non vero de bonis, ad Ecclesias et Loca pia, auctoritate Ordinarii erecta, pertinentibus in *Ferrariensis* die 15 Septembris 1787 et die 16 Februarii 1788.

22. Iamvero Mathias Manzalius a Carolo Masio administrationis piae hereditatis Boarii cessionem extorsit, sibi que filium in coadministratorem assumpsit. Animum hinc ad perpetuam horum bonorum emphyteusim obtinendam applicuit; sed a duobus Episcopis nil valuit impetrare. Tandem inconsulta Sacra Congregatione, a successore Card. de Verme emphyteusim pro se suis filiis descendentibus in infinitum et cuiuscumque generis heredibus impetravit pro annuo canone 180 scutorum, ex quibus detracta summa scutorum 40 pro administratione et scutorum 30 pro nonnullis assertis creditis et meliorationibus, eroganda erant reliqua scuta 110 in pia opera per Testatorem demandata. Manzalii itaque per octoginta annos in emphyteusim Boarii bona, quae annum exsuperabant redditum 575 scutorum, retinuerunt. Proposito vero dubio: - I. An et quomodo sustineatur instrumentum emphyteusis sive usus in casu etc. -, Sacra Congregatio die 15 septembris 1787 responsum dedit: - Ad primum, Negative -. Manzalii adversus hanc resolutionem contenderunt, haud requiri necessitatem Beneplaciti Apostolici in controverso usu, seu iuxta concordatam ipsius dubii formulam emphyteusi, eo quod extravagantis *Ambitosae* dispositio in alienationibus procedit bonorum ecclesiasticorum, quae ad Ec-

clesias pertinent et Loca pia auctoritate Ordinarii erecta, non item bonorum, quae in simplices usus destinata sunt, ac laicalem retinent qualitatem. Reproposito vero dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et ad D. Secretarium cum Sanctissimo iuxta mentem - in *Ferrariensis* die 16 Februarii 1788.

23. Nam ad inducendam praesumptionem Beneplaciti Apostolici completissima requiritur centenaria, Card. Petra ad Constit. S. Leonis Magni incipien. *Occasio* sect. 1 n. 58 tom. 1 in *Faventina Emphyteusis* die 18 Augusti 1787 §. *Huiusmodi*.

24. Quod si dubia est concessio emphyteusis, Emphyteuta potest durare in possessione, usque dum per quem de iure iudicetur de validitate vel invaliditate illius, et Locus Pius debet permittere usque ad dictam declarationem in *Licien. lib. 2 Decretorum* pag. 143.

25. Alias Emphyteuta, etiam pro solutione canonis vel locationis Ecclesiae vel Loco Pio, est conveniendus coram Iudice ecclesiastico in *Marsorum* die 10 Maii 1631 lib. 14 Decretorum pag. 432.

26. Validitas autem contractus ecclesiasticae emphyteusis oritur ex instrumenti confectione, rei possessione, Beneplaciti Apostolici interventu, ac expeditione Litterarum Apostolicarum, Card. Petra tom. 1 ad Const. Leonis Magni sect. 3 a n. 37 et 41, adeo ut, si unum ex his deficiat, nulla sit omnino emphyteusis in *Auximana Emphyteusis* die 7 Aprilis 1781 §. *De*.

Item in *Auximana Emphyteusis* die 17 Decembris 1836 §. *Sane*.

27. Ceterum contractus emphyteuticus etiam sine scriptura per se valet, uti tradunt inter alios Doctores Fulgin. tit. de prael. quaest. 14 n. 28, Decius cons. 348 per totum, Socinus cons. 32 vol. 3, Rota in Placentina divers. decis. 34, Cod. de fid. instrum. in *Auximana Emphyteusis* die 17 Decembris 1836 §. *Contra*.

28. Imo Causa pia seu Ecclesia in suum commodum semper valide contrahit, arg. ex Inst. de inutil. stipul. §. Pupillus, et L. *Iulianus* 13 ff. de act. empt., et L. *Contra iuris* 28 de pactis; sed pressius et ad rem Pyr-



rus Corrad. in prax. dispens. Apost. lib. 9 cap. 6 n. 40 in *Syracusana Reductionis canonis et absolutionis die 25 Ianuarii 1845* §. His.

29. Unde obligatio stipulandi emphyteusim ante obtentum Beneplacitum Apostolicum revocari potest — ex parte Ecclesiae, cuius favore claudicat contractus, non autem contrahentis cum ea, quem non potest poenitere —, ut ex sententia S. Rotae per haec verba notat Sabell. in Summ. verb. Beneplacitum n. 8 in *Maceraten. Emphyteusis die 30 Augusti 1788* §. Quid.

30. Idque vim habet, etiamsi locus amplius non esse videatur poenitentiae post affixa Edicta de mandato Sacrae Congregationis, ne, qui sub illorum fide ad emphyteusim obtulerunt, turpiter decipiantur, contra monitum Rotae in Fulginaten. Associationis 1 martii 1794 §. fin. coram Soderino in *Firmana Emphyteusis die 12 Martii 1796* §. Ea.

31. Qua de re quum bona Sodalium ex pio Institute in Pauperum levamen erogari deberent, unde segetes minori pretio Pauperibus vendebantur, Sacra Congregatio, adversantibus ipsis Sodalibus ac reclamante Populo loci, haud permisit, ut illa in emphyteusim darentur, licet affixa fuerint Edicta ac utilis Oblator instaret pro ineunda emphyteusi in *Firmana Emphyteusis die 19 Iunii et die 21 Augusti 1802*.

32. Siquidem Alphunsus Verzieri anno 1639 ex asse heredes scripsit Sodalitates Sanctissimi Sacramenti et Rosarii Gryptae Azzolinae, eisque adeo liberam bonorum administrationem tribuit, ut nullus Iudex vel Ordinarius manus in ea apponere posset. Ab eo tempore utraque Sodalitas ita semper bona huiusmodi administravit, ut, impletis oneribus, quicquid superesset in Pauperum subsidium converteret. Nam vendidit Pauperibus triticum aliaque genera huiusmodi inferiori pretio, quo Forum utebatur, et in publicis calamitatibus saepe Communitati subvenit, mutua data pecunia, ita ut vices suppleret Montis subsidiarii. Anno 1792 nomine *de zelanti della Compagnia* post affixa Edicta datae sunt preces Sacrae Congregationi pro ineunda emphyteusi bonorum ad Sodalitates spectantium. Unicus tum Iacobus Brancadoro

obtulit scuta 260 a quocumque onere immunia, quum supputato decennio darent scuta 257. Ex Rescripto diei 24 aprilis 1792 iussa est nova Edictorum affixio, sed repugnantibus ceteris Confratribus, res infecta remansit ad annum 1801: nam tunc *i zelanti* in vim Rescripti diei 24 novembris Edicta publicari curarunt; et inter multos Oblatores praecipuus fuit Fulgentius Travalloni, qui obtulit scuta 320. Qua ex re cum Populus Gryptae Azzolinae commotus esset, Confratres, habitis comitiis, recusarunt emphyteusim inire. Si enim praefata bona in emphyteusim darentur, Pauperes emere amplius non possent segetes minori pretio, quin obesset, quod Archiepiscopus notaverit, Administratores Societatum dissentiri ob privatam utilitatem, quam capiebant ex administratione, quamque concessa emphyteusi amitterent; nam Antistiti ius erat exigendi redditionem rationis ex Tridentino sess. 22 cap. 9 de reformatione, cum eas Administratores reddidisse assererent, seque paratos exhiberent ad eas expungendas quamdiu eidem Archiepiscopo placuisset. Proposito hinc dubio: — An et cui sit concedenda emphyteusi in casu etc. —, Sacra Congregatio die 19 iunii 1802 responsum dedit: — Negative —. Rursus institit Travallonus, ut ostenderet, locum esse emphyteusi, cum utilis esset, et cohaereret Synodalibus Constitutionibus, quibus ad fraudes amputandas piarum Sodalitatum Curatores pro viribus curare deberent, ut bona locarent vel in emphyteusim ad tertiam generationem concederent. Reproposito vero dubio sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis, et amplius — in *Firmana Emphyteusis die 21 Augusti 1802*.

33. Quod si Rector Beneficii suum assensum praebuit et contractum Ecclesia probavit, Rectoris arbitrio permittendum nullo modo videtur, ut assensum revocet et contractum intercipiat, quem necessarium vel certe evidenter utilem Ecclesia agnovit ac declaravit: hinc traditum est iamdiu, quod — contractus alienationis rei Ecclesiae fit nomine Ecclesiae, et sic transit obligatio in Successorem, quodque non sit locus recessui a contractu per Successorem, obtento Beneplacito in vita Antecessoris, etiamsi non fuis-

fuisse illud praesentatum Delegato -, ut disserit Card. Petra in Constit. *Ambitiosae* sect. 5 n. 38 tom. 5. Immo si Beneplaciti Exequutor errasset, et novum ideo Beneplacitum exquiri debuisset, vel voluisset, - impetrato novo Beneplacito, non requiritur novus consensus (Rectoris), quia semper urget, quod verificata solemnitate et utilitate consensus primus sufficiat, quia concurrunt omnia extrema -, ut prosequitur idem Card. Petra loc. cit. n. 7 in *Sutrina Emphyteusis* 29 Maii 1824 §. *Itaque*.

34. Nec dubium, quin Literae Apostolicae necessariae sint in emphyteusi, cuius canon excedit annua ducata decem de Camera seu scuta 17 50, prout sub poena nullitatis praescripsit Benedictus XIV in Constitutione, cuius initium *Gravissimum Ecclesiae* edita anno 1745 in *Urbevetana Emphyteusis* die 13 Septembris 1806 §. *Stipulatum*.

Item in *Urbevetana Emphyteusis* die 29 Maii 1824 §. *Praesul*.

35. Irritus hinc omnino est contractus emphyteuticus, tum ob defectum Beneplaciti Apostolici, tum ob damnum, quod ex emphyteusi Beneficio seu Ecclesiae obvenit: quae duo sive coniunctim, sive divisim concurrant, irritant prorsus bonorum Ecclesiae contractus, ad tradita per Redoan. de alien. rer. eccles. quaest. 51, Card. Petra comment. ad Constit. Apost. tom. 1 sect. 3 n. 60, Rot. in *Firmana Nullitatis Emphyteusis* 29 martii 1805 §. 3 coram Gardoqui in *Urbevetana Emphyteusis* die 13 Septembris 1806 §. *Postulat*.

36. Nam defectus Beneplaciti Apostolici prorsus nullitate inficit contractus emphyteuticos super bonis ecclesiasticis, cum sapiant alienationem, et subiiciantur censurae *Ambitiosae*, ut definiit Rota coram Emerix de cis. 189 n. 15, et in Balneoregion. Praetensae Emphyteusis 22 iunii 1778 §. 2 coram Origo in *Urbevetana Emphyteusis* die 13 Septembris 1806 §. *Stipulatum*.

37. Ideo si in huiusmodi contractibus necessariae solemnitates servatae non fuerint, Ecclesiae succurrendum est per eorum rescissionem et abrogationem, Cap. *Si quis Presbiterorum* 6, Cap. *Ad nostram* 11 de reb. eccles. non alienandis in *Firmana Emphyteusis* die 17 Decembris 1859 §. *Rationum*.

38. Quin imo in Constitutione Urbani VIII, quae in incipit *Humanae salutis*, nedum alienatio interdicitur absque Apostolica venia, sed etiam renovatio ac prorogatio alienationis alias peractae, non intercedente Beneplacito Apostolico in *Anconitana Nullitatis Contractus* die 6 Maii 1820 §. *Nullitatem*.

39. Constitutio tamen haec illa respicere videntur bona, quibus adnexa est iurisdictio, ceu ex ipso titulo eiusdem Constitutionis apparet, ut notat Pignatell. consult. 95 tom. 6 n. 248 in *Anconitana Nullitatis Contractus* die 20 Ianuarii 1821 §. *Ea*.

40. Ceterum vetita est bonorum possessio, quae sub censurarum poena nunquam apprehendi potest, nisi obtenta, etsi reservata, Apostolica venia, Navarr. cons. 1 de reb. eccles. non alien. n. 4, Ricc. in prax. for. eccles. resol. 53 eod. tit. n. 3 in *Pisaren. Emphyteusis* die 18 Martii 1820 §. *Antequam*.

41. Si vero bona fide contractus emphyteusis initus fuerit, reservato Beneplacito Apostolico, quo in casu contractus est validus, non obstante Extrav. Pauli II *Ambitiosae*, quia est conditionalis, si nimirum Summo Pontifici placuerit, ut docet Fulg. de iur. emphyt. de contr. emphyt. quaest. 16 n. 1 et 2, reservatumque Beneplacitum ex doctrina Card. Petra tom. 5 com. ad Const. Pauli II sect. 5 n. 22 - poterit subinde obtineri et retrahitur ad initium contractus, qui habet interim implicitum statum validitatis, Rot. de cis. etc. - idem vero Auctor post conclusam sub n. 25 licitam reservationem Beneplaciti, animadvertit, quod nisi fuerit obtentum et exequutum, non acquiri dominium a contrahente cum Ecclesia, nec ab ista illud abdicari; sique tradita possessio fuerit, contractus nullus remanet, et a Summo Pontifice nedum sanatio contractus fructuumque indebite perceptorum obtinenda est, sed et absolutio a censuris; hanc tamen conclusionem limitat Fulgineus loc. cit. n. 16, - si Rector bona fide daret licentiam ingrediendi in possessionem, et, non obtento Beneplacito, Emphyteuta ingrederetur, quia Constitutio *Ambitiosae* continet verbum praesumpserit, quo in casu non comprehendit eos, qui sine dolo vel contemptu bona fide vel simplicitate faciunt - in *Pisaren. Emphyteusis* die 18 Martii 1820 §. *E contra*.



42. Unde licet contractus emphyteuticus initus fuerit sub reservatione Beneplaciti Apostolici, sed Emphyteuta in possessionem iverit bonorum, quin illud obtinisset, ac per viginti quinque annos in ea vitiose permanserit, Sacra Congregatio nullam declaravit emphyteusim, nec locum esse sanationi dixit, unde mandavit affigi etiam nova Edicta, ac tandem emphyteusim deliberandam esse censuit favore ipsius Emphyteutae, cum eius oblatio maior esset, salvo tamen iure vigesimae et sextae, et praestito per eundem intra tempus ab Episcopo designandum idoneo fundo libero pro securitate canonis, nec non locum esse absolutioni a censuris ad cautelam in *Pisauren. Emphyteusis die 18 Martii et die 26 Augusti 1820.*

43. Iamvero Card. Rovarella duo possidebat Beneficia, quorum possessionem procuratorio eius nomine ineunte anno 1794 apprehenderat eques Carolus Emmanuel Montani, qui facultatibus praeditus ea locare proposuit: hinc tribus concurrentibus licitatoribus triennalem locationem inhiantibus, prodiit comes Alphunsus eiusdem Caroli Emmanuelis ex fratre nepos, qui triennalem locatitium contractum in emphyteusim transmutans, nomine canonis obtulit scutum unum supra omnes oblationes, eundemque Patrum in suum fideiussorem dare spondit. Tunc Patruus procuratorio nomine Emi Rovarella per publicum instrumentum die 23 iunii 1795 stipulatum in emphyteusim concessit Alphonso eius filiis nepotibus et pronepotibus usque ad tertiam generationem omnia illa ecclesiastica bona, accedente solidali ipsius Patruus fideiussione, obligationem contraxit pensandi nomine annui canonis scutata centum quinquaginta sex, satisfaciendi omnia et singula onera, quae bonis et Beneficiis inhaerere potuissent, sarcienti aedificia, cultiores reddendi fundos, omniaque gerendi, quae ad naturam emphyteutici contractus attinebant. Quo stipulato instrumento, comes Alphunsus, nulla mora, in possessionem ivit bonorum, quam adhuc detinebat, quin in diuturna viginti quinque annorum temporis intercapedine ulla sibi fuerit sollicitudo Apostolicum Beneplacitum impetrandi, sub cuius reservatione contractus initus fuerat. Novus inde Beneficiatus Ioannes Soglia exposuit Summo Pon-

tifici, a Card. Rovarella canonem illum reductum fuisse ad annua scuta centum triginta, ac postremo triennio accepta tantum eius nomine scutata octoginta. Quum constaret de initi contractus nullitate, facultatem petiit hanc rem transigendi cum Emphyteuta. Re Sacrae Congregationi delegata, Episcopus retulit, Alphunsum quercus arboresque frugiferas pro summa scutorum sexaginta circiter succedisse, sed alias novas plantasse, duas tamen colonicas domus admodum dirutas, et binas Ecclesias quasi desertas ac ruinis proximas et supellectilibus exutas; Peritos ex officio deputatos redditum, habita ratione ad decennium omnibusque subductis Principi pensandis, attingere scutata sexaginta et obulos 98, quibus addenda scuta alia centum quinquaginta, quae percipi percommode poterant ex frumento, quod nomine decimae in stadiis triginta quotannis exigi solebant. Quibus acceptis, literae datae sunt eidem Episcopo pro nova informatione et voto, — praevia confectione capitulorum et affixione Edictorum ad tertiam generationem masculinam tantum super oblatione Montani scutorum 130, referat de supervenientium oblatorum idoneitate et evidenti utilitate, transmissis capitulis et oblationibus. Episcopus retulit, publicatis Edictis, duos supervenisse Oblatores, unum scuta quinque obtulisse super praedicta scuta 130, alterum scuta 140. His auditis, iam Emphyteuta per annos viginti quinque praelationem postulavit pro dicta summa scutorum 140. Emi Relator censuit, emphyteusim cessuram fore in permanentem Ecclesiae utilitatem, si admitteretur oblatio scutorum 140, dummodo ab Oblatore Vincentio Perfetti alia onera ferrentur in Capitulis relata, cum Alphunsus ius praelationis acquirere non potuisset, ex eo quod vitiosa erat illius possessio, qui tamen alia scuta septem ratione vigesimae obtulit exinde super oblatam a Vincentio Perfetti.

44. His itaque perpensis, propositis dubiis: — I. An constet de nullitate emphyteusis initae die 23 iunii 1795 in casu? *Et quatenus affirmative.* II. An et quomodo sit locus sanationi et Beneplacito Apostolico in casu? *Et quatenus negative.* III. An cui et quomodo sit deliberanda emphyteusis in casu? IV. An et quomodo sit consulendum Sanctis-

simo pro absolute a censuris in casu? -, Sacra Congregatio die 18 martii 1820 respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, Negative. Ad tertium, dilata; et affigantur nova Edicta super oblatione scutorum 147. Ad quintum, Affirmative ad cautelam -. Novis tamen affixis Edictis intra terminum decem dierum praefixum, nullus comparuit; ac interea Vincentius Perfetti diem obiit supremum, unde Alphunsus sine contradicte permansit. Reproposito hinc dubio: - An cui et quomodo sit deliberanda emphyteusis in casu? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative favore comitis Alphunsi Montani pro annuo canone scutorum 147, salvo iure vigesimae et sextae, et praestito per Montani intra tempus ab Episcopo designandum idoneo fundo libero pro securitate canonis iuxta votum Emi Relatoris, per Bullas - in Pisaren. *Emphyteusis die 26 Augusti 1820.*

45. Nam si contractus emphyteuticus illegitime ac iniuste fuerit initus, nedum nullus declaratur, sed est etiam locus reintegrations et restitutioni fructuum in *Firmana Nullitatis Emphyteusis die 7 Maii 1808 et die 24 Augusti 1816.*

46. Siquidem Clericus Ioseph Guiducci, imbecillitate mentis laborans, ministerio et opera advocati Aloisii Guiducci, Beneplacitum concedendi in emphyteusim novem fundos bini Beneficii Guido Stephano Pelagallo pro annuo canone in scutis 57 75 obtinuit anno 1795 ex Literis Apostolicis in forma commissoria Archiepiscopo Firmano directis. Exequutionem decrevit Archiepiscopus Firmanus die 7 novembris 1795, salvo iure vigesimae et sextae, quin tamen constaret, quod investigaverit, num haec emphyteusis utilis foret Beneficiis. Antequam tamen instrumenti tabulae scriberentur, fratres Nicolaus et Leopoldus Ricci mandarunt die 16 decembris 1795 causidico Firmano Philippo Iacobetti, ut eorum nomine loco sextae scuta viginti duo offerret, quam sextam procurator Iacobetti distulit ad diem 7 februarii 1796. Guidus Pelagalli acceptavit hanc sextam, - prout et quatenus de iure -, et postea reclamavit ad Sacram Congregationem, ut reiceretur; sed Sacra Congregatio instantiam die 19 iunii 1797 reiecit ex Rescripto: - Utatur iure suo,

prout et quatenus de iure ad formam Motus Proprii Benedicti XIV coram Archiepiscopo in prima instantia -. Administrator Iosephi Guiducci deputavit in procuratorem illum ipsum Philippum Iacobetti causidicum fratrum Iacobetti, qui sextam eorum nomine obtulit, atque ipsemet pro Guiduccio instetit, et per Decretum Curiae ecclesiasticae obtinuit, ut sexta reiceretur, et stipularetur pro Pelagalli instrumentum, quod tamen nunquam stipulatum fuit. Post publica rerum discrimina, Frater Clerici Iosephi Guiducci et Guidus Pelagalli convenerunt, ut emphyteusis ad tertiam generationem converteretur in perpetuam et transitoriam ad quoscumque heredes extraneos, aucto canone ad senta sexaginta. Hinc Guiduccius, ab Sacra Congregatione declinans, preces ad Beneplacitum Apostolicum obtinendum dedit Sacrae Congregationi super negociis Episcoporum et Regularium propositae, quae preces delegavit die 1 aprilis 1803 Ordinario Firmano pro informatione, sed in minuta Literarum Secretarii praefatae Sacrae Congregationis adnotatum legebatur: - Questa lettera non ebbe corso -, et sub ipsa die 1 aprilis 1803 aliud prodiit Rescriptum ex audientia Sanctissimi: - Sanctissimus benigne annuit iuxta petita, arbitrio Vicarii Capitularis cum solitis clausulis, per Bullas -, sed loco Bullarum impetravit Pelagalli expeditionem per Breve ex altero Rescripto diei 13 maii 1803, cuius exequutionem decrevit Vicarius Capitularis. Interea occubuit Ioseph Guiducci, hinc Pelagalli obtinuit a R. P. D. Thesaurario, ut a Subcollectore spoliatorum instrumentum perpetuae emphyteusis die 9 decembris 1803 stipularetur. At novus Beneficiatus Sebastianus Calderini reclamavit nullitatem emphyteusis ad Summum Pontificem, qui preces ad Sacram Congregationem Concilii remisit, praevia aperitione oris, cum omnibus facultatibus necessariis et opportunis. Archiepiscopus retulit, ex decennali calculo fructus Beneficiorum, detractis oneribus, perungere scuta argentea 113 et obulos 69, et valorem bonorum scuta 2525 et obulos 69, nec non scuta 325 ex pretio arborum caesarum per Emphyteutam. Idcirco Praesul Calderini egit de laesione contractus emphyteutici, quem nullum ex eo etiam edixit, quod concessione ad tertiam generationem expe-



dita in forma commissoria Erequutori haud constiterit de evidenti utilitate, contra Constitutionem Pauli II *Cum in omnibus*, in qua hoc examen pro forma praescribitur, quod reiecta fuerit sextae oblatio non sine dolo Procuratoris Iacobetti, qui pro Riccis sextariis et pro Guiduccio in Curia comparuit, quod demum Beneplacitum Apostolicum subreptitium fuerit, cum reticita fuisset circumstantia, quod scilicet iam Sacra Congregatio Concilii manus apposuerat, propterea ex Decreto Innocentii XII anni 1692 non licebat ab ea declinare sub poena nullitatis.

47. His itaque perpensis, proposito dubio: - An constet de nullitate contractuum, ita ut sit locus reintegrationi et restitutioni fructuum in casu etc. -, Sacra Congregatio die 7 maii 1808 responsum dedit: - Affirmative in omnibus -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - *in Firmana Nullitatis Emphyteusis die 24 Augusti 1816*.

48. Qua de re inito contractu emphyteutico cum Beneplacito Apostolico ad tertiam generationem, si filii Emphyteutae emphyteusim alienaverint atque heredes emptoris ipsi emphyteusi valedixerint ac bona in Ecclesiam ac manus Beneficiarii redierint, hic nulliter cum alio, affixis Edictis, novam iniit emphyteusim absque novo Beneplacito Apostolico, ita ut locus sit rescissioni contractus et restitutioni fructuum a die motae litis favore novi Beneficiarii *in Anconitana Nullitatis contractus die 27 Maii 1820 et die 20 Ianuarii 1821*.

49. Enimvero Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium negotiis et consultationibus proposita anno 1713 commisit Episcopo Anconitano, ut, si Ecclesiae probaretur utilitas, Alexandro Bonaventurae Archiepiscopo Nazianzeno veniam tribueret concedendi in emphyteusim ad tertiam generationem bona simplicis Beneficii in Oppido *Siroli* existentis cuidam Ioanni Marinuccio. Hinc sequenti anno, auctorante Episcopo, solemnes conscriptae emphyteuticae tabulae fuere: sed anno 1723 Marinuccio e vivis erepto, eius filii iura omnia emphyteutica ac melioramenta cessarunt cuidam Petro Fiorvelluti, quo defuncto,

heredes emphyteusi valedixerunt, bonaque Rectori reddiderunt, solemnibus instrumentis celebrato anno 1751. Andreas Vichius praefati Beneficii Rector, Edictis affixis, emphyteusim deliberavit favore Antonii Matthaei Moscatelli pro annuo canone scutorum quadraginta quinque, ita tamen, ut onera imposita et imponenda a canone essent demenda. Novus Beneficii Rector Praesul Ioannes Soglia ab anno 1808 contra huiusce contractus soliditatem instituit actionem, cum Beneplacitum Apostolicum non intercessisset, quin dici posset continuatio emphyteusis stipulatae ab Archiepiscopo Nazianzeno anno 1714. Nam diversitas pactorum diversum innuit fuisse contractum. Nihil quippe cavet Vichius de melioramentis, quae ex Rescripto Sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium et exequutoriali Decreto Episcopi Anconitani solo cedere debebant: praeterea canon conventus a Vichio initus non fuit immunis ab omni onere contra conditionem appositam a praefata Sacra Congregatione; nec conditionem Vichius in priori contractu appositam indixit, ut scilicet quibusque viginti quinque annis arbores describerentur in fundis positae, ac sollemnis de iis conficeretur scriptura, quin obsesset, quod anno 1714 canon esset in scutis 26 10, anno vero 1751 in scutis 45. Etenim fundi ab initio steriles iam inde meliorati maiorem suadebant canonem. Idecirco constare de nullitate et locum esse sustinuit rescissioni contractus, nec non restitutioni fructuum non a die motae litis, sed a die, qua celebratus fuit contractus. His itaque perpensis, propositis dubiis: - An constet de nullitate contractus emphyteusis, ita ut sit locus rescissioni in casu? *Et quatenus affirmative*. II. An et in qua summa sint restituendi fructus in casu? -, Sacra Congregatio die 27 maii 1820 respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, Affirmative a die motae litis pro summa liquidanda -. Novae audientiae beneficium impetravit Emphyteuta, ac enixe contendit, opus non fuisse novo Beneplacito anno 1751, quod iam intercesserat anno 1714, cum ageretur de bonis alienari seu locari solitis, quin nullitas contractus induci posset ex conventionem solvendi omnia onera et vectigalia ex annuo canone, quod pactum ad substan-

tiam emphyteusis non pertinet, iuxta Fulg. tit. de var. cod. n. 37, ac proinde novum Beneplacitum non requirebatur. Insuper canonem licet gravatum oneribus utilem esse probare studuit. Repropositis vero dubiis sub formula: - I. An sit standum, vel recedendum a decisis in primo dubio in casu etc. II. An sit standum, vel recedendum a decisis in secundo dubio in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum et secundum, in decisis - in *Anconitana Nullitatis contractus die 20 Ianuarii 1821*.

50. Itaque post obtentum et executioni mandatum Apostolicum Beneplacitum nulliter in concessionis instrumento addicitur pactum, quo, si a Sede Apostolica imponerentur in futurum aliquae collectae, Emphyteuta eiusque Successores ad tertiam generationem solvere tenerentur medietatem pro qualibet parte, dum iuxta praefatum Beneplacitum Apostolicum iidem canonem conventum praestare debent liberum ob omni onere, adeoque locus est reductioni eiusdem pacti ad formam Beneplaciti Apostolici pro investitura obtenti, nec non locus est restitutioni male perceptorum a die captae possessionis per actuale Rectorem Beneficii, salva tamen quaestione super retentione ratae commodi, prout et quatenus de iure in *Firmana Emphyteusis die 17 Decembris 1859*.

51. Siquidem Sacerdos Ioannes Picarelli anno 1709 petiit a Sacra Congregatione facultatem concedendi in emphyteusim Antonio Feliciani bona Beneficii, quae locari solebant scutatis tribus ab onere viginti quatuor Misarum et quolibet alio liberis et immunibus pro annua responsione scutorum quinque - franchi di pesi -; et reapse Sacra Congregatio die 3 augusti praedicti anni 1709 facultatem tribuit ineundae emphyteusis ad tertiam generationem - pro annua supradicta responsione, et cum pactis et conditionibus supra expressis -. Subinde prodiit consentaneum executorialia Decretum Ordinarii: sed quoniam nullibi de oneribus in futurum imponendis expressa mentio facta fuerat, Beneficiarius in publico instrumento concessionis arbitratus est, se posse adicere pactum, ut - si a Sede Apostolica imponerentur in futurum aliquae collectae, tam idem Antonius et eius heredes et successores usque ad tertiam

generationem, quam etiam dictus Ioannes Picarellus teneatur solvere medietatem, pro qualibet parte -. Nihil unquam a Beneficiariis et Emphyteutis de huiusmodi pacto eiusque observantia probatum fuit usque ad annum 1848. Verum eo anno modernus Beneficiarius Sacerdos Franciscus Tiraterra contra novissimum Emphyteutam Bernardum Feliciani, qui in solutione canonis per quadriennium cessaverat, caducitatis iudicium instituit coram Firmana Archiepiscopali Curia. Tunc primum reus conventus obiecit exceptionem compensationis, ob nova vectigalia a se integre persoluta, quorum tamen nonnisi dimidium iuxta pactum in instrumento adiectum solvere debuisset. Iudex exceptionem admisit, reiecitque instantiam Actoris sententia diei 22 augusti 1848. Re ad Sacram Congregationem delata, Beneficiarius Tiraterra sustinuit, nullum atque irritum fuisse ac esse praedictum pactum post obtentum Beneplacitum Apostolicum ac Decretum executorialia Ordinarii in concessionis instrumento adiectum, cum nemini id liceret, atque illa evidens Ecclesiae utilitas ab Antistite perspecta et comprobata defecisset, quin obesset discrimen illud excogitatum inter onera eo temporis existentia et in posterum imponenda. Nulla enim distinctio expiscanda erat in illis verbis - con accollarsi tutti i pesi -, nec non aliis - franchi di pesi -. Idcirco Emphyteuta male percepta restituere tenebatur, cum praesertim accederet mala fides: is enim anno 1838, vacante Beneficio, integra solverat scutata quinque Firmano Spoliorum Collectori, integra solverat insequenti anno 1839, integra solverat pro canone annorum 1841 et 1842 in vim rei iudicatae, qua ad ea solvenda damnabatur. Nec Emphyteutam ab integro canone persolvendo excusari posse contendit ob eiusdem canonis gravitatem, quia eius filius nomine Alcaeus proposuerat Beneficiario novam investituram, oblato canone scutorum sexdecim, dum patri vita suppetere, eoque defuncto, septemdecim ab omni prorsus onere liberorum. Cum vero Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium rescripsisset: - Non expedire -, ipse Alcaeus, sciente certe patre, obtulerat scutata 450 uti pretium emptionis directi dominii seu affranchationis canonis; sed preces iterum ab eadem



Sacra Congregatione fuerunt reiectae. His itaque perpensis, propositis dubiis: - I. An constet de nullitate pacti super solutione canonis in casu etc. *Et quatenus affirmative.* II. An sit locus reductioni eiusdem pacti ad formam Beneplaciti Apostolici pro investitura obtenti et restitutioni male perceptorum in causam ratae commodi aliorumque in casu? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, *Affirmative.* Ad secundum, *Affirmative*; et esse locum restitutioni male perceptorum a die captae possessionis per actualem Rectorem, salva quaestione super retentione ratae commodi, prout et quatenus de iure - *in Firmana Emphyteusis die 17 Decembris 1859.*

52. Nam ecclesiastica emphyteusis vires omnino suas suamque formam ab Apostolicae Sedis Beneplacito acquirit, ad tradita per Card. De Luca de emphyt. disc. 40 n. 8, Rot. decis. 59 n. 4 coram Malvasia, adeo ut si quid Partes inter se statuerint adversus Beneplacitum Apostolicum et Iudicis delegati Decretum, id nihil prorsus fieri debeat, Soccin. consil. 121 n. 18, Alex. cons. 85 n. 34, Rot. in Romana seu Narnien. *Emphyteusis 23 iunii 1780 in Reatina Emphyteusis die 19 Maii 1832 §. Hisce.*

53. Idcirco toties contractus et pacta fieri nulla ob non servatas omnes aut aliquas solemnitates, quoties Beneplacitum Apostolicum vel eius forma in substantialibus non impleatur ad unguem, praesertim si agatur de alienatione utili, non necessaria, tradit Card. Petra ad Constit. Apostol. tom. 5 pag. 471 n. 56 ad 58 *in Firmana Emphyteusis die 17 Decembris 1859 §. Rationum.*

54. Idcirco quum Beneplacitum Apostolicum ea fuerit lege concessum, ut Emphyteuta annum solveret canonem praecipuum ac liberum, supportatis per ipsum omnibus oneribus realibus et personalibus, idque etiam Decretum executoriale mandaverit, Sacra Congregatio declaravit, praedictam Emphyteutam solvere debere etiam quartam decimalem, qua Beneficium gravabatur, nec non solutiones factas successori in Beneficio a die motae litis restituere, etiamsi inter Emphyteutam et Antecessorem in publicis instrumenti tabulis statutum fuisset, quartam decimalem esse solvendam a Rectore Beneficii *in Reatina Emphyteusis die 19 Maii 1832.*

55. Enimvero Praesul Calistus Marini Rector simplicis Beneficii sub titulo S. Laurentii in Oppido *Colle piccolo* anno 1796 petiit ab Sacra Congregatione, ut sibi liceret omnia Beneficii bona in emphyteusim ad tertiam tantummodo lineam masculinam tradere Georgio Silvestri, qui, praevia Edictorum affixione, annum scutorum 35 canonem ab omni prorsus onere immunem obtulerat. Antistes Reatinus utilem censuit emphyteusim: nam - facto calculo annui redditus huius Beneficii per decennium, nunquam excessit scutata triginta duo ab oneribus libera -. Quare die 26 iunii 1796 propitium prodiit Sacrae Congregationis Rescriptum, salvo tamen iure vigesimae et sextae, per Bullas. Quum autem nulla fortasse vigesimae et sextae oblatio adfuisset, constabat, die 1 octobris eiusdem anni Apostolicas Literas expeditas, quibus Reatino Antistiti commissa fuit facultas - concedendi omnia et singula bona praefata eidem Georgio in emphyteusim ad tertiam generationem masculinam tantum pro dicto annuo canone -, atque ea quidem expressa lege, - ut census annuus scutorum 35 solvatur praecipuus ac liber, supportatis omnibus oneribus realibus et personalibus per Emphyteutam -. Executoriale Ordinarii Decretum conditionem pariter iteravit, - ut annuus census solvatur liber per Emphyteutam omnibus oneribus tam realibus, quam personalibus -. At in publicis instrumenti tabulis inter Partes exaratis, quamvis Georgius Silvestri §. 3 omnino sponderit solvere quotannis annum canonem scutorum 35 liberum, supportatis per ipsum omnibus oneribus tam realibus, quam personalibus, nihilominus in §. 11 statutum legebatur, quartam decimalem, qua favore mensae Episcopalis praedictum Beneficium gravabatur, ab ipso Beneficiato esse quotannis solvendam. Pluribus ab illinc annis ita se res habuerat: sed e vivis iamdudum erepto praefato Marini, modernus Beneficii Rector Franciscus Velletri postulavit, ut nullum declararetur pactum in §. 11 statutum, nec non idem pro solutionibus ad lites vitandas cum Mensa Episcopali factis reintegraretur. Nam pactum illud contra expressum Pontificis mandatum initum nullius roboris censi debebat, cum decimarum onus esset reale et in ipsum quoque Emphyteutam refunderetur, qui in-

tegros percipiebat fructus. Georgius contra contendit, servandum esse huiusmodi pactum inter Partes stipulatum, cum ante emphyteusim vix scuta viginti Beneficii bona reddebant; adeoque se cogi non posse ad praefatam decimam Episcopali Mensae solvendam, quia res erat de canone admodum gravi et quodammodo oneroso. Proposito vero dubio: - An et quo tempore teneatur Emphyteuta quartam decimalem solvere favore Mensae Episcopalis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative a die motae litis - *in Reatina Emphyteusis die 19 Maii 1832.*

56. Quum autem Abbatia non esse exempta videatur a iurisdictione Episcopi, ad eundem, non vero ad Abbatem Commendatarium spectat facultas recognoscendi conditiones in instrumento emphyteusis appositae *in Novarien. die 20 Decembris 1704 lib. 54 Decretorum.*

57. Siquidem - petita per R. P. D. Thomam Vidonum Abbatem Commendatarium S. Silvani Oppidi Romaniani facultate concedendi in emphyteusim ad tertiam generationem quoddam praedium praedictae Abbatiae pro annuo canone scutorum 106 sub diversis pactis capitulis et conditionibus, et praesertim quod emphyteutae Ecclesiam reparare tegere ac in statu decenti pro Missae celebratione redigere teneantur, ad quem effectum idem Abbas dominus directus arbores pro laquearium contignatione necessarias destinare debeat, quodque de ipsius Abbatis assensu Emphyteutae pro bonorum reparatione ac melioratione ea dictarum arborum quantitate, quae sufficiens sit, uti valeant, et ulterius quod Investitis eorumque Successoribus similis Abbatis assensu eam nemorum partem ad culturam reducere liceat, quae ipsis videbitur, ut in sexto nono et undecimo investiturae capitulis conventum legitur, Sacra Congregatio sub die 29 maii 1703 mandavit affigi prius Edicta, istisque affixis et recepta informatione Rm̃i Episcopi Novariensis affirmantis, concessionem in evidentem Ecclesiae utilitatem fore cessuram, sibi tamen competere facultatem recognoscendi et approbandi incisionem arborum faciendam, sicuti etiam reparationem Ecclesiae et reductionem nemorum ad culturam, ut in dictis

tribus capitulis continetur, eadem Sacra Congregatio postea sub die 6 octobris subsequentis rescripsit: « Pro facultate, et quoad contenta in cap. 6 9 et 11 spectare ad Episcopum ». Quia vero R. P. D. Vidonus praetendit, eandem Abbatiam ab Ordinarii iurisdictione exemptam omnino esse, idque alias per Sacram Rotam fuisse decisum, ideo sub die prima decembris eiusdem anni 1703 independenter ab ipso Episcopo eandem facultatem sibi concedi rogavit, rescriptumque fuit, ut citaretur pars. Monito itaque nunc dicto Rm̃o Episcopo in praefata sua informatione asserente, dictam Abbatiam esse ordinariae iurisdictioni subiectam, non autem exemptam, ab EE. VV. statuendum superest: - An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 6 octobris 1703 quoad contenta in cap. 6 9 et 11 investiturae in casu, de quo agitur? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - In decisis iuxta mentem, quae est, ut reformetur sextum caput, prout in annotatione facta in instrumento - *in Novarien. die 20 Decembris 1704 lib. 54 Decretorum.*

58. At nec locatio ad viginti novem annos absque Edictorum affixione expleta nec concessio emphyteutica ab ipso Pontifice ad tertiam generationem facta, cum vitio subreptionis laboret, sustinentur, sed mandatur, ut affigantur Edicta *in Nullius S. Sophiae seu Beneventana die 10 Iunii et die 12 Augusti 1741.*

59. Iamvero s. m. Benedictus XIII anno 1705, quo Beneventanam Ecclesiam moderabatur et in commendam obtinebat Abbatiam Monasterii S. Sophiae, feudum rusticum vulgo nuncupatum *Covante*, quod inter cetera bona ad eandem Abbatiam pertinebat, praevio Apostolico Beneplacito affixisque consuetis Edictis, Carolo Spinelli inde Principi S. Georgii ad viginti novem annos a die 1 octobris 1708 inchoandos pro annua pensione ducatorum 500 in emphyteusim concessit, pluribus adiectis conditionibus et pactis. Elapso ferme termino dictorum viginti novem annorum, Eñus Card. Coscia, cui memorata Abbatia fuerat commendata, die 20 Ianuarii 1737 Ianuario et Dominico fratribus de Petrone idem feudum *Covante* sub reservatione Apostolici Beneplaciti ad viginti novem annos a die 1 septembris dicti anni 1737 inchoan-



dos pro annuo canone ducatorum 900 in emphyteusim tradidit, iisdem adiectis conditionibus et pactis, quae anno 1705 fuerant appositae. Contra vero dictus Princeps S. Georgii mense iulii eiusdem anni 1737 a s. m. Clemente XII obtinuit chirographum, quo Summus Pontifex eidem Principi ad tertiam generationem masculinam memoratum feudum in emphyteusim concessit sub annuo canone ducatorum 600, nec non adiectis, praeter pacta in priori concessione ad 29 annos apposita, aliis conditionibus. At emphyteutica haec concessio subinde in Signatura Gratiae coram Summo Pontifice die 28 februarii 1741 fuit ab E<sup>m</sup>o Abbate Commendatario impugnata, quia nedum ea haud utilis erat, sed imo grave irrogabat detrimentum, et reticita fuerat locatio ab eodem pro maiori canone ducatorum 900 fratribus de Petrone praecedenter facta, nec non reticatum notabile illud pactum non renovandi, sub quo priorem concessionem obtinuerat Princeps S. Georgii, atque quia idem Princeps instrumentum postea in eius adimplementum stipulari neglexerat, nullumque ferme ex pactis in Pontificio Brevi adiectis servaverat. Qua de re Summus Pontifex Causam, - praevia, quatenus opus sit, oris apositione, ad hunc Sacrum Consessum prout de iure - remisit. Propositis hinc dubiis: - I. An servanda sit concessio in emphyteusim reportata per Principem S. Georgii de anno 1737 a s. m. Clemente XII bonorum seu feudi Locumbantis vulgo *Covante*, de quibus agitur, spectantium ad Abbatiam S. Sophiae? *Et quatenus negative*. II. An sustineatur locatio eorundem bonorum facta per E<sup>m</sup>um Cardinalem Commendatarium eiusdem Abbatiae favore fratrum de Petrone in casu etc. -, Sacra Congregatio die 10 iunii 1741 respondit: - Ad primum, Negative. Ad secundum, affigantur Edicta -. Repropositis dein dubiis sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - in *Nullius S. Sophiae seu Beneventana die 12 Augusti 1741*.

60. Imo contractus emphyteusis dudum etiam initus sub reservatione Beneplaciti Apostolici sic imperfectus censetur, ut Sacra Congregatio, imperata Edictorum affixione, declaraverit, Beneplacitum Apostolicum ei

concedendum esse, qui intra terminum in Edictis statutum maiorem obtulit summam, ad tertiam tamen generationem masculinam tantum, etiamsi qui primum iniit contractum emphyteusis supra quaecumque veriore summam obtulerit dimidium scutum, declarans etiam, se velle praeferrī cuilibet Oblatori pro quacumque maiori quantitate, quae intra terminum Edictorum offerretur in *Florentina Emphyteusis die 5 Martii 1735*.

61. Siquidem Antonius Maria Bellucci Parochus Ecclesiae S. Petri de Saevio, reservato Beneplacito Apostolico, duo praedia et nonnulla alia bona ad eius Ecclesiam spectantia valoris scutorum 1860 annuique redditus scutorum sexaginta monetae Romanae concessit in emphyteusim perpetuam Baiulivo Thomae Caietano Mediceo, durante eius linea masculina tantum, sub annuo scutorum sexaginta monetae Florentinae, adiectoque inter cetera pacto, ut in eventum devolutionis omnia etiam melioramenta in ius et potestatem Ecclesiae, nulla restituta pecunia, transferri deberent. Postulante mox Parocho Beneplacitum Apostolicum, Sacra Congregatio primum censuit, Oratoris petitioni annuendum; deinde vero die 6 februarii 1734 mandavit, affigi Edicta, quibus affixis, comparuit dumtaxat Franciscus Ceccherinus, qui pro persona nominanda obtulit canonem scutorum 67 monetae Florentinae. Verum quia memoratus Baiulivus pro eadem summa petiit praeferrī, Sacra Congregatio die 24 iulii 1734 in Partium certamine decrevit, ut, praevia Edictorum affixione, Causa describeretur in folio. Edictis itaque affixis, prior comparuit dictus Franciscus Ceccherinus, qui sub una eadem die primum obtulit scuta 74, et mox scuta 76. E converso Baiulivus non solum summam scutorum 67, sed etiam supra quaecumque veriore summam eoque oblatam auxit dimidium scutum monetae Florentinae, declarans, se velle praeferrī cuilibet Oblatori pro quacumque maiori quantitate, quae intra terminum Edictorum offerretur. Oblatio haec vero, veluti nimis vaga et generalis seponenda esse videbatur e conspectu novissimae oblationis a Ceccherino in certa summa scutorum septuaginta sex luculenter expressa, quin obsessus contractus dudum initus inter Baiulivum et Parochum sub reserva-

tione Beneplaciti Apostolici, cum is non absolutus, sed adhuc imperfectus censeri deberet. Proposito hinc dubio: - An et cui sit concedendum Beneplacitum Apostolicum et pro qua summa in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Concedendum esse Francisco Ceccherino pro summa scutorum septuaginta sex ad tertiam generationem masculinam tantum; et amplius - in *Florentina Emphyteusis die 5 Martii 1735.*

62. Ideirco multo minus sustinetur concessio emphyteusis et Beneplacitum Apostolicum cum probetur, antequam illud obtentum fuerit, aliam maiorem oblationem factam fuisse, et post expeditionem eiusdem citationem transmissam fuisse, ne possessio bonorum caperetur in *Neapolitana seu Comen. die 15 Ianuarii 1724.*

63. Iamvero Monasterium Monialium Consolationis Civitatis Cavensis die 23 maii 1722, praevia licentia Episcopi Cavensis una cum reservatione Apostolici Beneplaciti, concessit in emphyteusim Caietano de Leto pro annuo canone ducatorum 73 quaedam membra domorum, quae locata erant pro consimili summa ducatorum 73, conventa simul renovatione emphyteusis de 29 in 29 annos cum solutione laudemii, ac etiam conventa exbursatione ducatorum 425 pro unica vice favore eiusdem Monasterii. Paulo post Ioannes Iacobus Cantisani suam fecit Monasterio oblationem, quae, praevio Decreto Episcopi Cavensis, Monialibus notificata fuit die 30. eiusdem mensis maii, quaeque praeseferebat pro annuo canone summam ducatorum 73 et unica vice aliam summam ducatorum 600, quae subinde aucta fuit ad ducata 1000. At interposita ab hoc Decreto per Caietanum de Leto appellatione ad Nuntiaturam Neapolitanam, haec die 1 iunii eiusdem anni 1722 decrevit, ut acta a Curia Cavensi ad se transmitterentur, et die 9 eiusdem mensis iunii appositum est a Cantisano - nihil transeat - in actis Curiae Archiepiscopalis Neapolitanae, et aliud simile - nihil transeat die 10 iunii in actis Curiae Nuntiaturae dictae Civitatis. Quo tempore praeciso Caietanus de Leto Sacrae Congregationi supplicavit pro approbatione contractus ignorabatur, sed Archiepiscopus Neapolitanus pro informatione et voto suam dedit ad Sacram Congregationem epistolam die 4

augusti 1722. Quo tempore pariter praecise Cantisani recursum habuerit ad Sacram Congregationem Episcoporum et Regularium ignorabatur, sed Episcopus Cavensis pro informatione requisitus responsum dedit die 11 augusti 1722. Sacra Congregatio autem die 19 septembris 1722, perpensa Caietani instantia, rescripsit: - Pro gratia -; et ex peditio Literarum Apostolicarum cum clausula - si in evidentem - facta est 9 octobris 1722, eademque fuerunt executioni mandatae a Vicario Neapolitano, ad quem fuerunt directae die 11 decembris 1722; factaque a Procuratore Cantisani in Urbe consueta citatione coram Auditore Sanctissimi die 18 decembris 1722 pro impedienda suo competitori possessione bonorum, eadem hoc minime obstante capta supponebatur die 4 ianuarii 1723. Ab exposita facti serie Cantisani arguit, concessionem in emphyteusim factam favore Caietani et expeditionem Apostolici Beneplaciti non sustineri, cum haec omnia sequuta essent, absque eo quod Sacrae Congregationi sua maior oblatio fuerit exposita, licet haec esset bene nota Caietano: item executionem Beneplaciti non sustineri, cum in Beneplacito adesset clausula - vocatis ad id, qui fuerint vocandi -, et ipse vocatus non fuerit, qui, si vocatus fuisset, sua iura deduxisset, suamque maiorem oblationem ab Episcopo Cavensi approbatam allegasset una cum pendentia litis in Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium. Excepit e contra Caietanus, de his omnibus nullam esse habendam rationem, cum sua oblatio iusta esset et utilis Monasterio, nec Ecclesiae, utpote cultrix et mater iustitiae, deferre debeat alteri, licet maiori oblationi, utpote factae ad aemulationem, quae specialiter desumebatur, tum ex augmento a summa ducatorum 600 ad summam ducatorum 1000, tum ex iudicio a se introducto in principio anni 1722 in Consilio Neapolitano super redditione rationis cuiusdam Societatis explenda a dicto Cantisano.

64. His utrinque perpensis, proposito dubio: - I. An concessio in emphyteusim facta favore Caietani et Beneplacitum Apostolicum eiusque executio sustineatur, seu potius recipienda sit oblatio Ioannis Iacobi in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, Negative ad primam partem; et quo-



ad secundam, affigantur Edicta - *in Neapolitana seu Caven. die 15 Ianuarii 1724.*

65. Hinc haud constat de legitimo contractu emphyteusis ad effectum stipulandi instrumentum, nec locus est concessioni Beneplaciti Apostolici pro ineunda emphyteusi ad formam conventionis, qua promissio facta est stipulandi emphyteusim, vix obtineri posset facultas Apostolica, iam a Sacra Congregatione denegata, cum nec programmata ad alliciendos Oblatores promulgata fuerint *in Romana Emphyteusis die 2 Maii 1818.*

66. Siquidem Capitulum insignis Collegiatae Ecclesiae S. Mariae in via lata, intercedente Beneplacito Apostolico, anno 1801 comiti Gaspari de Carpineo latifundium *l' Inviolatella* locavit ad novennium pro annua reponsione scutorum 460. Ad exitum propere affictu, data sunt programmata in fine anni 1809 ad novos audiendos Oblatores, quin ullus reconductionem postulaverit. Tunc actum est cum ipso comite de Carpineo, qui idem latifundium in emphyteusim inhiabat. Sed iam eo tempore militaris vis ac supremas Potestatis iura invaserat, atque Demanii nomine Ecclesiarum bona occupaverat, hinc secreto egit Capitulum (prout sinebat illorum temporum acerbitas) cum Delegato Apostolico, ut venia concederetur ineundi contractus, qui neque ad novennium sine Pontificio Indulto stipulari poterat. Obtenta die 13 februarii 1810 venia ad stipulandum contractum cum reservatione Beneplaciti Apostolici suis loco et tempore, solemne stipulatum est instrumentum relocationis ad novennium favore comitis de Carpineo die 30 sequentis martii, diminuta pensione ad annua scuta tercentum libera ab omni onere et datio, quaeque annuam summam scutorum 59 60 constituebant, ita ut pensio scutorum 460 praecedentis novennii in nova locatione cohibita est ad scuta 359 60. Additum etiam est pactum faciendae disdictae biennio ante expirationem locationis, alias renovatus censeretur affictus. Eadem ipsa die 30 martii 1810 illius Capituli Camerarius declarationem in scriptis emisit, qua post narrationem, quod emphyteusis ob defectum Beneplaciti Apostolici contrahi non potuerit, promissionem de stipulando emphyteusis contractu fecit, vix illud

obtineri potuisset. Res ita processit usque ad annum 1815, quo, restituto iam ecclesiastico regimine, Capitulum petiit sanationem contractus locationis ac Beneplacitum Apostolicum, haud vero facultatem stipulandi emphyteusim, cum praefatus Comes moras continuo neceret ad pensionem solvendam. Hinc Sacra Congregatio die 10 iulii 1815 rescripsit: - Pro gratia approbationis locationis iuxta petita arbitrio Eñi Diaconi, exclusa emphyteusi et dempto pacto renovationis affictus ad aliud novennium, si non fuerit iudicialiter intimata disdicta per biennium ante expirationem currentis novennii -. At Comes de Carpineo instituit, ut emphyteusis iniretur, attentata memorata Camerarii declaratione et Capituli utilitate. Capitulum contra contendit, ex promissione Camerarii nullam oriri obligationem ad contractum perficiendum, ut tradit Rota in Colonien. Venditionis 12 iunii 1760 §. 2 coram Caprara, et illius perfectionem et implementum pendere ab explicita conditione obtinendae a Summo Pontifice facultatis. Sacra Congregatio vero emphyteusim exclusit, pro qua enim nunquam publicata fuerant programmata ad alliciendos Oblatores, qui meliorem Ecclesiae conditionem redderent. His itaque perpensis, propositis dubiis: - I. An constet de legitimo contractu emphyteusis, ita ut sit stipulandum instrumentum in casu? *Et quatenus negative.* II. An sit concedendum Beneplacitum Apostolicum pro ineunda emphyteusi ad formam conventionis in casu -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Negative in omnibus. Ad secundum, Negative - *in Romana Emphyteusis die 2 Maii 1818.*

67. Quum itaque Rector Beneficii contractum emphyteuticum ad quartam generationem sine Beneplacito Apostolico ac evidenti utilitate concesserit, sed eiusdem Successor instituerit, ut nullus ille declararetur, quin locus esset sanationi, Sacra Congregatio primum nullum dictum contractum edixit nec sanationem indulgere censuit, exinde vero rematurius perpensa sanationem indulsit, ita tamen, ut emphyteusis non duraret ultra tertiam generationem, ac solutis scutis centum ad effectum investiendi favore Beneficii, nec non aucto canone ultra summam oblatam arbitrio Episcopi *in Piscien. Emphyteusis die*

7 Iulii 1736 die 4 Maii 1737 et die 8 Februarii 1738.

68. Enimvero Ioannes Andreas Pellegrini Rector simplicis Beneficii sub invocatione S. Cataldi putavit, concessionem emphyteuticam cuiusdam praedii ad dictum Beneficium spectantis factam anno 1680 Ioanni Zucconi usque ad quartam generationem sustineri non posse, quia concessio praedicta facta fuerat sine consensu vel procurae mandato Ioannis de Guerrinis tunc illius Beneficii Rectoris, quia Beneplacito carebat Apostolico, et Praepositus Pisciensis ex facultate Leonis X eidem concessa auctorizandi huiusmodi contractus contractum emphyteuticum, de quo agebatur, auctorizare non poterat, cum annuus canon excederet summam quatuor florenorum auri de Camera, et quia concessio illa utilis minime fuerat, sed imo in Beneficii detrimentum cessit, dum canon annuum praedii fructum non aequabat. E converso Iacobus Angelus et alii de Zucconis praetenderunt, praefatam concessionem peractam fuisse cum debitis solemnitatibus, cum Praepositus Pisciensis facultatem a Leone X tributam haberet auctorizandi contractus emphyteuticos, quin eadem coerceri deberet intra summam quatuor florenorum auri de Camera; nec non evidenter Beneficio utilem existimari debere. Quod si forte nulla censeretur, postularunt eiusdem sanationem, quam tamen haud esse concedendam praefatus Beneficii Rector sustinuit, ex eo quod evidens Beneficii utilitas deficeret. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An constet de validitate contractus? *Et quatenus negative.* II. An sit locus sanationi in casu etc. —, Sacra Congregatio die 7 Iulii 1736 respondit: — Negative ad utrumque —. Statim adversus resolutionem hanc reclamarunt fratres de Zucconis, atque novas curarunt cumulare probationes et documenta, quibus controversam concessionem emphyteuticam possent validam et iustam demonstrare. Repropositis interim dubiis sub formula: — An et in quibus sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio die 4 Maii 1737 respondit: — Dilata, et scribatur Episcopo iuxta instructionem —; scilicet ut Episcopus dicto Ioanni Andreae significaret, Enos Patres etiam ob aliquam dubitationem, num antiquus contra-

ctus sustineretur, inclinare, ut proposita concordia a Rectore Beneficii admitteretur, vel saltem cum aliquo annui canonis aut summae persolvendae augmento, quod etiam Episcopus occasione resumendi tractatum curaret a Fratribus de Zucconis offerri. His adamussis impletis, Advocatus Pellegrini eiusdem Rectoris pater ob plures rationes, ac praesertim ob defectum Beneplaciti Apostolici, ac evidentis utilitatis, reiecit transactionem per fratres de Zucconis exhibitam, qui tamen eas elidere sategerunt. Repropositis hinc dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, in decisis. Ad secundum, praevio recessu a decisis, pro sanatione, ita tamen, ut emphyteusis non duret ultra tertiam generationem, ac solutis scutis centum ad effectum investiendi favore Beneficii, nec non aucto canone ultra summam oblatam, arbitrio Episcopi; et amplius — in Piscien. *Emphyteusis die 8 Februarii 1738.*

69. Hinc et post quinquaginta fere annos indulgetur sanatio emphyteusis sine Beneplacito Apostolico inita nec non absolutio ad cautelam, quum qui eam postulant nullam in contractu habuerint partem, ac de parvo agatur praedio, nec non tertia tantum super sit generatio, ut emphyteusis absolvatur in *Privernen. Emphyteusis die 16 Iunii 1787.*

70. Siquidem Rector parochialis Ecclesiae S. Benedicti Civitatis Priverni concessit anno 1729 fratribus Martellucci ad tertiam generationem masculinam pro annuo canone scutorum quatuor et quadrantium septem praediolum in vocabulo *Pendola* sub reservatione Beneplaciti Apostolici, quod nunquam impetravit. Qui ei ac primis Emphyteutis successerunt, bona fide ad annum 1784 in eodem contractu permanserunt, eiusque tandem noverunt vitium occasione novi aqueductus, quem Privernensis Communitas ex auctoritate Sacrae Congregationis Boni Regiminis ac supremo Pontificis oraculo construere debebat, cum frustulum dicti praedioli *Pendola* ad opus perficiendum requireretur. Episcopus hinc censuit, — quoad portionem terreni, quae retinenda superest a fratribus Martellucci, compellendos iuris remediis eos esse una cum Curato ad impe-trandum Beneplacitum Apostolicum —. Idcirco Sacra Congregatio die 11 septembris 1784



rescripsit: — Orator supplicet una cum fratribus Martellucci pro absolutione et sanatione praecedentis emphyteusis —. Supplicarunt itaque Martellucci et Parochus pro absolutione et sanatione emphyteusis anni 1729, qui nullam in contractu habuerunt partem, cum, qui stipulati fuerunt emphyteusim, iam decessissent. Idcirco cum Oratores in ea fuerint opinione, quod servata essent solemnia Cap. 1 de reb. eccles. non alien. in 6, ideoque ad cautelam potius consulendum videbatur Summo Pontifici pro absolutione; nam ob bonam fidem culpa vacabant. Quoad sanationem vero potius erat aequitas canonis; sed antiqua deficiente aestimatione eiusque reditus notitia, difficile admodum erat post quinquaginta fere annos de illa decernere. Praesumptio tamen erat, pro iustitia contractus, Fagnan. in Cap. *Naviganti* de var. n. 68, cum praesertim de parvo ageretur praedio, ac tertia tantum superesset generatio, ut emphyteusis absolveretur. His igitur perpensis, proposito dubio: — I. An sit consulendum Sanctissimo pro absolutione et sanatione in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad primum, consulendum Sanctissimo pro sanatione et absolutione ad cautelam — in *Privernen. Emphyteusis die 16 Iunii 1787.*

71. Quin imo, quum ob temporum acerbiterat prohiberetur accessus ad Summum Pontificem, Sacra Congregatio, attenta evidenti Beneficii utilitate, nedum declaravit, locum esse sanationi emphyteusis etiam perpetuae absque reservatione Beneplaciti Apostolici initae, stipulato novo instrumento, sed et consulendum esse Summo Pontifici pro absolutione a censuris, imposita aliqua salutari poenitentia, arbitrio Episcopi in *Vercellen. Emphyteusis et absolutionis die 6 Martii et die 3 Iulii 1819.*

72. Enimvero Coniuges Signoris Berzetti et Buronzo alique eiusdem familiae individui, qui iurepatronatus activo et passivo fruebantur Beneficii S. Martini in Ecclesia parochiali Oppidi *Casalbeltrame* Diaecesis *Vercellensis* erecti, in emphyteusim perpetuam eiusdem viginti quinque praedia pro annuis *Luigi effettivi di Francia semplici 24* fratribus Gauttieri loci *di Novara* publico exarato instrumento die 4 martii 1711 concesse-

runt, quin pro approbatione ipsius ad Apostolicam Sedem reservaretur recursus. Ex vi enim Regii Decreti die 25 aprilis 1810 editi, dicta praedia, e vivis erepto postremo possessore, libera favore ipsorum evaserant. Conscientiae tamen stimulis exagitati Patroni Sacram Congregationem adierunt, ut sanationis indulgentiam obtinerent. Hinc Sacra Congregatio Edictorum affixionem mandavit: his itaque affixis, Episcopus retulit, — oblationem fratrum Gauttieri in repetita Edictorum affixione nedum superatam non fuisse, sed nec alium apparuisse Oblatorem —; insuper — praedicta bona ob rusticae fabricae defectum, ob agrorum inter se distantiam, ob infelicem soli qualitatem, proprio Beneficiati aere haud posse utiliter coli, ac necessario esse locanda, quin spes effulgeat, locationem temporariam equiparari posse fratrum Gauttieri propositionibus —. Unde Episcopus censuit, utilem esse praefatam emphyteusim: nam Peritus ex officio constituit annum redditum in summa scutorum 90 circiter monetae Romanae; a Conductoribus ante annum 1792 nunquam superata fuit pensio librarum 220, postea nunquam ab ea equiparata extitit summa francorum 250. Fratres vero Gauttieri pro perpetua hac emphyteusi obtulerunt *Luigi 24 semplici*, unde summa scutorum 105 et obulorum 60 constituebatur; nec non omnia vectigalia imposita ac in posterum imponenda solvere sponderunt. Petierunt etiam dicti Patroni absolutionem a censuris, quae, attenta illorum temporum acerbitate, in quibus summo bonorum omnium moerore quivis ad Summum Pontificem prohibebatur accessus, concedenda videbatur. His interim perpensis, propositis dubiis: — I. An et quomodo sit locus sanationi contractus et Beneplacito Apostolico in casu? II. An et quomodo sit consulendum Sanctissimo pro absolutione in casu? —, Sacra Congregatio die 6 martii 1819 respondit: — Ad primum, dilata; et scribatur Episcopo iuxta mentem. Ad secundum, Affirmative, imposita aliqua salutari poenitentia, arbitrio Episcopi —. Mens autem fuit, ut Archiepiscopus curaret perpetuam emphyteusim reduci ad tertiam generationem tantum, et per Emphyteutam assumi omnia onera imposita et imponenda (quae ex annuo canone desumenda esse conventum

fuerat), facta etiam, si necessaria esset, antiqua canonis diminutione, et referret praeterea, utrum in peritia transmissa facta fuisset detractio onerum. Archiepiscopus respondit, constare onera omnia cuiuscumque generis vectigalium sive praesentia sive futura imposita fuisse dominis Emphyteutis, ita ut summa *Luigi 24* solvi in integrum directariis sive Beneficiatis deberet. Nam quae in articulo secundo Instrumenti statuebantur, respiciebant nonnullas anticipationes, quae ad temporum circumstantias, idest ad praesumptas possibiles Gubernii Gallici exactiones, tantummodo referebantur; ac in tertio articulo cavebatur, ne canonis diminutio ultra quartam partem, videlicet *Luigi 18*, unquam fieri posset. Retulit inde, Oratores ad contractum devenisse, quia cum dicti Gauttieri, qui totius fere Casalisbeltrami territorii dominium habebant, civili obtenta facultate aquaeductus construendi, a quibus plures e viginti quinque Beneficii terrulis intersecari necesse debebant, transitum per eas conditionibus Beneficiario iniquis contenderent, quin ob tempora Ecclesiae infensa easdem declinare posse Beneficiarius vel Patroni sperarent, lite iam constituta suspensisque conventi fctus solutionibus, ad emphyteusim perpetuam propositiones accedere illico debuerunt, tamquam ad unicum, quod supererat, medium curandae, imo promovendae Beneficii eiusque Possessorum pro tempore utilitatis. Hinc licet Gauttieri admittere vellent reductionem emphyteusis ad tres generationes, Beneficio et Beneficiariis id minime conveniret. Nam terrulae per aquaeductum intersecatae inferioris evaserant conditionis. Demum dixit, summam *Luigi 24*, habita etiam ratione onerum Emphyteutis impositorum, aequiparari posse duplo et amplius fructibus praecedentium locationum, ac proinde utilem evidentissime esse emphyteusim.

73. Reproposito hinc dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio responsum tulit:—Affirmative, stipulato novo instrumento, demptis articulis 2 et 3, et adiecto pacto, ut canon quotannis solvi debeat in *Luigi 24* liber et immunis ab omnibus oneribus impositis et imponendis, insertis in dicto instrumento mappa et descriptione confinium et cum solitis clausulis, et ad D. Secretarium

cum Sanctissimo, per Bullas—in *Vercellen. Emphyteusis die 3 Iulii 1819.*

74. Unde licet Summus Pontifex permiserit emphyteusim ad tertiam generationem cum lege, quod sub quovis praetextu, finita tertia generatione, renovari non posset, nihilominus Sacra Congregatio declaravit, neminem esse molestandum pro nova subinde investitura iam expirata in tertia generatione, quae fuerat expleta absque Beneplacito Apostolico, sed octuagenaria observantia roborata, concedendum vero non esse Beneplacitum Apostolicum pro approbatione perpetuae investiturae in *Faventina Emphyteusis die 18 Augusti 1787.*

75. Siquidem Balthassar Carnevali, tamquam Rector Beneficii erecti ad altare S. Antonii de Padua in parochiali Ecclesia S. Ioannis Baptistae Terrae Fusignani, concessit anno 1675 ad tertiam generationem masculinam et femininam Ioanni Albani pro annuo canone scutorum sex praedium nuncupatum *il Predazzo* tornaturarum sexdecim, quod prae sterilitate ac inundantibus vicini lacus aquis vix erat valoris scutorum centum, annuosque reddebat fructus trium scutorum aut quatuor. Concessionem probavit s. m. Clemens X sub lege, — ut, finita et quomodolibet deficiente tertia generatione huiusmodi, praedictum terrae petium cum suis membris iuribus et pertinentiis universis nec non melioramentis desuper pro tempore quomodolibet factis, ad dictum Altare seu Beneficium pleno iure atque omnino libere revertatur, illique cedat absque eo quod renovatio concessionis huiusmodi a quoquam sub quovis praetextu seu ex quacumque causa peti vel praetendi possit —. Extincta anno 1707 descendencia Ioannis Albani, investituram sine Beneplacito Apostolico renovavit Rector Bartholomaeus Randi favore Iosephi Rasponi pro annuo canone scutorum novem, eamque sub reservatione Beneplaciti Apostolici in perpetuum immutavit anno 1783 modernus Rector Ioannes Gariani favore Raphaelis et Obittii Rasponi, pro annuo canone scutorum quindecim. At poenitentia ductus nullam apud EE. PP. utramque investituram dixit, eiusque instantiae favit Episcopus. Nam data quidem fuit investitura anni 1675 Ioanni Albani ad tertiam generationem, illa vero an-



ni 1707 - Iosepho de Rasponibus eiusque filiis etc. usque ad ipsius tertiam generationem -. Una ergo ampliata fuit generatio; huiusmodi autem generationum ampliatio substantiam tangebatur contractus eiusque nullitatem inducebat, quin substineri posset ad utilem usque generationem nepotum primi acquirentis, reiecta inutili. Regula enim - utile per inutile non vitiatur - locum non habet in emphyteusi, cum substantiali pactorum immutatione renovata. Nec valide ergo in perpetuum concedi poterat emphyteusim. Contra Rasponii validam dixerunt investituram anni 1707, quia absque Beneplacito Apostolico dari possunt in emphyteusim bona, quae ab antiquo ita concedi consueverunt. Nec obesse contenderunt immutationem primae investiturae, cum favorem respiceret Beneficii: nam augmentum canonis a scutis sex ad novem, et assumptio communitativorum onerum contractus validitatem confirmavit. Hinc et amplissimae Clementis X prohibitioni renovandi primaevam investituram octogenariam opposuerunt observantiam, aliudque ex ea Apostolicum Beneplacitum praesumpserunt. Idcirco fructus restituere minime debebant, ex eo etiam quod bona possederunt fide dictum praedium, ac eos fere omnes ex propriis percepserunt melioramentis. Permissam etiam dixerunt Rasponii perpetuam bonorum Ecclesiae emphyteusim, iustoque canone expletam fuisse illam anni 1783, quum annua summa scutorum quindecim medietatem excederet eius, quod ob illorum melioramenta additum fuit antiquo praedii redditui.

76. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An constet de nullitate investiturae anni 1707, ita ut sint restituendi fructus ab eodem anno in casu etc. II. An sit concedendum Beneplacitum Apostolicum pro approbatione perpetuae investiturae in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, neminem esse molestandum pro investitura anni 1707 iam expirata in tertia generatione. Ad secundum, Negative; et amplius - in *Faventina Emphyteusis die 18 Augusti 1787*.

77. Qua de re attenta evidenti Beneficii utilitate, concedendum est Beneplacitum Apostolicum, licet, qui emphyteusim vitalitiam contraxit sub reservatione Beneplaciti Apo-

stolici, eiusdem poenitentia ductus ab ea resiliere contendat in *Anconitana Emphyteusis die 17 Augusti 1793*.

78. Iamvero Praesul Franciscus Gazzoli concessit anno 1787 Riccardo Riccardini in vitalitiam emphyteusim bona omnia Beneficii, quod sub titulo SS. Philippi et Iacobi in parochiali possidebat Ecclesia Siroli, pro annuo canone scutorum 160, comprehensa ecclesiastica pensione scutorum 30, qua Beneficium gravabatur, celebratione Missarum quatuor, ac oneribus realibus et personalibus, quae in se pariter Emphyteuta assumpsit, adiectis praesertim pactis, quod contractus simplex de triennio in triennium esset locatio, quousque sumptibus Rectoris Beneficii Apostolicum obtineretur Beneplacitum, quodque in casu non obtenti Beneplaciti solvere deberet Rector melioramentorum pretium pro eo dumtaxat, quod esset impensum. Non primum Gazzoli, quam anno 1792 pro reservato Beneplacito supplicavit. Affixis autem Edictis de Sacrae Congregationis mandato pro emphyteusi ad tertiam generationem masculinam, - firma interim remanente oblatione Riccardi -, Ioseph Papi annum obtulit canonem scutorum 120, omnibus in Rectorem depositis oneribus, et Antonius Tomasetti canonem obtulit scutorum 131, cum assumptione praesentium et futurorum onerum. Eius Anconitanus Episcopus neutram censuit admittendam oblationem, cum cederet prima in manifestam Rectoris perniciem, minus tuta esset secunda, ob defectum idonei Fideiussoris. Atque Riccardinus initae emphyteusis poenitentia ductus contendit, peti debuisse Beneplacitum in primo triennio, eo quod post illud expletum, Beneplacito non impetrato, conventa fuit locationis continuatio de triennio in triennium. Advertebatur vero, Beneplaciti reservationem indefinitam fuisse, et aestimationem melioramentorum respicere casum negati Beneplaciti. Proposito hinc dubio: - An sit concedendum Beneplacitum Apostolicum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative - in *Anconitana Emphyteusis die 17 Augusti 1793*.

79. Hinc valida renunciatur emphyteusis, quin locus sit eiusdem sanationi, quum ipsa per apocham privatam utrinque inita fuerit

sub reservatione Apostolici Beneplaciti, etiamsi ante expeditionem praedicti Beneplaciti Emphyteuta poenituerit, ex eo etiam quod laesionem enormissimam intercessisse praetenderet, nec non Sacra Congregatio novam Edictorum affixionem demandaverit *in Maceraten. Emphyteusis die 20 Septembris 1788.*

80. Siquidem qui ex Canonicis Collegiatae Ecclesiae divi Blasii Montis Milonis nuncupabantur *del Monte* facultatem ab Sacra Congregatione impetrarunt die 15 iulii 1780 concedendi latifundium *di Morla* - arbitrio Episcopi ad tertiam generationem masculinam tantum pro annuo canone scutorum 228 et cum mensuratione bonorum et insertione plantae ipsorum in instrumento emphyteusis -. Canonem illum pro persona nominanda supra ceteros obtulerat Franciscus Salustri. Nominato igitur Ioanne de Vita, ab eoque in socium assumpto Andrea Antonucci, omnia per privatam scripturam die 20 novembris eiusdem anni inita fuerunt emphyteusis pacta, ne ob Literarum Apostolicarum expeditionem destitueretur latifundium cultura, illudque conventum est, ut intra duos menses Emphyteutae propriis expensis Literas Apostolicas expedirent; sed iidem, capta latifundii possessione, diu Apostolicas Literas neglexerunt, quae tamen, urgentibus Canonicis, expeditae fuerunt die 19 decembris 1783 per errorem nomine Salustri. Hinc de Vita Sacram Congregationem adiit pro emendatione erroris, aliaque in singulos annos obtulit scuta duo, ut perpetuam emphyteusim obtineret; sed Sacra Congregatio die 22 maii 1784 rescripsit: - Quoad perpetuationem emphyteusis, lectum; in reliquis Episcopo pro informatione et voto, praevia nova Edictorum affixione -. Hoc monito Rescripto, instantiam secundis precibus ad emendationem erroris coercuit; rogavitque pro revocatione praecedentis Rescripti quoad novam Edictorum affixionem. Aliud igitur die 24 iulii eiusdem anni prodiit Rescriptum: - Episcopo pro informatione et voto, audito Capitulo, transmissa oblatione et denominatione in actis emissa de tempore habili, suspensa interim nova Edictorum affixione -. Priusquam novissima haec accipere posset mandata, exequutus fuit Episcopus praecedens Rescriptum, novisque sub die

29 iulii affixis Edictis, nullus in termino inventus est Oblator. Ex nova hinc Edictorum affixione resolutam affirmabant de Vita et Antonucci oblationem Salustri, rescissam emphyteusim per novam Edictorum affixionem, vel in omnem casum locum esse poenitentiae, ob nondum expeditum eorum nomine Beneplacitum Apostolicum. Quin imo nullam dixerunt emphyteusim ex defectu potestatis in Canonicis concedentibus, dum eam Sacra Congregatio remisit arbitrio Episcopi, maxime quia neque exequutus est Episcopus, quae in Apostolico Beneplacito praescripta fuerunt, non appositum in latifundium lapideum rei monumentum, non descripta eius confinia, non citata Milonensis Communitas, Canonicatum patrona. Insuper enormissimam renuntiarunt laesionem contractus, tum ex relatione Peritorum, qui annuos statuerunt latifundii fructus in summa scutorum 164, cum ex testimonio praecedentium et praesentium Colonorum, qui longe ab anno 1759 minores fuisse affirmabant, quin sanationi locus esse posset, cum iidem dissentirent. Contra favore Canonicorum advertebatur, privatam Socios subscripsisse apocham vigore oblationis factae a Sulustrio nomine de Vita, ac sub reservatione Beneplaciti Apostolici, iisdemque rationibus convenisse Canonicos stipulandae emphyteusis pacta. Haud ergo quaerendum videbatur de emphyteusi nondum stipulata, sed de obligatione eam stipulandi, quae ante Beneplacitum Apostolicum revocari potest ex parte Ecclesiae, non autem contrahentis cum ea. Nec certum est, resolvi priores oblationes per novam Edictorum affixionem: oblatus autem canon scutorum 228 nec in tertia parte excedebat scuta 164; adeoque aberat laesio enormissima, cum excessus non esset ultra dimidiam.

81. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An constet de nullitate emphyteusis in casu etc. *Et quatenus affirmative.* II. An sit consulendum Sanctissimo pro illius sanatione in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Negative; et Literas Apostolicas esse corrigendas, et amplius. Ad secundum, provisum in primo; et amplius - *in Maceraten. Emphyteusis die 20 Septembris 1788.*

82. Quum itaque Sacra Congregatio man-



daverit, stipulandum esse instrumentum emphyteusis favore maioris Oblatoris, salvo iure vigesimae et sextae, saltem implicite Beneplacitum pro ineunda emphyteusi secumfert, quin obesse videatur, quod Rescriptum expeditum non fuerit, cum expeditionis defectus non tollat gratiam, semper imo Rescriptum vigeat, quod indultum fuisset Beneplacitum, quin propterea necessitas urgeat expediendi Apostolicas Literas in Dataria, quia Sacrae Congregationes facultate pollent huiusmodi Beneplacitum concedendi, Card. De Luca in Relat. Roman. Cur. disc. 16 n. 22, neque eadem per Constitutionem Benedictinam *Gravissimum Ecclesiae* privatae fuerunt, uti advertit Begnudell. Biblioth. iur. can. veb. alienatio bonorum Ecclesiae in *Urbevetana Emphyteusis die 29 Maii 1824 §. Fratres*.

83. Constans imo est, Sacrae Congregationis praxis, ut non raro Beneplacitum concedat, quin expediantur Bullae, quae si expediti velit, Rescripto addit clausulam — per Bullas — in *Urbevetana Emphyteusis die 29 Maii 1824 §. Fratres*.

84. Ceterum cum constat de Ecclesiae utilitate, tunc concedi sanationem et suppleri posse defectui Apostolici Beneplaciti tradunt Thesaur. quaest. for. 37 n. 2 lib. 3, Card. De Luc. de alienat. disc. 1, Rota in Recent. decis. 350 n. 18 part. 5 in *Vercellen. Emphyteusis et absolutionis die 13 Februarii 1819 §. Ex*.

Item in *Nucerina Emphyteusis die 26 Martii 1836 §. Minus*.

85. Certum enim est, qualescumque huius generis contractus seu ecclesiasticorum bonorum alienationes, quae ex defectu Apostolici Beneplaciti vel alterius solemnitatis irritae existunt, revalidari consuevisse dumtaxat in casu, quo non solum ab initio, verum etiam tempore, quo dictorum contractuum seu alienationum revalidatio postulat, Beneficii vel Ecclesiae utilitas concurrat, non autem quando petita revalidatio non sit Ecclesiae profutura, iuxta laudabilem Sacrae Congregationis praxim, de qua testatur Eñus Petra tom. 1 ad Const. 1 S. Leonis Magni sect. 3 a n. 84 et sect. 4 n. 128 et 134, et ex Rescripto edito in Albanen. Beneplaciti 2 iunii 1698 in *Piscien. Em-*

*phyteusis die 2 Iunii 1736 §. Verumtamen*.

86. Quum autem quaestio orta fuerit, num utilis esset emphyteusis bonorum ad Beneficium S. Mariae di Taino spectantium, proposito dubio: — An Literae Apostolicae sint exequendae in casu? —, Sacra Congregatio die 8 augusti augusti 1818 responsum dedit: — Dilata ad primam post proximam —. Inde vero descripta quidem Causa fuit in folio, sed insoluta extitit, cum repropósito dubio sub eadem formula dictum fuerit: — Non proposita — in *Nucerina Emphyteusis die 19 Septembris 1818*.

87. Itaque licet Sacra Congregatio primum permiserit emphyteusim ad tertiam generationem masculinam, salvo iure vigesimae et sextae, sed inde constituto, quod utilis non foret emphyteusis, et prius recursus habitus esset ad Sacram Congregationem Episcoporum et Regularium, Sacra Congregatio mandavit, Rescriptum iam editum non esse exequendum, ac Rectorem Beneficii uti iure suo debere in praefata Congregatione Episcoporum et Regularium in *Firmana Emphyteusis die 21 Iulii 1792*.

88. Iamvero Beneficium simplex sub invocatione SS. Ioannis Baptistae Antonii et Mariae Magdalенаe, in parochiali Ecclesia S. Georgei Portus Firmi institutum, aequae ad Familias pertinebat Ferranti et Adami, quae alternative per concordiam nominabant Rectorem. Sacerdos Philippus Adami, qui illud possidebat, S. Congregationi Episcoporum et Regularium supplicavit pro facultate concedendi eius bona in emphyteusim perpetuam, iterumque ad tertiam generationem pro anno canone scutorum 100, sed reiectae fuerunt preces per iteratum Rescriptum: — Non expedire —. Hoc reticito Rescripto, eandem ab Sacra Congregatione Concilii imploravit facultatem, aucto ad scuta 120 canone, eiusque instantiae Firmanus favit Archiepiscopus. Retulit quippe, quod bona Beneficii, ducto calculo per decem annos, quibus fuerunt locata, redditus dederunt in nummis 68 per singulos annos; onera autem, quae Beneficio ipsi inhaerebant, nummos 26 85 3 quotannis reposcebant. Hinc Sacra Congregatio die 19 februarii 1791 rescripsit: — Pro facultate arbitrio et conscientiae Archiepiscopi ad

tertiam generationem masculinam Ioannis Baptistae Medoris (oblatoris) pro scutis 120, salvo iure vigesimae et sextae, per Bullas -. Huiusce vero Rescripti executionem retardarunt Hieronymus et Vincentius Adami, apposito in Dataria Apostolica - Nihil transeat -. Causa ad Sacram Congregationem remissa, validum affirmavit Rescriptum diei 19 februarii 1791, quin obessent Decreta Innocentii XII et Clementis XIII, quae prohibent recursum ad plures Congregationes circa idem negotium: de diversa enim coram Sacra Congregatione Concilii egisse dixit emphyteusi, ac in Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium, ob auctum praesertim in secunda oblatione canonem et cameralia onera suscepta. Nihili vero faciendum dissensum Hieronymi et Vincentii Adami, quum minores haberent iurispatronatus voces, validumque esset, quod maior Patronorum pars constituit, per Textum in Cap. *Quoniam* de iurepatronatus. Alias vitium ex evidenti utilitate Ecclesiae sanari poterat. Insanabilem contra Fratres Adami, quibus mutato consilio se adiunxit Patruus, nullitatem dixerunt Rescripti, eo quod de eadem in utraque Congregatione actum fuit emphyteusi ad tertiam generationem masculinam, modumque dumtaxat respiciebant diversae inter primam et secundam oblationem conditiones. Nec agebatur in themate de nominatione ad Beneficium, sed de alienatione bonorum, in qua ob singulorum interesse melior erat conditio prohibentis, Cap. *Quod omnes* de reg. iur. in 6. Assertam negarunt emphyteusis utilitatem sub fide Colonorum, qui de annuo testabantur bonorum redditu in scutis 232 04 3, atque ex instrumento locationis praediorum quinque e duodecim pro pensione scutorum 68. Accedebat inverisimilitudo, quod pro bonis annui redditus scutorum 68 duplo fere maior offerretur canon scutorum 120. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An Rescriptum editum die 19 februarii 1791 sit exequendum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative, et amplius; et Rector Beneficii utatur iure suo in Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium praeventa - in *Firmana Emphyteusi die 21 Iulii 1792*.

89. Unde praeter Apostolicum Beneplaci-

tum vel eiusdem sanationem etiam utilitas concurrere debet: scitum enim in iure est, solemnitates absque utilitate, et utilitatem absque solemnitatibus haud sufficere, ut validus dicatur contractus cum Ecclesia celebratus, ex Textu in Cap. 1 extrav. *Ambitiosae* de reb. eccles. non alienandis, Card. de Luca de alien. disc. 1 n. 7, Fulgin. de iur. emphyt. tit. de contract. emphyt. quaest. 22 n. 2, Zanch. de laes. part. 1 cap. 7 n. 74, Barbos. de iur. eccles. lib. 3 cap. 30 n. 11, Rot. in Ferrarien. Contractus 26 iunii 1788 §. coram Herzan in *Privernen. Emphyteusis die 16 Iunii 1787 §. Annuendum*.

Item in *Maceraten. die 14 Martii 1789 §. Agitur; in Tyburtina Emphyteusis die 29 Augusti 1789 §. Ubi; in Sorana Emphyteusis die 16 Augusti 1828 §. Necessitas; in Nucerna Emphyteusis die 26 Martii 1836 §. Reque*.

90. Idcirco Edictorum affixionis ac respectivae licitationis observantiam in Communitatatum piorum Locorum et Ecclesiarum contractus omnino requiri, praeter communem doctrinam, docet De Vecch. de bon. regim. tom. 2 n. 318, ubi refert Edictum Card. Imperialis 6 augusti 1729, ac novissima ad est Pii VII Constitutio *Post diuturnas* edita anno 1800 §. 7 in *Nucerna Emphyteusis die 26 Martii 1836 §. Urget*.

91. Alias enim nullus saltem in effectu renunciatur contractus, Rot. decis. 260 divers. part. 1, quia incumbit Rectori maiori Ecclesiae bono undequaque prospicere, Abb. in Cap. *Ad aures* de reb. eccles. non alienandis, Fulgin. de iur. emphyt. quaest. 9 n. 7 et quaest. 22 n. 13, etiamsi de emphyteusi agatur, iam solita concedi, cum nihil intentatum relinquendum sit, ut maior Ecclesiae utilitas exquiratur, Ripa in L. 1 de privileg. credit. n. 13 et 14, Fulgin. dict. quaest. 22 n. 25 et 26 in *Nucerna Emphyteusis die 26 Martii 1836 §. Urget*.

92. Quapropter resolutio a Sodalibus facta de stipulanda cum aliquo emphyteusi absque Edictorum affixione, si praesertim iidem poenituerint, haud sustinetur, unde Sacra Congregatio declaravit, locum esse affixioni Edictorum pro locatione ineunda ad viginti novem annos in *Lauretana Emphyteusis die 4 Februarii 1786*.



93. Siquidem moriens Bartholomaeus Cleri Mariam Bernardi Uxorem heredem instituit, et quoad duo praedia, quae sita erant in regione *la Bandidiola* substituit eidem Societatem Mortis Laureti cum onere tot Missarum, quot Ordinarius celebrandas decerneret. Maria secundo nupsit Francisco Angelelli, ac Sacram Congregationem precata est, ut ex tunc Episcopo liceret utrumque praedium Viro suo post eius obitum in emphyteusim concedere; sed Sacra Congregatio die 15 martii 1777 rescripsit: - Proponatur instantia, cum factus fuerit locus devolutioni favore Societatis Mortis -. Mortua anno 1784 Maria uxore, Franciscus Angelelli eamdem instauravit postulationem, exceptique responsum: - Supplicet Confraternitas Mortis -. Res ideo delata est ad Societatis conventum diei 23 ianuarii 1785, in quo cum Franciscus se soluturum obtulisset tum scuta 26 iure canonis domino directo, tum eleemosynas tot Missarum, quot Ordinarius arbitraretur, tum scuta 15 Societati, ab suffragiorum pluralitate resolutum fuit, porrigendas esse Sacrae Congregationi preces pro emphyteusis concessione favore Angelelli ineunda. Sed Vicarius Generalis aliique Sodales declaraverunt, eamdem resolutionem absque executione permansuram fore, nisi de praediorum meliorationibus, quas Franciscus iactaverat, antea constitisset, in eamque sententiam ipse quoque Franciscus concessisse dicebatur. Compertis tamen deteriorationibus magis, quam meliorationibus, suffragia Sodalium bis pro Edictorum affixione praevaluerunt. Novis interea precibus per Franciscum porrectis, decretum fuit: - Episcopo pro informatione et voto, ac videat et referat de annuo redditu et numero Missarum praefinendarum, praevia Edictorum affixione favore maioris et melioris Oblatoris ad novennium -. Episcopus plene plausit Edictorum affixioni, dum Angelelli contendebat, firmam manere debere absque Edictorum affixione resolutione diei 23 ianuarii 1785. Contra Sodales sustinuerunt, resolutionem illam locum habere non posse, cum constitisset de praediorum deterioratione; et, utcumque se res haberet, sibi licuisse poenitere, re adhuc infecta, dixerunt. Insuper necessariam esse propugnarunt Edictorum affixionem, ut de alienationis evidenti

utilitate constaret. His itaque perpensis, propositis dubiis: - I. An sustineatur resolutio capta sub die 23 ianuarii 1785 a Confraternitate Mortis Laureti de stipulanda emphyteusi cum Francisco Angelelli de duobus praediis in territorio eiusdem Civitatis positus in contrada *la Bandidiola* ad ipsam Confraternitatem spectantibus? *Et quatenus negative*. II. An sit locus affixioni Edictorum pro ineunda emphyteusi de iisdem praediis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Negative; et amplius. Ad secundum, Affirmative pro locatione ad viginti novem annos; et amplius - in *Laurentana Emphyteusis die 4 Februarii 1786*.

94. Unde Sacra Congregatio ut plurimum observat, ut ante Beneplaciti concessionem Edicta publicentur, eique ab Ordinario remittantur oblationes, Card. Petra ad Constit. 1 divi Leonis Magni sect. 3 n. 29 tom. 1, in Neapolitana Domus 13 ianuarii 1731, in Lauden. 5 maii et 2 iunii 1731, in Florentina Emphyteusis 5 maii 1735 in *Laurentana Emphyteusis die 21 Ianuarii 1786 §. Ad secundum*.

95. Nam si Ecclesiae expedit, nova praescribuntur Edicta ad novos accersendos Oblatores, ut bis et tertio factum fuisse constat a Sacra Congregatione in Firmana Emphyteusis die 19 decembris 1801 in *Perusina Emphyteusis die 25 Iunii 1803 §. Verum*.

96. Idque locum habet, etiamsi resoluta videtur emphyteusis per novam Edictorum affixionem, ut dixit Rota in Romana Affictus 30 aprilis 1787 in *Maceraten. Emphyteusis die 30 Augusti 1788 §. Inficiantur*.

97. Idcirco pacificum non est, quod per novam Edictorum affixionem priores resolvantur oblationes; contrarium enim censet Pacion. de locat. cap. 14 n. 28, favore praesertim Ecclesiae, Caesar de Grass. decis. 4 de reb. eccles. non alienandis in *Maceraten. Emphyteusis die 30 Augusti 1788 §. Pacificum*.

98. Ceterum primo Oblatori quaesitum ius esse videtur ex prima affixione Edictorum, in qua cum melior Oblator intra praefixum tempus fuerit, supra ceteros obtinere debet praelationem, nec nova Edicta praescribi, nec novae oblationes recipi possunt, ut tradit Rosa exequut. Lit. Apost. cap. 4 n. 327, Rot.

in Hieracen. alienationis bonorum 9 martii 1754 §. 6 coram Elephantutio in *Perusina Emphyteusis die 25 Iunii 1803 §. Cum.*

99. Hinc reiiciendus esse videtur, qui licitationem suam exhibuerit vel produxerit extra tempus in Edictis sive in programmate praefinitum, ex traditis per Mangil. de subhast. quaest. 24 n. 15, Posth. eod. tract. inspect. 35 n. 44, et Rota in Romana Afflictus 14 maii 1770 §. 8 coram Riccio in *Civitatibus Castellanae die 7 Septembris 1776 §. E contra.*

100. Oblatio enim alterius, utpote facta extra terminum Edictorum, non est attendenda, ut tradunt Perez in Cod. de fid. instrum. et Corradin. de iure praelat. quaest. 66 n. 2, Ros. de exequut. Litt. Apost. part. 1 cap. 2 n. 366 in *Perusina Emphyteusis die 10 Septembris 1803 §. Contendit.*

101. Qua de re Edicta videntur obligatoria, cum fuerit ad licitandum in eis expressus terminus dierum, quo elapso, bona in emphyteusim maiori Oblatori darentur, cuius est effectus; ut, elapso tempore praestituto, nullus alius, nisi invita lege publica, quae laesa fide, ad licitandum possit admitti, Posth. de subhast. inspect. 34 n. 46, Mangil. eod. tract. quaest. 11 n. 1 et 6, Rota in Auximana Deliberationis 25 iunii 1745 §. 8 coram Card. Millino; factaque distinctione inter promissionem obligatoriam et arbitriam in Edictis contentam apposite firmavit eadem Rota in Romana Afflictus 14 maii 1770 §. 8 coram Riccio in *Civitatibus Castellanae Emphyteusis die 7 Septembris 1776 §. E contra.*

102. Ea praesertim adstipulante ratione, quia propter promissionem in Edictis a Domino factam concedendi bona maiori Oblatori, elapso licitationis tempore, contractus dicitur perfectus, quamlibet reiiciens posteriorem oblationem, etiamsi nullum fuerit stipulatum concessionis instrumentum, quod ad illius dumtaxat probationem requiritur, teste Card. De Luca de Regul. disc. 81 n. 2, Salgad. laborint. cred. part. 2 cap. 2 n. 4, Posth. de subhast. inspect. 34 n. 47, Rot. in Imolen. Praelationis 5 februarii 1751 §. 5 coram Matthaeio, diciturque ius quaesitum illi, qui solus obtulit, vel in plurium concursu plus obtulit, Posth. dicta inspect. 34 a n. 33, et inspect. 35 a n. 19, Mangil. de subhast. quaest.

11 n. 2, Nigr. de subhast. cap. 7 §. 7 a n. 1, Navar. quaest. forens. 63 a n. 4 part. 1, adeo ut huiusmodi iure qui plus obtulit cogere possit Locatorem vel Venditorem ad sibi locandum seu vendendum, iuxta legem sive promissionem in Edictis expressam, a qua non est recedendum, Posth. dicta inspect. 34 a n. 4, et inspect. 35 n. 38, Mangil. de subhast. quaest. 33 n. 5, Rot. in Recent. decis. 376 n. 1 part. 4 tom. 1, et in Perusina Deliberationis 27 aprilis 1750 §. 2 coram Eñño Elephantutio in *Civitatibus Castellanae Emphyteusis die 7 Septembris 1776 §. Ea.*

103. Quin imo licet esset admittenda maior alterius oblatio, nihilominus cum alter prior et unicus fuerit Oblator suamque oblationem tempore habili penes acta produxerit, cumque ipse maiorem postea oblationem illius exaequaverit, ratio et aequitas nunquam patitur, eundem non esse in emphyteutica concessione praefendum contra ea, quae ad rem tradiderunt Card. De Luca de locat. et conduct. disc. 44 n. 4, Albit. de inconstant. in iudic. quaest. 43 n. 74, et Rot. in Pisauren. seu Anconitana Bonorum super praelatione 22 iunii 1742 §. 3 et 4 coram Vicecomite in *Civitatibus Castellanae Emphyteusis die 7 Septembris 1776 §. Ac.*

Item in *Perusina Emphyteusis die 10 Septembris 1803 §. Contendit.*

104. Indubium tamen est, quod emphyteusis concedenda est [maiori Oblatori, licet hic in secunda Edictorum affixione minorem obtulerit summam ac inde vigesimam post tredecim dies a schedularum aperatione, quin ullatenus obstet Edictum Congregationis Boni Regiminis in *Senogallien. Emphyteusis die 16 Iunii 1787.*

105. Iamvero veniam ab Sacra Congregatione impetravit Communitas Barbarae sub assueta clausula, — affixis edictis et transmissis oblationibus —, concedendi in emphyteusim ad tertiam generationem masculinam praedia nuncupata *S. Bartolo, della costa, via piana*, quae pius Sacerdos Franciscus Maria Mostarda sub eius administratione reliquit Ecclesiae Sanctae Mariae *dell' Olivo*. Maior omnibus fuit oblatio Christophori Cepetelli in annuis scutis 105. In ampliorem tamen Ecclesiae utilitatem denuo affigi mandavit Sacra Congregatio ad excitandos novos



Oblatores Edicta. Minorem in secunda litatione obtulit summam scutorum 95, vixque eius oblationem in uno scuto superavit Dominicus Ricci. Post tresdecim vero dies a schedularum aperitione vigesimam addidit, quae scutorum erat 480: sed ea non obstante, deliberatum fuit in publicis comitiis, — Dominicum Ricciem et alterum Dominicum nuncupatum Barucca eorumque filios praeferendos fore, nisi praelatio iure debeatur Ceppetellio Oblatori vigesimae. Riccius itaque censuit, Ceppetellii vigesimam veluti oblatam extra legitimum terminum, post lapsum scilicet ab apertis schedulis decendum, contra legem Sacrae Congregationis Boni Regiminis latam anno 1729 pro Communitatibus Status ecclesiastici; atque Ceppetellium non possidere bona, in alieno aere solvendo morosissimum esse, ac non aequè idoneos Fideiussores praestitisse. At Ceppetellius contendit, eadem esse privilegia Ecclesiae et Fisci, per Textum in Auth. *Hoc ius porrectum* Cod. de sacros. Eccles., Card. Tusc. concl. iur. verb. censualis n. 6 tom. 1, ideoque nedum saluum fuisse post expiratum Edictorum terminum ius vigesimae ex privilegio additionis in diem, ut dixit Sacra Congregatio in Urbevтана Emphyteusis die 6 maii 1786, sed ea insuper uti licuisse intra vicendum rerum fiscalium vigesimariis datum a s. m. Benedicto XIV in Constit. 65 eius Bullar. tom. 1. Normam vero sumi non debere dixit ab Edicto Boni Regiminis, quum solas respiceret Communitates, tamquam temporalis lex afficere non poterat Ecclesias, quarum ampliora sunt privilegia. Probavit, proprium et alterum eius Fideiussoris patrimonium insignem scutorum decem millium summam excedere. Demum nisi ei deberetur praelatio iure vigesimae, concedenda forsā esset ex prima oblatione scutorum 105, quae vigesimam ipsam superabat. Secunda namque Edictorum affixio demandata fuit ad excitandos maiores Oblatores, qui meliorem facerent conditionem; ideoque priorem oblationem in eius perniciem non solvebat, Pacion. de locat. et conduct. cap. 14 §. 4 n. 28, Caesar de Graspos decis. 4 de reb. eccles. non alienandis. Eius Episcopus utilem esse censuit emphyteusim, cum quaelibet oblatio longe excederet summam scutorum 65, quae a Condu-

ctoribus eoque praediorum expensa fuerunt. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An cuius favore et pro qua summa sit stipulandum instrumentum emphyteusis in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative favore Christophori Ceppetelli pro scutis 105, salva vigesima, per Bullas — in *Senogallien. Emphyteusis die 16 Iunii 1787.*

106. Nam Sacra Congregatio eam videtur sequi sententiam, quod contractus alienationis bonorum Ecclesiae pro perfecto non habeatur, donec Apostolicum Beneplacitum non fuerit obtentum: quamdiu vero ille imperfectus est, nova maior oblatio admitti debeat, ita ut favore illius, qui intra terminum in Edictis praefinitum maiorem summam obtulerit, Beneplacitum sit cencedendum, nisi tamen dicta maior oblatio fuerit ad aemulationem facta, aut primus Oblator eandem maiorem summam ab alio postea oblatam solvere paratus sit, iuxta resolutiones editas in Neapolitana 17 augusti et 28 septembris 1697 lib. 47 Decretorum pag. 367 et 416, et in Reatina 28 septembris 1726 in *Florentina Emphyteusis die 5 Martii 1735 §. Sacra.*

Item in *Perusina Emphyteusis die 25 Iunii 1803 §. Verum.*

107. Hinc oblationes, quae meliorem faciunt conditionem Ecclesiae, recipiuntur, licet post Edictorum terminum, dummodo re integra et ante exequutum Beneplacitum Apostolicum superaccesserint, ut firmat Card. Petra in Const. 1 divi Leonis Magni n. 84 tom. 1 in *Perusina Emphyteusis die 25 Iunii 1803 §. Verum.*

108. Quapropter etiam post Decretum de liberationis emphyteusis videtur esse locum oblacioni: res namque, ante obtentum et per stipulationem instrumenti executum Beneplacitum Apostolicum, adhuc est integra; proindeque nova dari potest oblatio, ut observat Card. Petra ad Constit. 1 Leonis Magni n. 41 tom. 1, ut melior nempe fiat pii operis conditio, ad quam potissime respiciendum docet idem Petra loc. cit. n. 38, Campell. ad Constit. Urbin. decret. 33 n. 124, Rot. in Forolivien. Vigesima 22 martii 1784 §. 6 coram Card. Flanginio in *Ferrarien. Emphyteusis die 18 Iunii 1796 §. Suam.*

109. Nam Sacra Congregatio etiam post

interpositum - nihil transeat - ab Oblatoribus, ac editum Rescriptum: - Ponatur in folio, citata Parte -, mandavit, ut nova Edieta affigerentur, ac his evulgatis, declaravit, emphyteusim esse concedendam maiori Oblatori, salvo tamen iure vigesimae et sextae, sed inde ab alio oblata vigesima et sexta, quam praefatus Oblator offerre renuit, Sacra Congregatio mandavit, ut Sextario emphyteusis concederetur, facta etiam aliqua moderatione quoad Fideiussores, quin obesset oppositio primi Oblatoris in *Firmana Emphyteusis die 19 Decembris 1801 die 19 Iunii 1802 et die 21 Maii 1803.*

110. Siquidem qui praeerant administrationi bonorum Sodalitii Misericordiae Oppidi S. Elpidii ad mare (quod erectum in solo Lateranensi ita institutum erat, ut quos habebat redditus in egenos aegrotosque sublevandos impenderet) ii, adscito nomine *de' zelanti della Compagnia*, obtestati sunt a Sacra Congregatione veniam concedendi in emphyteusim Confraternitatis omnia bona fratribus Giordani, qui obtulerant annum canonem in scutis 900 et rubra 24 tritici rubra sex indici utras quatuor olei. Affixis autem Edictis die 22 maii 1797 de Sacrae Congregationis mandato, intra terminum annis mensis in eis praestitutum certatim venerunt viginti tres Oblatores: alii ad praedia singula oblationes fecerunt; alii ad universos fundos, quos inter Dominicus della Valle et Laurentius Evangelista, qui ceteros longe superarunt, quorum alter scuta 926, et alter scuta 910 in pecunia obtulerunt. Et postquam expiraverat terminus ad auctionandum in Edictis praescriptus, praefatus della Valle obtulit scuta 1100, ceterasque confirmavit conditiones, quas in prima oblatione sponderat. Capitulum Lateranense post publicam rerum perturbationem censuit, non esse sperendam posteriorem oblationem Laurentii Evangelista, qua canonem auxit ad scuta 1100. Hinc Sacra Congregatio die 15 novembris 1800 rogavit Archiepiscopum de informatione, - praevia nova affixione Edictorum super oblatione Laurentii Evangelista cum capitalis iam publicatis -. In nova itaque auctione Ioseph Giannangeli spondit scuta 1130, Ioseph Menavento scuta 1141, Laurentius Evangelista scuta 1144, Dominicus della

Valle 1145, quibus omnibus de praelatione certantibus, prodiit Rescriptum: - Ponatur in folio, citata Parte -. Tum nova quaedam oblatio Iosephi Menavento in scutis 1151 delata est, sed post interpositionem - Nihil transeat -, et praefatum Rescriptum: - Ponatur in folio, citata Parte - reiecta est a Secretario Sacrae Congregationis. Post haec novus etiam Oblator comparuit Franciscus Olivieri, qui a Summo Pontifice petiit, ut oblationem suam reciperet; sed ablegatis precibus a Summo Pontifice ad Sacram Congregationem, rescriptum est, ut, citata Parte, iure suo uteretur. Hi omnes institerunt, ut respectiva ipsorum oblatio admitteretur. Proposito vero dubio: - An et cuius favore et quomodo sit concedenda emphyteusis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 19 decembris 1801 responsum dedit: - Dilata, et scribatur Archiepiscopo pro nova affixione Edictorum super capitalis a D. Secretario efformandis iuxta mentem, transmissa particula novi catastri quoad bona, de quibus agitur -. Mens fuit, - ut unienda essent capitula tam in prima, quam in secunda licitatione per Sadales proposita, ut dandae essent oblationes ad formam capitulorum, alias non reciperentur, ut annuus canon offerendus sit in pecunia numerata metallica computanda iuxta valorem currentem de tempore solutionis, ut demum oblationes intra terminum quadraginta dierum a die affixionis consignandae sint in manibus Secretarii Sacrae Congregationis -. Intra tempus in Edictis praefixum Franciscus Pennesi Olivieri obtulit scuta 1229, et scuta 27 31 supra quamcumque oblationem, Ioseph Gerardini Bulgarini scuta 1100, Ioseph Menavento scuta 1022, Laurentius Evangelista scuta 950, Dominicus Bardini scuta 721. Tandem post expiratum terminum, nempe die 12 martii 1802, Dominicus Della Valle obtulit scuta 900. Archiepiscopus has remittens oblationes transmisit etiam particulam catastri, ex qua constabat, quod bona Sodalitatis erant in quantitate modiolorum 480 et in valore scutorum 12948 802. Reproposito itaque dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio die 19 iunii 1802 respondit: - Affirmative favore Francisci Pennesi Olivieri, salvo iure vigesimae et sextae, per Bullas; et amplius -. . .



111. Hinc Pennesius, expeditis Literis Apostolicis, instrumentum emphyteusis stipulatus est, bonaque Sodalitii hoc nomine possedit. At Laurentius Evangelista vigesimam obtulit, quam Pennesius ultro acceptavit: quum autem Evangelista etiam sextam obtulerit, Pennesius ab emphyteusi recedere maluit, reservatis tamen iuribus, quae post-hac sibi competere possent. Duo iuxta caput XVI capitulorum accesserunt Fideiussores, scilicet Franciscus Moscati, qui lares et bona habebat in Oppido S. Elpidii et Antonius Giacomini, qui in Civitate Firmi morabatur. Utrumque reiecit secreta Congregatio Sodalitii habita die 29 ianuarii 1803; primum, quia minus idoneum habuit; alterum, quia neque domicilium, neque bona in Oppido S. Elpidii habebat. Idecirco Laurentius Evangelista adiit Sacram Congregationem, ut, moderato Capite XVI, utramque probaret exhibitam fideiussionem, quas exinde Confratres acceptarunt, et moderationi Capituli XVI faverunt. At obstitit Pennesius ex reservatis sibi iuribus, ac reintegrationem petiit, quatenus Evangelista non praestaret ea omnia, quae in Capitulo XVI praescripta fuere. Proposito vero dubio: — An sit locus moderationi Capituli XVI capitulorum emphyteusis, ita ut sit servanda fideiussio praestita a Laurentio Evangelista et eius favore stipulandum instrumentum eiusdem emphyteusis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Affirmative in omnibus — in *Firmana Emphyteusis die 21 Maii 1803*.

112. Idecirco quum Episcopus nova affigi Edicta mandaverit, ex eo quod alter Oblator extra terminum in primis Edictis praefixum maiorem canonem promisit, et in secunda licitatione melior Oblator intra terminum in primis Edictis statutum in minori summa perstiterit, Sacra Congregatio declaravit, emphyteusim esse concedendam secundo maiori Oblatori, etiamsi post huiusmodi declarationem primus ille Oblator, qui iudicio praelationis non adfuit, novam audientiam obtinuerit atque contenderit, sibi tamquam priori Oblatori competere praelationem pro eodem canone, quem secundus Oblator sponderat in *Perusina Emphyteusis die 23 Iulii et die 10 Septembris 1803*.

113. Enimvero Sodalitium Suffragii Perusiae supplicavit Sacrae Congregationi, ut fas sibi esset bona in agro *Getola* a Perito aestimata scuta 963 75 in locationem ad longissimum nonaginta novem annorum tempus concedere Comiti Lutio Baldelli, qui annuam responsionem in scutis quadraginta rependere, et fundos meliorare et vectigalia solvere spondebat. Verum Sacrae Congregationi visum est utilius expediri Sodalitio, si bona in emphyteusim ad tertiam generationem masculinam darentur. Affixa itaque fuere de Sacrae Congregationis mandato Edicta die 28 maii 1802, et tempus quindecim dierum praestitutum, ut quisque posset oblationem proferre. Lutius Baldelli obtulit scuta quadraginta, alii duo Oblatores in minori summa canonem promiserunt. Post vero expiratum terminum in Edictis praefixum, tres alii superaccesserunt Oblatores, quorum melior fuit Iacobus Taffa, spondens canonem scutorum 63 99 4 1/2. Hinc inter Oblatores dissidium quoad eorumdem praelationem. Episcopus, ne quid detrimenti Sodalitium caperet, nova Edicta affigi mandavit pro canone a Iacobo Taffa oblato. Comes Baldelli perstitit in oblatione scutorum quadraginta, et se professus est haud approbare novam Edictorum affixionem, declarans sibi competere praelationem. Felix Cecchetti pro persona nominanda promisit scuta octoginta et unum, ac personam nominavit Felicis Siepi, qui oblationem acceptavit et spondidit. Episcopus hanc oblationem, idonea ac solidali fideiussione Benedicti Guardabassi munitam, meliorem censuit. Proposito hinc dubio: — An et cui sit concedenda emphyteusis in casu etc. —, Sacra Congregatio die 23 iulii 1803 responsum dedit: — Affirmative favore Felicis Siepi, salvo iure vigesimae et sextae —. Comes Baldellius, qui in prima Edictorum affixione melior fuit Oblator, iudicio non affuit, et post editam resolutionem novae audientiae beneficium impetravit. Contendit itaque, quod oblatio a Siepio facta utpote extra terminum Edictorum non esset attendenda, vel saltem quod sibi competere praelatio tamquam prior Oblator pro eodem canone, quem Siepius spondidit, ut trahit Rota in Romana Affictus super praelatione 4 iulii 1792 §. 3 et 4 coram Paracciano. Advertebatur tamen, Sacram

Congregationem oblationes etiam extra terminum admittere in utilitatem Ecclesiae, ac emphyteusim concedere non primo meliori Oblatori, sed secundo, qui maiorem canonem obtulit. His igitur perpensis, repositio dubio sub formula: – An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. –, Sacra Congregatio respondit: – In decisis, et amplius – in *Perusina Emphyteusis die 10 Septembris 1803.*

114. Nam in contractibus bonorum ecclesiasticorum hoc dumtaxat est investigandum, an scilicet in ipsis evidentissima concurrat utilitas, qua haudquaquam intercedente, subsistere profecto nullimode potest contractus huiusmodi, ad Textum expressum in Cap. 1 de reb. eccles. non alienandis, Clement. 1 eodem titulo, Extrav. *Ambitiosa*, Can. *Sine exceptione* quaest. 2 in *Nullius Farsen. die 21 Septembris 1816 §. Proposita.*

115. Siquidem Concilium Romanum in tit. 19 cap. 1 §. 1 prohibet, – ne immobilia quaecumque Ecclesiarum in emphyteusim, nunquam tamen perpetuam –, concedantur, nisi evidens concurrat Ecclesiae utilitas, – in Curia probanda – in *Nullius Farsen. die 13 Iulii 1816 §. Verum.*

116. Atque utilitatem evidentem veram subsistentem esse debere, ut locupletior ac indemnitas evadat Ecclesia, docet Can. *Sine exceptione* quaest. 2, Cap. 1 de reb. eccles. non alienan. in 6, Redoan. de caus. utilit. n. 129, qui innuit etiam haud sufficere concedenti, quod minus damna concessio reperiatur, sed quod lucrosa ac vetustiore praestantior ea sit, Card. Petra ad Constit. 1 divi Leonis Magni sect. 4 n. 168 tom. 1, Zanch. de laes. part. 1 cap. 8 n. 81 in *Nucerina Emphyteusis die 26 Martii 1836 §. Reque.*

117. Hinc ubi evidens concurrat utilitas, bonorum Ecclesiae emphyteusis permittitur in Clem. 1 de reb. eccles. non alienandis, et Cap. *Ad aures* de reb. eccles. alien. vel non in *Senogallien. Emphyteusis die 18 Septembris 1790 §. In.*

Item in *Firmana Emphyteusis die 15 Ianuarii 1791 §. Ubi*; in *Balneoregien. Emphyteusis die 18 Iunii 1796 §. Prae viribus*; in *Auximana Emphyteusis die 17 Decembris 1836 §. Denegari.*

118. Nec potest negari evidens Ecclesiae

utilitas in emphyteusi, pro qua oblatus fuit canon adaequans consequutas pensiones terrarum; quum in emphyteusi ecclesiastica liceat detrahere sextam partem consuetae pensionis propter fortuitos casus, qui imminet Emphyteutae, §. Dudum, ubi Glossa verb. casus, et §. Quia vero Authen. de non alien. vel permut. reb. eccles. immobil. Ubi ergo sexta pars non detrahitur, sed emphyteusis conceditur pro consueta pensione, evidens dicitur Ecclesiae utilitas, ut firmant Scarfanton. ad Ceccoper. lucubr. can. lib. 4 tit. 12 n. 49, Rot. decis. 343 n. 2 et 3 coram Ludovisio, praesertim quum Ecclesia liberetur a periculis damnorum, quibus subiacent terrae, et ab onere expensarum pro conservatione et reparatione aedificiorum, ut notat Pacion. de locat. cap. 14 §. 10 n. 21 ad 25 in *Pistorien. seu Praten. Emphyteusis die 21 Novembris 1761 §. Orator.*

119. Idecirco constat de evidenti emphyteusis utilitate, si canon annuam superet conductoris pensionem in *Senogallien. Emphyteusis die 18 Septembris 1790 §. In.*

120. Imo utilitas haec haud deficeret, si sexta fructuum pars Emphyteutae commode relinquatur in *Nucerina Emphyteusis die 8 Augusti 1818 §. Sed.*

121. Nam Emphyteutis relinquenda est sexta fructuum pars propter casus fortuitos ab ipsis perferendos in *Pistorien. seu Praten. Emphyteusis die 20 Novembris 1761 §. Orator.*

Item in *Firmana Emphyteusis quoad reductionem canonis die 26 Aprilis 1817 §. Utrum*; in *Senogallien. Reductionis canonis die 27 Augusti 1831 §. Iamvero.*

122. Quapropter approbatur emphyteusis domus ad Capellaniam spectantis, durante causa, ob quam conceditur, pro annua pecuniae summa, quae Capellano antea redibat, sed pensiones non solutae tempore vacationis praedictae Capellaniae spectant ad R. C. Apostolicam in *Sabinen. Solutionis et Emphyteusis die 18 Februarii et die 16 Decembris 1854.*

123. Siquidem anno 1816 Card. Litta Episcopus Sabinorum a Summo Pontifice obtinuit, ut domus, ex qua redibant annua scuta 25, ab asserta laicali Capellania, per Ambrosium Antonelli ex Oppido Palumbariae



fundata, dismembraretur et Magistris Pii concederetur. Ne autem Capellanus grave pateretur ex dismembratione detrimentum, cautum fuit, ut tres Missae, quae ex lege Fundatoris qualibet hebdomada celebrari debebant, ad duas tantum reducerentur. Multis vero domus ista indigebat reparationibus, praesertim ut publicae institutioni apta esset et accommodata; quamobrem quingentorum scutorum vim in id absumere opus fuit, quorum tercentum Communitas Palumbariae, biscentum Episcopalis Mensa rependit. Res ita usque ad annum 1820 sine querela processere, quo tempore e vivis erepto Capellano Testa, qui dismembrationi assensus fuerat, novus Capellanus Ioannes Lucas die 18 iulii 1820 obtinuit a Sacra Congregatione, ut subreptitia et obreptitia declararetur praefata concessio dismembrationis domus, ac simul Summo Pontifici aliqua pro approbatione proponeretur transactio, vi cuius domus Puellarum institutioni mancipata maneret, et Capellano congrua pensio perpetuo rependeretur. Hinc Card. De Gregorio, qui per id temporis Delegati Apostolici munere in Provincia Sabinensi fungebatur, rem cum Capellano Ioanne Luca componere visus est, cui assignata fuit annua pensio scutorum 25 ab locatione domus percipienda. Nec tamen Communitas, nec Episcopus praefatam pensionem solvebat: quapropter anno 1841 ad Sacram Congregationem confugit, ac Decreto Congregationis particularis a Summo Pontifice approbata pensionem annuam scutorum 36 assequi valuit. At Communitas ab eo Decreto provocavit: unde Praeses Urbis eiusque Districtus, ut tam diuturna praecideretur quaestio, conciliationem inire censuit, quae in eo erat, ut perpetua constitueretur emphyteusis praedictae domus favore Communitatis pro annuo canone scutorum 24, quin ulla de praeteritis pensionibus insolutis haberetur ratio. Obstitit vero Capellanus Lucas, qui e contra instabat pro assequutione pensionum iuxta Congregationis Decretum, consentiens quidem quoad futurum in emphyteusim, ita tamen, ut annuus canon domus pretio, iuxta eius peritiam rite conficiendam, responderet. Omnis igitur conciliationis spes evanuit: hinc anno 1850 exequutionem Rescripti 1845 iudicialiter postulavit. Interea

verò fato cessit Ioannes Lucas; atque eius heredes pensionum solutionem efflagitarunt, quas eorum auctor consequi debuisset. Eius Episcopus retulit, valorem censualem domus esse in scutis 200, et quoad tempus sequutae dismembrationis eius fructus non excedere annua scuta viginti, et Capellanium pro tempore nihil amisisse, cum exemptus fuerit ab onere celebrationis tertiae partis Missarum. Haec cum ita essent, Praefectus R. C. Spoliorum petiit pensiones non solutas, quousque Capellania vacaverit.

124. Propositis interim dubiis: — I. An et in qua summa sit locus solutioni favore heredum Ioannis Lucae in casu? II. An et quomodo approbanda sit proposita emphyteusis in casu? —, Sacra Congregatio die 18 februarii 1854 respondit: — Dilata, et coadiuventur probationes circa qualitatem Capellaniae, auditis interesse habentibus —. His igitur adimpletis, repropositis dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative in scutis 25, favore tamen R. C. Spoliorum. Ad secundum, Affirmative pro annuo canone scutorum 25, durante tamen permanentia in Oppido Crustemariae Magistrarum piarum, facto verbo cum Sanctissimo — *in Sabinen. Solutionis et Emphyteusis die 16 Decembris 1854.*

125. Nam ad renuntiandum Ecclesiae utilitatem in emphyteutico contractu satis est, quod canon praediorum fructibus respondeat, iuxta Card. De Luca de emphyt. disc. 30 n. 6, Panimoll. decis. 165 n. 34 tom. 3, Rota in Romana Casalis S. Crucis 6 maii 1754 impressa anno 1756 §. 16 coram Elephantutio in *Firmana Emphyteusis die 15 Ianuarii 1791 §. Ubi.*

Item in *Firmana Emphyteusis die 30 Iulii 1796 §. Certant;* in *Nucerina Emphyteusis die 8 Augusti 1818 §. Sed.*

126. Secus vero non modo non utilis, sed neque iustus potest contractus appellari, *Surd. decis. 186 n. 21, De Franch. decis. 191 n. 10, Rot. in Balneoregion. Praetensae Emphyteusis 30 iunii 1788 §. 3 et 9 coram Origo in Fabrianen. Emphyteusis die 26 Februarii 1842 §. Ac.*

127. Ex receptissima imo regula tunc iustus canon dicitur, cum intra viginti annos satis est ad aequandum valorem rei in emphyteu-

sim concessae, Fontanel. de pact. nupt. gloss. 18 part. 1 n. 48, Fulgin. de iur. emphyt. quaest. 28 a n. 3, Corneus cons. 181 n. 69 lib. 2, Natta cons. 49 n. 26, Decian. resp. 13 n. 13 lib. 4 in *Privernen. Emphyteusis die 16 Iunii 1787* §. *Tenuis*.

Item in *Albanen. Emphyteusis die 14 Ianuarii 1792* §. *Inire*; in *Fabrianen. Emphyteusis die 26 Februarii 1842* §. *Ac*.

128. Hinc in suburbanis pensio emphyteutica metienda est non ex redditibus, sed ex vigesima rei valoris in viginti annos repartiendi, quando emphyteusis conceditur ad tertiam generationem, ut sancitum est in §. Quia vero Leonis vers. Si vero alicuius authen. de non alien. aut permut. eccles. immobil. in *Pistorien. seu Praten. Emphyteusis die 21 Novembris 1761* §. *Datae*.

129. Qua de re Sacra Congregatio primum reiecit oblationem pro ineunda emphyteusi, cum fructus fundorum excedere viderentur oblatum canonem, sed inde, ex eo quod probatum fuerit, minus percipi, quam dictum canonem, emphyteusim probavit in *Nullius Trium Fontium Emphyteusis die 26 Aprilis 1806*.

130. Iamvero affixis Edictis pro emphyteusi duorum fundorum ad canonicalem praebendam a Carolo Cerasini possessam spectantium, unicus adfuit idoneus Oblator Liveranus, qui annum canonem scutorum duodecim in pecunia numerata spondit, nec non solvere vectigalia omnia etiam imponenda. Quum vero Eñus Abbas retulerit, Rectorem narasse ex praediis quotannis habuisse responsionem rubrorum duorum frumenti circiter, Sacra Congregatio die 7 novembris rescripsit: - Non expedire -. Iterum Cerasinius preces renovavit, nonnulla documenta afferens ad utilitatem emphyteusis suadendam. Affixis novis Edictis, supervenit oblatio in scutis decem, quae cum inferior esset illa per Liveranum idoneum exhibitam, Eñus Abbas retulit: - Requisito a me insuper iudicio ingenui Periti agrarii illius loci, accepi ab eo, emphyteusim pro canone scutorum duodecim in utilitatem Praebendae Theologalis cessuram fore, ex rationibus in novis precibus deductis -. Ceterum preces reiectae fuere, quia minus utilis haec emphyteusis videbatur. Verum Orator Testibus subinde

probavit, ita in deterius abiisse praediola, ut a quadriennio nemo vellet eorum culturae operam dare, neque responsionem duorum rubrorum frumenti rependere. Quin imo si adesset, qui hanc responsionem duorum rubrorum praestare voluisset, eamque Orator venderet ad scuta sexdecim, ex quibus deductis vectigalibus in scutis sex et obulis quadraginta octo, minus perciperet, quam scuta duodecim. Proposito hinc dubio: - An sit probanda emphyteusis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative, salvo iure vigesimae et sextae, per Breve - in *Nullius Trium Fontium Emphyteusis die 26 Aprilis 1806*.

131. At expeditis Literis Apostolicis pro concessione emphyteusis cum clausula, - si in evidentem -, frustra fit oppositio, ne illae executioni mandetur sub praetextu subreptionis ob non factam narrationem veri redditus bonorum, atque ob id frustra petitur praelatio cum augmento annui canonis in parva pecuniae quantitate in *Florentina Emphyteusis die 21 Iunii 1698 lib. 48 Decretorum*.

132. Siquidem - Rector simplicis Beneficii seu Capellaniae in parochiali Ecclesia S. Mariae dell' *Impruneta* obtinuit a Sacra Congregatione facultatem concedendi in emphyteusim ad tertiam generatione Stephano et aliis de Georgiis pro annuo canone scutorum quinquaginta quaedam praedia montuosa et parum fructifera, quorum domus erant adeo ruinosae et collapsae, ut non minori impensa scutorum 500 reparari potuissent. Expeditis desuper Literis Apostolicis Ordinario directis sub consueta clausula, - si in evidentem -, dum in Curia Archiepiscopali instabatur pro illarum executione, comparuerunt in hac Sacra Congregatione Ferrantes et alii de Capponis, et tam sub motivo vicinitatis dictorum praediorum aliis eorum bonis, quam subreptionis praefati Apostolici Beneplaciti favore illorum de Georgiis, ob non factam mentionem veri redditus dictorum bonorum ascendentis, ut asserebant, ad annua scuta quinquaginta, quando in precibus Sacrae Congregationi porrectis expositum fuerat, non excedere scuta quadraginta, insteterunt praeferrri in eadem concessione, aucto canone in aliis scutis quinque, et sic in totum pro scutis 55, et sub hoc motivo favorabile Rescriptum ab hac



Sacra Congregatione reportarunt. Cumque illius vigore instarent pro expeditione Litterarum Apostolicarum coram Officialibus Datariæ, sese opposuerunt fratres de Georgiis allegantes, re amplius non integra, non esse locum ulteriori concessioni novi ac diversi Beneplaciti. Quare remissa iterum instantia ad hanc Sacram Congregationem, eaque relata per Summariū sub die 28 præteriti mensis septembris, iniunctum fuit, ut Causa poneretur in folio, et interim darentur novæ Litteræ ad Archiepiscopum, tam super expensis necessariis ad reparationem et meliorationem bonorum, quam super vero illorum redditu; transmissaque nuper ad Urbem hac nova relatione per manus EE. VV. circumferenda, non gravabantur EE. VV. Partibus utriusque informantibus respondere: - An sit procedendum ad ulteriora coram Ordinario in executione concessionis favore fratrum de Georgiis, vel potius danda sit praelatio fratribus de Capponis cum oblato augmento annui canonis scutorum quinque in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative ad primam partem - *in Florentina Emphyteusis die 21 Iunii 1698 lib. 48 Decretorum.*

133. Quum igitur contractus emphyteusis utilis esset, sed alter Compatronus dissentiret, Sacra Congregatio mandavit, ut præfigeretur alteri Compatrono termino pro optione, ut, si mallet, ipse acciperet emphyteusim *in Pistorien. seu Praten. Emphyteusis die 21 Novembris 1761.*

134. Enimvero Comes Flaminius de Bardis Abbas S. Mariæ de Monteplano deliberavit concedere in emphyteusim Patri suo et Abbatiae compatrono ad lineam masculinam in infinitum terras in suburbiis Civitatis Prati positas et ad usum horti cultas una cum domo colonica amplisque aedibus dominicalibus pro annuo canone ducatorum quadraginta quinque, quibus in praesens locatae reperiiebantur, cum onere meliorandi aedificia pro valore ducatorum 300. Quin imo mox proposuit, suum Genitorem erogaturum esse ducatos quadringentos in causam melioramentorum, et canonem aucturum usque ad summam ducatorum quinquaginta, quæ quum maior esset consueta pensione evidentiorum reddebat utilitatem Ecclesiae, ex deductis

per Rotam in decisione 1125 n. 4 coram Seraphino. Quum autem dissentiebant Comites Vincentius et Carolus de Bardis, quorum familia gaudebat patronatu activo cum familia Oratoris ac etiam passivo alternatim, ne commodo et oblectamento aedium nobilium privarentur Abbates per vices eligendi ex eorum familia, praefatus Flaminius tribuit optionem, ut, si mallerent, ipsi acciperent emphyteusim sub antedictis conditionibus. Postulavit itaque Apostolicum assensum, cum derogatione Synodalibus Constitutionibus prohibentibus emphiteuticas concessionem erga Patronos Ecclesiae vel consanguineos Beneficiatorum. His igitur perpensis, proposito dubio: - An sit locus concessioni emphyteusis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative, praefixo alteri Compatrono termino pro optione - *in Pistorien. seu Praten. Emphyteusis die 21 Novembris 1761.*

135. Unde si canon decennem reddituum calculum longe superat, procul dubio locus est stipulationi contractus emphyteutici, quin obstat unius interesse habentis dissensus, cum nullo rationabili nitatur fundamento *in Firmana Emphyteusis die 15 Ianuarii 1791.*

136. Siquidem pluries affixis Edictis, ut concederentur ad tertiam generationem masculinam in emphyteusim praedia in vocabulo *S. Maria rotonda* et in regione *Case tonde*, quæ ad Capitulum S. Bartholomaei Murrivallium pertinebant, Ioannes de Luca, comprehensa vigesima, annum canonem scutorum 1120 obtulit pro praedio *S. Maria*, et pro altero praedio *Case tonde* cum adnexis praediolis Bartholomaeus alique Grassetti annum canonem scutorum 132 80 obtulerunt, quos libenter praefatum Capitulum selegit probavitque, ac deliberata fuerunt praedicta praedia. Si decennis enim attenderetur calculus, maior erat canon in scutis quingentis et ultra; si relatio vero Archiepiscopi in scutis fere 300, unde et ipse Archiepiscopus censuit, evidentem esse emphyteusis utilitatem. Canonicus autem Malvezzi utilitatem emphyteusis negavit, ob incertam canonis solutionem; pro qua tamen erant Fideiussores. Ac suadere contendit, canonem scutorum 1120 oblatum a De Luca minorem esse fructibus praedii, quos in summa statuit 1126 43, et minorem etiam canonem

scutorum 1200, quem pro persona nominanda offerebat Nicolaus Rufini. Advertebatur tamen, summam illam scutorum 1126 43 per arbitrariam statui aestimationem frumenti vini olei aliorumque specierum, quae uno et altero uberiori forsann anno collectae fuerunt ex praedio *S. Maria rotonda*; oblationem vero scutorum 1200 relatam in exhibitio Malvetii summario destitutam esse die et consule, forsann pendente lite datam. Demum Malvetius dixit, praemittendam esse interesse habentium citationem, qui de necessitate et utilitate Ecclesiae cognoscerent, secundum Felin. in Cap. fin. de praesumpt. n. 23, et Gratian. discept. 596 n. 30, et novam admittendam esse oblationem ex beneficio additionis in diem, quo ante traditam possessionem gaudet Ecclesia, Constantin. vot. decis. disc. unic. n. 302. At iam omnes interesse habentes, uno excepto Malvetio, consensum in emphyteusim praestiterunt, et saluum adhuc erat ius sextae. His igitur perpensis, proposito dubio: - An et quomodo sit locus stipulationi contractus, emphyteutici in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative quoad praedia in vocabulo *S. Maria rotonda* et *Casa tonde*, ad formam expletarum deliberationum, salvo iure sextae - in *Firmana Emphyteusis die 15 Ianuarii 1791*.

137. Quapropter quum evidens sit utilitas ac etiam necessitas urgere videatur, concedenda est emphyteusis ad tertiam generationem masculinam maioris Oblatoris, quin obstet iniusta Moderatorum Loci pii contradictio in *Firmana Emphyteusis die 12 Martii 1796*.

138. Iamvero affixis ad praescriptum Sacrae Congregationis Edictis ad effectum concedendi ad tertiam generationem masculinam in emphyteusim bona Xenodochii S. Mariae Humilitatis et S. Ioannis Firmi, quae ducto calculo per decennium reddebant scuta 795 91, obtulit Ioseph Silvestri annua scuta 1450, nulla adiecta conditione, Xaverius Mercanti scuta 1242 sub pacto restituendi in fine emphyteusis aestimandas arbores vitesque, et Comes Antonius ex ducibus Altemps scuta 1225 95 sarcinasque decem paleae pluribus sub conventionibus. Questi tamen apud Sacram Congregationem fuerunt Moderatores Hospitalis de ementito ipsorum nomine in petenda emphyteusi, pluribusque rationibus enixe roga-

runt, ne perniciosum Loco pio permetteret contractum. Archiepiscopus contra utilem censuit emphyteusim ex mala bonorum administratione, ac negotia eiusdem Hospitalis sic agere Administratores dixit, ut tamquam rem propriam agere viderentur. Unde praeter utilitatem etiam necessitas contractum emphyteuticum urgebat, quin iidem queri possent, cum ad eam alter etiam ex ipsis obtulerit. Dubitabatur etiam valde per Archiepiscopum, quin id ex privato agerent studio, ne ampla privarentur administratione. Fruges autem aliaeque res Hospitali necessariae, quum ibi annona soleret abundare, facile comparari poterant. Propositis igitur dubiis: - I. An sit locus concessioni emphyteusis in casu etc. *Et quatenus affirmative*. II. An quomodo et cuius favore sit concedendum Beneplacitum Apostolicum in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative; et amplius. Ad secundum, Affirmative favore Silvestri cum solidali obligatione eius fratris, et cum solitis pactis et clausulis, salvo iure vigesima et sextae - in *Firmana Emphyteusis die 12 Martii 1796*.

139. Nam quando evidenter sit Sodalitio utilis, concedenda est emphyteusis favore maioris Oblatoris, incipienda etiam tertia generatio ab eiusdem filiis, etiamsi nonnulli dumtaxat Confratres eam exoptent, dum Sodalium Congregatio infestum adversus eandem ostendat livorem in *Balneoregien. Emphyteusis die 18 Iunii et die 30 Iulii 1796*.

140. Siquidem quidam Sodales sub invocatione Sanctissimi Rosarii Oppidi S. Michaelis supplicarunt pro facultate concedendi comiti Camillo Cellesi praediolum eorum Sodalitii, sylvum et sativum in territorio Castri Cellesii, ad redimendam litem cum illo pendente super praetenso iure pascendi in eodem praediolo eius sylvae adnexo; atque affixis de mandato Sacrae Congregationis Edictis, Antonius Polidori obtulit annua scuta 4, Franciscus Sargnano scuta 460, comes Cellesi scuta 8 25, qui in se assumere despondit onera omnia imposita et imponenda, dummodo tertia masculina generatio a suis inciperet filiis. Episcopus Balneoregiensis praeferre censuit oblationem Cellesi, utpote magnopere utilem Societati, quae spatio decennii annum redditum non maiorem quantitate scutorum sex ex



ipsis agris percepit, - neglecta aliorum Sodalium contradictione. - Hi enim - in dicta Congregatione infestum ostenderunt livorem adversus tam utilem contractum, iure meritoque optatum a nonnullis Confratribus sanioris consilii, qui Congregationi minime interfuerunt, in quorum precibus exposita plene verificantur. Contractus enim emphyteusis auget fructum Societati, eamque eximit a prosecutione diuturnae gravissimaeque litis in Tribunali A. C. adhuc agitatae, cui finem imponeret contractus emphyteusis cum Comite Cellesii maiori oblato decernendus -. Prae viribus sane contradixit Sodalium Congregatio ea potissimum ratione, quod Comes Cellesi habens agros praediolo contermis illud nedum in quantitate imminuere posset, sed et graviolem moveret litem in exactione canonis, cum esset Baro Castri. Proposito vero dubio: - An cuius favore et quomodo sit concedenda emphyteusis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 18 iunii 1796 responsum dedit: - Affirmative favore Cellesi ad formam eius oblationis, salvo iure vigesimae et sextae -. Reproposito dein dubio: - sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - in *Balneoregion. Emphyteusis die 30 Iulii 1796.*

141. Tempus tamen haud praestitutum esse videtur emptori pro persona nominanda: facultas enim nominandi perpetua est, et quocumque proinde tempore emptor potest ad personae nominationem devenire, per Textum in L. *Qui fundum* 40 ff. de contrah. empt. L. 1 §. meminisse ff. de insp. ven., Panc. cons. 177 n. 6 et 7, Gravet. cons. 14 per totum, Riminald. cons. 173, Calderin. de renov. emphyt. lib. 1 quaest. 17 n. 24; decidendi ratio ex L. *In venditionem* §. Si quis ff. de bon. act. Iud. possess. depromitur, ex qua ius est Creditoribus quocumque tempore agendi, cum praeventum certum tempus non fuit. Ita pariter de emptore dicendum, qui in contractus stipulatione nominandi facultatem cum sibi servaverit, quoadusque contractus perdurat, adversandum ipsi esse nominandi privilegium, ut notat. Alex. L. *Si quis arbitrato* ff. de verb. signif. §. animadvertendum est in *Romana Recognitionis in dominum die 21 Novembris 1835 §. Tempus.*

142. Doctores tamen stricti iuris disciplinam emollire studuerunt, et liberiolem indefinitamque facultatem emptoribus adimittentes, eam cohibuerunt ad annum dumtaxat, qui non dicitur brevis terminus, nec longior aequo, Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 30 a n. 1, Card. De Luca de empt. disc. 30 n. 1, De Nigris de nominat. lib. 1 quaest. 67 §. 14, et Rot. in Recent. decis. 380 n. 3 part 17, et decis 163 n. 7 in *Romana Recognitionis in Dominum die 21 Novembris 1835 §. Quamvis.*

143. Insuper id intelligendum esse videtur de libera ac vacua possessione de pleno ac absoluto dominio per emptorem quaesito pro persona nominanda, non vero de utili tantummodo dominio, cum emptionis venditionis quippe contractus huiusmodi perfectus dici haudquaquam possit; onus enim semper ex legis imperio inest huiusmodi emptori primum devenire ad personae nominationem, adhuc ut absolutus perfectus valeat contractus renunciari, Cap. *Si tibi absenti* de praebendis in 6, Socin. cons. 61 lib. 4 n. 12, Surd. decis. 321 n. 4, Vacaran. cons. 197 n. 3 in *Romana Recognitionis in Dominum die 21 Novembris 1835 §. Numeris.*

144. Siquidem Directarius certiorari debet de persona, cui translatum fuit utile dominium, Cap. *Potuit Emphyteuta* 4 de locat. conduct., L. ult. Cod. de iur. emphyt., vel ut eius conditionem intueatur, vel ut cautus sit pro canone persolvendo, vel demum ut pactis satisfiat, quae emphyteusi primum occasionem dedere, L. 2 Cod. de iur. emphyt., Cap. *Potuit Emphyteuta* de locat. et conduct., Molin. disp. 146 n. 1, Agaron. quaest. 1, Layman lib. 3 tract. 4 cap. 23 n. 184 in *Romana Recognitionis in Dominum die 21 Novembris 1835 §. Numeris.*

145. Hinc declarationes, quae incertum reddunt canonem, reiiciuntur, Cabell. cons. 130 n. 3, Mangill. de subhast. quaest. 23 a n. 4, Pösth. eod. tract. inspect. 35 a n. 148 in *Ripana Emphyteusis die 10 Maii 1794.*

146. Quum autem Rector Seminarii quamdam domum ad Seminarium spectantem, Episcopo ita mandante, in emphyteusim ad tertiam generationem concesserit Antonio de Miccio pro annuo canone ducatorum tredecim, spreto Carolo Pingerna, qui in publica sub hasta venditione praecedenter facta ca-

nonem decem et octo ducatorum obtulerat, ac ideo quaesitum fuerit, an valida esset huiusmodi emphyteusis, Sacra Congregatio ante omnia mandavit, ut praefatus Miccius citaretur in *Fundana die 26 Martii 1689.*

147. Maiorem enim utilitatem ex conditionibus dimetiendam esse, quae ob offerentibus proferantur, quaeque contractum ipsum comitantur, docet Textus expressus in L. 5 §. Metior autem de in diem addict., Card. De Luca de iud. disc. 40 n. 69, quo illud apertissime iubetur, meliorem Oblaterem esse praefendum, Text. in L. Si quis stipulatus 112 ff., Gloss. verb. quoque ff. de verb. oblig. in *Senogallien. Emphyteusis die 18 Septembris 1790 §. In §. Magis.*

Item in *Nucerina Emphyteusis die 26 Martii 1836 §. Urget.*

148. Ideo alterutrius Oblatoris conditio unice spectanda est, cum in subiecta materia melior oblatio rectumque iudicium praeligendi alterum ex Oblatoribus non tantum pendeat a maioris canonis oblatione, quantum a Personarum conditione moribus ac divitiis, ad Text. in L. 4 §. melior ff. de in diem addict., Posth. de subhast. inspect. 35 n. 138, Nigr. eod. tract. cap. 7 §. 1 a n. 27, Rot. in Romana affictus 22 iunii 1761 §. 13 coram Herreros, et in alia Romana affictus 14 maii 1770 §. 9 coram Riccio in *Civitatis Castellanae Emphyteusis die 7 Septembris 1776 §. Quod.*

Item in *Perusina Emphyteusis die 4 Februarii 1786 §. Ex opposito; in Firmana Emphyteusis super praelatione die 29 Iulii 1786 §. Addit.; in Senogallien Emphyteusis die 18 Septembris 1790 §. Magis; in Firmana Emphyteusis die 30 Iulii 1796 §. Reiciendas.*

149. Hinc emphyteusis in pari oblatione concedenda est ditiori seu meliori Oblatori in *Firmana Emphyteusis die 5 Septembris 1778 §. Quod.*

Item in *Senogallien. Emphyteusis die 18 Septembris 1790 §. Magis; in Firmana Emphyteusis die 11 Maii 1793 §. Omnes.*

150. Nam idoneitate et divitiis Oblatorum inspectis, nedum aequalis in quantitate oblatio praelata simili, sed et superiori quoque oblationi fuit, ad Legem 5 §. Melior autem ff. de in diem additione. Ita quippe Ulpianus sententiam Pomponii sequutus: - Melior au-

tem conditio adferri videtur, si pretio sit additum; sed etsi nihil pretio addatur, solutio tamen afferatur faciliior vel maturior, melior conditio adferri videtur etc.; ergo idem probandum, etsi villiori pretio emere sit paratus, et tamen remittat, quae venditori gravia erant in priori emptione - in *Firmana Emphyteusis super praelatione die 29 Iulii 1786 §. Addit.*

Item in *Firmana Emphyteusis die 11 Maii 1793 §. Omnes.*

151. Quum igitur oblationes pares sint, Beneficium Apostolicum concedendum est Emphyteutae ditiori magisque perito in re agraria ac sollicito in solvendis pensionibus, licet alter Oblator sit fideiussione munitus in *Firmana Emphyteusis die 19 Augusti 1775 et die 27 Aprilis 1776.*

152. Enimvero Antonius Cosimi gemina possidebat Beneficia alterum nuncupatum S. Luciae in Ripana Diaecesi, alterumque sub invocatione S. Mariae situm prope Menochiae flumen intra fines Ecclesiae Firmanae. Plurimo aere alieno gravatus erat Cosimus, contra quem convocatus extitit Creditorum concursus in Curia Innocentiana. Bona utriusque Beneficii Creditores, aucta illorum pensione, locarunt Bernardino Voltarni, et pro annuis scutis 32 relative ad bona Alterius Beneficii S. Mariae della Menocchia. At cum bona plurimis indigerent necessariis meliorationibus, promptum sese obtulit Voltarnus conductor illas de proprio conficere, dummodo eidem concederentur bona in emphyteusim duraturam usque ad tertiam eius generationem. Haec oblatio plausum promeruit apud Creditores: sed Sacra Congregatio die 30 Iulii 1774 rescripit: - Dilata, affigantur Edicta; et ad mentem -, quae fuit, ut etiam a Ripano Episcopo, in cuius Diaecesi Beneficium S. Luciae situm erat, eadem affigi deberent Edicta. Affixis Edictis, Ioannes Guidi oblationem Voltarni superavit, illamque dicti Guidi mox peraequavit Voltarnus. In paritate vero potior esse videbatur conditio Voltarni, qui iure conductionis iam actu detinebat bona in emphyteusim concedenda, qui divitiis abundabat, qui erat in re agraria peritissimus, qui sollicitus erat in solvendis pensionibus, ut Creditores experti sunt, et cuius instantiae adhaerebant Credi-



tores personam Rectoris Beneficiorum et moderni bonorum possessoris repraesentantes, ut in his terminis decrevit Rota in Romana Affictus 14 maii 1770 per totum coram Riccio. Archiepiscopus Firmanus optavit, ut emphyteusis indulgeretur potius Voltaturno diviti, quam Ioanni Guidi nil aliud, nisi domunculam possidenti. Quia vero Franciscus Sciarra coram Sacra Congregatione suam quoque pro Persona nominanda et sub certis exprimendis Fideiussoribus dederat oblationem pro annuis scutis 400, hinc proposito dubio: — An cui et pro qua summa emphyteusis sit concedenda in casu etc. —, Sacra Congregatio die 19 augusti 1775 responsum tulit: — Dilata, et ad mentem; et mens est, ut Eñus Archiepiscopus nova mandet proponi Edicta in Civitate Firmi, nec non et nova proponantur in Civitate Ripanae, et Franciscus Sciarra declaret Personam, pro qua obtulit die 12 currentis augusti, nec non et Personam Fideiussoris dictae Personae nominandae —. Affixis itaque Edictis, dictus Sciarra suam oblationem annuorum scutorum 400 ratam habuit, declaravitque, illam non pro alia persona esse, sed pro semetipso suisque fratribus Thoma et Michaelae eorumque respective successoribus. In Fideiussores vero nominavit Barnabam Petrarca eiusque filium Raimundum. Voltaturnus autem Sciarrae pensionem adaequavit, annuosque et ipse obtulit nummos quatuorcentum. Quanam essent opes Sciarrae eiusque Fideiussorum, et quae esset Sciarrae idoneitas in colendis agris penitus ignorabatur; quin imo creditoribus invisus erat. Unde Archiepiscopus suum votum ita aperuit: — Quantum in me est, licet Franciscus Sciarra oblata fideiussione munitus idoneus Oblator esse videatur, nihilominus anteferendum Voltaturnum existimarem —. His igitur perpensis, repropósito dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — Emphyteusim concedendam esse Bernardino Voltaturno pro annuis scutis quadringentis, iuxta votum Eñi Archiepiscopi — in *Firmana Emphyteusis die 27 Aprilis 1776*.

153. Nam ad maiorem dimetiendam utilitatem, non maior dumtaxat canonis quantitas, sed reliquae etiam spectandae sunt conditiones, quae meliorem coniunctim redant oblationem, ad Textum expressum in

L. 5 §. Melior autem ff. de in diem addict., Card. De Luc. de iud. disc. 40 n. 69, Campell. ad Constit. Ducat. Urbin. decret. 33 a n. 91 in *Senogallien. Emphyteusis die 18 Septembris 1790 §. In*.

154. Quapropter Beneplacitum Apostolicum concedendum est favore eius, qui aptior sit ad implenda onera ac maiorem annuum canonem offerat in *Lauretana et Firmana Concessionis Beneplaciti Apostolici die 30 Martii 1743*.

155. Siquidem Canonicus Ioannes Maria Borri duo possidens Prioratus Regulares Ordinis S. Spiritus in Saxia, unum in Oppido Montis Luponi Lauretanae Diaecesis, atque alterum ei adnexum in Civitate Nova Diaecesis Firmanae, exposuit, ne ex locationibus praediorum, ad eosdem Prioratus spectantium, deteriora potius illa fierent, quam meliora, invitatos ab se per Edicta, ac inventos iam fuisse, qui vellent praedicta bona in emphyteusim suscipere ad tertiam usque masculinae sobolis generationem. Prae ceteris oblationibus datis eam veluti maxime utilem efflagitavit Apostolico Beneplacito donari, quam exhibuit Petrus Ioannes Evangelista, nempe annui redditus scutis 64 cum obligatione adimplendi onera Prioratibus inhaerentia, efficiendi praedia meliora, atque sartas tectas servandi Prioratum Ecclesias, quum aliae quaelibet oblationes vel non aequae utiles deprehenderentur, vel factae a personis parum idoneis. At Episcopus Lauretanus censuit aptiorem ad omnia adimplenda prae omnibus Dominicum Santoni, qui scuta septuaginta quinque pro annuo canone exhibuit, et quia utpote eiusdem loci incola, ubi nonnulla bona possidebat, facilius et accuratius suam operam praebere poterat bonorum et Ecclesiarum Prioratus conservationi. Petrus Ioannes Evangelista vero contendit, Dominicum Santoni nulla omnino bona immobilia possidere in Oppido Montis Luponi, se autem non modo illic habitare, verum et plures ab illinc annis Confalonerii honoris gradu potiri. Itaque ad summovendam quamlibet difficultatem, non ipse tantum Dominicus Santoni, sed et eius fratres Caietanus Franciscus Nicolaus et Girius, qui ex multorum testimonio perhibebant, se possessores esse plurium bonorum in praedicto Montis Luponi Oppido, parati

erant omnes iuxta conditiones a Dominico oblatas in eundem memoratae emphyteusis contractum convenire, cum expressa uniuscuiusque ipsorum obligatione in solidum. Proposito hinc dubio: — An et ad cuius favorem sit concedendum Beneplacitum Apostolicum in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Concedendum esse favore Dominici Santoni, dummodo accedat obligatio solidalis eius Fratrum — in *Lauretana et Firmana concessionis Beneplaciti Apostolici die 30 Martii 1743*.

156. Nam inter oblatores is est praefendus, qui ceteros ex maiori canone utilioribus conditionibus ac in bonis fortunae vincit in *Ripana Emphyteusis die 23 Novembris 1793 et die 31 Maii 1794*.

157. Iamvero affixis Edictis de mandato Sacrae Congregationis ad effectum concedendi in emphyteusim bona Nosocomii Ripae, quae locata erant ad deficiens novennium pro annua pensione scutorum 245, quae in praecedenti decennio annua reddiderant scuta 243, unus Recchi annua primum obtulit scuta 250, deindeque scuta 270, quodam comprehenso promptuario binisque cellis vinariis annui redditus scutorum circiter trium cum dimidio, quae ex locationibus excludi consueverant, sed pluribus simul assumptis obligationibus. Eñus Archipresbiter Lateranensis Ecclesiae, cui suberat Nosocomium, ex ore Peritorum retulit, annuos bonorum fructus, excepto promptuario et cellis vinariis, scuta attingere 264 18, reque ipsa nonnullos adesse Conductores pro annua pensione scutorum 300, licet monuerit, quod huiusmodi obligatio — momento suo ponderata, ad scuta 260 contrahitur, subductis oneribus collectarum restorationum domorum et compensationum non raro Conductoribus debitarum pro casibus fortuitis et inopinatis —. Oblationem hinc Recchi censuit evidentis utilitatis. At hoc non obstante Repraesentantes Communitatis Ripae, tamquam Administratores, novam a Sacra Congregatione postularunt Edictorum affixionem super oblatione Recchi, et duo alii supervenerunt Oblatores, fratres nempe Raphael et Thomas Boccabianca cum fideiussione Antonii eorum Patris, et Septimius Marezi. Obtulerunt illi sub iisdem conditionibus Recchi scuta 275: Marezius vero scuta

300, omni reiecta meliorationum obligatione, quam in genere dumtaxat assumpsit. Favit adhuc Eñus Archipresbiter Recchio, tamquam magis idoneo, eo quod fideiussor Boccabianca in territorio Ripano possidebat tantum bona valoris scutorum 1308  $\frac{1}{2}$ , et Marezius, qui vix habebat bona scutorum 190 50, fallacem in genere assumpsit meliorationum obligationem. Obtulit autem exinde Boccabianca scuta 301, et Marezius meliorationes in specie ampliores, quam Recchius, despondit. In huiusmodi conflictu proposito interim dubio: — An cuius favore et pro qua summa sit stipulandum instrumentum emphyteusis in casu etc. —, Sacra Congregatio die 23 Novembris 1793 responsum tulit: — Dilata, et eidem Eñio Archipresbitero pro nova affixione Edictorum super ultima oblatione Boccabianca —. Novis igitur affixis Edictis, fratres Boccabianca obtulerunt scuta 302, scuta obtulit Marezius 305, et Comes Recchi 310, qui omnes varie plures sibi onus perficiendi meliorationes assumere non dubitarunt. Hisce perpensis oblationibus, meliorem censuit Eñus Archipresbiter illam Recchi, sua eoque iura unus deduxit. Reproposito hinc dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — Affirmative favore Recchi, salvo iure vigesimae et sextae — in *Ripana Emphyteusis die 31 Maii 1794*.

158. Idcirco quum plures sint fundi in emphyteusim concedendi ad longissimum tempus nonaginta annorum, et singuli Oblatores maiorem spondeant canonem, quam unus Oblator pro omnibus fundis, favore illorum, non vero huius, deliberanda est emphyteusis ac Beneplacitum indulgendum in *Anconitana Emphyteusis die 19 Decembris 1807*.

159. Siquidem Sodalitium Sanctissimi Sacramenti, quod Anconae erat in solo Lateranensi erectum, plures possidebat fundos rusticos, quos partim assignatis Colonis sibi colebat, partim locatos una cum adnexis aedificiis retinebat. Melius consultum iri putarunt Confratres procurationi bonorum Sodalitii, si ad longissimum tempus annorum nonaginta fundi huiusmodi, sive singuli divisim, sive plures coniunctim locarentur, atque in comitiis diei 1 iunii 1806 plenioribus suffragiis deliberatum fuit, id esse faciendum, modo venia Apostolica interveniret.



Affixis itaque Edictis de Sacrae Congregationis mandato, plures adfuerunt Oblatores ad diversos fundos, quorum oblationes simul collectae constituebant summam scutorum 1624. Sed inde, postquam eas Sodalitium in habitis comitiis probaverat, duo alii Oblatores superaccesserunt, scilicet Vincentius Pellegrini, qui pro uno fundo oblationem dedit; et fratres Nicolaus Petrus et Emmanuel della Casa obtulerunt pro canone omnium fundorum annua scuta 1400, pluribus adiectis conditionibus. Eñus Archipresbiter Lateranensis utilem censuit emphyteusim: - nam ex accurato calculo decennali eruitur, ad summam dumtaxat scutorum 1243 96 pervenisse redditus, quos hactenus Sodalitium a fundis ipsis quotannis percipere consuevit -; contra si cum peculiarium fundorum Oblatoribus emphyteuses stipularentur, comprehenso alio fundo, annua scuta 1683 50 quotannis habebantur, si cum fratribus della Casa scuta 1400; et Sodalitium sese redimebat a cura sumptibusque et magnis et multiplicibus administrationis nec non cura quavis et onere culturae solutum manebat, ut vendere posset semina et animalia, quae eousque ad conspiciendum pretium ad instructionem praediorum retinebat in eisdem, pecunias vero ex venditione percipiendas frugifero investimento collocare, atque ita novum propriis redditibus incrementum adiungere valebat. Praeferendi autem videbantur singuli Oblatores prae fratribus della Casa, alias enim Sodalitium scuta 283 50 minus, quam a veteribus Oblatoribus perciperet. His itaque perpensis, proposito dubio: - An et cui et quomodo sit deliberanda emphyteusis, ita ut sit concedendum Beneplacitum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative favore singulorum Oblatorum descriptorum in §. penultimo folii incipien. *Sin vero* etc., dummodo singuli solidalem Fideiussorem exhibeant, vel spondeant anticipatam canonum solutionem cum solitis clausulis, salvo iure vigesimae et sextae; quo vero ad reliqua praedia descripta in ultimo §. incipien. *Quoad vero*, ad Eñum Archipresbiterum pro nova affixione Edictorum - in *Anconitana Emphyteusis die 19 Decembris 1807.*

160. Hinc locus est confirmationi emphyteusis, ita ut relaxandae sint Literae Apo-

stolicae, quum, attentis canone oblato oneribus per Oblatores in se susceptis nec non decennali calculo reddituum terrenorum atque Patroni consensu, evidens sit Capellaniarum utilitas in *Tudertina Emphyteusis die 19 Augusti 1815.*

161. Enimvero Sacerdos Nicolaus Possenti et Clericus Felix Sensini Rectores duplicis Capellaniae S. Michaelis Archangeli Cesii in rerum Ecclesiae perturbatione die 16 septembris 1813 impetrarunt Rescriptum huiusmodi, quod subscriptione et sigillo concedentis carebat, quemadmodum tunc ob temporum iniquitatem fieri solebat; quo quippe Rescripto committebatur Ordinario Tudertino, ut, constituto sibi de evidenti utriusque Capellaniae utilitate et de expresse consensu Patroni, facultatem ineundi locationis contractum super quatuordecim terrae petiis ad easdem Capellantias spectantibus pro nonaginta novem annis cum annua responsione et conditionibus iam expressis indulgere posset, iniuncto onere expediendi suis loco et tempore Literas Apostolicas. Reintegrato Pontificio Regimine, postularunt Rectores Capellaniarum, ut contractus huiusmodi probaretur, relaxatis Literis Apostolicis. Episcopus retulit, Patronum Cesi consensum praestitisse, dummodo persolveretur canon scutorum centum triginta quinque a quovis onere exemptus; redditus terrenorum ex relatione Peritorum pertingere summam scutorum 156 35; Philippum Fiorelli et Silvestrem Cordoni canonem scutorum centum triginta quinque et vectigalia omnia ceterasque condiciones praescriptas spopondisse. Unde Episcopus conclusit: - De utilitate evidentissima huiusmodi contractus emphyteutici, nil evenit dubii. Nam inter cetera praesto est pactum restorationis et manutentionis aedificiorum omnium, quae iuxta Peritorum relationem ascendunt ad magnam expensam. Additur onus ab Oblatoribus assumptum propriis expensis plantandi in termino annorum decem octingentum arbores ulmorum cum vitibus, easdemque fructiferas conservandi in fine contractus. Ulterius onera fundaria in annis anteactis fuere persoluta usque ad summam scutorum triginta sex annuatim et ultra, et quamvis reducta modo remaneant, attamen conspiciam cunstituunt summam -. At Sacra Congregatio exquisivit etiam decennalem calcu-

lum, quem ab anno 1804 ad annum 1814 mox Episcopus transmisit, ex quo patebat, ex locationibus percepta fuisse scuta 1607, quae distributa in decem annos dabant annua scuta 160 70. Proposito itaque dubio: - An sit locus confirmationi emphyteusis, ita ut sint relaxandae Literae Apostolicae in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Affirmative in omnibus - in *Tudertina Emphyteusis die 19 Augusti 1815*.

162. Idecirco licet Sacra Congregatio primum declaraverit, locum esse stipulationi emphyteusis favore Oblatoris minorem canonem dantis, sed aliud sibi onus assumebat, dein re maturius expensa, mandavit, ut, praevio recessu a decisis, contractus emphyteusis iniretur cum eo, qui maiorem canonem offerebat absque illo onere, quod non amplius necessarium ac utile reperiebatur, salvo tamen iure sextae in *Tyburтина Emphyteusis die 7 Februarii die 29 Augusti die 28 Novembris die 19 Decembris 1789 et die 27 Februarii 1790*.

163. Siquidem publicatis Edictis pro bonis, a Flaminio de Romanis originariis Puellis aut Viduis Montis Coelii cum onere cohabitandi in eius domo ac recitandi quotidie tertiam Sanctissimi Rosarii partem relictis et in emphyteusim dandis, tres datae sunt oblationes. Primam scutorum 32 50 Rochus obtulit Massucci; alteram scutorum 35 Incundus Poggioli; et tertiam scutorum 45 Ioseph Santarelli. Novissima haec oblatio nedum ceteras in quantitate canonis, sed quoad conditiones etiam superavit; nam praeter meliorationem domus et vineae, redemptionem pignorati praedioli et Puellarum habitationem, onus Santarellius assumpsit construendi in hereditaria domo olivariam molem, totque obligandi loca Montium pro solutione canonis. Qua de re per Rescriptum 20 decembris deliberata ei fuit emphyteusis, - salvo iure vigesimae et sextae -. Maxima inter Oblatores contentio fuit super vigesima. Ultra eam Poggiolus obtulit scuta tria, Santarellius 3 50, Gaudentius Statii 10 50. Quasi res vero integra esset, tres alii de Statorum gente canonem obtulerunt scutorum 54, nulla penitus assumpta obligatione; ac binae per supplicem libellum adversatae sunt Statiae Puellae, quominus, ipsis inauditis, emphyteusis

Santarellio concederetur. Episcopus censuit, utilem esse emphyteusim, et Mulieres irrationabiliter dissentire in statuenda emphyteusi. Hinc Sacra Congregatio die 7 Februarii 1789 rescripsit: - Pro facultate arbitrio et conscientiae Episcopi favore Iosephi Santarelli pro scutis 50 et obulos 75, per Bullas, et aliis pactis in sua prima oblatione expressis, dummodo melioramenta, finita emphyteusi, favore Legati pii libere cedant, salvo iure sextae -. Agmine tamen facto, universi in Santarellium irruerunt Statii, inficientes utilitatem emphyteusis, ac incommodam et inutilem, ob plures alias vicinas, olivariam molem. At Santarellius necessariam et utilem esse emphyteusim nec non molem olivariam sustinuit, cum plures Testes de pessimo deponerent bonorum omnium statu. Advertebatur autem, quod aequae idonei erant, eodem ferme tempore vigesimam obtulerant, minorem alter offerebat canonem, sed molem prae ceteris construere pollicebatur Santarellius olivariam, totque obligabat Loca Montium pro solutione canonis. Proposito itaque dubio: - An sit locus stipulationi instrumenti emphyteusis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 29 augusti 1789 responsum dedit: - Affirmative favore Santarelli, salvo iure sextae -. Reproposito interim dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 28 novembris 1789 respondit: - Dilata ad sequentem, et proponatur omnino etiam unica -. Hinc reproposito mox dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio die 19 decembris 1789 respondit: - Praevio recessu a decisis, stipulandum esse favore Statii, salvo iure sextae -. Demum reproposito dubio sub formula: - An sit standum in primo, vel secundo loco decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - In secundo loco decisis, et amplius - in *Tiburtina Emphyteusis die 27 Februarii 1790*.

164. Unde praelatio est danda et respective Beneplacitum Apostolicum concedendum pro emphyteusi favore maioris Oblatoris, etiamsi alter sit bonorum conductor, et intra terminum in Edictis praefinitum ipse solum comparuerit et oblationem fecerit, sed inde novis Edictis publicatis ab eo victus extite-



rit in *Perusina Emphyteusis die 4 Februarii 1786*.

165. Iamvero Felicianus Anibali conductor, vergente ad exitum locatione conductione praediorum, quae ad Abbatiam S. Mariae del Poggiolo pertinebant, Rectori Sacerdoti Philippo Zarulli annuum obtulit canonem scutorum 191, quatenus annueret praefata eidem praedia in agro Marsiani existentia in emphyteusim concedere, ac praeter canonem omnia promisit bona reparare et a flumine Nestore munire. Supplicavit hinc dictus Rector Sacrae Congregationi, quae ita rescripsit: - Episcopo pro informatione et voto, praevia Edictorum affixione ad tertiam generationem masculinam tantum favore maioris Oblatoris -. Affixis Edictis, unus in eorum termino comparuit Felicianus Anibali, qui memoratam oblationem in omnibus renovavit. Episcopus utilem censuit emphyteusim, cum locationis conductionis pensio annuam summam scutorum 124 a multis certe annis non excessisset. Interea Ioseph Amadori conquestus est, quod, cum et ipse vellet offerre, sive propter Edictorum ignorationem, sive callidam propter publicationem, nequivit. Quare Sacra Congregatio rescripsit: - Episcopo pro informatione et voto super novis precibus, praevia Edictorum affixione favore maioris Oblatoris, transmissis Edictis et oblationibus -. Novis ergo Edictis publicatis, Felicianus Anibali ampliavit suam ad scuta 200 et obulos 75 oblationem; voluitque sibi praeservatum ius praelationis, qua bonorum conductor, et qua primo Oblatori, reticita tamen muniendorum et melioramentorum praediorum aliorumque obligatione, quam in primordiali oblatione conscripserat. E converso Ioseph Amadori, cum minorem fecisset oblationem, in consueto decendii termino vigesimam auxit. Aliis idcirco iussis ab Episcopo affixisque Edictis, binae ad acta schedulae oblationum delatae sunt; scilicet alia Iosephi, qui supra vigesimam obtulit scuta 3 45 3, et alia Feliciani, quae ad scuta 211 pertinebat; sed Feliciani schedula erat pro Persona nominanda inscripta, et a nemine sub-signata. Illius vero esse oblationem constitit Episcopo ex folio immediate eidem porrecto. Episcopus retulit: - Ambos Oblatores Iosephum Amadori cum fideiussione Aloisii Ca-

roni, et Felicianum Anibali ex habitis relationibus solvibiles esse censeo annuum canonem, cum habeant in bonis et in pecunia -. In facto autem cum esset, quod Iosephus maiorem fecisset oblationem, proposito dubio: - An et cui danda sit praelatio et respective Beneplacitum concedendum in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Praelationem esse dandam et respective Beneplacitum concedendum favore Iosephi, cum obligatione reparationum et meliorationum in prima oblatione Feliciani contentarum - in *Perusina Emphyteusis die 4 Februarii 1786*.

166. Verum in pari oblatione praefendus est, qui oblationem explevit intra tempus in Edictis praefinitum, cum praesertim Episcopus tutiorem censeat ipsius oblationem Fideiussore etiam munitam, ac alteram post tempus in Edictis praefinitum a Conductore bonorum factam periculi plenam in *Civitatis Castellanae Emphyteusis die 23 Novembris 1776*.

167. Siquidem Episcopus Civitatis Castellanae putavit concedere in emphyteusim perpetuam plura bona mensae Episcopalis, quae in Oppidis Stabiae et Calcatae possidebat, plurimis oneribus subiecta; quaeque locari semper consueverunt, ac in praesens in locationem et conductionem detinebantur a Francisco Agneni pro annuo affictu scutorum 130, ex quibus, demptis oneribus, vix a mensa Episcopali percipiebantur annua scuta nonaginta. Huic faciendae concessioni assensum praestitit Capitulum Cathedralis Ecclesiae. Affixis Edictis, intra tempus in eis praefinitum solus comparuit Iulianus Bernardini, obtulitque canonem annuorum scutorum 140. Hanc oblationem approbavit Episcopus; hinc Sacra Congregatio die 17 iunii 1775 rescripsit: - Pro gratia arbitrio Episcopi, per Bullas -. Nondum autem expeditis Literis Apostolicis pro emphyteutici contractus stipulatione cum praedicto Bernardino, comparuit Franciscus Agneni bonorum conductor sub nomine Antonii Bertzani, obtulitque sub die 16 decembris 1775 canonem auctum usque ad annuam summam scutorum 145. Auditus Episcopus censuit, emphyteuticum contractum esse pro mensa Episcopali tutiorem cum Iuliano Bernardini celebrandum, ideoque

oblationem utamque maiorem a Francisco Agnoni datam esse posthabendam, tamquam pro mensa Episcopali periculi plenam. Ceterum dictus Bernardini in pertinaci aemuli sui contradictione ad vexationem evitandam et ipse obtulit 145 scutata, quotiescumque ita visum fuerit Sacrae Congregationi. Itaque Franciscus Agnoni iure quidem conductionis actu eadem bona destinabat, sed Bernardinus intra tempus in Edictis praefinitum oblationem explevit, adeoque ipsi erat ius quaesitum, cum praesortim maiorem oblationem Agnoni exaequavisset, ac munitus esset idoneo Fideiussore; secus autem Agnensis, qui nullum Fideiussorem exhibuit. Ditior etiam Bernardinus videbatur. Quamobrem proposito dubio: - An cui et pro qua summa sit danda investitura bonorum, de quibus agitur, in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Investituram dandam esse Iuliano Bernardino iuxta oblationem scutorum 145, praestita pariter idonea fideiussione, iuxta votum Episcopi; et amplius - in *Civitatis Castellanae Emphyteusis die 23 Novembris 1776.*

168. Qua de re instrumentum emphyteusis, salvo iure vigesimae et sextae, stipulandum est cum maiori et meliori Oblatore, quin obstat, quod alter minorem summam offerens titulo locationis et conductionis terras Beneficii in culturam redegerisset meliorem, sed inde quum non obstante oblatione vigesimae et sextae per alios facta ac lite pendente inter Oblatores, stipulatum fuerit instrumentum emphyteusis, quin etiam Beneplacitum Apostolicum et Decretum exequutoriale praecessissent, Sacra Congregatio, reclamante novo Beneficiario, declaravit, locum esse reintegrationi possessionis bonorum, atque his non obstantibus, Vicarius Generalis successores primi Oblatoris uti dominos utiles recognoscendos edixit, laudata Sacra Congregatio, praevia declaratione, quod constaret de re iudicata, resolvit, locum esse circumscriptioni actorum pones Curiam Episcopalem gestorum, reintegrationi ad possessionem favore Successoris in Beneficio, cum restitutione fructuum a deo captae possessionis praedicti Beneficii in *Urbevetana Emphyteusis die 6 Maii 1786 die 13 Septembris die 19 Novembris 1806 et die 29 Maii 1824.*

169. Iamvero Galeatus Marescotti, exposita duorum praediorum deterioratione, quae ad totidem per ipsum possessa Beneficia pertinebant, postulavit, ut eadem sibi liceret praedia in emphyteusim ad tertiam generationem concedere Bernardino Pozzi, qui pro terrula Beneficii S. Marci annua scuta 13 obtulerat, proque praediolo Beneficii S. Spiritus scuta 17, cum obligatione utrasque meliorandi terras, omniaque pariter onera subeundi. Sacra Congregatio mandavit scribi Episcopo pro informatione et voto, - praevia Edictorum affixione favore maioris Oblatoris ad tertiam generationem masculinam tantum -. Eñus Episcopus retulit, oblationes ad acta numero plures fuisse delatas, easque ex ordine recensuit, atque advertit, oblationem Bernardini Pozzi bonorum conductoris infimam esse, qui tamen petiit praeferrí iisdem cum conditionibus, quas fecit maior et melior Oblator, cum ipse utriusque terras Beneficii in culturam redegerisset meliorem. At Marcus Bartoccini contendit, suam oblationem scutorum 54 fuisse maiorem et meliorem. Quamvis enim a Vincentio Bernardini sexto Oblatore scutorum 45 repromissum fuerit, oleas viginti in Ecclesiae utilitatem consitutum se fore; attamen canonis amplitudini in scutis 54 non ea erat modicarum olearum utilitas comparanda. Eoque securius, si pactum aestimaretur oblationi suae alligatum, scilicet facultatis nominandi, quatenus sine filiis ipse decederet. His itaque perpensis, proposito dubio: - An et cuius favore sit stipulandum instrumentum emphyteusis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 6 maii 1786 responsum dedit: - Esse stipulandum favore Marci Bartoccini, salvo iure vigesimae et sextae -. Statim adfuere apud Sacram Congregationem Bernardinus Pozzi et Antonius Triucci, qui vigesimam et sextam obtulerunt. Illius instantia, mandatum est, ut in folio proponeretur - una cum aliis, citata Parte -, ut ex Rescripto diei 19 maii 1786; huius vero Antonii Triucci proces remissae fuere Episcopo pro informatione, ut ex Rescripto diei 20 maii 1786. Antequam vero et Episcopi informatio adveniret et instantia super oblatione vigesimae et sextae dirimeretur, stipulatum est die 27 maii 1786 instrumentum emphy-



teusis inter Praesulem Galeantium Marescotti et Marcum Bartoccini, nullis expeditis Literis Apostolicis super Beneplacito, nec praeeunte Decreto exequutoriali. Quae inter hos acta fuerunt cum latuisset, evenit, ut, remissa ab Episcopo informatione super precibus Antonii Triucci, rescriptum fuerit die 29 iulii 1786: - Ponatur in folio -. Inde silentium consequutum est, donec in humanis fuit Praesul Marescotti, eoque defuncto octo mensibus, quibus Praesul Connestabili Beneficium Prioratus obtinuit. Cum vero Beneficium collatum fuerit Sebastiano Calderini, hic, recusata canonis exactione, ab Sacra Congregatione postulavit rescissionem emphyteusis reintegrationem ad fundum restitutionemque fructuum. Nam deficiebat Beneplacitum Apostolicum iuxta praescriptum Benedicti XIV in Constitutione, cuius initium *Gravissimum*, quin obesset Rescriptum Sacrae Congregationis diei 6 maii 1786, cum ex hoc Rescripto derogari non posset Benedictinae Constitutioni, nec in illo facta mentio ulla fuisset de Beneplacito concedendo. Sed Rescriptum illud consequutum non erat Decretum executoriale Ordinarii, ut iubet Paulus II in Constitutione *Cum in omnibus*, neque in forma authentica exhibitum in actis Curiae Episcopalis, aut instrumento insertum, neque tandem exequutionem habere poterat, cum adhuc penderet lis inter Oblatores et Vigesimalios. Insuper damnosum dixit contractum, cum ex relatione Peritorum constabat, quod tunc temporis scuta 64 84 aut saltem scuta 56 84 quotannis ex illo redibant.

170. His igitur perpensis, proposito dubio: - An constet de nullitate emphyteusis, ita ut sit locus reintegrationi et restitutioni fructuum in casu etc. -, Sacra Congregatio die 13 septembris 1806 responsum dedit: - Affirmative in omnibus -. Fratres Bartoccini refutare studuerunt oppositam nullitatem contractus; sed repropósito dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 29 novembris 1806 respondit: - Quoad nullitatem et reintegrationem, in decisis; et amplius, et quoad restitutionem fructuum videatur particulariter -. Rescripti executionem illico ab A. C. obtinuit Praesul Calderini, et die 7 ianuarii 1807 possessionem bonorum cepit:

fratres Bartoccini vero, provocatione interposita, ad R. P. D. Auditorem Sanctissimi confugerunt, qui remisit Causam ad Sacram Congregationem, et admisit appellationem cum clausula de causis sive praeiudicio rei iudicatae. Notissima rerum omnium eversione factum est, ut provisionalem transactionem cum fratribus Bartoccini inire debuerit Praesul Calderini, qua iidem fratres pacificam bonorum possessionem Praesuli reliquerunt, eius vita durante, integre reservatis sibi iuribus contra Successorem in Beneficio. Vita functo Praesule Calderini, fratres Bartoccini obtinuerunt a Vicario Generali Urbevetano, ut a Colonis uti domini utiles recognoscerentur. Praesul Pandolfi Alberici vero penes eandem Curiam Urbevetanam instetit pro recognitione in dominum utilem: sed mox mutato consilio petiit circumscriptionem actorum, quae in Episcopali Curia Urbevetana a Bartoccini gesta fuerant, nec non reintegrationem ad bonorum possessionem. R. P. D. Auditor Leonis XII Sacrae Congregationi remisit Causam. Singulis autem utrinque deductis mature perpensis, propositis dubiis: - I. An constet de re iudicata, seu potius de causis restitutionis in integrum in casu etc. II. An sit locus circumscriptioni actorum et reintegrationi ad possessionem, itaut restituendi sint fructus in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, constare de re iudicata. Ad secundum, Affirmative in omnibus, et fructus esse restituendos Rectori R. P. D. Pandolfi a die captae possessionis Beneficii - in *Urbevetana Emphyteusis die 29 Maii 1824*.

171. Imo nedum meliori Oblatori et Beneficii administratori concedenda est emphyteusis, sed si fuerit ab aliis deceptus imminuitur annuus canon et conditiones mitiores redduntur in *Firmana Emphyteusis die 19 Septembris 1778 et die 17 Iulii 1779*.

172. Siquidem inter simplicia Beneficia, quae obaeratus Sacerdos Antonius Cosimi possidebat, eorumque fructus ab Oecono, attento Creditorum concursu super omnibus illius bonis et redditibus convocato, unum erat sub titulo S. Laurentii erectum in Castro Montis Urani Firmanae Diaecesis. Huius Beneficii bona et redditus in emphyteusim obtinere cupiens Ioannes Baptista Merli Firma-

nus, petiit Beneplacitum Apostolicum. Affixis ex mandato Sacrae Congregationis Edictis ad tertiam generationem masculinam tantum cum termino decem dierum a die affixionis ad exhibendas oblationes, intra praefinitum tempus plures comparuerunt Oblatores, quos inter fuit Petrus Mannucci Firmanus Beneficii administrator, qui ceteris meliorem fecit Beneficii et Beneficiati Creditorum conditionem: nam is obtulit canonem annuorum scutorum quadraginta liberum et exemptum ab omnibus Beneficii gravaminibus et oneribus, atque promisit propriis sumptibus aedificare domum in praedio ad ipsum Beneficium pertinente, nec non novas arbores serere in eodem praedio, promisitque tum pro securitate canonis, tum pro faciendis melioramentis, attergare favore Beneficii quinque Loca Montium Cameralia et non vacabilia a quibusvis oneribus exempta. At vero post tempus in Edictis praefinitum alii etiam comparuerunt Oblatores, inter quos fuit Dominicus eiusque filii de Diomedibus, qui tandem annum canonem auxerunt ad annum summam scutorum sexaginta trium. Mannuccius vero, firmis praefatis pactis et conditionibus in eius prima oblationis schedula diei 11 decembris 1777 expressis, iam obtulerat pro annuo canone scutum unum supra quamlibet oblationem, ab aliis exhibendam. Melior itaque oblatio haec videbatur, cum pro servitute canonum et pactorum implemento Loca Montium oppignorarentur; dum et contra Diomedes offerentes fideiussionem Patris, putandum erat, nullam exhibuisse fideiussionem, quoniam Pater et Filii ad propositum effectum una et eadem persona, una obligatio censetur, ad Textum in L. 1 §. Si Pater filio, L. Si Pater filiae 4 ff. de usucap., Paschal. de patr. potest. part. 1 cap. 4 n. 21, Rot. coram Molin. decis. 144 n. 11. His itaque perpensis, proposito dubio: - An cui et pro qua summa sit concedenda emphyteusis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 19 septembris 1778 responsum dedit: - Emphyteusim concedendam esse Petro Mannucci ad tertiam generationem masculinam ab ipso incipiendam pro annuo canone scutorum 63, et cum obligatione attergandi quinque Loca Montium S. Petri non vacabilium, plantandi arbores et construendi domum ruralem ad formam

in omnibus alterius oblationis ab ipso factae die 11 decembris 1777 -. Hac edita resolutione, Mannuccius se deceptum vocavit ab illis de Diomedibus, quia nec eorum oblationis schedulam obsignaverunt unquam pro ipsorum oblatione tuenda; ac editam resolutionem tamquam ab eius oblatione difforme acceptare recusavit, quia in ea fuit definitum, generationem masculinam esse ab ipso, qui aetate gravis erat et morti proximus, prout iam mox decessit, non autem ab eius filiis, ut in oblatione exposuerat, incipiendam. Quae de re ad amputandas quaestiones novam Mannuccius obtulit licitationem, nimirum annum solvendi canonem in scutis quinquaginta octo ab omnibus oneribus liberis, attergandique gemina tantum Loca Montium, firma manente obligatione plantandi arbores et ruralem domum aedificandi. Novam hanc licitationem Creditores Cosimi collegialiter coadunati die 17 decembris 1778 uti aequam iustam ac utilissimam laudarunt. Reproposito hinc dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis iuxta modum, nempe emphyteusim esse concedendam, iuxta resolutionem Creditorum diei 17 decembris 1778 - in *Firmana Emphyteusis die 17 Iulii 1779.*

173. Hinc et eum, qui iure conductionis iam actu detinet bona in emphyteusim concedenda, in pari oblatione ceteris praeferri ex speciali aequitate debere sancivit Textus in L. *Congruit* Cod. de locat. praed. civil.: - Congruit aequitati, ut veteres possessores fundorum publicorum novis conductoribus praeferantur, si facta nobis per alios augmenta suscipiant -, et L. *Praedia* Cod. eodem titulo, firmatque Caroc. de locat. et conduct. part. 3 ad materiam L. ne cui Cod. locat. quaest. 3 n. 4 in *Civitatis Castellanae Emphyteusis die 7 Septembris 1776 §. Res.*

Item in *Pisauren. Emphyteusis die 18 Martii 1820 §. Hanc.*

174. Pacionus vero de locat. et conduct. cap. 2 per totum et Corradinus de iure praelat. quaest. 41 a n. 1 rem magistraliter agunt concluduntque, Doctoribus plena manu relatis, Conductorem nec iure conductionis, nec iure melioramentorum beneficio praelationis pro eodem pretio, quod alius obtulit, potiri,



Conductoribus fiscalibus exceptis, qui ad relocandum, novo deficiente Conductore, compelli possunt *in Urbevetana Emphyteusis die 6 Maii 1786 §. Inquirendum.*

175. Quum itaque inter licitatores sic arsit aemulatio, ut alter ex illis annuam summam scutorum 26, quae titulo locationis pro bonis Beneficii pensitabatur, auxerit, comprehensa vigesima et sexta, ad annua scuta 150 ad effectum eadem bona habendi in emphyteusim ad tertiam generationem masculinam, Sacra Congregatio mandavit, nedum eidem finita legitima locatione concedendam esse emphyteusim, praestita idonea fideiussione ab Ordinario adprobanda, nec non praefigendum esse terminum unius mensis primo maiori Oblatori, cui deliberata fuerat emphyteusis, salvo iure vigesimae et sextae, ad deliberandum super praelatione, sed etiam concessit facultatem incidendi caeduas arbores, atque favore ipsius reservavit fructus novi capitalis in compensationem excessivi canonis *in Firmana Emphyteusis die 24 Martii 1792 die 11 Maii die 7 Septembris 1793 die 20 Februarii et die 17 Decembris 1796.*

176. Enimvero Sacerdos Lutius Clavari anno 1790 locavit ad triennium bona duorum Beneficiorum in priorali Ecclesia Castri Lapidonae existentium Quirico Serena Berdozzi pro annuis scutis 26; sed cum inde anno 1791 Gregorius Ruggieri pensionem illam auxisset ad scuta 40, si eadem bona sibi in emphyteusim darentur, Beneficiatus Clavarius opportunum in id requisivit Beneplacitum Apostolicum. Affixis itaque Edictis de mandato Sacrae Congregationis pro emphyteusi ad tertiam generationem masculinam, inter plures licitatores duos selegit Archiepiscopus, Caietanum nempe Emilii, qui ceteros omnes vicerat per oblatum canonem scutorum 82 ab omnibus oneribus etiam Missarum immunem, et Vincentium Gratiani, qui, dempto Missarum onere, scuta despondit 86 80, eodemque suscepto, scuta 75 sub ea de cetero conditione, quod arbores annosas in aestimationem reciperet, et de earum pretio se semper teneri vellet favore Beneficii, nec non sumptus pro expediendis Literis Apostolicis subire haud renueret; dum e contra Emilii in ea esset sententia, ut sibi ipsi

fas esset et impune seu clam recidere eam enormem arborum quantitatem, quae certe aderat in ipsis bonis, et earum pretium in propriam utilitatem convertere. Idecirco Archiepiscopus meliorem censuit oblationem Gratiani, ex eo etiam quod Gratianus opulento ditatus erat patrimonio, et Emilii nil prorsus in bonis habebat, et in minori aetate constitutus. Cum autem interim bonorum conductor Berdozzius rogasset, ne in suae locationis damnum emphyteusis permitteretur, Sacra Congregatio rescripsit die 24 martii 1792: — Pro facultate arbitrio et conscientiae Archiepiscopi pro scutis 86 80 ad tertiam generationem masculinam Gratiani ad formam oblationis incipien. finita quacumque legitima locatione, et sine praeiudicio litis pendentis coram A. C. Riganti, salvo iure vigesimae et sextae —. Ut primum hoc innovit Rescriptum, inter exclusos Oblatores gravis exarsit aemulationis aestus. Nam die 12 posterioris mensis martii vigesimam obtulit Laurentius Bonanni, die rursus 30 sequentis iunii sextam Caietanus Emilii cum solidali fideiussione Canonici Ioannis Baptistae Emilii, et die 28 iulii eiusdem anni sextae item nomine Gregorius Ruggieri scuta addidit 63 20 supra oblationem Gratiani, desponditque in totum canonem scutorum 150. Omnes hinc de praelatione contententes recursum habuerunt ad Sacram Congregationem, ne prima in favorem Gratiani sustineretur oblatio: in id etiam supervenerunt preces Civium Lapidonae ac Beneficiati Clavari, qui superventas omnes oblationes reiiciendas rogabat, de una certus Gratiani idoneitate. Archiepiscopus retulit, valedixisse oblationi Emilium, ac Ruggerium nihil in bonis habere, hinc Gratianum amplo ditatum patrimonio esse praeferendum. Ruggerius vero suam omnibus meliorem ostendit oblationem in scutis 150, ac suam pessumdatam conditionem plurium Testium fide vindicavit. Proposito igitur dubio: — An cuius favore et a quo tempore sit locus stipulationi instrumenti emphyteusis in casu etc. —, Sacra Congregatio die 11 maii 1793 responsum tulit: — Affirmative favore Ruggieri, incipien. finita quacumque legitima locatione et praestita idonea fideiussione ab Archiepiscopo approbanda, nec non praefigendum esse terminum unius

mensis Gratiano ad deliberandum super praelatione -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 7 septembris 1793 respondit: - In decisis, et amplius -.

177. Quum autem in bonis emphyteuticis essent ceduae arbores, quae huc illuc dispersae nocebant potius agrorum culturae, prius Ruggerius, deinde etiam Clavari supplicarunt pro facultate eas incidendi ad effectum occupandi pretium in censibus vel bonis stabilibus, cum reservatione fructuum novi capitalis favore Emphyteutae in compensationem excessivi canonis. Favit Firmanus Archiepiscopus instantiae; sed Sacra Congregatio die 20 februarii 1796 rescipit: - Pro facultate arbitrio et conscientiae Archiepiscopi favore maiorum Oblatorum et ad formam oblationum pro scutis in totum 1839, salvo iure vigesimae et sextae, et cum onere deponendi pretium et reinvestiendi cum solitis clausulis, et cum reservatione fructuum favore Beneficiati -. Reservatio vero haec fructuum favore Beneficiati non arrisit Ruggerio; pluribusque idcirco in novo memoriali adductis rationibus, denuo pro illorum reservatione sui favore supplicavit; ac aequam et iustam Firmanus Antistes censuit instantiam, cum alias abnormis esset Beneficii utilitas. Proposito itaque dubio: - An et pro qua summa debeantur Ruggerio emphyteutae fructus capitalis, de quo agitur, in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative in omnibus - in *Firmana Emphyteusis die 17 Decembris 1796*.

178. Nam ratione aemulationis admittendae nec esse videntur oblationes longe vigesimam excedentes, Posth. de subhast. inspect. 33 n. 24, Mangil. eod. tract. quaest. 38 a n. 10, De Franch. decis. Neapolitan. 54 n. 11 in *Firmana Emphyteusis quoad vigesimam die 18 Iulii 1795 §. At*.

179. Unde inter Oblatores ille est praefendus, qui canonem fructus bonorum excedentem obtulit magisque idoneus recenseatur, quin obstet, quod alii maiorem quidem canonem obtulerunt, sed non satis idonei videntur, vel alter, qui maiorem titulo vigesimae canonem obtulit, dum ante delibera-

tionem non attenditur in *Firmana Emphyteusis die 30 Iulii 1796*.

180. Siquidem publicatis Edictis pro emphyteusi ad tertiam generationem duorum urbanorum novemque rusticorum praediorum Sodalitii Sanctissimae Resurrectionis et Suffragii Murrivallium, quae reddere quotannis consueverant scuta circiter 355, sub conditione exhibendi infra mensem oblationes Vicario eiusdem Oppidi Foraneo, novem pro uno vel altero praedio fuerunt particulares Oblatores, canonesque per eos exhibiti summam in unum constituebant scutorum 386 90. Ex his vero, qui pro bonis omnibus collective schedas prodixerunt coram Vicario Foraneo fuerunt Emidius Gallucci, Simon Giachini, Blasius Mammoli, qui parem obtulerunt canonem scutorum 360, Ioseph Marchetti, qui scuta obtulit 370, Petrus Mangiaterra, qui oblationem scutorum 430 dedisse asserebat, eamque post illius repulsam EE. PP. exhibuit, et Nicolaus Pochini, qui in Firmana Curia obtulit scuta 489, adiecta conditione redimendi canonem per subrogationem censuum. Atque hinc vigesimae titulo obtulerunt Gallucci scuta 389, et Giachini scuta 390 50. Neglectis oblationibus Mangiaterra et Pochini, Firmanus Archiepiscopus reiiciendos censuit singulares minimeque idoneos Oblatores, atque favit Marchetti viro apprimè idoneo. Certarunt autem inter se Pochinius et Galluccius, ceteris tacentibus Oblatoribus; Sodalitium vero favit Marchetto, quin attendi possent posteriores oblationes Gallucci et Giachinii cum auctione vigesimae, cum praematurae datae ante deliberationem. Reiiciendas esse contendit oblationes Mangiaterrae et Pochini licet ampliores, tum quia datae fuerunt extra designatum locum, tum quia Petrus Mangiaterra iam a caupona, quam exercebat, oboeratus discesserat, et Nicolaus Pochini alieno gravabatur aere, et contra naturam emphyteusis pactum in sua oblatione adiecit redimendi canonem. Confidit tamen Pochinius in maiori sua oblatione scutorum 489, suamque ostendit idoneitatem ex pluribus, quae possidebat, bonis, licet partim emphyteuticis, partim alieno aere gravatis; ac eiusdem oblatio melior fieri poterat per idoneam fideiussionem. Censuit, se potuisse oblationem exhibere in Curia Firmana, cum omnes



ad eam transmitti deberent: ac pactum redimendi canonem retractavit, illudque arbitrio et voluntati Sacrae Congregationis reliquit. Tandem Gallucciis meliorem se dixit Oblatorem, ob auctum vigesimae titulo canonem ad scuta 389; praematura tamen vigesima illa videbatur. Proposito hinc dubio: - An et cuius favore sit locus stipulationi instrumenti emphyteusis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative favore Marchetti, salvo iure vigesimae et sextae - in *Firmana Emphyteusis die 30 Iulii 1796*.

181. Siquidem secundum apices iuris nulla habenda est ratio vigesimae, quae facta est ante expeditionem et executionem Literarum Apostolicarum; nam legitime ante huiusmodi expeditionem et executionem offerri non potest, secundum Card. Petra ad Constit. I S. Leonis Magni tom. I n. 42, Rot. in Romana affictus 12 februarii 1751 §. 4 coram Matthaeio in *Spoletana Emphyteusis die 28 Maii 1796* §. *Quaeri*.

182. Idcirco haud sunt attendendae posteriores oblationes cum auctione vigesimae, utpote praematurae datae ante deliberationem, contra Motum Proprium Benedicti XIV, de quo Rota in Romana Affictus 6 iunii 1749 §. Infirmissima coram Molino in *Firmana Emphyteusis die 30 Iulii 1796* §. *Certant*.

183. Hoc tamen procedit forsitan favore deliberatarii, ut praematuram excludat alterius vigesimam, non item propriam, ut est illa ipsius Oblatoris; nam quilibet renunciare valet iuri suo, Polit. de dot. quaest. 13 n. 11 tom. 3, et de miscell. dissert. 11 n. 11 tom. 5 in *Spoletana Emphyteusis die 28 Maii 1796* §. *Quaeri*.

184. Unde si quis vigesimam ante expeditionem et executionem Literarum Apostolicarum obtulerit, nequit ab ea recedere sub praetextu, quod de iure nulla habenda sit ratio vigesimae, quae comprehensa non est in Rescripto, de cuius executione agitur, et legitime ante expeditionem et executionem Literarum Apostolicarum offerri non potuit in *Spoletana Emphyteusis die 18 Iunii 1796*.

185. Iamvero quum simplex Beneficium S. Angeli fundatum in Ecclesia S. Margaritae Villae Maltignani redderet scuta tantum 10,

sed iuxta Peritos reddere posset scuta 17 25, Beneficiatus Iulius Nuvoletti petiit facultatem bona illius in emphyteusim ad tertiam generationem masculinam concedere. Affixis itaque Edictis, maior Oblator fuit Hieronymus Ercoli, qui obtulit scuta 15 50 annua; adeoque Sacra Congregatio die 21 iunii 1794 emphyteusim ei tribuit, salvo iure vigesimae et sextae. Oblata inde vigesima a Palazzolio, eam superavit Herculus, cum obtulerit supra dictam vigesimam usque ad summam scutorum 17. Subinde vero, nondum expeditis Literis Apostolicis, Oblatores amplius accipere volebant emphyteusim, ob non expressum canonem Monialium SS. Margaritae et Antonii Cassiae in scutis 3 93, et vigesimas reprobabant, utpote oblatas extra legitimum terminum dierum viginti. Advertebatur autem, quod nulla quidem habenda sit ratio vigesimae ante expeditionem et executionem Literarum Apostolicarum, sed id procedere videbatur favore deliberatarii, ut praematuram excluderet alterius vigesimam, non item propriam, ut erat illa ipsius Herculi in scutis 17, dum is renunciare poterat iuri suo. His igitur perpensis, proposito dubio: - I. An et quomodo sit exequendum Rescriptum diei 21 iunii 1794 in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad primum, Affirmative pro canone scutorum 17, salvo iure sextae - in *Spoletana Emphyteusis die 18 Iunii 1796*.

186. Alias etiam Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium declaravit, non esse locum oblationi vigesimae, nisi obtento et executioni mandato Apostolico Beneplacito in *Firmana Emphyteusis die 10 Maii 1794* §. *Sodalitium*.

187. Hinc et eadem Sacra Congregatio antiquiora confirmando Decreta declaravit, terminum ad offerendam vigesimam incipere a die Decreti deliberationis editi in sequelam Beneplaciti Apostolici, - il termine comincia a correre dal Decreto di delibera fatto in seguela del Beneplacito Apostolico - in *Firmana Emphyteusis quoad vicesimam die 18 Iulii 1795* §. *Sustinent*.

188. Accedit Motus proprius Benedicti XIV super locationibus bonorum Cameralium, qui statuit terminum viginti dierum incipiendum a die deliberationis ad effectum offerendi vice-

simam (1) in *Firmana quoad vicesimam die 18 Iulii 1795 §. Praescribit.*

189. Perfecta enim non est deliberatio, nisi Beneplacitum accedat Apostolicum et Decretum executionis; ideoque numerari debent dies viginti a die, qua deliberationis sententiam emanavit Exequutor Apostolicus, Galeot. resp. fiscal. 14 n. 4 ad 12, Campell. ad constit. Ducat. Urbin. decret. 33 n. 190 in *Firmana Emphyteusis quoad vicesimam die 18 Iulii 1795 §. Sustainet.*

190. Perfectus hinc dicitur contractus, cum omnes adsunt solemnitates, quae sunt Beneplacitum Apostolicum et Iudicis Decretum, cui commissum est evidentis utilitatis iudicium, Sacra Congregatio in Placentina Deliberationis et Praelationis 9 septembris 1786 in *Tudertina Emphyteusis die 11 Aprilis 1818 §. Compertum.*

191. Idcirco quamquam acriter disceptatum sit a Doctoribus intra quod tempus addi posset vicesima, communiter receptum est, intra viginti dies a die perfecti contractus, Rota in Romana Affictus 9 iunii 1749 coram Molino, Sacra Congregatio in Ferrariensis Emphyteusis 18 iunii 1796, et alibi passim in *Tudertina Emphyteusis die 11 Aprilis 1818 §. Compertum.*

192. Unde pacifica hodie res est; ita namque docet Card. Petra ad Const. 1 divi Leonis Magni sect. 3 n. 41: - Circa actus perfectionem certum est, post perfectum actum non esse locum poenitentiae, neque novae oblationis, sed ista perfectio nunquam datur in hoc casu, nisi sit factum alienationis instrumentum cum Beneplacito iam obtento; nam si Beneplacitum reservaretur, tunc semper erit locus additioni, donec sequatur dictum Beneplacitum, quod dat formam et robur actui, si autem Beneplacitum fuerit concessum et non executum ab Exequutore, erit etiam locus novae oblationi; ita etiam quoad actum factum tam legitimis solemnitatibus intelligi debet, quatenus actus sit perfectus cum Beneplacito Apostolico executo - in *Pisauren. Emphyteusis die 18 Martii 1820 §. Verum.*

193. Nam Sacra Congregatio declaravit,

(1) Ceu videre est in eius Bullario tom. 1 n. 1 cap. 8 - ibi - Fatta la deliberazione dell'appalto etc. debba soprassedersi prima di venire alla stipolazione dell'istromento per lo spazio di venti giorni continui da incominciare dal giorno immediatamente seguente alla detta deliberazione -.

maiori quidem Oblatori deliberandam esse emphyteusim, salvo iure vigesimae et sextae, sed terminum viginti dierum ad offerendam vicesimam incipere a die Decreti ab Executore Literarum Apostolicarum editi, adeoque nedum post obtentum Beneplacitum Apostolicum, sed etiam post eiusdem executionem per immediatum lapsum viginti dierum meliorem vicesimae oblationem esse admittendam, quin obstat, quod Vicesimarii longe summam vicesimae excedant in *Firmana Emphyteusis die 15 Septembris 1792 die 10 Maii 1794 et Firmana Emphyteusis quoad vicesimam die 18 Iulii 1795.*

194. Siquidem Sodalitium Sanctissimi Salvatoris Montis Ulmi supplicavit pro licentia celebrandi emphyteuticum contractum cum Luca Lucchetti novissimi conductoris bonorum in emphyteusim concedendorum filio, qui sub paterno vadimonio canonem obtulerat scutorum 350, aggeresque pro reparandis praediis inter ceteras meliorationes desponderat. Affixis de Sacrae Congregationis mandato Edictis, canonem sub iisdem conditionibus auxit Lucchettus ad scuta 461, minorem obtulit summam 405 Ioannes Philippus Bartolazzi, comprehenso cum latifundiis (praeter edicta) horto et horreis in Oppido existentibus. Post apertas, in termino illorum schedas obtulerunt Felicianus Canevari et Felix Morichetta scuta 510 loco vigesimae. Exhibuit mox Bartolinus Sacrae Congregationi secundam oblationem scutorum 470 pacto adiecto, quod pro aggeribus novaeque etiam desponsa domo incidere posset in praediis quicquid ad id inter quinquennium explendum necessarium censereetur. Demandata hinc nova Edictorum affixione, - firma interim remanente oblatione Bartolazzi scutorum 470, absque tamen conditionibus in ea apposis et in Edictis non comprehensis -, obtulit Bartolazzi scuta 480, Lucchettus 490, sed mox aequavit ille penes Sacram Congregationem die 1 maii 1792 oblationem Lucchetti sub promissione perficiendi domum et aggeres intra decennium. Hinc Sacra Congregatio die 15 septembris eiusdem anni censuit, - si Sanctissimo Domino Nostro placuerit, per suas Literas Apostolicas eidem



Archiepiscopo committi posse, ut, veris existentibus narratis, constitutoque prius sibi de evidenti praefatae Societatis utilitate, petitam facultatem concedat supradicta bona in emphyteusim ad tertiam generationem masculinam tantum favore Ioannis Philippi Bartolazzi ad formam suae oblationis sub die prima maii 1792 pro annuo canone scutorum 490, salvo iure vigesimae et sextae -. Quum differret Bartolatus Literarum Apostolicarum expeditionem, eum ad id compulit Sodalitium per citationem coram A. C., et comprehensa in illis fuerunt hortus et horrea. Ante illarum vero executionem meliorem Lucchettus coram Vicario Foraneo Montis Ulmi dedit oblationem scutorum 502 mense maio 1793, excluso horto horreisque, et sub obligatione adimplendi universas priorum Editorum conditiones, atque aedificandi novam domum, antequam expiraret novennium locationis bonorum. Idemque fecit Nicolaus Campetella, licet paulo minorem obtulerit canonem scutorum 501. In hoc itaque Oblatorum conflictu Sodalitii Prior institit coram Eñõ Pro-Datario pro reportatione Literarum Apostolicarum. Causa vero ad Sacram Congregationem remissa, silentibus Lucchetto et Campetella, restricta extitit inter Priorem et Bartolatum super comprehensione, vel exclusione horreorum et horti. Proposito tamen dubio: - An et quomodo sit exequendum Rescriptum diei 15 septembris 1792 in casu etc. -, Sacra Congregatio die 10 maii 1794 responsum tulit: - Affirmative favore Bartolazzi, comprehensis horto et promptuariis; et amplius -. Hinc die 16 sequentis iunii executus fuit Firmanus Archiepiscopus Literas Apostolicas, repetita earumdem clausula, - salvo iure vigesimae et sextae -. Duo sub die 20 eiusdem mensis iunii comparuerunt vicesimarii, Ioseph Maria nempe Pascucci et Nicolaus Campetella, quorum alter loco vicesimae, quae fuisset scutorum 24 50, obtulit scuta 110, alter scuta 161, dummodo pro veteri horreo traderetur ipsis novum a Sodalitio construendum. Accessit Lucas Lucchetti, obtulitque primum die 5 iulii scuta 650, deindeque sequenti die scuta 655, comprehensa vicesima, seu vicesimae titulo scuta 655, detracto ab oblata summa canone scutorum 490. Obtulerunt hinc liberales isti

vicesimarii praelationis beneficium Bartolatio, qui tamen protestatus fuit, non esse locum oblatis vicesimis, - nisi audita mento Sacrae Congregationis Concilii -. Bartolatus enim contendit, iuxta Motum - Proprium Benedicti XIV super locationibus bonorum Cameralium, vicesimam offerri debere intra terminum viginti dierum a die deliberationis: at in themate a die 15 septembris 1792, qua ipsi Sacra Congregatio emphyteusim deliberavit, fere biennium praeterlapsum fuerat; sibi propterea addicendam esse emphyteusim sustinuit. Lucchettus et Sodalitium contra defendit, perfectam non esse deliberationem, nisi Beneplacitum accederet Apostolicum et Decretum Executoris; ideoque numerari in themate debere dies viginti a die 16 iunii 1794, qua deliberationis sententiam emanavit Firmanus Archiepiscopus, ceu iam pluries Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium declaravit. Unde validae censendae erant oblationes vicesimae, utpote intra terminum viginti dierum a die Decreti praefati Archiepiscopi formiter expletae. At maior difficultas erat circa oblationum qualitatem. Nam vicesima oblatis canonis scutorum 490 in scutis consistebat 24 50, longoque Vicesimarii summam hanc excesserunt, dum unus obtulit scuta 110, alter 161, et alter 165. Hinc valde dubitandum, quin ex iis essent oblatae vicesimae, - quas calor licitationis ultra modum solitae conductionis inflavit -, ut ait Iuriconsultus in *L. Locatio* 9 ff. de publican. vectig.; praesertim enim Lucchettus, qui unus iudicio sistebat, idem ille erat, cuius primam oblationem EE. PP. in Congregatione 10 maii 1794 neglexerunt.

195. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An et quae oblationes vicesimae sint recipiendae in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative, et esse admittendam oblationem vicesimae Lucchetti, praestita per eundem idonea fideiussione ab Archiepiscopo approbanda; et amplius - in *Firmana Emphyteusis quoad vicesimam die 18 Iulii 1795*.

196. Hinc etiamsi a tribus annis iam expeditae fuerint Literae Apostolicae ad effectum ineundi contractum emphyteusis, sed nondum executioni mandatae, licet adhuc offerre vicesimam, et contractus cum O-

blatore vigesimae initus infirmendus haud est, cum Rescriptum Sacrae Congregationis subreptitium dici nequeat, ex eo quod utilis de facto censetur ac est huiusmodi contractus, quin ullatenus obstet contradictio Rectoris Beneficii in *Sutrina Emphyteusis die 21 Februarii et die 29 Maii 1824*.

197. Enimvero Sacra Congregatio die 13 iulii 1816 Angelo Rogerio Cacciati Rectori simplicis Beneficii facultatem tribuit ineundi contractum emphyteusis omnium bonorum dicti Beneficii favore Ioachimi Casini ad tertiam eius generationem masculinam tantum, pro annuo canone scutorum 50 libero et immuni ab omnibus oneribus et impositionibus ordinariis et extraordinariis praesentibus et futuris, praestita per eundem idonea fideiussione cum onere meliorandi, et dummodo melioramenta cederent solo, et cum aliis pactis, salvo iure vigesimae et sextae, per Bullas. Expeditae quidem fuerunt Bullae, sed res ad exitum perducere nunquam potuit; ac praeterea anno 1821, oblata vigesima ab Ansuino Verzaschi, auctus est canon ad scuta 52 50, et Ioachimus solemniter vigesimam acceptare noluit, ideoque omnibus iuribus renunciavit. Verum Sacerdos Cacciati solemnem penes Curiam Episcopalem emisit protestationem contra vigesimae oblationem, se inscio, ab eadem Curia admissam; declaravitque, se prosequi contractum affictus, bona fide cum Ioachimo ad triennium initi. Promotor autem Fiscalis, rem Sacrae Congregationi exponens, facultatem instanti petiit favore eiusdem Ansuini emphyteusim stipulandi, quam in maximam Beneficii utilitatem cedere asseruit, et die 9 februarii 1822 Rescriptum obtinuit: — Procedatur ad ulteriora in stipulatione instrumenti favore Ansuini Verzaschi, pro annuo canone scutorum 52 50 et in reliquis ad formam Literarum Apostolicarum, ac salvo iure sextae —. Solemnnes deinde emphyteusis tabulae die 4 martii sequentis obsignatae sunt, et Ansuinus Verzaschi bonorum possessionem est adeptus. Sacerdos Cacciati vero subreptum fuisse contendit Rescriptum Sacrae Congregationis, cum Promotor Fiscalis tacuisset, triennio circiter elapso post obtentum Beneplacitum Apostolicum oblatam a Varzaschio fuisse vigesimam, ac interea fundos Beneficii meliorationibus ita fuisse au-

ctos, ut pro annuis scutis 50 locari potuerint, atque ex nivis puteo decem scuta nec non alia scuta septem ex munere vulgo *regalie* haberentur; unde emphyteusis in scutis 14 50 annuos Beneficii redditus imminuit. Insuper Verzaschius vix in bonorum possessionem ivit, illico more vandalico praedia vastavit, utiliores arbores excidit, sepes deiecit, terminos amovit, terras cum finitimis suis fundis coniunxit, ut iis arbitrato suo uteretur. Episcopus vero retulit, haud haec per Cacciatum narrata in facto subsistere; et admiratus est, quod is emphyteusim pro annuo canone scutorum 52 50 damnosam dixerit, cum idemmet utilem eam praedicaverit pro annuo canone scutorum 50. His interim perpensis, proposito dubio: — An et quomodo sit infirmendus contractus emphyteusis in casu etc. —, Sacra Congregatio die 21 februarii 1824 responsum dedit: — Iterum proponatur —. Reproposito hinc dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — Negative in omnibus — in *Sutrina Emphyteusis die 29 Maii 1824*.

198. Ideirco licet plures elapsi fuerint anni a die habitae facultatis a Sacra Congregatione ineundi contractum emphyteuticum cum conditione expediendi Literas Apostolicas ac eiusdem stipulationis absque Beneplacito, adhuc tamen locus est vigesimae post reapse expeditas Literas Apostolicas ac exequutioni mandatas nec non instrumentum desuper stipulatum intra terminum viginti dierum in *Tudertina Emphyteusis die 11 Aprilis 1818*.

199. Siquidem Sacerdos Lucius Clavari Romanus petiit facultatem ineundi contractum emphyteuticum bonorum duplicis Beneficii ad tertiam generationem cum Francisco Paolucci, qui ea conductionis titulo retinebat pro annua responsione scutorum sexdecim, oblato canone pro Beneficio S. Angeli scutorum 15 et obulorum 50, et pro Beneficio Beatae Virginis scuti unius et obulorum 50; et Sacra Congregatio die 19 iulii anni 1783 commisit Episcopo, ut, constituto sibi de evidenti Beneficii utilitate, facultatem pro petita emphyteusi concederet, iniuncta tamen Literarum Apostolicarum expeditione, quoad emphyteusim bonorum S. Angeli. Publicum iidem stipulati sunt instrumentum die 20 ia-



nuarii 1784 adiecto pacto, ut literae Apostolicae expedirentur. At nihil post haec actum fuisse videbatur usque ad diem 20 februarii 1796, in qua ad novas preces Sacerdotis Clavari rescriptum est a Sacra Congregatione: — In decretis sub die 19 iulii 1783; sequuta autem emphyteusi ad formam praedicti Rescripti, habebitur ratio in casu recursus deliberatorii Paolucci pro partiali subemphyteusi bonorum, durante prima investitura et citra divisionem canonis —. Hinc die 3 iunii eiusdem anni 1796 expeditae fuerunt Literae in forma Brevis, die 20 septembris renovatae sunt a Paoluccio oblationes sine ulla mentione praecedentium, et ad publica acta delatae die 26 eiusdem mensis, qua die obtenta sunt Decreta executoria ab Ordinario, et biduo post stipulata sunt utriusque emphyteusis instrumenta, in quibus declaratum est, emphyteusim initium habituram die 1 proximi mensis octobris, quo locatio et conductio cessabat. Triduo vix elapso, nimirum die 1 octobris Ioannes Baptista Luzi duas obtulit distinctas oblationes vigesimae, ita ut pro emphyteusi scutati unius et obulorum 50 auxit aliud scutatum, pro altera emphyteusi scutatorum 15 50 auxit alia scuta quindecim, obtulit scilicet in totum scutata 30 50, nec non, praeter centum vites serendas a deliberatorio, alias biscentum sponndit in meliorationem fundorum. Statim ac vigesimae oblationes legitime intimatae fuerunt tum Deliberatorio, tum Sacerdoti Clavari et eius Procuratori, eaque Decreto Ordinarium admissae, plurimae excitatae sunt turbae inter Rectorem ac Deliberarium ex una et Oblatorem vigesimae ex altera, donec die 15 iulii 1797 Rescriptum prodiit: — Ponatur in folio, citatis Ioanne Baptista Luzi et Angelo Lucio Clavari —. Publicarum rerum vicissitudines impedimento fuere, ne Causa ad formam Rescripti proponeretur. Rebus inde compositis, proposito dubio: — An oblatio vigesimae sit admittenda in casu? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative favore filiorum Ioannis Baptistae Luzi, praestita idonea fideiussione ab Episcopo approbanda; et amplius — in *Tudertina Emphyteusis die 11 Aprilis 1818*.

200. Nam etiamsi Beneplacitum Apostolicum expeditum fuerit iamque executioni

mandari inceptum, adhuc tamen locus est novae maiori ac meliori oblationi, salvo iure vigesimae et sextae, cum praesertim primus Oblator bona, cuius possessionem ceperat, nulla emissa protestatione, restituerit meliorationum pretium receperit ac nuncium emphyteusi misisse videatur in *Auximana Emphyteusis die 17 Decembris 1836*.

201. Enimvero Card. Antonius Pallotta simplex obtinens Beneficium, facultatem petiit concedendi eiusdem bona in emphyteusim ad tertiam generationem pro annuo canone scutorum 26 23 Ioanni Barberesi, qui, affixis Edictis ac interposita vigesima, maior Oblator inventus est. Hinc Sacra Congregatio die 11 ianuarii 1831 rescripsit: — Pro facultate ineundi cum Ioanne Barberesi vigesimario emphyteusim ad tertiam generationem masculinam incipientem a persona nominanda ab eodem Barberesi, dummodo canon solvatur in moneta libera cum onere meliorandi, facta inscriptione, salvo iure sextae —. Barberesius itaque possessionem fundorum nactus est, domumque obtulit hypothecae vinculo vincendam. Ast quum aliis gravatam inscriptionibus eam compererit Vir Eius, contractus instrumentum renuit stipulari, donec liber fundus repraesentaretur. E vivis interea erepto praefato Eius Pallotta, ei successit Philippus Perfetti Beneficiarius Senogalliensis, qui eundem emphyteusis contractum inire censuit cum Aloisio Bianchi ad tertiam pariter generationem, melioribus tamen conditionibus, scilicet pro annuo canone scutorum 30 libero a quolibet vectigali imposito ac imponendo, nec non aliis pactis utilioribus. Hac conventionem inita, Perfectus per Apparitorem Barberesio notificavit, se praedicta arva ad Beneficium pertinentia locasse, eorumque etiam possessionem petiit ab eo Bianchius, ac revera obtinuit. Quin imo Barberesius, nulla emissa protestatione, meliorationum pretium recepit, valedixitque telio emphyteusi ex epistola ab eodem ad Bianchium remissa. Perfectus interim approbationem petiit novi contractus, cum nullum intercessisset instrumentum inter defunctum Eius Pallotta et Barberesium, nec Beneplacitum executioni mandatum, nec inscriptio facta fuisset, nec fieri posset, quia Barberesius nullo fundo libero potiebatur,

ac iuri suo renunciaverat. Contra Barbere-  
sius contendit, necessariam non esse scriptu-  
ram pro emphyteusis validitate, Beneplaci-  
tum Apostolicum obtentum ac executioni  
fuisse mandatum quoad inscriptionem, nisi  
domus aliis obligata vinculis reperta fuisset,  
sed iam idoneam se exhibere fideiussionem, nec  
unquam vel scripto vel facto nuntium emphy-  
teusi misisse; renunciacionem enim additam  
fuisse, citra eius consensum, ab Amanuense,  
advertit etiam Eñus Episcopus Auximanus.  
Neque obesse dixit resignationem praediorum,  
cum iura sua reservaverit. His utrinque per-  
pensis, propositis dubiis: - I. An et quomodo  
sit servandus contractus emphyteusis favore  
Barberesi in casu? *Et quatenus negative.*  
II. An et quomodo consulendum Sanctissimo  
pro approbatione emphyteusis favore Aloisii  
Bianchi in casu etc. -, Sacra Congregatio  
respondit: - Ad primum, Negative in omni-  
bus. Ad secundum, Affirmative, salvo iure  
vigesima et sextae - in *Auximana Em-  
phyteusis die 17 Decembris 1836.*

202. Quum itaque Ordinarius de mandato  
Sacrae Congregationis Edicta affigi curave-  
rit, ac receptis oblationibus titulo etiam vi-  
gesimae nova adhuc Edicta affigi absque  
mandato Sacrae Congregationis statuerit ac  
emphyteusim deliberaverit favore maioris  
Oblatoris, sed post deliberationem novus Obla-  
tor etiam tamquam cessionarius summam  
omnium maiorem et meliorem desponderit,  
Sacra Congregatio declaravit, deliberationem  
ab Ordinario decretam haud esse sustinen-  
dam, ac firma remanente oblatione novi Obla-  
toris, locum esse novae affixioni Edictorum  
cum solitis clausulis in *Ferrariens. Emphy-  
teusis die 18 Iunii 1796.*

203. Siquidem Administrator Legati pii  
Boiardi praedium, instructum aratoriis bo-  
bus et locatum anno 1788 ad novennium pro  
annua pensione scutorum 90 Maurelio Giu-  
liani, anno 1791 sub reservatione Benepla-  
citi Apostolici dedit in emphyteusim Mat-  
thaeo Gullinelli pro annuo canone scutorum  
100, omnibus in Emphyteutam translatis one-  
ribus, ac liberali etiam favore pii Operis  
conventa cessione trium Locorum Montium  
Ferrariae nuncupatorum - Monte sanità se-  
sta erezione -. Hoc evulgato contractu, Sum-  
mo Pontifici Administratoris nomine suppli-

cavit Conductor praedii pro praelatione ad  
perpetuam emphyteusim, aucto in scutis duo-  
bus canone, eodemque tempore supplicavit  
Gullinelli pro approbatione initi contractus.  
Sacra Congregatio autem die 3 martii 1792  
Eñum rogavit Ferrariensem Archiepiscopum,  
- ut, praevia affixione Edictorum favore ma-  
ioris et melioris Oblatoris pro emphyteusi ad  
tertiam generationem masculinam tantum,  
finita locatione, de annuo referat praedii re-  
ditu per decennium -. Affixis itaque Edictis,  
Maurelius Giuliani die 20 augusti 1792 obtu-  
lit annua scuta 120, unumque alterum scu-  
tum supra alias oblationes usque ad summam  
scutorum 125; Florianus Giuliani die 23 eius-  
dem mensis obtulit scuta 108 largitionem  
trium Locorum Montium emptionem anima-  
lium et sumptus Beneplaciti Apostolici; ac  
die 28 despondit Matthaeus Gulinelli cano-  
nem scutorum 102 50 cum resignatione trium  
Locorum Montium, qualibet in se assumpta  
expensa, nec non scutum unum supra melio-  
rem oblationem, atque die 7 sequentis se-  
ptembris vigesimam supra maiorem oblatio-  
nem, eumque titulo etiam vigesimae in uno  
superavit scuto die 18 ipsius Maurelius Giu-  
liani. In tali oblationum discrepantia deman-  
davit Archiepiscopus secundam Edictorum  
affixionem: hinc die 6 novembris 1794 obtu-  
lerunt Fratres Giuliani annua scuta 40, et  
Matthaeus Gulinelli sequenti die 7 scuta 110  
largitionem trium Locorum Montium emptio-  
nem animalium ac expensas ad perficiendum  
contractum. Archiepiscopus emphyteusim die  
8 deliberavit favore Matthaei Gulinelli tam-  
quam maioris et melioris oblatores pro annua  
pensione scutorum 110 aliisque, de quibus in  
oblatione, salvo tamen Beneplacito Apostolico  
reportando. Post haec cesserunt fratres Giu-  
liani eorum iura Dominico Bottoni, qui ob-  
tulit canonem scutorum 150, a quovis onere  
liberum, nec non tria Loca Montium, ac em-  
ptionem animalium pretio scutorum 200. Bot-  
tonius itaque contendit, sibi uti cessionario  
fratrum Giuliani deberi emphyteusim, ex  
prima praesertim oblatione Maurelii, quae  
maior fuerat etiam supra vigesimam a Gu-  
linello oblatam, quin attendi deberent nova  
Edicta novae oblationes et Decretum delibe-  
rationis. Suam de cetero recipiendam autu-  
mavit oblationem omnium certe maiorem et



meliores, licet post Decretum deliberationis superventam, cum adhuc integra res esset. Contra Gulinellius sustinuit, servandam esse deliberationem eius favore decretam, neque attendendam oblationem Bottoni, cum eam non dederit titulo vigesimae, adeoque post deliberationem non admittendam, ne addictio in diem redderetur illusoria. His tamen perpensis, propositis dubiis: - I. An sit servanda deliberatio emphyteusis favore Gulinelli in casu etc. *Et quatenus negative.* II. An et cuius favore sit locus illius concessionis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Negative; et amplius. Ad secundum, dilata; et firma remanente oblatione Bottoni, scribatur Eñio Archiepiscopo pro nova affixione Edictorum cum solitis clausulis - in *Ferrarien. Emphyteusis die 18 Iunii 1796.*

204. Nam ob Literas Apostolicas nondum exequutas, salvum adhuc manet Loci pii beneficium additionis in diem, et sic oblationes novissime expletae, Card. Petra ad Constit. Apost. tom. 1 pag. 85 n. 42, Rot. in Romana Affictus 12 februarii 1751 §. 4 coram Matthaeo in *Firmana Emphyteusis die 10 Maii 1794 §. Vitium.*

205. Unde huiusmodi oblationes, licet sero nimis superventae, quum ob maiorem tamen canonem melioresque conditiones in evidentem cedant Loci pii utilitatem, respuì non debent, secundum Card. Petra in comm. ad Constit. Apost. tom. 1 pag. 34 n. 38, Campell. ad Constit. Urbin. decret. 33 n. 124, Rot. in Forolivien. Vigesima 22 martii 1784 §. 6 coram Eñio Flanginio, cum praesertim sera dictarum oblationum exhibitio ob seram evenerit notitiam Literarum Apostolicarum, a quarum exequutione pendebat deliberationis perfectio, et incipiebat tempus additionis in diem, Campell. loc. cit. n. 190, et Sacra Congregatio in Neapolitana 17 augusti 1697, et in Reatina 27 septembris 1726 in *Firmana Emphyteusis die 10 Maii 1794 §. Vitium.*

206. Exploratum enim est, quod Ecclesiae communicata sint privilegia, quae Minoribus iura dederunt, Card. De Luca de Regal. disc. 87 n. 13, Del Bene de immunit. Cap. 7 dub. 9 n. 19, Card. Petra ad Constit. 1 divi Leonis Magni n. 84 tom. 1: hinc Ec-

clesia, quemadmodum et Minores, gaudent beneficio additionis in diem ex Textu in Leg. *Et sine dolo* §. quaestionem ff. de Minoribus, Rot. in Romana Affictus 9 iunii 1749 coram Molino, in Hieracen. Alienationis bonorum 9 martii 1765 coram Elephantio in *Perusina Emphyteusis die 25 Iunii 1803 §. Verum.*

Item in *Tudertina Emphyteusis die 11 Aprilis 1818 §. Compertum; in Nucerina Emphyteusis die 26 Martii 1836 §. Urget.*

207. Limita, dummodo actus non sit perfectus, et res sit integra in *Sutrina Emphyteusis die 29 Maii 1824 §. Itaque.*

208. Idecirco licet initus fuerit contractus emphyteusis, potest nondum Apostolico Beneplacito obtento ab eo resiliari, et alius cum altero iniri, deleta tamen facultate affrancandi canonem, et ad tertiam generationem tantum incipiendam a filiis, quin praelatio competat ei, qui primum praefatam emphyteusim iniiit in *Romana Emphyteusis die 1 Decembris 1731 et die 9 Augusti 1732.*

209. Iamvero Monasterium S. Silvestri in Capite anno 1674 cum Apostolico assensu concessit Castrum Balneoli in Diaecesi Hortana situm cum annexis praediis Laurentio de Roscis, adiectis pactis, ut Laurentius Monasterio solveret statis temporibus summam scutorum 12500, utque bonorum illorum dominio potiri possent omnes liberi ab eo trahentes originem per lineam masculinam, nec non in eorum defectum descendentes per lineam masculinam a femina superstite: sed his omnibus extinctis, bona ipsa cum omnibus melioramentis redire deberent ad Monasterium, nulla restituta pecunia. Pretium promissum non solvit Roscius; ex causa vero fructuum recompensativorum debebat Monasterio summam scutorum 924. Itaque anno 1727 Monasterium ex vi mandati de associando bona ipsa resumpsit. Mox die 22 iulii 1728 Monasterium (adiecta tamen conditione impetrandi Beneplacitum Apostolicum) eadem bona in emphyteusim concessit Mariae Pasottae ad tertiam generationem, promisso annuo canone in scutis 270, susceptoque per Emphyteutam onere subministrandi id, quod esset necessarium pro Parocho et Ecclesia parochiali, quae in eo Castro existerat. Contractus iste fuit etiam ad effe-

ctum perductus, antequam Apostolicum Beneplacitum impetraretur. Sed cum Roscius litem intentasset Monasterio pro refectione melioramentorum, et A.C. subdelegasset Iudicem pro examine Testium circa eorum probationem et aestimationem, Monasterium satius duxit recedere a contractu, quem inierat cum Maria Pasotta, novumque inire cum memorato Roscio. Quamobrem die 4 maii 1731, reservato Beneplacito Apostolico, eius filiis concessit eadem bona in emphyteusim perpetuam, durante eorum linea; itemque linea masculina unius feminae superstitis. Plura adiecta fuerunt pacta: sed potiora haec erant; videlicet primo, quod annuus canon Monasterio persolvi deberet in scutis 375; secundo, quod Emphyteutae eorumque Successores possent canonem, sive omnino, sive ex parte redimere, dummodo saltem scuta mille solverent Monasterio singulis vicibus, canone tunc diminuto in scutis 30, eademque deinceps proportionem servata; tertio, quod extinctis lineis, ut supra vocatis, bona devolvi libere cum omnibus quoque melioramentis ad Monasterium deberent; etiamsi antea canon fuisset vel omnino, vel ex parte redemptus; quarto, quod Emphyteutae subirent impensas necessarias pro dicta Ecclesia parochiali eiusque Rectore; quinto, quod lis, quam Laurentius Roscius Monasterio intenterat pro refectione melioramentorum, extincta censeretur.

210. Rebus sic stantibus, Beneplacitum Apostolicum petebatur tam a Maria Pasotta, quam a filiis Laurentii Roscii. Propositis vero dubiis: - I. An et quae de duabus concessionibus sit approbanda? II. An saltem competat praelatio Mariae Pasottae? -; Sacra Congregatio die 1 decembris 1731 respondit: - Dilata, et affigantur Edicta. Invitatis die 8 martii 1732 per Edicta licitatoribus, nulla alia syngrapha penes acta Notarii edita fuit, quam ea ipsius Laurentii Roscii, qui ratum habens quidquid conventum fuerat in instrumento exarato die 4 maii 1731, hanc tamen meliorem conditionem addidit, ut abrogaretur pactum illud, quo Emphyteutis

tribuebatur facultas redimendi annum canonem, sive omnino, sive ex parte, ita ut, solventibus Emphyteutis scuta mille Monasterio, singulis vicibus diminui deberet canon in annuis scutis triginta, adeoque esset in potestate Emphyteutarum se liberare a canone in annuis scutis 375 promisso per solutionem scutorum 12500. Repropositis itaque dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, approbandam esse secundam cum Roscio, deleta tamen facultate affrancandi canonem, et ad tertiam generationem masculinam tantum incipiendam a filiis. Ad secundum, Negative, - in Romana Emphyteusis die 9 Augusti 1732.

211. Impediri autem non posse videtur executio Rescripti Sacrae Congregationis, quo indulgetur concessio emphyteusis, per simplices et absque vigesimae titulo superventas oblationes post plures menses ab eo edito, ac post expeditas Apostolicas Literas, ne illusoria per eas reddatur addictio in diem, iuxta Perez in Cod. de fid. instrum. et iur. hast. fiscal. et adiect. tit. 3 n. 12. Idque etiamsi agatur de Fisco et Ecclesia; nam si ultra terminum admittendae essent eorum favore oblationes nemo amplius cum ipsis contraheret, Corradin. de iur. praelat. quaest. 65 n. 2, Rot. in Romana Appaltus lignorum 15 ianuarii 1742 §. Allegata coram Calcagnino; ac eo vel magis si in Rescripto Sacrae Congregationis reservata tantum fuerit vicesima et sexta, quae simplices excludunt oblationes, per Text. in Leg. *Doli causa* ff. de verb. oblig. in *Firmana Emphyteusis* die 10 Maii 1794 §. *Ponderandum*.

Item in *Ferrariensis Emphyteusis* die 18 Iunii 1796 §. *Servandum*.

212. Hinc Benedictus XIV legem edidit in suo Bullario tom. 1 ex ordine 65 pro locationibus Camerae Apostolicae, qua iussit, rem deliberari maiori et meliori Oblatori, nisi infra praescriptos dies, alter vigesimam aut mox sextam augeat, neque eas auctiones prior Oblator superare velit (1) in *Firmana Emphyteusis super praelatione* die 29 Iulii 1786 §. *Ait*.

(1) Siquidem laudatus Pontifex in §. 6 praescribit, denunciandam priori Oblatori vigesimae auctionem, - dopo la quale si lascerà al primo di altri dieci giorni ad effetto, che possa risolvere, se vuol fare offerta superiore a quella del secondo -. Idcirco si oblatam a secundo vigesimam seu sextam acceptavit quidem primus Oblator, sed non superavit, secundus est praefereendus.



213. E contra vero stat praxis Sacrae Congregationis quoad bona Ecclesiastica, quae eadem summa primum Oblatorem, dummodo tamen idoneum, praeferre consuevit in *Firmana Emphyteusis die 29 Iulii 1786* §. Quid (1).

214. Neminem quidem latet, datam Ecclesiis fuisse hanc praerogativam, ut post rem maiori Oblatori deliberatam, dummodo actus non sit omnino completus, novas recipere oblationes possit, Ricc. decis. 1726, Salgad. in labir. cred. part. 2 cap. 2 n. 17, Card. De Luca de Regal. disc. 81 n. 12 §. Item Ecclesiae et n. 24 in *Firmana Emphyteusis super praelatione die 29 Iulii 1786* §. Sed (2).

215. At aequitatis et iustitiae cum sit cultrix Ecclesia hoc vulnus, quod dicti Oblatoris iuribus infixit, religiosissime compensat, et redimit dictum Oblatorem pro alia maiori summa ab altero superveniente oblata praeferendo, ut considerat Card. De Luca de locat. et conduct. disc. 44 n. ultimo, et Card. Petra ad Constit. I S. Leonis Magni sect. 3 n. 42 in *Firmana Emphyteusis super praelatione die 29 Iulii 1786* §. Sed.

216. Unde Sacra Congregatio declaravit, praelationem dandam esse primo Oblatori pro eadem summa, et cum eo stipulandum esse instrumentum emphyteusis ad tertiam generationem masculinam cum solidali alterius obligatione, etiamsi alter sit ditior et ad formam legis Benedictinae pro locationibus Camerae Apostolicae editae praeferrī deberet, cum primus Oblator alterius summam aequaverit quidem, sed non superaverit super praelatione in *Firmana Emphyteusis die 29 Iulii 1786 et die 20 Ianuarii 1787*.

217. Siquidem instantibus Creditoribus patrimonii Cosimi, publicae licitationi exposita fuit concessio in emphyteusim duorum praediorum ad Beneficium spectantium, quod in Collegiata Ecclesia Murri Vallium possidebat Antonius Cosimi. Iussu Sacrae Congregationis Firmanus Antistes affigi Edicta curavit ad tertiam generationem masculinam; atque in Edictorum termino Ioseph Marchetti, comperta iudicialiter Iosephi Mariani oblatione in annuis scutis 8, illam iudicialiter per

interpositam Thomae Baldassarini personam adauxit ad scuta 8 50. Iis tamen addidit postmodum obulos 50 Marianus; quod ut rescivit Marchettus obtulit vigesimae titulo scuta 10 50. Hoc postmodum ab ipsomet Mariano ratihabito, votum statim aperuit Firmanus Antistes, quo satis consultum asseruit et Creditorum et rei ecclesiasticae utilitati, si emphyteusis cum Mariano stipularetur, quatenus idoneum praestaret fideiussorem. Quare id aegre fereps Marchetti, supplici porrecto libello Sacrae Congregationi, sextam adauxit. Ast Creditorum turba stipulationem ursit cum eodem Mariano ad tramites primae oblationis. Re denuo Antistiti Firmano commissa, hic Mariano iudicialiter denunciavit sextam per Marchettum adauctam; hinc Marianus sextam a Marchetto adauctam obtulit et ipse atque acceptavit. Marchettus autem contendit, sibi deberi praelationem iuxta legem a Benedicto XIV editam in suo Bullario tom. 1 in ordine 65 pro locationibus Camerae Apostolicae; nam oblata a se vigesimam acceptavit quidem, sed non vicit Marianus, et peraequatio sextae a Mariano facta extrajudicialis erat, adeoque despicienda. Insuper se divitem esse probavit, et Marianum fortunae bonis destitutum. Contra advertebatur, Sacram Congregationem pro eadem summa primum Oblatorem, dummodo tamen idoneum, praeferre consuevisse; et datam Ecclesiam fuisse praerogativam, ut post deliberationem novas recipiat oblationes. Expendendum itaque erat, an quando novae oblationes recipiuntur etiam post rem maiori Oblatori deliberatam non ex quodam privilegio et aequitate, sed ex scripto iure, scilicet lege Benedictina, et quando non omnes indistincte maiores oblationes concurrunt, et ad eam mensuram, quam lex Benedictina praescripsit, eadem compensatio sive eadem praelatio primo Oblatori danda adhuc sit. Multoque magis considerandum erat, an eadem erga primum Oblatorem indulgentia adhibenda sit, quando primae oblationi laesio obicitur, imploraturque adversus eam remedium restitutionis in integrum. Favore primi Oblatoris late rem pertractat De Marinis resol. iur. lib. 1 cap. 147 a n. 3, qui tamen contra eum Regiam

(1) Plures resolutiones huiusmodi habes in Verb. *Alienatio*, §. V, a n. 57, Tom. I.

(2) Reliqua habes in Verb. *Alienatio* §. V, a n. 46, Tom. I.

Cameram pronunciasset refert ex aliis ut putat causis. His itaque perpensis, proposito dubio: - An et cui competat praelatio, ita ut stipulandum sit instrumentum emphyteusis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 29 iulii 1786 responsum dedit: - Praelationem competere Iosepho Mariani, et cum eo stipulandum esse instrumentum emphyteusis ad tertiam generationem cum solidali fideiussione Philippi Massa -. Reproposito mox dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - *in Firmana Emphyteusis die 20 Ianuarii 1787.*

218. Idcirco emphyteusis concedenda est, qui minorem quidem canonem, sed meliores obtulit conditiones, si tamen post expeditionem Literarum Apostolicarum ob varias eiusdem praetensiones instrumentum stipulatum nondum fuerit, resolutus etiam censetur contractus affictus eorundem bonorum in emphyteusim concedendorum, quae idem conduxerat, licet eius consensus pro ineunda emphyteusi iuxta mandatum Sacrae Congregationis reportari deberet, ac itaque admittitur adhuc sexta ab altero oblata, assignato vero termino eidem unius mensis pro praelatione *in Senogallien. Emphyteusis die 28 Novembris 1789 die 29 Ianuarii die 16 Aprilis 1791 et die 15 Septembris 1792.*

219. Enimvero Eñus Card. Albanus Abbas Commendatarius supplicavit Sacrae Congregationi pro facultate concedendi bona abbatialia S. Mariae in Sitria et S. Gaudentii, quae locari eousque solebant pro annuis scutis 3150, ad tertiam generationem masculinam Aloisio Herculano, qui in concursu Iosephi de Grandis meliora offerre videbatur. Demandata hinc nova Edictorum affixione, obtulit de Grandis annum canonem scutorum 3780. Minorem contra Herculanus despondit canonem scutorum 3735; sed ultra praestationes, quas etiam de Grandis se daturum promisit ad formam locationis, ampliora in reliquis obtulit; laudemia nempe Eñio Commendatario in particularibus renovandis investituris, constructionem aedium quatuor pro Colonis, ac decem millium arborum plantationem primo emphyteusis decennio. His igitur acceptis oblationibus, in evidentem prae omnibus Abbatiae utilitatem cessuram fore retulit Eñus Com-

mendatarius emphyteusim, cum uterque canon oblatus annum superaret Conductoris pensionem. Unde Sacra Congregatio die 28 novembris 1789 rescripsit: - Pro facultate arbitrio Eñi Abbatis favore Herculani ad formam oblationis 6 septembris 1789, exclusa facultate concedendi subemphyteuses, salvo iure vigesimae et sextae cum insertionem plantae, per Bullas -. Dum Apostolicae expediendae erant Literae, Sacram Congregationem adiit de Grandis pro praelatione: sed Eñus Abbas despicendam censuit illius instantiam. Nam ad metiendam utilitatem, non maior dumtaxat canonis quantitas, sed reliquae etiam conditiones erant spectandae; ac insuper magis idoneum dixit Herculanum, eo quod - opibus et fortunarum amplitudine praestat -, quam de Grandis, cuius patrimonium ignorabatur. Contra in sua de Grandis confidebat maiori oblatione, neque utiles censebat reliquas Herculani conditiones. Proposito interim dubio: - An et cuius favore sit locus stipulationi instrumenti, de quo agitur, in casu etc. -, Sacra Congregatio die 18 septembris 1790 responsum tulit: - Iterum proponatur -. Reproposito itaque dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio die 29 ianuarii 1791 respondit: - Affirmative favore Herculani, salvo iure vigesimae et sextae -. Rursus reproposito dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 16 aprilis 1791 respondit: - In decisis, et amplius -. Properavit Herculanus Literarum Apostolicarum expeditionem, sed per aliquot menses a stipulando instrumento abstinuit, eo quod plures cum Eñio Abbate ortae fuerunt controversiae, quoad sumptus Literarum Apostolicarum instrumenti et ichnographiae bonorum nec non reaedificationis trium aedium colonicarum, quas Herculanus asserebat ruinosas. His tamen compositis, confecta tandem per Herculanum fuit prima instrumenti perscriptio; sed plura in eo Procurator Fiscalis Abbatialis mensae notavit pacta oblationi contraria. Dum rem vero agebat amice, obtulit Commendatarius Antonius Camerata de Mazzolenis scuta 15 supra canonem Herculani, ac aequiora proposuit pacta. Hinc Procurator Fiscalis Summo Pontifici supplicavit, ut facultatem S. Congregationi tribueret decernendi stipulationem



instrumenti novi Oblatoris, non obstantibus Apostolicis Literis, vel praefigendi terminum Herculano ad illud stipulandum ad formam oblationis; precibusque ad Sacram Congregationem remissis per Rescriptum: - Sanctissimus remisit preces ad Sacram Congregationem Concilii cum facultate praefigendi terminum Aloisio Herculano prout de iure, contrariis quibuscumque non obstantibus -, acriter Herculanus oblationem impugnavit Cameratae, veluti datam extra terminum Edictorum, nec aliter ius sibi quaesitum auferri posse declaravit, quam *coll' offerire la sesta*, ita ut - per quante buone condizioni possa fare, non potrà mai giungere all' intento, se non si sottomette a questo sacrificio -. Huiusce declarationis impulsu, sextam obtulit Camerata. Abbas retulit: - Ex iis, quae utrinque afferuntur, unice per dictum Marchionem Herculani stetisse, ne maturius ad stipulationem instrumenti procederetur -. Nec ob stare dixit legem Sacrae Congregationis reportandi consensum Conductoris, cum ipse Herculanus esset vere conductor, et ab eodem praestitus fuisset factis consensus, ut, qui melior Oblator extitisset, iuxta Edictorum legem, praeferretur. Nec ullum posuit impedimentum, quominus contractus emphyteusis stipularetur, sed potius ipse aleam experiendam sibi duxerit. Idecirco Camerata sustinuit, locum esse oblationi sextae, quin obesset dispositio Benedictina in Const. 65, quae de bonis Cameralibus loquitur: atque in themate pendebat emphyteusis perfectio ab arbitrio Emi Abbatis, et a pactis per stipulationem conveniendis. Potiori imo iure attendendum esse dixit Edictum S. Congregationis Boni Regiminis 6 augusti 1729, in cuius declarationem praescripsit die 1 decembris 1788 Emus Corradini eiusdem S. Congregationis Praefectus, recipi sextas - quando si facciano dentro il termine di due mesi dalla stipolazione dell' istromento -. Herculanus vero reiiciendam esse contendit sextam veluti datam extra terminum trium mensium a die deliberationis, praefinitum a Benedicto XIV pro bonis Cameralibus, ut ex Constit. 65 in eius Bullario tom. 1, uti conditionalem, quatenus statim nempe traderentur bona, quae ad plures tamen annos locata erant, ac uti damnosam sibi, qui spoliaretur conductione.

220. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An sit admittenda sexta in casu etc. II. An et quomodo sit stipulandum instrumentum in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative; et attenta resolutione afflictus, esse praefigendum terminum unius mensis Herculano ad deliberandum super praelatione in sexta, et amplius. Ad secundum, dilata; et, elapso termino unius mensis assignato pro praelatione, reponatur - in *Senogallien. Emphyteusis die 15 Septembris 1792.*

221. In huiusmodi autem concessionibus emphyteuticis primam generationem constituunt filii primi acquirentis, ad tradita per Rotam in Recent. part. 1 decis. 305 n. 2 et 3, et coram Merlino decis. 420 n. 2 in *Urbevetaana Emphyteusis die 29 Maii 1824 §. Contractus.*

222. Ceterum iuxta distinctionem Bartoli in Aut. *Si quas ruinas* Cod. de sacros. eccles. generationes incipiunt a primo acquirente, ubi indefinitis adiectae sunt verbis; ab eius filiis vero, si a relativa illa pendeant distinctione - ipsius -: ita Fulg. de contract. emphyt. art. 1 a n. 54, et Rot. in *Melevitana Associationis 12 martii 1787 §. 7 coram Despuig in Faventina Emphyteusis die 18 Augusti 1787 §. His.*

223. Itaque Sacra Congregatio mandavit, ut iniretur contractus emphyteusis ad tertiam generationem masculinam tantum, reservato pretio Belluarum, quibus praedia Capituli instructa erant, favore uniuscuiusque ex Capitularibus pro rata respective competente in *Lauretana Emphyteusis die 13 Martii 1784.*

224. Siquidem Capitulum Collegiatae Ecclesiae SS. Petri et Pauli Oppidi Montis Luporum supplicavit pro facultate perficiendi contractum emphyteusis trium praediorum, nempe praedii *della Cervara*, alterius S. Luciae vel Potentiae, et praedii *Codardo* seu *Casone*. Iniunctum fuit Episcopo, ut ad excitandos licitatores edictales literas proponeret. Intra terminum ab Episcopo praefinitum unus comparuit Oblator, nempe Carolus Antonius Ferrari Anconitanus, qui pro praedio *Cervara* obtulit canonem scutorum 330 25 1/2, et praedio S. Luciae vel Potentiae obtulit canonem scutorum 261 17 1/2, ac demum pro

praedio *Codardo* seu *Casone* obtulit annua scuta 242 97  $\frac{1}{2}$ , conditione tamen adiecta, quod a se ipso et filiis prima generatio computanda foret. Verum solvere promisit medietatem capitalis pro semine et Belluis, quibus praedia instructa reperiebantur, promisitque canones de quadrimestri in quadrimestre anticipare persolvere. Capitulares in unum congregati stipulationi contractus assensum prae-buerunt die 16 augusti 1783. Quare die 6 septembris eiusdem anni 1783 probatus fuit auctoritate Sacrae Congregationis, quae rescripsit: Pro facultate arbitrio Episcopi ad tertiam generationem masculinam favore Caroli Antonii Ferrari cum conditionibus et pactis ab ipso oblatis et iuxta consensum Capituli, dummodo prima generatio incipiat ab Oblatore tantum absque spe renovationis et cum mensuratione et insertionem plantae, per Bullas, et dummodo pretium Belluarum et seminis ab Oblatore solvendum iuxta initam conventionem a Capitulo investiatur. Huiusmodi rescriptum non arrisit Capitulo ob adiectam conditionem investiendi dimidium pretii Belluarum; censuit enim, illud ad singulos Capitulares pertinere, cum singuli in actu capiendae possessionis Beneficii illud Praedecessoribus heredibus persolverent, promptum tamen se exhibuit ad investiendam medietatem pretii seminis, quod ad mensam pertinebat. Neque Rescriptum arrisit Carolo Antonio Ferrari, qui voluit, ut emphyteusis non ab ipso tantum, sed etiam a filiis inciperet. Proposito itaque dubio: — An et quomodo sit stipulandus contractus emphyteusis in casu etc., Sacra Congregatio responsum tulit: — Stipulandum esse contractum emphyteusis favore Caroli Antonii Ferrari Patris et Filiorum usque ad ipsius Caroli Antonii Pronepotes inclusive ad tertiam generationem masculinam tantum, cum conditionibus ad formam praecedentis Rescripti, reservato tamen pretio Belluarum favore eiuscumque pro rata respective competente. — in *Lauretana Emphyteusis die 13 Martii 1784*.

225. Ceterum Card. Petra comment. ad Const. 5. Pauli II sect. I. n. 20 advertit, quod emphyteusis honorum ecclesiasticorum nunquam conceditur ultra tertiam generationem masculinam; notat tamen, quod aliquando

solet Sacra Congregatio huiusmodi contractus extendere etiam ad tertiam generationem femininam, et insuper aliquando indulget, ut stipulatio fiat ad nominationem offerentis, et ad tertiam nominati generationem, praesertim quando agitur de caelibe, vel aliqua adsit utilitas in *Lauretana Emphyteusis die 7 Februarii 1784* §. Card.

226. Hinc aliquando, si evidens concurrat Ecclesiae utilitas, Beneplacitum Apostolicum impertitur pro generatione tam masculina, quam feminina ipsius contrahentis, imo si Conductor celebs sit, ei tribuitur facultas nominandi aliquem, qui ad tertiam generationem bonis emphyteuticis fruatur in *Marsorum Emphyteusis die 9 Maii 1829* §. Ex.

227. Iustis enim concurrentibus causis ac rationibus, investitura emphyteusis, quae fieri deberet pro heredibus legitimis ac descendantibus tantum, indulgetur, ut ex gratia extendatur etiam ad feminas in *Mantuanana die 21 Maii 1735*.

228. Iamvero Comes Ferdinandus Furlanus sub directo Episcopalis Mensae dominio possidens quadraginta terrae iugera, partim concessa — pro se suisque heredibus ex eo legitime descendantibus masculis, partim ad beneplacitum et pro heredibus quibuscumque etiam extraneis, et quibus casus dederit —, supplex postulavit, ut investitura eousque concessa pro se suisque heredibus ex eo legitime descendantibus tantum ad heredes quoscumque etiam feminas tam ex testamento, quam ab intestato extenderetur. Episcopus praemittens, Oratorem dictae terrae iugera cum notabili Ecclesiae utilitate meliorasse, eiusdem votis adhaesit, — tum contemplatione tot expensarum in praefatis bonis erogatarum, tum attento stylo huius Patriae, quo plura feuda Episcopatus in feminas transire soleant, tum etiam quia pro maiori parte dicta bona reperiuntur concessa in feudum honorificum, idest absque ulla annua praestatione ad instar allodialium alienabilia, tum denique quia ipsemet Orator de facto fruitur una cum concessione pro maiori parte bonorum emphyteuticorum iuxta per eum supplicata —. His itaque ponderatis, aliisque perspectis iuribus, proposito dubio: — An et quomodo sit extendenda investitura in casu etc. —,



Sacra Congregatio responsum dedit: - Pro gratia extensionis ad feminas - in *Mantuana die 21 Maii 1723*.

229. Similiter in alia Causa Mantuana inter supplices libellos relata Bernardinus Zampoli sub annum 1658 ab Episcopo Mantuano de Bubulis 300 circiter terreni feudalis illius Mensae investitus - pro se et heredibus suis masculis ex eo legitime descendentes -, sub obtutu, quod eas non modicis sumptibus ad meliorem statum redeisset, supplicavit, investituram sibi factam ampliari ad suos descendentes tam masculos, quam feminas, et tam ex testamento, quam ab intestato; cumque Sacra Congregatio die 21 iulii 1692 Episcopo Mantuano commiserit, ut, veris existentibus narratis, petitam investiturae ampliationem pro suo arbitrio et conscientiae impertiretur, ut in lib. 43 Decretorum pag. 151, idem Episcopus terrenum praedictum memorato Bernardino concessit non solum - pro se et heredibus suis ex eo legitime descendentes tam masculis, quam feminis iuxta Oratoris petitionem Sacrae Congregationis factam, verum etiam pro eiusdem Bernardini ipsiusque heredum Successoribus quibuscumque in infinitum, et pro omnibus illis, quibus casus dederit tam ex testamento, quam ab intestato -, uti apparebat ex documento in forma authentica exhibito in *Mantuana die 7 Maii 1735 S. In.*

230. Idcirco attenta Loci pii evidenti utilitate, Sacra Congregatio indulxit facultatem Emphyteutae transferendi ad extraneum, quatenus decederet absque liberis, emphyteusim usque ad totam lineam masculinam et ad primam feminam, dempta obligatione hypothecandi alium fundum, subiectis tamen omnibus melioramentis faciendis, et praestita personali satisfactione, ut intra praefinitum tempus explerentur conventae meliorationes in *Marsorum Emphyteusis die 27 Augusti 1828 et die 30 Maii 1829*.

231. Siquidem Seminarium Episcopale Marsorum Diaecesis inter cetera bona duos possidebat fundos, quorum primus palustris, scilicet *il lago di S. Venanzio*, cupparum circiter octoginta septem, nullos pene gignebat fructus, alter eidem finitimus, cui nomen *la Vicennola*, cupparum circiter viginti sex, licet

haud omnino sterilis, vix aliquem, si seorsim locaretur, ederet fructum. Hinc Episcopus, cum vires Seminarii minime pares essent ferendis sumptibus quingentorum scutorum pro exsiccando lacu S. Venantii, postulavit facultatem ineundi perpetuae emphyteusis contractum cum Iustiniano Incarnati, qui ad annum pro utroque fundo solvendum canonem scutorum tredecim liberum ab omnibus oneribus, et ad lacum proprio aere siccandum se promptum paratumque obtulerat, pluribus simul adiectis pactis, quae utilem praefatum emphyteusis contractum reddebant. Hinc die 27 augusti 1828 ex audientia Sanctissimi tributa est facultas ineundi contractum emphyteusis perpetuae favore Iustiniani Incarnati, - durante eius linea masculina, addita una femina, quae ultimo agnato proximior sit; facta inscriptione hypothecaria super idoneo fundo eiusdem Oblatoris libero et immuni ab omnibus aliis vinculis et hypothecis tam pro securitate canonis, quam pro melioramentis eorumque conservatione, ad formam superius descriptorum capitulorum, reformato tamen quarto pacto, ne ab Emphyteutis alienari possit utile dominium, vel hypothecis subdi absque Apostolicae Sedis Beneplacito, nec non Sanctitas Sua, attenta evidenti utilitate, derogavit affixioni Edictorum et oblationi vigesimae et sextae -. Iustinianus vero, qui annos quadraginta iam natus erat caelibemque ducebat vitam, praefatum contractum inire detrectavit, eam sibi incommodam et otiosam causans Apostolici Beneplaciti legem, quae emphyteusim cohibebat intra masculinam contrahentis lineam, eumque iubebat idoneum perpetua hypotheca obstringere fundum. Idcirco praefatum emphyteusis contractum inire reauit, nisi eadem in perpetuum concederetur, cum de fundis res esset sterilibus. Proposito itaque dubio: - An et quomodo sit consulendum Sanctissimo pro approbatione perpetuae emphyteusis in casu? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Consulendum Sanctissimo pro facultate transferendi sive per testamentum, sive per actum inter vivos ad extraneum, quatenus Orator decedat absque liberis, emphyteusim usque ad totam lineam masculinam et ad primam feminam, dempta obligatione hypothecandi alium fundum, subiectis tamen omnibus meliora-

mentis faciendis, et praestita idonea personali satisfactione, ut intra praefinitum tempus expleantur conventae meliorationes, firmis in reliquis remanentibus pactis et legibus ad formam Rescripti diei 27 augusti 1828 - in *Marsorum Emphyteusis die 30 Maii 1829.*

232. Itaque dum quaestio esset, an investitura concessa ad tertiam generationem, extinctis masculis, durare deberet, donec mulier superstes vitam ageret, ex eo quod res erat de emphyteusi bonorum ecclesiasticorum et de Congregatione Regulari, cuius Constitutiones specialiter disponebant, huiusmodi concessionem fieri debere ad tertiam generationem masculinam tantum, quin tamen in licentia ad eam peragendam impetrata nulla habita fuerit mentio, Sacra Congregatio respondit, quod placeret concordia in *Spoletana Emphyteusis die 1 Decembris 1703 lib. 53 Decretorum.*

233. Enimvero - praevia huius Sacrae Congregationis licentia, anno 1647 concessum fuit in emphyteusim ad tertiam generationem quoddam molendinum a Monasterio Congregationis Caelestinorum Terrae Nursiae tunc possessum a Francisco Senechetto cum annuo canone scutorum trium et cum onere illud meliorandi. Defuncto autem dicto Francisco primo acquirente, superstitit Benedictus filius, qui duos masculos totidemque feminas procreavit, professas deinde in quodam Monasterio, praemissa bonorum renunciatione favore praefati Benedicti genitoris. Verum quia per obitum quoque dictorum masculorum tota linea masculina praedicti primi acquirentis extincta remansit, Patres Congregationis Oratorii S. Philippi Nerii, tamquam heredes instituti a Francisco iuniore uno ex filiis et herede praefati Benedicti renunciatarii dictarum Monialium, autumantes, investituram dicti molendini continuare debere ad eorum favorem durante vita Sororis Mariae de Senechetti unice superextantis de tota familia, possessionem eiusdem molendini, ut asseritur, adepti fuerunt; e contra vero Patres Congregationis Caelestinorum praetendentes, dictum molendinum per extinctionem lineae masculinae transire non potuisse in dictam Mariam, uti feminam, in investitura non comprehensam, tum quia agitur de emphyteusi bonorum ecclesiasticorum, tum etiam

quia Constitutiones Congregationis specialiter disponunt, investituras seu concessionem in emphyteusim fieri debere ad tertiam generationem masculinam tantum, de legitimo matrimonio descendente, comprehensa persona primi acquirentis, de quibus tamen Constitutionibus in licentia ab hac Sacra Congregatione impetrata nulla habita fuit mentio, ideo Parte utraque monita et informante, sequens dubium EE. VV. proponitur decidendum: - An investitura concessa quondam Francisco Senechetto ad tertiam generationem a RR. Monachis S. Benedicti Congregationis Caelestinorum Nursiae durare debeat ad favorem Patrum et Congregationis S. Philippi Nerii eiusdem loci durante vita sororis Mariae de Senechettis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Placeret concordia - in *Spoletana Emphyteusis die 1 Decembris 1703 lib. 53 Decretorum.*

234. Unde prohiberi potest ab Ordinario ad formam Constitutionum Synodaliū sub poena nullitatis, ne fiant contractus emphyteusis vel locationis bonorum Ecclesiae cum possessoribus conterminis, atque ab eodem praescribi potest, ut in concessionibus emphyteuticis ad formam Constitutionum Synodaliū apponatur conditio renovationis quolibet vigesimo anno, per acta tamen cuiuslibet Notarii, exhibita vero Cancellario Curiae ecclesiasticae fide authentica contractus infra quindecim dies sub poena nullitatis, et prorogato termino ad tres menses pro contractibus iam initis, nec non ab Ordinario statui valet ad formam Constitutionum Synodaliū, ut contractus emphyteusis stipulentur absque spe renovationis, quin bona emphyteutica assignari possint in dotem vel ea dividi inter filios ac heredes primi investiti, exceptis iis in investitura comprehensis, et servata indivisibilitate canonis in *Nullius Farfen. die 3 Augusti et die 21 Septembris 1816.*

235. Siquidem ab Abbate Commendatario S. Mariae Farfensis et S. Salvatoris Maior-<sup>is</sup> die 6 iunii 1815 vulgata est Notificatio sex constans capitibus, in qua, ad observationem revocatis Constitutionibus Synodalibus, multa praescribebantur, quae ad ineundos contractus bonorum Ecclesiae pertinebant. Commotum ab hac Notificatione Capitulum



S. Mariae Novae et S. Laurentii *di Toffia* ad Sacram Congregationem confugit, ut revocaretur caput quartum Notificationis, quo praescribebatur singulis vicenniis renovatio emphyteusis per instrumentum in actis Cancellariae stipulandum. Ordinarius in sua informatione conclusit, notificationem esse conformem Constitutionibus Synodalibus. At Capitulum multa in scriptis deduxit nedum adversus caput quartum, sed etiam adversus secundum quintum et sextum. Nam in secundo capite Notificationis irriti declarabantur contractus emphyteusis et locationis bonorum Ecclesiae facti cum finitimis et conterminis fundorum possessoribus. Haec indiscriminatim sancita contendit Capitulum graviora esse, quam par esset. Quoad memoratum caput quartum Capitulum non recusabat contractus renovationem, sed a privativa stipulatione abhorrebat per acta Cancellariae Abbatialis. Non enim id praescriptum erat in Constitutionibus Synodalibus. In capite quinto statuebatur, contractus emphyteuticos ineundos esse absque renovationis spe, ita ut in quolibet instrumento apponeretur expressa renunciatio renovationi, et obligatio restituendi bona, concessione finita, cum omnibus melioramentis. Id quod concinebat cum Constitutionibus Synodalibus: sed Capitulum replicavit, Constitutiones intelligendas ita esse, ut renovatio emphyteusis praetendi nequiret, si Ecclesia vellet retinere bona. At si aliis concedere parata esset in novam emphyteusim, iniuria sane irrogaretur veteribus possessoribus, qui si non de iure, saltem ex aequitate iterum erant investiendi. Vetitum denique fuit in capite sexto divisio bonorum emphyteuticorum Ecclesiae in partitione hereditatis et eorundem assignatio in dotem, quemadmodum statuebant Constitutiones Synodales. Capitulum vero non repugnavit, quominus bona huiusmodi ab assignatione dotium excluderentur; sed negavit, prohiberi posse, ne inter heredes dividerentur. His itaque perpensis, propositis dubiis: — I. An et quomodo sit servanda irritatio contractuum emphyteusis vel locationis bonorum Ecclesiae initae cum possessoribus conterminis in casu etc. II. An in concessionibus emphyteuticis apponenda sit conditio renovationis, quolibet vigesimo anno, rogandae per acta Cancellariae

Abbatialis, et quomodo sit procedendum quoad concessionem initas absque huiusmodi conditione, vel ea apposita et non adimpleta in casu etc. III. An contractus emphyteusis stipulandi sint absque spe renovationis, ita ut bona, concessione absoluta, redire debeant ad Ecclesiam cum omnibus melioramentis in casu etc. IV. An et quomodo sustineatur prohibitio assignandi bona emphyteutica in dotem, vel ea dividendi inter filios et heredes primi investiti in casu etc. —, Sacra Congregatio die 3 augusti 1816 respondit: — Ad primum, Affirmative ad formam Constitutionum Synodaliū anni 1789. Ad secundum, Affirmative in omnibus ad formam Constitutionum Synodaliū per acta cuiuslibet Notarii, exhibita tamen Cancellariae Abbatali fide authentica contractus infra quindecim dies sub poena nullitatis eiusdem contractus, et prorogato tempore ad tres menses pro contractibus iam initis. Ad tertium, Affirmative ad formam Constitutionum Synodaliū et Concilii Romani tit. 19. cap. 1 §. 3. Ad quartum, iterum proponatur. — Reproposito mox dubio quarto sub eadem formula: — Sacra Congregatio respondit: — Affirmative, exceptis iis in investitura comprehensis, et servata indivisibilitate canonis — in *Nullius Farfen. die 21 Septembris 1816.*

236. Verum accedente consensu Directarii atque attenta tutiori pensionum persolvendarum exactione, permittitur etiam subemphyteusis, durante tantum emphyteusi favore primi Emphyteutae, et citra emphyteusis iam initae innovationem in *Firmana Subemphyteusis die 20 Ianuarii 1798.*

237. Enimvero bona omnia Sodalitii Sanctissimi Sacramenti Montis Ulmi per Rescriptum diei 18 aprilis 1795 deliberata fuerunt ab Sacra Congregatione in emphyteusim ad tertiam generationem masculinam favore Hilarii Michetti cum obligatione solidali Donati Ripanelli Iosephi Artesi et Lucae fratrumque Lucchetti pro annua responsione scutorum 255, salvo iure vigesimae et sextae. In locum autem Deliberatarii successit vicesimarius Ioannes Baptista Lucchetti, qui facultatem postulavit ineundi subemphyteusim cum Nicolao Campetelli. Petitioni sub certis conditionibus, scilicet ut prima generatio ab ipso inciperet Campetelli, omnia

servarentur emphyteusis pacta, et immune esset Sodalitium a quolibet subemphyteusis sumptu, favit Firmanus Archiepiscopus: nam - habito hoc Sodalitatis assensu, in ceteris certum est, ipsum Campetellum melioris esse conditionis, quam Lucchettum, ita ut ex hoc capite tutior sit pensionum persolvendarum exactio. Deinde quum idem Lucchettus ab assumpta obligatione quoad Sodalitatem non eximatur, duos habebit in posterum Sodalitas ipsa, qui de tuendo contractu tenebuntur -. His igitur perpensis, proposito dubio: - An et quomodo sit permittenda subemphyteusis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative, durante tantum emphyteusi favore Lucchetti, et citra emphyteusis iam initae innovationem - in *Firmana Subemphyteusis die 20 Ianuarii 1798*.

238. Quum itaque in alia Firmana Lucas Lucchetti Emphyteuta Beneplacitum petierit concedendi in subemphyteusim nonnulla praedia, Sacra Congregatio die 23 ianuarii 1796 rescripsit: - Pro facultate iuxta petita, arbitrio et conscientiae Archiepiscopi, durante tantum emphyteusi favore Lucchetti, et citra canonis divisionem vel contractus iam initium cum Oratore innovationem - in *Firmana Subemphyteusis die 20 Ianuarii 1798 §. Quoties*.

239. Similiter in Tudertina 20 februarii eiusdem anni 1796 Sacra Congregatio rescripsit: - Pro facultate iuxta petita, durante tamen prima investitura, et citra divisionem canonis - in *Firmana Subemphyteusis die 20 Ianuarii 1798 §. Quoties*.

240. Nec aliter rescripsit in Firmana die 19 augusti 1797: - Pro facultate durante tamen et pro tempore emphyteusis, nec non citra divisionem canonis, et dummodo iisdem conditionibus ac pactis emphyteusis subiaceat Emphyteuta - in *Firmana Subemphyteusis die 20 Ianuarii 1798 §. Quoties*.

241. Nequaquam ideo permittitur bonorum divisio: nam non modo divisio bonorum emphyteuticorum interdicta est in praediis ad Ecclesiam spectantibus, secus deficeret ratio illa potentissima utilitatis, quam canonicae leges semper firmam voluere, verum quoque haec ipsa divisio summa cum severitate vetita fuit etiam in emphyteusibus laicis, ea apprimè de causa, quia ex huius-

modi peragenda divisione dominus directus grave damnum praeiudiciumque experiretur ex divisibilitate ipsius canonis, qui in recognitione directi domini quotannis pensitatur, ceu Textus est apertissimus in L. 7 ff. de communi dividundo: - Communi dividundo iudicium locum habet et in vectigali agro, sed vectigalis, an regionibus dividi possit videndum. Magis autem debet Iudex abstinere huiusmodi divisione, alioquin praestatio vectigalis confundetur -. Clariusque explicat Glossa magna in eadem lege: - Duo habebant fundum in emphyteusim, volebant agere pro eo hoc iudicio. An possit quaeritur. Et respondes, quod sic; sed non ut dividatur inter eos, sed adiudicetur, alioquin si possit dividi, iam destrueretur pensionis praestatio, quia id, quod datur integrum pro fundo, iam daretur immutatum -; et Barbosa in iur. can. tom. 6 in verb. emphyt. ad reg. pr. conclus. pag. 16: - Emphyteusis dividi non debet sine consensu Domini - in *Nullius Farfen. die 21 Septembris 1816 §. At*.

242. Hinc multo magis ampliatio generationum in successiva investitura substantiam tangit contractus eiusque nullitatem inducit, Fulgin. de var. caducit. quaest. 48, Pacion. de locat. cap. 14 §. 4 n. 18: neque sustineri posse videtur investitura ad utilem usque generationem, reiecta inutili; siquidem regula - utile per inutile non vitiatur - locum non habet in emphyteusi cum substantiali pactorum immutatione renovata; haec namque, ut tradit Card. Petra ad Constit. *Ambitiosae* sect. 1 n. 55 tom. 5 in totum corrumpitur in *Faventina Emphyteusis die 18 Augusti 1787 §. Huiusmodi*.

243. Unde corrui gratia, si ad quartam generationem ampliatur emphyteusis contra Beneplacitum Apostolicum, Rot. in Recent. decis. 30 n. 2 part. 1 in *Urbevetana Emphyteusis die 29 Maii 1824 §. Contractus*.

244. Itaque ex sacrorum Canonum praescripto vetitum est, bona ecclesiastica in emphyteusim perpetuam et in extraneos transfundendam concedere: nam Ecclesia utili eorumdem dominio in aevum privaretur, Concil. Roman. anni 1725 tit. 19 cap. 1 §. 1, Card. Petra ad Constit. Pauli II sect. 1 n. 20 tom. 5 in *Marsorum Emphyteusis die 9 Maii 1829 §. Ex*.



245. Qua ex re Sacra Congregatio Beneplacitum Apostolicum, ubi ad firmandos eiusmodi contractus efflagitari contingat, denegare solet in *Marsorum Emphyteusis die 9 Maii 1829 §. Ex.*

246. Nedom enim qualitas emphyteusis perpetuae adversatur Concilio Romano anni 1725 tit. 19 cap. 1 §. 1, quod bona ecclesiastica in emphyteusim perpetuam unquam concedi prohibuit, sed imo contractum emphyteusis perpetuae esse contra naturam emphyteusis ecclesiasticae scribit Card. Petra in Constit. Pauli II sect. 1 n. 20 in *Albanen. Emphyteusis die 14 Ianuarii 1792 §. Gratiam.*

Item in *Sorana Emphyteusis die 16 Augusti 1828 §. At nonnulla.*

247. Idcirco pro emphyteusi perpetua non solet dari Beneplacitum, cum sit contra naturam emphyteusis ecclesiasticae —, ut ait Card. Petra ad Constit. 1 Pauli II sect. 1 n. 20 in *Albanen. Emphyteusis die 14 Ianuarii 1792 §. Gratiam.*

248. Nam emphyteusis perpetua bonorum Ecclesiae aequiparatur alienationi in *Verzellen. Emphyteusis die 13 Februarii 1819 §. Agitur.*

249. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, emphyteusim perpetuam comprehendere in Decreto Concilii Cap. 11 sess. 25 de reformatione in *Genuen. mense iulii 1538 lib. 5 Decretorum pag. 175.*

250. Quapropter Sacra Congregatio probavit quidem concessionem emphyteusis bonorum mensae Episcopalis ad tertiam generationem, sed haudquaquam praestare censuit consilium Summo Pontifici pro concessione Beneplaciti super emphyteusi perpetua eorumdem bonorum in *Savonen. die 27 Ianuarii 1728.*

251. Iamvero Episcopus Savonensis anno 1675 concessit in emphyteusim territorium situm in confinibus Vadi ad mensam Episcopalem Savonensem pertinens Francisco Firpo ad tertiam generationem pro annuo canone scutorum 152, quam concessionem, praevia relatione Episcopi Albinganensis, probavit Sacra Congregatio. Facta subinde devolutione, Episcopus tunc temporis anno 1706 tractatum iniit cum nobili Caesare de Maris patritio Ianuensi, ut illud eidem in emphyteusim perpetuam concederet pro

annuo canone scutorum 154 et obulorum 33; sed licet informatio Episcopi Albinganensis fuerit favorabilis, Sacra Congregatio tamen anno 1708 rescripsit pro concessione Beneplaciti ad tertiam generationem. Beneplacitum hoc non fuit expeditum, neque fuit executioni mandatum; cum enim anno 1707 sub reservatione Apostolici Beneplaciti facta fuisset stipulatio instrumenti pro canone praedicto et onere obtinendi renovationem de annis 22 in 27, addito pacto, quod, pendente instantia pro renovatione Beneplaciti, concessio staret in linea locationis de triennio in triennium sub eadem responsione scutorum 154 et obulorum 33, ita tamen, ut Conductor hoc interim tempore opportune conficeret melioramenta, Caesar sibi magis expediens iudicavit continuare in detentione bonorum titulo conductionis, solvendo suis temporibus quantitatem conventam. In praefato instrumento aliud etiam pactum reperiebatur et erat, quod liberum esse deberet Episcopo, non impetrato Apostolico Beneplacito per Caesarem impetrando, ad bona redire, solutis tamen prius melioramentis, nec non aliis scutis mille argenteis, quae Caesar in actu contractus solverat mensae Episcopali pro canonibus decursis et non solutis a praecedenti Emphyteuta, et pro melioramentis ab ipso factis. Cumque modernus Episcopus ab Ecclesia Adiacensi ad Savonensem translatus praedictum Caesarem in fine triennii interpellaverit, ut bona favore Mensae dimitteret, ad iudicalem contestationem deventum est, in qua Mensa obtinuit mandatum de manutenendo, facto deposito scutorum mille et praestita fideiussione de reficiendis melioramentis a Caesare factis. Post varias fori ambages controversia delata est ad Sacram Congregationem; instante hinc Caesare pro concessione Beneplaciti ad effectum ineundae perpetuae emphyteusis, ac utraque Parte acriter informantibus, proposito dubio: — An sit consilium praestandum Sanctissimo pro concessione Beneplaciti super emphyteusi perpetua bonorum, de quibus agitur, in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Negative, et amplius; et, quoad asserta melioramenta et eorum liquidationem, Sacra Congregatio remisit instantiam ad A. C. — in *Savonen. die 27 Ianuarii 1728.*

252. Quin imo licet Ordinarius utilem censeret emphyteusim perpetuam, quae tamen talis non erat, Sacra Congregatio haudquam illam indulsit, sed alia utiliori ratione malis Beneficii bonorum conditionibus admissum consuluit *in Anconitana Emphyteusis die 18 Septembris 1824.*

253. Siquidem anno 1797 Beneficiatus Gavotti domos, ad Beneficium a Cristophoro Beni anno 1721 fundatum spectantes, absque Beneplacito Apostolico, ut militariibus contributionibus satisfaceret, vendidit Angelo Scorpato cum pacto easdem redimendi intra decennium. Sacerdoti Gavotti, antequam venditas domos redimeret, defuncto successit Franciscus Rinaldi, qui, intercedente Apostolica Auctoritate, fundos eiusdem Beneficii anno 1815 ad annos quinquaginta Dominico Vagliani locavit, quos inter subinde orta est occasio ineundi perpetui contractus emphyteutici sub pluribus hinc inde conditionibus. Eñus Anconitanus Episcopus utilem censuit emphyteusim perpetuam; sed talis revera singulis mature perpensis, haud esse videbatur. Idcirco proposito dubio: - An et quomodo probanda sit emphyteusis in casu etc., Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative in omnibus, et ad mentem; mens est, ut Episcopus curet per Promotorem Fiscalem deleri ex defectu Beneplaciti Apostolici contractum anni 1797 initum cum Angelo Scorpato, et mandet per Administratorem deputandum aedibus recuperandis fieri ex eorum redditibus sarcitiones necessarias, item transmittat particulas catastri fundorum Beneficii tum rusticorum, tum urbanorum - *in Anconitana Emphyteusis die 18 Septembris 1824.*

254. Idcirco si desit Ecclesiae utilitas, haud conceditur Beneplacitum Apostolicum, ut bona Abbatiae dari valeant in emphyteusim perpetuam *in Panormitana die 10 Maii 1727.*

255. Enimvero b. m. Antonius de Cordona Archiepiscopus Valentiae et Abbas Commendatarius Abbatiae S. Domus Mansionis Theutonicorum sitae in Diaecesi Panormitana sub titulo Sanctissimae Trinitatis concessit in emphyteusim perpetuam Castrum dirutum seu tenutam della Morgana, quae ad dictam Abbatiam pertinebat, Principi catholico

pro annuo canone unciarum 1337 monetae Siculae, quae constituebant summam scutorum aureorum de Camera 1931, additis aliis pactis, quae legebantur in instrumento, quod exhibebatur. In praedicto instrumento reservatum fuit Apostolicum Beneplacitum, pro quo impetrando memoratus Princeps suas preces exhibuit, sed mortuo ante impetrationem Archiepiscopo Valentiae, collataque Abbatia Ioanni Branciforte, cum hic se opposuerit expeditioni Beneplaciti, sub obtentu potissimum, quod contractus careret utilitate indispensabiliter necessaria, quando agitur de re ad Ecclesiam pertinente, ex iuribus ab utraque Parte circumferendis decernendum erat: - An sit concedendum Apostolicum Beneplacitum in casu etc., Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative, et amplius - *in Panormitana die 10 Maii 1727.*

256. Quandoque vero de rebus ecclesiasticis permittitur emphyteusis perpetua; siquidem Sacra Congregatio declaravit, concedendum esse Beneplacitum Apostolicum ad ineundam perpetuam emphyteusim Antonio Galbani Canonico theologo Collegiatae Ecclesiae Mareni pro annuo scutorum 22 cum Capitulo Abbatiali Ceccani, cuius bona unum corpus constituebant cum bonis theologalis Praebendae, quae ex quinque Beneficiis eiusdem Capituli proveniebant; proposito enim dubio: - An sit consulendum Sanctissimo pro approbatione emphyteusis perpetuae in casu etc., Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative - *in Albanen. Emphyteusis die 3 Martii 1792.*

257. Hinc multo magis, si emphyteusis contrahatur inter duo Loca pia, aliquoties permittitur etiam in perpetuum; quorum enim respectu cessat ratio per Card. Petra in Constit. Pauli II sect. I allata, quod scilicet - non sit conveniens bona Ecclesiae secularizari - *in Albanen. Emphyteusis die 14 Ianuarii 1792 §. Gratiam.*

258. Quod si evidens adsit Beneficii seu Ecclesiae utilitas, impedimento haud est perpetuitas emphyteusis, quominus Apostolicum concedatur Beneplacitum, licet inter duo Loca Pia seu Ecclesias eadem non contrahatur *in Vercellen. Emphyteusis et absolutio die 13 Februarii 1819 §. Ex.*

259. Unde indulgetur Apostolicum Bene-



placitum pro perpetua emphyteusi, ubi agitus de re sterili, vel diminutioni fructuum subiecta, ut sunt domus; atque evidens intercedat Ecclesiae utilitas, Card. Petra ad Constit. *Ambitiosae* sect. 1 n. 20 tom. 5 in *Faventina Emphyteusis die 18 Augusti 1787 §. Prae.*

Item in *Marsorum Emphyteusis die 9 Maii 1829 §. Verum.*

260. Qua de re attentis evidenti Loci pii utilitate atque eiusdem Administratorum consensu ad ineundam emphyteusim perpetuam, nedum Apostolicum conceditur Beneplacitum cum dispensatione etiam ab Edictorum affixione, sed eo iam obtento et executioni mandato locus est stipulationi instrumenti, quin obsit oppositio dictorum Administratorum seu Municipium, qui praetendunt, fundum emphyteuticum ad Communitatem pertinere, non vero ad Locum pium, quin propterea absque eius consensu emphyteusis contrahi valeat in *Civitatis Castellanae Stipulationis instrumenti die 14 Ianuarii et die 24 Novembris 1860.*

261. Siquidem Iosephus Maini, qui annuis scutatis duodecim conduxerat *il pianterreno* Frumentarii Montis loci *Vignanello*, sub anno 1856 in id consilii devenit, ut conductionem in emphyteusim perpetuam commutaret. Oblato igitur canone scutorum duorum supra viginti, adiit Administratores Montis seu Magistratus Communitatis, qui rem omnem ad municipalia comitia detulerunt: unde Municipis maiori suffragiorum numero Mainii petitionem admiserunt et adprobarunt, adiectis tantum quibusdam pactis et conditionibus. Episcopus retulit, valorem illius fundi non excedere scuta 152 et obulos 31, evidenter apparere utilitatem, et nihil utilius sperandum fore ex consueta Edictorum affixione, quam etiam Municipis iterum auditi inutilem dixerunt. Hinc Summus Pontifex annuit pro facultate ineundae emphyteusis, praevia dispensatione ab Edictis; Rescriptumque editum fuit die 2 martii 1857, quod Episcopus executioni commisit consentaneo suo Decreto diei 24 eiusdem mensis et anni. Unum deerat ad perfectionem contractus, nempe instrumenti publici stipulatio, cui tamen inopinato Municipis obstitere, causati scilicet proprietatem fundi non ad Montem, sed ad Commu-

nitatem pertinere. Ipsi enim contenderunt vindicare dominium fundi ex primaeva frumentarii Montis erectione, adeoque absque consensu Communitatis emphyteusis contrahenda non erat, etiamsi iure tantum administrationis potiretur, quin obesset, quod Municipium iam consensum praestitisset: illa namque deliberatio, utpote Delegati Apostolici Viterbiensis approbationem non consecuta, veluti irrita et nullius roboris haberi debebat. At contra qui Montis Frumentarii et Maini partes agebat ostendit, Montem Frumentarium esse Locum pium, atque praedictum fundum ad ipsum spectare; adeoque, cum contractus revera intercesserit et a Sede Apostolica fuerit approbatus cum dispensatione ab Edictis, rem integram non manere, et necessariam evasisse instrumenti stipulationem, etiam ex officio, si opus esset, ut in pari casu definivit Sacra Rota in Romana stipulationis Instrumenti 26 iunii 1850 coram Bonini, quin obici posset consensus defectus ex parte Municipii administratoris. Bis enim utilitatem contractus agnovit ac declaravit, bis eidem libere consensum praebuit. Nec obstare defectum approbationis per Delegationem Apostolicam: haec enim nec poterat, nec debebat in contractu pii Loci, in re extra suam iurisdictionem posita, quidquam obloqui. His igitur perpensis, proposito dubio: - An et quomodo sit locus stipulationi instrumenti emphyteusis perpetuae favore Iosephi Mainii in casu? -, Sacra Congregatio die 14 Ianuarii 1860 responsum dedit: - Affirmative in omnibus -. Implorato a Procuratore Communitatis Vineanelli novae audientiae beneficio, rursus institit, ut probaret, fundum praedictum iure dominii ad eam pertinere. Reproposito vero dubio sub formula: - An et quomodo sit standum, vel recedendum a decisis in casu? -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis ad formam Beneplaciti, et amplius - in *Civitatis Castellanae Stipulationis instrumenti die 24 Novembris 1860.*

262. Quum itaque iusta de causa petatur facultas ineundi emphyteusim perpetuam, Sacra Congregatio ante omnia Ecclesiae utilitati consulere satagit, eamque cum conditione etiam indulget, quod contractus emphyteusis non transeat lineam masculinam et fe-

minimam in *Sorana Emphyteusis die 20 Septembris 1828 et die 9 Maii 1829.*

263. Iamvero Episcopus Sorae Congregationi exposuit, Paraeciam S. Ioannis Baptistae possidere fundum modiorum undecim cum dimidio in loco vulgo *Pescina* appellato, ac torrenti ex vicinis montanis gravi pondere praecipitanti ita subiectum, ut saepe saepius aquis demersum omnino putaretur. Unde Parochus anno 1827 ad restaurandum murum maceriasque per aliquod tractus reficiendas summam ducatorum quinquaginta erogavit, atque cum domino contigui fundi litem movere coactus fuit, quae iam sub Iudice erat. Insuper Coloni meliorationes repetebant in ducatis bis centum septuaginta. In hisce igitur rerum discriminibus oblata est pro parte Caietani Perigli emphyteusis perpetua quoad lineam masculinam et femininam, cum annua responsione favore Ecclesiae ducatorum novemdecim ac carolenorum quinque ab omnibus oneribus cuiuscumque naturae essent absolutorum. Ex Decempedatoris peritia constabat, valorem fundi pertingere ad ducata 1330, ex quibus tamen detrahenda erant ducata 284, Colonis titulo augmenti seu meliorationum solvenda; et annuus fructus, detractis oneribus, ad ducatos septem supra decem adscendebat. Plura in capitulis inter Parochum et Perigli initis statuta fuerant, quae meliorationem et devolutionem respiciebant. Proposito interim dubio: - An et quomodo sit consulendum Sanctissimo pro approbatione emphyteusis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 20 Septembris 1828 responsum dedit: - Dilata, et scribatur Episcopo ad mentem. Mens est, ut reformentur capitula, et in iis praefigatur terminus pro instaurationibus fundi ab Emphyteuta explendis, praestita idonea cautione tam pro solutione canonis, quam pro implemento aliorum onerum, praesertim pro reparationibus annuatim diligenter faciendis, ne fundus culpa Emphyteutae pereat, et adiuncta lege, ut Emphyteuta solvat proprio aere incrementa fundi ad Colonos spectantia -. His adamussum impletis, repropósito dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - Affirmative iuxta nova capitula, additis in articulo octavo tam obligatione manutentionis aggerum, quam iure Parocho quo-

tannis verificandi pacti executionem, et cogendi Emphyteutam in casu negligentiae ad adimplementum, et cum conditione, quod contractus emphyteusis non transeat lineam masculinam et femininam in *Sorana Emphyteusis die 9 Maii 1829.*

264. Hinc attentis domuncularum et tabernarum exiguitate ac difficili pensionum exactione a pluribus Inquilinis infimae plebis nec non evidenti utilitate, locus est sanationi contractus emphyteusis etiam perpetui sine Beneplacito Apostolico initi, salvo iure vigesimae et sextae, peractis tamen a Rectore Paraeciae, qui absque Beneplacito Apostolico praefatum contractum iniit, spiritualibus exercitiis ad decem dies in *Collen. Emphyteusis die 2 Maii 1818.*

265. Siquidem Canonicus Petrus Giacchi Parochus Ecclesiae S. Michaelis in Oppido Geminiani petiit facultatem vendendi aut in perpetuam emphyteusim concedendi quatuor domunculas totidemque apothecas exigui anni redditus scutorum quatuordecim, ad Ecclesiam parochialem spectantes. Affixis Edictis de mandato Sacrae Congregationis, Episcopus retulit, iuxta Peritum valorem domorum et tabernarum constituere summam scutorum 283, earumque fructum annua scuta quatuordecim non excedere, ac praefatas domos fuisse in Emphyteusim traditas die 20 mensis augusti 1817 cuidam Aloisio Malenotti, utpote meliori et maiori offerenti cum fideiussione etiam fratris Vincentii ab invicem divisi ac separati, ambos Viros Geminianenses. probatae fidei et honestatis, nec non idoneitate pollentes. Hinc Sacra Congregatio mandavit: - Exhibeatur copia authentica contractus, et interim Orator consulat conscientiae suae -. Statim allata est copia contractus, ex quo eruebatur, publicas praecessisse licitationes sub diebus 13 16, et 20 augusti deliberatam fuisse emphyteusim perpetuam favore Aloisii Malenotti cum fideiussione fratris pro annuo canone scutorum quatuordecim libero et immuni ab omni onere imposito et imponendo et ab unico idoneo Emphyteuta solvendo. Hinc legitimam causam ineundae emphyteusis praebere videbatur qualitas domuncularum et tabernarum ac difficilis pensionum exactione a pluribus Inquilinis infimae Plebis. De evidenti utilitate ac etiam necessitate iterum



iterumque testatus est Episcopus etiam ex Periti relatione. Quod si prohibita est emphyteusis perpetua, non tamen deerant exempla, in quibus, iusta concurrente causa, et constituto de evidenti Ecclesiae utilitate, Sacra Congregatio a perpetua emphyteusi non abhorruit, ceu videre erat in Privernen. Emphyteusis 16 iunii 1787, et in Faventina Emphyteusis 18 Augusti eiusdem anni. Proposito igitur dubio: – I. An et quomodo sit locus sanationi contractus et Beneplacito Apostolico in casu? II. An sit consulendum Sanctissimo pro absolutione in casu? –, Sacra Congregatio respondit: – Ad primum, Affirmative, salvo iure vigesimae et sextae, per Bullas. II. Ad secundum, Affirmative pro absolutione dispensatione et rehabilitatione, peractis ad decem dies exercitiis spiritualibus – in *Collen. Emphyteusis die 2 Maii 1818*.

266. Unde in terminis difficilis exactionis reddituum ex praediolis huc illuc sitis, utilem eorum alienationem censent Pignatelli consult. 95 n. 35 tom. 6, Schmier. iurisp. can. civil. lib. 3 tract. 1 part. 2 cap. 4 sect. 3 §. 1, Schmalzgrueber cons. 91 §. 14 in *Sedunen. die 24 Ianuarii 1801 §. Maxime*.

267. Idecirco indulgetur facultas ineundi emphyteusim perpetuam, si publica urgeat causa ac de praedioli frustulo agatur in *Privernen. Emphyteusis die 16 Iunii 1787*.

268. Enimvero inter cetera praediorum segmenta, quae ad perficiendum novum a Communitate Priverni aquaeductum requirebantur, frustulum erat praedioli *Pendola*, quod Rector parochialis Ecclesiae S. Benedicti dederat fratribus Martellucci in emphyteusim ad tertiam generationem. Praevia Periti agrimensoris aestimatione, utile illius dominium emit Communitas ab Emphyteutis pretio scutorum viginti, deindeque de perpetua egit emphyteusi cum Parocho, aucta canonis rata a liquidata summa scuti unius et obulorum 32 ad annum scutum unum et obulos 60. Petita itaque a Parocho facultate stipulandi instrumentum, censuit in sua relatione Episcopus, nedum ad statuendum canonem habendam esse rationem directi dominii a Perito aestimati in scutis 41, sed etiam utilis in summa scutorum 20, quum post tertiam Martelluccio- rum masculinam lineam devolvi deberent ad Ecclesiam melioramenta; ideoque conclusit, –

posse indulgeri Oratori licentiam praefatum contractum perpetuae emphyteusis cum Communitate ineundi, quatenus tamen augeatur canon annuus ad scuta duo et obulos 44, qui sane respondebit valori intrinseco fundi ad rationem saltem quatuor pro centenario. – Annuendum enim videbatur pro perpetua emphyteusi cum Communitate, dum publica urgeret iam perfecti aquaeductus causa, ex qua, veluti necessaria, praedii distractio permittitur, Clem. I de reb. eccles. non alienandis, Fagnan. in Cap. *Nulli* de reb. eccles. non alienan. n. 8 et 27. Curanda tamen erat in statuendo canone utilitas Ecclesiae: unde canon metiendus videbatur ab integro valore directi et utilis dominii, qui scutorum erat 61, quum melioramenta – solo cedere debuerant, saltem devoluta emphyteusi cum Martellucciis post tertiam generationem –, ut non immerito aiebat Episcopus. His igitur perpensis, proposito dubio: – II. An et pro qua summa sit locus emphyteusi perpetuae in casu etc. –, Sacra Congregatio responsum tulit: – Ad secundum, Affirmative iuxta votum Episcopi, et ad D. Secretarium cum Sanctissimo – in *Privernen. Emphyteusis die 16 Iunii 1787*.

269. Amplia, id locum habet ex causa etiam privata, quum enim alter ex fratribus cuncta sua bona pro pauperum infirmorum necessitatibus postremo elogio reliquisset, atque ceteri fratres superstitibus exposuerint, se ab eo enormiter fuisse laesos in bonorum paternorum administratione ac divisione, adeoque ex iustitia ac aequitate postulaverint, ut ipsis saltem in emphyteusim perpetuam fratris bona concederentur pro aequo canone annuo, Sacra Congregatio, praevia dispensatione ab Edictorum affixione etiam pro experimentis vigesimae et sextae, precibus Oratorum annuendum esse censuit, aucto tamen canone ab iisdem oblato, facto verbo cum Sanctissimo in *Sabinen. Contractus die 31 Martii 1860*.

270. Siquidem testamentariis tabulis, quibus decessit ineunte anno 1857 Ioannes Baptista Tosi, ut pauperum infirmorum necessitatibus occurreret, usufructu bonorum uxori Magdalenae Luttazii quoad viveret legato, heredem sibi universalem vocabat Confraternitatem charitatis Palumbariae. Testamentariam huiusmodi dispositionem haud aequo ani-

mo tulerunt Advocatus Caietanus ac Marius Tosi fratres Defuncti, qui ad leniendam iniuriam, quam sibi ex fraterno elogio allatam putabant, institerunt penes Summum Pontificem, ut ipsis saltem in emphyteusim perpetuam concederentur bona a Fratre Ioanne Baptistae praedictae Confraternitati relicta. Eius Episcopus retulit, redditum praediorum supputandum esse in scutis 485 15, canonem vero in inferiori summa constituendum autumavit. Unde memorati fratres Tosi, attenta iustitia ac aequitate, obtulerunt canonem scutorum 400: ipsi enim demonstrare studuerunt, se in bonorum paternorum administratione ac divisione enormiter fuisse laesos a praedicto fratre Ioanne Baptista. Exequutores testamentarii a proposito ineundo contractu in genere non dissentiebant, etsi de praediis ageretur, quae cum essent optima ac in statu optimo facile administrari, facile etiam locari possent: sed in specie adverterunt, ex fundis annuam percipi pensionem in scutis 550, deductis oneribus atque impensis, quin metuendum esset, quod tractu temporis pensiones imminuerentur; adeoque canonem ab Oratoribus oblatum nimis tenuem existimarunt. Demum heres usufructuaria ab Eño Episcopo hoc super negotio interrogata - haud sua interesse respondit, si petitioni fratrum Tosi Sacra Congregatio indulgeat, dummodo tamen contractus emphyteusis initium habeat, postquam ipsa e vivis excesserit; vult enim libere usufructu gaudere -. His itaque perpensis, proposito dubio: - An et quomodo annuendum sit precibus Oratorum in casu? -, Sacra Congregatio respondit: - Praevia dispensatione ab Edictorum affixione etiam pro experimentis vicesimae et sextae, Affirmative, aucto tamen canone ad scuta quatuor centum quinquaginta, facto verbo cum Sanctissimo - *in Sabinen. Contractus die 31 Martii 1860.*

271. Hinc iusta intercedente causa atque Ecclesiae utilitate, indulgetur, ut Ecclesia materialis, quae quoad curam animarum alteri Parochiali unitur, nec non domus parochialis et hortulus in emphyteusim perpetuam concedatur, cum solutione iusti annui canonis in pecunia aurea vel argentea et obligatione manutenendi ipsam Ecclesiam atque perpetuae celebrationis Missae in Populi commodum

in eadem Ecclesia omnibus diebus festis *in Perusina Emphyteusis die 28 Maii 1803 die 10 Martii et die 12 Maii 1804.*

272. Iamvero Abbas Generalis Olivetanorum consensum praestitit, ut, vacante anno 1800 urbana Paraecia S. Crucis Civitatis Perusiae, cuius ius nominandi Vicarium pertinebat ad Monachos Olivetanos Eugubii, eadem uniretur conterminae Paraeciae S. Antonini, ea tamen adiecta conditione, ut Ecclesiam materiale domum parochialem et hortum cederet in emphyteusim comiti Longaro de Oddis pro annuo canone scutorum decem. Parochus S. Antonini Aloisius Panichi huiusmodi conditionem acceptavit, qui mox cum Monachis Olivetanis Apostolicum Beneplacitum in id assequi curavit. Cum autem ex informatione compertum esset, quod Ecclesiae demolitionem meditabatur comes de Oddis, Sacra Congregatio die 11 iulii 1801 rescripsit: - Facta per Patres Olivetanos favore Paraeciae et Parochianorum S. Antonini cessione Ecclesiae S. Crucis domus et hortuli, pro gratia unionis iuxta petita; in reliquis deinde providebitur -. Reclamante vero Panichio, quod Monachi negarent vel se Ecclesiam domum et hortum cedere Parocho S. Antonini, sed in emphyteusim dare Comiti de Oddis, Sacra Congregatio die 7 novembris die 19 decembris 1801 et die 20 martii 1802 indulgit ex gratia etiam cessionem Ecclesiae domus et hortuli; eamque domum incolere cepit Panichius, quum illa, quae adhaerebat Ecclesiae S. Antonini, incommoda sibi videretur et inclementi aeri exposita. Monachi vero rursus institerunt pro dicta emphyteusis concessionem; sed Sacra Congregatio die 15 maii 1802 rescripsit: - Lectum, et uniatur -. Nonnullis interpositis mensibus Comes Longarus de Oddis Sacrae Congregationi supplicavit pro impetranda perpetua emphyteusi Ecclesiae S. Crucis domus et horti, quemadmodum Monachi statuerunt et Sacra Congregatio in relato Rescripto diei 11 iulii 1801 separato examini reservaverat sub clausula: - In reliquis deinde providebitur -. Episcopus censuit, utilem esse emphyteusim, quia Comes de Oddis spondebat manutentionem Ecclesiae, celebrationem Missae festivae, et canonem soluturum favore Paraeciae in annuis scutis viginti,



quod satis respondebat aestimationi domus parochialis et horti a Peritis aestimati in scutis 729 62. Dissensum vero Parochi nihili faciendum esse putavit Episcopus, quia Monachi sub hac emphyteusis conditione in unionem consenserunt, quia Parochus ipse eandem emphyteusim probavit, antequam unionem cessionemque obtineret, et quia non erat de arbitratu Parochi domum parochialem et residentiam variare, et ab Ecclesia vere principali distanter abire. Nam habebat domum parochialem apud Ecclesiam S. Antonini, in qua semper decessores Parochi diversati fuerant, quin ex aeris inclementia eorum valetudo in discrimen venerit. Hinc ex audientia Sanctissimi diei 28 maii 1803 prodiit Rescriptum: - Sanctissimus Literas Apostolicas expediri mandavit, quibus Episcopo Perusino committeretur, ut, veris existentibus narratis, et constituto de evidenti Ecclesiae utilitate, petitam retrocessionem Ecclesiae annexaeque domus et hortuli pro suo arbitrio et conscientia favore Oratoris eiusque successorum in emphyteusim perpetuam concedere possit et valeat, pro annuo canone scutorum viginti in moneta aurea vel argentea libera et immuni ab omnibus oneribus et impositionibus ordinariis et extraordinariis praesentibus et futuris, et cum aliis pactis etc., praestita tamen per eundem Oratorem obligatione in forma iuris valida de supplendo suis sumptibus perpetuae manutentioni Ecclesiae S. Crucis eiusque suppellectilium nec non perpetuae celebrationi Missae in Populi commodum in eadem Ecclesia omnibus diebus festis, etiam novissime a s. m. Pio VI reductis, translatis eiusdem Ecclesiae S. Crucis perpetuis oneribus ad Ecclesiam S. Antonini, insertis in instrumento elevatione mappae et descriptione confinium, per Bullas -. Panichius vero in Dataria Apostolica - Nihil transeat - interposuit; atque rei cognitione ad Sacram Congregationem remissa contendit, praefatum Rescriptum vitio obreptionis et subreptionis laborare. Proposito tamen dubio: - An Rescriptum diei 28 maii 1803 sit exequendum, ita ut sit signanda supplicatio in casu etc. -, Sacra Congregatio die 10 martii 1804 responsum tulit: - Affirmative in omnibus -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Con-

gregatio respondit: - In decisis - in *Perusina Emphyteusis die 12 Maii 1804.*

273. Quin imo quum Capitulares Collegiatae Ecclesiae, praevio beneplacito Vicarii Generalis, in emphyteusim perpetuam dedissent duos parvos hortos valoris duodecim scutorum cum quadam mansione, et, postquam Emphyteuta bene illos excoluerat ad formam viridarii ac mansionis faciem commutaverat, nullum edixerint contractum, tum ob defectum Beneplaciti Apostolici, tum etiam ob illegitimam resolutionem capitularum, Sacra Congregatio nullam quidem declaravit emphyteusim, sed locum esse sanationi mandavit in *Praenestina Emphyteusis die 12 Ianuarii 1715 lib. 65 Decretorum.*

274. Siquidem - iam ab anno 1701 Archipresbiter Ioachim de Simeonibus, reportato asserto favorabili assensu capitulari Canoniorum Collegiatae Ecclesiae S. Mariae Terrae Cavarum, cum beneplacito Vicarii Generalis Praenestini, in emphyteusim perpetuam pro se suisque heredibus et successoribus quibuscumque obtinuit binos parvos hortos, unum videlicet spectantem ad massam capitularem una cum quadam mansione pro annuo canone iuliorum septem cum dimidio, nec non alterum pertinentem ad Praebendam canonicaem, quam possidet Canonicus Petrellus, pro canone annuatim iuliorum trium cum alterius dimidio, pacto inter Partes expresso, quod Capitulum iuris remediis aquam ad praedictos hortos traduci curaret a Communitate Cavarum debitam, quatenus ab ipsa denegaretur, ut latius ex documento exhibendo. Posteaquam iam dictus Archipresbiter bene excoluit praefatos horticulos ad formam viridarii ac mansionis faciem commutavit, praetensionem excitare ceperunt Capitulares super nullitate praememorati contractus, ac re ipsa iudicium in Curia Episcopali instituerunt; interim vero confugium ad SS. D. N. habuit Archipresbiter pro Apostolico Beneplacito super memorata concessione perpetuae emphyteusis ad maiorem cautelam, ac instantiam constabiliri curavit in hac Sacra Congregatione mediante Decreto R. P. Auditoris Sanctitatis Suae. Hisce remissis precibus ad Ordinarium Praenestinum ipse redditus nuper literis praemissa confir-

mavit ac subtexuit, quod tres ex octo Canonici, constituentibus Capitulum praememoratae Ecclesiae Collegiatae, protestationem emiserunt, nullam habere partem in huiusmodi controversia super rescissione contractus, quem Ecclesiae Capituloque utilem diiudicant, reliqui vero quatuor Canonici omnino nulliter stipulatum fuisse instrumentum autumant, tum ex defectu Apostolici Beneplaciti, quod super concessione bonorum, quae dari non solent in emphyteusim, exigitur, tum etiam quia in resolutione capitulari quinque dumtaxat interfuerunt Canonici, comprehenso ipso Archipresbitero oratore, quorum alter nec dum in sacris erat, sicque tribus tantum suffragiis favore ipsius Oratoris conclusum fuisse asseritur. Postremo contractum huiusmodi inficiari contendunt veluti minus utilem Capitulo, adeo ut, si servatis servandis, consueta Edicta fuissent exposita, longe maior Oblator insurrexisset. Ceterum Relator ipse indicare non praetermittit, ex duorum Peritorum iudicio hortulos in proprietate valorem attigisse scutorum duodecim, nullatenus tamen comprehensa saepedicta mansione, quemadmodum latius ex relatione, quae in summario dabitur. Instructa itaque controversia in Sacra Congregatione, Capitulares enixe contendunt, nullimodo sustineri posse saepe recensitam concessionem; quoad melioramenta vero Causam remittendam esse Ordinario, prout de iure definiendam. At quidem Archipresbiter insistit, quod saltem pro firmiori cautela contractus huiusmodi sanari opportune mereatur —.

275. His itaque perpensis, propositis dubiis: — I. An emphyteusis, de qua agitur, sustineatur in casu etc. *Et quatenus negative.* II. An sit locus sanationi eiusdem in casu etc. *Et quatenus negative.* III. An Archipresbitero refici debeant omnia melioramenta in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Negative. Ad secundum, Affirmative iuxta petita in praesenti, deleta pacto aquae. Ad tertium, satis provisum; et amplius — *in Praenestina Emphyteusis die 12 Ianuarii 1715.*

276. Quum autem Praesul Silvester Borgagnati fratri suo Aloisio praedia plurium Beneficiorum in perpetuam emphyteusim con-

cessisset pro canone centum undecim scutorum, duabus exaratis apochis die 11 decembris 1807, quibus Pontifici Pio VII exhibitis sub die 6 septembris 1808, Rescriptum obtinuerit ipsa Pontificis manu signatum: — *Approviamo le due compiegate apoche d'emphyteusi perpetua —*, ac die 5 septembris 1815 retulerit literas a Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium negotiis proposita ita praeconceptas: — *Attento Rescripto a Sanctissimo Domino Nostro propria manu signato, constitutoque iam sibi de veritate expositorum, benigne commisit Episcopo Fabrianensi, ut praefatum contractum cum pactis et conditionibus in eo apposis approbet atque confirmet, et ut praesens Rescriptum habeatur loco Literarum Apostolicarum —*; quum vero Praesul Paulus Paolini in praedictis Beneficiis successor nullam praefatae emphyteusis concessionem ob utilitatis defectum Ecclesiae renunciaverit, ac ob id assequutus fuerit, ut Causa ad Sacram Congregationem remitteretur cum clausula — *de aperiitione oris*, quatenus opus sit, adversus Rescripta dierum 6 septembris 1808 et 5 septembris 1815, et cum omnibus facultatibus necessariis et opportunis —, propositis dubiis: — I. An intret arbitrium pro aperiitione oris in casu? *Et quatenus affirmative.* II. An constet de nullitate contractus in casu? III. An et cuius favore sit locus refectioni expensarum iudicialium et extraiudicialium in casu? —, Sacra Congregatio respondit: — *Dilata, et ad mentem cum Sanctissimo — in Fabrianen. Emphyteusis die 23 Aprilis 1842.*

277. Quod si nullatenus locus esse valeat concessioni emphyteusis perpetuae, absoluta concessione emphyteusis, si non de iure saltem ex aequitate iterum veteres possessores prae aliis sunt investendi, ceu argumento ducto ex Cap. *Ad aures* de reb. eccles. non alienandis tradunt Soccin. cons. 9 n. 23 lib. 3, Gob. in tit. de iur. emphyt. cond. 1 n. 1, Fulgin. de iur. emphyt. de renovat. quaest. 1 n. 2 et 23, Rot. in Recent. decis. 79 part. 4 in *Nullius Farfen. die 13 Iulii 1816* §. *Sed.*

Item in *Montis Falisci Emphyteusis die 23 Ianuarii 1847* §. *Vidua.*



278. Idque eo vel magis vim obtinet, si ex consuetudine praesertim immemorabili renovationes investiturarum fieri soleant, cum hoc casu non ex aequitate tantum, sed de iure fieri debeat renovatio, Rota in Recent. decis. 11 n. 1 part. 2 in *Nullius Farsen. die 13 Iulii 1816 §. Sed.*

279. Hinc dispositio Concilii Romani in tit. 19 cap. 1 §. 3 ab interdicto renovationis favore Familiae vel Heredum ultimi investiti excipit ea Loca, - in quibus non asserta, sed rite et recte probata legitima adsit consuetudo renovandi: -; excipitque iuxta Constitutionem Alexandri III in Cap. *Ad aures* de reb. eccl. non alienandis - ex aequitate dumtaxat terras illas, quae de sylvis extirpatis sunt arabiles factae et sub annuo censu iis hereditario iure iterum tradi posse indulget, a quibus suo ipsas vel Parentum suorum labore constitit fuisse extirpatas -, hac tamen adiuncta conditione -, nisi forte aliis possent cum maiori utilitate concedi - in *Nullius Farsen. die 13 Iulii 1816 §. Hic.*

280. Unde ad vitanda litium discrimina indulgetur facultas renovandi emphyteusim ad tertiam generationem masculinam tantum, aucto tamen annuo canone, ex eo quod ille, qui pensitatur, valde tenuis sit prae bonorum redditibus in *Interamnen. Emphyteusis die 20 Decembris 1817.*

281. Enimvero Narniense Brephotrophium exiguos habebat agros, quos emphyteusis iure concessit familiae Chiaranti pro annuo canone scutati unius. Canonis tenuitas ex eo repetenda, quod cum anno 1748 fratres Chiaranti ex antiquo quodam fideicommisso praedicta bona sibi vindicarent, ac lis ab eis excitata fuisset, inita conventio fuit inter ipsos et Brephotrophii Moderatores, ut huic universa hereditatis iura cederent Chiaranti, eisdem vero bonorum emphyteusis concederetur usque ad tertiam generationem, exclusis tamen omnino feminis. Haec in privatam apocham redacta statim executioni mandata fuerunt, quin sollemnis stipulatio accesserit ac Apostolicum Beneplacitum, prout in eadem apocha cautum expresse fuerat, et in ecclesiasticis rebus necesse erat. Brevi tamen apud se emphyteutica bona mansura senserunt Chiaranti. Ceteris enim fratribus vitae sine masculina sobole, unus supererat

anno 1794 Canonicus Franciscus, cui unica neptis Rosa nomine. Honesto haec loco Interamnae genita, honestisque imbuta moribus, sed penitus destituta opibus, a Pio VI obtinuit, ut sui favore eadem emphyteusis continuaretur eodem annuo canone, salvis patris conditionibus et reservationibus in apocha concordiae contentis. Rosa exinde nupta Aloisio Amati, duorum filiorum mater, emphyteusis renovationem ad tertiam generationem masculinam imploravit, aucto canone ad annua scuta quinque. Praefata bona descripta erant in catastro pro pretio scutorum 624 50, sed nuper aestimata fuerant ab Agriensore, quem Eius Galeffi Protector ex mandato Sacrae Congregationis elegit, scutatis 575 50 in sorte, et scutatis 22 50 annui redditus. Nullum tamen investiturae instrumentum inveniri potuit, et pluribus de causis lis contra Brephotrophium intentari poterat. Unde, ne in litium discrimina ponerent Brephotrophium, Consultores Brephotrophii suadebant renovationem emphyteusis, modo si annuus canon ad octo saltem aut decem aureos augeretur. His itaque perpensis, proposito dubio: - An et pro quo canone nova concedenda sit emphyteusis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative ad tertiam generationem masculinam tantum Rosae Chiaranti pro annuo canone scutorum decem libero et immuni cum solitis clausulis - in *Interamnen. Emphyteusis die 20 Decembris 1817.*

282. In renovatione autem emphyteusis ex pacto et providentia apertae per generationis expirationem in ultimo defuncto, praefenda est mater in concursu agnatorum, ac matre interim defuncta, praelatio debetur filio secundi tori, exclusis agnatis, cum in eo continuetur lis et instantia a matre incepta in *Callien. Castrorum die 1 Aprilis 1702 lib. 52 Decretorum.*

283. Siquidem - Castra Rocchae Leonellae et Montis Guerrini cum suis annexis et pertinentiis de directo dominio Capituli Ecclesiae Cathedralis Calliensis fuerunt ab antiquissimo tempore concessa in emphyteusim per dictum Capitulum Bellabrancae Philippo et Montefeltrano fratribus de Brancalোনibus, recipientibus pro se eorum filiis et Nepotibus masculis, et postmodum ob ter-

minationem investiturarum, pactis diversis aliis renovationibus pro tempore agnatis et successoribus de eadem familia Brancaleona, ultima per obitum Ioannis Francisci iudicialiter facta fuit Philomenae illius nepti, quae litem movit adversus Martinozzios pro illa obtinenda, ut patet ex geminis decisionibus emanatis, nempe 46 et 143 Recentior. part. 10. Defuncta autem postremo dicta Philomena absque filiis de anno 1696, iterumque devolutis omnibus praefatis bonis ad supradictum Capitulum dominum directum, tam Silvia mater dictae Philomenae ex una, quam Comites Franciscus Ioseph et Fratres de Brancaleonibus ex altera partibus, supplicarunt s. m. Innocentio XII pro impetranda renovatione investiturae in bonis supradictis, et precibus ad Sacram Congregationem remissis, exquisitaque super ipsis relatione Archiepiscopi Urbinatensis, ea perventa, decessit dicta Silvia mater, relicto Petro Horatio filio secundi tori, quo instante pariter pro dicta renovatione, iuribus maternis in nixo, dicti Fratres de Brancaleonibus alium supplicem libellum porrexerunt eidem Summo Pontifici, ut dignaretur rescribere, quod haec Sacra Congregatio procederet cum voto Rotae. Quapropter delata ex Rescripto tunc R. P. Auditoris Causa ad Sacrae Rotae Tribunal sub die 5 maii 1700 emanavit decisio favorabilis supradictis Comitibus, ipsis dumtaxat informantibus, a qua tamen postea, utraque Parte informante, eadem S. Rota recessit die 21 ianuarii anni proxime elapsi, concedendo petitam renovationem praefato Petro Horatio; et iterum sub die 17 iunii eiusdem anni stetit in secundo loco decisis, ut videre est in decisionibus emanatis sub dictis diebus coram Rmo Molines, demandando ulterius Causae expeditionem, iuxta votum, quod originaliter exhibetur. Quibus stantibus, supplicante in praesenti dicto Petro Horatio pro concessione Beneplaciti Apostolici ad formam dicti voti Rotalis, ab EE. VV. modo sapientissimum expectatur oracu-

lum. Proposito hinc dubio: - An sit concedendum Beneplacitum Apostolicum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Esse locum renovationis ad formam voti Rotalis (1) - in *Callien. Castrorum die 1 Aprilis 1703 lib. 52 Decretorum*.

284. Quin imo in extravaganti *Ambitosae* de rebus Ecclesiae non alienandis universae bonorum Ecclesiae alienationes sine Beneplacito Apostolico prohibentur, - praeterquam de rebus et bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis -, quam limitationem exornant Piton. discept. eccles. 131 n. 23, et Fulgin. de contract. emphyt. quaest. 9 n. 1 in *Faventina Emphyteusis die 18 Augusti 1787 §. Ad*.

285. Quamvis autem ad constituendum huiusmodi solitum duae saltem requirantur emphyteuticae concessiones per quadraginta annos observatae, Card. Petra ad Constit. *Ambitosae* sect. 2 n. 52 et 53 tom. 5, hoc tamen procedit in minus solemnibus investituris: nam una omnino sufficit, si cum Beneplacito Apostolico expleta fuerit, Card. De Luca de emphyt. disc. 53 n. 7, Fulgin. de contract. emphyt. quaest. 9 n. 2, Piton. discept. eccles. 153 n. 2 in *Faventina Emphyteusis die 18 Augusti 1787 §. Ad*.

286. Hinc ea dicuntur bona locari solita, quae vel bis sine solemnitatibus, si praeterea accesserit quadragenaria, vel semel intercedentibus solemnitatibus concessa fuere, Card. De Luca disc. 1 de alien. n. 138, Monacell. form. leg. part. 1 tit. 5 form. 15 n. 25, Rot. in decis. 434 coram Seraphino per totum in *Anconitana Nullitatis contractus die 20 Ianuarii 1821 §. Ea*.

287. Nam si sollemnis ac iuridice facta concessio per solum quadraginta annos perduravit, rem effecit solitam locari ad hoc, ut non indigeat amplius Apostolicae Sedis Beneplacito, cum illud primo contractu intervenisse praesumatur, Pacion. de loc. et conduct. cap. 14 §. 4, Doctores in cap. 2 de feudis, Redoan. de reb. eccles. non alien. tit. de

(1) Quod votum in duabus decisionibus 5 maii 1700 et 17 iunii 1701 coram Molines decis. 674 et 730 tom. 3 habetur expressum. Itaque cum iure novissimo sublata fuerit inter agnatos et cognatos quaecumque sexus differentia, idcirco in renovatione Emphyteusis ex pacto et providentia apertae per generationis expirationem in ultimo defuncto, denuo decedit, praefendam esse matrem in concursu agnatorum; ac matre interim defuncta, praelationem deberi quoque filio secundi tori, exclusis agnatis, quia in eo continuatur lis et instantia, quae fuerat incepta cum matre.



inf. eccles. Praelat. in fine, Rot. in Recent. decis. 367 n. 18 part. 5 tom. 1, decis. 114 n. 4 et 5 part. 9, et decis. 590 n. 8 part. 19 tom. 2 in *Nucerina Emphyteusis die 26 Martii 1836 §. Concessam.*

288. Ideirco quocumque tempore ad Ecclesiam reverti contigerit praedium alienari solitum, denuo concedi in emphyteusim potest absque solemnitatibus, ut ad Text. in cap. 2 de feudis docent Barbos. de reb. eccles. non alien. tit. de in feud. eccles. per Praelat. n. 6, Clar. §. Emphy. quaest. 6, Guid. decis. 100, Fulgin. de iur. emphyt. tit. de contr. emphyt. quaest. 9 a n. 1, quibus addenda Extrav. *Ambitosae*, in qua praescriptae solemnitates excipiuntur, si agatur de rebus et bonis in emphyteusim concedi solitis in *Anconitana Nullitatis contractus die 20 Ianuarii 1821 §. Qui.*

Item in *Nucerina Emphyteusis die 26 Martii 1836 §. Quod.*

289. Siquidem notissimae Extravagantis *Ambitosae* Pauli II de reb. eccles. non alienandis verba eo sensu intelligenda esse Doctores omnes consentiunt, ut res solita locari possit denuo eodem modo absque Beneplacito Apostolico relocari et in emphyteusim concedi, quia uti licet quod magis est, non debet quod minus est non licere, Card. De Luca de alien. et contract. prohib. disc. 1, Rot. in Caurien. feudi 27 aprilis 1648 coram Bichio, et in Bononien. Emphyteusis 12 Ianuarii 1682 n. 2 coram Redoano in *Nucerina Emphyteusis die 26 Martii 1836 §. Concessam.*

290. Quod eo vel magis obtinet, si de mera agatur continuatione emphyteusis, non vero de renovatione, tunc enim opus non est novo Apostolico Beneplacito, iuxta Picklerius can. lib. 3 tit. 13 n. 16, Card. Petra ad Const. Apost. tom. 5 pag. 423 n. 54 in *Anconitana Nullitatis contractus die 6 Maii 1820 §. Nullitatem.*

291. Semel ac itaque Ecclesiae praedium accedente Apostolicae Sedis venia fuit in emphyteusim concessum, novo huiusmodi contractus Beneplacito amplius non indigebit, quia ab initio semel obtentum ceteris suffragatur, seu ut inquiunt Interpretes, in rebus locari solitis non requiritur, Abb. in Cap. *Ut super* de reb. eccles. non alien. n. 11, Givagn. cons. 27 n. 37, Surd. cons.

181 n. 41, Clar. §. Emphyteusis quaest. 6 n. 1 §. feudum quaest. 13 in *Nucerina Emphyteusis die 26 Martii 1836 §. Concessam*

292. At vero dici nequit mera emphyteusis continuatio, si in secunda emphyteusis concessione diversitas adsit pactorum, quae in priori concessione conventa fuerunt, adeoque necessarium est novum Beneplacitum Apostolicum, alias contractus nullitate laborat, et locus est rescissioni contractus in *Anconitana Nullitatis contractus die 6 Maii 1820 §. Nullitatem.*

293. Quapropter ubi solitum alterari contigerit, tunc ex integro solemnitates ab iure requisitae necessario requiruntur, ac nullitatis vitio contractus laborat, si legis iniuria initiatus fuerit ac absolutus in *Nucerina Emphyteusis die 26 Martii 1836 §. Praeterea.*

294. Solitum autem tunc alteratum esse censetur, quando emphyteusis per novam investituram fuit concessa, etiamsi in ea antiquus modus et ordo universim observatus fuerit, Rot. in Recent. decis. 38 n. 10 et 11, decis. 143 n. 7 et 12 part. 15, vel quando in ea comprehenduntur diversae personae seu generationes in prioribus non vocatae, Rot. Recent. decis. 39 decis. 165 et decis. 191 n. 5 part. 1 3 in *Nucerina Emphyteusis die 26 Martii 1836 §. Praeterea.*

295. Nulla hinc est secunda investitura, quae Beneplacito careat Apostolico, et a prima in substantialibus discrepet, iuxta receptissam sententiam Petrae in Comm. ad Constit. *Ambitosae* sect. 2 n. 54 tom. 5, Turricell. de reb. eccles. non alien. cap. 15 a n. 18, et Rot. in Romana Manutentionis 22 martii 1776 §. 9 coram Hertzian in *Faventina Emphyteusis die 18 Augusti 1787 §. Admittunt.*

296. Novae itaque ex novis pactis circa substantiam canonis videri possunt infeudationes, Card. Petra ad Constit. *Ambitosae* sect. 2 de reb. eccles. non alien. n. 5, Turricell. cap. 15 a n. 18, ideoque ob stare videntur Episcopo iuramentum et Apostolicae Constitutiones, ne eas faciat, Cap. 5 de reb. eccles. non alienandis in *Tuden. Visitationis sacrorum Liminum die 17 Decembris 1791 §. Novae.*

297. Verum referuntur Constitutiones Apostolicae et - iuramentum praestitum a Prae-

lato de non infeudando, Romano Pontifice inconsulto, tantum ad bona, quae sunt de mensa Ecclesiae, idest quorum dominium directum et utile est penes Ecclesiam, et sic ad illa, quae nunquam fuerunt infeudata, non autem ad bona feudalia, seu ab antiquo in feudum dari solita —, ut notat Fagnanus in *Cap. Ex parte de feudis n. 4 in Tuden. Visitationis sacrorum Liminum die 17 Decembris 1791 §. Novae.*

298. Quum autem Parochus bona Ecclesiae in emphyteusim Fratri suo dedisset absque Beneplacito Apostolico ac sine Edictorum affixione sub praetextu, quod de bonis in emphyteusim dari solitis ageretur, Sacra Congregatio resolvit, confirmandam esse sententiam Curiae Episcopalis, quae nullam edixerat praefatam emphyteusim, nec locum esse sanationi, sed imo fructus restituendos esse a die motae litis in *Nucerina Emphyteusis die 26 Martii et die 13 Augusti 1836.*

299. Iamvero Hieronymus Petri, Paraeciae S. Mariae in Caelum Assumptae Oppidi Casae — Castaldiae Plebanus, innumera praediola, quae universim tenimentum constituebant *Fiana* vulgo nuncupatum *di mine otanta circa*, quaeque ab immemorabili titulo emphyteutico possederat Felizianorum illius Terrae familia, ac inde in varios pervenerunt possessores, die 3 iulii 1801 die 6 aprilis 1802 et die 5 augusti 1803 favore praedictae Paraeciae vindicavit ac restituit: sed inde absque Apostolico Beneplacito die 11 ianuarii 1808 praefatus Hieronymus eadem in emphyteusim concessit germano fratri Aloisio eiusque filiis ad tertiam generationem, qui ad diem 19 augusti 1835 pacifice in emphyteusi conversati sunt, nec unus eos unquam exturbavit. At eo tempore Antonius Tiburtius, qui Hieronymo in Plebania successit, diem dixit Emphyteutis coram Episcopalis Curiae Vicario, qui, utraque Parte acerrime dimicante, nullum declaravit contractum emphyteusis. Controversia mox ex Partium consensu ad Sacram Congregationem delata, Petrus contendit, validum esse contractum emphyteuticum absque Beneplacito Apostolico initum. Nam praedium *Fiana* fuisse solitum locari et in emphyteusim concedi, abunde constare dixit, ex possessione, quam habuit Felizianorum familia ad annum usque 1752; eaque

penitus extincta, Rinaldia, emptionis venditionis titulo habuit familia Giappichini, quin ulterius in repetitis huiusmodi emphyteuseis contractibus intercesserit unquam Apostolicae Sedis Beneplacitum. Nec praepudicium Ecclesiae illatum fuisse sustinuit, cum punctum in nova concessione servatum extiterit, quod in veteribus actionibus immemorabili consuetudine obtinebat circa canonis pensationem. Prisci enim Emphyteutae ex Feliziani Rinaldi Giappichini familiis semper canonis emolumentum persolverunt in *una mina e mezza di grano*, quam etiam fratri suo Aloisio Hieronymus imposuit; adeoque, deficientibus etiam requisitis a iure solemnitatibus, locum esse sanationi propugnavit. Minusque obstare advertit praetensam collusionem: nam iustusmodi suspicio penitus destruebatur ex communi contrahentium honestate probitate fide et studio, quo Hieronymus non dubitavit diuturnam agere litem, ut bona metipsa Ecclesiae vindicaret; ac praesertim ex eo quod antiqua onera nepro contractui adscripta ac repetita fuerunt. Unde Hieronymus programmata haud quidem divulgavit, sed nullum Ecclesiae damnum ex huiusmodi deficientia intulit; ac de praedio in emphyteusim concedi solito agebatur. Diversimode vero rem se habere ac nullitatis vitio laborare contractum a fratribus Petri adstipulatum contendit Plebaniae Rector Tiburtius, vitiumque tale esse affirmavit, ut non valeret sanationem promereri. Nam extincta familia Felizianorum, ipso iure utrumque dominium consolidatum fuit in Ecclesia; ac propterea Apostolicum Beneplacitum, si primae concessionis adhibitum fuerit, sique eius repetitioni in eadem linea et nova concessione poterat aliquo modo subaudiri, prorsus cessavit, cum omnia ex integro in Ecclesia reversa sunt, proindeque semel obtenta venia successivis contractibus haud illa suffragabatur, ceu docuit Rota in Recent. decis. 90 n. 9 et 10 part. 18 tom. 1. Quapropter haud de re solita in emphyteusim concedi agebatur, atque actuum repetitio prorsus exulabat. Petrius enim non veteris contractus repetitionem in eadem familia lineaque renovavit, sed ipse primus in fundi possessionem fuit immissus, postquam ob incursum caducitatem cuncta in



Ecclesia iura remearunt; Beneplacitum idcirco Apostolicum semel vel ab initio elargitum ceteris non succurrebat, ut docet Crescent. de reb. eccles. non alien. decis. 1. Menoch. de arb. cas. 435, Rot. divers. part. 2 decis. 511 n. 3, et in Recent. decis. 277 a n. 6 part. 11, cum praesertim in themate solitum quaquaversus alteratum fuisset. Nullitatem etiam scatere dixit, ex ommissa Edictorum affixione ac respectiva licitatione, quae ad procurandam Ecclesiae utilitatem servari omnino debebant, etiamsi de emphyteusi res esset iam solita concedi. Cumque haec ommissa fuerint, ut Hieronymus fratris Aloisii familiae pospiceret, iuris ac de iure oriebatur praesumptio, in Ecclesiae fraudem emphyteusis contractum ad invicem exarasse, ex eo vel magis quod Ecclesiarum Praesidibus expresse prohibetur in emphyteusim bona Ecclesiae sanguine iunctis concedere. Praeterea evidens etiam utilitas deficiebat; quin obstaret, quod pactiones in emphyteusi appositae eadem ipsae erant ac illae, quae olim Ecclesia praescripserat primo ex Felizianis Emphyteutae, quas inter emergebat annuus canon *di una mina e mezza di grano*. At latifundium *Fiana* ex variis praediolis conflatum ad minas circiter octuaginta pertingebant, atque *mina* Romanae mensurae vulgo *rubbio* ferme respondebat; idcirco nemo sibi unquam suadere poterat, utilem fuisse Ecclesiae contractum. Ducto enim calculo in quincunci pro centenario ratione, saltem respondenda erat Ecclesiae frumenti quantitas in *mine* quatuor singulis quibusque annis. Nec regerere poterat Petrius, nihil a Fratre fuisse innovatum: attendi namque debet utilitas tempore refirmae et novae concessionis etiam in re solita in emphyteusim dari, cum praesertim in Nucerina Diaecesi Ecclesiarum Rectores sacramenti religione coram Ordinario promitterent, nunquam et cuiuscumque generis perennes contractus adstipulari absque Superiorum venia et facultate. Idcirco Emphyteuta omnes etiam fructus restituere tenebatur.

300. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An sententia Curiae Episcopalis sit confirmanda, vel infirmanda in casu etc. *Et quatenus affirmative ad secundam partem*. II. An et quomodo sit locus sanationi

contractus in casu etc. *Et quatenus negative*. III. An et a quo tempore restituendi sint fructus latifundii in casu etc. —, Sacra Congregatio die 26 martii 1836 respondit: — Ad primum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad secundum, Negative in omnibus. Ad tertium, Affirmative a die motae litis —. Repropositis dein dubiis sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — In decisis, et amplius — *in Nucerina Emphyteusis die 13 Augusti 1836*.

301. Unde qui emerunt bona emphyteutica, salvis iuribus directi dominii, nequeunt sub praetextu, quod eadem bona sint ad instar allodialium, ac de illa specie, quae a principio per laicos Ecclesiis sponte appodiari consueverunt, praetendere, praevia soliti laudemii solutione, renovationem emphyteusis *in Nullius Provinciae Ravennaten. die 29 Novembris 1704 lib. 54 Decretorum*.

302. Iamvero — renuente Capitulo S. Petri in Vaticano, quod vigore unionis et incorporationis per s. m. Pium IV sibi factae in commendam retinet insignem Abbatiam S. Rufilli sitam inter Ravennatensem et Caesenaticam ditionem, assensum suum praestare renovationi investiturae quarumdam domorum existentium in Terra Medulae sub directo dominio ipsius Abbatiae, Alexander Salvolinus et Thomas de Grandis, qui illa emerunt ab Emphyteutis, salvis iuribus directi dominii dictae Abbatiae, et praevia soliti laudemii solutione, ad eandem renovationem aspirant contententes, easdem domos emphyteuticas esse ad instar allodialium ac locari solitas pro minimo canone cum clausulis amplissimis, facultate alienandi pactoque renovandi etiam in Successoribus particularibus extraneis, ex eo quod sint de illa specie bonorum, quae ferventibus undequaque in Italia civilibus discordiis, ad evitandas illorum devastationes, a principio per laicos Ecclesiis sponte appodiari consueverunt, prout sunt in Statu Urbini, in quo s. m. Urbanus VIII speciali indulto renovandi necessitatem Ecclesiis imposuit, et in territorio Ravennatensi et Caesenatensi totoque Romandiolae Statu, in quorum primo ob concordiam cum Clero initam, et in aliis ex

consuetudine renovandi usus invaluit, precibus Sanctissimo porrectis, et ad hanc Sacram Congregationem remissis, reverenter supplicant, ut super infrascripto dubio EE. VV. consulere placeat: - An Rmum Capitulum S. Petri de Urbe teneatur assensum suum praestare in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative - in *Nullius Provinciae Ravennaten. die 29 Novembris 1704 lib. 54 Decretorum.*

303. Quum itaque Alexander VII Breve ediderit favore Incolarum Civitatis Perusinae quoad bona, quae Ecclesiis appodiata dicebantur, ad effectum illa, finita linea, iterum in emphyteusim tradendi proximioribus, Sacra Congregatio declaravit, bona illa, quorum origo non ignorabatur, quaeque constabat fuisse tamquam propria per Ecclesias vel Loca pia post editionem praedicti Brevis in emphyteusim concessa cum certis conditionibus et signanter cum pacto reversivo, finita linea, haud comprehendi sub dispositione praefati Brevis; sed quoad ceteras controversias, quae ab ipso Brevi in dies oriebantur, mandavit, ut recurrerent ad Indices suos in casibus particularibus in *Perusina die 21 Maii 1735.*

304. Siquidem conquerentibus Incolis Civitatis Perusinae, quod Ecclesiarum aliorumque Locorum piorum Administratores bona illis, ut asserebatur, appodiata, extincta linea primi investiti, ammensantes detrectarent eorumdem bonorum investituram denuo concedere iis, qui in gradu proximiores erant ultimo investito, Summus Pontifex Alexander VII ita sancivit: - Cum itaque, sicut nobis nuper exponi fecistis, bona stabilia in territorio Civitatis nostrae Perusiae existentia, pro maiori et meliori eorum parte livellaria et emphyteutica, ac de dominio directo Ecclesiarum ac Monasteriorum utriusque sexus existant, et bona emphyteutica et livellaria huiusmodi ex inveterata et immemorabili consuetudine, prioribus eorum concessionibus finitis, in emphyteusim sive livellum ab eorum Dominis semper de novo concedi soleant; cumque, si Ecclesiastici, finita linea, ad quam bona praedicta concedi consueverunt, illa pro se retinere vellent, magnum exinde Incolae Civitatis et Diaecesis Perusinae susceperent detrimentum, quin immo plerique ex iis-

dem Incolis ad inopiam redigerentur, nobis praeterea supplicari fecistis etc. Quod de cetero perpetuis futuris temporibus illi, ad quos spectabit, bona supradicta directi domini ecclesiastici, quandocumque contigerit, ea per lineam finitam devolvi, proximioribus in gradu personae illi, per cuius decessum linea huiusmodi finietur, eadem bona concedere, ipsosque proximiores de illis investiri omnino debeant et teneantur, illaque pro se retinere nullatenus possint, Apostolica Auctoritate tenore praesentium statuimus etc., dummodo tamen laici, qui petunt renovationem non solum augeant canonem ad quinquagesimam, solvant laudemium, sed solvant etiam intraturas, ubi et prout in praeteritum solvi consuevit, et non alias -. Verum quia Pontificia haec Constitutio plures et diversas eo usque passa est interpretationes, ita ut nil certum haberetur, quam quod extincta linea primi investiti deberet renovari investitura favore proximiorum, ideoque Administratores earumdem Ecclesiarum et Locorum piorum, ab Emo Pro-Auditore Sanctissimi ad Sacram Congregationem remissi, supremum eius oraculum exquisierunt.

305. Propositis itaque dubiis: - I. An bona, quorum origo non ignoratur, quaeque constat fuisse tamquam propria per Ecclesias vel Loca pia post editionem Brevis Alexandrini in emphyteusim concessa cum certis conditionibus, et signanter cum pacto reversivo finita linea, comprehendantur sub dispositione Brevis s. m. Alexandri VII? II. An sub eodem Brevi includantur bona, quae non ad tertiam generationem, sed ad vitam investiti, vel ad viginti novem annos concessa fuerunt? *Et quatenus negative.* III. An ammensatio fieri valeat statim, secuto obitu investiti, seu potius expectari debeat terminus annorum viginti novem vel alterius temporis, ad quod investitura fuerit restricta? IV. An renovatio ad formam dicti Brevis fieri debeat etiam de illis bonis, quae ob non solum canonem, vel ex alia causa Emphyteutae devoluta fuerunt? V. An in casu faciendae renovationis in ea concurrentibus heredibus sanguinis vel testamentariis, sive alio titulo universalis succedentibus in hereditate ac patrimonio ultimi investiti, quis eorum in renovatione praeferri debeat? VI. Quid dicen-



dum sit in casu, quo, deficientibus heredibus extraneis, ad renovationem concurrant heredes sanguinis et creditores ultimi investiti? VII. An renovatio post obitum investiti peti debeat infra certum tempus, ita ut, eo elapso, licitum sit bona ammensare, vel aliis ad libitum cum pactis et conditionibus magis utilibus concedere, et an admitti debeat purgatio morae re etiam non integra? *Et quatenus affirmative.* VIII. An saltem proximioribus vel heredibus concedi debeant investiturae cum eisdem pactis et conditionibus, cum quibus investitus fuit extraneus, et intra quod tempus instare debeant pro purgatione morae? IX. An petentes renovationem teneantur prius ostendere, bona emphyteutica fuisse ab eorum Auctoribus meliorata? X. An si bona non fuerint per Auctores meliorata, petentes renovationem teneantur de proprio meliorare, intra quod tempus et sub quibus poenis? XI. An et quae quantitas debeatur tam pro intratura, quam pro laudemio in casu novae concessionis investiturae, vel illius renovationis, et in casu secutae meliorationis, an, ea praesupposita, laudemium et intratura augeri debeat proportionabiliter ad valorem rei melioratae? XII. An et pro qua quantitate Domini directi cogi valeant ad praestandum consensum alienationi bonorum signanter in extraneum, et an illum teneatur investire? XIII. An et quomodo in casu secutae investiturae favore emptoris, terminata eius linea, regulari debeat solutio intraturae in casu faciendae renovationis, an scilicet habito respectu ad quantitatem solutam in primaeva atque originaria concessione, seu potius proportionabiliter ad id, quod solum fuit in actu alienationis bonorum pro consensu illi praestito per Dominum directum? XIV. An si omittatur solutio intraturae laudemii vel canonis sive cuiuslibet ex ipsis locus sit purgationi morae, et an duplex purgatio morae admitti debeat, signanter in casu, quo ius Domini directi efficitur deterius? *Et quatenus affirmative.* XV. Intra quod tempus petenda sit eadem purgatio, et quid tunc solvi debeat? XVI. An in illis casibus, in quibus iuxta Breve Alexandri VII locus est augmento canonis, ille augeri debeat in quinquagesima parte illius quantitatis, quae per Emphyteutam tempore primae

concessionis vel renovationis seu distractionis soluta fuit in casu etc. XVII. An in actu renovationis praeter intraturam et canonem solvi quoque debeat laudemium et quomodo regulandum sit in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Negative; et amplius. In reliquis, recurrant ad Iudices suos in casibus particularibus — *in Perusina die 21 Maii 1735.*

306. Qua de re antequam Sacra Congregatio resolvat, num contractus emphyteuticus absque Beneplacito Apostolico initus sustineatur, ex eo quod de bonis agi praetendatur, quae in emphyteusim dari soleant, vel sit locus eiusdem sanationi, plura scitu necessaria adamussim exquirat ac mandat *in Burgi S. Donnini die 19 Novembris 1746 die 14 Ianuarii 1747 et die 30 Martii 1748.*

307. Enimvero post contractam anno 1731 emphyteusim quatuor, quae ad Padi ripas erant, praediorum et fluviali arena intectorum, post longam culturam ingentesque impensas ab Emphyteuta factas, post receptam solutionem scutorum 225 laudemii titulo, post constitutum exactumque annum canonem scutorum 15, Abbas Monasterii S. Mariae Castionis dominus directus locatorum agrorum, et ille idem, qui praedia in emphyteusim concesserat, tactus scrupulo defectus Beneplaciti Apostolici de nullitate contractus interpellavit Sacerdotem Petrum Parentium, qui ea conduxerat pro se et tribus fratris filiis ad tertiam generationem masculinam. Gravi damno excitus Emphyteuta, post iudicium in Curia Episcopali ceptum a Summo Pontifice postulavit, ut contractus vel probaretur, vel ut sanaretur Beneplacito Apostolico. Parentius enim contendit, ex ipsa Extrav. *Ambitiosae* de reb. eccles. non alienandis contractus validitatem probari: excipiuntur quippe alienationes bonorum, quae locari solent, qualia erant, de quibus agebatur, cum a sexaginta et ultra annis aliae familiae ea in emphyteusim conduxerint, et vel voluntaria dimissione, vel gradibus generationum defectis, reciderint in Monasterium, cui, cum exiguae essent utilitatis, visum fuit novo dare Emphyteutae, qui nullis parcens impen- sis, brevi 15 annorum spatio, ea coegit avido parere colono. Idecirco ursit, concedendum

esse Beneplacitum Apostolicum et sanationem contractus, si nullus dici posset, ex aequitate et bona fide, qua tantum impendit pecunias, ut sterilium agrorum naturam vinceret; satis namque esset iniquum, ut Monasterium ex ipsius iactura lucrifaceret. His interim perpensis, propositis dubiis: -. I. An concessio de anno 1731 in emphyteusim facta bonorum, de quibus agitur, substineatur in casu etc. *Et quatenus negative.* II. An sit locus sanationi eiusdem concessionis per Beneplacitum Apostolicum desuper implorandum, et cuius expensis sit illud impetrandum in casu etc. -, Sacra Congregatio die 19 novembris 1746 respondit: - Dilata ad primam post Reges -; dein die 14 ianuarii 1747 respondit: - Ad mentem, et mens est, quod eligantur Pariti iuxta instructionem -. His autem adimpletis, respondit: - Dilata, et eligatur novus Peritus, coadiuvatis probationibus super valore praedii de tempore contractus - in *Burgi S. Donnini die 30 Martii 1748 (1).*

308. Ex iuris autem dispositione in L. 3 Cod. de iure emphyteutico, atque ex veteri consuetudine statutum est, ut, quando res emphyteutica ad Dominum directum devoluta per novum emphyteusis contractum in alium transfertur, a novo Emphyteuta emolumentum aliquod seu pars pretii rei emphyteuticae Domino directo persolvatur. Emolumentum huiusmodi seu pars pretii vulgari sermone laudemium nuncupatur, de cuius voce origine ac notione varia est iuris Interpretum sententia, ut refert Capon. controvers. foren. 3 n. 63: plerique tamen existimant, illam desumptam fuisse ex verbo laudo, quod approbare vel ratum habere significat, De Nigr. de laudem. tom. 1 quaest. 1 n. 43 et 44 in *Romana Laudemii die 15 Septembris 1770 §. Ex.*

309. Aliquando tamen contingit, ut, trans-euntibus bonis emphyteuticis ad Ecclesias vel Loca pia, nulla Domino directo spes suppetat devolutionis, ob vetitam iisdem Ecclesiis vel Locis piis a Pontificiis Constitutionibus bonorum alienationem, et ita quilibet consequendi laudemium aditus intercludatur. In hoc itaque casu, ne Dominus directus ius suum amittat et absque propria

culpa detrimentum patiat, praxis invaluit et ubique recepta consuetudo, qua fingitur, ut post lapsum annorum quindecim rei emphyteuticae distractio sequatur, prout verosimiliter sequi potuisset, si res illa in libero hominum commercio versata fuisset, et alienationis causa Domino directo debitum fuisset laudemium. Hac itaque de causa quando bona emphyteutica transeunt ad Ecclesias vel Loca pia, loco laudemiorum inducta fuerunt quindennia, quae recurrente anno decimo quinto solvuntur in ea summa, quae quantitati pretii laudemii respondeat. Quamvis autem quindennalis ista solutio loco laudemii praestetur et laudemii vocabulo quandoque exprimatur, nulla tamen de ea in iure fit mentio, sed consuetudine tantum aut conventionibus inducta censetur, Capon. consult. 31 n. 8 et 12, Card. De Luca de emphyt. disc. 50, Rot. coram Seraphino decis. 1401 n. 4, et decis. 1410 n. 79 in *Romana Laudemii die 15 Septembris 1770 §. Aliquando.*

310. Concors ergo Doctorum omnium opinio est, ut in ingressu seu, ut aiunt, intratura, laudemium a novo Emphyteuta Domino directo persolvatur, idque ob consensum in alienatione rei emphyteuticae praestitum, atque etiam in recognitionem directi illius dominii, nec non in signum subiectionis, ac pro labore seu honorario in approbando seu laudando novum Emphyteutam, aliisque similibus de causis, quas passim tradunt Doctores hac de re agentes in *Romana Laudemii die 15 Septembris 1770 §. Concors.*

311. Landemia proinde et quindennia inter fructus civiles recensentur, Fulg. de iur. emphyt. de laudem. quaest. 21 a n. 1, Ioannes Lopez de quindenn. cap. 96 n. 5, Rot. decis. 98 n. 11 et 12 coram Ubaldo; et si sermo sit de Praebenda Canonicali, numerantur inter fructus et emolumenta canonicalia, quae inter Canonicos partiuntur. Hinc Rota in Romana Coadiutoriae super quindenniis 14 maii 1696 coram Muto, relata post tractat. Ioannis Lopez de quindenn. decis. 13, censuit, non Canonico Coadiutori, sed Coadiuto deberi quindennia et laudemia, eo quia omnes Canonici fructus in Apostolicis Literis fuerant Coadiuto reservati. Similiter

(1) Reliqua habes in Verb. Damna etc. n. 70, Tom. VII.



cum Collegio Poenitentiarii Liberianae Basilicae assignata fuissent emolumenta unius Canonici, instituit Collegium apud Sacram Congregationem Visitationis Apostolicae, ut admitteretur ad participationem quorundam emolumentorum, de quibus antea participare non consueverat; praesertim vero laudemiorum pro consensu, qui praestatur in alienatione rei emphyteuticae ac quinquenniorum, quae debentur ratione existentiae illius rei penes Ecclesias et Loca pia. Sacra autem Congregatio pro Collegio sententiam dixit, ut testatur Card. De Luca relatus post dictum tractatum Lopez. Ex his igitur aliisque, quae adduci possent, exemplis, facile diiudicari poterit, an laudemium cedere debeat in utilitatem Beneficiati, seu potius in commodum Beneficii, ita ut teneatur Beneficiatus pro Beneficio investire quicquid in causam Laudemii perceperit in *Romana Laudemii die 15 Septembris 1770 §. Laudemia*.

312. At laudemii quantitas, spectato iure communi, excedere non potest quinquagesimam partem pretii, quo bona emphyteutica aestimantur. Etenim in Lege fin. Cod. de iure emphyteutico haec habentur: — Et ne avaritia tenti, Domini magnam molem pecuniarum propter hoc efflagitent (quod usque ad praesens tempus perpetrari cognovimus) non amplius eis liceat pro subscriptione sua vel depositione, nisi quinquagesimam partem pretii vel aestimationis loci, qui ad aliam personam transfertur, accipere. — Ex qua quidem iuris dispositione illud etiam deprehenditur, laudemium non esse dimetiendum iuxta aestimationem rei de tempore, quo primum in emphyteusim tradita est, sed iuxta valorem, quo emi et vendi posset de tempore translationis seu novi emphyteutici contractus, ut aperte indigitant verba illa — quinquagesimam partem pretii, vel aestimationis loci, qui ad aliam personam transfertur. — Quapropter si augeatur bonorum emphyteuticorum valor, laudemii etiam quantitas augeri debet. Inspecta autem consuetudine, cui hac in re inhaerere oportet, alicubi trigesima, alicubi vigesima, vel decima quoque rependi solet. Hinc pro varia utriusque regionis consuetudine pretiique ratione laudemium variis appellari nominibus consuevit, nimirum ter-

tiaria, quartaria, penna, aurea, quintellum, decima, vigesima, ventes, rachatus, accordamentum, acapita, relevium, caposoldus, de quibus Capon. in controvers. foren. 31 a n. 37 in *Romana Laudemii die 15 Septembris 1770 §. Laudemii*.

313. Facta hinc emphyteusis devolutione, praevia Edictorum affixione, ac nemine comparente, locus est renovationi, soluta pro intratura eadem summa, quae ab initio concessionis fuit statuta, iuxta conventionem in *Romana Laudemii die 24 Novembris 1770*.

314. Siquidem vineola quaedam petiarum sex cum dimidio, pertinens ad insignem Abbatiam Sanctorum Gregorii et Andreae, sita erat in via, quae ab Arcu, qui dicitur Constantini, ducit ad Ecclesiam iisdem Sanctis dicatam. Hanc vineolam anno 1595 Cardinalis Salviati illius Abbatiae Commendatarius in emphyteusim ad tertiam generationem concessit Capritio Cornovoglia, cum onere solvendi summam scutorum 400 pro investitura et praestandi singulis annis vindemiarum tempore cados decem vini, seu correspondentem pretii rationem, quam Eñus Urbis Vicarius fuisset impositurus. Huiusce vineolae devolutionem ob lineam finitam adversus Ioannem Baptistam aliosque de Cornovoglia acceptavit coram A. C. eiusdem Abbatiae modernus Commendatarius Eñus Card. Chisius, qui Peritum quoque elegit, ut dictam vineolam inviseret. Retulit Peritus, confusa esse illius confinia, atque ob lapsum diuturni temporis haud ita facile posse secerni a duabus aliis circumadiacentibus vineis, quas ibi possidebant Ioannes Baptista et Ioseph fratres Cornovoglia. Interim vero iidem fratres sese exhibuerunt dictae vineolae investituram renovare, oblato investimento scutorum 400, quae antiquae intraturae emolumento respondebant; eaque de re Sacrae Congregationi supplicarunt, ut Eñus Abbatii facultas tribueretur contractum renovandi, annumque canonem e quantitate cadorum vini in numeratam pecuniam permutandi. Publicatis autem Edictis pro investitura ad tertiam generationem ac nemine comparente, Eñus Abbas censuit, — utilem dici posse Ecclesiae hanc investiturae renovationem, quum satis exiguus sperari posset eiusdem vineae redditus, si Abbas propriis sumptibus eam

colere teneretur. — Nonnulla tamen declarari petiit quoad intraturam emphyteusis. Rebus sic stantibus, propositis dubiis: — I. An et in qua summa Fratres de Cornovoglia solvere debeant intraturam pro renovatione emphyteusis vineae, de qua agitur, in casu etc. II. An summa pro intratura solvenda in totum vel in partem investiri debeat favore Abbatae in casu etc. III. An, imminuta quantitate intraturae, augeri potius debeat annuus canon in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative in scutis quatuor centum ad formam conventionis. Ad secundum, dilata; et scribatur particulariter. Ad tertium, dilata — *in Romana Laudemii die 24 Novembris 1770.*

315. Itaque anno 1674 actum est in Sacra Congregatione de laudemio in quadam Causa Amerina Laudemii. Expositum scilicet fuit, Capitulum Cathedralis ab antiquissimo tempore consuevisse bonorum emphyteusim renovare de 29 in 29 annos, seu ad tertiam generationem sub riguroso laudemio vel intratura et sub tenuissimo canone: laudemia autem huiusmodi ab anno 1566 per synodalem Constitutionem quotidianis distributionibus applicata reperiri, eaque Canonicos inter sese dividere, vel in expensas pro Capitulo necessarias impendere. Additum quoque fuerat, Capitulum haud ita pridem domum in emphyteusim concessisse pro intratura scutorum 100, et sub annua responsione bononorum 5 in recognitionem directi domini, et iam de divisione intraturae agi ceptum fuisse. Verum quia intratura potiorum fundi valorem aequabat, ideoque quatuor ex Canonicis iunioribus, an id rite fieri posset, dubitarunt, animadvertentes, quod si intratura considerari vellet tamquam pars pretii, tunc investienda esset pro ea rata, quae quantitatem laudemii a iure praefinitam excederet; si vero habenda foret tamquam solutio compensativa fructuum, qui ex fundo percipi potuissent, tunc saperet naturam illarum locationum, quas Concilium Tridentinum sess. 25 cap. 11 de reformatione fieri vetuit irritasque declaravit. Hinc erogatis scutis 30 in redemptionem domini utilis eiusdem domus, appositoque sequestro super reliquis scutis 70, petierunt per Sacram Congregationem declarari: — An pecunia, quae solvitur pro in-

tratura ultra decem pro centenario, dividi possit inter Canonicos, an potius reinvestienda —? Verum die 14 aprilis Sacra Congregatio distulit resolutionem; mandavitque, ut exhiberetur instrumentum primae investiturae, ut in lib. 28 Decretorum pag. 270 a tergo. Ex tenore autem instrumenti perspectum fuit, domum fuisse alias concessam cuidam Stephano Bologna ad tertiam generationem pro simili responsione bononorum quinque, dictumque Bologna anno 1639 illius utile dominium vendidisse Marco et Felici fratribus de Antoninis pretio scutorum 100, Capitulum vero alienationi et novae investiturae consensum praestitisse, receptis solidis 20 in Ecclesiae utilitatem erogandis, receptoque laudemio ad rationem decem pro centenario. Hisce praehabitis, renovatum fuit propositi dubii examen die prima septembris eiusdem anni, proditque responsio: — Ex dicta pecunia scutorum 60 esse vero decem distribuenda —, ut ex citato lib. 28 Decretorum pag. 306 a tergo. Supplicantibus denuo Canonicis, ut decerneretur, an huiusmodi investimentum fieri deberet favore Mensae capitularis, et redditus inde retrahendi in quotidianas distributiones converti possent, prout fieri consueverat, Sacra Congregatio, audito prius Episcopo, qui Capitulum in omnibus favebat, die 18 iulii 1676 censuit, pecunias ex laudemio obvenientes — reinvestiendas esse ad favorem Capituli —, ut in lib. 29 Decretorum pag. 275 a tergo *in Romana Laudemii die 15 Septembris 1770 S. Ex.*

316. Ceterum attendenda praecipue sunt, quae in Concilio Romano anno 1725 celebrato sub s. m. Benedicto XIII sancita fuerunt tit. 19 de rebus Ecclesiae non alienandis. Ibi enim reprobatis bonorum ecclesiasticorum locationibus et emphyteusibus, — quae ab Ecclesiarum Rectoribus Oeconomis et Administris, humano potius affectu, immo et effraenata quadam certam in primo Conductorum ingressu ab his pecuniarum summam recipiendi cupiditate, quam habita Ecclesiarum utilitatis ratione, modico sub annuo canone vel in perpetuum, vel ad longum tempus, seu sub emphyteusis titulo ad viginti novem, saepiusque etiam ad bis viginti novem annos, vel ad tertiam generationem iniri solent —, statutum inter cetera fuit, — ne huius occa-



sione locationis vel in emphyteusim concessionis, aliquid sub contractus nullitatis poena, pro laudemio seu pro primo, ut aiunt, ingressu a quopiam recipiatur, ex quo Ecclesiis piisque Locis praeiudicium fiat, vel iustus annui canonis valor decrescat aut imminuatur. Haec itaque verba sedulo expendenda sunt atque inquirendum, an absolute et indiscriminatim vetita sit quaecumque laudemii exactio, vel potius ea tantum, quae excedens sit, et in magna quantitate constituta, et ex quo eveniat, ut iustus annui canonis valor imminuatur, atque ita Ecclesiis piisque Locis detrimentum afferatur *in Romana Laudemii die 15 Septembris 1770 §. Praeter.*

317. Hinc et subemphyteusis cum reputetur species alienationis, idcirco in ea etiam ratione mutationis personae et novae investiturae laudemium deberi tradunt Valasc. de iur. emphyt. quaest. 13 n. 13, Fulgin. de iur. emphyt. tit. de laudem. quaest. 23 n. 8, Rot. in Recent. decis. 40 n. 10 part. 7 *in Firmana Subemphyteusis die 20 Ianuarii 1798 §. Quoties.*

318. Multo minus ambigi potest, affrancationem veram esse alienationem et directi et utilis dominii, cum nulla amplius spes superesse possit, ut bona ad Locum Pium seu Ecclesiam revertantur, quod et ratio ipsa iuris monstrat aperte, et tradunt diserte Lopez de quindenniis cap. 35 n. 7, et post alios, qui congregari facile possunt, Rot. decis. 8 post Corrad. de praelatione, atque ob id Locum pium, etsi maxime vellet, non potest eam Emphyteutae indulgere, ut disserunt Turricell. de reb. eccles. cap. 18 n. 41, Lopez dicto cap. 35 n. 19, et Rot. dict. decis. 8 n. 3 *in Ianuen. Affrancationis die 30 Ianuarii 1745 §. Neminem.*

319. Nam directi dominii abdicatio vera est alienatio; ideoque evidens requiritur Ecclesiae utilitas, ut permittatur, Clement. I de reb. eccles. non alienandis, Fagnan. in Cap. Nulli eod. tit. n. 8 et 27 *in Faventina die 18 Iulii 1789 §. Directi.*

Item *in Feretrana die 25 Iunii 1791 §. Res; in Ianuen. die 30 Maii 1818 §. Directi.*

320. Quapropter Monasterium iure meritoque obstat, ne utile ac directum dominium bonorum emphyteuticorum alienentur per af-

francationem *in Ianuen. Affrancationis die 13 Februarii 1745.*

321. Iamvero Ioannes Baptista Marius nobilis Ianuensis obtinuit sibi adiudicari quaedam bona Hyacinthi Mainerii sui debitoris, quae emphyteutica erant Monasterii S. Petri de Vezema. Quum autem adiudicatio et possessio facta fuisset absque Monasterii consensu, et absque laudemii solutione, investitura, nec non in dominum recognitione, post longam inter Monasterium et Marium controversiam, rem Eñus Georgius Spinula composuit. Re itaque composita, anno 1742 Marius Summo Pontifici supplicavit, ut sibi facultatem tribueret directum Monasterii dominium emendi seu affrancandi praedicta bona emphyteutica, paratam offerens solutionem sortis, quae canoni quindenniisque responderet, et in Locis Montium et in bonis aliis immobilibus. Obstitit vero Monasterium, quin ad perficiendam alienationem utilis ac directi dominii cogi posset, cum etsi Mario indulgere voluisset haud valeret. Proposito hinc dubio: - An sit locus affrancationi bonorum emphyteuticorum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative - *in Ianuen. Affrancationis die 13 Februarii 1745.*

322. Idcirco Ecclesiae, quae fuit laesa, subveniendum est beneficio restitutionis in integrum, cum affrancationi ius divinum obstat, Reiffenst. lib. 3 de reb. eccles. non alien. tit. 13 §. 3 n. 3, Filiucc. tract. de alien. rer. eccles. tit. 44 a n. 61 *in Romana Affrancationis die 27 Ianuarii 1855 §. Haec.*

323. Unde canonis redemptio in schedis nummariis, sive assignati, facta eo tempore, quo iam opinione publica deciderant, irrita est ex laesione enormissima illata Domino directo, qui vix quartam partem iusti pretii recepit, Zanch. de laesion. Cap. 2 n. 57, Rot. in Romana Laesionis 12 iunii 1795 §. 3 coram Priolo *in Romana Canonis die 26 Martii 1803 §. Fratres.*

324. Qua de re indulgetur reintegratio ad canonem percipiendum, quum redemptio canonis, iubente lege laica, facta fuerit absque Beneplacito Apostolico, et in ea laesio intercesserit enormissima *in Romana Canonis die 30 Aprilis 1803.*

325. Siquidem possidebant fratres Iosephus et Hieronymus Baldini secundam contignationem domus, quae posita erat ad Agonalem, et Capitulo SS. Laurentii et Damasci scuta quatuor nomine canonis quotannis respondebant. Quamquam a die 24 aprilis 1798, qui respondit diei 5 Florealis anni 6 erae republicanæ, lata esset lex, quae permittebat Emphyteutis, ut canones, etiam invitis dominis directis, possent redimere, soluto quadragies valore annui canonis, attamen fratres Baldini nisi ad diem 15 martii anni 1799 egerunt contra Capitulum, ut canonem in vim praefatae legis redimerent. Quo die a Praetore Decretum obtinuerunt pro solvendis in hanc causam scutis 170 in schedis nummariis vulgo *assignati*, et si minus Capitulum ea recipere vellet, facta eis potestas est deponendi. Obstitit Capitulum, et Causa delata est ad tribunal civile. Iterum die 22 martii demandatum est depositum, et tandem Capitulum in eo iudicio succumbit. Itaque die 3 maii 1799 assignata receperunt, et instrumentum redemptionis canonis stipulati fuere, licet iam ex lege 14 praecedentis aprilis penitus abrogata essent assignata, quae fratres Baldini iam deposuerunt. Liberata Urbe ab invasione, in Edicto die 13 februarii 1800 vulgato a Duce Nasellio iussum est: - Saranno pur fermi li contratti di titolo oneroso già stabiliti e perfezionati, quando non siano altronde nulli e lesivi -. Hinc Capitulum, restituta veteri disciplina, postulavit ab Sacra Congregatione, ut irrita declararetur redemptio canonis a fratribus Baldini stipulata, simulque reintegratio Capitulo concederetur ad canonem percipiendum. Quidquid enim esset, num lex de redimendis canonibus obligare posset Ecclesiam, et num stipulatio a Capitulo inita teneret sine venia Apostolica, Capitulum sustinuit, laesionem obvenisse enormissimam, cum licet quo die 20 februarii 1799 Baldini *assignata* obtulerunt ea accepisset Capitulum, attamen non pluries valebant, quam obulos undetriginta in singula scuta, ita ut revera Capitulum percepisset scuta 46 pro scutis 160. Igitur cum Capitulum infra medietatem laesum appareret, hinc ex Statuto Urbis contractus omnino irritabatur. Contra fratres Baldini contenderunt, in discrimen adduci non posse canonis re-

demptionem, utpote factam in vim legis ex Decreto Iudicis et reiudicata, quae acceptata fuit a Capitulo per litis renunciationem et stipulatum instrumentum redemptionis, quin obesset defectus Beneplaciti Apostolici, cum ageretur non de voluntaria, sed necessaria alienatione, quae iubente lege fieri debebat. Ad laesionem quod attinebat, dixerunt, quod Capitulo obtulerunt *assignata* die 20 februarii 1799, facta interpellatione iudiciali; unde si postea abrogata fuere, periculum pertinebat ad Creditorem, qui nulla subeunte causa oblatam pecuniam recusavit, ad Textum in L. *Qui decem* de solutione. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An sit concedenda reintegratio in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative, et amplius - in *Romana Canonis die 30 Aprilis 1803*.

326. Quapropter Religiosus, qui tempore suppressionis Regularium affrancationem pii legati proprio Marte explevit, sed pretium in utilitatem Coenobii convertit, abolutionem obtinuit, sed ipsa affrancatio tamquam rata ac legitima habita non fuit, nisi augeretur oblatio, etiamsi Prior Coenobii et Procurator Generalis eam iustam ac utilem ad vitandam litem ac tutum, facto investimento, canonem reddendum arbitrarentur in *Narnien. Affrancationis die 16 Augusti 1806*.

327. Enimvero quae Narniae erat Ecclesia PP. Servorum Beatae Mariae Virginis titulo legati percipiebat quolibet anno libras quinque cerae seu scutum unum et obulos quinquaginta pro pretio eiusdem cerae. Huic legato subiecta erat domus ruinosa, cui adhaerebat aliquod terrae frustulum. Cum suppressum fuit Coenobium Servitarum in proximo illo rerum tumultu, a Ministro eiusdem Coenobii concessa fuit affrancatio Possessoribus illius domus legato subiectae pro pretio scutorum novem monetæ minus probae, quae tum in commercio erat, quaeque erogata fuit in utilitatem Coenobii. Inde PP. Servitæ et illi, qui obtinuerunt affrancationem, noscentes eam irritam prorsus esse, transactionem potius inire, quam iudicio experiri statuerunt, ita ut denuo in praesens et legitima fieret affrancatio, soluto pretio scutorum viginti quinque. Prior Coenobii et Procurator Generalis utilem censuerunt praedictam af-



francationem, quia tutus reddebatur, facto investimento, fundus legati, ac lis vitabatur. Advertebatur tamen, nullam quidem certam constitutam esse taxam pro affrancatione aestimanda; sed si ad normam canonis ecclesiastici censeretur, scilicet ut singula scuta duo responderent pretio scutorum centum, sane pro legato cerae aestimato in scuto uno et obulis quinquaginta requirebantur scuta septuaginta quinque. His itaque perpensis, propositis dubiis: - I. An et quomodo sit probanda affrancatio in casu etc. II. An sit consulendum Sanctissimo pro absolutione in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Aucta oblatione, providebitur. Ad secundum, Affirmative - in *Narnien. Affrancationis die 16 Augusti 1806.*

328. Hinc actum quidem quandoque fuit in Sacra Congregatione de assensu Apostolico impertiendo pro bonorum emphyteuticorum affrancatione; sed id contigit contrahentibus utrinque assentientibus, demonstrataque certa Ecclesiae utilitate, de qua si forte incidit dubitatio, negatum fuit Beneplacitum, tametsi petitus ab Administratoribus Ecclesiae, ut servatum fuit inter summaria supplicum libellorum in Papien. die 26 aprilis 1732 in *Piscien. Affrancationis die 13 Iulii 1733* §. Porro.

329. Qua de re si haud legitima appareant acta atque Edictorum affixiones, ac alter Oblator maiorem canonem et summam pro affrancatione promittat, Sacra Congregatio mandat novam Edictorum affixionem, etiamsi interesse habentes maiorem oblationem reiecissent in *Lauden. die 2 Iunii 1731* (1).

330. Nunquam proinde indulgetur affrancatio praediorum, quum ex parte Locii pii nulla adsit alienandi causa, nec utilitas ex eo etiam inesse videatur, quod dictorum praediorum emphyteusis iam expiraverit ob lineam finitam in *Fulginaten. die 29 Augusti 1789.*

331. Siquidem tria olim Xenodochium Pietatis Fulginei in emphyteusim ad tertiam generationem masculinam et femininam concessit praediola, alterum anno 1622 pro annuo canone obulorum 26 et quadrantium 2 ac laudemio scutorum 8, alterum anno 1626

pro canone obulorum 31 2 et laudemio scutorum 12 80, ac tertium anno 1703 pro canone obulorum 16 et laudemio scutorum 4 62 2. In qualibet autem concessione additum est pactum, quod, - tertia generatione finita, dicta res concessa cum omni eius melioramento revertatur ad dictum Hospitale pleno iure -; aliudque caducitatis, si utile dominium venderent, vel canonem Emphyteutae triennio non solverent. Praediola haec, in unum tandem corpus coacta, deliberata fuerunt anno 1779 sub hasta. Qui ea subhasta-ri fecit, levare tenebatur emptorem a canone; obtulitque Xenodochio pro illorum affrancatione scuta quindecim in singula centum, iuxta consuetudinem loci. Oblationem accepit Prior Xenodochii, rogavitque EE. PP. pro licentia ineundi contractum, similesque in futurum concedendi affrancationes, si ab aliis Emphyteutis peti contingeret. Iterum ei iterumque Fulginatensis favit Episcopus; atque ex tenui canonum quantitate appodiata potius, quam emphyteutica censuit bona. Nulla tamen ex parte Xenodochii assignabatur alienandi causa: iam Episcopi testimonio praediorum emphyteusis expiraverat ob lineam finitam: pactum reversivum, tertia generatione finita, et caducitatis poenam in casu alienationis et non solutionis convenire potius emphyteusi, de qua loquebantur concessionum instrumenta, quam appodiationi, affirmant Palm. nep. decis. 89 n. 13, et Rot. in Aesina Emphyteusis 13 martii 1722 n. 12 coram Herrera. His itaque perpensis, proposito dubio: - An quomodo et pro quibus praediis sit concedenda facultas affrancandi in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative in omnibus - in *Fulginaten. die 29 Augusti 1789.*

332. Nulla itaque declaratur affrancatio annui tributi cerae elaboratae in signum matricitatis ab Ecclesia filiali praestandi, licet Summus Pontifex per legem edictalem permiserit affrancationem canonum decimarum praedialium ceterarumque huiusmodi in *Romana Affrancationis die 27 Ianuarii 1855.*

333. Iamvero Literis Apostolicis in forma Brevis die 27 martii 1597 datis s. m. Clemens VIII Ecclesiam filialem Basilicae

(1) Speciem et resolutionem Causae huius habes in Verb. *Alienatio*, §. V, n. 67 ad 70, Tom. I.

S. Marci Urbis, suppressa ibi cura animarum, Archisodalitio sacrorum Stigmatum concessit in usum divini cultus una cum sacra suppellectili et adnexa domo rectorali, diserte cavens, ut in signum subiectionis honorificentiae ac vinculi filiationis idem Sodalitium annuum tributum quatuor librarum cerae albae elaboratae Capitulo et Ecclesiae S. Marci die festo S. Marci Evangelistae perpetuo rependere teneretur. Itaque ad annum usque 1847 praestationem hanc obtulere Confratres, quamvis ab anno 1600 in annua pecuniae summa scutati unius et obulorum viginti eam repraesentatam fuisse ex registris Archisodalitii deprehenderetur. At vero quum die 9 martii 1848 R. C. Apostolicae Thesaurarius legem edictalem tulisset, qua canonum decimarum praedialium ceterarumque huiusmodi affrancationes permittebantur, Sodales, contradicente licet Capitulo, memoratam praestationem, oblato in aerario publico pretio, S. Sedis et R. C. A. nomine die 24 augusti redemerunt. Quamvis vero Capitulares annuam praestationem subinde ab aerario publico exegerint, nihilominus exeunte anno 1849 petierunt a Summo Pontifice, ut praedictam affrancationem nullam declararet, vel uti iniustam revocaret. Re ad Sacram Congregationem delata, Capitulum contendit, nullam esse affrancationem, quia eadem continebat alienationem ac venditionem rei spiritualis, uti erat ius matricitatis, seu spiritualis illa relatio et sacrum vinculum, quo Ecclesia filialis tenebatur erga matrem exhibere recognitionem honoris dignitatis ac subiectionis, idque ex iure divino naturali et humano seu positivo. Nec obesse poterat praefata lex edictalis, quia illa comprehendere tantum valuit canones census praestationes in rebus immobilibus aut temporales ex titulo quovis profano; de iure autem spirituali vendendo Pontifex Maximus ne cogitavit quidem, imò nec absque iniuria praesumi poterat, obstante iure nedum ecclesiastico, sed naturali ac divino, ex quo praestationem canonis in signum matricitatis seu iuris sacri debiti sub hasta ponere simoniam involveret. Poterat quidem Summus Pontifex de sacro facere non sacrum, poterat matricitatem annihilare, ast directe sub hasta ponere, nec velle, nec posse communi

edocent calculo Canonistae, ceu apud Fagnanum in Cap. *Cum pridem* de pactis a n. 26. Nihil deinde officere dixit, quod Sodales loco cerae pecuniam solverint, cum constaret, tributum titulo cerae ac iure matricitatis solutum fuisse; vel quod veteri disiecta Ecclesia in eodem solo licet ampliato praesentem sacris Stigmatibus sacram reaedificaverint, quia solum veteris Ecclesiae in eadem Ecclesia inclusum fuerat, quia titulus primaevus immutatus non fuerat, sed ex pietate Confratrum voce fidelium a Stigmatibus nuncupabatur, quia in Brevi dabatur facultas restaurandi ac magnificentius extruendi Ecclesiammet, quia Sodales a seculis duobus post reaedificationem perpetuo tributum solverunt. Archisodalitium e contra plura deducere studuit ad huiusmodi rationum pondus evertendum; sed propositis dubiis: - I. An constet de nullitate affrancationis, ita ut ab Archiconfraternitate sacrorum Stigmatum de Urbe debeatur favore Ecclesiae Capituli S. Marci annua praestatio quatuor librarum cerae elaboratae ad formam Constitutionis Clementis VIII in casu etc. *Et quatenus negative*. II. An eadem affrancatio sit revoganda in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative; et amplius. Ad secundum, provisum in primo - *in Romana Affrancationis die 27 Ianuarii 1855*.

334. Constito vero de necessitate et utilitate, locus est affrancationi bonorum emphyteuticorum, ac praesertim si allodialia censeantur in *Feretrana die 25 Iunii 1791*.

335. Siquidem ob tenues Feretranae Cathedralis Praebendas, perpetuo Summus Pontifex Capitulari incorporavit mensae Abbatiam S. Leonardi Montis Tifforum. Unde Canonici EE. PP. supplicarunt pro facultate liberandi a vinculo emphyteusis nonnulla eius praediola, idque obtinuerunt die 9 septembris 1786 per Rescriptum: - Constito de necessitate et utilitate, arbitrio Episcopi, dummodo pretium integre et fideliter investiatum cum solitis clausulis -. Hoc tamen uti noluerunt Rescriptum, ob erroneam supplicis libelli narrationem, quod nil ex emphyteuticis concessionibus perciperent; iterumque propterea gratiam flagitarunt. Episcopus retulit, emphyteuses initium habuisse duodecimo seculo, duplicemque ex veteribus codi-



cibus memoravit concessionem annorum 1178 et 1248 pro tenui canone unius vel alterius Lucensis denarii. Censuit, praefata bona emphyteutica esse mere allodialia: solvi dixit laudemium scutorum 10 pro quolibet centenario valoris bonorum, exceptis Parochianis S. Mariae de Mutino et S. Xisti, qui scuta solvebant quinque; solutiones canonum, quae in numerata fiebant pecunia, varias olim fuisse, certamque in affrancationibus non esse taxationem. Hinc utiles pluribus de causis censuit affrancationes, de quibus agebatur. Proposito igitur dubio: - An et quomodo sit locus affrancationi bonorum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative ad formam Rescripti 9 septembris 1786 - in *Feretrana die 25 Iunii 1791*.

336. Hinc haud quidem indulgetur affrancatio canonis, si Ecclesia utilitas dignosci nequeat, adeoque finita linea agendum est pro fundi devolutione, sed si exinde a Peritis detegi nequeat identitas ipsius fundi, locus est affrancationi, cum pecunia oblata in investimentum erogata longe superet canonem emphyteuticum in *Fulginaten. Affrancationis die 25 Iunii 1803 et die 24 Novembris 1804*.

337. Iamvero Hieronymus Maggi anno 1706 possidebat in agri Fulginatensis regione, quam vocabant *di Capernaco*, fundum, in quo erat commixta quantitas starorum decem, quae subiiciebatur dominio directo Ecclesiae S. Mariae de Capernaco, eiusque pro tempore Rectoribus annum canonem obulorum 68 possessores fundi rependebant. Eodem anno 1706 Maggus integrum fundum *di Capernaco* vendidit Felici Clerici ea conditione, ut hic alium fundum subrogaret pro quantitate starorum decem dominio Ecclesiae subiectorum, quae aestimata fuerunt scuta centum, quam tamen subrogationem haud praestitit Felix Clerici eiusque frater heres Antonius, qui dum anno 1710 alienavit eundem fundum favore Iustiniani Vitelleschi pacto caviti, ut hic scuta centum deponeret, quae Magi tenerentur erogare in fundum starorum decem directo dominio Ecclesiae subiiciendum. Facto deposito, tandem anno 1714 Magii per publicum instrumentum, consentiente Sala tunc temporis Rectore Ecclesiae, subrogarunt quantitatem starorum decem alte-

rius fundi, quem in eadem regione *di Capernaco* possidebat, et fassi sunt, quod emphyteusis sibi concessa erat ad tertiam generationem. Subinde bona et iura hereditaria Maggiorum translata fuerunt in Felicem Rossi Saracci, qui moderno Rectori dictae Ecclesiae Sebastiano Drudi obtulit scuta centum, quanti scilicet Maggii pro subrogatione fundi habuerunt, ut canonem obulorum 68 redimeret. Praefatus Drudi hanc conditionem acceptavit, ac instituit penes Sacram Congregationem, ut veniam obtineret: sed Episcopus obstitit, cum Ecclesiae utilitas dignosci non posset, quia certo non constabat de valore fundi emphyteutici, neque ex quantitate canonis, nec enunciativa instrumenti anni 1714, nec ex praesenti peritia. Contra Rector Drudi contendit, utilem esse huiusmodi affrancationem; atque negavit, posse se agere ad devolutionem ob lineam finitam, cum instrumentum investiturae delitesceret, et ex tenuitate canonis et ex consuetudine appodiandi, quae viguit in Umbria, suspicari posset, quod potius concessio appodiationem redoleret, quam emphyteusim, adeoque ex eo quod bona appodiata in omnes transeunt heredes, iudicium devolutionis tuto intendi nequibat. Advertebatur tamen, quod ipsi Magii in instrumento anni 1714 aperte fassi fuerint qualitatem emphyteusis ad tertiam generationem; iamque Familia Maggi exaruerat. Proposito itaque dubio: - An et quomodo probanda sit affrancatio in casu etc. -, Sacra Congregatio die 25 iunii 1803 responsum dedit: - Negative, et Episcopus curet, ut Rector agat pro devolutione primi praedii -. Rector igitur contra possessorem fundi egit; sed Periti retulerunt, impossibile esse detegere fundi identitatem, adeoque cum iudicium devolutionis absque fundi identitate nullum haberet effectum iterum postulavit, ut probaretur oblata a possessore fundi affrancatio canonis. Episcopus, rebus sic stantibus, censuit, annuendum esse Oratoris petitioni, - dum pro obulis sexaginta octo ex investimento scutorum centum usuras in scutis quinque aut sex sibi polliceri queat -.

338. His ergo perpensis, repropósito dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Praevio recessu a decisis, pro-

bandam esse affrancationem pro scutis centum deponendis et erogandis in investimentum ab Episcopo approbandum cum solitis clausulis, translatis – *in Fulginaten. Affrancationis die 24 Novembris 1804.*

339. Idcirco antequam Sacra Congregatio declararet, esse locum vel non affrancationi bonorum emphyteuticorum Ecclesiae, quae confusa asserebantur cum illis Emphyteutae, mandavit, ut firmaretur status bonorum eorum Iudice subdelegando sumptibus Emphyteutae in *Piscien. Affrancationis die 13 Iunii 1733.*

340. Siquidem Petrus de Accoltis Rector commendatarius parochialis Ecclesiae S. Petri in Campo duobus ab illinc seculis in emphyteusim concessit Capponi de Capponis patritio Florentino eiusque descendentibus per lineam masculinam plura praedia ad eandem Ecclesiam spectantia, certis ad aliqua eorum expressis finibus, adiectoque pacto, ut in eventum devolutionis omnia etiam melioramenta in ius et potestatem Ecclesiae transferri deberent. Cum Marchiones de Capponis ea praedia insigniter melioraverint, nec non in eadem regione multa alia possiderent bona propriae familiae, ut asserebatur, confusa cum illis praefatae Ecclesiae, tractatum inierunt cum eius Praeposito de affrancandis bonis emphyteuticis. Eius Bancherius Relator censuit, melioramenta quidem omnia, licet grandia, devolvenda ex vi pacti ad Ecclesiam fore, ubi fieret locus devolutioni bonorum ad ipsam Ecclesiam, sed ob incipientem eventum litis, quae tunc potissimum oriretur circa identitatem bonorum et demonstrationem antiquorum limitum, inclinare se dixit in sententiam, quod valde utilis Ecclesiae esset futura affrancatio, dummodo assignarentur praedia, quorum iusta aestimatio attingeret summam scutorum sex millium, quaeque, si quando fieret locus devolutioni ob extinctionem lineae masculinae fratrum de Capponis, libere spectare deberent ad Ecclesiam, ac praeterea aucto interim annuo canone usque ad summam scutorum 45. Praepositus tamen iura suae Ecclesiae propugnans acriter contradixit huiusmodi conditionibus: nam bona emphyteutica iuxta praesentem statum exaequare dixit aestimationem scutorum circiter triginta millium. Fratres con-

tra de Capponis tradere contenderunt in casu devolutionis eidem Ecclesiae bona, quorum pretium esset aestimatum in scutis dumtaxat quater mille, vel hanc pecuniae summam solvere in numerato; ac interea totum annum canonem consistere in scutis quadraginta, quas conditiones utiles fore Ecclesiae dixerunt. His utrinque perpensis, proposito dubio: – I. An et quomodo sit locus affrancationi? *Et quatenus affirmative.* II. An Rector sit cogendus ad conficiendum instrumentum, seu illud confici debeat ex officio in casu etc. –, Sacra Congregatio responsum tulit: – Dilata, et firmetur status bonorum, de quibus agitur, coram Iudice subdelegando, sumptibus deminis de Capponis – *in Piscien. Affrancationis die 13 Iunii 1733.*

341. Quapropter, attenta maxima Capituli Collegiatae Ecclesiae utilitate, indulgetur affrancatio quorundam praediorum, quae pluribus in emphyteusim ad tertiam generationem concessa annum valde parvum canonem reddunt, quin certa eorundem confinia atque valor esse videantur in *Feretrana die 18 Iulii 1789.*

342. Enimvero praediola quaedam et domus Collegiatae Ecclesiae Oppidi S. Agathae, quae pluribus in emphyteusim ad tertiam generationem concessa erant, sive prae difficili eorum positione, sive sterilitate, vix annum omnia dabant canonem scuti unius et obulorum 60, spemque consequendi in fine generationum scuta 200 loco laudemii. Idcirco Sacrae Congregationi supplicarunt Canonici pro facultate liberandi huiusmodi bona a vinculo emphyteutico, ut aliud ex pretio utilius facerent investimentum. Instantiae favit Episcopus: dixit enim, ob incerta bonorum confinia eorumque confusionem, certum ignorari illorum valorem; neque ex publicis censibus seu catastribus erui posse. Ex antiquis tamen capitularibus libris certam desumi praediorum quantitatem in tornaturis 281, quae ad rationem scutorum 12 pro qualibet, insigne constituerent capitale scutorum 3376, praeter scuta 60, in quibus aestimabatur domus. Hinc – si affrancandi erit facultas, ad rationem puta scutorum 10 pro quolibet centenario, Capitulum exigeret pre solis terrae tornaturis scuta 337 64 6, quae erogata in censibus vel frugiferis bonis annuatim dominis



fructificarent scuta 13 50 6 (non comprehenso fructu nummorum aureorum septem, quos offerebat Emphyteuta domus, pro illius liberatione). His vero multiplicatis in centum annos, evaderet introitus pro Capitulo in scutis 1350 50 6. In id vero auditos non fuisse retulit Emphyteutas, ob illorum numerum et distantiam ab Oppido. Atque hinc ita conclusit: - Cum igitur affrancatio utilis sit ad certum pro certo constituendum capitale Capituli, utilior sit in annuo redditu, utilissima habito respectu ad successiva tempora absque periculo deperditionis bonorum et conferat ad quascumque dirimendas lites; ea essem sententia, ut facultates petitas Oratoribus elargiantur EE. VV. sicuti et mihi et meae huiusce Cathedralis Canonicis benigne concessere; et addere auderem, opus est, ut impertiatur. Poterunt legem, si lubet, adicere, ut in quocumque perficiendo contractu, sicuti et ego a meo Capitulo, ita et ipsi a me meisque Successoribus consensum et approbationem obtinere debeant. Tunc et utilitas ponderatur, et quota solvenda statuitur. - His igitur perpensis, proposito dubio: - An et quomodo sit locus affrancationi bonorum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative iuxta votum Episcopi - in *Feretrana die 18 Iulii 1789*.

343. Hinc onerata conscientia Episcopi et constituto de evidenti utilitate, permittitur alienatio exiguorum canonum Mensae Episcopalis, ad effectum reaedificandi Castrum Episcopale incendio deletum, dummodo tamen ex fructibus eiusdem Mensae infra decennium quotannis pro rata redintegretur capitale in *Sedunen. die 24 Ianuarii 1801*.

344. Siquidem Episcopus Sedunensis exposuit, adesse quaedam feuda seu emphyteuses, inter plurimos possessores divisas ac subdivisas, atque adeo incertas, ut eas frequenter possessores denegarent, prompti tamen pro omnimoda liberatione ad honestum pretium solvendum, ex quibus omnibus tam modicas praestationes annuas mensae Episcopi solvi, - ut vix colligendi exigendique operam solvat. Idcirco, audito et valde approbante Capitulo Cathedralis Ecclesiae, petiit, ut alienationes huiusmodi canonum perficere posset, ad effectum reaedificandi Castrum Episcopale incendio deletum, deposita tamen post

reaedificationem annua summa pro reintegratione capitalis. Propositis hinc dubiis: - I. An sit locus alienationi canonum in casu etc. *Et quatenus affirmative*. II. An et quomodo sit locus applicationi eorum pretii in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative, onerata conscientia Episcopi, ac constituto de evidenti utilitate. Ad secundum, Affirmative in reaedificationem Castri Episcopalis, dummodo ex fructibus Mensae Episcopalis infra decennium quotannis pro rata redintegretur capitale - in *Sedunen. die 24 Ianuarii 1801*.

345. Unde Sacra Congregatio huiusmodi facultatem sub die 5 Iulii 1738 tribuit etiam Mensae Episcopali Fulginatensi, die 30 Iulii 1757 dedit Curatori Mensae Episcopalis Feretranae, eamque novo eiusdem Mensae Curatori confirmavit die 6 martii 1779 in *Urbinate. die 2 Decembris 1780 §. Obsequentes*.

Item in *Feretrana die 18 Iulii 1789 §. Directi; in Feretrana die 25 Iunii 1791 §. Res*.

346. Quum autem Curator Archiepiscopalis Mensae Urbinatensis exposuerit, quod inter illius Mensae bona plurima essent emphyteutica tam urbana, quam rustica, iuxta recentem aestimationem ascendentia ad praeclaram summam scutorum 62725, pro quibus a Mensa vix annua exigebatur summa scutorum sex, quod in dividendis bonis emphyteuticis inter Fratres emphyteutas, et in constituendis favore Feminarum dotibus, Emphyteutae multiplicarentur absque scientia Mensae Archiepiscopalis, confinia immutarentur, vocabulorum appellationes confunderentur, tractuque temporis documenta et memoriae perirent, adeoque supplicaverit, ut bona illa a nexu emphyteutico solverentur, annuentibus tamen vel petentibus illorum possessoribus ad rationem decem pro centenario rerum pretii, vel pro maiori vel minori summa, iuxta eorundem possessorum facultates, ad effectum tamen receptas deponendi pecunias, et cum Archiepiscopi et Capituli consensu in tot bona stabilia investiendi, proposito dubio: - An et quomodo Oratoris precibus sit annuendum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Dilata, et ad D. Secretarium ad mentem - in *Urbinate. die 20 Ianuarii 1781*.

347. Quod si necessitas reparandi Monasterium et Ecclesiam sic urgeat, ut nulla alia praesto sint media supplendi, et canones evaserint difficillimae exactionis, ac per se evidenter utiles sint affrancationes, quin spes extet devolutionis, cum agatur de emphyteusi perpetua, Sacra Congregatio indulget, ut perficiantur huiusmodi affrancationes, depositis tamen annuis scutis centum pro reintegratione summae, ex affrancatione retrahendae, iuxta votum Ordinarii in *Ianuën. die 20 Iunii 1818.*

348. Enimvero praedia quaedam cum parva domo sita in suburbio Bisamni prope Ianuam ad oram orientalem valoris scutorum quingentorum cum dimidio, aliudque praediolum pariter in suburbio Bisamni positum ab Ioanne et Aloisio fratribus Montebruni acquisitum, tabernamque in ipsa Ianuensi Civitate sitam, Sacerdos Ioannes Baptista Regio Monachus Olivetanus Superior Monasterii S. Hieronymi loci Quarto Diaecesis Ianuensis oravit, ut facultatem obtineret affrancandi et erogandi pretium in expensas necessarias, pro restauratione Monasterii et eiusdem Ecclesiae. Tabernae utili dominio gaudebat Ioannes Baptista Calcagno pro annuo canone scutorum 17 50 circiter. Summa pro redemptione oblata est in scutis circiter 460. Accedebat canon paulo excedens scuta tria super exigua domo et agro in suburbio Bisamni posito. Summa oblata est scutorum 84 50. Tertius denique erat canon scuti fere unius super bonis pariter in suburbio Bisamni positus a Ioanne et Aloisio fratribus Montebruni acquisitis, eiusque valor pro affrancatione erat scutorum circiter 156 33. Instantiae favit Ianuensis Vicarius Generalis, cum nulla alia praesto essent media supplendi adeo necessariis reparationibus Ecclesiae et Monasterii, ex quarum defectu prohibebantur Monachi ad Monasterium redire. Nam redditus Monasterii non excedebant annum summam scutorum trecentum, quibus vix diurnae Monasterii expensae ac Monachorum alimentis suppleri poterat. Addidit, huiusmodi affrancationes esse per se evidenter utiles, vel eo magis, quia illis temporibus — canones evaserunt difficillimae exactionis, ac ut plurimum nonnisi post litis dispendium exigipossunt: addendum praeterea, quod bona em-

phyteutica anteactis temporum vicissitudinibus persaepe vendita fuerunt tamquam libera, ac in varios possessores transiisse etiam divisa atque confusa, ita ut, quandoque nequeat verificari eorumdem ubicatio, et sic depereant. — Insuper nulla aderat spes devolutionis, cum emphyteusis esset perpetua, et Monachi offerebant annua scuta centum, deponenda in reintegrationem pretii, ex praedictis affrancationibus retrahendi. His itaque perpensis, proposito dubio: — An et quomodo sit locus affrancationi bonorum in casu? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — In casu, de quo agitur, Affirmative iuxta votum Ordinarii — in *Ianuën. die 20 Iunii 1818.*

349. Hinc Frater Religiosus, qua Ordinjs Regularis Procurator, emere potuit utile dominium sub hasta, nec non ad affrancationem subinde procedere potest eodem modo in *Romana Recognitionis in dominum die 21 Novembris 1835.*

350. Siquidem vineolae in montibus Pariolis sitae extra Flaminiam emptionis venditionis titulo utile dominium pro persona nominanda acquisivit Fr. Venantius a Conceptione, Carmelitarum exalceatorum de Urbe Procurator: directum vero dominium possidebat Collegiata Ecclesia S. Mariae in via lata, cui ab Emphyteuta canon quotannis persolvebatur ad vim pertingens scutorum septem et obulorum quinquaginta. Statim ac Vir Religiosus emptionem est adstipulatus vehementer ac citissime incubuit, ut emptum praedium ab canonis onere, prout erat in facultate, redimeret. Unde Priori et Canonici obtulit scutatos nummos 122 et obulos 16 pro canone laudemis ac quindenisiis adventuro tempore persolvendis: renuit tamen Fr. Venantius personam, pro qua emerat, nominare; renuerunt et Canonici in eisdem vota concedere. Qua de re Canonici Sacram Congregationem adierunt, ut controversiam dirimeret. Fr. Venantius quippe totius Romanae Provinciae Conventuum Procurator rectis ac tunc non dicendis de causis nominationem recusavit. Ast cum tempus ex iuris dispositione insteterit nominandi, utile dominium per Fr. Venantium quaesitum huic vel alteri Religiosae Domui adscribebatur, quin Collegiata aliquid interea detrimenti caperet. Tempus autem haud esse praestitu-



tum dixit emptori pro persona nominanda; quod si Doctores facultatem nominandi ad annum dumtaxat cohibuerint, attamen integro nondum anno absoluto ipse Personae nomen reticere poterat. Quin imo cum Canonici iam a Sacra Congregatione petiissent facultatem investiendi pretium scutorum 122 et obulorum quinquaginta, iam directum vineolae dominium solidatum fuerat cum utili: videbantur ergo Canonici omnem attribuisse Religioso Viro facultatem utendi iure suo ac libere disponendi, secundum officii sui rationem methodumque. Canonici contra sustinuerunt, Clericos secularibus sese negotiis immiscere haud posse, et licet Venantius vineolam sub hasta procuratorio nomine acquisivisset, idem tamen Procuratoris munus expirasse, cum exaratae extiterunt venditionis tabulae, pretiumque solum respondens fundo, qui contractus adstipulationi causam dedit. Quum itaque vineolam emerit tamquam Procurator Definitorii Generalis, sed praefatum Definitorium ne verbum quidem expressit Priori et Canonicis, ut ad Domini cognitionem procederent et canonis redemptionem indulgerent, in suspenso res mansit, quapropter et vineolae dominus, licet expirato mandato, censendus erat Fr. Venantius. At ipse possidere non poterat: ergo quamprimum ad personae nominationem cogendus ille erat. Praeterea in themate res quippe non erat de absoluta emptione, sed de emptione utilis tantummodo domini; adeoque Directario summopere intererat illum cognoscere, per quem utile quaesitum fuerat, quin obsesset, quod Capitulum facultatem investiendi praedictam summam oblatam petierit. Id enim perfecit, ut Fr. Venantii genio indulgeret: sed ille noluit postea denunciare personam, ut antea pepigerat.

351. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An Fr. Venantius possit qua Ordinis Procurator tamquam Emphyteuta renunciari in casu etc. II. An cogendus sit pronunciare personam, pro qua utile dominium acquisivit in casu etc. *Et quatenus negative ad utrumque.* III. An Capitulum teneatur Fr. Venantium Emphyteutam recognoscere pro persona nominanda in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum secundum et tertium, Fratrem Venantium

qua Ordinis Procuratorem emere potuisse, et posse ad affrancationem procedere eodem modo - *in Romana Recognitionis in dominum die 21 Novembris 1835.*

352. At quotiescumque de affrancatione actum fuit, ea proponebatur facienda solutio statim iusto pretio, quanti aestimabatur praedium ad Ecclesiam pertinens, iuxta dec. 114 coram Benincasa in *Piscien. Affrancationis die 13 Iunii 1733 §. Praeterea.*

353. Hinc utile dominium ac per consequens etiam directum in dimidia parte valoris fundi constituunt Rosent. de feud. de cap. 11 concl. 12 n. 3 gloss. C., Peregr. de iur. Fisc. lib. 5 tit. 1 de publicat. bonor. n. 71 in *Feretrana die 18 Iulii 1789 §. Directi.*

*Item in Ianuen. die 30 Maii 1818 §. Tawa.*

354. Haud tamen indulgetur facultas redimendi canonis ratam unica explenda pecuniae solutione, nisi prius cuncta ad rem facientia documenta exhibeantur in *Ferrarien. die 15 Septembris 1781.*

355. Enimvero ratam latifundii, quod Iulius Selmi titulo emphyteusis possidebat, Iulius Caesar et Cyprianus fratres de Consciutis eiusdem latifundii domini directi anno 1668, praevio Beneplacito Apostolico, per transactionem cesserunt Mensae tunc Episcopali, dein Archiepiscopali Ferrariae, pro annuo canone ab Emphyteuta Selmi dictae Mensae solvendo in scutis quinquaginta, eo tamen adiecto pacto, cessas latifundii ratam ab onere canonis liberandi, soluta depositaque summa scutorum octingentorum triginta trium et obulorum triginta trium, favore et in utilitatem eiusdem tunc Episcopalis Mensae investiendorum. Emphyteuticum hoc latifundium cum dicto passivo canone pro indiviso coaluit in Canonicum Ignatium et Ioannem de Selmis: portio Canonici obvenit coheredibus suis; illa vero Ioannis Selmi Eleonoro et Ioanni Baptistae patruū nepotique de Postis. Anno 1768 coheredes Canonici latifundii portionem, ad ipsos iure hereditario respective pertinentem, quae quintam illius partem ex novem eiusdem latifundii portionibus constituebat, cesserunt Marchioni Marco Antonio Ercolani Bononiensi, cum onere solvendi Mensae Archiepiscopali Ferrariae ratam redimibilis canonis relative ad quinque cessas la-

tifundii portiones in annuis scutis viginti septem et obulis septuaginta septem. Hanc cessionem anno 1770, Sede Archiepiscopali vacante, approbavit Commissarius Generalis R. Camerae Apostolicae Ferrariae degens tamquam spoliolum collector, publico stipulato instrumento, in quo de cessa latifundii portione nomine Archiepiscopalis Mensae Marchionem investivit, cum onere solvendi canonem in scutis 27 et obulis 77. Inde Marchio Philippus Ercolani dicti Marci Antonii filius, cupiens redimere suam canonis partem unica facienda solutione scutorum quatuor centum sexaginta duorum et obulorum nonaginta sex vigore instrumentorum investiturarum ab eadem Mensa concessarum, postulavit, ut eidem concederetur facultas redimendi dictam canonis ratam, oblato pretio scutorum 462 et obulorum 96, ab Archiepiscopo Ferrariensi recipiendo, ac pro Mensa Archiepiscopali investiendo. His interim perpensis, proposito dubio: - An et quomodo Oratoris precibus sit annuendum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Dilata, et exhibeantur instrumenta transactionis anni 1668 et investiturae factae favore Marchionis Ercolani - in *Ferrariens. die 15 Septembris 1781*.

356. Hinc attenta Ecclesiae necessitate ac utilitate liber redditur fundus emphyteuticus per cessionem eiusdem partis et quamdam pecuniae solutionem in *Alatrina Cessionis die 30 Aprilis 1803*.

357. Siquidem domum prorsus dirutam Ecclesiae parochiali S. Laurentii Civitatis Alatrinae adiunctam, et scuta duodecim a Peritis aestimata, anno 1708 Parochus eiusdem Ecclesiae Silvester Pizzotti, implorata Ordinarii facultate, Iulio Lazzari concessit in emphyteusim ad quartam generationem masculinam et femininam. Huius domus valor, quam Emphyteuta a fundamentis intra quinquennium a die concessionis extruxit, in praesens a Peritis statutus est ad scuta 312, sed duo adhuc supererant generationes, antequam ad Ecclesiam devolveretur. Modernus vero Parochus Pecci carebat parochialibus aedibus, nec modum habebat ullum, ut eas sibi vel conducto compararet. Ne igitur extra Parochiam resideret, actum est cum Emphyteutis, qui libere cederent Ecclesiae

et Parocho duo cubicula, dummodo a canoniculiorum sex exempti essent, et reliqua domus pars sibi libere maneret. Placuit utrinque conditio, eamque probavit Vicarius Capitularis. Verum cum constitisset, integram domum aestimari scuta 312, et gemina cedenda cubicula scuta 133, proposita in Congregatione diei 21 augusti 1802 per Summaria precum instantia, ad effectum obtinendi Beneplacitum Apostolicum, dimissa fuit Rescripto: - Non expedire -. Ut igitur ab Ecclesia omne averteret damnum in scutis 179, Parochus Pecci ab Emphyteutis obtinuit, ut praeter duo cubicula solverent praesenti pecunia scuta triginta, quae, in investimentum multiplicumque erogata, spatio annorum 38 summam scutorum 179 adamussim exhiberent. Iterum hinc Parochus pro approbatione supplicavit. Episcopus instantiae favens ita conclusit: - Annuendum censeo petitioni Oratoris, prout humillime deprecor EE. VV., concurrente evidenti utilitate Ecclesiae et comodo habitationis parochialis, quod est maxime proficuum et necessarium -. Vigebat enim tertia generatio constans ex duobus viris, qui iam sobolem habebant. Supererat quarta generatio: unde si vitae humanae eventus censeretur ad normam illam, quam praescripsit iuris dispositio in L. *Hereditatum* ff. ad legem Falcidiam, certe quidem sexaginta saltem adhuc currere debebant anni, antequam Ecclesia devolutionem ob lineam finitam obtineret. At si probaretur cessio huiusmodi, multo ante Ecclesia integrum valorem domus consequeretur. Proposito igitur dubio: - An et quomodo sit probanda cessio in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative iuxta votum Episcopi, qui curet de annuali adimplimento multiplici - in *Alatrina Cessionis die 30 Aprilis 1803*.

358. Ubi vero locus non est affrancationi, in L. 1 Cod. de iur. emphyt. haec statuta habentur: - Cuncta, quae inter utrasque contrahentium Partes super omnibus vel etiam fortuitis casibus pactionibus scriptura interveniente habitis placuerint, firma illibataque perpetua stabilitate modis omnibus debere custodiri -. « Ratio est (subiicit Reiffenstuel in lib. 3 Decret. tit. 18 n. 146), quia contractus ex conventionem legem recipere digno-



seuntur, Reg. iur. 85 in 6; unde in dignoscendis obligationibus Emphyteutae ante omnia inspicere debet scriptura seu instrumentum scriptum » in *Firmana Emphyteusis die 20 Novembris 1841 §. Verum.*

359. Hinc explorati iuris est, augmentum vectigalium idoneam reductionis causam minime suppeditare, praesertim si pacto cautum sit, ut eiusmodi onus ab Emphyteuta sustineatur, Rot. in Romana Reductionis affectus 6 iulii 1804 §. 6 coram Serlupi in *Firmana Emphyteusis quoad reductionem canonis die 17 Maii 1817 §. Si.*

Item in *Senogallien. Reductionis Canonis die 27 Augusti 1781 §. Verum; in Firmana Emphyteusis quoad canonis reductionem die 26 Novembris 1836 §. Sed.*

360. Nec iactura partis rei emphyteuticae iustum titulum per se constituit ad canonis imminutionem assequendam, L. 1 Cod. de iur. emphyt. Bart. in dicta lege 1 n. 4, Ratt. cons. 49 n. 23, Fulgin. de emphyt. tit. de alienat. n. 37, Rot. in Recent. dec. 338 a n. 1 part. 14 in *Firmana Emphyteusis quoad Canonis reductionem die 26 Novembris 1836 §. Quoad.*

361. Nam probabilius ac receptius inter Doctores est, nec ob sterilitatem, nec ob alios quoscumque casus intrare reductionem seu remissionem pensionis in contractu emphyteusis, nisi tales casus sint, qui totam rei emphyteuticae substantiam perimant, ut ex dispositione Textus in L. 1 Cod. de iur. emphyt. et in §. Adeo Instit. de locat. et conduct. sentiunt Mantica de tacit. et ambig. lib. 22 tit. 8 n. 19 et tit. 24 n. 15, Hod. ad Surd. dec. 198 n. 7, et alii, quos sequuta est Rota in Romana Canonum coram Cerro inter eius impressas 861 n. 1 in *Syracusana Reductionis canonis et absolutionis die 25 Ianuarii 1845 §. Pro.*

362. Idque procedere sive pensio sit modica, sive magna, hoc enim solum spectandum esse, ubi dubitari contingit, an agatur de emphyteusi vel locatione; quoties vero de qualitate emphyteutica non ambigitur, modicitatem vel nimietatem pensionis non alterare naturam contractus, nullibi enim reperiri cautum in iure, quod modica esse debeat pensio emphyteutica, ut bene observat Alciatus cons. 265, Surd. dec. 198 n. 10 et 20 in

*Syracusana Reductionis canonis et absolutionis die 25 Ianuarii 1845 §. Pro.*

363. Certum itaque in iure est, augmentum vectigalium et reductionem monetarum non esse iustam causam reducendi pensiones ac canones, et multo magis rescindendi contractus, ut definivit Rota in Romana Affectus 6 iulii 1804 n. 6 coram Serlupi, praesertim si adsit renunciatio cuiusque defalco in *Firmana Emphyteusis die 21 Augusti 1819 §. Cum.*

364. Hinc ex causa augmenti vectigalium et reductionis monetarum haud est locus reductioni canonis emphyteutici, cum praesertim Emphyteuta renunciaverit cuiusque defalco ratione etiam cuiuslibet casus eventualis, quin obstet, quod Emphyteuta laesus videatur ultra medietatem in *Firmana Emphyteusis quoad reductionem canonis die 17 Maii 1817.*

365. Enimvero praeiudicibus Literis Apostolicis, die 5 Ianuarii 1802 deliberata est favore Dominici Tendonii emphyteusis sex fundorum rusticorum spectantium ad Beneficium S. Antonii in Ecclesia Montis Ulmi erectum, quod Sacerdos Rinaldus Lupi possidebat, convento annuo canone scutorum nonaginta, salvo iure vigesimae et sextae. Tunc plures eruperunt Oblatores, ut emphyteusim sibi praeiperent in aestu novae licitationis, quos omnes vicit Franciscus Patriossi, qui ex causa sextae et vigesimae annum canonem ad scuta centum triginta exivit. Inita itaque emphyteusis fuit die 18 iunii 1802 ad tertiam generationem masculinam tantum, pluribus conventis pactis, ac praesertim iis, quibus Emphyteuta spondit solvere canonem centum triginta scutorum libere et integre, qualibet remota exceptione, renuncians etiam cuilibet praetensioni — di defalco e bonifico per motivo ancora di qualunque caso eventuale, ancorchè qui non espresso e vi occorresse speciale menzione —; nec non in se suscepit quaelibet vectigalia cuiusvis generis et speciei imposita vel imponenda. At anno 1810 conquestus, aucta fuisse vectigalia et diminuta rerum pretia post abrogatam pecuniam aerosam, ac propterea gravem nimis esse conventum canonem, impetravit a Rectore Beneficii Rinaldo Lupi, ut eius vita durante ad annua scuta septuaginta diminueretur. Eius Archiepiscopus retulit, non

potuisse constituere fructum annum bonorum ex decennio, quia - nullus extat redditum et exitus liber -; sed ex Peritis ex officio deputatis constare, ex hisce bonis redire annua scuta 63 80, quamquam Periti neque referrent quantitatem terrenorum, neque pro pretio segetes aestimaverint. Vicarius Foraneus Montis Ulmi affirmavit, alias fundos locatos fuisse annua pensione scutorum sexaginta duo. Hinc laesus videbatur ultra medietatem, ita ut ei competeret remedium L. 2 de rescindenda venditione. Advertebatur tamen, ex causa augmenti vectigalium et reductionis monetae haud reducendas esse pensiones et canones, concurrense praesertim renunciatione cuicumque defaleo - per motivo ancora di qualunque caso eventuale -. Proposito hinc dubio: - An et ad quam summam sit locus reductioni canonis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative in omnibus - in *Firmana Emphyteusis quoad reductionem canonis die 17 Maii 1817*.

366. Compertum enim est, integrum annum canonem ab Emphyteutis solvendum esse, L. 1 Cod. de iur. emphyt. in qua statuitur, omne damnum ad Emphyteutam pertinere; et monet Glossa in Cap. *Potuit* de locat. et conduct. verb. expellere. Quamobrem sive res emphyteutica deterior fiat, sive ex parte pereat, conventum canonem esse praestandum tradunt Abbas in Cap. fin. de locat. et conduct. n. 16, Iason in L. 1 Cod. de iur. emphyt. n. 1, et definivit Rota in Romana Reductionis affictus 6 iulii 1804 §. 6 coram Eñõ Serlupi in *Forolivien. Reductionis die 6 Augusti 1825 §. Integrum*.

367. Ceterum quamquam Imperator Zeno in L. 1 Cod. de iure emphyteutico sanxerit, ut pensio emphyteutica debeat integre solvi, nisi res tota perierit, aut quo alio modo defecerit, ita ut, si pars tantum rei emphyteuticae perierit, pacta pensio solvenda sit; attamen ex benigna interpretatione invaluit sententia pro reductione canonis ad aequalitatem, si fructus ad rependendum canonem non sufficiant, quamquam fructuum diminutio ex fortuito permanente casu evenierit, ut, ceteris omissis, statuit Rota in magistrali voto Rotali impresso apud Emerix iuniorem decis. 1130 in *Firmana Emphyteusis quoad reductionem canonis die 26 Aprilis 1817 §. Si*.

368. Utrum vero haec obtineant in emphyteusi ecclesiastica, alii negant, propterea quod emphyteusis est alienationis species, et canon ratione pretii potest fructus superare, vel saltem equiparare, ut tradunt Ciarlin. contr. for. 8 n. 12 tom. 1, Card. De Luca de alienat. disc. 14 n. 8; alii affirmant, quia Ecclesia iustitiae cultrix est et aequitatis, Andreol. contr. for. 379, Marta medic. decis. Senen. exam. 12 n. 29, Mans. cons. for. 280 n. 38 tom. 3; tertia et receptor sententia eorum est, quos refert Zanchius de laes. part. 2 cap. 8 n. 140, qui putant, concedendam esse reductionem canonis, si in constituendo canone remissa non est sexta fructuum pars, quae in emphyteusi ecclesiastica relaxanda est ab Ecclesia in compensationem futurorum eventuum, ex dispositione iuris in Authen. *Praeterea* Cod. de sacros. ecclesiis, et statuit Sacra Congregatio in Privernen. Emphyteusis die 16 iunii 1787 in *Firmana Emphyteusis quoad reductionem canonis die 26 Aprilis 1817 §. Utrum*.

369. Unde sunt qui putant, in emphyteusi ecclesiastica intercedere laesionem, nisi Ecclesia in emphyteusi ineunda sextam fructuum partem Emphyteutae a canone liberam reliquerit, ut sancivit Imperator in Authen. de non alien. aut permut. §. Dudum, et tradunt Barbos. in authen. *Praeterea* Cod. de sacros. eccles. n. 6, Pacion. de locat. et conduct. cap. 45 n. 35, Rot. decis. 861 n. 4 coram Cerro in *Fabrianen. Rescissionis contractus seu diminutionis 1806 §. In*.

Item in *Firmana Emphyteusis die 21 Augusti 1819 §. Si*; in *Senogallien. Reductionis canonis die 27 Augusti 1831 §. Si*; in *Firmana Emphyteusis quoad canonis reductionem die 26 Novembris 1836 §. Profecto*; in *Senogallien. Rescissionis contractus die 6 Februarii 1847 §. At*.

370. Siquidem in contractu emphyteutico datur remedium L. 2 Cod. de rescindenda venditione, ut rescindatur, si iniquum, redigatur ad aequitatem, si iniustum ab initio detegatur, ut docent Constantin. ad stat. urb. annot. 46 n. 162, Zanch. de laesion. part. 2 cap. 8 n. 11, Rot. decis. 1130 n. 1 coram Emerix iuniore, decis. 250 n. 1 coram Lancetta in *Fabrianen. Rescissionis contractus seu diminutionis canonis die 20 Decembris 1806 §. In*.



Item in *Firmana Reductionis canonis die 30 Maii 1807 §. Si; in Firmana Emphyteusis die 21 Augusti 1819 §. Si; in Senogallien. Reductionis canonis die 27 Augusti 1831 §. Si; in Firmana Emphyteusis quoad canonis reductionem die 26 Novembris 1836 §. Ad.*

371. Id quod etiam obtinet in emphyteusi rerum Ecclesiae, propterea quod haec esse debet cultrix iustitiae, minimeque decet eam cum aliena iactura ditari, ut tradit Andreol. controv. foren. 379 n. fin., Mans. consult. foren. 280 n. 38 tom. 3, Zanch. de laes. part. 2 cap. 8 n. 140 in *Fabrianen. Rescissionis contractus seu diminutionis canonis die 20 Decembris 1806 §. In.*

Item in *Firmana Reductionis canonis die 30 Maii 1807 §. Si; in Firmana Emphyteusis die 21 Augusti 1819 §. Si; in Forolivien. Reductionis canonis die 6 Augusti 1825 §. Projecto; in Firmana Emphyteusis quoad canonis reductionem die 26 Novembris 1836 §. Accedit; in Syracusana Reductionis canonis et absolutionis die 25 Ianuarii 1845 §. Clypeus; in Senogallien. Rescissionis contractus die 6 Februarii 1847 §. Et.*

372. Ita pariter dicendum venit, si primitus emphyteusis fuerit iusta ac deinceps tractu temporis iniusta ac laesiva evaserit, tunc enim temperanda est vigore L. Cum quidam ff. de usuris: Praesidem Provinciae adi, qui stipulationem, de cuius iniquitate questus est, ad modum iustae exactionis rediget —, quam legem ad hunc ipsum effectum moderationis canonis emphyteutici vim suam exerere expendit Thesaurus decs. 120, Fulgin. de iur. emphyt. quaest. 28 n. 5, vel ex L. Si uno, et L. Ex Conducto §. Si vis maior ff. locat., et L. Licet Cod. eodem titulo, quae non solum Conductoribus ob sterilitatem vel aliam similem calamitatem subveniunt, sed etiam Emphyteutis magnum canonem persolventibus suffragari tradunt Alex. cons. 112 per totum, Fulgin. loc. cit. de solut. canon. quaest. 1 n. 99, Rota decs. 51 n. 5 coram Merlino in *Syracusana Reductionis canonis et absolutionis die 25 Ianuarii 1845 §. Clypeus.*

373. Nam de canone res est non pro recognitione tantum directi dominii, sed intuitu

fructuum, ac ad illorum compensationem convento: aequum est proinde, ut gravis canon solvendus non sit, quando vel nulli, vel modici fructus colliguntur, veluti perpendunt Reiffenst. lib. 3 tit. 18 de locat. et conduct. §. 6 de obligat. et iur. emphyt., Zanch. de laesion. part. 2 cap. 140 in *Forolivien. Reductionis canonis die 6 Augusti 1825 §. De.*

Item in *Firmana Emphyteusis quoad canonis reductionem die 26 Novembris 1836 §. Demum.*

374. Constat autem de laesione dum tempore stipulationis fructus ex Beneficio percepti impares erant dissolvendo canonem, et si haec insufficientia sit perpetua, ut ne adhibita quidem bonorum cultura tanti canonis sint capaces ex Zanch. de laes. part. 2 cap. 8 a n. 93 in *Firmana Emphyteusis die 21 Augusti 1819 §. Si.*

375. Hinc tum laesio in hoc contractu intercedit, si fructus rei emphyteuticae non sufficiant ad dimidiam canonis solutionem faciendam, ut docuit Rota in Recent. decs. 468 n. 11 part. 14, in Nullius seu Carrarien. Contractuum 29 novembris 1756 §. 9 coram Card. Bussio in *Fabrianen. Rescissionis contractus seu diminutionis canonis die 20 Decembris 1806 §. In.*

376. Idecirco reductio canonis toties locum habere debet, quoties fructus emphyteutici adeo permanenter exigui reperiantur, ut, subductis sumptibus, annuae pensionis mensuram minime pertingent, nec spes affulgeat, unquam ad illam perventuros, iuxta famigeratam Bartoli doctrinam ad L. 2 Cod. de iur. emphyt., Peregrin. cons. 74 n. 7, Zanch. de laes. part. 2 cap. 8 n. 94 et 95, Rot. coram Emerix decs. 1130 a n. 31, in Camerinen. Reductionis canonum 27 Ianuarii 1831 coram Zacchia §. 4 in *Senogallien. Rescissionis contractus die 6 Februarii 1847 §. Conduceret.*

377. Unde Rocca in disp. sel. cap. 91 n. 9 inquit: — Obligatus ad manutendum non tenetur neque intelligitur obligatus manutene- re ac defendere contra factum Principis; licet enim periculum omnemque casum fortuitum quis suscepit, non tamen censetur ad eum casum se obligare voluisse, qui ex Principis facto dependet, quia in qualibet dispositione Superioris auctoritas censetur ex-

cepta. Immo si quis iuramento se obligaret ad casum, qui ex Principis potestate et facto sequitur, adhuc non tenetur, ut ait Baldus cons. 395 lib. 2. — Nam Card. De Luca in disc. 159 de regal. n. 19 declarat: — Insolitum hunc casum, ac verosimiliter non cogitatum, ideoque non cadentem sub solitis renunciationibus iuri petendi defalcum, et susceptionibus casuum — *in Firmana Emphyteusis die 20 Novembris 1841 §. Neque*

378. Quapropter etiamsi Emphyteuta praestationem canonis liberi a quibuslibet oneribus personalibus et realibus, ac qualibet iuris et facti exceptione remota, spopondisset, indulgetur ad tempus reductio canonis, cum ex causis urgentibus fructus valde imminuerint *in Forolivien. Reductionis canonis die 6 Augusti 1825.*

379. Iamvero fundos octodecim spectantes ad simplex Beneficium S. Mariae de Slavonia in emphyteusim, Apostolico intercedente Beneplacito, ad tertiam generationem masculinam tantum anno 1794 a Clerico Damaso Colombini Massae Ducalis, tunc eiusdem Beneficii Rectore, obtinuit Aloisius Placucci, annuo canone convento scutorum 191 Rectori pro tempore solvendo, qualibet facti et iuris exceptione remota, nec non libero a quibuslibet oneribus personalibus et realibus. Onera fundorum ad annua scuta quinque tunc ascendebant, sed mox ob Gallorum invasionem ad annua scuta sexaginta creverunt: praeterea Emphyteuta pecuniarum collatione mulctatus et ad subministrandos boves equos plaustra vectoria linteamina stragula et cuiusvis generis annonam fuit adactus; denique alter ex fundis impetu praeterfluentis amnis eversus et assumptus, omnes vero anno 1813 a Gallis fuere vastati, qui eo in loco bellum gesserunt et castra posuerunt. Impar itaque ad canonem praestandum factus Emphyteuta, ab illius solutione cessavit. Ioseph Antonius Sala novus Beneficii Rector canonem reduxit ad annua scuta 120, salvo tamen iure Successorum in Beneficio. Inde Emphyteuta ab Sacra Congregatione petiit, ut praefatam canonis reductionem ad totum tempus duraturae emphyteusis ampliare ac approbare vellet. Episcopus retulit, Peritum ex officio deputatum annum redditum, deductis oneribus, constituisse in scutis 116 13, calculo facto

per decennium: hinc censuit, annuendum esse Oratoris precibus. Proposito vero dubio: — An et pro quo tempore, concedenda sit canonis imminutio in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Pro nunc satis provisum per actualem Rectorem — *in Forolivien. Reductionis canonis die 6 Augusti 1825.*

380. Quin imo locus est rescissioni contractus emphyteutici, non vero diminutioni canonis, quum annuus redditus nec dimidium conventi canonis exaequare valeat *in Fabrianen. Rescissionis contractus seu diminutionis canonis die 20 Decembris 1806.*

381. Siquidem inter bona, quae proveniebant ex legato Barluccio, quaeque administrabantur a Sodalitio Sanctissimi Sacramenti Castri Albacina, ut fructus in Pauperes distribuerentur, erat praedium *Valcupa* sive *la Venzà*, quod die 23 iunii 1801 publico rogato instrumento, praevio Apostolico Beneplacito, Sodales concessere in emphyteusim ad tertiam generationem masculinam Hannibali et Philippo fratribus Carletti, qui promiserunt annum canonem scutorum nec non vectigalia omnia imposita et imponenda solvere fundum meliorem reddere et domum colonicam restaurare. Defuncto Hannibale, Ioannes et Nicolaus eius filii una simul cum Patruo Philippo laesionis arguerunt hunc contractum, atque idcirco petierunt, ut contractus rescinderetur, vel saltem canon annuus ad aequum iustumque reduceretur. Episcopus retulit, ex decennali calculo ab anno 1791 ad annum 1800 inito annum fructum emergere, detractis vectigalibus, in scutis 35 26. Exinde conclusit: — Iustitiae ergo et aequitati adversari videtur Oratores adhuc aetate minores contractus huiusce sine eorum legitimo consensu firmati exitiosissimis effectibus subiacere debere. Quae cum ita sint petitam per Oratores gratiam locum habere posse opinarer, quae solam et quidem congruam canonis diminutionem respiciat, firmo in reliquis remanente contractu —. Proposito vero dubio: — An sit locus rescissioni contractus emphyteusis, seu potius reductioni canonis et in qua summa in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam — *in Fabrianen. Rescissionis contractus*



*seu diminutionis canonis die 20 Decembris 1806.*

382. Hinc si rescindatur contractus emphyteusis, danda est Emphyteutis et Locatoribus restituito laudemiorum et refectio melioramentorum, quemadmodum aequitas requirit, cum nulla illorum culpa contractus rescindatur, ex traditis per Rotam in Romana Damnorum et interesse 5 iulii 1784 §. 3 coram Eño Lancellotto in *Nullius Farsen. die 13 Iulii 1816 §. Dubium.*

283. Nam cum actus, qui iure non subsistit, pro infecto haberi debeat, restituendi a praediorum possessoribus sunt fructus indebite percepti ab ipsa die celebrationis instrumenti: ita sane decernitur in L. *Iubemus* Cod. de sacros. Ecclesiis, quam Constitutionem pro una Constantinopolitana Ecclesia editam ad totius Orbis Ecclesias extendit Iustinianus, Authen. de non alien. §. Nos igitur, et infra §. Quia vero Leoni coll. 11. Idem sanxerunt Symmacus Pontifex in cap. 6 §. ult. de reb. eccles. non alienandis, Paulus II in Extrav. *Ambitiosae*, et Urbanus VIII in Constit. *Humanae salutis*; idemque docent Card. Petra ad Const. tom. 1 sect. 4 n. 17, Reiffenst. ius can. tit. de reb. eccles. non alien. §. 3 n. 63, Rot. in Romana domus 13 ianuarii 1623 coram Coccino n. 1, et Sacra Congregatio in Nullius seu Asculana 6 martii 1723 in *Anconitana Nullitatis contractus die 6 maii 1820 §. Agitur.*

384. Enormissima autem laesio nullam reddit emphyteusim ecclesiasticam, Gabriel. cons. 1 lib. 3 n. 76, Fulgin. de iur. emphyteut. quaest. 28 n. 2 in *Maceraten. Emphyteusis die 30 Augusti 1788 §. Transeunt.*

385. Ad eam tamen inducendam excessus requiritur canonis ultra dimidiam, L. 2 Cod. de rescind. vendit., ibique Pinell. part. 2 Cap. 1 n. 8 in *Maceraten. Emphyteusis die 30 Augusti 1788 §. Pacificum.*

386. Summo ceteroquin iure nec rescissioni contractus emphyteutici, nec imminutioni canonis locus est, cum haud constet de laesione enormissima, ex aequitate vero indulgetur rescissio ipsius contractus, pluribus tamen adiectis conditionibus, quibus transactio inter Partes inita probatur in *Tolentinaten. Reductionis canonis die 7 Septembris 1805 die 13 Septembris 1806 et in Tolentinaten.*

*Reductionis canonis super translatione die 12 Septembris 1807.*

387. Enimvero ut consuleretur stipendio bini Capellani Curati in agro Tolentinatensi, affixis Edictis, Sacra Congregatio die 26 martii 1803 mandavit, concedenda esse in perpetuam emphyteusim bona Sodalitiorum S. Catervi seu Sanctissimae Trinitatis et S. Iosephi Civitatis Tolentini Iosepho Andreae Benaducci, qui obtulit pro persona nominanda, se in causam canonis soluturum annua scuta octingentum, et spopondit solvere vectigalia imposita et imponenda et manutentionem bonorum et expensas pro muniendis ripis fluminis *Chienti et torrentis*, quae dictis bonis affluebant, solidalemque praestitit fideiussionem Nicolai Rutiloni. Hinc statim Benaduccius sollicitus fuit Bullas Apostolicas et Decretum exequutoriale Episcopi obtinere, et bonorum possessionem nactus est. At subinde ita deses factus est in perficiendo contractu, ut oportuerit Promotori Fiscali eum ad stipulationem instrumenti compellere, quae praevisio Decreto in Curia Episcopali lato die 29 augusti 1803 facta est ex officio die sequenti 30 augusti. Ab hoc Decreto interposita ad Sacram Congregationem appellatione, Benaduccius primum rescissionem postulavit, mox vero reductionem tantum canonis. Sodalitas S. Iosephi decrevit, nihil esse imminuendum; illa S. Catervi ex maiori parte suffragiorum statuit, posse Benaduccio concedi detractionem annuorum scutorum centum quinquaginta. Hinc Benaduccius nova scripta syngrapha die 23 aprilis 1804 promisit, se canonem soluturum scutorum quatuor centum. Episcopus retulit, adhibita secreta opera Periti, evidenter patuisse, — quod canon ab Oratoribus oblatus in scutis 800 cum ceteris onerosis conditionibus, etiamsi reductus esset vel ad scuta sex centum, valde excederet realem annum redditum bonorum in contractu emphyteutico contentorum —. Sodalitium S. Catervi primum utiliorem censuit rescissionem contractus, quam canonis diminutionem. Sed iterum habitis comitiis, die 17 martii 1805 probavit, uno tantum ex septemdecim discrepante suffragio, ut canon pro bonis ad Sodalitium pertinentibus ad annua scuta 300 reduceretur. Sodalitium vero S. Iosephi acriter obstitit tum rescissioni, tum reductioni: et

quamquam in comitiis die 31 martii 1805 indulgeret reductionem canonis pro bonis ad se spectantibus ad scuta 140, attamen recusante Rutilonio, cui Benaducciis omnia iura cesserat, hanc conditionem accipere, vadium obire deliberavit. Laesum se itaque enormiter fuisse conquestus est Rutilonius, dum pro emphyteusi bonorum Sodalitii S. Iosephi spondit canonem scutorum 200, cum ex Testibus probaverit, bona huiusmodi vix reddere annua scuta octoginta portionis dominicalis. Contra Sodalitium S. Iosephi contendit, ab anno 1785 ad annum 1794 haec bona annuos fructus dedisse in scutis annuis 145 13, ab anno vero 1795 ad annum 1802 scuta 220. Proposito interim dubio: - An et quomodo sit locus exequutioni contractus, seu potius rescissioni vel diminutioni canonis et in qua summa in casu etc. -, Sacra Congregatio die 7 septembris 1805 responsum dedit: - Dilata, et ad D. Secretarium pro deputatione Periti pro bonis utriusque Sodalitii -. Peritus Augustinus Belli retulit, bona Sodalitii S. Caterii reddere annua scuta 516 85; bona Sodalitii S. Iosephi scuta annua 134 57. Rutilonius vero contendit, ex annuo fructu bonorum Sodalitii S. Iosephi detrahenda esse onera in scutis 49 61 2, quae Peritus nullo modo detraxerat; unde remanebant scuta 84 45 3. Idcirco laesum se fuisse dixit ultra bessem, dum sponderat canonem scutorum 200. Similiter ex bonis S. Caterii seu Sanctissimae Trinitatis detrahenda esse sustinuit onera in scutis 198 03 4, proptereaque annum fructum diminuendum esse ad scuta 318 81 1; unde contractus ad laesionem redibat, dum pro canone promissa fuere scuta 600. Quin imo probare curavit, haec bona postremo decennio dedisse annua scuta 179 22, demptis oneribus. Quapropter postulavit, ut saltem probaretur diminutio canonis in scutis 300 pro bonis Sodalitii S. Caterii, et in scutis 100 pro bonis Sodalitii S. Iosephi. Contra Sodalitium S. Iosephi demonstrare studuit, amota quacumque laesionis suspicione, nec rescissioni contractus, nec canonis imminutioni locum esse posse.

388. His utrinque perpensis, repropósito dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio die 13 septembris 1806 respondit: - Affirmative ad primam partem; in reliquis,

Negative ad utramque partem -. Imploravit Rutilonius beneficium novae audientiae, sed maluit postea rem cum Sodalitiis transigere. Nam Sodalitium Sanctissimae Trinitatis, ut antea, assentiebatur reductioni canonis in summa scutorum 300, Sodalitium S. Iosephi consensum praestitit pro rescissione contractus, tribus tamen interpositis conditionibus; prima, ut melioramenta ab Emphyteutis facta integra cederent in utilitatem Sodalitii; altera, ut canones eoque decursi solverentur eo modo, quo in instrumento emphyteusis conventi fuerant; tertia, ut Rutilonius dono daret sacram pro altare tabulam manu valentis Artificis pictam, quae valeret scuta centum. Episcopus rescissioni contractus suffragabatur. Eius Erschine Relator, re mature perpensa, censuit, ex summo iure nec rescissioni, nec diminutioni canonis locum esse, cum de laesione enormissima haud constaret. Attenta tamen aequitate, - locum esse arbitror, ita tamen, ut non canonis reductio fiat, sed contractus rescindatur. Et quoniam dum Rutilonio succurritur, non est Sodalitiis vis inferenda; sic censeo, ut iisdem illis conditionibus rescissionem probari posse, quibus in eam Sodalitia consenserunt, ut nimirum praeteriti canones in ea summa solvantur, quae ab initio conventa est, ut melioramentorum, quae in Sanctissimae Trinitatis praediis facta sunt, dimidium in Sodalitii commodum cedat, quae vero in iis sunt S. Iosephi, omnia huius Sodalitium lucratur; atque S. Iosephi Ecclesiae scuta 100 ad tabulam pictam donentur -. His itaque perpensis, proposito dubio: - An et quomodo sit locus transactioni in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Affirmative iuxta votum Eius Relatoris - in *Tolentinaten. Reductionis canonis super transactione die 12 Septembris 1807.*

389. Quod si Emphyteutae haud sat pro bent laesionem contractus emphyteutici, nec rescissioni emphyteusis nec reductioni canonis nec refectioni damnorum locus esse potest in *Senogallien. Reductionis canonis die 27 Augusti 1831 et in Senogallien. Rescissionis contractus die 6 Februarii 1847.*

390. Siquidem Administratores Montis Pietatis in Civitate Montis Bodii erecti novem praedia rustica in emphyteusim ad tertiam



generationem masculinam, auctorante Sacra Congregatione Boni Regiminis, et constituta auctione, maioribus ac potioribus Licitatoribus anno 1808 dederunt. Publicis dein cum quolibet Licitatore obsignatis tabulis iisdemque adiectis pactionibus, cautum fuit, ut annua pensio de quadrimestri in quadrimestre solveretur, Emphyteutae omnia vectigalia imposita ac impondenda ferre tenerentur, quin unquam defalcum vel quamlibet compensationem, quacumque remota exceptione, ac non obstante quavis intemperie et quolibet infortunio *pensato e non pensato*, petere possent. Rebus ita compositis, singuli Oblatores praediorum possessionem adierunt, statutumque canonem diligenter repraesentarunt, imo factum est, ut nonnulla praedia, intercedentibus eorumdem Licitatorum cessionibus, in novos alios commigraverint Emphyteutas. Ex his comes Ludovicus Gherardi Benigai cum superioribus annis comperiisset, praediorum fructus, omnibus detractis oneribus, ne pares quidem esse convento canonis solvendo, memoratos emphyteusis contractus, tamquam laesionis vitio infectos penes Sacram Congregationem descripsit, ac sui non minus, quam ceterorum Emphyteutarum, eam ob rem ad inopiam iam vergentium, nomine postulavit, ut annui canones summam scutatorum 633 57 complectentes aequa reductione imminuerentur, ac praeterea aliqua eisdem pro damnis eousque perlatis tribueretur compensatio. Si enim annua canonis summa in scutis 633 57 conferretur cum fructibus, qui ex praediis emphyteuticis tempore contractus colligebantur, patebat, Emphyteutis minime relictam fuisse sextam fructuum partem, propter fortuitos casus ab ipsis perferendos; imo promissum canonem annuis fructibus esse maiorem in scutis 126 06, non subductis expensis publicisque vectigalibus subinde valde auctis. Administratores pii Loci vero adverterunt, haud unum, sed novem esse canones, quot nimirum numerabantur emphyteusis contractus, ac propterea ad metienda laesionem erat singulorum canonum habenda ratio. Dein quamlibet laesionis maculam in themate procul abesse propugnarunt: levis enim, quae ex Periti relatione scateri videbatur, laesio penitus evanescebat, si amoenitas propinquitas venatio ceteraque fundorum commoda, quae

lerant aestimabilia, quaeque etiam Licitatores illexere, haud negligerentur, sed aequi bonique regula aestimarentur. Utilitas praeterea contractus perspicue eruebatur nedum ex silentio viginti pene annorum atque ex diligenti canonum solutione, sed praecipue ex cessionibus a Licitatoribus seu primis Emphyteutis expletiis. Id enim contingere non poterat, nisi contractus aliquam saltem Emphyteutis attulisset utilitatem. His itaque perpensis, propositis dubiis: - I. An et in qua summa sit locus reductioni canonis in casu etc. II. An et in qua summa sint damna reficienda in casu etc. -, Sacra Congregatio die 27 augusti 1831 respondit: - Ad primum et secundum, Negative -.

391. Post quinque annorum intervallum alii etiam Emphyteutae insurrexerunt, sed novam ipsi cladem forsitan metuentes, pugnam diu remorari visi sunt. Nam usque ad annum 1847 penitus siluerunt; sed et praefato anno 1847, licet Causa descripta fuerit, in folio, proposito tamen dubio: - An sit confirmanda, vel infirmanda rescissio contractus in casu etc. -, nullum prodiit responsum, ex eo quod haud fuerit proposita in *Senogallien. Rescissionis contractus die 6 Februarii 1847*.

392. Nam ad pactionem numeris omnibus absolutam ex laesionis labe irritandam non quaevis laesio, sed quae semissem excedat omnino requiritur, ad textum in L. 2 Cod. de rescind. venditione in *Tolentinaten. Reductionis canonis die 13 Septembris 1806 §. Defensor*.

Item in *Senogallien. Reductionis canonis die 27 Augusti 1831 §. Verum; in Senogallien. Rescissionis contractus die 6 Februarii 1847 §. Rescissionis*.

393. Hinc non est locus reductioni canonis nec rescissioni contractus emphyteutici, cum laesio haud probetur, sed imo pluribus de causis exclusa perhibeatur, nec non Emphyteuta, interposito iureiurando, reductioni canonis valedixerit, et cuicumque defalco renunciaverit in *Firmana Emphyteusis die 21 Augusti et die 18 Decembris 1819*.

394. Iamvero affixis Edictis pro emphyteusi duorum praediorum rubrorum circiter octo ad Beneficium S. Ioannis in Pago Pinnae existens pertinentium, familia Nocelli

obtulit scutata 42 libere persolvenda, huiusque favore concessa fuit expeditio Literarum Apostolicarum: sed oblata a Hieronymo Colucci vigesima, praedicta familia Nocelli contractui valedixit. Hanc deinde cum per sextam et scuta sex supra sextam superavisset familiā Scipioni, respondit Coluccius, se velle acceptare sextam et responsionem scutorum sex supra sextam. Solemnēs hinc die 9 septembris anni 1802 subscriptae tabulae fuere a Rectore Cuccagnio et Emphyteuta Coluccio, qui pro emphyteusi ad tertiam generationem masculinam spopondit annua scuta quinquaginta septem et obulos quinque supra quadraginta libera et immunitia a quovis onere imposito ac imponendo, valedicens, interposito iureiurando, cuicumque reductioni vel a se, vel ab aliis petendae, nec non expresse renunciāns cuicumque defalco. Ad annum usque 1806 persolutus fuit conventus canon: sed eo anno vel canonis eousque persoluti diminutionem et ad aequalitatem reductionem, vel contractus rescissionem postulavit. Ex catastro autem valor fundorum erat scutorum 431 29: Coloni Fratres Ruggieri, qui fundos coluere per vicennium, exiguis percepisse fructus testati sunt: Peritus Papi valorem illorum constituit in scutis 891 35; reditum in scutis 35 63 3, deductis decimis et collectis, alter vero Peritus Burocchi valorem computavit in scutatis 997 95: Secretarius communitativus onera Emphyteutae in scutis annuis 12 constituit, unde contractus huiusmodi, qui triginta annuorum scutorum laesionem videbatur inferre, improbavit Eius Archiepiscopus Firmianus in sua informatione diei 24 iulii 1807. Ob publicas rerum vicissitudines inde Causa siluit: rebus tamen compositis, urgit Coluccius reductionem canonis, vel contractus rescissionem. Nam tempore stipulationis reditus in scutatis quadraginta absque ulla spe incrementi, ob ingratam agrorum qualitatem, constitui poterat, a quibus si demerentur scuta 12 ob annua onera, supererant scuta 28. Unde deductis oneribus et dimissa sexta parte fructuum favore Emphyteutae, reducendus erat canon, et pro Rectore remanere debebant annua tantum scuta 16 et obuli 46. Cuccagnius e converso suspectas affirmavit attestaciones Colonorum, conductoris Sci-

pionis testantis de annua iactura (qui tamen postea obtulit, affixis Edictis, sextam et scuta sex supra sextam) familiae Nocelli ob redditum tenuitatem recedentis ab oblatione, Peritorum a Curia deputatorum, quia hae omnes exaratae fuerunt, dum inter vivos erat Sacerdos Ioseph Colucci frater Emphyteutae, et Vicarius Generalis Eius Archiepiscopi Firmani, quem ab illo deceptum ob sanguinis vinculum cum Emphyteuta dixit, ex quo etiam informationem seu suspectam traducebat. Negavit, Coluccium reditum ignoravisse, cum per quatuor annos antea conduxerat, adamussim solvendo canonem liberum scutorum quadraginta; nec ingratam esse agrorum qualitatem, cum Coluccius pater fassus fuerit in syngrapha conductionis, reditum augeri pro lubitu posse arborum plantationibus. Insuper in actu stipulationis Coluccius, interposito iureiurando, canonis reductioni valedixerat, et cuicumque defalco renunciaverat. Absonum hinc erat, ut canon reduci posset ad scuta 16, cum ex locationibus ab eodem Cuccagnio ante emphyteusim stipulatis annuam ac liberam pensionem scutorum 40 vel 45 receperit ab iis ipsis, qui postea in aestu novae licitationis titulo vigesimaе et sextae canonem auxerunt, inter quos Coluccius annua libera et immunitia a quovis onere scuta 57 45 spopondit.

395. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An sit locus rescissioni contractus, sive potius reductioni canonis ad aequalitatem et in qua summa in casu? —, Sacra Congregatio die 21 augusti 1810 respondit: — Negative in omnibus —. Reproposito dein dubio sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis in casu? —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis — in *Firmana Emphyteusis die 18 Decembris 1819.*

396. Nam imminutio canonis non potest fieri, nisi ob evidentem utilitatem Ecclesiae, et cum Beneplacito Sedis Apostolicae in *Viglevanen die 14 Novembris 1637 lib. 15 Decretorum pag. 618.*

397. Ad vitandas tamen lites, quae institui poterat super laesione contractus emphyteutici, Sacra Congregatio adprobare haud renuit transactionem, cum iusta et utilis exhiberetur in *Senogallien. Transactionis die 8 Maii 1819.*



398. Siquidem Administratores Nosocomii Montis Bodii, legitima accedente auctoritate, in emphyteusim ad tertiam generationem concesserunt Iosepho Rustici, qui eam cessit Aloisio Roberti, praedium nuncupatum *le cone*, annuo convento canone scutorum sexaginta cum dimidio. Compertum autem est, dictum praedium vix annuam dare responsionem scutorum 32: hinc ad lites vitandas concordiam inierunt hisce conditionibus; 1. ut Nosocomium, accepto praedicto praedio, annueret rescissioni contractus, facta tamen a Roberto solutione scutorum bis centum, *titolo di buona uscita*; 2. ut scuta illa biscentum teneatur Nosocomium recipere mediante cessione frugiferi crediti, quo erga Robertum quidam gravabatur Paschalis Venturini, eaque accepta habere per traditionem praedii ipsius Venturini in Salvianum conventionale, a Nosocomio retinendi, quousque ex annuo illius redditu integra conficeretur summa scutorum biscentum, solutis interim fructibus compensativis ad rationem scutorum quinque pro quolibet centenaria et anno, moderandus tamen assueta regula, quam dicunt *a scaletta*; 3. ut Roberto remissae et condonatae inteligerentur duae ratae quadrimestrales, et quoad reliquas a mense maii 1816 decursas; deberet Robertus exactissimam rationem reddere de singulis fructibus a praedicto praedio perceptis, eosque Nosocomio restituere, perinde ac si rescissio contractus emphyteutici tunc temporis contigisset; 4. ut expensae omnes hac de re peractae aut peragendaes tres in partes dividerentur, quorum unam Robertus, alteram Venturinus, tertiam Nosocomium persolvere tenerentur. Eius Cavalechini Relator iustam ac utilem censuit huiusmodi transactionem, adeoque nihil causae esse, cur illa adprobari supremaque Auctoritate confirmari non mereretur. Proposito hinc dubio: — An transactio, de qua agitur, sit confirmanda, vel infirmanda in casu? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam, iuxta votum Eius Relatoris, facto verbo cum Sanctissimo — in *Senogallien. Transactionis die 8 Maii 1819*.

399. Hinc si Emphyteutis, dempto canone, adhuc summa pecuniae remaneat super sextam canonicam, haud ipsis indulgetur canonis

reductio, quin obstat, quod lites sustinuerint, praedia uberiora effecerint, et nova imposita fuerint vectigalia, cum ex pacto onera imposita et imponenda perferre teneantur in *Firmana Emphyteusis quoad canonis reductionem die 26 Novembris 1836*.

400. Enimvero post varios casus gravesque inter licitatores extinctas lites Sacra Congregatio die 11 maii 1793 emphyteusim bonorum Beneficii simplicis, quod Lucius Clavari possidebat, tribuit Gregorio Roggeri pro annuo canone scutorum 150 ad tertiam generationem masculinam, ea in tabulis investiturae adiecta conditione, ut Emphyteuta ferre teneretur quodlibet onus ac vectigal Camerae tam ordinarium, quam extraordinarium, privilegiatum et privilegiatissimum, impositum atque imponendum, nec non alia huiusmodi cuiuscumque generis essent, atque domos rurales manutenere melioresque reddere deberet. Gregorius Roggeri autem, praevia opportuna facultate, anno 1796 arbores in agris emphyteuticis insitas cecidit, ac ex earum pretio scutorum 2289 duos constituit census favore Beneficii anno 1802, alterum scutorum 1089, et alterum scutorum 1200. Ex hoc posteriori censu obtinuerunt Roggeri fratres Gregorii filii anno 1817 a s. m. Pio VII, ut scuta 400 ipsorum favore distraherentur — in reintegrationem expensarum, quas Oratorum Pater utpote possessor emphyteusis subire debuit in Iudicio acto adversus ipsum comitem Trevisani pro eiusdem (ut exposuerunt) census revindicatione, firmo tamen remanente canone emphyteutico ab Oratoribus persolvendo —. Insuper iam anno 1813 Rogerii heredes, graves de canonis excessu querelas admoventes, ab Rectore Andrea Cappuccini in locum demortui Clavari substituto obtinuerunt canonis reductionem ad scuta 121, donec ipse viveret; id vero indulgere successor Aloisius Bonini absolute renuit. Re ad Sacram Congregationem delata, Eius Episcopus retulit, ex peritia — fructus Beneficii summa constare scutorum 187 82, ita ut, dempto canone in scutis 150, remaneat libera pro Emphyteutis summa scutorum 37 82, nempe nonnulla scuta super sextam canonicam, quae in emphyteusi ecclesiastica salva esse debet favore Emphyteutae. — At Rogerii heredes contenderunt, sibi

competere canonis reductionem ex aequitate ac ex iustitia: ex aequitate, quia plures lites agere debuerunt, ac praedia Beneficiaria effecta uberiora eorum cura et sumptibus mire fuerunt; ex iustitia, quia laesi extiterunt ex novis impositis vectigalibus, et ex fundorum imminutionibus. Boninius contra sustinuit, nec ex aequitate, nec ex iustitia canonem esse reducendum; non ex aequitate, quia ob lites nonnisi suum Gregorius Roggeri gessit utile negotium; ac fratres Roggeri huiusmodi expensarum nomine condonationem capitis scutorum 400 a Summo Pontifice impetrarunt, et si bona emphyteutica nacta fuerunt incrementum ob eorum industriam, ad id ex natura ipsius emphyteusis tenebantur; neque ex iustitia, quia ex pacto omnia vectigalia imposita et imponenda ferre debebant, quin opitulari iisdem posset dispositio Motus-Proprii Pii VII die 19 martii 1801, ubi sancitum fuit, ut, si bonis ecclesiasticis emphyteusis vinculo adstrictis nova vectigalia imponerentur a Camera, ipsorum solutio inter dominum directum et utilem pro *rata commodi* divideretur. Declaratum enim est in lege edictali 21 iunii 1806, censuram praefatae dispositionis non habere locum; ubi Emphyteutae vel alii huiusmodi ex pacto canonem ab omni onere imposito et imponendo liberum omnino praestare debent. Imminutio autem redditum Beneficii, ob amissum caput scutorum 400, haud iustum titulum ad reductionem canonis assequendam constituere poterat, cum praesertim ipse Emphyteuta distractionem provocaverit partis rei emphyteuticae ad privatam suam utilitatem. Demum laesio prorsus exulabat, ut ex peritia ex officio redacta luce clarius patebat.

401. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An et quomodo canonis reductio concedenda sit fratribus Roggeri in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative in omnibus — in *Firmana Emphyteusis quoad canonis reductionem die 26 Novembris 1836*.

402. Qua de re si fructus fundorum valde imminuerint, idque rite probatum fuerit, locus est diminutioni canonis pro ea summa, quam Emphyteutae et Rector Beneficii statuerunt, licet in praesens eadem summa haud fructus adaequet, cum sit maior, sed tractu temporis maiores sperantur fructus in *Fir-*

*mana Reductionis canonis die 27 Iunii 1807 et die 23 Ianuarii 1808.*

403. Siquidem Hieronymus Catalino Vagnozzi postulavit ab Sacra Congregatione, ut, praevia Edictorum affixione, in emphyteusim dare posset duos fundos, ad Beneficium, quod possidebat, pertinentes, favore Marozzi. Impetravit itaque praefatus Vagnozzi, facultatem concedendi in emphyteusim ad tertiam generationem masculinam fundos ad Beneficium pertinentes favore fratrum Marozzi pro annuo canone scutorum centum triginta octo in pecunia numerata metallica solvendorum, iuxta valorem currentem de tempore solutionis, libero et immuni ab omnibus oneribus et impositionibus, tam ordinariis, quam extraordinariis, praesentibus et futuris, et in reliquis ad formam capitulorum et oblationis et cum aliis pactis, et dummodo melioramenta cedant solo etc. — Inter cetera sponderunt fratres Marozzi domum colonicam aedificare, alterum fundum vitibus conserere, et vectigalia omnia rependere. Sed post collatam aerariam rationem pecuniarum, proindeque diminuta pretia rerum, Emphyteutae graviores cognoverunt esse conditiones, quam pro temporibus ferre possent. Egerunt igitur apud Catalino Vagnozzi, et ab eo assensum pro reductione canonis ad scuta centum obtinuerunt, et a Summo Pontifice deprecati sunt, ut hanc reductionem probaret. Peritus Franciscus Battistoni anno 1802, dum actum fuit de ineunda emphyteusi, affirmavit, fundos metiri in quantitate modiolorum 53 75, atque aestimari in scutis 2580 50 valoris catastralis, atque fructus reddere in annuis scutis 103: in posteriori vero relatione in praesens facta, cum ageretur de reductione canonis, diminuit fructus ad annua scuta 74. De valore catastrali nil penitus retulit, sed ex partita catastri constabat, praedium *Bontempo* in territorio Montis Granarii positum aestimatum fuisse scuta 262 50; praedium *Sabionara* in agro S. Iusti situm aestimatum esse scuta 452 et 60. Quare non cohaerebat partita catastri cum prima relatione Periti, nec etiam sibi Emphyteutae cohaerebant: nam licet Peritus fructus diminuerit ad scuta 74, attamen reductionem canonis petierunt ad scuta centum. Proposito hinc dubio: — An et in qua summa sit locus dimi-



nutioni canonis in casu etc. —, Sacra Congregatio die 27 iunii 1807 responsum dedit: — Dilata, et scribatur Em̃o Archiepiscopo pro nova informatione, praevia nova peritia ex officio, transmissa partita catastri Piani —. Archiepiscopus primum monuit, varietatem valoris et fructuum fundorum obvenisse ex specie monetae vulgo *aerosae*, quae anno 1802 currebat, atque monetae realis vulgo *fina*, quae in praesens aderat; unde generum pretia tunc multo maiora, quam in praesens erant: ac dein retulit, se deputasse Peritum Caietanum Giunchini, qui dixit, valorem fundorum non excedere ad praesens scuta 1865; partitas catastrales summam conflare scutorum 695 10, et fructus non excedere scuta 79, concludens: — Nil inde mirum esse debet, dum Rector sub hac tantum lege praestitit assensum, et cum Emphyteutae Marozzi aliquid de industria et de melioramentis confidant, hinc est quod libenter tale onus suscipiant, quod tractu temporis in propriam utilitatem sperant versurum —. Reproposito igitur dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — Affirmative iuxta votum Em̃i Archiepiscopi — *in Firmana Reductionis canonis die 23 Ianuarii 1808.*

404. Attenta hinc iustitia et utilitate utriusque contrahentis, approbatur concordia, qua alter ex dominis directis omnia bona emphyteutica alteri cedit, cum conditione tamen praestandi annuum summam et oneribus satisfaciendi, quae per se ipsum antea explebat *in Firmana Concordiae die 20 Decembris 1806.*

405. Iamvero Sodalitium Societatis Sanctissimi Rosarii Oppidi Rapagnani multa possidebat bona, quae a duodecim annis in emphyteusim ad tertiam generationem masculinam concesserat fratribus Silvestri pro annuo canone scutorum 366 10. Cum actum fuit de erectione Collegiatae in Ecclesia eiusdem Oppidi Rapagnani, Sodalitium cessit Capitulo Collegiatae plurima bona emphyteutica, atque promisit annuam pensionem scutorum quadraginta Capitulo rependendam. Pro bonis emphyteuticis cessis Capitulum ex canone percipiebat annua scuta 268 91 3, residuum vero canonem ex bonis sibi reservatis exigebat Sodalitium in scutis 97 18 2, unde et pensionem annuam scutorum 40 Capitulo solvebat, et reliqua implebat onera, pro quibus

impensa scutorum 41 85 quotannis requirebatur. Duo hinc erant domini directi, Capitulum et Sodalitium, et facilius Emphyteutae canonis solutionem detrectabant et culturam praediorum negligebant; hinc Capitulum et Sodalitium, conspiratis consiliis, statuerunt concordiam inire, qua Societas omnia bona Capitulo cedebat, reservatis annuis scutis 70 favore Societatis solvendis per Capitulum, quod terrenorum omnium dominium directum caperet, et praeter dictam praestationem oneribus satisfaceret, quae per se ipsam Societas explebat. Archiepiscopus et Em̃us Litta Relator, cum ex huiusmodi concordia iustitia et utilitas utrique contrahenti obventura foret, censuerunt, concordiam esse approbandam. — Proposito itaque dubio: — An sit probanda concordia, ita ut sit concedendum Beneplacitum Apostolicum in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative iuxta votum Em̃i Relatoris — *in Firmana Concordiae die 20 Decembris 1806.*

406. Quin imo, attentis peculiaribus rerum circumstantiis, Sacra Congregatio indulsit Patronis earumque filiarum condonationem canonum et praestationum, quas pio Instituto rependere tenebantur, sanationem contractuum emphyteuticorum ac venditionis bonorum emphyteuticorum, sed in posterum singulis annis a Rectore praefati Instituti rationes administrationis reddendas esse mandavit Archiepiscopo pro tempore, nec non eum easque earumdemque Curatores et Administratores a censuris absolvit *in Senen. die 26 Augusti 1820 die 23 Iunii 1821 die 24 Aprilis 1830 et die 17 Septembris 1831.*

407. Siquidem Praesul Deusdedit de nobilissima Malavoltorum familia Senarum Episcopus die 10 iulii 1318 Hospitium S. Martae dicatum de propriis bonis munifice instituit, ut Episcopi et inopes Presbiteri, qui per Senarum Civitatem transitum facerent, commode hospitarentur. Alia insuper adiecit onera, ex redditibus assignatae dotis praestanda. Hospitium autem voluit, — uti esset sub protectione perpetua filiorum fratrum suorum et heredum ipsorum in perpetuum —, quibus proinde defensorum et patronorum titulo et praerogativa decoratis ius demandavit Hospitii Ministrum eligendi, qui illius bonorum curam et administrationem gereret, et Re-

ctoris obiret munera, adiecta etiam lege, — ut Minister praedictus debeat quolibet anno tenere de suprascriptis bonis redditibus dicti Hospitii pro communi necessitate dictorum patronorum centum libras denariorum Senensium expendendas per ipsum Ministrum in omnem necessitatem ipsorum Patronorum — Sequiori tempore plura Hospitii tum rustica, tum urbana praedia Malavoltorum familiae in emphyteusim seu *a livello*, Rectoribus pro tempore annuentibus et Apostolica interposita auctoritate, concessa fuerunt, et iam ab anno 1660 annua centum librarum summa, quae ad formam fundationis Malavoltis praestari debebat, imputari et compensari cepta est annuis canonibus, quos iidem Patroni ob emphyteutica sibi concessa bona quotannis Hospitio e converso debebant: Verumtamen cum canonum quantitas annuatim rependenda in scutis 57 18 longe superaret praestationem librarum centum Senensium, quae scutis quindecim respondebat, cumque Malavoltorum familia iamdudum ad inopiam vergens impar facta fuisset ad debitum Hospitio solvendum, bis implorata est Supremae Sedis benignitas sub Benedicto XIV anno 1753 et sub Pio VI anno 1782, qui omnem debitum cum Hospitio eousque conflatum Oratrici familiae condonarunt. Non ideo melior evasit Malavoltorum fortuna, imo in peius ruens et ad extremum redacta, publica Auctoritas comiti Deusedit de Malavoltis Curatorem designavit equitem Thomam Petrucci, qui a Summo Pontifice postulavit condonationem aeris alieni erga Hospitium contracti, ob canones non solutos, et ob male gestam administrationem, quam actualis comes Deusedit retinuit a mense maii 1799 ad mensem septembris 1800, Hospitii et bonorum eiusdem; nec non exoravit applicationem subsidiorum dotialium, quae iuxta mentem pii Institutoris in pauperes Civitatis Puellas distribuebantur, suspensionem annuarum praestationum et canonum atque quidquid ex Hospitii redditibus superesset, ut subsidia dotalia favore trium Puellarum praefati comitis Deusedit constitui possent. Episcopus retulit, — debitum dicti equitis Malavolta Patroni proveniens ex non solutis annuis canonibus et antiquis praestationibus censuariis in summa scutorum 48 48  $\frac{1}{2}$  ad totum mensem martii proximi praeteriti ad-

scendere ad summam scutorum 1451 33  $\frac{1}{2}$ , redditus vero Hospitii esse annuorum scutorum 247 03, et expensas enumerandas esse in annuam summam scutorum 157 90, ideoque superesse summam scutorum 79 13 —. His interim perpensis, propositis dubiis: — I. An et quomodo condonandi sint redditus iam percepti in casu? II. An quomodo et pro quo tempore concedenda sit suspensio solutionis canonum et praestationum in casu? III. An sit consulendum Sanctissimo pro absolute a censuris in casu? —, Sacra Congregatio die 26 augusti 1820 respondit: — Dilata in omnibus, et scribatur Em̃o Archiepiscopo, qui dignetur referre de singulis contractibus emphyteuticis, eorum legitimitate quoad interventum necessariae auctoritatis, eorumque iustitia quoad quantitatem canonis, et de existentia fundorum penes Malavoltos —. Archiepiscopus retulit, Raphaelem filium Orlandi Malavolti tamquam hospitalarium Hospitii S. Martae absque Beneplacito Apostolico dedisse in emphyteusim Bernardo Malavolti fratri praedium dictum *Salceta* cum terris nuncupatis *Fioraia*, praedium dictum *Guardastrada*, praedium dictum *Gombarucci*, cuius utile dominium die 25 iunii 1540 idem Bernardus vendidit Onuphrio Vannicini, qui deinde vendidit Hieronymo de Vecchis, qui a dicto Bernardo emit duas ex tribus partibus praedii *Trasqua*, quas Bernardus habuit vi cessionis a Raphaele Malavolti hospitalario; equitem Malavolti in praesens possidere praedium *de Salceta* cum terris annexis, praedium *Guardastrada*, et duas tertias partes praedii *de Trasqua*. Quum autem ageretur de contractibus iamdudum factis, dixit: — difficillime inveniri potest status bonorum tempore concessionis emphyteuticae et iustitia asservata in contractibus; quoad quantitatem canonis solum compertum habui, praedium *de Salceta* nunc temporis reddere annuatim libras bis mille centum circiter, sed actuales fructus referri possunt ad temporum circumstantias nec non ad melioramenta in illis facta aere proprio a successivis possessoribus et ad alias causas. Verum mihi videtur Eques Donus — Deus Malavolti possessor bonae fidei, et solum ratione vicissitudinis contumax in solutione canonum et praestationum —.



408. His itaque perpensis, repositis dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio die 23 iunii 1821 respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, dilata; et ad mentem. Mens est, ut magis praecise de indigentia familiae Malavolti doceatur, ut nova singulorum fundorum pii Operis mappa elevata efformetur, prospectusque novi contractus, in quo sint praefinita singula bona, persolvendi canones, et laudemia, proponatur. Ad tertium, Affirmative imposita aliqua salutari poenitentia, arbitrio Eñi Archiepiscopi -. Sacrae Congregationis resolutionem probavit Pius VII, sed ob Petrucci Curatoris negligentiam diu extitit absque executione. Interea mortem oppetiit eques Donus - Deus Malavolti, cui heredes extiterunt tres filiae Delia Fulvia et Maria Anna, quae omnia bona patrimonialia et emphyteutica, ut nomina creditorum dimitterent, vendiderunt, iniuncta obligatione repraesentandi Hospitio annuum canonem. Dos praefatis filiabus Malavolti, Iudicis intercedente Decreto, constituta fuit in scutis bis mille, inspectis viribus patrimonii et condonatione fructuum a Sacra Congregatione anno 1821 impertita. Unde earumdem Curator postulavit, ut Sacra Congregatio praefatam condonationem ratam haberet. Praeterea si Eñi Patres condonationem quoque fructuum seu canonum, quos ab anno 1821 ad venditionem usque bonorum emphyteuticorum solvere tenebantur, eisdem concederent, a suspensione canonum, quam in superioribus Causae actionibus postulabant, penitus desisterent. Tandem absolutionem a censuris efflagitavit, quas filiae Malavolti earumque Curatores et Administratores forsitan contraxerunt. His interim ac iis, quae Episcopus late retulit, perpensis, propositis dubiis: - I. An sit confirmanda condonatio fructuum anno 1821 impertita in casu etc. II. An sit concedenda condonatio fructuum ab anno 1821 ad diem 4 iulii 1826 in casu etc. III. An sit supplicandum Sanctissimo pro sanatione contractuum emphyteuticorum in casu etc. IV. An sit supplicandum Sanctissimo pro sanatione venditionis bonorum emphyteuticorum in casu etc. V. An sit supplicandum Sanctissimo pro absolutione a censuris in casu etc. VI. An Rector Hospitii singulis annis teneatur reddere Archiepiscopo ratio-

nem administrationis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 24 aprilis 1830 respondit: - Dilata, et scribatur Archiepiscopo ad mentem. Mens est, ut Archiepiscopus idoneam cautionem a fundorum emptoribus exigit pro canonum solutione, et agat cum sororibus de Malavoltis pro aliqua concilianda damnorum refectione favore Hospitii, ac pro perpetua cuiuslibet iuris et praetensi subsidii renunciatione ab eisdem facienda, simulque referat de modo, quo pium Opus, sive augmento canonum, sive alio genere praestationis, aliquantulum redintegrari possit -. Archiepiscopus retulit, nil esse periculi tum quoad canonum cautionem ac eorundem annualem solutionem, ob praestitas ab emptoribus super ceteros eorum liberae proprietatis fundos legales hypothecas; Oratrices, ut aliquantulum et quoad vires ferebant - suo pareant officio erga Institutum, centum libras ab eodem sibimet annuatim persolvendas per decennium exigere sibi que mancipare abstinebunt hoc pacto, quod praefatae librae Hospitii commodis integrae accedant, omni spe deposita easdem in posterum vel partim, vel ex toto tamquam rem propriam vindicandi. Quod tamquam unum atque unicum compensationis alicuius remedium faciendum esse arbitror -. Oratrices tamen haudquaquam renunciationem super reliquis Hospitii bonis emittere voluerunt. Sed nihil timendum censuit Archiepiscopus, cum in eis iam omnia patronatus iura deficerent. Hinc censuit, earum votis esse annuendum, a censuris omnes absolvendos, nec non a Rectore Hospitii singulis annis reddendas esse rationes administrationis Archiepiscopo pro tempore. His igitur perpensis, repositis dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum secundum tertium et quartum, Affirmative cum conditione ab Oratricibus oblata iuxta votum Archiepiscopi, facto verbo cum Sanctissimo. Ad quintum et sextum, Affirmative iuxta votum Archiepiscopi - *in Senen. die 17 Septembris 1831.*

409. Unde quum Rector Sacelli, iuxta leges foundationis, teneretur habitare domum in praedio dotis sitam, sed fundi iamdiu absque Beneplacito Apostolico in emphyteusim concessi et Missae reductae fuissent, quin de reductione constaret, Sacra Congregatio,

attentis rerum circumstantiis ac redditibus Beneficii, concessit sanationem contractus emphyteutici absolutionem a censuris et a praeteritis omissionibus, non vero a praestatione aliorum. legatorum exonerationem ab onere residentiae dispensationem atque Missarum reductionem indulgere censuit in *Fesulana die 19 Aprilis 1823 et die 17 Iunii 1826*.

410. Siquidem Capellaniam seu ecclesiasticum Beneficium sub invocatione S. Mariae Syderibus receptae et S. Victoriae in publico Sacello Pagi *Casale*, sito in Populo S. Donati a *Citille* Fesulanae Diaecesis, fundavit anno 1647, duobusque praediis dotavit Cleria Martellini, atque illius patronatum designatis nobilibus Florentinis Familiis reliquit. Mandavit autem, ut Rector in domo, quae in uno ex dictis praediis extabat, resideret, Missam singulis diebus, uno tantum die qualibet hebdoma excepto, celebraret, die anniversaria Fundatricis Officium cum Missa cantata parageret, praedia melioraret, medium olei cadum Ordini fratrum Pacensium quotannis daret, ac dotem annuam scutorum quinque monetae Florentinae pauperi Puellae tribueret. Reducta deinde onera et praedia in emphyteusim ad tertiam generationem concessa fuere, quin tamen de legitima constaret facultate. Postulavit itaque modernus Rector Forelli, ut haec omnia Apostolica Auctoritate probarentur; ideoque petiit emphyteutici contractus approbationem, cum vocati fuerint Oblatores publicis notificationibus, et licitatio coram Magistratu peracta, absolutionem ab oneribus a se non adimpletis ad formam fundationis, dispensationem a residentia a Fundatrice praescripta, cum domus dominium utile penes Emphyteutam esset; petiit etiam, ut Missae, quae diebus festis celebrandae erant, comprehenderentur in Missis 156 diebus ferialibus offerendis, Episcopus enim id probabat, et absolvi posse censebat Rectorem ab onere Missae festivae, cum nullum damnum Populo inferretur, demum absolutionem seu dispensationem ab onere praestandi medium olei cadum, eius vita durante, cum Fratrum Pacensium Coenobium pluribus ab annis deletum fuerit; et ignoraretur, an imago Beatae Virginis a Fundatrice indicata publico esset cultu adhuc venerata. Propositis tamen dubiis: - I. An sit concedenda

sanatio contractus in casu etc. II. An sit consulendum Sanctissimo pro absolutione a censuris in casu etc. III. An et quomodo sit probanda reductio Missarum in casu etc. IV. An sit consulendum Sanctissimo pro absolutione quoad praeteritas omissiones in casu etc. V. An Rector in perpetuum exonendus sit ab onere residentiae in casu etc. VI. An et quomodo praestanda sint legata dotis et dimidii cadi olei in casu etc. -, Sacra Congregatio die 19 aprilis 1823 respondit: - Dilata, et scribatur Episcopo pro transmissione contractuum cum emphyteusis, tum primae reductionis canonum; et referat, auditis Patronis, an et cur consenserint contractui emphyteusis ac praesertim cessioni usus domus, in qua residere debet Beneficiatus sub poena privationis, et an existat cultus imaginis Beatae Mariae Virginis in Ecclesia Pacensi, vel fuerit translata -. Episcopus retulit, haud reperiri potuisse documentum, quo fuerit concessa reductio canonis; Marzichi Patronos pro rata Beneficii agnovisse instrumentum emphyteusis diei 20 augusti 1799, Compatronos vero Gondi, uti heredes familiae Manetti, illud ignorasse; se prorsus nescire, quo imago Beatae Mariae Virginis fuerit translata; redditus Beneficii attingere scuta 86, sumptus conficere summam scutorum 36 l 4. Repropositis hinc dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum et secundum, Affirmative. Ad tertium, Affirmative iuxta votum Episcopi. Ad quartum et quintum, Affirmative. Ad sextum, Affirmative quoad praestationem dotis ad formam fundationis; quoad dimidium cadi olei, ad aliam Ecclesiam ab Episcopo designandam - in *Fesulana die 17 Iunii 1826*.

411. Itaque indulgetur remissio canonis ad tempus, non eiusdem reductio pro futuris temporibus, si Emphyteuta maiores impensas, quam in peritia descriptae erant, perferre debuerit in *Montis Falisci Reductionis canonis die 20 Septembris 1828*.

412. Iamvero Patres Oratorii S. Philippi Nerii in Oppido Gradularum degentibus facultatem obtinuerunt, affixis Edictis, stipulandi contractum emphyteusis domus, quam scutatis duodecim locare consueverant, sed necessaria erat impensa octoginta sex scutorum



ad eandem restaurandam iuxta peritiam, ad tertiam generationem masculinam cum Carolo Antonio Mezzetti tamquam maiori oblatore, — pro annuo canone scutatorum novem et obulorum quinquaginta, libero ab omnibus oneribus et impositionibus praesentibus et futuris, cum onere meliorandi, et dummodo melioramenta cedant solo, et in reliquis ad formam capitulorum et oblationis una cum aliis pactis etc., salvo iure vigesimae et sextae. — Emphyteuta domum instauravit; sed res eo processit, ut non scuta octoginta sex, sed scuta ducenta et sexaginta insumere debuerit. Quare petiit, vel remissionem canonis pro duobus annis et mensibus, quibus domum inhabitare nequivit, vel congruam pro futuris temporibus canonis reductionem. Proposito hinc dubio: — An et quomodo sit annuendum precibus Caroli Antonii Mezzetti in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative pro condonatione tantum canonis duorum annorum et mensium iuxta petita, facto verbo cum Sanctissimo — *in Montis Falisci Reductionis canonis die 20 Septembris 1828.*

413. Nam si temporanea videatur immunitio reddituum fundi emphyteutici, locus est reductioni canonis ad tempus, nec non condonationi et absolutiōi a praeteritis omissionibus *in Syracusana Reductionis canonis et absolutiōis die 25 Ianuarii 1845.*

414. Siquidem anno 1819 Sacerdos Franciscus Lo Galbo, accedente Episcopi auctoritate, domum, ad Capellaniā laicalem temporalem atque amovibilem spectantem, perpetuae emphyteusis titulo concessit Presbitero Corrado Orlando pro annuo canone *di onze 18* libero ab omnibus vectigalibus, cum antea ab illa nonnisi *onze 16* haberentur. Nec pactis defuit Emphyteuta ad annum 1837, qui canonem integrum religiose persolvit Capellano, cui iuxta leges foundationis universum in tot Sacrorum litationem impendere solemne fuit. Ast eodem anno 1837 quum ob Civitatis Syracusanae calamitates domus praedicta nonnisi *onze 9 21* a vectigalibus liberata et per quatuor annos nullum omnino redditum reddidisset, canon primum insolutus, deinde pro rata fructuum fuerit solutus, ac Sacra sub eadem proportione omissa, vel celebrata. Postulavit itaque Emphyteuta ca-

nonis reductionem *in onze 9 21*, nec non condonationem ac respectivam Missarum absolutiōnem. Nam in facto esse videbatur contractus emphyteutici laesio tum originaria, tum successiva: unde Episcopus et ipsi interesse habentes iustam legitimamque esse reductionis causam censuerunt. Propositis igitur dubiis: — I. An et quomodo concedenda sit canonis reductio in casu etc. II. An et quomodo indulgentiae sint condonatio et respectiva absolutio Missarum in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative iuxta votum Ordinarii ad decennium. Ad secundum, Affirmative soluta uncia in Missarum celebrationem eroganda, facto verbo cum Sanctissimo — *in Syracusana Reductionis canonis et absolutiōis die 25 Ianuarii 1845.*

415. Qua de re quum filii Emphyteutae, ne iudicium laesionis contractus emphyteutici ab eorum auctore instituti prosequerentur, emphyteusi renunciaverint, et Rector Beneficii absque Beneplacito Apostolico consolidatiōnem utilis cum directo dominio acceptaverit, sed iis exinde demortuis, post lapsum quadraginta quinque annorum, alter ex Emphyteutis proprio iure veniens ac nullam edicens huiusmodi transactionem petierit praedii emphyteutici possessionem cum reductione canonis, Sacra Congregatio id quidem indulgit, sub certis tamen conditionibus, ac praesertim ut novum instrumentum exararetur, ac nova Bulla concessionis obtineretur *in Firmana Emphyteusis die 28 Ianuarii 1860.*

416. Enimvero Sacerdos Piatti, legitimis adhibitis solemnitatibus, anno 1793 praedium simplicis Beneficii in emphyteusim Ioanni Morelli ad tertiam generationem ab eius filiis incipiendam concessit, pro annuo canone scutorum sex supra triginta a quovis onere libero ac exempto. Paucis vero ab inito contractu dilapsis annis, quum praedii fructus ad canonis solutionem ac cetera sustinenda impares omnino esse perspiceret Ioannes, laesionis iudicium coram ecclesiastico Urbis tribunali instruere curavit, quod tamen ob ingruentem belli et armorum tempestatem ab ipso fere exordio contieuit. Deinde Ioanne vita functo, ac Pontificia Ditione per Gallos occupata, Ioannis filii cum Beneficii Rectore

anno 1812 per privatam syngrapham transactionem iniit, qua intra diem 31 decembris 1813 utile cum directo dominio consolidari debebat. Transactio haec absque Beneplacito Apostolico iniita, pacifice per quadraginta quinque annos vixit, donec, anno 1859 demortuis omnibus, qui transactioni subscripserant, Pacificus Morelli nepos ex masculis primi acquirentis, ad emphyteusim proprio iure veniens, instituit penes Beneficii Rectorem Ioannem Morganti, ut emphyteutici praedii possessio sibi traderetur, cum nulla esset transactio iniita anno 1812. Haud renuvit Morgantius: sed annuendum putavit certis sub conditionibus, scilicet; 1. ut canon annuus ab Emphyteuta persolveretur in scutis 19 20; 2. ut Missarum celebratio Emphyteutae incumberet; 3. ut ab eodem pariter publicis oneribus satisfaceret; 4. ut novi instrumenti stipulationi praecederent assueta experimenta vigesimae et sextae; 5. ut ad annui canonis securitatem pignore traderetur - una cartella di consolidato -; 6. ut novum instrumentum exarandum ac nova esset Bulla concessionis assequenda cura et impensis eiusdem Morelli. Pacificus Morelli vero abnorme in primis esse existimavit in canonis securitatem pignore exposcere - una cartella di consolidato -, quum Directarii iuribus tuendis satis ex legibus consultum esset: nec minus abnorme dixit urgere experimenta vigesimae et sextae, cum de emphyteutico ageretur contractu, qui adhuc suis viribus consistebat; adeoque alteram etiam conditionem exarandi novum instrumentum ac novam assequendi Bullam concessionis suis expensis reiiciendam esse sustinuit, quum de non renovanda iam extincta emphyteusi, ast de antiqua nondum suum finem adepta reintegranda tantummodo ageretur. Ceteras tamen conditiones, quum sibi aequae viderentur, libenter acceptabat. His mature perpensis, proposito dubio: - An et quomodo annuendum sit Oratoris precibus in casu? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative, servatis conditionibus a Rectore Beneficii propositis, exceptis experimentis vigesimae et sextae ac praestatione cautionis, expensas vero ferendas esse ab Emphyteuta pro medietate tantum, facto verbo cum Sanctissimo - in *Firmana Emphyteusis die 28 Ianuarii 1860*.

417. Nam in emphyteusi, quae dicitur ex pacto et providentia, iuxta magis receptam opinionem regula obtinet, ut renunciatio emissa ab anterioribus possessoribus futuris vocatis minime noceat, Rota in Recent. decis. 353 n. 38 part. 10, decis. 47 n. 24 coram Lancetta, in Senogallien. Immissionis seu Reintegrationis 13 Ianuarii 1831 §. 6 coram Bofondi in *Firmana Emphyteusis die 28 Ianuarii 1860 §. Haec*.

418. Ceterum nedum ex iure, sed ex pacto etiam et ex mutuo consensu Directarii et Emphyteutae, rescindi emphyteusim, ita ut Directarius etiam auctoritate propria regressum habeat, quando non resistit Emphyteuta, late demonstrant Card. Mantica de tacit. et ambig. convent. lib. 22 tit. 22 per totum, Corbul. de caus. caduc. in emphyt. part. ult. quaest. 12, et cum hac distinctione Fulgineus de var. caduc. quaest. 16 n. 2 ad 25 quaest. 10 n. 10 et 23, scilicet in vim pacti et non resistente Emphyteuta in *Romana Contractus die 14 Februarii 1857 §. De*.

419. Imo ex hoc ipso, quod actui Directarii accesserit consensus et ratihabitio etiam Emphyteutae, confirmatur contractus cessatio, quia per Emphyteutae renunciationem, admittente Domino, emphyteusis extinguitur iuxta ea, quae monet S. Rota coram Isoard decis. 196 n. 9, et coram Marco decis. 298 a n. 1 tom. 2, et Fulgin. de renunciat. quaest. 8 in *Romana Contractus die 14 Februarii 1857 §. De*.

420. Ubi autem devolutio decernitur ob pacta non servata, vel aliam Emphyteutae culpam, integra prorsus manent Domini iura, sive pro solutione canonis, sive pro indemnitate ex aliis titulis debita, ad Textum in Authentica *Qui rem* Cod. de sacros. eccles., Gloss. in rubrica, et Brunemann ad eandem Authenticam in *Romana Contractus die 14 Februarii 1857 §. Quoad*.

421. Ad excludendam tamen caducitatem quaelibet sumenda est interpretatio, Gratian. discept. 675 n. 33, Card. De Luca de emphyt. disc. 26 n. 4, et disc. 33 n. 6 in *Faventina Commutationis Voluntatis die 4 Aprilis 1789 §. Quaeritur*.

422. Ne dubium vero, quod Emphyteuta teneatur in pristinum statum rem emphyteu-



ticam restituere, si deterior evadat, Molin. disp. 456 per Text. in §. 3 ad fin. Instit. de Locat. et conduct., Authen. *Qui rem* Cod. de sacros. eccles., L. 1 Cod. de iur. emphyt., et Novell. 7 §. 2 in *Romana Reductionis canonis die 16 Maii 1801 §. Requisito.*

423. Quin imo ea est emphyteusis natura, ut fundus impendiis Emphyteutae potior et locupletior efficiatur, ad tradita per Corb. de emphyt. tit. de caus. priv. ob rei deterior. can. 13 n. 3, Rot. coram Falconerio de pactis decis. 6 n. 19, et in Perusina Devolutionis 21 novembris 1755 §. 7 coram Bussio in *Montis Falisci Reductionis canonis die 16 Augusti 1828 §. Nulla.*

424. Hinc ex Voetii doctrina lib. 6 tit. 3 n. 52 - ad impensas quod attinet et meliorationes ab Emphyteuta durante emphyteusi factas, distinctione opus esse. Aut enim secundum primam emphyteusis constitutae legem melioratio facta est, aut ultra id, quod ex prima emphyteusis conventionione impendendum ac in statum meliorem reducendum erat, alia utiliter erogata sunt. Priore casu sine ullo refectionis onere penes dominum directum eas remanere rationis est, sive culpa Emphyteutae, sive sine culpa eius lapsu temporis aut generationis defectu emphyteusis extincta sit, cum eas ex conventionione et ex natura rei emphyteuticae fecerit, adeoque necessitate obligationis urgente: sic ut veluti canonis mercedisve pars esse videantur, canone scilicet viliori imposito, propter adiectam meliorationis conditionem, qua omissa, potuisset iusta merces in pactionem deduci. At casu posteriore deducere eas, emphyteusi finita, Emphyteuta prohibendus non est, sive sine culpa eius emphyteusis evanuerit, sive ob alienationem aut moram in solvendo canone commissam utili dominio Emphyteuta ceciderit, cum nusquam haec culpa poena inveniatur proposita, sed magis ea, quae in emphyteusis amissione consistit; neque aequum est, bis eum poenam luere, rem scilicet amittendo simul et meliorationem, qui semel quidem deliquit, rem alienando canonemve non solvendo, sed impendendo in rem, cuius dominium utile impendii tempore habebat, nullius potuit videri culpa reus. Qua ratione multis aliis in casibus receptum fuit, impendia repeti posse in rei meliorationem per eos

facta, qui ex conventionione non fuerant ad ea devincti, ne contingeret, alium cum iactura alterius reddi locupletiores; quibus consequens est, ut dicamus, ea, quae de meliorationibus non repetendis in casu, quo per culpam iure suo Emphyteuta ceciderit, traduntur in iure L. 2 Cod. de iur. emphyt., ad eas restringi debere, ad quas ex contractu emphyteusis Emphyteuta devinctus erat - in *Firmana Emphyteusis die 20 Novembris 1841 §. Hisce.*

425. Nihil itaque in iure notius, quam melioramenta emphyteutica necessaria vel utilia, quae adaugent valorem intrinsecum, et quae in vim pacti non fiunt, esse reficienda etiam in emphyteusi ecclesiastica, praesertim extincta emphyteusi ex consensu aut casu, Card. De Luca disc. 71 de emphyt. per totum: quod confirmat Garcias in tract. de expens. et melior. cap. 6 n. 12, etiam in casu duriori, scilicet stante pacto relinquendi; consonant Caldas de iur. emphyt. tom. 2 cap. 2 a n. 178, Fulgin. tit. de melior. quaest. 4 a n. 2, Rota coram Ansaldo in annot. ad decis. 118 tom. 2, coram Consalvi decis. 60 n. 12, et formiter discusso articulo etiam cum adiectum esset onus aedificandi coram Marco decis. 299, nec non in annot. ad decis. 12 part. 3 n. 38 et 48 in *Romana Contractus die 14 Februarii 1857 §. Quibus.*

426. Quum igitur Summus Pontifex concessionem emphyteusis approbaverit cum lege devolutionis melioramentorum ad Beneficium seu Ecclesiam, de parvis tantum, non de insignibus intelligi videntur melioramentis, ad tradita per Pacion. de locat. cap. 34 §. 2 a n. 15, Card. De Luca de emphyt. disc. 31 n. 4, Rot. in Bononien. Devolutionis 28 iunii 1776 §. fin. coram Origo in *Faventina Emphyteusis die 18 Augusti 1787 §. Quoad.*

427. Unde Card. De Luca in disc. 72 de emphyt. inquit, - quod ubi devolutio non sit culposa, vel casualis, tunc melioramenta refici debeant, non obstante pacto, quod intelligendum venit de melioramentis modicis et connaturalibus, non autem de magnis, potissime ubi ad certam summam restricta esset obligatio -. Quod quidem eo magis dicendum est de iis, quae facta sint - bona fide ad propriam suaeque posteritatis utilitatem, quam credit ac sperat diu futuram; ideoque dicantur

tur melioramenta facta per dominum opinantem meliorare rem suam, ac propterea intrat aequitas prohibens locupletationem de alieno sine probabili causa -. Quamvis autem regula isthaec, si eiusdem Doctoris verba attendantur in disc. 73 n. 3, - limitationem patiatur in casu pacti, quod res cum melioramentis devolvi debeat -, ea vero limitatio tunc potissimum obtineat, - quando pactum conceptum sit cum verbis universalibus nimiumque amplis et effraenatis -, attamen ratio habenda esse videtur - subiectae materiae, ex qua desumenda est substantia verisimilis voluntatis, quae, verborum formulis neglectis, perpetuo et principaliter attendenda venit. Etenim cum huiusmodi formulae a Notariorum capite vel formulariis ut plurimum provenire soleant, hinc proinde perpetuo error iste censendus est pedagogico seu grammaticali more in huiusmodi formalitatibus immorari, cum verius debeat verosimilis contrahentium voluntas desumi ex singulorum casuum qualitate, ac particularibus circumstantiis pro arbitrio boni viri, ponderata potissima illa ratione vel aequitate, quae prohibet locupletationem de alieno praeter domini voluntatem, ita scilicet ponderando notabilium melioramentorum lucrum vera ab initio in consideratione habitum esset tamquam pars pretii, sive tamquam correspectivum ad canonis vel pensionis diminutionem, aliave pacta - *in Firmana Emphyteusis die 20 Novembris 1841 §. Quoad.*

428. Quod si dubia amplius res foret, neque manifesto innotesceret - quid censuerint praecipue Partes, et ad quid pactum ipsum magis referri valeat -, tunc cum Paconio cap. 47 n. 14 - sumenda erit interpretatio, ut quod minus est operetur, tum quia interpretatio facienda est, quae minus derogat iuri communi, quam potest, tum etiam quia interpretatio semper facienda est contra eum, ad cuius favorem appositum est pactum, et qui in illo se fundat, eo magis quia cum pactum exoritur a dispositione iuris, et est poenale, non admittit totam interpretationem, sed restringendum ad sonum verborum - *in Firmana Emphyteusis die 20 Novembris 1841 §. Quoad.*

429. Pluries itaque Rota respondit, domino directo melioramenta quaecumque cede-

re, si bona, emphyteusi cessante, eidem reversura esse cum suis meliorationibus, pactum fuerit, ut in Recent. decis. 551 part. 3 tom. 2, decis. 193 part. 18, quamvis non exigui valoris ipsa aestimarentur, decis. 60 n. 10 part. 5 tom. 1 *in Firmana Emphyteusis die 20 Novembris 1841 §. Convenit.*

430. Hoc autem eo magis obtinet, cum de emphyteusi ecclesiastica agatur, in qua - ideo in Decreto concessionis apponitur conditio, quod una cum bonis ad Ecclesiam, finita linea, devolvantur meliorationes: in hoc enim pacto proprie verificatur evidens utilitas Ecclesiae; et ideo servandum -, quemadmodum duce Fulgineo de emphyt. tit. de melioramentis 92 n. 21 disserit Monacellius in form. legal. tit. 14 form. 2 n. 9. Atque haec Ecclesiae utilitas potior ac vera ratio est, qua ex iuris disciplina difficultas diluitur, ex qua conventorum onerum gravitate suam actionem tuetur Emphyteuta. - Quamvis enim ubi canon magnus et correspondens fructibus constitutus soleat esse magnum argumentum, quod sit potius locatio, quam emphyteusis, attamen ista et aliae similes circumstantiae induunt quidem argumentum vel praesumptionem in ambiguo, secus autem ubi Partes certe facere voluerint contractum emphyteuticum, cum in claris et expressis cessent quaestiones et argumenta; alias enim nunquam dari posset emphyteusis in Ecclesia, quae prohibita est facere huiusmodi concessionis absque evidentis utilitatis causa -, ceu docet Card. De Luca in disc. 69 de emphyt. n. 6. Hinc et Reiffenstuel in lib. 3 Decret. tit. 18 n. 152 inquit: - Licet enim in emphyteusi canon annuus principaliter detur in recognitionem domini directi, tamen hodie etiam datur in in compensationem domini utilis lucri et fructuum ex re emphyteutica perceptorum vel percipiendorum, ut proinde iuxta horum proportionem maior et minor imponi valeat canon; adeoque necesse non sit, ut in modica quantitate constituatur, dummodo sit minor annuis fructibus - *in Firmana Emphyteusis die 20 Novembris 1841 §. Convenit.*

431. Idcirco Rota in Recent. decis. 60 n. 9 et 10 part. 5, et pressius in Perusina seu Senen. die 29 iulii 1696 coram Soderino §. 6 haec docet: - Quae cum ita sint, nullimode inquirendum erat, utrum asserta me-



lioramenta exigua essent, vel insignia. Etenim si praeter iuris dispositionem pactum, prout in themate, non solum meliorandi superaccedat, sed etiam quod omnia melioramenta cedere debeant favore domini directi, tunc sane nulla distinctio melioramentorum est facienda, sed omnia indiscriminatum solo emphyteutico cedunt, et ad dominum directum pertinent — in *Montis Falisci Emphyteusis die 23 Ianuarii 1847 §. Circa.*

432. Quum autem inita fuerit emphyteusis perpetua, adiecto pacto, quod, cessante quibuslibet ex causis emphyteusi perpetua, cuncta melioramenta Ecclesiae cedere deberent, sed post breve temporis spatium ex Municipii imperio aedes emphyteuticae iam melioratae ultra etiam pactum demolitae fuerint, Sacra Congregatio in acerrima Parochi et Emphyteutae pugna resolvit, subducto primo valore domus favore Ecclesiae, reliquum pretii, per Peritos praefiniendum, dividitur inter Ecclesiam et Emphyteutam in *Firmana Emphyteusis die 20 Novembris 1841.*

433. Enimvero Parochus Ecclesiae S. Georgii in Portu Firmano binas domunculas, quae ex Peritorum testimonio aestimabantur scutatis nummis ducentis quadraginta tribus, et ex rationibus ad annos triginta quinque subductis adiventae fuerant *di quasi niun reddito*, die 17 maii 1817 in emphyteusim perpetuam legitime concessit Iesualdo Valerio, pro annuo canone scutorum duorum et viginti libero omnino absque ulla exceptione, nec non adiecto onere eas sic intra sex menses restaurandi, ut earumdem valor in scutis 150 augetur; et si qualibet ex causa et modo emphyteusis cessaret, eadem cum omnibus iuribus ac meliorationibus ad Ecclesiam reverti deberent, quin ulla prorsus compensatio ac emphyteusis renovatio praetendi posset. Fecit accurate Valerius promissa, conventisque stetit, restitutis aedibus impensa prae scutatis centum quinquaginta longe maiori, annuoque canone rite persoluto. Verum ubi primum optatos inde fructus se percipere gratulatus est, placuit iis, qui Firmanae rei praeerant, viam commodiorem ex Urbe ad Portum sterni; cumque ideo nonnullarum aedium demolitio decreta fuerit, suam quoque emphyteuticam domum inter eas designatam perdoluit. Rem illico Curioni directo ipsius do-

mino denunciavit, seque paratum esse protestatus est eidem reddere valorem domuncularum in scutis 243 93, velle tamen sibi vindicare quidquid supra aestimationem superesset, cum emphyteusis haud proprio facto solveretur. Ipsi vero obstitit Parochus, cum in tabulis cautum fuisset, ut omnia melioramenta cuiuscumque generis et quovis tempore expleta paraeciali patrimonio libere plenoque iure competeret, si forte qualibet ex causa emphyteusis cessasset. Nam etiamsi in instrumento fortuiti casus haud haberetur mentio, haec tamen omisso abunde supplebatur amplissimis illis ac genericis verbis — per quaelunque causa ed in qualsivoglia modo —, « quae (inquit Marta in tract. de claus. claus. 116) apta sunt alioquin ad includenda remota quaeque et prorsus diversa et maiora expressis ». Idcirco si ex iustitia sibi cuncta competere melioramenta, eadem eo vel magis ex aequitate: nam ex Emi Archiepiscopi testimonio suae quoque Ecclesiae favendum erat, quae dives certe non est, imo cum sit unica et animas numeret ferme millenas sex, eget Parochus alterius Sacerdotis ope, quo munere suo fungi possit —. Unde si Emphyteuta se ex hoc gravatum esse persentiret, Municipium libere adire poterat ac illud rogare, ut, quoniam ipsum ex via noviter strata totam utilitatem percipiebat, omnia damna Emphyteutae praestaret. Contra Valerius sustinuit, ad se melioramenta spectare, quin obesset pactum, quod, cessante quibuslibet ex causis emphyteusi, tribuebat libere Paraeciae meliorationes omnes. Non enim emphyteusis ablata erat ex contrahentium culpa, qui stipulationi perfideliter seterunt, — sed ex Principis facto, quod cum reputetur casus fortuitus, cuius imperio non potest resisti, ideo semper in qualibet promissione censetur reservata auctoritas Superioris —, ad tradita per Gratianum in caus. 250 n. 25. Hinc advertit, ipsas aedes emphyteuticas solo aequari, adeoque non posse ad Paraeciam reverti una cum adiectis meliorationibus, quae divelli nequirent fundoque inhaerentes et intrinsecae essent: ab honesto autem aequo iustoque plane absonum fore, si dum ex Principis imperio in Parochum valor refundebatur, quo stabat domus, ipse, qui habita ratione perpetuitati contractus

gravia sibi onera assumpserat, ingentem inde iacturam pati unus deberet, qui et aedibus expoliaretur, ubi necessaria sibi commoda paraverat, et nihil ex impensa ad meliorationes pecunia sibi compensatum reciperet, quin fructum ex ipsis scutata centum quinquaginta excedentibus assequutus sit brevi temporis spatio, quo aedibus potitus est. Quoad ceteras meliorationes, quae pactionis vi Plebaniae cedere deberent – di qualunque sorta esse fossero ed in qualunque tempo fatte –, propugnavit Valerius, id esse intelligendum de melioramentis modicis; ipse enim ex casu fortuito nunquam memorata tam gravia onera suscepisset, aut expensas assumpsisset maiores, quam quae pactae fuerint, scutatorum scilicet centum quinquaginta, nisi perpetuitati sui contractus confusus meliorare rem suam cogitasset. Idcirco casus fortuitus, cui resisti nequibat, praevisus certo non erat: pactum igitur illud, licet amplissimum, nunquam ad eum extendi poterat.

434. His utrinque perpensis, proposito dubio: – An et cuius favore cedere debeant scuta 150 aliaeque meliorationes, de quibus agitur, in casu etc. –, Sacra Congregatio responsum dedit: – Subducto primo valore domus in scutis 243 favore Ecclesiae, reliquum pretii per Peritos praefiniendum dividatur inter Ecclesiam et Emphyteutam – *in Firma-na Emphyteusis die 20 Novembris 1841.*

435. Qua de re si emphyteusis concessa fuerit ad tertiam generationem cum pacto, quod cessata postrema generatione fundus emphyteuticus libere et absque Iudicis sententia Capellano pro tempore cedere deberet eum omnibus melioramentis, nulliter Curia Episcopalis decrevit, locum non esse fundi expulsionem, donec praefatus Capellanus melioramenta solveret, attentis tamen peculiaribus circumstantiis, Sacra Congregatio mandavit, ut filio postremi ac defuncti Emphyteutae aliqua designata summa persolveretur *in Montis Falisci Emphyteusis die 6 Februarii 1847.*

436. Siquidem bona unius ex Capellaniis Cathedralis Montis Falisci anno 1699 data fuerunt in emphyteusim ad tertiam generationem cum annuo canone duorum scutorum: sed dominio directo cum utili consolidato, iterum Capellanus Lucatini in emphyteusim

ad tertiam generationem die 29 octobris 1732 concessit Federico Giraud et Antonio Gevi, aucto canone ad scuta duo et obulos quinquaginta, adiecto pacto manutenendi fundum ac potius eundem meliorandi, quam deteriorandi, nec non cessata locatione illum cedendi cum omnibus melioramentis absque sententia seu decreto, ita ut liceret Capellano pro tempore propria auctoritate possessionem eius libere apprehendere absque ulla exceptione ac pecuniae solutione. Cum inde Thomas Gevi, in quem iam coaluerat integra dominii utilitas, mense aprilis anni 1844 vita functus esset, itaque tertia generatio expirasset, Ignatius Bellatreccia Capellanus publicum primo evulgavit Edictum, quo Oblatores ad triennem devoluti fundi conductionem invitabat, deinde per actum penes Episcopalem Curiam emissum die 3 martii 1845 denunciavit, praedictae consolidationi locum factum esse; adeoque petiit, ut Vidua Thomae uti mater ac legitima tutrix filii sui Baldhassaris a Thoma suscepti de possessione eiusdem fundi summoveretur, ac Viduam in ius vocavit penes eandem Episcopalem Curiam, ut propter consolidationem dominii directi cum utili iudicialiter coacta fundum dimitteret. Libello obstitit reconventionali Vidua, quo petiit novam investituram, et interim mantentionem in pacifica fundi possessione; ac interim pendente adhuc iudicio, cum quamdam protulisset cuiusdam Rossi peritiam, ex qua ingens scutorum 142, attenta fundi parvitate, meliorationum augmentum exurgebat, nulla tamen praemissa prioris libelli reformatione, Capellano significavit, ut pecuniam solveret pro melioramentis, quin ab emphyteusi eam demittere posset; imo, melioramentis non solutis, locus esse deberet mantentioni fundi. Curia Episcopalis sententiam tulit, qua mandavit, haud locum esse expulsionem, donec dicta summa scutorum 142 pro melioramentis solveretur. Capellanus ab huiusmodi sententia appellavit: unde sustinuit, aequitatem canonicam themati accommodari nequaquam posse. Triplex enim conditio ad hanc rem ex communi sententia requirebatur: prima erat, ut apprime constaret de meliorationibus insignibus et conventionis limites excedentibus; secunda, ne pactum contrarium refragaretur; tertia, ut nec Ecclesia fundum sibi retinere



vellet, Constant. vot. decis. 265 dec. 4 n. 13 ad 51, quam doctrinam sancivit Rota in quampluribus decisionibus, ac praesertim in Ariminen. Emphyteusis 6 maii 1743 coram Calcagnino n. 12 ad 15 et 30, decis. 556 n. 1 coram Emerix iuniore, et in Recent. decis. 202 n. 1 et 2 part. 18. His propterea deficientibus, contendit, locum non esse renovationi emphyteusis ac solutioni melioramentorum. E contra Vidua Gevi alterutrum propugnavit, nempe vel emphyteusim renovandam favore filii sui, vel persolvendas meliorationes in fundo peractas. Ingentia enim esse dixit melioramenta, quae a pupilli sui filii auctoribus in fundo emphyteutico facta erant, ita ut suam immutaverit naturam, dum ipsi tenebantur manutenere fundum, ac potius meliorare, quam deteriorare. Unde valor fundi ab initio pertingere videbatur summam scutorum 83 33, in praeseas vero summam scutorum 256 44: et ipse Adversarius confessus est, se nactum esse Oblatorem, qui pensionem scutorum 16 quotannis persolveret. Nec obesse contendit pactum cedendi cum melioramentis; id enim intelligendum esse de modicis et connaturalibus, non autem magnis.

437. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An et quomodo sententia Curiae Montis Falisci diei 30 septembris anni 1845 sit confirmanda, vel infirmanda in casu? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam; et ad mentem: mens est, ut, attentis peculiaribus circumstantiis, persolvantur a Beneficiato Viduae Gevi triginta scutata intra triennium - in *Montis Falisci Emphyteusis die 6 Februarii 1847*.

438. Similiter Heredi Praelati, qui bona Praelaturae melioravit, sed morte praeventus redintegrationem pecuniae perficere non valuit, condonatur aliqua pecuniae summa; his enim in terminis proposito dubio: - An et quomodo sit annuendum precibus Oratoris super condonatione investimenti in casu? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Attentis peculiaribus circumstantiis, consulendum Sanctissimo pro condonatione scutorum tercentorum - in *Romana Condonationis die 21 Novembris 1840*.

439. Unde attentis rerum circumstantiis, quandoque Sacra Congregatio controversias,

quoad cessationem contractus emphyteutici melioramenta et pecuniam a Directario impensam, potius de bono et aequo, quam ex stricta iuris censura dirimit in *Romana Contractus die 14 Februarii et die 23 Maii 1857*.

440. Iamvero solemnibus confectis tabulis die 5 februarii anni 1729 Capitulum Basilicae Lateranensis in perpetuum concessit Ordini PP. Minimorum S. Francisci de Paula Ecclesiam S. Ioannis ad portam Latinam ac venerabilem Capellam in oleo nuncupatam una cum aedibus hortisque adnexis, directo dominio sibi servato, ac depacto canone annuo quinque librarum cerae albae, nec non aliis multis oneribus PP. Minimis iniunctis. Possessionem igitur adepti PP. Minimi Ecclesiae Capellae adnexae mansionis, quae quatuor constabat cubiculis superioribus, binis inferioribus, et duorum hortulorum, animum continuo applicuerunt ad Coenobium ibi pro Novitiatus usu extruendum riteque dotandum: hinc anno 1736 utile dominium vineae in proximo hortulo ad occidentem una cum eiusdem vineae domuncula coemerunt pretio scutorum mille, et anno 1742 aliam vineam in propinquitate Ecclesiae ad orientem positam pariter emerunt pretio scutorum 360, soluto pro utraque laudemio Capitulo Lateranensi directario. A fundamentis subinde erecto Conventu, cuius expensae ad summam scutorum octo millium et amplius ascenderunt, Novitiatus apertus fuit, auctorante Benedicto XIV, die 18 iulii 1751; sed volente anno 1764 PP. Minimi a Summo Pontifice Clemente XIII obtinuerunt alio trasferendi Novitiatum per decennium, dummodo tamen ibidem maneret de familia saltem unus Religiosus cum laico, qui onera ad formam in instrumento concessionis conventa impleret. Sed huiusmodi condiciones ferpe omnino cum divini cultus detrimento PP. Minimi neglexerunt, qui imo decennio elapso nec Novitiatum restituendum curarunt, ita ut materialem quoque statum tam Coenobii, quam Ecclesiae in deterius abire contigerit. Ceterum anno 1784 Thesaurarius mandavit, ut Coenobii cubacula pro Ministris Portarum inservirent: paulo post imposita in Conventu statio militaris, quae plures perduravit annos; et anno 1790 clausa fuit ipsa Porta La-

tina, nec amplius aperta. Inde accidit Religiosorum dispersio. Rebus publicis subinde compositis, instante Capitulo penes S. Visitationem, terminus PP. Minimis fuit praefixus ad instaurationes inchoandas et perficiendas ex vinearum hortarumque redditibus, remoto interim Administratore, restituendo tamen, quoties intra praefinitum tempus demandatae restaurationes perfectae non fuissent. Sed neque huic praescriptioni obtemperarunt PP. Minimi; sed imo ad profanum ac sordidum lanionis usum locare non dubitarunt. Quamobrem Capitulum Lateranense insequenti anno 1825 curam sibi assumpsit ex abrupto, non auditis nec vadatis Religiosis, mittendi ad illam Ecclesiam propriis sumptibus Sacerdotem, ut singulis diebus festis Missae Sacrificium ibidem celebraret, ac ab eo temporis possessionem de facto reassumpsisse visum est (provisionaliter, ceu contendit Capitulum ipsum, stabili ratione, uti voluissent PP. Minimi) Ecclesiae Capellae Claustri et unius horti vestibulo eiusdem Ecclesiae, immutatis etiam seris et clavibus. Utcumque vero se res haberet, certum erat, Capitulum urgere non destitisse PP. Minimos, ut conventa in cessione pacta implerentur. Qui ea propter anno 1828 postularunt a Leone XII, nulla facta mentione de sententia S. Visitationis, subsidium pecuniae pro restaurationibus et pro Religiosorum alimentis. Die autem 8 augusti eiusdem anni ope publici Aerarii Praefecti Pontifex censuit, interim haud esse restituendum Coenobium, sed expensas pro restauratione Ecclesiae spectare ad Capitulum, se tamen indulgere medietatem expensarum, quae erant faciendae. Perfectis reparationibus, Capitulum anno 1831 petiit a Summo Pontifice, ut, posthabito praefato Rescripto, integrum sibi esset sua iura iudicialiter experiri in PP. Minimorum Ordinem, ac propitium petitioni Rescriptum obtinuit, ablegata Causa ad Sacram Congregationem etiam cum clausula de aperitione oris.

441. Defensor Capituli contendit itaque, Rescriptum Leonis XII obreptionis ac subreptionis vitio laborare, cum in precibus a PP. Minimis praeaudato Pontifici porrectis reticita prorsus fuerint pacta conventa in concessionis instrumento, quae a sententia

S. Visitationis confirmata et sancita fuere, de qua pariter nulla in iisdem precibus mentio facta fuit. Inde ursit executionem contractus, qui non aliter resolvi poterat, quam utriusque contrahentis consensu, quin obesset possessio Ecclesiae et adnexorum, quam iam inde ab anno 1826 Capitulum propria reassumpsit auctoritate, ac adeo emphyteusis devolutionem accepto habuit. Nam Capitulum id explevit provisionis modo, ac supplere voluit negligentiam PP. Minimorum, ne Ecclesia et aedes neglectis reparationibus fatiscerent, et ne quid divinus cultus detrimenti pateretur. Hinc deerat caducitatis declaratio, Iudicis sententia immissionem concedens, processus captae possessionis, quae quidem omnia praetermitti nequibant in acceptance devolutionis absque vitio spoli, quamvis in investitura adesset pactum, ut in casu devolutionis propria auctoritate capere possessionem Capitulo liceret, idque confirmabant repetitae PP. Minimorum confessiones, tam in supplici libello anno 1828 Summo Pontifici porrecto, quam in quodam renunciationis actu, quam emittere aliquando sibi proposuerunt, cum praesertim ex vineis et hortis, quos iidem retinebant, alimenta haberentur pro duobus viris Religiosis, qui onera implerent. Quod si devolutio decernenda videretur, tunc ad Capitulum una cum Ecclesia etiam Coenobium durante concessione extractum ac binae vineae eadem concessione perdurante acquisitae devolvi debebant. Coenobium enim uti accessorium censi oportebat, ac in aera Capituli extractum reperiebatur, quin compensatio peti posset, cum in concessionis instrumento conventum fuisset, ut, quovis ex titulo cessante contractu, melioramenta universa Capituli beneficio cederent. Nec aliter quoad vineas decerni sustinuit; emptae enim hae fuerunt nomine ac commodo Ecclesiae et Coenobii, uti constabat ex instrumentis recognitionis in dominum. Hinc non ad Ordinem, sed ad Ecclesiam et Coenobium illas pertinere consequencebatur. Ursit demum restitutionem pecuniae a Capitulo impensae pro stipendio Sacerdotis diebus festis missi ad Sacrum faciendum in annuis scutis 40, pro cera et oleo ac sacra suppellectili in annuis scutis 20, pro instauratione Ecclesiae, cuius dimidium expensae



ex Pontificis Rescripto Capitulo impositum pertingebat ad scuta 735 et obulos 46, quibus addenda erant scuta 45 pro annuis canonibus insolutis, et habebatur in totum scuta 2510. Contra Defensor PP. Minorum propugnavit, nullo infici vitio Leonis XII Rescriptum: nam quando Rescriptum latum est anno 1828 iam cessaverat effectus sententiae S. Visitacionis, remotus nimirum fuerat Administrator bonorum Ecclesiae deputatus; imo iam tunc regressus favore Capituli locum habuerat, anno nempe 1825, in possessione Ecclesiae Capellae et atrii seu unius horti, atque adeo concessio ipsa revocata fuerat, Religiosis acquiescentibus, qui subsidium in Pontifice petierunt, quatenus iterum investiri deberent. Namque sustinuit cessationem contractus ab anno 1826, cuius executioni locus amplius esse nequibat; primo, quia in facto erat, Capitulum deiecisse e possessione Ecclesiae Capellae et adnexorum triginta et amplius ab illinc annis Religiosos, mutatis clavibus et seris; secundo, quia in tabulis concessionis cautum fuerat, ut Capitulum in quemcumque casum contraventionis conditionibus apposis, proprio arbitrio, absque Iudicis auctoritate vel declaratione caducitatis, Ecclesiae aliorumque possessionem reassumere posset. Hinc Religiosi manserunt quidem in possessione unius hortuli ac sex mansionum, sed haec erant minima, et PP. Minimi precario retinere ex voluntate Capituli et ex iure, quia Emphyteuta ius habet retinendi usque ad indemnitate, Rot. in Recent. decis. 119 n. 1, et decis. 132 n. 6 part. 6. Unde conveniebant Minimi, et hortum et cubacula reverti debere ad Capitulum cum omnibus melioramentis; sed quoad Coenobium locum esse iudicio communis dividendi et refectioni valoris pro parte Capitulo attribuenda, iuxta aestimationem Periti. Nam patebat, Coenobium aream occupare, quae pro aliqua parte pleno dominio spectabat ad Religiosos, et integrum aedificium eorum expensis a solo fuisse extractum, eo vel magis quia aedificium commode patiebatur divisionem; nec non vineas titulo singulari post concessionem emphyteusis Religiosos coemisse. Et quoad refectionem portionis aedificii, quae in divisione Capitulo cederet, constare dixit, aedificium constructum fuisse non in vim contractus anni 1729, sed ex novo con-

sensu a Capitulo praestito, quin in hoc consensu ulla apposita fuerit conditio, quod aedificium cederet solo; atque Religiosos non ex causa devolutionis aut sua culpa excidisse ab emphyteusi, sed ex consensu libere praestito ad actum Capituli. Idcirco resoluta emphyteusi ex ipsius facto Capituli anno 1826, locum non esse contendit repetitioni expensarum, quae ab eo temporis a Capitulo peractae fuerunt, quippe eidem incumbebant.

442. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An intret arbitrium pro aperi-tione oris in casu? II. An constet de cessatione contractus ab anno 1826, an potius sit locus eiusdem executioni vel saltem reversioni Ecclesiae eiusdem adnexorum cum eius melioramentis ad formam contractus anni 1729 in casu? III. An sit locus restitutioni summae a Lateranensi Capitulo impensae pro implemento onerum in casu? -, Sacra Congregatio die 14 februarii 1857 respondit: - Ad primum, Negative. Ad secundum et tertium, Affirmative quoad cessationem contractus iuxta modum, nempe ius esse Capitulo cum Ecclesia et hortis originarie traditis retinere Conventum a Fratribus extractum, compensatis loco pretii omnibus Capituli creditis ex quocumque titulo, et esse quoque Capitulo ius optionis infra annum exercendum ad emendas binas vineas, soluto tamen pretio a Peritis prae-finiendo -. Huiusmodi resolutioni acquievit Capitulum, eamque et PP. quoque Minimi acceptarunt, ita tamen quod in compensatione omnium creditorum Capituli ex quocumque titulo comprehenderent etiam expensae iudicii super vinearum devolutione exacti penes R. P. D. Orlandini anno 1856, quae conflabant summam scutorum 182 26: sed e contra Capitulum reputans, huiusmodi compensationem extraneam prorsus esse a mente Sacrae Congregationis, petiit, ut iudicialiter declararetur, praefatam resolutionem non extendi ad expensas factas in memorato iudicio. Proposito vero dubio: - An sub compensatione omnium creditorum Capituli ex quocumque titulo in resolutione diei 14 februarii proxime praeteriti praescripta comprehendatur etiam creditum expensarum iudicii acti coram R. P. D. Orlandini in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative - *in Romana Contractus die 23 maii 1857.*

## E P I S C O P U S

1. Primis usque ab Ecclesiae temporibus limites et confinia Diaecesum determinata fuerunt, omniumque Plebium cura nonnisi ordinatis Episcopis sub uno capite Romano Pontifice commissa est. Quae enim vel Patriarcharum vel Primatum vel Metropolitanorum sunt nomina, dignitates et gradus ad servandam Ecclesiae unitatem inferiorum obedientiam et legum sanctitatem, pro maiori Populorum commodo, in iis ipsis locis, in quibus maiores seculi Iudices morabantur, instituti, ad Episcopalem ordinem referuntur. Est canon 1 distinct. 80: - Urbes et loca, in quibus Primates praesidere debent, non a modernis, sed multis ante adventum Christi statutae sunt temporibus, quarum Primates Gentiles etiam pro maioribus negotiis appellabant. In ipsis vero Urbibus post adventum Christi Apostoli et eorum successores Patriarchas et Primates posuerunt, ad quos Episcoporum negotia (salva tamen in omnibus Apostolica auctoritate) et maiores Causae post Apostolicam Sedem sunt referendae -. Est etiam Canon 2 eadem distinctione: - In illis vero Civitatibus, in quibus olim apud Ethnicos primi Flamines eorum, atque primi legis Doctores erant, Episcoporum Primates poni vel Patriarchas Beatus Petrus praecepit, qui reliquorum Causas Episcoporum et maiora, quoties necesse foret, negotia in fide agitent. In illis autem Civitatibus, in quibus dudum apud praedictos erant eorum Archiflamines, quos tamen minores esse tenebant, quod memoratos Primates, Archiepiscopos institui praecepit. In singulis vero reliquis Civitatibus singulos et non binos vel ternos aut plures Episcopos constitui praecepit, qui non Primatum aut Archiepiscoporum aut Metropolitanorum nomine, quia matres Civitatum non tenent, sed Episcoporum tantum vocabulo potirentur, quoniam neque inter Apostolos par fuit institutio, sed unus omnibus praefuit - in *Guastallen. Provinciae Mediolanensis die 19 Iulii 1766 §. Primis.*

2. Quae habentur clarius in Can. 1 dist. 99: - Provinciae, multo ante Christi adventum tempore divisae sunt maxima ex parte, et

postea ab Apostolis et Beato Clemente Praedecessore nostro ipsa divisio est renovata. Et in capite Provinciarum, (ubi dudum Primates legis seculi erant, ac primaria iudiciaria potestas, ad quos, qui per reliquas Civitates commorabantur, quando eis necesse erat, qui ad aulam Imperatorum vel Regum confugere non poterant, vel quibus permissum non erat, confugiebant pro oppressionibus vel iniustitiis suis, ipsosque appellabant, quoties opus erat, sicut in lege eorum scriptum erat) ipsis quoque in Civitatibus vel locis nostros Patriarchas vel Primates, qui unam formam tenent, licet diversa sint nomina, leges divinae et ecclesiasticae poni et esse iusserunt, ad quos Episcopi, si necesse fuerit, confugerent eosque appellarent, et ipsi Primatum nomine fruerentur, et non alii. Reliquae vero Metropolitanae Civitates, quae minores Iudices habebant, licet maioribus comitibus essent, haberent Metropolitanos suos, qui praedictis iuste obedirent Primatibus, sicut et in legibus seculi olim ordinatum erat, qui non Primatum, sed aut Metropolitanorum aut Archiepiscoporum nomine fruerentur - in *Guastallen. Provinciae Mediolanensis die 19 Iulii 1766 §. Quae.*

3. Quando autem crescente fide Religionis Populus multiplicabatur, Episcopo eius Diaecesis suo iure accrescebat, in cuius confiniis erat, nisi et multiplicatus Populus et locus ipse novum Episcopum constituendum mereretur. - Non enim in Castellis neque in modicis Civitatibus debent constitui, sed Presbyteri per Castella et modicas Civitates atque villas debent ab Episcopis ordinari et poni -, ut in Can. *Episcopi* distinct. 80. - Episcopalia autem gubernacula nonnisi maioribus Populis et frequentioribus Civitatibus oporteat praesidere, ne (quod Sanctorum divinitus Patrum inspirata Decreta vetuerunt) vinculis et possessionibus vel obscuris vel solitariis Municipiis tribuatur sacerdotale fastigium -, ut in Can. *Illud sane* eadem dictione -. Quod cum consensu prioris Episcopi fieri consuevit, cui vicinioris iura manebant deinde immota, Thomassin. de vet.



et nov. Eccles. disciplin. tom. 1 part. 1 lib. 3 cap. 37. Etenim quod sensit Fagnanus, Provincias aliquas et loca sine capite ab initio fuisse, solide refutavit Rota in Nullius seu Fulden. 16 februarii 1703 coram Molin. Licet Fagnanus ipse consentiat, quod ea loca Sedi Apostolicae suo iure subiecta ipso initio exstiterint. Quemadmodum quod Diaecesum divisio non facta fuerit per Dionysium, qui nonnisi Ecclesias et Parochias divisit, reiecto Barbosa et aliis, monstravit Rota eadem: si tamen Dionysii epistola supposita non fuisse dicenda sit in *Guastallen. Provinciae Mediolanensis die 19 Iulii 1766 §. Quando §. Etenim.*

4. Hinc iuxta receptam Ecclesiae disciplinam sex mensium intervallum dederat Alexander III in Lateranensi Concilio ad providenda Beneficia quocumque modo illa vacarent, et sive per collationem, sive per electionem danda illi essent, Cap. 2 de concess. praebendae. Periculum tamen animarum ex tam diuturna vacatione perpendens Innocentius III eam Ecclesiae indulgentiam ad Archiepiscopatum vel Episcopatum non solere extendi declaravit, Cap. 12 de concess. praebendae. Mox vero idem Innocentius III in altero Lateranensi Concilio, reformatis sex mensium induciis, infra tres menses Episcopales Cathedras provideri iussit, nihil quoad Paraecias aliaque Beneficia decernens, Cap. 41 de electione in *Urbevetana die 9 Septembris 1786 §. Nec.*

5. In iure autem statutum est, ut promovendi ad Episcopatum debeant esse nati a Parentibus catholicis, uti habetur in Constit. 6 Gregorii XIV §. 9 Bullar. tom. 2 in *Melevitana die 13 Augusti 1718 §. Quoad.*

6. Hinc de illis disputans, qui Cathedralibus Ecclesiis praeficiendi sint, animadvertit Card. De Luca in adnot. ad Concil. Trident. disc. 2 n. 6, quod in iis regionibus, ubi Haeretici versantur, vel in finitimis, consultus sit, ut Theologi, in aliis vero sacrorum Canonum Periti ac in forensi praxi versati constituentur in *Balneoregion. Visitationis sacrorum Liminum quoad Canonicum Theologum die 4 Aprilis 1840 §. Ceterum.*

7. Itaque Sacra Congregatio declaravit, Concilium Tridentinum in Cap. 12 sess. 24 de reformatione, qua parte statuit fieri exa-

men de promovendis ad Cathedralibus intelligi debere de processu, in quo Testes examinantur de qualitatibus promovendorum, cum aliud sit aliquem examinari, et aliud Testes examinari in *Bononien. mense Februarii 1586 lib. 4 Decretorum pag. 110.*

8. Non est autem de essentia consecrationis Episcopi, si liber Evangeliorum ponendus a Consecratore eumque adiuvantibus Episcopis assistantibus super caput et scapulas Consecrati phisice non tangit eiusdem caput, ideoque illius omissio non facit irritam consecrationem nec propter hoc reiterandam in *Dubium Consecrationis die 4 Augusti 1668 lib. 26 Decretorum pag. 44.*

9. Hinc Summus Pontifex ex sententia Sacrae Congregationis, indulsit, ut consecrationi Episcopi in Provincia, in qua Episcoporum copia haberi non potest, loco duorum Episcoporum, sufficerent duo Abbates ac duo alii habentes Dignitatem ecclesiasticam in *Dubium die 29 Novembris 1601 lib. 10 Decretorum pag. 16.*

10. Id porro etiam S. Pius V, consultis pluribus Theologis, iam concesserat; quandoquidem cum Pius V consulisset Congregationem Concilii, an in Provincia, in qua Episcoporum copia haberi non posset, dispensandum esset, ut, loco duorum Episcoporum, qui consecrationi interesse debent, sufficiant Abbates duove alii habentes Dignitates ecclesiasticas, S. Congregatio secuta sententiam maioris partis Theologorum, respondit, dispensationem esse concedendam, prout habetur in *Posit. S. Congregationis tom. 16 pag. 516 ad Cap. 9 sess. 7 de reformatione.*

11. Consecratio autem peracta, non praesentatis literis Apostolicis, licet habita notitia expeditionis earum, nec non ab uno Episcopo cum assistentia duorum de Capitulo, non exhibito dispensationis Apostolicae indulto, quod tamen revera erat concessum, est valida quoad Sacramentum et impressionem characteris, illicita vero quoad exercitium Ordinis, et tam Consecratus, quam Consecrans indigent absolutione et dispensatione in *Paraguarien. Consecrationis die 15 Decembris 1657 lib. 21 Decretorum pag. 147.*

12. Similiter Sacra Congregatio consecrationem Religiosi professi latini Ordinis reformatum S. Francisci in Archiepiscopum

Tyrensem factam a Patriarcha Maronitarum ritu maronitico validam quidem, sed illicitam declaravit in *Tyren. Consecrationis die 17 Novembris 1691 et die 26 Ianuarii 1692 lib. 41 et 42 Decretorum.*

13. Quin imo huiusmodi Consecratus incidit in poenas contentas in Clementina *In plerisque de electione in Tyren. Consecrationis die 17 Novembris 1691 et die 26 Ianuarii 1692 lib. 41 et 42 Decretorum.*

14. Sacra Congregatio tamen eidem ex gratia concessit delationem habitus Episcopalis, et assignavit locum minus asperum pro sua residentia, nec non minoravit poenas in praefata Clementina expressas, facto verbo cum Sanctissimo, de cuius clementia fuerunt omnino praedictae poenae remissae in *Tyren. Consecrationis die 26 Ianuarii 1692 lib. 42 Decretorum.*

15. At Sacra Congregatio concedere merito reuult re assumptionem habitus Episcopalis Consecrato in Episcopum a Patriarcha schismatico iuxta ritum Orientis, non obstante triennali suspensione, privatione, et poenitentia peracta in *Poloniae Re assumptionis habitus episcopalis die 24 Aprilis 1694 lib. 44 Decretorum.*

16. Hinc Episcopus non suscipiens munus consecrationis intra tempus in literis Apostolicis praescriptum poenam privationis incurrit in *S. Agathae Gothorum Posit. 9 pag. 122 ad cap. 9 sess. 7 de reformatione.*

17. Summus Pontifex vero benigne remisit poenam privationis incursum ab Episcopo, ob non susceptum consecrationis munus intra tempus in Literis Apostolicis praescriptum, et in integrum restituit eundem adversus lapsum temporis, dummodo intra mensem a die praesentationis Brevis munus praedictum omnino susciperet in *S. Agathae Gothorum Consecrationis ad Cap. 2 sess. 23 de reformatione Posit. 9 pag. 122.*

18. Nec ullatenus legitima censetur possessio Episcopatus, quam Episcopus cepit, antequam Literas Apostolicas ostendisset et praesentasset, quin praefatae Literae Apostolicae post adeptam possessionem fuerint lectae coram Populo; proposito enim dubio: — III. An possessio Episcopatus, quam Episcopus, antequam Literas Apostolicas ostendisset et praesentasset, cepit, sit legitima, nec ta-

men post adeptam possessionem Apostolicae Literae coram Populo lectae fuerint? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Negative — in *Paraguarien. in Indiis occidentibus die 1 Septembris 1657.*

19. Clericus autem Regularis Scholarum piarum, qui in actu professionis promisit, se nunquam curaturum nec accepturum Praelaturas seu Dignitates intra vel extra Religionem, nequit acceptare Regiam nominationem ad Episcopatum, consulendum tamen Sanctissimo censuit Sacra Congregatio pro dispensatione in *Motulen. die 14 Augusti 1700 lib. 50 Decretorum.*

20. Enimvero — nominavit maiestas catholica Caroli II serenissimi Regis Hispaniarum usque de anno 1698 ad Episcopatum Motulae Regiae nominationis in Regno Neapolitano P. Augustinum nuncupatum a divo Thoma Aquinate Scholarum piarum Sacerdotem et in Archigymnasio Civitatis Neapolis in S. Theologia lectorem, pluribusque honoribus et muneribus suae Religionis insignitum, qui in actu professionis, praeter vota substantialia, promisit quoque non recipere Dignitates aut Praelaturas extra Religionem, nisi accedente praeepto habentis auctoritatem ei praecipienda sub poena peccati, iuxta formam professionis Patrum Scholarum piarum extensam in Constitutionibus Ordinis parte 1 cap. 3 per infrascripta verba: « Ego etc. voveo omnipotenti Deo etc. paupertatem castitatem et obedientiam, et iuxta eam peculiarem curam circa Puerorum eruditionem, secundum formam Brevis Pauli V in nostris Constitutionibus contentam, quam professionem et vota, quibuscumque in contrarium existentibus (quibus nunc libere et integre renuncio) non obstantibus, firma rata et valida semper fore et esse volo. In quorum fidem his a me exaratis subscripsi in domo probationis etc. Insuper promitto, me nunquam acturum, nec curaturum, nec indirecte quidem, ut in aliquam Praelationem vel Dignitatem in Religione eligar, sive promovear; promitto etiam, me nunquam curaturum extra Religionem Dignitatem aliquam seu Praelationem, nec consensurum, nisi coactus sim obedientia eius, qui mihi praecipere potest, sub poena peccati. Tum si, quem certo sciam, aliquid praedictorum duorum



curare vel praetendere, promitto illum, rem-que totam manifestaturum Religioni sive eius Generali Proposito ». Hinc porrecto supplici libello Sanctissimo Domino Nostro, ut Regiae huic nominationi benigne annueret, placuit eidem exquirere votum huius Sacrae Congregationis, a qua modo sapientissimum expectatur oraculum: — I. An nominationi factae ad Episcopatum Motulen. per Regem catholicum de persona Patris Augustini a S. Thoma Aquinate Clerici Regularis Scholarum piarum obstat promissio per eum in actu suae professionis emissa de non procurando sive acceptando Praelaturas seu Dignitates intra vel extra Religionem? *Et quatenus affirmative.* II. An sit locus dispensationi in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, obstat acceptationi. Ad secundum, consulendum Sanctissimo pro dispensatione — in *Motulen. die 14 Augusti 1700 lib. 50 Decretorum.*

21. Alias Regularis Episcopus recuperat bona, quae ob ingressum in Religionem renunciaverit, dummodo alteri non adhuc sint quaesita in *Nullius die 11 Ianuarii 1631 lib. 14 Decretorum pag. 336 a tergo et pag. 371.*

22. Siquidem propositum fuit dubium ad instantiam N. Regularis professi et ad Episcopatum promoti, sed EE. PP. pro maiori parte censuerunt, dictum Oratorem recuperare ius succedendi etiam in bonis ante emissam professionem renunciatis, dummodo non sint alteri acquisita, licet tres ex octo Card. negativam sententiam tenuerint, qui tamen convenerunt, recuperare posse, quatenus Mater post Episcopatum adeptum ab intestato decessisset; imo cum in extensione Decreti fuerit dictum, — dummodo non sint alteri ante adeptum Episcopatum acquisita —, praedicta verba — ante adeptum Episcopatum — non fuerunt edita, ut notatur in margine dicti Decreti, quia sufficit, quod quocumque

tempore non sint quaesita, nam deberet attendi tempus, quo non solum est Episcopus, sed quod uti voluerit resolutione, quod potuerat evenire post tempus Episcopatus, Card. Petra in Constit. II Clem. IV n. 34 tom. 3 in *Nullius die 11 Ianuarii 1631 lib. 14 Decretorum pag. 336 a tergo et pag. 371.*

23. Unde assumptio ad Episcopatum facta a quodam Regulari, qui vigore suae professionis possidere bona non valet, iterum acquirit ius succedendi ad hereditates sibi delatas post adeptum Episcopatum ad utilitatem suae Ecclesiae quoad proprietatem, et ad proprium commodum quoad usumfructum, quin eidem obstat ac impedit cessio atque renunciatio huiusmodi hereditatum facta in favorem fratris ad praescriptum Sacri Concilii Tridentini sess. 25 cap. 16 de regularibus, quoad tamen hereditates, quae alteri non sint ante consecutum Episcopatum acquisitae in *Neapolitana die 3 Decembris 1639 (1).*

24. Praepositura vero ad Scalas Sanctas Urbis Romae, quae residentiam exquirat, incompatibilis est cum Episcopatu alterius Civitatis in *Romana Praepositurae die 1 Aprilis 1719.*

25. Iamvero Xistus V Praeposituram ad Scalas Sanctas unum Sacristae officium quatuor Capellanas et quatuor Beneficia ecclesiastica Clericatus nuncupata et unum Ostiariatum instituit, reservato iurepatronatus et praesentandi Michaeli Petro eiusque filiis ceterisque recensitis in Bulla institutionis, ut in Bulla 105 tom. 2. Praepositura praedicta possidebatur a R. P. D. Ioanne Francisco Tenderino, inde assumpto ad Episcopatum Civitatis Castellanae et Hortanae, qui contendit, se una cum Episcopatu retinere posse dictam Praeposituram in sequelam Decreti consistorialis sibi indulgentis retentionem compatibilium, quia licet in Bulla erectionis impositum fuisset Praeposito aliisque cele-

(1) Card. Petra in Constit. 2 Clem. IV tom. 3 quoad huiusmodi resolutionem haec habet: — Hinc in hac resolutione apposita fuerunt verba: — post adeptum Episcopatum —, quae verba in hac secunda resolutione consonant cum prima resolutione, nam quoad hereditatem tempore Episcopatus delatam Episcopo Regulari, ex eo quod resolvitur actus a die, quo Episcopus vel Ecclesia vult uti tali resolutione, cum Textus in canone *Statutum* in eius potestate relinquat hereditates vindicare, ipse eam posse non vindicare et repudiare, ut notat Vasquez etc. Tamen haec patiuntur difficultatem non minimam circa repudiationem hereditatis postea obventae, cum id importaret plenum velle et nolle, etabilitas ad succedendum est non respectu sui, sed Ecclesiae, ut notat Glossa etc., et licet ipse possit adire, cum videatur habilitatus . . ., tamen habet velle et nolle in utilibus, non vero in praepaeudicialibus, ut notat Passerini etc., et sic nequit praeiudicare repudiando, quia proprietas non est sua, sed Ecclesiae —.

brandi per se ipsos, observantia antiquissima et pene immemorabilis nihilominus inolevit, quod ipsi ut plurimum celebraverint per alios, quae, quippe observantia dici nequibat suo legitimo fundamento destituta, cum propter obitum Pontificis immediate secutum reservata Praeposito pensio scutorum quadraginta super fructibus Prioratus Ecclesiae Aesinae non habuerat effectum, unde haud reclamantibus Patronis, qui ut plurimum fuerunt S. R. E. Cardinales, introduci potuit huiusmodi observantia. Quin imo cum Pontifex dedisset Praeposito facultatem concedendi Capellanis licentiam celebrandi per alios, videbatur eius intentio fuisse, ut Missae celebrarentur, non vero ut iidem cum Praeposito ad veram et praecisam residentiam tenerentur. Sustinuit e contra Marcus Abbas Gilius, a Patrone Duce Caietano Sfortia Caesarino Peretto ad praefatam Praeposituram nominatus, eam incompatibilem esse cum Episcopatu; nam ex dicta Bulla desumebatur, quod Praepositus esset caput Capellanorum et Clericorum, qui eidem tamquam membra capiti obedire deberent, nec non institutio Praepositi pertineret ad Cardinalem Urbis Vicarium, Sacristae vero et Capellanorum ad ipsum Praepositum. Quoad observantiam autem ostendere curavit, eam nec esse verificatam in facto, nec in iure relevare. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An Praepositura ad Scalas Sanctas sit incompatibilis cum Episcopatu Civitatis Castellanae et Hortanae in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative, et amplius — in *Romana Praepositurae die 1 Aprilis 1719*.

26. Amplia, etiam Capellaniae ad praefatas Scalas Sanctas incompatibiles sunt cum Episcopatu; proposito enim dubio: — An Capellania ad Scalas Sanctas sit incompatibilis cum Episcopatu Venusino in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative, et amplius — in *Romana die 27 Ianuarii 1728*.

27. Ideirco multo magis incompatibilis est Capellania residentialis cum Episcopatu, si Testator in actu foundationis praescripserit ipso iure vacationem, cum Capellanus Dignitatem ecclesiasticam Datariae Apostolicae et Cancellariae regulis subiectam assequere-

tur in *Firmana Capellaniae die 16 Martii et die 13 Iulii 1782* (1).

28. Episcopus vero in ingressu suae Ecclesiae non tenetur iurare statuta sacris Canonibus contraria, nisi ex certa scientia a Sede Apostolica confirmata fuerint; his enim in terminis proposito dubio: — I. An Episcopus in ingressu suae Ecclesiae teneatur indistincte et confuse iurare omnia Statuta dictae Ecclesiae, vel illa solum, quae sacris Canonibus et eiusdem sacri Concilii Decretis Apostolicisve Constitutionibus sunt conformia, vel alias a Sede Apostolica confirmata? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad primum, Episcopum non teneri iurare Statuta, quae sacris Canonibus et eiusdem sacri Concilii Decretis Apostolicisve Constitutionibus sunt contraria, nisi a Sede Apostolica ex certa scientia confirmata existant — in *Oriolen. die 27 Martii 1632*.

29. Itaque Concilium Tridentinum in Cap. 6 et 7 sess. 23 de reformatione mandat, Episcopis tribui paternum honorem, qui tali dignitati par sit, debitamque reverentiam in choro in Capitulo in processionibus in aliisque actionibus publicis et privatis primam sedem primumque locum; eumque haec impediens anathemate plectit Textus in Clem. *Attendentes* 2 de statu monachorum in *Regien. Exemptionis die 19 Decembris 1835 §. Statuendos*.

30. Quin imo in generalibus dispositionibus Episcopi non comprehenduntur; sed speciali digni sunt mentione, ut iisdem subiiciantur, Rot. in decis. 90 Recent. in adnot. n. 248 et 249 in *Portuen. S. Ruffinae et Centumcellarum Sepulturae et Emolumentorum die 23 Iunii 1832 §. 3 iuri*.

31. Ordinarius praeterea iure praesumitur prae ceteris plene informatus de negotiis ad suam Diaecesim pertinentibus, Rot. in Recent. decis. 501 §. 2 part. 2, decis. 5 §. 2 coram Celso in *Nullius Sancti Pauli seu Lepriani Praefationis Terminis die 26 Ianuarii 1850 §. Nam*.

32. Unde in iis, quae facti sunt, omnium consultissimus ac prudentissimus praesumitur in universa Diaecesi, Rot. in decis. 939 n. 17 coram Molines in *Melevitana Culcitrae funerariae die 7 Iulii 1855 §. Sed nedum*.

33. Episcopo vero non creditur in Eccle-

(1) Resolutio Causae huius prostat in Verb. *Capellania* §. III, n. 20 et 21, Tom. V.



siae praeiudicium, cum praesertim asserat, se vidisse acta, quae revera non existunt, Rot. in decis. 1748 n. 19 coram Cocceio in *Nolana Iuspatronatus et Institutionis die 26 Augusti 1854 §. Nec.*

34. Insuper Episcopus translatus de proprio consensu ad alium Episcopatum tenetur relinquere Capitulo administrationem primae Ecclesiae, a qua fuit translatus, statim ac a Secretario Concistorii monitus fuerit, se ab illius vinculo fuisse absolutum in *Hispaniarum anno 1625 lib. 12 Decretorum pag. 327.*

35. Nec potest amplius in Beneficiorum eiusdem Ecclesiae collatione se ingerere, cum censeatur primus Episcopatus vacare ab eo tempore, quo ab eius vinculo absolutus fuit in Consistorio, etiam ante expeditionem Literarum Apostolicarum vel adeptam possessionem

secundae Ecclesiae in *Hispaniarum anno 1625 lib. 12 Decretorum pag. 327.*

36. Hinc multo minus Episcopus post translationem ad alium Episcopatum potest se immiscere in collatione beneficiorum primi Episcopatus, si literae Apostolicae super translatione ad secundum fuerunt expeditae, nam tunc censetur vacare primus Episcopatus et fructibus gaudere secundi. Ita Summus Pontifex respondit in *Fesulana seu Caesaraugustana ad Cap. 18 sess. 24 de reformatione Posit. 100.*

37. In iure autem certissimum est, Episcopum imperitum esse removendum, prout Honorius III Episcopum Calinensem ob eius illiteraturam amovit a Pontificalis Officii executione et ab administratione Calinensis Ecclesiae, ut habetur ex Cap. fin. de aetate et qualitate in *Sedunen. die 29 Iulii 1775 §. In.*

## §. II.

## EPISCOPUS QUOAD BENEFICIA ET CAPELLANIAS

1. Priscis Ecclesiae temporibus communis Episcopis et Capitulis Cathedralium erat Praebendarum collatio in *Guadalaxarien. Electionis die 23 Novembris 1844 §. Quoad utramque.*

2. Verum ex incommodis, quae in regimine Ecclesiae oriebantur, haec communio Episcoporum et Capitulorum sublata fuit, cum iusta adesset causa. Etenim Caelestinus III in Cap. *Ea noscitur* 6 de his, quae fiunt a Praelatis sine Capituli consensu, rescripsit: — Ex antiqua et probata consuetudine vel concessa libertate, fieri posse, ut Praelati in Ecclesiarum seu Beneficiorum collationibus nullum Collegii seu Capituli consensum debeant requirere — in *Guadalaxarien. Electionis die 23 Novembris 1844 §. Quoad utramque.*

3. Hinc ut monet Gagliardi in tract. de Benef. Cap. 8 n. 4 paucae nunc sunt Ecclesiae, in quibus Capitula ipsa non amplius iure generali, sed tantum speciali, eoque vario, pro variis locorum statutis, pactis fundationum, vel privilegiis, consuetudinibus, potestatem habeant conferendi Beneficia, vel

communem cum Episcopis, vel privativam, absque ullo Episcoporum suffragio in *Guadalaxarien. Electionis die 23 Novembris 1844 §. Quoad utramque.*

4. Alias quippe ad Episcopum de iure spectat collationem etiam Canonicatum, ex iuribus collectis per Marant. respons. 9 part. 4 n. 1 et 2, et Rot. coram Cocceio decis. 385 n. 2, quin possit ab Inferiore seu Capitulo vindicari huiusmodi ius, nisi probetur titulus specialis privilegii vel consuetudinis in *Pinnen. Canonicatus Theologalis die 28 Februarii 1761 §. Episcopus.*

5. Ideo Episcopus habet assistentiam iuris in conferendis omnibus Beneficiis propriae Diaecesis, ad Textum in Cap. *Conquerente* de officio Ordinarii, ibique Fagnanus: idque dici etiam debet, etiamsi Capellania sit mere laicalis, tunc enim ex officio, quo Episcopus obstringitur, urgendi executionem piorum relictorum ex Concilio Tridentino sess. 23 cap. 8 et 9, suo debet Rectore instruere Capellaniam. Et reapse in Tarantasiens. 22 aprilis 1719, ubi agebatur de Oratorio Hospitali annectendo, ita rogati EE. PP. quarto dubio: — An inde-

pendenter a Parocho Capellanus deputari debeat ab Universitate Peysei pro Missa celebranda et Hospitali inserviundo? —, rescripserunt: — Ad quartum, Negative; et Sacerdos deputetur ab Ordinario — in *Ianuen. Oratorii die 15 Iulii 1848 §. Ad quartum.*

6. At inter Episcopalia iura praescriptioni obnoxia illud recensetur, quod ad Beneficiorum attinet collationem, et quadragenaria praescribitur, teste Card. Petra ad Constit. 4 Callisti III tom. 5 sect. 2 n. 124 in *Tarentina Decretorum sacrae visitationis die 14 Maii 1859 §. Contrarii.*

7. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, non esse sublatam a Concilio Tridentino in Cap. 12 sess. 14 de reformatione institutionem ad Beneficia ante Concilium Inferioribus reservatam vel ex immemorabili consuetudine vel privilegio legitime competentem, nisi dependeat ab aliquo iurepatronatus, quod Decreto Concilii sublatum sit in *Ferrariense mense Decembris 1585 lib. 4 Decretorum pag. 92.*

Item in *Avenionense mense Martii 1586 lib. 4 Decretorum pag. 128.*

8. Post Concilium vero non potest institutio in Beneficiis iurispatronatus reservari alteri, quam Episcopo etiam in Ecclesiis exemptis, nisi illius Rector, cui reservatur, ordinaria fungatur iurisdictione in *Dubium die 16 Decembris 1582 ad Cap. 13 sess. 14 de reformatione Posit. 19.*

9. Hinc Sacra Congregatio respondit, manutenendum esse Episcopum in possessione instituendi Parochum in Paraecia, quae Commendae Ordinis Hierosolymitani adnexa erat, quaeque a quinquaginta annis supra ad nominationem Commendatarii praefati Ordinis Hierosolymitani conferebatur, ultra illius examen et approbationem, donec per Commendatarium probaretur contrarium in *Olmucen. Institutionis die 14 Martii 1699 lib. 49 Decretorum.*

10. Siquidem — Commenda Grobuicensis Ordinis seu Militiae S. Ioannis Hierosolymitani habet curam animarum adnexam, cuius Parochum retroactis temporibus et signanter a quinquaginta annis supra praetendit Episcopus consuevisse ab eo approbari et institui ad praesentationem equitis Commendatarii. Nuper Comes Franciscus Sigismundus

de Thun modernus Commendatarius sub praetextu, quod haec institutio Episcopi sit contra dispositionem Bullae s. m. Pii V. 136, reservantis institutionem in Parochialibus a Religione dependentibus eiusdem Ordinis Collatoribus, salvo dumtaxat examine et approbatione Episcopi, excitavit praetensionem nedum praesentandi iuxta solitum, verum etiam instituendi Parochum, praevio dumtaxat examine Episcopi ad formam dictae Bullae, et prout in simili casu decisum fuisse supponit ab hac Sacra Congregatione in Gurcen. 7 augusti 1688 in responsione ad sextum et decimum quantum dubium. Verum contentente e converso Episcopo, ipsum manutenendum esse in possessione instituendi, in qua reperitur ab anno 1633, et attentis praesentationibus per Commendatarios factis Parochiam censi posse dumtaxat de iupatronatus Commendae, non autem de illius pertinentiis, delata est controversia ad hanc Sacram Congregationem, quae, utraque Parte monita et informante, respondere non dedignabitur: — An institutio praedicti Parochi spectet ad equitem Commendatarium, vel potius manuteneri debeat Episcopus in possessione illum instituendi ad eiusdem Commendatarii praesentationem in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Coadiuventur probationes, et interim manutenendum esse Episcopum — in *Olmucen. Iuris praesentandi die 14 Martii 1699 lib. 49 Decretorum.*

11. Nec praesumi potest, quod in praedictum iurium Ordinarii idem conferendi indultum duabus Personis concessum sit ad ea, quae tradit Rota in decis. 305 n. 3 coram Crispo, et in Maioricens. Beneficii 9 martii 1788 §. 12 coram Azedo in *Melevitana Canonici die 17 Iulii 1802 §. Primum dubium.*

12. Episcopus vero non debet se intromittere in Beneficiis simplicibus, quorum collatio libere pertinet ad Inferiores in *Asturicens. mense Iulii 1585 lib. 4 Decretorum pag. 47.*

13. Habenti autem Parochialem vel Canoniatum insufficientem ad congruam sustentationem potest Episcopus conferre aliud Beneficium simplex in *Marsicana anno 1593 lib. 7 Decretorum pag. 84.*



14. Non potest tamen Episcopus conferre plura Beneficia simul retinenda absque dispensatione Apostolica, etiamsi simul sumpta non sint sufficientia ad congruam sustentationem in *Alatrina mense Augusti 1587 lib. 5 Decretorum pag. 21.*

Item in *Zamoren. mense Octobris 1587 lib. 5 Decretorum pag. 37; in Conchen. die 5 Augusti 1592 lib. 7 Decretorum pag. 61; in Tranen. die 23 Martii 1595 lib. 8 Decretorum pag. 109.*

15. Hinc potest quidem Episcopus habenti duo Beneficia simplicia conferre tertium, sed habita possessione tertii, vacant eo ipso duo prima, etiamsi simul sumpta non sint sufficientia ad congruam sustentationem in *Alatrina mense Augusti 1587 lib. 5 Decretorum pag. 21.*

16. Quin imo haud potest Episcopus permittere retentionem trium Beneficiorum simplicium, etiamsi de iure patronatus, sub eodem tecto absque dispensatione Apostolica, licet insufficientium ad congruam sustentationem in *Curzolen. die 13 Maii 1651 lib. 19 Decretorum pag. 126.*

17. Neque potest Episcopus dispensare, ut quis retinere possit duas Capellanas sub eodem tecto, etiamsi cuiuslibet illarum fructus non sint ad congruam sustentationem sufficientes, nec ratione servitii eis annexi incompatibiles in *Albinganen. die 10 Septembris 1639 lib. 16 Decretorum pag. 236.*

18. Unde conferendo uni duo Beneficia difformia sub eodem tecto non censetur tacite dispensare, nisi hoc exprimat in *Maceraten. mense Novembris 1605 lib. 10 Decretorum pag. 141.*

19. Nec potest Episcopus dispensare, ut quis retineat Beneficia et fructus perceptos in irregularitate, etiamsi alias eadem Beneficia legitime obtenta fuerint, sed adeunda est Sedes Apostolica in *Dubium ad Cap. 6 sess. 25 de reformatione Posit. 77.*

20. Potest tamen uni conferre plura legata pia, si non sunt Beneficia in *Squillacen. mense Septembris 1589 lib. 6 Decretorum pag. 40.*

21. Hinc terrulae beneficiales seu pia legata cum onere Missas aliave divina officia celebrandi, quae nec Ecclesiam nec aliquam habent denominationem, conferri tamen solit

in titulum simplicis Beneficii uni vel pluribus Presbiteris ad praesentationem Heredum vel Patronorum, non comprehenduntur in Decreto Concilii in cap. 17 sess. 24 de reformatione, et ideo possunt plura uni conferri in *Dubium die 6 Martii 1584 lib. 5 Decretorum pag. 15.*

22. Itaque quum in Diaecesi reperiantur Beneficia liberae collationis tam modici valoris, ut non sit, qui velit adipisci, et vacent in praeiudicium cultus divini et salutis animarum; ob id quaeritur, quomodo Episcopus in his se gerere debeat?, Sacra Congregatio respondit, quod in Beneficiis non excedentibus annua scuta 2 auri sola signatura Papae est sufficiens, et pro reliquis fiant expeditiones in forma in *Vicen. Visitationis sacrorum Liminum die 15 Aprilis 1690 lib. 40 Decretorum.*

23. Hinc multo minus potest Episcopus concedere Praebendam primo vocaturam pro exercenda cura animarum; sed si quis habet hoc onus haud idoneus reperitur, debet ei dare Coadiutorem cum assignatione congruae portionis fructuum in *Lesinen. ad Cap. 19 sess. 24 de reformatione Posit. 110.*

24. Praeterea Episcopus non solum haud potest Beneficia Curata vacantia per resignationem suis vel resignantium consanguineis conferre, sed nec tales ad concursum admittere. Ita Summus Pontifex ex sententia Sacrae Congregationis respondit in *Cremonen. lib. 2 Decretorum pag. 58 a tergo.*

25. Unde Episcopus conferens bona fide suo Consanguineo Parochialem dimissam ab obtinente propter alterius assequutionem incidit in poenas contentas in Constitutione S. Pii V incipien. - Quanta Ecclesiae Dei incommoda - in *Dubium die 19 Decembris 1620 lib. 18 Decretorum pag. 58.*

26. Quod si Episcopus suis Familiaribus Beneficia simplicia unita Seminario contulerit, debet tantam ratam decimae taxatae pro Seminario de sua Mensa Episcopali detrachere ac Seminario contribuere, quot erunt fructus Beneficiorum collatorum, vita durante Beneficiatorum, vel de aliis Beneficiis ad sui collationem et eiusdem valoris Seminario providere in *Veneta lib. 1 Decretorum pag. 21 a tergo.*

27. Prohibitio vero contenta in §. Cete-

*rum* Bullae S. Pii V incipien. *Quanta* non habet locum in Beneficiis de iurepatronatus. Ita declaravit SSñus ex sententia S. Congregationis in *Lunen. Sarzanen. mense Ianuarii 1585 lib. 4 Decretorum pag. 27.*

28. Siquidem - dubitatur, an §. Ceterum Bullae Pii V incipien. *Quanta* de non admitendis resignationibus ab Ordinariis habeat locum etiam in Beneficiis, quae sunt de iurepatronatus laicorum, ita quod in casu occurrente Canonici Ecclesiae Lunen. Sarzanen. possint instituere consanguineum Resignantis, quem Patronus laicus praesentare intendit. Dignentur igitur Illm̃i et Rm̃i Domini declarare mentem dietae Constitutionis, ut praefati Canonici possint iuxta eam providere. Sanctissimus Dominus Noster ex sententia S. Congregationis declaravit, non habere locum in Beneficiis, quae sunt de iurepatronatus - in *Lunen. Sarzanen. mense Ianuarii 1585 lib. 4 Decretorum pag. 27*

Item in *Signina die 20 Iunii 1609 lib. 11 Decretorum pag. 58.*

29. Episcopo autem ius est examini subicere praesentatos ad Beneficia etiam simplicia, antequam ad institutionem procedat, Ferrar. verb. Examen. n. 4, Leuren. for. benef. part. 2 sect. 1 cap. 3 quaest. 85; idipsum potest etiam quoad Beneficia in Ecclesiis patrimonialibus, sive receptitiis in *Nolana Concursus die 20 Aprilis 1850 §. Ex his.*

30. Non deest tamen inter Doctores, qui ius examinis denegat Episcopo, quando agitur de Beneficiis simplicibus, quae inter venire etiam Canonicatus Cathedralium tenet. Corrad. in prax. Benef. lib. 2 cap. 2 n. 155 cum Doctoribus ibi allegatis, affirmans teneri instituere aliquem absque novo examine, quem iam adprobaverat, quando illum promovit ad sacros Ordines, ita Garz. de Benef. part. 9 cap. 3 n. 16, Fagnan. in Cap. *Accepimus* de aetat. et qualitat. a n. 31, cui sententiae adstipulari videtur Sacra Congregatio in Burgen. 8 maii 1593 lib. 7. Decretorum pag. 33 et 113 in *Nolana Concursus die 20 Aprilis 1850 §. Non deest.*

31. Unde non requiritur examen, quoties agitur de provisione Canonicatum et Beneficiorum in Ecclesia Collegiata, vel Cathedrali, cui animarum cura sit habitualiter adnexa, Fagnan. in Cap. *Cum sit ars* de aetat.

et qualitat. n. 19, Card. De Luc. de Benef. disc. 17 n. 17 in *Tarentina Decretorum sacrae Visitationis die 14 Maii 1859 §. Quoad alteram.*

32. Examen tamen requiri videtur, quoties evenire posset, ut Clerici aetate ac scientia minime idonei ad vacantes participationes cum cura animarum ex uno antianitatis titulo admitterentur. Ad rem Card. De Luc. de benef. disc. 24 n. 6 probat, quod aspirantes ad Beneficia cum cura animarum actu parati sint oportet aetate viginti quinque annorum, vel quod promoveri ad Sacerdotium possint infra annum in *Tarentina Decretorum sacrae Visitationis die 14 Maii 1859 §. Sed maximum.*

33. Nemo enim potest curam animarum gerere, nisi idoneus iudicio sui Ordinarii probetur, quamvis de patronatu agatur, de optione, imo et de Regiis privilegiis, iuxta Concil. Trid. sess. 7 cap. 13, sess. 24 Cap. 18 de reformatione, Gloss. in Cap. *Beneficium* de regul. iur. in 6, Tagnan. in cap. *Cum Ecclesia* n. 28 de caus. possess., Murga de Benef. quaest. 3 n. 8 in *Tarentina Decretorum sacrae Visitationis die 14 Maii 1859 §. Nec secus.*

34. Episcopus vero nequit repellere Praesentatos a Patronis, nisi ubi illi non fuerint idonei reperti, Concil. Trid. sess. 25 Cap. 9 de reformatione in *Fesulana die 30 Septembris 1724 §. Circumsertur.*

35. Nam Episcopus tenetur in Beneficio instituere Praesentatum a Patronis laicis, si tamen dignus et idoneus fuerit, Lambertin. de iurepatronat. part. 1 lib. 2 quaest. 10 art. 3 n. 17, Garz. de Benef. part. 7 Cap. 16, Rice. in prax. Cur. Archiepiscop. Neapolitan. part. 3 decis. 306 n. 4, Barbos. de offic. Paroch. part. 1 Cap. 2 n. 102 in *Spoletana Parochialis die 19 Ianuarii 1737 §. Tertio.*

36. Iamvero Episcopus potest quidem et tenetur praesentato a Patrono laico institutionem denegare, si idoneus repertus non fuerit, Concil. Trid. sess. 24 Cap. 18, et sess. 25 Cap. 9 de reformatione in *Spoletana Parochialis die 19 Ianuarii 1737 §. Tertio.*

37. Imo Episcopus non debet instituere praesentatum a Patronis, nisi praevia causae cognitione super iuribus patronatus, an habeat omnia requisita ad eius validitatem, iuxta Cap. 9 sess. 25 de reformatione in



*Lauden. die 15 Aprilis 1592 lib. 7 Decretorum pag. 40.*

38. Episcopus vero debet admittere ad examen eum, qui est praesentatus a Patrono, de cuius patronatus validitate in petitorio controvertitur coram eodem Episcopo, facta tamen protestatione de iuribus suis ac sine eorum praeiudicio *in Dubium ad Cap. 9 sess. 25 de reformatione Posit. 147.*

39. Nec Episcopus potest repellere probationes oblatas a Patrono, ut declaret iuspatronatus esse validum ad formam Concilii, salvis tamen exceptionibus contentis in cap. 9 sess. 25 de reformatione et in iure communi *in Dubium ad Cap. 9 sess. 25 de reformatione Posit. 147.*

40. At institutio concessa Canonicis Ecclesiae Collegiatae de simplicibus Beneficiis non potest habere effectum, priusquam ad huiusmodi Beneficia praesentati non fuerint ab Episcopo examinati et idonei reperti *in Regien. lib. 1 Decretorum pag. 36.*

41. Alias enim institutio facta in Beneficiis absque examine et approbatione Episcopi potest ab eo declarari irrita et inanis *in Pennen. Adrien. lib. 1 Decretorum pag. 1.*

42. Siquidem Episcopus potest declarare institutionem irritam, si Beneficiatus non fuerit examinatus, vel non docuerit de titulo sui Beneficii *in Pennen. lib. 1 Decretorum pag. 1.*

43. Episcopus vero non debet ex aequitate cogere Beneficiatos ad exhibendos suorum Beneficiorum titulos, si semel vel ipsi Episcopo vel Visitatoribus ab eo deputatis exhibuerunt, et pro legitimis reputati sunt *in Canarien. mense Maii 1591 lib. 8 Decretorum pag. 41.*

44. Episcopus itaque debet approbare Beneficiatum, etiamsi institutio pertineat ad Monachos, iuxta Cap. 9 sess. 25, et Cap. 13 sess. 7 de reformatione *in Pennen. lib. 1 Decretorum pag. 10.*

45. Quum autem Defensores Emi Abbatis Commendarii S. Eliae Terrae Carbonis ius conferendi Beneficia simplicia desumerent ex collationibus a Commendatariis expletis Cantoratus (unicum ut supponebant simplex Beneficium) parochialis Ecclesiae S. Lucae de annis 1627 1657 1658, ita etiam vindicare contenderent ius collationis quoad Beneficia

Curata, eo quia unica parochialis Ecclesia S. Lucae in annis 1557 1593 1646 1655 a Commendatariis pro tempore fuerat collata, ac demum iidem Abbates Commendarii Praesentatis ad Beneficium S. Mariae de Fraticellis in annis respective 1536 1590 1604 et 1652 institutionem concesserint, atque de iurepatronatus alterius Beneficii Hospitalis S. Mariae *delle Piane* duo Abbates Commendarii diversis temporibus in annis 1532 et 1586 disposuerint, propositis dubiis: - I. An ius conferendi Beneficia simplicia spectet ad Episcopum, vel potius ad Emum Abbatem in casu etc. II. An ius conferendi Beneficia Curata spectet ad Episcopum, vel potius ad Emum Abbatem in casu etc. III. An institutio in Beneficiis iurispatronatus sit danda per Episcopum, vel per Emum Abbatem in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, collationem Cantoratus spectare ad Emum Abbatem. Ad secundum, collationem tituli Parochialis S. Lucae spectare ad Emum Abbatem, concursum vero praelectionem et institutionem auctorizabilem spectare ad Episcopum. Ad tertium, institutionem quoad utrumque Beneficium spectare ad Emum Abbatem - *in Anglonen. Iurisdictionis die 4 Iulii 1716 lib. 66 Decretorum.*

46. Hinc Episcopus conferens Beneficium subdito Nullius Diaecesis, post commissum ab eo delictum, non potest impedire, quin Praelatus Nullius Diaecesis procedat contra ipsum *in Nullius seu Aquilana Iurisdictionis die 15 Ianuarii 1684 lib. 34 Decretorum pag. 50 a tergo.*

47. Post haec quaerunt Doctores, an Episcopus possit reddere Beneficium aliquod simplex sive Capellaniam de perpetua manualet, et Navarrus consilio 9 de officio Iudicis ordinarii dicit, id facile defendi posse, cum iuxta Textum in Cap. *Sicut unire* de excess. Praelat. et in Cap. 1 de rebus Ecclesiae non alienandis in 6 possit Ordinarius unire dividere de novo creare et extinguere Beneficia inferiora sui Episcopatus, et hoc ipsum firman Gonzalez super reg. octav. Cancell. gloss. 5 §. 6 n. 62, Corrad. in prax. Benef. lib. 1 cap. 6 n. 287 *in Caputaquen. die 23 Februarii 1726 §. Quaerunt.*

48. Hinc non ambigitur, in facultate Episcoporum esse, Patronorum accedente con-

sensu, et iusta ex causa, Beneficium perpetuum mutare in manuale, ut post Navarrum cons. 9 tit. de offic. Iud. Ordinarii tradunt Reiffenst. in ius can. lib. 3 tit. 5 de praeb. et dignit. §. 2 n. 47, Gonzalez ad reg. 9 Cancell. gloss. 3 §. 6 n. 62, Amostaz de caus. piis lib. 3 cap. 5 n. 47, Corrad. in prax. Benef. lib. 1 cap. 6 n. 287 in *Satrianen. seu Campanien. Iurispatronatus die 23 Novembris 1748 §. Hinc.*

49. Alii vero contrarium docent, quia cum Beneficium iam sit constitutum in statu suae perpetuitatis, immutatio sapere videtur speciem aliquam alienationis dismembrationis, quae etiam in spiritualibus sine causa et solemnitate est prohibita, Card. De Luca de iurepatronat. disc. 15 a n. 10, et sequitur Leuren. for. Benef. part. 1 cap. 2 quaest. 63 in *Caputaquen. die 20 Septembris 1727 §. Alii.*

50. Siquidem iuris canonici censura tam Patronis, quam Episcopis interdicat, ne Beneficiorum seu Capellaniarum qualitates a Fundatoribus in testamento adiectas valeant immutare, multoque minus ea de perpetuis in manualia et ad nutum amovibilia variare, ad tradita per Fagnan. in Cap. *Conquerente* de cleric. non resid. n. 24 et 25, Garz. de Benef. part. 7 cap. 1 a n. 111, Ricc. in prax. part. 4 resol. 468 n. 2, et cum aliis Barbos. ad Concil. Trid. Cap. 5 sess. 25 de reformatione n. 7 in *Cathacen. Dispensationis die 11 Ianuarii 1738 §. Si vero.*

51. Compertum enim est, ius non esse Episcopo per novas leges qualitatem et naturam Beneficiorum immutare; quin imo nullas esse huiusmodi ordinationes, utpote contrarias iuribus, quae in fundatione Beneficiatis concessa et indulta fuerunt, Cap. *Ex parte* 12 de constit., Barbos. de Can. et Dignit. cap. 41, et Sacra Congregatio in *Iuvenacen. 22 augusti 1738 in Anagnina Indulti die 7 Iunii 1777 §. Nec.*

52. Ideirco Episcopus neque accedente Patronorum consensu ius habet immutandi statum Beneficii, cum solius Romani Pontificis potestas sit commutandi Defunctorum voluntates in *Comaclen. die 2 Augusti 1749 §. De his.*

52. Iamvero Sacra Congregatio declaravit, non licere Episcopo post Concilium de-

rogare qualitatibus in fundatione Beneficii apposis, etiam de consensu Patronorum in *Nullius mense Ianuarii 1597 lib. 9 Decretorum.*

53. Quapropter Sacra Congregatio indulget quidem, ut iuspatronatus passivum Beneficii coaretaretur ad unum ex Clericis de Familia, sed haud concedere censuit, ut, deficientibus praefatis Clericis de Familia, Patroni regimen et curam Beneficii haberent, cum facultate interim deputandi Capellanum ad nutum amovibilem in *Satrianen. seu Campanien. Iurispatronatus die 23 Novembris 1748*

54. Enimvero in parochiali Ecclesia S. Mariae Graecorum Caggiani erat Capella S. Mariae Pietatis fundata atque erecta a Maioribus trium fratrum Gentis Olivae, nempe Archipresbiteri Melchiorris Chrisostomi et Alexandri. Hi Fratres anno 1573 eandem Capellam suis bonis dotarunt, — cum reservatione iurispatronatus et praesentandi ac nominandi Capellanum ad eam, quandocumque vacare contingerit, pro se ipsis heredibus et successoribus suis —. Capellani, qui nominati fuerunt a descendantibus ex fratribus dotantibus, ita negligentes fuerunt, ut pene ultimam bonis Capellaniae perniciem intulerint. Crescentius Oliva, qui a dotantibus descendebat, reputans hoc evenisse, quod Capellani non erant ex Familia Oliva, sed extranei, postulavit, ut Summus Pontifex iuspatronatus passivum redigeret ad familiare, ad quod admitti tantum deberent descendentes de Alexandro et Gherardo suis fratribus, utque Patroni, deficiente Clerico, qui de familia esset, possent Capellanum amovibilem eligere, qui Sacra ageret, quousque aliquis de familia Clericus adesset; idemque Crescentius, qui Sacerdos erat, et duo fratres Alexander et Gherardus dotem auxerunt, dato praedio et pacta amplissima evictione. Proposito tamen dubio: — An iuspatronatus passivum Beneficii sub titulo S. Mariae sit coarctandum ad nutum ex Clericis de Familia, quibus deficientibus, Patroni regimen et curam Beneficii habeant cum facultate interim deputandi Capellanum ad nutum amovibilem in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative ad primam partem, Negative ad secundum — in *Satrianen. seu Cam-*



*panien. Iurispatronatus die 23 Novembris 1748.*

55. Iustis vero concurrentibus causis, id Sacra Congregatio indulget; quandoquidem proposito dubio: — An vacante Beneficio sub titulo S. Ianuarii Episcopi et martyris de iurepatronatus Familiae Salines, nulloque praeexistente Clerico passivo vocato, sit locus mutationi eiusdem Beneficii in simplicem Capellaniam manualement ad nutum Patronorum in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative, retenta qualitate Beneficii, et facta per Patronos obligatione manutenendi bona assignata in fundatione nec non redditus ducatorum duodecim assignatorum in augmentum Beneficii — *in Satrianen. seu Potentina die 27 Ianuarii 1748.*

56. Idcirco quum Patroni de Bigottis se obligarent ad augendam dotem Capellaniae pro medietate, quae consistebat in Molendino, nec non pro evictione molendini de iure et de facto, et pro subrogatione aliorum bonorum in casu deficientiae praedicti molendini, si mutaretur qualitas Beneficii de perpetuo in Capellaniam manualement, ne ex defectu Clericorum de ipsorum Familiae extranei bona dilapidarent, ut iam contigerat, proposito dubio: — An sit locus mutationi Beneficii iurispatronatus sub titulo S. Angeli et S. Bernardi in simplicem Capellaniam manualement ad nutum Patronorum in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Affirmative, firma remanente qualitate Beneficii ecclesiastici, praevia assignatione molendini una cum specifica obligatione omnium bonorum tam pro evictione eiusdem molendini, quam pro perpetua manutentione reddituum in ducatis 50 — *in Caputaquen. die 17 Aprilis 1728.*

57. At non potest Ordinarius, etiam de consensu Patronorum vel Heredum, voluntatem Testatoris immutare, et pium Legatum seu Capellaniam laicalem ab eo relictam in Beneficium ecclesiasticum erigere, Ursaya discept. eccles. 15 n. 20 tom. 1 part. 1, et Rot. in Mantiss. ad Card. De Luca lib. 13 disc. 5 n. 19; nulliusque roboris esse videntur institutiones Capellanorum ab Ordinario datae ad nominationem Patroni, cum illae nequiverint nativam laicalis Capellaniae qualitatem alterare, ut dixit Rota in Romana

Capellaniae 5 iulii 1751 §. 13 coram Amadeo, et censuit Sacra Congregatio in Ferentina Capellaniae 19 decembris 1750, et in Urbinate. seu Ariminen. Capellaniae 3 februarii 1753 *in Urbinate. Capellaniae die 25 Septembris 1762 §. Et autumnans.*

58. Non dubium tamen est, posse Ordinarii auctoritate effici Capellaniam ecclesiasticam, si ex ultima voluntate constituenda sit, petente herede vel Patrono, dummodo Testator a Capellaniae Ecclesiasticae erectione alienus non fuerit, Piton. de controvers. patron. allegat. 34 n. 20, Rot. coram Pamphilio decis. 87 n. 5 *in Viterbien. Capellaniae die 23 Novembris 1765 §. Non.*

59. Hinc potest Episcopus qualitates fundationis mutare, quoties Fundator non plene declaraverit voluntatem suam, neque Executor morte praeventus, cui declaratio commissa fuit, peragere eam potuit, Rot. in Recent. decis. 54 n. 13 part. 14 *in Romana seu Portuen. Capellaniae die 16 Ianuarii 1768 §. Addit.*

60. Alias nec potest Episcopus Beneficium perpetuum ad certum tempus conferre, Gloss. in Can. *Pastoralis* 7 q. 1 verb. Gubernare, ibique notant Geminian. n. 3, Bellamera sub n. 1, Turrecremat. n. 7, Archidiacon. n. 3 *in Augustana Beneficii die 3 Martii 1736 §. Ceterum.*

61. Hinc ad Beneficium sacerdotale iurispatronatus debet Episcopus instituere Sacerdotem, nec de consensu Patroni potest instituere Clericum *in Cremonen. lib. 2 Decretorum pag. 22.*

62. Insuper Sacra Congregatio declaravit, Episcopum nec debere nec posse dividere Beneficium iurispatronatus in duo etiam consentientibus Patronis et ad evitandas lites inter ipsos Patronos occasione vacationis *in S. Miniatis die 14 Decembris 1659 lib. 19 Decretorum pag. 217.*

63. Hinc vetitum est etiam Episcopis atque Patronis onera in fundatione non expressa superaddere, uti respondit Sacra Congregatio in Tudertina 12 martii 1718, et in Florentina die 12 martii 1718, Piton. de controvers. patron. alleg. 82 n. 7 *in Montis Falisci die 25 Ianuarii 1721 §. Fundamentum.*

Item *in Leodien. Beneficii die 27 Iunii 1744 §. Ratio; in Colonien. die 9 Augusti*

1766 §. *Ad tertium; in Collen. Onerum die 15 Decembris 1804 §. Imparem.*

64. Idcirco Beneficiati unice tenentur ad onera, quae in fundatione sunt imposita, quum, licet imposita et acceptata fuerint, possunt a Successoribus recusari, ceu declaravit Sacra Congregatio in Sarnen. die 3 iunii 1690 lib. 40 Decretorum pag. 340, in Asten. Capellaniae 14 februarii 1699 lib. 49 Decretorum pag. 57, et in Florentina die 12 martii 1718 in *Colonien. die 9 Augusti 1766 §. De novis.*

65. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopum non posse onera, quae vere nova fuerint, Beneficio auctoritate ordinaria imponere in *Bitecten. die 14 Augusti 1608 lib. 11 Decretorum pag. 31.*

66. Amplia, nec in visitatione Episcopus nova onera Beneficiis imponere potest; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, nequaquam licuisse Episcopo etiam in visitatione novum aliquod onus adiungere Beneficio, de quo agitur, quod si de facto adiunxerit, Canonicos ad illud implendum cogi non posse, et si quis sequester hac de causa emanaverit, eum Sacra Congregatio praesenti Decreto sustulit in *Montis Falisci die 12 Augusti 1604 lib. 10 Decretorum pag. 90.*

67. Unde nec onera in fundatione Beneficii supposita reduci possunt ab Episcopo in *Carpenctoraten. mense Ianuarii 1608 lib. 11 Decretorum pag. 25.*

68. Hinc nec de consensu Capituli erigere potest Episcopus patronale Beneficium in Canonicatum, ac nova onera illius fundationi adiacere, Fagnan. in Cap. *Conquerente* 24 de Cleric. non resid., Barbos. ad Concil. Trid. cap. 5 sess. 25 de reform. n. 7, Ricc. in Prax. for. eccles. part. 4 resol. 468 n. 2, Garz. de Benef. part. 7 cap. 1 a n. 111. Distinguendum tamen videtur si Patronorum accedat consensus: aut de gentilitio agitur patronatu, et in hoc casu nil illorum consensus Successoribus iuribus detrahit: aut res est de patronatu hereditario, et quilibet ex Patronis, qui primi Fundatoris instar habetur, novas Beneficio condiciones in praeiudicium etiam suorum heredum addere potest, ad Textum in Clement. *Plures* de iurepatronatus, Card. De Luca eod. tit. disc. 60 n. 2, Piton. discept. eccles. 53 n. 20, et de controuv. patron. al-

leg. 92 a n. 6, Rot. coram Molin. decis. 563 n. 7 in *Albintimilien. Vacationum die 19 Maii 1787 §. Haec.*

69. Quin imo nec onera a Testatore imposita Episcopus diminuere potest, etiamsi fructus ad eadem ferenda satis non sint; quandoquidem propositis dubiis: — I. An Episcopus saltem ex facultate sibi a Concilio tributa Cap. 4 sess. 25 possit diminuere onus a Testatore impositum heredibus, ut certis diebus Missas et Anniversaria celebrare faciant, ut eleemosynas Pauperibus erogent propter eas ab ipso Concilio ibidem consideratas? II. An, ubi similibus oneribus gravati fuerunt in fundatione Beneficiati futuri, si fructus Beneficiorum non sufficiant dictis oneribus sustinendis vel eleemosynis erogandis, quas Pauperibus praestare a Fundatore iussi sunt, possit Episcopus ex dicto Cap. 4 Missas et Anniversaria reducere et eleemosynas diminuere? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad utrumque, non competere Ordinario huiusmodi facultatem ex cap. 4 sess. 25 de reformatione — in *Cremonen. mense Iunii 1586 lib. 4 Decretorum pag. 161.*

Item in *Nicoteren. mense Martii 1587 lib. 4 Decretorum pag. 162; in Hieracen. mense Aprilis 1587 lib. 4 Decretorum pag. 235 et 237; in Mediolanen. mense Octobris 1587 lib. 5 Decretorum pag. 30.*

70. Qua de re Episcopus non potest cogere Capellanos Capellae iurispatronatus laicorum ad celebrandos Missas, ad quas tenentur una potius hora, quam alia, si in fundatione hoc cautum non reperitur in *Interamnen. die 8 Iunii 1593 lib. 7 Decretorum pag. 109.*

71. Episcopus vero debet omnino curare, ne Beneficia eorum Diaecesis debita Missarum celebratione fraudentur, et ideo cogere potest iuris remediis ad illarum satisfactionem, iuxta eorum fundationem, omnes Beneficiatos, licet sint Curiales, et ratione Curialitatis et Eugenianae ab A. C. inhibitiones obtinuerint in *Aquilana die 17 Maii 1636 lib. 15 Decretorum pag. 358.*

72. Idcirco Episcopus potest cogere Beneficiatos ad celebrandum vel celebraro faciendum in die festo illius Sancti, sub cuius invocatione erectum est Beneficium, nisi secus in fundatione cautum sit in *Narnien. die 24 Martii 1651 lib. 19 Decretorum pag. 642.*



73. Quin imo in erectione duorum Beneficiorum a pio Benefactore pro maiori Ecclesiae Cathedralis honore relictorum potuit Episcopus Beneficiatis apponere onus inserviendi, punctis subiaccendi, Missarum certarum numerum celebrandi, non obstante, quod ea Testator onera non expresserit in *Montis Falisci Capellaniarum die 2 Aprilis 1661 lib. 22 Decretorum pag. 481 a tergo.*

## §. III.

EPISCOPUS QUOAD CATHEDRATICUM  
SEU SYNODATICUM

1. Inter cetera iura Episcopalia cathedraliticum recensetur, quod ad duos solidos ab unaquaque Ecclesia et Persona dicto onere affecta solvendos restringitur, iuxta Concilium Bracharense et Concilium Toletanum septimum, de quibus in Canone *Inter cetera* 10 quaest. 3; et licet horum Conciliorum utpote non Generalium Constitutiones vim legis in universa Ecclesia obtinere minime valeant, quamvis insertae in Decreto Gratiani iuxta propositionem etiam in Tribunalibus Urbis receptam, de qua Rota decis. 377 a n. 36 coram Penia in Veneta editione, memoratum nihilominus ius cathedralitici, et quidem in quantitate supra expressa, suum fundamentum habet in iure communi, in sequelam videlicet Decretalis Honorii III in Cap. *Conquerente* de officio Ordinarii, absque eo quod iuri Cathedralitici derogatum dici valeat a Sacro Concilio Tridentino sess. 24 cap. 3 de reformatione, cum Concilium ibi alias quasdam prohibuerit exactiones, sed cathedraliticum nullatenus exclusit, Thomasin. de Benef. part. 3 lib. 2 cap. 34 n. 7, Fagnan. in Cap. *Conquerente* de officio Ordinarii a n. 4, et in Cap. *Venerabili* de censibus a n. 16; adeoque S. Carolus Borromeus fidelissimus Sacri Concilii Tridentini exequutor in sua secunda Synodo legem renovavit cathedralitici: – Illud sacris Canonibus constitutum est, ut a singulis Parochis in Diaecesana Synodo cathedralitici nomine solidi duo exigantur, idque argumento honoris, qui Cathedrali Ecclesiae tamquam Matri a ceteris parochialibus Ecclesiis tribui debet – in *Anglonen. Cathedralitici Decimarum et Quartaee funeralis die 30 Ianuarii 1723 §. Inter.*

2. Concilium Romanum celebratum sub

s. m. Benedicto XIII renovando secundum Concilium Bracharense relatum in Canone *Placuit* 10 quaest. 3 et Decretum Honorii III in Cap. *Conquerente* de officio Ordinarii praescripsit solutionem synodatici seu cathedralitici ab Ecclesiis et Beneficiatis in honorem Cathedralis in *Maceraten. Cathedralitici die 16 Decembris 1730 §. Postquam.*

3. Siquidem praefatum Concilium Romanum in tit. 8 cap. 4 ita disposuit: – Ipso communi iure est cautum, ut Episcopis Cathedraliticum a Clericis debeatur, quod est duorum solidorum, viginti scilicet iuliorum, census Cathedrali Ecclesiae solvendus, in signum honoris et subiectionis Cathedralis Pontificali – in *Aquipendien. Cathedralitici die 20 Decembris 1766 §. Benedictus.*

4. Unde cathedraliticum definiri vulgo solet census duorum solidorum Ecclesiae solvendus in signum honoris et subiectionis Cathedralis Pontificali in *Aesina Cathedralitici die 23 Februarii 1771 §. Cathedraliticum.*

5. Compertum propterea est, omnes Beneficiatos teneri ad solutionem cathedralitici erga proprium Episcopum in signum subiectionis; idque etiam pro Beneficiis simplicibus, cum eadem quoad ista honoris et subiectionis ratio concurrat, Abbas in Cap. *Conquerente*, Barbosa de iur. eccles. lib. 3 cap. 20 in *Camerinen. Cathedralitici die 20 Augusti 1774 §. Inquit.*

Item in *Reatina et Nucarina Cathedralitici die 14 Martii 1840 §. Profecto.*

6. Aequum enim esse videtur, ut, qui ab Ecclesia stipendia recipit, Ecclesiae etiam Moderatori eiusque Cathedralis aliquod tributum in signum honoris et subiectionis persolvant, Can. *Nulla ratione* 8 distinct. 93,

Panormitanus in Cap. *Pastoralis* de donat. n. 1 in *Camerinen. Cathedralitici die 20 Augusti 1774 §. Neque.*

7. Idcirco quum cathedraliticum debeat Mensae Episcopali in signum honoris et subiectionis, non videtur ambigendum, quin etiam Beneficia, quorum redditus non excedunt annua scuta quindecim, illud solvere teneantur; his quippe in terminis proposito dubio: - I. An Beneficia, quorum redditus non excedunt annua scuta quindecim, deductis oneribus, teneantur solvere cathedraliticum, et in qua summa in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, Affirmative - in *Firmana Cathedralitici die 24 Iulii 1734.*

8. Hinc etiam Ecclesia seu Capitulum Bisaccienae tenetur Episcopo solvere cathedraliticum; proposito enim dubio: - II. An eidem Episcopo debeat cathedraliticum ab Ecclesia Cathedrali sive Capitulo Bisaccienae? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad secundum, Affirmative - in *Bisacciarum die 15 Martii 1738.*

9. Cathedraliticum tamen exigendum est tantum in duobus solidis, iuxta iuris communis dispositionem, et in moneta antiqua, iuxta illius aestimationem, non concurrente contraria consuetudine; quandoquidem cum quaesitum fuisset, in qua quantitate pecuniae posset illud exigi, Sacra Congregatio respondit: - Exigi posse tantum duos solidos, iuxta iuris communis dispositionem, et in moneta antiqua, iuxta illius aestimationem, non occurrente contraria consuetudine - in *Albinganen. die 3 Decembris 1644.*

10. Nec in dimittenda cathedralitici quantitate detrahi prius debent onus Missarum ceteraque onera super Beneficiis legitima auctoritate imposita; siquidem quum Episcopus Asculanus ad normam novissimi Concilii Romani tit. 8 cap. 4 solvendum indixerit cathedraliticum, orta est dubitatio, num in dimittenda eiusdem tributi quantitate detrahi prius debeant onus Missarum et alia quaeque onera super Beneficiis legitima auctoritate imposita. Dixerunt enim Beneficiati, multa esse in ea Diaecesi Beneficia, quorum onera omnes fere redditus exaequabant, ita quidem, ut, si cathedraliticum esset solvendum, nulla habita ratione eorundem onerum, minui deinde oporteret numerum Missarum, pro qui-

bus iuxta praescriptum Fundatorum celebrandis idonei proventus non suppetarent. Proposito vero dubio: - I. An sit detrahenda onus Missarum ceteraque onera a Beneficiis a solutione cathedralitici in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, Negative - in *Asculana Cathedralitici die 22 Maii 1734.*

11. Similiter proposito dubio: - VII. An a solutione cathedralitici sint detrahenda onera Missarum ceteraque onera Beneficiis annexa in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad septimum, Negative - in *Perusina Cathedralitici die 19 Novembris 1735.*

12. Unde quantitas quidem pecuniae pro cathedralitico solvenda est solidorum duorum, sed disputant inter se Doctores relati a Benedicto XIV de Synod. Diaeces. lib. 5 cap. 7 n. 1 quatenam solidi species intelligi debeat. Hinc certa et universalis regula quoad cathedralitici praestationem statui non posse videtur, sed illius quantitas desumenda est a peculiaribus locorum statutis et recepta in qualibet Diaecesi consuetudine, Abbas in Cap. *Olivi* de censibus, Barbosa de offic. et potest. Episcop. alleg. 86 n. 84, Monacell. part. 3 tit. 14 form. 1 n. 8, Sacra Congregatio in Satrianen. 13 februarii 1694, et in supra relata Albinganen. 3 decembris 1644 cum quaesitum fuisset, in qua quantitate pecuniae posset illud exigi, responsum fuit: - Exigi posse tantum duos solidos iuxta iuris communis dispositionem et in moneta antiqua iuxta illius aestimationem, non occurrente contraria consuetudine - in *Aesina Cathedralitici die 23 Februarii 1771 §. Quantitas.*

13. Ceterum Benedictus XIII in Concilio Romano tit. 8 cap. 4 inhaerendo sententiae plurium Doctorum declaravit, duos solidos aequare aestimationem viginti iuliorum, ubi etiam statuit, a Capitulis pro cathedralitico solvendos esse iulios viginti communi nomine, sed tamen verba haec subiiciuntur, - salvis consuetudinibus Ecclesiis et Episcopis magis favorabilibus - in *Baren. Strenae et Cathedralitici die 20 Decembris 1732 §. Quantum.*

Item in *Maceraten. Cathedralitici die 8 Maii 1734 §. Quatenus; in Cassanen. Cathedralitici die 21 Maii 1735 §. Eiusdem.*

14. Siquidem in Concilio Romano tit. 8 cap. 4 haec statuta habentur: - I. Quibus



sunt reditus infra scuta decem (idem de ducatis monetae Neapolitanae intelligatur) duo iulii. II. Quibus scuta infra quinquaginta, iulii quinque. III. Quibus infra centum, iulii decem. IV. Quibus ultra centum vel quacunque in alia maiori summa, iulii quindecim. V. Ab Ecclesiis vero, ubi plures de massa participant, ab omnibus in communi, iulii viginti, salvis tamen consuetudinibus Ecclesiis et Episcopis magis favorabilibus — *in Arcimiana seu Cingulana Cathedralitici die 10 Martii 1759 §. Cathedralitici.*

15. Qua de re Canonici et Beneficiati Civitatis Cassanensis tenentur solvere cathedralitium iuxta taxam praescriptam in Concilio Romano; quandoquidem proposito dubio: — II. In qua quantitate sit solvendum a Capitulo Cathedralis Canonicis et Beneficiatis Civitatis Cassani in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad secundum, solvendum esse iuxta taxam praescriptam in Concilio Romano; et amplius — *in Cassanen. Cathedralitici die 21 Maii 1735.*

16. Hinc et Presbyteri omnes participantes Ecclesiae S. Mariae de Colle in Oppido Mormanni tam viventes, quam in demortuorum locum subrogati, tenentur collective solvere cathedraliticum in summa iuliorum viginti; his enim in terminis propositis dubiis: — XI. An idem Clerus debeat solvere cathedraliticum? *Et quatenus Affirmative.* XII. In qua quantitate sit taxandum in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad undecimum et duodecimum, deberi in summa iuliorum viginti collective ab omnibus — *in Cassanen. die 15 Decembris 1736.*

17. Quoniam vero Concilium Romanum non fuit Oecumenicum, nec ideo legem universalem constituit, hinc monet Pontifex Benedictus XIV de Synod. Diaeces. Cap. 7 §. 1 lib. 5, — certam et universalem regulam quoad quantitatem cathedralitici praescribi non posse, sed illam desumendam esse a particularibus locorum statutis et receptam in qualibet Diaecesi consuetudine — *in Sarsinaten. Onerum die 30 Iulii 1774 §. Cathedraliticum.*

18. Hinc Sacra Congregatio haud declarat, excessivam esse quantitatem cathedralitici, quod Episcopus vi assertae consuetudinis exi-

gere putat in locis, ubi vim non habere videtur Concilium Romanum, nisi prius plura ad rem facientia in medium proferantur *in Baren. die 16 Maii 1767.*

19. Enimvero Capitulum Collegiatae Ecclesiae Terrae Molae conquestum est de excessiva quantitate cathedralitici in annua summa ducatorum 22 60, cum de iure statuta esset quantitas duorum solidorum, qui respondebant duobus ducatis Regni Neapolitani, iuxta declarationem Benedicti XIII in Synodo Beneventana anni 1687 cap. 15, quin obesset consuetudo solvendi ducata 22 60. Hanc enim nec in facto subsistere dixit, cum pluries in longe minori summa solutum fuerit; ineptam insuper in iure esse, cum nullibi probaretur, legitime fuisse inductam in contradictorio iudicio probatam et iusto titulo praescriptam. Hinc Archiepiscopo non prodesse contendit consuetudinis praeservationem factam in Concilio Romano, cum ea tantum praeservata intelligenda esset, quae in iudicio probata et legitime praescripta sit. Putavit etiam, eas ibi praeservari consuetudines in eo, quod pertinebat ad varium solidorum valorem pro more regionum; ac dictum Concilium Romanum mere Provinciale fuisse, nec ad Barensem Diaecesim ullo iure extendi posse, Benedict. XIV de Synod. Diaeces. lib. 2 cap. 6. Contra Archiepiscopus sustinuit, valorem duorum solidorum iuxta Diaecesis et locorum consuetudinem dimetiri: ex immemorabili autem consuetudine semper in summa scutorum 22 60 a Collegiata Terrae Molae solutum fuisse; in eadem proinde quantitate etiam in posterum praestandum esse, non attentis Synodis Romana vel Beneventana, ad Barensem Diaecesim se nullo modo extendentibus. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An et in qua summa Rñus Archiepiscopus Barensis possit exigere cathedraliticum a Capitulo Collegiatae Ecclesiae Terrae Molae in casu etc. III. An idem Archiepiscopus tam pro cathedralitico, quam pro strena sibi eiusque Familiae soluta teneatur restituere ipsi Capitulo exactum in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, dilata; et coadiuventur probationes iuxta instructionem (1). Ad tertium, dilata — *in Baren. die 16 Maii 1767.*

(1) Scilicet quod attinet ad priora quatuor dubia, super quibus quum nulla prodierit resolutio ex Sacrae Congregationis mente coadiuvandae orunt probationes. Cupit Sacra Congregatio, ut extrahantur formaliter partitae ex

20. Quando itaque non satis constet de summa, quae ratione cathedralitici solvenda est, Sacra Congregatio mandat, ut coadiuventur probationes, non retardata interim solutione consueti cathedralitici; quandoquidem conquestum est Capitulum maioris Ecclesiae Medunae, quod Archiepiscopus exigeret ab eodem Capitulo quotannis mense Augusto ducatos viginti tres et grana nonaginta titulo cathedralitici. Episcopus vero affirmavit, ita fieri semper consuevisse supra hominum memoriam, nec se quidquam novi oneris induxisse. Capitulum Nuntio Apostolico exhibuit statum omnium proventuum et onerum, inter quae fuit descripta dicta annua praestatio. Prolatum est etiam testimonium aliorum Capitulorum eiusdem Diocesis, quorum pleraque affirmabant, semper consuevisse ab ipsis persolvi Archiepiscopo cathedralitico; nonnulla autem loquebantur solum de cathedralitico, et alia solum de strena, omnia tamen abstinebant ab explicando summam certam, in qua fuerit peracta solutio. His igitur perpensis, proposito dubio: - II. An summa ducatorum viginti tres et granorum 90 titulo cathedralitici praestanda sit in futurum per dictum Capitulum dicto Rmo Archiepiscopo, seu potius sit moderanda et in qua summa in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad secundum, dilata; et coadiuventur probationes iuxta instructionem, non retardata interim solutione consueti cathedralitici - in *Baren. Strenae et Cathedralitici die 20 Decembris 1732.*

21. Idcirco quum Episcopus summam excessivam ratione cathedralitici praetenderet, ob idque fructus Beneficiorum sub sequestro poni mandaverit, Sacra Congregatio primum statuit, restitui depositum, solutis interim duobus solidis, et facta obligatione de solvendo quidquid fuerit ab eadem iudicatum; ac dein expensis praeorum librorum mensae Episcopalis adnotationibus, summam pro quolibet Beneficio solvendam declaravit in *Reatina Ca-*

*thedralitici et Decimarum die 16 Ianuarii 1712 et die 8 Iulii 1713 lib. 62 et 63 Decretorum.*

22. Siquidem - exaggerante Rodolpho Paulino, quod Episcopus Reatinus exigere praetenderet summam excessivam ratione cathedralitici supra duobus Beneficiis, quae ipse obtinet, ac propterea eorum fructus sub sequestro poni mandasset, in prima Congregatione praelapsi anni bina proposita fuerunt dubia: « I. An et in qua summa seu quantitate debeatur cathedraliticum pro Beneficiis SS. Laurentii et Salvatoris *delle Macchie* et SS. Nicolai et Ioannis *Carpiporri* in casu etc. II. An depositum pro dicto Cathedralitico factum debeat consignari ipsi instanti in casu etc. », super quibus solutio prodiit: « Ad primum, coadiuventur probationes iuxta instructionem. Ad secundum, restitui depositum, soluta pro nunc summa ad rationem duorum solidorum, et facta obligatione de solvendo quidquid fuerit iudicatum per Sacram Congregationem ». Expeditis itaque Literis cum instructione, quatenus Testium depositiones desuper reciperentur, atque, servatis servandis, transumerentur praeorum librorum mensae Episcopalis adnotationes, Promotor Fiscalis extrahi curavit quamplurimas partitas ex libris exaratis ab anno 1774 ad nostra usque tempora; sedulo quoque incumbit, quod tres Testes examini subiicerentur, praevisis interrogatoriis, ex quibus documentis in Summario exarandis, modo iam dictus Promotor satis comprobatum contendit ius cogendi Beneficiatos pro cathedralitico, nec non pro solutione decimae decimarum, quae ab ipsis exiguntur. Hinc Partibus monitis dignabuntur EE. VV. ex utrinque adducendis definire praememoratum dubium: - I. An et in qua summa seu quantitate debeatur cathedraliticum pro Beneficiis SS. Laurentii et Salvatoris *delle Macchie* et SS. Nicolai et Ioannis *Carpiporri* in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative ratione bononerum viginti sex et quadrantium

libris capitularibus, quodque etiam Episcopus transmittat documenta descriptionis tam strenae, quam cathedralitici, quatenus existant in inventariis vel libris mensae Archiepiscopalis cum distinctione temporis et summae. Praeterea ut doceatur cum eadem distinctione de consuetudine aliorum Capitulorum tum circa strenam, quam circa cathedraliticum; et explicetur, an in visitatione Terrae Molae solvat Capitulum procuracionem ultra strenam et cathedraliticum, ita ut deprehendi possit, an res sit de dono gratuito procedente a mera liberalitate, vel potius agatur de annuis praestationibus antiquis, de quarum initio non constat, an fuerit ex liberalitate, vel ex aliqua obligatione assignatae pro patrimonio et redditu mensae, *ceu videre est in Reg. Litt. lib. 32 die 16 Maii 1767.*



quatuor pro quolibet - in *Reatina Cathedralici et Decimarum* die 8 Iulii 1713 lib. 63 *Decretorum*.

23. Archipresbiter vero et Participantes Ecclesiae Terrae Claramontis tenentur insimul ad solutionem cathedralici in duobus solidis, quam facere solebant sub improprio procurationis nomine; quandoquidem quum Episcopus Anglonensis sustineret, se iure iulios seu carolenos quatuor monetae Regni pro quolibet Presbitero Terrae Claramontis exegisse, ex eo quod Episcopi etiam antecessores et Camera ipsa de tempore Sedis vacantis semper exigere consueverant titulo cathedralici, non autem procurationis, ut Archipresbiter praefatae Terrae ex aliquibus liberculis suae Ecclesiae ex libris spoliis in Secretaria Nunciaturae Neapolis existentibus et ex receptis tam Praedecessorum, quam praedicti Episcopi constare praetendebat, proposito dubio: - V. An et sub quo titulo Episcopus possit annuatim a praedicto Clero exigere carolenos quatuor pro quolibet Sacerdote? -, Sacra Congregatio die 20 decembris 1704 responsum tulit: - Ad quintum, Negative -. Cum autem per huiusmodi negativam praefati dubii resolutionem interdicta praetenderetur exactio cathedralici, quae sub improprio procurationis nomine semper facta dicebatur, hinc obtenta per Episcopum nova audientia, monitoque tam ipso Archipresbitero in partibus, quam illius Procuratore, alias pro illo in Curia comparente, repropósito dubio sub formula: - I. An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 20 decembris 1704 quoad quintum dubium, seu potius sit locus declarationi a quibus et in qua summa debeat cathedralicum? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Archipresbiterum et Sacerdotes participantes Ecclesiae S. Ioannis Baptistae insimul teneri ad solutionem cathedralici in duobus solidis - in *Anglonen. praetensarum Exactionum* die 9 Ianuarii 1706 lib. 56 *Decretorum*.

24. Unde cathedralicum solvendum est a Priore in pecunia et in summa duorum solidorum tantum, nimirum viginti iuliorum, non vero in summa maiori et mixtim in speciebus, etiamsi contraria asseratur consuetudo, quae immemorabilis etiam praetenditur in *Auximana seu Cingulana Cathedralici* die 31

*Martii* die 28 Aprilis die 21 Iulii 1759 et 25 Iunii 1763.

25. Enimvero erat in Oppido Staphili Auximanae Diaecesis Prioratus S. Antonii Abbatis, cuius maximi redditus annui, deductis oneribus, ne attingebant quidem quantitatem aureorum quadraginta. Hi redditus non in speciebus erant, sed in pecunia, canones nempe ex bonis emphyteuticis, usurae ex censibus percipiebantur. Anno 1754 Prioratum hunc obtinens marchio Franciscus Dominicus Ballestrierius novit, Mensae Episcopali solvi cathedralici nomine annua scuta 3 61 1; nec satis hoc, verum sterilibus annis non pecunias, sed species ipsas, quas Prior nunquam percipiebat, exegisse atque exigere Mensam, frumenti nempe, itemque hordei mensuras quatuor, quas vocabant *Coppe*, ubi fertiles uberesque essent tempestates, pecuniae exigebantur. Has exactiones non tulit novus Prior: hinc, omnibus in irritum cecis officiis, rem detulit ad Sacram Congregationem, pecuniasque deposuit in Aede sacra, quas tamen Promotor Fiscalis exegit. Contendit enim Prior, cathedralicum praestandum esse in pecunia: despiciendam hinc esse consuetudinem, cum esset abusus; et cathedralici quantitatem praefinitam esse in duobus solidis, ac servandam esse taxam praestitutam in Concilio Romano tit. 8 cap. 4. Cum igitur redditus Prioratus ad annua scuta quadraginta non ascenderent, non aliud praestandum esse cathedralici nomine, quam iulios quinque, adeoque locum esse restitutioni. Propósito itaque: - An quomodo et in qua summa solvi debeat cathedralicum et respective sit locus restitutioni in casu etc. -, Sacra Congregatio die 31 martii 1759 responsum tulit: - Affirmative in pecunia numerata et in summa duorum solidorum tantum, nimirum viginti iuliorum; et in reliquis, Negative -. Non placuit Promotori Fiscali haec definitio; sed repropósito dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 28 aprilis 1759 respondit: - In decisis, et amplius -. At die 12 maii eiusdem anni 1759 EE. PP. novam audientiam indulserunt. Repropósito vero dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio die 21 iulii 1759 responsum dedit: - In decisis, et amplius -. Novam nihilominus

audientiam obtinuit Episcopus Auximanus ex Decreto Emi Praefecti iuxta facultates indultas a Summo Pontifice, ea tamen lege, ut sumptus litis Parti colliganti subministraret. Episcopus igitur consuetudinem immemorabilem probare studuit, ac praestationem consuetudine immemorabili firmatam contendit non esse immutandam, sive ad cathedraticum, sive ad censum illa referretur. Disputavit enim, Cathedratici naturae non adversari modum praestationis in speciebus mixtim cum pecunia, quum eum usum veteri Ecclesiae disciplinae conformem ostendat Thomasinus de vet. et nov. eccles. disciplin. part. 1 lib. 2 cap. 32 n. 10, illumque probaverit Rota in Tuden. Cathedratici 12 martii 1742 coram Card. Tanara et 17 iunii 1743 coram Card. Millino. Minusque putavit immodicam esse quantitatem scutorum 361 l., cum minor esset antiquo valore duorum solidorum, et in hac solidorum aestimatione servanda esset consuetudo cuiusque Diaecesis, nedum si non excedit antiquum illum valorem, ut tenent Fagnanus in Cap. *Conquerente* de offic. Ordin. n. 46 et 47, Pignatell. consult. 8 n. 13 tom. 3, Benedict. XIV de Synod. Diaeces. lib. 5 cap. 7 §. 1, Rota in dicta Tuden. Cathedratici coram Tanara n. 43, sed etiam si praefatum antiquum valorem excederet, quia praefinitio duorum solidorum iure ecclesiastico inducta potest immemorabili praescriptione variari, ut tenent Abbas in Cap. *Olim* de censib. n. 20, Pirhing in ius can. lib. 3 tit. 39 §. 2 n. 4, Anaet. ibid. n. 14, Barbos. de offic. et potest. Episcop. alleg. 86 n. 43 et 44. Nec ob stare censuit Concilium Romanum definiens valorem duorum solidorum in viginti iuliis, et minorem etiam quantitatem pro cathedratico solvendam, iuxta redditus Beneficiorum, cum haec definita fuerint in Concilio Romano, — salvis tamen consuetudinibus Ecclesiis et Episcopis magis favorabilibus —.

26. Verum excepit marchio Ballestrierius, antiquioris possessionis probationem concludenter non erui ex documentis a privato archivio desumptis et extractis sine Partis colligantis citatione: recentiorum vero possessionem ab anno 1670 nec probatam esse per annos singulos, nec praerogativa immemorabilis pollere, cum effluxi nondum essent

nonaginta anni usque ad diem motae litis. Quin imo supposita veterum documentorum legalitate, haud ambigi potuisset de continuata medio tempore possessione Mensae et de consecraria immemorabili observantia, cum illa rite praesumi valeret ex probatione extremorum veteris et recentioris exactionis. Nec ob stare dixit, fuisse in eodem Concilio praeservatam utiliore consuetudinem, cum praeservatio pertineret non ad praefinitum valorem solidi, sed ad quantitatem pro modo reddituum cuiusque Beneficii, decretam a Concilio infra valorem duorum solidorum, quorum metam excedi non posse per consuetudinem firmavit Rota in decis. 228 n. 43 coram Tanara, quae ceteroquin loquitur ad excludendum excessum duorum solidorum praescriptorum in Concilio Braeharensi, citra quorum valorem sistere exactiones a Mensa Episcopali eousque contendit Promotor Fiscalis. Opposuit praeterea, quod vetitum omnino est Episcopo quidquam exigere pro cathedratico ultra duos solidos, Can. *Placuit*, Can. *Illud* 10 quaest. 3, Cap. *Conquerente* de officio Ordinarii, et Benedict. XIV de Synod. Diaeces. lib. 5 cap. 6 n. 4: nec legitima videri poterat exactio titulo census, ex quo non constabat de valida illius reservatione, iuxta censuram Textus in Cap. *Per venit* de censibus. Reproposito igitur dubio sub formula: — An et quomodo sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis, et amplius — in *Auximana seu Cingulana Cathedratici die 25 Iunii 1763*.

27. Si satis itaque constet, quod iure cathedratici debeatur tantum annua praestatio frumenti et hordei, nil aliud Episcopus exigere potest in pecunia, quin tamen sit locus restitutioni, quamvis etiam cathedraticum in quantitate solvi demandaverit in Synodo Diaecesana, illudque per plures annos, nemine reclamante, fuerit solum in *Aesina Cathedratici die 16 Martii 1771*.

28. Siquidem vacavit anno 1660 pinguis Plebania cum cura animarum in Oppido Montis Carotti, et Communitas illius loci, ad quam eiusdem Plebaniae patronatus pertinebat, obtinuit ab Ordinario Decretum, quo is Plebano adiunxit quinque Presbiteros, et eorum tribus onus imposuit illum coadiuvandi



in administratione Sacramentorum, alteri chori servitium iniunxit, alterum denique Sacristiae praefecit: eisdem Presbiteris unus insuper addidit cantandi Missas docendique doctrinam christianam; praecepitque demum, ut singuli una cum Plebano horas canonicas in choro recitare tenerentur. Quo vero ad reditus decrevit, ut, facta favore Plebani assignatione tertiae partis una cum domo parochiali, quod reliquum esset proportionabiliter inter Capellanos divideretur, quos omnes, comprehenso etiam Plebano, ad expensas pro Ecclesia et Sacristia necessarias concurrere voluit. Ecclesia praedicta quamvis antiquiori tempore annuam quamdam praestationem unius rubri frumenti et alterius rubri hordei Episcopo rependere soleret, nihilominus in Diaecesana Synodo anni 1727, praeter hanc praestationem, Episcopus, compulsi Plebanum et Capellanos ad solutionem etiam scutorum quatuor titulo cathedralitici, ex quibus scutum unum a Plebano, alia vero tria a Capellanis persolverentur. Solutio huiusmodi impleta fuit ad annum usque 1768, hoc autem anno Plebanus et Capellani coram Sacra Congregatione de illa conquesti sunt. Nam magnam vim constituerunt in notula reddituum, quae Vicario Generali et Episcopo exhibita fuit, cum adiecti fuerunt Capellani coadiutores. In ea quippe notula haec expressa legebatur: - All' Emo Signor Cardinale Vescovo per il solito cathedralitico grano soma una, orzo soma una condotto in Iesi -. Asseruerunt autem, eandem notulam coram Vicario Generali Visitatore productam non solum fuisse Promotori Fiscali traditam, ut si quid erroris in ea esset ipse obiceret et corrigeret, sed etiam citatis interesse habentibus coram Episcopo fuisse repetitam et istius sententiae insertam. Sic plane patere ex iuribus extractis ex authographo documento in Secretaria Communitatis Montis Carotti asservato, quod quidem diligenter ab ipsa Communitate custodiebatur, cum ex eo suum patronatum desumeret: maxime quia eadem praestatio referri non poterat ad titulum Quartae decimarum, quum haec fere ubique quoad Episcopos in desuetudinem abierit. Quin imo licet haec minus firma ac tuta viderentur, iidem sustinuerunt, cathedraliticum ad sum-

um deberi in quantitate duorum solidorum seu iuliorum viginti, cum Plebanam Ecclesiam Montis Carotti ad annum usque 1660 unus tantum rexerit Plebanus, qui ex Concilio Romano adigi non potuisset ad solutionem maioris summae, quam iuliorum quindecim, quin obici posset solutio scutorum quatuor a Plebano et Capellanis facta; responderunt enim, illam nec fuisse pacificam, et praeterea nullum legitimum ius constituere potuisse; nam cum adversaretur Concilio Romano et Synodo Diaecesanae, atque insuper ageretur de inferendo perpetuo praeiudicio Ecclesiae et Successoribus Plebanis et Capellanis, consuetudo nullius erat efficaciae, nisi esset immemorabilis seu centenaria. Contenderunt igitur, restituendam vel in totum, vel in parte esse pecuniam indebite solutam, ut alias Sacra Congregatio definivit.

29. His igitur perpensis, propositis dubiis: - I. An et quo iure debeatur annua praestatio frumenti et hordei Episcopo ab Ecclesia Montis Carotti eiusque Plebano et Coadiutoribus in casu etc. II. An ultra dictam annuam praestationem debeatur Episcopo cathedraliticum in quantitate et in qua summa in casu etc. *Et quatenus negative.* III. An et quomodo sit locus restitutioni solutorum in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, deberi titulo cathedralitici. Ad secundum, Negative. Ad tertium, Negative - in *Aesina Cathedralitici die 16 Martii 1771.*

30. Qua de re quum singuli Ecclesiastici cathedralitici nomine praestare solerent duos capos vulgo *Capponi*, sed Episcopus inde modum praestationis mutaverit, Sacra Congregatio probavit quidem modum hunc novum praestationis quoad Beneficiatos, quo vero ad reliquos mandavit, ut videretur particulariter in *Acerrarum Cathedralitici die 20 Decembris 1755.*

31. Enimvero duos capos vulgo *Capponi* cathedralitici nomine praestare solebant Acerrarum Episcopo singuli Ecclesiastici singulis annis. Modum huius pensationis mutavit Episcopus anno 1745, Decreto lato, ut, qui Dignitates obtinerent, iulios 20, qui Canonicatus iulios quindecim, qui simplices essent Sacerdotes Carolenos sex, Clerici qua-

tuor, Ecclesiae vero iulios 20 penderent. Decretum hoc impletum fuit ab omnibus Ecclesiasticis tam Civitatis, quam Diaeceseos, paucis exceptis Cathedralis Ecclesiae Canonicis, quos inter Archipresbiter et Primicerius, qui ope veteris consuetudinis ab hoc Decreto appellarunt ad Sedem Metropolitanam. Sed Causa, in ea audientia non definita, delata fuit ad tribunal A. C., a quo advocata fuit Rescripto Emi Card. Pro-Auditoris Sanctissimi, et eius notio EE. PP. data fuit. Disputavit itaque Promotor Fiscalis, taxam Decreto Episcopali constitutam argui non posse de excessu, cum longe maior ea esset, quae a Concilio Romano tit. 8 cap. 4 praefinita fuit, cum ex ea simplices Clerici pendere deberent iulios 20, mitior hinc taxa Episcopalis, qui hanc summam Dignitatibus constituit, nulla etiam habita ratione Beneficiorum simplicium, quae iis adnexa erant. Proposito tamen dubio: — An et a quibus et in qua summa sit solvendum cathedraliticum Episcopo Acerrarum in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative quoad Beneficiatos ad formam Decreti, quo vero ad reliquos videatur particulariter — in *Acerrarum Cathedralitici die 20 Decembris 1755.*

32. Unde quum plures Parochi quererentur, quod iidem minori copia reddituum fruenter graviori premebantur onere census cathedralitici, alii vero longe opulentiores parum aut nihil rependebant, ob idque Episcopus novam perfecit taxam, quam alii Parochi impugnabant, Sacra Congregatio mandavit, ut taxa antiqua, non vero moderna servaretur in *Feretrana Cathedralitici die 18 Maii 1743.*

33. Siquidem Diaecesanam Synodum coacturus anno 1734 Feretrani Antistes per multas accepit Parochorum querimonias, quod eorum Ecclesiae quo minori copia reddituum essent instructae, eo graviori premerentur onere census cathedralitici, aliae vero plurimae longe opulentiores Episcopali Cathedrae parum aut nihil rependerent; indeque fere intolerabilis fieret ista cathedralitici contributio, nisi redigeretur ad aequalitatem, ac pro modo et quantitate reddituum uniuscuiusque parochialis Ecclesiae tradenda imposterum statueretur. Episcopus itaque, praevio oraculo ac mandato Sacrae Congregatio-

tionis, novam perfecit taxam, secundum notulam ab unoquoque Beneficiato de eorum redditibus sibi exhibitam, atque auditis prius duobus Cleri Procuratoribus, qui superfuerant ex quinque electis. Ex his autem duobus unus se excusatum haberi voluit ob malam valetudinem, alter vero nihil contra opposuit. Renunciavit Episcopus, se in veteri libro anno 1566 et ad annum 1600 continuato comperiisse triplicis taxae distinctionem, quarum — prima est in solidis quatuor pro qualibet Plebania, et in solidis duobus pro qualibet alia Ecclesia, et haec appellationem habet cathedralitici, a quo nemo exemptus existit ob honorem et reverentiam cathedrae. Secunda in solidis tribus cum dimidio pro qualibet libra extimi uniuscuiusque Ecclesiae, et haec nuncupabatur collecta persolvenda ratione visitationis. Ad hanc quoque tenebantur omnes, exceptis quibusdam Ecclesiis, quae adnotantur pro exemptis. Tertia nomen habet census, et haec exigebatur, nulla habita ratione ad libram, sed tantum in quo ipsa Beneficia fuerant taxata vel in tritico, vel in hordeo spelta et similibus, quae, excepto tritico hordeo et vino, apparent appetiata, et solvebantur in pecunia —. Ab hoc extremo censu retulit exempta reperiri pleraque ex ditioribus Beneficiis, quo tamen iure, incertum esse. Subdidit vero, in sex libris post annum 1600 eousque conscriptis vitata fortasse fuisse rerum nomina ex incertitia scribentium, atque ordine converso iis, quae deberentur nomine cathedralitici, tributam esse appellationem census, iis vero, quae persolvebantur ex causa census, inditum esse nomen cathedralitici, atque ita sub horum vocum interversione descriptas et exactas apparere annuas fructuum et pecuniae quantitates. Plures tamen Parochi novae taxae firmitatem impugnaverunt. Propositis itaque dubiis: — An quoad exactionem cathedralitici sive census sit servanda taxa antiqua, sive potius moderna? *Et quatenus affirmative quoad secundam partem.* II. An et in quibus illa sit moderanda et reducenda ac respective exigenda in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad secundum, provisum in primo — in *Feretrana Cathedralitici die 18 Maii 1743.*



34. Hinc nullum sane dubium, quin cathedralicum solvi debeat etiam ab Ecclesia de iurepatronatus laicali et Capellaniis ecclesiasticis, etiamsi nunquam illud solverint, iuxta taxam a Concilio Romano praescriptam, sed si Capitula seu Ecclesiae minorem persolvere summam consueverint, consuetudo haec servanda est in *Ferentina Cathedralitici die 19 Aprilis et die 2 Augusti 1760.*

35. Iamvero Episcopus Ferentinus indixit in universa sua Diaecesi, ut Beneficiarii omnes et Ecclesiae sibi subiectae cathedralicum rependerent in quantitate praescripta a Concilio Romano tit. 8 cap. 4. Renuit Clerus Ceccani, fretus longa consuetudine solvendi minorem quantitatem; sed captis distractisque pignioribus, exactionem pati coactus est in summa, quam Episcopus postulaverat. Delatis querelis ad Sacram Congregationem, Episcopus iussit exactam pecuniam restitui binis Confraternitatibus laicalibus Sanctissimi Sacramenti et Sanctissimi Rosarii, quae propriam non habentes Ecclesiam erectae erant in respectivis Capellis Ecclesiae Archipresbiteralis S. Ioannis Baptistae, quaeque idcirco immunes erant ab onere cathedralitici. Sed parem exemptionem non esse tribuendam contendit Episcopus Ecclesiae S. Sebastiani de iurepatronatus Communitatis Terrae Ceccani, neque Capellaniis ecclesiasticis ibidem erectis sub invocatione Nativitatis Domini et S. Francisci. Nec ob stare censuit, quod cathedralicum fortasse nunquam solum fuerit in praeteritum a dictis Ecclesiis et Capellaniis, ut expresse sancitum fuit a Concilio Romano. Et circa quantitatem, eo nomine praestandam, petitionem suam defendit Episcopus, quod fuerit moderata in iuliis duobus quoad Ecclesias S. Sebastiani, in iuliis quinque pro singulis Capellaniis in ea erectis, et in iuliis viginti pro quolibet Capitulo trium Ecclesiarum S. Ioannis Baptistae S. Nicolai et S. Mariae ad flumen, licet in illis plures essent Beneficiati de massa communi participantes et separatas Praebendas obtinentes, iuxta taxam Concilii Romani. Licet autem taxam praescripserit praefatum Concilium cum reservatione, — salvis tamen consuetudinibus Ecclesiis et Episcopis magis favorabilibus —, attamen putavit, id referri minime posse ad quantitatem, cum alias inutilis fuisset taxa,

ob aliquam consuetudinem ubique locorum vigentem, sed referendum esse dixit ad modum solutionis, ut, qui consueverunt solvere particulariter, etiam ratione Praebendae separatae, et qui consueverunt solvere uti singuli tamquam non participantes de massa communi, non possint in supplantationem Episcopi solutionem in communi explere. Contra vero Clerus Ceccani ostendit, per sexaginta et ultra annos scutum unum solum fuisse tum a Capitulo S. Ioannis Baptistae, tum ab altero Capitulo S. Mariae ad flumen, et iulios sex ad summum a Capitulo Ecclesiae S. Nicolai, quin extaret memoria maioris solutionis praecedenter factae, et ideo efflagitavit servari consuetudinem, quam laudant Glossa in Can. *Placuit* verb. duos solidos 10 quaest. 3, Abbas in Cap. *Olim* de censibus, et Barbosa de offic. et potest. Episcop. allegat. 86 n. 45, et quam induci per observantiam quadragenariam tenet Abbas in dicto Cap. *Olim* de censib. n. 6. Praesertim attenta litera Concilii Romani, quae huiusmodi praeservantur consuetudines non circa modum solutionis iuxta interpretationem Episcopi, sed circa quantitatem debiti, ut explicat Rota in Tuden. Cathedralitici 12 martii 1742 n. 43 coram Tanara. Ab Ecclesia vero S. Sebastiani impugnabatur cathedralicum deberi, quia erat de iurepatronatus laicali Communitatis Ceccani; et a Capellaniis in illis erectis non deberi praetendebatur, utpote laicalibus et ad nutum amovibilibus.

36. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An et in qua summa debeatur cathedralicum Mensae Episcopali Ferentini a Capitulis S. Ioannis Baptistae S. Nicolai et S. Mariae Fluminis in casu etc. II. An et in qua summa Ecclesia S. Sebastiani de iurepatronatus Communitatis Terrae Ceccani et Capellae ibidem sitae sub titulo S. Francisci Assisii et Nativitatis Domini teneantur solvere cathedralicum Mensae Episcopali Ferentini in casu etc. —, Sacra Congregatio die 19 aprilis 1760 respondit: — Ad primum, deberi iuxta solum in scuto uno a Capitulo S. Ioannis et a Capitulo S. Mariae Fluminis, et in iuliis sex a Capitulo S. Nicolai. Ad secundum, quoad Ecclesiam S. Sebastiani teneri iuxta taxam praescriptam ab Episco-

po; in reliquis, dilata, et exhibeantur instrumenta foundationis Capellaniarum -. Mandatis Sacrae Congregationis obtemperans Episcopus, exhibuit instrumenta foundationum Capellaniarum aliaque documenta, quibus probare studuit qualitatem ecclesiasticam et perpetuam utriusque Capellaniae. Reproposito hinc dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative iuxta taxam praescriptam ab Episcopo, et amplius - *in Ferentina Cathedralitici die 2 Augusti 1760.*

37. Itaque Parochi et Beneficiati Terrae Tramontis tenentur solvere Cathedraliticum ad rationem septem carolenorum; siquidem - sub poena librarum 25 cerae albae elaboratae piis usibus applicanda praecepit Archiepiscopus Parochis et Beneficiatis Terrae Tramontis, ut cathedraliticum ad rationem duorum solidorum Oeconomio Mensae Archiepiscopalis annuatim in futurum, et de praeterito non solum intra mensem a die scientiae dicti praecepti omnino persolvant. Quoniam vero iidem Parochi et Beneficiati a dicto praecepto ad hanc Sacram Congregationem recursum interposuerunt, ab EE. VV. utraque Parte informante quaerere contingit: - An Parochi et Beneficiati Terrae Tramontis teneantur singulis annis solvere cathedraliticum favore Mensae Archiepiscopalis Amalphanae in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative, ad rationem tamen carolenorum septem, et amplius - *in Amalphanana Cathedralitici die 5 Septembris 1705 lib. 55 Decretorum.*

38. Capellanus autem Sanctissimae Conceptionis ad tramites iuris communis et consuetudinis tenetur quotannis solvere quinque carolenos Episcopo ratione cathedralitici *in Satrianen. Cathedralitici die 13 Februarii 1694 lib. 44 Decretorum.*

39. Nec ullum sane dubium, quin cathedraliticum exolvi debeat a die tantum captae possessionis Episcopatus. Etenim Capitulum Collegiatae Ecclesiae S. Mariae de Rabatana nequaquam cathedraliticum exolvere detrectavit omnino, sed hoc tantum opposuit, excessivam fuisse Episcopi petitionem; dum requisivit cathedraliticum pro annis 1847 1848 et 1849, licet electus fuerit Episcopus die 20 aprilis, et Episcopatus possessionem acce-

perit die 23 iunii eiusdem anni 1849. Collegiata autem solvere cathedraliticum haud renuit, sed ad illius solutionem se teneri putavit a die tantum captae possessionis Episcopatus. Proposito igitur dubio: - IV. An et quomodo Capitulum eiusdem Collegiatae teneatur ad solutionem tam subsidii charitativi, quam cathedralitici in casu? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad quartum, quoad cathedraliticum Affirmative a die captae possessionis - *in Anglonen. et Tursien. Iurium et servitii chori die 31 Iulii 1852.*

40. Quapropter Parochi et Beneficiati tenentur ad solutionem cathedralitici non a die, qua Sacra Congregatio id declaravit, sed a die adeptae possessionis; his enim in terminis proposito dubio: - I. A quo tempore cathedraliticum debeatur? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, a die adeptae possessionis - *in Amalphanana Cathedralitici die 26 Februarii 1707 lib. 57 Decretorum.*

41. Unde Canonici, possidentes Praebendas distinctas et non participantes de massa, uti singuli tenentur solvere cathedraliticum pro illorum Praebendis, quin contribuere valeant in communi cum Canonicis de massa ad illius solutionem *in Viterbien. Cathedralitici die 7 Aprilis 1742.*

42. Siquidem in Cathedrali Ecclesia Viterbii duae olim aderant Dignitates ac duo supra decem Canonicatus peculiaribus Praebendis; praeter massam omnibus communem, ditati. His adiuncti postea fuere nonnulli alii Canonici veteris tamen communis massae haudquaquam participes, sed singuli propria distinctaque dote contenti. Eiusmodi generis erat Canonicatus, qui ex redditibus suppressae parochialis Ecclesiae S. Stephani fuit in eadem Cathedrali sub annum 1656 erectus. Hunc autem aliquot ab illinc annis adeptus Christophorus Calabresius, non renuit primum cathedralitici nomine annuum censum scuti unius cum dimidio ex fructibus suae Praebendae Episcopo solvere, quemadmodum alii quoque Canonici a praedictae massae consortio seclusi consueverant illud praestare seorsim ab iis, qui ex eadem massa participabant: at postea illius solutionem detrectavit, ipsiusque vestigiis ceperunt inhae-



rere quidam alii Canonici Collegiatae Ecclesiae S. Angeli eiusdem Civitatis Viterbii contententes, se non posse uti singulos ad cathedralatici solutionem pro suis Praebendis adigi, quamquam istas haberent distinctas, nec ipsi de communi veterum Canonorum massa participarent. Nam sicuti de iure solius Ecclesiae onus est, eiusmodi censum in honorem Cathedralis Episcopalis persolvere; ita nec Calabresius, nec ceteri Canonici, quamvis de antiqua massa nihil participarent, ad cathedralatici solutionem uti singuli compelli poterant. Contra vero Episcopus propugnavit, sibi ius esse exigendi cathedraliticum; quia cum ipsi de communi massa non participarent, distinctum quoque onus cathedralatici subire tenebantur. Nam cathedraliticum debetur Episcopo ab universis Diaecesis suae Beneficiatis, praesertim a praefato Calabresio, qui possidebat Canonicatum ex redditibus parochialis Ecclesiae olim collapsae atque suppressae erectum, adeoque eiusmodi Canonicatus adhuc remanebat affectus primaevae cathedralatici onere, cui subiiciebatur Ecclesia ipsa parochialis, ne detrimentum ex ea suppressione diceretur Episcopo illatum.

43. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An Canonici possidentes distinctas Praebendas et non participantes de massa teneantur contribuere in communi cum Canoniceis de massa ad solutionem cathedralatici, sive potius uti singuli pro illorum Praebendis cogi valeant ad illius solutionem? *Et quatenus affirmative ad primam partem, negative ad secundam.* II. An Episcopus teneatur restituere summas hucusque a dictis Canoniceis separatim exactas in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam. Ad secundum, satis provisum in primo — in *Viterbien. Cathedralatici die 7 Aprilis 1742.*

44. Quod si Canonici et Beneficiati sustentantur ex massa communi, ex eaque unusquisque percipit partem, tunc unicum cathedraliticum sufficit, quemadmodum statuit Concilium Romanum tit. 8 cap. 4 his verbis: — Ab Ecclesiis vero, ubi plures de massa participant, ab omnibus in communi, iulii viginti, salvis tamen consuetudinibus Ecclesiis et Episcopis magis favorabilibus —. Si vero

Beneficiati, praeter portionem, quam ex massa communi retrahunt, alia etiam Beneficia simplicia obtineant, ex his omnibus cathedraliticum Episcopo solvere debent, prout advertit Benedictus XIV in Synod. Diaeces. lib. 5 cap. 7 §. 5 in *Camerinen. Cathedralatici die 20 Augusti 1774 §. Videndum.*

45. Nam quaecumque fuerit unio, hanc eximere non posse Ecclesias ab aliis oneribus et iuribus Episcopalibus, quibus antea erant subiectae, docet Rota in decis. 228 n. 50 coram Tanara in *Reatina et Nucerna Cathedralatici die 14 Martii 1840 §. Perperam.*

46. Idcirco cathedraliticum persolvi debet, etiamsi unio vel exemptio cum clausula — pleno iure — concessa fuerit, Barbos. de offic. et potest. Episcop. alleg. 86 §. 3 n. 44, Antonell. de iur. et oner. cler. lib. 2 part. 6 cap. 17 n. 34, De Luca ad Ventrigl. in prax. part. 2 a n. 25 §. 2, Reiffenst. in Decret. tit. 39 n. 13 in *Reatina et Nucerna Cathedralatici die 14 Martii 1840 §. Quod.*

47. Quapropter Canonicus Theologus et Poenitentiarius tenentur persolvere cathedraliticum pro Beneficiis eorumdem Praebendis unitis in summa statuta a Concilio Romano a die deptae per Episcopum possessionis, etiamsi ab Episcopo antecessore nunquam fuerit perceptum in *Camerinen. Cathedralatici die 18 Martii et die 8 Iulii 1775.*

48. Enimvero ad tramites Benedictinae Constitutionis incipientis *Pastoralis officii* unita anno 1736 fuerunt Praebendis Theologali et Poenitentiali Cathedralis Camerini nonnulla Beneficia simplicia cum respectivis eorum titulis. In unione autem Beneficiorum prae ceteris cathedralatici onus expressum fuit, illudque omnino praestare professi sunt ipsimet Canonici, a quibus unio fuerat obtenta. Elapso vix quadrimestre ac Sede Episcopali vacante, Canonicus Theologus alia quatuor Beneficia simplicia, Decreto Vicarii Capitularis suae Theologali Praebendae uni-ri curavit. Denique ob expositam ab eodem Canonico redituum tenuitatem aliorum etiam Beneficiorum unionem reportavit, ita quidem ut annui Praebendae redditus, qui scuta 35 non excedebant, ad annua scuta 300 adaucti fuerint. Quamvis pro huiusmodi Beneficiis unitis cathedraliticum ab antecessoribus Benefi-

ciatis semper fuerit persolutum, illud tamen post sequutam unionem rependere detrectarunt Canonicus Mancini Theologus et Canonicus Flaminii Poenitentiarius, illudque praestare subinde renuerunt Canonici Viviani et Carducci eorum successores. At Promotor Fiscalis contendit, per unionem exempta Beneficia non evasisse ab aliis Missarum et decimarum oneribus, multo sane minus eximi potuisse ab onere cathedralitici, quod ex ipso actu erectionis Beneficiorum oritur, eique semper inseparabiliter inhaeret, neque ab Episcopo in totum remitti valet. Nam dubitari non posse dixit de sequuta Beneficiorum unionem cum eorum respective titulis favore tantum Praebendae Theologalis et Poenitentiariae, quia id aperte eruebatur ex Decretis unionum, in quibus singulorum Beneficiorum titulus inscriptus deprehendebatur. Nec sufficere oblationem unius librae cerae, quam pro quodam Beneficio suae Praebendae unito Canonicus Theologus Mensae Episcopali rependebat: advertit enim, integrum cathedraliticum persolvi oportere, non obstante quacumque canonis solutione. Nec prodesse diffugium mutuatum ex regula, quod auctis Beneficiorum redditibus cathedraliticum augeri non debeat, cum huiusmodi regula locum habeat, quando agitur de augmento ex ipsismet Beneficiorum bonis obvento, non autem quando res est de augmento bonorum, quod supervenit per adiectionem aliorum Beneficiorum, quae cathedralitici oneri antea subiiciebantur. Unde contendit, cathedraliticum deberi a die adeptae per Canonicos Beneficiorum possessionis; quin obsesset, quod ab Episcopo antecessore nunquam fuerit perceptum, quia cathedraliticum, utpote debitum in signum iurisdictionis et in honorem Cathedralis Episcopalis, nec praescribi potuit, nec ab Episcopo remitti.

49. His igitur perpensis, proposito dubio: - An et a quo tempore et in qua summa debeatur cathedraliticum pro Beneficiis

unitis Praebendis Theologali et Poenitentiariae Cathedralis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 18 martii 1775 responsum tulit - Affirmative a die adeptae per Episcopum possessionis et in summa praefinita a Concilio Romano -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis die 18 martii 1775? -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - *in Camerinen. Cathedralitici die 8 Iulii 1775.*

50. Hinc et Antonius Magonzelli Canonicus Theologus Cathedralis Ecclesiae Tolentinae solvere debuit cathedraliticum etiam pro Beneficiis unitis Praebendae Theologali in summa praescripta a Concilio Romano; quandoquidem proposito dubio: - An et in qua summa Canonicus Theologus solvere teneatur cathedraliticum Mensae Episcopali etiam pro Beneficiis unitis Praebendae Theologali in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit - Affirmative in summa praescripta a Concilio Romano, et amplius - *in Tolentina Cathedralitici die 14 Martii 1739.*

51. Nam cathedraliticum persolvi debet, etiamsi Beneficiorum unio favore Capituli sequuta fuerit, Rota in Tuden. Cathedralitici decisis. 227 §. 17 coram Card. Millino, et Sacra Congregatio in Cathacen. 21 maii 1644 *in Camerinen. Cathedralitici die 20 Augusti 1774 §. Neque.*

52. Quia imo etiam Parochi tenentur solvere Cathedraliticum tam ratione Parochiae, quam ratione Beneficiorum Parochiis unitorum; proposito enim dubio: - II. An cathedraliticum sit solvendum a Parochis ratione Parochiae tantum, quam possident in titulum, vel potius ratione etiam Beneficiorum eisdem Parochiis unitorum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad secundum, Affirmative; et amplius - *in Amalphitana Cathedralitici die 26 Februarii 1707 lib. 57 Decretorum pag. 68 (1).*

53. Quum autem habitualis animarum cu-

(1) Erravit igitur Zamponius, dum in verb. *Episcopus* §. III n. 18 dixit: - Insuper cathedraliticum est satisfaciendum a Parochis ratione Parociae tantum, quam in titulum possident -. Pluries iam animadvertimus, nedum Zamponium, sed et alios huiusmodi nec non ipsi Doctores passim pisces et angues simul miscuisse, unde contradictiones in resolutionibus Sacrae Congregationis adnotarunt ac etiam ore putido ac imperito arguere non erubuerunt. Hinc rursum nostros monemus lectores, ut reiiciant quidquid resolutionibus, quas nos ab ipsis libris originalibus Decretorum nostris oculis et manibus transumpsimus, adversetur; quia, ut saepe saepius diximus, impossibile est, ut omnes errores huiusmodi animadversionibus carpere valeamus.



ra penes Capitulum et actualis penes Archipresbiterum primam Dignitatem resideret, Sacra Congregatio declaravit, Archipresbiterum haud teneri persolvere cathedratium ratione Parochiae ultra illud, quod a Capitulo persolvebatur, et locum esse restitutioni et remotioni sequestrorum, licet duplicem portionem ex massa et distinctam Praebendam haberet in *Aquipendien. Cathedratici die 20 Decembris 1766.*

54. Si quidem Capitulum Collegiatae Ecclesiae SS. Apostolorum Ioannis et Andreae Oppidi Canini constabat ex Archipresbitero et Canonicis, quorum singuli praeter communem massam, particulares obtinebant Praebendas, ab unoquoque pro libito administratas. Archipresbiter prima Dignitas erat, curam animarum exercebat, et ultra suam Praebendam duplicem percipiebat portionem ex massa capitulari. De hoc Archipresbiteratu anno 1754 provisos fuit Sacerdos Laurentius Mancinelli. Quum vero ultra cathedratium in scutis duobus solvi solitum a Capitulo Promotor Fiscalis anno 1763 aliud cathedratium in scuto uno et obulis quinque etiam pro tempore praeterito exigere sategerit ab Archipresbitero ratione Parochiae, et ob id sub sequestro posuerit decimales redditus ad ipsum pertinentes, hinc Archipresbiter, ut ab hoc onere distincti cathedratici immunis declararetur, iustitiam Sacrae Congregationis imploravit. Asseruit enim Archipresbiter, cui adhaerebat Capitulum, se cum ceteris Canonicis unicum corpus Ecclesiae Collegiatae constituere, ideo unicum tantum cathedratium in communi ab omnibus membris eiusdem Capituli esse Episcopo praestandum. Addidit, sibi inutiliter obici, quod distinctam haberet Praebendam vel duplicatam portionem ex massa capitulari perciperet; haec enim nec distinctum ab Archipresbiteratu prima Capituli Dignitate titulum praesferre, nec efficere, ut Archipresbiter duplicem personam repraesentaret, alteram membri Capituli, alteram Parochi. Advertit, se curam tantum actualem habere, apud Capitulum habitalem residere; Canonicos ultra suam particularem Praebendam de emolumentis quoque parochialibus participare. Quare sicut Canonici nec ratione curae nec ob particularem Praebendam ad di-

stinctum cathedratium tenebantur; ita nec ipsum ad illud solvendum esse adstringendum. Sustinuit demum, spernendam esse assertam partitam rubricellae anni 1725, tum quia manifeste erat iniusta, tum etiam quia nullibi constabat, de mandato illius temporis Episcopi conscriptam fuisse post celebratum Concilium Romanum, tum quia nunquam executioni fuerat demandata; ipsum ab anno 1754, quo de Archipresbiteratu fuit provisos, nunquam distinctum cathedratium persolvisse, ideoque iniuste ab Episcopo perceptum cathedratium sibi esse restituendum, ac sequestra esse removenda. Promotor vero Fiscalis contendit, omnes Parochos ratione parochialitatis teneri ad solutionem cathedratici, quin Archipresbitero suffragari posset cathedratium, quod a Capitulo solvebatur in communi, quia cura actualis non penes Capitulum, sed penes Archipresbiterum extabat; ideo Archipresbiterum distinctam ratione curae Praebendam possidere, ipsum de omnibus parochialibus emolumentis privative participare. Nec obesse poterat contraria observantia, quum cathedratium neque ab Episcopis saltem in totum remitti, neque ullo titulo aut etiam immemorabili consuetudine praescribi possit, praesertim post Concilium Romanum in libro proventuum Mensae Episcopalis inscriptum fuit cathedratium ab Archipresbitero debitum. Idcirco locum haud esse conclusit restitutioni cathedratici iure debiti et iuste exacti, firmaque esse servanda sequestra, ut integra cathedratica etiam pro praeterito non soluta exigenterentur.

55. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An Archipresbiter Collegiatae Canini teneatur persolvere cathedratium ratione Parochiae ultra illud, quod persolvitur a Capitulo dictae Collegiatae in casu etc. *Et quatenus negative.* II. An sit locus restitutioni cathedratici et remotioni sequestrorum in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Negative; et amplius. Ad secundum, Affirmative; et amplius - in *Aquipendien. Cathedratici die 20 Decembris 1766.*

56. Alias etiam Seminarium tenetur solvere cathedratium pro Ecclesiis et Beneficiis sibi vigore Concilii unitis, prout ante unionem easdem Ecclesias et Beneficia obti-

nentes in *Cathacen. die 21 Maii 1644 lib. 27*  
*Decretorum pag. 409.*

57. Quod si Summus Pontifex Beneficii titulum collativum nomen denominationem naturam essentiam suppresserit extinxerit cum duabus Capellaniis seu legatis piis, ac unam Capellaniam in alia Diaecesi erexerit, Episcopus, in cuius Diaecesi Beneficium illud erectum reperiebatur, non potest amplius exigere cathedraticum, etiamsi ipsius bona in sua Diaecesi adhuc extent in *Reatina et Nucerina Cathedratici die 14 Martii 1840.*

58. Iamvero ut spirituali bono Incolarum loci *Capo d'acqua* in Nucerina Diaecesi positi consuleret Marchio Ioseph Benigni, cuius familiae ille feudali iure olim devinciebatur, s. m. Leonem XII supplex adiit rogatum, ut cuiusdam Beneficii in Reatina Diaecesi sub invocatione SS. Eleuterii et Iuliani erecti, propria tamen Ecclesia destituti, nulloque onere praegavati, nec non duarum Capellaniarum de familiae suae iurepatronatus bona ac redditus Ecclesiae praefati loci applicare dignaretur, ut Capellanus in ea constitutus singulis festis diebus Sacrum litaretur ac christianae catechesi Sacramentorumque incumberet administrationi. Precibus annuit Pontifex, literisque Apostolicis in forma Brevis sub die 28 iunii 1828 expeditis, Vicario Generali Nucerino mandabat, — ut Beneficium illiusque titulum collativam nomen denominationem naturam essentiam Beneficii collativi... ac superius memorata legata pia seu Capellaniae, auctoritate nostra perpetuo supprimas ac extinguas, illisque sic suppressis ac extinctis... unam perpetuam Capellaniam in secundo dicta S. Hugonis et SS. Apostolorum Petri et Pauli Ecclesia... auctoritate nostra erigas ac instituas... pro huiusmodi Capellaniae dote, ac illam pro tempore obtinentis congrua substantiatione omnia bona... pari auctoritate applies et appropries —. Marchioni eiusque heredibus ac successoribus in latifundiis laicale iuspatronatus super nova Capellania voluit Pontifex reservatum; Capellano vero ab Ordinario instituendo praeter alia onera illud quoque attribuit Missas celebrandi, quae Capellaniis inhaerebant iuxta reductionem, quam eodem tempore impertiebatur. Hisce Apostolicis Literis exequutioni demandatis,

nunquam superioribus Reatis Episcopis a Capellano dictae Ecclesiae cathedraticum persolutum est. Verum modernus Antistes pro illius solutione anno 1836 instare cepit apud Marchionem Benigni, qui nullo iure eidem debitum esse autumavit. Nam per extinctionem tituli Beneficialis cessavit esse Beneficium in rerum natura, quin obsesset, quod extincti Beneficii bona adhuc in Reatina Diaecesi existerent, cum cathedraticum non sit onus praediorum et fundorum, sed ipsarum Ecclesiarum et Beneficiorum. Idecirco solvendum esse dixit Episcopo, in cuius Diaecesi Ecclesia vel titulus Beneficii situs est, licet praedia extent in altera. Porro in themate bona, quae ad Beneficium SS. Eleuterii et Iuliani spectabant, a primaevo titulo soluta dotis partem novae Capellaniae in Ecclesia loci *Capo d'acqua* erectae iam constituebant. Quod autem asserebatur, unionem factam censi absque alterius praeiudicio, hoc procedit, ubi agitur de unionem conservativa iuris antiqui, non autem extinctiva, uti ponderat Rota in Recent. decis. 370 part. 3 n. 5. Frustra quoque in Literis Apostolicis specialis cathedratici remissio requirebatur, utpote quae suapte natura consecnebatur, ubi subiectio Beneficii evanida fiebat; et reapse etiam in unionem omnibus illis iuribus, quae, ea valide existente, salva esse non possunt, ob repugnantiam derogatum censendum esse per Textum in L. *Ubi repugnantia ff. de regulis iuris tradit Pax Iordanus tom. 2 elucubr. lib. 10 tit. 32 n. 113.*

59. Contra Promotor Fiscalis plura ad haec iuris principia subvertenda protulit; sed proposito dubio: — An Capellanus Ecclesiae loci *Capo d'acqua* teneatur solvere cathedraticum Episcopo Reatino in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative — in *Reatina Cathedratici die 14 Martii 1840.*

60. Quapropter Conservatorium a iurisdictione Episcopi exemptum haud tenetur solvere cathedraticum pro Beneficiis eidem unitis ab Apostolica Auctoritate, extinctis eorumdem titulis, etiamsi in concessione bonorum ad praefata Beneficia pertinentium addita sit clausula expressa, supportatis tamen Beneficiorum et Capellaniarum oneribus in *Setina die 18 Maii 1765.*



61. Siquidem in Civitate Setina a quinquaginta et ultra annis Oblatae seu Convictrices erant sacrae Familiae, quibus s. m. Clemens XI anno 1718 quaedam exigui redditus Beneficia concessit, — praevia tituli colлатivi suppressione et extinctione — Simili modo aliud S. Antonii largitus est s. m. Benedictus XIII anno 1724. Eas, quae opera auctoritate et opibus c. m. Card. Petri Marcellini Corradini multum creverant, idem Clemens Pontifex anno 1717 a iurisdictione Ordinarii exemptas, praedicto Cardinali Corradino, quoad viveret, s. m. vero Clemens XII anno 1731, post Corradini mortem, Cardinali pro tempore Congregationis S. Ioannis de Urbe Protectori in perpetuum subiecit. Oblatae itaque contenderunt, suum Monasterium exemptum esse ab Ordinarii iurisdictione, — iuxta modum et formam indulti Monialibus Farnesianis concessi —; ideoque haudquaquam solvere debere cathedraticum, licet Beneficia possiderent, cum eorum tituli Apostolica Auctoritate fuerint extincti, quin obesset clausula expressa, — supportatis tamen Beneficiorum et Capellaniarum oneribus —. Illa enim intelligi deberet de oneribus, quae intrinsecus Beneficiis ex fundatione inhaerebant, non vero de aliis, quae nunquam convenire poterant cum extinctione tituli, quae naturam Beneficii et eius honorum prorsus immutat. Multo magis quia cathedraticum nunquam antea in ea Diaecesi Episcopo solum fuerat. Contra vero Episcopus propugnavit, ex ipsa litera privilegii haberi onus cathedratici solvendi. In eo enim Clementis XII aperte apponitur, — supportatis per dictum Monasterium sive Conservatorium omnibus et quibuscumque Beneficiorum seu Capellaniarum huiusmodi oneribus —. In altero Benedicti XIII, — supportatis tamen per eiusdem Monasterii seu Conservatorii Superiorissam et Oblatas nunc et pro tempore existentes praedictis omnibus et singulis Beneficii oneribus —: Ceterum onus cathedratici Beneficiis omnibus medullitus inhaeret, nec praescribi unquam potest. Exemptio autem nihil proficere dixit Monasteriis super novis Beneficiis, quae acquirunt. His utrinque perpensis, proposito dubio: — I. An Convictrices sacrae Familiae teneantur solvere cathedraticum et in qua summa? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum,

Negative; et amplius — in *Setina die 18 Maii 1765.*

62. Clericos itaque, qui ecclesiastico Beneficio donati non sunt, ad solvendum cathedraticum cogendos non esse tradit Benedictus XIV in Synod. Diaeces. lib. 5 cap. 7 n. 2, et respondit Sacra Congregatio in Albinganen. ad tertium dubium die 3 decembris 1644 in *Reatina et Nucarina Cathedralitici die 14 Martii 1840 §. Insuper.*

63. Unde Congregatio particularis a Sanctissimo deputata super cathedraticis proposito dubio: — V. An debeatur cathedraticum a Beneficiatis ratione personae seu Beneficiorum in casu? —, die 5 octobris 1731 responsum dedit: — Ad quintum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam —, ceu habetur lib. 81 Decretorum pag. 655 in *Reatina et Nucarina Cathedralitici die 14 Martii 1840 §. Insuper.*

64. Ideirco cathedraticum non est exigendum a toto Clero, sed tantum ab Ecclesiis, Capellis, et Beneficiatis, seclusa tamen exemptione ab illo solvendo privilegio Apostolico roborata in *Albinganen. die 3 Decembris 1644.*

65. Qua de re Sacerdos nullum habens Beneficium ecclesiasticum haud tenetur singulis annis collectam aliquam solvere in manibus Episcopi; proposito enim dubio: — V. An Sacerdos nullum habens Beneficium ecclesiasticum teneatur quotannis solvere in manibus Episcopi collectam, ut dicitur pro corona? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad quintum, Negative; nec praetenditur ab Episcopo — in *Savonen. die 27 Iunii 1705 lib. 55 Decretorum.*

66. Quin imò licet Episcopus praetenderet, ex consuetudine immemorabili sibi deberi sex carolenos a singulis Presbiteris Terrae Belviderii, non propterea eos iidem solvere teneantur; quandoquidem quum Episcopus Sancti Marci quadam fretus transactione asserta sic observata ab immemorabili exigere solvere contenderet carolenos sex pro quolibet Sacerdote Terrae Belviderii in singulos annos, recurrente Clero praefati loci, proposito dubio: — VII. An Episcopus possit annuatim exigere a singulis Sacerdotibus carolenos sex, videlicet tres in festivitatibus Natalitiis et reliquos in sollemnitatibus Paschatis Resur-

rectionis, ratione praetensi cathedralici? -, Sacra Congregatio die 7 iulii 1708 responsum tulit: - Ad septimum, Negative -. Non acquiescens huiusmodi resolutioni Episcopus adversus eam noviter audiri obtinuit. Reproposito vero dubio sub formula: - An et quomodo sit standum, vel recedendum a decisis sub die 7 iulii 1708 in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis - in *Sancti Marci Exactionum die 13 Aprilis 1709 lib. 59 Decretorum*.

67. Hinc multo minus Episcopus Sancti Marci potuit subinde exigere a quocumque Sacerdote suae Diaecesis carolenos sex quolibet anno ratione cathedralici seu canonicae; proposito enim dubio: VII. An Episcopus S. Marci possit exigere a quocumque Sacerdote suae Diaecesis carolenos sex quolibet anno, ratione cathedralici seu canonicae? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad septimum, Negative; et detur Decretum in Sancti Marci 7 iulii 1708 ad septimum - in *Sancti Marci Plurium die 16 Ianuarii 1723*.

68. Ceterum singuli Presbiteri non tenentur quidem solvere cathedralicum, etiamsi Episcopus praetendat, sibi illud deberi ex immemorabili consuetudine quadam transactione asserta innixa, sed summam, quam ratione praetensi cathedralici solverunt, praesumere amplius non possunt, cum eam Episcopus restituere minime debeat; his enim in terminis, proposito dubio: - VIII. An indebite exacta sint restituenda et cui in casu etc. -, Sacra Congregatio, postquam declaraverit, Episcopum non posse exigere praetensum cathedralicum, die 7 iulii 1708 responsum dedit: - Ad octavum, Affirmative -. Non acquiescens vero Episcopus huiusmodi resolutioni adversus eam noviter audiri obtinuit. Reproposito hinc dubio sub formula: - An et quomodo sit standum, vel recedendum a decisis sub die 7 iulii 1708 in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Non esse restituenda exacta quoad praetensum cathedralicum - in *Sancti Marci Exactionum die 13 Aprilis 1709 lib. 59 Decretorum*.

69. Alias in iure receptum est, cathedralicum in Apostolicis Constitutionibus Bullis aut privilegiis non censi comprehensum, nisi de eo expresse fuerit dispositum, quemadmodum per Textum in Cap. *Pastoralis* de

donatione docent Fagnanus in Cap. *Conquerente* de officio Ordinarii n. 49, Barbos. de offic. et potest. Episcop. alleg. 58 n. 44, Paxford. tom. 2 lib. 7 tit. 18 n. 113, Antonell. de iur. et oner. Cleric. lib. 2 part. 6 cap. ult. n. 5 in *Sancti Severini Cathedralici die 22 Novembris 1738 §. Episcopus*.

Item in *Sancti Severini Cathedralici die 14 Ianuarii 1741 §. Tertium*.

70. Ideirco cathedralicum debetur in summa praescripta a Concilio Romano a die promulgatae Synodi, in qua illud statutum est, etiamsi praetendatur, illud comprehensum fuisse in summa scutorum mille, quam Summus Pontifex in actu erectionis Ecclesiae in Cathedralem constituit pro dote Mensae Episcopalis, ac asseratur, valde divitem esse praefatae Mensae Episcopalis in *Sancti Severini Cathedralici die 22 Novembris 1738*.

71. Iamvero Episcopus S. Severini in Diaecesana Synodo sub anno 1733 coacta inhaerens sanctioni Provincialium Conciliorum, tum Romani sub s. m. Benedicto XIII editi, tum et novissimi Firmani mandavit, ut cathedralicum - ab Ecclesiis omnibus (non tamen Regularibus) et a Beneficiatis subiectis ad rationem duorum solidorum, servata tamen moderatione in Concilio Romano praescripta, exigatur iuxta Decretum ultimi Concilii Provincialis Firmani tit. 4 -; deindeque taxam praescripsit promulgavitque, ab unaquaque Ecclesia et singulis Beneficiatis in eiusdem cathedralici solutione servandam. Huic et Synodali sanctioni et taxae enunciationis paruerunt Capitulum Cathedralis Ecclesiae pluresque aliarum Ecclesiarum et Beneficiorum Rectores, cathedralicum in quantitate ab Episcopo praefinita absque ulla contradictione solventes: at illud e contra praestare detrectarunt nonnulli Parochi et Beneficiati; primo, quia illud censi debebat comprehensum in summa scutorum mille, quam s. m. Sixtus V in actu erectionis dictae Ecclesiae in Cathedralem constituit pro dote Mensae Episcopalis in *Bulla Superna dispositione* 49 Bullar. nov. tom. 2. Cum enim summa praedicta retraheretur ex vectigali, ut inquebant, moliturae, cuius solutioni etiam Ecclesiastici erant obnoxii, putarunt ipsi, nil aliud ad praestandum Episcopo ratione cathedralici compelli posse,



ne bis quolibet anno illud percipi contineret ab Episcopo, contra canonici iuris censuram, quam tradunt Barbosa de iur. eccles. lib. 3 cap. 20 n. 1, Pignatell. consult. 385 tom. 1; secundo, quia Episcopalis Mensa ita erat opulenta, ut cathedralici exactio minime deceret Praesulem annuis redditibus abunde provisum. Episcopus contra advertit, in memorata Bulla nullam de cathedralico haberi mentionem, adeoque haud censeri comprehensum: nec sibi obesse dixit assertam opulentiam, cum summa scutorum mille conciliariem Episcopi congruam non excederet; ac etiamsi de asserta opulentia constaret, id minime officeret, quominus cathedralicum deberetur, cum illud in signum subiectionis ac in honorem Cathedralae, non autem in subsidiariam Episcopi sustentationem praestandum sit, iuxta expressos Textus in Can. *Placuit*, in Can. *Illud* quaest. 3, in Cap. *Conquerente* de officio Ordinarii, in Cap. *Pastoralis* de donatione, et in Cap. *Olim* de censibus.

72. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An cathedralicum debeat in qua summa et a quo tempore in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Deberi in summa praescripta a Concilio Romano a die promulgatae Synodi anno 1733 — in *Sancti Severini Cathedralici die 22 Novembris 1738*.

73. At Monasteria Ecclesiae et Beneficia quaecumque Regularia a primaevo statu, si contingat, ea Presbiteris secularibus in commendam concedi, nunquam decidunt, quemadmodum cum aliis tradit Fagnanus in Cap. *In Ecclesiis* de Capell. Monach. n. 16, eademque semper a cathedralici solutione servantur immunia per Textus expressos in Can. *Inter cetera* 10 quaest. 3, Can. *Cum pro utilitate* 16 quaest. 2, et in Cap. 1 de stat. Monach., et docent praeter alios Barbosa lib. 3 iur. eccles. univ. cap. 20 a n. 2 ad 11, Engel eod. loc. n. 16, Reiffenst. in ius can. lib. 3 tit. 39 §. 1 n. 12, et Fagnan. in Cap. *Conquerente* de censibus in *Sancti Severini Cathedralici die 14 Ianuarii 1741* §. Porro.

74. Quapropter Ecclesia abbatialis, quae a tribus seculis semper in Commendam data est Clericis Secularibus, non tenetur solvere cathedralicum in *Assisien. Cathedralici die 15 Ianuarii 1735*.

75. Siquidem licet Abbatia S. Crispolti olim esset Regularis, et hoc nomine censenda foret a cathedralico immunis, attamen putavit Episcopus, statum ipsius fuisse iampridem immutatum ab innumeris pene Apostolicis provisionibus ter centum et ultra annorum spatio de illa factis in Clericis secularibus. Si enim ex sola possessione Beneficiorum Regularium ad quadraginta annos a Secularibus habita illorum status immutatio censetur inducta per Textum in Cap. *Cum de Beneficiis* de Praebendis in 6, quanto magis ubi adeo diuturna Clericorum Regularium possessio concurrebat: potissime vero accedentibus etiam plurimis Visitationibus Ecclesiae S. Crispolti ab Ordinariis pro tempore expletis, uti docebatur ab illarum serie in Summario Episcopi relata. At in oppositum Abbas Gentili sustinuit, primaevo Regularis Abbatiae statum non potuisse immutari, cum ea semper in Commendam Clericis Secularibus collata fuerit. Haec enim est virtus Commendae, ut praeservet Beneficia in eo statu, quo antea reperiebatur, Fagnan. in Cap. *In Ecclesiis* de Capellis Monachorum n. 16: visitationes autem Ecclesiae ab Episcopis factas non probare transitum Abbatiae a statu Regulari ad Seculare, quia peragi potuerunt vi illius Apostolicae delegationis, qua locorum Ordinarii Ecclesias quascumque quomodolibet exemptas singulis annis visitare tenentur, ut statuit Sacrum Concilium Tridentinum sess. 7 cap. 8, et loquendo praecise de Abbatibus seu Beneficiis etiam Regularibus qualitercumque commendatis sess. 21 cap. 8 de reformatione. His itaque perpensis, proposito dubio: — An cathedralicum debeat in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative — in *Assisien. Cathedralici die 15 Ianuarii 1735*.

76. Quod si non constet de Ecclesiae exemptione, Abbas Commendatarius eiusque Beneficiati tenentur solvere cathedralicum in *Amalphantana Cathedralici et Procuratoris die 6 Iulii 1709 et die 14 Martii 1739*.

77. Iamvero Abbas Commendatarius parochialis Ecclesiae S. Mariae Oppidi Positani Ioannes Baptista Zolla alique eiusdem Oppidi Beneficiati contenderunt, ad petitam cathedralici solutionem compelli non posse, tum

quia praedicta parochialis et abbatialis Ecclesia territorium a Diaecosi Amalphitana distinctum et separatum constituerebat, tum etiam quia antiquitus ad Monachos Benedictinos pertinebat. At reiecta instantia Parochi postulantis Literas, quas remissoriales vocant, ad effectum probandi assertum territorium separatum, die 6 iulii 1709 resolutum fuit, — eundem Parochum et Beneficiatos dicti Oppidi Positani teneri ad solutionem cathedralitici ad formam Decretorum, quae in alia simili Causa superius relata prodierant —. Hinc dictus Parochus seu Abbas Commendatarius cathedraliticum ab anno 1709 usque ad annum 1722 pacifice persolvit: sed inde ab eius praestatione destitit abbatialis Ecclesiae Successor, cum sustineret, se ad illud persolvendum cogi non posse. Proposito vero dubio: — I. An ab Abbate Ecclesiae S. Mariae Terrae Positani debeat cathedraliticum Archiepiscopo Amalphitano in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad primum, Affirmative; et amplius — in *Amalphitana Cathedralitici et Procurationis die 14 Martii 1739*.

78. Hinc tametsi Regulares non teneantur solvere cathedraliticum de Monasteriis eorumque Ecclesiis, ubi ipsi divina peragunt, iuxta Textum in Can. *Inter cetera* 8 caus. 10 quaest. 3: — Monasteriorum tamen Basilicis ab hac solutionis pensione seiunctis —, et tradunt Reiffenst. in ius can. lib. 3 tit. 39 §. 1 n. 12, Engel eod. loc. n. 6, Barbos. lib. 3 iur. eccles. univ. cap. 20 n. 11, et cum aliis Piton. discept. eccles. 35 n. 6 tom. 2; attamen, quod illud solvere teneatur de Ecclesiis Beneficiis Capellis et Parochialibus, quibus praesunt, etiamsi Monasteriis eorum pleno iure sint incorporatae, tradunt Abbas in Cap. *Conquerente* de cens. n. 1, ibique Anchiran. n. 5, Fagnan. n. 10 et 43, Reiffenst. loc. cit. n. 43 in *Mageraten. Cathedralitici die 8 Maii 1734* §. Circa.

Item in *Sancti Severini. Cathedralitici die 14 Ianuarii 1741* §. Secundum; in *Reatina et Nuceria Cathedralitici die 14 Martii 1840* §. Tandem.

79. Idecirco Ecclesiae Capellae Parochiae et Beneficia Monasteriis pleno etiam iure addicta et incorporata ad praestationem cathedralitici obstringuntur, exemptis interim

Parocho Ecclesiae abbatialis et Clericis habentibus Beneficia in eadem Ecclesia, de quibus videri debet particulariter, cum de exemptione haud luculenter constet in *Sancti Severini Cathedralitici die 28 Ianuarii et die 10 Iunii 1741*.

80. Siquidem Sacra Congregatio die 22 novembris 1738 resolvit, Parochos et Beneficiatos Diaecesis Sancti Severini solvere debere cathedraliticum in summa praescripta a Concilio Romano a die promulgatae Synodi anno 1733, qui resolutioni huic parere. Parochus vero et Beneficiati abbatialis Ecclesiae S. Laurentii in Doliolo, itidemque Rectores parochialium Ecclesiarum, quae a dicta abbatiali Ecclesia Sancti Laurentii in Doliolo dependere asserebantur, exemptionem ab ordinaria Episcopi iurisdictione una cum suis Ecclesiis et Beneficiis in vim cuiusdam Brevis s. m. Urbani VIII, quo Monasteria tam S. Mariae de Rambona, quam S. Laurentii in Doliolo fuerunt in Commendam Cardinali Antonio Barberini concessa, praetenderunt, proindeque autumarunt, se eadem lege non teneri. Episcopus vero contendit, resolutionem editam die 22 novembris 1738 ita comprehendere Clerum abbatialem S. Laurentii in Doliolo, ut nulla prorsus ratione cathedralitici solutio posset ab illo controverti; quippe quia tum ex collationibus dictarum parochialium Ecclesiarum ad memorata Monasteria spectantium, sive ab Episcopo pro tempore sive ab Apostolica Dataria, praevio concursu, peractis; tum ex iteratis earumdem Ecclesiarum ac Beneficiorum, quin imo ipsius etiam Ecclesiae S. Laurentii in Doliolo visitationibus per Episcopos expletis; tum denique ex geminis Sacrae Congregationis Rescriptis, quorum altero sub diem 11 aprilis 1682 edito Presbyteri abbatiales, et praesertim Parochi fuerunt obstricti ad Diaecesanam Synodum accedere, altero vero diei 11 iunii 1719 sancitum fuit, in collationibus dictarum Parochialium servandum fore Tridentinum, satis compertum fiebat, Clerum Ecclesias et Beneficia praedicta a totali iurisdictione Episcopi et a lege Diaecesana, ob quam debebatur cathedraliticum, minime exempta esse. His interim perpensis, proposito dubio: — An resolutio emanata die 22 novembris 1738 comprehendat Clerum abbatialem



S. Laurentii in Doliolo, ita ut cathedratium ab eodem Clero debeatur in casu etc. -, Sacra Congregatio die 28 ianuarii 1741 respondit: - Dilata, et reponatur, audito Eñõ Abbate -. His expletis, reposito dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative, exemptis pro nunc Parocho Ecclesiae abbatialis S. Laurentii in Doliolo et Clericis habentibus Beneficia in eadem Ecclesia, de quibus videatur particulariter - in *Sancti Severini Cathedralici die 10 Iunii 1741.*

81. Ad probe enim agnoscendum, an Episcopus exigere valeat cathedratium, ab eo potissimum pendet articulo, num Episcopus in Oppido et super Ecclesiis locis personisque controversis iurisdictionem delegatam tantum, vel potius etiam ordinariam valeat exercere in *Guardien. die 14 Novembris 1733 die 3 Martii 1736 die 16 Ianuarii 1740 et die 25 Februarii 1741.*

82. Enimvero in Oppido Aquaviva, quod pertinebat ad Commendam S. Primiani Religionis Hierosolymitanae, extabat parochialis Ecclesia, cuius Rector nominari solebat a Commendatario. Episcopus Guardiensi, pluribus iam antea resolutis controversiis quoad praefatae Ecclesiae exemptionem, anno 1726 cathedratium a memorata Ecclesia parochiali eiusque Rectore exegit. Unde Commendatarius contendit, hanc parochialem Ecclesiam, utpote spectantem ad sacrum Ordinem Hierosolymitanum, minime esse subiectam ordinariae iurisdictioni Episcopi; proindeque ab ea non deberi Episcopo cathedratium seu synodaticum. Nam Sacra Congregatio in Augustana 14 decembris 1630 declaravit, - Fratres S. Ioannis Hierosolymitani compelli non posse ad solutionem cathedratici seu synodatici -, ut in lib. 14 Decretorum pag. 356. Sancitum quoque fuit a S. Pio V in Diplomate impresso ad calcem voluminis Statutorum dictae S. Religionis pag. 49, Episcopis esse visitare Ecclesias parochiales ad eandem Religionem spectantes eorumque Rectores et Ministros dumtaxat in iis, quae animarum curam eiusque exercitium et Sacramentorum administrationem respiciunt, subiectis verbis hisce: - Volumus autem, quod Episcopi visitationem huiusmodi et praedicta omnia solum tamquam Delegati Apostolicae Sedis

et gratis et absque ullis dictae Religionis Rectorum et Ministrorum impensa et onere faciant -. At Episcopus negavit, haec convenire parochiali Ecclesiae, de qua agebatur. Negavit enim demonstrari, ut oportuisset, eam pleno iure spectare ad Religionem Hierosolymitanam, adeoque esse exemptam ab ordinaria Episcopi iurisdictione ac Diaecesana lege. Quin etiam omnino subiectam Episcopo esse putavit satis manifestum fieri ex Decretis alias editis a Sacra Congregatione. Denique affirmavit, Praedecessores itidem suos cathedratium seu synodaticum nec non rationem administrationis bonorum dictae Ecclesiae exigere consuevisse. Proposito interim dubio: - II. An dictus Episcopus Guardiensi possit exigere cathedratium seu Synodaticum a dicta Ecclesia eiusque Parocho? -, Sacra Congregatio die 28 martii 1733 responsum tulit: - Ad secundum, dilata; et coadiuventur probationes -. Reposito dein dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio die 14 novembris 1733 respondit: - Ad secundum, Negative -. Verum ad extinguendas omnes contentiones tam Episcopus adversus postremam hanc resolutionem, quam contra praecedentes sibi contrarias eques Antonius Cedronius dictae Commendae possessor novae audientiae beneficium impetrarunt. Proposito itaque dubio: - An quae et super quibus Episcopo Guardiensi competat iurdictio in Commenda seu Oppido Aquaevivae Collis Crucis et parochiali Ecclesia S. Mariae Ester, ita ut sit standum, vel recedendum a decisis, sub die 5 septembris 1693 15 ianuarii 1695 12 aprilis 1710 et 14 novembris 1733? -, Sacra Congregatio die 3 Martii 1736 respondit: - Praevio recessu a decisis die 14 novembris 1733; in reliquis, in decisis -. Ab hac novissima resolutione reclamavit eques Cedronius. Quum autem Sacra Congregatio ex iuribus hinc inde deductis probe agnovisset, rectam Causae resolutionem ab eo potissimum pendere articulo, num Episcopus in Oppido Aquaevivae et super Ecclesiis locis personisque controversis iurisdictionem delegatam tantum, vel potius etiam ordinariam valeret exercere, reposito dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis die 3 martii 1736 in casu etc. -, die 16 ianuarii 1740 respondit: - Dilata; et pro-

ponatur ex integro dubium: — An et quae iurisdictione competat Episcopo in casu etc. —, cui deinde Sacra Congregatio responsum dedit: — Quoad Populum et Clerum, exceptis habentibus tria requisita, competere Episcopo iurisdictionem ordinariam; quoad Ecclesiam vero competere delegatum tantum — in *Guardien. die 25 Februarii 1741.*

83. Hinc exemptio Abbatiae haud suffragatur Ecclesiis secularibus, quamvis ab ipsa dependentibus, et ab Abbate conferantur, cum praesertim Episcopus in eas ex vi etiam concordiae iurisdictionem exerceat; quandoquidem quum Episcopus Asculanus contenderet sibi deberi cathedralicum ab aliquibus Ecclesiis Abbatiae Farfensis, sed Abbas sustineret, cathedralicum exigi non posse ab Episcopo Asculano, nisi prius definitum fuerit id, quod adhuc erat in lite, nimirum quod eae essent de Diaecesi Asculana, adeoque subessent ordinariae iurisdictioni Episcopi, proposito dubio: — An cathedralicum debeatur Episcopo Asculano ab Ecclesiis et Beneficiis Farfensibus in casu etc. —, Sacra Congregatio die 18 aprilis 1733 respondit: — Dilata ad sequentem —, sed inde proposita non fuit. Causam instauravit post annos viginti quinque Episcopus, easdemque repetiit rationes, quae tunc proponebantur, scilicet praeicum Monasterium S. Salvatoris Maioris non fuisse exemptum a solutione cathedralici, vel eius exemptionem non potuisse suffragari Ecclesiis secularibus, quamvis ab ipso Monasterio dependentibus. Contendit quoque, cathedralicum, utpote subiectionis notam, sibi deberi ab iis Ecclesiis, in quas ipse ex vi etiam concordiae iurisdictionem exercebat, excepta solum eorum collatione Eius Abbati reservata; potissimum vero cum Rectores earum Ecclesiarum consuevissent Asculano Episcopo solvere subsidium charitativum et procuracionem. Addidit novum ius inductum ex Constitutione Benedicti XIV lata die 1 septembris 1747 de Ecclesiis Farfensibus sitis in Asculana Diaecesi. Reproposito igitur dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative — in *Asculana Cathedralici die 10 Martii 1759.*

84. Qua de re cathedralicum est solvendum a Clero Terrae, quae est in et de Diaecesi, quin obsit quidquid contigerit ante sen-

tentias super subiectione nec non ipsa contraria consuetudo in *Anglonen. Cathedralici Decimarum et Quartae funeralis die 30 Ianuarii 1723.*

85. Siquidem Episcopus Anglonensis petiit a Clero Terrae Carbonis cathedralicum, cum ex resolutionibus Sacrae Congregationis haberetur, Terram Carbonis esse in et de Diaecesi Anglonensi: nec idem Episcopus sibi obesse putavit contrariam consuetudinem, tum quia huiusmodi ius in Diaecesi Anglonensi persolvebatur, tum quia ante declarationes Sacrae Congregationis super subiectione Terrae Carbonis suae Diaecesi non erat curandum, quid in ea gestum fuerit, et demum quia in ordine ad cathedralicum consuetudo etiam immemorabilis contraria non suffragabatur. Proposito hinc dubio: — I. An Episcopo debeatur cathedralicum in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad primum, Affirmative — in *Anglonen. Cathedralici Decimarum et Quartae funeralis die 30 Ianuarii 1823.*

86. Unde Rectori Ecclesiae, quae asseritur fundata in solo ad Basilicam Lateranensem spectante, haud competit exemptio a solutione cathedralici in *Maceraten. Cathedralici et Procuracionis die 10 Iunii 1741.*

87. Enimvero Clericus Licinius Assortati Rector ecclesiastici Beneficii, quod in Ecclesia Sanctissimae Trinitatis extra moenia Montis Milonis erectum reperiebatur, cathedralici pensum Episcopo persolvere detrectavit sub obtentu, quod Ecclesia praedicta fundata esset in solo ad Sacrosanctam Basilicam Lateranensem pertinente. At privilegium exemptionis ab ordinaria Episcopi iurisdictione competere tantum videbatur Ecclesiis, quae in fundo ad Lateranensem Basilicam antea iure domini vere spectante aedificantur, non autem prius constructis et eidem Basilicae cum annui tributi pensatione postea subiectis. Quin imo dato etiam, quod Ecclesia veluti constructa in solo ad Basilicam Lateranensem domini iure prius spectante probaretur ab ordinaria Episcopi iurisdictione exempta, altera suboriebatur quaestio, num istud exemptionis privilegium immunem redderet eandem Ecclesiam a cathedralici solutione, qua in re negativam tenet sententiam Card. De Luca de iurisdictione disc. 38



per totum. Idecirco Promotor Fiscalis sustinuit, Clericum Licinium teneri ad solutionem cathedratici; tum quia controversa Ecclesia non probabatur habere qualitatem ex praescripto Constitutionis Sixti V necessariam, imo nulli Ecclesiae Terrae Montis Milonis eiusmodi competere praerogativam constabat ex resolutione Sacrae Congregationis Immunitatis edita die 7 iunii 1678; tum quia ubi etiam praefata Ecclesia ostenderetur ad formam Sixtinae Constitutionis in Lateranensi fundo aedificata, non inde immunis Clericus Licinius a cathedratici solutione consendus fuisset. Proposito igitur dubio: — An clerico Licinio Assortati Rectori Ecclesiae Sanctissimae Trinitatis fundatae extra muros Terrae Montis Milonis iurispatronatus illius Communitatis competat exemptio a solutione cathedratici et procurationis respective occasione sacrae visitationis in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Negative — in *Maceraten. Cathedratici et Procurationis die 10 Iunii 1741.*

88. Idecirco exceptis Capellaniis laicalibus et ad nutum amovibilibus, omnia Beneficia et Ecclesiae, etiamsi unitae Confraternitatibus in solo Lateranensi existentibus ac Monasteriis, tenentur solvere cathedraticum iuxta taxam praescriptam in Concilio Romano, quin obsit, quod Mensa Episcopalis sit dives et opulenta in *Maceraten. Cathedratici die 8 Maii 1734.*

89. Siquidem cum in Concilio Romano habito anno 1723 tit. 8 cap. 4 redintegratae fuerint veteres iuris Canonici sanctiones de cathedratico Episcopis solvendo, Episcopus Maceratensis credidit, ius sibi esse illud exigendi universim a singulis Ecclesiis ac Beneficiis sibi subiectis: at contradictores sese praebentibus Confraternitate S. Antonii Abbatis Terrae Montis Miloni Clero et Capitulo Tolentini nec non Monasterio S. Agnetis et Ecclesiis Pacis et Crucis, coactus fuit iura sua deducere in Congregatione particulari habita die 20 aprilis 1731, ubi propositis tribus hisce dubiis: — I. An cathedraticum debeatur et in qua summa? *Et quatenus negative.* II. An ad illius solutionem teneantur etiam Capellaniae laicales et ad nutum amovibiles? III. An et quomodo sit procedendum in eius executione? —, obtinuit rescribi: — Ad primum,

Affirmative ad formam Synodi Provincialis. Ad secundum, Negative. Ad tertium, ad mentem —; quae fuit, ut scriberetur Encyclica iuxta instructionem. Facta autem est reclamantibus adversus hanc resolutionem facultas iterum de suo iure experiendi, eo tamen addito, quod Societas erecta in Ecclesia S. Antonii iura sua deduceret. Ipsa enim contendit, a solutione cathedratici sese eximere triplici fundamento; primo, quod esset Confraternitas mere laicalis, et quidem ob inopiam impar huic oneri sustinendo; secundo, quod ab immemorabili tempore reperiretur in possessione pacifica non solvendi; tertio, quod sita esset in solo Lateranensi, adeoque tamquam exempta a iurisdictione Episcopi nequibat oneri solvendo cathedratici subiici. At Episcopus dixit, se petere cathedraticum a Confraternitate ratione Ecclesiae S. Antonii, cui unita fuit. Ob eiusmodi enim uniones cum Beneficiis seu Ecclesiis exigi posse cathedraticum alias declaravit Sacra Congregatio, quin obesset etiam consuetudo immemorabilis: nec probari contendit, quod Ecclesia S. Antonii sita et erecta fuerit in eo solo ante renovationem privilegiorum Basilicae Lateranensis a Xisto V factam, uti requirebatur pro asserendo exemptionis privilegio, iuxta Constitutionem 19 dicti Pontificis Bullar. tom. 2; minusque doceri, quod solum, in quo sita erat Ecclesia praedicta, ante eius erectionem pertinuerit Ecclesiae Lateranensi, quod pariter ad exemptionis privilegium requiri dixit Rota in decis. 228 a n. 5, decis. 260 coram Emerix iuniore, et in Squillacen. Iurisdictionis super bono iure 7 iunii 1723 coram Lancetta; sed ubi etiam haec probarentur, nullius tanti momenti esse in hypothesis, quia situatio in solo Lateranensi non tribuit exemptionem a Cathedratico, ad firmata per Card. De Luca de iurisd. disc. 38 per totum. Hinc et Monasterium S. Agnetis pro Ecclesiis sibi unitis cathedraticum solvere tenebatur; quin obesset, quod Mensa Episcopalis esset dives et opulenta, cum cathedraticum praestetur in honorem Cathedralis, non autem in Episcopi subsidium.

90. His igitur perpensis, proposito dubio: — An et in qua summa debeatur cathedraticum in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Deberi taxam praescriptam

n Concilio Romano - in *Maceraten. Cathedralici die 8 Maii 1734.*

91. Quin imo etiam Beneficiati Italo-Graeci atque Cleri de Communibus Graecorum Ecclesiarum massis participantibus tenentur solvere cathedraliticum a tempore Edicti per Episcopum promulgati; quandoquidem Episcopus Cassanensis anno 1733 Edictum promulgavit, ut Canonici et Beneficiati Civitatis Cassani cathedraliticum solverent, quod mox Sacra Congregatio confirmavit, cumque dictus Episcopus exinde novum per totam Diaecesim mandaverit promulgari Edictum, quod prioris observantia omnibus Beneficiatis indiscriminatum iniungebatur, Parochi et Beneficiati Italo-Graeci degentes in octo Oppidis Diaecesis Cassanensis, ubi Graecus Ritus custodiebatur, in scenam prodire, et autumantes, se minime adigi posse ad solvendum cathedraliticum Episcopo Latino, appellatione ab enunciato Edicto interposita, curarunt eius executionem suspendi. Propositis vero dubiis: - I. An Episcopo Cassanensi debeatur cathedraliticum per Parochos et Beneficiatos Italo-Graecos seu Albanenses atque Cleros de Communibus Graecarum Ecclesiarum massis participantes? *Et quatenus affirmative.* II. A quo tempore idem cathedraliticum debeatur in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, deberi a tempore novi Edicti per Episcopum promulgati - in *Cassanen. Cathedralici die 8 Februarii 1738.*

92. Hospitale vero S. Michaelis Archangeli ad Nidum haud tenetur solvere cathedraliticum, si nunquam illud solverit in *Neapolitana mense Iulii 1588.*

93. Nec Administratores R. Fabricae Cathedralis Ecclesiae, nec Conservatorium Puellarum deperditarum, quod nullos habet redditus Rectore caret et sepulchro, nec etiam duo Sodalitia Sanctissimae Annuntiationis et S. Mariae de Monte Carmelo, quae laicalia sunt, et quorum primum habet quidem Ecclesiam, sed in titulum ob defectum reddituum nunquam collatam, et alterum prorsus Ecclesia caret, sed tantum habet Oratorium, haudquaquam cathedraliticum solvere tenentur; et an quoad exactum restitui debeat, Causa non proponitur, attenta renunciatione. His enim in terminis propositis dubiis: -

I. An R. Fabrica Ecclesiae Cathedralis S. Mariae Urbisveteris Conservatorium Puellarum deperditarum nec non Confraternitates laicales Sanctissimae Annuntiae et S. Mariae de Monte Carmelo teneantur solvere cathedraliticum? *Et quatenus negative.* II. An exactum veniat restituendum in casu etc. -, Sacra Congregatio die 2 martii 1745 respondit: - Ad primum, Negative in omnibus. Ad secundum, iterum proponatur -. Repropositis autem dubiis: - I. An sit standum, vel recedendum a decisis? *Et quatenus affirmative ad primam partem.* II. An exactum veniat restituendum in casu etc. -, Causa proposita non fuit, attenta renunciatione in *Urbeveterana Cathedralici die 8 Maii 1745.*

94. Unde Confraternitates non habentes propriam Ecclesiam, sed simplicem tantum Capellam in honore Sanctorum, sub quorum titulo sunt erectae, haud tenentur solvere cathedraliticum; quandoquidem proposito dubio: - III. An ad solutionem cathedralitici teneantur etiam Confraternitates non habentes propriam Ecclesiam, sed simplicem tantum Capellam in honorem Sanctorum, sub quorum titulo sunt erectae in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad tertium, Negative - in *Firmana Cathedralici die 24 Iulii 1734.*

95. At Ecclesiae habentes redditus a Confraternitatibus administratos nec non ipsae Ecclesiae Confraternitatum laicalium non habentes Beneficia ecclesiastica, adeoque etiam Ecclesia S. Petri in Castello solvere debent cathedraliticum; propositis enim dubiis: - II. An ab Ecclesiis habentes redditus per Confraternitates administratos debeatur cathedraliticum in casu etc. III. An cathedraliticum sit solvendum ab Ecclesiis Confraternitatum laicalium non habentibus Beneficia ecclesiastica in casu etc. - IV. An debeatur cathedraliticum ab Ecclesia Sancti Petri in Castello in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad secundum tertium et quartum, Affirmative - in *Asculana Cathedralici die 22 maii 1734.*

96. Idecirco multo magis Confraternitates auctoritate ordinaria erectae et habentes propriam Ecclesiam tenentur solvere cathedraliticum; proposito enim dubio: - II. An Confraternitates erectae auctoritate ordinaria et



habentes propriam Ecclesiam teneantur solvere cathedraticum in casu etc. —, Sacra Congregatio, responsum dedit: — Ad secundum, Affirmative — *in Firmana Cathedratici die 24 Iulii 1734.*

97. Hinc et in Congregatione particulari super cathedraticis a Summo Pontifice deputata quatuor ad instantiam Promotoris Fiscalis Curiae Archiepiscopalis Firmanae die 29 aprilis 1731 contra Collegiatam Murri Vallis propositis dubiis, nimirum: — I. An Beneficia, quae sunt ad collationem Capituli Firmani, praeter solutionem census, quam ei facere solent, teneantur etiam solvere cathedraticum Rmo Archiepiscopo? II. An Capellae et Confraternitates laicales teneantur solvere cathedraticum? III. An cathedraticum iam in certa summa taxatum et solvi consuetum potuerit augeri? IV. An augmentum hactenus exactum veniat restituendum? —, responsum fuit: — Ad primum, Affirmative. Ad secundum, Capellanas et Confraternitates laicales non teneri. Ad tertium, Negative. Ad quartum, Affirmative —. Totidemque pariter propositis dubiis contra Collegiatam S. Elpidii, scilicet: — I. An Capitulares et Beneficiati S. Elpidii, quatenus habeant Praebendas distinctas a Massa communi teneantur solvere cathedraticum pro qualibet eorum Praebenda ultra cathedraticum in communi? II. An antiqua, seu potius nova taxa cathedratici etiam quoad Beneficia extra gremium dictae Collegatae et Loca pia dictae Terrae sit exequenda? III. An Beneficia et Loca pia de praeterito non taxata pro cathedratico teneantur imposterum illud solvere, et ad cuius taxae rationem. IV. An constet de attentatis? —, prodiit Rescriptum: — Ad primum, Negative. Ad secundum, antiquam taxam esse servandam. Ad tertium, ad mentem —; quae fuit, ut — servetur dispositio Concilii Romani —. Ad quartum, Negative —; ac deinde reproposita Causa mense octobris eiusdem anni responsum fuit: — In decisis in omnibus, et amplius — *in Firmana Cathedratici die 24 Iulii 1734 §. In.*

98. Antiquitus autem cathedraticum in Synodo persolvebatur in recognitionem et honorem Cathedrae Episcopalis, hodie vero licet illud exigere etiam extra Synodi occasionem, maxime cum Synodi huiusmodi haud amplius ita frequenter habeantur *in Anglo-*

*nen. et Tursien. Iurium et servitii chori die 31 Iulii 1852 §. Ad quartum.*

99. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, Concilium Tridentinum nullatenus sustulisse cathedraticum, sed esse solvendum extra visitationem, et in Synodi celebratione; quandoquidem — Congregatio Concilii censuit, Concilium Tridentinum nequaquam sustulisse cathedraticum, sed illud non solvendum in visitatione, sed extra, et in Synodi celebratione — *in Messanen. et Turolen. die 2 Octobris 1587 lib. 5 Decretorum pag. 50 et 75 a tergo.*

100. Similiter Sacra Congregatio mandavit, — quod si Episcopo cathedraticum legitime et vere debeatur, illud plane exigere posse, alio tamen tempore, quam visitationis — *in Reatina die 27 Martii 1591 lib. 7 Decretorum pag. 6.*

101. Unde cathedraticum solvi debet, etiamsi adsit consuetudo immemorabilis in contrarium; quandoquidem proposito dubio: — An cathedraticum Episcopo debeatur, non obstante consuetudine immemorabili in contrarium? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative ad formam iuris ab Ecclesiis et Beneficiatis — *in Lavellen. Cathedratici die 6 Iunii 1693 lib. 43 Decretorum pag. 261.*

102. Idcirco cathedraticum exigere potest Episcopus, qui nunquam illud exegit, tam pro praeterito, quam pro futuro, si praesertim Episcopi antecessores illud exigere consueverunt *in Albinganen die 3 Decembris 1644.*

103. Unde Canonici et Beneficiati tenentur solvere cathedraticum, etiamsi illud nunquam persolverint, Episcopus Synodum hactenus haud celebraverit, ac reditus habeat, qui congruae suae substantiationi sufficere valeant *in Cassanen. Cathedratici die 21 Maii 1735.*

104. Enimvero Episcopus anno 1733 Edicto praecepit, ut, abolita imposterum consuetudine, iuxta quam a Capitulo Cathedralis Ecclesiae duodecim ducati sub nomine strenae quotannis Episcopo tradebantur, singuli Canonici et Beneficiati Civitatis Cassani ad normam Concilii Romani tit. 8 cap. 4 et Decretorum Sacrae Congregationis cathedraticum persolverent; statutoque illis termino dierum sex ad comparandum pro stabilienda taxa, pollicitus fuit in eodem Edicto viginti quatuor ducatos sub titulo enunciatae strenae praeteritis annis receptos restituere. Adver-

sus hoc Edictum reclamarunt praefati Canonici et Beneficiati contententes, ex triplici potissimum capite ad solutionem cathedralitici non teneri; primo, quia nunquam illud persolverint; secundo, quia praestari deberet solum in casu, quo Synodus ab Episcopo eoque non coacta celebraretur; et tertio, quia veluti subsidiarium quoddam vectigal solvendum minime esset Praesuli annuis Episcopalis Mensae redditibus abunde proviso. At Episcopus, licet in facto non controverteret antiquam Sedis illius consuetudinem non exigendi cathedraliticum, minusque inficiaretur, se eoque Synodum haud celebrasse, Mensaeque Episcopalis redditus quamquam non adeo pingues, uti a Canonicis et Beneficiatis exaggerabantur, congruae suae sustentationi sufficere posse, ea tamen omnia putavit in iure nihil obesse, quominus cathedraliticum sibi deberetur. Proposito igitur dubio: - I. An sit locus solutioni cathedralitici? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, Affirmative - *in Cassanen. Cathedralitici die 21 Maii 1735.*

105. Compertum enim est, cathedraliticum uti reservatum in solum iurisdictionis et Cathedralis honorem nulla praescriptione quantumvis immemorabili posse tolli, iuxta sancta per Concilium Romanum tit. 8 cap. 4: - Ius sane inter cetera Episcopalia ita privilegiatum, ut neque ab Episcopis in totum remitti, nec a quoquam valeat quocumque titulo vel immemorabili consuetudine praescribi - *in Maceraten. Cathedralitici die 8 Maii 1734 §. Praeterea.*

Item *in Setina Procuracionis et Cathedralitici die 27 Iunii 1761 §. Cathedraliticum; in Aqipendien. Cathedralitici die 20 Decembris 1766 §. Benedictus; in Aesina Cathedralitici die 23 Februarii 1771 §. Cathedraliticum; in Camerinen. Cathedralitici die 20 Augusti 1774 §. Haec; in Reatina et Nucerna Cathedralitici die 14 Martii 1840 §. Perperam.*

106. Consentanea ad haec decisum fuit in Congregatione particulari deputata super cathedralitici die 29 aprilis 1731: - Cathedraliticum deberi ab Ecclesia Cathedrali Asculana aliisque existentibus in centenaria possessione non solvendi - *in Maceraten. Cathedralitici die 8 maii 1734 §. Subindeque.*

107. Unde propositis dubiis: - I. An Ca-

thedraliticum debeatur Episcopo ab Ecclesiis existentibus in asserta quasi possessione centenaria vel immemorabili illud non splendi? *Et quatenus affirmative.* II. An debeatur iuxta Concilium Romanum et taxam in eo praefinitam, sive potius iuxta asserta Decreta Synodalia Card. Torres anni 1632 et Episcopi de Bobus anni 1726? *Et quatenus affirmative quoad primam partem.* III. An debeatur ab aliis Ecclesiis, quae Episcopo annuatim persolvunt canones in aliqua re? IV. An ex Beneficiis unitis debeatur unum, vel plura cathedralitica? V. An cathedraliticum sit solvendum a Rectoribus Ecclesiarum parochialium Civitatis et suburbiorum Perusinae, uti asserto unico corpore, seu potius ab unoquoque ex eis? VI. An et a quo debeatur cathedraliticum pro Ecclesia S. Luciae civitatis Perusiae? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, Affirmative. Ad quartum, providebitur in casibus particularibus. Ad quintum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam. Ad sextum, deberi ab Oecono ex bonis eiusdem Ecclesiae - *in Perusina Cathedralitici die 19 Novembris 1735.*

108. Quapropter exequendum est Episcopi Edictum, quo monuit omnes Beneficiatos, ut, non obstante asserta immemorabili consuetudine non solvendi, cathedraliticum persolverent, expleto tamen triennio ab ultima visitatione, cum Beneficiati sustinerent, illud comprehendi in solutione procuracionis *in Setina Procuracionis et Cathedralitici die 27 iunii 1761.*

109. Siquidem Edictum die 18 martii 1760 promulgatum est in tribus unitis Diaecesebus Terracinensi Setina et Privernensi, qua Episcopus monuit Beneficiatos omnes suae ditioni subiectos, ut in termino unius mensis cathedraliticum tum praeteriti, tum currentis anni persolverent, iuxta taxam a s. m. Benedicto XIII praescriptam in Concilio Romano tit. 8 cap. 4. Reclamarunt autem Clerus Sermonetae et Clerus Somneni Setinae Diaecesis, cum Antecessores Episcopi ac ipse modernus Antistes consuevissent scuta circiter nonacinta a Clero Somneni, octoginta vero a Clero Sermonetae exigere in sacris visitationibus loco procuracionis, comprehenso in dicta sum-



ma etiam cathedralitico; quare postularunt a cathedralitico iterata solutione absolvi. Episcopus vero negavit, quod in procuratione fuerit quoque comprehensum cathedralitico, ac sustinuit, quod illud, non obstante asserta immemorabili consuetudine non solvendi, deberetur. Proposito itaque dubio: - II. An Edi-

dictum Rm̃i Episcopi super cathedralitico promulgatum sub die 18 martii 1760 sit exequendum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad secundum, Affirmative expleto triennio ab ultima visitatione - in *Setina Procurationis et Cathedralitici die 27 Iunii 1761.*

## §. IV.

## EPISCOPUS QUOAD CAUSARUM COGNITIONEM

1. Sacrosancta Tridentina Synodus sess. 24 cap. 20 de reformatione mandat, Causas omnes ad forum ecclesiasticum pertinentes esse in prima instantia ab Ordinario loci cognoscendas in *Novarien. Unionis die 11 Septembris 1762 §. Haec Episcopus.*

Item in *Romana, seu Comen. Sponsalium die 24 Novembris 1781 §. Quia.*

2. Unde Sacra Congregatio declaravit, Episcopum posse iuridice punire Partes, quae contra Decretum Concilii in cap. 20 sess. 24 de reformatione Causam ab eo tentarunt avocare, ob spretam suam iurisdictionem in *Faventina mense Octobris 1585 lib. 4 Decretorum pag. 76.*

3. Qua de re cognitio Causae in eum institutae, qui violentas iniecit manus in personam Sacerdotis, spectat ad Episcopum, quin a Metropolitano avocari valeat, priusquam definita fuerit in *Turritana seu Algaren. Iurisdictionis die 26 Februarii 1707 lib. 57 Decretorum.*

4. Siquidem - eo sub obtentu, quod Georgius Cugurra die 20 maii anno 1704 violentas iniecisset manus in personam Sacerdotis Petri Michaelis Satta loci Oruni tunc permanentis in Oppido Nori, praevio processu informativo ac instante Substituto Promotoris Fiscalis Curiae Episcopalis Algarensis, die 21 immediate sequenti citatus cum praefixione termini sex horarum ad videndum declarari sese excommunicatum, a qua citatione, etsi extraiudicialiter appellationem interposuisset, fuit tamen ipsomet die excommunicatus a Vicario Foraneo mox dicti Oppidi. Successive eadem pariter die appellavit Cugurra ad ipsum Episcopum Algarensensem,

qui die 23 praefati mensis, admissa appellatione cum clausula « si et in quantum », iunxit praefato Vicario actorum transmissionem, utque interim nihil innovaret. Verumtamen antedictus Cugurra sub praetextu, quod Episcopus, neglecta quadam praevia illius protestatione, deputasset Commissarium sibi infensum pro repetitione Testium receptorum a Vicario Foraneo, nec non et ipse denegasset absolutionem ad cautelam aliave gravamina intulisset, die 17 iulii 1704 aliam interposuit appellationem ad Curiam Metropolitanam Turritanam, in qua eademmet die editum fuit Decretum eiusmodi: « Inserantur producta, et attentis expositis, dicat venerabilis Promotor Fiscalis Curiae Episcopalis Algarensis intra quatuor, et interim circa praemissa nihil innovetur; pariter mandetur Secretario dictae Curiae, quatenus intra terminum eundem transmittat ad hanc Metropolitanam copiam procedimentorum istius Causae in forma probanti ad hoc, ut, illa visa, possit haec Curia instrui et informari, nec non eius Secretarius salarium procedimentorum taxare ». At idem Promotor fiscalis pertaesus Causam ab ea Curia avocari priusquam fuisset definita, quod praetenderet, ex negligentia Cugurrae exitum usque tum non attingisse, recursum habuit die 9 augusti 1704 ad Canonicum Sanna subdelegatum, indeque die 12 iunii et 13 iulii 1705 ad Gavinum de Aquena in Regno Sardiniae gravaminum et appellationum Iudicem Delegatum Apostolicum tum recens ad Episcopatum Bosanensem evectum, quorum uterque, appellatione admissa, inhibuit ulteriorem processum Archiepiscopo et Officia-

libus Metropolis Turritanæ, iniungendo copiose actorum transmissionem, ea perpensa suppositione, quod Oguirra quasdam egisset instantias coram dicto Iudice Delegato. At vero renuens Archiepiscopus eam transmittere, fuit ingressus Ecclesiam a præmemorato Iudice Delegato interdictus: mox vero turbatae Iurisdictioni prætextu declaratus, incidisse in excommunicationem contentam in Bulla *Coenæ Domini*. Appellavit Promotor Fiscalis nec non et idem Archiepiscopus Turritanus tam ab omnibus hisce præceptis, quam a censurarum promulgatione ad S. Sedem Apostolicam, delataque Causa ad hanc Sacram Congregationem, ac proposito dubio: « An interdictum et censura latae ab Episcopo Romanæ, contra Archiepiscopum Turritanum sustineantur? », Sacra eadem Congregatio sub 5 Iunii prope elapsi resolvit: « Negative », et remittendum iussit Episcopo Romanensi, ut consulere consuetudinem suam.

5. Cum autem hæc resolutio non deciderit Causam principalem controversæ Iurisdictionis, unde promanarunt censurae, fuit proinde concordatum infrascriptum aliud dubium, super quo Partes hinc inde informantes, et in eorum Summaris alia deducentes, humiliter quaerunt ab EE. VV. declarari: - An et ad quem spectet cognitio Causæ dicti excessus commissi a Georgio Oguirra contra prædictum Sacerdotem Petrum Michaelem Saltam in casu etc. -, Sacra Congregatio responsam tulit: - Spectare ad Episcopum Algarensem, et amplius - in *Turritana seu Algar. Iurisdictionis die 26 Februarii 1707 lib. 57 Decretorum*.

6. Hinc Sacra Congregatio declaravit, quoad Causam visitationis correctionis et primo instantiae, in quibus exponebatur, Archiepiscopum Tarracconensem Metropolitanum de facto se intromittere, iniungendum ipsimet Nuntio, ut toties querelae Episcoporum suffraganeorum circa hæc ei fuerint præsentatae, dispositionem Sacri Concilii et Decretorum tempore Clementis VIII Pontificis Maximi a Sacra Congregatione Episcoporum editorum et apud Quaranta in sua Summa in verbo *Archiepiscopi auctoritas* registratorum omnino observare mandaret. Quod si Archiepiscopus putaret extare consuetudinem illius Curiae magis favorabilem, iura sua in

Sacra Congregatione deducere posse in *Derthusen. die 27 Maii 1634*.

7. Quin imo ab Episcopis, omni appellatione remota, sunt de iure componendae controversiae circa præcedentiam in processionibus et aliis similibus ortae inter personas tam Seculares, quam Regularas et Confraternitates in *Vicentina mense Martii 1591 lib. 7 Decretorum pag. 4*.

Item in *Canarien. anno 1594 lib. 8 Decretorum pag. 14*.

8. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopum ex Cap. 13 sess. 25 de Regularibus controversias super præcedentia in supplicationibus et aliis similibus ortas inter personas ecclesiasticas tam Seculares, quam Regularas, componere in *Nullius die 14 Februarii 1594*.

9. Amplia, in Causis de præcedentia Episcopus potest procedere ad executionem Decreti Concilii Tridentini sess. 25 de Regularibus cap. 13 et declarationis Sacrae Congregationis, inhibitionibus A. C. non obstantibus in *Spoletana die 23 Iunii 1629*.

10. Hinc multo minus Episcopus suffraganeus tenetur transmittere ad Metropolitanum acta gesta contra Sacerdotem inquisitum de stupro et concubinato, ac citatum personaliter ad informandum, etiamsi præfatus inquisitus appellationem interposuerit ad dictum Metropolitanum, et hic requisiverit acta ad simpliciter inspiciendum, an adsit suppositum gravamen ab appellante allegatum in *Hydruntina seu Gallipolitana die 26 Ianuarii 1697 lib. 47 Decretorum*.

11. Enimvero - Sacerdos Ioseph Didacus Lopez inquisitus in Curia Episcopali Gallipolitana de stupro et concubinato cum quadam puella Turca, quam a teneris annis pretio emptam in fide catholica educaverat, prætendens se gravatum ex quadam citatione seu mandato ad personaliter informandum contra ipsum executi, appellationem interposuit ad Curiam Metropolitanam Hydruntinam, quae tamen, nihil interloquendo super illius admissione demandavit simplicem transmissionem actorum ad effectum procedendi prout de iure. Verum renuentibus Officialibus Curiae Episcopalis acta transmitti eo sub fundamento, quod in Causis primae instantiae ante definitivam non va-



let Curia superior in aliquo se ingerere ad normam Cap. 1 sess. 13 et cap. 20 sess. 24 de reformatione, multoque minus in criminalibus, ne Fiscis probationes per actorum transmissionem pandantur Reis, antequam constituentur, et e converso insistentibus Ministris Curiae Archiepiscopalis, quod simplex transmissio actorum tamquam ordinata ad effectum inspiciendi, an adsit nec ne allegatum gravamen, refricari non valeat ab Episcopo, iuxta sancita in Decreto generali Sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium, impresso apud Quaranta in summ. Bullar. verb. *Archiepiscopi auctoritas* §. Si appellans et §. Cum a gravamine. Hinc ob dictam contumaciam in non parendo, ac ob assertas etiam iniurias Cursori illatas processum fuit ad fulminationem censurarum contra Cancellarium Episcopalem, quo tamen cum reincidentia absoluto, et instante supradicto Lopez declarari, Episcopum teneri in hac Causa acta transmittere ad Metropolitanum, proponitur hodie resolvendum ab EE. VV.: – I. An Episcopus in hac Causa teneatur acta transmittere ad Metropolitanum? II. An censurae latae contra Cancellarium Episcopalem substineantur? –, Sacra Congregatio respondit: – Negative ad utrumque, et amplius – in *Hydruntina seu Galipolitana die 26 ianuarii 1697 lib. 47 Decretorum*.

12. Imo Episcopus suffraganeus antiquior non exemptus ea debet peragere, quae agenda essent a Metropolitano absente, non autem suffraganeus exemptus, licet antiquior non exempto in *Burgen. die 20 Martii 1649 lib. 18 Decretorum pag. 603*.

13. Alias vero Episcopus non potest declinare iurisdictionem Metropolitanam in illis casibus, in quibus ante Concilium procedebat uti Ordinarius, licet post Concilium in cap. 10 sess. 24 de reformatione dicatur, quod procedat etiam tamquam Sedis Apostolicae delegatus in *Brundusina lib. 1 Decretorum pag. 79 a tergo*.

14. Qua de re Episcopus tenetur deferre appellationem a gravamine ante definitivam sententiam, quod per appellationem a definitiva reparari non potest, exempli gratia ab indubitata carceratione, et sinere processum transferri ad Iudicem appellationis, Reo interim

in carceribus remanente, donec aliter Iudex appellationis iusserit in *Brundusina mense iulii 1585 lib. 4 Decretorum pag. 43*.

15. Quin imo Sacra Congregatio validam declaravit institutionem in Parochiali vacante factam iure devolutivo a Metropolitano de Praesentato ab ipso, tamquam Patrono ordinario, qui intra legitimum tempus eam denegaverat, ita ut qualitas Patroni impedire haud potuerit exercitium iuris metropolitici in eadem persona duplici iure et titulo considerata in *Herbipolen Parochialis die 28 Septembris 1697 lib. 47 Decretorum*.

16. Siquidem – adest in Civitate Hertzogaurae Herbipolensis Diaecesis parochialis Ecclesia de iurepatronatus Episcopi Bambergensis uti domini temporalis eiusdem Civitatis; cumque sequuta anno praeterito illius vacatione per translationem ultimi possessoris ad aliam Ecclesiam, Eius Elector Moguntinus ad praesens Episcopus, seu Administrator Bambergensis praesentasset Episcopo Herbipolensi Sacerdotem Marinum Richterium, Episcopus denegandam censuit institutionem, donec Magistratus secularis dictae Civitatis in Hertzogaura solveret Parocho antecessori supplementum congruae in annis florenis quinquaginta, quos ipse biennio ante assignaverat super redditibus duorum Beneficiorum Primissariae et Midimissariae nuncupatorum de iurepatronatus eiusdem Communitatis, interim vero eundem Praesentatum deputavit in Vicarium temporalem pro administratione curae animarum. Recusavit Martinus Parochiam Vicarii titulo acceptare, petitaque iterum coram Episcopo perpetua et canonica institutione ad formam suae praesentationis, eaque similiter denegata, recursum habuit ad supradictum dominum Electorem uti Archiepiscopum Moguntinum et Metropolitanam Episcopi Herbipolensis, a quo ex praetenso iure devolutivo, ob lapsum scilicet duorum mensium praefixorum in Bulla 33 s. m. Pii V, institutionem reportavit et successive etiam in possessionem Parochialis immissus fuit. Adversus huiusmodi institutionem reclamavit Episcopus apud Sanctissimum D. N. petens eam nullam declarari, ex eo praecipue quod inobservato iuris ordine a Metropolitano processum fuerit, quodque admissio Praesentati sub titulo Vicarii satis esse de-

buerit ad excludendum negligentiam Ordinarii collatoris, et consequenter etiam praetensam devolutionem ad Metropolitanum, eamque in omnem casum fieri non potuisse ad Eñm Electorem tanquam gorentem in hac Causa uti Patronum et Archiepiscopum vicis Partis et Iudicis; precibusque per Sanctissimum ad hanc Sacram Congregationem remissis, datae fuerunt desuper Literae ad Nuncium Apostolicum Colonensem, qui facti seriem confirmans asserit, praesentationem Richterii coram Ordinario factam fuisse de mense martii 1696, recursum ad Metropolitanum tam ab ipso Praesentato, quam a Vicario Generali et Consiliariis ecclesiasticis Civitatis Bambergensis fuisse habitum de mense septembris, Institutionem vero in Curia Metropolitana decretam fuisse die 15 octobris eiusdem anni subdens, ex parte Moguntini allegari, non fuisse per Episcopum satisfactum obligationi statuendi per deputationem Vicarii amovibilis, qui iuxta Evangelium Pastor non est, sed Mercenarius de ovibus non curans; supplementum vero congruae vel non fuisse necessarium, cum Beneficii redditus ascendant ad Imperiales 350 longè excedentes congruam Conciliarem, vel sustineri non posse super duobus illis Beneficiis tanquam erectis in Ecclesia diversa et separata a Parochiali; et denique qualitatem Patroni impedire non potuisse exercitium iuris Metropolitanii in eadem persona duplici iure et titulo considerata. Quocirca tam ex superioribus deductis, quam ex aliis latius ab utraque Parte deducendis, eximiae erit aequitatis ac iustitiae EE. VV. perpensa etiam dispositione Textus in Cap. *Postulastis* de concess. Praeb. cum ceteris apud Rotam deois. 193 part. 4 tom. 1 Recent. decernere: — An institutio Parochialis in Hertzogaura ut supra facta per Eñm Metropolitanum ex praetenso iure devolutionis sustineatur in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative — in *Herbipoten. Parochialis die 28 Septembris 1697 lib. 47 Decretorum*.

17. Hinc, attento expresso privilegio longaeva consuetudine roborato, in discrimen adduci nequit ius metropolitico Archiepiscopi etiam ad effectum manutentionis quoad Epi-

scopum Suffraganeum, etiamsi ex quatuor postremis statibus provisionum Ecclesiae Suffraganeae constet, huiusmodi Episcopum esse immediate subiectum S. Sedi, quin tamen constet quo tempore aut modo haec subiectio concessa sit, quae exemptionem a iurisdictione metropolitana secumfert in *Urbinate. et Callien. Iuris metropolitici die 28 Februarii et die 30 Maii 1807*.

18. Enimvero sedente Summo Pontifice Pio IV Cathedralis Ecclesia Urbini in Metropolitana erecta est cum — Archiepiscopali dignitate atque omnimoda iurisdictione et superioritate —; ac eidem Ecclesiae Urbinatensi Civitates et Dioceses — Calliensem Senogallensem Pisauremsem Forosempronensem Feretranam Eugubinam cum illarum districtu et territorio — addixit — pro sua Provincia, et Praesules pro tempore existentes pro suis suffraganeis Episcopis, horum expresse accedente consensu —, quemadmodum patebat ex Constitutione, cuius initium *Super universas* edita die 4 iunii 1563. Quamquam vero Episcopus Capitulum Magistratus et Populus Calliensis die 21 augusti eiusdem anni publico rogata instrumento Literas eiusmodi Apostolicas acceptarint, attamen Moderans Episcopus Calliensis nitens Literis Apostolicis, quas nedom ipse, sed tres eius immediati antecessores obtinuerunt super possessione Episcopatus, censuit, Ecclesiam Callianensem exemptam esse a iure metropolitico Ecclesiae Urbinatensis, eamque S. Sedi Apostolicae immediate subiectam. Qua ex re commotus Archiepiscopus Urbini nomine etiam Capituli et Magistratus ad Summum Pontificem sua iura metropolitica reclamavit; obtinuitque, ut controversia haec omnis a Sacra Congregatione dirimeretur. Itaque ex privilegio et longaeva observantia suum ius metropolitico supra Ecclesiam Calliensem defendit Archiepiscopus Urbini. Nam ex Constitutione Pii IV decorata erat Ecclesia Urbini honore Metropolitanae supra Ecclesias Senogallensem Pisauremsem Forosempronensem Feretranam Eugubinam Calliensem. Haec vero expresse hanc subiectionem acceptavit, publico tum rogato instrumento anno 1563, sed etiam abhinc facto hanc subiectionem recognovit. Etenim exhi-



buit praefatus Archiepiscopus indiculum a Cancellario extractum omnium Causarum, quae a Curia ecclesiastica Calliensi delatae fuerunt in gradu appellationis ad Curiam Metropolitanam Urbini. Idcirco post expressum privilegium comitemque observantiam obesse non poterat, quod in Literis Apostolicis provisionis Ecclesiae Calliensis enunciaretur, hanc esse subiectam Sedi Apostolicae, quum erronea habenda esset haec enunciativa, nisi doceretur, derogatum fuisse iuri metropolitico Ecclesiae Urbinatensis, et exemptam Ecclesiam Calliensem ex novo privilegio. Si vero res intimius scrutaretur, patebat, quod haec enunciativa primum irreperere cepit in Bullis provisionis Ecclesiae Calliensis anno 1726, cum sederet s. m. Benedictus XIII. Hic vero anno ante, scilicet anno 1725 edita Constitutione silentium imposuit controversiae, quae in ipsa Sacra Congregatione vigeat inter Episcopum Eugubinum et Archiepiscopum Urbinatensem, quorum ille pro exemptione, hic pro iure metropolitico decernat. Immo confirmavit laudatus Pontifex Benedictus XIII Constitutionem Pii IV, et ius metropolitico Archiepiscopi Urbinatensis. Quare verosimile non erat, ut Summus ille Pontifex, qui paullo ante hoc ius metropolitico cognovit et probavit, anno post per simplicem enunciativam voluerit derogare huic eidem iuri quoad Ecclesiam Calliensem. Tribuenda itaque videbatur errori haec enunciativa, quae exemptionem Calliensis Ecclesiae praeseferebat. Contra vero Episcopus Calliensis exhibuit attestationem Substituti S. Consistorii, qui affirmabat, ab anno 1706 ad ea usque tempora quatuor successisse provisiones Ecclesiae Calliensis, in easque semper enunciatam fuisse Ecclesiam illam subiectam S. Sedi Apostolicae, quemadmodum factum erat in postrema provisione, qua modernus Antistes Ecclesiam Calliensem consequutus est, ut patebat ex propositione facta in Consistorio. Attulit praeterea Episcopus elenchum appellationum, quae ab anno 1726 fere omnes interpositae fuerunt ad S. Sedem, tribus exceptis, quae ad Urbinatensem Sedem directae a Curia Calliensi reiectae fuere. Ex his Episcopus Calliensis se exemptum contendit, sed obire recusavit vadimonium ab Archiepiscopo Urbini oblatum.

19. His interim perpensis, proposito dubio: — An et de cuius bono iure constet etiam ad effectum manutentionis in casu etc. —, Sacra Congregatio die 28 februarii 1807 responsum tulit: — Dilata, et audiantur Ministri Datariae Apostolicae —. Ministri Datariae Apostolicae rerum seriem texentes, variationem Ecclesiae Calliensis e Suffraganea ad S. Sedi subiectionem immediatam scire haud evenire, nisi de novatione eiusmodi actas fuisse adnotationes, nempe anno 1726, dum Hieronymus Allegri ad Calliensem Episcopatum fuit promotus, in pensionum codice penes Sacri Consistorii Substitutum, dum hoc munere fungebatur b. m. Sommier; nota isthaec scripta cernebatur: — Callium in Umbria Sedi Apostolicae immediate subiaceret —. In processibus vero, qui de promovendis fabricantur, licet Testes in illis annorum 1726 1744 et 1754 Ecclesiam Calliensem Suffraganeam esse Urbini deposuerint, attamen in illo anno 1754 legebatur a tunc Sacri Consistorii Notario b. m. Spada scripta haec marginalis nota: — Si avverta, che la Chiesa è soggetta alla S. Sede, non all' Arcivescovo —, et sic ab eo Summo Pontifice praeconizzata fuit. In ultimo autem processu anni 1806 occasione promotionis moderni Episcopi deposuisse Testes de Calliensis Ecclesiae immediata S. Sedi subiectione patebat, itidem a Summo Pontifice sic provisae. Quibus tamen haud commotus extitit Defensor Archiepiscopi Urbini. Nam expressum aderat privilegium longaeva consuetudine roboratum et a Benedicto XIII confirmatum, quin Literae Apostolicae provisionis Episcopatus Calliensis abrogationem praeserferrent. Nec ullatenus constabat, quo tempore aut modo subiectio S. Sedi concessa fuerit, quae exemptionem a iurisdictione metropolitica Urbini secumferebat. Privatae autem illae adnotationes nihil probare poterant, nisi aliunde constaret legitime abrogatum fuisse ius, quod Urbinatenses Archiepiscopi habebant: maxime cum adnotationes huiusmodi adversarentur processibus, qui in provisionibus anni 1726 1744 et 1754 confecti fuerunt, in quibus rogati Testes confirmarunt subiectionem Ecclesiae Calliensis erga Urbinatensem. Quin praeiudicium tulerit Archiepiscopus Urbini ex suo silentio, cum sciverit, provisam quidem fuisse Ecclesiam Calliensem,

neq tamen acceperit Literas notificatorias, quae dantur Metropolitanis, quando Ecclesiae Suffraganeae providentur; simulque tacuerit, cum ei Episcopi Callienses obsequia non praestiterint. Nam ex Testibus probavit, neque Literas huiusmodi hortatorias semper transmitti, neque obsequia Episcoporum Calliensium defuisse. Reproposito igitur dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative, et constare de bono iure Ecclesiae Archiepiscopalis Urbinatensis etiam ad effectum manutentionis, et notificetur Ministris Sacrae Congregationis Concistorialis - *in Urbinaten. et Callien. Iuris Metropolitici die 30 Maii 1807.*

20. At Episcopus potest punire Clericum alterius Diaecesis in sua commorantem et delinquentem, absque interventu sui Episcopi *in Aesina ad Cap. 8 sess. 14 de reformatione Posit. 22.*

21. Non tamen potest procedere in vim Concilii Cap. 16 sess. 23 de reformatione contra Clericum, qui antequam recederet a Diaecesi, licentiam ab ipso postulavit *in Aesina anno 1597 lib. 9 Decretorum pag. 10.*

22. Nec potest Episcopus in locis, ubi Abbates seu Praelati Nullius habent utramque iurisdictionem spiritualem et temporalem, concedere literas monitoriales ad effectum revelationis pro rebus deperditis vel subtractis; sed hoc spectat ad Sedem Apostolicam *in Sarsinaten. lib. 2 Decretorum pag. 105 a tergo.*

23. Neque in his locis potest cognoscere de causis resultantibus ex revelationibus vigore monitorialium, sed huiusmodi cognitionem relinquere debet Praelato inferiori *in Squillacen. lib. 2 Decretorum. pag. 97.*

24. Hinc multo minus vicinior Episcopus

potest cognoscere Causas criminales et matrimoniales Subditorum Abbatiae Nullius Diaecesis, si Abbas utramque iurisdictionem temporalem scilicet et spiritualem exerceat in Clerum et Populum: ita approbante Sanctissimo respondit S. Congregatio *in Dubium pluries propositum ad cap. 10 sess. 24 de reformatione Posit. 110.*

25. Alias Sacra Congregatio declaravit, Decretum Concilii Tridentini cap. 20 sess. 24 de reformatione sustulisse quaecumque ordinaria et Sedis Apostolicae privilegia, notionem Causarum criminalium et matrimonialium Inferioribus Episcopis tributia, ac propterea iis non obstantibus eius Causas post Concilium esse ab Episcopis dumtaxat cognoscendas *in Theatina die 12 Ianuarii 1613.*

26. Ideirco Sacra Congregatio censuit, cognitionem Causarum matrimonialium et criminalium non ad Abbatem de Luculo, etiamsi extra Aquilanam Ecclesiam proficatur, sed ad Episcopum Aquilanum tantum pertinere, neque vero Rotam in hac specie quidquam adversus Episcopum statuisset *in Aquilana die 4 Maii 1613 (1).*

27. Unde ius cognoscendi Causas matrimoniales locorum, qui ad Archipresbiterum S. Blasii olim S. Victorini de Amiterno Civitatis Aquilae spectant, Episcopo Aquilano adtribuitur, donec ab eodem Archipresbitero doceatur de immemorabili; propositum enim dubio: - XVII. An ius cognoscendi Causas matrimoniales dictorum locorum spectet ad dictum Episcopum, sive ad dictum Archipresbiterum? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad decimum septimum, spectare ad Episcopum, donec ab Archipresbitero doceatur de immemorabili - *in Nullius seu Aquilana Iurisdictionis die 4 Maii 1726.*

(1) Card. Petra in Comm. ad Const. 4 Callisti III sect. 2 n. 47 tom. 5 de hac re ita loquitur: - Quoad Causas criminales ex dispositione Concilii Tridentini fuit quoque adempta facultas eas cognoscendi in sess. 24 cap. 20 quibuscumque Praelatis inferioribus, solisque Episcopis reservata, non obstantibus privilegiis indultis concordis, quae suos tantum auctores teneant, ac aliis consuetudinibus quibuscumque, quam clausulam in fine dicti capitis 20 quoad omnia ibi contenta expresse appositam fuisse nempe sublatam praescriptionem quadragenariam cum titulo colorato; nam etsi ante Concilium potuisset haec iurisdictione praescribi, cit. Cap. Auditis de praescriptione, ubi Fagnanus et Canonistae, ac idem Fagnanus in Cap. Accedentibus n. 56 de excessu Praelatorum, tamen post Concilium dicitur sublata quaecumque consuetudo, et sic Praelati inferiores primae et secundae speciei nequeunt tueri consuetudine quadragenaria praedicta, ac declaravit Sacra Congregatio Concilii pluries... et in Aquilana Abbatiae de Luculo supra citata 4 maii 1613; ac - etsi ille haberet iurisdictionem quasi Episcopalem in loco, tamen quia non habebat territorium separatum a Diaecesi Aquilae, censuit Sacra Congregatio: non posse cognoscere causas criminales -; nec aliter tradidit in sect. 1 n. 14.



28. Siquidem quamdiu Praelatus inferior legitime non probaverit, se omnimodam iurisdictionem quasi Episcopalem habere, Archiepiscopus Theatinus Causas matrimoniales et criminales ad forum ecclesiasticum spectantes cognoscere debet. Quod si inferior ex immemorabili consuetudine praedictas Causas cognoscere consueverit, huiusmodi consuetudo non est quidem a Concilio Tridentino sublata: ceterum donec illam probaverit per tres sententias conformes vel unicam, quae in rem iudicatam transierit, Causae huiusmodi cognosci debent a solo Archiepiscopo in *Theatina die 26 Septembris 1615.*

29. Qua de re ius cognoscendi Causas matrimoniales spectat ad Episcopum Anglonae, non ad Card. Abbatem Commendatarium Monasterii S. Eliae Ordinis S. Basilii Oppidi Carboni, cuius Abbatiam minime nullius qualitatem ac territorii separati habere definitum fuerat, et quoad ius cognoscendi Causas criminales pertinet ad praefatum Episcopum, civiles cumulative ad utrumque, sed quoad mixtas indecisum extitit; propositis enim dubiis: - II. An ius cognoscendi Causas matrimoniales spectet ad Episcopum, vel ad Em̃um Abbatem? III. An ius cognoscendi Causas criminales civiles et mixtas competat Episcopo, vel Em̃o Abbati? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad secundum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad tertium, criminales spectare ad Episcopum, civiles cumulative ad utrumque; quoad mixtas, dilata - in *Anglonon. Iurisdictionis die 30 Ianuarii 1717 lib. 67 Decretorum.*

30. Hinc Episcopus Miletenensis manutenendus est quoad duo Oppida Melicucca et Drusium nuncupata, quae Sacrae Religioni Hierosolymitanae subiacebant, in iure cognoscendi Causas civiles criminales mixtas beneficiales et matrimoniales; quandoquidem proposito cum aliis dubio: - XIV. An in iure cognoscendi Causas civiles criminales mixtas beneficiales et matrimoniales dictarum Commendarum sit concedenda manutentio Episcopo, seu potius Commendatariis? -, Sacra Congregatio die 3 augusti 1743 responsum tulit: - Manutendum esse in omnibus Episcopum -. Reproposito dein praefato dubio, Sacra Congregatio respondit: - In decisis,

et amplius - in *Miletan. Iurisdictionis die 23 Novembris 1743.*

31. Expensis itaque privilegiis, ad Ecclesias Monasterii Ordinis S. Benedicti et personarum earum servitio addictas spectantibus, Sacra Congregatio resolvit, Em̃o Card. Commendatario competere ius cognoscendi Causas civiles cumulative cum Episcopo loci, praeterquam quoad Causas criminales et matrimoniales aliasque concernentes curam animarum in *Fulginaten. Iurisdictionis die 1 Martii et die 27 Septembris 1738.*

32. Iamvero Em̃us Card. Laurentius de Alteriis Abbas commendatarius Monasterii S. Crucis Saxivivi, qui nonnullas parochiales Ecclesias ad idem Monasterium spectantes, et intra limites Fulginatensis Diaecesis existentes, conferre praetendebat, contendit sibi in exclusionem Episcopi ius esse procedendi in Causis criminalibus civilibus et mixtis ad Ecclesias dicti Monasterii et Personas earum servitio addictas spectantibus. Nam praeter Constitutionem 12 s. m. Iulii II, in qua exemptionis privilegia concessa Monasterii Locis et Personis Ordinis S. Benedicti communicata fuerunt Congregationi Olivetanae in dicto Monasterio S. Crucis Saxivivi constitutae, nec non praeter plura documenta, ex quibus constabat, se suosque Antecessores controversas Causas cognovisse, protulit Bullam ab Innocentio II sub annum 1158 editam, et successive ab aliis Summis Pontificibus confirmatam, in qua sic habebatur: - Nos dictum Monasterium etc. cum infra nominatis Ecclesiis Personis et pertinentiis suis sub Apostolicae Sedis tutelam in perpetuum confovendum suscipimus, et Decreti praesentis auctoritate munimus et ab omni iurisdictione Episcopali eximimus -. Et infra: - Nulli ergo Episcopo facultas sit in eodem Monasterio et saepedictis Ecclesiis Personis et aliis pertinentiis suis potestatem aliquam exercere. Porro si Episcopi vel alii Ecclesiarum Rectores in Monasterium Ecclesias vel Personas in iisdem constitutas suspensionis excommunicationis vel interdicti sententiam promulgaverint, ipsam tamquam contra Sedis Apostolicae indulta prolatam, discernimus non tenere etc. Correctiones insuper tam capitis, quam membrorum super omnibus, quae in ipsis Ecclesiis fuerint corrigenda,

Abbati eiusdem Monasterii reservamus -. Et quamvis nomine Episcopi opponeretur, quod Sacrosancta Tridentina Synodus sess. 24 cap. 20 de reformatione praescribens, ut huiusmodi Causae - Episcopi tantum examini et iurisdictioni relinquuntur -, similia privilegia abrogaverit, iuxta resolutiones ab Sacra Congregatione editas in Aquilana 4 maii 1613. et in Theatina 12 ianuarii eiusdem anni lib. 11 Decretorum pag. 126, attamen respondebatur, memoratum Decretum non comprehendere Praelatos seu Abbates Regulares, ideoque Eñum Abbatem veluti in locum Superioris Regulares suffectum in vim dictorum privilegiorum, non obstante hac Conciliari lege, posse in dictis Causis libere procedere secundum ea, quae ad rem firmavit Rota in Burgen. super territorio separato 20 ianuarii 1736 §. Neque coram Bussio.

33. His igitur perpensis, proposito dubio: - IV. An ius cognoscendi Causas criminales civiles et mixtas competat privative Episcopo, seu potius Eñio Abbati in casu etc. -, Sacra Congregatio die 1 martii 1738 respondit: - Ad quartum, spectare cumulative cum Episcopo ad Eñum Abbatem, praeterquam quoad Causas criminales et matrimoniales aliasque concernentes curam animarum -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - in *Fulginate. Iurisdictionis die 27 Septembris 1738.*

34. Circa autem Auditorem Principis Monachi, qui in eodem Oppido Causas matrimoniales et alias ad ecclesiasticum tribunal pertinentes iudicium facere praesumebat, expressis casibus particularibus Sacra Congregatio, quum opus fuerit, decernere dixit in *Nicien. Visitationis sacrorum Liminum die 6 Augusti 1677.*

35. At controversiae inter Capitulum Canonicos et Priores Magistratus sicuti non sunt comprehenso Decreto Concilii in cap. 13 sess. 25 de Regularibus, sic Episcopus adire debet Sedem Apostolicam pro habenda speciali facultate ad eas componendas. Ita Sanctissimus ex sententia Sacrae Congregationis respondit in *Dubium ad cap. 13 sess. 25 de Regularibus Posit. 142.*

36. Episcopus vero in iis, quae communia sunt inter ipsum et Capitulum, agere potest, si Capitulares dissentiant, non vero agere possunt Capitulares, si dissentiat Episcopus, uti post Textum in Can. *Scire debet* 7 quaest. 2, Cap. *Novit* de his, quae fiunt a Praelatis, Cap. *Non liceat* de praescriptione, docet Frances de eccles. cathedr. cap. 28 a n. 168 in *Placentina Cooperturae die 19 Aprilis 1845 §. Superfluum.*

37. Quin imo licet nemo sit Iudex in Causa propria, in iis tamen, quae spectant ad dignitatem in honorem Ecclesiae, Episcopus Iudex esse potest in causa propria, uti post Cap. *Romana* de poenis in 6 tradunt Doctores, quos refert et sequitur Barbosa de offic. et potest. Episcop. part. 3 alleg. 87 n. 6 in *Placentina Cooperturae die 19 Aprilis 1845 §. Superfluum.*

38. Amplia, spreta quacumque Curiae Metropolitanae inhibitione, impune procedi posse contra violatores Episcopalis iurisdictionis monent Encyclicae Literae Sacrae Congregationis Immunitatis 16 octobris 1618 apud Ricc. in synopsi Decretorum eiusdem Sacrae Congregationis verb. Episcopus quoad immunitatem n. 2, Pignatell. consult. 94 tom. 1, et decrevit s. m. Benedictus XIII in additione ad Decreta s. m. Clementis VIII et Urbani VIII impressa in appendice ad Concilium Romanum in *Feretrana Concionatoris die 13 Iunii 1743 §. De his.*

39. At ius procedendi contra Capitulares quando Capituli delictum est in contemptum Episcopi, vel alias contra ipsum Episcopum, devolvitur ad viciniorem Superiorem in *Ambulen. mense Novembris 1587 lib. 5 Decretorum pag. 58.*

40. Quoad autem Causas Mensae Episcopalis in Rota vertentes, Sacra Congregatio iniunxit Auditoribus praefatae Rotae celerem expeditionem iudicii, nec non Oratori providendum esse censuit, spectata reditum Episcopatus tenuitate, de Advocatis et Procuratore, qui gratis inservirent in *Bobien. die 16 Martii 1630.*

41. Ceterum Episcopus alterius Diaecesis Incolam iudicare nequit: Siquidem Textus in Cap. *Nullus* de Parochiis haec habet: - Nullus Episcopus alterius Parochianum iudicare praesumat. Nam qui eum ordinare non



potuit, nec iudicare potest —. Probat hic Textus, ad eum spectare facultatem exercendi potestatem iurisdictionis, ad quem spectat facultas exercendi potestatem ordinis, uti adnotavit Fagnanus n. 2; et in eodem Textu Papa argumentatur a minori ad maius, quasi dicere voluerit, si Episcopus non potest ordinare, licet Ordo sit voluntariae iurisdictionis, multo minus poterit iudicare, cum iudicium referatur ad iurisdictionem contentiosam, uti adnotavit Abbas in dicto Textu n. 2, et prosequitur Pirhing in lib. 3 Decret. tit. 29 de Parochiis §. 4 n. 15 in *Pistorien. et Praten. die 2 Octobris 1721 §. Alterum.*

42. Alias nec Officiales S. Inquisitionis sunt exempti a iurisdictione Episcopi in iis, quae spectant ad carcerationem, punitionem delictorum, de quibus agit Sacrum Concilium Tridentinum in Cap. 4 sess. 14 de reformatione, si privilegia sunt de concessis ante Concilium; quia censentur in dictis casibus revocata. Si vero privilegia sunt post Concilium videndus est eorum tenor, qui probabiliter non laedet iurisdictionem Episcopi, cum et ipse sit ordinarius inquisitor in *Dubium Cap. 4 sess. 14 de reformatione Posit. 16.*

43. Iustis tamen de causis Sacra Congregatio declaravit, consulendum esse Sanctissimo pro concessione exemptionis Iudici Delegato Apostolico pro tempore in Regno Sardiniae ab Ordinario et aliis quibuscumque Iudicibus eiusdem Regni in Causis passivis tantum eiusque immediatae subiectionis S. Sedi Apostolicae in *Calaritana Exemptionis die 20 Iulii 1754.*

44. Siquidem ne Sardi cum periculo vel libertatis vel vitae amittendae Romam ad appellationes prosequendas venire cogerentur. Pontifex Pius II — perpetuis futuris temporibus officium Iudicis appellationum instituit in eodem Regno pro uno Iudice ecclesiastico, qui Causas ecclesiasticas tam beneficiales, quam alias quarumcumque appellationum a quibusvis definitivis sententiis aut gravaminibus tam Ordinariis, quam aliis Iudicibus interpositarum cognosceret easque decideret ac debitae executioni mandaret —. Delegati huius Apostolici facultates in pluribus revocatae fuerunt in dubium; sed Urbanus VIII Literis suis datis anno 1626 eas vel declaravit vel ampliavit. Solebat autem Sedes

Apostolica huic muneri officioque praeficere Canonicum aliquem aut Cathedralis aut Metropolitanae Ecclesiae sive aliam Personam in Ecclesiastica dignitate constitutam, quam delegabat — cum omnibus honoribus gratiis libertatibus exemptionibus immunitatibus et emolumentis —. Nova tamen anno 1672 incidit quaestio de exemptione Delegati huius Apostolici a iurisdictione aliorum Iudicum; hinc propositis dubiis: — I. An Ordinarii locorum possint de praetensis excessibus Iudicis ad universitatem Causarum appellationum cognoscere, vel potius teneantur ad S. Sedem cognitionem remittere? II. An dictus Iudex appellationum in Causis civilibus aut criminalibus sit exemptus a iurisdictione Ordinariorum et aliorum quorumcumque Iudicum secularium et Regis et sic eius Officiales et Assessores fiscales Notarii Baiuli et continuo commensales? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, non posse; sed recurrendum ad Sanctam Sedem. Ad secundum, Affirmative quoad Iudicem; et quoad Officiales et alios, dilata —. Post haec Decreta nihil actum est: sed inde exemptio Delegati in dubium iterum revocari visa est, cum controversia quaedam decimaria orta fuerit inter Canonicum Ioannem Baptistam Fulguerium, qui Delegati munere fungebatur, et Sacerdotem Franciscum Angelum Marcellum: Fulgerius igitur, re ad Sacram Congregationem remissa, ursit memorata Decreta, addens, iure fieri non posse, ut Vicarius Summi Pontificis et Delegatus Apostolicus, quæ supra Episcopos et Archiepiscopos iurisdictionem exercebat, eorum iurisdictioni subiiceretur. Proposito itaque dubio: — An sit consulendum Sanctissimo pro concessione exemptionis Iudici Delegato Apostolico pro tempore in Regno Sardiniae ab Ordinario et aliis quibuscumque Iudicibus eiusdem Regni in omnibus illius Causis tam activis, quam passivis eiusque immediatae subiectionis S. Sedi Apostolicae in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative in Causis passivis tantum — in *Calaritana Exemptionis die 20 Iulii 1754.*

45. Quoad iuris vero dispositionem, de qua primum sermo est in cap. 6 de officio Ordinarii in 6, extra quamlibet dubitationis aleam ponitur facultas Episcopo competens

in quolibet loco suae Diaecesis vel per se, vel per alium sedendi pro Tribunali, Causasque ad suum forum pertinentes cognoscendi. Pignatell. consult. can. tom. 9 consult. 72 n. 14, Gratian. discept. for. cap. 892 n. 7, Constant. vot. decis. 232 n. 2, Rot. coram Veral. decis. 306 n. 1, et coram Molin. decis. 784 n. 84 in *Terracinen. Setina et Privernen. Iuris habendi Vicarium generalem et Cancellarium generalem die 15 Septembris 1821 §. Terracinenses.*

46. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopus in quolibet parte Diaecesis posse tribunal erigere et habere in *Acernen. die 17 Maii 1636.*

47. Hinc Sacra Congregatio declaravit, per Sacrum Concilium Tridentinum in cap. 6 sess. 25 de reformatione derogatam fuisse consuetudinem etiam immemorabilem, quod Canonici Cathedralis Calciatensis unitae Calaguritanae delinquentes non possint carcerari et puniri, nisi in eadem Civitate Calciatensi et non in quocumque Diaecesis loco, ubi Episcopus Tribunal habet. Ita, utraque Parte et iuribus per Procuratores et Advocatos deductis mature perpensis, respondit Sacra Congregatio in *Calaguritana seu Calciaten. Iuris corrigendi die 7 Septembris 1630 lib. 14 Decretorum pag. 322.*

48. Idcirco Episcopus potest Canonicos unius Diaecesis transportare ad carceres alterius Diaecesis in *Valven. et Sulmonen. die 28 Ianuarii 1696 lib. 46 Decretorum.*

49. Quin imo etiam Notarium sibi benevisum adhibere potest, non tamen passim, ne constitutio unionis eludatur; proposito enim dubio: - V. An Episcopus volens in Civitate Castellana agnoscere Causas Civitatis Hortanae et illius Diaecesis, et sic e contra possit per se ipsum illas cognoscere, scribente Notario, quem maluerit, nec solum processus Causarum, verum visitationum? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad quintum, Episcopum in una ex dictis Civitatibus existentem posse per se ipsum cognoscere Causas alterius Civitatis vel Diaecesis, adhibito Notario sibi beneviso tam in processibus conficiendis, quam in actis visitationis conscribendis, sed tamen debere eum habere ratio-

nem, ut id non passim, sed raro et aequa ex causa fiat, et in arduis tantum et gravioribus negotiis, ne constitutio unionis eludatur - in *Civitatis Castellanae et Hortanae die 8 Iunii 1624 lib. 42 Decretorum pag. 173.*

50. Unde proposito dubio: - I. An Episcopus Maceratensis et Tolentini procedere valeat in prima instantia in Causis Tolentinorum ac Diaecesis Tolentini, dum residet in Civitate et Diaecesi Maceratensi in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad primum, detur Decretum in Civitatis Castellanae et Hortanae die 8 iunii 1624 ad quintum dubium - in *Tolentinaten. Recursus die 5 Septembris 1711 lib. 61 Decretorum (1).*

51. Hinc praeter Vicarium Generalem in Civitate penes se commorantem potest Episcopus in quolibet suae Diaecesis Oppido Vicarios Foraneos constituere, eisque facultatem tribuere minores Causas cognoscendi, Nicol. elucubr. can. lib. 1 tit. 18 de offic. Vicarii n. 29, Benedict. XIV de Synod. Diaecesis. lib. 3 cap. 3 n. 9 in *Ferentina die 13 Februarii 1773 §. Quid.*

52. Quod si ob tenuitatem reddituum mensae Episcopalis Vicarium Generalem habere non potest Episcopus, debet per seipsum cognoscere Causas, deputando in Vicarium, quem magis idoneum habere potuerit, cui ipse Episcopus debet assistere in *Isernien. die 7 Februarii 1637 lib. 15 Decretorum pag. 435.*

53. Quin imo potest constituere Vicarium Generalem non doctorem, etiamsi in Capitulo adsint Doctores in *Salutiarum die 20 Decembris 1642 lib. 18 Decretorum pag. 103.*

54. Episcopus vero monitus fuit ad habendum Vicarium Generalem Secularem et non Regularem, et quoad fieri potuisset literatum in *Toletana ad Cap. 18 sess. 24 de reformatione Posit. 100.*

55. Hinc Episcopus habens duas Cathedralis unitas non tenetur deputare Vicarium Generalem in utraque pro Causis uniuscuiusque Diaecesis in *Valven. et Sulmonen. die 28 Ianuarii 1696 lib. 46 Decretorum.*

56. Primum tamen Sacra Congregatio, rerum circumstantiis aliter expositis, mandaverat, Episcopum teneri deputare Vicarium

(1) Speciem Causae huius habes in Verb. *Attentata*, n. 467 et 468, Tom. II.



Generalem in Diaecesi Valvensi pro Causis Diaecesanorum Valvensium; proposito enim Dubio: - II. An Episcopus pro Causis Diaecesanorum Valvensium deputare debeat Vicarium Generalem in Diaecesi Valvensi? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad secundum, Episcopum pro Causis Diaecesanorum Valvensium deputare debere Vicarium Generalem in Diaecesi Valvensi - in *Valven. et Sulmonen. die 3 Septembris 1650 lib. 19 Decretorum.*

57. Attentis itaque temporum rerumque circumstantiis, Episcopus Geruntinensis et Cariatensis tenetur deputare Vicarium Generalem in Diaecesi Geruntina; proposito enim dubio: - V. An Episcopus teneatur deputare Vicarium Generalem pro Diaecesi Geruntina? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad quintum, in casu, de quo agitur, Affirmative - in *Geruntinen. et Cariatens. die 2 Octobris 1706 lib. 56 Decretorum.*

§. V.

EPISCOPUS QUOAD ECCLESIAS CONCATHEDRALES

1. Episcopus est Ecclesiae Cathedralis sponsus, et ad eum spectat cum consilio Capituli regimen et administrationem omnium illius iurium, ut innunt Textus in Cap. *Novit.* et in Cap. *Quanto* de his, quae fiunt a Praelatis sine consensu Capituli in *Forosempronien. Iurium parochialium die 11 Aprilis 1761 §. Et pro.*

2. Unde a iure communi in Cap. *Quoniam* de officio Iudicis ordinarii et cap. 9 sess. 14 Concilii Tridentini abhorret, - unam eandemque Civitatem vel Diaecesim diversos habere Pontifices, tamquam unum corpus diversa habens capita, quasi monstrum - in *Reatina seu Spoletana Iurisdictionis die 7 Septembris 1833 §. Ceterum.*

3. Quando igitur adsint plures Cathedralis subiective vel aequae principaliter unitate quoad Episcopum habentur tamquam unica Cathedralis in *Viterbien. seu Tuscanen. die 14 Septembris 1782 §. Verum.*

4. Compertum enim est, Cathedralis, licet inter se distinctas, respectu Episcopi, unum corpus constituere atque unam Diaecesim, Rot. in decis. 487 coram Remboldo in *Terracinen. Setina et Privernen. die 1 Martii 1766 §. De quinto autem.*

5. Quum itaque ageretur de duabus Ecclesiis quae suos Episcopos actu ante unionem habebant, ex eo quod iniquum videri poterat, ut ex unione vel una, vel altera, quod habebat, amitteret, Sacra Congregatio ad sextum dubium respondit: - Quemadmodum Episcopus in Civitate Castellana vel

eius Diaecesi existens, Civitatis Castellanae et Hortanae est appellandus Episcopus, ita e converso dum in Civitate vel Diaecesi Hortana moram trahit, Hortanum et Civitatis Castellanae Episcopum nuncupari eum atque inscribi debere; quod si extra Diaecesim resideat, in negotiis ad Civitatem vel Diaecesim Hortanam pertinentibus, Hortanae et Civitatis Castellanae, in spectantibus vero ad Civitatem Castellanam et illius Diaecesim, Civitatis Castellanae et Hortanae Episcopum esse denominandum - in *Civitatis Castellanae et Hortanae die 8 Iunii 1624 lib. 12 Decretorum pag. 173.*

6. Hinc licet ab initio unionis duarum Ecclesiarum Cathedralium per longissimum temporis spatium altera ex illis gauderet titulo praenominationis in Bullis provisionum Episcopatus et in ceteris actibus communibus respicientibus utramque Diaecesim, atque in ea caperetur sollemnis possessio nec non frueretur praecedentia pro inchoanda Synodo, nihilominus Sacra Congregatio, ex eo quod subinde cognitus fuerit elenchus Episcopatum, qui servabatur in Cancellaria Apostolica, in quo litera initialis alterius Ecclesiae praecedebat literam initialem illius, post Decretum provisionale, re mature expensa, declaravit, dictam praenominationem ius capiendi possessionem et praecedentiam pro inchoanda Synodo non amplius ad illam, sed ad aliam omnino spectare in *Civitatis Castellanae et Hortanae Praecedentiae die 4 Martii 1758 die 10 Martii et die 30 Iunii 1759.*

7. Enimvero Cathedrali Ecclesiae Civitatis Hortae univit Eugenius IV Pontifex Maximus anno 1437 aliam Cathedralem Ecclesiam Civitatis Castellanae, ita ut unus esset Episcopus, qui utramque Ecclesiam ambasque Diaeceses regeret methodo et forma in suo Motu proprio praescripta. Ab eo tempore ad annum usque 1582 quotquot fuerunt Episcopi sese in omnibus actibus, aut simpliciter Hortanos Episcopos dixerunt, aut praemiservunt Hortanum Episcopatum alteri Civitatis Castellanae. Variatum fuit anno 1582, quo sedente Gregorio XIII, Episcopus electus fuit Andreas Longus, praemissa denominatione Civitatis Castellanae. Variationis causa dicebatur elenchus Episcopatum, qui servabatur in Cancellaria Apostolica, in quo litera initialis Civitatis Castellanae praecedebat litteram initialem Civitatis Hortae. Quidquid autem hac de re esset, novitate commota Civitas Hortae eiusque Capitulum et Clerus universus adiverunt Sacras Congregationes Rituum et Episcoporum ac Regularium, pluribus editis iuribus, et expedito coram Cardinali Vicario Urbis monitorio, ut metu censurarum compellerentur Testes ad veritatem pandendam, prout detecta fuit ab ipso Episcopo Longo Archipresbitero aliisque Capitularibus Civitatis Castellanae, sed opera et studio eiusdem Episcopi, qui Hortanae Sedi pristinum honorem restituit, sopita lis fuit ad annum usque 1607, quo ipse decessit. Recruduit tamen inde; novus enim Episcopus, suadente Capitulo Civitatis Castellanae, Diaecesanam Synodum in ea Civitate, non in Ecclesia Cathedrali Hortana indixit. Clamarunt Capitulum Clerus et Civitas Hortae ad Sacram Congregationem, a qua prudenter iussum fuit, ut Episcopus abstinere a convocanda Synodo, donec iura utriusque Ecclesiae cognoscerentur. Anno igitur 1624 die 8 iunii sex dubia, quibus controversia omnis complectebatur, proposita fuerunt, et ceteris definitis, alteri eorum, quod erat: — In qua ex dictis Civitatibus sit primo inchoanda Synodus? —, responsum fuit: — Synodum esse indicendam ac celebrandam in Civitate Castellana, in qua ad praesens Episcopus reperitur, et deinde in Civitate Hortana, et sic deinceps singulis annis observari debere, abs-

que tamen praeiudicio Partium in petitorio iudicio, et donec articulus praecedentiae plene cognitus et definitus fuerit: —

8. Plures post hoc provisionale Decretum indictae et actae fuerunt Synodi, servata forma eiusdem Decreti, cum nunquam de praecedentia proposita quaestio fuerit. At cum inde ab Episcopo indicta fuerit Synodus in Civitate Castellana, quae iuxta ordinem Decreti indici debebat in Civitate Hortae, iterum excitata est controversia, cuius scientia delata ad Summum Pontificem, iussit convocari in Civitate Castellana, — salvis tamen iuribus Partium contententium, ita ut nemini praeiudicium ullum sive in petitorio sive in possessorio per huiusmodi Synodi celebrationem seu interventum, aut per praesens Sanctitatis Suae Rescriptum inferatur. Post hoc Rescriptum de proponendo dubio, quod complectebatur locum agendi Synodum, actus fuit; sed Decreto Emi Card. Pro-Auditoris Sanctissimi Causa quoad omnia iudicio Sacrae Congregationis commissa fuit. Propositis interim dubiis: — I. An et cui Ecclesiae Cathedrali competat praecedentia pro inchoanda Synodo in casu etc. II. An et cui ex dictis Ecclesiis competat praenominatio in Bullis provisionum Episcopatus et in ceteris actibus communibus respicientibus utramque Diaecesim in casu etc. III. In qua ex dictis Ecclesiis sit prius per Episcopum capienda sollemnis possessio in casu etc. —, Sacra Congregatio die 4 martii 1758 respondit: — Dilata, et reformato ordine dubiorum proponatur Causa, completo processu compulsorio. — Omnia impleta fuerunt. Propositis autem dubiis: — I. An et cui Ecclesiae Cathedrali competat praenominatio in Bullis provisionum Episcopatus et in ceteris actibus communibus respicientibus utramque Diaecesim in casu etc. II. An et in qua ex dictis Ecclesiis sit prius per Episcopum capienda sollemnis possessio in casu etc. III. An et cui ex dictis Ecclesiis competat praecedentia pro inchoanda Synodo in casu etc. —, Sacra Congregatio die 10 februarii 1759 respondit: — Iterum proponatur. — Repropositis itaque dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio die 10 martii 1759 respondit: — Ad primum, competere Ecclesiae Civitatis



Castellanae. Ad secundum, capiendam esse in Ecclesia Civitatis Castellanae. Ad tertium, competere Civitati Castellanae, iuxta alternativam. Repropositis dein dubiis sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis, et amplius — *in Civitatis Castellanae et Hortanae Praecedentiae die 30 Iunii 1759.*

9. At neque Episcopo Vulturariae neque Episcopo S. Severi competit titulus seu denominatio Civitatis dirutae olim Episcopalis Dragoniensis, non obstante, quod primus parvam Ecclesiam feudi Dragonariae nuncupatam visitet et a feudo decimas recipiat, secundus fulciatur auctoritate Ughellii asserentis in sua Italia sacra, antiquam Ecclesiam Dragonensem in sua suppressione unitam fuisse Ecclesiae S. Severini seu Vulturarien. *in Sancti Severi seu Vulturarien. Denominationis die 17 Augusti 1697 lib. 47 Decretorum.*

10. Siquidem — interfuit inter alios Episcopos ultimae Synodo Provinciali Beneventanae per Em̃um Ursinum celebratae R. P. Mattha Episcopus S. Severi. Cumque se eidem Synodo subscripsisset uti Episcopus S. Severi et Dragonien. innixus testimonio Ughellii asserentis in sua Italia sacra lib. 8 fol. 394, Dragonariam modo dirutam, sed olim Civitatem Episcopali dignitate insignitam in eius suppressione unitam fuisse Ecclesiae S. Severi, exinde Em̃us Episcopus Vulturariae, qui infirmitate detentus eidem Synodo interesse non valuit praetendens, huiusmodi titulum et denominationem sibi private competere ex eo praesertim, quod parva Capella seu Ecclesia feudi Dragonariae eius visitationi subiecta sit, recursum habuit ad hanc Sacram Congregationem pro abolitione praefatae subscriptionis ab actis synodaliibus: sed cum postea Partes adiissent Tribunal A. C., et in eo Episcopus Vulturariensis obtinisset mandatum de manutenuendo in possessione seu quasi percipiendi decimas actusque iurisdictionales exercendi in praefata Ecclesia seu feudo Dragonariae cum successiva sententia titulum et denominationem Episcopi Dragoniensis ipsi adiudicante, placuit in hoc statu R. P. Auditori Sanctissimi Causam quoad titulum et denominatio-

nem dumtaxat ad hanc Sacram Congregationem remittere. Quocirca hodie, utraque Parte monita et informante, resolvendum proponitur: — An et ad quem ex Episcopis Vulturariae et S. Severi spectet titulus Civitatis dirutae Dragoniensis in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Neutri denominationem competere sine praeiudicio iurium Partium quoad reliqua — *in Sancti Severi seu Vulturarien. Denominationis die 17 Augusti 1697 lib. 47 Decretorum.*

11. Quando autem altera ex Ecclesiis Cathedralibus unitis est aliis dignior illius Capitulo competit praecedentia in functionibus peragendis una cum aliis Capitulis, ius privativum sedendi ad thronum Episcopi tam a dextris, quam a sinistris in quibuscumque functionibus Episcopalibus, concurrentibus simul aliis Capitulis, eademque praecedentia et ius privativum competit supra Dignitates alterius Capituli, atque Episcopus in quibuscumque Diaecesium negotiis semper est praenominandus Episcopus illius Ecclesiae, Synodus tamen celebrata in Cathedrali alterius Ecclesiae Cathedralis, reluctante praefato Capitulo Ecclesiae dignioris, obligat alias Diaeceses, quin imo Episcopus valide suspendit Canonicos dictae Cathedralis dignioris, si ob id a Synodo discedat *in Terracinen. Setina et Privernen. die 1 Martii 1766.*

12. Iamvero postquam prope initium seculi XIII Honorius III Privernatem et Setinam Ecclesias Terracinensi uniit, perpetuas controversias inter se loca eadem, uti fere semper post huiusmodi uniones accidit, exercuerunt de potestate de reverentia de honore de primatu de antiquitate. S. m. Benedictus XIII mense maio anni 1725 Setinam deinde quatuor post menses Privernatem ad Cathedrae honorem restituit sive erexit, ac cum Terracinensi copulavit. Reclamarunt, uti credibile erat, Terracinenses sed nihil profecerunt querelae, quin Pontifex novis Literis, quod egerat, confirmaret. Defuncto eo Pontifice, adierunt Rotam, in qua lis consensescere videbatur, nisi nova occasio parum reconciliatos animos vehementer exasperasset. Episcopus anno 1764 Priverni indixit Synodum: Capitulum Terracinense ad eam Archipresbiterum et quinque Canonicos deputavit, data lege, ne sua iura imminui pa-

terentur. Hi autem cum vidissent a latere Episcopi Archidiaconum et Praepositum Setinos, de iniuria illata contra suum honorem et conventa etiam pacta statim conquesti, non audierunt inde imperium Episcopi, qui primum voce, deinde scriptis indicta poena suspensionis, ne abirent, prohibuit; partimque remigrarunt in patriam, partim Romam venerunt, ut sua iura defenderent. Itaque Capitulum Terracinense contendit, Ecclesiam Terracinensem Religionem et Episcopum a divo Petro accepisse; Setinam ex iudicio Rotae coram Molines decis. 784 nunquam fuisse cathedralem; Privernatem non nisi quinque Episcopos in tota antiquitate habuisse; idque cognitum ac iudicatum ex decis. coram Molines 785: ipsum Benedictum XIII, qui illa erectione quasi futurae pacis perpetuae inter easdem reconciliator accessit, statuisset, ut, vacante Sede, sola Terracinensis Vicarium eligeret, qui praeesset omnibus; perperam obici, cuique unamquamque Ecclesiam in suo territorio praeferendam, hoc inutiles reddere, imo destruere omnes iuris canonici regulas de praecedendo, quae digniori ubique favent, maxime si variae Ecclesiae unum Episcopum habeant, atque unum veluti corpus constituent; atque hinc descendere perpetuum honorem sedendi ad latus Episcopi; nihil contra hoc probare Praepositum et Archidiaconum Setinos, hinc appellationem Terracinensem perpetuo anteferebant. Certum esse praeterea dixit, Episcopum plures Diaeceses habentem in singulis teneri alternis vocare Synodum; Capitulum Terracinense Deputatos misisse sub certis legibus ac datis conditionibus, quibus non servatis abire debuissent, ut, re infecta, illico discesserunt. Unde si Episcopus ad veniendum ad Synodum extra Diaecesim Terracinenses cogere nequebat, propterea praescriptum, ne discederent, iniustum fuit, ideoque ad obtemperandum non obligatos fuisse. E contra Capitulum Priverni sustinuit, de Ecclesiis aequae et principaliter unitis eam rationem habendam, ut nulla maior considerari valeret, nec antecedens status amplius attenderetur; quodcumque Capitulum intra suae Diaecesis fines aliis antecellere; in sacris functionibus, Ecclesiae, in qua aguntur, unice iura spectanda esse, ne ab exteris loco suo, qui illius Ec-

clesiae Presbyteri sunt, deturbentur; suum Archipresbyterum praeterea maiori excellentia ac iurisdictione potiri, quam Terracinenses Dignitates: itidem Episcopum anteferre debere nomen loci, ubi est, vel negotii, quod agit. Capitulum Setinum cum Privernati consentiebat, sed suum Archidiaconum et Praepositum, ob excellentiam peculiarem, quam habebant, praeferendos semper esse defendit. Episcopus affirmavit, Cathedralis, licet inter se distinctas, respectu Episcopi unum corpus constituere atque unam Diaecesim, ideoque coactam Synodum omnes obligare; potuisse commodiori sibi loco Synodum agere; et licet Sacra Congregatio de locis interdum aliquid dederit consuetudini vel aequitati, nunquam autem actas Synodos improbavisset, Benedict. XIV de Synod. Diaeces. lib. 1 cap. 5 n. 4; potuisse demum recusantes Terracinenses cogere, qui recedebant, atque inobedientes ecclesiasticis poenis deterrere simul ac ligare.

13. Advertetur tamen, quod in Literis Benedicti XIII unice de iure praecedendi inter Setinam et Privernatem Ecclesiam, haberetur, nihil vero de Terracinensi, sub qua illae Ecclesiae ante erant. Videndum itaque, an suus honor Terracinensi steterit circa omnes, quem habebat ante erectionem. Certe Capitulum Terracinense, dum ante id tempus Episcopum sequebatur, ubique omnes antistabat. Ponderandum, quod in Literis erectionis Setinae haberetur: — Quod, eveniente vacatione Sedis Episcopalis, Capitulum Ecclesiae Terracinensis, uti antiquius, iuxta hactenus observatam consuetudinem, inconsulto et minime audito Capitulo Ecclesiae Setinae, ad electionem Vicarii Capitularis procedere valeat, qui postquam a dicto Capitulo Terracinensi, sic ut praefertur, canonice electus et deputatus fuerit, suam iurisdictionem etiam in aliis Ecclesiis exercere valeat. — In erectione vero Privernatis: — Sede autem Episcopali vacante, Capitulum Ecclesiae Terracinensis iuxta hactenus observatam consuetudinem, etiam inconsulto et minime audito Capitulo Ecclesiae Privernensis, Vicarium Capitularem eligere valeat, qui postquam a dicto Capitulo Terracinensi canonice electus et deputatus fuerit suam iurisdictionem etiam in Ecclesia Privernensi exercere



valeat. — In his postremis Literis de Setina et Privernati dictum fuit, — quod ad tollendas futuras temporibus controversias quas-cumque inter Privernensem et Setinam Ecclesias praecipue in casibus, quibus Capitula Privernensa et Setina Ecclesiarum praefatarum insimul adesse contigerit, ac etiam in actibus consistorialibus, alternativa in eos praecedentia exerceatur; nihil ad Terracinensem erat.

14. His igitur perpensis, propositis dubiis: — I. An competat Capitulo Terracinae praecedentia in functionibus peragendis una cum Capitulo Privernensi et Setino? II. An Capitulo Terracineni competat ius privativum sedendi ad thronum Episcopi tam a dextris, quam a sinistris in quibuscumque functionibus Episcopalibus, concurrente simul Capitulo Setino et Privernensi, vel potius illud competat Capitulo Ecclesiae, in qua celebrantur Episcopales functiones vel per turnum, vel alternatim? III. An eadem praecedentia et ius privativum competat supra Archidiaconum et Praepositum Dignitates Setinas? IV. An Episcopus in quibuscumque Diaecesium negotiis semper sit praenominandus Episcopus Terracinenensis, licet moretur in Civitate Privernensi vel Setina? V. An Synodus celebrata in Cathedrali Privernensi die 24 iunii 1764 obliget Civitatem et Diaecesim Terracinesem? VI. An suspensio Archipresbiteri et quinque Canonicorum Cathedralis Terracinenensis sustineatur in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative; et amplius. Ad secundum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam; et amplius. Ad tertium, Affirmative; et amplius. Ad quartum, Affirmative; et amplius. Ad quintum, Affirmative; et amplius. Ad sextum, Affirmative; et ad Episcopum Praefectum ad mentem, et amplius — in Terracinen. Setina et Privernen. die 1 Martii 1766.

15. Itaque iamdiu apud Sacram Congregationem Episcoporum et Regularium conquesti fuerunt Canonici Tuscanenses de proprio Episcopo, qui, neglecta illorum Ecclesia Cathedrali, omnes sacras functiones et Pontificales nec non ipsam quoque Synodum in altera Cathedrali Viterbiensi celebrare consueverat. Huiusmodi lis diu mansit in-

decisa, sed instantia Viterbiensi Capitulo de mandato cl. me. Card. de Giraud Pro-Auditoris Sanctissimi Sacrae Congregationi Concilii remissa fuit. At nova deinceps superaccesserunt quaestionum et discordiarum semina. Propositis hinc dubiis: — I. An Synodus alternatim ab Episcopo convocanda sit in Ecclesia Cathedrali Viterbiensi et in altera Tuscanensi, seu potius separatim in et pro unaquaque ex dictis respectivis Ecclesiis in casu etc. *Et quatenus affirmative ad primam partem.* II. An Clerus unius Ecclesiae Cathedralis cogi possit ad interessendum Synodo celebrandae in altera Ecclesia in casu etc. III. An ab Episcopo peragenda sint in Civitate Tuscanensi Pontificalia Ordinationes et Consecrationes sacrorum Oleorum saltem alternatim in casu etc. *Et quatenus affirmative.* IV. An Episcopus teneatur residere in Civitate Tuscanensi per aliquod temporis spatium singulis annis in casu etc. V. An Cancellarius Episcopalis Tuscanensis retinere possit penes Episcopum in quocumque loco commorantem Substitutum approbandum ab ipso Episcopo pro faciendis actis respectivibus solam Ecclesiam Tuscanensem in casu etc. *Et quatenus negative.* VI. An acta per ipsum Episcopum extra Ecclesiam Tuscanensem commorantem gesta et respicientia solam Tuscanensem Ecclesiam retineri debeant per Cancellarium Episcopalem Tuscanensem, etiamsi perficiantur per acta Cancellariae Viterbii in casu etc. VII. An acta per ipsum Episcopum commorantem in Ecclesia Tuscanensi gesta ac respicientia solam Viterbiensem Ecclesiam vicissim confici et retineri debeant per Cancellarium Viterbiensem in casu etc. VIII. An acta examinis habendi coram Episcopo in Civitate Viterbii pro collatione Parochialium aliarumque Dignitatum Tuscanensium faciendi sint a Cancellario Episcopali Tuscanensi, seu potius ab alio quocumque arbitrio Episcopi, ita ut sit standum, vel recedendum a decisis sub die 16 martii 1771 quoad tertium dubium in casu etc. IX. An reliquae scripturae spectantes ad Ecclesiam Tuscanensem nec non expeditiones et commissoriales Bullarum et acta sacrae visitationis Ecclesiae Tuscanensis privative expediri peragi ac retineri debeant penes acta cancellariae

Tuscanensis in casu etc. *Et quatenus negative.* X. An Vicarius Capitularis Ecclesiae Tuscanensis, Sede Episcopali vacante, compellere possit Cancellarium Ecclesiae Viterbiensis ad sibi gratis tradendas scripturas originales, vel earum copias privative respicientes Ecclesiam Tuscanensem in casu etc. XI. An in actibus privative respicientibus Ecclesiam Tuscanensem Episcopus semper et ubique denominari debeat Episcopus Tuscanensis et Viterbiensis in casu etc. XII. An in actibus communibus respicientibus utramque Ecclesiam Viterbiensem scilicet et Tuscanensem, cui ex eisdem Ecclesiis competat praeinominatio in casu etc. *Et quatenus affirmative quoad Ecclesiam Viterbiensem.* XIII. An dicta praeinominatio eidem Ecclesiae Viterbiensi competat etiam in iis actibus communibus, qui ab Episcopo conficiuntur et evulgantur in Ecclesia Tuscanensi in casu etc. XIV. An exequendum sit Rescriptum Episcopi sub die 4 ianuarii 1779 super separata impressione Calendarii pro Ecclesia Tuscanensi, seu potius servanda sit impressio unius Calendarii utramque Ecclesiam, Viterbiensem scilicet et Tuscanensem complectentis? *Et quatenus affirmative ad primam partem.* XV. An et cuius Ecclesiae praeinominatio servanda sit in impressione dicti separati Calendarii, seu potius quomodo sit providendum in casu etc. —, Sacra Congregatio die 23 novembris 1782 respondit: — Dilata ad primam post Reges. — Repropositis hinc dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio die 11 ianuarii 1783 respondit: — Ad primum, arbitrio et prudentiae Episcopi quoad utramque partem, prout magis in Domino et utriusque Ecclesiae utilitatem expedire indicaverit. Ad secundum, Affirmative, si Synodus indicatur pro utraque Diaecesi, et Cleri utriusque Ecclesiae convocentur; et amplius. Ad tertium, arbitrio et prudentiae Episcopi, et ad mentem; et mens est, quod scribatur Episcopo decere interdum aliquas functiones Pontificales peragere in Ecclesia Cathedrali Tuscanensi. Ad quartum, arbitrio et prudentiae Episcopi, et ad mentem; et mens est, ut in praecedenti. Ad quintum, Negative, salvo tamen arbitrio Episcopi. Ad sextum septimum octavum nonum decimum, praevio recessu a de-

cisis sub die 16 martii 1771, Episcopum posse adhibere in conficiendis actis alterius Ecclesiae quemlibet ex Notariis sibi benevisum, iuxta tamen resolutionem in Hortana die 8 iunii 1624, ita tamen, quod si acta conficiantur a Cancellario Viterbiensi pro Diaecesi Tuscanensi, teneatur ille vel autographum vel copiam authenticam, soluta dumtaxat mercede scripturae, tradere Cancellario Tuscanensi in Cancellaria Tuscanensi servandam, et vicissim ad idem teneatur Cancellarius Tuscanensis, qui acta conficiat ad Diaecesim Viterbiensem spectantia. Ad undecimum, Affirmative; et amplius. Ad duodecimum, praeinominationem competere Ecclesiae, in qua residet Episcopus; si vero extra utramque, competere Ecclesiae Viterbiensi. Ad decimum tertium, provisum in antecedenti. Ad decimum quartum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam, salvo iure et potestate Episcopi; et amplius. Ad decimum quintum, praeinominationem competere utrique Ecclesiae in suo Calendario; et amplius. — Repropositis dein duobus ex praefatis dubiis sub formula: — An et quomodo sit standum, vel recedendum a decisis quoad decimum secundum et decimum tertium dubium in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis, et amplius — *in Viterbien. seu Tuscanen. die 27 Martii 1784.*

16. Hinc notat Benedictus XIV in Synod. Diaeces. lib. 1 cap. 5 n. 4, quod ad evitandas inter utramque Ecclesiam similitates et concordiam fovendam maxime expedire, ut Synodus modo in una, modo in alia habeatur *in Viterbien. seu Tuscanen. die 14 Septembris 1782 §. Notat.*

17. Siquidem quum Episcopus Ampuriensis exposuisset: — An approximante tempore celebrationis Synodi stante, quod Ampuriensis unita sit aequae principaliter Civitatensi Diaecesi, nulla in hac parte suffultus consuetudine, supplicat ab EE. VV. edoceri, an ipse teneatur celebrare Synodum in utraque Diaecesi? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative alternatim — *in Ampuriens. Synodi die 8 Maii 1649 lib. 19 Decretorum pag. 212.*

18. Verum si consuetudine inductum fuerit, ut Synodus alternis vicibus habeatur in utraque Civitate, tunc non ex decencia, sed ex iustitia huiusmodi alternativa ser-



vanda est in *Pennen. et Adrien. die 12 Aprilis 1626 lib. 12 Decretorum pag. 276 et die 27 Iulii 1647 lib. 18 Decretorum pag. 376.*

19. Unde cum Capitulum Acheruntinum nondum legitime probasset consuetudinem sibi suaeque Ecclesiae favorem, ob quam Synodo ab Archiepiscopo in Civitate Matheranensi indictae interesse renebat, propositis dubiis: — I. An licitum sit Archiepiscopo Matheranensi et Acheruntino convocare Synodum Diaecesanam in Civitate Matherae pro utraque Diaecesi, seu potius eam celebrare teneatur in Civitate Acheruntina? *Et quatenus affirmative ad primam partem, negative ad secundam.* II. An idem Archiepiscopus compellere possit Ecclesiasticos dictae Civitatis et Diaecesis Acheruntinae ad interveniendum praedictae Synodo in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Dilata, non retardato pro hac vice interventu Cleri Acheruntini Synodo iam indictae in Civitate Matheranensi sine praeiudicio iurium amborum Partium — in *Matheranen. et Acheruntina die 24 Martii 1736.*

20. Valide tamen Synodum celebravit Episcopus in altera ex Cathedralibus unitis, aliamque Diaecesim Decreta in ea edita ligant, etiamsi huius Canonici et aliqui de Clero ante praefatae Synodi celebrationem protestationem emisissent atque ad eandem accedere non curaverint, quin tamen sustineatur suspensio ab Officiis et Beneficiis ob id in eos lata in *Geruntinen. et Cariaten. Synodi et Gravaminum die 2 Octobris 1706 et die 11 Februarii 1708 lib. 56 et 58 Decretorum.*

21. Enimvero — indicta Diaecesana Synodo per Episcopum Geruntinen. et Cariaten. habenda in Civitate Cariaten. ad diem 31 maii 1705, propositisque poenis in Edicto contra non comparentes a sacris Canonibus comminatis aliisque arbitrariis, Capitulares et reliqui de Clero Geruntinensi sese gravatos sentientes, ad eam accedere non curarunt, tum ob itineris incommodum, quod praedictae Cathedrales longo triginta milliariorum intervallo inter se distent, tum quoque quod eadem Ecclesiae dicantur accessorie unitae, reservata tamen praeeminentia Geruntinensi, quam deducere autumant

ex priori eiusdem denominatione, quae videtur inesse in subscriptionibus Episcoporum et in actis Consistorialibus, quodque exinde convocatio Synodi facienda esset in Ecclesia Geruntinensi. Eaque de re protestationem emisissent coram Episcopo sub eodem die 31 maii paulo ante Synodi convocationem, instantes servari Decreta Sacrae Congregationis emanata pro Diaecesibus unitis, et recursu habito ad hanc Sacram Congregationem, a qua Literas pro informatione obtinuerunt datas eidem Episcopo sub die 16 maii eiusdem anni, de quarum tamen praesentatione non liquet. Quibus nihilominus posthabitis, Episcopus devenit ad declarationem suspensionis ab Officiis et Beneficiis contra Capitulares, qui Synodo interesse renuerunt, ut liquet ex copia cedulorum, in quibus exprimitur, eos fuisse citatos per Edictum. Qui quidem inde excitati, alia praetensa gravamina in medium afferre curarunt, iuribus desuper adductis in eorum Summario recensitis, super quibus concordatis infra-scriptis dubiis, humiliter petunt ab EE. VV. declarari: — I. An Synodus ab Episcopo celebrata in Cathedrali Cariatensi sustineatur? *Et quatenus affirmative.* II. An liget Diaecesim Geruntinam? III. An censurae fulminatae contra Canonicos Geruntinos sustineantur? —, Sacra Congregatio die 2 octobris 1706 respondit: — Ad primum, Affirmative. Ad secundum et tertium, Negative —. Repropositis dein dubiis sub formula: — An et in quibus sit standum, vel recedendum a decisis sub die 2 octobris 1706 in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, in decisis. Ad secundum, praevio recessu a decisis, Affirmative. Ad tertium, in decisis — in *Geruntinen. et Cariaten. Synodi et Gravaminum die 11 Februarii 1708 lib. 58 Decretorum.*

22. Hinc et locus residentiae Vicarii et Cancellarii Generalis, dum agitur de pluribus Diaecesibus aequae principaliter unitis, relinquatur arbitrio Episcopi in *Terracinen. Setina et Privernen. Iuris habendi Vicarium Generalem et Cancellarium Generalem die 15 Septembris 1821 §. Minus.*

23. Quin imo licet altera ex pluribus Diaecesibus aequae principaliter unitis sibi competere ex centenaria et immemorabili

consuetudine ius privativum habendi Vicarium Generalem et Cancellarium pariter Generalem contenderet, nihilominus Sacra Congregatio ex eo quod satis constabat, locum eorum residentiae actibus mere facultativis esse tribuendum, declaravit, aliis potius Ecclesiis seu Diaecesis, attentis locorum distantia itineris difficultate et periculis, competere ius habendi Vicarium et Cancellarium Generalem, arbitrio tamen Episcopi in *Terracinen. Setina et Privernen. Iuris habendi Vicarium Generalem et Cancellarium Generalem die 15 Septembris 1821.*

24. Enimvero anno 1772 supplices fuerunt Terracinenses apud Clementem XIV impugnantes residentiam Vicarii Generalis in Civitate Setia, fuerunt eorum preces Sacrae Congregationi ablegatae; exquisita fuit Episcopi informatio, quae Setinis favebat, sed minime definita Causa fuit, quam ob rem latebat, nisi quia forsitan defuncto interim Episcopo, gravior excitata fuit contentio super residentia Vicarii Capitularis. Volvente enim anno 1775 inchoata eorum preces Sacrae Congregatione Concilii, et deinde definita contra Setinos in Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium lis fuit, distributis utrinque iuribus super residentia in Civitate Terracinae Vicarii Capitularis, duobus propositis dubiis: — I. An, Sede Episcopali vacante, Vicarius Capitularis electus a Capitulo Terracineni possit residere Terracinae, ibique cognoscere universas Causas graviore totius Diaecesis tam Terracinenensis, quam Setinae et Privernensis? II. An idem Vicarius Capitularis possit deputare in Civitate Setina Vicarium cum limitatibus facultatibus cognoscendi Causas minores Diaecesis Setinae tantummodo in casu etc. —, et ad utrumque respondit Sacra illa Congregatio: — Affirmative —: quod iudicatum confirmatum fuit sequenti ineunte anno 1776. Post hanc rem iudicatam res siluit usque ad annum 1804, quo Terracinenses et Privernenses iterum cum Setinis conservare manus super iure residendi Setia Vicarium Generalem et Cancellarium Generalem, quod postremi sibi adstruebant ceu privativum, et cuius fere biscentenaria possessione fulciri asserebant. Actum hinc prius coram R. P. D. Auditore Sanctissimi de Tribunalis deputatione, et

commissa fuit Causa ad Sacram Congregationem Episcoporum et Regularium, quae tamen ob publicas, quae subsequutae sunt calamitates, prosequuta non fuit. Sed anno 1818 iterum Privernates preces Summo Pontifici porrexerunt, eorumque votis annuus Pontifex, praevia avocatione Causae, eam remisit ad Sacram Congregationem Concilii. Terracinenses et Privernates itaque contenderunt, haud competere Setinis ius privativum possessionemque retinendi Vicarium Generalem et unicum Cancellarium Generalem pro tribus unitis Diaecesis, quin eisdem Setinis prodesse posset biscentenaria et etiam immemorabilis observantia ad manutentionem obtinendam. Agebatur enim de actibus facultativis Episcoporum, qui Setia plerumque retinuerunt pro suo arbitrio Vicarios Generales et Cancellarium Generalem. Minusque hinc valebant in casu actus hi facultativi ac immemorabilis etiam possessio ad obtinendam manutentionem in iure, quod asserebatur privativum, quodque sublatum fuit a S. Concilio Tridentino sess. 25 cap. 6 de reformatione, a quo post quamlibet consuetudinem etiam immemorabilem sublatam arbitrio Episcopi relictus fuit locus residentiae et tribunalis: et S. Rota actibus mere facultativis tribuit palatium Episcopale thronum tribunal Vicarium Generalem carceres Setia existentes, quae proinde nullius esse roboris dixit ad evincendam huius Ecclesiae cathedralitatem, ut in decis. 784 et 785 n. 63 et 64 coram Molines; idipsum quoad Terracinenses sensit super confectione Olei Sancti, quorum ius deductum ex observantia, utpote ab actis facultativis constituta, ut ex decis. 629 et 630 n. 11 coram Olivatio. Hanc possessionem autem pacificam negarunt in facto, tum ob rem iudicantem, tum ob existentiam in aliis etiam Civitatibus Cancellarium et residentiam Vicarii Generalis, quae per aliquid temporis in discrimen revocari nequibat. Repugnare etiam asserto privativo iuri Setinorum dixit Terracinenis et Privernatum Defensor Bullam s. m. Benedicti XIII edita anno 1725, qui arbitrio Episcopi reliquit in Civitate Priverni residere aut retinere Vicarium Generalem aut specialem, functiones Episcopales temporibus et diebus eis benevisis peragere, semper tamen eorum



arbitrio... et quod (Privernenses) obligati sint... emere seu construere aliquod decens palatium, in quo praefatus Episcopus ad eius arbitrium commode et decenter habitare valeat. Quin imo Terracinenses et Privernates sustinuerunt, sibi respective competere ius habendi proprium Vicarium Generalem et Cancellarium, cum id consonum esset Bullae s. m. Benedicti XIII. Quoad modum vero addendum putarunt arbitrio Episcopi pro tunc, ut scilicet indicaretur, sermonem esse de arbitrio aequi et boni viri. Locorum namque distantiae itineris difficultates et pericula omnino exigere dixerunt Vicarium Generalem et Cancellarium in qualibet ipsorum Civitate principali, quibus sane in circumstantiis Episcopi arbitrium veluti in obligationem resolvebatur, ut tradit Barbosa de offic. et potest. Episcop. alleg. 54 n. 128, Pignatell. consult. 414 tom. 1, et prout definivit Sacra Congregatio in Sutrina et Nepesina 11 maii 1584, in Civitatis Castellanae et Hortanae die 8 iunii 1624, et in Valven. et Sulmonen. 4 septembris 1604.

25. Setini e contrario controversum esse affirmant arbitrium Episcopi super plurium Vicariorum deputatione. Sunt enim, qui hanc facultatem Episcopo tribuunt, sunt vero haud minoris notae Doctores, qui id negant. Exploratum tamen apud omnes est, cessare quodlibet in Episcopo arbitrium, si ex consuetudine centenaria praesertim et immemorabili in aliqua Civitate Vicarius Generalis iurisdictionem exerceat super universa Diaecesi et Civitatibus aequae principaliter unitis, ibique universa totius Diaecesis acta serventur, quia Civitas illa ius istud ex consuetudine privative sibi acquisivit, Pignatell. consult. 64 n. 2 tom. 7, Sbroz de offic. et potest. Vicar. lib. 1 cap. 10 n. 9, Vantius de nullit. sent. ex defect. iurisdic. n. 110, et idipsum ex sess. 25 cap. 6 Concil. Trid. deducit Gratianus discept. for. cap. 892 a n. 16. Nam centenaria et immemorabilis praesumit quemcumque meliorem titulum de mundo, ut aiunt, ac proinde transactionem rem iudicatam et privilegium. Quandoquidem residentia Vicarii Generalis et existentia tribunalis in Civitate Setina antiquissima et immemorabilis dicebatur in memorata Bulla seu Motu Proprio Benedicti XIII: eadem antiquissima Se-

tinorum possessio legebatur in decis. 784 coram Molines et decis. 630 coram Olivatio: idipsum ostendebatur ex antiquissimis inscriptionibus, ex Synodorum dispositionibus, ex longa serie Vicariorum Generalium, et actuum pertinentium ad quodvis genus et quamlibet Civitatem etiam aequae principaliter unitam, aliisque huiusmodi, quin obessent exceptiones deductae ex residentia Vicarii Generalis vel Terracinae, vel Privernii per aliquod breve tempus, et ab exercitio actuum in iis locis. Etenim cum actus hi essent perturbativi et iniusti, nil valebant, nisi supervenerit altera centenaria, quae ius iam ex primis quaesitum tolleret. Pari debilitate laborare dicebatur exceptio contra privativam possessionem deducta ex actibus facultativis. Licet enim hi non pariant praescriptionem, quae aliena est ab actibus facultativis, attamen in linea praesumptiva maximi roboris erant ad inducendam nimirum praesumptionem privilegii, vel alterius cuiuscumque tituli magis validi, Rot. in Sedunen. Unionis super regularitate 5 aprilis 1756 §. 9 coram Caprara, decis. 280 §. 6 et 11 coram Olivatio, et alibi passim.

26. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An Civitati et Ecclesiae Setinae competat ius privativum retinendi unicum Cancellarium pro tribus unitis Diaecesibus, ita ut sit ei danda manutentio in casu etc. II. An et quomodo Ecclesiis Privernensi et Terracinensi competat ius habendi Vicarium et Cancellarium Generalem in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Negative in omnibus; et amplius. Ad secundum, Affirmative arbitrio Episcopi; et amplius — in Terracinens. Setina et Privernens. Iuris habendi Vicarium Generalem et Cancellarium Generalem die 15 Septembris 1821.

27. Quum autem Sacra Congregatio pluries demandaverit, Episcopum in altera Diaecesi sibi unita teneri deputari Vicarium Generalem, haudquaquam obstitit renunciatio Capituli executioni Decretorum praefatae Sacrae Congregationis, attentis tamen reddituum angustiis Mensae Episcopalis, indulsit, ut ab Episcopo deputaretur Vicarius denominative tantum Generalis cum facultatibus concordandis coram Eñño Praefecto, ita tamen, ut

ab eius sententiis appellatio interponeretur ad Episcopum *in Geruntinen. seu Cariatén. die 2 Octobris 1706 die 11 Februarii die 18 Augusti 1708 die 18 Aprilis 1722 et die 12 Februarii 1724.*

28. Siquidem quum plures fuerint exortae controversiae inter Episcopum et Capitulares nec non reliquos de Clero Geruntinensi, inter cetera proposito dubio: - V. An Episcopus teneatur deputare Vicarium Generalem pro Diaecesi Geruntina? -, Sacra Congregatio die 2 octobris 1706 responsum dedit: - Ad quintum, in casu, de quo agitur, Affirmative -. Reproposito dein dubio sub formula: - An et in quibus sit standum, vel recedendum a decisis sub die 2 octobris 1706 in casu etc. -, Sacra Congregatio die 11 februarii 1708 respondit: - In decisis -. Haud vero acquiescens idem Episcopus rursus pro nova audientia recurrit, quo quidem recursu pendente, ac facta inhibitione consueta, Canonici Geruntinenses, expedito monitorio a Tribunali A. C. super observatione praememorati Rescripti Sacrae Congregationis, multa de facto attentata dicebantur. Qua de re proposita Causa per Summarium sub die 7 iulii 1708 rescriptum fuit: - Audiatur, et interim denuo inhibeat Capitulum et Clero nomine Sacrae Congregationis, et nihil innovet; et quoad attentata, habebitur ratio in propositione dubii principalis -. Reproposito autem dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis quoad quintum dubium sub die 2 octobris 1706 et 11 februarii 1708 in casu etc. -, Sacra Congregatio die 18 augusti 1708 responsum tulit: - In decisis, et amplius -. Per reportata haec Decreta favorabilia Capitulum Geruntinense die 7 maii 1711 consensit, - che si dovesse rinunciare al punto della deputazione d'un Vicario Generale per la Diocesi di Gerenzia, come di fatto rinunziano, volendo che in futurum su questo punto non se ne abbia ragione alcuna annullando cassando etc. dichiarano nella presente conclusione di voler vivere, come si è vissuto per il passato, e così fu concluso e risoluto -. Quod erat idem ac dicere sine deputatione Vicarii Generalis, et cum sola deputatione Vicarii Foranei. At subinde contendebatur, hoc actu Capitulari minime obstante, locum esse debere deputationi Vica-

rii Generalis pro Diaecesi Geruntina, iuxta Decreta edita ab Sacra Congregatione. Proposito hinc dubio: - An asserta renunciatio Capituli et Canonice Cathedralis Geruntinensis obstat executioni Decretorum Sacrae Congregationis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 18 aprilis 1722 respondit: - Negative; et quoad novam audientiam, proponatur in sequenti -. Nimis enim valida existimata fuit ab EE. PP. ratio, quod Canonici videlicet non poterant renuntiare iuri non solum Capitulo, sed omnibus aliis tum Ecclesiasticis, tum laicis Diaecesis Geruntinensis quaesito, in sequelam memoratorum Decretorum Sacrae Congregationis habendi non Vicarium Foraneum, sed Vicarium Generalem. Acquievit Episcopus resolutioni in eo, quod attinebat ad dubium praedictum, sed secum animo reputans, suam Mensam Episcopalem nimia angustia paupertate, et Diaecesi Geruntinensi bene consuli posse ope deputationis Vicarii Foranei cum amplioribus facultatibus ultra eas, quae huiusce generis Vicariis conferri consueverant, et sic Sacrae Congregationis Decreta, quibus demandata fuerat deputatio Vicarii Generalis in Diaecesi Geruntina, esse sibi nimis praeiudicialia, novam ab hisce Decretis audientiam postulavit et obtinuit. Reproposito dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 2 octobris 1706 et die 11 februarii et die 18 augusti 1708? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Standum in decisis iuxta modum; et modus est, quod Gerontiae deputetur Vicarius denominative tantum Generalis cum facultatibus concordandis coram Eius Praefecto, ita tamen, ut ab eius sententiis appellatio interponatur ad Episcopum - *in Geruntinen. seu Cariatén. die 12 Februarii 1724.*

29. Itaque Episcopus tenetur applicare multas et poenas delinquentium unius Diaecesis piis Locis eiusdem Diaecesis, non vero alterius Diaecesis unitae; proposito enim dubio: - V. An Episcopus teneatur multas et poenas delinquentium Valvensium applicare piis Locis et instaurationi Ecclesiarum eiusdem Diaecesis? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad quintum, Episcopum teneri multas et poenas delinquentium Civitatis et Diaecesis Valvensis applicare piis Locis eiusdem Diaecesis et Civitatis - *in Valven. et Sulmonen.*



die 13 Augusti 1650 lib. 19 *Decretorum* pag. 71 et 72.

30. Idcirco si adsint duae Cathedrales unitae, quoties unio est subiectiva, Episcopus debet tam Chrisma conficere, quam alias Pontificales functiones peragere in Cathedrali, cui fuit facta unio: at si aequae principaliter sint unitae non tenetur modo in una, modo in alia praedictas functiones explere, sed in alterutra, prout sibi placuerit, illas exercere valet, quia quoad Episcopum duae Ecclesiae habentur tamquam unica Cathedralis, Card. Petra ad Constit. 5 Innocentii IV sect. unic. n. 12 cum aliis Doctoribus ab eo allegatis in *Viterbien. seu Tuscanen. die 14 Septembris 1782 §. Verum.*

31. Neminem enim praeterit a communi Canonistarum regula tres tradi unionum species, quarum prima accessorie seu per viam subiectionis dicitur fieri, quando una vel plures Ecclesiae aut Beneficia alteri annectuntur et incorporantur, ut mediante annexione seu incorporatione evadat membrum subiectum inferius accessorium adhaerens illius ac dependens ab eo, cui unitur; hoc vero remaneat superius ac principaliter, de quo est Textus in Cap. *Monasterium* de relig. domibus, et Gloss. in Cap. 1 verb. uniendo ne Sede vacante, ibique Fagnan. n. 3, Gonzal. ad reg. 8 cancell. gloss. 5 §. 7 n. 26, Franc. de eccles. cathed. cap. 8 n. 14. Secunda, quae appellatur aequae principalis, locum habet, dum duo vel plures Ecclesiae, absque eo quod in unum veluti corpus coalescant, ita connectuntur, ut neutra alteri subiciatur, seu unaquaeque sua iura privilegia praecellentias ac titulos retineat, etiamsi haec omnia sint penes eundem utriusque Rectorem. Ad quam speciem spectare videtur, dum duae Ecclesiae Cathedrales perpetuo ita inter se uniuntur, ut neutra suum statum amittat. Quam unionis speciem affabre exemplatur Gonzalez ad reg. 8 cancell. gloss. 5 §. 7 n. 29: — Tertio modo fit unio duarum Diaecesium vel Ecclesiarum quoad Caput et Governatorem, ut utraque remaneat cum suis propriis bonis et iuribus distinctis et separatis et non communicatis prius, sed habeat unum dumtaxat Episcopum et Rectorem, et quaelibet retineat sua privilegia et iura et statuta, ut accidit in Episcopatu Viterbii et

Tuscanensi, quia licet sint duae Diaecses, unus tamen solus Episcopus est. Et cum Episcopus rescribit super concernentibus iurisdictionem Episcopatus Viterbiensis se nominat Episcopum Viterbiensem et Tuscanensem. Si vero super concernentibus Episcopatum Tuscanensem se inscribit Episcopum Tuscanensem et Viterbiensem, semper anteponendo nomen illius Diaecesis, in qua consistit res, de qua agitur — Consonant Card. De Luca ad Concil. Trid. disc. 8 n. 33, in Miscell. disc. 1 n. 38, Leuren. for. Benef. part. 3 sect. 2 cap. 1 quaest. 880 n. 2. Tertia unionis species ea est, quae incorporativa seu promiscua dicitur, nimirum quando una vel plures Ecclesiae alteri non uniuntur accessorie, sed singulae aequae incorporantur, ita ut de duabus vel pluribus una tantum efformetur et in unum corpus omnes coalescant, Leuren. loc. cit. n. 3, Franc. loco citato, Rigant. ad Reg. 8 Cancell. n. 405, Reclus. de re paroch. part. 1 tit. 12 n. 3. Haec unionis species, quae tamen non ita ac reliquae frequenter contingit, prout observat Garz. de Benef. part. 12 cap. 2 n. 7 duobus modis fieri potest, vel subiective videlicet, vel aequae principaliter, ut notat Pitonius discept. eccles. 9 n. 46. In unione incorporativa aequae principaliter, per quam e duabus Ecclesiis una tantummodo confatur, datur communicatio privilegiorum et praerogativarum per viam adaequationis et attributionis alteri Ecclesiae eius, quod plus in altera reperitur, iuxta Gloss. in Cap. *Novit*, ibique Doctores et Piton. loco citato. Unde nemo non videt quantum discriminis intercedat inter istam aequae principaliter factam unionem incorporativam ab illa, quae simpliciter aequae principalis dicitur, cum in ista non efformetur Ecclesia, sed duae adhuc distinctae remaneant, et utraque primaevio in statu conservetur, Piton. discept. 9 n. 5 et 46, Pignatell. cons. 223 n. 17 tom. 1, Ancharan. cons. 114 n. 2, Mantica dec. 222 n. 3. Idem dicas de unione incorporativa subiective facta, per quam e duabus quoque Ecclesiis una tantum efformetur in unum corpus coalescens, communicatis interim ac confusis iuribus et praerogativis, absque tamen, ut in priori, via adaequationis et attributionis alteri Ecclesiae eius, quod plus in altera reperiebatur;

quae longe fortiori ratione confundi minime debet cum illa unionis specie, quae simpliciter dicitur subiectiva. Nam in ista unitae Ecclesiae omnino iura privilegia omnesque praerogativae transferuntur absolute in alteram, cui fuit unita, illique accrescunt ac incorporantur, sine ulla tamen confusione. At in unione simpliciter incorporativa, per quam e duabus Ecclesiis una tantum efformetur in unum veluti corpus coalescens, talis ac tanta fit iurium ac praerogativarum communicatio commixtio atque confusio, ut una ab altera Ecclesia distingui ac separari amplius nequeat. Hasce distinctiones tradit in terminis Reclus. part. 1 tit. 11 de tripl. union. a n. 130 in *Spalaten. et Makarsken. die 23 Novembris 1850 §. Neminem.*

32. Num autem unio sit accessoria, an principalis, unde in dubio praesumatur et ex quo dignoscatur, late tradit Leuren. for. Benef. part. 3 sect. 2 cap. 1 quaest. 881, nimirum in dubio, ubi non constat clare de contrario, semper praesumitur, unionem factam esse aequae principaliter, et non accessorie seu subiective, cum haec reputetur odiosa, Carol. Ant. De Luc. in observat. ad annot. 8 §. 1 tom. 2 Ventrigl. n. 1, citans Gratianum discept. for. 893, Gonzal. ad reg. 8 cancell. gloss. 5 §. 7 n. 134, Abb. in Cap. *Extirpandae* §. Qui vero de praeb. n. 4, Rebuff. in praex. tit. de union. n. 20. Ad dignoscendum vero, utrum unio facta censeatur accessorie, vel aequae principaliter, in primis inspiciendum tenorem unionis monet Leuren. loco citato, et cum eo Castrop. de Benef. disp. 6 part. 12 §. 1 n. 11, Garz. loc. cit. cap. 12 n. 5, Gonzal. loc. cit. n. 128, Hoied. de incorp. Benef. part. 2 cap. 3 n. 5. Et sic Ecclesiam iudicari unitam accessorie per verba: - Ecclesiam vel Beneficium illi Beneficio unum annectimus vel incorporamus -. E contra vero iudicari duo aequae principaliter unita, si dicatur: - Illud et illud Beneficium unum -. Eandem discernendae unionis theoriam tradit Garz. cap. 2 de union. n. 55, sed late consulendus Reclus. loc. cit. de tripl. union. n. 66 usque ad 88. Sacra Congregatio autem in Tuscanen. Concursus 16 martii 1771 veluti unionis aequae principalis argumenta tenuit, quod Epi-

scopus aliquando utriusque Ecclesiae titulo se denominaret, et in utraque Ecclesia possessionem semper adeptus fuit. Super quo tamen monendum cum Pignatell. tom. 1 consult. 223 n. 13, quod licet aliquandoque verba, prout sonant, soleant denotare unionem accessorie et extinctive factam, attamen magis substantia et mens attendenda est, quam nudum verbum, praesertim ubi alia quoque verba contrarium ostendunt, ita ut ad arguendam unionem aequae principalem ne verbum quidem - incorporamus - aliquando difficultatem ingerere valeat. Si autem ex lectura seu Literis unionis dignosci nequeat species unionis, attendendum quatenam ex Beneficiis seu Ecclesiis invicem unitis sint magis, vel minus digna. Quod si neque id appareat, recurrendum est ad denominationem, sive attendendum, num ex una Ecclesia tantum denominatio proveniat. Cessantibus autem his omnibus, praesumendum, ut dictum est, unionem factam aequae principaliter, cum semper sumi debeat praesumptio, ut titulus Ecclesiae seu Beneficii non extinguatur, sed conservetur, Leuren. loc. cit. n. 2 cum Castrop. et Gonzalez. Perbelle autem observat Card. De Luca de praem. disc. 8 n. 10: - Quod si procedit generaliter in quibuscumque unionibus inferiorum Ecclesiarum siue Beneficiorum, clarius ac extra omne dubium in Ecclesiis Cathedralibus et Episcopatibus, stante stylo Sedis Apostolicae, huiusmodi uniones in hac forma faciendi, nec facile supprimendi Cathedrali vel Diaecesi, illamque faciendi membrum seu praedium alterius Ecclesiae, cui fiat unio - in *Spalaten. et Makarsken. die 23 Novembris 1850 §. Num.*

33. Magnum autem est discrimen, illudque e diametro oppositum, inter effectus, quos unio subiectiva operatur, ac inter effectus unionis aequae principalis. Ut cetera omittantur, prima species operatur abolitionem et extinctionem non solum nominis Beneficii seu Diaecesis, quae accessorie unitur, sed et ipsius tituli, ita ut amplius non nominari, nec esse possit Beneficium vel Diaecesis, Leuren. loc. cit. quaest. 883 n. 2, Lotter. lib. 1 quaest. 28 n. 98, Garz. cit. part. 12 n. 12. Secundae vero speciei effectus est, ut quoniam non inter se, sed in persona Rectoris utriusque Diaecesis Ecclesiae seu Beneficii commisceantur, ita



qualitates bona iura privilegia singularum Diaecesium Ecclesiarum seu Beneficiorum salva et impermixta permanent, et nequaquam iura et privilegia unius sunt quoque iura et privilegia alterius, sed utrumque Beneficium, utraque Ecclesia in suo statu antiquo et honore conservatur, distinctos agnoscens redditus ac propriis gaudens privilegiis, Leuren. loc. cit. quaest. 884 n. 2 citans Garz. cap. 2 part. 12 n. 37, Mandos. ad Reg. 12 quaest. 1 n. 4, Hoied. de incomp. part. 1 quaest. 15 n. 1 et 8, De Luc. de praem. disc. 7 n. 6. Consequenter ad haec sentiunt unanimiter Doctores, quamlibet ex Diaecesibus unitis debere habere suum proprium Vicarium, Seminarium Theologum Poenitentiarium Examinatores Synodum et carcerem, Pignatell. tom. 4 consult. 131 et consult. 81 tom. 9 n. 24, et latius apud Sacram Congregationem in Privernem. Aperitionis Seminarii 16 martii 1771, nec non suum Vicarium Capitularem, succedente vacatione ab unoquoque Capitulo eligendum; attamen recolendum videtur, quod in praxi non una semper eademque unionis aequae principalis forma adhiberi ab Apostolica Sede soleat, sed quandoque latius et absque ulla limitatione, quandoque vero pro rerum et loci circumstantiis strictius et cum limitatione iurium sese habere solet; non ideo tamen ex hoc immutari seu alterari unionis indolem ac substantiam, nemo unquam dixerit. Sic Benedictus XIII pro Terracinensis Privernensis ac Setinae Diaecesibus, etsi aequae principaliter unitis, attamen mandavit, ut, Sede vacante, sola Terracinensis Vicarium eligeret, qui praeesset omnibus, ceu refertur in Terracinen. Setina et Privernem. 1 martii 1766 §. Idipsum in Spalaten. et Makarsken. die 23 Novembris 1850 §. Magnum.

34. Itaque ex quo Bulla s. m. Leonis XII *Locum Beati Petri* sub die 30 iunii anni 1828 prodiit, qua plures in ditone Austriaca Diaecese vel suppressae vel invicem unitae fuere, variae identidem obortae sunt quaestiones Cathedralium inter ac Concathedralium unitarum Capitula quoad iura et praerogativas, potissime autem quoad ius Vicarii Capitularis, Sede vacante, eligendi. In hac porro conditione quum et Capitulum Ecclesiae Makarskensis, quae Ecclesiae Spalatensi unita re-

periebatur, versaretur, ipsum Capitulum anno 1844 respectivas petiit a Sacra Congregatione declarationes. At haec erant praefatae Bullae verba ac dispositiones: — Episcopales Sedes Iustinopolitanam Polensem et Makarskensem conservatas denunciante aliis Episcopaliibus Ecclesiis, uti Concathedrales, ab uno eodemque Antistite in posterum gubernandas, perpetuo unimus et adiungimus, scilicet Iustinopolitanam Concathedralem esse volumus Tergestinae, Polensem Parentinae, et Makarskensem Spalatensi; ac proinde Episcopus Tergestinus nomen quoque suscipiet Episcopi Iustinopolitani, et Parentinus Polensis, ac Spalatensis Makarskensis, adhibita tamen semper et in quolibet actu ac loco praenominatione Episcopi Tergestini Parentini et Spalatensis etc. Binos autem ex Canonicis cuiusque Cathedralis Capituli adsciscent Episcopi, qui Poenitentiarii ac Theologi muneribus, iuxta Sedis Apostolicae Constitutiones, fungantur. Capitula demum Iustinopolitanae Polensis et Makarskensis Ecclesiarum, quae uti Concathedrales conservabuntur, eodem numero Capitularium constabunt, qui praefinitus est pro Ecclesia Cathedrali, cui ipsae erunt unitae etc. Ad consulendum vero post enunciatas immutationes felici Capitulorum statui ac regimini, curabit quilibet Antistes peculiaria a singulis Canonicorum Collegiis ordinari statuta, quibus ex sacrorum Canonum et Synodalium dispositionum praescripto salubriter de recto divini cultus servitio ac de propriis muneribus rite obeundis cautum sit. Ne autem ex imminuto Pastorum numero difficultas oriatur in Diaecesium procuratione, ob maiorem Episcopalis Curiae longinquitatem, cautum erit, ut nedum in Concathedralibus retineantur Vicarii Generales, sed insuper etc. Quando Sedes vacabunt, Vicarius Capitularis Ecclesiarum, quibus aliae Concathedrales sunt unitae, regimen tenebit etiam Concathedralis, cuius proinde Capitulum non poterit Vicarium Capitularem sibi eligere. Attamen novi Episcopi possessionem delati sibi muneris in iis quoque Ecclesiis suscipient curabuntque per aliquod anni tempus, ac praesertim in Sanctorum Titularium solemnitatibus, ibidem residere —.

35. His igitur perpensis, propositis dubiis: — I. An et quomodo a Capitulo Ma-

karskensi conficienda sint statuta capitularia? II. An idem Capitulum per suos Legatos concurrere valeat ad electionem Vicarii Capitularis cum Capitulo Spalatensi in casu? IV. An eidem Capitulo Makarskensi competant aequalia iura tituli et praerogativae, quibus Dignitates et Canonici Cathedralis Spalatesis Capituli gaudent in casu? — Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative ad formam sacrorum Canonum et Decretorum S. Sedis pro Capitulis Cathedralium. Ad secundum, Negative. Ad tertium, Affirmative quoad ea, quae communia sunt omnibus Cathedralibus, nulla habita ratione ad specialia privilegia, si quae sint, Capituli Spalatensis — in *Spalaten. et Makarsken. die 23 Novembris 1850.*

36. Idcirco nec Capitulum Concathedralis Iustinopolitanae admittendum cum Capitulo Cathedralis Tergestinae ad electionem Vicarii Capitularis; proposito enim dubio: — I. An et quomodo Capitulum Concathedralis Iustinopolitanae admittendum sit ad electionem Vicarii Capitularis cum Capitulo Cathedralis Tergestinae in casu? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad primum, Negative — in *Tergestina et Iustinopolitana die 23 Novembris 1850.*

37. Nam Pontifex Leo XII ex praefata Bulla *Locum Beati Petri* disponens: — Quando Sedes vacabunt, Vicarius Capitularis Ecclesiarum, quibus aliae Concathedrales sunt unitae, regimen tenebit etiam Concathedralis, cuius proinde Capitulum non poterit Vicarium Capitularem sibi eligere —, satis clare prohibebat Capitulo Iustinopolitano, quominus suis votis concurreret ad electionem Vicarii Capitularis, quin obsesset, quod ageretur de dispositione iuris communis correctoria, quia etiam in casu, quo Diaeceses inter se sint aequae principaliter unitae, ius est cuique Capitulo secum Vicarium infra octiduum a viduata Episcopali Sede deputandi; adeoque nullum adesse poterat remedium praedicto Capitulo Iustinopolitano, nisi ex gratia per derogationem Bullae Pontifex ius ei ad huiusmodi electionem restitueret in *Tergestina et Iustinopolitana die 23 Novembris 1850.*

38. Hinc Sacra Congregatio iuxta varias unionum species et invectas consuetudines

subortas hac in re quaestiones definivit in *Viterbien. seu Tuscanen. die 14 Septembris 1782 §. Sacra.*

39. Qua de re alternativam in ingressu in Synodo et functionibus Episcopalibus servare debet Episcopus habens duas Cathedralles insimul unitas, immo nec per mortem Episcopi Successor illam mutare vel interrompere potest. Siquidem — Sacra Congregatio censuit, inter has duas Civitates Episcoporum in ingressu, in Synodo atque in aliis functionibus Episcopalibus tenori servare eiusmodi ordinem alternative, atque hunc ordinem per obitum vel mutationem Episcopi nequaquam debere interrompi — in *Pennen. et Adrien. die 16 Aprilis 1622 lib. 12 Decretorum pag. 96.*

40. Similiter proposito dubio: — II. An Archiepiscopus, qui prius accedere debet ad Ecclesiam Valvensem, teneatur ibidem Pontificalia exercere? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad secundum, non teneri in actu primi accessus — in *Valven. et Sulmonen. die 13 Augusti 1650 lib. 19 Decretorum pag. 71 et 72.*

41. Tenetur tamen in ea primum peragere; proposito enim dubio: — III. An functiones pontificales debeant alternatim peragi in dictis duabus Ecclesiis Cathedralibus, et an prius in Ecclesia Valvensi uti antiquiori? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad tertium, non teneri alternatim, sed tantum prima pontificalia exercere debere in Ecclesia Valvensi tamquam digniori — in *Valven. et Sulmonen. die 13 Augusti 1650 lib. 19 Decretorum pag. 71 et 72.*

42. Hinc Sacra Congregatio declaravit, — Episcopum in aliqua parte alterius ex dictis Diaecesebus residentem suae obligationi circa tamen residentiam utique satisfacere, dum in aliqua ex suis Cathedralibus resideat temporibus ab eodem Concilio praescriptis Decreto Cap. I vers. eisdem interim admonet sess. 23 de reformatione — in *Civitatis Castellanae et Hortanae die 8 Iunii 1624 lib. 12 Decretorum pag. 173.*

43. Idcirco Episcopus Cariatensis et Geruntinensis haud quidem tenetur residere in Cathedrali Cariatensi, sed curare tamen debet residere etiam in Ecclesia Geruntina saltem in aliquibus diebus solemnioribus; quan-



doquidem pluribus exortis controversiis inter Capitulares reliquos de Clero Geruntinensi et Episcopum, ex eo quod indixerit, Synodum Diaecesanam habendam esse ad diem 31 maii 1705 in Civitate Cariatensi, inter alia proposito dubio: - IV. An et quomodo Episcopus teneatur residere in Cathedrali Geruntina? -, Sacra Congregatio die 2 octobris 1706 responsum tulit: - Ad quartum, Negative; et Episcopus curet residere etiam in Ecclesia Geruntina saltem in aliquibus diebus solemnioribus -. Reproposito dein dubio sub formula: - An et in quibus sit standum, vel recedendum a decisis sub die 2 octobris 1706 in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis - in Gerunti-

nen. et Cariat. Synodi et gravaminum die 11 Februarii 1708 lib. 58 Decretorum.

44. Similiter proposito dubio dubio: - I. An Episcopus pro medietate anni teneatur residere in Terra Pontinae, ubi extat Ecclesia Valvensis cum domo Episcopali aliquantulum distantia ab Ecclesia? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, sufficere, ut Episcopus in altera parte alterutrius ex Diaecesibus resideat, dum tamen in aliqua ex suis Ecclesiis Cathedralibus maneat temporibus a Sacro Concilio praescriptis, Cap. 1 vers. eosdem sess. 23 de reformatione - in Valven. Sulmonen. die 13 Augusti 1650 lib. 19 Decretorum pag. 71 et 72 (1).

## §. VI.

## EPISCOPUS QUOAD IURISDICTIONEM ORDINARIAM VEL DELEGATAM ET POTESTATEM IN GENERE

1. Titulus Ordinarii privativus ac proprius est Episcopi, significans absolutam potestatem Episcopo competentem in sua Diaecesi in Constantien. Iurisdictionis die 31 Martii 1770 §. Ad XVI.

2. Idcirco Abbas renuit se inscribere et intitulare Ordinarium locorum Abbatiae; proposito enim dubio: - I. An Abbas S. Mariae in Balneo possit se inscribere et intitulare Ordinarium Vallis Sanctae Mariae in Balneo? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, Negative - in Burgi S. Sepulchri Iurisdictionis die 15 Decembris 1696 lib. 46 Decretorum.

3. Secus vero est de alio titulo Iudicis Ordinarii; quandoquidem proposito dubio: - VI. An Abbas seu eius Vicarius possit se intitulare Iudicem Ordinarium in districtu Abbatiae? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad sextum, Affirmative in illis Causis dumtaxat, in quibus habet cognitionem ad formam laudi - in Burgi S. Sepulchri Iurisdictionis die 20 Septembris 1698 lib. 48 Decretorum.

4. Qua de re Episcopus legislativam esse

potestatem in propria Diaecesi colligitur ex Can. Comes Basilicae caus. 16 quaest. 7, uti animadvertunt Fusc. de visit. lib. 1 cap. 2 n. 12 et 33, ita ut leges Diaecesanas inducere valeant, quibus et Religioni conservandae ac propagandae consulatur, et abusus, si qui irrepererint tollantur, Concil. Trid. cap. 2 sess. 24 de reformatione, Concil. Roman. tit. 2 cap. 3 in Reatina die 5 Aprilis 1788 §. Primum.

Item in Ariminen. et Caesenaten. Iuris quaestuandi die 25 Februarii 1826 §. At.

5. Hinc actus, unde Episcopalis iurdictio emergit, enumerat Textus in Cap. Conquerente de officio Iudicis ordinarii, scilicet - canonicam obedientiam subiectionem et reverentiam, institutionem et destitutionem, correctionem et reformationem ac censuram ecclesiasticam, iurisdictionem quoque Causarum omnium ad forum ecclesiasticum de iure spectantium, poenitentias et Sacramentorum omnium, quae ab Episcopo sunt recipienda, collationem, Synodum et synodatici seu cathedralici nomine duos solidos, quartam decimarum et mortuorum, visitationem quoque an-

(1) Reliqua habes in Verb. Episcopus §. residentiam vel absentiam.

nuam—; quos actus Canonistae omnes ex Glossa in transcripto Cap. *Conquerente* dividunt in illos, qui ad legem iurisdictionis, aliosque, qui ad legem Diaecesanam pertinent, ut tradit Gonzalez comment. in Decret. lib. 1 tit. 31 cap. 16 n. 1 litt. F, Pirhing in ius can. lib. 1 tit. eod. §. 2 n. 41, Reiffenst. eod. lib. et tit. §. 4 n. 84 in *Nullius Ferentilli Visitationis sacrorum Liminum die 17 Septembris 1814 §. Actus*.

6. Quin imo ex iusta multoque magis publica causa, a Legislatore non cogitata, moderare possunt Episcopi legem, Piasec. in prax. Episcop. cap. 2 n. 7, Barbos. de offic. et potest. Episcop. part. 3 alleg. 93 n. 32 in *Bosanen. Visitationis sacrorum Liminum die 19 Septembris 1789 §. Quatenus*.

7. Unde nec quadragenaria vel immemorabilis consuetudo ullatenus obstat, utpote corruptela potius est censenda; siquidem consuetudo, quae Episcopum prohibet legem ferre ad rectum suae Diaecesis regimen atque abusus extirpandos, Ecclesiae utilitati atque animarum saluti opponitur, ac proinde irrationalis aestimari debet, Can. *Consuetudinis* dist. 11, Cap. 7 et ult. de consuetudine, Suarez lib. 7 de leg. cap. 6 n. 10 in *Balneoregien. Visitationis sacrorum Liminum quoad curam animarum die 24 Martii 1821 §. Ipsi*.

Item in *Ariminen. et Caesenaten. Iuris quaestuandi die 25 Februarii 1826 §. Consuetudo*.

8. Quapropter posse Episcopum leges ferre, quibus Presbiteri etiam inviti ac reluctantes cogantur obtemperare, multis Auctoritatibus comprobatur, praesertim SS. Iustini Apolog. I, Dyonisii Corinthiorum Antistitis lib. 4 Hist. cap. 23, Irenaei, Cypriani, Hieronymi, aliorumque Ecclesiae Patrum in *Asculana die 11 Iulii 1767 §. Posse*.

9. Unde Sacra Congregatio pluries declaravit, posse Episcopum Constitutiones edere in Diaecesana Synodo absque consensu et approbatione Cleri in *Lunen. Sarzanen. mense Novembris 1589 lib. 6 Decretorum pag. 69*.

Item die 27 Aprilis 1592 in responsione ad Patriarcham Venetiarum; in *Algarren. die 12 Ianuarii 1596; in Oriolen. die 17 Maii 1599*.

10. Nec per Decretum Concilii in Cap. 4 sess. 25 de reformatione est Episcopis subblata facultas, si quae illis ante Concilium competeat de iure communi in *Mediolanen. mense Decembris 1588 lib. 5 Decretorum pag. 219*.

11. Ideirco Episcopus potest dare licentiam alienandi bona ecclesiastica usque ad valorem ducatorum triginta, vigore Cap. *Terulas* 12 quaest. 2, cui per sacrum Concilium Tridentinum non fuit derogatum in *Montis Pelusii die 22 Septembris 1635 pag. 258*.

12. Quin imo Episcopus non debet facere per se, quod alii generaliter committere potest, absque incurso irregularitatis in *Vicentina mense Martii 1591 lib. 7 Decretorum pag. 4*.

13. Hinc Episcopus potest etiam subdelegare executionem provisionis Apostolicae sibi commissam, non obstante clausula in Literis Apostolicis contenta: — Tuam conscientiam oneramus — in *Toletana sive Dubium ad Cap. 18 sess. 24 de reformatione Posit. 100*.

14. Itaque actus iurisdictionis Episcopalis Vicario Generali delegatae iam inceptus ante obitum Episcopi mandantis, eo sequuto, ad finem perducere debet, L. *Et quia* de Iurisdic. omni. Iudic., Cap. *Relatum*, Cap. *Gratum*, Cap. *Licet* de offic. et potest. Delegati in *Montis Alti Parochialis die 17 Iulii 1802 §. Verum*.

15. Episcopus vero renunciare nequit iuri quaesito in praeiudicium Successorum, Gloss. in Cap. fin. praescript., Rot. in decis. 619 n. 23 coram Olivatio in *Forosempronien. Subsidiarum Dotialium die 8 Augusti 1789 §. De secundo*.

16. Nec potest satisfieri Creditoribus defuncti Episcopi etiam ex bonis benedictis seu Pontificalibus, deficientibus bonis prophanis, non obstante Constitutione 42 S. Pii V in *Dubium Creditorum Episcopi die 29 Maii 1683 lib. 33 Decretorum pag. 152*.

17. Nullum itaque dubium, quin Episcopus haud valeat demandare, quod Summus Pontifex reprobavit, Cap. *Cum inferiorum* de maior. et obedien. in *Reatina die 5 Aprilis 1788 §. Toti*.

18. Profecto Episcopus non licet eas edere leges, quae iuri communi adversantur, Cap.



*Quod super de maior et obediens. in Callien. Iurium Parochialium die 20 Decembris 1828 §. Ex his.*

*Item in Derthonen. Constitutionum Capitularium die 12 Septembris 1829 §. Dubium IV; in Terracinen. die 26 Iunii 1830 §. Denique.*

19. Ipsi tamen fas est, poenas a iure communi inflictas suis Constitutionibus exasperare, ceu tradunt Romaguerra ad Constit. Synodales Gerundinen. lib. 1 tit. 1 Cap. 1 n. 25, et Benedict. XIV de Synod. Diaeces. lib. X Cap. 11 n. 4 in *Terracinen. die 26 Iunii 1830 §. Denique.*

20. Hinc Sacra Congregatio declaravit, Episcopum non posse mutare ordinem invertere aut aliud quidpiam conficere in Martyrologio Romano in *Basileen. mense Septembris 1586 lib. 4 Decretorum pag. 181.*

21. Nec Episcopus prohibere potest primum accessum Sponsi ad domum Sponsae sub poenis pecuniariis ac impedimenti celebrationis Matrimonii, assistentibus Consanguineis; proposito enim dubio: - VII. An Episcopus prohibere possit primum accessum Sponsi ad domum Sponsae sub poenis pecuniariis ac impedimenti celebrationis Matrimonii? -, Sacra Congregatio die 2 octobris 1706 responsum tulit: - Ad septimum, Negative, assistentibus tamen Consanguineis -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 2 octobris 1706 in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis - in *Geruntinen. et Cariaten. Synodi et gravaminum die 11 Februarii 1708 lib. 58 Decretorum.*

22. Quin imo praeiis Ecclesiae temporibus adigebantur Episcopi omnia tractare cum totius Cleri consilio vel consensu; quandoquidem S. Leo Magnus ad Siculos Episcopos de rebus Ecclesiae distrahendis rescribens in Can. *Sine exceptione* 52 caus. 12 quaest. 2 ait: - Cum totius Cleri tractatu atque consensu id eligat, quod non sit dubium profuturum Ecclesiae -. Et S. Hieronymus in Can. *Olim idem erat* 5 dist. 95 inquit: - Episcopi noverint, se magis consuetudine, quam dispensationis dominicae veritate Presbyteris esse maiores, et in commune debere Ecclesiam regere - in *Guadalaxarien. Electionis die 23 Novembris 1844 §. Quoad.*

23. Compertum enim est, Capitulum instituendum rationem non eam tantummodo fuisse, ut Canonici et Capitulares in divinis celebrandis officiis occuparentur, verum etiam ut suo consilio et opera Episcopis in Ecclesiae regimine opem ferrent. Disciplina haec ab antiquissimis est ducta temporibus. Quamvis enim nulla essent Cathedralium Ecclesiarum instituta Capitula, praeceptum tamen fuit in Concilio Carthaginensi IV can. 22, - ut Episcopus sine consensu Clericorum suorum Clericos non ordinet -; et Can. 23, - ut Episcopus nullus causam audiat absque consensu Clericorum suorum, alioquin irrita erit sententia Episcopi, nisi Clericorum sententia confirmetur -. Institutis autem seculorum progressu Cathedralibus Capitulis, Ecclesiae regimini convenire iudicatum est, ut Episcopi in Ecclesiae suae administratione Canonice Cathedralium opera et consilio uterentur, imo et in quibusdam ne sine eorum assensu procedere possent. Hinc Alexander III in Cap. *Novit* de his quae fiunt a Praelato sine consensu Capituli hunc in modum scripsit ad Patriarcham Hierosolymitanum: - Novit plenius tuae discretionis prudentia, qualiter tu et Fratres tui unum corpus sitis, ita quod tu caput, et illi membra esse probantur. Unde non decet te, omissis membris, aliorum consilio in Ecclesiae tuae negotiis uti, cum id non sit dubium et honestati tuae et Sanctorum Patrum Constitutionibus contraire -. Eadem rursus eidem rescribit cap. 4 eodem titulo: Hinc etiam Concilium Tridentinum passim mandat Episcopis, ut in negotiis Ecclesiae definiendis consensum adhibeant vel consilium Capituli; eamque ob causam sess. 24 cap. 12 de reformatione coetum Canonice merito vocari posse ait Ecclesiae Senatum in *Fulden. die 21 Novembris 1677 §. Animadvertendum §. Instituitis.*

24. Unde Benedictus XIV in lib. 13 de Synod. Diaeces. cap. 1 §. 5 clamat: - Profecto ambigi non potest, quin etiam hodie iure Decretalium Canonice sint Consiliarii nati Episcopi, adeo ut non liceat Episcopo aliquod gravis momenti negotium aggredi et deliberare, inconsulto Capitulo - in *Nucerina die 20 Decembris 1817 §. Haec omnia.*

25. Quapropter Episcopus indiget Capituli

consensu in illis, quae possunt cedere in eius praeiudicium, Reiffenst. in lib. 1 Decret. de constit. §. 4 n. 73 in *Ariminen. Reductionis Fructus censuum die 5 Aprilis 1851 §. Licet.*

Item in *Sorana Curae Animarum die 3 Iulii 1852 §. Inde.*

26. Idque vel magis obtinere palam est, cum grave intervenire solet Ecclesiae negotium. Constat enim ex iuris sanctione, Praelatos in arduis pleraque sine Capituli consensu expedire non posse, inter quae recensentur et ea, quae status Ecclesiae mutationem important, Andr. Vallen. in lib. 3 Decret. tit. 10 de iis, quae a praelat. etc. in *Sorana Curae Animarum die 3 Iulii 1852 §. Idque.*

27. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopum teneri inquirere consilium Capituli, licet illud non teneatur sequi, nisi in casibus a iure expressis in *Lunen. Sarzanen. mense Novembris 1589 lib. 6 Decretorum pag. 69.*

28. Hinc Sacra Congregatio censuit, Cap. 6 sess. 25 de reformatione non habere locum nisi in Capitulis, quae exemptionis privilegio vel alio speciali iure se tueri possunt adversus iurisdictionem Episcopi, ideo si Capitulum Niciense non sit tale, dubii resolutionem a iure communi petendum esse, ita ut Episcopus in Causis criminalibus, etiamsi de arduis non agatur, consilium Capituli requirere, non autem illud sequi teneatur in *Nicien. die 18 Novembris 1628.*

29. Idcirco nec parum discriminis intercedit inter Capituli consensum et consilium. Quando enim Episcopus Capituli consensum debet exquirere, tunc faciat necesse est, quod maxima pars definiaverit; quando autem solum Capituli consilium exposcitur, pro officio satisfacit Episcopus, si tantummodo Capitulum ipse consulat, Benedict. XIV de Synod. Diaeces. lib. 13 cap. 1 §. 6. Quibus vero speciatim casibus Capituli vel consilium, vel consensum accedat oportet, tradunt Doctores in tit. de his quae fiunt etc., et Ferrar. in Verb. Capitulum art. 2, ceu hi pariter tradunt, consensum in necessariis suppleri, atque pro praestito haberi, quando de eius irrationabili detractatione constat in *Arboren. die 28 Augusti 1847 §. Non.*

30. Nam Capituli dissensus non est at-

tendus, si irrationabilis reperiatur in *Ariminen. Reductionis Fructus censuum die 5 Aprilis 1851 §. Licet.*

Item in *Sorana Curae Animarum die 3 Iulii 1852 §. Nihili.*

31. Itaque Episcopus de consensu Capituli potest in Ecclesia Collegiata erigere Praeposituram secundam dignitatem, nec non Canonicatum, ubi non est praefinitus numerus Canonicorum; propositis enim dubiis: - I. An possit Episcopus erigere Praeposituram secundam dignitatem in Ecclesia Collegiata? II. An in eadem, in qua non est praefinitus Canonicorum numerus, possit erigere Canonicatum? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad utrumque, Affirmative de consensu Capituli - in *Aquinaten. die 29 Februarii 1677.*

32. Unde Episcopus auctoritate ordinaria non potest in sua Ecclesia creare Canonicos supranumerarios absque consensu Capituli et et Canonicorum in *Fulginaten. die 26 Februarii 1639.*

33. Episcopus vero potest assumere ad suum servitium duos Canonicos, Cap. De cetero 7, et Cap. Ad audientiam 15 §. Decernimus de Cleric. non resid., et post alios tradit Barbosa de Canon. Cap. 25 n. 5 et 8, et tam ex Cathedrali, quam ex Collegiatis in *Venusina die 4 Decembris 1762 §. Et quod.*

34. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, - ex privilegio inserto in corpore iuris Episcopum uti posse opera duorum Canonicorum sive Cathedralis, sive Collegiatae, eosque interim lucrari fructus Praebendae, non autem distributiones quotidianas; quod si omnes fructus eiusmodi distributionibus constant, tum percipere eos debere duas tertias illarum partes, amissa tertia, quae inservientibus accrescat - in *Fesulana die 4 Iunii 1633 lib. 14 Decretorum pag. 744.*

Item in *Aversana die 10 Martii 1635 lib. 15 Decretorum pag. 168; in Syrpuntina Distributionum die 29 Aprilis 1702 lib. 52 Decretorum.*

35. Nec exemptio passiva Collegiatae Ecclesiae impedit, quominus Episcopus possit unum ex eisdem Canonicis assumere in sui servitium, cum eiusmodi exemptio ab Episcopi iurisdictione non liberat de visitatione de corrigendis moribus de disciplina de legi-



bus synodalibus; adeoque his in terminis proposito dubio: — An comes de Hoensbroeck Canonicus et Scholasticus Collegiatae Ecclesiae Beatae Mariae Virginis Aquisgrani in Canonicum a latere continuum assumptus ab Episcopo Leodiensi et in eius servitio existens haberi debeat pro praesente et residente ad effectum percipiendi fructus Praebendae et gaudendi iure turni in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Affirmative in omnibus — in *Leodien. die 28 Septembris 1765.*

36. Ceterum Episcopus potest quidem unum vel duos Canonicos Ecclesiae Cathedralis assumere pro visitatione Civitatis vel Diaecesis, donec duret visitatio, sed quoad alia munera, haec explicari debent, antequam declaratur, an pro iis eos assumere valeat, audito eodem Episcopo; his enim in terminis proposito dubio: — II. An Episcopus visitare volens Civitatem vel Diaecesim aut alia Episcopalia munera obire, assumere possit unum vel duos Canonicos et pro quanto tempore in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad secundum, Affirmative quoad visitationem et quousque duret visitatio; quo vero ad alia munera, explicentur, audito Episcopo — in *Anagnina Distributionum die 27 Maii 1713 lib. 63 Decretorum.*

37. Hinc haud licere videtur Episcopo assumere pro suo servitio Mansionarios, uti inferiores Clericos, tum quia non debet fieri extensio in materia damnosa Ecclesiae et cultui divino, tum etiam quia maior est connexio Episcopi cum Canonicis, quam cum inferioribus Clericis, iuxta sententiam Abbatris in Cap. *Ad audientiam* de cleric. non resid. n. 8, quam, reiecta Ioannis Andreae et aliorum opinione, sequuntur Garz. de Benef. part. 3 cap. 2 n. 371, Lotter. de re Benef. quaest. 21 a. n. 185 lib. 3, Barbos. de Episcop. alleg. 53 n. 143, Rot. in divers. decis. 222 n. 1 ad 4 part. 2, quod procedere, etiamsi Mansionarii haberent vocem in Capitulo, tenet Genuen. in prax. Cur. Arc. Neap. cap. 95 n. 3, quem sequitur Barbos. de Canon. cap. 25 n. 8, licet omnes praedicti Doctores limitent, quando urgeat necessitas vel Ecclesiae utilitas in *Venusina die 4 Decembris 1762 S. Cum.*

38. Certum tamen est, licite assumi posse

ad servitium Episcopi etiam Mansionarios, iuxta responsum Sacrae Congregationis in Avenionen. 7 ianuarii 1640 lib. 16 Decretorum pag. 317, cui adhaeret s. m. Benedictus XIV Inst. eccles. 107 n. 57, attenta praesertim consuetudine immemorabili assumendi ad servitium Episcopi indiscriminatim Canonicos vel Mansionarios, nec non tenuitate reddituum Episcopatus et communi totius Civitatis et Diaecesis inopia; his enim in terminis proposito dubio: — III. An Episcopus eius arbitrio possit assumere in suo servitio Canonicos, vel etiam Presbiteros Mansionarios? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad tertium, Affirmative — in *Venusina die 30 Iulii 1763.*

39. At. Episcopus non potest concedere Dignitatibus et Canonicis delationem fasciae sericae violacei coloris in *Liparen. die 10 Maii 1631.*

40. Episcopus vero potest minora quaedam insignia, Almutiae videlicet Cappucci et Zambardae Canonicis Cathedralis iure suo ordinario conferre, quemadmodum inhaerendo Decretis alias editis in Mileten. 4 Decembris 1591, in Sorana 14 aprilis 1725, et in Terracinen. 25 ianuarii 1727, Sacra Congregatio respondit in Causa, cui titulus: *Dubium Insignium Canonicalium*, inter supplices libellos proposita sub diem 5 iulii 1727 in *Castri Maris die 7 Iulii 1736 §. Circa.*

41. Non posse tamen Episcopum hisce minoribus ceteroquin Insigniis Mansionarios Hebdomadarios vel alios Cathedralis Ecclesiae Beneficiatos condecorare rescripsit S. Rituum Congregatio apud Navarr. in Summ. Bullar. Comment. 85 n. 13, Barbos. in Collect. Bullar. Verb. *Almutia*, et in Verb. *Episcopus*, Pignatell. Consult. 59 n. 13 tom. 6 in *Castri Maris die 7 Iulii 1736 §. Circa.*

42. Idcirco auctoritate sua ordinaria Episcopus nequit honorifico habitus signo Beneficiatos simplices Portionarios aliosque Clericos decorare in *Larinen. Praecedentiae die 21 Iulii 1742 §. Quod autem.*

43. Arbitrio tamen Episcopi relictum est declarare, an Oppidum sit insigne vel non in *Novarien. die 10 Septembris 1595 lib. 8 Decretorum pag. 147.*

44. Quum autem Sacra Congregatio declaraverit, curam habitualem et actualementi

dere penes Capitulum Ecclesiae Cathedralis, idemque posse deputare duos Capellanos amovibiles ab Episcopo adprobandos pro exercitio curae, nequit Episcopus cogere Canonicos ad exercendum per se ipsos aliquos actus curae intra annum *in Assisien. Curae animarum die 16 Novembris 1709 et die 24 Maii 1710 lib. 59 et 60 Decretorum* (1).

45. Quapropter quum actualis animarum cura Canonicali Praebendae adnexa esset, ob idque huiusmodi Canonicatus, praevio concursu, conferretur independenter a Capitulo in titulum perpetuum et absque ulla emolumentorum participatione, Episcopus nequit compellere unum ex Canonicis ad sufferendum onus oeconomatus, adeoque electio eiusdem in Oeconomum per Episcopum facta haud sustinetur, quin locus sit suspensioni a divinis vigore Diaecesanae Synodi, quia cum alio Canonico nomine Capituli recursum interposuit ad Sacram Congregationem *in Viterbien. die 28 Septembris 1737.*

46. Siquidem contendens Episcopus, habitalem animarum curam toti Capitulo Collegiatae et Parochialis Ecclesiae Sanctorum Faustini et Iovitae adnexam esse solumque illius exercitium committi consuevisse uni ex Canonicis eiusdem Ecclesiae, sub finem anni 1735 cum Canonicus Marinelli, qui curae animarum onus sustinebat, fuerit apoplectico ictu correptus, indeque effectus inhabilis ad animarum curam exercendam, ipsius accedente consensu, in Coadiutorem seu Vicarium Curatum deputavit Sacerdotem Ioannem Mancini, cui postmodum de parochiali Ecclesia S. Simonis proviso suffecit Canonicum Iosephum Contestabili, qui tamen munere sibi commissio defungi renuit, et cum alio Canonico Carolo Grandini nomine Capituli, unde Episcopus ob id suspensionem a divinis minitatus est ad formam Diaecesanae Synodi, recursum interposuit ad Sacram Congregationem. Nam Episcopo prohibitum est curae animarum onus, quod neque in Canonicatum erectione, neque in eorum collatione adiectum legitur, Canonicis imponere, ut per Textus expressos in Cap. *Cum dilectus* communiter Doctores, inter quos Fagnanus in Cap. *Significatum*, a n. 1 de Praebendis, et alii adducti per

Scarfontonium ad Ceccoperium luc. can. lib. 3 tit. 11 a n. 1, Corrad. in prax. Benef. lib. 2 cap. 10 a n. 15. At licet asserta habitualis animarum cura penes Capitulum resideret, quia tamen unusquisque Canonicus suam Praebendam Canonicalem, nullo praevio examine aut concursu obtinebat, et e converso Canonicus Curatus Canonicalem Praebendam, cui adnexa erat cura animarum, per concursum independenter a Capitulo in titulum perpetuum assequeretur, eandemque animarum curam libere exercebat, ac omnia emolumenta inde obvenientia sibi vindicabat, eius propterea muneris erat, quotiescumque aliquo vexatus morbo aliove detentus impedimento per se ipsum nequiret animarum curam exercere, alteri Presbitero per Episcopum approbando dictam curam delegare secundum ea, quae distinguendo tradit Abbas in Cap. *Ex-tirpandae* §. quo vero de Praeb. n. 15, et cum aliis Barbosa de Paroch. cap. 1 a n. 55. Demum constantem iamdiu obtinuisse consuetudinem dixit, ut, vacante Praebenda Canonicali animarum curam adnexam habente, aut aegrotante sive alias impedito Canonico Curato, alter Sacerdos extra gremium Capituli, nunquam vero Canonicus, fuerit in Oeconomum, sive Coadiutorem deputatus. Episcopus contra satis probatum censuit, habitalem animarum curam penes dictum Capitulum residere; ac protulit consuetudinem aliarum duarum Collegiatarum eiusdem Civitatis S. Xisti et S. Angeli, quarum quilibet Parochus semper erat unus de Capitulo, prout in illa, de qua agebatur.

47. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An in casu deputandi Oeconomum in Ecclesia Collegiata SS. Faustini et Iovitae Episcopus possit compellere unum ex Canonicis ad sufferendum onus Oeconomatus in casu etc. II. An sustineatur electio in Oeconomum facta in persona Canonici Contestabili, idemque invitatus cogendus sit ad proseguendum in eodem onere in casu etc. III. An sit locus praetensae suspensioni a divinis contra Canonicos Grandini et Contestabili in casu etc., Sacra Congregatio respondit: - Ad primum secundum et tertium, Negative - *in Viterbien. die 28 Septembris 1737.*

(1) Speciem et resolutionem Causae huius habes in Verb. *Canonici*, §. I, n. 68 ad 78, Tom. IV.



48. Verum Episcopus etiam sub poena suspensionis a divinis ipso iure incurrendae compellere potest Canonicum Poenitentiarium ad accipiendam delegationem facultatis absolvendi Poenitentes a casibus reservatis, etiamsi praefatus Canonicus, qui duo officia habet, ne unum quidem ferre posse contendat, et gravissimum sibi putet onus huiusmodi ob suam ingravescentem aetatem in *Pisauren. Casuum Reservatorum die 21 Novembris 1761* (1).

49. Hinc multo magis Episcopus potest Canonicos et alios mulctare, eosque distributionibus privare, si functiones ecclesiasticas vel omnino negligant, vel eas rite peragere non satagant in *Oriolen. Decretorum die 5 Iunii 1734 §. Secundo*.

50. Quin imo Episcopus facultatem, quam habet mulctandi Canonicos et alios, potest aliis delegare, praesertim in actibus et functionibus, quibus ipse nequit personaliter interesse, Gratian. discept. forens. Cap. 289 n. 74, Piton. discept. eccles. 62 n. 2 in *Oriolen. Decretorum die 5 Iunii 1734 §. Hanc*.

51. Mulctas vero applicare debet Locis Pii, Concil. Trid. sess. 25 cap. 3 de reformatione, vel Fabricae Ecclesiae Sess. 25 cap. 14, non Mensae Episcopali, nisi constet de illius inopia, Benedict. XIV in Synod. Diaeces. lib. 10 n. 1 in *Sedunen. die 24 Ianuarii 1801 §. Quaedam*.

52. Quum itaque Depositarius et Oeconomus Ecclesiae Cathedralis Asculanae teneantur reddere rationes singulis annis Episcopo quoad redditus Fabricae, et quoad redditus Capituli iuxta formam Concilii Tridentini, quin tamen iidem teneantur conservare ordines solutionum seu collectenos post redditas rationes, sed Capitulum debeat conservare documenta exhibita in redditione rationum, Episcopus mulctare potest Canonicos revisores et alios de Capitulo scindentes aut igni tradentes praefatos collectenos, ac ipse audiendus est in locationibus bonorum Fabricae faciendis per Capitulum, non vero sub poena nullitatis, verum quoties Episcopo constet de praeiudiciali Capituli administratione, uti debet iure suo ad formam Concilii Tridentini; propositis enim dubiis: - X. An

Depositarius et Oeconomus teneantur reddere rationem Episcopo singulis annis ac etiam intra et extra annum, concurrente tamen in hoc posteriori casu legitima causa in casu etc.

XI. An item teneantur conservare et registrare ordines solutionum seu collectenos etiam post redditas rationes et completum syndacatum a Canonicis revisoribus in casu etc. XII. An liceat Episcopo mulctare et in qua poena Canonicos revisores et alios de Capitulo scindentes aut igni tradentes praefatos ordines et collectenos in casu etc.

XIII. An in locationibus bonorum faciendis per idem Capitulum pro maiori utilitate Ecclesiae sit audiendus Episcopus sub poena nullitatis in casu etc. XIV. An et quoties Episcopo constet de praeiudiciali Capituli administratione bonorum Ecclesiae, liceat eidem eadem bona locare etiam reluctantibus Canonicis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 12 iulii 1788 respondit: - Ad decimum, quoad redditus fabricae, Affirmative; quo vero ad redditus Capituli, Episcopus utatur iure suo ad formam Concilii Tridentini. Ad undecimum, Negative post redditam rationem; teneri vero Capitulum servare documenta exhibita in redditione rationum. Ad duodecimum, Affirmative arbitrio Episcopi ad formam antecedentis. Ad decimum tertium, quoad bona fabricae, Affirmative; quoad bona Capituli, Negative. Ad decimum quartum, Episcopus utatur iure suo ad formam Concilii Tridentini -. Repropositis dein dubiis sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis a primo ad decimum quartum dubium? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad decimum undecimum duodecimum et decimum quartum, in decisis; et amplius. Ad decimum tertium, in decisis, dempta poena nullitatis, et amplius - in *Asculana die 7 Februarii 1789*.

53. Unde sustinetur Edictum Episcopi in visitatione latum quoad Eremitarum mores religionem vitam ac facultatem colligendi stipem, etiamsi Capitulum Cathedralis iure eosdem eligendi, ab Episcopo tamen approbandos, potiat in *Hadrien. die 19 Ianuarii et die 16 Martii 1754*.

54. Iamvero anno 1703 Dominicus Caro-

(1) Species et resolutio Causae huius prostant in Verb. *Canonicatus*, §. VII, n. 169 ad 171 Tom. IV.

sini Eremita, veteri Aedicula S. Mariae Gratiarum in districtu Civitatis Hadriae disiecta, partim ex propriis bonis et partim ex collecta stipe novam longe ampliorem atque elegantiorē aedificavit novisque accessio- nibus auxit angustam illam veterem domum, in qua habitabant Eremitae: sed morte urgente, testamentum scripsit, herede instituta Aede, quam aedificaverat; ac deprecatus est Capitulum Ecclesiae Cathedralis, ut eligeret Capellanos Priores Procuratores et Eremitas, qui eidem magis idonei viderentur. Episcopus anno 1752 in actu visitationis cum resciverit, Eremitas praefatae Aedis eligi a Capitulo, edixit, — ut per Vicarium Generalem quaeratur ratio ab omnibus Eremitis degentibus in territorio Hadriensi eiusque Diaecesi de exhibenda in Episcopali Cancellaria eorum fide Baptismatis Confirmationis vitae et morum satisfactionis praecepti paschalis, de non habita inquisitione in eorum foro et de bono servitio, si in aliis Eremitoriis extiterint, quae si non probaverint, expellantur a respectivis domibus eremiticis, ac in posterum sine descriptis requisitis in Curia exhibendis nemo admittatur pro servitio cuiuscumque Ecclesiae —. Obtemperarunt huic Edicto omnes Eremitae, duobus exceptis, qui erant in Aede S. Mariae Gratiarum; Capitulum enim laesum reputans ius suum, monitorium super observatione et exequutione testamenti Dominici Carosini expedivit coram A. C., Causaque in possessorio iudicio acta, victus fuit Episcopus, lata a Iudice sententia, qua pronunciatum fuit, Edictum moderandum esse quoad Eremitas S. Mariae Gratiarum, et custodiendam esse possessionem Capituli nominandi approbandi et confirmandi Eremitas, eisque tradendi Literas Patentes independentes ab Episcopis. Tribunal Signaturae alterum dedit Iudicem: sed re a Summo Pontifice delata ad sacram Congregationem, Episcopus contendit, ad ipsum spectare inquirere de moribus Eremitarum religione vita, iisque facultatem dare stipem colligendi. Propositis itaque dubiis: — II. An Edictum

a Rmo Episcopo Hadriensi relaxatum in sacra visitatione quoad Eremitas dictae Ecclesiae S. Mariae Gratiarum sustineatur, ita ut revisio et approbatio requisitorum concessio habitus et traditio Literarum Patentium eisdem Eremitis ad effectum quaestuandi spectet ad dictum Rmum Episcopum, seu potius ad Capitulum Ecclesiae Cathedralis in casu etc. III. An electio et nominatio Eremitarum dictae Ecclesiae facienda sit a Capitulo Ecclesiae Cathedralis coram Ordinario, seu potius illorum electio libere spectet ad Rmum Episcopum in casu etc. —, Sacra Congregatio die 19 ianuarii 1754 respondit: — Ad secundum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad tertium, iterum proponatur. Repropositis dein dubiis, Sacra Congregatio respondit: — Ad secundum in decisis; et amplius. Ad tertium, electionem faciendam esse a Capitulo, approbationem ab Episcopo — *in Hadrien. die 16 Martii 1754.*

55. Imo Oratorium S. Aldebrandi, quod videbatur constructum in solo antiquae Ecclesiae Cathedralis, subiicendum est immediatae iurisdictioni Episcopi Forosempronien- sis pro tempore independentes a Capitulo Cathedralis et a Parocho S. Rochi, adeoque consulendum est Sanctissimo pro dicta immediata subiectione, iuxta modum exprimentum per Secretarium, ex eo quod praefati Oratorii adnexae mansiones destinatae erant pro spiritualibus exercitiis peragendis per Ordinandos; his quippe in terminis proposito dubio: — I. An iuxta preces bo. me. Episcopi Palma sit consulendum Sanctissimo pro immediata subiectione Oratorii S. Aldebrandi iurisdictioni Episcopi pro tempore Forosempronien- sis independentes a Capitulo Cathedralis et a Parocho S. Rochi? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad primum, Affirmative iuxta modum (1) exprimentum per D. Secretarium — *in Forosempronien. Iurium parochialium die 25 Aprilis 1761.*

56. Qua de re Sacra Congregatio renuit concedere Canonicis Ecclesiae Cathedralis exemptionem a iurisdictione Episcopi Iuve-

(1) Modus est, ut praeserventur iura Parochi, tam quoad administrationem Sacramentorum, quam quoad tumulationem Cadaverum et perceptionem emolumentorum parochialium relative ad Personas degentes apud Oratorium S. Aldebrandi, nec non reservetur eidem Parocho ab Episcopo aliqua honoris praerogativa praesferens facultatem ingrediendi Oratorium cum stola occasione supplicationis feria quarta Rogationum haberi solitae, vel alia eadem Episcopo benevisa.



nacensis; proposito enim dubio: — V. An Capitulo et Canonicis dictae Cathedralis concedenda sit exemptio a iurisdictione moderni Episcopi in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad quintum, Negative — *in Iuvenacen. die 30 Martii 1743.*

57. Nec ulla competit exemptio, si satis constet de revocatione, etiamsi adsit observantia in *Pragen. Exemptionis die 20 Novembris 1762.*

58. Siquidem Ecclesia Collegiata Sancti Petri, quae in Arce Vviscehradensi prope Pragam fundata erat anno 1068 a Vratislao II Bohemiae Rege, fuit variis privilegiis decorata in limine foundationis ab Alexandro II Lucio II Innocentio IV Urbano V; et Bonifacius IX octavo idus aprilis anno octavo sui Pontificatus, qui fuit anno 1397, eam cum Arce et Membris suis separavit et avulsit a Diaecesi et Provincia Pragensi, et Sanctae Sedi immediate subiecit, in statu Nullius Diaecesis, tributa Capitulo iurisdictione in Clerum et Populum, exercenda ab illius Praeposito in temporalibus, a Decano autem in spiritualibus. Suae nihilominus iurisdictioni contendens Archiepiscopus Pragensis eandem Ecclesiam subiectam esse, Capitulum Vviscehradense anno 1759 in ius vocavit coram A. C., ut ei silentium imponeretur super iactata exemptione: sed Capitulum litem suscipere recusavit, praetextu asserti privilegii de Causis non avocandis extra Regnum Bohemiae. Quare Archiepiscopus, annuente Imperatrice Regina, supplicavit Summo Pontifici, ut dignaretur declarare, Bonifacii IX indultum dudum fuisse revocatum. Re ad Sacram Congregationem delata, Archiepiscopus exhibuit Bullam Bonifacii IX incipien. *Intenta salutis operibus* sub datam diei 22 decembris 1402, quae asservabatur in Archivio Archiepiscopali Pragensi, ubi haec habebantur: — Item revocamus et annullamus omnes exemptiones perpetuas per Nos factas quibuscumque Monasteriis vel Ecclesiis aut Capitulis vel Praelatis aut Conventibus quorumcunque Ordinum sive Religionum et Secularium Ecclesiarum Cathedralium vel Collegiarum, Universitatibus quorumlibet Castorum Terrarum et Villarum; et Literas nostras super illis confectas decernimus esse irritas et inanes nulliusque roboris vel mo-

menti —. Huiusmodi revocatio ostendebatur ex testimonio D. Antonini coaevi Historici in sua historia part. 3 tit. 22, eamque probabant Rota in Recent. decis. 5 n. 7 8 et 10 part. 13, repetita coram Cerro decis. 587, Card. De Luca de feud. disc. 5 n. 7 et 11, Pignatell. consult. can. 33 n. 5 tom. 2, et Card. Petra ad Constit. unic. Ioannis XIII sect. unic. n. 8 et 9 tom. 4. Praeterea exemptiones omnes tempore schismatis concessas generaliter Martinus V in Concilio Constantiensi revocavit. Idecirco constituto de revocatione Indulti Bonifacii IX, nullius momenti esse censebant Defensores Archiepiscopi observantiam, quatenus allegari contingeret a Capitulo, uti innixam titulo infecto, iuxta firmata per Card. De Luca de praem. disc. 2 n. 4, et Rot. in decis. 587 n. 7 coram Cerro, nihilque profuturas enunciativas etiam in Literis Apostolicis emissas, quae exemptionem regulariter non tribuunt, ut post Textum in Cap. *Si Papa* 10 de privil. in 6 definivit s. m. Benedictus XIV in sua Decretali, *Spiren.* 40 §. Quia tamen tom. 2. His igitur perpensis, proposito dubio: — An Bulla Bonifacii IX concedens exemptionem Capitulo Vviscehradensi sit revocata in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative — *in Pragen. Exemptionis die 20 Novembris 1762.*

59. Quapropter quum Praepositus Canonici aliaeque Personae ecclesiasticae tam Collegiatae, quam Oppidi, ubi ea existerat, praetenderent exemptionem a iurisdictione Ordinarii, ac dictus Praepositus sibi etiam usum Pontificalium vindicare auderet, ob idque Vicarius Capitularis eosdem declaraverit excommunicatos, qui tamen censuras spernentes Missam celebrarunt, Sacra Congregatio necum declaravit, eos omnes subiectos esse iurisdictioni Ordinarii, quia Praepositus uti posset Pontificalibus, ex gratia tamen in propria Ecclesia et absente Archiepiscopo et Vicario Generali iis uti indulsit, sed et in censuras et irregularitatem incidisse, nec non omnes teneri per se ipsos singulis annis statuta die octava maii praestare obedientiam Ordinario in *Amalphitana Iurisdictionis Pontificalium et Obedientiae die 30 Septembris die 2 Decembris 1702 et die 27 Ianuarii 1714 lib. 52 et 64 Decretorum.*

60. Enimvero - parochialem Ecclesiam S. Mariae ad mare Oppidi maioris in Collegiatam erexit s. m. Iulius II per suas Literas Apostolicas de anno 1505 expeditas, cum omnibus insigniis et privilegiis collegialibus et cum erectione unius Praepositurae octo Canonicatum et quatuor perpetuorum Beneficiorum Diaconalium, cuius Praeposito indulsit quoque, ut certis anni festivitibus baculo mytra aliisque Pontificalibus uti, ac solemnem benedictionem Populo impartiri valeret: ulterius omnes praedictos Canonicos Beneficiatos et Presbiteros ab Ordinaria iurisdictione Archiepiscopi Amalphitani exemit, illosque Sedi Apostolicae immediate subiecit; et demum eidem Praeposito concessit facultatem exercendi omnem Episcopalem iurisdictionem in supradictas Personas capitulares. Post expeditionem dictarum Literarum idem Pontifex ad supplicationem Archiepiscopi Amalphitani illas suspensas declaravit cum clausula « dummodo suum effectum sortitae non fuissent », et postmodum illius Successor Leo X easdem omnino revocavit. Quapropter inter Archiepiscopum et Praepositum tunc temporis de anno 1514 deventum fuit ad quamdam transactionem ab eodem Leone X confirmatam, quae postea de anno 1516 per dictum Pontificem fuit rescissa et annullata. Demum ad dirimendas omnes lites et controversias, de sequenti anno 1517 ad novam concordiam deventi Archiepiscopus cum dicto Proposito et Canonicis, qua cautum fuit; primo, quod dicta Ecclesia S. Mariae remaneret Collegiata cum suis Canonicis et Praeposito, qui certis anni temporibus uti posset insigniis Pontificalibus in absentia tamen Archiepiscopi; secundo, quod Canonicatus et Beneficia Diaconalia essent de libera collatione eiusdem Archiepiscopi; et tertio, quod dictus Archiepiscopus haberet omnimodam ac plenariam iurisdictionem tam super Ecclesiis et Beneficiis, quam super Ecclesiasticis quibuscumque in omnibus et per omnia, prout habebat ante Bullam Iulii II, quae quidem concordia, ut asseritur, usque ad praesens semper extitit observata; immo de anno 1680 cum Praepositus tunc temporis exercere voluerit usum Pontificalium, Sacra haec Congregatio die 23 novembris eiusdem anni

mandavit eidem, ut se a praedictorum gestatione et aliis abstineret, et commisit Archiepiscopo Amalphitano, ut illum cogeret ad abstinendum, ut in lib. 31 fol. 283.

61. Verum quia, defuncto novissime Archiepiscopo, Praepositus modernus germanus frater illius praetendere cepit exemptionem a iurisdictione Archiepiscopali ac exercitium iurisdictionis activae in personas dicti Oppidi, et ultimo loco reiecit Concionatorem a Vicario Capitulari deputatum, iste pro defensione iurium Archiepiscopali nonnullos ex dictis Canonicis excommunicatos declaravit, qui tamen, ut supponitur, adhuc non abstinuerunt a celebrando, et quamvis postea reportaverint ab hac Sacra Congregatione absolutionem per mensem, nihilominus eo iam elapso nec curantes de ulteriori prorogatione dictae absolutionis, pariter continuarunt in exercitio suorum munerum; unde dictus Vicarius Capitularis, citato Procuratore eorundem Canonicorum, ab EE. VV. oraculo declarationem expectat: - I. An Praepositus Canonici aliaeque Personae ecclesiasticae tam Collegiatae Ecclesiae Terrae maioris, quam eiusdem Oppidi sint subiectae iurisdictioni Archiepiscopi Amalphitani in casu etc. II. An Praepositus dictae Ecclesiae uti possit Pontificalibus in casu etc. III. An censurae latae per Vicarium Capitularem sustineantur, et an ob earum spretum Canonici inciderint in irregularitatem in casu etc. -, Sacra Congregatio die 30 septembris 1702 respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, Negative. Ad tertium, Affirmative -. Praepositus novam impetravit audientiam; sed repropositis dubiis sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 2 decembris 1702 respondit: - In decisis in omnibus -. Propositis dein dubiis: - I. An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 30 septembris et die 2 decembris 1702 quoad usum Pontificalium? *Et quatenus affirmative quoad primam partem, et negative quoad secundam.* II. An indultum usus Pontificalium Praeposito Ecclesiae Collegiatae S. Mariae ad Mare sit concedendum in casu etc. III. An dictus Praepositus et Canonici teneantur per se ipsos singulis annis statuta die octava maii praestare obedientiam Ar-



chiepiscopo, seu potius per Primicerium tantum in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, in decisis; et amplius. Ad secundum, Affirmative in propria Ecclesia tamen et absente Archiepiscopo ac Vicario Generali. Ad tertium, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam; et amplius - in *Amalphitana Iurisdictionis Pontificalium et Obedientiae die 27 Ianuarii 1714 lib. 64 Decretorum*.

62. Itaque Sacra Congregatio declaravit, Episcopum Pacensem seu Visitatorem ab eo deputatum visitando Ecclesiam Collegiatam de Zafra tam iure ordinario, quam iure delegato ad formam concordiae non solum Decreta et Ordinationes opportunas facere posse, sed etiam completa visitatione ipsi iurisdictionem pro eorundem Decretorum et Ordinationum executione ac observantia competere, nec non competere etiam Abbati dictae Collegiatae iurisdictionem iuxta modum; atque eundem Episcopum, non vero ipsius Visitatorem, compellere posse Conservatores librorum ad exportatione libros administrationis Mensae capitularis Legatorum piorum Beneficiorum Capellaniarum ad domum, in qua extat praefatus Episcopus, qui seu illius Visitator processus informativos super defectibus excessibus delictis per Dignitates Canonicos Beneficiatos Portionarios Capellanos aliasque Personas dictae Ecclesiae commissis conficere potest extraiudicialiter procedendo eosque corrigere et poena correctionis seu poenitentiis punire, ac in Episcopi facultate esse dictos processus informativos Abbati praefatae Collegiatae Villae de Zafra seu illius Officiali Vicario Generali consignare, et demum Episcopum seu ipsius Visitatorem praefigere posse praedicto Abbati eiusque Curiae terminum ad compilandos processus super criminibus in forma iuris, et reos ad condignam poenam condemnandos in prima instantia, quae ex forma concordiae Abbati competit; propositis enim dubiis: - I. An Episcopus Pacen. seu Visitator ab eo deputatus visitando Ecclesiam Collegiatam de Zafra tam iure ordinario, quam iure delegato ad formam concordiae, possit non solum Decreta et Ordinationes opportunas facere, sed etiam completa visitatione ipsi iurisdictione competat pro eorum-

dem Decretorum et Ordinationum executione ac observantia, seu potius spectet ad Abbatem in casu etc. II. An Episcopus seu illius Visitator possit compellere Conservatores librorum ad transportandos libros administrationis Mensae Capitularis Legatorum piorum Beneficiorum Capellaniarum ad domum, in qua extat dictus Episcopus seu dictus Visitator, seu potius visitare debeant in archivio et locis eiusdem Ecclesiae in casu etc. III. An et quomodo possint conficere processus informativos super defectibus excessibus delictis commissis per Dignitates Canonicos Portionarios Beneficiatos Capellanos aliasque Personas dictae Ecclesiae, easque corrigere et punire poena correctionali poenitentiis in casu etc. IV. An reperti culpabiles teneantur ad satisfaciendum mulctae et poenae correctionali, ac in nomine poenae correctionalis intelligatur carceratio reclusio mulcta pecuniaria et suspensio a divinis in casu etc. V. An Episcopus seu eius Visitator teneatur dictos processus informativos Abbati consignare seu eius Officiali Vicario Generali? *Et quatenus affirmative*. VI. An Episcopus seu illius Visitator possit dicto Abbati eiusque Curiae terminum competentem praefigere ad compilandos processus super criminibus in forma iuris et Reos ad condignam poenam condemnandos in prima instantia, quae Abbati competit ex forma concordiae in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative in omnibus iuxta modum; modus est, quod Episcopus Pacen. visitans per se ipsum vel per alium possit semper et quaecumque etiam extra visitationem exequi et observari facere sua Decreta facta in visitatione, et Abbatem teneri exequi et observare ac observari facere eadem Decreta, et tamquam merum exequutorem cogere suos Subditos ad illa observanda et exequenda etiam iuris remediis. Ad secundum, Affirmative ad primam partem quoad Episcopum, Negative quoad Visitatorem; et ad secundam partem, provisum. Ad tertium, Affirmative; et debere procedere extraiudicialiter. Ad quartum, Affirmative in omnibus, dummodo carceratio sit ad breve tempus; et ad mentem. Ad quintum, esse in facultate Episcopi; et ad mentem. Ad sextum, Affirmative prout

de iure - *in Pacen. seu Nullius Iurisdictionis die 18 Decembris 1728 et die 15 Ianuarii 1729.*

63. Unde Sacra Congregatio resolvit, licuisse Francisco Revollo visitatori ab Episcopo Pacensi deputato in actu visitationis peractae de anno 1716 efficere processum ex officio contra Gabrielem del Castillo ac factum transmittere ad Vicarium Generalem Pacensem, nec non ius eum habuisse coram eodem Vicario procedere iudicialiter contra omnes ecclesiasticos Collegiatae Ecclesiae de Zafra super inobservantia Decretorum visitationis factae de anno 1708, quin tamen praedictus Visitator posset interdicare Abbati, ne suam iurisdictionem ordinariam exerceret durante temporis visitationis; propositis enim dubiis: - I. An licuerit Francisco Revollo in actu visitationis peractae anno 1716 fabricare processum ex officio contra Gabrielem del Castillo ac fabricatum transmittere ad Vicarium Generalem Pacensem et licuerit coram eodem Vicario procedere iudicialiter contra dictum del Castillo nec non licuerit eidem Visitatori inquirere iudicialiter contra omnes ecclesiasticos eiusdem Collegiatae super inobservantia Decretorum visitationis factae de anno 1703 in casu etc. IV. An possit Visitator interdicare Abbati, ne suam iurisdictionem ordinariam exerceat durante temporis visitationis in casu etc. -, S. Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative ad utramque partem. Ad quartum, Negative - *in Pacen. Iuris visitandi de Zafra die 29 Ianuarii 1729.*

64. Quin imo Archiepiscopus Firmanus potest procedere et iurisdictionem ordinariam exercere contra Personas et Canonicos Collegiatae Ecclesiae S. Victoriae in casu contractuum et delictorum factorum et commissorum respective extra septa dictae Collegiatae, etiamsi Urbanus VIII eosdem cum eorum iuribus visitationi correctioni et omnimodae iurisdictioni Commendatarii Farfensis pro tempore subiecisset *in Firmana Iurisdictionis die 13 Aprilis et die 3 Augusti 1720.*

65. Siquidem Curia Archiepiscopalis Firmana confectionem assumpsit criminalis processus sub obtentu illicitae negotiationis contra Nicolaum Piccininum Canonicum Eccle-

siae Collegiatae S. Victoriae: sed Promotor Fiscalis Abbatialis Curiae Farfensis contendit, ad se dicti processus confectionem pertinere. Nam Urbanus VIII praefatam Collegiatam Canonicos atque Clericos cum eorum bonis et iuribus visitationi correctioni et omnimodae iurisdictioni Commendatarii pro tempore subiecit, quin obesset, quod in praesens ageretur de crimine extra Collegiatam commisso, cum iuxta Constitutiones Summorum Pontificum ac signanter iuxta illam Gregorii IX Archiepiscopus Firmanus nullam posset exercere iurisdictionem in Ecclesiis Farfensibus, atque ad tramites erectionis Monasterii S. Victoriae in Collegiatam Canonici amplissimam fruerentur personali exemptione. Excepit e contra Curia Archiepiscopalis Firmana, quod licet Canonici praedicti exempti essent ab ordinaria Archiepiscopali iurisdictione debebant nihilominus in casu contractus vel delicti commissi extra ambitum Ecclesiae et sic in loco non exempto, sed in loco suae iurisdictioni supposito coram se conveniri et a se puniri, iuxta Constitutionem Innocentii IV in Cap. *Volentes* de privilegiis in 6. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An Reverendissimus Archiepiscopus Firmanus possit procedere et iurisdictionem ordinariam exercere contra Personas et Canonicos Collegiatae Ecclesiae S. Victoriae subiectae Abbatiae Farfensi in casu contractuum et delictorum factorum et commissorum respective extra septa dictae Collegiatae in casu etc. -, Sacra Congregatio die 13 aprilis 1720 responsum tulit: - Negative -. Impetrata vero ab Archiepiscopo nova audientia, repropósito dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Recedendum a decisis - *in Firmana Iurisdictionis die 3 Augusti 1720.*

66. Episcopus vero non potest, nisi accedente legitima causa comprehensa in Cap. unico de clericis non residentibus in 6, eximere aliquem ex Dignitatibus et Canonicis a servitio Ecclesiae per seipsum; proposito enim dubio: - An Episcopus possit ex gratia non accedente causa a iure approbata eximere aliquem ex Dignitatibus et Canonicis Ecclesiae Cathedralis a servitio Ecclesiae per seipsum? -, Sacra Congregatio respon-



sum tulit: - Non posse, nisi accedente legitima causa comprehensa in Cap. unico de clericis non residentibus in ö - *in Andrien. die 8 Maii 1649.*

67. Hinc Sacra Congregatio declaravit, nullam requiri licentiam ad hoc, ut Canonici abesse possint in mensibus ab eodem Concilio permissis: censuit tamen, hanc declarationem non vindicare sibi locum, quoties Canonici licentiam esse obtinendam putant; ceterum Episcopum non debere illam absque rationabili causa denegare *in Todren. die 9 Maii 1626.*

68. Episcopus tamen edicere potuit, ne Dignitates et Canonici sine eius licentia abesse possent *in Terracinen. die 19 Februarii 1628.*

69. Prohibere autem non potest absentiam de iure permissam absque eius licentia in scriptis *in Andrien. die 8 Maii 1649.*

70. Hinc potest Episcopus edicere, ne Canonici ex Diaecesi absint sine eius licentia, quam tamen ipse absque rationabili causa denegare non debet; et in huiusmodi prohibitionibus poena pecuniaria quoad Canonicos et Beneficiatos est restringenda, ad praescriptum Sacri Concilii Tridentini in cap. 12 sess. 24 de reformatione *in Terracinen. die 19 Februarii 1628.*

71. Quod si Episcopus irrationabiliter licentiam abessendi denegaverit, Sacra Congregatio mandavit, recurrendum esse ad ipsam, cuius erit iuxta casuum contingentiam providere *in Terracinen. die 19 Februarii 1628.*

72. At Episcopus nullatenus potest cogere Clericos prima tonsura initiatos, vel in minoribus Ordinibus constitutos, ad inserviendum Ecclesiae Cathedrali sub poena amissionis privilegii fori *in Cathacen. die 6 Maii 1634 lib. 15 Decretorum pag. 61.*

73. Neque potest adstringere Clericum Beneficiatum ad inserviendum Ecclesiae, cui fuerat adscriptus in sua ordinatione *in Maturanen. die 2 Decembris 1634 lib. 15 Decretorum pag. 118.*

74. Multo minus Clericos advenos, licet pro maiori parte ibi commorantes, potest cogere ad inserviendum Ecclesiae *in Nullius die 26 Aprilis 1636 lib. 16 Decretorum pag. 348.*

75. Itaque Sacra Congregatio iam ante

decreverat, presbiterum Carolum Guarinum utrique Diaecesi Castrensi et Hydruntinae ratione originis et domicilii subiacere, inde quaesitum est: - An possit cogi ab Episcopo Castrensi ad praestandam ei obedientiam consuetam in Dominica in albis, quatenus sub eadem vocetur ad obedientiam ab Archiepiscopo Hydruntino, et quid si vocetur sub alia die? -, Sacra Congregatio respondit: - In illa Diaecesi, in qua reperitur -. Insuper declaravit, si quando presbiter Carolus Guarinus utriusque Diaecesis Castrensis et Hydruntinae ratione originis et domicilii subiectus moratur per aliquot dies in Diaecesi Castrensi ob sua negotia, posse ab Episcopo cogi ad functiones publicas vel privatas, quae in illis diebus obtingunt, ad quas tenentur veri Diaecesani *in Castren. seu Hydruntina Subiectionis die 2 Decembris 1673.*

76. Unde expensis privilegiis Capituli Ecclesiae Collegiatae S. Mariae de Rabatana nec non subsequuta observantia, Sacra Congregatio declaravit, Praepositum praefatae Collegiatae compelli posse ad praestandam Episcopo obedientiam, quae praestari solebat in unum a toto Clero Diaecesis, servato tamen loco post Dignitates et ante Canonicos Capituli Cathedralis, Canonicos vero Collegiatae compelli ad id pariter posse, extra tamen concursum Capituli Cathedralis *in Anglonen. et Tursien. Iurium et servitii chori die 31 Iulii 1852.*

77. Enimvero Capitulum Collegiatae Ecclesiae S. Mariae de Rabatana contendit, quod submissionis actus quotannis exigebatur atque reddebatur ab universo Clero, nunquam tamen per secula ad hunc praestandum accesserunt in Cathedrali Templo Canonici Collegiatae, seu quod idem erat semper ab huiusmodi formali praestatione immunes fuerunt declarati, ne scilicet cum Canonicis Cathedralis convenirent, eorumque superioriati subiacerent, atque per Bullam erectionis liberi erant expressis verbis et exempti. Quatenus igitur eorum interventum ad Cathedrallem pro obsequiorum eiusmodi praestatione recusabant, longe aliter ac vellent Episcopo propriam obedientiam exhibere, quam vel in propria eorum Ecclesia vel alibi, si Episcopo placeret, in Capituli Cathedralis absentia red-

dere ac testificari erant parati, sed de custodiendo et conservando corporis privilegio diuturna et nunquam interrupta observantia confirmato summo iure decertabant. Praepositus interventum et solemnem obedientiae praestationem haud se refutare protestatus est, dummodo tamen sessionis et vocationis ordo servaretur, in erectionis Bulla patulis verbis expressus, primus scilicet locus primaeque vox eidem post Dignitates Cathedralis non denegaretur: verba siquidem Bullae ita late patebant, ut nullam limitationem paterentur. Privilegium autem Praepositi circa hanc sessionis et vocationis praecedentiam constanti pariter observantia comprobatum est, ac eloquentissime declaratum: ubi enim ille non fuit vocatus immediate post Dignitates Cathedralis nunquam comparuit, et anno 1722 solemnem protestationem emisit. Neque subsistebat monstrum et difformitas, quam Cathedralis Capitulum lamentabatur ex hac Praepositi praecedentia, tum quia maioritas Cathedralis servabatur, cum illius Dignitates praecederent, tum quia per hanc unionem non sequebatur scissura membrorum a suo capite, Capituli scilicet seu illius Dignitatem ab Episcopo, prout ad rem observat Felin. in Cap. *Pastoralis* de rescriptis n. 9, et Abbas ibi n. 7, et Rota in Colonien. Praecedentiae coram Muto post Card. De Luca in Mantiss. tom. 1 decis. 27 de iurisdictione; eandemque declarationem probavit sacrarum Rituum Congregatio in Camerinen. apud ursaya discept. eccles. 26 tom. 3 n. 105. His itaque perpensis, proposito dubio: - II. An et quomodo Praepositus et Canonici praedicti compelli possint ad praestandam Episcopo obedientiam, quae praestari solet in unum a toto Clero Diaecesis in casu? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad secundum, quoad Praepositum Affirmative, servato tamen loco post Dignitates et ante Canonicos Capituli Cathedralis, quo vero ad Canonicos Collegiatae, Affirmative, extra tamen concursus Capituli Cathedralis - in *Anglonen. et Tursien. Iurium et servitii chori die 31 Iulii 1852* (1).

78. Hinc quoad obedientiam a Clero Terrae Vasti Archiepiscopo Theatino praestan-

dam, propositis dubiis: - I. An in primo solemni ingressu teneatur Archiepiscopus accedere ad Ecclesiam sibi benevisam ad recipiendam obedientiam ab universo Clero Terrae Vasti? II. An in reliquis visitationibus, in quibus vult exigere obedientiam ab universo Clero, teneatur eam recipere in Ecclesia maiori, vel alia sibi benevisa eiusdem loci, vel quatenus in uno, vel in utroque ex dictis casibus teneatur accedere ad Ecclesiam maiorem? -, Sacra Congregatio die 25 Ianuarii 1721 respondit: - Ad primum et secundum, arbitrio Archiepiscopi -. Repropositis dein dubiis sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis die 25 Ianuarii 1721? -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et ad mentem - in *Theatina Praeeminentiarum seu Praestationis obedientiae die 4 Iulii 1722*.

79. Quum autem postularetur, - quibus poenis et censuris corrigi possint per Ordinarium seculares Sacerdotes in celebratione Missarum contravenientes? -, Sacra Congregatio primum distulit responsum, ut prius videretur, an Episcopus procedens vigore Concilii Tridentini cap. unic. sess. 22 de obser. et evit. in celebrat. Miss. possit imponere poenas, exceptis poenis censurarum latae sententiae? -, inde respondit: - Potuisse in casu proposito tamquam in re gravi - in *Toletana die 4 Iunii 1672*.

80. Verum quum Episcopus Fundatoribus atque Patronis hospitalis, consentiente Parcho et Capitulo Ecclesiae Cathedralis, indulgisset exemptionem a iurisdictione ordinaria et iure parochiali, Sacra Congregatio declaravit, nequaquam huiusmodi exemptionem ab Episcopo concessam substineri, sed esse supplicandum Sanctissimo pro concessione privilegii exemptivi a iurisdictione Parochi in *Olinden. die 14 Martii 1705 lib. 55 Decretorum*.

81. Siquidem a legitima heredum successionem destituti Ioannes de Souza et Agnes Barretto Coniuges in bonis a se possessis hospitale pro curandis duodecim pauperibus infirmis fundare ac dotare decreverunt in Opido nuncupato *dell' Arciffe*, ubi nullum hospitale reperiebatur, et cum effectu usque

(1) Speciem Causae huius habes in Verb. *Ecclesia Matrix* n. 6, Tom. VIII.



de anno 1684 sub die 31 octobris plura bona et pecuniarum summas ob causam dictae foundationis statim ex tunc faciendae concorditer donarunt. Successive autem mortuo iam praefato Ioanne altero ex Fundatoribus, dicta Agnes Barretto et Franciscus de Souza illius respective uxor et filius pro recto ipsius hospitalis regimine nonnulla statuta seu capitula condiderunt, quae a Rege Lusitaniae de anno 1689 confirmari obtinuerunt, ipsumque etiam hospitale condecorari omnibus illis privilegiis, quibus Regium hospitale omnium Sanctorum Ulyssipone existens potitur et gaudet, specialiter autem privilegio executivo ac manu Regia contra ipsius hospitalis debitores procedendi. Anno 1696 eadem Agnes Barretto et Franciscus de Souza filius administratores et patroni supradicti hospitalis exemptionem quoque a iurisdictione ordinaria et iure parochiali, audito et consentiente tum Parocho dicti Oppidi Areficensis, tum Capitulo Ecclesiae Cathedralis, ab Episcopo reportarunt, et ab eo tempore Capellanus maior dicti hospitalis regens intra eius et Ecclesiae adnexae limites exercuit et exercet omnes illas functiones, quae sine Ordinarii et Parochi licentia exerceri non possent, ut idem Capellanus tres alii Testes atque ipse etiam Episcopus testantur. Cum vero exemptionis huiusmodi concessionem Apostolica nunc auctoritate confirmari exoptent, preces Sanctissimo porrexerunt, quae ad Sacram Congregationem pro voto remissae fuerunt, istaque informationem et votum Episcopi pro confirmatione nedum respondentis, sed etiam rogantis iam accepit, ab EE. igitur VV. modo consulendum superest: - An exemptio concessa ab Episcopo substineatur et sit confirmanda in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative, et supplicandum esse Sanctissimo pro concessione privilegii exemptionis a iurisdictione Parochi - *in Olin-den. die 14 Martii 1705 lib. 55 Decretorum.*

82. Quum itaque Parochus, ob plures, quas patiebatur, vexationes a Curia Episcopali, petierit exemptionem ab Ordinarii iurisdictione, Sacra Congregatio eam denegans mandavit, ut Episcopus eum benigne et charitative tractaret, quin procederet ad actus irretractabiles, inconsulta eadem Sacra Con-

gregatione in *Aquen. Exemptionis die 9 Iunii 1714 lib. 64 Decretorum.*

83. Iamvero - quam demisse conqueritur Ioannes Laurentius Garronus Archipresbiter Ecclesiae S. Marci Aquensis Diaecesis, adeo sibi infensam esse Episcopalem Curiam, ut diversimode male vexatus fuerit, nec adhuc conquiescere possit; quin imo peiora timens, enixe ab Ordinarii iurisdictione eximi EE. PP. orat ac obsecrat, precibus a SS. D. N. remissis ad Sacrum eorum Consessum. Equidem idem ipse Orator causam, qua in se concitavit Episcopalis Curia, exponit, quod expeditis Apostolicis Literis provisionis eiusdem parochialis Ecclesiae, cum ab Episcopo expeditam executionem obtinere nequiverit, alterum Exequutorem deputari obtinuit. Tum enim primum ab Episcopo, tamquam intrusus, animarum cura spoliatus fuit, prolata iudiciali sententia, quae subinde revocata fuit a Nuntio Apostolico Augustae Taurinorum tum residenti. Subinde uti complex in spolio quorundam iurium parochialium suspensionis censura innodatus extitit, cuius absolutionem Orator ipse reportavit a Sacra Congregatione Immunitatis ecclesiasticae, quae insuper demandavit Episcopo, ut procederet omnibus iuris remediis ad reintegrationem Ecclesiae parochialis. Declaratus quoque fuit irregularis eo sub asserto obtentu, quod Sacrum peregit aliasque functiones ecclesiasticas explevit absque talari veste sive collobio, nihil attentis Decretis et Constitutionibus, sub poena suspensionis ipso facto incurrenda, prolatis. Paucos post dies nova sententia Orator damnatus fuit in poenam aureorum 25, eo quod temporalibus in rebus nimis sollicitus, ruralibus ac sordidioribus exercitiis non sine Populi scandalo incubuerit; ulterius quia saepedictus Orator, ut asseritur, parochialibus muneribus minime satisfecisset, adstrictus fuit spiritualement cessum per mensem apud Patres Societatis Iesu vel Missionarios peragere. Tandem Oratoris prehensione edicta, cum ipse e manibus familiae armatae, in quas inciderat, se expederit, Romam confugit, provocatoque Promotore Fiscali coram A. C. in gradu appellationis, sententiam reportavit, bene fuisse appellatum a Decretis et sententiis prolatis in Curia Episcopali Aquensi, ac praesertim

declaratum fuit, non constare de mala consuetudine cum quadam Muliere, qua accusabatur, proindeque Orator ipse a praetensa irregularitate, ut dicitur, absolvi, ac sequestra super fructibus parochialis Ecclesiae imposita revocari obtinuit. At huiusmodi sententiae minus acquiescente Promotore Fiscali, ab R. P. Auditore Signaturae iustitiae admissa tantum fuit appellatio in devolutivum. Orator itaque contendens, tot litibus et vexationibus iniuste impetutum fuisse, exorrescit sub manu Episcopalis Curiae iterum incidere, potissimum quia adhuc criminale iudicium Episcopali Curia promovente perseverat. Hinc dictum remedium sibi concedendum esse autumat, ut tuto animarum curae incumbere possit. Sibi ipsi vero non deest Promotor Fiscalis, qui Oratoris precibus enixe adversatur, contendens, propria culpa se fuisse in tot iudiciis noxium, adeo ut summo iure quaeque processerint in Episcopali Curia.

84. Hinc Partibus monitis, summae EE. VV. sapientiae relinquitur decernendum: — An sit locus exemptioni ab iurisdictione Ordinarii Aquensis in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative, sed Episcopus benigne et charitative tractet, nec procedat ad actus irretractabiles, inconsulta Sacra Congregatione — in *Aquen. Exemptionis 9 Iunii 1714 lib. 64 Decretorum*.

85. Nam haud quidem indulgetur Parocho exemptio a iurisdictione Episcopi ob metum, ne post longam ab eo passam persecutionem novis exinde divexetur ab eiusdem Curia Episcopali, sed insimul mandatur, iniungendum esse Episcopo, ut non procedat ad actus irretractabiles contra eum, inconsulta Sacra Congregatione in *Sarsinaten. Exemptionis die 5 Iulii 1710 lib. 60 Decretorum*.

86. Siquidem — humillime conquestus est apud Sanctissimum D. N., precibus ad hanc Sacram Congregationem remissis, Caesar Donatus Archipresbiter Curatus loci Montis Sorbi huius Diaecesis, quod post notoriam persecutionem octo annorum passam a proprio Episcopo tandem per sententiam Eñi Urbis Vicarii a Sanctitate Sua delegati ad Ecclesiam parochialem, qua extiterat privatus, fuerit redintegratus, ac de imputatis excessibus innocens declaratus, confirmata

eadem sententia, non obstante recurso ex adverso facto a R. P. Urbis Gubernatore itidem delegato cum voto duorum Sacrae Rotae Auditorum. Timens propterea Orator novis persecutionibus divexari a Curia Episcopali Sarsinatensi, in qua pleraeque eius Causae civiles indecisae pendent, supplicavit eximi Oratoris personam a iurisdictione illius Episcopi. Requisitus Episcopus desuper informare, longo contextu enarrat plura et varia delicta ob Oratore admissa, ac quamplura motiva suggerit, propter quae is non mereatur exemptionem, signanter quod condemnatio privationis Archipresbiteratus et poenae triremium lata fuerit non iam a sua Curia, sed a Tribunali Legationis Ravennae; quod eiusmodi exemptiones concedi soleant, lite durante, cuiusmodi amplius non durat, sed terminatum extitit Oratoris litigium; quod eius absolutio non processerit ex capite innocentiae, ut ipse Orator supponit, sed ex quo satis luit; quod a Congregatione criminali non valuerit obtinere sententiam, ut ipse Orator exoptabat, tamquam repertus non culpabilis et iniuste spoliatus Beneficio, cum ab ea fuerit pronunciatum « non reperiunt culpabilem et indebite spoliatum »; quod absolutoria processerit non iam ex defectu probationum, sed quia processus erat nullitatibus infectus; quod non urgeant neque graves, neque iustae causae eximendi Parochum, qui poterit pro libito munia parochialia curamque animarum pessum dare; quod favores multos in Oratorem ante hac Antistes ipse contulerit, eosdemque in futurum in eum se collaturum spondet, uti latius ex eadem relatione danda in Summario. Hinc citato Agente Episcopi, repetit preces suas Orator pro resolutione infrascripti dubii, prudenter sapienterque ab EE. VV. decedendi: — An sit concedenda, vel potius deneganda Oratori exemptio a iurisdictione Episcopi in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative, sed iniungendum Episcopo, ut non procedat ad actus irretractabiles contra Oratorem, inconsulta Sacra Congregatione — in *Sarsinaten. Exemptionis die 5 Iulii 1710 lib. 60 Decretorum*.

87. Quin imo subditus Episcopo potest ex causa eximi ab illius iurisdictione ad tempus arbitrio S. Congregationis, ita ut in concer-



nentibus personam illius, carcerationem, fructuum Beneficiorum ab eo possessorum sequestrationem, excommunicationem, non possit Episcopus contra eum procedere, inconsulta eadem S. Congregatione, non autem in concernentibus curam animarum *in Usselen. die 19 Decembris lib. 18 Decretorum pag. 557.*

88. Unde Sacra Congregatio declaravit quidem, quemdam De Luca ratione delicti in Diaecesi patratum non esse exemptum a iurisdictione respectivi Ordinarii, sed resolutionem distulit quoad eos, qui provisi fuerint ab E<sup>m</sup>o Abbate Generali Commendatario de Ecclesiis Oratoriis Beneficiis et Hospitalibus sub invocatione S. Antonii Viennensis *in Anglonen. Exemptionis die 24 Iulii 1734 et in Neapolitana Exemptionis die 1 Septembris 1736.*

89. Iamvero Sacerdos Ioannes Baptista de Luca accusatus in Curia Episcopali Anglonae, quod Vitricum suum e manibus armatae Familiae Regii Delegati violenter emerit, cum citatus fuisset ad informandam eandem Curiam, loco se praesentandi, usus est monitorio expedito in Tribunali Nunciaturae Neapolis vigore Literarum Patentium Curiae Abbatialis S. Antonii Viennensis, quarum vigore se ab omni iurisdictione Episcopi praetendit exemptum. Hinc orta est controversia inter E<sup>m</sup>um Abbatem Commendatarium S. Antonii Viennensis et Episcopum Anglonensem ratione delicti, quod praefatus De Luca in Anglonensi Diaecesi patraverat. Idcirco inspicendum esse videbatur; primo an Apostolica privilegia, quibus De Luca nitebatur, tribueret etiam exemptionem a iurisdictione, quae ratione delicti acquisita dici possit a Iudice loci, ubi delictum admittitur; secundo, an asserta exemptio esset eius speciei, quae utpote Personis propter locum concessa mixta dicitur, vel potius habenda esset ut exemptio mere personalis; nam eousque deducta procedebant dumtaxat in exemptione locali sive mixta, ut notabant Doctores adducti. Curia autem E<sup>m</sup>i Abbatis Commendatarii, praeter Constitutiones Bonifacii VIII Ioannis XXII Martini V Xisti IV Callixti III Alexandri IV Clementis VII Leonis X et Pauli III, Praeceptoriam generalem S. Antonii Viennensis Apostolicae Sedi immediate subiectam declarantes, eamque cum

omnibus Beneficiatis suisque Ministris amplissimo exemptionis privilegio communicantes, afferebatur Breve s. m. Urbani VIII editum die 14 novembris 1615, quod omnia privilegia confirmabat, et Nuncios Apostolicos in Regno Neapolitano pro tempore degentes eorum perpetuos conservatores constituit. Ad haec praetendebatur accedere immemorabilem consuetudinem inhibendi Ordinariis localibus, ne molestiam inferrent ullam Beneficiatis aliisque Ministris Abbatiae, utpote immediate subiectis Praeceptorum generali. Contra Episcopus negavit, privilegia protrahi non posse favore quorumcumque habentium aliquam Beneficii provisionem ab Abbate Commendatario, quia eadem loquebantur dumtaxat de ipsismet Religiosis Hospitalium servitio addictis, vel intra Religiosorum septa et domos residentibus; et quia si eorum verba trahi posset ad latiore comprehensionem quorumcumque secularium, licet Hospitalibus Religionis actu non inservientium, neque intra illius claustra commorantium, adhuc attendenda non essent, tamquam literaliter abrogata a Sacro Concilio Tridentino sess. 3 cap. 3 sess. 14 cap. 4 et sess. 24 cap. 10 de reformatione, cum praesertim Urbanus VIII in Bulla *Sacri Apostolatus ministerio* die 8 aprilis 1634, qua approbavit Constitutiones Congregationis Reformatae S. Antonii Viennensis, adiecisset clausulam, — dummodo sacris Canonibus et Concilii Tridentini Decretis et Constitutionibus Apostolicis non sint contrariae —; idque Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium die 3 augusti 1725 edixerit.

90. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An provisi ab E<sup>m</sup>o domino Abbate Generali Commendatario de Ecclesiis Capellis Oratoriis Beneficiis et Hospitalibus sub invocatione Sancti Antonii Viennensis sint exempti a iurisdictione Ordinarii Anglonensis in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ioannem Baptistam De Luca non esse exemptum a iurisdictione Episcopi Anglonensis — *in Anglonen. Exemptionis die 24 Iulii 1734.*

91. Quum subinde Episcopus Caputaquensis in relatione status Ecclesiae exponens, permultos tam in sua, quam in aliis Diaecesibus Regni Neapolitani reperiri Clericos et Presbiteros, qui, assecuti Ecclesias Capel-

las Beneficia aliasve Grancias ad Generalem Praeceptorem S. Antonii Viennensis spectantes, a quavis illius aliorumque Episcoporum iurisdictione liberos se esse praetendebant, indeque fieri, ut nullo Superioris timore coerciti non sine gravi Populi scandalo praesumerent delicta impune perpetrare posse, postulavit, ut huic malo remedium aliquod adhiberetur. At obstitit Eñus Archiepiscopus Neapolitanus modernus Commendatarius eiusdem Generalis Praeceptoriae, ne ex supra relato Rescripto Sacrae Congregationis atque ob similes Episcoporum querimonias grave aliquod vulnus privilegiis suis in posterum inferretur, posthabita quaestione, num Clerici et Presbyteri patentalibus seu commissionalibus Literis a Commendatario dictae Praeceptoriae impetratis communiti ordinariae Episcoporum iurisdictioni subiacerent ad normam Tridentinae Synodi sess. 21 cap. 9 de reformatione, et secundum resolutiones S. Congregationis in Theanen. et Casertana praetensae Exemptionis 20 decembris 1664 et in Neapolitana Iurisdictionis 1 decembris 1668. Repugnavit autem dumtaxat Episcopus, eos omnes, qui Beneficia Ecclesias Capellas aut Oratoria praedictae Praeceptoriae obtinebant, solius Commendatarii potestati obnoxios esse, ita quidem, ut Episcopi ceterique locorum Ordinarii adversus illos ad summum extraiudicialiter procedere possent in pastoralis visitatione vel extra illam, si Commendatarius ab eisdem Episcopis monitus delinquentes intra certum tempus debitis poenis punire neglexerit, iuxta eiusdem Sacri Concilii Tridentini cap. 3 sess. 6 de reformatione et Cap. 14 sess. 25 de Regularibus. Proposito vero dubio: — An Beneficiati et Provisi ab Eñio Abbate Generali Commendatario de Ecclesiis Capellis Oratoriis Beneficiis et Hospitalibus Sancti Antonii Viennensis sint exempti a iurisdictione Ordinariorum, et quomodo Ordinarii contra eos delinquentes procedere possint? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Dilata, et scribat Procurator Generalis Curiarum Episcopali in Urbe — *in Neapolitana Exemptionis die 1 Septembris 1736.*

92. At quando liquido non constet, cuinam e duobus Episcopis competat iurdictio super aliquo loco, ex plurium rerum circumstantiis probe eruitur; quandoquidem amicam tra-

stationem Culmensensem inter ac Varmiensem Praesules quoad limitationem utriusque Diaecesis susceptam distulit exorta inter eosdem quaestio, utri competeret iurdictio super Civitate Marienwerder ac vicinis Pagis, quos alter in Culmensi, alter in Varmiensi Diaecesi sitos asserebat. Re ad Sacram Congregationem delata, uterque Episcopus longam rerum seriem exposuit, ut unusquisque privativam sibi iurisdictionem in praefata Civitate vindicaret. His itaque perpensis, proposito dubio: — An et cui ex Episcopis competat iurdictio in spiritualibus super Civitate Marienwerder et locis proxime adiectis in casu? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative Episcopo Varmiensi — *in Culmen. seu Varmien Iurisdictionis die 8 Iulii 1854*

93. Quod si ex deductis res necdum perspicua apparet, Sacra Congregatio mandat, ut coadiuventur probationes; siquidem Eñus Episcopus Veliternus plura sane deduxit, ut ostenderet, sibi competere iurisdictionem super Ecclesia Turris triumphantium, sed etiam Episcopus Terracinensis aliquod sibi ius in dicta Ecclesia esse putavit, quin ullus tamen ex respectivis Promotoribus fiscalibus proprium satis demonstraverit assumptum. Proposito igitur dubio: — An et cuius favore constet de iurisdictione Episcopali super Ecclesia Turris triumphantium in casu? —, Sacra Congregatio respondit: — Dilata, et coadiuventur hinc inde probationes — *in Veliterna et Terracinen. Iurisdictionis die 29 Iulii 1854.*

94. Verum ad Episcopum Reatinum, non vero Spoletanum spectat iurdictio exclusiva quoad Ecclesiam parochialem S. Mariae Pacis et Populi *Casenuove*, cum eam ex antiquis sacrarum visitationum actis aliisque huiusmodi monumentis luculenter probaverit *in Reatina seu Spoletana Iurisdictionis die 7 Septembris 1833.*

95. Siquidem ex Paraeciis, quibus res sacra Leonissae procurabatur, nonnullae Reatino Episcopo parebant, nonnullae in Spoletani Archiepiscopi ditione erant. Extabat praeterea ibidem Collegiata Ecclesia S. Mariae, cui ex Pontificis placito coniuncta fuit Paraecia, quam *Exteriorum* dicebant, cumulatim ab utroque Antistite administrata. Inter Paraecias Reatinae iurisdictionis ea erat,



quae a S. Barbara nuncupabatur, et Pagum *Casenuove* suos intra fines complectebatur, qui uno tantum lapide distabat a Civitate. Tres ibi Ecclesiae conspiciebantur, quarum altera a Beata Virgine *della Strada*, altera a S. Ioanne Baptista, tertia demum a S. Maria Pacis appellabatur, quae haud ita pridem collatio aere ab inchoato extructa certoque censu ditata erat. Parochus, qui primum ad S. Barbarae commorabatur, in iis Ecclesiis aequae et sine discrimine parochialia sacra agebat pro lubitu, ut rei natura ac Populorum commodum efflagitasset. Sequiori tamen aevo, ut Popularibus *delle Casenuove* felicius aptiusque consuleretur, Parochus ipse de consensu Episcopi Reatini de Vita, prout in actis sacrae visitationis anni 1777 relatum legebatur, ad Ecclesiam S. Mariae se transtulit, ibique – Sanctissimum Sacramentum fontem Baptismatis Olea Sancta Oleumque infirmorum et cetera ad curae animarum administrationem spectantia detinere cepit, quae alibi detinebatur, ibique functiones omnes parochiales exercere –, quod etiam in praesens praestabat, excepta Baptismi administratione, quae ad S. Ioannis, ubi in praesens fons erat, peragebatur, et sacra Paschalia ac solemnia die quarta decembris, quibus parochialia munera ad S. Barbarae Aedem gerebantur, quae fuit semper et erat Matrix Ecclesia Casenovae Paraeciae. Ast iamdiu disputatum fuit inter Reatinos et Spoletanos Antistites de iure, quod quisque ad sacram visitationem aliosque Episcopalis auctoritatis actus in Ecclesia Pacis binisque illis aliis Templis habendos sibi vindicabat. Hinc iam inde anno 1659 Card. Facchinettus Spoletanorum Episcopus Ecclesiam S. Ioannis Baptistae statis caeremoniis invisens, Decretum Episcopi Reatini – in residentia paramentorum et in confessionali – publice propositum, quo excommunicatio enunciabatur in eos, qui ibidem – ante celebratam parochialem Missam – divinae rei operarentur, proscidit irritumque edixit. Verum anno 1777, perlustrante Pagum Casenovarum Episcopo Reatino, adstitit Thomas Labella, qui Parochus dicebatur Ecclesiae S. Mariae Pacis et Populi *Casenuove* ac insimul S. Barbarae et Populi ei adscripti in Civitate Leonissae, exponens, Episcopum Spoletanum, dum retroactis men-

sibus visitationem in Civitate Leonissae perageret, illic furtim misisse de suis Convisitatoribus unum, qui Ecclesiam vi ingredi fuit ausus, se vero pro viribus suis huiusmodi ausui frustra obstitisse: petiit proinde provideri, ne quid detrimenti Reatina iurisdictio pateretur. Episcopus Reatinus autem pervolutis et recognitis libris visitationum per suos Antecessores peractarum, auditis hominibus quibusdam antiquioribus Villae aliisque omni exceptione maioribus Viris eorumque depositionibus, animadvertens, voluisse per errorem Episcopum Spoletanum dictam Ecclesiam per Convisitatorem suum visitare, declaravit et decrevit, praefatam Ecclesiam in solo Reatinae Diocesis sitam esse, et Episcopo Reatino tum ipsam, tum Populum *Casenuove* privative subesse; irritum et inane actum visitationis et iurisdictionis ab Episcopi Spoletani Convisitatore illegitime exercitum; atque mandavit Parocho et Successoribus sub poena suspensionis, ne in posterum sub quocumque praetextu titulo aut colore Episcopum Spoletanum vel eius Officiales et Convisitatores in praefatam Ecclesiam ad exercendum quemlibet visitationis et iurisdictionis actum admitterent et paterentur. Haec licet publicis ex monumentis testata essent, annis tamen 1826 et 1831 Spoletanorum Antistites visitationem obiverunt Ecclesiae S. Mariae Pacis, Decretaquo in eam rem ediderunt, quae a Reatinorum Episcopo irrita et inania denunciata fuerunt.

96. Re itaque ad Sacram Congregationem delata, plura quidem deducere curavit Curiae Spoletanae Promotor Fiscalis; sed alter Promotor Fiscalis Curiae Reatinae talia ac tanta sacrarum visitationum monumenta aliaque huiusmodi protulit, ut nullum de Episcopi Reatini iurisdictione dubium superesse videretur. Proposito igitur dubio: – An et cui competat exclusiva iurisdictio, an potius cumulativa ad utrumque Episcopum spectare dicenda sit in casu etc. –, Sacra Congregatio responsum tulit: – Affirmative ad primam partem favore Eūm Episcopi Reatini, Negative ad secundam – in *Reatina seu Spoletana Iurisdictionis die 7 Septembris 1833*.

97. Qua de re Sacra Congregatio declaravit, totalem et omnimodam iurisdictionem spirituales ordinariam in Populum et Paro-

chiaie Incolas Ecclesiae Parochialis Hospitali spectare ad Episcopum tamquam illius Ordinarium Diaecesanum in *Lauden. Iurisdictionis die 1 Decembris 1691 et die 20 Septembris 1692 lib. 41 et 42 Decretorum.*

98. Hinc et postulantibus Praetore Scabinis et Civibus inferioris Caroloregii Civitatis se denuo iurisdictioni Episcopi Namurcensi subiici ob faciliorem curae administrationem, Clemens XII die 8 maii 1731 mandavit, ut scriberetur - Nuncio Apostolico Bruxellensi, ut pro sua prudentia et etiam auctoritate ipsi tributa curet et provideat indemnitati Oratorum et certiorer. Episcopus Leodiensis, sub cuius iurisdictione ab anno 1667 usque ad annum 1685 Urbs eorum steterat, Patribus Capuccinis curam Ecclesiae de Marcinelle commisit. Extracta deinde in eodem Oppido inferiori Caroloregii Ecclesia, benedicta fuit de licentia eiusdem Episcopi Leodiensis. Ortis hinc quaestionibus super actu benedictionis huiusmodi, proposito dubio: - I. An exercitium iurisdictionis Diaecesanae in Oppido inferiori Caroloregii spectet ad Episcopum Leodiensem? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, Affirmative - in *Leodien. Iurisdictionis die 17 Aprilis 1734.*

99. Quod si nulla in medium legitima proferatur probatio, antequam Sacra Congregatio resolvat, in quamam Diaecesi existat Oratorium, ac proinde cuinam sit subiectum, mandat, ut conficiatur planta iudicialis et examinentur formiter Testes; quandoquidem quum Vincentius Suzzi Oratorium publicum, impetrata ad illius aedificationem et benedictionem facultate ab Archiepiscopo Ravennatensi, struxisset in confinio Paraeciae spectantis ad Ecclesiam Pagi Traghetti Diaecesis Ferrariensis et alterius Paraeciae pertinentis ad Ecclesiam Villae Marmottae Diaecesis Ravennatensis, propositis dubiis: - I. An Oratorium publicum sub invocatione Beatae Mariae Virginis de Monte Carmelo aedificatum a Vincentio Suzzi sit subiectum iurisdictioni Em̃i Episcopi Ferrariensis, seu potius Em̃i Archiepiscopi Ravennatensis? *Et quatenus affirmative ad primam partem.* II. An Rm̃us Archiepiscopus Ravennatensis potuerit impertiri facultatem aedificandi et benedicendi idem Oratorium? -, Sacra Congregatio

respondit: - Dilata, et conficiatur planta iudicialis, et examinentur formiter Testes - in *Ravennaten. seu Ferrarien. Iurisdictionis die 14 Martii 1733.*

100. Compertum tamen est, Episcopum habere fundatam intentionem pro exercitio omnimodae iurisdictionis ordinariae in quovis loco, et personis omnibus intra fines suae Diaecesis existentibus, uti post Text. in Cap. *Cum persona* de privil. in 6, Cap. *Sane* 11 de offic. deleg. docent Barbos. de offic. et potest. Episc. part. 3 allegat. 123 n. 28, Rot. in Recent. decisis. 123 n. 8, decisis. 320 n. 1, decisis. 372 n. 1 part. 6 in *Lucana Exemptionis die 13 Martii 1852 §. Respicient.*

101. Hinc neminem latet, privilegium exemptionis inter res odiosas recenseri, Rot. inter nuperr. decisis. 75 n. 4, ideoque nedum ultra suos limites haud extendendum venit, cap. 1 de privil. in 6, nec aliter intelligendum aut accipiendum, quam rebus sic stantibus, Pignatell. consult. 8, sed insuper docendum est de ipsius legitima et minime contradicta observantia, cum nihil inductum privilegium suffragari valeat, nisi probetur quasi possessio exemptionis, Barbos. de offic. Episcop. alleg. 123 n. 34 et 35, Rot. in Recent. decisis. 492 n. 4 part. 1; idque etiam quoad individuales actus sentiendum, translaticum cum sit, quod sicuti privilegium per omnimodum non usum vel contrarium in totum amitti potest, ita et per usum limitatum imminui seu in partem amitti, etiam tamquam ex tacita renunciatione, docet Card. de Luca de iurisdic. disc. 7 n. 5, Tondut. quaest. Benef. lib. 1 cap. 67 n. 13, Rot. in Giennen. 1 maii 1704 n. 27 coram Molines in *Lucana Exemptionis die 13 Martii 1852 §. Perspicient.*

102. Itaque exemptio in triplici specie considerari solet, nimirum quae mere passiva est, quae admixtam habet aliqualem iurisdictionem in Clerum et Populum, quaeque demum constituit proprium territorium separatum cum vera qualitate Nullius, ut egregie disserit Em̃us Petra in Constit. 4 Calixti III sect. 1 a n. 6 tom 5 in *Vercellen. Iurisdictionis die 18 Iunii 1835 §. Porro.*

103. Haec autem intercedit differentia inter exemptionem localem et exemptionem personalem, quod in primo casu delinquens



extra locum puniatur ab Ordinario, secus autem se habet res in secundo casu, cum in hoc nec ratione delicti commissi aut contractus initi aut rei sitae extra locum exemptum exemptus conveniri valeat coram Ordinario, ut interpretando Textum in Cap. *Volentes* de privilegiis in 6 innovatum a Concilio Tridentino sess. 7 cap. 14 de reformatione bene adnotarunt Franc. in dict. Cap. *Volentes* n. 2, Barbos. n. 3, Passerin. n. 7 et 8 de privilegiis in 6 in *Firmana Iurisdictionis die 13 Aprilis 1720 §. Haud.*

104. Siquidem Innocentius IV in Cap. *Volentes* de privilegiis in 6 haec statuit; – Volentes libertatem, quam nonnullis Apostolica Sedes privilegio exemptionis indulsit, sic integram observari, ut illam alii non infringant, et ipsi eius limites non excedant, declaratione irrefragabili definimus, quod quantumcumque sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti sive contractus aut rei, de qua contra ipsos agitur, rite possint coram locorum Ordinariis conveniri, et illi quoad hoc suam in ipsos iurisdictionem, prout ius exigit, exercere – in *Firmana Iurisdictionis die 13 Aprilis 1720 §. Excepit.*

Item in *Anglonen. Exemptionis die 24 Iulii 1734 §. Innocentius.*

105. Hinc praedicta Innocentianae Constitutionis dispositio sibi vindicat locum in exemptione concessa Personis propter locum et in quacumque alia exemptione, licet amplissimis verbis concepta, uti ex sensu Sacrae Congregationis firmavit Rota in Baren. Iurisdictionis 20 maii 1603 n. 3 coram Vespasio impressa apud Marchesanum de comm. part. 1 §. 2, et in Recent. decis. 165 a n. 1 part. 7 in *Firmana Iurisdictionis die 13 Aprilis 1720 §. Excepit.*

Item in *Anglonen. Exemptionis die 24 Iulii 1734 §. Legem.*

106. Qua de re privilegium exemptionis ab ordinaria Episcoporum iurisdictione, quod Bonifacius IX Ecclesiis in solo Lateranensi erectis fuit pridem elargitus, et subinde Sixtus V redintegravit, competere tantum Ecclesiis sive Capellis, quae in fundo ad Lateranensem Basilicam antea iure domini vere spectante aedificantur, non autem iis prius constructis, et eidem Basilicae cum annui tributis pensatione postea subiectis,

definitum est ab Auditorio Rotae in decis. 228 a n. 5, decis. 260 coram Emerix iuniori, et in Squillacen. Iurisdictionis super bono iure 7 iunii 1723 coram Lancetta, quae est inter impressas in ordine 56 tom. 1, probatumque fuit ab hac Sacra Congregatione in Miletan. Iurisdictionis 23 aprilis 1701 et 13 martii 1702, et praesertim in Regien. Exemptionis, in qua cum Rector Capellae seu Ecclesiae SS. Crucifixi dicatae amplam sibi hoc nomine tam ab Episcopali, quam a Parochiali iure assereret exemptionem, EE. PP. sub diem 21 iunii 1698 controversiae definitionem distulerunt, ut uberius doceretur, an dominium fundi vere spectasset ad Lateranensem Basilicam, priusquam in eo aedificaretur Ecclesia, cumque id satis probatum subinde visum non fuerit, proposito sub diem 15 novembris dubio: – An Capella seu Ecclesia SS. Crucifixi sit exempta a iurisdictione Ordinarii? –, responsum est: – Negative – in *Maceraten. Cathedratici et Procurationis die 10 Iunii 1741 §. Privilegium.*

107. Enimvero vetera privilegia a Summis Pontificibus Lateranensi Capitulo impertita, subindeque a Pio IV revocata, redintegravit quidem Sixtus V in sua Constit. in ordine 19 Bullarii Romani tom. 2, et praesertim quoad ius erigendi Ecclesias et Beneficia, sub lege tamen hisce verbis concepta, – dummodo Episcoporum, in quorum Civitatibus et Diaecesibus illa fuerint, licentia expressa ad hoc accedat, Ecclesiaeque et alia, ut praefertur, fundanda erigenda aedificanda et dotanda, atque illa pro tempore obtinentes, libertatis immunitatis et exemptionis privilegium aliquod a iurisdictione et superioritate ipsorum Episcoporum, aliterve contra formam Decretorum et Ordinationum Sacri Concilii Tridentini propterea non acquirant – in *Caputaquen. Iurisdictionis die 19 Novembris 1735 §. Porro.*

108. Quum igitur Episcopus Pennensis conquestus esset de impedimento a Capitulo Lateranensi sibi illato, ne procederet contra nonnullos Clericos et Presbiteros aggregatos Ecclesiae in solo Lateranensi erectae, proposito dubio: – An Clerici seu Presbiteri aggregati Ecclesiae in solo Lateranensi fundatae, excepto Vicario, sint exempti a iurisdictione Episcopi? –, Sacra Congregatio re-

sponsum tulit: - Negative ad formam Constitutionis Sixtinae *Si cunctas* 15 ianuarii 1586 - in *Pennen. Iurisdictionis die 7 Septembris 1680 lib. 31 Decretorum pag. 226.*

109. Idcirco quum plures in Caputaquensi Diaecesi adessent Sacerdotes vel Clerici, quorum aliqui, utpote Capellanas Beneficia sive Literas patentes a Capitulo Basilicae Lateranensis assecuti ab ordinaria Episcopi iurisdictione se putarent exemptos, indeque fieret, ut nullo superioris timore coerciti non sine gravi Populi scandalo saepe saepius praesumerent delicta impune perpetrare posse, proposito dubio: - An Beneficiatis Capellanis et Patentatis Caputuli Lateranensis existentibus in Caputaquensi Diaecesi competat exemptio ab Ordinarii iurisdictione in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative - in *Caputaquen. Iurisdictionis die 17 Decembris 1735.*

110. Qua de re quum in Oppido Galatri Diaecesis Miletensis adesset Ecclesia S. Mariae de Valle, cuius Rector Capellani et Confratres substinebant, esse exstructam in solo Lateranensi, ideoque ab omni sive Episcopi, sive Parochi iurisdictione immunem esse, propositis dubiis: - I. An deputatus ab Episcopo possit nomine ipsius assistere electioni Procuratoris seu Administratoris Confraternitatis in Ecclesia S. Mariae de Valle erectae? II. An dictus Procurator seu Administrator a Confraternitate electus debeat ab Episcopo approbari? III. An iste teneatur annuatim reddere rationem Episcopo de administratione per ipsum gesta in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Affirmative in omnibus - in *Miletan. Iurisdictionis die 15 Iulii 1747.*

111. Nec enim Capella exempta censetur a iurisdictione Episcopi, si haud probetur dominium Ecclesiae Lateranensis de tempore, quo super controverso solo eadem fuit aedificata, adeoque Capellanus nequit in ea omnes exercere functiones ecclesiasticas et Sacramenta administrare sine eiusdem Episcopi et respectivi Parochi licentia in *Regien. Exemptionis die 21 Iunii die 15 Novembris*

*1698 et die 15 Iunii 1709 lib. 48 et 59 Decretorum (1).*

112. At non competit Episcopo, sed Capitulo Lateranensi facultas permittendi alienationes rerum Ecclesiarum in eius solo existentium, non autem illius Vicario, sine speciali delegatione; quandoquidem quum Michael Ligorius Vicarius deputatus a Capitulo sacrosanctae Basilicae S. Ioannis in Laterano de Urbe pro Ecclesiis sitis in solo Lateranensi Diaecesis Miletensis, autumans in eadem quasi Episcopalem exercere posse iurisdictionem, inter cetera prohibuit, ne ulla fieret locatio seu alienatio honorum earumdem Ecclesiarum absque sui ipsius licentia. Proposito vero dubio: - VI. An in alienationibus rerum earumdem Ecclesiarum solemnitates requisitae etiam in vim Can. *Terrulas* 12 quaest. 2 adhiberi debeant per Episcopum, vel per dictum Vicarium destinatum a Capitulo dictae sacrosanctae Basilicae Lateranensis? -, Sacra Congregatio die 23 aprilis 1701 responsum dedit: - Ad sextum, spectare ad Episcopum privative -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis? -, Sacra Congregatio die 13 maii 1702 respondit: - Dilata -; ac demum proposito etiam dubio: - An facultas, de qua agitur, competat Capitulo illamque specialiter delegare possit suis Vicariis? -, Sacra Congregatio respondit: - Non competere Episcopo, sed tantum Capitulo, non autem illius Vicario sine speciali delegatione - in *Miletan. Iurisdictionis die 17 Novembris 1703 lib. 53 Decretorum.*

113. Societas autem Sanctissimi Sacramenti Civitatis Anconae quum sibi arrogasset exemptionem a iurisdictione Episcopi, ac subiectam esse Vicario Basilicae Lateranensis contenderet, ob quamdam donationem factam anno 1535 Capitulo cuiusdam domus, in qua constructa fuit Ecclesia, et ob aggregationem factam anno 1597, sed Episcopus ostenderet obstare praedicto iuri controverso Constitutiones Apostolicas Clementis VIII et Pauli V (2), et pluries visitatam fuisse a suis Praedecessoribus illam Ecclesiam et Socie-

(1) Speciem et resolutionem Causae huius habes in Verb. *Capella*, n. 33 ad 37, Tom. V.

(2) Siquidem Clemens VIII in Constit. *Quaecumque* 7 decembris 1604, ut in Bullar. Rom. tom. 5 part. 3 pag. 85 praescripsit formas, quibus Ordines Regulares et Confraternitates seculares de cetero uti debent in erigendis et aggregandis Congregationibus et Confraternitatibus; et in communicatione suarum indulgentiarum et indultorum



tatem, proposito dubio: - An Card. Episcopo Anconae competat ius ordinarium, vel delegatum super dicta Societate et Ecclesia? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Eñ Episcopo competere ius ordinarium -. Exinde vero Sacra Congregatio recessit a decisis quoad Ecclesiam, et quoad Confraternitatem mandavit, ut iterum dubium proponeretur in *Anconitana die 22 Martii 1681 et die 26 Aprilis 1687.*

114. Hinc Archiepiscopus Neapolis potuit cogere Rectorem, seu Aeditum Ecclesiae S. Angeli ad Nidum asserentem suam exemptionem, ad interveniendum supplicationi, quam indixit occasione obitus Innocentii XIII, ut divinum auxilium in nova electione Summi Pontificis imploraretur in *Neapolitana die 18 Novembris 1724 die 24 Martii 1725 et 21 Iulii 1742 (1).*

115. Hinc multo magis praefatus Archiepiscopus sub poenis sibi benevisis Sacristam et Capellanos praefatae Ecclesiae cogere potest ad interveniendum in Synodo et ad executionem Decretorum ibidem editorum, quin etiam publicatio indulgentiarum et iubilaei ac expositio Sanctissimi Sacramenti publicatio monitoriorum pro rebus subtractis vel deperditis et extractio Reorum ab Ecclesia et Hospitali fieri valeat de mandato Sacristae seu Rectoris, sed de Archiepiscopi licentia est facienda; his enim in terminis propositis dubiis: - XI. An Archiepiscopus sub poenis sibi benevisis Sacristam et Capellanos ad interveniendum in Synodo et ad executionem Decretorum ibi editorum cogere possit? XII. An publicatio indulgentiarum et iubilaei ac expositio Sanctissimi Sacramenti publicatio monitoriorum pro rebus subtractis vel deperditis et extractio Reorum ab Ecclesia et Hospitali fieri debeat de mandato et licentia Archiepiscopi, sive potius Sacristae seu Rectoris? -, Sacra Congregatio, postquam declaraverit, Sacristam et Capellanos teneri singulos respective in casibus a iure prae-

scriptis accedere ad Synodum, respondit: - Ad undecimum; Affirmative ut in praecedenti. Ad decimum secundum, requiri in omnibus mandatum sive licentiam Archiepiscopi - in *Neapolitana die 21 Iulii 1742.*

116. Archiepiscopus Neapolitanus vero iurisdictionem non habet quoad contractus respicientes interesse et administrationem Hospitalis annexi Ecclesiae S. Angeli ad Nidum, nisi ad formam conventam, quo vero ad delicta iurisdictione potitur iure delegato, si Rectores Capellani alique ibidem continuo degentes ea patnaverint intra septa Hospitalis, alias iure ordinario; his quippe in terminis propositis dubiis: - XIII. An et quo iure Archiepiscopus possit procedere et iurisdictionem exercere contra Rectorem Capellanos aliosque Ministros et Personas Hospitalis et Ecclesiae, sive inibi continuo degant, sive non pro contractibus et delictis factis et respective commissis tam intra, quam extra Hospitale? XIV. An idem Archiepiscopus iurisdictionem exercere valeat contra alios Presbiteros non addictos servitio dictae Ecclesiae et Hospitalis, sed ibi intuitu Capellaniarum, vel quovis alio titulo Missas celebrantes? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad decimum tertium, quoad contractus respicientes interesse et administrationem Hospitalis non competere iurisdictionem Archiepiscopo, nisi ad formam concordatam; quo vero ad delicta competere iure delegato, si sint patrata intra septa Hospitalis a Rectore et Capellanis aliisque ibidem continuo degentibus, in reliquis vero iure ordinario. Ad decimum quartum, Affirmative - in *Neapolitana die 21 Iulii 1742.*

117. Quod si Clerici alicuius Ecclesiae vigore privilegiorum sint exempti a iurisdictione Ordinarii et subiecti iurisdictioni Nuncii Apostolici, Vicarii Generalis nulliter mandat, ut iidem in Curiam compareant ad testimonium veritatis ferendum; siquidem quum Vicarius Generalis Archiepiscopi Nea-

elemosynarumque collectione et Confessorum electione, in hisce tamen praescriptis formis praeservandus est Ordinariorum consensus, a quibus §. 5 statuta approbari eorumque correctioni subiacere debere mandavit. Deinde Paulus V in Const. *Quae salubriter* die 3 novembris 1610, ut in Bullar. tom. 5 part. 3 pag. 415, declaravit ac extendit dictam Constitutionem Clementis VIII circa formam communicandi indulgentias ad Canonicos et Capitulum Basilicae Lateranensis de Urbe et alios quoscumque huiusmodi facultatem communicandi indulgentias habentes.

(1) Speciem et resolutionem Causae huius habes in Verb. *Attentata*, n. 90 ad 105 Tom. II.

politani citationem expediri iussisset contra Clericos et inservientes Ecclesiae S. Iacobi Nationis Hispaniarum ad comparandum ferendumque testimonium veritatis ob alapam Petro Assandri Capellano maiori eiusdem Ecclesiae impictam, sed iidem sese in Curiam sistere renuerint, ex eo quod vigore privilegiorum Summorum Pontificum Clementis VII Gregorii XIII et Sixti V exempti essent ab Ordinarii Neapolitani iurisdictione et subiecti iurisdictioni Nuncii Apostolici, proposito dubio: - II. An praeceptum de comparando ad ferendum testimonium veritatis latum a dicta Curia contra Clericos et Inservientes dictae Ecclesiae sustineatur, non obstantibus iisdem privilegiis? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad secundum, Negative - *in Neapolitana Censurarum die 23 Februarii 1709 lib. 59 Decretorum.*

118. At iuxta dispositionem sacri Concilii Tridentini sess. 24 cap. 11 et Bullam 67 Gregorii XIII Bullarii tom. 2 inservientes Religioni S. Ioannis Hierosolymitani, ut exemptione fruantur, debent habere sequentes qualitates; prima est, ut actu inserviant; secunda, ut resideant intra domos Ordinis et septa; tertia, ut sub obedientia Ordinis vivant; quarta, ut professionem emisierint; et ultima, ut praedictas omnes qualitates coram Ordinario verificaverint, ut tradunt Fagnan. in Cap; *Qui Presbiterum* de poenit. et remiss., Monacell. tom. 4 in supplem. ad 3 tom. n. 59, Pignatell. consult. 22 tom. 2, Rot. in Recent. decis. 120 a. n. 16 part. 18 *in Uritana die 18 Maii 1726 §. Porro.*

Item *in Caputaquen. Iurisdictionis die 19 Novembris 1735 §. Post.*

119. Quum igitur ab Archiepiscopo expositum fuisset, nonnullas in Civitate et suburbis Matherae reperiri Ecclesias Religioni Hierosolymitanae commendatas, atque in eis a Commendatario deputari Sacerdotes, qui Aeditui Capellani officium aliaque huiusmodi munera ibi ad tempus exercentes, et in domibus praedictarum Ecclesiarum ad libitum commorantes praetendunt ab Ordinarii iurisdictione exemptos esse, propositis dubiis: - I. An antedicti temporanei Capellani Aeditui etc. sint exempti ab Ordinarii iurisdictione? II. An quatenus dicti Capellani et Aeditui residerent in domibus spectantibus

ad Religionem, si quando extra illas in locis subiecto Archiepiscopi iurisdictioni delinquant, possint ordinaria auctoritate puniri? - Sacra Congregatio respondit: - Ad primum non gaudere, nisi accedentibus requisitis, iuxta declarationem alias editam. Ad secundum, suppositis requisitis, gaudere - *in Matheranensis Iurisdictionis die 8 Februarii 1659 lib. 21 Decretorum.*

120. Quapropter quum Episcopus Caputaquensis contra Capellanos Clericos et Beneficiatos Ecclesiae S. Ioannis in Fonte de Padula aliarumque Ecclesiarum ad Commendas Sacrae Religionis Hierosolymitanae spectantium, nec non Literis patentibus eiusdem Sacrae Regionis communiter procedentem intendens, eosque a delictis ordinaria sub iurisdictione cohibere, dubia haec proposuerit: - I. An Capellanis et Clericis respectivae Ecclesiae Ven. Commendae Sancti Ioannis in Fonte de Padula aliarumque Ecclesiarum Commendarum existentium in Diaecesi Caputaquensi competat exemptio a iurisdictione Ordinarii eiusdem Diaecesis in casu etc. - II. An simplicibus Patentatis eiusdem Sacrae Religionis in eadem Diaecesi competat eadem exemptio in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Negative ad utrumque, nisi concurrentibus requisitis ad formam Constitutionis Gregorianae; et amplius - *in Caputaquensis Iurisdictionis die 19 Novembris 1735.*

121. Hinc ad Episcopum Caputaquensem spectat iurdictio ordinaria in Clerum, et Populum locorum Rhodii et S. Mauri, et quoad Ecclesias subiective unitas delegatas non vero ad Baiulivum S. Eufemiae Ordinis Hierosolymitani; proposito enim dubio: - I. An Episcopus Caputaquensis exercere valeat omnimodam iurisdictionem ordinariam in locis Rhodii et S. Mauri, seu potius talis iurdictio competat Baiulivo S. Euphemiae? - Sacra Congregatio die 2 augusti 1760 respondit: - Ad primum, spectare ad Episcopum iurisdictionem ordinariam in Clerum et Populum; quo vero ad Ecclesias subiective unitas delegatas -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis et amplius - *in Caputaquen. die 17 Ianuarii 1761.*

122. Similiter Episcopo Placentino com



petit iurisdictio in Capella seu Altari S. Aegidii, in quo implentur tantum onera Commendae Religionis Hierosolymitanae, ac exstat in Ecclesia parochiali S. Iacobi Maioris, atque praefata Religio nullum habet dominium, sed tantum usum eiusdem; his enim in terminis proposito dubio: - IV. An Rño Episcopo Placentino competat iurisdictio et ius visitandi Capellam seu Altare S. Aegidii in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad quantum, Affirmative - in *Placentina Iurisdictionis die 4 Decembris 1745.*

123. Idcirco quum Ecclesia seu Capella subsit iurisdictioni Episcopi, Capellanus nequit ibi audire confessiones sacramentales absque licentia Episcopi in *Ferrarien. Iurisdictionis die 12 Ianuarii 1704 lib. 54 Decretorum* (1).

124. Unde quamdiu Praelatus inferior legitime non probaverit, se omnimodam iurisdictionem quasi Episcopalem habere, ad Archiepiscopum Theatinum dumtaxat spectare respondit Sacra Congregatio Sacerdotes Seculares sive Regulares approbare ad confessiones Personarum secularium audiendas licentiasque concionandi concedere in *Theatina die 26 Septembris 1615.*

125. Idcirco nec Vicarius Baiulivatus potest impertiri licentias audiendi confessiones in Ecclesiis locorum Rhodii et S. Mauri ad Religionem Hierosolymitanam spectantium; quandoquidem proposito dubio: - IV. An assertus Vicarius Baiulivatus dare possit licentias confessiones audiendi in dictis Ecclesiis quibuscumque Sacerdotibus etiam non approbatis ab Ordinario? -, Sacra Congregatio die 19 aprilis 1760 responsum dedit: - Ad quantum, Negative -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - in *Caputaquen. die 17 Ianuarii 1761.*

126. Hinc Sacra Congregatio declaravit, Episcopo competere ius approbandi Confessarios in Ecclesiis Prioratus Baruli Religionis Hierosolymitanae, nec non benedicendi et respective licentiam impertiendi Concionatoribus in eisdem Ecclesiis praedicantibus, donec constiterit per rem iudicatam, dictum Prioratum esse Nullius et habere territorium separatum cum iurisdictione quasi Episcopali. Proposito dein dubio: - An ex noviter deductis sit a declarationibus alias editis recedendum? -, Sacra Congregatio Causam remisit ad Rotam (2) in *Vulturarien. Iurisdictionis die 5 Iunii 1655 die 13 Ianuarii 1663 et die 23 Ianuarii 1666.*

127. Qua de re quum intra fines Diaecesis Miletensis reperirentur Oppida *Melicucca* et *Drusium* nuncupata, quae sacrae Religionis Hierosolymitanae eiusque Commendatariis quoad temporalia subiacebant, et Episcopus plura sibi a Commendatariis sive eorum Vicariis allata in visitatione experiretur impedimenta, quominus ordinariam iurisdictionem in Clerum et Populum, delegatam vero in Ecclesias et Personas exemptas exerceret, propositis dubiis: - III. An in iure approbandi et concedendi licentiam audiendi confessiones nec non reservandi quosdam casus sit concedenda manutentio Episcopo, seu potius Commendatariis? IV. An in iure approbandi Praedicatores in dictis Commendis expediendi Literas Patentes et concedendi licentias et respective impertiendi eisdem benedictionem sit concedenda manutentio Episcopo, seu potius Commendatariis? V. An in iure absolvendi a iuramentis tam Cives, quam Incolas eorundem locorum, quam alios Diaecesis Miletensis ad effectum agendi et excipiendi in iudiciis et quidem privative in omnibus quoad assertos Vicarios Commendatariorum sit concedenda manutentio Episcopo? VI. An in iure concedendi licentiam pro expo-

(1) Speciem et resolutionem Causae huius habes in Verb. *Capellanus*, §. IV, n. 1 ad 7, Tom. VI.

(2) Nulla vero decisio desuper edita videtur inter decisiones praefatae Rotae: pluries tamen Rota in huiusmodi casibus decedit, Episcopum quoad iurisdictionem habere pro se assistantiam iuris in locis sitis intra limites suae Diaecesis, unde si quis praetendat in eadem Diaecesi habere iurisdictionem ordinariam et territorium separatum ab Episcopo, debet docere vel de privilegio Apostolico vel de immemorabili, ut ex decis. 304 Recent. part. 11, et decis. 304 part. 15; et in terminis Ecclesiarum parochialium Religionis Hierosolymitanae, quoties in istis Ecclesiis vigore privilegiorum Episcopi nullam iurisdictionem habent, et quatenus uti Delegati Sedis Apostolicae procedere velint, hoc in actu visitationis tenentur exprimere, ne alias sub hoc silentio ordinariae iurisdictionis exercitium involvant, et in iis tantum, quae curam animarum Sacramentorumque administrationem respiciunt, seu videre est in *Recent. praefatae Rotae.*

sitione Sanctissimi Sacramenti tam in Ecclesiis parochialibus, quam in aliis dictarum Commendarum, sit concedenda manutentio Episcopo, seu potius Commendatariis? — Sacra Congregatio die 3 augusti 1743 respondit: — Manutendum esse in omnibus Episcopum — Repropositis deinde eisdem dubiis, Sacra Congregatio respondit: — In decisis, et amplius — *in Mileten. Iurisdictionis die 23 Novembris 1743.*

128. Unde donec a Sacra Rota ex commissione Sacrae Congregationis decideretur quaestio, an Oppidum existeret intra fines Diaecesis, an verò constitueret territorium separatum, in quo iurisdictioni quasi Episcopalis competere magno Priori sacri Ordinis Hierosolimyitani, Sacra Congregatio mandavit, ut interim sine praeiudicio iurium ambarum Partium Episcopus exerceret omnia ea, quae pertinebant ad iurisdictionem ordinariam, auctoritate Sacrae Congregationis *in Vulturarien. Iurisdictionis die 9 Februarii 1732 et die 28 Februarii 1733.*

129. Enimvero ad Hierosolymitanum Prioratum pertinebat Oppidum Alberonae. Episcopus Vulturariensis contendit, Oppidum illud esse in sua Diaecesi. Contra autem Magnus Prior Barali propugnavit, illud esse Nullius Diaecesis, adeoque minime subiectum iurisdictioni Episcopi Vulturariensis. Controversia ad Sacram Congregationem delata die 24 februarii 1652 hoc produxit Decretum: — Episcopum Vulturariensem potuisse uti delegatum Sedis Apostolicae visitare Ecclesiam parochialem S. Mariae Terrae Alberonae Religionis Hierosolymitanae, et in visitatione Decreta edere in concernentibus curam animarum administrationem Sacramentorum ad implementum onerum ex piis dispositionibus provenientium, illaque esse executioni demandanda — Aliud deinde Rescriptum editum fuit die 5 iunii 1655 his verbis: — Episcopo Vulturariensi competere ius approbandi Confessarios in Ecclesia praedicti Prioratus, nec non benedicendi et respective licentiam impertiendi Praedicatoribus in iisdem Ecclesiis concionantibus, donec constiterit per rem iudicatam, Prioratum esse Nullius et habere territorium separatum cum iurisdictione quasi Episcopali — Causa iterum proposita die 13 ianuarii 1663 perstitum fuit in decisis, ad-

dito etiam, ut darentur utrique Parti Literae remissoriales ad probationes conficiendas, si peterentur, ut in lib. 23 Decretorum pag. 395. Expeditis vero huiusmodi Literis, novisque documentis allatis, die 23 ianuarii 1666 disceptatum fuit hoc dubium: — An ex noviter deductis sit a declarationibus alias editis recedendum? — At Sacra Congregatio Causam remisit ad Rotam, ut in lib. 25 Decretorum pag. 19, in cuius tamen Auditorio nihil deinde actum fuit. Interea vero, scilicet anno 1711 s. m. Benedictus XIII tunc Archiepiscopus Beneventanus, cum ex Pontificia delegatione visitaret Ecclesiam Vulturariensem, per Decretum declaravit, Oppidum illud, quod asserebatur Nullius, non habere territorium separatum, sed esse subiectum iurisdictioni Episcopi Vulturariensis. Anno autem 1728 cum Clerus dicti Oppidi noluisset accedere ad Synodum habitam ab eodem Episcopo, supplex ipse petiit memorato Pontifici, ut tum illam, tum alias subortas quaestiones definire dignaretur: sed Pontifex earum cognitionem commisit Sacrae Congregationi, cum hac tamen clausula, — praeterquam quoad qualitatem Nullius —. Propositis autem dubiis: — I. An Oeconomus Curatus Terrae Alberonae teneatur accedere ad Synodum Diaecesanam Vulturariensem, et an teneatur etiam Clerus eius Oppidi in casu etc. II. An idem Clerus tam in sacris, quam in minoribus constitutus, prout etiam Oeconomus, cogi potuerint ad interessendum ultimae Synodo habitae anno 1728, in qua ultra regulas tradendas pro recta Sacramentorum administratione publicanda erant Decreta secundi Concilii Provincialis Beneventani? *Et quatenus affirmative.* III. An singuli de dicto Clero et signanter Oeconomus Curatus condemnari possint ad poenam indictam in Edicto convocatorio? IV. An Episcopus Vulturariensis visitando dictum Oppidum iure delegato in eis, quae respiciunt curam animarum et administrationem Sacramentorum, visitare quoque possit altaria sacras vestes suppellectilem et alia necessaria pro materiali custodia Sacramentorum? V. An Episcopus visitare possit Clerum dicti Oppidi quoad scientiam mores et vestes tum sacras, tum prophanas, ac Decreta opportuna facere pro honestate et vita Clericorum eorundemque instructione? VI. An



etiam providere possit in visitatione circa mores Populi in observatione festorum dierum in contractibus usurariis in futurorum. Coniugum inhonesta conversatione in Sacramentorum frequentia et similibus? VII. An in concernentibus curam animarum et administrationem Sacramentorum et in aliis commissis Episcopo iure delegato possit Ordinarius localis se ingerere et visitare cumulative, et an possit etiam in casu, quo Episcopus praevenit in cognitione provisione et correctione? VIII. An Episcopus possit in visitatione providere pro exequutione Constitutionum Apostolicarum et Decretorum latorum in Conciliis Provincialibus, praesertim circa confectionem inventariorum iurium et bonorum ecclesiasticorum circa statuta particularia et Archivia scripturarum? IX. An ad eundem Episcopum spectet recognoscere requisita promovendorum et Ordines et statum liberum eorum, qui intendunt contrahere Matrimonium? X. An ad eundem solum Episcopum privative pertineat cognitio Causarum Matrimonialium censurarum et ceterarum magni momenti in casu etc. —, Sacra Congregatio die 9 februarii 1732 respondit: — Dilata, et firma remanente remissione Causae quoad qualitatem Nullius ad Rotam, et firmis quoque remanentibus Decretis anni 1652 et 1655, Episcopus interim utatur iure suo in exercitio iurisdictionis ordinariae —.

130. Huic Rescripto reclamavit iterum, que reclamabat magnus Prior, eiusque etiam nomine sacra Hierosolymitana Religio. Dixit enim, nunquam ab Episcopo probatum fuisse, quod Oppidum Alberonae esse intra fines suae Diaecesis. Negavit, Episcopum ordinariam iurisdictionem unquam eo usque exercuisse in eo Oppido, sed superiori tempore eum tantummodo exoptasse, ut sibi tamquam viciniore retinere liceret exercitium iurisdictionis delegatae in respicientibus curam animarum administrationem Sacramentorum Ordinum collationem concursum ad Beneficia parochialia approbationem Confessoriorum aliaque huius generis. Addidit, Vicarium Generalem magni Prioris in praedicto Oppido anno 1695 iussu Sacrae Congregationis interfuisse Synodo Provinciali tunc habitae ab Archiepiscopo Beneventano, adeoque eundem magnum Priorem habitum fuisse tamquam

Ordinarium in eo Castello, ut etiam refert Card. Petra ad Const. 3 Pii II n. 23 tom. 5. Idecirco attribui non posse interim contendit Episcopo Vulturariensi exercitium ordinariae iurisdictionis, qua eousque potitus non fuit; sed prius examinandam ac definiendam esse a Sacra Rota quaestionem, an dictum Oppidum existeret intra fines Diaecesis Vulturariensis, an vero constitueret territorium separatum, in quo iurisdictio quasi Episcopalis competere magno Priori. At pro Episcopo respondebatur, territorium separatum et pleno iure subiectum Praelato inferiori non praesumi, nisi certis documentis id ab eo comprobetur; Episcopo autem ex iuris praesumptione satis esse, quod locus conterminus suae Diaecesi, et quem nullus alter Episcopus contendat sibi esse subiectum, ad suam Diaecesim pertinere censeatur, potissimum vero quia Episcopus plures Causas criminales et matrimoniales Incolarum Alberonae iam cognoverat. Proposito itaque dubio: — An sit standum, vel recedendum a decisis die 9 februarii 1732 in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — In decisis iuxta modum, et interim sine praeiudicio iurium ambarum Partium Episcopus exerceat omnia ea, quae pertinent ad iurisdictionem ordinariam, auctoritate Sacrae Congregationis — in *Vulturariensis iurisdictionis die 28 Februarii 1733.*

131. Quapropter Episcopus Miletensis manutenendus est quoad duo Oppida Melitaeae et Drusium nuncupata, quae Sacrae Religionis Hierosolymitanae eiusque Commendatariis quoad temporalia subiacebant, in omnibus et singulis actibus iurisdictionalibus, quos ipse peragere consueverat; nec non eidem Episcopo concedenda est manutentio in exercitio omnimodae suae iurisdictionis tam in visitatione, quam extra nedom contra omnes et singulos de Clero non habentes tria requisita Concilii, sed etiam contra Capellanos Curatos destitutos iisdem tribus requisitis tam in respicientibus curam animarum, quam in omnibus aliis; atque manutentio dari debet in exercitio eiusdem iurisdictionis quoad Populum et laicos non habentes tria requisita in iis, quae pertinent ad forum ecclesiasticum et episcopale; ac etiam ipse manuteneri debet in exercitio illius iurisdictionis, quae de iure et ex Concilio Tridentino competit

Episcopis super Regulares eorumque Ecclesias existentes in dictis Commendis; propositis enim dubiis: - I. An in omnibus et singulis actibus iurisdictionalibus sit concedenda manutentio Episcopo Miletensi in locis Drusii et Melicuccae, seu potius Commendatariis? IX. An in exercitio omnimodae suae iurisdictionis tam in visitatione, quam extra ne- dum contra omnes et singulos de Clero habentes tria requisita Concilii, sed etiam contra Capellanos Curatos destitutos eisdem tribus requisitis tam in concernentibus curam animarum et administrationem Sacramentorum, quam in omnibus aliis sit concedenda manutentio Episcopo, seu potius Commendatariis? X. An in exercitio eiusdem iurisdictionis quoad Populum et Laicos non habentes dicta tria requisita in his, quae pertinent ad forum ecclesiasticum et episcopale sit concedenda manutentio Episcopo, seu potius Commendatariis? XI. An similiter in exercitio illius iurisdictionis, quae de iure et ex Concilio competit Episcopis super Regulares eorumque Ecclesias existentes in dictis Commendis, concedenda sit manutentio Episcopo, seu potius Commendatariis? -, Sacra Congregatio die 3 augusti 1743 responsum dedit: - Manutendum esse in omnibus Episcopum -. Repropositis dein praefatis dubiis, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - in *Mileten. Iurisdictionis die 23 Novembris 1743.*

132. Ecclesia vero, quae censetur ac reapse est Grancia Commendae Religionis Hierosolymitanae, exempta est a visitatione et iurisdictione Ordinarii in *Lycien. Visitationis et Iurisdictionis die 30 Augusti 1710 lib. 60 Decretorum.*

133. Siquidem - in Civitate Licii extat Ecclesia antiquitus sub invocatione Beatissimae Virginis de Templo, modo vero S. Mariae Sanitatis nuncupata, quam cum nuperrime Episcopus visitare vellet, prout a suis Praedecessoribus alias visitatam praetendit, sese opposuit eques Franciscus de Capua commendatarius Commendae Marrubii sacrae Religionis Hierosolymitanae sub eo fundamento, quod dicta Ecclesia reputetur Grancia memoratae Commendae, in eaque pluribus in locis apposita conspiciantur arma seu insignia Religionis praedictae, nec non ea

descripta legatur in cabreis seu libris eiusdem Commendae, proptereaque sit exempta a visitatione et exempta a visitatione et iurisdictione Ordinarii, qua de re habitus fuit recursus ad hanc Sacram Congregationem pro declaratione, in qua concordato infrascripto dubio, Causa hodie proponitur, ut ex utrinque deducenda libeat EE. VV. declarare: - An Ecclesia sub titulo nunc S. Mariae Sanitatis sit exempta a visitatione et iurisdictione Ordinarii in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative - in *Lycien. Visitationis et Iurisdictionis die 30 Augusti 1710 lib. 60 Decretorum.*

134. Hinc ex Constitutione S. Pii V *Etsi cuncta* 29 novembris 1568 non habet Archiepiscopus Theani in Ecclesia Sepulcri Religionis Hierosolymitanae iurisdictionem, nisi in respicientibus curam animarum et administrationem Sacramentorum; si ampliorem praetendit, sibi aliunde competere, adeat Iudices suos ordinarios in *Theanen. anno 1581.*

135. Quum itaque plurimae controversiae fuerint exortae circa iurisdictionem, quam Episcopus Guardiensi asserebat sibi competere in Oppido Aquaevivae, ad Commendam S. Primiani Religionis Hierosolymitanae spectante, propositis dubiis: - I. An Episcopus Guardiensi in visitatione Ecclesiae S. Ioannis Oppidi Aquaevivae possit etiam visitare libros parochiales ad curam animarum et Sacramentorum administrationem spectantes, scilicet Baptizatorum Confirmatorum et Defunctorum? II. An dictus Episcopus, uti Sedis Apostolicae Delegatus, corrigere possit Parochum aliosque dictae Ecclesiae Ministros tam in actu visitationis, quam extra? III. An possit ut supra inquirere contra dictos Parochum et Presbiteros non tantum in concernentibus curam animarum et Sacramentorum administrationem, sed etiam in aliis Causis civilibus et criminalibus et in omnibus circa morum correctionem civilibus et mixtis? *Et quatenus affirmative.* IV. An in casu impediendi procedere possit cum censuris contra impediennes tam Commendatarium, quam Ministros? V. An possit mandare in actu visitationis, ut calices et decencia paramenta ad decorem administrationis provideantur? VI. An cognitio status liberi eorum, qui



Matrimonia contrahant in dicto Oppido et literas eis dare, spectet ad Episcopum? VII. An facere testamentum vulgo dictum *dell' anime* iuxta solitum Diaecesis spectet ad Episcopum? VIII. An Episcopus tam in actu visitationis, quam extra procedere possit contra laicos Commendatarium et Ministros dicti Oppidi pro delictis ad Curiam ecclesiasticam spectantibus, verbi gratia usuris concubinatus percussione Clericorum inobservantia dierum festorum usurpatione iurisdictionis Episcopalis etc. et tali casu censuris ecclesiasticis uti? IX. An tueri immunitatem ecclesiasticam in dicto Oppido spectet ad dictum Episcopum etiam adversus Commendatarium et Ministros, ita ut eos valeat declarare excommunicatos? X. An sit manutenendus Episcopus in quasi possessione decernendi monitoria in dicto Oppido pro deperditis? XI. An spectet ad Episcopum praestare consensum alienationi bonorum dictae Ecclesiae vel alterius Loci pii, iuxta terminos Canonis *Terrulas* 12 quaest. 2? XII. An possit destinare Concionatorem in dicto Oppido et cogere Communitatem ad solvendam mercedem iuxta solitum Diaecesis? XIII. Ad spectet ad Episcopum praestare licentiam concionandi in dicto Oppido? XIV. An Parochus dicti Oppidi sese absentare possit a Parochia ultra terminum a Sacro Concilio praefixum sine licentia Episcopi? XV. An dictus Parochus et ceteri Presbyteri servientes Ecclesiae teneantur accedere ad Synodum Diaecesanam, Episcopi? —, Sacra Congregatio die 5 septembris 1693 respondit: — Manutenendum esse Episcopum in omnibus —.

136. Postmodum ad novae audientiae beneficium admissus Commendatarius quoad ea, quae respiciebant iurisdictionem independentem a delegata citra curam animarum, sub die 15 ianuarii 1695 undecim alia obtinuit discuti dubia, nimirum: — I. An Episcopus Guardiensi possit inquirere contra Parochum Ecclesiae Oppidi Aquaevivae non tantum in concernentibus curam animarum et Sacramentorum administrationem, sed etiam in aliis Causis civilibus et criminalibus et in omnibus circa morum correctionem civilibus et mixtis? *Et quatenus affirmative*. II. An in casu impedimenti procedere possit cum censuris contra impediens tam Commendatarium, quam Ministros? III. An dictus Episcopus tam in

actu visitationis, quam extra procedere possit contra Laicos Commendatarium et Ministros dicti Oppidi pro delictis ad Curiam ecclesiasticam spectantibus, verbi gratia usuris concubinatus percussione Clericorum inobservantia dierum festorum usurpatione iurisdictionis Episcopalis etc. et tali casu censuris ecclesiasticis uti? IV. An tueri immunitatem ecclesiasticam in dicto Oppido spectet ad dictum Episcopum etiam adversus Commendatarium et Ministros, ita ut valeat eos declarare excommunicatos? V. An sit manutenendus in possessione decernendi monitoria pro deperditis in dicto Oppido? VI. An ad ipsum spectet praestare consensum alienationi bonorum dictae Ecclesiae vel alterius Loci pii, iuxta Canonem *Terrulas* 12 quaest. 2? VII. An destinare Concionatorem in dicto Oppido et cogere Communitatem ad solvendam mercedem iuxta solitum Diaecesis? VIII. An praestare licentiam concionandi in eodem Oppido? IX. An dare licentiam Parochi abessendi? X. An dictus Parochus et ceteri Presbyteri inservientes Ecclesiae teneantur accedere ad Synodum Diaecesanam, Episcopi? XI. An literae remissionales et compulsoriales favore Commendarii sint concedendae? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, in decisis. Ad secundum, Affirmative. Ad tertium, Affirmative, exceptis Commendatario, et aliis Ministris habentibus tria requisita. Ad quartum et quintum, Affirmative. Ad sextum, Affirmative, praeterquam quoad bona Religionis. Ad septimum, Affirmative; et quoad coactionem ad solvendum, servetur solitum. Ad octavum et nonum, Affirmative. Ad decimum, in decisis quoad Parochos et Beneficiatos; quo vero ad alios, dilata et ad mentem. Ad undecimum, Negative quoad remissionales, et Affirmative quoad compulsoriales —.

137. Praeterea cum disceptatum fuerit: — An Oeconomo Ecclesiae parochialis S. Mariae Esther Commendae S. Ioannis Hierosolymitani Oppidi Aquaevivae Collis de Cruce liceat coniungere in Matrimoniam Parochianos dictae Ecclesiae absque approbatione status liberi facienda coram Episcopo Guardiensi et sine eius licentia? —, Sacra Congregatio die 12 aprilis 1710 responsum dedit: — Negative, et amplius —.

138. Neque hic stetit multiplex dubiorum hinc inde propositorum copia atque varietas; etenim quatuor haec nova dubia sub diem 14 novembris 1733 fuere disceptata: — I. An Episcopus Guardiense possit exigere subsidium charitativum ab Ecclesia S. Ioannis Aquaevivae? II. An dictus Episcopus possit exigere cathedraticum seu synodaticum a dicta Ecclesia eiusque Parocho? III. An idem Episcopus in actu visitationis faciendae in dicta Ecclesia possit exigere procurationem? IV. An dictus Episcopus in eadem visitatione possit recognoscere libros administrationis bonorum eiusdem Ecclesiae eiusque rationem petere? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum secundum et tertium, Negative. Ad quartum, Affirmative iure delegato. — At adversus postremam hanc resolutionem impetrata ab Episcopo nova audientia, itidemque ad novae audientiae beneficium admisso equite Antonio Cedronio memoratae Commendae possessore adversus recensita antiquiora Rescripta, disputari oportuit sequens dubium: — An quae et super quibus Episcopo Guardiensi competat iurisdictio in Commenda seu Oppido Aquaevivae et parochiali Ecclesia S. Mariae Esther, ita ut sit standum, vel recedendum a decisis sub diebus 5 septembris 1693 15 ianuarii 1695 12 aprilis 1710 et 14 novembris 1733? —, Sacra Congregatio die 3 martii 1736 responsum tulit: — Praevio recessu a decisis die 14 novembris 1733, in reliquis in decisis. — Ab hac novissima resolutione reclamavit eques Cedronius, proindeque sub diem 16 ianuarii 1740 discussio dubio: — An sit standum, vel recedendum a decisis die 3 martii 1736 in casu etc. —, quum Emi Patres ex iuribus hinc inde deductis probe agnoverint, rectam Causae resolutionem ab eo potissimum pendere articulo, num Episcopus in Oppido Aquaevivae et super Ecclesiis Locis Personisque controversis iurisdictionem delegatam tantum, vel potius etiam ordinariam valeret exercere, dilata illius dubii decisione, iusserunt ex integro disceptari: — An et quae iurisdictio competat Episcopo in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Quoad Populum et Clerum, exceptis habentibus tria requisita, competere Episcopo iurisdictionem ordinariam; quoad Ecclesiam vero competere

delegatam tantum — in *Guardien. die 23 Februarii 1741.*

139. Officiales autem Patentati Commendae Sanctorum Mauriti et Lazzari non sunt exempti a iurisdictione Ordinarii; quandoquidem quum nonnulli Sacerdotes Ecclesiae Cathedralis Uritanae obtinuissent Literas patentales a Vicario Commendae Sanctorum Mauriti et Lazzari, ob idque praetenderent exemptionem a iurisdictione Ordinarii, sed contra Promotor Fiscalis sustineret, nullam competere exemptionem a iurisdictione Ordinarii quia ita se habebat consuetudo in Diaecesi Uritana, et quia licet S. Pius V in sua Constitutione 28 §. 13 Bullarii tom. 2 aequaverit militiam S. Lazzari Religioni S. Ioannis Hierosolymitani, iidem tamen qualitates ad exemptionem acquirendum necessarias nullatenus habebant, proposito dubio: — An Officiales Patentati Commendae Sanctorum Mauriti et Lazzari sint exempti a iurisdictione Ordinarii in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative — in *Uritana die 7 septembris 1726.*

140. Nam nisi exemptio luculenter probetur, nemo eam praetendere potest; quandoquidem propositis dubiis: — I. An Praealiquae Officialibus Camerae Apostolicae Cremonensensis competat exemptio a iurisdictione Episcopali in Causis non concernentibus eorum officium, in quibus ex dispositione Concilii Tridentini iurisdictione est reservata Episcopo? *Et quatenus affirmative.* II. Exemptio extendatur ad Camerale Clerum in casu etc. —, Sacra Congregatio die 9 martii 1708 respondit: — Dilata ad secundum et audiantur Ministri R. C. A. in Urbis Quibus quidem citatis, sed nihil adductis, instante Episcopo, repropositis eius dubiis, Sacra Congregatio die 1 decembris 1708 respondit: — Ad secundam post Rationem etiam unicam —, ac tandem respondit: — primum, ex deductis Negative — in *Cremonens. die 26 Ianuarii 1709 lib. 5. cretorum.*

141. Hinc Sacra Congregatio declarat quanam exemptione et quo tempore Sacerdotes Apostolicos eorumque Officiales debere, quin vero ad huiusmodi deputari valeant illegitimi et nati ex damno coitu in *Bituntina Deputationis Sut.*



ctorum die 4 Maii 1697 lib. 47 Decretorum.

142. Siquidem - resident in Civitate Bituntini tres Subcollectores seu Commissarii Nunciaturae Neapolis, alter nomine Franciscus Padula deputatus pro Civitate et Diaecesi Bituntina, secundus Dominicus Mathias deputatus pro loco seu Abbatia Nullius Fasani, et tertius denique Vitus Cioccha pro loco Nullius Rutiliani, omnes Presbiteri illius Cathedralis Ecclesiae laudati a Curia Episcopali super moribus et doctrina. Quoniam vero occasione istorum Subcollectorum illorumque exemptionis variae exortae fuerunt controversiae, aliaeque in dies oriuntur inter Curiam Episcopalem et Nuntiaturam, adeo ut ex hac causa deventum etiam fuerit ad carcerationes et publicationes censurarum; ideoque, ut aliquando huiusmodi dissidiis finis imponatur, data fuerunt pro parte Episcopi sex infrascripta dubia, super quibus audita tam ipsius Episcopi, quam Nuntii Apostolici relatione, dignabuntur EE. VV. Partibus hinc inde monitis et informantibus declarare: - I. An Padula Subcollector Bitunti gaudeat exemptione a iurisdictione Episcopi in Causis civilibus tam activis, quam passivis? II. An Mathias et Cioccha subcollectores deputati pro iurisdictionibus Fasani et Rutiliani et commorantes Bitunti aliqua in dicto loco gaudeant exemptione? III. An idem Notarius et Cursor Commissarii seu Subcollectoris Bitunti commorantes gaudeant pariter exemptione et in quibus Causis? IV. An generaliter dictus Notarius gaudere debeat exemptione a die et pro toto tempore suae deputationis, vel potius in actu exercitii dumtaxat? V. An Iudex deputari solitus a Nunciatura pro Causis civilibus Subcollectorum debeat esse doctor alius publicae Universitatis, vel saltem sit ei dandus Assessor? VI. An illegitimus vel natus ex damnato coitu possit deputari Subcollector, vel quatenus fuerit iam deputatus licite possit in dicto officio continuare? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, servantur Decreta generalia anni 1677 (1). Ad secundum, non gaudere; et Episcopus precedat in futurum. Ad tertium, unicum Notarium tantum gaudere ad formam

Decretorum generalium, non vero Cursorem. Ad quartum, gaudere durante tempore deputationis. Ad quintum, arbitrio et prudentiae Nuntii Apostolici. Ad sextum, Negative ad primam partem; et quoad secundam partem, respondebitur in casibus particularibus - in *Bituntina Deputationis Subcollectorum die 4 Maii 1697 lib. 47 Decretorum*.

143. Idecirco quum Episcopus Caputaquensis in relatione status suae Ecclesiae exposuisset, in sua Diaecesi plures reperiri Subcollectores et Commissarios, qui non erant pro ea deputati; sed pro locis exemptis et aliis Diaecesibus adiacentibus, et tam ipsos, quam eorum Notarius, licet naturaliter essent sui subditi, ab ordinaria iurisdictione se exemptos esse ex dicta causa contendere, ex qua re non modicum disciplina ecclesiastica patiebatur detrimentum, nec non in eadem Diaecesi plures Patentatos tam dictorum Commissariorum, quam Capitulorum Ecclesiarum Patriarchalium Sancti Ioannis in Laterano et S. Petri de Urbe aliorumque Ministrorum Ecclesiae Romanae reperiri, qui ecclesiastica iura quotidie offendeabant, propositis dubiis: - I. An exercentes munus Subcollectorum et Commissariorum pro locis exemptis et aliis Diaecesibus adiacentibus, sed commorantes in Civitate aut Diaecesi Caputaquensi frui debeant exemptione a iurisdictione Ordinarii? II. An dictorum Subcollectorum et Commissariorum Actuarii eadem exemptione frui debeant? III. An Patentati eorundem Commissariorum et Subcollectorum vel Capitulorum Ecclesiarum Patriarchalium S. Ioannis in Laterano et S. Petri de Urbe vel aliorum Ministrorum Ecclesiae Romanae in Civitate et Diaecesi Caputaquensi existentes exempti sint a iurisdictione Ordinarii? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Negative; et detur Decretum in Bituntina 4 maii 1697. Ad secundum, Negative. Ad tertium, Negative quoad Patentatos Commissariorum et Subcollectorum, quoad alios pro meliori informatione iuxta instructionem; et audiantur interesse habentes, praefixo termino duorum mensium - in *Caputaquen. Visitationis sacrorum Liminum die 14 Martii 1722*.

(1) Decreta haec habebis in Verb. *Subcollector Apostolicus*.

144. Quin imo Episcopus iure sibi competenti uti debet etiam contra Officiales Principum secularium iurisdictionem Episcopalem laedentes, ac prudenti zelo iuris remediis, servatis servandis, iurisdictionem tueri in *Civitatis Castellanae die 27 Augusti 1628.*

145. Amplia, Episcopus in vim Cap. 11 sess. 24 de reformatione potest procedere, non obstante inhibitione A. C. vigore Eugenianae concessa in *Aquilana die 4 Iunii 1633 lib. 14 Decretorum pag. 744.*

146. Nam ex iuris dispositione Episcopo attribuitur ordinaria iurisdictione super omnibus Ecclesiis intra suae Diaecesis fines existentes ex Textu in cap. 7 de offic. Ordin. in 6, atque etiam super Sodalitiis in iisdem Ecclesiis erectis, quemadmodum cavetur in Constitutione Clementis VIII edita anno 1604, cuius initium *Quaecumque.* Habet itaque Episcopus fundatam, ut aiunt, intentionem in iure pro exercitio suae ordinariae iurisdictionis super Oratoriis et Sodalitiis; neque ab ea deturbari potest, nisi ex privilegio ab hac iurisdictione exemptum probetur Oratorium et Sodalitium, et ita exemptum, uti aperta sit alterius iurisdictione, quae vincat ordinariam et a iure profluentem Episcopi iurisdictionem. Secus enim si ambiguum sit privilegium, semper pro ordinaria Episcopi iurisdictione standum erit, ut ad Textum in Cap. 7 de privilegiis tradit Rota in Recent. decis. 354 n. 1 part. 19, coram Ansaldo decis. 809 n. 32, et decis. 870 n. 1 in *Terracinen. et Setina Iurisdictionis die 17 Decembris 1808 §. Episcopus.*

147. Ad Fabricerios Ecclesiae Naulensis autem spectat designare usum, in quem implicari debeat pecunia retracta ex venditione portionis piscium ad formam Decreti visitationis Apostolicae, cum approbatione tamen Episcopi, alias Episcopus in casu inobedientiae procedere potest ad censuras, servata forma Concilii Tridentini in *Naulen. die 6 Iunii 1705 lib. 55 Decretorum.*

148. Enimvero in visitatione Apostolica Diaecesis Naulensis, quam usque de anno 1585 peregit Episcopus Marianensis, idem comperit, quod homines Naulenses diebus etiam festis piscari et portionem pecuniae, quam ex piscibus dicta die captis retrahebant, Ecclesiae Cathedrali pro sacrorum su-

pellectilium manutentione ac reparatione usque tunc tradere consueverant, eamdemque consuetudinem piscandi post auditam Missam approbavit, antiquam vero praestationem pro Ecclesiae perfectione ac sacrorum suppellectilium provisione et reparatione continuari praecipiens decrevit, eam duobus Fabriceriis a Consilio Universitatis quotannis eligendis et alteri per Episcopum deputando esse consignandam, ut in usus praedictos insumeretur, quod Decretum cum ceteris in ipsa visitatione factis s. m. Sixtus V per speciale Breve postea confirmavit. Fabricerios autem praedictos consulto semper Episcopo dictas pecunias sibi traditas in usus superius expressos implicasse fertur, adeo ut cum de anno 1697 Crucem argenteam cum baculo pariter argenteo aliaque sex vasa similia absque eiusdem Episcopi consensu ipsi comparassent, ille summam sic impensam Fabriceriosis successoribus sub poena excommunicationis ipso facto incurrendae intra dies octo restitui iusserit. Cum tamen iidem Fabricerii pecunias supradictas, prout sibi libet, impendere velle referatur ab Episcopo, eas absque suo consensu implicari non debere affirmante, idcirco dictis Fabriceriis, quos Sacra Congregatio die 5 aprilis 1704 audiendos esse rescripsit, termino unius mensis usque a die 21 dicti aprilis praefixo, ad sequentia dubia EE. VV. respondere rogantur: — I. An ad Episcopum, vel potius ad Fabricerios Ecclesiae Naulensis spectet designare usum, in quem implicari debeat pecunia retracta ex venditione portionis piscium ad formam Decreti visitationis Apostolicae de anno 1585 *Et quatenus ad Episcopum.* II. An idem Episcopus possit contra eosdem Fabricerios in casu inobedientiae ad censuras procedere in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: Ad primum, spectare ad Fabricerios cum approbatione tamen Ordinarii. Ad secundum affirmative, servata tamen forma Concilii in *Naulen. die 6 Iunii 1705 lib. 55 Decretorum.*

149. Unde Episcopus nequit se ingerere in administratione oeconomica bonorum Confraternitatum laicalium, reluctantibus eisdem Confraternitatibus vel earum Officialibus, salvo tamen iure revidendi computa et exercendi, quae per Concilium reservantur Episcopo.



*in Ferentina Iurisdictionis die 15 Martii 1704 lib. 54 Decretorum.*

150. Siquidem - statum propriae Ecclesiae de more huic Sacrae Congregationi referendo Antistes Ferentinus anno 1700 inter cetera enarravit, ex negligentia Officialium et Administratorum Locorum piorum signanter Terrae Proxeudi in exigendis pecuniis et creditis non sine capitalium quoque deperditione plures et considerabiles summas pecuniarum ad multa milliaria ascendentes inexactas remanere. Cum itaque curaverit, debitores in sua Curia conveniri, Iudex laicus dictae Terrae insurrexit praetendens, Officiales Locorum piorum non posse contra dictos debitores laicos iudicialiter agere, nisi in suo Tribunali privative, ac monitorium cum inhibitione ab A. C. reportatum praesentavit; qua tamen inhibitione minime attentata, Sacra haec Congregatio die 24 aprilis dicti anni mandavit eidem Episcopo, ut ad ulteriora procederet. Exinde autem iidem Officiales et Procuratores Locorum piorum curarunt novis inhibitionibus impedire Promotorem Fiscalem Curiae Episcopalis aliosque Ministros, ne procederent ad ulteriora, sed habito per eundem recursu ad EE. VV. die 16 iunii proxime praeteriti iniunctum fuit Episcopo, ut procederet non obstantibus quibuscumque inhibitionibus, nisi manu Sanctissimi signatis. Et postremo recurrentibus iisdem Officialibus ad Sacram Congregationem Episcoporum et Regularium, haec die 7 decembris anni elapsi rescripsit Episcopo, ut pro suo arbitrio executioni demandaret Rescripta huius Sacrae Congregationis. His stantibus, Priores et Officiales Confraternitatum Terrae supradictae novissime insteterunt declarari, esse in eorum electione convenire laicos debitores, vel in laicali, vel in ecclesiastico tribunali, iuxta vulgatam regulam, quod Actor sequi debeat forum Rei; auditoque desuper Episcopo, iste facti seriem recensendo ait, fere omnes Incolas dictae Terrae esse Confratres earumdem Sodalitatum, et debitores, qui redditui et bonae ipsarum commodius in proprium usum converterunt, et ad instar bonorum propriorum de iisdem temere disposuerunt, contra dispositionem sacrorum Canonum et sacri Concilii Tridentini, ideoque nolle conveniri in Curia

Episcopali, quam usque ad praesens molestarunt cum intelligentia Archipresbiteri et Gubernatoris eiusdem Terrae, adeo ut per plures Bannitos in dicta Terra degentes incutere curaverint timorem Cancellario et Birruariis Curiae Episcopalis illic transmissis. Unde relata instantia in Sacra Congregatione habita die 16 ianuarii effluxi prodiiit Rescriptum: « Episcopus cogat iuris remediis etiam per incarcerationem ». His adhuc non attentis, praefati Officiales asserentes ulterius, Episcopum velle se ingerere in administratione oeconomica dictarum Confraternitatum, enixe supplicant EE. VV. pro declaratione infrascriptorum dubiorum: - I. An Officiales Confraternitatum laicalium agendo contra debitores earumdem possint illos convenire tam in foro ecclesiastico, quam in foro laicali? II. An Episcopus possit se ingerere in administratione oeconomica bonorum Confraternitatum laicalium, reluctantibus eisdem Confraternitatibus vel earum Officialibus in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, recurrant in casibus particularebus. Ad secundum, Negative, salvo iure revidendi computa et exercendi, quae per Sacrum Concilium Episcopo reservantur - *in Ferentina Iurisdictionis die 15 Martii 1704 lib. 54 Decretorum.*

151. Nec itaque Archiepiscopus Lancianensis tenetur uti pro redditione rationis Syndicis seu Rationalibus electis a Sodalibus Confraternitatis Mortis, sitae in Ecclesia S. Iosephi eiusdem Civitatis, sed potest uti alio quocumque sibi beneviso, sed gratis; proposito quippe dubio: - X. An idem Archiepiscopus debeat uti pro redditione rationis Syndicis seu Rationalibus electis a Confratribus, vel potius possit uti alio quocumque sibi beneviso? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad decimum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam, sed gratis - *in Lancianen. Confraternitatis die 20 Septembris 1710 lib. 60 Decretorum.*

152. Hinc Sacra Congregatio declaravit, non posse Archiepiscopum prohibere Societatibus laicorum erectis auctoritate ordinaria, ne faciant expensas extraordinarias excedentes summam scutorum viginti sine licentia ipsius Archiepiscopi *in Urbinaten. Visitationis sacrorum Liminum die 10 Martii 1665.*

150. Ideirco Episcopus seu Vicarius Generalis non potest votare et duplex ferre suffragium in congregationibus Confraternitatis laicalis Sanctissimae Assumptionis et Rosarii Civitatis Senogalliae; proposito enim dubio: — I. An Episcopus seu Vicarius Generalis interveniens congregationibus Confraternitatis laicalis Sanctissimae Assumptionis et Rosarii possit votare et duplex ferre suffragium? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad primum, Negative in casu, de quo agitur — *in Senogallien. Iuris suffragandi et deputandi Capellanos die 4 Iunii 1701 lib. 51 Decretorum.*

151. Multo minus igitur licet Episcopo Ariminensi, sive eius Vicario Generali vel alteri eorum nomine in congregationibus Societatis S. Iosephi intra ambitum Conventus Minorum Conventualium erectae suffragium ferre, praesidentia tamen permittitur; his enim in terminis proposito dubio: — III. An hoc idem liceat Rmo Episcopo eiusque Vicario Generali vel alteri eorum nomine? —, Sacra Congregatio die 7 augusti 1756 responsum dedit: — Ad tertium, Negative —. Reproposito dein dubio sub formula: — I. An sit standum, vel recedendum a decisis super tertio dubio resolutis die 7 augusti 1756? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, super tertio dubio, in decisis quoad praesidentiam tantum absque voto — *in Ariminen. die 30 Iulii 1757.*

155. Quum itaque a Confraternitate Sanctissimi Suffragii erecta in Ecclesia Sanctissimae Trinitatis Offidae expeditum fuisset monitorium A. C. adversus Promotorem Fiscalem Curiae Episcopalis super nonnullis assertis iuribus ipsam eximentibus ab Ordinarii iurisdictione, instantē Curia Episcopali, Causa ab Auditore Sanctissimi remissa fuit ad Sacram Congregationem. Propositis hinc dubiis: — I. An liceat Confratribus Sanctissimi Suffragii Terrae Offidae convocare Congregationes tam generales, quam particulares ac devenire ad electionem Officialium aliaque negotia Confraternitatis proponere ne determinare absque licentia et assistentia Rmi Episcopi seu Vicarii Foranei aut alterius Personae per Rmum Episcopum deputandae? *Et quatenus affirmative.* II. An saltem Rmus Episcopus in aliquo casu per se vel

per alium ab ipso deputandum possit intervenire dictis congregationibus generalibus? *Et quatenus affirmative.* III. An Episcopus seu Persona per eum deputanda possit suffragia ferre? IV. An liceat Rmo Episcopo removere Officiales et Ministros a Confratribus electos, quatenus non sint idonei et graves exceptiones patiantur? V. An Officiales teneantur reddere rationem eorum administrationis Ordinario sive in actu visitationis, sive alio tempore et in quo loco? VI. An Officiales sive Confratres possint acceptare legata et pecunias relictas a Testatoribus investire, vel in usu a Testatoribus destinatos, sive in alios erogare absque licentia Ordinarii? VII. An dicta Confraternitas Sanctissimi Suffragii teneatur contribuere expensis visitationis eiusdem Ordinarii? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum secundum quartum et septimum, Affirmative. Ad tertium, Negative. Ad quintum Affirmative tam in actu visitationis, quam extra, et in loco ab Episcopo designando, in Terra tamen Offidae. Ad sextum, Negative quoad legata pure lucrativa, et erogationem in usus a Testatoribus designatos Affirmative, sed cum participatione Episcopi — *in Asculana die 24 Martii 1725.*

156. Qua de re Societas S. Iosephi intra ambitum Conventus Minorum Conventualium erecta Episcopi Ariminensis iurisdictioni subiecta est in iis, quae ad eandem Societatem spectant, adeoque illa eius mandata et Decreta, quae extra sacram visitationem edi contigerit pro bono regimine, servare tenetur; his quippe in terminis proposito dubio: — V. An dicta Societas S. Iosephi subiecta sit Episcopi iurisdictioni, ita ut teneatur exequi eius mandata et Decreta, quae etiam extra sacram visitationem edi contigerit pro bono regimine? —, Sacra Congregatio die 7 augusti 1756 responsum tulit: — Ad quintum, Affirmative in iis, quae spectant ad Societatem; et amplius —. Sodales autem audiri postularunt et obtinuerunt. Reproposito tamen dubio sub formula: — I. An sit standum, vel recedendum a decisis super quinto dubio resolutis die 7 augusti 1756? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, in decisis; et amplius — *in Ariminen. die 30 Iulii 1757.*

157. Siquidem Sacra Congregatio inhae-



rendo declarationibus alias factis censuit, Sodalitia laicorum in Ecclesiis Regularium exemptorum instituta iurisdictioni Episcopi subesse *in Nucerina Paganorum die 23 Iunii 1629.*

158. Idcirco Sacra Congregatio resolvit, Societatem Sanctissimae Annuntiatae illiusque Oratorium subesse iurisdictioni Episcopi Comensis, etiamsi intra septa Monachorum Caelestinorum existerent *in Comen. Visitationis die 15 Februarii 1642.*

159. Quum autem Societas Sanctissimi Rosarii Civitatis Ripanae possideret Altare existens in Ecclesia S. Dominici Patrum Praedicatorum, simulque haberet Oratorium a Monasterio prorsus separatum, Promotor Fiscalis Curiae Episcopalis praesidium imploravit Sacrae Congregationis pro opportuna declaratione, quod Prior memoratae Religionis presidere nequiret congregationibus Confratrum, quae in dicto Oratorio fiebant, neque Ordinarius praepediri posset in exigendis rationibus bonorum Confraternitatis etiam in ipso Oratorio, ac ulterius Missarum satisfactionem exquirere, Altare Sanctissimi Rosarii in Ecclesia Patrum visitare, in quo nequirent absque ipsius Episcopi licentia Augustissimum Sacramentum publicae adorationi exponere, neque ipsi Patres possent processionem Sanctissimi Rosarii, eadem non impetrata licentia, per Civitatem ducere. Episcopus propugnavit ordinarium ius quoad huiusmodi laicorum Societatem, tum in Oratorio, ut inquebat, prorsus a Monasterio separatum, cum in Altari in Ecclesia Regulari existenti ex eo potissimum, quod sumptibus Societatis ornaretur. Propositis hinc dubiis: — I. An assistentia et praesidentia in congregationibus, quae fiunt a Confratribus Sanctissimi Rosarii in Oratorio, spectet privative ad Episcopum seu eius Vicarium Generalem, vel potius privative ad Priorem Conventus aut saltem cumulative ad utrumque in casu etc. II. An Episcopus seu eius Vicarius Generalis possit exigere redditionem rationis bonorum Confraternitatis privative quoad Priorem dicti Conventus? *Et quatenus affirmative.* III. An id agere valeat revidendo libros administrationis in ipso Oratorio Confraterni-

tatis in casu etc. IV. An Episcopus seu eius Vicarius Generalis possit exigere rationem onerum Missarum tam perpetuarum, quam manualium spectantium ad dictam Confraternitatem in casu etc. V. An possit Episcopus seu eius Vicarius Generalis visitare Altare Sanctissimi Rosarii existens in Ecclesia dicti Conventus in casu etc. VI. An Oeconomi et Administratores alique Officiales electi a dicta Confraternitate sint confirmandi ab Episcopo in casu etc. VII. An liceat Patribus dicti Conventus absque licentia Episcopi facere expositionem Sanctissimi Sacramenti in Altari Sanctissimi Rosarii in casu etc. VIII. An eisdem Patribus liceat sine licentia Episcopi peragere per Civitatem processiones tam in prima Dominica octobris, quam in aliis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Negative; sed posse Episcopum seu per eius Vicarium Generalem in casibus tantum particularibus et gravioribus. Ad secundum et tertium, Affirmative. Ad quartum, Affirmative ab ipsa Confraternitate. Ad quintum, dentur Decreta. Ad sextum, Affirmative. Ad septimum, Negative. Ad octavum, Negative, exceptis processionibus Sanctissimi Corporis Christi et Rosarii in prima Dominica octobris — *in Ripana Confraternitatis die 30 Martii 1715 lib. 65 Decretorum* (1).

160. At Societates laicales et Beneficia, in Altaribus Ecclesiarum parochialium Abbatiae S. Laurentii in Dogliolo erecta, non subiacent directioni et iurisdictioni Episcopi S. Severini; quandoquidem propositis dubiis: — III. An Confraternitates laicales erectae in Altaribus Ecclesiarum parochialium dictae Abbatiae subiaceant visitationi directioni et iurisdictioni Episcopi in casu etc. IV. An Beneficia erecta in Altaribus dictarum Parochialium subiaceant directioni et iurisdictioni Episcopi in casu etc. —, Sacra Congregatio die 4 februarii 1719 respondit: — Ad tertium, Negative. Ad quartum, Negative. Repropositis dein dubiis sub formula: — II. An sit standum, vel recedendum a decisis quoad tertium et quartum? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad secundum, standum in decisis quoad tertium et quartum — *in Nullius*

(1) Speciem et reliqua dubia habebis in Verb. Oblationes et eleemosynae.

seu S. Severini Iurisdictionis die 17 Iunii 1719.

161. Hinc et sustinetur quidem exemptio Ecclesiae et Sodalitii a iurisdictione Episcopi per Summum Pontificem ante Concilium Tridentinum concessa, sed cohibenda simul est iuxta moderationes a praefato Concilio Tridentino decretas, unde praefigendum duorum mensium spatium ante quadragesimam ad effectum praesentandi Episcopo electionem Concionatoris, nec non functiones in Ecclesia exempta peragi debent prudenti arbitrio eiusdem Episcopi, ne eadem flant hora, qua in Ecclesia Cathedrali celebrantur in *Bergomen. Exemptionis die 18 Decembris 1858.*

162. Enimvero extabat in Civitate Bergomi Ecclesia S. Mariae Maioris, Basilicae titulo decorata, eiusdem Civitatis expensis a fundamentis extructa usque a seculo XII, ac de eius iurepatronatus; in eaque existebat Sodalitium seu Consortium a Misericordia nuncupatum, quod ab anno 1449, Communitate Patrona auctorante, huius Ecclesiae cultum moderabatur ac regebat, et honorum ad eam pertinentium administrationem regebat. Modernus Episcopus Bergomensis, cum Diaeceseos visitationem fuerit aggressus, Basilicam S. Mariae Maioris et Sodalitium ibidem existens invisere quoque in animo habebat. Anceps tamen haesit, ob praetensum exemptionis privilegium, quo se donatum existimabat Sodalitium in vim Apostolicae Bullae a s. m. Nicolao V anno 1453 eiusdem favore expeditae. Quamobrem ab Sacra Congregatione postulavit, ut definiretur, utrum reapse constaret de huiusmodi privilegio exemptionis, et qua se ratione gerere deberet cum Administratoribus eiusdem Ecclesiae in actu sacrae visitationis, quam iam inceperat. Praeterea exposuit, a Congregatione seu Sodalitio, quod solis viri laici constituebatur, eligi solere quotannis sacrum Concionatorem eiusdem Ecclesiae pro quadragesima independentem ab Episcopo, qui paucos dumtaxat ante initium praedicationis dies de peracta iam electione certior fieri solebat, quocirca non absque gravi offensione ac difficultate electionem improbare Episcopus valeret, ubi Concionatorem minus idoneum compererit. Exposuit demum, Basilicam a Cathedrali, quae simul Parochialis erat, parum distare;

quae duae principales erant Ecclesiae parvae nec Incolis valde frequentis Civitatis. Cum vero in utraque functiones uno eodemque tempore persaepe celebrarentur, exinde illas in Cathedrali celebrari solitas perturbari contingebat. Aliquam expropter hisce super expositis provisionem efflagitavit. Episcopus itaque sustinuit, actuale Sodalitium Misericordiae haud iure inniti posse exemptionis privilegio, quod in Apostolicis Literis continebatur, quum in iisdem ediceretur: — Cuius Patronus ac Minister ac duodecim Consilarii ac Camerarius Generalis de eorum communi consilio et consensu, qui custodiae et distributioni pecuniarum, secundum ordinationes dictorum Ministri et Consiliorum, ordinatur et praeficitur..., qui omnes singulis annis prima Dominica quadragesima eliguntur. Et qui videlicet Patronus Presbiter et Canonicus Ecclesiae Bergomensis, Minister vero etc. laici existunt... Fuit itaque dictum Consortium ab institutione sua, ut ab iis, qui praecedenti anno praefuere, singulis annis eliguntur, qui futuri sunt —. At ostendere censuit, pium Institutum ea forma, quae existebat in praesens, nihil communi cum illo habere, quod in Apostolicis Literis scriptum legebatur; a quo nimirum discrepabat, sive institutione ac origine, quam a Gubernio repetebat, sive in muneris sui exercitio, quia Consortium et Administrator non illud explebant — de eorum communi consilio et consensu —, sive quoad suam independentiam, quia in omnibus Gubernio subiciebatur, sive demum in sua Constitutione, quia non duodecim Consiliariis, sed quinque constabat, ac decrat — Patronus Presbiter Canonicus Ecclesiae Bergomensis nec non Camerarius Generalis. Idecirco antiquum haud amplius existebat. Quod si nihilominus exemptionis privilegium consistere videretur, attamen moderationibus a Sacro Concilio Tridentino cap. 8 et 9 sess. 7 de reformatione inductis illud circumscribi et cohiberi in themate oportere conclusit.

163. E contra qui Communitatis partes agebat, ad vindicandum privilegium omnimodae exemptionis ab Episcopi iurisdictione ac visitatione, praecipue innitebatur Apostolicis Literis memorati Pontificis Nicolai V, quibus praecipiebatur Episcopis Bergomen. pro tem-



pore, imo et Sedis Apostolicae Legatis, — ne de ipso Consortio aut eius Ecclesiis Capellis Hospitalibus et bonis mobilibus et immobilibus praesentibus et futuris, quavis occasione vel causa, se intromittere aut illa directe vel indirecte seu alio quovis quaesito colore quomodolibet vexare molestare seu alias quoquo modo perturbare praesumant. — Quibus sane verbis perspicue exemptionis privilegium indictum fuisse arguit iuxta ea, quae in simili casu docet Barbosa de offic. et potest. Episcop. part. 3 alleg. 122 n. 12. Innitebatur deinde observantia a tempore, quo extracta fuit Ecclesia usque in praesens constanter producta, qua constare dixit, nunquam Episcopos iurisdictionis actus in Basilica vel Sodalitio exercuisse, licet id aliquando incassum pertentaverint; contradictionem enim perpetuo experti sunt, cui statim acquieverunt. Observantiam autem huiusmodi, quae per tot secula absque interruptione producebatur, sive in linea interpretativa privilegii Apostolici, sive in linea praescriptiva, vim habere maximam in materia exemptionum copiose demonstrat Petra in Comment. ad Const. Apost. Const. 6 Alexandri III sect. 1 a n. 57 ad 70, concurrente praesertim circumstantia, qua cum Episcopi exercere iurisdictionem vellent contradictionem experti fuerint, eique acquieverint, ad monitum Barbosa loc. cit. n. 38. Re enim vera etiam post celebrationem Concilii Tridentini huiusmodi exemptione Basilicam S. Mariae Maioris potitam fuisse plurium factorum narratione demonstravit. His itaque perpensis, propositis dubiis: — I. An et quomodo constet de exemptione Ecclesiae S. Mariae Maioris ac Sodalitii a Misericordia nuncupati a iurisdictione Episcopi in casu? III. An et quod temporis spatium ante quadragesimam praefigendum sit Sodalitio ad effectum praesentandi Episcopo electionem Concionatoris in casu? IV. An liceat functiones in Ecclesia Sanctae Mariae Maioris peragere eadem hora, qua in Ecclesia Cathedrali celebrantur in casu? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative ex Bulla Nicolai V, servatis tamen moderationibus a sacrosancto Concilio Tridentino decretis. Ad tertium, Affirmative; et praefigendum esse spatium duorum mensium. Ad quartum, pruden-

ti arbitrio Episcopi — in *Bergomen. Exemptionis die 18 Decembris 1858.*

164. Nam Sacra Congregatio licet exemptionem per Summos Pontifices ante Concilium Tridentinum iure ac merito recognoverit, attamen eandem semper cohibuit iuxta moderationes a praefato Sacro Concilio Tridentino decretas; quandoquidem proposito dubio: — I. An et quomodo constet de exemptione Ecclesiae Collegiatae S. Nicolai a iurisdictione Episcopi in casu? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad primum, Affirmative ex Brevi s. m. Sixti IV, servatis tamen moderationibus a Sacro Concilio Tridentino decretis — in *Regien. Exemptionis die 18 Decembris 1836.*

165. Hinc etiam Concionatores per Communitatem nominati tenentur quidem recipere approbationem et Literas patentes ab Episcopo cum mentione nominationis, sed attentis rerum circumstantiis Sacra Congregatio mandavit, ne Episcopus processum ob omissas conciones tempore Adventus institutum prosequeretur, quin etiam censurae latae sustinerentur, petita tamen per Gonfalonarium et Consiliarios Communitatis venia ab Episcopo in *Feretrana Concionatoris die 3 Augusti 1743* (1).

166. Itaque licet Convictrices Civitatis Asculanae sub auspiciis Sanctissimi, Infantis Iesu exemptionem ab Episcopo propugnarent, ex eo quod regimen earum ad Eñum Protectorem spectabat, iuxta regulas a Congregationibus particularibus approbatas pro Convictricibus Urbis, et a Summo Pontifice confirmatas, sub expressa lege, quod eadem regulae — in avvenire puntualmente si osservino da tutte le Convittrici della Congregazione del Santissimo Bambino Gesù, si presenti che future —, propositis tamen dubiis: — I. An et ad quem spectet deputare Directorem seu Visitatorem in Domo Convictricum Civitatis Asculi? II. An liceat Episcopo exercere in dicta Domo omnes actus ordinariae iurisdictionis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, spectare ad Episcopum; et amplius. Ad secundum, Affirmative; et amplius — in *Asculana Iurisdictionis die 26 Martii 1763.*

167. Idcirco Felix de Soda Syndicus uni-

(1) Species et resolutio Causae huius prostant in Verb. *Appellatio*, §. II, n. 118 ad 124 Tom. II.

cus Patrum Minorum S. Francisci de observantia Civitatis Insulae exemptus haud extitit a iurisdictione Episcopi tam extra visitationem, quam in actu sacrae visitationis, atque Curia Episcopalis exequi valuit poenas ob reluctantiā in eundem latas, indulgendum tamen censuit Sacra Congregatio in *Insulana Exemptionis die 29 Martii et die 5 Iulii 1710 lib. 60 Decretorum*.

168. Siquidem – Felix de Soda presbyter Insulanus cum renneret parere binis Edictis ab Episcopo promulgatis, primo quidem super interventu omnium Ecclesiasticorum in sacris constitutorum conferentiae casuum conscientiae, singulis hebdomadis habendae, sub poena ducati unius pro qualibet vice, alteri vero super accessu omnium pariter Ecclesiasticorum ad se subiiciendum visitationi personali sub poena ducatorum 25, Curia Episcopalis, instante Promotore Fiscali, eundem citavit ad solvendam utramque poenam. Sed ex adverso oppositis in ea Curia a Soda pluribus exceptionibus, signanter illa competentiae iudicis sub eo obtentu, quod tamquam unicus Syndicus Apostolicus Patrum Minorum Observantium S. Francisci Civitatis Insulae praetenderet, se exemptum esse a iurisdictione Episcopi. Nihilominus Vicarius Generalis, pluribus compilatis actibus, et passim opponente et appellante Soda ad S. Sedem Apostolicam, sententiavit, eundem incurrisse in poenam ducatorum 25 in Edicto visitationis contentam, et in aliam ducatorum 20 pro transgressione interventus conferentiae casuum conscientiae per viginti dies. In quorum executionem sequestrum apposuit super quibusdam bellis eiusdem Sodae, qui propterea gravatus adiit primo Sacram Congregationem Episcoporum, deinde eam Imunitatis, ac tandem Tribunal A. C. Sed recurrente Promotore Fiscali ad R. P. Auditorem Sanctissimi, hic Causam remisit decidendam huic Sacrae Congregationi, ad quam transmissis actis et informatione ab Episcopo requisita, concordata fuerunt inter Partes infrascripta dubia, super quibus ex deducendis hinc inde exquiritur oraculum EE. VV.: – I. An Sacerdos Felix de Soda Syndicus unicus Patrum Minorum S. Francisci de observantia Civitatis Insulae sit exemptus a iurisdictione Episcopi tam extra visitationem,

quam in actu sacrae visitationis? *Et quatenus affirmative*. II. An executio poenae facta per Curiam Episcopalem pro dicta causa contra praefatum de Soda sustineatur in casu etc. III. An dictus Sacerdos Felix de Soda potuerit cogi ab Episcopo ad interveniendum Congregationi casuum conscientiae etiam sub poena in casu etc. – Sacra Congregatio die 29 martii 1710 respondit: – Ad primum et secundum, dilata; et audiatur Commissarius Generalis de Curia. Ad tertium, dentur Decreta –. Unde citato eodem Commissario sua iura deducente, et Partibus ipsis monitis, repositis dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: – Ad primum, Negative in casu, de quo agitur. Ad secundum, Affirmative, sed esse indulgendum – in *Insulana Exemptionis die 5 Iulii 1710 lib. 60 Decretorum*.

169. At quum post Concilium Tridentinum amplissimum adsit privilegium exemptionis, haud licet Episcopo procedere in huiusmodi exemptos Synodalia Decreta eludentes, praeterquam quoad concernentia curam animarum expositionem Sanctissimi Sacramenti et publicationem indulgentiarum in *Nullius Sancti Severini Iurisdictionis die 4 Februarii 1702 lib. 52 Decretorum*.

170. Iamvero – Monasteria Sanctae Mariae de Rambona et Sanctorum Laurentii in Doliolo et Eustachii Ordinis S. Benedicti alias per Summos Pontifices Caelestinum III et Honorium III ac Pium III exempta ab ordinaria iurisdictione Episcopi Sancti Severini, successive s. m. Urbanus VIII praevia confirmatione privilegiorum de anno 1641 plenius liberavit a quacumque superioritate et iurisdictione Episcopi supradicti etiam tamquam Sedis Apostolicae Delegati, ac vigore Decretorum Sacri Concilii Tridentini, ut apparet ex eius Literis in forma Brevis expeditis: « nec non eidem Cardinali Commendatario eiusque Successoribus Monasteriorum huiusmodi Abbatibus seu perpetuis Commendatariis iurisdictionem ecclesiasticam Monasteriis praefatis ac bona et Personas ac Ecclesias per nos, ut praefertur exemptas et exempta privative quoad dictum Episcopum Sancti Severini, et quemvis alium loci Ordinarium, ita ut Episcopus et Ordinarius huiusmodi, ne quidem tamquam Sedis Apostolicae



Delegatus, etiam vigore Decretorum dieti Concilii Tridentini, nullam omnino iurisdictionem seu actum iurisdictionis in Monasteria et bona Personas et Ecclesias praefatas et praefata, quaecumque de causa unquam exercere seu praetendere possit, tenore praesentium perpetuo concedimus et impartimur». Huiusmodi autem Literis Apostolicis non obstantibus, promotis per dictum Episcopum pluribus dubiis in hac Sacra Congregatione sub die 2 augusti 1670, et signanter: « An Episcopo liceat ex Decreto Sacri Concilii Tridentini cap. 11 sess. 25 de Regularibus Ecclesias dictae Abbatiae, quibus est annexa cura animarum, visitare? », eadem Sacra Congregatio Partibus utrinque informantibus respondit: « Affirmative quoad concernentia curam animarum tantum ». Aliisque exinde ad illius instantiam propositis dubiis sub die 11 aprilis 1680, videlicet: » I. An sit standum, vel recedendum a decisis quoad idem dubium? *Et quatenus Affirmative.* V. An Presbyteri Abbatialis et praesertim Parochi teneantur et cogi possint accedere ad Synodum Diaecesanam, et illius Decretis ligentur? », utraque Parte pariter informante, responsum fuit: « Ad primum, in decisis. Ad quintum, quoad accessum Affirmative, et quoad Decreta subiacere in his, quae concernunt curam animarum ».

171. Novissime tandem occasione visitationis sacrorum Liminum in relatione status suae Ecclesiae praefatus Episcopus alia dubia excitavit, circa quae Sacra haec Congregatio sub die 30 maii 1699, non audito Promotore Fiscali Abbatiae, ita eidem Episcopo rescripsit, nempe: « Quoad Presbiteros et Clericos Abbatiales exemptos a iurisdictione Episcopi et Synodalia Decreta eludentes, procedere possit contra inobservantes ad poenas contentas in Synodalibus Constitutionibus; quoad Parochos et Vicarios Abbatiales publicae venerationi exponentes Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum ac indulgentias et iubilaea publicantes, Episcopo irrequisito, id eisdem Parochis minime licere

absque ipsius licentia », ut videre est in lib. 19 Litt. v. ss. Lim. fol. 250. Quapropter praetendente dicto Promotore Fiscali, praedictos Presbiteros et Vicarios non subiacere Decretis et poenis Synodalibus, nisi quoad concernentia curam animarum tantum, iuxta praefatum Decretum ab hac Sacra Congregatione editum de anno 1682, nec non eisdem licere, irrequisito Episcopo, SS. Eucharistiae Sacramentum exponere ac indulgentias et iubilaea publicare, utpote exemptis a iurisdictione dieti Episcopi, iuxta Breve s. m. Urbani VIII, cuius vigore Eius Abbas Commendatarius venit appellatione Ordinarii et Diaecesani, ut firmavit Rota in Recent. decis. 148 part. 13. Hinc EE. VV. sapientissime de more definient: - An sit standum, vel recedendum a decisis die 30 maii 1699 in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Recedendum a decisis; praeterquam quoad concernentia curam animarum expositionem Sanctissimi Sacramenti et publicationem indulgentiarum - in *Nullius Sancti Severini Iurisdictionis die 4 Februarii 1702 lib. 52 Decretorum* (1).

172. Quum autem Sacra Congregatio declaraverit, licere Episcopo Anglonensi visitare Ecclesiam Monasterii S. Eliae Ordinis S. Basilii in omnibus concernentibus curam animarum Confessarios approbare Ordines conferre et in ca sacris Concionatoribus licentiam impertiri, donec per rem iudicatam constitisset, praefatam Abbatiam esse Nullius et cum territorio separato et iurisdictione quasi Episcopali, sed inde ex deductis haud constare resolverit, eam esse Nullius cum territorio separato et iurisdictione quasi Episcopali, ad dignoscendum, an et quaenam iurdictio praefato Episcopo competeret, mandavit, ut proponeretur super singulis actibus in *Anglonen. Iurisdictionis die 4 Augusti die 22 Septembris et die 17 Novembris 1714 lib. 64 Decretorum*.

173. Siquidem - isthaec controversia, quae in hodierno EE. PP. conventu proponitur, iam inde ab anno 1660 invaluit inter Episcopum Anglonensem ex una ac Abbatem

(1) Unde ad rem Card. Petra in Comment. ad Constit. 4 Callixti III sect. 2 n. 3 rationem his reddit verbis, scilicet - quia aderat privilegium exemptionis amplum post Concilium, et pr inde remanebant obnoxii tantum quoad curam animarum synodalibus statutis, et sic si agatur de re concernente totum Clerum, quoad reformationem morum, ac de intimaudis Decretis Synodi Provincialis, posse cogi exemptos omnes, in Diaecesi tamen existentes, Fagnan. Cap. *Super his* de maior. et obed. a n. 2 -.

Rapacciolum Commendatarium Monasterii S. Eliae Ordinis S. Basilii Oppidi Carboni circa eius Ecclesiae visitationem in concurrentibus animarum curam approbationem Confessoriorum ac alia eiusmodi; proposito enim dubio: « An stantibus rationibus in facto et in iure per informantes deducendis liceat praefato Episcopo visitare praedicti Monasterii Ecclesiam in omnibus concernentibus curam animarum Confessarios approbare Ordines conferre et in ea sacris Concionatoribus licentiam impartiri? », in Congregatione diei 24 ianuarii praelibati anni 1660 responsum prodiit: « Congregatio Concilii, citato domino Abbate, censuit, competere domino Episcopo Anglonensi facultatem praedicta faciendi, donec per rem iudicatam constituerit, praefatam Abbatiam esse Nullius et cum territorio separato et iurisdictione quasi Episcopali ». Instaurata subinde fuit huiusmodi Causa inter modernos Em̃um Boncompagnum iam dicti Monasterii Abbatem Commendatarium ac Episcopum Anglonensem, qui iterum confugientes ad Sacram Congregationem tria dubia proponi curarunt sub die 24 augusti 1709, videlicet: « I. An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 24 ianuarii 1660? II. An constet, Abbatem S. Eliae Terrae Carboni esse Nullius et habere territorium separatum et iurisdictionem quasi Episcopalem? *Et quatenus negative.* III. An et quae iurisdictione competat Episcopo Anglonensi in dicta Terra Carboni in casu etc. », quibus EE. PP. placuit rescribere: « Dilata, et dentur Literae compulsoriales et remissoriales cum praefixione termini quatuor mensium ». Hisce expeditis Literis, deputatoque Indice delegato Episcopo Cassanensi, Partes diu concertarunt super compilatione processus, ac tandem exhibitis pro parte Em̃i Commendatarii plerisque iuribus in processu fabricato, sub die 16 maii 1711 iterum tria memorata dubia proposita fuere; at EE. VV. opportunum quoque duxerunt resolutionem differre, quo iterum coadiuvarentur probationes, non retardata interim executione Decreti Sacrae Congregationis anni 1660. Impraesentiarum igitur, exhibito processu compulsoriali coram Episcopo Marsicensi constructo, ad enixas Episcopi Anglonensis preces reproponun-

tur supradicta tria dubia, pluries monito diuque expectato Causae Patrono Em̃i prae- laudati Commendatarii -. Praefatis tamen dubiis Sacra Congregatio die 4 augusti 1714 respondit: - Dilata ad secundam etiam unicam -, sed mox die 22 septembris 1714 denuo respondit: - Proponatur in prima etiam unica -, ac demum respondit: - Ad primum, in decisis; et amplius. Ad secundum, ex deductis, Negative. Ad tertium, proponatur super singulis actibus - *in Anglonen. Iurisdictionis die 17 Novembris 1714 lib. 64 Decretorum.*

174. Quum itaque antiqua existeret controversia inter Episcopum Caputaquensem et Abbatem S. Mariae Angelorum Terrae Centulae, qui contendebat, se plenariam ab Episcopi iurisdictione habere exemptionem una cum territorio separato, sed contra praefatus Episcopus sustinebat, se posse in Terra Centulae omnem iurisdictionem plenariam, attentis Abbatiae situatione in sua Diaecesi actibus iurisdictionis longa serie in medium prolatis nec non defectu privilegii Apostolici aut immemorabilis consuetudinis canonizatae per tres sententias conformes, vel per sententiam, quae in iudicatum transierit, proposito dubio: - II. An et quae iurisdictione competat Episcopo in Terra Centulae in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad secundum dilata; non retardato interim exercitio iurisdictionis delegatae in Terrae Centulae, et praefigatur novus terminus interesse habentibus ad sua iura deducenda in Sacra Congregatione - *in Caputaquen. Iurisdictionis die 2 Octobris 1723.*

175. Quod si constet, quod Abbatia exempta non sit a iurisdictione Episcopi, nedum ipse Episcopus approbare et instituere debet Vicarium pro exercitio curae animarum, quoties institutio data non fuerit a Sede Apostolica, sed etiam ea omnia agere potest, quae ad iurisdictionem ordinariam referuntur, quin etiam Abbati competere valeat ius concedendi licentias induendi habitum clericalem in *Vercellen. Iurisdictionis die 9 Iulii 1735.*

176. Enimvero indicta ab Em̃o Episcopo pastoralis visitatione, Vincentius Philippus Confalonierius Abbas parochialis Ecclesiae



SS. Nazarii et Celsi olim Ordinis S. Benedicti praetendens, eandem Ecclesiam licet intra fines Diaecesis Vercellensis erectam ab Episcopi tamen iurisdictione exemptam, declaravit se paratum quidem eius visitationem admittere, si haec iure delegato ad normam Concilii Tridentini Cap. 8 sess. 7 de reformatione expleretur, secus vero si ab Eñs Episcopo uti Ordinario peragi vellet; cumque subinde a perpetuo Vicario cura praefatae Ecclesiae parochialis dimissa fuisset, idem Abbas cepit asserere sibi ius deputandi in illa Oeconomum, atque contendit praedictam Abbatialem Ecclesiam qualitate Nullius potiri, et eo usque tum Vicarium, tum alios eiusdem Ecclesiae Ministro libere semper fuisse ab Abbate nominatos, petiitque declarari, nullam Vercellensi Curiae potestatem in dicta Ecclesia ordinario iure competere. At Eñs Episcopus retulit, dictam Ecclesiam Abbatialem a Diaecesi Vercellensi undequaque circumdatam esse, sub anno 1228 et 1248 binas a Delegatis Apostolicis prodixisse sententias, quibus eadem Ecclesia tunc temporis a Regularibus adhuc possessa ordinariae iurisdictioni subesse declarata fuit, ac immutato pestmodum statu, parem super illa iurisdictionem fuisse ab Episcopo constanter exercitam ostendit. Propositis itaque dubiis: - I. An Abbatia SS. Nazarii et Celsi sit exempta a iurisdictione ordinaria Episcopi Vercellensis? *Et quatenus negative.* II. An Vicarius pro exercitio curae approbati et institui debeat ab Episcopo Vercellensi, quatenus non adsit provisio Apostolica? III. An Episcopus Vercellensis visitare possit iure ordinario Ecclesiam Abbatiae in omnibus iis, quae concernunt curam animarum et administrationem Sacramentorum, nec non quoad ea ius habeat in universum Clerum et Populum laicum ipsius Abbatiae. IV. An liceat Ordinario Vercellensi post institutionem ab Executore reportatam in vim Literarum Apostolicarum in forma gratiosa novo examini subicere Vicarium perpetuum et novam institutionem eidem concedere in casu etc. V. An Abbati S. Nazarii et Celsi ius competat concedendi licentiam induendi habitum clericalē in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Negative. Ad secundum, Affirmative. Ad tertium, provisum

in primo. Ad quantum, Negative. Ad quintum, Negative - *in Vercellen. Iurisdictionis die 9 Iulii 1735.*

177. Idcirco quum non satis constaret de territorio omnino separato Abbatiae S. Ioannis de Luculo, ad Episcopum spectare resolvit Sacra Congregatio publicationem Iubilaei et Indulgentiarum in Terra Luculi, non vero ad Abbatem; his quippe in terminis proposito dubio: - I. An et ad quem spectet publicatio Iubilaei et Indulgentiarum in Terra Luculi in casu etc. -, Sacra Congregatio die 21 iunii 1760 responsum dedit: - Ad primum, spectare ad Episcopum -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - *in Aquilana Iurisdictionis die 18 Iulii 1761.*

178. Qua de re proposito dubio: - An Literae Abbatis ita suffragentur, ut eas obtinentes a sui Ordinarii iurisdictione exempti censendi sint? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Non suffragari - *in Theanen. et Casertana praetensae Exemptionis die 20 Decembris 1664 lib. 24 Decretorum pag. 372.*

179. Similiter proposito dubio: - An Clerici regulares seu Presbyteri seculares, qui obtinent ab Abbate Commendatario S. Antonii Viennensis nuncupati Civitatis Neapolis Literas patentes seu commissionales, ipsarum Literarum vigore ab Ordinarii iurisdictione sint exempti? -, Sacra Congregatio respondit: - Negative - *in Neapolitana Iurisdictionis die 1 Decembris 1668 lib. 26 Decretorum pag. 129 a tergo.*

180. Verum - Sacra Congregatio censuit, exemptionem, de qua agitur, habentem immediatam subiectionem Romano Pontifici ac Sedi Apostolicae absque ulla alia dependentia, suffragari exemptis etiam extra locum Diaecesis Cataniensis, ideo agendum cum Sanctissimo, ut dignetur ad dictam exemptionem Diaecesium per viam declarationis restringere, vel quoad exemptos morantes in Diaecesi Messanensi deputare Archiepiscopum Messanensem, ut tamquam Delegatus Sedis Apostolicae contra eos procedere valeat -. Deinde - facta relatione Sanctissimo domino nostro, Sanctitas Sua iussit scribi Archiepiscopo Messanensi et aliis, in quorum

Diaecesebus exempti commorantur, ut tamquam Sedis Apostolicae Delegati contra eos procedant — in *Messanen. Exemptionis die 7 Ianuarii 1640 lib. 16 Decretorum pag. 386.*

181. Hinc Episcopo Spoletano delegata iurisdictione competit in Eremo et Ecclesia S. Antonii a Communitate Castri Vallis aedificata; his enim in terminis proposito dubio: — III. An et quae iurisdictione competat Episcopo Spoletano in dicto Eremo et Ecclesia S. Antonii in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad primum, dilata; et proponatur in prima —. Reproposito hinc praefato dubio, Sacra Congregatio die 29 Ianuarii 1724 respondit: — Ad primum, Affirmative —; sed inde contentibus Monachis Olivetanis, in themate nullo modo sibi posse vindicare locum dispositionem sacri Concilii Tridentini, aut sess. 21 de reformatione, aut sess. 25 de regularibus, ex eo quod res non esset de Ecclesia habente curam animarum aut de Ecclesia commendata, quin obstaret Cap. 8 sess. 7, quia deficiebat in facto suppositum, quod praefata Ecclesia deserviretur a Presbiteris secularibus, reproposito dubio sub formula: — I. An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, in decisis, iure tamen delegato — in *Lycien. Visitationis et Censurarum die 23 Iunii 1725.*

182. Nam actus iurisdictionales ab Episcopo gesti super locis exemptis potiusquam ordinariae iurisdictioni, tribui debent delegatae, quam Episcopi habent a Sede Apostolica ex praescripto Tridentini sess. 24 cap. 9 de reformatione super iisdem locis exemptis, Rot. in Recent. decis. 115 n. 9 part. 9, decis. 25 n. 9 coram Roxas, et in Senogallien. Iurisdictionis 9 februarii 1759 §. 19 coram Bussio in *Terracinen. et Settina Iurisdictionis die 17 Decembris 1808 §. Post.*

183. Episcopus vero non utens iurisdictione sibi statuta in exemptos a S. Concilio Tridentino nullam incurrit poenam in *Veronen. lib. 2 Decretorum pag. 108 a tergo.*

184. Peccat tamen mortaliter omittens uti hac iurisdictione in casibus, in quibus Concilium utitur verbis praeceptivis seu obligationis in *Veronen. lib. 2 Decretorum pag. 108 a tergo.*

185. Hinc etiam Ecclesiae Regularium subiectae sunt iurisdictioni Episcopi iure delegato; siquidem quum nonnulli Monachi Olivetani Monasterii SS. Nicolai et Cataldi Civitatis Lyciensis se opposuissent Episcopali visitationi Ecclesiae sitae in loco Galliani Diaecesis Lyciensis, sed Promotor Fiscoalis contenderet, Ecclesiam illam nullo modo pertinere ad Monasterium, quin opponi posset, Ecclesiam nunquam fuisse visitatam, quia sufficiebat situatio in Diaecesi et exercitium in toto territorio, ut Episcopus visitare valeret Ecclesiam, quae de exemptione non docebat, licet haec non fuerit a praecedentibus Episcopis visitata, ac adderet, Episcopum non solum visitare posse

Ecclesias Regulares quoad concernentia curam animarum et administrationem Sacramentorum, sed etiam quomodocumque exemptas iure delegato, proposito dubio: — I. An Ecclesia ruralis S. Mariae Galliani sit subiecta iurisdictioni et visitationi Episcopi in casu etc. —, Sacra Congregatio die 15 Ianuarii 1724 responsum tulit: — Ad primum, dilata; et proponatur in prima —. Reproposito hinc praefato dubio, Sacra Congregatio die 29 Ianuarii 1724 respondit: — Ad primum, Affirmative —; sed inde contentibus Monachis Olivetanis, in themate nullo modo sibi posse vindicare locum dispositionem sacri Concilii Tridentini, aut sess. 21 de reformatione, aut sess. 25 de regularibus, ex eo quod res non esset de Ecclesia habente curam animarum aut de Ecclesia commendata, quin obstaret Cap. 8 sess. 7, quia deficiebat in facto suppositum, quod praefata Ecclesia deserviretur a Presbiteris secularibus, reproposito dubio sub formula: — I. An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, in decisis, iure tamen delegato — in *Lycien. Visitationis et Censurarum die 23 Iunii 1725.*

186. Itaque Sacra Congregatio declaravit, Literas ab Episcopo expeditas, pro Vicario Curato S. Martini e Colle a Regularibus Lateranensibus nominando, cum verbis deputationem praesferentibus, non esse mutandas, quum praesertim id etiam egissent duo Antistites praedecessores, scientibus nec reclamantibus Abbatibus Monasterii in *Eugubina die 12 Ianuarii 1732.*

187. Siquidem parochialem Ecclesiam S. Martini anno 1513 Leo X Pontifex annexit et incorporavit Monasterio S. Ubaldi Congregationis Lateranensis cum facultate ponendi et amovendi ad nutum unum ex Canonicis dicti Monasterii, vel Presbiterum secularem pro exercitio curae animarum, — Diaecesani loci et cuiusvis licentia super hoc minime requisita —. Cum autem Innocentius X per Constitutionem *Instaurandae* suppressisset parva Coenobia Regularium, Congregatio, quae huic negotio praefecta fuerat, per suas Literas significavit Episcopo Eugubino comprehendendi ea Constitutione etiam Grangias Monasteriorum ac Ecclesias parochiales illis annexas, ac nominatim Ecclesiam S. Marti-



ni. Monuit praeterea eundem Episcopum, ut in ea parochiali Ecclesia deputeret Presbiterum idoneum in Vicarium perpetuum vel amovibilem, nominandum quidem a Praeside Monasterii, cui Ecclesia unita fuerat, sed ab Episcopo approbandum. Cum inde Abbas Monasterii in Vicarium nominaverit Ioannem Baptistam de Venturis, Episcopus in Literis expeditis adhibuit verba praeseferentia approbationem confirmationem et deputationem, iuxta mentem Sacrae Congregationis super statu Regularium. Conquestus est Abbas, quod ea deputandi voce usus fuerit Episcopus: putavit enim, Episcopum solum posse approbare et confirmare nominatum ab Abbate Monasterii. At Episcopus respondit, nihil novi a se fuisse inductum, sed sequutum fuisse exemplum duorum Antistitum, qui deputationis voce uti fuerunt, scientibus et non reclamantibus Abbatibus praedicti Monasterii; nec non se adhibuisse vocem deputationis iuxta mentem praefatae Congregationis. Proposito hinc dubio: — I. An Episcopus in traditione Literarum Patentium pro Vicario Curato S. Martini e Colle a Canonicis Regularibus Lateranensibus nominando uti possit verbis deputationem praeseferentibus, vel potius simpliciter verbo *confirmamus* et *approbamus* in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad primum, Literas ab Episcopo expeditas non esse mutandas — in *Eugubina die 12 Ianuarii 1732.*

188. Hinc ad Episcopum quidem spectat confirmatio electi et imposterum eligendorum a Consortialibus S. Mariae Maioris Collis Nisii, sed ita tamen, ut dicta confirmatio sine gravi et legitima causa nequeat ab Episcopo denegari et gratis omnino concedatur in *Termularum die 12 Augusti 1741 et die 15 Decembris 1742.*

189. Iamvero animadvertens Episcopus Termularum, Presbiteros a Clero tam Receptitiae Ecclesiae S. Mariae maioris Collis Nisii, quam alterius in Monte Nigro erectae in aliorum consortium recipi, itidemque stalli ac possessione donari consuevisse, nulla accedente eiusdem Episcopi auctoritate, in relatione status Ecclesiae sub annum 1732 Sacrae Congregationi transmissa, istius sententiam super memorata consuetudine exquisivit

accepitque responsum: — Non est, cur Collegia Canonico-rum in Montibus Nigro et Nisio frustrentur consuetudine cooptandi Collegas suos iisdem praesertim inconsultis: tibi vero licet interdicere, ne prius in possessione cooptatos immittant, quam a te praevia disquisitione fuerint approbati. Hinc anno 1739 quum per obitum unius ex Canonicis seu Presbiteris consortialibus vacatio contigerit, Episcopus vetuit, ne Sacerdoti in demortui locum sufficiens possessionem, sua prius non habita approbatione, auderent tradere, indicta suspensionis a divinis poena, si ab iis quicquam contra huiusmodi praeceptum contingeret attentari. Episcopus enim contendit, actualement animarum curam penes Archipresbiterum, habitualement esse apud ceteros Presbiteros consortiales, qui decimas aliaque emolumenta ad tres Ecclesias parochiales olim spectantia percipiebant, adeoque ratione huius curae habitualis Ordinarii approbatione indigere; insuper memoratam Ecclesiam veluti duabus, Archipresbiteri ac Primicerii nempe, Dignitatibus constantem, nec non sigillum ac depositarium commune habentem, veram et propriam esse Collegiatam, ideoque neminem debere ad divina ibi peragenda admitti, nisi prius scientia moribus et cantus Gregoriani peritia idoneus esset ab Episcopo repertus, cum praesertim id etiam sub annum 1692 eius temporis Episcopus in actu visitationis, duas adaugens Praebendas, mandaverit. Contra Presbiteri consortiales sustinuerunt, licet duodenarius ipsorum numerus ab Episcopo praefinitus per annos iam fere quinquaginta in sua Ecclesia addesse consueverit, hanc tamen Receptitiae naturam et indolem non amisisse; hinc immemorabilem viguisse consuetudinem cooptandi Presbiteros eosque in possessionem immittendi absque Episcopi approbatione. His utrinque perpensis, proposito dubio: — I. An spectet ad Episcopum confirmatio electi et imposterum eligendorum a consortialibus S. Mariae Collis Nisii in casu etc. —, Sacra Congregatio die 12 augusti 1741 responsum tulit: — Ad primum, Affirmative. Reproposito dein dubio sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis, ita tamen, ut confirmatio sine gravi et legitima

causa nequeat ab Episcopo denegari, et gratia omnino concedatur — *in Termularum die 15 Decembris 1742.*

190. Idcirco ex eo quod Ecclesia constructa fuerit ex Piorum eleemosynis et sub Regia protectione recepta, non propterea exempta ab Episcopo quoad iura Episcopalia, quin imo nec exempta a Parocho quoad iura parochialia censetur, ita ut Parochus et Clerus Ecclesiae Matricis, volente Episcopo, sacras functiones in ea exercere valeant absque ulla dependentia a Laicis, et Minores Conventuales ad ibi Missas celebrandas ac similia peragenda a Prioribus laicis vocati prohiberi possint *in Valven. seu Sulmonen. die 10 Maii 1727.*

191. Siquidem constructa ex Piorum eleemosynis, uti supponebatur, Ecclesia S. Mariae Liberatricis in Terra Scanni, eademque Episcopi auctoritate benedicta, Archiepiscopus et Clerus dictae Terrae in nova Ecclesia Sacrificia celebrare et Sacramenta ministrare ceperunt, sed habito a nonnullis Laicis recessu ad Regia Tribunalia Civitatis Neapolitanae, et facta coram illis expositione, quod ex propriis substantiis aedificaverant Ecclesiam, et quod in ea fuerat erecta Confraternitas Laicorum, diploma editum est receptionis sub Regia protectione tam Ecclesiae, quam Confraternitatis, et post haec a praedictis Laicis invitati fuerunt Patres Minores Conventuales, ut in Ecclesia Sacrificia celebrarent. Propositis vero dubiis: — I. An Ecclesia noviter constructa in Terra Scanni sub invocatione S. Mariae Liberatricis sit subiecta iurisdictioni Episcopi Valvensis et Sulmonensis, et respective Parocho et Clero Ecclesiae Matricis eiusdem Terrae, ita ut liceat Parocho et Clero Ecclesiae Matricis exercere actus iurisdictionales et gerere functiones sacras absque dependentia a Laicis? III. An Patres Conventuales Terrae Scanni vocati a Prioribus et Officialibus laicis Ecclesiae constructae in dicta Terra sub invocatione S. Mariae Liberatricis ad celebrandum Missas easque canendum in dicta Ecclesia atque alia similia peragendum, possint impediri et prohiberi, et quatenus etc. pro quibus actibus, et a quo in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Ecclesiam esse subiectam Episcopo quoad iura Episcopalia, et Parocho quoad iura parochialia, ceterasque

functiones posse in ea fieri a Parocho et Clero, volente Episcopo, absque ulla dependentia a Laicis. Ad tertium, Affirmative; et doceatur de legitima erectione Confraternitatis — *in Valven. seu Sulmonen. die 10 Maii 1727.*

192. Unde Sacra Congregatio haud constare declarat de iurisdictione quasi Episcopali cum territorio separato, nec consulendum esse Summo Pontifici mandat pro concessione privilegii quoad territorium separatum collationem Ordinum minorum sacramento Confirmationis et usum Cappae magnae, nisi prius audiantur Episcopi interesse habentes; quandoquidem licet Abbas S. Ioannis Evangelistae in Abbatia Fontisvivi plura in medium ad huiusmodi iura seu privilegia probanda protulerit, atque unus ex iis anno 1769 faverit praedicto Abbati, quin alter responsum dederit, propositis post longum temporis spatium dubiis: — I. An constet de iurisdictione quasi Episcopali cum territorio separato in casu etc. *Et quatenus negative.* II. An sit consulendum Sanctissimo pro concessione privilegii quoad territorium separatum nec non collationem Ordinum minorum Sacramenti Confirmationis et usum Cappae Magnae in casu etc. —, Sacra Congregatio die 19 decembris 1801 respondit: — Dilata, et audiantur Episcopi Parmen. et Burgi S. Donnini, et repropnatur in prima post cineres —. Literae utrique Antistiti transmissae fuerunt, quibus certiores facti fuerunt de instantia, ut, si quae haberent hac super re deducenda iura, ad Sacram Congregationem deferrent. Ipsis autem adhuc silentibus, quamvis constaret, Sacrae Congregationis Literas a die 9 februarii 1801 recepisse, iuxta EE. PP. mandata, repropositis primaevis dubiis, Sacra Congregatio respondit: — Dilata, et dentur novae Literae Episcopo Parmen. et Burgi S. Donnini — *in Parmen. Abbatiae Fontisvivi die 20 Martii 1802.*

193. Episcopus autem vicinior ius habet ordinandi subditos Abbatiae proprium territorium habentis et intra Nullius Diaecesis limites existentis *in Nullius Guastallae anno 1587 lib. 5 Decretorum pag. 66.*

194. Atque vicinioritas Ecclesiae Cathedralis cum Ecclesia Abbatiae Nullius Diaecesis est attendenda tam ad effectum concursus instituendi, quam etiam visitandi et di-



missorias concedendi, adeo ut haec omnia ad eum Episcopum in Beneficia et subditos seculares Abbatiae praedictae pertinere debeant, cuius Cathedralis Ecclesia proximior fuerit Ecclesiae Abbatiali in *Nullius et Illderden. anno 1601 lib. 9 Decretorum pag. 130.*

195 Qua de re ille Episcopus vicinior dicitur, cuius Ecclesia Cathedralis est proximior Ecclesiae Abbatiae, non autem locis dictae Abbatiae subiectis in *Nullius Guastallae anno 1587 lib. 6 Decretorum pag. 240 a tergo.*

Item in *Nullius die 2 Augusti 1596 lib. 8 Decretorum pag. 183.*

196. Hinc vicinioritatis mensuratio debet fieri de Cathedrali ad Cathedralem per vias magis frequentatas; his enim in terminis proposito dubio: — IV. An et per quas vias facienda sit mensuratio in casu etc.: —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad quartum, de Cathedrali Ecclesia ad Cathedralem per vias magis frequentatas — in *Nullius seu Minerbinen. Concordiae die 1 Iunii 1709 lib. 59 Decretorum.*

197. Pluribus itaque exortis controversiis inter Episcopum Burgi S. Sepulchri et Abbatem Monasterii S. Mariae de Balneo Ordinis Camaldulensis, Sacra Congregatio easdem sapienter resolvit, adamussim tribuens quid praefato Episcopo et Abbati respective competere in *Burgi S. Sepulchri Iurisdictionis die 20 Septembris 1698 lib. 48 Decretorum.*

198. Enimvero — ad dirimendas controversias alias pendentes inter Episcopum Burgi S. Sepulchri et Abbatem Monasterii S. Mariae de Balneo Ordinis Camaldulensis tam super iurisdictione quasi Episcopali in Castro et Territorio S. Mariae, quam super iure conferendi Ecclesias in eodem Territorio existentes, prodiit anno 1635 Laudum duorum Emorum Cardinalium Pamphylii et Sacchetti successive a Partibus emologatum, et per s. m. Urbanum VIII etiam confirmatum. In eo autem inter cetera definitum extitit; primo, quod deinceps Castrum S. Mariae in Balneo cum Monasterio inibi existenti una cum Castro S. Petri totoque eius Territorio esset et esse censeretur in Diaecesi Burgi, et consequenter Episcopus dictae Civitatis uti proprius Ordinarius posset dictum Oratorium

visitare, sacros Ordines conferre, dimissorias Clericis secularibus concedere, Confessarios approbare, et omnia alia gerere, quae Episcopi in eorum Diaecesibus exercere possunt et solent; secundo, quod omnimoda collatio Ecclesiarum et Beneficiorum tam cum cura, quam sine in dicto Territorio existenti spectaret ad Abbates pro tempore uti inferiores Collatores, cum hoc tamen, quod Parochiales solitae conferri in titulum deberent conferri, praevio concursu coram Episcopo, ad quem spectaret praelectio magis idonei; et tertio, quod iurisdictione in Causis criminalibus et mixtis esset cumulativa inter Episcopum et Abbatem, prout etiam in civilibus certam summam excedentibus, in aliis vero civilibus minoribus spectaret privative ad solum Abbatem. Laudum hoc ad extinguendas lites emanatum alias graviores peperit controversias inter Episcopum et Abbatem; et signanter de anno 1647 Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium, utraque Parte informante, infrascripta edidit Decreta. Primo «electionem magis idonei in Beneficiis, in quibus habetur concursus coram Episcopo, spectare ad eundem Episcopum, ita ut inferior Collator ipsi praelecto et non alteri teneatur Beneficium conferre; secundo, quod solus Episcopus approbet Confessarios tam Seculares, quam Regulares etiam Capellanos amovibiles, exceptis Vicariis per Abbatem deputatis; tertio, quod Abbas non possit absolvere a casibus reservatis, nisi de licentia speciali Episcopi; quarto, quod in causis expressis in Laudo possit Episcopus per suum Nuncium citare, nec Abbas illum impedire; et quinto, quod Abbas non possit conficere Edicta adversantia Constitutionibus Synodalibus Episcopi, sed in causis cognoscendis iuxta illas procedere teneatur». Post haec aliae suscitatae fuerunt controversiae in hac Sacra Congregatione, a qua plures emanarunt resolutiones contra Abbatem tam quoad electionem magis digni, quam in materia Sacramenti Poenitentiae sub diebus 10 novembris 1646, 1 februarii 1648, 3 augusti 1658 et 9 septembris 1679. Rursus anno 1696 novis exortis differentiis, proposita fuerunt infrascripta dubia: « — I. An Abbas S. Mariae in Balneo valeat se inscribere et intitulare Ordinarium Castri S. Mariae?

II. An possit impedire Nuncium aliosque Officiales Episcopi citationes exequentes et Edicta affigentes, nisi prius fuerint ab eodem Abbate subscripta? III. An possit conferre Beneficia, in quibus habetur concursus coram Episcopo, alteri, quam per eum praelecto? IV. An et quae remedia sint adhibenda pro observatione?», quibus sub die 15 decembris eiusdem anni responsum fuit: «Ad primum secundum et tertium, Negative. Ad quartum, Episcopus compellat iuris remediis». Demum anno praeterito Episcopus cum in dicta visitatione mandasset affigi Edicta etiam in Castris et locis controversis, Abbas non dubitavit novo contrario Edicto praecipere Parochis aliisque ecclesiasticis Personis, ne Episcopalia Edicta exequerentur, sed Sacra haec Congregatio die 18 praeteriti mensis Septembris censuit: «Episcopum prosequi posse suam visitationem, non obstante asserto Edicto, et procedere contra Abbatem de Balneo aliosque inobedientes iuris remediis».

199. Cum autem occasione istius visitationis ab Episcopo peractae plura emanaverint Decreta, in quibus prae ceteris prohibuit Abbati, ne attestations traderet super statu libero nubere volentium, Parochis, ne confessiones exterorum recipiant, neque illas Parochianorum suorum audiant extra limites propriae Parochiae, et Presbiteris, ne se absentare praesumant absque illius Episcopi testimonialibus super vita et moribus, aliaque similia praeceperit in sequelam suae ordinariae iurisdictionis. Sumpta hinc per Abbatem occasione novorum iurgiorum, praevisu recursum ad hanc Sacram Congregationem, subscribi obtinuit infrascripta decem dubia, super quibus, utraque Parte informante, grave non erit EE. VV. earum sapientissimum oraculum proferre: — I. An licitum sit Abbati S. Mariae in Balneo eiusque Vicario dare attestations super statu libero nubentium,

praevisu examine Testium in eius Cancellaria? II. An idem Abbas seu eius Vicarius possit concedere literas testimoniales de vita et moribus Presbiterorum sui districtus recedere volentium a locis Abbatiae? III. An Episcopus possit prohibere Parochis et Vicariis parochialium Ecclesiarum tam Secularibus, quam Regularibus, ne extra eorum Parochias audiant confessiones suorum Parochianorum? IV. An possit prohibere eisdem Parochis et Vicariis, ne in eorum Parochiis audiant confessiones non suorum Parochianorum? V. An in Edictis seu Decretis Episcopus possit nuncupare loca et districtum Abbatiae *propriae ordinariae iurisdictionis*? VI. An Abbas seu eius Vicarius possit se intitulare Iudicem ordinarium in districtu Abbatiae? VII. An Episcopus sit Ordinarius Monasterii et Ecclesiarum dependentium a dicto Monasterio S. Mariae in Balneo, et talem se possit denominare? VIII. An Presbiteris et Clericis districtus Abbatiae possit Abbas seu eius Vicarius dare licentiam se subiiciendi examini in foro laico? IX. An Abbas habeat facultatem benedicendi Concionatores destinatos pro Ecclesia Monasterii et aliis Parochialibus intra districtum Abbatiae? X. An Vicarius Curatus Monachus exercens curam animarum in Ecclesia Monasterii, quae Parochialis existit, debeat examinari et approbari ab Episcopo? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, ad Sacram Congregationem S. Officii. Ad secundum, indigere testimonialibus Episcopi et Abbatis. Ad tertium et quartum, Negative. Ad quintum, Affirmative ad formam Laudi. Ad sextum, Affirmative in illis Causis dumtaxat, in quibus habet cognitionem ad formam Laudi. Ad septimum, Negative. Ad octavum, dilata. Ad nonum, Negative. Ad decimum, Negative ad formam Laudi — in *Burgi S. Sepulchri Iurisdictionis* die 20 Septembris 1698 lib. 48. *Decretorum*.



## EPISCOPUS QUOAD IURISDICTIONEM IN REGULARES

1. Compertum est, iurisdictione carere Episcopum in Ecclesiis Conventibus aliisque Conventuum membris et annexis Regularium seu Fratrum Minorum, ad Textum in Cap. *Nimis iniqua*, Cap. *Nimis parva* de excess. Praelat., Barbos. de offic. et potest. Episcop. part. 3 alleg. 105 n. 3, Rot. coram Ansaldo decis. 31 n. 34, et plene coram Molin. decis. 676 n. 9; sed eadem immediate Sedi Apostolicae subiecta esse, ut probat Gaudent. de visit. lib. 1 cap. 4 dub. 10 sess. 1, Passer. de stat. homin. tom. 3 quaest. 187, Rot. coram Celso decis. 17 n. 6 in *Novarien. Iurisdictionis die 15 Decembris 1764 §. De I.*

2. Idcirco Sacra Congregatio declaravit, Episcopum non posse advocare ad se Causas Regularium, etiam ipsis Regularibus instantibus in *Dubium anno 1603 lib. 10 Decretorum pag. 56.*

3. Hinc Hospitium, si veluti membrum Conventus probetur, haud subest iurisdictioni et visitationi Episcopi, non ita tamen est, dicendum quoad publicum Oratorium, nisi id satis constet, quin illud reducendum sit ad usum Oratorii privati tantum in *Novarien. Iurisdictionis die 15 Decembris 1764.*

4. Siquidem Fratres Minores Reformati Ordinis S. Francisci, qui Novariae erant in Conventu S. Nazarii, habebant Galliati frequenti et opulento eius Diaecesis Oppido, quod trium lapidum itinere a Civitate distabat, domum seu Hospitium eique adnexum Oratorium publicum S. Bernardini. Questi sunt de Episcopo Novariensi, qui sine iure atque ipsis repugnantibus ea uti suae iurisdictionis visitaverit. Hinc ius impugnarunt, illiusque rescindenda acta petierunt. Fratres quippe contenderunt, nullam Episcopum habere iurisdictionem in Ecclesiis et Conventibus Regularium; licet enim exemptio locum non habeat in Ecclesiis habentibus annexam curam animarum, vel a Presbiteris secularibus administratis, iuxta Decretum Concilii Tridentini in sess. 21 cap. 8 de reformatione et sess. 25 cap. 1 de regularibus, attamen

cum Oratorium publicum S. Bernardini neque Ecclesia parochialis esset, neque per Presbiteros Seculares regeretur, hinc dixerunt, exemptum certe esse a iurisdictione et visitatione Ordinarii, Rot. coram Kaunitz decis. 125 n. 6. Neque obesse putarunt, quod Oratorium extra claustrum esset, et longe distaret a Conventu Novariae; quia simul ac subiective et formaliter unitum erat eidem Conventui, necessario veluti pars et membrum Conventus eadem exemptione certissime frui debebat, Cap. *Recolentes* §. Ceterum de stat. monach., Pignatell., cons. 39 n. 1 tom. 10, Donat. rer. reg. tom. 1 part. 2 tract. 13 quaest. 39 n. 1, Amostaz. de caus. piis lib. 5 cap. 11 n. 39, Murga de Benef. quaest. 10 art. 2 n. 160, Card. Petra comment. ad Const. Honorii III sect. unic. n. 52, Rot. coram Molin. decis. 710 n. 38, coram Tanara decis. 73 n. 37, in Burgen. Iurisdictionis et visitationis 19 ianuarii 1714 §. Respectu coram Card. Barbarico. Extraneam hinc asseruerunt Constitutionem Innocentii X incipient. *Instaurandae*, vel eius Decretum incipient. *Ut in parvis*, quia respiciunt tantum parvos Conventus, in quibus sex saltem Religiosi non degunt, et perperam referebantur ad Grancias et Hospitalia Conventui subiective unita, de quibus speciale est privilegium de exemptione, Cap. fin. de Capellis Monachorum. Maxime quia idem Hospitium et Oratorium visitatum fuerat annis 1750 1752 et 1759 a Superiore Regulari; ideoque immune dicendum certe ab Episcopi iurisdictione, Rot. coram Molin. decis. 33 n. 9, in Burgen. Iurisdictionis 3 iulii 1713 coram Card. Barbarico. Innitebantur autem possessioni immemorabili retinendi eam publicam Ecclesiam: hinc nefas esse dixerunt, ut quae publico usui destinata olim fuerint Oratoria, privata sine ulla necessitate fierent. Summam utilitatem praedicarunt et commodum Populi ex administratione Sacramentorum in Oratorio, precesque ac postulationes Oppidanorum de ea re congesserunt. Idcirco, quae

Episcopus iniuria egit, rescindenda. Episcopus contra sustinuit, nullatenus in themate obstare privilegia Regularium; quia de parvis Conventibus seu domibus, in quibus saltem sex non commorantur, expresse cautum est ab Innocentio X, ut Ordinarii iurisdictioni tamquam Sedis Apostolicae delegati subsint. Quemadmodum nec quod Hospitium et Oratorium annexum esset Conventui Novariae; tum quia non docebatur de hac annexione, tum quia in Constitutione Innocentii Episcopo delegato concessa est iurisdictioni etiam super membris annexis. Demum pro se allegavit longaevam et centenariam possessionem ab anno 1657, quo Ordinarii Oratorium et Hospitium visitarunt. Recentes vero visitationes factas a Superioribus Regularibus anno 1750, eas novissimas clanculum peractas omnino spernendas esse, cum neque Superioribus Regularibus competeret cumulativa visitatio. Addidit, pro Hospitio permittendam non esse publicam Ecclesiam, Donat. rer. reg. tom. 1 tract. 1 de monast. aedif., eamque fuisse Sacrae Congregationis sententiam, quam refert Pignatellius cons. 84 n. 2 tom. 10; praesertim quia Fratres nunquam paruerunt Decretis, quae in sacris visitationibus Episcopi ediderunt, multaque agebant, eaque numeravit, quae sine Sedis Apostolicae privilegio in huiusmodi Oratoriis fieri non permittuntur, ut pluries definivit Sacra Congregatio, et docuit s. m. Benedictus XIV Inst. eccles. 30 §. II, et de Synod. Diaeces. lib. 9 cap. 15. De precibus autem Incolarum vix triginta esse dixit in Opido, haud minus quatuor millia hominum habente.

5. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An Hospitium et Oratorium S. Bernardini Oppidi Galliat subint iurisdictioni et sacrae visitationi Ordinarii? *Et quatenus negative.* II. An idem Oratorium reducendum sit ad usum Oratorii privati tantum? III. An actus sacrae visitationis ultimo loco per Ordinarium expletæ sint circumscribendi in casu etc. -; Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative quoad Oratorium; in reliquis iterum proponatur. Ad secundum, Negative; et amplius. Ad tertium, dilata - *in Novarien. Iurisdictionis die 15 Decembris 1764.*

6. Quin imo exemptio, alicui Abbatiae vel Monasterio ratione hospitalitatis tributa, haudquaquam dici posse videtur extincta, licet hospitalitas postmodum cesset; proposito enim dubio: - An, cessante hospitalitate, cessaverit exemptio concessa Ecclesiae et Abbatiae S. Mariae de Patientia vigore Brevis s. m. Clementis VIII? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative - *in Neapolitana Censurarum die 29 Novembris 1693 lib. 43 Decretorum pag. 589.*

7. Quod si res sit de Hospitiis non approbatis, Regulares ibi degentes absque licentia Sedis Apostolicae subiacent iurisdictioni Episcopi; quandoquidem proposito dubio: - VII. An Ordinarius possit Regularibus degentibus absque licentia Sedis Apostolicae in Hospitiis non approbatis per simulationem negotiorum et litium praecipere, ut revertantur ad claustra sub poena apostasiae vel alia? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad septimum, Regulares degentes in huiusmodi Hospitiis subiacere iurisdictioni Episcopi, non autem subiacere poenae apostasiae, an autem Episcopus illos cogere possit, ut ad Monasteria redeant, non obstante licentia suorum Superiorum, respondit: - Particulariter videatur - *in Vercellen. die 21 Martii 1662.*

8. Imo Episcopo, qui usum Crucis per Episcopatum ex Apostolica auctoritate habet, licet, accedente etiam consuetudine, ingredi, erecta Cruce, Ecclesiam Regularium seu ad Canonicos Lateranenses pertinentem *in Lucana Iuris deferendi Crucem die 8 Augusti 1716 lib. 66 Decretorum.*

9. Enimvero - ab anno 1181 Episcopo Luciano Lucius III privilegium his verbis concessit « usum Crucis per Episcopatum tuum tibi tuisque successoribus de consilio Fratrum nostrorum concedimus et Apostolica auctoritate firmamus », successive confirmatum a Caelestino III et Innocentio III in eorum respective Diplomatis. Verum Canonici Lateranenses, quorum Monasterium S. Frigidianus Episcopus Lucae fundavit, cum amplissimam habeant exemptionem ex Sixti IV Constitutione *Dum ad universos* 10 Bullar. nov. tom. 1, ita ut nec Ordinarius, nec Legatus - ullam in Monasteria Ecclesias Personas et Loca huiusmodi praecminentiam nec



superioritatem et iurisdictionem quomodolibet exercere possit —, praetendunt ius non competere Episcopo deferendi Crucem erectam in eorum Ecclesiam, nisi occasione sacrae visitationis publicarum processionum aliorumque actuum, in quibus ex consuetudine vel privilegio concessum est Episcopis Pontificalia exercere in Ecclesiis Regularium, iuxta Decretum Sacrae Congregationis, Episcoporum et Regularium, confirmatum a Clemente VIII, et editum a Navar. in summ. Bullar. com. 19 part. 1. Hinc evenit, ut Episcopo accedenti, Cruce erecta, ad Ecclesiam S. Frigidiani die 4 novembris elapsi occasione Inbilaei et expositionis Venerabilis resisterint dicti Canonici Lateranenses, iuxta documenta EE. VV. exhibenda: observantiam et consuetudinem utraque pars variis Testium fidibus ad sui favorem probare conatur; Episcopus producit etiam notas ex libris caeremoniarum Magistrorum excerptas, ex quibus deducit, eius Decessores Crucem erectam per Ecclesias et Monasteria Regularium detulisse occasione sacrae visitationis, celebrationis Pontificalis, et interventus ad publicas disputationes et academias. Hisque omnibus aliisque a Partibus informantibus deductis, operae pretium erit addere resolutionem Sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium, quae occasione actus mere voluntarii in Ragusina 26 martii 1711 censuit, « licuisse et licere Archiepiscopo ingredi Conventum (Ordinis Sancti Dominici) cum Cruce erecta ». Quare sapientissimum de more ab EE. PP. responsum exoratur: — An liceat Episcopo Lucano ingredi, erecta Cruce, Ecclesiam S. Frigidiani Canonice Lateranensium in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative — *in Lucana Iuris deferendi Crucem die 8 Augusti 1716 lib. 66 Decretorum.*

10. Unde attentis privilegiis et consuetudine, Episcopus occasione revidendi rationes cuiusdam legati eleemosynarum potest ingredi, erecta Cruce, nedum Ecclesiam, verum etiam Monasterium Carthusiae seu Regularium, absque tamen ullo exercitio iurisdictionis *in Papien. Iuris deferendi Crucem die 17 Decembris 1707 et die 22 Septembris 1708 lib. 57 et 58 Decretorum.*

11. Siquidem — grave ferentes Patres

Carthusiae Papiensis, quod Em̃us Morigia Episcopus illius Civitatis, qui praetendit gaudere Indultis Pontificiis, inveterata praescriptione munitis, deferendi ante se Crucem elevatam, sub die 12 iunii anni 1705 sese contulerit ad eandem Carthusiam, Cruce iam erecta, occasione revidendi rationes cuiusdam legati eleemosynarum relictis a Ioanne Galeatio Vicecomite olim Mediolanensium Duce, praemissa ex tunc protestatione coram eodem Em̃o, ad praeservanda eorum privilegia exemptiva, recursus habuerunt ad hanc Sacram Congregationem. Quapropter audito eodem Em̃o Episcopo, idem sane refert, eiusmodi praerogativam Crucis praeferendae iamdiu competiisse Episcopis Papiensibus non modo ex Apostolicis Diplomatis in summario exhibendis, ac a plerisque Historicis, praesertim ab Ughell. Ital. sacr. tom. 1 pag. 1 et 14 commemoratis, verum etiam ex usu immemorabili nedum in subditas, sed et in Regularium ceterasque exemptas magisque privilegiatas Ecclesias, prout occasio se obtulit. E converso excipientibus Patribus, praeallegata diplomata ad certas dumtaxat functiones certosque dies fuisse restricta, nunquam vero in locis exemptis in morem traducta. Hinc ad sequens dubium concordatum ex hinc inde deducendis EE. VV. respondere rogantur: — An Em̃o Episcopo Papiensi licuerit in suo accessu ad Carthusiam Papiensem occasione revisionis computorum eleemosynarum ingredi, erecta Cruce, Ecclesiam et Monasterium eiusdem Carthusiae in casu etc. —, Sacra Congregatio die 17 decembris 1707 responsum dedit: — Affirmative quoad Ecclesiam, Negative in casu, de quo agitur, quoad Monasterium —. Huiusmodi resolutioni non acquiescens idem Em̃us, novam adversus eam audientiam reportavit. Qua de re Partibus monitis, reproponitur eadem Causa sapienter examinanda ab EE. VV. sub consueto dubio: — An et quomodo sit standum, vel recedendum a decisis sub die 17 decembris 1707 in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis, quoad Ecclesiam, quo vero ad Monasterium, praevio recessu a decisis, licere Em̃o Episcopo ingredi cum Cruce in casu, de quo agitur, etiam in Monasterium, absque tamen ullo exercitio iurisdictionis — *in Papien. Iuris*

*deferendi Crucem die 22 Septembris 1708 lib. 58 Decretorum.*

12. Insuper Sacra Congregatio declaravit, Episcopum posse concionari in Ecclesiis Regularium, etiam ipsis Regularibus contradicentibus, in actu visitationis Ecclesiae habentis curam animarum in *Bobien. die 16 Martii 1630.*

13. Idecirco multo magis Parochi Regulares subsunt iurisdictioni Episcopi quoad Sacramentorum administrationem; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, Parochos Regulares subesse correctioni Episcopi in his, quae ad curam et Sacramentorum administrationem pertinent in *Colimbrien. die 16 Iulii 1639 lib. 16 Decretorum pag. 235.*

14. Unde Episcopus potest procedere contra Abbatem et Religiosos iuris remediis, si curam animarum in Ecclesiis eorum Monasterio unitis absque Episcopi approbatione exerceant; quandoquidem proposito dubio: - IV. An et quas poenas incurrant Abbas et Religiosi exercentes curam animarum in praedictis Ecclesiis sine Episcopi approbatione? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad quartum, Episcopum posse procedere iuris remediis; et amplius - in *Passavien. Parochialium die 28 Iulii 1731 (1).*

15. Iamvero in Clementina 1 de privilegiis irrogatur excommunicatio ipso iure subeunda a Regularibus, - qui Clericis aut Laicis Sacramentum Unionis extremae vel Eucharistiae ministrare Matrimoniove solemnizare, non habita super his parochialis Presbyteri licentia speciali, praesumpserint -. Et quamvis haec Constitutio respiciat casum, in quo Regulares ultro se interponant functionibus parochialibus in Ecclesia, cui Parochus praesit, ideoque diversus videatur casus, in quo Regulares sese immisceant exercitio curae animarum in Ecclesia parochiali unita Monasterio, et in qua non sit alter constitutus Parochus, potest tamen fortasse considerari par ratio, ubi id fiat sine approbatione et licentia Episcopi, qui vere atque etiam cum iurisdictione maiori, quam Parochus, est Pastor Personarum secularium, quae subiectae sint Ecclesiae parochiali, Monaste-

rio annexae in *Passavien. Parochialium die 28 Iulii 1731 §. Denique.*

16. Quum autem occasione obitus cuiusdam Infantis filii Hieronymi Camossae tumulati a Patribus Reformatis S. Francisci in eorum Ecclesia S. Montis Varalli, vigore electionis sepulturae, ut praetendebatur, factae a dicto illius Genitore, plures exortae fuerint controversiae etiam super iurisdictione praetensa per Episcopum in dictos Patres, quorum Ecclesiam, ex causa supradictae tumulationis, ut aiebat, clandestinae peractae, et turbatae iurisdictionis, Interdicto supposuerat, proposito dubio: - X. An in casu, de quo agitur, Episcopus Novariensis habuerit iurisdictionem in supradictos Fratres Reformatos praetensos delinquentes extra claustra seu turbantes iura Parochorum? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad decimum, Negative - in *Novarien. Funerum et Iurisdictionis die 15 Martii 1704 lib. 54 Decretorum.*

17. Verum quum quaereretur, an et quo iure Archiepiscopus Mexicanus in casu confugii Regularium in alienas regiones, et an eidem competeret ius approbandi Confessarios Regulares atque gerendi praescripta in Bulla Gregorii XV, quae incipit *Inscrutabili*, etiam in Monasteriis pleno iure Regularibus subiectis, Sacra Congregatio mandavit, ut scriberetur Nuncio iuxta instructionem (2) - in *Mexicana die 8 Augusti 1722.*

18. Nam Episcopus in vim Constitutionis Gregorii XV, quae incipit: *Inscrutabili Dei providentia*, tamquam Sedis Apostolicae delegatus, potest interdicare Regularibus administrationem Sacramenti poenitentiae et munus praedicationis, nec non eosdem iuris remediis coercere ac punire, si absque licentia id peragere audeant, ita ut, si ei constet, ea ipsos carere, valeat praecipere, ne huiusmodi ministerium exercent, donec intra praescriptum tempus eam exhibeant, quin pro dicta licentia requirendus sit Provincialis, cum suffleat ipsos Religiosos requirere aut eorum Superiores in Diocesi existentes; his quippe in terminis propositis dubiis: - X. An Episcopus contra dictos Regulares audientes in sua Diocesi confessiones Secularium abs-

(1) Reliqua ad speciem Causae huius habes in verb. *Abbas*, §. IV, a. n. 5, Tom. I.

(2) Quam hanc instructionem et speciem Causae huius habes in Verb. *Ecclesia parochialis*, §. 11, n. 168 ad 170, Tom. VIII.



que licentia Episcopi intra et extra proprias Ecclesias possit procedere, a talibus ministeriis removendo sive praeceptis et aliis iuris remediis coercendo? XI. An, quando Episcopo constat, dictas licentias non fuisse concessas, ipse possit praecipere, ut, donec licentiam intra praescriptum tempus exhibeant, a tali ministerio se absteineant, et an requirendus sit per Episcopum pro his exhibendis Provincialis in alia Diaecesi vel longissime existens, vel ipsi Regulares confessori vel eorum Superiores eiusdem Diaecesis, in qua praedicta exercent? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad decimum, eisdem Regularibus, qui confessiones Personarum Secularium audiunt sine approbatione Episcopi loci, vel praedicant in Ecclesiis sui Ordinis, non petita illius benedictione, aut in aliis Ecclesiis absque ipsius licentia, vel in Ecclesiis sui Ordinis, ipso contradicente, posse Episcopum in vim Constitutionis Gregorii XV, quae incipit: *Inscrutabili Dei providentia* (1), tamquam Sedis Apostolicae delegatum, administrationem Sacramenti poenitentiae ac munus praedicationis interdicere, eosque iuris remediis coercere et punire. Ad undecimum, posse Episcopum sic praecipere, nec pro huiusmodi licentia requirendum esse Provinciale, sed satis esse ipsos Religiosos requirere aut eorum Superiores in Diaecesi Episcopi existentes — in *Angelopolitana die 14 Maii 1648*.

19. Unde Regulares in una Diaecesi ab Episcopo approbati ad confessiones audiendas nequeunt in alia confessiones audire sine approbatione respectivi Episcopi Diaecesani; quandoquidem proposito dubio: — IX. An Regularis quicumque etiam Societatis Iesu possit administrare Sacramentum poenitentiae Secularibus absque licentia Episcopi Diaecesani, etiamsi in aliena Diaecesi sit? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad novum, Regulares etiam Societatis Iesu in una Diaecesi ab Episcopo approbatos ad confessiones Personarum secularium audiendas ne-

quaquam posse in alia Diaecesi huiusmodi confessiones audire sine approbatione Episcopi Diaecesani — in *Angelopolitana die 14 Maii 1648*.

20. Episcopus autem concedere potest Regularibus licentiam audiendi confessiones et praedicandi etiam per Literas missivas et oretenus, si ita eidem placeat; quandoquidem propositis dubiis: — V. An licentia audiendi confessiones et praedicandi ab Episcopo per Literas patentes Cancellariae concedi possit? VI. An talis licentia oretenus sine scriptis concedi possit? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad quintum, posse concedi etiam per Literas missivas vel oretenus, si ita Episcopo videbitur. Ad sextum, Affirmative ut ad proximum — in *Angelopolitana die 14 Maii 1648*.

21. Quapropter nullum inest dubium, quin Episcopus iustis de causis suspendere valeat Regulares ab excipiendis sacramentalibus confessionibus; quandoquidem licet Sacra Congregatio declaraverit, Episcopum non potuisse visitare Coenobium Patrum Minorum Conventualium, quod in Oppido Saxoli Regiensis Diaecesis situm erat, adeoque actus, quos explevit, annullandos et circumscribendos, proposito tamen dubio: — III. An dictus Rñus Episcopus potuerit suspendere ab excipiendis sacramentalibus confessionibus Patrem Magistrum Fantini, tunc Conventus S. Francisci Guardianum alias ab eodem Episcopo approbatum? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad tertium, Affirmative; et ad mentem — in *Regien. Visitationis die 14 Decembris 1754*.

22. Episcopus vero non potest suspendere Regulares, praevio examine approbatos, ab audiendis confessionibus, nisi subsistat nova causa, quae confessiones respiciat; proposito enim dubio: — II. An Episcopus Regularem pro confessionibus semel approbatum sine nova causa suspendere possit ab ipsis confessionibus audiendis? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad secundum, Regulares

(1) Sane laudatus Gregorius XV in praefata Constitutione vindicavit iurisdictionem Episcoporum etiam quoad exemptos quoscumque tum in administratione Sacramentorum, tum in Verbi Dei praedicatione, et in §. 5 Bullar. Rom. tom. 5 part. 1 praecepit, — ut Episcopi in suprascriptis casibus in praenominatas Personas in praemissis omnibus et singulis, aut circa ea quoquo modo delinquentes, quoties et quando opus fuerit, etiam extra visitationem, per censuras ecclesiasticas aliasque poenas, uti eiusdem Sedis delegati procedere, omnemque iurisdictionem exercere libere et licite valeant —.

alias libere ab Episcopo praevio examine approbatus ad audiendas confessiones Personarum Secularium, ab eodem Episcopo suspendi non posse sine nova causa, eaque ad confessiones ipsas pertinente - *in Angelopolitana die 14 Maii 1648.*

23. Hinc multo minus Episcopi in partibus Indiarum possunt omnibus simul unius Monasterii vel Collegii adimere facultatem audiendi confessiones Personarum secularium, nisi gravissima subsistente causa, ac onerata graviter illorum conscientia; quandoquidem proposito dubio ex parte Religiosorum Societatis Iesu: - I. An Episcopi nempe in partibus Indiarum possint ex integro totum unum Monasterium vel Collegium ab audiendis confessionibus suspendere? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Episcopos Indiarum posse quidem omnibus simul unius Monasterii vel Collegii Confessariis adimere facultatem audiendi confessiones Personarum Secularium, etiam inconsulta Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium negotiis proposita, cum Decretum ab ea editum die 10 novembris 1615 ex intentionis defectu et convenientia morali non extendatur ad regiones illas tam longe ab Urbe dissitas; verum ab hac generali suspensione, quae vix sine Populi offensione et animarum pernicie contingere potest, abstinendum esse ab Episcopis, nisi gravissima subsistente causa, super quo Sacra Congregatio illorum conscientias graviter voluit esse obaeratas - *in Angelopolitana die 14 Maii 1648.*

24. Nec Episcopus cogere potest ad interessendum Congregationi casuum conscientiae Regulares, qui in Coenobiis degentes propter exiguum numerum subsunt eius iurisdictioni, eodemque approbante, Secularium confessiones excipiunt *in Forosempronien. Accessus ad Congregationem casuum conscientiae die 12 Maii 1685 lib. 35 Decretorum pag. 238.*

25. Siquidem - Episcopus exposuit, in Civitate Forosempronien. duo adesse Regularium Coenobia, unum scilicet Minorum Conventualium S. Francisci, alterum vero Barnabitarum, quae propter exiguum Religiosorum numerum inibi degentium subiecta sunt iurisdictioni Ordinarii ex Decreto Inno-

centii X incipien. *Ut in parvis*, et licet dicti Religiosi huiusmodi subiectionem agnoscant atque fateantur, qui tamen ex eis Secularium confessiones, eodem Ordinario approbante, excipiunt, ad Congregationem casuum conscientiae, quae singulis mensibus habetur, cuique Confessarii omnes intersunt, accedere renuunt, quocirca petiit declarari: - An Episcopus praedictos Confessarios Regulares cogere possit ad interessendum praefatae Congregationi casuum conscientiae? -, Sacra Congregatio respondit: - Negative - *in Forosempronien. Accessus ad Congregationem casuum conscientiae die 12 Maii 1685 lib. 35 Decretorum pag. 238.*

26. Idcirco Episcopo, dum concedit Regularibus facultatem audiendi confessiones Secularium, haud licet iniungere, ut intersint Congregationibus casuum conscientiae, etiam si non sint in numero a sanctionibus Apostolicis praescripto, eiusdemque iurisdictioni subsint *in Aquipendii Visitationis sacrorum Liminum die 12 Martii 1718.*

27. Enimvero in relatione status Ecclesiae Episcopus Aquipendii exposuit, quatuor esse Conventus Regularium in Civitate Aquipendii, Augustinianorum videlicet Minorum Conventualium Capuccinorum et Patrum minoris observantiae, et Religiosos in iisdem degentibus saepe saepius non esse in numero a sanctionibus Apostolicis praescripto; alios quinque esse Religiosorum Conventus in Diaecesi, duos Patrum minoris observantiae, alterum in Terra Canini, alterum in Terra Farnesii, ubi pariter existebat Conventus Capuccinorum. Quartus Conventus erat ille Servorum Beatae Mariae Virginis, qui erat in Terra Ischia; et postremus erat Conventus Carmelitarum in Oppido Cellularum, qui erat Episcopali visitationi subiectus. Proposuit itaque praefatus Episcopus, an Regularibus, qui suorum Subditorum confessiones audire cupiebant, liberum sibi esset et licitum conditionem in concedendis facultatibus iniungere, interessendi videlicet mensstruis disceptationibus et Congregationibus casuum conscientiae. Id enim iniungi posse videbatur ex eo quod Card. De Luca in adnotationibus ad Concilium Tridentinum discursu 2 n. 12 dixit, id futurum esse maximopere proficuum, tum ut Episcopus perspectas habeat.



opiniones omnium suorum Confessariorum, tum ut quantum possibile est uniformis sit Confessariorum doctrina in materia morum et signanter contractum, in qua saepe saepius Theologi dissident a Theologis et a Canonistis; quibus addi poterat, collationem hanc omnium Confessariorum tum Secularium tum Regularium futuram esse non inutilem pro animorum unione iuxta ea, quae habentur in actis Ecclesiae Mediolanensis tomo primo part. 4 Instruct. Confess. pag. 647: — Ideo Regularium Superiores Confessores suos saepius moneant, et ad hanc animorum unionem in Fidelium aedificatione adhortentur, curentque in primis, ut, dum in casuum resolutione diversa inter eos et Parochos sententias fuerit, prudenter in eos se gerant, et ad Laicorum notitiam id non veniant, sed ad nos pro decisione recurrant —. Contra vero advertebatur, quod Episcopus Confessariorum Regularium doctrinam perspectam habere poterat in examine, quod illorum approbationem praecedebat ad terminos Sacri Concilii Tridentini sess. 23 cap. 15 de reformatione. Insuper in Decretis pro reformatione Regularium, editis a Clemente VIII praescribitur, quod in singulis Monasteriis et Conventibus bis in hebdomada habeatur lectio Sacrae Scripturae vel casuum conscientiae, ad quam Fratres omnes convenire tenentur. Demum in Urbe in decem et septem Conventibus tunc fiebant Congregationes casuum conscientiae, illisque interveniebant Parochi tantummodo et Confessarii ex Clero Seculari, et Regulares, in quorum Conventibus praedictae casuum lectiones habebantur.

28. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An in casu, de quo agitur, permissum esse valeat Episcopo concedendi Sacerdotibus Regularibus facultatem audiendi confessiones Secularium iniungere, ut intersint Congregationibus casuum conscientiae? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative, et detur Decretum in Forosempronien. 12 maii 1685 — in *Aquipendii Visitationis sacrorum Liminum die 12 Martii 1718*.

29. Gregorius XV autem in Constitutione *Inscrutabili* §. 5 edixit: — Confessores vero sive Seculares, sive Regulares, quomodocumque exempti, tam ordinarii, quam extraordinarii, ad confessiones Monialium, etiam

Regularibus subiectarum, audiendas nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo Diaecesano idonei iudicentur, et approbationem, quae gratis concedatur, obtineant — in *Pharaonen. Iurisdictionis die 18 Septembris 1733 §. Denique*.

30. Unde quoad monasterium Monialium Beatae Mariae Virginis Vallis Viridis proposito dubio: — IX. An Capellani et Confessarii sint a Superiore Monasterii deputandi et approbandi ab Episcopo? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad nonum, Affirmative quoad deputationem, et approbationem Confessarii spectare ad Episcopum — in *Hieracen. Visitationis die 26 Ianuarii 1692 lib. 42 Decretorum pag. 46*.

31. Idque etiam mandavit Clemens X in Constitutione 7, quae incipit: — *Superna* §. 4 his verbis: — Religiosos, generaliter approbatos ab Episcopi ad Personarum Secularium confessiones audiendas, nequaquam censi approbatos pro audiendis confessionibus Monialium unius Monasterii sibi subiectarum, sed egere quoad hoc speciali Episcopi approbatione, atque approbatos pro audiendis confessionibus Monialium unius Monasterii minime posse audire confessiones Monialium alterius Monasterii. Itidemque Confessores extraordinarios semel deputatos atque approbatos ab Episcopo ad Monialium confessiones pro una vice audiendas, haud posse, expleta deputatione, in vim approbationis huiusmodi illarum confessiones audire, sed toties ab Episcopo esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit — in *Pharaonen. Iurisdictionis die 18 Septembris 1733 §. Idque*.

32. Quapropter proposito dubio: — I. An Eius Ordinarius Wormatiensis seu eiusdem Vicariatus possit inhibere Regularibus Abbatiae Eberbacensis Ordinis Cisterciensis, ne sine praevia eius approbatione excipiant confessiones Monialium Monasterii *Marien — Munster* eiusdem Ordinis? —, Sacra Congregatio die 9 iulii 1746 responsum dedit: — Ad primum, Affirmative —. Reproposito dein dubio sub formula: — I. An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 9 iulii anni currentis 1746? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, in decisis; et amplius — in *Wormatien. Iurisdictionis die 17 Septembris 1746*.

33. Quin imo Ordinarius id prohibere potest huiusmodi Regularibus etiam sub poenis et censuris ecclesiasticis, ita ut in eas iidem incident, si praecepto non obtemperent *in Basileen. die 9 Februarii 1754.*

34. Enimvero Monasterium Sanctimonialium Cisterciensium in *Olsberg* Basileensis Diaeceseos subiiciebatur pridem Abbati et Monasterio Luciscellae eiusdem Ordinis et Diaeceseos. Placuit inde Patri Abbati Generali Ordinis illud subiicere Abbati et Monasterio Salemitano Diaeceseos Constantiensis. Abbas igitur Salemitanus misit ad Monasterium in *Olsberg* Patrem Humbertum Pfaundler, ut sacramentales Sanctimonialium confessione exciperet. Hic, insalutato Episcopo Basileensi, munus suum exequi cepit. Re comperta, Curia Episcopalis die 4 maii anno 1752 Patrem Humbertum monuit, - ne sub poenis et censuris ecclesiasticis ipso facto incurrendis talia deinceps attentare praesumeret, donec a Rmo Ordinario Basileensi examinatus et approbatus fuerit -. Non destitit tamen Pater Humbertus, monitione posthabita, Sanctimonialium confessiones excipere. Curia igitur Episcopalis eum suspensum et irregularem declaravit: sed frustra. Receptis tandem Decretis Sacrae Congregationis latis die 3 februarii 1753, Abbas Salemitanus eum ad claustra revocavit et inde regimini Monasterii *Olsbergensis* renunciavit, et regimen eiusdem Monasterii a Patre Abbate Generali collatum fuit in Abbatem Gengebacensem Ordinis S. Benedicti. Disputavit itaque Promotor Fiscalis Curiae Basileensis, ex dispositione Constitutionum Apostolicarum et ex Decretis Sacrae Congregationis controversiam secundum Episcopalem Curiam esse definiendam. Proposito hinc dubio: - IX. An Pater Humbertus Pfaundler incurrerit suspensionem a divinis et irregularitatem ob confessiones exceptas a Monialibus Monasterii *Olsberg*, non obstante praecepto Curiae Episcopalis Basileensis? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad nonum, Affirmative; et amplius - *in Basileen. die 9 Februarii 1754.*

35. Amplia, id vim plene obtinet, non obstante quavis contraria consuetudine; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, - Confessarios etiam extraordinarios Monia-

lium, etiam Regularibus subiectarum, post Constitutionem Gregorii XV hac de re editam, nullatenus posse earum confessiones audire, nisi prius ab Episcopo Diaeceseo idonei indicantur et adprobantur, non obstate quacumque contraria consuetudine - *in Cadurcen. die 12 Iulii 1658 lib. 19 Decretorum pag. 60.*

36. Quum igitur Abbas Lubensis Ordinis Cisterciensis sibi arrogare contenderet ius approbandi Confessarios pro Sanctimonialibus Monasterii Trebicensis suo Ordini subiectis, licet Monasterium situm esset in Diaecesi Uratislaviensi, habitus fuit ab Episcopo recursus ad Sedem Apostolicam, et Causa ex Rescripto Auditoris Sanctissimi delegata fuit Sacrae Congregationi cum voto Rotae. Prodierunt Rotaes decisiones Episcopo favorabiles, quaeque ob eodem exhibebantur; cumque Abbas Summo Pontifici supplicasset pro facultate sibi ex gratia concedenda dictos Confessarios approbandi, responsum fuit a Summo Pontifice, quod sua iura deduceret in Sacra Congregatione Concilii, quatenus existimaret, decisiones Rotaes adversum se editas esse insubsistentes, et multo magis cum Causa fuerit praefatae Sacrae Congregationi delegata non de voto, sed cum voto Rotae, ita ut esset in facultate Sacrae Congregationis amplecti aut reiicere decisiones Rotaes. Fundamentum Episcopi late exornatum in decisionibus Rotalibus constituebatur in Bulla 18 Gregorii XV incipien. *Inscrutabili*. In dictis quoque decisionibus firmabatur, non prodesse allegata Abbatibus privilegia, nec consuetudinem immemorabilem esse probatam, addique potuisset ultra deducta in decisionibus, quod immemorabilis, quatenus esset probata, non relevaret: in Bulla enim 7 Clementis X Bullar. tom. 6 statuebatur idipsum, quod fuit statutum in Bulla Gregoriana, indigere videlicet Regulares approbatione Episcopi pro excipiendis confessionibus Monialium sibi subiectarum, uti legitur in §. 4, et in hac Bulla Clementina continetur derogatio consuetudini etiam immemorabili, uti videre est in §. 9. Quapropter proposito dubio: - An votum Rotale sit exequendum? -, Sacra Congregatio respondit: - Approbationem Confessariorum pro Monialibus pertinere ad Episco-



pum - in *Uratislaviën. die 30 Ianuarii 1723.*

37. Nec aliter statuit Innocentius XIII pro Hispanis Regnis in Constitutione, quae incipit: *Apostolici Ministerii*, ubi in §. 18 sic cautum legitur: - Meminerint quoque Regulares se excipere non posse confessiones Monialium, tametsi eorum regimini et gubernio subiectae sint, nisi ultra licentiam suorum Praelatorum Regularium praecedat examen coram Episcopo Diaecesano faciendum, eiusque specialis quoad confessiones dictarum Monialium approbatio, remota quacumque contraria consuetudine etiam immemorabili - in *Pharaonen. Iurisdictionis die 18 Septembris 1733 §. Postremo.*

38. Idcirco Episcopus inhibere potest Regularibus, ne sine praevia eius approbatione excipiant confessiones Monialium etiam subiectarum ipsorum regimini, non obstante asserto Brevi Urbani VIII atque praetensa consuetudine in *Pharaonen. Iurisdictionis die 14 Novembris 1733.*

39. Siquidem Eñus Pereyra cum examini subiicere et approbare eos vellet, qui excipiendis Monialium Cisterciensium, quae a Religiosis eiusdem Ordinis regebantur, confessionibus destinati essent, contradictores expertus est Praesides eiusdem Cisterciensis Familiae. Duae namque obiectiones a Regularibus proponebantur. Altera depromebatur ab Apostolico Brevi Urbani VIII, qui anno 1626 iussit supersederi executione Constitutionis *Inscrutabili* Gregorii XV in Lusitano Regno, donec aliter vel a se, vel a Successoribus provisum fuisset. At respondit Eñus Episcopus, huiusmodi suspensionem iam cessasse ac de medio sublatam fuisse, cum per Decretum Sacrae Congregationis editum anno 1639 sub eodem Pontifice Urbano VIII in Conimbrien. demandata fuerit executio eiusdem Gregorianae Bullae; cumque etiam postea Clemens X ad removendas contentiones et controversias circa ipsam Gregorianam Constitutionem subortas, legem generalem illam tulerit, quam continet citata Bulla. Obiecerunt praeterea Cistercienses, non consuevisse eosque Episcopos Pharaonenses sese interponere iis, de quibus ius sibi competere putabat Eñus Pereyra. Verum ex quo alii praedecessores Antistites usi non fuerint ea po-

testate, qua uti potuissent, censeri nequibat (ut aiebat Eñus Pereyra) abrogata facultas ipsi quoque attributa a Pontificiis illis Constitutionibus. His utrinque perpensis, proposito dubio: - III. An Eñus Ordinarius possit inhibere Regularibus, ne sine praevia eius approbatione excipiant confessiones Monialium etiam subiectarum regimini ipsorum Regularium, non obstante asserto Brevi Urbani VIII atque praetensa consuetudine in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad tertium, Affirmative - in *Pharaonen. Iurisdictionis die 14 Novembris 1733.*

40. Hinc Episcopus habens facultatem dandi benedictionem Apostolicam in articulo mortis, haud eam committere tenetur Confessario ordinario Monialium, sed ipse potest ingredi Monasterium, ut eis det praefatam benedictionem, sed cum Confessario Monialium et uno probo Sacerdote per eum eligendo, nec non ipse et praefatus Confessarius ingredi possunt Monasterium, quando vocantur ab aliqua Moniali infirma, quae pro sua devotione vult confessionem explere in *Mazzariën. die 10 Maii et die 5 Iulii 1727.*

41. Iamvero collata fuit Episcopo Mazzariensi consueta facultas dandi Infirmis benedictionem Apostolicam cum Indulgentia plenaria in articulo mortis, et facultas concepta erat sequentibus verbis, erutis ex epistola Eñi Brevium Secretarii ad eum scripta: - Desiderium Dominationis Vestrae Illustrissimae, quo benedictionem Apostolicam cum indulgentia plenaria in articulo mortis Agonizantibus istarum Civitatis et Diaecesis Mazzariensis concedendi tenetur, exposui Sanctissimo Domino Nostro, qui benigne annuit, ut Dominatio Vestra Illm̃a ad triennium proximum benedictionem et indulgentiam huiusmodi Agonizantibus Civitatis et Diaecesis praefatarum per se ipsam immediate aut Auctoritate Apostolica concedat; ubi vero praecisa necessitas exegerit, ac insimul actis tempore dumtaxat eidem permittit, ut alicui Sacerdoti pio per Dominationem Vestram Illm̃am qualibet vice eligendo, quoad Moniales autem illarum Confessario ordinario facultatem similem communicare valeat, id iussu Sanctitatis Suae, quae Dominationem Vestram Illm̃am facultate su-

pradicta vigore praesentium Literarum uti posse vult, eidem significo —. Hoc praemisso, quaesivit praedictus Episcopus, an teneretur facultatem benedicendi Moniales in articulo mortis constitutas committere earum Confessario ordinario, vel potius ipse posset ingredi claustra, et quatenus vellet aliquando benedicere per se ipsum, et an in hypothesi, in qua ingredi posset, an et quibus Sociis comitatus teneretur; et demum an in casu, quo aliqua Monialis esset infirma et pro sua devotione vellet confessionem suorum peccatorum explere, posset Confessarius ordinarius aut extraordinarius vel etiam ipse Episcopus ingredi clausuram. Propositis itaque dubiis: — I. An Episcopus habens facultatem dandi benedictionem Apostolicam constitutis in articulo mortis teneatur quoad Moniales eam committere earum Confessario ordinario, vel potius sit in eius facultate aliquando ingredi Monasterium, ut eis det benedictionem? *Et quatenus affirmative quoad secundam partem.* II. An et quibus comitatus Monasterium ingredi debeat? III. An Episcopus et Confessarii, sive ordinarius sive extraordinarius, ingredi possint Monasterium absque ulla limitatione, quando vocantur ab aliqua Moniali infirma, quae pro sua devotione vult confessionem explere? —, Sacra Congregatio die 10 maii 1727 respondit: — Ad primum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam; et ad dominum Secretarium cum Eñs Secretario Brevium. Ad secundum, debere ingredi in casu, de quo agitur, cum Confessario Monialium et uno probo Sacerdote per eum eligendo. Ad tertium, uniantur Decreta —.

42. Hinc Secretarius Sacrae Congregationis haec inde die 5 iulii 1727 in calce adnotavit: — Sermonem habendo de Decretis Sacrarum Congregationum, nonnulla Sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium referuntur apud Nicolium in Flosculis in verbo *Clausura* a n. 32, in quibus sermo fit de ingressu ad ministranda confessionis et communionis Sacramenta in principalibus anni solemnitatibus, et ab hac Sacra Concilii Congregatione 15 decembris 1605 resolutum fuit, posse Confessarios ingredi clausuram Monialium ad ministranda Infirmis Sacramenta Poenitentiae et Eucharistiae, omnibus

illis diebus, quibus ex instituto vel consuetudine Monasterii Moniales Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum suscipiunt, ut habetur in tom. 129 posit. pag. 137 ad cap. 5 sess. 25. Sed non videtur, quod haec Decreta taxative loquantur —. Reproposito hinc dubio tertio sub eadem formula, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative, servatis servandis — in *Mazzarien. die 5 Iulii 1727.*

43. Praeterea Gregorius XV in Constitutione 18, quae incipit *Inscrutabili* Bullar. tom. 4 §. 5 haec statuit: — Ac similiter posuit Episcopus una cum Superioribus Regularibus quarumcumque Abbatissarum Priorissarum Praefectarum vel Praepositarum eorumdem Monasteriorum, quocumque nomine appellentur, electionibus per se vel per alium interesse ac praesidere, absque ulla tamen ipsorum Monasteriorum impensa — in *Pharaonen. Iurisdictionis die 18 Septembris 1733 §. Quantum.*

44. Hinc Sacra Congregatio declaravit, — Episcopum praesidere debere ad praescriptum Constitutionis s. m. Gregorii XV de exemp. privileg. electioni Abbatissae; vel Priorissae Monasteriorum Monialium etiam exemplarum a iurisdictione ipsius Episcopi — in *Colimbrien. die 16 Iulii 1639 lib. 16 Decretorum pag. 235.*

45. Qua de re Eñs Episcopus Pereyra iure meritoque sustinuit, se posse interesse electioni Abbatissarum vel Priorissarum Monasteriorum Monialium Regularibus Ordinis Cisterciensis subiectarum; his enim in terminis proposito dubio: — I. An Eñs Episcopus interesse possit tam per se, quam per alium electionibus Abbatissarum vel Priorissarum Monasteriorum Monialium Regularibus Ordinis Cisterciensis subiectarum? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad primum, Affirmative — in *Pharaonen. Iurisdictionis die 14 Novembris 1733.*

46. Idque rursus statuit Sacra Congregatio, declarans tamen, non fuisse Gregorianam Constitutionem attributum Episcopis ius confirmandi Abbatissas, quarum electioni praesidere possunt, si Monasteria ab Ordinarii iurisdictione exempta sint in *Hieracen. Visitationis die 26 Ianuarii 1692 lib. 42 Decretorum pag. 48.*



47. Qua de re proposito dubio: — II. An Eñō Ordinario Wormatiensi competat ius interessendi et praesidendi electionibus Abbatissarum Monasterii *Marien - Munster* Ordinis Cisterciensis? —, Sacra Congregatio die 9 iulii 1746 responsum tulit: — Ad secundum, Affirmative —. Post haec Abbas Eberbacensis non solum audiri postulavit, sed nova etiam dubia disputanda proposuit. Propositis hinc dubiis: — I. An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 9 iulii currentis anni 1746? *Et quatenus affirmative.* II. An posita facultate per Constitutionem Gregorianam Episcopis concessa interessendi et praesidendi electionibus Abbatissarum per se vel per alium, liceat Eñō Ordinario Wormatiensi interesse et praesidere per plures Commissarios ab ipso deputatos? III. An ad actum electionis conscribendum admitti etiam debeat Notarius vel Cancellarius Curiae Episcopalis Wormatiensis, seu potius P. Secretarius Abbatis Regularis tantum? IV. An, completa canonica electione, liceat eidem Eñō Ordinario vel eius Vicesgerenti neoelectam installare eique possessionem dignitatis et officii Abbatialis tradere? V. An ipsi Eñō Ordinario competat ius Abbatissas electas confirmandi? VI. An eidem Eñō Ordinario ius competat denunciandi et determinandi diem electionis faciendae, seu potius Rñō Abbati Eberbacensi? *Et quatenus negative ad primam partem, affirmative ad secundam.* VII. An, elapsa die praefinita et nemine ex parte Eñi Ordinarii comparente, liceat Rñō Abbati Eberbacensi ad electionem procedere in casu etc. VIII. An post mortem Abbatissae liceat Rñō Ordinario claudere proprioque sigillo obsignare cubacula Abbatialia atque de substantia Monasterii inventarium conficere in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, in decisis; et amplius. Ad secundum, Negative. Ad tertium, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam. Ad quartum et quintum, Negative. Ad sextum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam. Ad septimum, Affirmative. Ad octavum, Negative — *in Wormatien. Iurisdictionis die 17 Septembris 1746.*

48. Quin imo praefato Eñō Ordinario competit etiam ius explorandi voluntatem

Puellarum, quae sint admittendae ad habitum et professionem in dicto Monasterio, quin tamen Monasterium aliquid solvere debeat; quandoquidem propositis dubiis: — IV. An eidem Eñō Ordinario competat ius explorandi voluntatem Puellarum admittendarum tam ad habitum, quam ad professionem in dicto Monasterio? *Et quatenus affirmative.* V. An occasione dictae interessentiae explorationis teneatur Monasterium ad aliquam expensam pro Ministris Curiae Episcopalis Wormatiae sive ex quocumque alio titulo? —, Sacra Congregatio die 9 iulii 1746 respondit: — Ad quartum, Affirmative. Ad quintum, Negative —. Repropositis dein dubiis sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 9 iulii currentis anni 1746? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad quartum et quintum, in decisis; et amplius — *in Wormatien. Iurisdictionis die 17 Septembris 1746.*

49. Episcopus vero non potest prohibere Regularibus sub censuris, né ante electionem Abbatissae vel Priorissae vota habere procurent; his enim in terminis proposito dubio: — IV. An Episcopus possit prohibere Regularibus etiam sub censuris, ne ante electionem Abbatissae vel Priorissae vota habere procurent? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad quartum, non esse adhibendas censuras — *in Perusina die 2 Aprilis 1650.*

50. Nec Episcopus introducere potest in Monasterium Moniales fundatrices diversi Ordinis, etiamsi ibi deesse videatur idonea Superiorissa; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopum Posnaniensem non posse introducere duas Moniales fundatrices diversi Ordinis in Monasterio Sanctimonialium loci Gorenensis, cum illas habere non posset eiusdem Ordinis, sed eo casu curare debere eligi Superiorissam meliorem ex eodem Monasterio; his enim in terminis proposito dubio: — III. An Episcopus Posnaniensis possit introducere duas Moniales fundatrices diversi Ordinis in Monasterio, de quo agitur, quatenus illas habere non possit eiusdem Ordinis in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad tertium, Negative; et Episcopus eo casu curet eligi Superiorissam meliorem ex eodem Monasterio — *in Posnaniem. Professionis die 27 Augusti 1712 lib. 62 Decretorum.*

51. Quum autem Ordinarius possit inhibere Regularibus, ne sine praevia eius approbatione excipiant confessiones Monialium eisdem subiectarum, ac ius habeat interesse et praesidendi electionibus Abbatissarum petendi rationes administrationis bonorum illarum Monasterii nec non explorandi voluntatem Puellarum admittendarum ad habitum et ad professionem, Sacra Congregatio primum statuit, ut iidem Regulares et Moniales cogi valeant per multas in huiusmodi casibus, mox re iterum perpensa atque novis rerum circumstantiis urgentibus, responsum dedit, ad mentem; quandoquidem propositis dubiis: - VI. An praefati Regulares et Moniales cogi possint per multas pecuniarias in casibus praedictis? VII. An licita fuerit exactio centum imperialium facta a Rmo Vicariatu Wormatiensi, seu potius teneatur dictam summam Monasterio *Marien. Munster.* restituere et omnia damna reficere in casu etc. -, Sacra Congregatio die 9 iulii 1746 respondit: - Ad sextum, Affirmative. Ad septimum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam -. Repropositis dein dubiis sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 9 iulii 1746? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad sextum et septimum, ad mentem - in *Wormatien. Iurisdictionis die 17 Septembris 1746.*

52. Alias enim ne dubium quidem, quin Episcopus in huiusmodi casibus cogere valeat quoscumque Sacerdotes Seculares et Regulares ad formam Constitutionum Apostolicarum; his enim in terminis proposito dubio: - XIII. An Episcopus Basileensis cogere possit quoscumque Sacerdotes sive Seculares, sive Regulares tam Cisterciensis, quam alterius cuiuscumque Ordinis, sive deputatos, sive deputandos a Rmo Patre Generali Cisterciensium ad gubernium dicti Monasterii *Olsberg* in casibus contentis in dubiis resolutis et respective resolvendis ab hac Sacra Congregatione per multas pecuniarias piis usibus applicandas nec non etiam per ecclesiasticas censuras in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad decimum tertium, Affirmative ad formam Constitutionum Apostolicarum - in *Basileen. die 9 Februarii 1754.*

53. Potest itaque Episcopus ad praescri-

ptum Bullae s. m. Gregorii XV cogere Administratores bonorum temporalium Monasteriorum etiam exemptorum ad reddendam rationem administrationis in *Olmucen. die 11 Iulii 1665 lib. 24 Decretorum.*

54. Siquidem Gregorius XV in Constitutione *Inscrutabili* §. 4 statuit: - Sed et administrantes bona ad huiusmodi Monasteria Sanctimonialium, ut praefertur, etiam Regularibus subiectarum pertinentia, sive Regulares exstiterint, sive Seculares, quomodolibet exempti, Episcopo loci, adhibitis etiam Superioribus Regularibus, singulis annis rationes administrationis, gratis tamen exigendas, reddere teneantur, ad idque iuris remediis cogi et compelli queant - in *Pharaonen. Iurisdictionis die 18 Septembris 1733 §. Quo.*

55. Idecirco exortis controversiis inter Superiores Regulares Monasteriorum vulgo *del Senatore e della Pusterla* et Curiam Episcopalem, inter cetera proposito dubio: - IX. An Episcopus possit a Monialibus Monasteriorum SS. Mariae et Aureliani et S. Mariae Theodatae exquirere redditiones rationum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad nonum, Affirmative - in *Papien. die 16 Martii 1743.*

56. Hinc etiam Eius Ordinarius Wormatiensis petere potest rationes administrationis bonorum Monasterii Monialium *Marien. Munster* Ordinis Cisterciensis, quin tamen aliquid exigere valeat; his quippe in terminis propositis dubiis, - III. An liceat eidem Eius Ordinario petere rationes administrationis bonorum ipsiusmet Monasterii? V. An occasione dictae interessentiae redditionis rationis teneatur Monasterium ad aliquam expensam pro Ministris Curiae Episcopalis Wormatae sive ex quocumque titulo? -, Sacra Congregatio die 9 iulii 1746 respondit: - Ad tertium, Affirmative. Ad quintum, Negative -. Post haec Abbas Eberbacensis audiri postulavit. Repropositis vero dubiis sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 9 iulii anni currentis 1746? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad tertium et quintum, in decisis; et amplius - in *Wormatien. Iurisdictionis die 17 Septembris 1746.*

57. Nec ulla habenda est ratio de con-



suetudine contraria; proposito enim dubio: - An, non obstante praetenso non usu, liceat Eñño Archiepiscopo ad formam Constitutionis Gregorii XV exigere rationes administrationis bonorum Monialium Regularibus subiectarum? -, Sacra Congregatio respondit: - Affirmative - in *Neapolitana Exactionis rationum die 11 Martii 1673 lib. 28 Decretorum pag. 40.*

58. Episcopus vero huiusmodi Administratores exempti ad rationem rationis, non vocatis Superioribus Monasterii, compellere nequit, eosdem tamen remove potest, quatenus praefati Superiores interpellati id facere nolint; his quippe in terminis proposito dubio: - II. An possit Episcopus Administratores reddituum Monasterii exempti ad redditionem rationis compellere, non vocatis Superioribus Monasterii, eosdemque Administratores remove, quatenus iidem Superiores interpellati id renuant facere? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad secundum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam - in *Colimbrien. die 16 Iulii 1639 lib. 16 Decretorum pag. 235.*

Item in *Hieracen. Visitationis die 26 Ianuarii 1692 lib. 42 Decretorum pag. 46.*

59. Ceterum electio povi Ministri et Syndici Monasteriorum Monialium SS. Catharinae Martyris et Senensis nec non SS. Monicae et Rochi in casu obitus dimissionis officii vel amotionis spectat ad Priorissam et Moniales cum interventu Superioris Regularis, qui ordinariam iurisdictionem in spiritualibus et temporalibus habet, et ad Archiepiscopum spectat expeditio Literarum patentium iuxta solitum, hinc et dimissio officiorum faciendae est in manibus Priorissae, non vero Archiepiscopi, nec non facultas removendi dictos Officiales et Ministros pertinet ad Priorissam et Moniales, sed quoad Archiepiscopum servanda est Bulla *Inscrutabili* Gregorii XV; his enim in terminis proposi-

tis dubiis: - VI. An electio cuiuscumque novi Ministri et Syndici in casu obitus dimissionis Officii vel amotionis spectet ad Priorissam et Moniales, vel potius ad Archiepiscopum? VII. An dimissio Officiorum faciendae sit in manibus Priorissae, vel potius in manibus Eñni Archiepiscopi? VIII. An facultas removendi dictos Officiales et Ministros spectet ad Priorissam et Moniales, seu potius ad Eñnum Episcopum? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad sextum, electionem spectare ad Priorissam et Moniales cum interventu Superioris Regularis, ad Archiepiscopum vero spectare expeditionem Literarum patentium iuxta solitum. Ad septimum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad octavum, Affirmative ad primam partem, quoad secundam servetur Bulla *Inscrutabili* (1) - in *Ferrariensis Iurisdictionis die 28 Septembris 1754.*

60. Quum itaque ab anno 1665 Episcopus Omolucensis Sacram Congregationem consulisset, pluribus propositis dubiis, quae respiciebant iurisdictionem suam in Monasteria Sanctimonialium Regularibus Ordinibus subiecta, ad intellectum cognitissimae Constitutionis Gregorianae, cuius initium *Inscrutabili*, Sacra Congregatio dubia definivit, sed nondum executioni mandari potuerunt. Praecipui, qui inter Ordines Regulares sese opponerent Episcopi iurisdictioni, in Moravia Benedictini recensebantur Cistercienses et Praemonstratenses. Multa erant, quae hi praesidio exemptionum eoque gesserunt, ad declinandam visitationem Episcopalem in Parochiis, quae vel unitae erant eorum Monasteriis, vel eorum iurisdictionem erant, et iurisdictionem Episcopalem in Monasteriis Sanctimonialium, quorum ipsi curam et regimen habebant. Singula tamen nullo negotio expedienda videbantur, cum fere omnia pluries essent in aliis Causis definita, vel in ipsa litera Apostolicarum Constitutionum reperirentur expedita.

(1) In calce praefatae Bullae Gregorii XV adsant Declarationes Sacrae Congregationis ab eodem exprobatæ, ubi in dubio duodecimo quaesitum est: - Cum in eadem Constitutione statutum sit, ut liceat Episcopo ex rationabili causa Superiores Regulares admonere, ut amoveant Confessores atque Administratores bonorum ad eandem Monialium Monasteria pertinentium, iisque Superioribus id facere detrectantibus, habeat Episcopus facultatem praedictos Confessores et Administratores amovendi, quoties et quando opus esse iudicaverit; an eiusmodi causam Episcopus Superioribus Regularibus significare teneatur, respondetur, non teneri eiusmodi causam significare Superioribus Regularibus, sed hoc relinqui arbitrio et prudentiae Episcoporum, quorum conscientiam Sacra Congregatio seculo oneravit, ne facultate sibi hac in parte attributa quovomodo abutantur, eius rei in districto Dei iudicio rationem reddituri -.

61. Propositis igitur dubiis: - I. An Parochi Regulares cuiuscumque Ordinis illi sint et praesertim Praemonstratenses Cistercienses et Benedictini exercentes curam animarum Personarum secularium et non commensalium in Parochiis in Diaecesi Omolucensi licet illae Monasteriis exemptis sint unitae et annexae, sive sint de iurepatronatus, etiamsi cura animarum residere dicatur in Abbatibus, visitationem Episcopi subire teneantur in iis, quae pertinent ad curam animarum, sive Episcopus visitet per se, sive per alium, non obstantibus privilegiis dictorum Monasteriorum? *Et quatenus affirmative.* II. An dicti Parochi procuracionem solvere teneantur? Vocati ad synodum accedere sint cogendi? Festa Diaecesis Populo annunciare et celebrare? Pariter Chrisma et Olea SS. ab Episcopo Diaecetano accipere teneantur? III. An Parochi Regulares, etiamsi sint Abbates, possint a Superioribus Regularibus ad curam animarum destinari, illamque exercere sine approbatione Episcopi? IV. An Regulares dari in Coadiutores dictorum Parochorum possint a Superioribus Regularibus sine expressa licentia Episcopi, sive potius sint in potestate Episcopi in approbatione Confessoriarum Regularium limitare eorumdem facultates non solum quoad tempus, sed etiam quoad Personas et loca, in quibus debent confessiones audire? V. An liceat sive Abbatibus, sive Parochis Regularibus praesertim Cisterciensibus pro libitu et sine licentia Episcopi pro Parochiimodo unam, modo alteram Ecclesiam sive Capellam, in qua Sacramenta a Parochis administrentur fidelibus Diaecesis Omolucensis, constituere? VI. An Praelati Regulares, ubi habent purum iuspatronatus Parochiarum acquisitum vel cessum a Laicis, quibus in hoc succedunt, teneantur Episcopo praesentare Sacerdotes Seculares, ut antea Laici tenebantur, an vero possint substituire Monachos eosque pro libito, non salutato Episcopo, removere? VII. An ad Episcopum spectet cura clausurae Monasteriorum Monialium Regularibus et praesertim Cisterciensibus et Benedictinis subiectarum eandemque clausuram demandare servandam ad praescriptum Sacri Concilii Tridentini? *Et quatenus affirmative.* VIII. An competat Episcopo Praelatis Regularibus praesertim

Cisterciensibus et Benedictinis prohibere, ne pluries in anno occasione visitationis ingrediantur septa Monasterii Monialium sibi subiecti sine praesentia eiusdem Episcopi, sive alterius Personae ab eo deputandae? IX. An possit Episcopus inhibere Regularibus praesertim Cisterciensibus, et Benedictinis, ut sine examine Ordinarii Puellas ad habitum et professionem admittant, et praecire ne ad electionem Abbatissarum exemptarum deveniantur, non significata Ordinario die electionis, cui Episcopus sive per se, sive per alium interesse et praesidere possit? X. An competat Episcopo rationes exigere ab Administratoribus bonorum temporalium dictorum Monasteriorum exemptorum Monialium et in Administratores delinquentes animadvertere illosque ad reliquatum solvendum cogere et prohibere, ne dotēs alienentur sine Indulto Pontificio et Episcopi licentia? XI. An Confessarii ab Episcopo approbati ad audiendas confessiones fidelium utriusque sexus possint sine speciali approbatione Episcopi in Confessarios Monialium exemptarum a Superioribus Regularibus destinari? *Et quatenus negative.* XII. An saltem dicti Confessarii Regulares pro audiendis confessionibus unius Monasterii Monialium exemptarum vel pro una vice approbati censi debeant approbati semper et pro omnibus Monasteriis Monialium? XIII. An Regulares teneantur pro obtinenda facultate audiendi confessiones sive Secularium sive Monialium se personaliter coram Episcopo praesentare, sive potius sufficiat a Superioribus de sufficientia et idoneitate testimonium transmitti? XIV. An Praelati et Abbates Regulares possint sine speciali indulto calices campanas aliaque vasa sacra, in quibus intervenit sacra unctio, benedicere pro usu alienarum Ecclesiarum? XV. An dicti Abbates et Praelati teneantur servare Decretum ab Alexandro VII editum circa usum restrictum Pontificalium Praelatis inferioribus concessum? XVI. An liceat Regularibus Eucharistiam in propriis Ecclesiis exponere sine licentia Ordinarii liceatque pariter Regularibus et praesertim Benedictinis et Cisterciensibus in propriis Ecclesiis insolitam Imaginem aut sacram Reliquiam ab Ordinario approbatam exponere et tandem in eisdem Ecclesiis praedicare, non petita ab Or-



dinario benedictione, aut in aliis Ecclesiis sine Ordinarii licentia? —, Sacra Congregatio die 7 iunii 1755 respondit: — Ad primum et secundum, Affirmative. Ad tertium, Negative. Ad quartum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam. Ad quintum, Negative. Ad sextum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad septimum octavum nonum decimum, Affirmative. Ad undecimum, Negative. Ad duodecimum decimum secundum decimum quartum decimum sextum, Negative. Ad decimum tertium, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad decimum quintum, Affirmative —. Repropositis dein dubiis sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis — in *Omolucen. Iurisdictionis die 2 Augusti 1755.*

62. Quod si Superior Regularis solam habeat directionem spiritualem Monasterii Monialium, quae vivunt sub regula S. Francisci, nec ipse nec Syndicus Apostolicus intervenire possunt et praestare eorum consensum in stipulatione contractus sive instrumenti faciendi a dictis Monialibus cumulative cum Episcopo, qui etiam ex consuetudine ius hoc privativum nanciscitur in *Fulginaten. Iurisdictionis die 20 Augusti 1803.*

63. Enimvero quum anno 1802 Moniales S. Claudii, quae Fulginei vivebant sub regula S. Francisci, pecuniam in investimentum erogare deberent instrumentumque stipulari, Vicarius Generalem accerserunt, ut auctoritatem suam contractui interponeret. Praesentes actui fuere tum Superior Regularis, tum Syndicus Apostolicus, ut consensum praesentiamque praestarent. Verum cum eos omnino exclusisset Vicarius Generalis a consensu interponendo, laesa isti fuisse rati sunt iura sibi iamdiu quaesita, ut contractus Monialium perfici nequirent, nisi ipsis praesentibus et consentientibus. Quo factum, ut Provincialis Minorum Observantium reclamaret ad Sacram Congregationem, quo iura sui Ordinis sarta tectaue defenderet. Nam Patres Observantes haud quidem repugnabant, ut Episcopus suam interponeret auctoritatem in contractibus Monialium, sed contendebant, sibi ius esse, ut una simul cum Episcopo consensum praesentiamque praestarent, cum

praesertim consuetudinem probarent ex testimonio Abbatisarum et Syndicorum Monasterii, qui praedicabant, semper in contractibus stipulandis Regulares Superiores interestes vidisse. Episcopus contra haec affirmavit, nunquam Monasterium S. Claudii exemptum fuisse a sua ordinaria iurisdictione, et Superiores Regulares solam habere directionem spiritualem animarum. Nam ipse Confessarios Monialium probabat et removebat, clausuram custodiebat, Puellarum in suscipiendo instituto voluntatem explorabat, et vota exiciebat, Abbatisarum electioni praeerat, libros administrationis investigabat, clavem retinebat Aerarii, unde ipso inconsulto pecunias sumere non licebat. Quae omnia cum excluderent a Superioribus Regularibus ordinariam iurisdictionem, ita quoque relicere debebant cumulativam praesentiam, quam ipsi sibi asserebant in stipulandis instrumentis. Contrariam vero consuetudinem, quae tamen ad breve tempus viginti annorum cohiberetur, reiecit Episcopus, producto testimonio Cancellarii, qui, investigatis instrumentis a Monialibus stipulatis ab illinc centum annis, affirmavit, nunquam invenisse, quod Superior Regularis et Syndici praesentiam consensumque interposuissent.

64. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An Superior Regularis et Syndicus Apostolicus ven. Monasterii et Monialium S. Claudii Civitatis Fulginei Ordinis S. Francisci intervenire valeant et praestare eorum consensum in stipulatione contractus sive instrumenti faciendi a dictis Monialibus cumulative cum Episcopo, seu potius dicti contractus et instrumenta stipulari debeant cum consensu et interventu privativo dicti Episcopi sive eius Delegati in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam — in *Fulginaten. Iurisdictionis die 20 Augusti 1803.*

65. Hoc enim ius privativum pertinet ad ordinariam iurisdictionem: unde Sacra Congregatio in terminis Abbatis Regularis, qui ordinariam iurisdictionem exercebat, cumulativam negavit; ac proinde exclusit Protectores et Curatores, qui hanc cumulativam sibi vindicabant. Quandoquidem proposito dubio: — An Protectores seu Curatores ven.

Monasterii et Monialium S. Rodegundae Civitatis Mediolanensis Ordinis S. Benedicti Ordinis Cassinensis intervenire valeant et praestare eorum consensum in stipulatione cuiuscumque contractus sive instrumenti faciendi a dictis Monialibus cumulative cum Patre Abbate ven. Monasterii S. Simpliciani illarum Superiore, sive potius dicti contractus et instrumenta celebrari et stipulari debeant cum consensu et interventu privativo dicti Patris Abbatis vel ipsius Delegati absque licentia et interventu dictorum Protectorum? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam — *in Mediolanen. die 12 Maii 1736.*

66. Idcirco quum, orta controversia iurisdictioni inter Patres Dominicanos et Archiepiscopum Ferrariensem, qui putabat, Regularium auctoritatem versari dumtaxat in directione spirituali Monialium, cetera ad Episcopos pertinere, constitit, ad Superiores Dominicanos competere ordinariam iurisdictionem in spiritualibus et temporalibus super Monasteriis SS. Catharinae martyris et Senensis ac SS. Monicae et Rochi, Sacra Congregatio declaravit, ad Priorissam et Moniales cum interventu Superioris Regularis pertinere stipulari quaecumque instrumenta; quandoquidem propositis dubiis: — I. An Superioribus Regularibus competat ordinaria iurisdictio in spiritualibus et temporalibus super Monasteriis SS. Catharinae martyris et Senensis nec non SS. Monicae et Rochi et signanter in procuranda recta administratione bonorum et reddituum dictorum Monasteriorum sibi subiectorum, seu potius servanda sit in casibus particularibus praetensa consuetudo in casu etc. XI. An quaecumque instrumenta stipulari debeant coram Priorissa et Monialibus capitulariter congregatis cum interventu Superioris Regularis? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad undecimum, Affirmative — *in Ferrarien. Iurisdictionis die 28 Septembris 1754.*

67. Alias etiam Conventus Regularium, qui non habet numerum sex Religiosorum, subiicitur visitationi correctioni et omnimoda iurisdictioni Episcopi loci etiam quoad

statum oeconomicum, tametsi erectus fuerit ex Decreto Sacrae Congregationis cum obligatione manutenendi quinque Religiosos, servatis tamen in reliquis Constitutionibus Apostolicis, nec non eius Ordini communicata fuerint privilegia Militiis concessa in *Anagnina Exemptionis die 29 Martii 1806.*

68. Siquidem in Oppido, cui nomen *Morolo*, Diaecesis Anagninae, erectum fuit Coenobium Ordinis Excalceatorum Redemptionis Captivorum ex sequenti Rescripto Sacrae Congregationis: — Pro facultate aperiendi Conventum cum obligatione manutenendi quinque Fratres, servatis tamen in reliquis Constitutionibus Apostolicis —, ut in *Anagnina* 28 Iulii 1781. Coenobium huiusmodi, in quo duo Sacerdotes habitabant et tres laici Religiosi, anno 1805 visitavit Episcopus Anagninus, in qua visitatione Religiosi Episcopo obedientiam professi sunt et Episcopus seorsim singulos evocavit, eosque de ratione vivendi et agendi, quam sequerentur, est percunctatus, Decretumque edidit, quo feminas ab aditu hortuli prohibuit. Anno vero 1806, cum iterum Episcopus sacram visitationem faceret, libros dati acceptique inspicere voluit, eosque Anagniam adportatos Morolum tandem remisit cum Decreto approbationis. Reclamarunt Religiosi, qui, licet ultro concederent Episcopo, ut Ecclesiam et Sacrarium visitare posset, negarunt tamen hoc ius quoad statum oeconomicum ipsius Conventus. At Episcopus nitebatur Decreto Innocentii X *Ut in parvis*, quo Conventus non habentes numerum sex Religiosorum — visitationi correctioni et omnimodae iurisdictioni Ordinarii loci — subiicitur. Hinc putavit Episcopus, posse visitare se Conventum illum Moroli, qui, mandante Sacra Congregatione, erectus fuit cum obligatione manutenendi quinque Fratres, servatis tamen in reliquis Constitutionibus Apostolicis. Negavit porro, exemptum esse quoad statum oeconomicum. Attulit enim declarationes Decreti Innocentii X a Sacra Congregatione super statu Regularium editas et ab Alexandro VII approbatas, quas inter haec habebatur: — An Regulares eorundem Conventuum compelli possint ab Episcopo ad exhibendos libros introitus et exitus et reddendas rationes administrationis? —, respondit: — Posse compelli: —



An Episcopus in eisdem Conventibus se ingerere possit in his, quae Regularem disciplinam concernunt? —, respondit: — posse —; quas declarationes refert Giraldus in exposit. iur. Pontif. part. 7 pag. 47. Contra Religiosos nitembantur praefato Decreto Sacrae Congregationis diei 28 iulii 1781, sed etiam quoad statutum oeconomicum consuetudine et privilegio a Sede Apostolica indulto. Nam praedecessores Episcopi nunquam visitasse constabat Conventum Moroli. Id quod, ne tribueretur eorum secordiae, prohibebat Constitutio Benedicti XIII edita VII idus iulii anni 1725, cuius initium *Aeternus aeterni Patris*, in qua confirmando Praedecessorum suorum Constitutiones et praecipue Alexandri VII mandavit, ut Ordo Beatae Mariae Virginis de Mercede Redemptionis Captivorum gaudere valeret — singulis privilegiis libertatibus immunitatibus exemptionibus privilegiis antelationibus concessionibus indultis favoribus indulgentiis aliisque praerogativis tam spiritualibus, quam temporalibus, concessis etc. Societatibus Regularibus Militiis Hospitalibus quibuscumque et piis locis Regularibus —. Hinc deduxerunt Religiosi, quod si Ordini de Mercede communicata sint privilegia Militiis concessa et ipsi gauderent exemptione, qua Hierosolymitanus Ordo potiebatur a visitatione Episcopi in Ecclesiis, in quibus cura animarum annexa non sit, ut definivit Sacra Congregatio in Asculana Visitationis 4 martii 1719. Unde nil sibi obesse contenderunt vel Decretum Innocentii X *Ut in parvis*, vel declarationes Sacrae Congregationis super statu Regularium, quae sibi vindicabant in Conventibus eorum Ordinum, qui immediate S. Sedi non subiacent.

69. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An constet de exemptione quoad statutum oeconomicum Conventus Moroli, ita ut Decretum Episcopi sit revocandum in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum de-

dit: — Negative in omnibus — in *Anagnina Exemptionis die 29 Martii 1806.*

70. Quin imo Episcopus procedere potest contra Regularem, qui impudice notorie et cum scandalo cum Moniali conversatus fuerit in *Casalen. die 12 Septembris 1648 lib. 18 Decretorum pag. 523.*

71. Amplia, Episcopus etiam per inquisitionem potest procedere contra Regulares, servata tamen forma Concilii, si accedant ad Monasteria Monialium contra formam Edicti ab eodem Episcopo publicati in *Nucerina Visitationis sacrorum Liminum die 5 Maii 1696 lib. 46 Decretorum.*

72. Quum itaque Abbates Sanctissimi Salvatoris, et Sanctorum Spiritus et Gallii Ordinis Cassinensis, non possint, inconsulto Episcopo, concedere licentias Secularibus ac Regularibus eiusdem etiam Congregationis accedendi ad locutoria Monialium Monasteriorum SS. Mariae et Aureliani et S. Mariae Theodatae eisdem subiectorum, Episcopus potest huiusmodi licentias in casu transgressionis vel abusus revocare et transgressores quoscumque coercere, iuxta Constitutiones Gregorii XV et Alexandri VII; quandoquidem his in terminis propositis dubiis: — XII. An Abbates praedicti, inconsulto Episcopo, possint concedere licentias tam Secularibus, quam Regularibus ipsis benevisis, etiamsi sint propriae Congregationis, accedendi ad locutoria Monialium dietorum Monasteriorum? *Et quatenus affirmative.* XIII. In quibus tantum casibus concedere possint dictas licentias? XIV. An Episcopus valeat supradictas licentias in casu transgressionis vel abusus revocare et transgressores quoscumque coercere et quibus poenis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad decimum secundum, Negative. Ad decimum tertium, provisum in praecedenti. Ad decimum quartum, Affirmative iuxta Constitutiones Gregorii XV et Alexandri VII (1); et amplius in omnibus — in *Papien. die 16 Martii 1743.*

(1) Sane Gregorius XV in Constitutione *Inscrutabili* atque Urbanus VIII approbaverunt resolutionem dubii Sacrae Congregationis Concilii hisce verbis concepti: — An Regularis absque legitima licentia accedens ad Monasterium Monialium Regularibus subiectarum, ibique in loco destinato cum Moniali colloquens, a Diaecesano Episcopo, tamquam Sedis Apostolicae delegato, coerceri et puniri possit? —, praefata Sacra Congregatio respondit: — Posse —. Exinde Alexander VII in Constitutione *Sacrosancti* 3 martii 1653 Bullar. tom. 6 part. 4 pag. 120 §. II decrevit: — Quin etiam quam plurimis Apostolicis Constitutionibus interdicatur huiusmodi Regularibus accessus ad locutoria Sanctimonialium, nec non cum eisdem miscere colloquia ad crates rotas portas et quovis alio loco, sub poenis

73. Episcopus vero non potest prohibere Personis in primo et secundo gradu coniunctae cum Monialibus, ne cum ipsis colloquantur, id tamen Viris non vero Mulieribus, exceptis eorum Patribus et Fratibus, prohibere valet, sed licentia ingrediendi Monasterium quoad Medicos aliosque Ministros necessarios spectat ad Superiores Regulares, quae non datur pro unica tantum vice, atque Delegatus a Superiore Monasterii potest ingredi ad illud absque licentia Episcopi, qui vero solus non potest concedere aliis licentiam ingrediendi Monasterium, dum eam unitim cum Episcopo concedere teneretur in *Hieracen. Visitationis die 26 Ianuarii 1692 lib. 42 Decretorum pag. 46.*

74. Enimvero Monasterium Monialium Beatae Mariae Virginis Vallis Viridis subiectum iurisdictioni Priorissae Messanensis intra Diaecesim et in Oppido Castri Veteris reperiebatur. Anno 1589 in contradictio iudicio dictam subiectionem agnovit. At modernus Episcopus ad visitationem huius Monasterii accedere curavit, qui acta quoad clausuram volens perficere a singulis Monialibus impeditus extitit. Re ad Sacram Congregationem delata, post Decretum, quod Episcopus visitare posset dictum Monaste-

rium, propositis dubiis: — III. An possit cuique Personae etiam in primo et secundo gradu coniunctae inhibere, ne audeat ad Monasterium accedere absque illius licentia? IV. An possit inhibere Famulis et Famulabus coniunctarum Personarum, ne ad dictum Monasterium accedant absque licentia et consensu Episcopi? V. An Medici Chirurgi alique Ministri necessarii ingredi possint in clausuram cum sola licentia et approbatione Delegati absque licentia et consensu Episcopi? VI. An praefata licentia sit ad tempus determinatum vel iuxta opportunitatem pro unica tantum vice concedenda, et an possit denegari? XIII. An Delegatus a Superiore Monasterii possit accedere absque licentia ad dictum Monasterium, et an aliis licentiam concedere possit solus, vel unitim cum Episcopo? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad tertium, danda esse Decreta Sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium hac de re edita (1). Ad quartum, danda esse Decreta eiusdem Sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium (2). Ad quintum, danda esse Decreta a Sacra Congregatione Concilii edita anno 1581 ad tertium dubium (3). Ad sextum, danda esse Decreta Sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium (4). Ad

privationis vocis activae et passivae aliisque etiam gravioribus pro rerum temporumque opportunitate inflictis —. Et §. VI statuit: — Praeterea interdicimus omnibus et singulis praedictis sub eisdem pariter poenis colloquia quaecumque cum Sanctimonialibus praedictorum Monasteriorum (comprehensis etiam Abbatissis Priorissis et Officialibus) extra actum confessionis concionum aut visitationum huiusmodi; adiecta sub similibus poenis expressa prohibitionem, ne quomodo permittant, ut eorum Socii aliique Regulares tam professi, quam non professi sub quovis praetextu cum Monialibus colloquantur. Contravenientes autem, praeter poenas praenarratas, gravioribus etiam nostro successorumque Romanorum Pontificum arbitrio puniantur —. Insuper Sacra Congregatio in Viterbien. 26 Iunii 1627 declaravit, posse Episcopum imponere censuras aliasque poenas contra Clericos et Laicos Monialium Monasteria frequentantes et cum iisdem colloquentes. Idem accessus et allocutio, etiam sine frequentia, specialius interdicta est Regularibus tum a Sixto et Paulo V ac citatis Pontificum Constitutionibus et potissimum a Clemente XI sub poena excommunicationis aliisque ab Episcopo infligendis, ex Decreto Sacrae Congregationis 11 maii 1669 ab eodem approbato.

(1) Scilicet tenoris sequentis: — Trani all' Arcivescovo. Non intende la Sagra Congregazione, che negli Editti generali, che si pubblicano circa l'accesso a Parlatori di Monache, si comprendano i parenti in primo e secondo grado delle medesime, onde in conformità della mente dell' istessa Sagra Congregazione non dovrà V. S. proibire alli pioni della chiesa di Nazaret il poter trattar con le Monache loro parenti in primo e secondo grado, purchè ciò non segua ne' giorni di feste solenni e ne' tempi proibiti. Tanto etc. Roma 28 marzo 1692 —.

(2) Videlicet: — Città della Pieve. Non è solito che le Donne pigliano licenza di andare a Monasterii a parlare alle Monache, e quanto agli uomini potrete proibire, che non vi vadano senza vostra licenza, eccettuandone i Padri e Fratelli solamente, e farete che sia osservata per l'avvenire. E state sano. Roma 12 gennaio 1604 —.

(3) Nempe: — Item se sotto nome di clausura si contiene, che i Medici Barbieri ed altre Donne che servono in caso d' infermità fantesche ordinarie Garzoni, quali hanno da portar grano faina legna acqua ed altre cose necessarie, Sartori Muratori Falegnami e Procuratori possino o non possino entrare in detto Monastero? —, Sacra Congregatio respondit: — Licentiam ingrediendi Monasterium spectare ad Superiorem Regularem, ex cap. 5 sess. 25 de Regularibus —.

(4) Nimirum tenoris sequentis: — Parma al Vescovo. Qui in Roma ed in ogni altro luogo, ove si tiene buona



decimum tertium, Affirmative quoad Delegatum; et quoad alios unitim cum Episcopo - in *Hieracen. Visitationis die 26 Ianuarii 1692 lib. 42 Decretorum pag. 46.*

75. Hinc multo minus Episcopus prohibere potest, ne plus quam duae Missae vel exequiae, eveniente obitu alicuius Monialis, celebrentur; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, non licere Episcopo inhibere, ne in Ecclesia Monasterii Monialium Beatae Mariae Virginis Vallis Viridis subiecti Priorissae Messanensi intra Diaecesim et in Oppido Castri Veteris siti celebrentur plus quam duae Missae, etiamsi Monasterium teneatur aliquod onus explere, exceptis diebus exequiarum et festivitatis titularis Monasterii, et quoad approbationem Sacerdotum Secularium Episcopus utatur iure suo; et eveniente obitu alicuius Monialis vel Educandae, non posse Episcopum prohibere, ne in Ecclesia Monasterii celebrentur exequiae, neque posse impedire celebrationem solemnem festivitatis BB. Petri et Pauli titularium Monasterii in *Hieracen. Visitationis die 26 Ianuarii 1692 lib. 42 Decretorum pag. 46.*

76. Imo Regularibus impediri non potest Missarum celebratio aliarumque functionum in eorum Ecclesiis ante Missam parochialem; quandoquidem Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium in Taurinen. Functionum conventualium 28 septembris 1742 edixit, - quod impediri non debeat Patribus Reformatis Conventus Sanctae Mariae Angelorum Publei celebratio Missarum aliarumque functionum conventualium etiam cum sonitu campanarum ante Missam parochialem - in *Squillacen. Celebrationis Missarum et Functionum conventualium die 28 Februarii 1761 §. Iniustam.*

77. Nec dissimilis fuit sensus Sacrae Congregationis; proposito enim dubio: - XIV. An possint Patres Carmelitae dare signum et celebrare Missam in diebus Festis eodem tempore vel antequam detur signum et celebretur Missa parochialis? -, responsum de-

dit: - Ad decimum quartum, Affirmative - in *Aquen. die 9 Iunii 1708 lib. 58 Decretorum pag. 199.*

78. Idcirco proposito dubio: - VIII. An Archipresbiter et Presbiteri cleri secularis Dungi prohibere possint Patribus Reformatis celebrare Missas aliasque conventuales functiones etiam cum praeventivo sonitu peragere ante vel in actu celebrationis Missae parochialis? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad octavum, Negative; et amplius - in *Comen. Funerum et Functionum conventualium die 19 Decembris 1750.*

79. Haec enim prohiberi non possunt Regularibus, sed tantum moneri licet Populus, ut accedat ad Ecclesiam parochialem; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit: - Nequaquam prohibitum esse Regularibus Missas celebrare et campanas pulsare in suis Ecclesiis ante celebrationem Missae et pulsationem campanae in Ecclesia parochiali; ideoque Abbatem minime hoc illis prohibere posse, sed tantum monere Populum, ut accedat ad Ecclesiam parochialem ad eiusdem Sacri Concilii praescriptum - in *Nullius Provincialis Ravennaten. die 15 Septembris 1629 lib. 14 Decretorum pag. 169.*

80. Idcirco Religiosi Conventuales moniti ab Episcopo nequaquam debent se abstinere a celebrandis Missis aliisque peragendis functionibus cum sonitu campanarum ante Missam parochialem, vel donec illa absolvatur in *Squillacen. Celebrationis Missarum et Functionum conventualium die 28 Februarii et die 8 Augusti 1761.*

81. Siquidem Patres Minores Conventuales degentes in Terra Mottae Bruneaturi Squillacensis Diaecesis conquesti sunt in Sacra Congregatione, quod ipsos indebite monuisset Episcopus, ne Dominicis Festisque diebus ante Missae Parochialis celebrationem Sacra peragerent cum praecedenti campanarum sonitu in eorum Ecclesia Annunciationi Beatae Mariae Virginis dicata. Episcopus autem suam defendit monitionem vigore Con-

cura de' Monasteri delle Moniche, si vuol fare una lista di persone, che sono necessarie come Fornaro Muratore falegname Ferraro Facchini per certe occasioni, oltre il Medico Cerusico e Barbiere, a quali per una volta si dà licenza per sempre, sino a tanto, che non è rievocata, di poter secondo i bisogni entrar nel Monastero per far ciò che occorre di loro mestiere, avvertendo di pigliar persone approvate d'età e costumi buoni, e così dovrà fare anche ne' suoi, con proibire insieme, che non entrino altre persone, che quelle che sono necessarie, e così è stato scritto ed ordinato in molti luoghi e il 20 novembre 1584.

cilii Tridentini sess. 22 Decret. de observ. in celebr. Miss. praescribentis, ut Ordinarii locorum et Episcopi - moneant etiam Populum, ut frequenter ad suas Parochias saltem diebus Dominicis et maioribus Festis accedant -. Contra Patres Conventuales contendunt, monitionem a Concilio praescriptam consilium, non praeceptum innuere, ut tenent Cened. ad Decret. collect. 104 n. 2, et Barbosa de offic. et post. Episcop. alleg. 24 n. 16 et 17, ita ut, secluso contemptu Parochi, in qualibet Ecclesia, modo non sit Capella, vel Oratorium privatum, satisfieri possit praecepto audiendi Missam diebus festis, iuxta consuetudinem in toto christiano orbe receptam, de qua Card. Petr. ad Const. 8 Honorii III sect. unic. n. 50 tom. 2, Benedict. XIV oper. tom. 9 de sacrosanct. Miss. Sacrif. append. 12 ad lib. 3 n. 8, Rot. in S. Severini Celebrationis Missarum 5 maii 1752 coram Card. Matthaeio; ideoque nec posse Episcopum cogere suos Subditos, ut intersint Missae parochiali, quum nequeat delere consuetudinem, quae, uti vigens in toto orbe, iam induit naturam iuris communis, ut prosequitur Benedict. XIV loc. cit. n. 10, et decisum asserit Ricc. in prax. Cur. Archiep. part. 1 verb. Missa §. 6. Praeterea subdiderunt, monitionem vigore Concilii Tridentini faciendam esse Populo, non autem Rectoribus Ecclesiarum, et multo minus Regularibus Ordinum mendicantium, quibus indultum fuit a s. m. Leone X in Constit. *Intelleximus* 25 Bullarii Cherubini, ut in eorum Ecclesiis licite satisfieri possit praecepto audiendi Missam. Et licet Constitutio S. Pii V *Etsi Mendicantium* 41 eiusdem Bullarii praemisum indultum aliaque privilegia continens revocata fuerit a s. m. Gregorio XIII in Constitutione *In tanta rerum* dicti Bullarii, attamen sub revocatione Gregoriana non comprehendi praetendebatur privilegium Leonis X, ut explicat Barbosa de offic. et potest. Episcop. alleg. 24 n. 20. Iniustam igitur non solum, sed etiam invalidam sustinuerunt monitionem ipsis factam ex defectu iurisdictionis, ob generalem Mendicantium Ordinum exemptionem a iurisdictione Episcopi, specialiter canonizatam quoad hunc Conventum Annunciationis Beatae Mariae Virginis Terrae Mottae a Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium ad relationem Emi

Card. Ducis Eboracensis die 25 ianuarii 1760, qua rescriptum fuit: - Non licere Episcopo visitare Conventum pro eo tempore, quo in illo aluntur sex Religiosi -. Et propterea eo minus obligari posse censuerunt, ut illius intuitu deberent se abstinere a celebrandis Missis aliisque peragendis functionibus cum sonitu campanarum ante Missam parochialem, vel donec illa absolveretur; quia necessitas parendi correlativa est potestati, qua caret Episcopus, praeciipiendi Regularibus, ne Sacra peragant in suis Ecclesiis ante celebrationem Missae parochialis, ut notant Barbosa ad Concil. sess. 22 Decret. de observ. et evit. in celebr. miss. n. 35, et in Summ. Apost. decis. collect. 634 n. 5, Mascatt. Inst. can. part. 2 tit. 41 n. 4; illisque prohibendi campanarum sonitum ad matutinum ad horas et ad Missam antequam pulsetur campana maioris, praeterquam in die Sabbati Sancti, ad tradita per Leuren. for. Benef. part. 1 cap. 2 §. 1 quaest. 438 n. 2, Matthaeucc. off. cur. eccles. cap. 10 n. 1 et 2, Brasch. in prompt. Synod. cap. 38 n. 34. His omnibus denique addiderunt specialem loci et Provinciae consuetudinem et longaevam observantiam, qua semper id Regularibus licuit in suis Ecclesiis.

82. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An Religiosi Conventuales Bruneaturi moniti ab Episcopo debeant se abstinere a celebrandis Missis aliisque peragendis functionibus cum sonitu campanarum ante Missam parochialem, vel donec illa absolvatur? *Et quatenus affirmative*. II. An et quomodo sit providendum, quoties ab Episcopo moniti non se abstinerint in casu etc. -, Sacra Congregatio die 28 februarii 1761 respondit: - Ad primum, Negative. Ad secundum, provi- sum in primo -. Repropositis dubiis sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - *in Squillacen. Celebrationis Missarum et Functionum conventualium die 8 Augusti 1761*.

83. Episcopus vero procedere potest ad formam Concilii contra Regulares erigentes Altare portatile in domibus ruralibus secularium, et in eis Sacrum facientes etiam ad effectum administrandi Sanctissimum Viaticum alteri Religioso sui Ordinis ibi infirmo *in Messa-*



*nen. Privilegii et Iurium parochialium die 20 Septembris 1698 lib. 48 Decretorum.*

84. Enimvero – dum Pater Dominicus Moleti Clericus Regularis Theatinus aegrotaret in quadam domo rurali eius Consanguineorum posita extra Civitatem Messanae, ingravescente morbo ac instante mortis periculo, alius Clericus Regularis ibi praesens, erecto Altari portatili in cubiculo Infirmi, Sacrum peregit ac Sanctissimum Viaticum ei ministravit. Ordinarius, habita huius rei notitia, praetendere cepit, hunc Regularem dupliciter deliquisse, tum peragendo Sacrum super Altare portali in domo privata extra Ecclesiam vel Oratorium ad divinum cultum ab ipso Ordinario approbatum, tum etiam ministrando Sanctissimum Viaticum Infirmo contra ius parochiale privative Parochis competens respectu omnium quamvis exemptorum commorantium in domibus secularibus intra fines eorum Parochiae. Cumque e converso Patres Theatini contendunt, omnia esse legitime peracta, ideo ipsis monitis ac informantibus pro parte Archiepiscopi declarari supplicatur: – I. An supradictus Regularis potuerit licite erigere Altare portatile Sacrum peragere et Sanctissimum Viaticum ministrare alteri Regulari infirmo in domo privata illius Consanguineorum absque licentia Ordinarii aut Parochi? *Et quatenus negative.* II. An possit Ordinarius in hoc et similibus casibus procedere contra Regulares etiam ad censuras? –, Sacra Congregatio respondit: – Ad primum, Negative. Ad secundum, Affirmative ad formam Concilii, sed in praesenti casu non esse molestandos – *in Messanen. Privilegii et Iurium parochialium die 20 Septembris 1698 lib. 48 Decretorum.*

85. Quin imo Benedictus XIV in Constitutione *Etsi minime* sub datum diei 7 februarii 1742 §. 5, ne festivitatum, quae fiunt in Ecclesiis Regularium supplicabat declarari: – An ius competat eidem rationem a dictis Regularibus desuper exigere? –, Sacra Congregatio illa respondit: – Ad id auctoritate ordinaria ius non competere, sed providendum mediante recursum ad Sacram Congregationem Fabricae –,

*fraternitatis die 14 Septembris 1782 §. Ex quibus.*

86. Alias Ordinarius nec potest compellere Regulares Conventuales S. Francisci ad exhibendos libros Sacrarii, in quibus adnotantur celebrationes Missarum, ut de earum satisfactione constet, ita ut, si privilegium Pontificium habere praetendat, res ad Sacram Congregationem Fabricae definienda remittatur; proposito quippe dubio: – XX. An Archiepiscopus possit compellere Regulares Conventuales S. Francisci ad exhibendos libros Sacrarii, in quibus adnotantur celebrationes Missarum ad hoc, ut ex eis constare possit de satisfactione obligationis ex Legato pio, vel sufficiat sola fides Sacrarii, Missas fuisse celebratas, stante maxime, quod Archiepiscopus vigore facultatis Pontificiae instar privilegiorum Fabricae Metropolitanae annua debita ex quacumque pia dispositione hactenus non impleta providere potest etiam executioni pro futuris? –, Sacra Congregatio responsum dedit: – Ad vigesimum, Archiepiscopum de iure non posse, et quoad assertam facultatem ex delegatione, ad Sacram Congregationem Fabricae (1) – *in Urbinate. Visitationis sacrorum Liminum die 10 Martii 1663.*

87. Idecirco haud potest Episcopus auctoritate ordinaria rationem exigere a Regularibus de adimplemento piarum dispositionum factarum in eorum Ecclesiis *in Sympuntina die 11 Iunii 1650 lib. 19 Decretorum pag. 55.*

88. Potest vero Episcopus exigere rationem administrationis ab Exequutoribus piarum operum, etiamsi sint Regulares seu alias exempti, eosque reos compertos punire *in Toletana die 13 Maii 1651 lib. 19 Decretorum pag. 126.*

89. Hinc multo magis Episcopus cognoscere potest, an Regulares adimpleant onus celebrationis Missarum, quod habent in Ecclesia seculari, non obstante inhibitione per Regulares obtenta *in Montis Politiani die 2 Septembris 1647 lib. 18 Decretorum pag. 396.*

(1) Praefata enim Sacra Congregatio Fabricae delegare potest huiusmodi facultatem. Siquidem in Sympuntina 11 Iunii 1650, in qua Archiepiscopus certioratus aliquas dispositiones Defunctorum non adimpleri in aliquibus Ecclesiis Regularium supplicabat declarari: – An ius competat eidem rationem a dictis Regularibus desuper exigere? –, Sacra Congregatio illa respondit: – Ad id auctoritate ordinaria ius non competere, sed providendum mediante recursum ad Sacram Congregationem Fabricae –,

90. Quin imo si Regulares in celebratione Missarum contraveniant in re gravi contra eos procedere potest; quandoquidem quum inquireretur: - X. Quibus poenis et censuris corrigi possint per Ordinarium Regulares Sacerdotes in celebratione Missarum contravenientes? -, Sacra Congregatio primum respondit: - Ad decimum, dilata; et prius videatur, an Episcopus procedens vigore Concilii Tridentini Cap. unic. sess. 22 de obs. et evit. in celebr. miss. possit imponere huiusmodi poenas, exceptis poenis censurarum latae sententiae -; iisque expletis, responsum tulit: - In casu proposito tamquam in re gravi potuisse - *in Toletana die 4 Iunii 1672.*

91. Idcirco Sacra Congregatio mandavit, - si Regulares aliqua indecentia aut prohibita in Ecclesiis suorum Ordinum ex Concilio Provinciali Mediolanensi committant vel admittant, cura sit Ordinarium procedendi et providendi etiam contra ipsos Regulares eorumque Ecclesias, prout ipsis opportunum videbitur, etiam per vim Interdicti aut censurarum, dum tamen ad Interdictum non procedant, nisi rite et recte observatis omnibus a iure requisitis - *in Mediolanen. mense Iunii 1587.*

92. Qua de re proposito dubio: - VIII. An liceat Episcopo punire Regulares prohibita vel indecentia in Ecclesiis suorum Ordinum committentes circa Missae Sacrificium? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad octavum, licere Episcopo punire Regulares committentes prohibita vel indecentia in Ecclesia etiam suorum Ordinum circa Missae Sacrificium - *in Vercellen. die 21 Martii 1662.*

93. Amplia, Episcopus potest procedere contra Religiosum degentem in Monasterio post Decretum de celebratione Missarum erecto, si in eodem Monasterio iuxta praedictum Decretum de celebr. miss. duodecim Religiosi non inhabitant in *Sypuntina die 2 Novembris 1650 lib. 19 Decretorum pag. 90.*

94. Non potest vero Episcopus punire Regularem delinquentem extra claustra, etiamsi non sit de familia Monasteriorum sui Ordinis in ea Diaecesi; sed eum remittere debet puniendum a suo Superiore Regulari in *Ferrarien. mense decembris 1585 lib. 4 Decretorum pag. 92.*

95. Potest tamen Episcopus sumere talem

qualem informationem per modum simplicis examinis interrogando, quid commiserit, unde sit, ubi degat, ac cetera huiusmodi in *Ferrarien. mense Decembris 1585 lib. 4 Decretorum pag. 92.*

96. Amplia, Episcopus procedere potest contra Regulares vagantes extra claustra et proprios Conventus, ex Decreto Concilii in Cap. 11 sess. 14 de reformatione in *Maioricens. lib. 2 Decretorum pag. 161.*

97. Qua de re Episcopus potest facere processum contra Regulares notorie et cum scandalo extra claustra delinquentes, et confectum processum transmittere ad Superiores Regulares, ut delinquentes severe puniant, et de punitione ipsum per legitima documenta certiores faciant in *Hortana die 14 Novembris 1648 lib. 18 Decretorum pag. 532.*

98. Non tamen Episcopus potest cognoscere, an poena inflicta a Superiore Religioso delinquenti sit levis, vel gravis, licet possit praefigere terminum, intra quem Superior Regularis delinquentem punire debeat in *Dubium anno 1603 lib. 10 Decretorum pag. 56.*

99. Quin imo Episcopus procedere valet contra Religiosum delinquentem, si constet de fraude in infligendo ei debita poena per Superiorem Regularem, ne delicta Regularium maneant impunita in *Naulen. die 14 Martii 1648 lib. 18 Decretorum pag. 458.*

100. Quapropter proposito dubio: - XII. An si contingat, ut aliquis ex praedictorum Regularium insurgat contra Episcopum in propria Diaecesi maledictis cum scripto vel dicto non sine Populi offensione, possit ab Episcopo puniri et qua animadversione; et quid, si huiusmodi delinquens transiverit ad aliam Diaecesim, servandum sit, et qua poena puniendus sit Regularis, qui commorans in una Diaecesi spargat famosos libellos contra Ordinarium alterius Diaecesis? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad duodecimum, si Regularis intra claustra degens extra ea, in casibus in dubio expressis, ita notorie deliquerit, ut Populo offensioni sit, Episcopo instante, teneri Superiorem Regularem intra tempus ab Episcopo praefigendum severe illum punire, ac de punitione Episcopum certiores facere, alioquin sic delinquentem ab Episcopo puniri posse ad praescriptum Con-



cilii Tridentini Cap. 14 sess. 25 de Regularibus; quod si delinquens ad aliam Diaecesim migraverit, servandum esse, quod praecipitur in Constitutione Clementis VIII Pontificis Maximi, quae incipit: - Suscepti muneris ratio (1) - *in Angelopolitana die 14 Maii 1648 lib. 18 Decretorum.*

101. Quum autem quaereretur, an Episcopus posset procedere contra Regulares, qui contendebant, se haud eidem teneri solvere quartam funeralem, Sacra Congregatio distulit edere resolutionem, praefixo peremptorio termino quatuor mensium, quo elapso Causa proponi deberet, quin interim Partes molestarentur, facta obligatione de solvendo quidquid fuerit ab ipsa iudicatum *in Melevitana Quartae funeralis die 9 Februarii 1697 et die 16 Ianuarii 1700 lib. 47 et 50 Decretorum.*

102. Siquidem - occasione funeris quondam Ioannis Zamnit celebrati in Ecclesia S. Dominici Civitatis Notabilis, praetendentes Patres dicti Conventus se esse exemptos a solutione cuiusvis quartae funeralis, nedum illam tradere recusarunt Episcopo praetendenti e contra existere in antiqua possessione illam exigendi ab omnibus Regularibus dictae Civitatis, sed ulterius, cum quidam Minister Episcopalis ad conservandam Episcopi possessionem accipere tentasset unum ex quatuor cereis expositis circa cadaver dicti Ioannis, violenter ex illius manibus dictum cereum abriperunt, non sine Populi scandalo et tumultu. Hac de causa Episcopus, sumpta super praemissis summaria informatione, monitorium sub excommunicationis poena relaxavit contra Priorem et alium ex Fratribus dicti Conventus, cum termino viginti quatuor horarum loco trinae monitionis canonicae, ad reintegrandam Mensam de praefata quarta; sed cum dicto termino pendente praesentata fuisset Episcopo inhibitio A. C. expedita usque de anno 1661 super exem-

ptione dictorum Patrum a solutione huiusmodi quartae, delata est controversia ad Curiam, obtentaque per Episcopum remissione Causae ad hanc Sacram Congregationem, concordata fuerunt infrascripta dubia, super quibus EE. VV. utraque Parte monita et informante decernere non gravabuntur: - I. An quarta funeralis debeatur Episcopo? *Et quatenus affirmative.* II. An idem Episcopus procedere possit contra Regulares impediennes exactionem dictae quartae et quibus poenis? -, Sacra Congregatio die 9 februarii 1697 respondit: - Dilata, et coadiuventur probationes coram Inquisitore, servatis servandis -. Cum autem in postrema Congregatione praeteriti mensis septembris instetissent Patres pro Causae repositione, ex eo praesertim quod intra spatium tanti temporis nulla facta fuisset novarum probationum coadiuvatio, placuit EE. VV. iniungere, ut Causa reproponeretur post aquas. Obsequendo igitur iussis Eminentiarum Vestrarum, monitoque Procuratore Episcopi, iterum in praesenti Congregatione examini subiiciuntur antiqua dubia -. Repropositis tamen praefatis dubiis, Sacra Congregatio respondit: - Dilata, et praefigatur peremptorius terminus quatuor mensium, quo elapso, proponatur Causa omnino etiam unica, et interim Partes non molestentur, facta per eosdem obligatione de solvendo quidquid fuerit per Sacram Congregationem iudicatum - *in Melevitana Quartae funeralis die 16 Ianuarii 1700 lib. 50 Decretorum.*

103. Regulares autem eiecti omnino subsunt iurisdictioni et obedientiae Episcopi; id enim definitum fuit a Sacra Congregatione anno 1624, approbante Summo Pontifice Urbano VIII hisce verbis: - Sic vero eiecti quamdiu non redierint ad Religionem, in habitu clericali incedant, atque Ordinarii loci iurisdictioni et obedientiae subsint - *in Ordinis Capucinatorum die 11 Septembris 1728 §. De aliis.*

(1) Siquidem Clemens VIII in dicta Constitutione edita die 25 februarii 1596 Bullar. Rom. tom. 5 part. 2 pag. 93 memoratum Decretum Concilii Tridentini in cap. 14 sess. 25 de Regularibus in §. 3 ampliavit, infligens poenam privationis Dignitatum et Officiorum latae sententiae Contra Superiores huiusmodi Tridentinum Decretum non servantes in omnibus; ac addens, quod si Superior Regularis suum Religiosum, ut supra delinquentem, non puniverit et illum impunitum loco delicti ad alium suae Religionis transmiserit, instante Episcopo loci delicti, intra terminum ab eodem praefigendum debeat dictum delinquentem ad eundem locum delicti revocare, alias idem Superior incurrat poenam privationis vocis activae et passivae Papae reservatam; et crescente contumacia, possit et debeat Ordinarius loci, ad quem transmissus est delinquens, sive requisitus ab Ordinario loci delicti, sive aliter informatus, procedere adversus eundem, eumque punire iuxta Decretum Tridentini, tamquam Sedis Apostolicae delegatus.

## EPISCOPUS QUOAD IUS FERENDI CENSURAS

1. Neminem latet, Episcopum potestatem habere ferendi censuras ex Cap. *Contingit* de sententia excommunicationis in *Civitatibus Castellanae Punctaturarum die 16 Maii 1795 §. Electionis.*

Item in *Andrien. Electionis et Institutionis die 8 Aprilis 1848 §. Neque; in Lucionen. Suspensionis et Appellationis die 8 Aprilis 1848 §. Praeterea.*

2. Unde ius est Episcopo ferre ad formam Concilii Tridentini censuras in eos, qui aliquid absque eius consensu iniuste agere praetendant; quandoquidem postquam Sacra Congregatio decreverit, spectare ad Fabricerios Ecclesiae Cathedralis Naulensis, cum approbatione tamen Ordinarii, designare usum, in quem implicari deberent pecuniae retractae ex venditione ratae partis piscium, qui diebus festis iuxta consuetudinem approbatam in visitatione Apostolica de anno 1585 piscabantur, dum illa rata pars praefatae Ecclesiae Cathedrali tradi debebat, adamussim declaravit, Episcopum posse procedere ad censuras contra dictos Fabricerios, qui, inconsulto Episcopo, nonnulla comparaverant, ob idque Episcopus eisdem sub poena excommunicationis ipso facto incurrendae praeceperat, ut intra octo dies praedictas pecunias restitueret; his enim in terminis proposito dubio: - II. An idem Episcopus possit contra eosdem Fabricerios in casu inobedientiae ad censuras procedere in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad secundum, Affirmative, servata tamen forma Concilii - in *Naulen. die 6 Iunii 1705 lib. 55 Decretorum.*

3. Qua de re Sacra Congregatio respondit, sustineri censuras laticas ab Episcopo contra admissos ad possessionem Portionum vacantium in Ecclesia Receptitia, ipso contradicente in *Larinen. Synodi die 22 Decembris 1691 lib. 41 Decretorum.*

4. Validae propterea renunciuntur censurae, quas Archiepiscopus tulit in Vicarium Prioralem et tres alios Canonicos Ecclesiae Collegiatae, ex eo quod iidem contra prae-

fati Archiepiscopi praeceptum, quo prohibuerat, ne cadaver Campanarii dictae Ecclesiae Collegiatae, tamquam publici concubinarum, atque ob non satisfactum praeceptum, ecclesiastica sepultura gauderet, illud publice ac pompa funebri ad Ecclesiam detulerunt, nec non ecclesiasticae sepulturae tradiderunt in *Baren. Censurarum die 15 Decembris 1696 lib. 46 Decretorum.*

5. Enimvero - sequuto die 10 octobris 1695 obitu Petri Tenerelli Campanarii Collegiatae Ecclesiae Sancti Nicolai ob fortuitum lapsum a sublimi pergula existente in atrio Hospitalis eiusdem Ecclesiae, Curia Archiepiscopalis supponens, illum tamquam publicum Concubinarium, atque ob non satisfactum Praeceptum Paschale, dignum non esse ecclesiastica sepultura, sequenti die praeceptum transmisit omnibus Ecclesiasticis, tam Secularibus, quam Regularibus, quantumvis exemptis, ne auderent tradere illius cadaver ecclesiasticae sepulturae, sub poena excommunicationis latae sententiae etiam contentae in Clementina prima de sepulturis, quod fuit quoque affixum in atrio praefatae Ecclesiae S. Nicolai. Verum Capitulum et Canonici dictae Ecclesiae, praetendentes, dictum Petrum ante obitum, praemissis signis poenitentiae, fuisse legitime absolutum a Rectore dicti Hospitalis, et Praeceptum Paschale fuisse ab eo sufficienter impletum in eorum Ecclesia, tamquam ab Ordinarii iurisdictione exempta, praesertim quia dictus Petrus vivens non fuerat hac de causa per Curiam Archiepiscopalem publice denunciatus; ideo, spreto ac nullatenus curato dicto Praecepto, cadaver illius cum cantu ac pompa funebri publice ac magnifice detulerunt ad Ecclesiam, ac, praevisis exequiis longe solemnioribus, quam de cetero congruerent qualitati ipsius defuncti, ecclesiastica sepultura donarunt. E converso Archiepiscopus praetensae exemptionis acerrimus impugnator, indignum existimans dissimulare adeo manifestum propriae iurisdictionis contemptum, iussit statim citari singulos Canonicos et Presbiteros



dictae Ecclesiae ad dicendum causam, quare declarandi non essent excommunicati ad formam eiusdem Edicti, et quia citatio personaliter exequi non potuit, nisi quoad sex Presbiteros tantum propter vulnera cum fustibus et sclopis Cursori illata a nonnullis Clericis praefatae Collegiatae, ideoque, citatis aliis per Edictum, stante non tuto accessu ac capta desuper informatione, processit ad declaratoriam excommunicationis contra Vicarium Prioralem et tres alios Canonicos, « salva provisione facienda quoad alios »; sed, appellantibus Canonicis ad tribunal A.C., Causa per R. P. Auditorem Sanctissimi remissa fuit ad hanc Sacram Congregationem, in qua modo, actis transportatis utraque Parte informante, decernendum proponitur: - An censurae substineantur in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative - in *Baren. Censurarum die 15 Decembris 1696 lib. 46 Decretorum*.

6. Hinc multo magis Episcopus potest procedere per censuras, si Decanus et Canonici Cathedralis Ecclesiae se opponant, retinendo claves pulpiti, iuxta antiquam capitularem deliberationem, ut Concionator, ab ipso Episcopo deputatus, literas suae deputationis Capitulo exhibeat; quandoquidem Sacra Congregatio, postquam declaraverit, Concionatorem deputatum ab Episcopo ad praedicandum in Cathedrali aliisque Ecclesiis in eius ambitu existentibus haud teneri exhibere literas patentes, nec licere Capitulo seu eius Decano retinere claves pulpiti eiusdem Cathedralis, proposito dubio: - III. An Episcopus procedere possit per censuras in casu, quo Decanus et Canonici se opponant in casu etc. -, responsum dedit: - Ad tertium, Affirmative; et amplius - in *Urgellen. Iuris concionandi die 5 Septembris 1705 lib. 55 Decretorum*.

7. Quin imo Sacra Congregatio declaravit, Episcopum Urgellensem posse procedere per censuras ecclesiasticas contra re-nuentes contumaces et inobedientes quoad redditionem rationum in actu visitationis Capellae Beatae Mariae de Pietate sitae in claustro Ecclesiae Cathedralis; his enim in terminis proposito dubio: - V. An contra re-

cusantes contumaces et inobedientes procedere possit per censuras ecclesiasticas? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad quintum, Affirmative - in *Urgellen. Visitationis die 5 Septembris 1705 lib. 55 Decretorum*.

8. Idcirco validas etiam declaravit Sacra Congregatio censuras ab Abbate latas in actu visitationis contra Clericos Ecclesiae parochialis suae Abbatiae unitae, ob recusatam exhibitionem librorum instrumentorum et iurium dictae Ecclesiae administrationem respicientium, nec non resolvit, ut Abbas procedere posset ad ulteriora in *Calaguritana Visitationis et Censurarum die 24 Ianuarii 1695 lib. 45 Decretorum*.

9. Nec ullatenus ambigendum, quin Episcopus cogere valeat per censuras Rectores Ecclesiarum ad interveniendum publicis supplicationibus, etiamsi exemptione gaudere praetendant in *Neapolitana die 18 Novembris 1724 et die 21 Iulii 1742 (1)*.

10. Itaque Sacra Congregatio censuit, posse Episcopum declarare homines Universitatis laicalis incidisse in poenas contentas in Decreto Concilii cap. 11 sess. 22 de reformatione, si statutum ab eadem Universitate editum iuribus Ecclesiae est contrarium in *Alatrina mense Aprilis 1587 lib. 4 Decretorum pag. 239*.

11. Imo Episcopus declarans, aliquem incidisse in censuras ecclesiasticas vigore Decreti Concilii in Cap. 11 sess. 22 de reformatione, non teretur praemittere monitiones, sed tantum citationem ad dicendum causam, quare etc. in *Nullius die 12 Novembris 1639 ad Cap. 11 sess. 22 de reformatione Posit. 42 pag. 609*.

Item in *Civitatis ducalis mense Decembris 1639 lib. 16 Decretorum pag. 292*.

12. Unde Edictum publicatum contra scientes et non revelantes concubenarios et usurarios tam clericos, quam laicos afficit etiam Canonicos Capituli exempti, etiamsi in eius publicatione non adhibuerit Episcopus duos a Capitulo deputatos in *Gerunden. ad cap. 6 sess. 25 de reformatione Posit. 147*.

13. Quin imo censurae et interdicta apposita ab Ordinariis sunt publicanda et observanda

(1) Speciem et resolutionem Causae huius habes in Verb. *Aperitio oris*, n. 66 ad 78, Tom. II.

in Ecclesiis Regularium etiam Mendicantium, nec suffragatur illis confirmatio privilegiorum a S. Pio V. concessa, cum redacta sit ad terminos Concilii Tridentini in *Giennen. Observationis Interdicti mense Novembris 1584 lib. 4 Decretorum pag. 7.*

Item in *Vintimilien. mense Decembris 1586 lib. 5 Decretorum pag. 72.*

14. Ceterum Concilium Tridentinum in cap. 12 sess. 25 de regularibus id tantum statuit, ut Regulares servant censuras et interdicta Ordinariorum, nihilque disposuit, an servare debeant, quae Ordinarii non servant in *Elboren. mense Iunii 1592 lib. 7 Decretorum pag. 49.*

15. Verum Sacra Congregatio declaravit, verba Concilii Tridentini in Cap. 12 sess. 25 de regularibus *mandante Episcopo*, non comprehendere quemcumque Iudicem ecclesiasticum ab Episcopo constitutum cum facultate promulgandi censuras et interdicta, licet non generalem Officiale in universa Diaecesi, nisi specialis facultas illi ab Episcopo fuerit concessa in *Varsavien. Publicationis die 18 Aprilis 1663 lib. 23 Decretorum pag. 571.*

16. Hinc Episcopus potest procedere contra Regulares exemptos cum censuris vigore Constitutionis *Inscrutabili Dei providentia* Gregorii XV, non vero Concilii Tridentini, si iidem non obediens fuerint in confessionibus audiendis, vel praedicatione verbi Dei; quandoquidem proposito dubio: - IV. An Episcopus possit cum censuris procedere contra Regulares exemptos, si non obediens fuerint in confessionibus audiendis, vel praedicatione verbi Dei, et hoc vigore Concilii Tridentini, vel per quem Canonem? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad quintum, posse procedere non quidem in vim Concilii Tridentini, sed in vim Constitutionis Gregorii XV, quae incipit *Inscrutabili Dei providentia* (1) - in *Angelopolitana die 14 Maii 1648 lib. 18 Decretorum.*

17. Idecirco sustinentur censurae ab Archiepiscopo latae in Monachum Vicarium Monasterii, ex eo quod absque licentia proprii Parochi Sacramentum extremae Unctionis Viro laico, tamquam intra septa Monasterii inhabitanti, ministraverit, indulgetur

tamen facultas Ordinario eundem absolvendi in forma privata in *Neapolitana Censurarum die 5 Iunii 1700 lib. 50 Decretorum.*

18. Siquidem - cum Pater Angelus Lucina Monachus Olivetanus et Vicarius Monasterii Montis Oliveti Neapolis, non obstante literali dispositione Clementinae primae de privilegiis et excessibus privilegiatorum, absque licentia proprii Parochi Sacramentum extremae Unctionis nobili Viro Iosepho Origlia, tamquam intra septa Monasterii inhabitanti, ministraverit, praeviis consuetis monitionibus, Curia Archiepiscopalis, tam ante, quam post sequentam moderationem inhibitionis A. C. antecedenter ab eodem Monacho obtentae super observantia privilegiorum suae Religionis, ac successive remissione Causae ad ipsammet Curiam, fuerunt ab eadem relaxatae censurae adversus praefatum Patrem Angelum, qui usque modo ob eius contumaciam passus est denunciationem incursum excommunicationis; verum quia modo remisso processu ad hanc Sacram Congregationem super iustitia sententiae dictae Curiae, disceptatio emergit, EE. PP. respondere non gravabuntur: - An censurae substineantur in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Censuras substineri, et detur facultas Ordinario absolvendi in forma privata - in *Neapolitana Censurarum die 5 Iunii 1700 lib. 50 Decretorum.*

19. Qua de re validae fuerunt declaratae censurae latae ab Archiepiscopo Neapolitano in Capellanos Praeceptoriae Generalis S. Antonii Viennensis, ob repulsum Parochum a ministratione Sanctissimae Eucharistiae lethaliter vulnerato et in eorum hospitali tamquam loco commodiori recepto, non obstante allegata exemptione ab Ordinarii iurisdictione in *Neapolitana Iurisdictionis die 18 Novembris 1690 lib. 40 Decretorum.*

20. Unde sustinentur processus Vicarii Generalis usque ad sententiam inclusive nec non excommunicatio ad tuendam iurisdictionem Episcopalem ab eo lata in assertum Conservatorem Regularium, cetera vero hinc inde gesta haud subsistere censentur in *Lauden. Censurarum die 5 Iunii 1700 lib. 50 Decretorum.*

(1) Quam supra retulimus in Verb. *Episcopus quoad iurisdictionem in Regulares* §. VII, n. 18 in notis.



21. Iamvero – pro satisfactione cuiusdam tenuis legati annui relictī a Mutio Blasio pauperibus Orphanis Sancti Andreae Civitatis Laudae, Rector Congregationis Soma-schae eorum gubernator coram Vicario Generali in iudicium vocavit Patres Conventuales Sancti Francisci eiusdem Civitatis heredes filii dicti Blasii, qui cum ad evitandam Ordinarii iurisdictionem elegerint in eorum Conservatorem Canonicum Franciscum Catenagum, sed infra terminum a dicto Vicario eisdem praefixum non docuerint de illius facultatibus iudicandi privative quoad Episcopum praesertim in Causis executionum Legatorum piorum, ac iudiciale indaginem exigentibus, passi fuerunt relaxationem mandati sub die 20 iunii superioris anni, pro adimplemento praefati legati. Ab huiusmodi Decreto tam Conservator, quam Patres appellarunt ad Sanctam Sedem, ac successive recursum habuerunt ad hanc Sacram Congregationem, in qua adhuc lite pendente sub die 5 octobris eiusdem anni dictus Conservator interpellavit Vicario Generali electionem Arbitrorum, et sub die 12 dicti mensis monitorium transmisit, ut ad se Causam dicti legati remitteret sub poena excommunicationis. At quia dictus Vicarius, qui sub dicta die 20 iunii iam functus erat officio suo ad tuendam propriam iurisdictionem, praemunito eodem Conservatore, ut desisteret ab indebito processu, eundem renuentem prius suspensum ab officio per annum, et successive die 19 dicti mensis octobris ob contraventionem poenalibus praeceptis excommunicationis declaravit. E contra vero praenarratus Conservator adversus Vicarium Generalem, similia praecepta et inhibitorias aspernentem, eademmet die coaequalem pariter excommunicationis declaratoriam protulit. Quibus stantibus, cum de validitate seu subsistentia processuum et censurarum hinc inde latarum dubium emergat, Partibus citatis et informantibus EE. VV. subicitur decidendum: – An et quae censurae seu processus sustineantur in casu etc. –, Sacra Congregatio responsum dedit: – Processum Vicarii usque ad sententiam inclusive et excommunicationem ab eo latam contra assertum Conservatorem subsistere; cetera vero hinc inde gesta non substineri – *in Lauden. Censu-*

*rarum die 5 Iunii 1700 lib. 50 Decretorum.*

22. Nam iusta intercedente causa, etiam Vicarius Generalis valide fert censuras contra Parochum, qui propterea incidit in irregularitatem, constituto tamen coram Ordinario, quod is ministraverit in Ordinibus in *Leodien. Censurarum et Irregularitatis die 7 Iulii 1703 lib. 53 Decretorum.*

23. Siquidem – instante coram Vicario Generali Episcopi Leodiensis Ioanne Dominico Doignies Parcho Oppidi Marienburgensis pro declaratione, quod Puellae educandae existentes in Monasterio Monialium Sepulchri-narum tenerentur sumere Sacramenta in sua Parochia, atque sibi solvere iura funeralia pro illis Puellis ibidem decedentibus, dictus Vicarius instantiam admisit, nisi infra mensem ex parte Monialium doceretur de privilegio contrario: quapropter probata per dictas Moniales contraria consuetudine, idem Vicarius die 30 martii demandavit, standum esse consuetudini, quod Decretum comprobavit etiam Archidiaconus Famennae die 4 februarii 1697, sub cuius iurisdictione dicta Parochia Marienburgensis existit; et subinde Successor dicti Vicarii eidem Doignies inhibuit, ne ullas functiones in Ecclesia dictarum Monialium perageret. Verum vexante Parcho praedicto easdem Moniales pluribus modis, et signanter praevio recurso habito ad Iudicem laicum Marienburgensem, ac ad Parlamentum Tornacense, petendo executionem primi Decreti, die 27 iunii 1700 monitus extitit a dicto Vicario Generali ad comparendum sub poena suspensionis a divinis, eoque recusante, iterum monitus fuit extraiudicialiter per Parochum Fagnellae, quas tamen monitiones non curante, denique die 17 ianuarii expeditum eidem fuit speciale monitorium intimatum die prima februarii, cum termino novem dierum assignatorum pro tribus terminis canonicis, quibus elapsis, et dicto Parcho adhuc comparere renuente, praefatus Vicarius die 28 dicti mensis februarii tulit contra eundem sententiam declaratoriam suspensionis a divinis, qua quidem illi intimata et nullatenus attentata, divina officia celebrare non omisit. Post haec habuit recursus dictus Parochus, tum scilicet ad Nuntium Apostolicum, tum etiam ad S. Sedem,

a qua per Breve commissionem appellatio- nis directam Archiepiscopo Cameracensi et Episcopis Tornacensi ac Laudunensi, subre- ptitæ, ut asseritur, obtinuit; tandem remissa per R. P. Auditorem Sanctissimi Causa ad EE. VV. Procuratorem prædicti Parochi sæpius ad informandum monito et non compa- rente, ad instantiam Promotoris Fiscalis Leodiensis sequentia dubia decidenda propo- nuntur: - I. An censuræ latae per Vicarium Generalem Leodiensem sustineantur in ca- su etc. *Et quatenus affirmative*. II. An fu- erit incursa irregularitas ob illarum con- temptum in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad se- cundum, Affirmative constituto coram Ordina- rio, quod Parochus ministraverit in Ordini- bus - *in Leodien. Censurarum et Irregu- laritatis die 7 Iulii 1703 lib. 53 Decretorum*.

24. Quapropter Vicarius Generalis ad sus- tinendam super aliqua Ecclesia iurisdictio- nem valide fert censuras in alterum Vica- rium Generalem, qui eam turbat, ac ea prop- ter hic nulliter contra illum declaratoriam censurarum promulgat *in Melfhien. Iuris- dictionis et Censurarum die 16 Iulii 1712 lib. 62 Decretorum (1)*.

25. Unde Vicarius Generalis, cum ius- ta subsit causa, iudicialiter procedere pot- est sub poena excommunicationis; quando- quidem pluribus exortis controversiis inter Episcopum Pacensem et Abbatem Collegiatae Ecclesiae de Zafra, proposito dubio: - II. An licuerit Vicario Generali Pacensi mittere Commissarios per tres vices ad instantiam Fiscalis suae Curiae contra Abbatem Zafrae, et contra eundem iudicialiter procedere etiam sub poena excommunicationis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad se- cundum, Affirmative - *in Pacen. Iuris vi- sitandi de Zafra die 29 Ianuarii 1729*.

26. Orta vero controversia super compe- tentia iurisdictionis, num liceret præfato Episcopo eiusque Curiae ac prædicto Abbati procedere ad censuras, seu potius recurri deberet ad Metropolitanum sive Nuntium, Sacra Congregatio respondit, ad mentem; his enim in terminis proposito dubio: - VI. An, orta controversia super competentia iurisdic-

tionis, liceat Episcopo eiusque Curiae sicuti etiam Abbati procedere ad censuras, seu potius sit recurrendum ad Metropolitanum sive Nuntium Apostolicum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad sextum, ad mentem - *in Pacen. Iuris vi- sitandi de Zafra die 29 Ianuarii 1729*.

27. Hinc Sacra Congregatio declaravit, censuras latas a Nunciatura contra Ministros Curiae Episcopalis ob carcerationem Subcol- lectoris, licet pro alia Diaecesi deputati, sus- tineri *in Aquilana Censurarum die 26 Ia- nuarii 1692 lib. 42 Decretorum*.

28. Itaque Sacra Congregatio validas et- iam declaravit censuras, quas Episcopus tu- lerat in percussorem Clerici coniugati, et- iam si percussor allegaverit, se absolutionem impetrasse a Sacra Congregatione, non exhi- bito tamen Decreto, et alias servatis de iure servandis ab Episcopo ante affixionem cedu- lonum *in Fulginaten. Censurarum die 21 Iunii 1692 lib. 42 Decretorum*.

29. Nam in iure nefas est ius correctionis denegare Episcopo in suos Subditos, qui a re- cto vitae instituto deflexerint, praesertim ubi scandali sit periculum: cuius quidem vi- tandi causa nec censurarum usus improban- dus venit, quamvis de levi in se culpa coer- cenda ageretur, Benedict. XIV de synod. diae- ces. lib. 10 cap. 3 per totum *in Senogallien. Suspensionis et Irregularitatis die 15 Mar- tii 1856 §. Primo*.

30. Siquidem censuræ sunt remedia, qui- bus Iudices ecclesiastici utuntur, ad compellendos inobedientes Subditos, ad debitam ex- hibendam partitionem, Rot. coram Molin. de- cis. 673 tom. 1 part. 1 n. 14 *in Colonien. die 14 Februarii 1767 §. At*.

31. Ad qualitatem autem culpæ quod spectat nec valide quidem propter levem culpam, nec prudenter propter lethalem, quæ gravioribus non accenseantur, censuras irro- gari monet Benedictus XIV in lib. 10 de synod. diaeces. cap. 1 n. 3, attamen probe idem Pontifex sequenti cap. 3 perpendit, contingere posse, ut res, quæ in se spectata levis esse videtur, gravis ob adiunctas circumstantias appareat; quo quidem in casu censuris, si alius non suppetat modus, uti licet Episcopo

(1) Species et resolutio Causæ huius prostant in Verb. *Ecclesia in genere*, §. IV, n. 4 et 5, Tom. VIII.



*in Taurinen. Suspensionis die 7 Iulii 1855*  
§. Quod vero.

32. Ceterum censurarum impositio ita regulari a iure debet, ut nonnisi in casu gravis et lethalis culpae locum habeat ex communi Canonistarum et Theologorum sententia, quos inter Pirhing et Reiffenst. in iur. can. tit. 39 a n. 7, Tournel. in tract. de censur. art. 1 *in Suessana Reintegrationis et Emendationis Damnorum die 18 Februarii 1854*  
§. Hisce.

33. Idcirco non sustinentur censurae, cum haud gravis extet causa, ob quam illas fuerint latae *in Troiana Eleemosynae Concionatoris die 14 Augusti 1700 lib. 50 Decretorum* (1).

34. Praeterea censurae, pendente appellatione latae, nullae censentur, nec cedulones sunt reaffigendi, sed Episcopus procedere tenetur ex integro, servatis servandis *in Lancianen. Confraternitatis die 20 Septembris 1710 lib. 60 Decretorum*.

35. Iamvero – plures dudum subortae fuerunt controversiae inter Archiepiscopum Lancianensem et Confraternitatem Mortis, sitam in Ecclesia S. Iosephi eiusdem Civitatis, quae asseritur aggregata Archiconfraternitati Mortis Urbis usque ab anno 1608 (eius aggregationis original non fuit exhibitum) tam super facultate quaestuandi, tum intra, tum extra Civitatem, et libere disponendi de redditibus et eleemosynis sine licentia Ordinarii, quam super itidem libera electione Officialium et cassatione Confratrum in albo descriptorum, nec non super erectione et administratione Montis Frumentarii citra eiusdem Ordinarii licentiam: at porro increbuerunt dissidia circa redditionem rationum, etenim recurrentibus nonnullis ex Confratribus ad hanc Sacram Congregationem, quo cogerentur Administratores Confraternitatis ad redditionem rationum, sub die 28 iunii 1708 rescriptum fuit Archiepiscopo, quatenus desuper, prout iuris fuerit, procederet. Quo quidem Rescripto attento, Archiepiscopus sub die 14 augusti eiusdem anni praeceptum tulit adversus Praefectum aliosque quatuor Administratores Confraternitatis praedictae, ut sub excommunicationis poena intra terminum

peremptorium trium dierum exhiberent lucidas rationes una cum libris eorum administrationis Rationali ad hunc effectum deputato, ac eo termino elapso, in eodem praecepto ex tunc assignavit eisdem horas 24 per trinam dilationem distributas, et cum unica pro trina monitione, ad dicendum causam, quare non debuissent declarari excommunicati et cedulones contra ipsos affigi. Ab huiusmodi praecepto veluti gravati supradicti Administratores sub die 18 mox dicti mensis interposuerunt appellationem in Curia Episcopali ad Tribunal A. C., opposcentes privilegia eorum Confraternitatis, utpote aggregatae Archiconfraternitati Urbis, nec non Monitorium cum inhibitione eiusdem A. C. notificatum eidem Curiae usque de anno 1707 pro conservatione suorum iurium a molestiis praedictae Curiae, signanter super redditione rationum. Qua quidem appellatione non obstante, Vicarius Generalis innixus memorato Rescripto huius Sacrae Congregationis, instante Promotore Fiscali, sub die 23 eiusdem mensis augusti decrevit, praefatos Officiales esse excommunicandos, et cedulones contra ipsos relaxandos, quemadmodum eademmet die cedulones relaxavit, eosque affigi iussit in locis publicis Civitatis. Recursus exinde habitus fuit per Confraternitatem ad A. C., sed advocata ab eo Causam per R. P. Auditorem Sanctissimi, fuit remissa ad hanc Sacram Congregationem, ad quam transmissis actis desuper constructis, concordata inter Partes fuerunt infrascripta dubia, quae hodie ex hinc inde deducendis resolvenda proponuntur EE. VV.: – XI. An censurae latae per Rmum Archiepiscopum sustineantur? XII. An sint reaffigendi cedulones in casu etc., Sacra Congregatio, postquam declaraverit, ex deductis non constare de aggregatione Archiconfraternitati Urbis, respondit: – Ad undecimum, Negative. Ad duodecimum, Negative; et Episcopus procedat ex integro, servatis servandis – *in Lancianen. Confraternitatis die 20 Septembris 1710 lib. 60 Decretorum*.

36. Quapropter Sacra Congregatio declaravit, nullas fuisse censuras latas contra Oeconomum sive Administratores laicos pii

(1) Speciem et resolutionem Causae huius habes in Verb. *Concionator*, §. III, n. 15 ad 18, Tom. VI.

legati, eo quod intra terminum praescriptum non comparuerunt coram Episcopo vel eius Vicario ad reddendam rationem eorum administrationis, quam Administratores praetendebant reddendam in loco exercitae administrationis, interposita propter hoc intra terminum praefixum appellatione in *S. Agathae Gothorum Redditionis rationum die 27 Septembris 1687 lib. 37 Decretorum pag. 588.*

37. Unde si censurae suspendantur a Iudice appellationis, et Clerici illis irretiti exercentes actus sub poena irregularitatis eidem prohibitos, non incidunt in irregularitatem; secus vero si limitate ad aliquem tantum effectum censurae suspendantur in *Vercellen. die 21 Martii 1643 lib. 17 Decretorum pag. 170.*

38. Amplia, Episcopus nulliter fert censuras, pendente recursu ad Sacram Congregationem; etiamsi in Literis Sacrae Congregationis praefato Episcopo directis pro informatione nulla eidem supersessoria, quominus procedere potuisset ad infligendas censuras, demandata non fuerit; his enim in terminis proposito dubio: - I. An substineantur censurae? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad primum, Negative - in *Recineten. Visitationis et Censurarum die 12 Aprilis 1710 lib. 60 Decretorum.*

39. Nullum hinc dubium, quin censurae latae extra terminum citationis et post interpositam appellationem ad S. Sedem nullae omnino censeantur ac sint in *Monopolitana Censurarum die 20 Iunii 1693 lib. 43 Decretorum.*

40. Idcirco nullae renunciantur censurae, quoties legitima desit citatio, et haud constet de contumacia in *Ferentina Censurarum die 8 Augusti 1705 lib. 55 Decretorum.*

41. Siquidem - sub poena pecuniaria scutorum 50 Locis usibusque piis applicanda, et pro illius exactione mandati executivi ac de capiendis respective, in subsidium vero excommunicationis, Episcopus die 27 decembris 1704 per Edictum monuit Officiales et Administratores omnes Confraternitatum et Locorum piorum Terrae Proxendi, ut infra terminum trium dierum congregationem con-

vocarent, quae novos Officiales novumque Depositarium fide ac facultatibus idoneum seligeret, et huiusmodi Edictum sub die 4 Ianuarii 1705 Officialibus et Administratoribus praedictis praesentatum die 8 eiusdem mensis in actis Curiae Episcopalis reproductum postea fuit. Convocata per Officiales, ut supra monitos, Congregatione eadem die 4 Ianuarii, novi Officiales ac novus respective Depositarius electi fuerunt; instante nihilominus Procuratore Fiscali, Episcopus, praemissa citatione, qua veteres Officiales monebantur ad docendum, quod rationem administrationis suae reddidissent, supellectilia libros scripturas ceteraque omnia bona ad easdem Confraternitates spectantia novis Officialibus tradidissent, quodque isti de bene ac fideliter administrando iuramentum praestitissent, sub die 9 dicti mensis Ianuarii decrevit, quod nisi dicti Officiales ad primam se paruisse Curiae mandatis docuissent, eos in censuras in Edicto comminatas incurrisset declarasset, idemque die 15 dicti mensis per intimationem edixit, nisi per totam sequentem diem 16 de partitione similiter constitisset, denique sub die 19 eosdem veteres Officiales excommunicatos vitandosque pronuntiavit. Recursu ad Sacram Congregationem interposito, ista bis eidem Episcopo commisit, ut absolutionem ad tres menses cum reincidentia praedictis excommunicatis concederet et acta transmitteret, prout concessit et transmisit. Cum vero, tum ex defectu legitimae citationis, tum ex eo quod de contumacia vere non constet, censuras praedictas non substineri contendatur, idcirco ex iis, quae pro Officialibus ipsis excommunicatione percussis deducuntur, ab EE. VV. declarari hodie petitur: - An censurae substineantur? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative; et amplius - in *Ferentina Censurarum die 8 Augusti 1705 lib. 55 Decretorum.*

42. Unde si absit contemptus, haud est locus censuris, Can. 12 Bullae Coenae domini in *Barchinonen. die 26 Novembris 1701 lib. 51 Decretorum (1).*

43. Qua de re competit quidem Episcopo iurisdiclio delegata quoad visitationem in Ecclesia Abbatiali et Parochiali, sed non

(1) Speciem et resolutionem Censurae huius habes in Verb. *Beneficia*, §. XX, n. 61 ad 65, Tom. III.



propterea validè fert censuras in Vice-Pa-rochum, qui visitationem haud reapse impe-dire videtur, nec valide dictam Ecclesiam Interdicto subiicit *in Spoletana Iurisdictionis et Censurarum die 30 Septembris 1713 lib. 63 Decretorum.*

44. Iamvero — iam de mense octobris anni ultimo effluxi Episcopus Spoletanus, sanctam visitationem prosequens in Ducatu Ferentilli, mandatum dedit Canonico Guerrae perlustrandi Abbatialem Ecclesiam S. Petri, cui animarum cura incumbit; cumque idem Canonicus medium teneret iter, obviam habuit Sacerdotem Augustinum Placidum Vice Curatum praelibatae Ecclesiae, qui praesignificavit, ex praescripto Petri de Ancaianis Abbatis eius fores clausas esse, ne visitationi aditus pateret, quemadmodum reipsa deprehendit, irritoque conatu reserari mandavit; hinc eodem Vice-Curato exponente, Ecclesiae claves resumpsisse iam dicti Abbatis Nepotem tum praesentem, Canonicus subdelegatus cum ipso colloquium instituit, at denique re infecta discessit. Porro id aegre ferens Promotor Fiscalis pro directione visitationis specialiter electus, exhibitis in Episcopali Curia ad praemissorum verificationem Testium depositionibus aliisque documentis, quae in Summario dabantur, sub die 25 praelibati mensis octobris opportunam desuper inquisitionem instituit, ac postridie expediri citationem curavit adversus praememoratum Augustinum Placidum, quatenus in termino horarum sex, quarum duae pro primo, binae sequentes pro secundo, reliquae vero pro ultimo respective termino computarentur, iudicio sisteret ad dicendum causam, quare ob perturbatam visitationem, iure delegato in saepedicta Ecclesia versantem censuris obnoxium declarari, eamque Ecclesiam ecclesiastico subiici Interdicto, non deberet; exindeque sub die 27 subsequentis, actis reproductis cum monitione, ut perhibetur, legitime exequuta, eiusque contumaciali absentia incusata, Episcopus Spoletanus praefatum Augustinum anathemati subiectum, Ecclesiamque interdictam declaravit, Literis subinde affixis. Protinus quidem Abbas praememoratus de Ancaianis, idemque Augustinus ab huiusmodi actis provocarunt ad tribunal A.C., beneficiumque absolutionis cum reincidentia reporta-

runt, autumantes, Ecclesiam saepedictam Abbatialem nedum ab Episcopi iurisdictione esse exemptam, imo vero in territorio separato consistere. Quoniam vero Spoletanus Antistes pro certo habet dictae Ecclesiae situationem in Diaecesi Spoletana; quin etiam contendit, nullimode visitationem eludi posse in praefata Abbatiali Ecclesia, quaquaversus causa huiusmodi versetur, eo sub obtentu, quod etiamsi in hypothesi ageretur Ecclesiae secularis prorsus exemptae, imo vero Nullius Diaecesis, nihilominus Episcopus vicinior perlustrare eam posset, tamquam Sedis Apostolicae delegatus, non obstantibus privilegiis quibuscumque et consuetudinibus etiam immemorabilibus. Hinc huiusmodi controversia ita ab R. P. Auditore Sanctissimi bipartita fuit, ut quoad iurisdictionem ordinariam, quam prae viribus Episcopus propugnare contendit, iudicium coram A. C. prosequeretur, quo vero ad iurisdictionem delegatam Causa in hoc Sacro Consessu discerneretur.

45. Subscriptis itaque ad huiusce Decreti formam binis dubiis, Partes supplices expectant summum EE. PP. oraculum pro declaratione: — I. An Episcopo Spoletano competat iurdictio delegata in casu etc. II. An censurae sustineantur in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative quoad visitationem. Ad secundum, Negative; et amplius — *in Spoletana Iurisdictionis et Censurarum die 30 Septembris 1713 lib. 63 Decrerorum.*

46. Quin imo censurae et interdicta non sunt facile promulganda, sed pro extremo remedio adhibenda *in Hispalen. mense Ianuarii 1585 lib. 4 Decretorum pag. 23.*

47. Quapropter Episcopus prius adhibere debet poenas mitiores, Pignatell. consult. 78 a n. 1 ad 7 *in Civitatis Castellanae Punctaturarum die 16 Maii 1795 §. Ad tertium.*

48. Hinc Sacra Congregatio respondit, removendas esse censuras latas in Sacerdotem beneficiatum et Advenam, eo quod Ecclesiae Collegiatae non inservierit diebus festis, nec Conferentiae casuum interfuit iuxta ordinationem Synodalem, licet saepius monitum *in Nullius S. Laurentii in Campo die 27 Ianuarii 1691 lib. 41 Decretorum.*

49. Similiter Sacra Congregatio declaravit, censuras non incurrisse equitem Hierosolymitanum imperando Sacerdoti iam sacris vestibus induto pro Sacro faciendo, ut se expoliaret et locum daret proprio Capellano ad celebrandum; etiamsi dictus Eques imperando verbis comminatoriis sit usus; monendum tamen equitem de se abstinendo a similibus *in Civitatis Plebis Parochialitatis die 11 Februarii 1695 et die 11 Ianuarii 1696 lib. 45 et 46 Decretorum.*

50. Unde licet Parocho reapse deberetur praecedentia in redditione rationum ab Administratore fabricae Ecclesiae coram Parocho et Officiali laico facienda, non propterea Consistorium Archiepiscopale valide tulit censuras in dictum Officiale laicum, ex eo quod ille in assidendo subscribendisque ratiociniis praecedentiam super Parochum praetendebat *in Salisburgen. Censurarum et Praecedentiae die 11 Maii 1709 lib. 59 Decretorum.*

51. Siquidem — pervetustus inolevit mos in Ecclesiis sitis intra Statum Bavaricum, ut redditus et eleemosynae, ad earumdem Ecclesiarum fabricam pertinentes, administrarentur per deputatos laicos, qui de eorum administratione rationem reddere consueverunt Parocho Ecclesiae et Gubernatori seu Officiali laico uniuscuiusque loci. Sic itaque sub Comitatu Burgusiano praedicti Status in loco nuncupato *Vogtareith* quaedam extat Ecclesia parochialis, quae suum habet Rectorem seu Parochum deputari solitum ab Archiepiscopo Salisburgensi Ordinario, ac in eodem loco residet Officialis laicus, quem nuncupant Praepositum deputatum pro administratione iustitiae Populo laico per Abbatem S. Emerani Ratisbonensis Ordinis S. Benedicti, qui iure feudi possidet Hoffmarchiam seu Baroniam in eodemmet loco. In suscipiendis porro ratiociniis de redditibus et eleemosynis fabricae primodictae parochialis Ecclesiae suborta contentio extitit usque ab anno 1699 inter Michaellem Demel-magr Parochum ex una, et Sebastianum Strobl, eoque defuncto, Ferdinandum Ieremiam itidem Strobl Praepositum laicum praedicati loci in *Vogtareith* ex altera, super praecedentia in assidendo subscribendisque ratiociniis, vel ad dexteram, vel ad sinistram.

Introducta huiusmodi Causa coram Consistorio Archiepiscopali Salisburgensi constructus fuit processus, in quo quatuor praecepta seu monitiones fuerunt iunctae dicto Praeposito Ferdinando Ieremiae Strobl, quatenus sub poena censurarum ratiocinia suscipere et praecedentiam Parocho cedere deberet: prima nempe sub die 30 decembris 1701, nullo praefixo termino; altera die 7 februarii 1702 intra unius mensis terminum, quarum binarum monitionum notificatio asseritur facta per ipsummet Parochum colligantem, ut ex processu; tertia sub die 17 ianuarii 1703, intra alterius mensis preceptorium terminum; quarta denique sub die 9 februarii 1705, explicato termino: « intra proximos subsequentes dies » commissa utriusque ultimae monitionis executione Archidiacono Chiemensi, de qua is testatur. Sed renuente Strobl hisce monitionibus parere, Consistorium Archiepiscopale sub die 15 maii 1705 illum excommunicationis sententia irretivit, cum subsequuta eius publicatione.

52. Gravatus Strobl condolens de insubsistentia censurarum, humillimum habuit recursum ad Sanctissimum D. N., precibus ad hanc Sacram Congregationem remissis una cum relatione eiusdem Consistorii, ex quibus supra enarrata facti series fuit eruta, concordata fuerunt infrascripta dubia, quae hodie, Partibus utrinque scribentibus, et plura in Summariis deducantibus, resolvenda sunt ab EE. VV. sapientissimo iudicio: — I. An censurae sustineantur? II. An et cui debeatur praecedentia in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Negative. Ad secundum, deberi Parocho — *in Salisburgen. Censurarum et praecedentiae die 11 Maii 1709 lib. 59 Decretorum.*

53. Hinc multo minus Episcopus potest infligere censuras in causis civilibus, nisi servata forma Cap. 3 sess. 25 de reformatione Concilii Tridentini; quandoquidem quum Episcopus infligeret quotidie censuras ecclesiasticas in causis civilibus et parvi momenti duorum iuliorum, non aliter servata forma Concilii cap. 3 sess. 25, sed contra illius formam, quo fiebat, ut omnes censuras huiusmodi parvi penderent, Sacra Congregatio declaravit, eas non debere infligere, nisi servata



forma Cap. 3 sess. 25 in *Gerunden. mense Februarii 1588.*

54. Idcirco nequeunt in subsidium relaxari censurae ad instantiam Auditoris contra alterum, in quem non potest fieri executio realis nec personalis, si duo sint in solidum obligati pro eodem debito, et contra unum tantum posset deveniri ad executionem realem vel personalem in *Nullius mense Iunii 1600 lib. 9 Decretorum pag. 89.*

55. Nec ab Episcopo possunt imponi censurae in contrahentes matrimonium coram Parocho irrequisito et dolose adhibito in *Nullius die 25 Ianuarii 1681 lib. 31 Decretorum pag. 323.*

56. Qua de re nullae fuerunt declaratae censurae latae contra Sponsum eiusque Patrem et Patrum ob assistantiam praestitam Matrimonio domi clandestine celebrato cum praesentia Parochi subdole vocati, quin propterea Patruus in irregularitatem ullatenus inciderit, etiamsi adesset in illa Diaecesi Constitutio Synodalis comminens censuras contra talia Matrimonia contrahentes, imo et contra fautores auxiliumque praestantes in *Casertana Censurarum et Irregularitatis die 11 Septembris 1717 lib. 67 Decretorum.*

57. Enimvero – quomodo et quale Matrimonium Ioseph Iaquinto, posthabitis denunciationibus « coram Parocho et Testibus per dolum in propria domo tum adductis » contrahere praesumpserit cum Constantia Farina expositum fuit EE. VV. in folio distributo pro Congregatione habita die 30 Ianuarii (1) solita benignitate reassumendo. Cum autem in Synodo Diaecesana indicatur poena excommunicationis latae sententiae contra Matrimonium clandestine contrahentes, vel auxilio et consilio coadiuvantes, hinc Curia Episcopalis praetendit, non solum dictum Iosephum, sed etiam uti fautores et consultores Franciscum Patrem et Canonicum Rochum Patrum in dictas censuras incursum esse, dictumque Canonicum ob subsequutam etiam Missae celebrationem esse irregularem. Nam ut refert Episcopus « ex eadem Camera, ex qua mox prodierant supradicti Ioseph et Dominicus (primus est

Sponsus, alter assertus Procurator Sponsae) prodiit Canonicus Rochus Iaquinto eiusdem Iosephi Patruus, qui nuper ab Urbe advenerat, et manibus quasdam Literas istius Sacrae Congregationis mihi directas afferens Parocho aliisve ostendit manifestans, se non aliter Romam petiisse ad obtinendum Canonicatum tunc vacantem, sed potius ad coadiuvandas partes huiusmodi Matrimonii». Enunciatae Literae cum Rescripto: « Episcopo pro informatione, et interim provideat prout de iure », obreptitiae extortae fuerunt cum libello inscripto nomine Catharinae Lombardo Matris dictae Constantiae super praetensa vi et metu eius filiae illatis, ut Petro Lombardo nuberet, quando Episcopus refert, « comperiisse dictam Catharinam huiusmodi recursus omnino ignaram, tantumque abfuisse vim et metum, ut potius ad libertatem tuendam ipsam Iuvenem inexpertem, ne dote pro sui conditione superfluente minus congruo pretio iniquitatis intercedente nuptui traderetur paterne fuisse tutatam ». Praetendunt dicti de Iaquinto, aut legem Synodalem sancientem censuras esse nullam, aut non comprehendere casum nullitatis Matrimonii, aut in illas ex allegata etiam medio iuramento ignorantia non incurrisse. Episcopus autem testatur, hanc Constitutionem « pro notoria haberi, ut frequenti praxi innixa in Tabella casuum reservatorum describatur, et quotannis feria V in Coena Domini Populo evulgetur »; similemque censuram ex dicta causa infligi a Concilio Provinciali Neapolis ex delegatione huius Sacrae Congregationis ab Emis Cardinalibus Cincio et Sprellio recognito et approbato, censetque Episcopus, « puniendum esse ausum etiam effectu matrimoniali non sequuto, dum crimen per Ecclesiae contemptum perfici et consumari dicitur, ne admittatur, quod ii, qui plus delinquerint, minus aut nihilum puniantur ».

58. Hinc citato in partibus Promotore Fiscali, a summa EE. VV. sapientia exquiritur: – I. An Iosephus Franciscus Pater et Canonicus Rochus Patruus censuras incurrint in casu etc. *Et quatenus affirmative.* An Rochus ob Missae celebrationem incur-

(1) Cuius videre est in Verb. *Dispensatio*, §. X, n. 144 ad 146 Tom. VII.

rerit in irregularitatem in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Negative; et Episcopus procedat ad alias poenas, prout de iure. Ad secundum, Negative — *in Casertana Censurarum et Irregularitatis die 11 Septembris 1717 lib. 67 Decretorum.*

59. Hinc haud substineri censuit Sacra Congregatio censuras, quas Episcopus tulit contra Nicolaum Ferdinandum Incarnaro, qui non obstante prohibitione Parochis facta, ne illum in Matrimonium iungeret, eo quia praefatus Episcopus praetendebat, quod fuisset notorie excommunicatus, ob laesam immunitatem ecclesiasticam, licet eundem nominatim et per publicos cedulones non declarasset, Matrimonium clandestine cum Catharina Tombilla coram respectivo Parocho contraxit, unde Episcopus die 25 februarii dicto Nicolao praecepit, ut infra terminum viginti quatuor horarum praefatam Catharinam e domo dimitteret nullumque commercium cum illa haberet sub poena excommunicationis maioris latae sententiae, alias dicto termino elapso, absque alia citatione, cedulones contra ipsum affigi demandasset, et demum ultima die dicti mensis februarii supradictus Nicolaus dicto praecepto non obtemperans declaratus est excommunicatus solitque cedulones fuerunt affixi; his quippe in terminis proposito dubio: — II. An censurae sustineantur in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad secundum, Negative — *in Castellatenen. Matrimonii et Censurarum die 29 Aprilis 1702 lib. 52 Decretorum.*

60. Itaque certum quidem est, haud substineri dispositiones testamentarias Episcoporum, nisi per modum designationis ad formam Bullae, sed nulliter Episcopus declarat Canonicos, qui devenerunt ad distributionem fructuum hereditariorum pro executione testamentorum, incursos in censuras a Sacris Canonibus decretas contra usurpatores et occupatores bonorum Ecclesiae in *Ugentina Spolii die 14 Martii 1716 lib. 66 Decretorum.*

61. Siquidem — praecipua ex controversiis inter Ugentinum et Capitulum Cathedralis est super validitate testamenti seu dispositionis Episcopi Caraffae, qui vigore Bullae Innocentii XII *Inscrutabili* instituit here-

dem Capitulum ea lege, ut ex pecuniis hereditariis portionem erogaret in constructione campanilis, aliam in augmentum Praebendarum, aliam distribueret Ecclesiis parochialibus Diaecesis; nec non addidit nonnulla legata Patribus Theatinis Neapolis, suisque Familiaribus vigore praetensi indulti ad testandum usque ad summam ducatorum trium millium. Suffecto in locum defuncti Caraffa Petro Lazzaro Terrér ex praetensa nullitate dicti Testamenti omnia bona, consentientibus Canonicis, vindicavit a Capitulo et Legatariis. Post obitum Terrér Capitulum petiit executionem testamenti Caraffae ab hac Sacra Congregatione, quae die 2 octobris 1709 rescripsit: « Expectetur ». Renovata eadem instantia cum expositione, quod bona hereditaria administrabantur ab Oecono Mo Mensae Episcopalis, Sacra haec Congregatio die 5 iunii 1710 stetit in decretis; et censuit, Capitulum uti posse iure suo pro recuperatione et exactione bonorum. Vigore istius Rescripti Capitulum obtinuit possessionem omnium bonorum hereditariorum tam Episcopi Caraffae, quam Episcopi Terrér; et ulterius devenerunt Canonici ad distributionem fructuum hereditatis Caraffae, pro executione illius testamenti. Assumpto vero moderno Episcopo ad regimen Ecclesiae Ugentinae, illius Promotor Fiscalis exposuit criminalem querelam et actionem furti et spoliis contra Canonicos, quibus frustra recusantibus Episcopum uti Iudicem in Causa propria et ad S. Sedem appellantes, pronunciata fuit ab eodem Episcopo sententia, quae Canonicos reos conventos damnat ad restitutionem bonorum omnium et fructuum perceptorum; et declarat ipsos Canonicos incursos in censuras a pluribus Sacris Conciliis decretas contra usurpatores et occupatores bonorum Ecclesiae, cum successiva affixione cedulorum. Quare summae sapientiae EE. PP. proponunt sequentia dubia: — I. An et in qua parte sustineatur dispositio testamentaria b. m. Antonii Caraffae Episcopi Ugenti in casu etc. *Et quatenus negative.* II. Ad quem spectent bona hereditaria eiusdem Episcopi in casu etc. III. Ad quem spectent bona omnia de spolio Episcopi Terrér ultimo loco defuncti in casu etc. IV. An censurae sustineantur in casu etc. *Et quatenus negative.* V. An Canonici



incurrerint in censuras ipso iure in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Negative nisi per modum designationis ad formam Bullae, et pro nunc quoad constructionem campanilis, et interim scribatur Archiepiscopo Hydruntino, ut assumat administrationem omnium bonorum relictorum tam ab Archiepiscopo Caraffa, quam Terrer, et ulterius informet super statu Ecclesiae Cathedralis et tenuitate Praebendarum iuxta instructionem. Ad secundum et tertium, satis provisum. Ad quartum, et quintum, Negative; et amplius - in *Ugentina Spolie die 14 Martii 1716 lib. 66 Decretorum*.

62. Idcirco Sacra Congregatio declaravit, nullas esse censuras, quas Episcopus tulerat contra suppositum invasorem Beneficii ecclesiastici, non probata invasione in *Cathacen. Censurarum die 12 Aprilis 1696 lib. 46 Decretorum*.

63. Hinc et nullas renunciavit Sacra Congregatio censuras, quas Episcopus tulit contra heredes Defunctorum, ex eo quod iidem tradere ipsi renuerint brevitaria et superpelliceos praedictorum Defunctorum, etiamsi adesse videretur consuetudo talia exigendi per totam Diaecesim aliasque adiacentes in *Sancti Marci Exactionum die 31 Iulii 1706 lib. 56 Decretorum*.

64. Iamvero - renuentibus heredibus Presbiteri Ioannis Novelli Terrae Belvederii tradere Episcopo superpelliceum et breviarium eiusdem defuncti Presbiteri, iuxta praeceptum eisdem iniunctum sub poena excommunicationis; intra terminum trium dierum, Episcopus illos declaravit excommunicatos, expresso in cedulonibus universali heredum nomine, non autem proprio eorum cuiuslibet. Successive idem Episcopus ex eadem causa eadem poena mulctavit Iosephum Iordanum heredem Presbiteri Ioannis Mariae Iordani, non obstante, quod facto recursu per Universitatem super dicta praetensa exactione fuissent praesentatae Literae huius Sacrae Congregationis eidem Episcopo pro informatione, de quibus quidem fuerunt producta publica documenta pro parte Universitatis, licet processus integer desideretur. Fundat huiusmodi praetensionem Episcopus in consuetudine immemorabili, quam, inquit, vigere in Diaecesi sua aliisque adiacentibus, quamque comprobare

nititur cum transmissa attestazione Capituli et Canonice suae Ecclesiae Cathedralis deponentium de tali consuetudine in tota Diaecesi, praeterquam in Civitate, etiam tempore Sedis Episcopalis vacantis, et de auditu similis usus Episcoporum praedecessorum, ita ut memoria in contrarium non extet. Viceversa Universitas consuetudinem hanc impugnatur, productis quibusdam attestationibus et testamentorum particulis, quibus superpellicea bireta et brevitaria Presbiterorum heredibus sive legatariis videntur relicta, ab eisdemque pro libito disposita. Quocirca ex his et aliis etiam a Partibus informantibus deducendis summae iustitiae EE. PP. proponitur resolvendum: - I. An liceat Episcopo exigere ab heredibus Presbiterorum breviarium et superpelliceum in casu etc. II. An censurae latae contra heredes Ioannis Mariae Iordani et Ioannis Novelli sustineantur? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad utrumque, Negative; et amplius - in *Sancti Marci Exactionum die 31 Iulii 1706 lib. 56 Decretorum*.

65. Quum itaque Episcopus pluribus de causis Sacerdotem condemnasset ad poenam ducatorum centum piis usibus applicandam, sed Cursor Curiae Episcopalis sequestrum animalium ad praefatam poenam exigendam exequi destiterit, ex eo quod Nepos praefati Presbiteri sclopo armatus acriter obstiterat, et hanc ob causam idem Episcopus dictum Nepotem extraiudicialiter excommunicaverit, Sacra Congregatio resolvit, praedictam poenam esse moderandam arbitrio Emi Praefecti, censuras vero nullas omnino declaravit in *Insulana Edicti et Censurarum die 14 Novembris 1711 lib. 61 Decretorum*.

66. Siquidem - in decursu visitationis, quam de mense maii proxime effluxi peregit Episcopus Insulanus, comparuit coram eo Promotor Fiscalis illius Curiae Episcopalis, instans condemnari Sacerdotem Felicem de Soda ad poenas arbitrarias commutandas in pecuniarias, piis usibus applicandas, ex eo quod dictus Felix absque licentia Episcopi visitantis discesserit e Diaecesi Insulana post publicatum Edictum visitationis, ac propterea incurrerit in poenas arbitrarias in eodem Edicto comminatas, nec non in aliam poenam item arbitrariam adversus Eccle-

siasticos sine licentia Episcopi e Diaecesi discedentes in synodalibus Constitutionibus contentam; ac tandem ad aliam similem arbitrariam poenam contumacialem per eundem Felicem incursum, ex quo personaliter citatus de mense aprilis tunc praeterlapsi ad assistendum functionibus Pontificalibus praesertim consecrationi Sacrorum Oleorum in Feria V Coenae Domini, sub praetenso motivo, quod ob Ecclesiae necessitatem esset ad sacros Ordines promotus, obedire recusaverit, etsi vero quoad hanc ultimam praetensam transgressionem dictus Felix per Procuratorem appellaverit, causando propriam deobligationem, quod nulli Ecclesiae esset adscriptus nullumque praebendale beneficium possideret. Ad instantiam Promotoris Fiscalis decrevit Episcopus summariam informationem, ac reproductis per dictum Promotorem Edicto visitationis partitis Constitutionum Synodaliis, nec non attestationibus quorundam Canonicorum tam super absentia praefati Felicis, quam super necessario intervento Presbiterorum extra gremium Capituli in functione dictae Feriae V ob paucitatem numeri Capitularium, idem Episcopus visitator, nulla praemissa citatione seu monitione, sub die 25 primodicti mensis maii in contumaciam dicti Felicis eum condemnavit ad poenam ducatorum centum piis usibus etc. et literas exequutoriales desuper expediri mandavit, quas reipsa insequenti die 26 expedivit. Sub die 27 eiusdem mensis Cursor Episcopalis Curiae cum dictis executorialibus associatus a familia armata adivit quoddam nemus, in quo erant animalia supradicti Felicis, ad effectum ea sequestrandi, atque sequestro non facto rediit ad Episcopum haec referendo (1). Post acceptam eiusmodi relationem illico Episcopus

subiecit iurato examini quinque alios de familia armata associantes Cursorem eadem fere deponentes, quae in recensita relatione Cursoris exarantur. Quocirca Episcopus, nulla monitione seu citatione praehabita, eadem die 27 maii excommunicavit Franciscum de Bona sub hac forma: «Tunc Ill<sup>mo</sup> et R<sup>mo</sup> D. Episcopus et visitator videns manifeste suam iurisdictionem contemni, volensque, ut debet, illam spiritualibus armis tueri adversus huiusmodi temere contemnentes, et vi armata suam Episcopalem iurisdictionem impediennes, non uti Iudex, sed tanquam pars vim vi repellendo et extraiudicialiter procedendo praedictum Franciscum de Bona quondam Iosephi filium huius Civitatis excommunicavit, et cedulones expediri mandavit, omni etc.», ac de facto cedulones publicari fecit.

67. Ab his actibus respective gravati tam Sacerdos Felix, quam Franciscus de Bona, recursum habuerunt ad hanc Sacram Congregationem, de cuius mandato transmissa ab Episcopo copia processus, quae relatum facti seriem continet, ac citato ex adverso Promotore Fiscalis Curiae Episcopalis, concordata sunt dubia infrascripta, quae Partibus hinc inde monitis proponuntur, ut ex his et aliis in Summario deducendis dignentur EE. VV. declarare: — I. An Felix de Soda Sacerdos simplex sit incursum in poenam ducatorum centum ex causis contentis in Decreto Curiae Episcopalis in casu etc. II. An censurae latae contra Franciscum de Bona sustineantur in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, pro moderatione poenae arbitrio E<sup>mi</sup> Praefecti. Ad secundum, Negative et amplius — in *Insulana Edicti et Censurarum die 14 Novembris 1711 lib. 61 Decretorum*.

68. Quin imo quum Ordinarius in visita-

(1) Scilicet — Ill<sup>mo</sup> Signore in esecuzione dell'ordine datomi da V. S. Ill<sup>ma</sup> sono andato questa mattina a sequestrare le Vacche del Reverendo D. Felice di Soda per le pene da lui incorse in virtù delle lettere esecutoriali spedite da questa Curia con l'assistenza e compagnia del Barrigello e famiglia armata di questa corte Vescoville, ed essendo andato a spunta di sole nel luogo, dove si dice lo piano del bosco, dove erano dette Vacche, si è fatto a trovare ivi Francesco di Bona nepote di detto D. Felice armato con la scopetta, il quale ci domandò che cosa eravamo andati per fare, ed avendoli risposto, che dovevamo sequestrare le Vacche di detto D. Felice per ordine e commissione di Monsignor Ill<sup>mo</sup> egli con la scopetta in mano risolutamente rispose dicendo, prima resterò io qui morto, che voi ne menerete le Vacche, anzi, che io da tre giorni l'ho saputo, e mio Zio voleva, che avesse trasportato le Vacche ad altra parte, ma io non ho voluto farle partire a posta, e sono stato qui per guardarle, perlochè avendolo noi visto così risoluto, e dubitando, che averiamo potuto venire alle scopettate, per evitare ogni disordine, ce ne siamo ritornati senza aver potuto fare il sequestro di dette Vacche per tal impedimento, e perciò son venuto a riferirlo a V. S. Ill<sup>ma</sup> —.



tione tulisset Interdictum sub fundamento, quod Oratorium esset privatum, et non publicum, ac inde demolitionem novae fabricae factae post Interdictum demandaverit, nec non censuras in Patronum et Capellanum, qui, non obstante praefato Interdicto, in eo Missas celebraverunt, Sacra Congregatio declaravit, nec Interdictum nec demolitionem dictae fabricae nec censuras sustineri, quin propterea praedicti Sacerdotes in irregularitatem ullatenus inciderint in *Compsana Censurarum die 31 Maii 1704 lib. 54 Decretorum*.

69. Iamvero - Oratorium in aula palatii Baronis Castri novi situm sacra visitatione perlustrans anno 1695 Vicarius Generalis Archiepiscopi, cum causa terraemotus iam fere dirutum reperiretur, demandavit illud non reaedificari, neque sacrosanctum Missae Sacrificium ibi celebrari, nisi docto de legitima facultate Apostolica, eo sub fundamento, quod nempe publicus ad ipsum non patebat accessus, ac intra septa palatii positum existeret, ita ut privatum, et non publicum dici deberet: ac similiter in alia visitatione peracta anno 1698 sub eodem motivo decretum fuit, inibi nequaquam posse celebrari Sacrum, nisi eo in pristinum restituto, ac de expressa licentia Archiepiscopi, exceptis tamen solemnioribus festivitibus, in quibus nullatenus licita esse deberet Missae celebratio. His tamen non obstantibus, praefatum Oratorium reaedificatum extitit, et Sacrum quoque inibi habitum fuit: qua de re Archiepiscopus die 4 iulii anni praeteriti eiusdem demolitionem praecepit, ecclesiastico Interdicto illud supponendo, ac suspendendo a divinis Sacerdotes Scipionem de Martino Baronis filium et Angelum Ricciullum, qui ibidem celebraverunt; a quo tamen Decreto appellantis Barone praefato ac dicto Scipione filio ad A. C. praetendentibus, Oratorium praedictum esse publicum, ex quo habeat fixum Altare marmoreum et campanile cum campana pro convocatione Populi ad audiendum Sacrum; dicatum sit S. Ioanni Baptistae, qua die solemne Festum celebratur cum totius Cleri assistentia; ibidem erectum reperiatur Beneficium sub eodem titulo S. Ioannis Baptistae de iurepatronatus Baronum praefati Castri, ad quod Rectores, ac Patroni prae-

sentati, institutiones ab Archiepiscopis pro tempore reportarunt, ac demum pro eo exigatur procuratio pro visitatione, allegata ulterius per praefatos appellantes ignorantia Decretorum dictarum visitationum, remissa fuit per R. P. Auditorem Sanctissimi huius controversiae decisio ad EE. VV., quae proinde Partibus utrinque monitis et informantibus definire non gravabuntur: - An Interdictum emanatum per Visitatorem sub fundamento, quod Oratorium sive Capella, de qua agitur, sit privata et non publica, sustineatur? *Et quatenus affirmative*. II. An demolitio novae fabricae tamquam factae post Interdictum demandata per Archiepiscopum sustineatur? III. An censurae latae contra Scipionem de Martino et Capellanum sustineantur? IV. An celebratio Missarum in dicta Capella sive Oratorio post dicta Decreta Visitatoris induxerit in celebrantes irregularitatem in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum secundum tertium et quartum, Negative - in *Compsana Censurarum die 31 Maii 1704 lib. 54 Decretorum*.

70. Qua de re quum Praeceptor Generalis S. Spiritus in Saxia Ecclesiam Prioratus benedicere fecit absque licentia et consensu Episcopi Diaecesani, qui vero eam Interdicto supposuit, carceribus mancipavit Sacerdotem, qui in eadem prima vice Missam celebravit, nec non censuras tulit in Administratores praedicti Prioratus, Sacra Congregatio resolvit, Interdictum quidem sustineri, cum dicta Ecclesia haud fuerit legitime erecta et benedicta, sed censuras nullas omnino esse in *Sulmonen. Interdicti et Censurarum die 24 Ianuarii 1699 lib. 49 Decretorum*.

71. Siquidem - sub titulo S. Martini Antonius Gratianus fundaverat anno 1663 Prioratum seu Commendam Ordinis S. Spiritus in Saxia in Oppido Molinae Sulmonensis Diaecesis, assignata dote plurium stabilium annui redditus scutorum centum, iniunctoque onere celebrationis unius Missae qualibet feria quarta, et reservato sibi suisque descendentibus iure praestandi sub institutione et correctione Praeceptoris Generalis dieti Ordinis. Huiusmodi autem fundatio non solum fuit acceptata a tunc temporis Generali Praeceptore, sed etiam, ut supponitur, plenariae executioni demandata, tam per constructio-

nem Ecclesiae in altero ex fundis pro dote assignatis, quam per successivas praesentationes et institutiones Priorum in casibus sequutae vacationis. Quia vero praefata Ecclesia nunquam fuerit benedicta, et ob id in ea Sacrum peragi non valebat contra mentem Fundatoris, demandantis celebrationem in qualibet feria quarta, hinc modernus R. P. Praeceptor Generalis utendo privilegiis, ut asserit, ven. Archiepiscopi et Ordini S. Spiritus a pluribus Summis Pontificibus, et signanter a Pio IV. elargitis, facultatem concessit Episcopo Marsorum nomine suo, postquam locum et Ecclesiam visitasset, illamque aptam et congruis suppellectilibus ornatam reperisset, solemniter benedicendi, et benedictione expleta, licentiam tribuendi, ut Sacrum in ea peragi posset, prout omnia idem Episcopus, praevia visitatione et relatione Subdelegati, executioni demandavit. Habita de his notitia per Episcopum Sulmonensem, in cuius Diaecesi praedicta expleta fuerunt, illico Interdicto supposuit Ecclesiam, tamquam erectam et benedictam absque eius consensu, et successive non solum carceribus mancipare fecit Sacerdotem, qui in eadem Ecclesia prima vice celebravit, sed etiam excommunicatos declaravit Franciscum et Philippum fratres de Blanchis Administratores praedicti Prioratus, ex quo bis citati sub termino sex horarum, ad tradendas claves Ecclesiae, comparere recusaverant. Adversus huiusmodi Interdictum carcerationem et censuras tamquam inordinate et indebite prolatas contra personas exemptas et contra privilegia Ordinis appellarunt iidem fratres de Blanchis ad hanc Sacram Congregationem, adhaerente quoque Praeceptore Generali S. Spiritus. Cumque placuerit EE. VV. provisionaliter demandare, ut, suspensis censuris, et sequuta excarceratione, cum fideiussione de se repraesentando ad omne mandatum Sacrae Congregationis, audiretur Episcopus Sulmonensis, et deinde Causa describeretur in folio; hinc post praedictorum omnium executionem reliquum est, ut ex iuribus utriusque deducendis dignentur EE. VV. declarare: - I. An interdictum Ecclesiae et censurae latae contra fratres de Blanchis sustineantur? II. An Ecclesia dicti Prioratus fuerit legitima erecta et benedicta de ordine

R. P. Praeceptoris Generalis S. Spiritus absque licentia et consensu Episcopi Diaecesani in casu etc. - Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, interdictum sustineri, censuras vero esse nullas. Ad secundum, Negative in casu, de quo agitur - in *Sulmonen. Interdicti et Censurarum die 24 Ianuarii 1699 lib. 49 Decretorum.*

72. Unde Sacra Congregatio declaravit, nullas esse censuras latas in Commissarium aliosque duos Officiales Nunciaturae Neapolis et R. Fabricae S. Petri pro Diaecesi Sypontina a Vicario eiusdem Diaecesis, ob eorum non comparitionem ad praestandam obedientiam Archiepiscopo occasione visitationis, nec non nullas esse censuras latas a Nunciatura in Vicarium Generalem et Promotorem Fiscalem Archiepiscopi, ob non transmissionem actorum contra dictum Commissarium ab ipsis gestorum, stante illius appellatione ad Nunciaturam in *Sypontina Censurarum die 8 Iulii 1702 lib. 52 Decretorum.*

73. Enimvero - indicta per Archiepiscopum Sypontinum visitatione suae Diaecesis per publicum Edictum sub die 7 iunii 1700 inchoanda die immediate sequenti (licet aliud Edictum afferatur datum sub die 30 augusti oculariter alteratum) dictam visitationem in Civitate Garganica explevit die 30 augusti, in qua non comparuit ad praestandam debitam obedientiam Carolus Gambadorus, qui est Primicerius Ecclesiae Collegiatae dictae Civitatis, et Commissarius Tribunalis Nunciaturae Neapolis, ac R. Fabricae S. Petri in Diaecesi Sypontina, neque pariter comparuerunt Donatus Gambadorus et Michael de Philippis Magistri actorum seu Actuarii dicti Commissarii, eo quia primus ipsorum erat absens a dicta Civitate de mandato tunc temporis Nuncii Apostolici Neapolitani pro conficiendo quodam processu, alii vero duo tamquam simplices Presbiteri aiebant, se exemptos a praestanda dicta obedientia. Quapropter Vicarius Generalis Sypontinus aliud publicari mandavit Edictum sub die 6 octobris eiusdem anni, in quo assignavit terminum sex dierum, intra quos omnes comparere deberent ad praestandam obedientiam Archiepiscopo visitanti sub poena suspensionis, illisque elapsis, devenit postremo sub die 20 novembris dicti anni, absque alia mo-



nitioe seu citatione personali ad declarationem suspensionis contra dictos Carolum et Donatum Gambadorum ac Michaellem de Philippis mediante affixione cedulorum; postea vero examinatis aliquibus Testibus per eundem Vicarium compertum extitit, dictum Primicerium Gambadorum se non abstinuisse a celebrando, quamvis declaratus fuerit publice suspensus. Adversus praedictam declarationem per eosdem habitus fuit recursus ad Congregationem R. Fabricae, et deinde ad dictum Nuncium Neapolitanum, qui pluries requisito extrajudicialiter tum Archiepiscopo, tum eius Vicario Generali, pro remotione dictorum cedulorum et transmissione actorum, postmodum sub die 5 februarii 1701 relaxavit Monitorium contra dictum Vicarium aliosque Ministros Curiae Archiepiscopalis Sypontinae pro transmissione dictorum actorum sub poena ducatorum 500 auri, et in iuris subsidium excommunicationis; et denique, illos adhuc parere renuentes, sub die 10 martii eiusdem anni, praeviis debitis monitionibus, publice excommunicatos declaravit, mediante pariter affixione cedulorum contra Promotorem Fiscalem et Cancellarium eiusdem Curiae Sypontinae, nec non contra praefatum Vicarium, qui sub eadem die 10 martii et non prius deaffigi fecerat cedulones suspensionis per ipsum promulgatae.

74. Post haec idem Vicarius et Ministri excommunicati, adhuc continuantes in exercitio Ordinum et suorum munerum, deaffigi fecerunt cedulones excommunicationis per dictum Nuncium Apostolicum latae, et illius loco apponi curarunt quemdam libellum notorium, vulgo *manifesto*, in quo legebatur interposita appellatio ad hanc Sacram Congregationem, et exinde habito per ipsos recursu ad EE. VV. rescriptum fuit: « Audiatur Nuncius Apostolicus »; at, variato postmodum recursu per eosdem, expediri curarunt inhibitionem coram A. C.; a quo reportarunt absolutionem cum reincidentia per duos menses, cuius vigore dictus Vicarius iterum affigi demandavit contra praedictos Carolum et Donatum Gambadorum ac Michaellem de Philippis cedulones suspensionis. Quamobrem ad instantiam eorundem R. P. Auditor Sanctissimi, praevia circum-

scriptione omnium gestorum coram A. C., declaravit, Causam spectare ad hanc Sacram Congregationem, per quam deinde demandatum fuit Nuncio, ut eundem Vicarium et ceteros absolveret cum reincidentia post tres menses, prout de facto tam dictus Vicarius, quam alii duo Ministri praedictam absolutionem reportarunt. His omnibus sequentis, transmisit tandem saepedictus Vicarius acta dictae suspensionis ad Nuncium, qui, illis receptis ac compilatis aliis processibus super absentia Primicerii Gambadori a Civitate Garganica de tempore visitationis et super spreto censurarum aliisque omnibus supradictis, suam transmisit relationem, praenarrato facto in omnibus concordem. Quapropter ad instantiam praefatorum Caroli Donati Gambadorii ac Michaelis de Philippis, pluries monitis Vicario aliisque Ministris Curiae Sypontinae, et informare renuentibus, ab EE. VV. exquiritur: - An et quae censurae sustineantur in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Utrasque censuras esse nullas - in *Sypontina Censurarum die 8 Iulii 1702 lib. 52 Decretorum*.

75. Nullae pariter fuerunt declaratae censurae a Vicario Generali Nullius Diaecesis latae in Birruarios Curiae Archiepiscopalis, ob carcerationem Canonici Collegiatae sibi subditi, et quod requisitus renuerat se subicere examini a Curia Archiepiscopali praetenso ad probanda crimina inquisiti in dicta Curia Archiepiscopali in *Firmana seu Nullius Farsen. Censurarum die 17 Decembris 1689 lib. 40 Decretorum*.

76. Idcirco nullas esse censuit Sacra Congregatio censuras ab Archiepiscopali Curia latas in Vicarium Generalem Fiscalem et Cancellarium Curiae Episcopalis, ob praetensam non partitionem mandati de excarcerando Clerico in carceribus detento propter assertam armorum delationem in *Hydruntina seu Lycien. Censurarum die 30 Augusti 1698 lib. 48 Decretorum*.

77. Siquidem - relaxato in Curia Archiepiscopali Hydruntina mandato de excarcerando Clericum Franciscum Antonium de Falconibus detentum in carceribus Episcopalibus Lycien. pro asserta delatione armorum, latisque censuris contra Vicarium Generalem Fiscalem et Cancellarium Curiae Episcopalis,

ob praetensam non paritionem, Sacra haec Congregatio die 8. praeteriti mensis martii rescripsit: « Praevia excarceratione Clerici de Falconibus, detur facultas absolvendi ad cautelam per quemcumque Confessarium approbatum »; sed impetrata per Officiales Curiae Episcopalis nova audientia, novisque hodie cumulatis nullitatibus earumdem censurarum, iterum, utraque Parte informante, exquiritur ab EE. VV.: — An sit standum, vel recedendum a decisis sub dicta die 8. praeteriti mensis martii in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Censuras esse nullas; et quoad Clericum de Falconibus, ad Indices suos — in *Hydruntina seu Lycien. Censurarum die 30 Augusti 1698 lib. 48 Decretorum*.

78. Similiter nullae renunciatur censurae a Metropolitano latae in Episcopum, ob suppositam non paritionem suis Literis compulso-rialibus de extrahendis actis appellanti, nec sustinentur censurae in praefatum Metropolitano a dicto Episcopo latae, ob suppositam sibi usurpatam inrisdictionem in *Surrentina seu Vicana Censurarum die 22 Septembris 1696 lib. 46 Decretorum* (1).

79. Imo nullas ac temerarias Sacra Congregatio declaravit censuras a Delegato Apostolico latas contra Secretarium Curiae Archiepiscopalis, ob denegatam ipsi quamdam fidem super exhibitione Literarum Apostolicarum, nec non contra ipsum Archiepiscopum, validas vero renunciavit censuras, quas Archiepiscopus in praefatum Delegatum Apostolicum et Canonicos socios tulit, quin imo Archiepiscopo iniunxit, ut, invocato brachio seculari, in contumaces ad ulteriora procederet in *Turritana Censurarum die 18 Iulii 1705 lib. 55 Decretorum*.

80. Siquidem — cum Antonius Sotgiù antiquior Ecclesiae Cathedralis Canonicus; uti assertus delegatus Apostolicus in Literis reservationis pensionis super fructibus Plebaniae Oppidi de Ossylo expresse deputatus, in Ioannem Antonium Piras Secretarium Curiae Archiepiscopalis, ob denegatam sibi quamdam fidem super exhibitione earumdem Literarum Apostolicarum; censuras tulisset, Archiepiscopus e contra tum dictum Canonicum

Sotgiù, tum alios Canonicos eidem assistentes excommunicationis poena in Can. 17 Bullae *Coenae* contenta percussit, et rursus idem Canonicus Sotgiù Archiepiscopum ipsum censuris subiecit. Consulta deinde per Archiepiscopum, non citatis Canonicis, Sacra Congregatio super validitate praedictarum censurarum hinc inde latarum, illa sub die 17 septembris 1703 censuras ab Archiepiscopo latas substineri, latas vero a Canonico Sotgiù nullas et temerarias esse rescripsit, iniungendo insuper ipsi Archiepiscopo, ut, implorato etiam auxilio brachii secularis, adversus contumaces ad ulteriora procederet. Interim vero instante Magistratu Civitatis, Archiepiscopus visitationi peragendae intentus Archipresbitero Cathedralis specialem potestatem concessit, omnes praedictis censuris innodatos, duobus exceptis, simpliciter absolvendi, sine tamen praedictis praefati Decreti Sacrae Congregationis, et iurium dictis Canonicis competentium, quae in eadem Sacra Congregatione illi iterum experiri velle profitebantur, prout idem Archipresbiter sub die 5 decembris 1703 facultate sibi specialiter commissa utens absolvit. Pro nova tamen absolutione dicti Canonici postea insteterunt apud Sacram Congregationem, quae sub die 26 ianuarii 1704 ita rescripsit: « Adeant Archiepiscopus, et eidem concedatur facultas absolvendi cum reincidentia eius arbitrio », in cuius Rescripti executionem praefatus Archipresbiter Cathedralis iterum ab Archiepiscopo ad id expresse delegatus omnibus Canonicis excommunicatione, ut praefertur, irretitis sub die 1 iunii 1704 cum reincidentia ad sex menses absolutionem imperavit. Quibus longe ultra iam dilapsis, cum supradicti Canonici impetrata nova audientia adversus Rescriptum pro validitate censurarum latarum ab Archiepiscopo editum dicta die 17 septembris 1703 pro recessu ab illo institerint, sub die 10 ianuarii praeteriti Sacra Congregatio fere in omnibus perstitit in decisis; quia vero absolutionem sub die 5 decembris 1703 indefinite ab Archiepiscopo obtentam iidem Canonici sibi suffragari putant, ideoque monitis et informantibus hodie Partibus, EE. VV. sub infrascripto dubio de-

(1) Species et resolutio Causae huius prostant in Verb. *Appellatio*, §. II, n. 26 ad 32, Tom. II.



clarare rogantur: - An constet de validitate absolutionis a censuris concessae sub die 5 decembris 1703, seu potius sit locus novae absolutioni in casu? -, Sacra Congregatio respondit: - Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam, servata forma Ecclesiae consueta; et quoad irregularitatem consulant conscientiae suae, et amplius - *in Turritana Censurarum die 18 Iulii 1705 lib. 55 Decretorum.*

81. Qua de re quum in Causis primae instantiae ante definitivam non valeat Curia Superior in aliquo se ingerere, multoque minus in criminalibus; ne Fiscus probationes per actorum transmissionem pandantur Reis, antequam constituantur; hinc Sacra Congregatio declaravit, nedum Episcopum Gallipolitanum, haud teneri acta transmittere ad Metropolitanum Hydruntinum, sed nec substineri censuras in Cancellarium Curiae Episcopalis Gallipolitanae a Curia Metropolitana latas, ex eo quod ille praefata acta contra Sacerdotem inquisitum de stupro et concubinato cum quadam Puella Turca, atque citatum ad informandum, interposita ab eo appellatione ad dictum Metropolitanum, transmittere renuit; his enim in terminis propositis dubiis: - I. An Episcopus in hac Causa teneatur acta transmittere ad Metropolitanum? II. An censurae latae contra Cancellarium Episcopalem substineantur? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad utrumque, Negative; et amplius - *in Hydruntina seu Gallipolitana die 26 Ianuarii 1697 lib. 47 Decretorum.*

82. Unde Sacra Congregatio declaravit, non substineri censuras ab Episcopo Bossanensi Iudice delegato Apostolico gravaminum et appellationum in Regno Sardiniae latas contra Archiepiscopum Turritanum ex motivo sibi turbatae iurisdictionis, nec non eundem Episcopum consulere debere suae conscientiae *in Turritana Nullitatis Censurarum die 22 Maii 1706 lib. 56 Decretorum.*

83. Iamvero - Georgius Cugurra ob assertam Clerici Michaelis Satta percussione a Plebano Villae Novi tamquam Vicario Foraneo Episcopi Algarensis excommunicatus sub die 17 Iulii 1704 ad Archiepiscopum Turritanum Metropolitanum appellationem interposuit, qui concessis de more Literis in-

hibitorialibus Secretario dictae Curiae Episcopalis Algarensis sub dicta die mandavit, ut acta transmitteret, quod praeceptum sub diebus 19 et 29 eiusdem mensis Iulii postea renovavit. Ab huiusmodi praecepto totoque processu Promotor Fiscalis dictae Curiae Algarensis ad doctorem Petrum Sanna et Melonda Canonicum Ecclesiae Calaritanae a Gavino de Aquena in Regno Sardiniae gravaminum et appellationum Iudice delegato Apostolico subdelegatum die 9 augusti 1704 appellavit, et rursus sub die 12 Iunii 1705 ad ipsum Gavinum de Aquena ad Episcopum Bossanensem tunc recenter assumptum, quorum uterque dicto Archiepiscopo Turritano eiusque Ministris inhibuerunt, ne quidquam innovarent, praecipiendo sub poenis etiam pecuniariis, ut actorum copiam authenticam transmitterent, praedictusque Gavinus die 13 Iulii 1705 eidem Archiepiscopo Turritano sub poena insuper privationis ingressus Ecclesiae iterum praecepit, ut a procedendo in dicta Causa se omnino abstineret, ac Notario sub poena excommunicationis, ut acta Promotori Fiscali dictae Curiae Algarensis traderet, demandavit. Die 23 Iulii dicti anni 1705 ab omnibus hisce praeceptis Promotor Fiscalis dictae Curiae Turritanae etiam nomine Secretarii et Notarii appellando ad Sanctissimum proclamavit, sed praefatus Episcopus Bossanensis per epistolam ad eundem Archiepiscopum Turritanum citationem sub die 1 augusti subsequentis transmisit, qua ipsum monebat, ut intra triduum in tribunali ipsius citantis compareret causasque, cur excommunicatus declarari non deberet, adduceret, ut plures Testes de praedicta citatione deponunt, et deinde sub die 2 eiusdem mensis augusti ob assertum spretum mandatorum suorum praefato Archiepiscopo Turritano ingressum Ecclesiae interdixit. A cuius Interdicti promulgatione dictus Archiepiscopus ad S. Sedem sub die 3 dicti mensis augusti iterum appellavit, et nihilominus sub die 6 eiusdem mensis dictus Episcopus Bossanensis ob perturbatam Apostolicam iurisdictionem suam dictum Archiepiscopum Turritanum in excommunicationem minorem contentam in Can. 16 Bullae *Coenae Domini* incidisse pronuntiavit.

84. Re igitur ad Sacram Congregationem

delata, iuxta ea, quae per Partes informantes latius etiam deducuntur, ab EE. VV. hodie quaeritur: — An interdictum et censurae latae ab Episcopo Bossanensi contra Archiepiscopum Turritanum sustineantur in casu etc. — Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative, et Episcopus Bossanensis consulat conscientiae suae; et amplius — *in Turritana Nullitatis Censurarum die 22 Maii 1706 lib. 56 Decretorum.*

85. Quin imo nedum nullas Sacra Congregatio declaravit censuras latas ab Episcopo Boianensi contra Tabellionem, ex eo quod vocatus ab Episcopo, ut aliqua Testium dicta in publicam formam redigeret, id facere recusaverit, quia de diversis a depositione Episcopus intendebat, sed et Episcopum serio acriterque monendum per Eñum Sacrae Congregationis Praefectum mandavit *in Boianen. die 6 Augusti 1680 lib. 31 Decretorum pag. 152 et 207.*

86. Quapropter quum Episcopus nimis iniuste censuras tulerit et mandata poenalia decreverit, Sacra Congregatio nedum illas omnino nullas declaraverit, atque praedicta mandata esse revocanda edixit, sed et statuit, ut praefatus Episcopus acriter ab Eñmo Praefecto moneretur *in Ugentina Censurarum die 14 Martii 1716 lib. 66 Decretorum.*

87. Siquidem — Archiepiscopus Alexander Protopapa et Leonardus Pizzolanti in visitatione moniti fuerunt ab Episcopo, ut in statuto tempore horarum viginti quatuor sub poena excommunicationis exhiberent omnes libros rationum dati et accepti Montium Pietatis et Frumentarii et aliorum Locorum piorum tam Confraternitatum, quam Fabricae et Hospitalium. Et quamvis citati, praevia protestatione in actis emissâ, non esse Administratores neque Detentores librorum, comparuerint, nihilominus omnia omnia alia citatione, nulloque producto per Fiscum documento, libros esse penes dictos Protopapam et Pizzolantem, post biduum pependunt cedulones denunciantes illos communicatos ob non exhibitos libros, quos penes certos et designatos Administratores existere comprobant. Eadem die 15 martii elapsi affixionis dictorum cedulorum citati fuerunt saepedicti Protopapa et Pizzolanti alique quatuor Sacerdotes et unus Clericus ad comparandum personaliter intra triduum in Terra Speculae

sub poena ducatorum tercentum pro quolibet et in subsidium excommunicationis, ut causam dicerent, quare non essent denunciandi incursi in censuras latas in Canone *Si quis Suadente* 17 quaest. I ratione tumultus in Ecclesia excitati, et in Bulla *Coenae* contra resistentes vi publica Episcopis et Visitatoribus. Citati comparuerunt per Procuratorem, qui, allegata nullitate citationis et iudicii, protestatus fuit de innocentia principalium, de mala valetudine Archipresbiteri Protopapa et Pizzolanti, aliisque legendis in Summario. His omnibus neglectis, Episcopus decrevit etiam absque nova citatione mandata contra omnes uti contumaces pro poena ducatorum tercentum, cunctosque denunciavit, affixis cedulonibus, excommunicatos. De praetenso tumultu iniuriosisque verbis et percussionibus illatis Ioanni Lecce Oeconomo depouunt ipsemet Ioannes Lecce atque alii quinque Testes a Fisco examinati, antequam praetensi Rei essent citati. Verum ipse Ioannes Lecce conscientiae stimulis impulsus plenam facit fidem, malis artibus inductum, subscripsisse fidem seu folium sibi neque ostensum neque lectum, nullumque adfuisse tumultum, nullamque sibi re aut verbis illatam fuisse iniuriam uberrime testatur. Consonat similis depositio Syndici Electorum et sexaginta Civium Terrae Morciani. Et demum omnia comprobant relatio a Rmo Nuncio Neapolis Sacrae Congregationi Episcoporum transmissa.

88. Quare dictus Archiepiscopus Protopapa, alias ab Episcopo suspensus a divinis ac ab Officio et Beneficio, et ab EE. VV. reintegratus, nec non alii quinque Sacerdotes cum ipso excommunicati, et alias a Curia Episcopali carcerati et per sententiam Metropolitanæ Curiae excarcerati, « uti non culpabiles neque de iure punibiles », humillime supplicant EE. VV. non solum pro resolutione sequentium dubiorum, sed etiam pro aliqua prudenti provisione, qua sarta tecta eorum patrimonia et sacerdotalis dignitas conserventur: — I. An et quae censurae sustineantur in casu etc. II. An mandata poenalia sint revocanda in casu etc. — Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Negative; et amplius. Ad secundum, Affirmative; et amplius; et moneatur acriter Episcopus ab Eñmo Praefecto — *in Ugentina Censurarum die 14 Martii 1716 lib. 66 Decretorum.*



## EPISCOPUS QUOAD ONERA IN GENERE

1. Verbi Dei praedicatio praecipuum est Episcoporum munus, eorumque ita proprium, ut non solum nemini sine ipsorum venia liceat Sanctum Evangelium Populo annunciare, sed insuper per se in sua Ecclesia munus illud obire teneantur, Cap. *Inter cetera* de officio Ordinarii, Concil. Trid. sess. 5. cap. 2, et sess. 24 cap. 4 de reformatione, Ferrar. in Biblioth. can. verb. Praedicare a n. 1 in *Civitate Castellae die 17 Decembris 1761 §. Ministerium.*

Item in *Lunen. Sarzanen. Stipendii Concionatoris die 18 Septembris 1824 §. Verbi.*

2. Si autem legitime impediti fuerint, Viros idoneos, qui eorum vices gerant in Cathedrali, propriis sumptibus deputare adstringuntur, Cap. *Inter cetera*, ibique Fagnanus n. 19, Barbosa de offic. et potest. Episcop. part. 3. alleg. 76 n. 15: quod onus adeo Episcopis inhaeret, ut quamvis Universitas vel quivis alius quadraginta annorum spatio necessariam exhibitionem Concionatori praestare solitus fuerit, Episcopus tamen — non potest compellere Populum ad consuetam eleemosynam, quia Concilium Tridentinum sustulit consuetudinem non immemorabilem, secundum quam praestatio eleemosynae alteri, quam Episcopo in sua Cathedrali incumbit —, uti ex sententia Sacrae Congregationis docet Fagnanus in citato Cap. *Inter cetera* n. 23; et firmant Pignatellius tom. 4 consult. 206 n. 3, Diana part. 7. tract. 5 miscell. resol. 7 in *Lunen. Sarzanen. Stipendii Concionatoris die 18 Septembris 1824 §. Verbi (1).*

3. Idcirco de iure divino est, ut Grex proprii Pastoris vocem audiat, ceu statuit Concilium Tridentinum in sess. 23 cap. 1 de reformatione: — Cum praecepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere pro his Sacrificium offerre verbiq; divini praedicatione pascere etc. — in *Amerina Visitationis sacrorum Liminum die 10 Februarii 1781 §. Videtur.*

4. Unde cum Parochi in cura animarum sint adiutores Episcopi, quae sunt Episcopi, eadem ferme sunt et Parochi, qui propterea verbo et exemplo Parochianis praeesse debent et pascere per se ipsum gregem suum. Sane haec habet divus Hieronymus in Can. *Audacter* 18 caus. 8 quaest. 1: — Non semper Princeps Populi et Ecclesiae Iudex per Dei arbitrium datur, sed prout merita nostra deposcunt. Si mali sunt actus nostri et operamur malignum in conspectu Domini, dantur nobis Principes secundum cor nostrum. Et hoc tibi de scripturis probabo. Audi namque, quod Dominus dixit: «Fece- runt sibi Regem, et non per consilium meum». Et hoc dictum videtur de Saul illo, quem utique ipse Dominus elegerat, et Regem fieri iusserat. Sed quoniam non secundum voluntatem Dei, sed secundum peccatoris Populi meritum fuerat electus, negat, eum sua voluntate vel consilio constitutum. Tale ergo aliquid intelligamus etiam in Ecclesiis fieri: quod pro meritis Populi, aut in verbo et opere potens a Deo tribuitur Rector Ecclesiae; aut si malignum faciat Populus in conspectu Domini, talis Ecclesiae Iudex datur, sub quo famem et sitim Populus patitur; non famem panis, neque sitim aquae, sed famem audiendi verbum Domini — in *Amerina Visitationis sacrorum Liminum die 10 Februarii 1781 §. Et.*

5. Quapropter ex debito pastoralis solitudinis tenentur Episcopi indigentiae Populi et curae animarum providere de sufficienti Ministrorum numero, illisque alimenta praestare de bonis ecclesiasticis, ut notant Fagnanus in Cap. *Cum secundum* de praeb. n. 27 30 et 32, Pignatellius consult. 77 n. 2 tom. 5 in *Valentina die 17 Ianuarii 1761 §. Atque.*

6. Quum itaque Poenitentiarius solus in Ecclesia Cathedralis audire non possit confessiones omnium Poenitentium Diaecesis in reservata lapsorum, eorum saluti prospicere in primis tenetur Episcopus, deputando

(1) Reliqua habes in Verb. Concionator, §. I. et III, tom. VI.

per Diaecesim idoneos Viros pro excipiendis illorum confessionibus, illisque absolvendis etiam a reservatis, iuxta praescriptum Textus in Cap. *Inter cetera* 15 §. Unde praecipimus de officio Ordinarii, et cavetur in epistola encyclica de mandato Summi Pontificis evulgata die 26 novembris 1602 a Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium, quam referunt Barbosa de offic. et potest Episcop. alleg. 50 n. 188, Nicol. in Flosc. verb. Casus reservati n. 1; ac propterea non esse incongruum plures Poenitentiarios in Cathedrali Ecclesia deputari firmant Pignatellius consult. 13 n. 2 tom. 7, et Rot. in dec. 743 n. 1 et 15 coram Merlino in *Pisaren. Casuum reservatorum die 21 Novembris 1761 §. Disserit* (1).

7. Unde Canonicus tenetur subire munus Poenitentiarii, si nulla iusta subsit causa, qua excusari valeat in *Ripana Poenitentiariae die 11 Septembris 1706 lib. 56 Decretorum*.

8. Siquidem - in Diaecesana Synodo celebrata de anno 1642 Episcopus Ursinus tunc temporis obsequens dispositioni sacri Concilii Tridentini instituit in Cathedrali Ripana Officium Poenitentiarii, eidem adnexa Praebenda Canonicali, quam possidebat Mancinus, praevio eiusdem consensu, quod quidem Officium eidemmet contulit, qui illud per plures annos obivit, a quo deinde destitisse dicitur. Per obitum autem Mancini, eandem Praebendam Canonicalem cum expressione annexae Poenitentiariae de anno 1677 obtulit Ioannes Baptista Buccablanca a s. m. Innocentio XI, quem pariter, ea per aliquot annos administrata, postmodum abstinuisse liquet. Cum autem tum Praedecessor, tum successive modernus Episcopus Ripanus vellet praefatum Buccablanca cogere ad munus Poenitentiarii subeundum vel perse, vel per substitutum, is adivit hanc Sacram Congregationem humiliter petens declarari, sese ad illud non teneri, iis sub praesuppositis, tum quod Poenitentiariae praedictae non fuerit adhuc assignata aliqua Praebenda ultra Canonicalem, tum quod Praebenda Canonicalis adeo sit tenuis, ut oneribus iniunctis impar reputaretur, tum denique quod praememorata Synodus, in qua munus Poenitentiarii fuit institu-

tum, neutiquam ab hac Sacra Congregatione approbationem obtinuerit. Episcopus vero de super auditus putat, primum et tertium motivum non subsistere ex contraria iuris dispositione, secundum vero claudicare in facto, cum uniuscuiusque Canonicatus redditus ascendant ad summam scutorum quinquaginta, assignatis pro qualibet eorum Praebenda sine servitio scutis viginti, ut constare fecit ex transmissa attestatione duorum Canonicorum. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An Canonicus Buccablanca teneatur subire munus Poenitentiarii in casu, etc. - Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative, et amplius - in *Ripana Poenitentiariae die 11 Septembris 1706 lib. 56 Decretorum*.

9. Hinc Episcopus monere debet Populum frequenter ad suas Parochias saltem diebus Dominicis et maioribus festis accedere, Concil. Trid. Sess. 22 Decret. de observ. et evit. in celebr. Miss. in *Squillacen. Celebrationis Missarum et Functionum Conventualium die 28 Februarii 1761 §. Squillacen.*

10. Verum Episcopus cogere nequit suos subditos interesse Missae Parochiali pro adimplendo praecepto audiendi Missam, Benedict. XIV oper. tom. 9 de Sacros. Miss. Sacrif. append. 12 ad lib. 3 n. 8, Rice. in prax. Curiae Archiep. part. 1 verb. Missa §. 6 in *Squillacen. Celebrationis Missarum et Functionum Conventualium die 28 Februarii 1761 §. Causa*.

11. Nec dubium, quod Episcopus providere debeat conservationi et incremento divini cultus, iuxta censuram Concilii Tridentini sess. 21 Cap. 8 de reformatione in *Forosempronien. Iurium Parochialium die 11 Aprilis 1761 §. Additur*.

12. Quin imo nec tenetur ad hunc effectum requirere consilium, vel consensum Capituli, ut definit Rota in dec. 1119 n. 1 coram Seraphino, et dec. 670 a n. 4 coram Caprara in *Forosempronien. die 11 Aprilis 1761 §. Additur*.

13. Unde Sacra Congregatio declaravit, Decreta Concilii, quae mandant aliquid Episcopis verbis obligationem vel praeceptum sonantibus, exempli gratia, visitet, rationem exigat, ac cetera huiusmodi, obligant Episcopum sub reatu peccati mortalis in

(1) Reliqua late habes in Verb. *Canonicatus*, §. VII, Tom. IV.



*Cremone n. anno 1609 lib. 11 Decretorum pag. 58.*

14. Qua de re ius competens Episcopo non potest ab eo cedi favore Capituli; quia non potest ipse praeiudicare nec Episcopatu, nec Successoribus; unde concessio ab eodem facta nedum nulla declarata est, sed et Episcopus monitus fuit ad consulendum conscientiae suae in *Iustinopolitana die 19 Septembris 1637 lib. 15 Decretorum pag. 606.*

15. Imo Episcopus tenetur iurare Constitutiones Ecclesiae confirmatas a Sede Apostolica, si Capitulares institerint, ut eas iuret in *Dubium ad Cap. 6 sess. 25 de reformatione Posit. 147.*

16. Non tamen tenetur servare Statutum Capituli contrarium dispositioni Concilii in Cap. 6 sess. 25 de reformatione, exempli gratia, quod Episcopus vel eius Officiales non possint inquirere contra aliquem ex Canonicis, nisi praesente toto Capitulo vel eius minori parte, in condemnatione vel absolutione accusati teneatur habere consensum totius vel minoris partis Capituli, nullum ex canonicis in carceres conicere, nisi id prius inter Episcopum et Capitulum conventum fuerit, etiamsi Episcopus in ingressu ad Episcopatum iurasset servare Statuta Canonica, salvis tamen Decretis Concilii in *Calaritana ad Cap. 6 sess. 25 de reformatione Posit. 147 pag. 851.*

17. Amplia, etiamsi Episcopus iurasset absque exceptione dictorum Decretorum Concilii, quia non intelligitur iurare Statutorum observantiam, quae sublata fuerunt per Concilium Tridentinum, quin ullatenus obstat S. R. Rotae decisio in contrarium in *Patavina et Calaritana ad Cap. 6 sess. 25 de reformatione Posit. 147 pag. 851.*

18. Hinc licet adsit consuetudo, Episcopus in admissione ad possessionem haud tenetur solvere singulis Canonicis unum aureum;

quandoquidem - viget consuetudo in aliquibus Capitulis, ut in admissione ad possessionem Episcopi singulis Canonicis unum aureum solvat, Canonici illius quartam partem. Quaeritur, utrum dicta consuetudo sit irrita declaranda? -, Sacra Congregatio respondit: - Consuetudinem huiusmodi esse sublatam per Concilium Cap. 4 sess. 24 de reformatione et per Constitutionem S. Pii V Pontificis Maximi, ideo non esse tolerandam in *Avenionen. die 25 Octobris 1586 (1).*

19. Nec Episcopus tenetur pro obeundis Pontificalibus functionibus de parentis sacraque suppellectili providere in *Urbevetana die 19 Ianuarii 1737 §. Praetermissis.*

20. Episcopo enim volenti Pontificalia sive in Cathedrali Ecclesia, sive extra illam celebrare, tenentur Canonici eiusdem Cathedralis paramenta aliamque sacram suppellectilem subministrare iuxta sententiam, quam sequuntur Barbat. Cons. 26 n. 5 lib. 3, Surd. Cons. 62 a n. 5, Franc. de Eccles. Cathedr. Cap. 20 n. 37, et alii adducti per Scarfanton. ad Ceccoper. lucubrat. Canon. lib. 2 tit. 2 n. 5, et lib. 3 tit. 7 n. 12 in *Urbevetana die 19 Ianuarii 1737 §. Praetermissis.*

21. Verum ex resolutionibus relatis per Nicol. in Flosc. verb. Episcopus n. 25 elicitur, Canonicos Ecclesiae Cathedralis tenere quidem sacra paramenta praestare Episcopo in Cathedrali Ecclesia vel in Episcopali Sacello Pontificalia peragenti, secus vero eidem in alia Ecclesia vel Capella pontificaliter celebranti; et idipsum colligi videtur ex Rescripto a particulari Congregatione edito in quadam Causa Casalensi, ubi propositis inter cetera hisce dubiis: - IX. An Capitulum ob denegationem baculi mitrae pretiosae et pluvialis factam Episcopo occasione publicandi Iubilaeum aliaque, ut in actis, sit puniendum et quomodo? X. An stante dicta denegatione potuerit Episcopus propria auctoritate trans-

(1) Siquidem S. Pius V declaravit ampliavitque praefatum Caput 4 sess. 24 Concilii Tridentini in Const. incipien. *Durum nimis* 1 iunii 1570 Bullar. Rom. tom. 4 part. 3 pag. 108, ubi decrevit, Episcopos incurrere suspensionem ab officio pontificali, donec absolvantur a Papa, praevia restitutione rectorum; Collegia et Universitates Interdictum, non tamen reservatam; singulares personas excommunicationem Papae reservatam; hisque poenis ligari tam dantes, quam accipientes. Quin imo id exinde ampliavit etiam Innocentius XII in Constit. *Ecclesiae* 22 septembris 1695 Bullar. Rom. tom. 9 pag. 412, ex eo quod addidit poenas ipso facto absque alia declaratione incurrendas privationis Dignitatum Canonicatum Praebendarum aliorumque ecclesiasticorum Beneficiorum; et quoad Regulares privationem etiam vocis activae et passivae etc. Prohibuit insuper sub dictis poenis Papae reservatis quascumque conventiones, etiam iuratas, factas absque Auctoritate Apostolica ante provisionem Ecclesiarum seu Monasteriorum, eas irritas declarando.

portari facere paramenta praedicta et sacras supellectiles a Sacristia Cathedralis ad Curiam Episcopalem?—, die 11 martii 1708 responsum fuit: — Ad nonum, Affirmative arbitrio Congregationis deputatae. Ad decimum, Affirmative; et esse restituenda. Capitulo, facta obligatione de illis subministrandi pro usu Episcopi in functionibus Episcopalibus peragendis tam in Cathedrali, quam in Capella Episcopali — in *Urbevetana die 19 Ianuarii 1737 §. Ex.*

22. Unde in Alben. Sacrorum Rituum et Regiminis Ecclesiae particularis Congregatio ad dubia quadragesimum nonum et quinquagesimum similem quaestionem continentia censuit, dandas esse resolutiones editas in praefata Casalensi, quemadmodum testatur Scarfantonius ad Ceccoperium lucubrat. can. lib. 2 tit. 2 n. 5 in *Urbevetana die 19 Ianuarii 1737 §. Ex.*

23. Quapropter Camerarius et Officiales fabricae Ecclesiae Cathedralis tenentur subministrare Episcopo supellectiles et paramenta sacra, quae sint qualitatis decentis gradui Episcopali, tam quippe pro celebratione Missae in suis domesticis Capellis, quam pro aliis ecclesiasticis functionibus ibidem peragendis, sed haud eadem subministrare debent occasione visitationis aliorumque ecclesiasticarum functionum explendarum per suam Diaecesim in *Urbevetana die 9 Februarii 1737.*

24. Enimvero venerabilis Innocentius XI ad preces Camerarii nec non Officialium Fabricae Cathedralis Ecclesiae in Apostolico eius Brevi sub diem 24 iulii 1688 edito praecepit inhibuitque, — ne de cetero quisquam quavis auctoritate vel superioritate fungens vasa calices candelabra et alia paramenta ecclesiastica auro et argento aut quavis alia materia confecta nec non quaecumque supellectilem sacram tam haecenus in dicta Ecclesia seu illius Sacristia collocatam et illi etiam per quoscumque Christifideles donatam, quam in posterum forsan collocandam donandam et assignandam, aliis Ecclesiis Monasteriis Oratoriis Congregationibus et Locis piis seu quibusvis Personis cuiusvis gradus ordinis conditionis qualitatis et dignitatis, et quacumque superioritate et officio praeterquam casu, quo pro tempore existens

Episcopus Urbevetanus ad aliam Ecclesiam ibi aliquam functionem peracturus se conferret, commodare aut sub quovis quaesito colore etc. ex dicta Ecclesia seu illius Sacristia extrahere et asportare, seu ut commodentur extrahantur et asportentur, permittere aut consentire audeat seu praesumat, sub excommunicatione latae sententiae per contrafacientes eo ipso absque alia declaratione incurrenda —. Verum modernus Episcopus autumavit, praefatum Camerarium aliosque Officiales dictae fabricae Ecclesiae Cathedralis teneri sacra paramenta non ex splendidioribus et magis pretiosis, sed ex decentibus et ad honorificum Episcoporum usum destinatis sibi subministrare nedum pro celebranda Missa in domesticis suis Capellis atque pro ecclesiasticis functionibus ibidem peragendis, verum etiam pro ceteris functionibus, quas debebat extra Civitatem occasione pastoralis visitationis explorare, iuxta veterem consuetudinem, plurium Testium depositione comprobata. Contra vero Camerarius una cum praeaudatis Officialibus in nixus potissimum enunciato Brevis venerabilis Innocentii XI contendit, se non obstringi dicta sacra paramenta Episcopo tradere, nisi quum in Cathedrali seu Ecclesia Urbisveteris Missam celebraret aut Pontificalia exerceret, et ad summum etiam pro Missae celebratione, quam in domesticis suis Capellis peragebat.

25. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An Camerarius aliique Officiales reverendae Fabricae Sanctae Mariae de Stella Cathedralis Ecclesiae Urbisveteris teneantur subministrare Episcopo eiusdem Civitatis supellectiles et paramenta sacra necessaria pro celebratione Missae tantum in suis domesticis Capellis, seu etiam pro aliis ecclesiasticis functionibus ibidem peragendis in casu etc. II. An eidem Episcopo sint subministrandae supellectiles et paramenta sacra extra Civitatem Urbisveteris occasione sacrae visitationis aliarumque ecclesiasticarum functionum explendarum per suam Diaecesim in casu etc. *Et quatenus affirmative.* III. Cuius qualitatis debeant esse dictae supellectiles et paramenta sacra in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative. Ad secundum, Negative. Ad tertium, esse



debere qualitatis decentis gradui Episcopali - in *Urbevetana die 9 Februarii 1737*.

26. Ad Episcopum vero spectat manutentio solii Episcopalis quoad ornamenta, non autem ad Sacristiam Cathedralis, etiamsi ad istam pertineat confectio et manutentio pontificalium indumentorum; quandoquidem proposito dubio: - II. An manutentio solii Archiepiscopalis ornamentorum ad ipsum spectantium pertineat ad Archiepiscopum, vel potius ad Sacrarium Metropolitanae, prout ad eundem spectat omnis impensa pro confectio et manutentione pontificalium? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad secundum, spectare ad Archiepiscopum - in *Urbinate. VV. SS. Liminum die 10 Martii 1663 lib. 23 Decretorum pag. 451 a tergo*.

27. Quin imo si legitima extet consuetudo, Episcopus nedum tenetur ad manutentionem fabricae Ecclesiae Cathedralis, sed ad ea etiam omnia, quae sunt necessaria pro usu Sacrarum, servitio Ecclesiae, ac pro celebratione divinorum officiorum, etiamsi Capitulum Cathedrale exinde extinctum fuerit ac redactum ad Capitulum Collegiatum in *Castellaneten. Expensarum die 24 Iulii 1858 et die 14 Maii 1859*.

28. Siquidem Mothulensis Civitas, parvula Regni Neapolitani Provinciae Lyciensis in cacumine Montis posita et quatuor ferme mille hominum continens, olim fuit Episcopalis Sedes, quae postea per Bullam *De utiliori* anni 1818 extincta est, atque Ecclesiae Castellanetensi subiecta. Capitulum Cathedrale, cum ipsa Sede ex consequenti extinctum, fuit erectum in Collegiatum, et constabat ex viginti Participantibus, nempe Canonicis et Portionariis, qui singillatim ex massa communi plusquam centum quinquaginta ducatos de Regno a quocumque extrinseco onere immunes percipiebant: ex quibus centum quinquaginta ducatis moderni Canonici contenderunt, ne obulum quidem per ipsos impendendum esse pro suis sacris functionibus choralibus seu

canonicalibus, atque adeo omnia cuiuscumque generis onera a sola Mensa Castellanetensi esse preferenda. Unde moderni Canonici Mothulenses sustinuerunt, quod nomine manutentionis Ecclesiae non modo intelligenda essent ea omnia, quae de facto Oeconomus Mensae Castellanetensis impendebat ad Ecclesiae manutentionem, quam vocabant, a a tecto ad solum, a vitris ad scopas, similiter expensae pro cultu sacro, quae attinebant ad sacras functiones generales in ipsa Ecclesia, videlicet ad organa reparanda, ad vasa argentea singula sive restauranda, sive deauranda, ad planetas et cetera suppellectilia sacra, tobaleas candelabra etc. pro altari maiori, ad candelas pro benedictione serotina Sanctissimi Sacramenti et tempore sanctorum missionum, ad oleum pro lampade accendenda coram Sancto Protectore illius loci etc., uno verbo quidquid ad reparationem Ecclesiae Mothulensis atque ad generalem cultum in eadem Ecclesia pertinebat, - sed etiam illae peculiariae expensae, quae necessariae erant ad onera sua choralia seu canonicalia rite perfungenda, nimirum ad candelas pro recitatione divinorum officiorum, pro celebratione Missae Conventualis, ad libros chorales martyrologium etc. At modernus Episcopus Castellanetensis noluit eorum petitis quoad huiusmodi postremas expensas acquiescere, adeoque adiit Nuncium Apostolicum, qui una cum Regio Administro a negotiis ecclesiasticis constituebat in Regno legitimum Magistratum Concordatus interpretationi atque executioni propositum, vulgo - L'alta Commissione esecutrice del Concordato -, atque hi, re mature perpensa, Episcopo plane faverunt (1). Canonici vero mordicus obstiterunt: unde laudati Exequutores rem denuo ad trutinam revocarunt; sed cum nihil invenissent, quod a regula anno 1853 statuta illos excipere posset, eam confirmarunt sub die 19 decembris 1855, data eisdem tamen facultate praetensum ius vindicandi penes legitimam Auctoritatem (2). Dum haec

(1) Nam decreverunt: - Essere esorbitanti le pretese del Clero di Mottola, come quello, che lungi dal limitarsi ne' termini del giusto, e d'essere subordinato ed ossequente al proprio Pastore, par che vada frugando dei motivi atti a disseminare dissidii, e che senza dubbio apprestano materia di scandalo ai secolari -. Quapropter hanc regulam statuerunt, quae omnibus ex-Cathedralibus Regni esset applicanda, scilicet: - In quanto alle spese i Capitoli delle sopresse Cattedrali devono uniformarsi alla regola dei Capitali Cattedrali -, quae regula iam promulgata fuit in Regno Neapolitano per Rescriptum sub die 9 novembris anni 1853.

(2) Idem quippe statuerunt: - Ferma rimanendo la massima del Real Rescritto del di 9 novembre 1853, il

Neapoli agerentur, Canonici Mothulenses Sacram Congregationem adierunt, ut assequerentur, quod a dicta excellentissima Commissione obtinere non potuerunt.

29. Episcopus autem in sua relatione moerens et dolens propter habitantium pessimam inclinationem non minus questus est de improbitate Capituli, quod non modo non auxiliabatur Episcopo ad manutenendam Ecclesiam, sed etiam pro suis Missis Conventualibus et Anniversariis quaereret ab Episcopo suppellectilia et candelas et cetera dicendo, - quod ita introductum fuit -. Episcopus putavit, fuisse id introductum non quidem ab immemorabili, neque longiori tempore, - sed tempore Sedis vacantis -, neque legitime, sed fraude Canonicorum, qui cum essent inter se - contestes et uniti in sui favorem, omnia faciunt contra Episcopum eiusque Mensam -. Insuper ex praefata Episcopi relatione adparuit, quod per illa verba conditionata: -, Non celebrarentur Missae etc., non recitarentur officium etc., non munderetur Ecclesia etc., nisi ab Episcopo darentur etc. -, Episcopus protestatus est apud S. Sedem, se huiusmodi abusui minime acquiescere, sed tantummodo habito respectu ad miseriam sui Capituli Cathedralis, - cui obventio erat nulla etc. -, ipsum tolerare, - facultative tamen modo -, non oneroso et per modum - subsidii ex charitate -. Factum itaque illius Episcopi Mothulensis, qui anno 1723 referebat se praestare candelas etc. Canonicis, non modo nil probabat pro illis, sed nocebat omnino. Plura hinc modernus Episcopus in medium protulit, ut id probaret: ex quibus colligere erat, quod primo in Regno Neapolitano ex iure novissimi Concordati anni 1818 Capitula Cathedralia suppressa quoad expensas Capitulis Cathedralibus aequata existerent; secundo, quod Capitulum Collegiatum Mothulense nullum titulum scriptum atque onerosum protulerit, quo favore ipsius exceptio fieret; tertio, quod consuetudo a Canonicis asserta aliud nihil probaret, quam manutentionem Ecclesiae sumptibus Episcopi, non vero onus eiusdem Episcopi faciendi expensas necessarias ad functio-

nes canonicales seu chorales; quarto, quod factum Episcopi Mothulensis erutum ex relatione anni 1723 nil probaret pro consuetudine, cum esset unicum, noceret autem omnino, quia inibi referebatur per modum praestationis contra abusum introductum tempore Sedis vacantis, non legitime, sed malitia Canonicorum contra Episcopum, ad tempus vero toleratum facultativo modo et ex radice charitatis ad subveniendum miseriae Capituli Cathedralis, quae in moderno Capitulo Collegiato nullum locum habebat, cum esset redditibus superabundans; quinto quod, licet demonstrari posset adserta consuetudo usque ad annum 1818, tamen moderno Capitulo non faveret, cum Capitulum Cathedrale Mothulense extinctum per Bulla *Utiliori* et in Collegiatum redactum iura Capituli Cathedralis sibi vindicare non posset; sexto, quod quoad postremam periodum scilicet ab anno 1819 ad annum 1852 non modo nullus titulus pro asserta consuetudine proferretur, sed ipsae eorum assertiones nil probarent, nisi Canonicos Mothulenses abusos fuisse fiducia Praedecessoris, et ad proprias expensas converterint denarios pro manutentione Ecclesiae illis bona fide concreditos. Ceterum cum isthaec periodus neque centenariam, neque ad minus quadragenariam praescriptionem importaret; contra Castellanaetensem Ecclesiam nullam servitutem posset inferre.

30. Capitulum vero sustinuit, Mothulensem Ecclesiam Cathedralis eiusque Capitulum a tempore, cuius desiderabatur initium, ab Episcopo et Episcopali mensa semper habuisse non modo quae ad manutentionem fabricae et honorificentioris Ecclesiae cultum erant necessaria, sed ea insuper omnia, quae tum pro usu Sacrarii, tum pro servitio Ecclesiae, tum etiam pro celebratione divinarum officiorum quaquaversus occurrebant Mensae Episcopalis impensis, absque ulla temporis interruptione, fuisse comparata; nec ab huiusmodi onere cessasse Castellanaetenses Episcopos post annum 1818, quo, Cathedra Mothulensi suppressa, bona omnia ad eam pertinentia Mensae Episcopali Castellanaetae fuerant unita et aggregata ad annum usque 1853.

Capitolo di Mottola, se pretende di formare una eccezione, produca i suoi titoli innanzi alla competente Autorità ecclesiastica -.



Unde ipse modernus Episcopus, qui Castellanae Cathedram anno 1851 ascenderat, onus Praedecessorum subire haud renuuit quousque, mota contra Capitulum controversia de canonice quodam, quem sibi debitum putavit, limites quosdam oneri praedicto duxerit opponendos. Hinc nedum Episcopi assertiones refutare satagit, sed plura etiam protulit monumenta a relationibus Episcopalibus Mothulensibus de statu Ecclesiae deprompta, quibus praefatum onus satis clarum apparebat, cum reapse videre erat ex relationibus anni 1603, 1606, 1633, 1634, 1670, 1723, 1738, 1775, 1801, aliisque documentis in medium productis; eandemque consuetudinem pacifice in facto fuisse servatam usque ad annum 1853 iure merito dixit, utpote quod Mensae Castellanae omnes accesserunt redditus et bona ad Mensam Mothulensem antea spectantia. Res enim quaelibet transit ex iure cum onere suo, et qui accipit emolumentum, onus respirare non debet ex notissima regula.

31. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An et quomodo constet de iure Capituli Collegiatae Mothulensis exigendi a Mensa Episcopali peculiares expensas, quae necessariae sunt pro celebratione officiorum canonicalium et choralium in casu? —, Sacra Congregatio die 24 iulii 1858 responsum dedit: — Affirmative in omnibus —. Obtinuit Episcopi Procurator novae audientiae beneficium; sed mox ipse Episcopus Causae nuncium misit, adeoque ad Capituli instantiam repositum dubio sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis in casu? —, Sacra Congregatio respondit: — Provisum per renunciationem — in *Castellaneten. Expensarum die 14 Maii 1859.*

32. Quum autem Communitas praetenderet, ad Episcopum pertinere onus recipiendi et alendi Pueros ante fores Ecclesiae Cathedralis expositos, sed e contra Episcopus sustineret, inter onera suae Mensae istud minime recenseri, Sacra Congregatio distulit resolutionem iuxta mentem in *Adiacen. die 20 Septembris 1704 lib. 54 Decretorum.*

33. Iamvero — miserrime in ipso vitae limine acerba et immatura morte in dies perire dicuntur in Civitate ac Diaecesi Adiacensi Infantes ante fores Ecclesiae Cathedralis expositi, ex eo quod nullum ibidem Ho-

spitale, ubi recipiantur et alantur, constitutum reperiatur. Promota ideo nuper fuit a Communitate seu Advocato Pauperum dictae Civitatis praetensio, quod ad Rmum Episcopum onus recipiendi et alendi eosdem Pueros de iure pertineat, cuius examine ad iudicium huius Sacrae Congregationis delato, cum pro parte Communitatis asseratur, Episcopum pro tempore partim aere suo, et partim ex fructibus nonnullorum censuum ad id relictorum atque ex pecuniis respective mulctarum, quibus Ecclesiastici in foro Episcopali pro modo excessuum afficiuntur, praedictos Pueros semper alere consuevisse aliquae curasse; pro parte vero Episcopi e converso per quamplures Testes per visitationum acta aliaque documenta probatur, inter onera suae Mensae istud minime recenseri, hinc ab EE. VV. pro sua summa pietate ac iustitia, Partibus hinc informantibus, declarandum erit: — An Episcopus teneatur recipere et alere Pueros expositos? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Dilata, et ad Emum Spinola iuxta mentem — in *Adiacen. die 20 Septembris 1704 lib. 54 Decretorum.*

34. Episcopus autem Suffraganeus haud tenetur accedere ad Ecclesiam Metropolitanam; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopum suffraganeum non teneri neque per se, neque per Procuratorem accedere ad Ecclesiam Metropolitanam, cum eum liberaverit Sacrum Concilium Tridentinum in cap. 2 sess. 24 de reformatione ab hac subiectione, quam declarationem Summus Pontifex mox approbavit in *Dubium cap. 2 sess. 24 de reformatione die 17 Iulii 1578 Posit. 77.*

35. Amplia, id locum etiam habet, non obstante quacumque consuetudine etiam immemorabili in *Surrentina sive Ostunen. die 31 Iulii 1578 ad Cap. 2 sess. 24 de reformatione Posit. 77.*

36. At in Bulla 15 s. m. Xisti V Bullar. tom. 2 edita pro visitatione Sacrorum Liminum ab Episcopis facienda praescribitur, ut Episcopi Itali vel ex Italicis Insulis, unde in Italiam commodius traici potest, veluti Siculi Sardi Corsi et alii adiacentium Provinciarum Italiae, ac etiam Dalmatiae et Graecarum, quae e regione ipsis Italiae et Siciliae oris sunt, tertio anno, Germani vero Galli Hispani Belgae Boemi Ungari Angli

Seoti Iberni et ceteri omnes, qui in Europa sunt citra mare Germanicum et Balticum ac omnium Insularum maris mediterranei, quarto anno ad Urbem accedant Sanctorum Apostolorum Limina visitari, uti videri potest in §. 6 citatae Bullae, et in Epistola circulari ad universos Orbis Episcopos scripta a Sacra Congregatione Concilii die 16 novembris 1673 ad amputandam quaecumque ambagem, statutum fuit, ut initium triennii aut quadriennii desumendum sit a die 20 decembris anni 1585, quo edita fuit Sixtina Constitutio in *Carpentoracten. die 19 Februarii 1718 §. In.*

37. Quum itaque dubium inesset, qua in regione Episcopatus existeret, Sacra Congregatio declaravit, Episcopum Carpentoractensem teneri ad Sacrorum Liminum visitationem de quadriennio in quadriennium, non vero de triennio in triennium in *Carpentoracten. die 19 Februarii 1718.*

38. Siquidem Episcopus Carpentoractensis ex ultimis visitationibus Sacrorum Liminum a suis Praedecessoribus et a se peractis animadvertens, sibi impositum esse onus visitandi de triennio in triennium, supplices preces exhibuit pro subrogatione quadriennii loco triennii. Pro Episcopo faciebat primo, quod in regestis Sacrae Congregationis frequentior adnotatio visitationis Sacrorum Liminum, quoad Episcopos Carpentoractenses, non triennium respiciebat, sed quadriennium; faciebat secundo, quod Episcoporum Vasio-nensium onus non ad triennium restringebatur, sed ad quadriennium ampliabatur; faciebat tertio, quod Archiepiscopi Avenionensis et Episcopi Cavallicensis visitationes ut plurimum adnotatae reperiebantur ad terminos quadriennii, et non triennii, uti fusius Secretarius exponebat in Sacra Congregatione; faciebat denique quarto, quod Episcopi Galli Limina visitare tenebantur non quolibet triennio, sed quadriennio, et iuxta Geographos Civitas Carpentoractensis erat caput Comitatus Venusini in Provincia, et erat Urbs Galliae Narbonensis; adeoque dicunt Doctores, Comitatum Venusinum et Civitatem Avenionensem esse in partibus Galliae, sed non de Gallia, quemadmodum plene habetur in dec. 80 a n. 1 post Tondutum de pensionibus ecclesiasticis, et in disquisit. legal. Pauli de Gandecombe cap. 12 a n. 1. Comitatus enim

Venusinus factus fuit de dominio Sedis Apostolicae in solemnibus pace inita anno 1228 tempore Gregorii IX Summi Pontificis, quae pax est in regestis huius Pontificis, existentibus in Archivio Vaticano a fol. 81, et Civitas Avenionensis anno 1348 facta est de dominio Ecclesiae, cum Clemens Papae IV eam emerit a Ioanna Neapolis Regina, sicuti desumitur ex instrumento emptionis impresso in Bullario Civitatis Avenionensis pag. 139, et plene referunt Boschett. in Vita Clementis IV pag. 101, Raynald. in annalibus ecclesiasticis ad annum 1348 n. 11 et 12, Nostradamus in historia Provinciae part. 4 pag. 406 in fine, Bell. cons. 57 n. 5. Faciebat e contra adversus Episcopum, quod et primus et ultimus visitationis status non de quadriennio, sed de triennio loquebatur, et quod, si pro Ecclesia Carpentoractensi subrogaretur quadriennium loco triennii, idem etiam fieri deberet quoad Metropolitanam Ecclesiam Avenionensem, cum praecedentes Archiepiscoporum Avenionensium visitationes quadriennales essent, et postremae essent triennales, sicuti Secretarius referebat in Sacra Congregatione.

39. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An Episcopus Carpentoractensis teneatur ad Sacrorum Liminum visitationem de triennio in triennium, vel de quadriennio in quadriennium? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Teneri de quadriennio in quadriennium — in *Carpentoracten. die 19 Februarii 1718.*

40. Compertum autem est, tempus primi triennii vel quadriennii incipere a die creationis Episcopatus; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, tempus primi triennii ad visitanda SS. Limina Apostolorum incipere a die creationis Episcopatus in *Montis Alti anno 1594 lib. 8 Decretorum pag. 82.*

41. Hinc Episcopus non visitans tempore praescripto SS. Limina Apostolorum ad formam Constitutionis S. M. Sixti V indiget absolute dispensatione et condonatione fructuum perceptorum in *Urbevetana die 21 Maii 1644 lib. 17 Decretorum pag. 318.*

42. Ceterum, iusta concurrente causa, Summus Pontifex indulsit, ut a S. Congregatione concedi possent Episcopis prorogationes ad visitanda SS. LL. Apostolorum, etiam inconsulta Sanctitate Sua in *Nullius*



die 20 Augusti et die 13 Septembris 1633 lib. 14 Decretorum pag. 769.

43. In casu tamen magnae contumaciae alicuius Episcopi faciendum est verbum per D. Secretarium cum Sanctitate sua in *Nulius die 20 Augusti 1633 lib. 14 Decretorum pag. 769.*

44. Quod si Episcopus per se ipsum nequeat visitare SS. Limina Apostolica, id per Canonicum explere potest; unde praefato Canonico dandum est tempus trium mensium pro accessu mansionis et regressu occasione visitationis SS. Liminum Apostolorum nomine sui Episcopi, et pro dicto tempore sunt eidem distributiones quotidianae concedendae in *Vasionen. die 17 Aprilis 1627 lib. 13 Decretorum pag. 241.*

45. Hinc tempus, quo lucrari debet distributiones quotidianas Canonicus, qui comitatur suum Episcopum ad Urbem pro visitatione SS. Liminum Apostolorum, computandum est a die discessus in *Asculana distributionum die 3 Augusti 1658 lib. 21 Decretorum pag. 338 (1).*

46. Quin imo etiam Familiaris Episcopi et Beneficiatus in Diaecesi admissus fuit ad visitanda SS. LL. Apostolorum nomine sui Episcopi in *Toletana die 11 Iunii 1650 lib. 19 Decretorum pag. 57.*

47. At Alumnus Collegii Germanici ad id haudquaquam admittitur; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, Alumnum Collegii Germanici de Urbe non esse admittendum ad visitanda SS. Limina Apostolorum pro Episcopo Eistettensi, etiamsi esset illius ecclesiae Canonicus in *Eistetten. die 24 Februarii 1652 lib. 19 Decretorum pag. 173.*

48. Amplia, nec Procurator existens in Curia regulariter admittitur a S. Congregatione ad visitanda SS. Limina Apostolorum, nomine Episcoporum in *Quiten. in Indiis die 16 Martii 1647 lib. 18 Decretorum pag. 312.*

49. Idecirco Sacra Congregatio renuit admittere Procuratorem existentem in Curia ad SS. Limina visitanda, nomine Archiepiscopi Hispalensis, etiamsi cardinalitia dignitate esset insignitus, ex eo etiam quod, attenta opulentia Archiepiscopatus, levis ei impensa foret ad aliquem specialiter remittendum pro tali munere obeundo in *Hispalen. anno 1597 lib. 9 Decretorum pag. 48.*

50. Ex gratia tamen admissus fuit Procurator existens in Curia ad visitanda SS. Limina nomine Episcopi Barchinonensis expulsi a sua Ecclesia in *Barchinonen. die 14 Aprilis 1646 lib. 18 Decretorum pag. 87.*

51. Similiter Sacra Congregatio, annuente Sanctissimo, admisit Procuratorem Diaecesis Calaguritanae ad visitanda SS. Limina nomine Episcopi Cordubensis, qui prius erat Calaguritanus in *Corduben. die 12 Augusti 1596 lib. 8 Decretorum pag. 96.*

52. Hinc et Procurator ablegatus ad visitanda SS. Limina pro triennio praeterito fuit admissus, ut satisfacere posset etiam pro triennio currente in *Cremonen. die 1 Decembris 1646 lib. 18 Decretorum pag. 244.*

53. Alias quippe nec Regulares admittuntur uti Procuratores ad visitanda SS. Limina Apostolorum, nomine Episcoporum in *Portugallen. die 23 Novembris 1630 lib. 14 Decretorum pag. 354.*

Item in *Praemislien. die 4 Decembris 1646 lib. 18 Decretorum pag. 244; in Granaten. die 5 Februarii 1650; in Colonien. die 24 Februarii 1652; in Elven. die 15 Iunii 1652 lib. 19 Decretorum pag. 25 173 et 195.*

54. Hoc tamen intelligendum de Regularibus in Urbe commorantibus, non autem de illis, qui ab Episcopo specialiter mittuntur ad hoc munus implendum. Ita declaravit Summus Pontifex in *Funchalen. die 13 Ianuarii 1629 lib. 14 Decretorum pag. 15.*

55. Ceterum ex gratia aliquando admissi fuerunt Regulares etiam in Urbe commorantes, cum clausula tamen, quod gratia huiusmodi non possit trahi in exemplum in *Scithien. die 26 Ianuarii et die 5 Februarii 1630 lib. 14 Decretorum pag. 224.*

Item in *Frisingen. die 14 Ianuarii 1651 lib. 19 Decretorum pag. 101.*

56. Episcopi titulares vero haud tenentur satisfacere Constitutioni S. M. Sixti V de visitandis SS. Liminibus Apostolorum in *Marochitana anno 1594 lib. 8 Decretorum pag. 73.*

Item in *Poloniae die 5 Decembris 1637 lib. 15 Decretorum pag. 630.*

57. Volentes tamen visitare consueverunt admitti in *Lubianen. die 27 Februarii 1644 lib. 17 Decretorum pag. 293.*

## EPISCOPUS QUOAD PAROCHIAS EORUMQUE RECTORES

1. Episcopus de iure primus Parochus est totius Diaecesis, et praeeminentialem habet curam omnium illius Ecclesiarum, Can. *Regenda*, Can. *Quaecunque* 10 quaest. 1, Lotter. de re Benef. lib. 1 quaest. 9 n. 79, Barbos. de offic. et potest. Episcop. part. 3 alleg. 8 n. 12 in *Forosempronien. Iurium parochialium die 11 Aprilis 1761 §. Et.*

2. Distinguendum tamen est inter curam animarum praeeminentialem et iurisdictionalem, quae semper apud Episcopum remanet, et curam praesentialem sive immediatam habitu et actu, quae proprie pertinet ad Parochum, quaeque ab Episcopo evellitur et Parocho acquiritur ex lege aut commissione canonica, ad tradita per Lotterium de re Benef. lib. 1 quaest. 20 a n. 128 et n. 148 et 152 in *Andrien. die 23 Aprilis 1763 §. Disserit.*

3. Siquidem ante Parochiarum divisionem solus Episcopus erat totius Diaecesis Parochus in *Andrien. die 23 Aprilis 1763 §. Disserit.*

4. Quin imo Episcopos etiam post Tridentinam Synodum esse posse Parochos immediatos suae Diaecesis eruere est ex Card. De Luca disc. 18 de Paroch. n. 1, Lotter. de re Benef. lib. 1 quaest. 10 et quaest. 20 n. 71, Rot. in miscell. decis. 13 n. 9 coram Falconerio, et in alia coram eodem de offic. ordin. decis. 14, in qua Hispaniarum exempla afferuntur, ubi Episcopi Parochi animarum curam gerunt per Vicarios ad nutum amovibiles in *Gallipolitana Parochiarum die 7 Augusti 1841 §. Iamvero.*

5. Idecirco si probetur, Parochiarum divisionem adhuc factam non esse, ne dubium quidem, quin Episcopus immediatus sit Parochus totius Civitatis et territorii quoad omnes effectus; quod si e contra mox illam factam esse ostendatur, Episcopus nequit sibi vindicare curam parochialem immediatam in *Andrien. die 23 Aprilis die 26 Novembris 1763 die 24 Martii et die 12 Maii 1764.*

6. Iamvero Capitulum Cathedralis Ecclesiae Andriensis totam rerum ac temporum

seriem exponens contendit, se esse Parochum ipsius Ecclesiae Cathedralis unicae in Civitate et territorio Andriae parochialis, ex eo quod post sequutam Parochiarum divisionem curam parochialem ab Episcopo avulsam translatam fuisse in ipsum Capitulum ex commissione canonica, sive ex dispositione iuris, et translationem hanc fuisse confirmatam plurium seculorum consuetudine. Verum Promotor Fiscalis sustinuit, curam etiam parochialem et immediatam residere penes Episcopum, Presbiteros vero Cathedralis esse illius Operarios et Ministros in exercitio curae, quin unquam illa avulsa ab eo fuisset et translata in Capitulum, sive ex commissione canonica, sive ex consuetudine. Probationibus hinc inde hac super re in medium prolati, proposito dubio: - I. An Ecclesiae Cathedralis unicae in Civitate et territorio Andriae parochialis Parochus sit Episcopus et ad quos effectus, seu potius Capitulum eiusdem Cathedralis? -, Sacra Congregatio die 23 aprilis 1763 responsum tulit: - Ad primum, Affirmative ad primam partem quoad omnes effectus, Negative ad secundam -. Non acquievit Capitulum huiusmodi responso: facta est itaque ei potestas, ut iterum sua iura exponeret. Unde Capitulum nedum ea, quae antea dixerat, subinde maiori conatu repetere studuit ad probandum, antiquitus extitisse Andriae diversas Parochias, sed et nova addidit plurium testimonia, qui de antiqua divisione et de eius divisionis traditione a Maioribus suis accepta testificabantur, nec non alia ad rem facientia documenta protulit, quibus praefata Parochiarum divisio ostendebatur. Reproposito igitur dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio die 26 novembris 1763 respondit: - Praevio recessu a decisis, curam animarum habitualem esse penes Capitulum -. Institit exinde Capitulum, ut annosam hanc litem sibi tandem daretur videre extinctam; sed reproposito dubio sub formula: - An sit standum in primo, vel secundo loco decisis in casu etc. -,



Sacra Congregatio, petente Episcopo dilationem, die 24 martii 1764 respondit: - Dilata ad primam post Agnos omnino etiam unicam. - Episcopus itaque satis distincte ac diserte de suis iuribus egit, eaque maiori conatu repetere insudavit propugnare ac cumulavit. Reproposito vero dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio responsum dedit: - In secundo loco decisis, et amplius - *in Andrien. die 12 Maii 1764.*

7. Quando autem Episcopus curam immediatam non habet, praeeminentialem exercere tenetur; quandoquidem Sacra Congregatio mandavit, ut Episcopus providere deberet pro suo arbitrio et prudentia, prout loci qualitatem exigere cognoverit, circa Parochos Ecclesiarum Collegiatae Civitatis annexarum, qui quum commorarentur in Civitate curam spirituales praetermittebant *in Aquilana die 27 Aprilis 1630.*

8. Nam Episcopus opportunis remediis, iuxta sacrorum Canonum et sacri Concilii Tridentini dispositionem providere debet, ut Rectores seu Vicarii Ecclesiarum parochialium Mensae capitulari vel Regularium Monasteriis unitarum apud eas continuo resideant, et munus suum laudabiliter exerceant *in Eugubina die 12 Novembris 1633.*

9. Unde Sacra Congregatio declaravit, Episcopum potuisse edicere, ne Curati sine eius licentia abessent, nec non edicere posse, ne ex Diaecesi absint sine eiusdem licentia, quam tamen ipse absque rationabili causa denegare non debet, idque contra Parochos et curam animarum exercentes edicere posse sub poena pecuniaria *in Terracinen. die 19 Februarii 1628.*

10. Idcirco quamdiu Praelatus inferior legitime non probaverit, se omnimodam iurisdictionem quasi Episcopalem habere, ad Archiepiscopum Theatinum dumtaxat spectare de causis absentiae Parochorum cognoscere, illisque abscedendi facultatem impertiri, atque in ipsorum locum Vicarios sufficere, praevio examine approbandos *in Theatina die 26 Septembris 1615.*

11. Etenim Episcopus, ut caput Diaecesis, repraesentat Parochos omnes ditionis suae, ideoque in iuribus eorum, illis cessantibus, succedit, prout docet Pitonius de controv. patron. allegat. 14 n. 1 et 2 *in Ariminen.*

*Iuris Nominandi et dispensationis 13 Martii 1852 §. Existimarem.*

12. Hinc Episcopus Policastrensis potest seligere ex Sacerdotibus parochialis et receptitiae Ecclesiae S. Nicolai Oppidi Laureae participantibus quosdam pro audiendis confessionibus sacramentalibus in numero sibi benevisi; proposito quippe dubio: - VI. An praedictus Episcopus ex dictis Sacerdotibus participantibus teneatur novem seligere pro audiendis confessionibus sacramentalibus in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad sextum, eligendos esse in numero Episcopo benevisi - *in Policastren. Procuratoris die 1 Iunii 1737.*

13. Episcopus vero nequit prohibere Parochis et Vicariis parochialium Ecclesiarum, tam Secularibus, quam Regularibus, ne extra eorum Parochias audiant confessiones suorum fidelium, neque prohibere potest praefatis Parochis et Vicariis, ne in eorum Parochiis audiant confessiones non suorum Parochianorum; his enim in terminis propositis dubiis: - III. An Episcopus possit prohibere Parochis et Vicariis parochialium Ecclesiarum tam Secularibus, quam Regularibus, ne extra eorum Parochias audiant confessiones suorum Parochianorum? IV. An prohibere eisdem Parochis et Vicariis, ne in eorum Parochiis audiant confessiones non suorum Parochianorum? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad tertium et quartum, Negative - *in Burgi S. Sepulchri Iurisdictionis die 20 Septembris 1698 lib. 48 Decretorum.*

14. Alias Parochus in administratione Sacramentorum et in exercitio iurium parochialium excludere nequit Episcopum, vel alium ab eodem Episcopo deputatum, iuxta firmata per Card. Petra ad Const. 2 Gregorii XI n. 23 tom. 4 *in Forosempronien. Iurium parochialium die 11 Aprilis 1761 §. Si.*

15. At licet Episcopus habeat supremum ius in omnibus Ecclesiis Diaecesis, nihilominus, nonnisi ex gravissima et rationabili causa committere potest iurium parochialium exercitum alteri, quam Parocho, ut ponderat Monacell. form. leg. tom. 1 tit. 5 form. 2 n. 46, Nicol. in Flosc. verb. Parochus n. 27, Card. Petra ad Constit. 2 Gregorii XI n. 34 tom. 4 *in Forosempronien. Iurium parochialium die 11 Aprilis 1761 §. Parochus.*

16. Hinc Parochi Oppidi Tramonti iure meritoque institerunt penes Sacram Congregationem, ne Episcopus imponere posset taxam seu mediam decimam favore Seminarii super Ecclesiis parochialibus, quarum redditus, deductis oneribus, non attingebant congruam Parochis de iure debitam; proposito enim dubio: - XI. An super Ecclesiis parochialibus, quarum redditus, deductis oneribus, non attingunt congruam Parochis de iure debitam, possit Archiepiscopus imponere taxam seu mediam decimam favore Seminarii? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad undecimum, Negative in casu, de quo agitur - in *Amalpitana die 18 Iulii 1699 lib. 49 Decretorum*.

17. Quin imo si Episcopus se nimis iniuste gesserit contra Parochum ac timeatur, quod etiam postea se ita gerat, Sacra Congregatio nedum declarat, locum non esse privationi Paraeciae, peractis tamen per tres menses exercitiis spiritualibus in domo Missionis Urbis, quin redeat ad suam Parochiam, inconsulta eadem Sacra Congregatione, nec non concedendum esse subinde redditum ad suam Parochiam et reintegrationem ad omnia et singula eius munia, sed et mandat, ut Episcopus non deveniat ad actus irretractabiles contra ipsum, inconsulta praefata Sacra Congregatione in *Pisaren. Parochialis die 2 Augusti 1749 et die 20 Ianuarii 1759 (1)*.

18. Ceterum danda est institutio Ecclesiae parochialis Sacerdoti, quem Monasterium Monialium in altera existens Diaecesi vi iurispatronatus praesentavit, praevio tamen examine faciundo ab Episcopo, ad quem pertinet praefata Ecclesia parochialis, etiam si antecedens Abbatissa ius nominandi, ad praecidendas vexationes, quas loci Episcopus inferebat, renunciaverit in *Balneoregien. et Urbeveta die 7 Iunii 1777*.

19. Siquidem Monasterium S. Bernardini Civitatis Urbevetae, cui usque et ab anno 1544 s. m. Paulus III per suas Apostolicas Literas univerat Prioratum secularem cum cura animarum in Ecclesia S. Iohannis Baptistae Castri Lubriani Diaecesis Balneoregiensis, ius habebat nominandi et praesen-

tandi Rectorem, qui Lubrianensi Populo Sacra ministraret animarumque curam exerceret. Assiduus molestiis cum expensarum profusione per Monasterium passis a Balneoregiensibus Episcopis, nec non propter plura Decreta et quidem gravia in sacra visitatione edita a moderno Antistite pertaesa Abbatissa dicti Monasterii censuit, non audito Capitulo, proprio arbitratu, preces porrigere Sacrae Congregationi pro dicti Iurispatronatus renunciatione. Urbeveta Episcopus ad praecidendas Monasterii vexationes laudavit renunciationes, Balneoregiensis Antistes vero eam esse admittendam in voto fuit non alia ex ratione, quam quia Monasterium satis abunde provisum Pontificia gratia unionis antedicti Prioratus amplius non indigeret. De his omnibus certiores factae Moniales capitulariter congregatae cum nova Abbatissa coram Vicario Generali Urbisveteris reprobarunt preces super dimissione iurispatronatus exhibitae a praecedenti Abbatissa, fueruntque in sensu totis viribus petendi executionem Paulinae unionis nec non procedendi ad nominationem Rectoris Curati, et de facto nominarunt Sacerdotem Franciscum Mariam Cappelloni, cuius praesentationem admisit Episcopus Balneoregiensis; subinde vero, attenta renunciatione suae nominationis peracta ab eodem Sacerdote Cappelloni, quamvis Moniales processissent ad alteram nominationem Rectoris Curati in personam Sacerdotis Iacobi Voenna, eius tamen praesentationem non esse admittendam dixit Procurator Fiscalis eiusdem ecclesiasticae Curiae Balneoregiensis, stante pendencia litis coram Sacra Congregatione. Contenderunt itaque Moniales primo, ut, reprobata renunciatione exhibita a praecedenti Abbatissa, servanda esset illius retractatio facta ab ipsis capitulariter congregatis; secundo, ut institutio danda esset Sacerdoti Iacobi Voenna ab Abbatissa Monialium nomine praesentato.

20. Propositis hinc dubiis: - I. An sit admittenda renunciatio iurispatronatus, de quo agitur, exhibita ex parte antecedentis Abbatissae Monasterii S. Bernardini Urbis Veteris Patroni, seu potius eiusdem renunciationis retractatio facta ab hodierna

(1) Species et resolutio Causae huius prout in Verb. *Archipresbiter*, §. VII, n. 68 ad finem Tom. II.



Abbatissa dicti Monasterii in casu etc. *Et quatenus negative ad primam partem, affirmative ad secundam.* II. An et quomodo et qua congrua sit danda institutio Sacerdoti praesentato ab odierna Abbatissa dicti Monasterii in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam, nempe institutionem dandam esse Sacerdoti a Monasterio praesentato cum congrua iuxta nominationem factam a Monialibus, praevisio tamen examine faciendo ab Episcopo Balneoregiensi, et ad mentem; et mens est, quod urgeat Episcopus pro executione Decretorum respicientium restaurationem pavimenti Ecclesiae et aliorum divinum cultum respicientium, et amplius — *in Balneoregien. et Urbevetana die 7 Iunii 1777.*

21. Aliquando vero examen Sacerdotis a Patrono praesentati ad Ecclesiam parochialem, iustis urgentibus et rationabilibus concurrentibus causis, ablegatur ad Episcopum viciniorem, ut ex praxi Sacrae Congregationis firmat. Card. De Luca de miscell. eccles. disc. 1 n. 107, Piton. discept. eccles. 137 n. 26, Rot. coram Molin. decis. 68 a n. 6, et in Recent. decis. 122 n. 20 part. 15 *in Balneoregien. et Urbevetana die 7 Iunii 1777 §. Haec.*

22. Episcopus autem Vercellensis debet quidem approbare et instituere pro exercitio curae animarum Vicarium Abbatiae SS. Nazarii et Celsi haud exemptae a iurisdictione ordinaria praefati Episcopi, sed si adsit provisio Apostolica nequit post institutionem ab Executore reportatam in forma gratiosa novo examini subiicere praedictum Vicarium perpetuum et novam institutionem concedere; his enim in terminis proposito dubio: — IV. An liceat Ordinario Vercellensi post institutionem ab Executore reportatam in vim Literarum Apostolicarum in forma gratiosa novo examini subiicere Vicarium perpetuum et novam institutionem eidem concedere in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad quartum, Negative — *in Vercellen. Iurisdictionis die 9 Iulii 1735.*

23. Alias approbatio et institutio Vicarii pro exercitio Curae Animarum, utpote ab Episcopali procedens munere, quaeque auctorizabilis dicitur, ita Episcopis reservata est, ut etiam in casu, quo institutio colla-

tiva Beneficii pertineat ab Abbate, ab illis tantum, in quorum Diaecesi est Populus sub dicta cura existens, sit concedenda per Textum in Cap. *Cum satis* de offic. Arch. in Cap. *Ex frequentibus* de instit. et in Cap. I de verb. signif. in 6, et scite monet Eius Petrus in Const. 4 Callixti III sect. 2 a n. 122 *in Vercellen. Iurisdictionis die 18 Iunii 1735 §. Ceterum.*

24. Unde institutio haec auctorizabilis nequaquam praescribi potest contra Ordinarium sine iurisdictione activa in Populum *in Colonien. die 10 Maii 1760 §. Curia.*

25. Nam inviolabilis est dispositio Sacri Concilii Tridentini sess. 25 cap. 11 de Regularibus, ut examine et approbatione Episcopi indigeant quicumque praeficiendi sunt ad exercitium curae animarum, etiam in Parochiis, quae sunt Regularibus subiectae *in Colonien. die 10 Maii 1760 §. Curia.*

26. Imo nedum Concilium Tridentinum in memorato Cap. 11 sess. 25 de Regularibus, sed et S. Pius V §. 5 in Const. 47 decrevit, Vicarios tam Seculares, quam Regulares, deputandos pro Ecclesiis parochialibus, quae unitae sint Monasteriis Regularium, approbati praevisio examine ab Ordinario debere tamquam idoneos ad exercendam curam animarum; id quod etiam fusius confirmavit Gregorius XV in Constit. 18 Bullar. tom. 4 *in Passavien. Parochialium die 28 Iulii 1731 §. Decretis.*

27. Idcirco Religiosi nequeunt deputari ad exercitium curae animarum, nisi praevisio examine ac praecedente Episcopi approbatione, omnino requisita tam a Sacro Concilio Tridentino, quam a Constitutionibus 47 §. 5 S. Pii V et Gregorii XV 18 *in Constantien. die 20 Novembris 1734 §. Ilisce.*

28. Hinc Sacra Congregatio resolvit, totalem et omnimodam iurisdictionem spirituales ordinarias in Populum et Parochiae Incolas Ecclesiae parochialis Hospitali spectare ad Episcopum tamquam illius Ordinarium Diaecesum, hinc Vicarios seu Curatos dictae Ecclesiae deputatos per Patrem Generalem ad curam animarum dicti loci teneri recipere approbationem ab Episcopo, praevisio examine, quin praedicti Curati seu Vicarii possent audire confessiones Personarum praefati Populi sine licentia et

approbatione Episcopi, sed inde recedendo a decisio posse rescripsit, quin etiam ceteri Sacerdotes possent audire confessiones dictarum Personarum cum sola licentia Generalis absque licentia et approbatione Episcopi, inde vero recedendo etiam a decisio affirmativum dedit responsum, ideoque posse declaravit, dummodo tamen electio fieret ex alias approbatis per Episcopum, quin demum dicti Curati seu Confessarii possent confitentes absolvere a casibus Episcopo reservatis, unde in casibus favore Episcopi resolutis posse per ipsum cogi et puniri dictos Vicarios seu Curatos renuentibus Synodo Diaecesanae et Congregationibus casuum conscientiae intervenire *in Laudem. Jurisdictionis die 1 Decembris 1691 et die 20 Septembris 1692 lib. 41 et 42 Decretorum.*

29. Amplia, lex tridentina in cap. 11 sess. 25 de Regularibus aequè locum sibi vindicat etiam quoad eos, quibus tamquam Provicariis vel Coadiutoribus committatur curae exercitium, vigente nimirum et in istis eadem ratione; nam cum spirituale regimen eis demandandum versetur circa personas seculares Episcopo subiectas, ad eum pertinet explorare et adprobare, quod earum Rector et Curator idoneis ad munus conditionibus polleat, sive uno, sive alio titulo, sive per breve, sive per longum temporis spatium sit curae exercitium praestiturus *in Passavien. Parochialium die 28 Iulii 1731 §. Decretis.*

30. Unde Concilium Tridentinum in sess. 22 cap. 1 de reformatione statuit, approbandum quoque esse Vicarium, qui ad explendam curam animarum relinquatur a Parocho per duos menses abfuturo *in Passavien. Parochialium die 28 Iulii 1731 §. Decretis.*

31. Idcirco etiam Capellani Coadiutores curae approbatione Episcopi indigent; quandoquidem Sacra Congregatio postquam declaravit, ad Capitulum Cathedralis Ecclesiae Assisiensis pertinere curam habitualement et actualement, non vero ad eius Priorem, proposito dubio: - II. An valeat deputare duos Capellanos amovibiles pro exercitio curae praedictae, vel potius teneatur eligere unum Curatum principalem? -, Sacra Congregatio

responsum tulit: - Ad secundum, Affirmative ad primam partem, dummodo approbentur ab Episcopo, Negative ad secundam - *in Assisien. Curae animarum die 16 Novembris 1709 lib. 59 Decretorum pag. 365.*

32. Similiter quum Sacra Congregatio resolverit, pro exercenda cura actuali in Collegiata Receptitia Parochiali Terrae Peschi Constantii esse ab Ordinario deputandum Parochum perpetuum, praevio concursu, proposito dubio: - IV. An posita deputatione Vicarii, alii Presbyteri dictae Ecclesiae possint se ingerere in administratione dictae curae? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad quartum, Negative, sed esse providendum ab Ordinario de Sacerdotibus Coadiutoribus - *in Nullius seu Montis Casini die 26 Ianuarii 1726.*

33. Nam Concilium Tridentinum in Cap. 11 sess. 25 de Regularibus utitur verbis adeo amplis, ut nullus videatur excipi casus, vel titulus; inquit enim: - Nec ibi aliqui etiam ad nutum amovibiles deputentur, nisi de eiusdem (scilicet Episcopi) consensu ac praevio examine per eum aut eius Vicarium faciendo - *in Passavien. Parochialium die 28 Iulii 1731 §. Decretis.*

34. Quin imo approbatus pro cura secundaria deputari non potest ad curam primariam certae Ecclesiae sine novo examine, sine nova approbatione Ordinarii, ut firmat Rota coram Merlino decis. 71 n. 9 *in Colonien. die 10 Maii 1760 §. Curia.*

Item *in Palentina Iuris visitandi die 4 Iunii 1763 §. Praeterea*

35. Quia de re si Capellanus Curatus non fuerit ab Episcopo approbatus in exercitio curae animarum, Episcopus potest illum remove, ac praefigere Parocho terminum ad eligendum alium Capellanus ab eodem Episcopo approbandum, cum praesertim Promotor Fiscalis contendat, nec eum culpa carere *in Asculana die 26 Februarii 1763 (1).*

36. Quin imò haud licet Abbati Monasterii, quocumque non obstante privilegio ante Concilium Tridentinum a Summo Pontifice concessio, exerceri facere curam animarum parochialis Ecclesiae ad ipsum pertinentis per Presbyterum Secularem vel Regularem

(1) Species et resolutio Causae huius prostant in Verb. *Attentata*, n. 66 ad 70, Tom. II; et in Verb. *Capellanus Curatus*, n. 134, Tom. VI.



ad eius nutum amovibilem sine Ordinarii loci licentia approbatione et examine in *Palentina Iuris visitandi die 18 Februarii 1764.*

37. Iamvero Monasterio S. Zoili Ordinis S. Benedicti, quod erat in Oppido Carion Palentinae Diaecesis, univit s. m. Sixtus IV parochialem Ecclesiam S. Mariae Magdalenae cum facultate, ut in ea exerceretur animarum cura per Monachum ad nutum Abbatis amovibilem - Diaecesani loci et cuiusvis alterius licentia super hoc minime requisita -. Huius unionis praetextu non minus, quam vigore privilegiorum Ordinis Cluniacensis modernus Abbas renuit anno 1761 ad visitationem dictae Ecclesiae admittere Episcopum Palentinum, cuius ordinariae iurisdictioni subiacebant Clerus et Populus Parochiae: quare Episcopus Abbatem monuit, ut assertae exemptionis iura deduceret, quemadmodum decernitur in Cap. *Cum Persona* 7 de privil. in 6. Et interim, praefixo illi termino ad praesentandum Sacerdotem idoneum, ut ab Episcopo approbaretur ad curam animarum, sub poena maioris excommunicationis ipso facto incurrendae inhibuit quibuscumque Sacerdotibus Secularibus aut Regularibus, ne ad deputationem Abbatis praefatam curam exercerent sine approbatione Episcopi, etiamsi ab eo obtinissent facultatem audiendi confessiones: praecepitque Parochianis, ut, donec Sacerdos aliquis specialiter approbaretur ad curam animarum, alteram adirent eiusdem Oppidi Ecclesiam parochialem S. Andreae pro Sacramentis suscipiendis, constituto in viciniis Sacerdote, qui Sacramenta Poenitentiae Eucharistiae et extremae Unctionis ministraret de nocte et in casibus repentinae necessitatis. Et huiusmodi Episcopi Decretum confirmatum fuit in gradu appellationis a Nuncio Apostolico Hispaniarum, qui novam insuper appellationem a Monachis interpositam admisit in devolutivo tantum. Data rei cognitione Sacrae Congregationi, Episcopus sustinuit, neminem exercere posse animarum curam sine Ordinarii licentia approbatione et examine, ut cavetur in Can. *Sane quia* 46 quaest. 2, quin obesset indultum Sixti IV de licentia Ordinarii non requirenda, quia resistit posterior censura Sacri Concilii Tridentini in Cap. 11 sess. 25 de Regularibus, ne in his

Parochialibus - aliqui, etiam ad nutum amovibiles, deputentur, nisi de eiusdem (Episcopi) consensu ac praevio examine, per eum aut eius Vicarium faciendo -; et quia expresse quibuscumque contrariis derogatur tum a S. Pio V in Constitutione *Ad exequendum* 47, ubi §. 5 idem statuitur, tum a s. m. Benedicto XIV in Constitutione *Firmandis* 109 tom. 1, ubi §. II decernitur, ut - huiusmodi Parochis, sine Episcopi approbatione, ad curam animarum accedere nequaquam liceat, quamvis a suis Superioribus deputati, iidemque ad nutum sint amovibiles -. Et in his circumstantiis similis privilegii ita censuit Sacra Congregatio in Palentina 9 februarii 1760 lib. 110 Decretorum pag. 57; imo subeundum esse a Regularibus novum examen pro approbatione ad curam animarum, etiamsi prius approbati essent ad confessiones audiendas et ad curam secundariam seu ad Parochum coadiuvandum in exercitio curae, definitum fuit in Colonien. 10 maii 1760 lib. 110 Decretorum pag. 168. Idque potiori iure locum obtinere videbatur in Hispaniis vigore Constitutionis *Apostolici Ministerii* pro reformanda in illis partibus disciplina editae a s. m. Innocentio XIII, et confirmatae a s. m. Benedicto XIII in altera Constitutione *In supremo* 16 post Concilium Romanum, ubi sub §. II expresse decernitur, specialem requiri approbationem Episcopi ad curam animarum, nec sufficere approbationem ad audiendas confessiones, etiamsi agatur non de Parocho, sed de Capellano Coadiutore.

38. His igitur perpensis, proposito dubio: - II. An liceat Abbati dicti Regii Monasterii exerceri facere animarum curam supradictae parochialis Ecclesiae S. Mariae Magdalenae per Presbiterum sive Secularem, sive Regularem ad eius nutum amovibilem, sine Ordinarii Palentini licentia approbatione et examine in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad secundum, Negative - in *Palentina Iuris visitandi die 18 Februarii 1764.*

39. Quod si Summus Pontifex post Concilium Tridentinum Praelato inferiori tribuerit iurisdictionem etiam quoad animarum curam, Vicarii Curati ab eodem electi haud confirmari et approbari debent ab Episcopo ante exercitium curae animarum, sed iidem suscipere

possunt praefatum exercitium curae animarum independenter a qualibet confirmatione et approbatione dicti Episcopi, ita ut ipsi nec ordinaria nec delegata Sedis Apostolicae iurisdictio competat ad effectum visitandi huiusmodi Ecclesias parochiales in *Eugubina Iurisditionis die 28 Martii 1835.*

40. Siquidem Innocentius X die septima Kalendas octobris anni 1654 Ecclesiae in Foro Agonali, a Gente Pamphylia e fundamentis excitatae et S. Agneti virgini et martyri sacrae, univit atque incorporavit Ecclesiam S. Sebastiani prope et extra muros Civitatis Alatri, Monasterium S. Benedicti de Monte Polio seu S. Benedicti veteris nuncupatum in Eugubina Diaecesi positum, idque - cum omnibus iuribus iurisditionibus temporalibus et spiritualibus aliisque rebus et bonis quibuscumque, praevia illius suppressione extinctione et ad particularem statum reductione -. Quum vero idem Pontifex in ipsa S. Agnetis Ecclesia alterum ex amplissimo Patrum Cardinalium Collegio Protectoris nomine statuisset, qui eidem praesset, ita huic tribuit ius, ut unitas S. Sebastiani et S. Benedicti Ecclesias administraret; Capellanos ad nutum amovibiles deputaret et eligeret Personasque confirmaret ad vacantia ibidem Beneficia, - Ordinariorum locorum licentia minime requisita, quin imo illis quandocumque invitis et reclamantibus, adeo ut suppressi Monasterii et S. Sebastiani Ecclesias praedictas loca personas res et bona a quacumque Eugubini et Alatrini Episcoporum respective, et Abbatum praedicti Ordinis S. Benedicti nunc et pro tempore existentium visitatione correctione iurisditione et quavis alia superioritate tam in spiritualibus, quam in temporalibus motu scientia et potestatis plenitudine ac auctoritate et tenore similibus penitus et omnino liberamus absolvimus eximimus -. Hinc factum est, ut iam ab anno 1773 plures obortae fuerint quaestiones inter Eñum S. Agnetis Protectorem et Episcopum Eugubinum super nonnullis ad iurisditionem spectantibus, quae a Sacra Congregatione anno 1773 et 1805 fuerunt absolutae. Nova subinde exorta est quaestio super iurisditione animarum curam respiciente in Paraeciis S. Benedicti veteris S. Crucis de Moreña et S. Petri de Salia. Eñus namque Cardinalis Georgius ab Auria

ex Innocentii X privilegio plenum absolutumque ius in eas Ecclesias sibi tributum autumavit uti moderno Protectori S. Agnetis. Ex ipsis quippe verbis Motus proprii arguit, Abbatias praedictas, extincto utriusque titulo ac omnibus utriusque iuribus et bonis ad secularem conditionem redactis, Ecclesiae S. Agnetis unione subiectiva addictas fuisse atque incorporatas, et uni Eñmo eiusdem Ecclesiae Protectori omnimodam et activam iurisditionem tam in spiritualibus, quam in temporalibus collatam fuisse super utriusque Abbatiae Ecclesiis rebus et Personis. Unde quoad curam animarum laudatus Pontifex statuit: - Si qua animarum cura illis forsitan immineat, illam per Vicarium seu Vicarios idoneos ad eiusdem Cardinalis Protectoris nutum ponendos et amovendos exercere, aliaque onera illis incumbentia illos supportare -. Idcirco Episcopus Eugubinus in tribus unitarum Ecclesiarum Paraeciis carere debebat non tantum ordinaria, sed et delegata iurisditione etiam in iis, quae ad curam animarum referebantur; eas enim insuper Summus Pontifex expresse - a quocumque Episcoporum et Abbatum visitatione correctione et quavis alia superioritate - liberavit.

41. Nec quidquam officere dixit Tridentinam Synodum: nam haec infirmavit quidem privilegia omnia, quae antea concessa fuerant, sed posterioribus et futuris derogare neque potuit, neque voluit. Quidquid etiam esset de quaestione, utrum Abbatia S. Benedicti veteris territorium separatum seu Nullius constitueret, an potius esset in Diaecesi Eugubina, non tamen de Diaecesi, certum erat, spirituales iurisditionem super cura animarum aequae exerceri posse tum a Praelato inferiori, qui territorium separatum non habeat, tum a Praelato, qui separato potitur territorio. Quin imo ex Innocentianis Litteris contendit, non solum Episcopalem iurisditionem sibi competere, sed etiam relate ad animarum curam ipsum esse Parochum immediatum, qui vel per suorum Vicariorum operam posset illam exercere. Idque aperte patere sustinuit ex ipsa Sacrae Congregationis mente: quum enim anno 1773 ad dirimendas controversias obortas inter ipsum et Eugubinum Episcopum dubium hoc inter ce-



tera propositum fuisset: - IV. An Vicarii electi ut supra ab E<sup>m</sup>o Protectore confirmari et approbari debeant a R<sup>m</sup>o Episcopo Eugubino ante exercitum curae animarum, sive potius suscipere possint exercitum curae animarum independentem a qualibet confirmatione et approbatione dicti R<sup>m</sup>i Episcopi? -, responsumque prodiisset in Sacra Congregatione die 28 augusti praefati anni 1773: - Ad quartum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam -; hinc arguit Episcopalem iurisdictionem super praefatis Paraeciis, ex eo quod ad unius Episcopi iurisdictionem pertinere electis conferre auctoritatem exercendi curam animarum in Ecclesiis parochialibus docet Rota coram Falconerio in miscellan. decis. 13 n. 3 et 10. Idipsum confirmavit ex alio responso edito a Sacra Congregatione anno 1805 super dubio: - An Episcopo Eugubino competat iurisdictio ordinaria, seu potius delegata Sedis Apostolicae ad effectum visitandi Ecclesias parochiales S. Benedicti veteris Sanctae Crucis de Morena et S. Petri de Salia? -, cui dubio die 5 septembris illius anni Sacra Congregatio rescripsit: - Negative in omnibus -. Qua de re quum Episcopus Eugubinus haud iure posset visitare unitas Paraecias, patebat Episcopali etiam iurisdictione carere in iis, quae animarum curam respiciebant. Demum ex observantia quoque iurisdictionem hanc sibi quaesitam E<sup>m</sup>us Protector ostendit.

42. Contra Episcopus Eugubinus propugnavit, ex Motu proprio Innocentii haud clare inferri posse, Abbatiam S. Benedicti veteris in veram et propriam Nullius cum territorio separato erectam fuisse, sed imo unionem fecisse ex causa tantum lucrativa favore Ecclesiae S. Agnetis, ut hanc scilicet - de aliquo subventionis auxilio provideret -; nequam vero ut E<sup>m</sup>us Protector ea institueretur potestate fultus, ac Episcopus omni iurisdictione quoad curam animarum in iis Paraeciis spoliaretur. Praeterea Summum Pontificem nihil omnino novisse de harum trium Paraeciarum existentia in Abbatia S. Benedicti veteris affirmavit; absurdum hinc erat statuere, Innocentium voluisse spoliare Episcopum iurisdictione super Paraeciis in eius Diaecesi positis, quarum non noverat existentiam, et quarum certe nullam fecit mentio-

nem; quin obesset, quod in parte exequitiva Pontifex locutus fuisset de cura animarum, nam ipse locutus est hypotetice et in modum dubitantis dicens: - animarum cura, si quae immineat, non neglegatur -, et mentio curae animarum, ut ab Episcopo ad alium Praelatum transferatur, fieri debet clare sine involucro verborum, et quidem in parte dispositiva concessionis, non vero in conditionali seu exequitiva, ut post dispositionem Clementin. 1 de Praebendis statuit Rota in Recent. decis. 71 n. 17 part. 12. Insuper Innocentius curam animarum, quae S. Agnetis Ecclesiae inerat, ad aliam S. Laurentii in Damaso transtulit; adeoque si E<sup>m</sup>o Protectori exercitum curae animarum in Ecclesia S. Agnetis, quae sane erat principalis, haud concessit, multo minus iurisdictionem huiusmodi voluisse in Ecclesiis S. Benedicti veteris, videlicet in accessoriis, eidem tribuere censendum erat. Idipsum confirmari dixit ex facto E<sup>m</sup>i Gualterii, qui primus ab ipso Innocentio Protector datus fuit Ecclesiae S. Agnetis. Is enim, quum vacassent parochiales Ecclesiae S. Crucis et S. Petri de Salia, simpliciter novos Rectores praesentavit; sed Antistes Sperellius institutionem immisionem in possessionem et approbationem concessit. Hinc ursit etiam observantiam, qua Episcopi Eugubini Oeconomos in praefatis vacantibus Parochiis deputarunt, et Vicarios ab E<sup>m</sup>o Protectore electos instituerunt, ipsis Vicariis adeo enixe flagitantibus, ut, hac venia non obtenta, curam animarum non susceperint. Accedebat praeterea, quod Vicarii Curati ab Episcopis Eugubinis petierunt acceperuntque Oleum Sanctum; ipsi Episcopi probarunt Sacerdotes in iis Paraeciis deputatos ad fidelium confessiones excipiendas, ordinibus Clericos initiarunt sine E<sup>m</sup>i Protectoris Literis dimissorialibus, potestatemque discedendi a Diaecesi dederunt Sacerdotibus. Addidit insuper, literas testimoniales pro bonis moribus libertate status aliisque id genus, proclamationes facultatemque in eundi matrimonia a Cancellaria Episcopali tantum prodire et ab ea obtineri. Sacerdotes omnes in iis Paraeciis Kalendarium Diaecesis ordinemque Officii in ea praescriptum sequebantur, in horis canonicis absolvendis; Episcopus Eugubinus indulgentias ibi conce-

debat ac Iubilaea indicebat, ipse Parochos illos semper vocavit ad Synodos ac legibus synodalibus adstrinxit. Tabella casuum reservatorum in Diaecesi Eugubina eos Parochos semper affectit, et ab Episcopo facultatem super iis absolvendi postulaverunt. Ab Episcopo tandem Eugubino, iis Parochis flagitantibus, Presbiteri aliarum Diaecesium potestatem accipiebant Fidelium confessiones audiendi in Ecclesiis S. Benedicti veteris S. Crucis de Morena et S. Petri de Salia. Nec quidquam sibi obesse putavit supra relatas S. Congregationis resolutiones anni 1773 et 1805.

43. His utrinque perpensis, proposito dubio: - At et cui competat iurisdiclio respiciens curam animarum in Paraeciis S. Benedicti S. Crucis de Morena et S. Petri de Salia in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative favore Em̃i Protectoris ad formam praecedentium resolutionum annorum 1773 et 1805, (1) et ad D. Secretarium cum Sanctissimo - in *Eugubina Iurisdictionis die 28 Martii 1835*.

44. Nam privilegium, a Tridentina Synodo infirmatum, sed exinde a Summo Pontifice post Concilium Tridentinum concessum, in suo robore consistere docent Fagnanus in Cap. *Ex parte* de privileg. n. 26, Barbos. ad Concil. Trid. sess. 23 de reform. n. 1, Gratian. discept. 940 n. 16 in *Eugubina Iurisdictionis die 28 Martii 1835 §. Nec*.

45. Unde spiritualis iurisdiclio super cura animarum aequae exerceri potest tum a Praelato inferiori, qui territorium separatum non

habeat, tum a Praelato, qui separato potitur territorio, quemadmodum aperte patet ex Benedicto XIV de synod. diaeces. lib. 2 cap. 1 a n. 1, et ex celebri eiusdem Pontificis Constitutione edita anno 1744, cuius initium *Firmandis §. 2*, ex Pignatell. consult. 90 tom. 10, ex Rot. in Recent. decis. 204 n. 10 part. 19 tom. 1 in *Eugubina Iurisdictionis die 28 Martii 1835 §. Quamvis*.

46. Alias quippe Ecclesia parochialis ordinariae Episcopi iurisdictioni subest ex dispositione iuris, ut in Cap. 16 de officio Ordinarii, quin obsit illius unio facta exempto Monasterio, quia Sacrum Concilium Tridentinum Episcopis restituit iurisdictionem nedum in Ecclesias parochiales Monasteriis unitas, quas voluit singulis annis ab eis visitari, ut in cap. 7 sess. 7 de reformatione, sed etiam in ipsas Ecclesias Monasteriorum, quatenus eis immineat cura animarum, ita ut - Personae tam Regulares, quam Seculares huiusmodi curam exercentes subsint immediate in iis, quae ad dictam curam et Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni visitationi et correctioni Episcopi, in cuius Diaecesi sita sunt -, ut in Cap. 11 sess. 25 de Regularibus in *Palentina Iuris visitandi die 4 Iunii 1763 §. Pro*.

47. Idecirco Curia Episcopalis potest procedere contra Parochum exemptum et delinquentem in concernentibus curam animarum et Sacramentorum administrationem in *S. Severini Iurisdictionis die 19 Iunii 1694 lib. 44 Decretorum*.

48. Parochi enim Regulares subsunt cor-

(1) Reliqua dubia, quae proposita ac resoluta fuerunt die 28 augusti 1773 haec fuerunt; scilicet: - I. An electio et deputatio Vicariorum Curatorum in Ecclesiis parochialibus nuncupatis S. Benedicti Veteris et S. Crucis de Morena et S. Petri de Salia pertineat ad Em̃um Protectorem Ecclesiae Sanctae Agnetis in Platea Agonali de Urbe, sive potius ad Rm̃um Episcopum Eugubinum in casu etc. II. An iidem Vicarii in dictis Ecclesiis debeant esse perpetui, sive potius amovibiles ad nutum eos eligentis in casu etc. III. An Vicarii electi ab Em̃o Protectore examiniari et approbari debeant ab Examinatoribus Synodalibus Curiae Episcopalis Eugubinae, sive potius admittendi sint ad exercitium Curae animarum statim ac habiti fuerunt idonei a praefato Em̃o Protectore independenter a praedicto examine in casu etc. V. An praefatus Em̃us Protector possit in vacationibus dictarum Ecclesiarum parochialium deputare provisionaliter Oeconomos sibi magis benevisos independenter omnino ab Episcopo Eugubino, sive potius dicta provisionaliter deputatio spectet ad Rm̃um Episcopum in casu etc. VI. An huiusmodi Oeconomi provisionaliter deputati ab Em̃o Protectore, ut supra, confirmari et approbari debeant a Rm̃o Episcopo Eugubino, sive potius debeant admitti ad provisionalem curam animarum independenter omnino a qualibet confirmatione et approbatione Rm̃i Episcopi in casu etc. VII. An Oeconomi in ultimis vacationibus ab eodem Em̃o Protectore independenter ab Episcopo Eugubino deputati sint removendi, sive potius manutenendi in casu etc. -, quibus Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad secundum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam. Ad tertium, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad quintum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam. Ad sextum, provisum in quinto. Ad septimum, ad mentem -.



rectioni Episcopi in his, quae ad curam et Sacramentorum administrationem pertinent in *Colimbrien. die 16 Iulii 1639.*

49. Nec Literae Abbatis suffragantur ad exemptionem assequendam; proposito enim dubio: – An Literae Abbatis ita suffragentur, ut eas obtinentes a sui Ordinarii iurisdictione exempti censendi sint? –, Sacra Congregatio responsum dedit: – Non suffragari – in *Theanen. et Casertana praetensae Exemptionis die 20 Decembris 1664.*

50. Quapropter ab Episcopo ex cap. 11 sess. 25 de Regularibus puniri potest delictum Regularis curam animarum secularium exercentis spectans ad ipsam curam in *Cremonen. die 7 Ianuarii 1623 lib. 12 Decretorum pag. 117.*

51. Unde Sacra Congregatio censuit, Personas sive Seculares, sive Regulares animarum curam exercentes in Ecclesiis sive domibus Regularium etiam Ordinum Militarium vigore Cap. 11 sess. 25 de reformatione subesse immediate in his, quae ad dictam curam et Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni et correctioni Episcopi in *Guardien. die 22 Septembris 1600.*

52. Nam Episcopi iurisdictione ita in omnes Ecclesias parochiales vim exerit, ut neque in Ecclesiis parochialibus ad Religionem Hierosolymitanam spectantibus deputari valeant Vicarii Curati, nisi praevisio illius examine et approbatione; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, nequaquam deputari posse Vicarios ad Ecclesias parochiales spectantes ad Religionem Hierosolymitanam, nisi praevisio examine et praecedente approbatione Episcopi in *Fanen. anno 1581 lib. 3 Decretorum pag. 47.*

Item in *Caesaraugustana anno 1581 lib. 3 Decretorum pag. 47.*

53. Qua de re postquam Sacra Congregatio resolverit, spectare ad Episcopum Caputaquensem iurisdictionem ordinariam in Clerum et Populum locorum Rhodii et S. Mauri utpote existentium intra limites eius Diaecesis, licet pertinerent ad Baiulivatum S. Euphemiae sacri Ordinis Hierosolymitani, quo vero ad Ecclesias subiective unitas delegatam, declaravit, Vicarios Curatos a Baiulivo praesentatos examinari et approbari debere ab eodem Episcopo; his enim in terminis

proposito dubio: – II. An Vicarii Curati pro Ecclesiis parochialibus Rhodii et S. Mauri a Baiulivo praesentati examinari et approbari debeant ab Episcopo? –, Sacra Congregatio die 12 Iulii 1760 responsum tulit: – Ad secundum, Affirmative –. Reproposito dein dubio sub formula: – An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. –, Sacra Congregatio respondit: – In decisis, et amplius – in *Caputaquen. die 17 Ianuarii 1761.*

54. Hinc Episcopus examinare et approbare debet Curatum deputatum a Commendatario Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani pro Ecclesia parochiali dependente a commendam in *Augustana die 15 Novembris 1631 lib. 14 Decretorum pag. 524.*

55. Semel tamen approbatum non potest iterum examinari pro eadem cura, nisi nova superveniente causa in *Augustana die 15 Novembris 1631 lib. 14 Decretorum pag. 524.*

56. Nam pro exemptione a iurisdictione ordinaria Archiepiscopi non sufficit sola nominatio seu deputatio Presbiteris secularibus facta a Superiore D. Ioannis Hierosolymitani in Ecclesiis dicti Ordinis pro cura animarum, sed requiritur admissio approbatio et licentia Archiepiscopi, atque iidem Presbiteri nominati ad praedicta Beneficia Curata tenentur subire examen emittere professionem fidei ad formam Concilii praestare iuramentum ad curam animarum debite obeundam coram Archiepiscopo sive eius Consistorio, Archiepiscopus tamen pro his exigendis procedere debet iure delegato in eosdem, qui pro exercenda cura animarum tenentur se conformare Constitutionibus Synodalibus et Ordinationibus consistorialibus, licentiam nihilominus exercendi curam animarum assequi debent, postquam examinati fuerint et idonei reperti, quin Archiepiscopus in huiusmodi licentia sibi valeat reservare facultatem, eam revocandi ad beneplacitum, cum ipsam pure et simpliciter concedere debeat, nec non idem exprimere teneatur se procedere auctoritate delegata, neque requiritur eiusdem licentia, ut praefati Presbiteri Capellanos assumant pro celebratione Missarum in *Pragen. Iurisdictionis die 23 Iulii 1707 die 14 Ianuarii et die 9 Iunii 1708 lib. 57 et 58 Decretorum.*

57. Enimvero – introducto iudicio in Curia coram A. C. Vincentino inter Magnum Priorem Bohemiae Religionis Hierosolymitanae ex una et Archiepiscopum Pragensem ex altera partibus super exemptione a iurisdictione ordinaria, quam vigore Apostolicarum concessionum praetendit habere praefata Religio eiusque Ministri, occasione arrepta, quod Franciscus Tauffer administrator Ecclesiae Prioralis Beatae Mariae sub Catena Micro Praegae nuncupatae, neglecta dicti Archiepiscopi approbatione et licentia, animarum curam in memorata Ecclesia fuerit aggressus, exinde primodictus Archiepiscopus contrariam passus fuit sententiam, quae per extensum in Summario exhibetur. Habitus praeterea desuper fuit recursus per saepedictum Archiepiscopum ad R. P. D. Auditorem Sanctissimi, qui per bina Decreta Causam huiusmodi quoad concernentia animarum curam remisit ad hanc Sacram Congregationem. Hinc concordatis infrascriptis dubiis, ac monito Procuratore praememorati Magni Prioris, EE. VV. statuendum proponitur: – I. An pro exemptione a iurisdictione ordinaria sufficiat sola praesentatio Clericorum secularium ad Beneficia Curata in Ecclesiis Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, quamvis ex causa non admitteretur, sive potius requiratur admissio ac etiam concessio licentiae pro administratione Sacramentorum et exercitio curae animarum? II. An praesentati ad dicta Beneficia Curata teneantur examen subire professionem fidei emittere et iuramentum in forma consuetum in ordine ad curam animarum et administrationem Sacramentorum debite obeundam in manibus Archiepiscopi, seu apud eius Consistorium praestare? *Et quatenus affirmative.* III. An dictus Archiepiscopus sive eius Consistorium in dicto examine et exigendo dictam [professionem et iuramentum] procedere possit iure ordinario, sive delegato? IV. An dicti praesentati, postquam fuerint admissi et licentiam reportaverint, teneantur se conformare Constitutionibus Synodalibus et Ordinationibus Consistorialibus quoad omnia in ordine ad Sacramentorum administrationem et curam animarum in casu etc. –, Sacra Congregatio die 23 iulii 1707 responsum tulit: – Dilata ad secundam omnino etiam unicam –. Nihilominus

protracta fuit usque modo eius propositio, ex eo quod dubia in eius contumaciam alias subscripta fuerunt in praesenti concordata cum magno Priore et alia nonnulla addita, quae modo proponuntur EE. VV., ut ex hinc inde deducendis dignentur declarare: – I. An pro exemptione a iurisdictione ordinaria Archiepiscopi sufficiat sola nominatio seu deputatio Presbiteris Secularibus facta a Superiore D. Ioannis Hierosolymitani in Ecclesiis dicti Ordinis pro cura animarum, quamvis ex causa non admitteretur ab Archiepiscopo, sive potius requiratur admissio approbatio et licentia Archiepiscopi, sive eius Consistorii ad curam animarum et administrationem Sacramentorum? II. An praefati nominati seu deputati ad dicta Beneficia Curata teneantur examen subire et professionem fidei emittere coram Archiepiscopo vel eius Consistorio, antequam curam animarum exerceant? III. An iidem teneantur praestare iuramentum ad curam animarum debite obeundam coram Archiepiscopo sive eius Consistorio et quomodo? IV. An dictus Archiepiscopus sive eius Consistorium pro praedictis exigendis procedere possit iure ordinario, sive potius delegato? V. An dicti nominati seu deputati in dictis Ecclesiis, postquam reportaverint ab Archiepiscopo licentiam pro exercenda cura animarum, teneantur se conformare Constitutionibus Synodalibus et Ordinationibus Consistorialibus quoad omnia in ordine ad Sacramentorum administrationem et curam animarum? VI. An dictis Presbiteris Secularibus, ut supra nominatis seu deputatis in praefatis Ecclesiis et ab Archiepiscopo examinatis et idoneis repertis, teneatur idem Archiepiscopus concedere licentiam exercendi curam animarum? *Et quatenus affirmative.* VII. An in huiusmodi licentiis Archiepiscopus valeat sibi reservare facultatem eam revocandi ad sui beneplacitum, seu potius debeat eam concedere pure et simpliciter? VIII. An Archiepiscopus debeat exprimere se procedere auctoritate delegata, dum praeedit contra dictos Presbiteros exercentes curam animarum, ita ut, hoc non expresso, non teneantur illi ei obedire, etiam in concernentibus curam animarum? IX. An Archiepiscopus praedictos Presbiteros exercentes curam animarum in casu non pari-



tionis eius praeceptis possit plectere poena revocationis licentiae exercendi curam animarum? X. An praefati Presbyteri pro servitio dictarum Ecclesiarum valeant assumere Capellanos pro celebratione Missarum in eisdem Ecclesiis sine licentia Archiepiscopi? —, Sacra Congregatio die 14 ianuarii 1708 respondit: — Ad primum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam. Ad secundum, Affirmative quoad examen et quoad professionem fidei ad formam Concilii. Ad tertium, Affirmative. Ad quartum, dilata. Ad quintum, Affirmative. Ad sextum, Affirmative. Ad septimum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam. Ad octavum, Affirmative. Ad nonum, recurrant in casibus particularibus. Ad decimum, Affirmative —.

58. Verum obtenta hinc inde a Partibus super praedictis resolutionibus respective nova audientia, hodie revocantur eadem decisa ad novum examen una cum repositione quarti dubii, cuius resolutio fuit dilata, quodque ponitur infra consuetum dubium, ut ex noviter deducendis prodeat ab EE. VV. sapientissima definitio: — An sit standum, vel recedendum a decisis quoad primum secundum tertium quintum et octavum dubium? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum secundum et tertium, in decisis. Ad quartum, iure delegato. Ad quintum et octavum, in decisis — *in Praegen. Iurisdictionis die 9 Iunii 1708 lib. 58 Decretorum.*

59. Idcirco Episcopus Miletensis manutenendus est quoad duo Oppida Melicucca et Drusium nuncupata, quae sacrae Religioni Hierosolymitanae eiusque Commendatariis quoad temporalia subiacent, in iure examinandi et approbandi Vicarios Curatos, qui a dictis Commendatariis deputantur; quandoquidem proposito dubio: — XVII. An saltem in iure examinandi et approbandi Vicarios Curatos, qui deputantur a Commendatariis, debeatur manutentio Episcopo? —, Sacra Congregatio die 3 augusti 1743 responsum dedit: — Ad decimum septimum, manutenendum esse in omnibus Episcopum —. Reproposito mox dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — In decisis, et amplius

— *in Milet. Iurisdictionis die 23 Novembris 1743.*

60. Quin imo etiam deputatio Oeconomi provisionalis spectat ad Episcopum; quandoquidem postquam Sacra Congregatio defini-verit, ad Episcopum Caputaquensem spectare iurisdictionem ordinariam in Clerum et Populum locorum Rhodii et S. Mauri, cum existerent intra limites ipsius Diaecesis, etiamsi pertinerent ad Baiulivatum S. Eufemiae sacri Ordinis Hierosolymitani, quo vero ad Ecclesias subiective unitas delegatam, nec non Vicarios Curatos a Baiulivo praesentatos examinari et approbari debere ab eodem Episcopo, resolvit, etiam deputationem Oeconomi provisionalis ad Parochiales Rhodii et S. Mauri competere praedicto Episcopo; his enim in terminis proposito dubio: — III. An deputatio Oeconomi provisionalis ad dictas Parochiales spectet ad Ordinarium? —, Sacra Congregatio die 12 iulii 1760 responsum dedit: — Ad tertium, Affirmative —. Reproposito dein dubio sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis, et amplius — *in Caputaquen. die 17 Ianuarii 1761.*

61. Amplia, deputatio Oeconomi ad Episcopum pertinet, etiamsi adsit speciale privilegium a Summo Pontifice concessum post Concilium Tridentinum, quo Vicarii electi ab eo, qui huiusmodi privilegio potiat, haud debeant confirmari et approbari ab Episcopo ante exercitium curae animarum, sed illud independenter ab Episcopo suscipere valeant, cum praesertim favore Episcopi adesse videatur observantia; his enim in terminis proposito dubio: — V. An praefatus Eñus Protector possit in vacationibus dictarum Ecclesiarum parochialium deputare provisionaliter Oeconomus sibi magis benevisos independenter omnino ab Episcopo Eugubino, sive potius dicta provisionalis deputatio spectet ad Rmum Episcopum Eugubinum in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad quintum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam — *in Eugubina Iurisdictionis die 28 Augusti 1773 (1).*

62. Nam deputatio Oeconomorum in va-

cationibus Ecclesiarum Parochialium ad solum Episcopum pertinet, idque conforme censetur ac est Decreto Concilii Tridentini sess. 24 cap. 18 de reformatione, nec non pluribus Sacrae Congregationis declarationibus apud Marant. de potest. iurisdiet. part. 6 cap. 2 n. 50, atque etiam rationi, quia animarum cura dilationem non patitur, eique citius ac melius consulere potest Episcopus, qui praesens est in Diaecesi, et Presbiteros ad illius exercitium idoneos cognoscit in *Eugubina Iurisdictionis die 7 Augusti 1773 §. Contendit.*

63. Idcirco licet Episcopo amovere Parochos Regulares Ordinis Conventualium positos a Magno Priore Alemaniae Ordinis Hierosolymitani absque dicti Episcopi approbatione, etiamsi examinati fuerint et approbati a Commissario Curiae Episcopi in Oppido loci commorante in *Constantien. die 20 Novembris 1734.*

64. Siquidem quum Sacra Congregatio anno 1667 resolverit, Baiulivos sacri Ordinis Hierosolymitani non posse collocare Capellanos ad curam animarum, nisi praevia Episcopi approbatione, atque Concilium Tridentinum sess. 14 cap. 10 de reformatione constituerit, ut Beneficia Regularia Religiosis tantum eiusdem Ordinis conferrentur, quin etiam Beneficia unius Monasterii assequi non valeat Religiosus alterius Monasterii, tametsi fuerit eiusdem Ordinis, ad Textum expressum in Cap. *Cum singula* §. Prohibemus de praeb. in 6, Episcopus Constantiensis contendit, Magnum Priorem Alemaniae Ordinis Hierosolymitani non potuisse curam quinque parochialium Ecclesiarum committere Religiosis Conventualibus absque approbatione Episcopali, atque idcirco iuxta praefatam declarationem anni 1667 sibi licere praedictos Religiosos ab earum Ecclesiarum cura libere amovere. Proposito igitur dubio: - I. An sit exequenda resolutio diei 15 ianuarii 1667, ita ut liceat Episcopo Constantiensi amovere Regulares exercentes curam animarum? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad primum, Affirmative - in *Constantien. die 20 Novembris 1734* (1).

65. Hinc Episcopus Miletensis manuteneri

debet quoad duo Oppida Melicucca et Drusium nuncupata, quae Sacrae Religioni Hierosolymitanae eiusque Commendatariis quoad temporalia subiacent, in iure cogendi Capellanos Curatos dictarum Commendarum ad interveniendum Diaecesanae Synodo eiusque Constitutiones observandas; his enim in terminis proposito dubio: - XII. An in iure cogendi Capellanos Curatos dictarum Commendarum ad interveniendum Diaecesanae Synodo eiusque Constitutiones observandas sit concedenda manutentio Episcopo? -, Sacra Congregatio die 3 augusti 1743 responsum tulit: - Ad duodecimum, manutenendum esse in omnibus Episcopum -. Reproposito praefato dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, [et amplius - in *Milet. Iurisdictionis die 23 Novembris 1743.*

66. Insuper idem Episcopus Miletensis in Ecclesiis parochialibus, quae in solo Lateranensi sitae sunt, intra fines suae Diaecesis existentibus, potest exercere iurisdictionem ordinariam quoad institutionem auctorizabilem tantum, et quoad alia concernentia curam animarum et administrationem Sacramentorum iurisdictionem delegatam; proposito enim dubio: - V. An Episcopus Miletensis in praefatis Ecclesiis existentibus intra fines suae Diaecesis possit exercere iurisdictionem ordinariam quoad provisionem Parochialium, aliorumque concernentium curam animarum et administrationem Sacramentorum? -, Sacra Congregatio die 13 maii 1702 responsum dedit: - Ad quintum, Affirmative ad primam partem quoad institutionem auctorizabilem tantum, Affirmative ad secundam -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis? -, Sacra Congregatio respondit: - Affirmative ad primam partem quoad institutionem auctorizabilem tantum, quo vero ad secundam iure delegato tantum - in *Milet. Iurisdictionis die 17 Novembris 1703 lib. 52 et 53 Decretorum.*

67. Clarissima est etiam sanctio Concilii Tridentini in Cap. 4 sess. 21 de reformatione, qua - Episcopi, etiam tamquam Apostolicae Sedis delegati, in omnibus Ecclesiis pa-

(1) Speciem Causae huius habes in Verb. *Attentata*, n. 124 ad 127, Tom. II.



rochialibus vel baptismalibus, in quibus Populus ita numerosus sit, ut unus Rector non possit sufficere ecclesiasticis Sacramentis ministrandis et cultui divino peragendo, cogant Rectores vel alios, ad quos pertinet, sibi tot Sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot sufficiant ad Sacramenta exhibenda et cultum divinum celebrandum – in *Tusculana die 8 Iunii 1765 §. Clarissima.*

68. Hinc multo magis Sacrum Concilium Tridentinum sess. 21 cap. 6 de reformatione decrevit, quod Episcopi etiam tamquam Sedis Apostolicae delegati possint, quacumque appellatione et exemptione remota, deputare Coadiutores seu Vicarios pro tempore Parochis illiteratis et imperitis, et dictis Coadiutoribus seu Vicariis partem fructuum pro sufficienti victu assignare in *Legionen. Visitationis Sacrorum Liminum die 15 Decembris 1725 §. Sacrum.*

Item in *Ianuen. die 10 Septembris 1735 §. His; in Asculana die 22 Ianuarii 1763 §. Contendit.*

69. Difformi tamen indicta lege contra Parochos, qui propter vitae turpitudinem potius destruunt, quam aedificant; de istis enim sic statuit: – Eos vero, qui turpiter et scandalose vivunt, postquam praemoniti fuerint, coerceant ac castigant, iuxta sacrorum Canonum Constitutiones, exemptione et appellatione quacumque remota, privandi facultatem habeant – in *Ianuen. die 10 Septembris 1735 §. His.*

70. Qua de re quoad Parochos illiteratos Sacra Congregatio declaravit, Episcopum debere uti facultate sibi tributa a Concilio Tridentino in cap. 6 sess. 21 de reformatione in imperitos et illiteratos Ecclesiarum Rectores in *Casertana anno 1594 lib. 8 Decretorum pag. 40.*

71. Unde Episcopus potest examinare Parochos, quos suspicatur illiteratos, et tales repertos compellere ad habendum Coadiutorem idoneum ab eodem Episcopo approbandum in *Venetiarum die 15 Maii 1592 lib. 7 Decretorum pag. 46.*

72. Alias semel Parochus approbatus ad curam animarum certae et determinatae Parochialis non tenetur iterum se examini subicere pro eademmet cura, Barbos. de iur. eccles. univers. lib. 3 Cap. 6 n. 48 et 49,

Pignatell. Consult. 133 n. 7 tom. 1 in *Colonien. die 10 Maii 1760 §. Nec putat.*

73. Nam qui semel examen subiit probatusque evasit sic Officium aut Beneficium assequitur, ut nequeat amplius ad novum examen revocari suoque Beneficio destitui, nisi ea supervenerit causa, quae illum indignum efficiat aut ineptum declaret, quominus Beneficium et munus retineat, Fagnan. in Cap. *Accepimus* de aetat. et qualit. n. 32, Pignatell. consult. 133 n. 12 tom. 1, Rot. decis. 64 n. 29 coram Ansaldo in *Surrentina Examinis et Suspensionis die 26 Iunii 1830 §. Decretum.*

74. Haud enim fas est Episcopo, qui Parochi scientiam probavit, ad novum examen illum revocare, nisi iusta supervenerit causa, vehemens nimirum suspicio de Parochi imperitia, quemadmodum habetur ex Cap. *Accepimus* de aetat. et qualit. praeficiendorum, Barbos. de offic. et potest. Paroch. part. 1 cap. 2 n. 10. Et merito quidem, cum saepe contingat, ut illi, qui, examine facto, idonei et habiles ab Episcopo reperti sunt, postea indocti et inhabiles comperiantur, aut ob intermissa studia tales evadant, ut monet Benedictus XIV de synod. diaeces. lib. 13 cap. 9 n. 2 in *Surrentina Examinis et Suspensionis die 26 Iunii 1830 §. At.*

75. Siquidem scientia, quae ab initio collationis Beneficii Curati nota fuerit in Parochum, potuit decursu temporis eiusque praesertim ingravescente aetate minui, ex traditis per Barbos. ad Concilium Tridentinum sess. 21 cap. 6 n. 4 in *Sedunen. die 29 Iulii 1775 §. Videtur.*

76. Hinc circa punctum, an Parochi semel approbati possint ad novum examen revocari, communis distinctio est, quod aut agitur de Parocho approbato ab eodem Episcopo, et in hoc casu non potest iste novo examini illum subiicere, nisi nova supervenerint indicia, quamvis extraiudicialia, de eiusdem insufficientia et imperitia, ut habetur ex Cap. *Accepimus* 15 de aetate et qualitate; aut vero de Parocho approbato ab Episcopo antecessore, et tunc pro libito potest Successor, cui de illius doctrina et moribus nunquam constitit, eundem ad novum examen vocare pro maiori conscientiae suae quiete, etiam sine nova causa et absque

alio indicio vel diffamatione eius inhabilitatis vel imperitiae, nec aliqua iniuria eidem inferatur, cum Episcopus utatur iure suo et consulere intendit ac praecavere bono Gregis sibi commissi, quod est bonum publicum anteponendum semper privato bono Parochi, ita ut, isto renuente, huic novo examini se subicere, possit ab Episcopo suspendi ab officio et exercitio curae, iuxta Constitutionem 133 S. Pii V §. 2, et saepe declaravit haec Sacra Congregatio, iuxta resolutiones, quas referunt, et ut par est sequuntur Garz. de Benef. part. 4 cap. 5 n. 7, Barbos. de offic. et potest. Episcop. alleg. 63 n. 6, Gonzal. ad Regul. 8 Cancell. gloss. 5 §. 9 n. 29, Card. De Luca de Paroch. disc. 26 per totum, Monacell. in form. legal. tom. 1 tit. 10 form. 15 n. 2, et plene Rota in Recent. decis. 257 et decis. 258 per totas in *Caputaquen. die 2 Aprilis 1729 §. Circa.*

Item in *Surrentina Examinis et Suspensionis die 26 Iunii 1830 §. At.*

77. Idcirco si agatur de Episcopo successore, potest hic pro suo libitu ac nulla etiam imperitiae accedente suspicione Parochis iam semel approbatis novum, etiam extra visitationem, indicare examen, ceu ad rem S. Rotae tribunal in Recent. decis. 257 n. 5 part. 19 scribit: - Si Episcopus successor, cui de Parochorum doctrina nunquam constitit, approbatus a Praedecessore examinare intendit, qui est casus praesens, hoc pro libitu et nulla impellente causa facere potest pro sola quiete conscientiae suae -. Quare Benedictus XIV instit. eccles. 9 n. 16 ait: - Si de Parochis agitur, qui a Decessoribus praepositi fuerunt, re prius satis superque perpensa, S. Rotae tribunal constituit, posse Episcopum pro libito et pro sola quiete conscientiae suae Parochos in novum examen revocare -. Hanc sententiam sequuntur Garz. de Benef. part. 4 cap. 5 n. 7, Card. De Luca de Paroch. disc. 26, alique in *Surrentina Examinis et Suspensionis die 26 Iunii 1830 §. At.*

78. Ceterum quidquid sit de huiusmodi Doctorum et Sacrae Rotae sententia, aequius iure meritoque Sacra Congregatio declaravit, Episcopos successores tum iterum examinare posse Parochos a Praedecessore approbatos, etiam extra visitationem, cum supervenerit rationabilis causa; quandoquidem - Sacra

Congregatio censuit, Episcopos successores posse, superveniente rationabili causa, iterum extra visitationem examinare Parochos alias ad Ecclesias parochiales approbatos - in *Placentina die 26 Augusti 1628 lib. 13 Decretorum pag. 250 a tergo.*

79. Amplia, Episcopus potest ex superveniente rationabili causa ex officio tam in visitatione, quam extra ipsam examinare Parochos, quamvis Regulares, approbatos ab Antecessore tempore provisionis Parochialium in *Nullius die 13 Ianuarii 1635 lib. 16 Decretorum pag. 116 a tergo.*

80. Enimvero - Sacra Congregatio respondit, Episcopos successores, superveniente rationabili causa, posse etiam ex officio iterum examinare tam in visitatione, quam extra Parochos, quamvis Regulares, approbatos tempore provisionis Parochialium - in *Nullius die 13 Ianuarii 1635 lib. 16 Decretorum pag. 116 a tergo.*

81. Hinc Episcopus potest examinare Parochos sive Rectores semel approbatos ad curam animarum exercendam, quando ex rationabili et legitima causa habetur vehemens suspicio de eorum imperitia ad munus suum adimplendum, idque nedum in visitatione, sed etiam extra illam, ac etiamsi non habeantur iudiciales probationes imperitiae in *Pampilonen. Examinis die 15 Ianuarii 1667 lib. 25 Decretorum pag. 298.*

82. Amplia, etiam non obstantibus inhibitionibus Rotalibus in *Pampilonen. die 1 Septembris 1668 lib. 26 Decretorum pag. 77 a tergo.*

83. Siquidem - Ad libellum Episcopi, ad cuius favorem alias a Sacra Congregatione sub die 15 Ianuarii 1667 fuerunt datae infra-scriptae declarationes, nimirum; primo, posse Episcopum examinare Parochos semel approbatos, quando adest suspicio de eorum inhabilitate; secundo, posse etiam hoc examen facere extra visitationem; tertio, non requiri ad hoc examen faciendum, ut praecedant iudiciales probationes imperitiae; nonnulli vero Parochi eludunt exequutionem dictarum declarationum cum inhibitionibus et praesertim Rotalibus, ideoque habitu recursu pro parte Episcopi ad Auditorem Sanctissimi, et remissa ab eo Causa ad hanc Sacram Congregationem, idem Episcopus supplicat sibi man-



dari, ut procedat, non obstantibus dictis inhibitionibus, Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, attento Rescripto Auditoris Sanctissimi D. N. censuit, committendum, prout harum vigore committit, Episcopo Pampilonensi, ut iuxta praeinsertas Sacrae Congregationis declarationes exequatur et procedat, non obstantibus dictis inhibitionibus – *in Pampilonen. die 1 Septembris 1668 lib. 26 Decretorum pag. 77 a tergo.*

84. Quod si non vigeat suspicio imperitiae, nec tempore visitationis potest Episcopus Parochos semel approbatos ad novum revocare examen; quandoquidem – cum sub die 15 ianuarii 1667 ad instantiam Episcopi Pampilonensis ab hac Sacra Congregatione resolutum fuerit; primo, posse Episcopum examinare Parochos et Rectores semel approbatos ad curam animarum, quando adest vehemens suspicio de illorum imperitia; secundo, posse ad huiusmodi examen procedere etiam extra visitationem; tertio, ad dictum examen faciendum haud necesse esse, ut iudiciales probationes imperitiae praecedant, nunc supplicat Episcopus ipse per eandem Sacram Congregationem ulterius declarari, an in actu visitationis Diaecesis possit Episcopus examinare Parochos quotquot visitat, etiamsi contra illos vel aliquem ipsorum non vigeat suspicio imperitiae? – Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum respondit: – Negative – *in Pampilonen. die 22 Septembris 1668 lib. 26 Decretorum pag. 108.*

85. Quapropter quum Parochi Civitatis Caietanae et Suburbiorum conquesti fuissent, quod vocati fuerant coram Episcopo ad se subiiciendum novo examini super materia confessionis et caeremoniarum Missae, Sacra Congregatio mandavit, ut darentur Decreta in Pampilonen. *in Caietana Recursus die 19 Novembris 1684 lib. 34 Decretorum pag. 386 a tergo.*

86. Similiter quum Episcopus Legionensis ob Parochorum inscitiam petierit, ut sibi daretur facultas eos iterum ad examen vocandi, appellatione remota, Sacra Congregatio mandavit, ut darentur Decreta *in Legionen. Visitationis sacrorum Liminum die 15 Decembris 1725.*

87. Enimvero exposuit Episcopus Legio-

nensis in relatione status suae Ecclesiae malum satis deplorabile contingere in sua Diaecesi, quum vacantibus parochialibus Ecclesiis, quae ut plurimum paupertate laborabant, non alii se offerrent concursui, quam miserabiles filii Provinciae, qui nullo alio erant exculi studio, quam rudis grammaticae et summae moralis idiomate vernaculo compositae, quam memoriae mandabant, ut in concursu possent reportare approbationem. Addidit, quod obtenta Parochia non amplius studiis vacabant, et quod obliviscebantur eorum, quae memoriae mandarunt, idque potissimum ex ea causa proficisci, quod adepta Parochia sciebant, se non esse amplius ad examen revocandos. Subdidit ulterius, non satis consuli posse huic malo, utendo arbitrio iterum compellendi ad examen aliquem Parochum, qui detegeretur insufficiens, tum quia plures alii remanebant eodem morbo laborantes, qui Episcopo non denuntiabantur, vel quia deficiebant Zelatores, qui denuntiarent, vel quia quum dicti Parochi essent Populo accepti, non reperiebatur, qui vellet eorum inhabilitatem Praelato patefacere, tum quia statim ac Episcopus volebat aliquem Parochum ex dicto capite iterum subiicere examini, lis iudicialis insurgebat, quae tempus pecuniae iacturam et intermedium animarum praeiudicium secumferebat et avertibat a cogitatione revocationem Parochorum insufficientium ad novum examen. Conclisit denique, nullam aliam superesse viam occurrendi tanto malo, quam sibi et aliis Episcopis in eadem necessitate constitutis facultatem imperpetuando vocandi denuo ad examen, appellatione remota, Parochos suarum Diaecesium, quoties ita duxissent expedire, quum ex una parte praesumptio staret pro Episcopis, quod facultate data non forent abusuri, et ex alia parte solus futuri examinis timor aptus videretur ad continendos Parochos in officio, scilicet ad efficiendum, ut studia muneri suo opportuna, post adeptam Parochiam, totaliter non derelinquerent.

88. His itaque perpensis, proposito dubio: – An et quomodo sit providendum in casu etc. –, Sacra Congregatio responsum tulit: – Quoad examen Parochorum dentur Decreta – *in Legionen. Visitationis sacrorum Liminum die 15 Decembris 1725.*

89. Si vero imperitiae vigeat suspicio, Episcopus iure ac merito infligit etiam suspensionem ab exercitio curae animarum Parocho, qui approbatus ab Antistite antecessore renuit subire novum examen, eumque declarat incidisse in irregularitatem, ex eo quod non obstante praefata suspensione exercuerit curam animarum, etiamsi de Ecclesia parochiali exempta res sit, atque dictus Episcopus eam visitet iure delegato, hinc locus non est absolutioni et dispensationi, nisi prius eidem constet de omnimoda partitione, atque peractis exercitiis spiritualibus per quindecim dies in loco ab eodem Episcopo designando *in Caputaquen. die 2 Aprilis 1729.*

90. Enimvero Episcopus Caputaquensis in visitatione suae Diaecesis de mense maii 1726 visitavit etiam iure delegato Ecclesiam parochialem Terrae Centulae exemptam, et post peractam visitationem realem vocavit ad examen Dominicum Gabrielem Parochum seu Oeconomum dictae Ecclesiae, istoque accedere renuente ac etiam latitante, sub die 14 dicti mensis maii de mandato Episcopi citatus fuit per affixionem ad valvas Ecclesiae, quatenus sub poena suspensionis ab officio infra triduum exhiberet literas patentes suae Oeconomiae, ac se submitteret formali examini. Non comparuit Parochus infra triduum sibi praefixum, et Episcopus post incusatas tres contumacias, primam scilicet sub die 15, secundam sub die 16, tertiam sub die 17 eiusdem mensis maii, eodem die 17 maii illum declaravit suspensum ab exercitio curae, et ad hunc effectum expediri mandavit cedulones in forma sub poena excommunicationis latae sententiae ipso facto incurrenda, prout sequenti die expediti et affixi fuerunt ad valvas praedictae Ecclesiae parochialis. Comparuit subinde Parochus sub die 18 dicti mensis maii, exhibuitque suas Literas patentes protestans, non teneri se submittere dicto examini, quia tamquam Parochus habere dicebatur iurisdictionem ordinariam ad audiendas confessiones sacramentales, ac etiam quia iam semel approbatus fuerat ab Episcopo antecessore, et in casu non admissionis istius protestationis appellabat ad S. Sedem. Post haec continuavit idem Parochus in exercitio curae, ac insimul expeditiv coram A. G. inhi-

bitionem una cum monitorio super manutione in possessione exercitii dictae curae: remissa tamen Causa per Auditorem Sanctissimi ad Sacram Congregationem, sub die 6 septembris 1726 admissa fuit appellatio in devolutivo tantum, et concessa facultas Episcopo, ut nomine Sacrae Congregationis et sine praeiudicio iurium Partium deputaret Oeconomum Ecclesiae parochiali, prout in sequelam istius Rescripti deputatus fuit. Episcopus deinde sub die 27 martii 1727 aliam citationem exequi fecit contra saepedictum Parochum ad dicendam causam, quare non deberet declarari, incidisse in irregularitatem ob contraventionem suspensionis, illoque non comparente, sub die prima aprilis eundem declaravit irregularem. Parochus vero praetendit, declarationem suspensionis et irregularitatis vitio nullitatis et iniustitiae laborare.

91. His itaque perpensis, propositis dubiis: — I. An suspensio sustineatur? *Et quatenus affirmative.* II. An Dominicus Antonius Gabrieli incurrerit irregularitatem? *Et quatenus affirmative.* III. An sit locus absolutioni et dispensationi? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum et secundum, Affirmative. Quo vero ad tertium, pro gratia Episcopo in forma commissoria, constituto tamen sibi de omnimoda partitione, et peractis exercitiis spiritualibus per quindecim dies in loco ab eodem Episcopo designando; et amplius — *in Caputaquen. die 2 Aprilis 1729.*

92. Nam si Parochus se novo examini subicere renuit, Episcopus post incusatam Parochi contumaciam iure suo Decretum suspensionis subscribere potest: ita nimirum docet ratio, et tradunt Monacell. part. 1 tit. 10 adnot. ad form. 15, Barbos. de offic. et potest. Episcop. part. 3 alleg. 63 n. 10 *in Caputaquen. die 2 Aprilis 1729 §. Cum.*

Item *in Surrentina Examinis et Suspensionis die 26 Iunii 1830 §. Constituto.*

93. Unde successor Episcopi recte procedit etiam ad suspensionem et Oeconomi appositionem, si Parochus tempore Praedecessoris examen minus legitimum expleverit ac plura et vehementia adsint indicia de ipsius inscitia, revocatus tamen ad novum examen per dictum successorem Episcopum renuat



illud subire in *Surrentina Examinis et suspensionis die 26 Iunii 1830* (1).

94. Nec ullum praesidium quaerere potest Parochus ex laicali Paraeciae iurepatronatus; scitum namque est, id potius obesse, quam fulcimentum aliquod idem praebere. Etenim Paraeciae laicalis patronatus haud conferuntur per concursum, qui speciem quamdam solemnem doctoratus sapere videtur, sed tantummodo per approbationem Ordinarii, quae, ut perpendit Rota in Recent. decis. 257 n. 35 part. 19, et concinunt Card. De Luca de Paroch. disc. 16 n. 10, ac Benedictus XIV Instit. eccles. 9 n. 16 – praesumptionem non inducit idoneitatis adeo urgentem, sicut examen per concursum, et ideo rationabilis motivum Parochos vocandi ad examen habuit Archiepiscopus pro recta administratione sui Gregis, pro qua rationem Omnipotenti Deo est redditurus – in *Surrentina Examinis et Suspensionis die 26 Iunii 1830* §. Nec.

95. Quin imo Pascuccijs ad consult. can. Pignatelli part. 2 tit. de Parocho et Parochia sub dubio, an et quatenus Episcopus possit Parochos etc. per totum sub n. 3 testatur, Sacram Congregationem in una Lucerina 13 ianuarii 1594 et in una Interamnen. 1 octobris 1602 decrevisse, Episcopum posse ad iteratum examen vocare Parochum sub poena privationis parochialis Beneficii in *Sedunen. die 29 Iulii 1775* §. Videtur.

96. Unde si Parochus scientiae ignarus in contumacia persistat, ita ut omnino renuat se examini subiicere, Episcopus procedere potest etiam ad illius remotionem, constituto eidem Coadiutore ad formam Concilii Tridentini sess. 21 cap. 6 de reformatione in *Sedunen. die 9 Septembris 1775*.

97. Siquidem in finibus Sabaudiae locus aderat nuncupatus Camperiacus in extrema parte Vallis Iliacae Diaecesis Sedunensis, in quo erat Ecclesia S. Theodulo dicata, cuius Rector erat Ioannes Rodolphus Gaillard iam aetate gravis annorum septuaginta, qui dictam Ecclesiam rexerat a viginti octo retro annis. Cum autem Sedunensis Antistes in eum locum pervenisset occasione pastoralis suae visitationis, illius Populum cuiusvis aetatis

et praesertim Iuvenes muniendos Sacramento Confirmationis rudes ac imperitos in doctrina fidei comperiit ex culpa indocti et ignorantis Rectoris Gaillard, cuius insufficientia patuit Episcopo in actu ipsius visitationis. Tenuis Camperiacensis Ecclesiae redditus vetarunt Episcopo, ne Ecclesiam et Populum provideret de idoneo Coadiutore, quia eidem partem aliquam reddituum assignare non poterat pro sufficienti illius manutentione: aliter tamen providit electione Sacerdotis eiusdem loci, qui gratis ad pascendas oves gregis Christi, et ad reparandos Rectoris defectus diligentem operam et curam impenderet, interdixitque Rectori Gaillard, ne amplius publicas solemnesque conciones perageret, eique solum permisit, ut catechismum unice Diaecesanum, quin tamen de suo aliquid adderet, aliumve probati Auctoris pium librum Populo perlegeret. Mandatis Episcopi non obtemperavit Gaillard, cui ad se subinde vocato Episcopus suadere curavit, ut libere resignaret dictum Beneficium Curatum, et sicuti ex illius proventibus, attenta eorum tenuitate, nihil pro congrua suae vitae sustentatione assignare potuerat, hinc praescripsit, ut Rector Gaillard pro congruis recipiendis alimentis se conferret ad Seminarium Clericorum, ibique donec vixerit permaneret et aleretur. Verum cum antedictus Gaillardus de die in diem effectus esset contemptor Episcopi sui suaeque providentiae, hinc idem Episcopus ei praecepit, ut ad examen coram Examinatoribus Synodalibus accederet, et examini se subiiceret. At persistente Gaillardo in eius contumacia, Sedunensis Antistes proinde eidem ademit potestatem administrandi Camperiaci Sacramenta, exercendique ceteras functiones ecclesiasticas, praeter Sacrosanctum Missae Sacrificium, tandem illum declaravit a divinis suspensum et Beneficio privavit. Hanc autem remotionem tamquam iniustam non sustineri conclamavit Gaillardus contenditque, se esse ad Ecclesiam suam reintegrandum. Plurimi enim Testes, per ipsum exhibiti, de ipsius moribus pietate ac zelo in conciliandis Parochianorum animis et componendis inimiciis palam loquebantur: sed huiusmodi Testes nullam fidem promereri

(1) Species et resolutio Causae huius prostant in Verb. Concursus, §. III, n. 115 ad finem, Tom. VI.

videbantur, quoniam iniurati erant, nec ullibi de eius peritia doctrina et literatura praecise deponebant, uno tantum excepto, nimirum Parocho Massongiati, cui semel de scientia verbum excidit, dum dixit, sine tamen iuramento, eum – nec usquam quidquam de ipso audivisse, quod eius moribus et scientiae possit esse contrarium –.

98. His mature perpensis, proposito dubio: – An remotio Rectoris Curati Camperiacensis sit substinenda, seu potius idem Rector sit redintegrandus ad suam Ecclesiam in casu etc. –, Sacra Congregatio responsum tulit: – Episcopus se gerat ad formam Concilii Tridentini sess. 21 cap. 6 de reformatione, eique scribatur iuxta instructionem (1) in *Sedunen. die 9 Septembris 1775*.

99. Quum itaque huiusmodi controversiae eademque fere dubia proposita fuerint, Sacra Congregatio respondit iuxta votum Emi Relatoris in *Legionen. die 24 Iulii 1734*.

100. Siquidem in supplici libello Sacrae Congregationi porrecto exposuit Episcopus Legionensis, experientia sibi compertum esse, quod aliqui ex Parochis suae Diaecesis, praevis licet examine canonice electi, deinde vero confisi fortasse, quod imposterum ad examen nequirent revocari, otio torpescentes eo usque paulatim deveniebant, ut literarum fere obliiti ad proprias oves spirituali pabulo reficiendas inepti penitus evaderent. Alii vero per Patronos praesentati, cum fuerint a Synodalibus Examinatoribus propter eorum imperitiam reiecti, beneficio appellationis ad Nuncium Apostolicum interpositae, Parochiales aliquando assecuti, dum postea examinis periculum pro suscipiendis Ordinibus subibant, ita illiterati comperiebantur, ut ad eos admitti non possent, indeque fiebat, ut Vicariis pro tempore deputatis moderata constituta mercede reliquos ipsi Beneficiorum fructus in sua viventes inertia perciperent,

non sine gravi animarum sibi commissarum incommodo, cui propterea prospicere cupiens idem Episcopus sapientissimum EE. PP. oraculum effugitavit. Ut autem exhibitis solliciti Praesulis postulationibus maturiori consilio fieret satis, censuit Sacra Congregatio rem totam perpendendam committere Emio Card. Bellugae, qui sententiam suam in doctissimo voto aperuit.

101. Propositis hinc dubiis: – I. An Episcopus Parochos tam a suis Praedecessoribus, quam a se examinatos et approbatos ad novum examen revocare valeat? II. An possit ad examen revocare Parochos tam generaliter in visitatione, quam particulariter extra illam? III. An valeat ad hoc Parochorum examen devenire ex propria et privata suspicione illiteraturae, et secundum pro quiete conscientiae suae necessarium iudicaverit, etiam nulla praevia eiusdem defectus delatione rumore aut diffamatione? IV. An, quatenus Parochi ex sola illiteraturae suspicione nequeant ad examen revocari quoad scientiam, possint tam in visitatione, quam extra examinari quoad sacros ritus et ea, quae sunt necessaria ad recte celebrandum sacrosanctum Missae Sacrificium? V. An, appellatione non obstante, possit Parochos recusantes examen subire in casibus praedictis compellere per censuras vel per suspensionem ab officio, deputando Vicarios temporales cum assignatione congruae? VI. An idem examen explere valeat per se ipsum aut suum Vicarium Generalem, vel potius intervenire debeant Examinatores Synodales? VII. An casu, quo Parochi per viam appellationis a Rmo Nuntio approbati parochialia Beneficia obtinuerint, qui deinde quadriennio vel quinquinio elapso vel ultra annum illis a iure concessum ad sacrum Presbiteratus Ordinem suscipiendum ex defectu literaturae incapaces iudicentur, etiam benigno examine sae-

(1) Scilicet scriptum fuit, ut Episcopus duos distingueret casus, ut necessaria nempe scientia Parochus caret ad instruendum Populum, licet bonis esset moribus imbutus, et ut ignarus simul esset ac inhonestae turpisque vitae, ut destrueret potius, quam aedificaret. Hinc iustum Sacra Congregatio putavit, ut Gaillardum a Parochia Episcopus removeret, et aequae iustum indicavit, ut praelative ei praestarentur alimenta ex redditibus Parochiae, ut libere et absque conditione incolendi Seminarium vivere posset, nec victum indecenter manducaret, ut nempe remotio consisteret et alimentorum necessitati provideretur; de poena suspensionis a divinis iudicium Sacra Congregatio non tulit, censens hanc poenam tantam in se continere vim, ut satis illum represserit punieritque ob contemptum sui Episcopi et ob alias vexationes, quarum erat reus iudicatus, *ceu videre est in Reg. Litt. lib. 33 die 16 Septembris 1775*.



pius repetito, valeat Episcopus eos Beneficio privare, vel potius eos tolerare debeat in possessione et perceptione fructuum, deputando Vicarios temporales pro exercitio curae animarum? —, Sacra Congregatio respon-

dit: — Ad primum secundum tertium quartum quintum et sextum, iuxta votum Emi Bullaga. Ad septimum, dilata; et videatur particulariter — in *Legionen. Dubiorum die 24 Iulii 1734.*

## §. XI.

EPISCOPUS QUOAD PIARUM DISPOSITIONUM  
EXEQUUTIONEM

1. Piarum omnium Causarum executores sunt Episcopi, Cap. *Tua nobis* de testamentis, Rot. in Barchinonen. Curae piae 4 maii 1742 §. 6 coram Nunez in *Ferrarien. die 15 Septembris 1787 §. Pertinent.*

2. Siquidem Concilium Tridentinum sess. 22 cap. 8 de reformatione mandavit, ut — Episcopi etiam tamquam Sedis Apostolicae delegati, in casibus a iure concessis, omnium piarum depositionum, tam in ultima voluntate, quam inter vivos sint exequutores — in *Eugubina Iuris visitandi die 21 Iunii 1783 §. Clemens.*

Item in *Reatina Montis Frumentarii die 2 Septembris 1860 §. Latius.*

3. Enimvero Sacra Congregatio declaravit, Episcopos tamquam Sedis Apostolicae delegatos esse exequutores omnium piarum dispositionum tam in ultima voluntate, quam inter vivos ex Cap. 8 sess. 22 de reformatione in *Oscen. anno 1589 lib. 6 Decretorum pag. 32.*

4. Unde Episcopus ex iure piarum Causarum exequutor natus est in *Faventina Administrationis pii Relicti die 29 Ianuarii 1848 §. Utrum.*

5. Idcirco pastoralis Episcoporum sollicitudo in eo praecipue versari debet, ut pia decedentium voluntas non fraudetur, eorumque dispositio adamussim adimpleatur in *Bononien. Redditionis rationis et Beneplaciti Apostolici die 2 Martii 1839 §. Cum.*

6. Scitum namque est, ex Tridentina Synodo sess. 22 cap. 8 de reformatione Episcopum legitimum esse piarum voluntatum Exequutorem et Iudicem, adeo ut ad Episcopum omnino spectet pias fidelium dispositiones rite executioni committere, ad Textum

in Cap. *Tua nobis* et Cap. *Ioannes* de testamentis, eidemque ius sit condendi leges ac statuta pro recto piorum Operum regimine et administratione, prout docet Textus in Cap. 2 de maior. et obed., Barbos. de offic. et potest. Episcop. part. 3 alleg. 75 n. 14 in *Nepesina Legati pii die 26 Martii 1831 §. Iamvero.*

Item in *Reatina Subsidiarum dotalium die 14 Aprilis 1832 §. Hisce.*

7. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopum esse Iudicem competentem pro exequutione piorum Legatorum in *Mantuana seu Nullius Guastallae die 24 Augusti 1640 lib. 16 Decretorum pag. 417.*

8. Hinc Episcopus, nisi expresse a Fundatore excludatur, semper valet rationes Operum piorum exquirere vel solus, vel cumulative cum Administratoribus vel Heredibus, et praescribit Sacrum Concilium Tridentinum sess. 22 cap. 9 de reformatione, et definivit Sacra Congregatio in Caietana 2 iunii 1718 ad tertium et quartum dubium; consequenter in casu detectae fraudis vel negligentiae demandare potest alterius Exactoris electionem per ea, quae notant Barbosa in Cap. *Nos quidem* de testam. n. 7, Passerin. in Cap. *Religiosus* §. sane quaest. unic. 49 et 50 eod. tit. in 6, et Benedict. XIV de synod. diaeces. lib. 13 cap. ult. n. 1 et 3 in *Viterbien. Dotium die 11 Aprilis 1761 §. Stipendium.*

9. Qua de re Sacra Congregatio declaravit, posse Episcopum compellere etiam Inquisitores haereticae pravitatis ad solvenda Legata, non obstantibus allegatis exemptionibus in *Pacten. lib. 2 Decretorum pag. 254 a tergo.*

10. Unde Episcopus nequit sane visitare

Ecclesiam Patrum Minorum Conventualium Terrae Saxoli, sed quoad pium institutum penes eos existens procedere debet prout de iure, servatis servandis; quandoquidem testamento, quo decessit anno 1635 Iulius Costa heredem scripsit Thomam filium, eique sine filiis decedenti substituit Ioannem Baptistam Testatoris fratrem eiusque filium Iacobum, dato onere ultimo superstiti erigendi in Conventu Patrum Minorum Conventualium Peculium frumentarium Stariorum quinquaginta, quod administraretur ab Herede et Patribus, alio etiam adiecto onere aedificandi in eodem Conventu cellam, in qua frumentum reconderetur. Hinc delata anno 1668 Iulii hereditate ad Agnetem Thomae filiam uxoremque Marii Botti, Coniuges hi censum constituerunt favore eorundem Patrum, dato iisdem onere aedificandi cellam pro peculio frumentario, quod onus Patres impleverunt destinatione unius ex cellis Conventus. Cum autem ex causa huius census variae inter Coniuges et eorum liberos ac Patres Conventuales ortae fuissent controversiae, tandem sopitae omnes fuerunt transactione inita anno 1708, in qua Patres renunciarunt tum sorti, tum fructibus census, et in arbitrium Patris Guardiani collatum fuit recipere ac retinere clavem dicti Peculii, ea tamen adiecta lege et conditione, quod Conventus haudquaquam ad resarcitionem teneretur, si in totum vel in parte praefatum Peculium periret, cum illud praedicta tantum Agnes servare deberet. Ignorabatur autem, an distributio huius frumenti, quod ex Testatoris praecepto mutandum erat pauperrimis Agriculis, sive ante, sive post hanc transactionem facta fuerit a Patribus, vel ab Agnete eiusque heredibus, illud liquebat, frumentum hoc sive culpa et negligentia Administratorum, sive dolo Agricolarum, sive necessitate ob anno-nae caritatem plurimum decrevisse, ideoque in visitatione, quam facere voluit Episcopus anno 1752 Decretum hoc tulit: - Patres Conventuales, quando in termino sex mensium constare non faciant de satisfactione etc., teneantur tunc depositare in manibus domini Praepositi et Vicarii foranei Saxoli nomine nostro viginti quinque sarcinas frumenti vulgo *sacchi di frumento* de iuribus Peculii Costa -. De hoc Decreto questi sunt Patres.

Proposito autem dubio: - IV. An et quomodo sit providendum quoad Peculium anno 1635 ordinatum a Iulio Costa in casu etc. -, Sacra Congregatio, postquam decreverit, Episcopum non posse visitare praefatam Ecclesiam et actus visitationis esse nullos et circumscribendos, responsum dedit: - Ad quartum, Episcopus procedat prout de iure, servatis servandis - *in Regien. Visitationis die 14 Decembris 1754.*

11. Idcirco Episcopus habet ius cognoscendi, an Loca pia suae subiaceant iurisdictioni et visitationi *in Hispalen. mense Aprilis 1584 lib. 5 Decretorum pag. 283.*

Item *in Cremonen. mense Februarii 1609 lib. 11 Decretorum pag. 46.*

12. Hinc Episcopo Anglonae competit ius revidendi rationes Locorum piorum atque Hospitalium Terrae Carboni cumulative cum Abbate Card. Commendatario Monasterii S. Eliae Ordinis S. Basilii dicti Oppidi ad formam Clusinae, atque idem Episcopus potest in dicta Terra habere Vicarium eodem modo, quo retinet in aliis Terris suae Diaecesis; his enim in terminis propositis dubiis: - V. An Emo Abbati competat ius revidendi computa Locis piis et Hospitalibus dictae Terrae, vel potius Episcopo, vel utrique? VII. An Episcopus possit retinere Vicarium Foraneum in dicta Terra eodem modo, quo retinet in aliis Terris suae Diaecesis? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad quintum, cumulative ad formam Clusinae; et amplius. Ad septimum, Affirmative - *in Anglonen. Iurisdictionis die 30 Ianuarii 1717 lib. 67 Decretorum.*

13. Ceterum sacrum quidem Episcopo favet Concilium Tridentinum sess. 22 cap. 8 de reformatione, dum ei piarum dispositionum executionem permittit, sed limitanda est huiusmodi facultas in casu, quo Testatrix aliquem in executionem pii Operis designaverit, iuxta sententiam Card. De Luca de iurisdic. disc. 44 n. 2 et 3 *in Forosempronien. Subsidiarum dotialium die 8 Augusti 1789 §. Ad tertium.*

14. Unde concinne distinctionem perstringit Fagnanus in Cap. *Tua nobis* de testam. n. 5: - Itaque Episcopi non sunt generaliter et indistincte exequutores piarum voluntatum, sed ad iuris communis praescriptum,



et sic in subsidium, idest cum nulli sunt exequutores a testamento deputati, vel si sunt, tamen moniti, voluntatem Testatoris renuant adimplere, nisi in hunc quoque eventum Testator providerit sibi de alio Exequutore, ut dictum est supra, licet indistincte ius habeat morosos Exequutores compellendi – *in Reatina Montis Frumentarii die 22 Septembris 1860 §. Pro.*

15. Quapropter ex eo quod Sacerdos Ioannes Iuvenazzi fundator pii Montis Exequutores ipse constituerat piae dispositionis eorumque arbitrio facultatem ad controversias omnes definiendas commiserat, haud valuit Episcopus Castellanetae deputare Defensorem ad tuenda iura praefati pii Montis Iuvenazzi, quin imo aliquo impendente dissidio super qualitates, quae ad subsidia dotalia admittendae forent, illud non iudicialiter, sed extraiudicialiter dirimendum est; quandoquidem his in terminis propositis dubiis: – I. An Episcopus Castellanetae valeat eligere seu deputare Defensorem ad tuenda iura pii Montis Iuvenazzi, de quo agitur? *Et quatenus affirmative.* II. An eidem Defensori aliquod debeatur salarium? III. An, aliquo occurrente dissidio super admittendorum qualitate, illud extraiudicialiter, sive potius iudicialiter dirimi debeat? –, Sacra Congregatio die 27 aprilis 1748 respondit: – Ad primum, Negative. Ad secundum, provisum in primo. Ad tertium, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam –. Repropositis dein dubiis sub formula: – An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. –, Sacra Congregatio respondit: – In decisis in omnibus, et amplius – *in Castellaneten. die 8 Maii 1751.*

16. Idcirco quum Testator Viros designaverit, qui Virginibus subsidia dotalia Adolescentibus propter studia subventiones et Pauperibus eleemosynas tribuere deberent, nulla ac irrita sunt Decreta in visitatione per Episcopum edita super modo illa conferendi eas praestandi atque has distribuendi, sed precise forma praescripta a praefato Testatore est servanda *in Venusina Legatorum die 15 Novembris 1704 lib. 54 Decretorum.*

17. Siquidem – inter plura Legata, quae ad pias potissimum causas reliquit cl. me. Cardinalis et immortalis nominis Vir Ioannes Baptista De Luca pro augmento Montis Fru-

mentarii a se in patria Civitate Venusina, dum vixerat, erecti, ducatos mille erogari mandavit in emptionem frumenti, quod Massariis et Agricolis pro semine in mutuum mere gratuitum traderetur, eidemque Monti duos de Capitulo totidemque Viros de Universitate praedicta Administratores perpetuo praefecit. Si quid autem ceteris persolutis praelegatis ex hereditate sua superesset sub eorumdem Administratorum sollicitudine et et cura pauperibus Virginibus subsidia dotalia constitui, Adolescentibus operam studio daturis subventiones assignari, et inter honestas demum atque indigentes Familias eleemosynas distribui iussit, prout peraedictis Administratoribus melius magisque opportunum fore videretur. In visitatione, quam superiori anno peregit Rñus Episcopus statuendum esse existimans aliquem supradictae distributioni modum, plura edidit Decreta, quae postea de consilio ipsorum Administratorum reformare non recusavit, adeo ut Deputati de Capitulo ultro acquiescentes ea sic reformata in universum sese approbare declaraverint. E contra vero Universitas eiusque Deputati appellationem ad A. C. ab illis interposuerunt, sed per R. P. D. Auditorem Sanctissimi remisso praedictorum Decretorum examine ad hanc Sacram Congregationem, pluries monito Procuratore dictae Universitatis, recto sapientissimoque EE. VV. iudicio infrascripta dubia subiiciuntur: – I. An Episcopus potuerit in visitatione ordinationes condere et leges praescribere in Legato, de quo agitur? *Et quatenus affirmative.* II. An et in qua parte Decreta super modo conferendi dotes sint exequenda? III. An et in qua parte Decreta super modo praestandi subsidium Adolescentibus propter studia sint exequenda? IV. An et in qua parte Decretum super modo distribuendi eleemosynam Pauperibus sit exequendum? V. An et in qua parte Decretum super Monte Frumentario sit exequendum in casu etc. –, Sacra Congregatio respondit: – Ad primum, provisum in sequentibus. Ad secundum tertium et quartum, Negative; et servandam esse praecise formam praescriptam a Testatore. Ad quintum, servandam esse Bullam Leonis X – *in Venusina Legatorum die 15 Novembris 1704 lib. 54 Decretorum.*

18. Quod si executor a Testatore deputatus ad distribuenda Puellis subsidia dotalia sit incapax, ius huiusmodi ad Ordinarium seu Praelatum habens quasi Episcopalem iurisdictionem, non vero ad Heredem scriptum devolvitur *in Nullius Montis Casini Distributionis subsidiorum dotalium die 24 Septembris 1729 et die 28 Ianuarii 1730.*

19. Enimvero Antonius Tregua in testamento condito de anno 1665 mandavit, ut omnia credita ac etiam pecunia numerata, quae de tempore sui obitus reperirentur, investirentur in capitalibus fructiferis, istorumque fructus erogarentur in tot subsidia dotalia, ad rationem ducatorum quinquaginta pro quolibet, distribuenda a P. Guardiano Capuccinorum Civitatis S. Germani secundo die festo Paschatis Resurrectionis favore Puellarum commorantium in eadem Civitate ac duobus Oppidis adiacentibus exclusis exteris, praeferri tamen semper voluit Puellas, quae sibi consanguinitate vel affinitate attinerent proximiores in gradu. Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium sub die 28 septembris 1696, ad supplicationem Ordinarii ac inhaerendo eius antiquis Decretis, statuit, PP. Capuccinos esse incapaces hoc munere distribuendi dotes, illudque spectare ad praedictum Ordinarium. In vim huius Decreti consuevit Curia Cassinensis easdem dotes distribuere, praevia affixione Edictorum, exindeque consideratis requisitis Puellarum concurrentium. Sub praetextu tamen, quod Ordinarii Cassinenses eorumque Ministri abusi fuerint et abuterentur huiusmodi facultate, distribuendo nempe dotes Puellis extraneis in exclusionem consanguineorum et affinium Testatoris, plures ex istis recursus habuerunt ad Sacram Congregationem pro opportuno remedio imposterum, et pro restitutione subsidiorum dotalium eousque distributorum, contra expressam mentem Testatoris. His autem perpensis, propositis dubiis: - I. An subsidia dotalia praestanda sint consanguineis Testatoris recurrentibus privative quoad personas extraneas? *Et quatenus affirmative.* II. Quomodo et a quo imposterum sint distribuenda ceteris consanguineis? III. An sit locus restitutioni subsidiorum dotalium per Ordinarios Cassinenses distributorum Personis extraneis contra expressam mentem Testato-

ris? -, Sacra Congregatio die 24 septembris 1729 respondit: - Ad primum, Affirmative, comprehensis etiam affinibus ad formam testamenti. Ad secundum, distribuenda esse ab Officialibus Confraternitatis Sanctissimi Sacramenti heredis, praevio Edicto, consanguineis et affinibus, servata gradus praerogativa, et in casu aequalitatis gradus per extractionem, iis vero deficientibus, distribuenda modo, quo supra, aliis extraneis, servata forma testamenti. Ad tertium, dilata; et coadiuventur probationes -. Reclamavit Ordinarius Cassinensis contendens, sibi decernendam esse distributionem; posita enim incapacitate P. Guardiani Capuccinorum, eadem devolvenda erat ad legitimum Executorem, non vero ad heredem scriptum. Propositis itaque dubiis: - I. An sit standum, vel recedendum a decisis quoad secundum dubium? II. An sit locus restitutioni subsidiorum dotalium per Ordinarios Cassinenses distributorum personis extraneis contra expressam mentem Testatoris in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, in decisis, ita tamen ut Ordinarius seu ab eo deputatus assistat et omnia faciat loco P. Guardiani Capuccinorum, servata forma testamenti; et fiant gratis. Ad secundum, ad Eum Praefectum iuxta mentem - *in Nullius seu Montis Casini Distributionis subsidiorum dotalium die 28 Ianuarii 1730.*

20. Nam legitimus Executor in Causis piis est Episcopus vel Praelatus habens quasi Episcopalem iurisdictionem, excluso penitus herede scripto, quem semper exclusum praesumitur voluisse Testator, eo ipso quod alium certum destinavit Executorem, istiusque industriam elegit, iuxta opinionem Iacobi a Canonibus in tract. de executor. ult. vol. impress. inter tract. magn. tom. 11 §. Quae tertio, Carpii de executor. cap. 22 a n. 21 lib. 1, et Passerin. in Cap. Religiosus §. Sane n. 51 de testam. *in Nullius Montis Casini Distributionis subsidiorum dotalium die 14 Ianuarii 1730 §. Ordinarius.*

21. Mortem autem obeuntis Exequutoribus testamentariis datis, integrum semper esse heredi voluntatem Defuncti exequi, disserunt Abbas cons. 65, Mantica de coniectur. lib. 9 tit. 3 n. 34, Rubens de conf. et distinct. iur. defunct. et hered. Cap. 19 §. 2 n. 23,



Gratian. discept. cap. 941 n. 20, eum et ipsis Executoribus extantibus iure isto potitur, nisi expresse vetitus fuerit, ad Bald. in L. Si heres ff. de condict. ob caus., Fesc. pract. conclus. litt. E conclus. 541 n. 9. Hinc extante Herede, silere videtur Episcopi facultas, quae se exerit dumtaxat, deficientibus herede aut exeutoribus testamento datis, uti ad Textum in Cap. Nos quidem 3 de testam. tradunt Tiraquell. de privil. piae caus. privil. 149, Monet. de commut. ult. vol. cap. 3 n. 63 in Viterbien. Capellaniae die 20 Novembris 1841 §. Mortem.

22. Idcirco si Testator expresse non excluderit Heredes, aut praesumi non potest eos fuisse exclusos; sed imo ipsis mandaverit, ut totum hereditatis fructum in subsidia dotalia distribuerent, probatio graduum propinquitatis facienda est coram solis Heredibus, non vero coram Episcopo, praesentibus Heredibus, licet Promotor Fiscalis contendere; huiusmodi graduum probationem faciendam esse coram Episcopo, non autem coram solis Curatis Heredibus, quia in piis dispositionibus favore Pauperum, si a Testatore nullus datus fuerit Exeutor, ad Episcopum spectat exequis, ut tenet Passerin. in Cap. Religiosus §. Sane quaest. unica a n. 30 de testam. in 6; his enim in terminis proposito dubio: — IV. An eorumdem graduum probatio facienda sit coram Episcopo sive illius Vicario Generali praesentibus Curatis, vel coram solis Curatis? — Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad quantum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam; et amplius — in Viterbien. Dotium die 11 Aprilis 1761.

23. Episcopi namque facultas limitanda est, iuxta mentem Testatorum in Viterbien. Capellaniae die 20 Novembris 1841 §. Mortem.

24. Neminem hinc latet, nihil antiquius in Ecclesia fuisse, quam ut piae fidelium voluntates adamussim impleantur, Cap. Nos quidem, Cap. De herede, et Cap. Tua nobis de testamentis, adeo ut Gregorius Papa IX praeceperit, ut, licet Testator caverit, ne Episcopus suae voluntatis executioni se immisceat, tamen Episcopus, hoc non obstante, sciat, onus sibi esse curandi executionem piae eius voluntatis, Cap. Tua nobis; et his

consonat Tridentinum in Cap. 8 sess. 22 de reformatione, quam Canonum sanctionem exornat Benedictus XIV. in cap. ult. de synodo diocesana in Camerinen. Iurispatronatus die 27 Iulii 1822 §. Nec.

25. Siquidem Gregorius IX in Cap. Tua nobis de testamentis haec statuit: — Cum igitur in omnibus piis voluntatibus sit per locorum Episcopos providendum, ut secundum Defunctorum voluntatem universa procedant, licet etiam a Testatoribus contingeret interdici, mandamus, quatenus Exeutores testamentorum huiusmodi, ut bona ipsa fideliter et plenarie in usus praedictos expendant, monitione praevia, compellas —, Rot. coram Odescalchi decis. 67 tom. 1 n. 10 in Aesina Commutationis voluntatis die 20 Decembris 1834 §. Accedit.

Item in Romana Electionis Capellaniae die 26 Martii 1836 §. Hucusque.

26. Unde Sacra Congregatio, referente Fagnano in Cap. Tua nobis de testamentis, die 10 decembris anni 1695 resolvit, Episcopum tamquam executorem omnium legatorum piorum posse cogere Administratores ad exequendam et ad implendam Testatoris voluntatem, non obstante, quod excluderetur in testamento his verbis: — Che non possa ingerirsi in alcun modo, nè sotto qualsivoglia pretesto o causa, nè ad effetto di eseguire esortare persuadere, nè ad altro effetto —, etiamsi ulterius procederet Testator disponendo, quod alias legatum irritum sit, et in diversam causam bona eius expendantur, Piasec. prax. Episcop. part. 2 cap. 3 art. 5 tit. de visit. Benef. simpl. n. 9, Passerin. in Cap. Religiosus §. Sane a n. 106 de testam. in 6, Monacell. form. leg. part. 1 tit. 1 form. 14 in Bononien. Redditionis rationis et Beneplaciti Apostolici die 2 Martii 1839 §. Quin imo.

27. Etsi enim unicuique liberum sit, quamlibet de rebus suis legem dicere, id tamen non valere in prohibitis et de iure illicitis, ut per iura canonica reprobatis et ecclesiasticae honestati adversantibus, tradunt Barbo. de potest. Episcop. alleg. 72 n. 187, Piton. discept. eccles. 16 n. 11, et de contrav. patron. allegat. 31 n. 37, Rot. coram Coccino decis. 1944 a n. 14, adeoque huiusmodi conditiones appositae ipso iure vitari et pro non adiectis haberi, cum nemo facere possit, quomodo

nus leges in suo testamento locum habeant, neque ius publicum privatorum voluntatibus immutari valeat, Monacell. form. leg. part. 1 tit. 1 form. 14 n. 12 et 3 in *Bononien. Redditionis rationis et Beneplaciti Apostolici die 2 Martii 1839 §. Neque.*

28. Quapropter licet Testator exclusit Episcopum, in casu tamen negligentiae Administratorum Ordinarius eos cogere valet ad implendam Testatoris voluntatem; his enim in terminis proposito dubio: - I. An et quomodo Administratores pii Operis Verecundorum teneantur rationem reddere hereditatis Pisarri Bononiensi Archiepiscopo in casu? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, Negative, salvo iure Emi Archiepiscopi in casu negligentiae Administratorum in adimplenda Testatoris voluntate - in *Bononien. Redditionis rationis et Beneplaciti Apostolici die 2 Martii 1839.*

29. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopum tamquam exequutorem piorum legatorum posse uti iure suo et compellere quos de iure ad reddendam rationem administrationis Legatorum piorum, iuxta modum et formam in Cap. *Tua nos de testamentis contentam*, non obstante expressa lege Legantium, quod Episcopus nullo modo se ingeret in eorum legatis, data tamen suspicione negligentiae Administratorum vel Exequutorum in adimplenda Testatorum voluntate in *Civitatis Plebis Distributionis dotum die 16 Iulii et die 10 Septembris 1695 lib. 45 Decretorum.*

30. Qua de re nedum in defectum Heredum et Executorum, sed etiam in eorum negligentia piarum voluntatum executionem Episcopo permittunt Textus in Cap. *Nos quidem* 3, Cap. *Si heres* 6, et Cap. *Nobis* 17 de testamentis, nec non Tridentina Synodus sess. 22 cap. 8 de reformatione in *Viterbien. Capellaniae die 20 Novembris 1841 §. Mortem.*

31. Idcirco quum Testator heredem fiduciarium instituerit, qui mox post illius obitum coram Vicario Generali declaravit, ex bonis hereditariis, debitis solutis, erigi debere Capellanium cum onere Missae quotidianae, sed exequutionem diu neglexit, ac tandem subitanea morte correptus heredes ab intestato fratrem et postea nepotes habuit, qui compositionem et absolutionem a R. Fa-

brica divi Petri quoad Missarum omissionem obtinuerunt, quae tamen mandavit, ut caperetur inscriptio hypothecaria super omnibus bonis Testatoris, ac institutio piae dispositionis perficeretur, Episcopus iure meritoque id exequi valuit, cum praesertim ipsa Congregatio R. Fabricae iusserit Commissario Viterbiensi, hac de re monere Episcopum, hoc ideo instante Promotore Fiscali edens Decretum: - Illius et Rm̃s D., visa supradicta instantia eaque bene perpensa, ex eo quod dictus quondam Ioannes Baptista Pizzini non designaverit, dum in humanis esset, Ecclesiam seu Ecclesias pro celebratione Missae quotidianae, de qua supra, decrevit esse in sui arbitrio et potestate designandi, prout designavit, Ecclesiam Societatis Mortis et Orationis Viterbii, ubi celebranda erit dicta Missa quotidiana pro commodo Puerorum, qui edocentur in contiguis aedibus a RR. Fratribus Scholarum Christianorum, omnia et singula bona ad hereditatem dicti quondam Hieronymi Ranocchiarum alias nominati Casetta spectantia, et ut in folio Cancellarii census descripta oneri dictae Missae quotidianae subiicienda fore et esse, prout subiecit, eaque inscribi mandavit in officio hypothecarum, et declaravit DD. Ioannem Mariam et Ignatium Fratres Pizzini aliosque, si adsint, heredes ab intestato dicti quondam Ioannis Pizzini teneri ad solutionem eleemosynae pro dicta Missa quotidiana in obulis quindecim pro diebus feriatis et viginti pro diebus festis favore Capellani a praefata D. S. deputandi, ex redditibus bonorum dictae hereditatis, et praesens Decretum dictis DD. heredibus Pizzini intimari mandavit -. Proposito hinc dubio: - An et quomodo sit confirmandum, vel infirmandum Decretum Episcopalis Curiae in casu? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative ad primam partem, iuxta modum, nempe moderata eleemosyna ad taxam manualis et cum onere Loco Pio supplendi quatenus maior eleemosyna occurrat, et excepto casu, quo aliquis de familia extet idoneus pro adimplemento, et ponatur in tabella, facto verbo cum Sanctissimo, Negative ad secundam - in *Viterbien. Capellaniae die 18 Decembris 1841.*

32. Hinc licet Montes frumentarii pene omnes a Communitatibus erecti sint, nihilo-



minus, cum institutio ad Pauperum levamen intendat, receptum perpetuo fuit, illos Ordinariorum vigilantiae et visitationi esse obnoxios; ita Cohell. ad mater. de bon. reg. cap. 22 n. 10: — Ex quibus inferit idem Navarrus, pecuniam vel triticum relictum Civitatibus pro erectione horum Montium non esse datum relictum Civitatibus vel Civibus ad commodum eorum, quatenus tales; sed ad commodum Pauperum, et si perirent aut imminuerentur, illis solis perirent aut imminuerentur, et non aliis; nam secundum ius est, ut ad illum pertineat custodia rei, ad cuius commodum custoditur, et cui perit aut lucri sit. Ne autem culpa Regentium seu Administrantium hos Montes pecunia et triticum pereat vel minuat, Episcopis tamquam Sedis Apostolicae delegatis, etiamsi illorum cura et administratio ad laicos pertineat et exemptionis privilegio munita sint, ius visitandi concessit, ac omnia, quae nedum ad Dei cultum aut animarum salutem, sed Pauperes sustentandos instituta sunt, ut ipsi ex officio suo iuxta sacrorum Canonum statuta cognoscant et exequantur, non obstantibus quacumque consuetudine et immemorabili privilegio aut statuto —; ac paullo post n. 15: — Attamen quia huiusmodi Montes, cum ad Pauperes sublevandos erecti sint, et quotidie ea lege erigantur, quamvis a privata Persona et absque Episcopi auctoritate fiant, nihominus, cum negari non possint, quin sint Opus pium, et bona ad hoc in unum collata distrahi non possint, neque in alium usum converti, quam in Pauperum sublevationem, non videtur negari posse in illis Episcoporum superioritas et visitatio — *in Reatina Montis Frumentarii die 22 Septembris 1860 §. Nec.*

33. Quapropter licet Testator Consiliariis loci mandaverit erectionem huiusmodi Montis, et in subsidium tantum Episcopum ad id implendum vocaverit, ad ipsos quidem spectat ius moderandi administrationem praedicti Montis, sed ob id non propterea perimitur ius Episcopi; his enim in terminis propositio dubio: — An et cuius favore constet de iure moderandi administrationem Montis frumentarii in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative favore Municipii, salvo iure Episcopi ad formam

Concillii Tridentini sess. 22 cap. 8 et 9 de reformatione — *in Reatina Montis Frumentarii die 22 Septembris 1860.*

34. Quum igitur plures exortae fuerint controversiae quoad Loca pia Terrae Montis Elpari, quae priusquam Xistus V Civitatem Montis Alti Episcopali Cathedra honestaret, Abbatiae Farfensi subiiciebantur, propositis dubiis: — I. An Loca pia Montis Elpari, Hospitale scilicet Mons Pietatis et Mons Frumentarius, subsint iurisdictioni visitationi correctioni et reformationi Episcopi Montis Alti? II. An administratio oeconomica eorundem Locorum piorum exercenda sit libere a Communitate laicali, vel potius dependenter a directione et auctoritate Episcopi? III. An eidem Episcopo ius competat tam faciendi ordinationes pro recta praedictorum Locorum administratione, quam approbandi Officiales Administratores et Revisores computorum a Communitate electos? IV. An ad praefatum Episcopum pertineat approbare resolutiones, vel ab eadem Communitate, vel a suis Officialibus captas, tam circa contractus nomine Locorum piorum in eundem, quam circa erogationem proventuum in eleemosynas et usus pios, ac tandem quoad distributionem frumenti Personis indigentibus? V. An Episcopus possit removeere Administratores dictorum Locorum piorum electos a Communitate non idoneos, vel male gerentes administrationem, atque alios, per ipsum eligendos eorum loco, substituere? VI. An Episcopus possit exigere redditionem rationis a dictis Administratoribus independentem a Syndicatoribus a Communitate electis? VII. An Episcopo privativa competat executio sententiae syndicatoriae adversus Administratores et inquisitio contra debitores dictorum Locorum piorum? VIII. An substineantur electiones Officialium factae a Communitate ab anno 1751? —, Sacra Congregatio die 14 decembris 1754 respondit: — Dilata, et proponatur in prima post Reges —. Repropositis itaque eisdem dubiis, Sacra Congregatio die 25 ianuarii 1755 respondit: — Ad primum, Affirmative. Ad secundum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam, Ad tertium, Affirmative. Ad quartum, Affirmative ad primam partem; in reliquis, Negative. Ad quintum,

Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad sextum, Affirmative una cum Syndicatoribus. Ad septimum, Affirmative. Ad octavum, Affirmative, accedente approbatione Episcopi -. Non placuit Episcopo definitio secundae partis quarti dubii; proposito hinc dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis quoad secundam partem quarti dubii? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - In decisis, salva auctoritate Episcopi iuxta resolutiones secundi et tertii dubii - in *Montis Alti die 10 Maii 1755*.

35. Qua de re etiamsi Summus Pontifex amplissimam concesserit facultatem Legatis seu Praesidibus Provinciae Status temporalis Ecclesiae quoad Loca pia eorumque administrationem, non propterea ademptum est ius Episcoporum eadem visitandi et revidendi computa administrationis ad formam Concilii Tridentini in *Fanen. Iurisdictionis die 18 Iunii 1757 et die 4 Martii 1758*.

36. Siquidem dum quaerebatur, an ius visitandi exigendique rationes quatuor piorum Operum, quae Urceani erant, et quorum administratio apud Decuriones erat eiusdem Terrae, Hospitalis nempe Montis frumentarii et duarum hereditatum Salvi et Cevaloni, spectaret ad Episcopum, vel ad Praesidem Provinciae, Episcopus ursit sacrorum Canonum et praesertim Tridentini dispositionem, Decuriones urserunt literam Brevis Pontificii, quo tribuebatur Legatio. Hanc non obesse respondit Episcopus, quia licet videretur in his tributum Legato seu Praesidi ius privativum visitationis, hoc tamen adstringebatur ad eam iurisdictionem rationemque, quam habebant Thesaurarius R. Camerae et Sacra Congregatio Boni Regiminis, quorum iurisdiclio laica erat, non ecclesiastica, ideoque a Brevis Apostolico non tolli Episcopis iurisdictionem, quam habent a sacris legibus; atque hanc esse consuetudinem Provinciae congestis probavit exemplis, quibus accedebant res iudicatae et facta ipsorum Praesidum aut Legatorum. Proposito igitur dubio: - An et cui competat ius visitandi Loca pia, de quibus agitur, in casu etc. -, Sacra Congregatio die 18 Iunii 1757 responsum dedit: - Competere Episcopo ad formam Concilii, salva auctoritate Curiae Legationis in exercendis admi-

nistrationibus oeconomicis -. Reproposito deinde dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - in *Fanen. Iurisdictionis die 4 Martii 1758*.

37. Unde administratio hereditatis Angeli Vitalis spectat quidem ad Priores quotannis eligendos a Communitate Schiggiae ad formam testamenti, sed proposito dubio: - II. An ius visitandi et revidendi computa eiusdem administrationis privative spectet ad Episcopum Legatum, seu potius sit locus cumulativae et quomodo? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad secundum, dentur Decreta in *Fanen. die 18 Iunii 1757 et 4 Martii 1758 - in Eugubina die 12 Augusti 1758*.

38. Quum itaque Sacra Congregatio indulsisset, ut Capitulum administrator pii Legati eiusdem fructus erogaret in ornatum chori pro arbitrio et conscientia Episcopi, qui tam quoad dictum ornatum, quam quoad expensas pro eo faciendas incumbere et superindere deberet, nequit praedictum Capitulum eligere Artifices sine approbatione, et consensu Episcopi, cui rationes de redditibus legati eorumque erogationibus reddere tenebatur in *Fulginaten. die 30 Aprilis 1729*.

39. Enimvero Ioseph Salvius Rosciolus in eius testamento de anno 1703 heredem exasse sibi scripsit Altare maius seu Capellam S. Feliciani erectam in medio Ecclesiae Cathedralis Fulginei, cum hac tamen lege et conditione, quod spatio quindecim annorum ab obitu ipsius Testatoris omnes et singuli fructus bonorum hereditariorum erogari deberent in augmentum et ornatum praedictae Capellae; quindennio vero elapso, iidem fructus pro medietate erogarentur in eandem causam augmenti et ornatus Capellae, et pro alia medietate in celebrationem Missarum, Executorem autem huius piae dispositionis deputavit Capitulum eiusdem Ecclesiae Cathedralis, cui etiam commisit administrationem bonorum hereditariorum. In executionem istius dispositionis absoluta ac eleganter ornata praefata Capella, Capitulum recursum habuit ad Sacram Congregationem pro facultate erogandi fructus hereditarios in constructionem et ornatum chori, ubi ipsa Capella est erecta, et Sacra Congregatio, audito prius



Episcopo, die 26 martii 1718 instantiae Oratoris benigne annuit his verbis: — Attenta relatione Episcopi, benigne commisit eidem, ut petitam facultatem erogandi supradictos fructus hereditarios in ornatum chori pro suo arbitrio et conscientia Ōratori gratis imperiatur; ita tamen, ut Episcopus ipse tam quoad dieti chori ornatum, quam quoad expensas pro eo faciendas incumbat et superintendat —. Post constructum ac ornatum chorum a Capitulo cum participatione et consensu Episcopi, Antonius Martinettus obtulit opus plastrici ornatus vulgo *di stucco* conficere pro pretio scutorum 450, et Ioannes Grampinus pro pretio scutorum 460, et facta propositione in Capitulo per suffragia secreta praelectus fuit Martinettus. At Grampinus comparuit in Curia Episcopali, et noviter offerens opus perficere pro minori pretio scutorum 400 obtinuit inhiberi Capitulo, ne procederetur ad stipulationem instrumenti cum Martinetto; introductaque desuper lite in eadem Curia, Vicarius Generalis, praevia circumscriptione resolutionis Capitularis, mandavit recipi per acta Cancellariae posteriores oblationes, et interim praeferri dictum Grampinum. Iudex autem appellationis deputatus revocavit iudicatum Curiae Episcopalis, et concessit Capitulo manutentionem in quasi possessione administrandi et eligendi Artifices quoad ornatus, de quibus agebatur, et pro effectu manutentionis mandavit confici instrumentum cum Martinetto ad formam eius oblationis. Remissa dein Causa ad Sacram Congregationem, propositis dubiis: — I. An et quae facultas intelligatur Episcopo concessa in Decreto anni 1718 in casu et ad effectum, de quo agitur, in casu etc. II. An et quae Artificis electio sustineatur in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Capitulo non posse devenire ad aliquam resolutionem super contentis in Decreto Sacrae Congregationis, nisi cum approbatione et consensu Episcopi. Ad secundum, neutram sustineri; et ad Eñum S. Clementis iuxta mentem, et Episcopus mandet, omnino sibi reddi rationem de redditibus Legati et eorum erogationibus, et certioret — in *Fulginaten. die 30 Aprilis 1729.*

40. Necessaria hinc quidem est licentia Ordinarii pro investimento pecuniarum Lo-

corum piorum et Ecclesiarum, sed eadem gratis concedenda est; quandoquidem proposito dubio: — X. An pro investimento pecuniarum Locorum piorum et Ecclesiarum requiritur licentia et Beneplacitum Archiepiscopi, et quatenus affirmative, an possit Curia Archiepiscopi pro concessione dictae licentiae infra summam ducatorum decem et octo carolenos quindecim, et pro aliis investmentis dictam summam excedentibus carolenos triginta exigere? —, Sacra Congregatio die 18 iulii 1699 responsum tulit: — Ad decimum, Affirmative; sed licentiam praestandam esse gratis —. Reproposito dein dubio sub formula: — II. An sit locus declarationi quoad decimum dubium? —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis, et amplius — in *Amalphitana die 6 Februarii 1700 lib. 50 Decretorum.*

41. Propositis igitur dubiis: — II. An in investiendis pecuniis Locorum piorum requiratur assensus Episcopi aut eius Vicarii Generalis? *Et quatenus affirmative.* III. An sit concedendus gratis? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad secundum et tertium, dentur et in futurum serventur Decreta in Amalphitana sub die 18 iulii 1699 et die 6 februarii 1700 — in *Sarnen. die 27 Iunii 1705 lib. 55 Decretorum.*

42. Quin imo consuetudo, qua Episcopus portionem bonorum repentina morte et ab intestato decedentium disponat ad pias causas pro defuncti animae saffragio, est observanda, dempta tamen conditione, — ut interim cadavera non sepeliantur — in *Anglonen. die 2 Decembris 1634 lib. 15 Decretorum pag. 130.*

43. At in ipsorum Ordinarium potestate minime est decedentium dispositiones inverttere in *Nullius Guastallae die 10 Maii 1783 §. Clemens.*

44. Exploratum enim est, Episcopis ius non esse immutandi Defunctorum voluntates ac onera imposita in foundationibus minuendi, ut habetur in Const. Innocentii XII diei 23 decembris 1697, quae incipit *Nuper*, confirmatoria Decreti Urbani VIII, de quibus fuse disserit Benedictus XIV de synod. diaeces. lib. 13 cap. ultimo, ac Tridentina Synodus tribuerat iisdem dumtaxat facultatem sess. 25 cap. 4, ut in Synodo possent pro sua conscientia statuere in Legatis piis tenuis redditus quidquid magis ad Dei honorem et

cultum et Ecclesiarum utilitatem expedire viderint in *Spoletana Seminarii die 11 Iulii 1840 §. Ordinario.*

45. Siquidem supremas Defunctorum voluntates commutare est de legibus derogare communibus, in quarum tutela testamenta, et quorum executionem religiose demandant. Summis imperantibus hoc ius relinquitur, quibus leges publicas mutare permissum nonnunquam est, et quidem ex iusta et necessaria causa ac ita, ut minus, quam fieri potest, testamentorum iura laedantur, quae adeo late per omnes gentes obtinent, ut, licet a iure civili proficisci videantur secundum sententiam doctissimorum Virorum, de qua plenissime habetur in dissertatione de iure testandi anno 1747 Romae edita, attamen non defuerint, nec desint permulti, et quidem clarissimi Viri, qui ea iuris gentium esse affirmant. Uteumque hoc sit, certe nonnisi ad supremos legum Moderatores id pertinere interdum potest. Iurisconsultus in Leg. *Legatam* 5 ff. de adm. rer. ad Civit. pertin. dixit: - Legatum Municipio, in aliam rem, quam Defunctus voluit, convertere, citra Principis auctoritatem, non licet - in *Comen. Translationis die 23 Novembris 1765 §. Profecto §. Uteumque.*

46. De rebus itaque, quae Ecclesiae quaesitae sunt, nonnisi ad Summum Pontificem hoc spectare exploratissimi apud omnes iuris est. Clara est sanctio canonica in Concilio generali edita, per omnem Ecclesiam perpetuo servata ac recepta in Clem. *Quia contingit* 2 de relig. domibus: - Ea, quae ad certum usum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium (salva quidem Sedis Apostolicae auctoritate) converti -. Ad quam celebris Glossa est in verbo Sedis Apostolicae: - Nota, per hanc literam solum Papam posse alterare usum illorum, quae per fideles donata sunt vel relicta - in *Comen. Translationis die 23 Novembris 1765 §. De.*

47. Ad Episcopos referri potest, ut sua cura et auctoritate fidelium pias voluntates servari mandent; atque eas, si negligantur, exequantur ipsi. Insignis est Textus Gregorii IX in Cap. *Nos quidem* de testamentis: - Pervenit ad nos, S. de hac luce migrante supremae voluntatis elogio Monasterium

praecepisse fundari; cuius desiderium a T. religiosa femina eius herede protrahitur. Quamobrem te hortamur, ut eam commoneas, quatenus intra annum Monasterium, quod iussum est, debeat ordinare, et cuncta secundum voluntatem Defuncti sine altercatione construere. Quod si intra praedictum tempus, sive in loco, quo constitutum fuerat, seu, si ibi non potest et alibi placet ordinari, tecum implere neglexerit, tunc per te aedificetur, et omnia per te loco ipsi sine diminutione qualibet assignentur. Sic enim secundum piissimas leges dilatas Defunctorum pias voluntates Episcopali decens est studio adimpleri -. Idem Pontifex in cap. 17 eod. tit: - Tua nobis intimavit, quod nonnulli tam Religiosi, quam Clerici seculares et laici pecuniam et alia bona, quae per manus eorum ex testamento decedentium debent in usus pios expendi, non dubitant aliis usibus applicare. Cum igitur in omnibus piis voluntatibus sit per locorum Episcopos providendum, ut secundum Defuncti voluntatem universa procedant, licet etiam a Testatoribus id contingeret interdicti; mandamus, quatenus Executores testamentorum huiusmodi, ut bona ipsa fideliter et plenarie in usus praedictos expendant, monitione praevia, compellas -. Synodus Tridentina id ipsum statuit, dum de commutationibus verba fecit in sess. 22 cap. 6 de reformatione: - In commutationibus ultimarum voluntatum, quae nonnisi ex iusta et necessaria causa fieri debent, Episcopi tamquam delegati Sedis Apostolicae summarie et extraiudicialiter cognoscant, nihil in precibus tacita veritate vel suggesta falsitate fuisse narratum, priusquam commutationes praedictae executioni demandentur -. Episcopis ergo in ea sanctione legatam Sedis Apostolicae nomine potestatem dat, qui suam non haberent, cognoscendi de tacita veritate vel suggesta falsitate in precibus, et quidem iam datis, priusquam commutationes, et quidem iam concessae, executioni demandentur in *Comen. Translationis die 23 Novembris 1765 §. Ad §. Gregorius §. Synodus.*

48. Ex non bene perpensa sive non probe intellecta Concilii sententia, variantes in eam rem aliquot opiniones prodierunt, quas doctiores Canonistae ex mente eiusdem Concilii constantissime reiecerunt. Augustinus Bar-



bosa de offic. et potest. Episc. part. 3 alleg. 83 dixit: - Soli Romano Pontifici pias Defunctorum voluntates rationabili ex causa commutare licet, Clem. *Quia contingit* de relig. dom., Concil. Trid. sess. 22 cap. 6 de reformatione, ubi statuitur, huiusmodi commutationes neque ab ipsa Apostolica Sede fieri debere, - nisi iusta et necessaria causa -. Plurimos addit huiusce assertionis et vindices, inter quos Molin. de instit. tract. 2, qui subdit, - a Concilio Tridentino dict. Cap. 9 sancitum esse, ut, quando commutatio alicuius ultimae voluntatis a Sede Apostolica fuerit obtenta non prius executioni mandetur, quam Episcopus loci tamquam Sedis Apostolicae delegati summarie et extraiudicialiter cognoscat, nihil in precibus tacita veritate vel suggesta falsitate fuisse narratum -. Rem autem omnem confecit Urbanus VIII, qui ad tollendas ambiguitates tam de reducendis ac moderandis, quam de commutandis legatis, Constitutionem edidit die 22 septembris 1625 *Cum saepe*, in qua - districte prohibet atque interdicat, ne Episcopi in Diaecesana Synodo, aut Generales in capitulis generalibus vel alias quoquo modo reducant onera ulla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine foundationis, sed pro his omnibus reducendis ac moderandis ad Apostolicam Sedem recurratur, quae, re diligenter perspecta, id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur, alioquin reductiones moderationes et commutationes huiusmodi, si quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas et inanes decernit -, ut in Bullar. nov. tom. 5 part. 5 pag. 335. Omniaque postmodum approbavit confirmavitque die 22 decembris 1697 Const. *Nuper* Innocentius XII, ut in Bullar. nov. tom. 9 pag. 467 in *Comen. Translationis die 23 Novembris 1765 §. Ex §. Plurimos §. Rem.*

49. Sacra Congregatio perpetua sua sententia hanc doctrinam constabiliavit. Commutationes voluntatum a Sede Apostolica non factas irritas declaravit semper, ac consequenter quascumque erectiones Dignitatum vel Praebendarum, quibus bona aliarum Ecclesiarum addicta fuerant, ut in una Isernien. 5 septembris et 14 novembris 1705

lib. 55 Decretorum pag. 327. In una Nicoteren. 10 iulii 1706 proposito dubio: - I. An erectio sex Canonicatum facta ab Episcopo Ribero capitalis scutorum 800 ex fructibus debitis Seminario sustineatur in casu etc. *Et quatenus negative*. II. An dictum capitale sit restituendum Seminario? III. An, posita dicta nullitate erectionis, sit convalidanda erectio Canonicatum saltem Theologalis et Poenitentiarii applicando iisdem annuos ducatos quadraginta, qui solvuntur a Mensa Episcopali tribus Beneficiatis cum iisdem oneribus? - respondit: - Ad primum, Negative. Ad secundum, Affirmative. Ad tertium, uti posse iure suo ad formam Concilii -, ut in lib. 56 Decretorum. In una Murana diei 12 decembris 1711 proposito dubio: - An erectio trium Canonicatum supra numerum Ecclesiae Cathedralis de iure patronatus laicorum familiae Galellae noviter facta ab Episcopo cum dote simplicis Capellaniae, quam erigi demandavit quondam Alexander Galella sustineatur in casu etc. -, respondit: - Negative -, ceu in lib. 61 Decretorum pag. 546. Eodem anno ad postulatum Emi Bellugae tunc Carthaginensis Episcopi rescriptum fuerat: - Respondentes autem Emi Patres postulatis; et primo, an redditus exuberantes divitum Ecclesiarum applicari possint Ecclesiis pauperioribus, censuerunt, id fieri non posse absque Beneplacito Apostolico -. In una Savonen., in qua Episcopus certam partem redditum, quos pius Testator reliquerat Arae maximae Ecclesiae parochialis, assignavit pro dote septem Capellaniarum, quas instituit, adiecto onere persolvendi divina officia in choro, proposito dubio: - An sustineatur erectio Capellaniarum Canonicatum nuncupatarum? -, die 23 martii 1722 rescriptum fuit: - Negative -. Atque in una Maturanen. Erectionis Canonicatum 25 ianuarii 1738, in qua Episcopus assignaverat aliquibus erectis Praebendis redditus Ecclesiae S. Francisci et trium Capellaniarum, proposito dubio: - An erectio quatuor Canonicatum, de quibus agitur, sustineatur? -, rescriptum fuit: - Negative, et amplius - in *Comen. Translationis die 23 Novembris 1765 §. Sacra.*

## EPISCOPUS\* QUOAD PONTIFICALES FUNCTIONES EARUMQUE CAEREMONIAS

1. Episcopus a Clericis suae Diaecesis nequit servitiū petere; quae in iure expressa non sunt, Can. *Quia cognovimus* 6 caus. 10 quaest. 3, Cap. *Conquerente* 16 de offic. Ordinarii, ibique Abbas n. 1, et Fagnanus n. 8, Van-Espen in ius Eccles. part. 2 cap. 1 §. 1. Haec regula extendi posse videtur ad Decreta Synodalia, ut in iis, quae praeter ius sunt et tangunt interesse Cleri, nihil statuere possit, nisi universo Clero; non tantum Capitulo consentiente, Monacell. Form. leg. in adnot. ad form. 3 part. 1 tit. 5 n. 5, Belletti disquisit. cleric. part. 1 tit. de exempt. Cler. §. 2 n. 5, Pignatell. consult. 72 n. 2 tom. 1. Nullo vero iuris loco cautum esse videtur, quod Presbyteri simplices teneantur interesse Pontificalibus Episcopi. Nam Tridentinum in sess. 23 cap. 16 de reformatione praescribit, ut Clericus suis fungatur muneribus in illa Ecclesia, in qua adscriptus est, et in sess. 24 cap. 12 de reformatione nominat Canonicos et Beneficiatos, ut Episcopo Pontificalia exercenti adsint, ut ex hoc ademptam fuisse Episcopo facultatem cogendi alios Ecclesiasticos tenent Nicol. lucubr. can. lib. 1 tit. 22 n. 4, Monacell. adnot. ad form. 4 n. 32 tom. 1, et definivit Sacra Congregatio in Isernien. 18 iunii 1643 lib. 17 Decretorum pag. 212, in Sarnen. Servitii Ecclesiae 17 iunii 1690 lib. 40 Decretorum pag. 396 in *Interamnen. Decretorum die 26 Martii 1803 §. Defensor*.

2. Ceterum Concilium Tridentinum sess. 24 cap. 12 de reformatione iubet quidem Canonicos et Beneficiatos - Episcopo celebranti et alia Pontificalia exercenti assistere et inservire -: cum tamen taxativis non utatur dictionibus, non sequitur, ut compelli ne-

queant Presbyteri simplices, quando vel ex Constitutionibus Synodalibus, vel ex consuetudine ad interventum obligantur. Ude cum ex Synodalibus Constitutionibus exploratum sit, quod antea obtinebat consuetudo, ex qua Presbyteri simplices Pontificalibus interessebant, hinc posterior inobservantia allegari nequit contra Constitutiones Synodales tradit Rota in decis. 136 n. 1 coram Ansaldo, decis. 259 n. 12 coram Molines. Nam ex voluntate Legislatoris vim accipit lex, non ab acceptance Populi, ut docet Benedictus XIV de synod. diaeces. lib. 13 cap. 4 n. 3 in *Interamnen. Decretorum die 26 Martii 1803 §. Nec*.

3. Quapropter Episcopus per Edictum cogere potest sub poena pecuniaria Presbyteros simplices atque Clericos, ut eidem celebranti et pontificalia exercenti assistant et inservant, si primum adfuerit observantia, postea accesserint Constitutiones Synodales; licet huiusmodi Constitutiones Synodales in desuetudinem abierint in *Interamnen. Decretorum die 20 Novembris 1802 et die 26 Martii 1803*.

4. Siquidem cum primum Interamnensi Ecclesiae praeesset cepit modernus Episcopus, muneris sui putavit esse nonnullam ferre Decreta, quae vitam et honestatem Clericorum et decus domus Dei respiciebant. De quibus certior factus est Clerus per Edictum non publice vulgatum, ne in offensionem Populi rediret, sed lectum die 14 ianuarii 1802 in consessu habito resolutionum casuum moraliū. In hoc duo prae ceteris iussa legebantur (1). Quibus Decretis commoti Presbyteri simplices Interamnenses ad Sacram Congre-

(1) Scilicet - che tutti gli Ecclesiastici o Chierici, eccettuati i soli Parochi e quelli, che per legittime cause fossero da noi dispensati, concorrano e siano assistenti in cotta a tutti li Pontificali, che saranno da noi tenuti nel decorso annuale sotto la suddetta pena pecuniaria (nempe scutorum trium), che faremo esigere rigorosamente -. Itidem - che similmente tutti gli Ecclesiastici e particolarmente i Parrochi si portino ogni mese alla risoluzione de' casi morali, e ciascuno preparato per la risoluzione di quello, che alla sua classe appartiene. Per rapporto a' Confessori resta già dichiarata la pena nella loro patente se trasgrediranno, riguardo poi agli altri Sacerdoti a nostro arbitrio, oltre che non saranno mai presi in considerazione per provviste ecclesiastiche, nè rispettivamente nell' avanzarli all' ordinazione -.



gationem pro abrogatione reclamarunt. Sacra Congregatio autem per Rescriptum diei 17 iulii 1802 mandavit: — Scribatur Episcopo, qui praefigat terminum interesse habentibus et reclamantibus ad deducendum iura sua, non retardata interim executione Edicti diei 14 ianuarii proxime praeteriti —. Episcopus retulit, se tempus praestituisse<sup>o</sup> — usque ad primam audientiam post aquas, non retardata interim praefati Edicti executione. Verum in pervicacia Contradictores hi obstinatiores facti non mea tantum, sed verius istius Sacrae Congregationis mandata spernentes in primis vesperis pontificaliter celebratis die 14 augusti, nempe in pervigilio Beatae Mariae Virginis principalis huius Cathedralis Ecclesiae Patronae, accedere noluerunt, cum ingenti laicorum scandalo, utpote quos non latebant hinc mea et istius Sacrae Congregationis imperata, et illinc dictorum Presbiterorum spretum. Nec satis. Aliqui ex eis maiorem addiderunt audaciam, ut scilicet ad Cathedralem Ecclesiam non iam in choro, non habitu talari et superpelliceo induti, sed brevi se contulerint, ibique intra Populum et coram Episcopo in spretu quodammodo exultantes constiterint, ut quisque dignoceret, se omni occupatione, quominus accederent, solutos voluntarium, non necessarium spretum commisisse —. Hinc contendit Episcopus, Presbiteros simplices et Clericos omnes ad interventum in Pontificalibus Episcopi teneri, tum ex Decreto Sancti Zephirini Pontificis, tum pressius ex Synodalibus Constitutionibus publicatis Interamniae ab Antistite Andreassi. Haec enim iubebant in Cap. 7: — Clerici quicumque celebranti Episcopo et Pontificalia exercenti tonsura talari veste ac superpelliceo decenter ornati adsistant et inserviant, eundemque una cum Canonicis ab ipsa aula seu palatii camera ad Cathedralem Ecclesiam deducant, prout hactenus laudabiliter observatum est, atque in novo caeremoniali disponitur sub animadversione ad arbitrium. Impediti vero de causa nos monere debebunt —. Quae itaque Synodalis sanctio, unde praecedens observantia deducebatur, non quidem gravis videri debebat, cum quinquies aut septies in anno advocaret ad Ecclesiam Presbiteros vix per unam horam. Exempla etiam huius sanctionis allegavit in Constitutionibus Metropoli-

tanæ Firmi latis ab Archiepiscopo Borgia, Ecclesiae Aesinae ab Episcopo Fonseca, Ecclesiae Fulginatensis ab Episcopo Baptistelli publicatis, et alias multas huiusmodi Constitutiones. Quamquam Episcopus non diffiteretur, hanc Synodalem Constitutionem fuisse inobservatam, attamen ex hoc conclusit, necessarium fuisse Edictum, quo revocarentur ad observantiam Constitutiones, et tepefactus Cleri fervor excitaretur. Aliter, si sub specie inobservantiae abusus tolerari deberet, nunquam sane evelli posset. Maxime cum a praefato Edicto non reclamaret maior et sanior Cleri pars, sed quidem tantum Presbiteri simplices, qui in otio tabescebant et per Civitatem vagabantur servitio addicti laicorum.

5. Contra Clerici demonstrare studuerunt Edicti nullitatem et iniustitiam; nullitatem scilicet, quia publicatum non fuit, et hac deficiente publicatione, lex obligat neminem, ex Textu in Cap. *Captandae* de concess. Praeb., et tradit Rota coram Emerix iun. decis. 57 n. 7; iniustitiam, quia Tridentina Synodus sess. 24 cap. 12 de reformatione iubet tantum Cathedralis Canonicis et Beneficiatis — Episcopo celebranti et alia Pontificalia exercenti assistere et inservire. — Unde Canonistae deducunt, quod simplices Sacerdotes neque Officium, neque Beneficium habentes in Ecclesia Cathedrali cogi per Episcopum non possint ad inserviendum sibi et Cathedrali, Pignatell. consult. 56 n. 6 tom. 3, Nicol. lucubr. can. lib. 1 tit. 22 n. 3 et 4, Monacell. adnot. ad form. 4 n. 32 tom. 1, et definivit Sacra Congregatio in Segnen. Decretorum 22 novembris 1749. Neque sibi obstare putarunt Decretum S. Zephirini, de quo nulla mentio facta est in collectione Decretalium, sed tantum in Breviario Romano sub die 26 augusti lectione tertia. Nam cum ille Pontifex seculo tertio Ecclesiam tenuerit, fervescente adhuc sub Severo Imperatore persecutione, vixit semper in hypogeis, a quibus sub Antonino tractus fuit ad martyrium, teste Natal. Alex. hist. eccles. ad sec. 3 cap. 2 tom. 4. Hinc cum toto Pontificatus tempore tredecim ordinasset Presbiteros septem Diaconos Episcopos tredecim, nil mirum, si iusserit, ut pusillus Clerus adesset Episcopo facienti rem divinam. Pace tamen restituta, cum singuli Presbiteri Ecclesiis addicti fuissent, primum in vita

communi, deinde in singulari per distinctas cuique assignatas Praebendas, ea certe invaluit recentior disciplina, ut, qui Ecclesiae Cathedrali sive per Beneficium, sive per Officium inservirent, ii tantum pontificanti Episcopo adesse tenerentur. Ad Constitutiones quod attinebat Synodales Episcopi Andreassi, eas quidem in desuetudinem abiisse defenderunt, teste verbis expressis eodem Capitulo Ecclesiae Cathedralis. Quare non poterat Episcopus cogere Presbiteros simplices sub poena pecuniaria. Nam etiam in casu, quo ob parvum numerum Canonicorum et Mansionariorum Ecclesiae servitium detrimentum patiatur, tunc solum ex auctoritate Sacrae Congregationis possunt compelli Presbiteri, qui habent Beneficium et Capellanas in Cathedrali ad inserviendum Missis solemnioribus, assignato tamen emolumento ex redditibus Cathedralis, ut tradit Monacell. in adnot. ad form. 4 n. 6 tom. 2. Unde eo magis iniustam vocarunt praemissam interessendi coactionem quoad omnes Sacerdotes et simplices Clericos, utpote latam absque necessitate, cum Cathedralis Interamnensis sufficienti iuxta ipsos praedita esset inservientium numero. Quamobrem nil ad rem conferre dixerunt aliarum Ecclesiarum Constitutiones, cum non ab exemplis indicandum sit, sed ex legibus, ut docet Barbosa axiom. 86 n. 3, Rota in Recent. decis. 328 n. 42 part. 11, et in Romana Laudemiorum et Quindenniorum 27 ianuarii §. fin. coram Conilliac.

6. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An quomodo et quae Decreta Episcopi sint exequenda in casu etc. —, Sacra Congregatio die 20 novembris 1802 responsum tulit: — Affirmative in omnibus, ad formam tamen Concilii Romani tit. 5 cap. 9 quoad collationes casuum conscientiae —. Reproposito dein dubio sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis, et amplius — in *Interammen. Decretorum die 26 Martii 1803.*

7. Unde Sacra Congregatio declaravit, Episcopum cogere posse sacerdotes et Clericos Civitatis ad assistendum diebus festis Missis in Cathedrali nec non interessendum processionibus, supposita consuetudine atque necessitate eiusdem Ecclesiae Cathedralis in *Bri-*

*ctinorien. die 11 Ianuarii 1648 lib. 18 Decretorum pag. 436.*

8. Hinc data fuit a Sacra Congregatione facultas Episcopo cogendi singulis diebus festis duos per turnum ex obtinentibus Beneficia seu Capellanas in Cathedrali ad inserviendum in munere Diaconi et Subdiaconi, attento parvo numero Canonicorum, et deficientia Mansionariorum ac Beneficiatorum, assignatis pro mercede annuis scutis decem ex multis et poenis Curiae Episcopalis detrahendis et inter ipsos dividendis in fine anni, habita ratione servitii in *Civitatis Plebis die 21 Iunii 1631 lib. 14 Decretorum pag. 459.*

9. Explorati autem iuris est, Episcopo celebranti et alia Pontificalia exercenti Canonicos et Beneficiatos assistere debere, Concil. Trid. sess. 24 Cap. 12 de reformatione in *Interammen. Decretorum die 26 Martii 1803 §. Nec sibi.*

10. Iamvero Sacra Congregatio declaravit, Decretum Concilii Tridentini in Cap. 12 sess. 24 §. *Omnes vero* de reformatione habere locum non solum cum Episcopus in sua Ecclesia Cathedrali assistit cum cappa Missae et divinis Officiis Dominicis et Festis diebus ac in diebus ferialibus quadragesimae, sed etiam quando in aliis Ecclesiis Civitatis Pontificaliter celebrat, vel alia Pontificalia quacumque de causa exercet, dummodo remaneat in Ecclesia Cathedrali sufficiens numerus ad divina officia persolvenda in *Licien. die 17 Augusti 1641 lib. 16 Decretorum pag. 568.*

11. Amplia, habere etiam locum, quando Episcopus assistit cum cappa in sua Cathedrali concioni, quae habetur tempore quadragesimae post Missam Conventualem, ac aliis quoque diebus intra annum, secus vero si assistit in aliis Ecclesiis Civitatis, licet cum cappa in *Licien. die 17 Augusti 1641 lib. 16 Decretorum pag. 568.*

12. Quin imo Episcopus potest uti opera duorum Canonicorum tantum pro suo servitio ad praescriptum sacrorum Canonum, qui Canonici hac de causa absentes lucrantur fructus suarum Praebendarum, amissis distributionibus quotidianis, et si redditus in solis distributionibus quotidianis consistunt, amissa tertia parte in *Funchalen. anno 1624 lib. 12 Decretorum pag. 163.*

13. Limita, non tamen eodem modo pot.



est uti opera Canonici Coadiutoris in *Dubium Servitii die 15 Ianuarii 1684 lib. 34 Decretorum pag. 10 a tergo.*

14. Multoque minus potest uti opera Parochi suae Diaecesis ad certa sua negotia peragenda, etiam constituto idoneo Vicario in Parochiali in *Segobien. lib. 1 Decretorum pag. 57.*

15. Ne dubium vero, quin Episcopus possit loco duorum Canonicorum adhibere in suo servitio duos Beneficiatos sive Cathedralis, sive Collegiatarum Diaecesis, cum eisdem privilegiis concessis Canonicis circa perceptionem fructuum suorum Beneficiorum; ideoque declarationes Sacrae Congregationis extenduntur etiam ad huiusmodi Beneficiatos, ita tamen, ut praeter duos non adhibeat in *Avenionen. die 7 Ianuarii 1640 lib. 16 Decretorum pag. 303.*

16. Amplia, Episcopus potest etiam deputare Romae vel alibi Canonicum, qui assistat suis litibus, et tamen lucretur fructus sui Canonicatus, non autem distributiones quotidianas in *Panormitana mense Novembris 1587 lib. 5 Decretorum pag. 55.*

17. Hinc Sacra Congregatio indulgit Episcopo Coloniensi, ut pro suae Diaecesis regimine possit uti opera decem Canonicorum, dummodo ultra duos assumat ex qualibet Ecclesia in *Colonien. die 17 Iunii 1630 lib. 14 Decretorum pag. 298.*

18. Nec dubium, quin Canonici Ecclesiae Cathedralis teneantur subministrare Episcopo suppellectiles et paramenta sacra, quae sint qualitatis decentis gradui Episcopo, dum functiones peragit in Ecclesia Cathedrali et in domesticis suis Capellis, non vero dum eas explet in aliis Ecclesiis per Diaecesim in *Urbevetana die 9 Februarii 1737 (1).*

19. Quum autem Episcopus conferret Ordinationes generales, ut plurimum in quadam Capella sui Palatii, et si quando in Cathedrali conferret, id in Capella remota et obscura, nulla praecedente denunciatione nec vocatis aliquibus Canonicis contra formam Cap. 8 §. ordinationes sess. 23 de reformatione, Sacra Congregatio declaravit, ordinationes sacrorum Ordinum, vocatis praesentibusque ad id Ecclesiae Canonicis publice ce-

lebrari debere, ut in Cap. 8 sess. 23 in *Gerunden. mense Februarii 1588.*

20. Quod si non fuerit ordinatio generalis, sed tantum aliquarum Personarum, potest ubique Episcopus eam habere etiam in Capella sua privata in *Meliten. die 20 Novembris 1592 lib. 7 Decretorum pag. 97.*

21. Itaque exortis nonnullis controversiis inter Episcopum et Capitulum Giennense super modo celebrandi sacras publicas Ordinationes, propositis dubiis: — I. An Episcopus Giennensis vigore dispositionis Sacri Concilii Tridentini sess. 23 de reformatione cap. 8 et Constitutionis s. m. Innocentii XIII incipien. *Apostolici ministerii* et alterius Sanctissimi Domini Nostri illius confirmatoriae possit vel debeat temporibus a iure statutis celebrare functionem Ordinum generalium ad Altare maius Ecclesiae Cathedralis? *Et quatenus affirmative.* II. An occasione praedicta possit ibidem pontificaliter celebrare Missam conventualem ad sabbatum designatam loco illius, quae celebrari a Capitulo deberet cum assistentia omnium Praebendorum et aliorum de choro? *Et quatenus negative.* III. An ob dictam functionem Ordinationum in praedicto Altari explendam possit cogere Capitulum, ut horam consuetam pro horis canonicis et Missa conventuali anticipet vel postponat ita tamen, ut ultra horas debitas neutra ex dictis functionibus protendatur? IV. An possit celebrare dictam functionem Ordinationis ad Altare maius, non obstante, quod iuxta consuetudinem vigentem in omnibus Cathedralibus in Hispaniarum Regnis ad Altare maius adsit Tabernaculum, in quo asservetur Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum? *Et quatenus negative.* V. An possit compellere Capitulum et Canonicos, ut pro explenda Ordinatione aliisque functionibus pontificalibus transportari faciant Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum ad aliud altare Ecclesiae? VI. An possit Episcopus impediri, quominus in dicto Altari solemnem et generalem Ordinationem faciat sub praetextu consuetudinis, ex quo nunquam in dicto Altari per Episcopum facta sit celebratio Ordinum? *Et quatenus affirmative.* VII. An Episcopus teneatur praedictam functionem explere in aliqua ex Capel-

(1) Speciem et resolutionem Causae huius habes supra in Verb. *Episcopus quoad onera in genere*, IX.

lis Ecclesiae, et quatenus Capellae non sint capaces, teneatur illam explere in Sacristia? *Et quatenus affirmative.* VIII. An in hoc casu possit Episcopus Capitulum cogere, ut anticipe vel postponat horam consuetam pro horis canonicis celebrandis, ne celebratio Ordinum chorum impediatur, vel choros ipsam Ordinum celebrationem? IX. An Episcopus ad formam supradictae Conciliaris dispositionis, sive Ordinationem celebret ad Altare maius ante, vel post horarum celebrationem, sive ad aliquam ex Capellis, sive in Sacristia Cathedralis, possit cogere integrum Capitulum et omnes Canonicos ad assistendum functioni Ordinationis generalis, et quibus poenis, seu potius contentus esse debeat assistentia illorum, qui in functionibus pontificalibus eidem Episcopo ex praescripto Caeremonialis vel ex consuetudine Ecclesiae assistere debent? X. An Episcopo accedenti ad Ecclesiam Cathedralis pro explenda solemni Ordinatione, vel pro interessentia divinis Officiis, vel aliis quibusvis functionibus, sive associetur a toto Capitulo, sive a solis duobus deputatis, debeat parari nedum Faldistorium seu Genuflexorium in loco, ubi Episcopus functionem facere seu eidem assistere debet, verum etiam aliud simile, etsi diversum in apparatu, aut antequam ad sedem suam accedat, orare possit ad Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti, vel saltem loco Faldistorii seu Genuflexorii parari debeat pulvinar cum tapeto, super quo orare possit, seu potius servanda veniat consuetudo, praesertim si sit immemorabilis, iuxta quam Episcopo ad Ecclesiam accedenti nec Faldistorium nec pulvinar parari solet, super quo Episcopus oret, antequam ad locum suum accedat in casu etc. —, Sacra Congregatio die 28 septembris 1726 respondit: — Episcopus celebret Sacram Ordinationem ad Altare maius, vocatis et praesentibus Canonicis, et Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum pro ea die transferatur ad aliud Altare, et Missa solemnis ab Episcopo celebranda deservire possit pro Missa conventuali —. Reprepositis dein dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio die 11 ianuarii 1727 respondit: — Ad dominum Secretarium cum Sanctissimo iuxta mentem —.

22. Nam supervenit interim Rescriptum

Summi Pontificis, in quo praecipiebatur, ut, quatenus haec Causa esset de appendicibus Constitutionis *Apostolici ministerii* editae ab Innocentio XIII pro Regnis Hispaniarum et ab ipso confirmatae remitteretur ad Congregationem particularem. Praefatus Secretarius vero exposuit Sanctitati Suae nedum praecedentem Causae in Sacra Congregatione instructionem, sed etiam, quod ea non erat de appendicibus Constitutionis *Apostolici ministerii*, sed Concilii Tridentini, ex quo Concilium sess. 23 cap. 8 de Reformatione sic statuit: — Ordinationes sacrorum Ordinum statutis a iure temporibus ac in Cathedrali Ecclesia, vocatis praesentibus ad id Ecclesiae Canonicis, publice celebrentur, si autem in alio Diaecesis loco, praesente Clero loci, dignior, quantum fieri poterit, Ecclesia semper adeatur —; et Constitutio *Apostolici Ministerii* iisdem fere verbis utebatur: — Noverint autem Episcopi, se debere per semetipsos, secluso aegrotationis casu, Ordines conferre et sacrorum Ordinum collationem statutis a iure temporibus, ac in Cathedrali Ecclesia, vocatis et adstantibus Canonicis, publice habendam esse, vel in alio Diaecesis loco, semper tamen in Ecclesia, quantum fieri potuerit, digniori et praesente Clero eiusdem loci —. His itaque perpensis, Sanctitas Sua benigne annuit, ut Causa in Sacra Congregatione proponeretur. At repositis dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio die 25 ianuarii 1727 respondit: — Dilata ad primam post agnos, non retardata interim executione Decreti provisionalibus usque ad exitum Causae —. Reprepositis autem iisdem dubiis, Sacra Congregatio die 7 iunii 1727 respondit: — Dilata, et proponatur in prima etiam unica —. Hinc Secretarius EE. PP. notificavit, nullam esse quaestionem in ordine ad factum, seu ad sequentes facti circumstantias, quod videlicet in Ecclesiis Hispaniarum Sanctissimum Sacramentum conservaretur in Altari maiore, et quod functio Ordinum generalium non fuit ad dictum Altare celebrata. Reprepositis interim praefatis dubiis, Sacra Congregatio die 5 iulii 1727 respondit: — Dilata, et proponatur omnino in prima etiam unica —. Reprepositis hinc eisdem dubiis, Sacra Congregatio die 2 augusti 1727 respondit: — Ad primum, posse et debere, nisi



adsit rationabilis causa, arbitrio Episcopi iudicanda. Ad secundum, Affirmative. Ad tertium, posse, dummodo non excedat spatium unius horae, ultra horas consuetas. Ad quartum et quintum, servetur Caeremoniale. Ad sextum et septimum, satis provisum in primo. Ad octavum, satis provisum in tertio. Ad nonum, dilata. Ad decimum, servetur Caeremoniale Episcoporum lib. 1 cap. 12. Capitulum Cathedralis Giennensis Sacrae Congregationis oraculo acquievit; propositis tantummodo non nullis difficultatibus super modo exequendi declarationes secundi et tertii dubii. Qua de re Sacra Congregatio respondit: — Ad secundum dubium, in decisis iuxta resolutionem noni dubii. Ad tertium, praevio recessu a decisis, arbitrio et prudentiae Ordinarii. Ad nonum, posse cogi iuris remediis integrum Capitulum una cum omnibus de Clero Cathedralis, ut assistat Episcopo solemniter cum cantu Missam Ordinationum ad Altare maius celebranti, et ad mentem (1) — in *Giennen. Celebrationis Ordinum die 19 Iunii 1728.*

23. Hinc quoad eminentiam Sedis Archiepiscopi prope Altare servandum, esse censuit Sacra Congregatio, quod in Ecclesiis Metropolitanis Hispaniarum in usu est; sed quando Archiepiscopus celebrat in pontificali sive Missam audit in sua Sede eminenti prope Altare censuit, non esse recedendum ab eo, quod praescribit Pontificale Romanum in *Burgen. lib. 3 Decretorum pag. 54 a tergo et 146.*

24. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, servandam esse consuetudinem cuiusque Ecclesiae, dum Episcopus Pontificalia exercet, quod si de consuetudine non constet, servandum esse Pontificale Romanum; adeoque eos pro munere Diaconi et Subdiaconi Episcopo Pontificalia exercenti extra Ecclesiam Cathedrali assistere et inservire debere, qui solent eidem inservire Missam pontificalem et

alia pontificalia celebranti in Ecclesia Cathedrali; unde proposito dubio: — IV. An assistentes praedicti debeant esse omnes Dignitates et Canonici, sive illi, quos Episcopus nominaverit? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad quartum, ut supra —, non obstante tamen quacumque consuetudine Canonici tenentur Episcopo in Pontificalibus celebranti deservire pro Diacono et Subdiacono in *Abulen. lib. 3 Decretorum pag. 78.*

25. Itaque iuxta Pontificale Romanum sunt assignandi assistentes Episcopo pontificaliter celebranti vel Missam privatam audienti in *Burgen. lib. 3 Decretorum pag. 54.*

26. Quin imo servandum est Pontificale Romanum etiam in consecratione et vellatione Monialium in *Senen. mense Iunii 1586 lib. 4 Decretorum pag. 145.*

Item in *Sabinen. die 1 Iulii 1632 lib. 14 Decretorum pag. 637.*

27. Quum autem Pontificale Romanum et Diaecesanum concordarent in eo, quod ministri baculi mitrae et libri essent Capellani simplices, Sacra Congregatio respondit: — Non esse munus Assistantium seu Canoniceorum, sed Capellanorum ipsius Archiepiscopi seu Ecclesiae, ut teneant insignia pontificalia, ut baculum mitram et librum, dum illis Archiepiscopus non utitur, et de manibus Capellanorum debere Assistentes illa sumere et Archiepiscopo ministrare, et quando eadem insignia per ipsos Assistentes amoveniuntur, pariter in eorum manibus esse deponenda — in *Burgen. lib. 3 Decretorum pag. 54 a tergo et 146.*

28. Enimvero Sacra Congregatio declaravit, quoad ritus et caeremonias cum Episcopo pontificalibus vestibus induto inhaerendum esse iis, quae disponuntur in Pontificali (2) et Missali Romano ex praescripto Concilii Tridentini et iussu S. Pii V Pontificis Maximi edito, quando praesertim Pontificale Diaecesanum cum Romano discordat,

(1) Mens fuit, ut quando Episcopus velit sacram ordinationem celebrare cum solemniori Pontificali in cantu debet esse ad Altare maius et cum assistentia Diaconi et Subdiaconi et Capituli et omnium de choro, ut in Sabbato sancto disponit Caeremoniale Episcoporum, Missa tunc deserviente pro Conventuali, extra hunc tamen casum totum Capitulum non teneri illi assistere, sed sufficere assistentiam et praesentiam duorum saltem Canonicorum, *ceu videre est in lib. 78 Decretorum.*

(2) Sane Pontificale Romanum iussu Clementis VIII et Urbani VIII fuit editum postea recognitum et castigatum a Benedicto XIV in Constitutione, cuius initium: *Quam ardenti* 25 Martii 1752, ubi functiones omnes Episcopales distincte enumerantur, earumque executionis methodus declaratur.

quia Romanum est authenticum in *Burgen. lib. 3 Decretorum pag. 54 a tergo et pag. 146.*

29. Praeterea pontificaliter Episcopo Missam aut vespervas celebranti assistendum est a Canonicis et Dignitatibus suae Cathedralis iuxta Decretum alias a S. Congregatione Caeremoniarum editum tenoris sequentis videlicet: — Nos Cosmus tituli S. Pancratii S. R. E. Presbiter Cardinalis de Torres fidem facimus et attestamus, in libris Decretorum S. Congregationis Concilii, quos adservamus apud nos extare Decretum S. Congregationis Caeremoniarum infrascripti tenoris, videlicet: «Archiepiscopo solemniter celebranti Missas aut Vespervas in Ecclesia Cathedrali Burgensi ipse, qui obtinet primam Dignitatem debet Archiepiscopo ministrare in officio Presbiteri assistentis indutus Pluviali, et eo legitime impedito, secunda Dignitas. Archidiaconus Ecclesiae assistat a dextris Archiepiscopo, ut supra solemniter celebranti, vel eo legitime impedito, assistat a dextris antiquior Diaconus ex Canonicis indutus dalmatica, licet vero Canonicus Diaconus ei proximus a sinistris eodem habitu indutus; idque intelligitur, etiamsi ipsi Canonici Diaconi habeant Dignitates, non autem de aliis Dignitatibus, quae ab aliis non Canonicis illius Ecclesiae obtinentur. Ultra supradictos duos assistentes, duo ex Canonicis Diaconis (nisi inter Canonicos sit ordo Subdiaconatus; quia tunc unus ex his cantabit epistolam) cantabunt Epistolam et Evangelium parati, nec refert, an sint de antiquioribus, vel iunioribus; hoc enim, vel secundum consuetudinem, vel arbitrio Archidiaconi seu antiquioris Diaconi, eo impedito, regulatur, nisi Archiepiscopo aliter videbitur, ita ut aequaliter per annum huiusmodi onus inter ipsos Canonicos Diaconos dividatur; quod si antiquior in hoc administrarent, tunc alii proximiores Canonici eius ordinis servient in officio assistentiae. Accolythi seu Ministri servientes de mitra, baculo, turibulo, ampullis, et ceteris rebus ad officium Missae aut Vesperorum spectantibus sint de gremio ipsius Ecclesiae, non tamen Canonici, et Archiepiscopo celebrante eligantur digniores, qui ista porrigant Assistentibus, e quorum manibus accipiat

Archiepiscopus. In processionibus autem Archiepiscopo pontificaliter incedente iidem assistent, qui in Missa et Vesperis pontificalibus. Tam Archiepiscopo celebrante, quam non, unus ex Portionariis Ecclesiae teneat librum supra caput, dum Praelatus legit, alter vero similis et non Canonicus teneat candelam, et primus Assistens coadiuvat, quando Episcopus cantat. Ita respondit S. Congregatio Caeremoniarum debere intelligi Pontificalia die 3 augusti 1583. Et ita registrata reperiuntur in libris Decretorum S. Congregationis Concilii *sub die 6 Octobris 1625 lib. 12 Decretorum pag. 316 (1).*

30. Concilium autem Tridentinum statuit in cap. 5 sess. 6 de reformatione, nulli Episcopo licere cuiusvis privilegii praetextu Pontificalia in alterius Diaecesi exercere, nisi de Ordinarii loci expressa licentia, et in personas eidem subiectas tantum in *Colonien. Functionum Pontificalium et Benedictionis abbatialis die 13 Iunii 1722 §. Quoad.*

31. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, nullum Episcopum posse in aliena Diaecesi aliquod munus pontificale exercere absque licentia Episcopi Diaecesani, iuxta cap. 5 sess. 6 de reformatione in *Lucana lib. 1 Decretorum pag. 12.*

32. Quapropter Sacra Congregatio censuit, ab Episcopo Marianensi arctari debere Episcopum Nebiensem ad petendum singulis annis suum consensum ad hoc, ut exercere possit, quae sunt ordinis et iurisdictionis in Diaecesi Marianensi in *Nebien. anno 1625 lib. 12 Decretorum pag. 256.*

33. Unde pariter censuit, neque Episcopum Fesulanum posse munia Episcopalia exercere in Civitate Florentiae absque consensu Ordinarii in *Fesulana die 28 Aprilis 1629 lib. 14 Decretorum pag. 70.*

34. Episcopus vero gerens Pontificalia in aliena Diaecesi sub spe ratihabitionis non incidit in poenas contentas in cap. 5 sess. 6 de reformatione, si postea intervenit expressa licentia Episcopi Diaecesani in *Nullius die 16 Maii 1654 lib. 19 Decretorum pag. 347.*

35. Hinc multo minus Episcopus titularis in partibus Infidelium potest exercere Ponti-

(1) Reliqua habes in Verb. *Capitulum ecclesiasticum quoad onera in genere*, §. VI.



ficalia manens in Diaecesi catholica sine licentia illius Ordinarii, in cuius Diaecesi moratur in *Hispalen. die 12 Decembris 1654 lib. 19 Decretorum pag. 435.*

36. Ceterum iusta concurrente causa, concessum fuit indultum ad biennium Episcopo titulari exercendi Pontificalia, absente Episcopo diaecesano, nec non ordinationes habendi, aliaque munia episcopalia, si tamdiu Episcopus diaecesanus abfuisset in *Barchinonen. sive Cathaloniae die 9 Novembris 1647 lib. 18 Decretorum pag. 411.*

Item die 12 Septembris 1648 lib. 18 Decretorum pag. 522.

37. Alias nec Metropolitanus etiam Legatus de latere potest exercere Pontificalia in Diaecesibus suae legationis, nisi in facultatibus eiusdem legationis hoc habeat in *Tullen. anno 1596 lib. 8 Decretorum pag. 168.*

38. Episcopus extraneus vero de licentia Capituli, Sede vacante, potest exercere Pontificalia, Ordines conferre non solum Subditis illius Diaecesis, qui Pastore carent, sed etiam aliarum Diaecesium, dummodo Ordinandi habeant dimissorias a suis Ordinariis in *Uselen. lib. 2 Decretorum pag. 12 a tergo.*

39. Amplia, Episcopus de licentia Ordinarii exercens Pontificalia in aliena Diaecesi potest etiam ordinare sibi subditum in *Neapolitana die 27 Februarii 1649 lib. 18 Decretorum pag. 589.*

40. Hinc Episcopus haud potest Pontificalia exercere in loco exempto, nisi ultra licentiam Inferioris, cui locus ille subiectus est, adsit licentia Episcopi, intra cuius Diaecesis fines locus ille reperitur, quamvis Inferior ratione exemptionis praetenderet, se posse Episcopum sibi magis benevisum vocare ad exercenda Pontificalia, iuxta late deducta per Barbosam ad cap. 5 sess. 6 de reformatione n. 10 et 11, et concordat resolutio Sacrae Congregationis in Positionibus ad dictum caput in *Colonien. Functionum Pontificalium et benedictionis abbatialis die 13 Iunii 1722 §. Nec.*

41. Contraria tamen procedunt, iuxta declarationem Gregorii XIII, si agatur de exempto non sito intra fines Diaecesis, sed habente suum territorium separatum, cum fa-

cultate vocandi quemcumque Antistitem sibi benevisum, uti habetur apud Gallemart ad cap. 5 sess. 6 de reformatione in *Colonien. Functionum Pontificalium et benedictionis abbatialis die 13 Iunii 1722 §. Nec.*

42. Iamvero Sacra Congregatio declaravit, extraneum Episcopum haud posse accersiri ad Ecclesias et sacra vasa consecranda et campanas benedicendas aliaque munia Pontificalia obeunda ab exemptis, nisi iidem territorium separatum habeant, ac Nullius sint Diaecesis in *Suessionen. die 16 Septembris 1662.*

43. Unde non potest Episcopus exterius Pontificalia exercere in loco exempto intra limites certae Diaecesis existente etiam a Superiore loci exempti ordinario accersitus, nisi de licentia Episcopi, intra cuius Diaecesis limites locus exemptus est constitutus in *Nullius anno 1597 lib. 9 Decretorum pag. 22.*

44. Amplia, neque in Ecclesia Monialium ab Ordinarii iurisdictione exemptarum, sibi que specialiter a Sede Apostolica per Litteras in forma Brevis subiectarum, absque licentia Episcopi Diaecesani in *Torcellen. die 24 Ianuarii 1660 lib. 22 Decretorum pag. 20.*

45. Quin imo neque Episcopus vicinior in Abbatia Nullius Diaecesis sine licentia Abbatis, nisi hoc aliunde ei competat in *Nullius die 2 Augusti 1596 lib. 8 Decretorum pag. 183.*

46. Quum itaque Episcopus Bobiensis declarationem petierit quoad celebrationem Missarum pontificalium et erectionem baldachini in Ecclesiis Regularium, Sacra Congregatio rem ad S. R. Congregationem pro definitione remisit in *Bobien. die 16 Martii 1630 (1).*

47. Abbas autem Regularis Nullius Diaecesis exercere potest Pontificalia in locis, in quibus iurisdictionem quasi episcopalem habet, absque alicuius licentia in *Papien. die 3 Iunii 1651 lib. 19 Decretorum pag. 130.*

48. Qua de re licet Priori Monachorum Pontificalia exercere in Ecclesia S. Silvestri de Nonantula, etiam sine licentia Abbatis Commendatarii in iis, quae illi competunt, uti Priori in *Nonantulana Iurisdictionis die 20 Iunii 1682 lib. 32 Decretorum pag. 320.*

(1) Id vero iam a Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium die 10 iunii 1603 fuerat resolutum, ceu videre est in Verb. Decreta etc. n. 150 in notis n. 1, Tom. VII.

EPISCOPUS QUOAD PORTIONEM CANONICAM  
SEU QUARTAM DECIMARUM  
ET FUNERALIUM

1. Inter cetera quoque iura Episcopalia recensetur quarta decimarum et quarta funeralium, uti habetur in Cap. *Conquerente* de officio Ordinarii: - Cathedratici nomine duos solidos, quartam decimationum et mortuorum -, cui pariter non fuit ullo modo derogatum a Concilio Tridentino Cap. 3 sess. 24, uti habetur apud Fagnanum in Cap. *Venerabili* n. 17 de censibus in *Anglonen. Cathedralitici Decimarum et Quartae funeralis* die 30 Ianuarii 1723 §. *Inter*.

2. Nam licet in dicto Cap. 3 sess. 24 Concilii Tridentini interdicator Episcopis et Visitatoribus quicquam recipere pro visitatione Testamentorum ad pios usus, praeservatur tamen id, quod ex Legatis piis iure debetur: - Praeter id, quod ex relictis piis iure debetur - in *Vicen. Quartae canonicae* die 2 Aprilis 1729 §. *Haec*.

3. Siquidem quarta canonica ex Legatis piis est debita Episcopo non iure consuetudinario, ut putavit Innocentius in Cap. *Conquerente* de offic. Ordin. n. 4, sed iure communi in recognitionem suae superioritatis et ratione oneris, quod in administratione Episcopatus sustinet, ad instar portionis legitimaе debitaе Patri in bonis Filii, vel Patrono in bonis Liberti, ut contra Innocentium de veriori tenent Glossa in dicto Cap. *Conquerente* verb. mortuorum, Butrius ibidem n. 47, Fagnan. n. 29, et communiter alii. Solum vero circa illius quotam statur consuetudini, quae aliquando est tertia, aliquando medietas, ut habetur in Cap. *Requisivisti* de testamentis, in Cap. 1 et 2 et in Cap. *Certificari* de sepulturis, et prosequuntur Butrius et Fagnanus loco citato. Quodque haec portio canonica sit revera praeservata non sublata a Tridentino in dicta sess. 24 cap. 3 ad instar cathedralitici, firmant Thomasin. in veter. et nov. eccles. disciplin. part. 3 lib. 2 cap. 33 n. 13, Fagnan. in dicto Cap. *Conquerente* n. 30 et 31, et Gonzalez ibidem

in *Vicen. Quartae canonicae* die 2 Aprilis 1729 §. *Haec*.

4. Unde Sacra Congregatio declaravit, posse exigi ab Episcopo quartam canonicam ad sacrorum Canonum praescriptum, stante praesertim tenuitate reddituum suae Ecclesiae in *Naxien. die 7 Iunii 1636 lib. 14 Decretorum* pag. 307.

5. Congrua vero Episcopi, quia damnum passus fuit a terraemotu, non est supplenda, nec per assignationem annuam ex pecuniis piorum Operum, nec per suppressionem Monasterii, in quo tribus tantum Monachis existentibus non viget regularis observantia, nec per impositionem pensionis super aliquibus Monasteriis in *Ragusina Congruae* die 2 et 23 Augusti 1670 lib. 26 *Decretorum* pag. 397 et 406.

6. Idcirco ex eo quod deterior evasisset conditio Mensae Episcopalis, Sacra Congregatio haud probare censuit cessionem, quae Capitulum, quod ei praestare tenebatur septem rubra frumenti pro decima et portione canonica, cedere exoptabat quas a Parochianis exigebat decimas in *Sutrina Cessionis* die 12 Februarii 1803.

7. Iamvero ab eo tempore, cuius memoria non extabat, Capitulum Collegiatae Ecclesiae Brachiani rubra septem frumenti pro decima et portione canonica Mensae Episcopali Sutrinae quotannis pensitavit. Haec consuetudo cum a Capitulo in discrimen revocaretur, confirmata est tum ex conventionem anni 1584, tum ex re iudicata A. C., quae Capitulum renuens stare conventis damnatum est ad praestationem rubrorum septem frumenti. Ab illinc semper huic obligationi fecit satis usque ad annum 1798, a quo ob publicarum rerum perturbationem integrae traditioni frumenti defecit. Verum timens Capitulum, ne iudicio compelleretur ad praestandam conventam quantitatem frumenti, habitis comitiis, statuit cedere Mensae Epi-



scopali, quas a Parochianis exigebat decimas - in mezzo staro di grano delle famiglie, in cui non vi è il capo di casa, ed in uno staro dalle altre Famiglie -. Hinc a Summo Pontifice deprecati sunt, vel ut cessionem hanc probaret, vel ut Iudicem delegaret, qui rem oeconomice cognosceret. Preces ad Sacram Congregationem remissae fuerunt. Interrogatus Episcopus ait: - Cum agatur de re ad Mensam pertinente a ferendo iudicio prorsus abstineo: mihi tamen non videtur assumendum onus exactionis, iuxta consilium a Canonico captum. Ipsi enim tenentur tradere frumentum Mensae Episcopali, cuius quidem nihil interest, num ex exactione a Populo, vel alio fonte desumatur -. Agebatur sane de voluntaria cessione et abdicatione cuiusque decimandi iuris, quod ita in Episcopalem Mensam Capitulum transferre voluisset, ut, si quid praeter septem frumenti rubra ex quotis Familiarum aliquando obveniret, id in utilitatem cederet Parochianorum, imminuta ipsis pro rata decimae contributione. Proponebatur igitur res quidem specie tenus Mensae Episcopali non damnosa Populo utilis Capitulo commoda, quia odiosa; ideoque non deneganda videbatur facultas a Capitulo petita cedendi decimarum iuris. Verum etiamsi quis ius suum ad libitum cedere queat, necesse est, ut Cessionarii consensus intercedat, ut in eum transferre illud possit, Olea de cessione tit. 6 quaest. 10 n. 1; ideoque nisi constaret de Episcopalis Mensae Administratoris consensu, inutilis porro evadebat in casu quaeque Capitulo cedendi tributa facultas. Haec ipsa exigendi difficultas et odium videbatur ex praemissis non arridere Episcopo, cuius deterior evasisset conditio, cum unum haberet septem rubrorum frumenti, qui solvendo erat, debitorem, nempe Capitulum.

8. His itaque perpensis, proposito dubio: - An et quomodo probanda sit cessio in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative - in *Sutrina Cessionis die 12 Februarii 1803*.

9. Quin imo potest etiam exigi ab Episcopo quarta pecuniarum et candelarum ex funeribus proveniens, praesupposita consuetudine, etiamsi iam exigit quartam legatorum in *Troiana assertorum Gravaminum die 20*

*Decembris 1664 lib. 24 Decretorum pag. 354*.

10. Quum autem Clerus Ecclesiae Receptitiae S. Mariae de Colle inter cetera contenderet, se posse funerum emolumenta sine praesentia Exactoris quartae Episcopo debitae concordare, propositis dubiis: - VII. An licitum sit Clero concordare emolumenta funerum sine praesentia Exactoris quartae debitae Episcopo in casu etc. VIII. An excepto casu paupertatis Defunctorum, liceat Clero remittere integra funeralia emolumenta? *Et quatenus affirmative*. IX. An in qua summa et a quibus Episcopo tali casu debeatur quarta in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad septimum octavum et nonum, dilata; et videatur particulariter - in *Casanen. die 15 Decembris 1736*.

11. Sacra Congregatio vero declaravit, non posse Episcopum et illius Officiales recipere in visitatione salarium pro Decretis seu Iudicatura executionis Legatorum piorum, non obstante quacumque consuetudine etiam immemorabili in *Maioricens. die 7 Augusti 1638*.

12. Idecirco quum orta fuerit quaestio inter Episcopum Vicensem et Iuratos Civitatis Minorissae Pratorum Regis, an quidquam per Episcopum seu illius Officiales recipi posset pro Decretis ac Iudicatura executionis Testamentorum et Legatorum, - Sacra Congregatio censuit, non posse Episcopum nec illius Officiales in visitatione quidquam recipere pro Decretis seu Iudicatura executionis Testamentorum seu Legatorum, sed gratis omnino fieri, non obstante quacumque consuetudine etiam immemorabili; idemque extra visitationem per Episcopum et illius Officiales quicquam recipi posse pro huiusmodi Decretis et Iudicatura, sed tantum aliquid moderate solvi Notario pro scriptura et illius labore, in quo conscientia Episcopi gravetur, non obstante quacumque consuetudine etiam immemorabili - in *Vicen. Salariorum die 18 Martii 1645*.

Item in *Elnen. die 28 Martii 1648*.

13. At ex eo quod nec Episcopus, nec illius Officiales possint quicquam recipere pro Decretis seu Iudicatura executionis Testamentorum et Legatorum piorum, non obstante quacumque consuetudine etiam immemorabili, haud inde sequitur, non posse Episcopum exi-

gere consuetam quartam canonicam debitam ex legatis piis in *Urgellen. die 25 Ianuarii 1676 et die 14 Februarii 1693 lib. 43 Decretorum.*

14. Siquidem quum in vim resolutionum in Maioricens. die 7 augusti 1638, in Vicens. Salarii die 18 martii 1645, et in Elnen. die 28 martii 1648 praetendere ceperit Officialatus Villae de arenis Urgellensis Diaecesis, esse quoque prohibitam exactionem quartae canonicae debitae Episcopis ex Legatis piis, ad instantiam Episcopi proposito dubio: — An praemissa declaratione (idest in Causa Vicens. Salarii 18 martii 1645) non obstante, solvenda sit Episcopo Urgellensi consueta quarta canonica debita ex Legatis piis? —, Sacra Congregatio die 25 februarii 1676 responsum tulit: — Affirmative —. Reproposito dein dubio sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis — in *Urgellen. die 14 Februarii 1693 lib. 43 Decretorum.*

15. Unde Sacra Congregatio declaravit, portionem canonicam debitam Episcopis ex legatis piis seu Capellis iuxta iuris dispositionem deberi etiam quando ipsa Ecclesia est heres instituta in *Fundana mense Maii 1614 lib. 11 Decretorum pag. 144.*

16. At Episcopus, qui ab heredibus Defunctorum recipit quamdam summam pecuniariam pro funere cuiuslibet Defuncti, nequit praetendere quartam ex cera, quae superextat post funus absolutum, etiamsi asserat, immemorabilem observantiam militare pro tota Diaecesi in *Sancti Marci die 9 Februarii 1726.*

17. Enimvero Parochus sive Archipresbiter Terrae Adamantis inter cetera incerta emolumenta suae Parochiae ceram habebat superextantem post funus completum, quae consistere dicebatur in quatuor circiter libris: cumque Episcopus anno 1719 Decretum ediderit, ut, ex eisdem quatuor libris deducta quarta sibi de iure debita, reliquae librae tres dividerentur inter Clerum et Archipresbiterum, qui tamen duplicem partem retinere posset, exorta est controversia super eo, quod attinebat ad quartam ab Episcopo praetensam, tum quia, de iure quarta funeralis debebatur Parocho, et non Episcopo, tum quia hic non agebatur de quarta funerali,

cum res versaretur in terminis Parochianorum, qui in sua Parochia sepeliebantur, et tandem quia si ab herede defuncti Episcopus percipiebat quamdam summam pecuniariam, nec ab eius Antecessoribus portio cerae unquam praetensa aut recepta fuerat, uti desumebatur ex nonnullis Testibus, satis haec esse dicebantur pro infirmando Decreto Episcopali. Episcopus contra asseruit, immemorabilem observantiam militare pro tota sua Diaecesi. Rebus sic stantibus, proposito dubio: — An Episcopo ultra id, quod recipit in pecunia numerata ab heredibus Defunctorum pro funere cuiuslibet Defuncti, debeatur etiam quarta ex quatuor libris cerae, quae supersunt post absolutum funus in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative — in *Sancti Marci die 9 Februarii 1726.*

18. Qua de re nisi prius cuncta luculenter pateant, Sacra Congregatio haud declarat, num exigi possit portio unius solidi pro qualibet libra ex Legatis piis, tamquam portio seu quarta canonica debita Episcopo ex relictis piis, ac praesertim nomine portionis canonicae ex Legatis piis Missarum Anniversariorum Fabricae Ecclesiae relictis in testamentis iuxta consuetudinem in *Vicens. Quartae canonicae die 2 Aprilis 1729.*

19. Siquidem Episcopi Vicensenses obsequentes dispositioni Textus in Cap. *Tua nobis* de testamentis ab immemorabili eligere consueverunt nonnullas Personas probas ad effectum recognoscendi et exequi faciendi testamenta ad pias Causas ac pia Legata; eisdemque, qui testamentorum Auditores nuncupabantur, congrua merces pro eorum labore tradebatur, quae etiam praescripta ac determinata fuerat in quadam antiquissima Constitutione Synodali. his verbis: — Salarium vero pro huiusmodi definitionibus dictis Auditoribus testamentorum persolvi mandamus secundum quod consuetum est, scilicet ad rationem unius solidi pro qualibet libra de hereditate Clericorum, non detracto aere alieno. In testamentis autem laicorum de relictis piis tantum, nisi quando Causa pia est heres instituta, tunc enim similiter de tota hereditate persolvatur, volumus tamen, quod dictum salarium non excedat summam triginta librarum —. In Diaecesi Vicensi variae ortae



fuerunt difficultates circa intelligentiam dictae Constitutionis Synodalis nec non declarationum Sacrae Congregationis; ideoque ad tollendam omnem ambiguitatem, ac ad sua iura tuenda Episcopus Vicensis sapientissimum oraculum EE. PP. humiliter exquisivit. Propositis interim dubiis: — I. An portio unius solidi pro qualibet libra ex Legatis piis imposterum exigi possit tamquam portio seu quarta canonica debita Episcopo ex relictis piis? II. An dicta exactio, nomine portionis canonicae unius solidi pro qualibet libra, fieri possit ex omnibus et singulis Legatis piis Missarum Anniversariorum Fabricae Ecclesiae relictis in testamentis iuxta consuetudinem? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Dilata, et scribatur Nuncio Apostolico pro informatione, auditis Episcopo et interesse habentibus — in *Vicen. Quartae canonicae die 2 Aprilis 1729.*

20. Ceterum de illis redditibus, qui absumuntur in stipendiis Sacrorum, suppellectili Ecclesiae, pensione Seminarii, Cathedratico, aliisque huius generis oneribus, nulla habenda ratio est pro statuenda quarta decimarum, Cap. *Novum genus* de decimis, Barbos. vot. decis. lib. 2 vot. 41 n. 7 in *Sancti Marci solutionis Quartae Decimarum die 24 Aprilis 1751 §. Sancti.*

21. Atque ex decimis Parochialibus nonnisi quarta pars Episcopo est praestanda, Cap. *Conquerente* de offic. ordinarii, Cap. *Quoniam*, ibique Fagnan. n. 5, Cap. *Dudum* de decimis, Cap. *Quarta* de praescriptione, Barbos. de iur. eccles. lib. 3 Cap. 20 n. 12, Card. De Luc. de decim. disc. 17 n. 13 in *Sancti Marci solutionis Quartae Decimarum die 24 Aprilis 1751 §. Sancti.*

22. Quarta autem ea debetur Episcopo, quae singulis annis ab Ecclesiis nomine decimarum percipitur, Ioann. Andr. in Cap. *Conquerente* n. 4, Fagnan. in Cap. *Quoniam* n. 15, Barbos. de iur. eccles. lib. 3 Cap. 20 n. 20 in *Sancti Marci solutionis Quartae Decimarum die 24 Aprilis 1751 §. Sancti.*

23. Nam decimarum quartam Episcopo deberi ex decimis, quas Parochi a Parochianis in universa Diaecesi annuatim colligunt, expresse statuitur in Cap. *Conquerente* 16 de offic. iud. ordinarii, in Cap. *Quoniam* 13 eod. tit., et in Cap. *De quarta* 4 de praescri-

ptione, et tradunt cumlati per Fagnan. in Cap. *Cum contingat* de decim. n. 22, Pirhing in ius can. lib. 3 tit. 30 n. 79, et Reiffenst. eod. loc. §. 5 n. 107 in *Cassanen. Quartae Decimarum die 27 Septembris 1738 §. Decimarum.*

24. Quapropter Episcopus potest cogere Capitulum et Canonicos Collegiatae Ecclesiae ad praestandas decimas, quas iidem exigunt a Parochianis, sub poena interdicti vel aliarum censurarum, servatis tamen servandis, quin sit locus repetitioni indebiti, si fuerit excessiva earum solutio in praeteritum, et quoad futurum conceduntur remissoria et compulsoria, praefixo termino duorum mensium ad effectum probandi earumdem quantitatem et qualitatem, unde his expletis Sacra Congregatio declaravit, Episcopo deberi decimam in medietate tam in frumento, quam in pecunia, iuxta qualitatem exigendam per Capitulum in *Spoletana Decimarum die 30 Martii 1726 et die 20 Novembris 1728.*

25. Iamvero Prior et Camerarius Collegiatae Ecclesiae Terrae Trebii denunciati fuerunt a Vicario Foraneo, qui procedebat tamquam delegatus Episcopi Spoletani, suppositi ecclesiastico interdicto, ex quo requisiti recusaverant consignare duodecim rubra frumenti, quae Curia Episcopalis sibi debita praetendebat titulo decimarum, et facere depositum alterius rubri frumenti, iuxta Decretum editum ab eodem Vicario Foraneo. Capitulum autem contendit, Episcopum non posse cogere Canonicos ad praestationem decimarum sub poena interdicti vel aliarum censurarum, quia Iudex ecclesiasticus abstinere debet a censuris et interdicto, quando potest, prout in praesens, devenire ad executionem realem vel personalem, iuxta cap. 3 sess. 25 de reformatione. Contendit pariter idem Capitulum, se non teneri, nisi ad medietatem decimarum, quas exigebat a Parochianis, et hanc medietatem non posse esse iuxta praetensionem Curiae Episcopalis in rubris frumenti tredecim, cum non exigeret, nisi annua rubra septem supra decem; et quia quaestio non stabat solum in quantitate, sed etiam in qualitate frumenti, idem Capitulum sustinuit, servandam esse Constitutionem Synodalem editam ab Episcopo Castruccio, in qua

statuebatur, frumentum pro decimis esse praestandum nec bonum nec malum; et quia demum in praeteritum supponebatur, excessivam fuisse decimarum solutionem, ursit pro repetitione indebiti, cum titulus exigendi reductus fuerit ad non titulum.

26. His mature perpensis, propositis dubiis: - I. An Episcopus possit cogere Capitulum et Canonicos ad praestationem decimarum sub poena interdicti vel aliarum censurarum in casu etc. II. An et in qua quantitate et qualitate debeatur Episcopo decima frumenti in casu etc. III. An constet de excessiva solutione seu praestatione decimae in praeteritum, ita ut sit locus repetitioni in casu etc. -, Sacra Congregatio die 30 martii 1726 respondit: - Ad primum, Affirmative, servatis servandis. Ad secundum, pro concessione remissoriae et compulsoriae, praefixo termino duorum mensium. Ad tertium, non esse locum repetitioni -.

27. At defuncti Episcopi Successor cum Capitulum transegit convenitque, ut sibi quotannis solverentur - rubbia dieci di grano all' uso mercantile ed a misura rasa -. Quia vero nonnulli ex Canonicis hanc transactionem oppugnabant, communi placito utraque Pars ab eadem recessit. Extra controversiam tamen erat inter Partes, ex antiquissima consuetudine portionem decimarum, quas percipiebat Capitulum, ad Episcopum Spoletanum pertinere, easque olim aequis partibus divisas fuisse inter Episcopum et Capitulum. Illud vero supererat inquirendum, an portio illa decimarum ex consuetudine vel tacita conventionem deberetur in certa quantitate mensurarum tredecim, uti contendebat Episcopus, an vero in integra medietate. Itaque anno 1639 Episcopus et Capitulum communes decimas locaverunt Paulo Cecchino, certa conventa solutione rubrorum triginta, nempe cupparum centum viginti frumenti, cumque Episcopus aliud haberet ius decimarum nuncupatum *del Piano*, illud etiam eidem Cecchino locavit, conventa mercede rubrorum decem, scilicet cupparum quadraginta. Cumque portio dimidia mercedis conventae pro decimis communibus, et integra merces pro aliis decimis ad Episcopum tantummodo spectantibus conflarent quantitatem cupparum centum, hinc in quodam antiquo libro Epi-

scopi Castrucci descripta reperiebatur eodem anno 1639 exactio cupparum centum. Haec eadem uniformis exactio ab anno 1639 usque ad annum 1654 descripta fuit quotannis in eadem libro, uti conflata ex medietate decimarum communium et ex decimis *del Piano*, licet non constaret, an locatio anni 1639 duraverit successivis temporibus, nisi ex altera adnotatione eiusdem libri, in quo anno 1650 legebatur - da detto anno 1650 non fu affittato più -. Porro aliud exhibebatur instrumentum locationis anni 1653, quo Episcopus et Capitulum itidem communes decimas locaverunt eidem Paulo Cecchino, statuta mercede rubrorum viginti octo. Cumque decessisset Episcopus Castrucci, Quaestor spoliiorum anno 1655 mandavit eidem Cecchino, ut traderet fiscalibus Ministris - rubra quatuordecim frumenti, ut dicitur, *la metà della decima grande*, spectans Mensae Episcopali Spoleti, nunc R. Camerae Apostolicae -. Plane ab eo tempore ad annum usque 1698 nulum exhibebatur documentum quantitatis exactae ab Episcopo ex decimis controversis; quod vero pertinebat ad postrema haec tempora tres Testes adhibuit Episcopus in praeteritis Causae propositionibus, ex quibus unus testabatur, ab anno 1698 ad annum 1722 se uti praepositum negotiis Mensae Episcopalis exegisse controversas decimas in quantitate rubrorum tredecim, alter vero duodecim annis, ultimus tribus postremis annis eandem quantitatem frumenti exegisse. Verum licet Sacra Congregatio ad illos examinandos Litteras concedendas esse decreverit, eis tamen usus non erat Episcopus, putans, Testium dicta, licet non solemniter recepta, satis confirmari ex apochis repertis in libris Capituli, quibus probabatur, annis 1716 1719 et 1722 soluta ab eodem Capitulo fuisse rubra tredecim frumenti, et ex pluribus instrumentis, quibus Capitulum vel ius exigendi decimas locavit, vel illas exigendas commisit, nullo interveniente Ministro Episcopi, ac si ad illum amplius non pertineret incerta decimarum exactio.

28. Ex hisce circumstantiis admisit Capitulum, sese teneri medietatem decimarum Episcopo persolvere, et eius quidem generis, prout exigi contingebat a debitoribus decimarum; negavit vero, taxatam unquam fuisse



certam quantitatem solvendam. Idque probare se putavit, primo ex ipsa varietate solutionum allegatarum ab Episcopo, aliarum nempe rubrorum quindecim, aliarum quatuordecim, aliarum demum tredecim. Rursus solutionem uniformem rubrorum quindecim ante annum 1654 tribuendam putavit locationibus pro certa mercede conventis, idque palam fieri, ex eo quod facta locatione pro rubris viginti octo anno 1653 exacta fuerunt non rubra quindecim, prout fieri debuisset, si certa taxatio praecessisset, sed rubra quatuordecim iuxta novam locationem. Demum solutionem rubrorum tredecim post annum 1654 nullo legitimo documento probatam usque ad annum 1698, neque vero deinceps probari ex Testium dictis, utpote apud acta non receptis, et singularibus, cum praesertim solutiones aliquot in ea quantitate receptae tribui posse viderentur vel commodiori exactioni vel ei consilio, ne cum Episcopo tam acris lis suboriretur, minime porro ex his argui, quod Capitulum adeo grave damnum sibi irrogaverit, ut ultra medietatem decimarum quidquam Episcopo teneretur persolvere. Consuetudinem denique adeo damnosam admitti non posse, nisi concurrerent requisita a Doctoribus tradita, iuxta decisionem 23 Recent. part. 6. Contra Episcopum contendit, decimarum sibi ex consuetudine debitarum certum modum et quantitatem facile praescribi potuisse, vel inter Partes conveniri, eiusque rei optimum argumentum esse, quod a pluribus annis Capitulum Ministris suis commiserit exactionem decimarum, tamquam ad se unice spectantium, non vero uti communium cum Episcopo, prout antiquitus fieri consueverat; addiditque, quantitatem rubrorum tredecim aequare medietatem decimarum, et nonnisi in frumento iuxta Mercatorum usum esse persolvendam, quia illud eiusdem generis exigere debebat Capitulum a debitoribus decimarum.

29. His utrinque perpensis, repropósito dubio: - An et in qua quantitate et qualitate debeat Episcopo decima frumenti? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Decimam deberi in medietate tam in frumento, quam in pecunia, iuxta qualitatem exigendam per Capitulum - in *Spoletana Decimarum die 20 Novembris 1728.*

30. Ceterum quarta decimarum fere ubique quoad Episcopos in desuetudinem abiit, Pirhing in ius can. tit. 39 sect. 2 §. 1 n. 40, Rot. in Tricarien. Decimarum decis. 337 n. 9 coram Crescentio. Nec Episcopis aliud quidquam hodie debetur, praeter quartam percipiendam a Parochis aliisque curam animarum habentibus, quum ea reservata praesumatur in actu divisionis Parochiarum in eorum Diaecesibus facta, dummodo tamen adsit consuetudo vel quasi possessio illam percipiendi, alias percipi ab Episcopis non debet in *Aesina Cathedratici die 23 Februarii 1771 §. Maxime.*

31. Communis hinc est Doctorum sententia, ut sola iuris assistentia suffulti, nisi concurrat etiam consuetudo, non possint Episcopi quartam decimarum percipere. Id videtur innuisse Alexandrum III Cap. *De quarta* 4 de praescriptione per haec verba: - De quarta decimae et oblationis Defunctorum Clericus ab impetitione Episcopi quadragenaria praescriptione temporis se posse tueri videtur, nisi forte interim pastoralis Sedes caruisset Pastore, qui iura Ecclesiae suae exigere debuisset -. Idemque erui potest ex Cap. *Cum olim* 19 de censibus in *Aesina Cathedratici die 23 Februarii 1771 §. Praeter.*

32. Idcirco Sacra Congregatio declaravit, Episcopum quartam canonicam a Parochis haud exigere, si ex consuetudine eam non solvunt in *Dubium ad Cap. 13 sess. 25 de reformatione Posit. 151.*

33. Unde quarta canonica haud est ab eis solvenda, qui sunt in quasi possessione non solvendi in *Dubium ad Cap. 13 sess. 25 de reformatione Posit. 151.*

34. Quod si adsit consuetudo, Episcopus de iure petit a Clero sibi subiecto quartam decimarum et quartam funeralium in *Anglonen. Cathedratici Decimarum et Quartae Funeralis die 30 Ianuarii 1723.*

35. Siquidem Episcopus Anglonensis ad tramites Cap. *Conquerente* de officio Ordinarii et Concilii Tridentini Cap. 3 sess. 24 petiit a Clero Terrae Carbonis quartam decimarum et quartam funeralium, cum ex resolutionibus haberetur, Terram Carbonis esse in et de Diaecesi Anglonensi: nec idem Episcopus sibi obesse posse putavit contrariam consuetudinem, tum quia praedicta

iura in Diaecesi Anglonensi persolvebantur, tum quia ante declarationes Sacrae Congregationis super subiectione Terrae Carbonis suae Diaecesi non erat curandum, quid in ea gestum fuerit. Propositis igitur dubiis: - II. An Episcopo debeatur quarta decimarum in casu etc. III. An eidem debeatur quarta funeralium in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad secundum et tertium, Affirmative - in Anglonen. Cathedralici Decimarum et Quartae funeralis die 30 Ianuarii 1723.

36. Hinc Episcopus nequit exigere quartam decimarum et funeralium, nisi iuxta solitum: propositis enim dubiis: - I. An Episcopus Anglonensis pro quarta decimarum et funeralium possit annuatim exigere a Clero Claramontis certam quantitatem pecuniarum et in qua summa? II. An potius liceat Clero quartam praedictam decimarum tradere in ipsa specie tritici et aliorum fructuum, funeralium vero in pecunia? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative iuxta solitum. Ad secundum, servetur solitum - in Anglonen. praetensarum Exactionum die 20 Decembris 1704 lib. 54 Decretorum.

37. Nullum igitur dubium, quin Episcopo debeatur quarta funebris, si ipsius favore adsit immemorabilis observantia concordia ac praesertim res iudicata in Andrien. die 19 Septembris 1767.

38. Iamvero Capitulum Cathedralis Andriensis contendit, sibi, qua unico Parocho totius Civitatis, deberi quartam funerariam in tumulationibus faciendis in Ecclesia S. Nicolai, quin obesset praetensio Rm̃i Episcopi sustinentis, ipsum semper percepisse quartam funerum. Dixit enim, ab ipso probari contrarium, et Episcopum exigere dumtaxat consuevisse in funeribus recognitionem quamdam sub nomine *Quartiglia*, consistentem in summa obulorum duodecim cum dimidio pro quolibet ducato, et per errorem nuncupatam Quartam funebrem a Testibus Episcopi. Contra Rm̃us Episcopus ius sibi adscripsit percipiendi quartam funebrem ab Ecclesiis tumulantibus, primum ex immemorabili observantia, deinde ex laudo seu concordia anno 1634 inter Cathedralē inita et Collegiatam S. Nicolai, demum ex re iudicata anno 1672

a Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium. His igitur perpensis, proposito dubio: - XI. An Capitulo Cathedralis debeatur quarta funeralis pro omnibus tumulationibus faciendis a dicta Ecclesia S. Nicolai in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad undecimum, quoad decedentes in districtu Cathedralis, Affirmative; quoad reliquos, Negative; et quoad Episcopum, servetur Decretum Congregationis Episcoporum et Regularium 8 aprilis 1672; et amplius - in Andrien. die 19 Septembris 1767.

39. Quin imo attenta longissima ac immemorabili consuetudine, Archiepiscopus percipere potest etiam quatuor portiones ex massa distributionum, quae componitur Legatis piis, Capitulo Cathedralis Ecclesiae relictis, atque in illis comprehenditur funerum et anniversariorum compendium, etiamsi ipse choro officiisque sacris haudquaquam intersit in Rossanen. Iuris participandi die 20 Martii 1745.

40. Siquidem ex massa distributionum, quae componebatur Legatis piis, Capitulo Cathedralis Ecclesiae Rossanensis relictis, atque opulenta Adeodati eiusdem Ecclesiae Archiepiscopi hereditate, quaeque inter Canonicos et Dignitates dividebatur, quatuor Archiepiscopis tribui portiones solebant. Turbavit subinde hunc morem Canonicus Dominicus Cherubinus, qui a Sacra Congregatione postulavit, ut Archiepiscopo vetaretur, ne portiones illas quatuor acciperet, nisi statis horis choro officiisque sacris, ut alii solebant Capitulares, interesset. Nam ambigi non posse Cherubinus putavit, portiones hascē sumi et detrahi e distributionibus quotidianis: has vero iis tantum praestandas esse, qui statis horis interfuerint, ni interessent, praesentibus accrescere, nulla obstante longissimi licet temporis consuetudine, ut est in Cap. unico de cleric. non resid. in 6, et consequenter ius Pontificium postulare, ut, si portiones hascē capere vellet Archiepiscopus, et ipse statis horis interesse deberet, praesertim cum in illis comprehenderetur funerum atque Anniversariorum compendium, quod capere ii poterant dumtaxat, qui praesentes essent, ne iis quidem exceptis, qui ob aetatem longumque Ecclesiae praestitum servitium veniam impetrarunt, et rude donati fuerunt,



ut apud Pitonium, qui alios congregat in discept. eccles. l. n. 10. Eoque amplius in casu, de quo agebatur, quod capitularibus comitiis habitis die 22 septembris anni 1744 communi consensu statutum fuerit, massae huius distributionem iis dumtaxat faciendam esse, qui praesentiam et servitium choro praestarent. Accedebat factum Francisci Mariae Mascettolae Archiepiscopi Rossanensis et Viri, ut omnibus cognitissimum erat, doctissimi; hic enim omissiones omnes, quas vulgo fallentias vocant, munificentia et liberalitate Capituli ei remissas, Seminario donavit cum pecuniis *pervenitile*, verba erant instrumenti, *dalle distribuzioni ricevute annualmente dalla Chiesa per lo servizio del coro*. Atque hinc audiendum non esse Archiepiscopum, qui consuetudinem obtendebat immemorabilem, sed eum esse cogendum, ut, quod percepit, restitueret, iuxta dispositionem dicti cap. unic. de cleric. in 6; qua de re idem Cherubinius apertissimam in iisdem comitiis capitularibus protestationem emisit.

41. Archiepiscopus contra sustinuit, Cherubinium actorem non esse audiendum adversus maiorem et saniores Capituli partem, quae praestationem quatuor portionum non impugnabat, ob regulam Pontificii Iuris, quae est in Cap. *Novit* de iis, quae fiunt a Praelatis sine consensu Capituli. Contendit autem, antiquissimo tempore portiones hasce Archiepiscopis Rossanensibus praestitas fuisse, nullo iniuncto onere, ut choro interessent, easque portiones inter iura redditusque Archiepiscopi descriptas fuisse, ut monstrabat vetusto autographo monimento e codice Mensae Archiepiscopalis anni 1575 excerpto, et testificationibus plurium Testium, qui tum aetate, tum dignitate plurimum spectandi videbantur. Addidit, longissimi huius temporis fugam efficere posse, transactum fuisse inter Capitulum et Archiepiscopum, qua transactione conveniri potuerit, ut in locum quartae canonicae, quae ex omnibus oblationibus suae Diaeceseos Ecclesiis obventis tribui deberet maioris seu Cathedralis Ecclesiae Pastori; aut in locum cathedratici, aut quartae funerum, aut decimarum quatuor hae portiones subrogarentur, quae adsignatae quoque dici poterant in compensationem plurimorum onerum, quae ferebat Archiepiscopus, quae-

que a Capitulo ferri deberent, ut, ad tollendas innumeras controversias, quae ex expositis oriri potuissent inter Archiepiscopum et Capitulum, definiendum esset, ius sibi esse percipiendi portiones illas sine onere, ut statis horis choro interesset, praesertim cum alio graviore onere regiminis totius Diaeceseos premeretur, indignumque fuisset, ut cathedrae onus desereret, quo illud Canonici aut Dignitatis in choro impletet.

42. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An Archiepiscopus Rossanensis participare valeat de massa capitulari iuxta solitum, etiamsi servitio chori et horis canonicis non intersit? *Et quatenus negative*. II. An idem Archiepiscopus teneatur restituere portiones perceptas pro rata temporis, qua horis canonicis non interfuit in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative; et amplius. Ad secundum, provisum in primo — *in Rossanen. Iuris participandi die 20 Martii 1745*.

43. Nam portio canonica, quam singulae Diaecesis Ecclesiae Episcopo debent, sive in signum subiectionis, Cap. *Cum Episcopus* 7 de officio Ordinarii in 6, sive in mercedem sollicitudinis, quam pro omnibus suscipit Episcopus, ut ad Cap. 1 de sepulturis tradit Barbosa de offic. et potest. Paroch. part. 3 cap. 25 n. 7, Layman lib. 3 tit. 5 cap. 12 n. 13, nullo iuris loco determinata est quoad quantitatem, sed pro diversa locorum consuetudine praestatur, Cap. *Requisivitis* 15 de testamentis in *Sutrina Cessionis die 15 Ianuarii 1803 §. Portio*.

44. Qua de re quum Episcopus nomine quartae decimarum consuevisset exigere a Clero parochialis Ecclesiae annuatim certos ac numeratos modios frumenti, Sacra Congregatio declaravit, praefatum Clerum continuare debere in ea annua praestatione modiorum frumenti, quin obsesset, quod quantitas decimarum, quae ab illo exigebantur, decreverit, vel idem ob negligentiam haud exigere curaverit in *Cassanen. Quartae Decimarum die 27 Septembris 1738 et die 4 Iulii 1739*.

45. Enimvero Clerus parochialis Ecclesiae S. Mariae maioris Maratheae inferioris ex annuo cumulo decimarum, quas in medietate unius modii tritici a singulis Familiis sub dicta Paraecia degentibus colligebat, annuos

modios quinquaginta eiusdem frumenti titulo quartae decimalis consuevit usque ad annum 1735 Cassanensi Episcopo tradere. At insequenti anno 1736, cum oborta lis fuerit inter memoratum Clerum et praefatas Familias Maratheae inferioris super modo exigendi et respective solvendi enunciatis decimas, contendente nimirum Clero, summum sibi deberi pretium, quo frumentum veniret, si eius loco pecunia traderetur: et e converso autumantibus Parochianis, octo tantum carolinos pro singulis frumenti modiis persolvendos esse, cepit Clerus praedictus consuetos quinquaginta modios Episcopo non tribuere eo sub obtentu, quod nullas ipse, lite hac pendente, a Populo perciperet decimas. Quia vero Episcopus pristinae inhaerens possessioni mandatum executivum pro exigendis a Clero saepedictis quinquaginta frumenti modiis iusserat expediri, ad eius impediendam executionem praefatus Clerus libellum porrexit Sacrae Congregationi Episcoporum et Regularium negotiis praepositae, a qua, audito prius Episcopo, remissae postmodum fuere Partes colligantes ad Sacram Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, ut ab ipsa controversiae definitionem implorarent. Nomine autem quartae decimarum consuevisse Episcopum Cassanensem annuos quinquaginta modios tritici exigere a praefato Clero Maratheae inferioris, satis constare videbatur ex serie resolutionum per eundem Clerum super hac decimarum traditione editarum, nec non ex pluribus aliis documentis allatis in Summario Episcopi. Verum ad dubii decisionem ea occurrebat expendenda quaestio, num, imminuto Parochianorum numero, sive aliam ob causam decrescente quantitate decimarum, quae a Clero exigenterent, idem Clerus teneretur adhuc quinquaginta modios Episcopo tradere. Etenim plurimum extollens Episcopus centenariam consuetudinem, iuxta quam eoque quinquaginta modii tum sibi, tum suis Praedecessoribus fuerunt integre traditi, inde propugnavit, quantitatem hanc praesumi taxatam solemnem aliqua conventionem inter Mensam Episcopalem et Clerum inita, quae veluti progressum temporis indefiniti respiciens, etiamsi ex ea detrimentum quodpiam alteri Parti obvenire videretur, nequiret tamen de

laesione redargui, sed religiose deberet in aevum omne servari, ut per textum in *L. De fideicommissis* Cod. de transactione, et in *L. Si ea* Cod. de usuris. Praeterea ponderandum erat, num Clero praedicto legitimam praeberet causam non tradendi Episcopo controversos quinquaginta frumenti modios interdicta sibi ob memoratam litem decimarum a Parochianis exactio, cum Episcopus contenderet, nedum negligentiae, verum et latae culpa eiusdem Cleri tribuendum esse, quod libertatem exigendi a Populo decimas, iuxta veterem possessionem, in qua ipse reperiebatur, nondum fuerit assecutus.

46. His itaque perpensis, proposito dubio: — An Clerus Ecclesiae parochialis Maratheae continuare debeat in annua praestatione modiorum seu tumulorum quinquaginta frumenti pro quarta decimarum debita Episcopo in casu etc. —, Sacra Congregatio die 27 septembris 1738 responsum dedit: — Affirmative —. Reproposito dein dubio sub formula: — I. An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, in decisis; et amplius — *in Cassanen. Quartae Decimarum die 4 Iulii 1739.*

47. Unde decimae debentur Episcopo pro medietate iuxta solitum, non vero in quarta parte. Quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopo Bisacciarum licere exigere a Capitulo Cathedralis Ecclesiae a Leone X alteri Cathedrali S. Angeli Lombardorum unitae decimas pro medietate iuxta solitum, non autem pro quarta parte; his enim in terminis proposito dubio: — VIII. An decimae debeantur Episcopo a Capitulo dictae Cathedralis Bisacciensis pro medietate, vel potius in quarta parte? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad octavum, Affirmative ad primam partem iuxta solitum, Negative ad secundam — *in Bisacciarum die 15 Martii 1738.*

48. Quum autem Clerus Ecclesiae parochialis contendisset, se haud teneri praestare Episcopo fere medietatem decimarum, quas percipiebat, ex eo quod de iure quartam earum dumtaxat Episcopus exigere deberet, ac plurimae Parochiae tenuem frumenti portionem praestarent, licet maxima esset, quam titulo decimarum percipiebant, adeoque ad



aequalitatem redigenda, Sacra Congregatio distulit resolutionem, quin inde fuerit proposita in *Sancti Marci Solutionis Quartae Decimarum die 24 Aprilis et die 22 Maii 1751.*

49. Siquidem licet Clerus et parochialis Ecclesia Oppidi Mattofellonis Diaeceseos Sancti Marci ex decimis, quae a Civibus solvebantur, nonnisi tumulos triginta quinque frumenti quotannis perciperet, ex his tamen quindecim praestabat Episcopo ratione quartae decimarum eidem debita. Postulavit itaque Clerus ab Sacra Congregatione, ut haec annua praestatio minueretur ad quantitatem a iure praefinitam. Auditus Episcopus respondit, vera haec esse, sed redditus Mensae Episcopalis tenues esse et inaequalem praestationem huius quartae decimarum; plurimas enim suae Diaeceseos Parochias numeravit, quae tenuem frumenti portionem praestabant, licet maxima esset, quam titulo et nomine decimarum percipiebant. Colligebat igitur, — vel immutandum esse statum omnium Paraeiarum, et ad unam eandemque rationem reducendam, augendo nempe ius quartae in aliis Parochiis pinguioribus eadem ratione, qua in Terra Mattofellonis minui contigerit, vel in illa, sicut et in omnibus aliis solum servandum fore —. Clerus autem disputavit, Episcopis eam deberi quartam, quae singulis annis ab Ecclesiis percipitur, nomine decimarum; ideoque si ipse annis singulis percipiebat decimarum nomine tumulos triginta quinque, haud poterat Episcopus tumulos quindecim, sed quartam partem tumulorum triginta quinque singulis annis exigere. Aequum hinc erat, ut, si inaequalis erat quartae huius praestatio, ad aequalitatem redigeretur, quae plures habebant minus solverent, ne quae vero minus habebant plus solverent Ecclesiae. Debebat igitur Episcopus aequaliter exigere quartam ab omnibus Ecclesiis parochialibus, quin ulla habenda esset ratio de ceteris redditibus, quos in summa ducatorum centum praeter decimas habebat Ecclesia parochialis Mattofellonis; absumebantur enim in stipendiis Sacrorum supellectili Ecclesiae pensione Seminarii cathedratico aliisque huius generis oneribus. His interim perpensis, proposito dubio: — An et in qua quantitate sit solvenda quarta decimarum in casu etc. —, Sacra Congregatio die 24 aprilis 1751 respondit: — Dilata ad

primam post proximam —. Causa itaque descripta quidem in prima post proximam, sed haud fuit proposita in *Sancti Marci Solutionis Quartae decimarum die 22 Maii 1751.*

50. Hinc Sacra Congregatio declaravit, observandam esse consuetudinem, qua Episcopis datur quarta pro legatis piis, nihil tamen est dandum, si in testamento nullum extat pium legatum in *Caesaraugustana lib. 3 Decretorum pag. 25.*

51. Similiter observanda quidem est consuetudo, qua Episcopus exigit trigesimam partem ex legatis piis ratione visitationis testamentorum, secus vero si in testamento nullum esset legatum pium in *Tirasonen. Posit. 77 ad cap. 3 sess. 24 de reformatione.*

52. Consuetudo vero percipiendi ab Episcopo tertiam partem decimarum, oblationum et piorum legatorum, quae fiunt Ecclesiae Cathedrali, non habet locum in donatione oliveti facta Sacristiae eiusdem Cathedralis, nec in legato aureorum centum factum confraternitati Sanctissimi Rosarii in eadem Ecclesia erectae in *Signina die 16 Martii 1647 lib. 18 Decretorum pag. 310.*

53. Unde Sacra Congregatio declaravit, non esse dandam Episcopo quartam ex oblationibus fidelium, quae fiunt Imagini Beatae Mariae Virginis in simplici Ecclesia collocatae in *Venefrana Oblationum die 18 Septembris 1677 lib. 29 Decretorum pag. 512.*

54. Ideoque quum Episcopus contenderet, sibi deberi ex asserta immemorabili consuetudine quartam canonicam ex piis relictis Patribus Capuccinis, qui vero contra sustinerent, illam haud deberi, attentis ipsorum privilegiis, ac eo praesertim, quod ex legatis Missarum non esset detrahenda quarta canonica, Sacra Congregatio sesolvit, eam nequaquam esse praestandam in *Nucerina Paganorum Quartae canonicae die 13 Ianuarii 1714 lib. 64 Decretorum.*

55. Iamvero — viam universae carnis ingressurus Caietanus de Turre sub anno 1711 instituto ex asse herede Dominico Antonio de Turre, prae ceteris pie dispositis, legavit Patribus Capuccinis summam ducatorum centum, infra sexennium pro rata solvendam, cum onere tot Missarum manualium ad rationem granorum duodecim cum alterius di-

midio pro qualibet. Quoniam vero ex huiusmodi legato sibi deberi quartam canonicam Episcopus asserere cepit, praelibatus Dominicus Antonius supplex confugium habuit ad hanc Sacram Congregationem pro declaratione, numquid ad huiusmodi praestationem adstringi possit. Remissis itaque de more precibus Episcopo pro informatione, idem ipse, redditus Literis, pluribus pro sua Causa perorat, contendens potissimum, ex asserta immemorabili consuetudine quartam canonicam ex piis relictis Mensae Episcopali deberi, quam aliquando Patres ipsi Capuccini persolverunt; exindeque praesumendum esse contendit, in erectione Conventus huiusmodi legi sese subiecis, ut latius ex relatione in summario exaranda. At ex parte praelaudatorum Patrum, adductis eorum assertis privilegiis et exemptionibus, quodque, ut praetenditur, speciale sit, ex legatis Missarum quartam canonicam non esse detrahendam, instauratur modo acris controversia ab EE. VV. ex utrinque adducendis sapienter definienda sub dubio: — An sit praestanda quarta canonica in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Negative, et amplius — in *Nucerina Paganorum Quartae canonicae die 13 Ianuarii 1714 lib. 64 Decretorum*.

56. Unde si Monasterium a quadraginta annis citra fuerit aedificatum ac Apostolicum privilegium exemptionis obtinuerit, haud quip-

pe tenetur solvere Episcopo quartam funeris; proposito enim dubio: — An Monasterium S. Francisci minorum observantium quoad solutionem persolvendam Episcopo quartae funeris iuxta Concilium sess. 25 cap. 13 aedificatum iam ab hinc quadraginta annis debeat in dicto capite comprehendi? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Non comprehendi, et ideo non teneri quartam funerum persolvere Episcopo, posito privilegio illo, quod Iulius III Pontifex Maximus huic Religioni concessit — in *Tricarien. anno 1573 (1)*.

57. Sicut vero ad Episcopum pertinet probare quartam solutam fuisse ante quadraginta annos, sic dum fiunt probationes se debet Episcopus abstinere ab exactione in *Dubium ad Cap. 13 sess. 25 de reformatione Posit. 151*.

58. At concessio remissoriarum haud retardat exequutionem Decreti favore Episcopi ab S. Congregatione Concilii editi circa exactionem quartae canonicae seu procurationis occasione visitationis in *Urgellen. Quartae canonicae die 18 Martii 1690 lib. 40 Decretorum*.

59. Attentis tamen peculiaribus rerum circumstantiis concessae fuerunt remissoriae, suspensa interim ad sex menses dicta exactione, in *Urgellen. die 9 Septembris 1690 lib. 40 Decretorum*.

60. Hinc Beneficiatus solvere tenetur decimas Episcopo, si huiusmodi onus satis pro-

(1) Itaque Gallemart in dicto cap. 13 sess. 25 de reformatione ait: — Non comprehenduntur Monasteria aedificata a quadraginta annis citra, aut quae in dies aedificantur, praesupposito, quod huiusmodi Monasteria sint eius Religionis, cui a Sede Apostolica indultum sit, ut quartam funeralium non teneatur Episcopo solvere: a dispositione igitur Concilii Tridentini in hoc capite non sumitur argumentum, quod a Monasteriis aedificatis ab annis quadraginta citra non persolvatur quarta funeralium Episcopo, nisi Monasteria per Sedem Apostolicam ad solutionem huiusmodi quartae partis funeralium non teneantur. Item Monasterium Fratrum Minorum S. Francisci de observantia a quadraginta annis fabricari ceptum, post hoc Decretum, non debet solvere quartam funeralium Cathedrali, prout Congregatio censuit, huiusmodi Monasteria non comprehendi vel teneri quartam funeralium persolvere Episcopo, praesertim praesupposito privilegio, quod Iulius III concessit Religioni Fratrum Minorum S. Francisci. Congregatio saepius respondit, Decreto Concilii cap. 13 sess. 25 non comprehendi Monasteria aedificata a quadraginta annis citra, vel quae in dies aedificantur, praesupposito, quod sint eius Religionis, cui a Sede Apostolica indultum sit, ut quartam funeralium non teneatur solvere Episcopo, ut in Rossanen. 21 Septembris 1591. Congregatio Concilii die 3 martii 1594 censuit, Concilium Tridentinum cap. 13 sess. 25 de reformatione non sustulisse privilegium supra quadraginta annos ante Concilium certis Religionibus concessum ad pericipiendam quartam funeralium —.

Praeterea Paulus V Pontifex Maximus in Constitutione *Decet* 20 augusti 1605 Bullar. Rom. tom. 5 part. 8 pag. 130 confirmavit Decretum S. Congregationis Concilii, quo declaratum fuerat, Monasteria licet aedificata a quadraginta annis citra non teneri ad solutionem quartae, modo sint — eius Religionis, cui a dicta Sede Apostolica ante quadraginta annos indultum sit, ut eandem quartam non teneantur solvere Episcopo —. Ceterum Benedictus XIII in Constitutione *Romanus Pontifex* 23 aprilis 1725 Bullar. Rom. tom. II pag. 394 revocavit quaecumque privilegia post Clementinam *Dudum* de sepulturis editam in Concilio Viennensi et post Tridentinum concessa Regularibus intra Italiam et Insulas adiacentes existentibus de non solvenda dicta quarta Parochiae Defunctorum, qui in Ecclesiis eorumdem Regularium tumulantur.



batum appareat; quandoquidem Sacerdos Rodolphus Paulinus renuit solvere Episcopo Reatino decimas pro Beneficiis SS. Laurentii et Salvatoris *delle Macchie* et SS. Nicolai et Ioannis *Carpiporri*, quae ipse possidebat. At Promotor Fiscalis, servatis servandis, extrahi curavit quamplurimas partitas ex libris Mensae Episcopalis exaratis ab anno 1474 usque in praesens, nec non sedulo quoque incubuit, quod tres Testes examini subicerentur, praeviis interrogatoriis, ex quibus documentis dictus Promotor Fiscalis satis comprobari contendit ius cogendi Beneficiatos pro solutione decimae decimarum, quae ab ipsis exigebantur. Proposito igitur dubio: - II. An et in qua summa seu quantitate debeat solutio decimarum in casu etc. -, Sacra Congregatio die 8 iulii 1713 responsum tulit: - Ad secundum, quoad Beneficium SS. Salvatoris et Laurentii deberi in summa quaratarum duarum frumenti et quaratarum duarum speltae, et quoad aliud Be-

neficium SS. Nicolai et Ioannis ad rationem quartae unius cum dimidio frumenti et quartae unius speltae, in omnibus iuxta mensuram antiquam; et amplius -. Rodolphus Paulinus huic resolutioni minime acquiescens noviter audiri obtinuit. Reproposito vero dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 8 iulii 1713 quoad secundum dubium in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - *in Reatina Cathedralitici et Decimarum die 13 Ianuarii 1714 lib. 63 et 64 Decretorum.*

61. Quod si adhuc satis non constet de iure Episcopi exigendi a Patribus Dominicanis quartam funeralem, pluries Sacra Congregatio indulget dilationem, ut coadiuventur probationes, facta demum etiam inter Partes obligatione solvendi quidquid fuerit per eandem indicatum *in Melevitana Quartae funeralis die 16 Ianuarii 1700 lib. 50 Decretorum* (1).

## §. XIV.

EPISCOPUS QUOAD POTESTATEM ABSOLVENDI  
ET DISPENSANDI

1. Tridentina Synodus in cap. 6 sess. 24 de reformatione haec statuit: - Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus et suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quae oritur ex homicidio voluntario, et exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare; et in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicae reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos in Diaecesi sua per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientiae gratis absolvere, imposita salutaris poenitentia. Idem et in haeresis crimine in eodem foro conscientiae eis tantum, non eorum Vicariis permissum - *in Papien. die 21 Maii 1718 §. Clara.*

Item *in S. Severinae die 28 Maii 1796 §. Vicarius.*

2. Praescriptum quoque fuit a Sacro Con-

cilio Tridentino sess. 14 cap. 7 de reformatione, quod - si vero homicidium non ex proposito, sed casu vel vim vi repellendo, ut quis se a morte defenderet, fuisse commissum narretur, quam ob causam etiam ad sacrorum Ordinum et Altaris ministerium et Beneficia quaecumque ac Dignitates iure quodammodo dispensatio debeat, committatur loci Ordinario, aut ex causa Metropolitano seu viciniori Episcopo, qui, nonnisi causa cognita et probatis precibus ac narratis, nec aliter dispensare possit - *in Messanen. Irregularitatis die 15 Ianuarii 1780 §. Praescriptum.*

3. Hinc ex Decretis Concilii Tridentini in Cap. 7 sess. 14 et in Cap. 6 sess. 24 de reformatione colligunt Doctores, Episcopum ceteroquin dispensare prohibitum ab irregularitate ex homicidio voluntario contracta, sive illud publi-

(1) Speciem et resolutionem Causae huius habes supra in Verb. *Episcopus quoad iurisdictionem in Regulares*, §. VI.

cum fuerit, sive occultum, posse quidem dispensationem elargiri, si agatur de homicidio ob vitae defensionem absque moderamine inculpatae tutelae perpetrato, sed eo tantum in casu, quo homicidium ipsum sit occultum, secus vero si publicum, vel ad forum contentiosum fuerit deductum, ut, aliis adductis, notant Barbos. in Concil. Trid. sess. 24 cap. 6 n. 32, et de offic. et potest. Episcop. part. 2 alleg. 39 a n. 53, Ugolin. de irregular. cap. 33 n. 4, et de offic. Episc. cap. 57 §. 2 n. 4 et 6, Gallemart ad Concil. Trid. sess. 14 cap. 7 de reformatione, Monacell. part. 4 n. 24 et 25 in *Elboren. Irregularitatis die 9 Februarii 1737 §. Quibus.*

4. Qua de re Sacra Congregatio concessit dispensationem quoad Ordines tantum, non vero quoad habilitatem concurrenti ad Dignitates et Beneficia Clerico Sebastiano Pasanha, qui cum sub noctem die 25 aprilis 1717 cum duobus Condiscipulis Elborensis Universitatis lapidibus atque armis a binis facinorosis hominibus impetitus ex eorum manibus tentasset evadere suamque domum properasset, ut sese in tuto reciperet, videns praefatos homines usque ad propriae domus vestibulum minaci vultu ipsum insequentes, sibi que necem imminere formidans, catapultam exposcit, a cuius ictu alter ex aggressoribus percussus interiit, ac ea propter exilio et poena pecuniaria mulctatus fuit, quia non servaverat moderamen inculpatae tutelae, sed inde Fisco et Parti laesae satisfacit, nec non post patratum homicidium vixit laudabiliter atque ab eo die undeviginti anni iam fuerunt praeterlapsi, ita ut eiusdem homicidii memoria prorsus ex temporis diuturnitate evanuerit; his quippe in terminis proposito dubio: - II. An eidem Sebastiano veniat concedenda dispensatio in casu etc. -, Sacra Congregatio, nihili faciens dispensationem ab irregularitate, quam Episcopus eidem concesserat, respondit: - Ad secundum, Affirmative praevia dispensatione Apostolica quoad Ordines - in *Elboren. Irregularitatis die 16 Martii 1737.*

5. Amplia, Episcopus non potest dispensare in irregularitate ex homicidio contracta ad effectum ascendendi ad sacres Ordines, licet homicidium patratum fuerit a Puero constituto in decimo quinto suae aetatis anno, et

vulneratus occubuerit intra quadraginta dies, nec non lapsi fuerint decem et octo anni, quin etiam sit notorium ac deductum ad forum contentiosum vel deduci valeat in *Papien. die 20 Maii 1718.*

6. Siquidem N. N. dum erat constitutus in decimo quinto suae aetatis anno, et dum cum alio Iuvene ludebat, eum parvo cultro percussit, et percussus seu vulneratus intra quadraginta dies et ex causa vulneris mortuus est. Delictum non fuit notorium, nec unquam deductum fuit ad forum contentiosum, et moraliter erat impossibile, ut in praesens ad forum contentiosum deduceretur, tum quia omnes Propinqui illius, qui occisus erat, iam mortui erant, tum quia elapsi iam fuerant anni decem et octo; cumque dictus N.N. vellet sacris Ordinibus initiari et ad Sacerdotium ascendere, et habuerit recursum ad Emum Ordinarium pro obtinenda ab illo dispensatione super commisso homicidio, non intendit Emus Ordinarius aliquid agere, nisi audito sensu Sacrae Congregationis. His itaque perpensis, proposito dubio: - An Ordinarius dispensare valeat ab irregularitate ex homicidio contracta in casu etc. et ad effectum, de quo agitur? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative - in *Papien. die 21 Maii 1718.*

7. Ideo Sacra Congregatio indulgit quidem dispensationem irregularitatis Archidiacono Ecclesiae Cathedralis Zagabriensis, quem Capitulum de more et iuxta legem Regni mittere solebat cum quibusdam Militibus pro patriae et fidei defensione, quique in bello Vexilliferum Turcam necaverat, sed haud Episcopo, facultatem petenti deinceps hisce in casibus dispensandi, annuere censuit in *Zagabrien. Dispensationis super irregularitate die 17 Novembris 1685.*

8. Quin imo non integra profecto dici valet Episcopo Conciliaris facultas illa cap. 6 sess. 24; nam ob posteriores Summorum Pontificum Constitutiones absolvere amplius nequit Episcopus haeticum in foro conscientiae et a casibus reservatis in Bulla *Coenae*, ut ab Sacra Congregatione definitum refert Gallemart in dicto Cap. 6 sess. 24 de reform. n. 6 in *S. Severinae die 28 Maii 1796 §. Nec.*

9. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopum non posse hodie in foro con-



scientiae absolvere poenitentes in crimine haeresis in *Dubium die 21 Novembris 1584 Posit. 85 ad Cap. 6 sess. 24 de reformatione.*

Item in *Concordien. mense Ianuarii 1585 lib. 4 Decretorum pag. 16 (1).*

10. Quapropter Episcopus non potest absolvere nec dispensare in casu haeresis neque in aliis nova lege post Concilium Sedi Apostolicae reservatis; sed in casibus, in quibus Episcopis facultas non est adempta, facultas haec transfunditur in Vicarium Capitularem, si eandem ei Capitulum specialiter tribuerit in *S. Severinae die 28 Maii 1796 §. At.*

11. Enimvero – Sacra Congregatio, inhaerens declarationibus alias factis, rescripsit, Episcopos vigore cap. 6 sess. 24 de reformatione non posse absolvere nec dispensare in casu haeresis, neque in aliis nova lege post Concilium Sedi Apostolicae reservatis: verum in his casibus, in quibus Episcopis talis facultas non est adempta, eam utique transferri in Vicarium Capitularem, Sede Episcopali vacante, dummodo talis facultas specialiter per Capitulum eidem Vicario tributa fuerit – in *Cremonen. die 4 Decembris 1632 lib. 14 Decretorum pag. 683 a tergo.*

12. Unde proposito dubio: – An et quomodo Vicarius Capitularis S. Severinae ab-

solvere valeat a casibus Episcopo permissis in cap. 6 sess. 24 Concilii Tridentini de reformatione in casu etc. –, Sacra Congregatio responsum dedit: – Affirmative ad formam resolutionis in Cremonen. 4 decembris 1632 – in *S. Severinae die 18 Iunii 1796.*

13. Etenim haud licet Episcopo dispensare adversus Pontificiam Constitutionem, nisi id ei Constitutione ipsa permittatur in *Reatina die 3 Iunii 1592 lib. 7 Decretorum pag. 48.*

14. Hinc multo minus Episcopus potest cognoscere de validitate vel nullitate dispensationis super defectu natalium a Sede Apostolica obtentae a Clerico ex aliena Diaecesi adveniente in *Tarvisina lib. 2 Decretorum pag. 92.*

15. Nec itaque Episcopus potest absolvere Monialem, quae fregit clausuram ad malum finem, obstante Bulla S. Pii V, etiamsi delictum sit occultum in *Florentina ad Cap. 6 sess. 24 de reformatione Posit. 77.*

Item in *Cremonen. lib. 3 Decretorum pag. 43 et 83.*

16. Proposito enim dubio: – VI. An, si Monialis alicuius Monasterii, quod a Regularibus gubernetur, secreto deliquerit in materia clausurae, cuius ratione Episcopo auctoritate Sedis Apostolicae subdita videtur ex Decreto ipsius Concilii Tridentini cap. 5 sess. 25 de

(1) Hinc merito Benedictus XIV in lib. 9 de Synod. Diaeces. cap. 4 strenue tnetur, Episcopos nequaquam habere facultatem absolvendi ab haeresi, cum huiusmodi facultas per Concilium Tridentinum concessa revocata fuerit ex Bulla *Coenae*, cum declaravit S. Pius V Gregorius XIII et Clemens VIII, ita ut Alexander VII die 23 martii 1656 inhaerendo declarationibus alias a Praedecessoribus suis factis decreverit – facultatem absolvendi ab haeresi in Iubilaeis vel aliis similibus concessionibus non censi comprehensam, nisi expressis verbis concedatur facultas absolvendi ab haeresi –. Unde idem Pontifex Alexander VII subinde die 24 septembris 1665 damnavit propositionem hanc in ordine tertiam, scilicet: – Sententia asserens, Bullam *Coenae* solum prohibere absolutionem haeresis et aliorum criminum, quando publica sunt, et id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629 18 iunii in Consistorio Sacrae Congregationis Eñi Card. visa et tolerata est –. Itaque etiam Del Bene refert declarationem Sacrae Congregationis Concilii his verbis: – Congregatio censuit, huic Decreto Concilii Tridentini sess. 24 cap. 6 de reformatione non tantum in crimine haeresis, sed in omnibus casibus comprehensis in Bulla *Coenae* domini Pii V esse derogatum –. Re igitur in tuto posita, laudatus Pontifex Benedictus XIV in cap. 5 loc. cit. funditus evertit argumenta, quibus speciatim suffulti nonnulli Auctores Gallicani facultatem absolvendi ab haeresi, quam aliis ablatam haud difficulter admittunt, in suae nationis Episcopis intactam perseverare asseverant. Qua de re Benedictus XIV loc. cit. n. 4 ita concludit: – Aut sermo est de haeretico ad forum iudiciale deducto sive sponte suum delictum ad idem forum deferente, et tam Episcopus, quam Inquisitor potest illum pro utroque foro absolvere et in Ecclesiae gremium recipere; aut sermo est de haeretico occulto, et istum neque Episcopus, neque Inquisitor potest solvere a vinculo excommunicationis, qua coram Deo atque in foro conscientiae est innodatus; ac propterea Card. Albitius cit. cap. 25 n. 16 opportune et fortasse ad praedictam praecoccupandam Episcoporum querimoniam scripsit: – Quod dictum est de Episcopis, idem dicendum est de Inquisitoribus, qui nullo modo habent facultatem absolvendi haereticos in foro conscientiae –; idemque animadvertit Petra loc. cit. n. 23 tom. 3 pag. 180 inquiens: – Quamvis autem Inquisitores ab haeresi in foro iudicali absolvere possint, et talis absolutio pro utroque foro suffragetur, uti dixi, in foro tamen conscientiae eiusmodi facultatem nec habent, nec expedit, ut habeant –.

Regularibus, Episcopus illam in foro conscientiae absolvere possit vigore dicti Decreti Cap. 6 sess. 24? —, Sanctissimus audita relatione Sacrae Congregationis declaravit, per Constitutionem S. Pii V Pontificis Maximi (1) censeri derogatum Cap. 6 sess. 24 in casibus occultis; et ideo Episcopum non posse — *in Cremonen. lib. 3 Decretorum pag. 43 et 83.*

17. Amplia, neque potest Episcopus absolvere ab excommunicatione incursa ob ingressum in clausuram Monialium, etiamsi casus sit occultus, nec ob motivum ignorantiae, sexus, aetatis, et paupertatis *in Bergomen. lib. 2 Decretorum pag. 133.*

Item *in Lauden. lib. 3 Decretorum pag. 103.*

18. Sacra Congregatio autem usque ab initio suae institutionis declaravit, Episcopum posse absolvere a simonia occulta et rehabilitare ad Ordines *in Bitecten. lib. 1 Decretorum pag. 60.*

19. Non tamen posse statuit, Simoniacum etiam occultum ad Beneficia obtenta retinenda, nec ad obtinenda habilitare *in Bitecten. lib. 1 Decretorum pag. 60 (2).*

20. Hinc dispensatio irregularitatis ex delicto occulto provenientis ad Episcopum quidem pertinet vigore Cap. 6 sess. 24 de reformatione Concilii Tridentini, Doctores tamen, dum plurimum insudant, ut statuatur veram occulti criminis naturam, ad eam irregularitatem contrahendam, qua super Episcopus valeat dispensare, in varias abeunt sententias *in Lucionen. Suspensionis et appellationis die 8 Aprilis 1848 §. Esto.*

21. Siquidem alii dicunt occultum, quod non est notorium, quos inter Maiolus de irreg. Cap. 51 n. 4, et Sayres in thesauro casuum conscientiae tom. 1 lib. 4 cap. 7 n. 21 et lib. 7 cap. 13 n. 12; alii vero occultum ponunt, quod scilicet non est notum in Civitate Parochia vel vicinia aut maiori ipsius parte, dummodo ibi decem saltem adsint Personae, ita sentiunt Navarr. in manual. C. 27 a n. 254,

Suarez de censur. disp. 41 sect. 3 n. 6, et Sanchez. de matrim. lib. 8 disp. 34 n. 55, et lib. 2 disp. 37 n. 11, ea moti ratione, quia ad hoc facultas dispensandi Episcopis tribuitur, ut publicum evitetur scandalum. Tertio loco ii veniunt, qui occultum dicunt, quod licet non sit publicum, ex sui tamen natura vel per accidens probari potest, et proinde adhuc occultum censeri existimant, etsi duobus dumtaxat tribus vel quatuor sit notum Personis, atque haec est sententia Barbosae cum aliis ab eo citatis in part. 2 de offic. et potest. Episcop. alleg. 39 n. 25. Alii denique illud solum dici occultum affirmant, quod nulla ratione probari potest, eorumque opinioni adhaerere videtur Fagnanus in lib. 3 Decret. ad Cap. *Vestra* de cohabit. cler. et mul. a n. 121, et Garcias de Benef. part. 7 cap. 11 n. 46, ubi plures affert Sacrae Congregationis resolutiones, inter quas haec, quae subsequitur: — Absolutus vel dispensatus a proprio Episcopo in materia delicti perpetrati coram duobus vel tribus Testibus, quod tamen non fuit notorium, non est tutus in conscientia, quia Concilium utitur termino occultus, quod proprie loquendo dicitur quod probari non potest, Cap. *Vestra* de cohabit. cler. et mul.; at per duos Testes probari potest, et verba Concilii debent intelligi secundum proprietatem —; quam tamen resolutionem invenire in tabulario Sacrae Congregationis datum non est, cum sine die et consule ab laudato Auctore referatur *in Lucionen. Suspensionis et appellationis die 8 Aprilis 1848 §. Esto.*

22. Ceterum dum post adeo longum annorum cursum nemo praefatam resolutionem invenire potuerit in tabulario Sacrae Congregationis, ceu ipse Secretarius praeaudatae Sacrae Congregationis supra die 8 aprilis 1848 fatebatur cum sine die et consule referretur, unde gravis et acerrima inter Doctores efferbuit controversia, ego tamen ex eo quod singulas Sacrae Congregationis reso-

(1) Scilicet quae incipit: *Decori et honestati* 24 ianuarii 1570 Bullar. Roman. tom. 4 part. 3 pag. 96, ubi statuitur, ut Moniales non exeant e clausura, sub poena excommunicationis et privationis, quam etiam extendit laudatus Pontifex ad dantes licentiam comitantes et receptantes.

(2) Animadvertendum, exinde vigore Decreti Tridentini in cap. 6 sess. 24 Episcopus non posse absolvere a censuris ob simoniam in ordine intentatis ex Constitutione Sixti V *Sanctum et Salutare* 5 ianuarii 1588 Bullar. Rom. tom. 5 part. 1 pag. 50, in qua expresse Pontifex derogavit dictum Decretum, quam Constitutionem Clemens VIII redegit quidem ad terminos iuris, sed praeservavit censuras et poenas in ea latas contra Simoniacos in ordine.



lutiones ex praefato tabulario propriis inspexi oculis et manibus excerpti studio et cura ingenti eam reperi, eamque vulgavi anno 1863 et 1875 in opere, cuius titulus: « Pugna iuris pontificii statuentis suspensiones extrajudicialiter seu ex informata conscientia et imperii easdem abrogare molientis Cap. 9 art. 11 in not. 3 », quamque Sacra Congregatio edidit die 24 Octobris 1578 super cap. 10 sess. 7 de reformatione Posit. 16 pag. 264 ad 5 (1).

23. Praeterea certa etiam quaedam traditur regula ad dignoscendam Episcopi facultatem ex Cap. 6 sess. 24 Concilii Tridentini proficiscentem. Quam regulam omnes Doctores sequuntur, eamque fuisse a Sacra Congregatione firmatam die 9 septembris 1588 testatur Fagnanus in Cap. *Vestra* de cohabit. Cleric. et mulier. hisce verbis: — Sacra Congregatio censuit, quando delictum, ex quo provenit irregularitas, est publicum, quamvis actus ille, quo interveniente, irregularitas incurritur, occultus sit, Episcopum dispensare non posse, veluti si Sacerdos publice excommunicatus vel notorie simoniacus occulte Missam celebraverit; quod si delictum occultum est, ut puta excommunicatio vel fornicatio, actus vero Missam celebrandi, ex quo irregularitas incurritur, publicus, posse nihilominus Episcopum ab omni irregularitate absolvere ex cap. 6 sess. 24 de Reformatione. — Hanc autem distinctionem sacrorum Canonum Interpretes una cum Fagnano loc. cit. amplectuntur, et praesertim Barboz. de offic. et potest. Episcop. alleg. 39 n. 26 et 27, atque in cap. 6 dict. sess. 24 n. 27 et 29, Monacell. in form. leg. tom. 2 tit. 13 form. 3, Bonacina disp. 7 quaest. 3 punct. 6 prop. 2, et Vanespenius in iur. eccles. univ. tom. 2 part. 2 sect. 1 tit. 10 n. 19 in *Lucionen. Suspensionis et appellationis die 8 Aprilis 1848* §. *Missis*.

24. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopum posse absolvere ab irregularitate ex delicto occulto proveniente, licet actus celebrationis Missae, propter quem ali-

quis in irregularitatem incidit, sit publicus in *Mazzarien. lib. 3 Decretorum pag. 100*.

25. E contra Sacra Congregatio declaravit, Episcopum non posse dispensare super irregularitate proveniente a delicto publico, licet actus, quo interveniente, irregularitas fuit contracta, sit occultus in *Dubium die 9 Decembris 1582 ad Cap. 6 sess. 24 de reformatione Posit. 77*.

26. Qua de re Episcopus vigore Cap. 6 sess. 24 de reformatione dispensare non potest super irregularitate proveniente ex eo, quod aliquis excommunicatus per acta tribunalis non tamen publicatus aut denunciatus celebravit, cum talis non dicatur excommunicatus occultus in *Posnanien. die 13 Septembris 1610 Posit. 89 pag. 390 ad dictum Cap. 6 sess. 24 de reformatione*.

27. Episcopus potest tamen dispensare super irregularitate contracta ab eo, qui ignoranter incidit in excommunicationem et bona fide celebravit, dummodo casus non sit deductus ad forum contentiosum in *Novarien. mense Iulii 1585 lib. 4 Decretorum pag. 41*.

28. Amplia, potest etiam dispensare in irregularitate proveniente ex mutilatione membri in casibus occultis in *Cremonen. ad Cap. 6 sess. 24 de reformatione Posit. 117*.

29. Quando vero suspensio vi capitis 1 sess. 14 de reformatione Concilii Tridentini lata aliquibus fuerit nota, ob eiusque violationem irregularitas contracta perhibeatur, dispensatio ab huiusmodi irregularitate pertinet ad S. Sedem, non vero ad Episcopum in *Lucionen. Suspensionis et appellationis die 8 Aprilis 1848*.

30. Iamvero Episcopus Lucionensis in Gallia primum benigne et comiter de prava vivendi ratione corruptisque moribus monuit Sacerdotem Piveteau, qui iam a decem et octo annis quamdam ex praecipuis illius Diaecesis Paraeciis vulgo *Cantonales* nuncupatis perpetuo titulo in Oppido *Roche-Serviere* administrabat: sed inde, quum ille Pastoris humanitatem aspernens nequior evaserit, lau-

(1) Hinc loc. cit. concludere censui: — Sedulo proinde animadvertendum, occultum in cap. 6 sess. 24 de reformatione non accipi, ut in Cap. 1 sess. 14, nimirum Episcopus vigore huius capitis suspendere non valet, nisi prius summarie delictum probatum fuerit. — Nam si suspensus extrajudicialiter seu ex informata conscientia recursum interponat ad S. Sedem, Episcopus in promptu habere debet probationem delicti, propter quod suspensionem intulit, alias quippe ea nulla ac irrita declaratur, ut in memorato opere probavimus, et infra patebit.

datus Episcopus in eum agi iussit secretam inquisitionem, ex qua ingens scelerum congeries emersit, ut Parochi famae quodammodo consuleret, novumque etiam scandalum declinaret. His itaque habitis, vigore Cap. I sess. 14 de reformatione Concilii Tridentini die vigesima quinta maii anni 1846 sacram inter visitationem, adstantibus suo a secretis Presbitero et Vicario Generali, criminoso Porocho ex informata conscientia suspensionem indixit ab omnibus eius functionibus, sive sacerdotalibus, sive paraecialibus. Intererat huic Decreto Parochus ipse, qui quum resipiscere quodammodo videretur, Episcopus Decreti executionem ad Kalendas iulii suspendit, ea confusus spe, ut hoc temporis intervallo, reus conscientia malefactorum extimulatus in aliquod se includeret coenobium, ibique poenas illorum exsolvendo vitae suae consuetudinem penitus immutaret. Verum hanc novam humanissimi Antistitis indulgentiam male apud Parochum fuisse locatam exitus comprobavit. Etenim biduo post, die scilicet vigesima septima eiusdem mensis maii, Episcopo nuntiatum est, in omni genere scelerum et flagitiorum rursum sese Parochum volutasse. Quamobrem facti veritate comperta exquisitoque consilii sui Episcopalis sententia, quin Kalendas iulii opperiretur, Decretum suspensionis die decima quinta iunii exequi mandavit. Nec interim praetermisit, quin Paraeciae administrandae continuo alium praeficeret Sacerdotem. Quoniam vero hoc altero Episcopi Decreto primum, ante tempus praestitutum, immatura fuerat executione donatum, suas idcirco querelas Piveteau absque mora obmovit Metropolitana Burdigalensi per epistolam ad eundem datam die decima sexta iunii cum inserto Decreto suspensionis a die vigesima quinta maii comminatae. Ac interim, sub speciem interpositae huiusce appellationis, autumavit impune se posse violare suspensionem, quemadmodum revera violavit, tum se a divinis nequaquam abstinendo, tum nonnullis libere fungendo Parochi muneribus. Quo factum est, ut Episcopus die vigesima

quarta iunii tertium condiderit Decretum, quo duo priora confirmavit, eumque irregularem ex delicto pronunciauit, reservata sibi facultate sive suspensum absolvendi, sive irregularem gratia dispensationis afficiendi; simulque egit, ut novum Decretum in Parochiali Ecclesia publice denunciaretur. Quaestio hinc orta est, utrum scilicet suspensio, qua tenebatur Parochus Piveteau, esset neque nota Paraeciae Roche - *Serviere*, vel saltem aliquibus ex eadem: haec autem circumstantia, quae rei substantiam constituebat, licet non satis aperte ex Episcopi relatione colligeretur, attamen intercessisse videbatur, quum alteri Presbitero Paraecia fuerat delegata eo ipso die quindecim iunii 1846, quo suspensionis Decretum prolatum est. Ex quo facto praesumi quam probabiliter poterat, suspensionem Parochi plures saltem e Paraecia non latuisse; unde sequebatur, dispensationem super irregularitate non ad Episcopum, sed ad Romanum Pontificem pertinere.

31. His itaque perpensis, proposito dubio: - V. An et ad quem spectet dispensatio a contracta irregularitate in casu? -, Sacra Congregatio, postquam declaraverit, sustineri suspensionem latam ex informata conscientia, quin daretur appellatio ad Metropolitanum, sed ad S. Sedem, nec non praefatum Parochum ob violatam suspensionem contraxisse irregularitatem, responsum dedit: - Ad quintum, Affirmative ad S. Sedem - *in Lutionem. Suspensionis et appellationis die 8 Aprilis 1848* (1).

32. Concilium autem Tridentinum in Cap. 6 sess. 24 de reformatione disponens sive concedens Episcopis auctoritatem absolvendi et dispensandi in delictis et casibus occultis, intelligendum est de Episcopis tantum privative quoad alios Inferiores etiam iurisdictionem quasi Episcopalem exercentes *in Caesenaten. lib. 3 Decretorum pag. 130*.

33. Idcirco facultas competens Episcopis ex Decreto Concilii in Cap. 6 sess. 24 de reformatione dispensandi in irregularitatibus occultis ex delicto contractis non intelligitur

(1) In memorato opere « Pugna iuris pontificii statuente suspensiones extrajudicialiter seu ex informata conscientia et imperii easdem abrogare molientis, » quod iterum Romae typis S. Congregationis de Propaganda fide anno 1875 edidi, late habes, quando Episcopus procedere potest ad suspensionem extrajudicialiter seu ex informata conscientia, et quando formam iudicalem adhibere cogitur.



concessa Superioribus Regularium in *Cadurcen. Dispensationis die 9 Februarii 1664 lib. 24 Decretorum pag. 26 a tergo.*

34. Verum Episcopus in casibus expressis in Cap. 6 sess. 24 de reformatione potest vel ipse absolvere, vel absolutionem committere Vicario Generali, vel etiam Confessario, cum speciali tamen delegatione in *Caesaraugustana lib. 3 Decretorum pag. 15 a tergo.*

35. Quin imo de omni peccati vinculo, de quo potest absolvere et dispensare sibi Inferiorem vigore dicti cap. 6 sess. 24 de reformatione, potest etiam et ipse absolvi et dispensari a suo Confessario ad hoc specialiter electo in *Dubium cap. 6 sess. 24 de reformatione Posit. 77.*

36. Amplia, id locum obtinet, etiamsi Romae sit, et ita extra propriam Diaecesim in *Dubium ad Cap. 6 sess. 24 de reformatione Posit. 77.*

37. Episcopus vero haud potest dispensare ab irregularitate contracta eum, qui illum exoravit; ut conferret primam Tonsuram et duos priores Ordines, sed etsi Rescriptum obtinuisset ad primam Tonsuram tantum, attamen se immiscuit in ordinatione, et materiam primi et secundi Ordinis tetigit in *Aprutina Ordinum die 11 Ianuarii 1710 lib. 60 Decretorum (1).*

38. Alias a Tridentino Concilio sess. 23 cap. 14 et sess. 24 cap. 6 de reformatione tribuitur Episcopis in foro poenitentiali, quoad promotos per saltum et occultas irregularitates ex delicto, facultas absolvendi in *Granaten. Irregularitatis die 8 Iulii 1786 §. Digreditur.*

39. Siquidem Concilium Tridentinum in Cap. 14 sess. 23 de reformatione statuit: — Cum promotis per saltum, si non ministraverint, Episcopus ex legitima causa possit dispensare. — Porro dissensatio incursam praesupponit irregularitatem. Semel ac autem publica evaserunt crimina falsi et saltuariæ ordinationis a Clerico patrata, in eam incidisse irregularitatem, quæ ab Episcopo dissolvi nequeat, res ipsæ Tridentini verbis comperta est in *Granaten. Irregularitatis die 8 Iulii 1786 §. Sed.*

40. Nam Episcopus, quoad crimina de-

ducta ad forum contentiosum, nequit dispensare super irregularitate, ut notat Barbos. de offic. et potest. Episcop. part. 2 alleg. 39 n. 28 in *Mindonien. seu Oveten. Ordinationis die 4 Iunii 1763 §. Ponderandum.*

41. Hinc Fagnanus in Cap. *Tuæ literæ* de cleric. per salt. prom. n. 22 ad 23 sustinet, per hoc Decretum sublatam fuisse quaestionem, quæ olim inter Doctores vigeat, num scilicet promoti per saltum essent ipso iure suspensi: nam advertit, quod cum Concilium permiserit, ut Episcopi possint dispensare, si in Ordine suscepto non ministraverint, consequens est, quod sic promotus ipso iure suspensus esse debeat ab exercitio Ordinum, et si Ordines exercent, irregularitatem incurrat. Addit tamen n. 24 et 25, quod adhuc remanet dubium, an Episcopus, non obstante Concilii dispositione, dispensare valeat cum eo, qui non ministraverit, si scienter fuerit per saltum promotus. Fatetur, quod nonnulli Doctores affirmativam tuerentur sententiam, contrariam vero magis tutam esse testatur; quia Sacri Canones de ignoranter promotis per saltum tantum loquuntur, et licet Tridentinum non distinguat inter Clericum ignoranter, vel scienter promotum, nihilominus quod Decretum Concilii cum ea distinctione intelligendum est, quia lex nova disponens in re antiqua recipit omnes interpretationes et limitationes, quas res ipsa in antiquis legibus admittebat, idque procedit, etiamsi lex nova generaliter loquatur in *Visen. Dispensationis ab irregularitate die 11 Septembris 1784 §. Concilium.*

42. Ceterum Sacra Congregatio declaravit, Episcopum posse non solum tollere suspensionem, sed etiam dispensare super irregularitate contracta ab eo, qui scienter ante aetatem fuerit male promotus et in susceptis Ordinibus ministravit, dummodo sic promotus sit in aetate legitima et irregularitas sit occulta in *Concordien. mense Ianuarii 1585 lib. 4 Decretorum pag. 16.*

43. Potest pariter Episcopus dispensare super irregularitate contracta ab eo, qui ordinatus cum literis dimissoriis Abbatis Regularis in susceptis Ordinibus ministravit, dummodo delictum sit occultum in *El-*

(1) Speciem et resolutionem Causæ huius habes in Verb. *Dispensatio*, §. IX, n. 801, Tom. VII.

nen. mense Aprilis 1587 lib. 4 Decretorum pag. 237.

44. Quin imo absolutio suspensionis indicatae contra Ordinatores sine dimissoriis proprii Episcopi reservata non est Sedi Apostolicae in Can. *Lugdunensis* 9 quaest. 2, minusque a Sacro Concilio Tridentino in sess. 23 cap. 8 de reformatione, neque a s. m. Innocentio XII in Constitutione *Speculatores* 44 §. 15 in suo Bullario, ubi eadem suspensionis poena interdicatur duratura, — quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire —, quibus verbis indicari Ordinarii facultatem absolvendi tradit Rigantius ad Reg. 24 Cancell. §. 4 a n. 48 in *Mindoniens. seu Oveten. Ordinationis die 4 Iunii 1763 §. Verum.*

45. Idecirco eandem facultatem, Sede vacante, competere Vicario Capitulari, defendit idem Rigantius in cit. §. 4 n. 61 et 111, ubi allegat resolutiones Sacrae Congregationis in Neapolitana Ordinationis 15 decembris 1685, 27 aprilis et 7 decembris 1686, quae concordant cum Regestris Secretariae lib. 35 Decretorum pag. 527 et lib. 36 Decretorum pag. 150 et 559 in *Mindoniens. seu Oveten. Ordinationis die 4 Iunii 1763 §. Verum.*

46. Ubi autem agitur de suspensione simul et irregularitate, licet solvi ab Episcopo posset suspensio, mos tamen invaluit, ut de utraque Sacra Congregatio cognoscat, Honibrante in Prax. Trib. Epi Vicarii cap. 6 not. 3. pag. 79 in *Caephaluden. Suspensionis et Irregularitatis die 24 Martii 1787 §. His.*

47. At Episcopus haudquaquam potest absolvere a suspensione, cuius tempus est a iure determinatum, intra huiusmodi tempus; adeoque Benedictus XIV in lib. 8 de Synodi Diaeces. cap. 69 n. 2 scripsit: — Parochus autem Matrimonio interesse praesumens, cui legitimae non praecesserint denunciationes, suspensione ab officio triennio duratura, aut etiam atrociori poena plecti iubetur in Cap. *Cum inhibitio* §. fin., a qua quidem suspensione, cuius tempus est a iure determinatum, non posse eundem intra triennium ab Episcopo absolvi docent Sanchez de matrim. lib. 3 disp. 42 n. 2 etc. — in *Auximana Parochiae die 18 Martii 1797 §. Ita.*

48. Nec Episcopus potest dispensare initiatum Ordinibus minoribus a bigamia contracta per Matrimonium cum Vidua; sed re-

quiritur dispensatio Apostolica, ut Bigamus clericalem habitum reassumere et privilegiis Clerici coniugati gaudere valeat in *Lancianen. die 21 Martii 1644 lib. 17 Decretorum pag. 321.*

49. Hinc multo minus Episcopus potest ex quavis causa ac praetextu dispensare in publico impedimento, quod Matrimonium dirimit in *Syracusana Dispensationis die 13 Martii 1660 lib. 22 Decretorum pag. 66 (1).*

50. Verum — Sacra Congregatio censuit, eos, qui decimas subtrahunt et in rem suam vertunt, aut impediunt, quominus Ecclesiis vel Personis, quibus legitime debentur, integre persolvantur, non esse ipso iure excommunicatos, sed excommunicandos, quemadmodum statuitur eiusdem Concilii Decreto Cap. 12 sess. 25 de reformatione, eorumque absolutionem non esse Sedi Apostolicae reservatam, sed, plena restitutione sequuta, spectare ad Ordinarium, qui excommunicationis sententiam tulerit; ac proinde Synodalem Constitutionem hac in parte nequaquam esse observandam, Decretum vero cap. 11 sess. 22 ad hunc casum non pertinere — in *Ariminen. die 8 Iunii 1679.*

51. Imo Episcopus potest absolvere in Sacramento poenitentiae Exteros commorantes in sua Diaecesi; sed non dispensare in casibus cap. 6 sess. 24 de reformatione contentis in *Compostellana lib. 1 Decretorum pag. 64 a tergo.*

52. Amplia, etiamsi praefati Exteri extra suam Diaecesim delictum commiserint, Ita Pontifex Gregorius XIII declaravit in dubio sibi a Sacra Congregatione, proposito et relato in *Posit. 77 ad Cap. 6 sess. 24 de reformatione et in Compostellana lib. 1 Decretorum pag. 64 a tergo.*

53. Sacra Congregatio autem declaravit, Episcopum non posse sibi reservare casum non solventium Locis piis id, quod ratione administrationis vel alio titulo eis debent, sed iuris remediis debitores esse cogendos in *Castren. die 3 Februarii 1635 lib. 15 Decretorum pag. 164.*

54. Episcopus vero potest sibi reservare casus, a quibus Regulares non possint absolvere vigore privilegiorum suorum, etiam maremagnum nuncupatorum in *Bononiens. mense Iunii 1587 lib. 4 Decretorum pag. 276.*

(1) Reliqua late habes in Verb. *Dispensatio*, §. X, a n. 9, Tom. VII.



## EPISCOPUS QUOAD PROCURATIONEM

1. Praecipuum Episcoporum munus est Diaecesim universam perlustrare, ut oves suas noscant, corrigenda, quae viserint, emendant, ac cuncta sub oculis recte atque ordine disponant. Hanc a maioribus acceptam regulam Concilium Tridentinum constabilivit sanxitque, ut quolibet anno, vel saltem biennio, haec Diaecesis peragratio et lustratio fieret, ut in Cap. 3 sess. 24 de reformatione in *Senogallien. Procurationis die 14 Decembris 1765 §. Praecipuum.*

2. Conveniens autem aequitati erat, ut Episcopi subsidium ab ipsis, quos visitabant, pro victu haberent, Can. *Cavendum* 7, Can. *Inter* 8 10 quaest. 3, Cap. *Cum ea* de praescriptione, Cap. 1 et 2 de cens. et exact., Extravag. *Execrabilis* 30 cap. 22 de censibus, Cap. *Conquerente* de offic. Ordinarii, Cap. 11 et 16 de praescriptione. Illud propterea, quod antea cautum erat, Concilium in cap. 3 sess. 24 retinuit, modumque adiecit: - Caveant, ne inutilibus sumptibus cuique graves onerosive sint, neve ipsi aut quisquam suorum quidquam procurationis causa pro visitatione et etiam testamentorum ad pios usus, praeter id, quod ex relictis piis iure debetur, aut alio quovis nomine, nec pecuniam, nec munus quodcumque sit, etiam qualitercumque offerat, accipiant, non obstante quacumque consuetudine etiam immemorabili, exceptis tantum victualibus, quae sibi ac suis frugaliter moderateque pro temporis tantum necessitate, et non ultra, erunt praestanda. Sit tamen in optione eorum, qui visitantur, si malint solvere id, quod erat ab ipsis ante solvi, certa pecunia taxata, consuetum, an vero praedicta victualia subministrare, salvo item iure conventionum antiquarum, cum Monasteriis aliisque piis Locis aut Ecclesiis non parochialibus inito, quod illesum permaneat. In iis vero locis seu provinciis, ubi consuetudo est, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud a Visitoribus accipiat, sed omnia gratis fiant, ibi id observetur - in *Senogallien. Procurationis die 14 Decembris 1765 §. Conveniens §. Illud.*

Item in *Perusina die 16 Iunii 1770 §. Plura.*

3. Itaque Concilium Tridentinum in cap. 3 sess. 14 de reformatione non sustulit Cathedralium; sed non intendit, illud solvendum esse in visitatione, sed extra in *Messanen. et Turonen. anno 1587 lib. 5 Decretorum pag. 50.*

Item in *Reatina mense Martii 1590 lib. 7 Decretorum pag. 6.*

4. Nec dubium, quod nulla ante Concilium Tridentinum induci contra procurationem poterat praescriptio, etsi centenarium tempus aut hominum memoriam superans effluxisset, Cap. *Cum instantia* de censibus, Cap. *Accedentes* 9, et Cap. *Cum ex officio* de praescriptione in *Nursina Procurationis die 20 Martii 1824 §. Privilegia.*

5. Verum Concilium Tridentinum in cap. 3 sess. 24 de reformatione decrevit, ut consuetudo vigens in Locis seu Provinciis nihil in visitatione accipiendi punctualiter observetur, per quam Conciliarem dispositionem correctam est dispositio iuris communis in Cap. *Venerabili* de censibus, ad cuius trames procuratio ratione visitationis debita non erat a Subdito praescriptibilis, ut bene ponderat Fagnanus in dicto Cap. *Venerabili* a n. 20 in *Auximana Procurationis die 8 Februarii 1727 §. Sacrum.*

6. Siquidem in aliquibus Provinciis seu locis eam potuisse induci generalem consuetudinem a singulari unius tantum, aut alterius Ecclesiae praescriptione distinctam, iuxta quam teneatur Episcopus pastorem visitationem ita gratis explere, ut nihil omnino queat procurationis nomine a visitatis accipere, perspicuis verbis decrevit Synodus Tridentina sess. 24 cap. 3 de reformatione, ut docent Canonistae omnes cum Fagnano in Cap. *Venerabili* de censibus n. 24. De praescriptione vero, quae ab aliqua particulari Ecclesia allegetur, statutum est in Cap. *Cum instantia* 17 de censibus, quod contra procurationem praescriptio sibi locum nequeat vindicare, etiamsi longissimo

tempore procurationis obsequium non impenderint. — Quam Textus dispositionem etiamnum vigere neque correctam esse a Concilio Tridentino probat Fagnanus in Cap. *Venerabili* a n. 25 de censibus, Anaclet. in lib. 3 Decret. tit. 39 a n. 63, Pirhing ibidem n. 76 not. 2, Schmalzgrueber n. 112 in *Fanen. Procurationis die 24 Augusti 1743 §. Quid.*

Item in *Camerinen. Procurationis die 22 Novembris 1856 §. Consuetudinem.*

7. Quaestio hinc moveri cepta est, an veteris iuris dispositio de procuratione solvenda eiusque praescriptione, aliqua ex parte fuerit immutata in *Nursina Procurationis die 20 Martii 1824 §. Cum.*

8. Gravior autem est dubitatio de praescriptione, quae fuerit immemorabilis. Eam quippe contra procurationes valere sentiunt Abbas cons. part. 2 cons. 26 n. 4, Marian. tract. de visit. n. 52, Piasec. in prax. Episcop. part. 2 cap. 3 art. 8 n. 115, Schmalzgrueber in lib. 3 Decret. tit. 39 n. 15, Barbosa de offic. et potest. Episcop. allegat. 73 n. 48, Gratian. discept. forens. cap. 59 n. 19, atque hanc sententiam Reiffenstuel in lib. 3 tit. 39 communissam appellat in *Fanen. Procurationis die 24 Augusti 1743 §. Gravior.*

Item in *Civitatis Plebis Procurationis die 19 Aprilis 1823 §. Addit; in Nursina Procurationis die 20 Martii 1824 §. Alii.*

9. Contrariam tuerentur sententiam Felin. in Cap. *Cum ex officii* 16 de praescriptione, Azor Inst. mor. part. 2 cap. 42 quaest. 14, Pirhing in Decret. lib. 3 tit. 39 n. 76, Leuren. in Decret. lib. 1 tit. 31 n. 3, quibus consentire videtur Fagnanus in Cap. *Venerabili* de censibus a n. 20, ubi multis probat, procurationem debitam ratione visitationis non esse a subdito praescriptibilem. — Quum contra procurationem, quae ratione visitationis debetur, praescribi nequeat, quemadmodum nec contra visitationem ipsam, ut inquit Textus in Cap. *Accedentes* 12 de praescriptione — in *Fanen. Procurationis die 24 Augusti 1743 §. Gravior.*

Item in *Civitatis Plebis Procurationis die 19 Aprilis 1823 §. Quamobrem; in Nursina Procurationis die 20 Martii 1824 §. Cum; in Camerinen. Procurationis die 22 Novembris 1856 §. Consuetudinem.*

10. Idque locum habet non modo ubi agi-

tur de praescriptione contra Episcopum, verum etiam contra alias Ecclesias, quin Decreti Tridentini verba obstant, quae de praescriptione loquuntur; ibi enim agi videtur non de unius alteriusve Ecclesiae, verum de universae Diaecesis aut Provinciae consuetudine, quae Concilii tempore vigeret in *Civitatis Plebis Procurationis die 19 Aprilis 1823 §. Quamobrem §. Decreta.*

Item in *Nursina Procurationis die 20 Martii 1824 §. Cum.*

11. Quamvis autem Pirhing lib. 3 tit. 39 n. 76 praescriptionem reiiciat, nihilominus fatetur, possessionem longissimi temporis vel immemorabilis, communi Doctorum consensu, prodesse, dummodo possessor nuda praescriptione non innitatur, sed privilegio quoque vel alio legitimo titulo, qui tam diuturna possessione praesumitur, quamvis aliter probari nequeat, arg. L. *Cum de in rem ff. de usuris*; nihil enim validius innuit legitimum titulum, quam immemorabilis et centenaria consuetudo, Rota decis. 24 n. 7 coram Falconerio, et in Tudertina Immissionis 13 martii 1789 §. 5 coram Emo Cesarei in *Nursina Procurationis die 20 Martii 1824 §. Alii.*

12. Hinc universalis sit oportet in tota Diaecesi, et ante Concilium Tridentinum introducta consuetudo non solvendi procurationem, quemadmodum argui videtur ex verbis Decreti ipsius Concilii in sess. 24 cap. 3 de reformatione: — In iis vero locis seu Provinciis, ubi consuetudo est, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud a Visitatoribus accipiat, sed omnia gratis fiant, ibi id observetur. — Nam in iure canonico vocabulum loco plerumque usurpatur pro Diaecesis, ut ex Cap. *Si quis Episcopus* 31, Cap. *Mutationes*, Cap. *Omnis* de Episcop. translatione, Cap. *Requisivit* de ordinatis ab Episcopo. Cum vero Tridentinum loquatur de consuetudine, quae est in locis seu Provinciis, videtur, quod agat tantum de consuetudine introducta in *Aquinate. et Pontiscurvi Procurationis die 18 Iunii 1808 §. Principio §. Nam.*

13. Haud contra videtur, quod haec consuetudo generalis esse debeat per totam Diaecesim. Nam particula illa disiunctiva seu — in iis locis seu Provinciis — satis demon-



strat, quod Tridentini Patres significare voluerint distinctas res, ut proinde cum *loca* eadem esse non possint ac *Provinciae*, sequitur, ut, si sub nomine *Provinciae* veniat *Diaecesis* universa, profecto nomine *locorum* accipienda sunt Oppida et Civitates, quemadmodum interpretatur Fagnanus in Cap. *Venerabili* de censibus n. 27 in *Aquinaten. et Pontiscurvi Procurationis die 18 Iunii 1808 §. Negat.*

14. Nam in Cardinalitiis Congregationibus consuetudo plurimum attendi solet, eo quod nedum legales, sed etiam prudentiales regulae ita exigunt, ut solitum non alteretur, ceu tradit Card. De Luca de Parochis disc. 14 n. 1 in *Tarentina Procurationis die 25 Februarii 1826 §. Nulla.*

15. Unde Leurenus in lib. 2 tit. 26 quaest. 896 n. 2 haec habet: — De cetero, etsi procuratio quoad substantiam per praescriptionem tolli nequeat, potest tamen praescribi quoad modum..., nempe quod procuratio vi praescriptionis praestetur quidem integra, in ea tamen solvenda eximantur aliqui, alii autem eo plus graventur, atque ita praescriptio non tendat contra Episcopum, sed contra illos alios magis gravatos, modo tamen onus illud praestandi procuraciones in pauperes et paucos, qui illi ferendi non essent, non reiciatur. — Consonant Azor Butr. Innoc. Felin. et alii in *Spoletana Procurationis die 3 Decembris 1842 §. Circa.*

16. Quapropter quum Archiepiscopus Decretum tulit, quo veterem procurationis partitionem abolevit et novam partitionis methodum induxit, Sacra Congregatio mandavit, ut servaretur consuetudo in *Spoletana Procurationis die 3 Decembris 1842.*

17. Enimvero cum sacram perageret visitationem in Terra Montis Falci Spoletanae Archidiaeceseos, visum est Archiepiscopo veterem abolere procurationis partitionem, quae in tresdecim dividebatur partes, quarum octo ad Capitulum Collegiatae Montis Falci, Ecclesias et legata iisdem addicta, duae ad Paraecciam S. Augustini, et tres ad Cathedrallem Spoleti propter parochialem Ecclesiam S. Mariae in Turrita ad ipsam spectantem pertinebant; et novam inducere partitionis methodum, in qua omnia pia Loca in quatuor divisa gradus pro fructuum praesumpta

ratione propriam haberent adsignatam portionem. Quod reapse perfecit, novamque divisionis methodum suo Decreto munivit, in quo non obtemperantibus poenam solutionis duplū inflixit. Aegre hoc ferentes Canonici Montis Falci Sacram adivere Congregationem, nova hac abolita, veteri standum esse expostulantes. Hinc sub oculos posuerunt Canonici ab anno 1816 ad annum usque 1840 expensas sacrae visitationis tenore veteris repartitionis fuisse persolutas, nemine reluctantē, dum antiqua et plusquam centenaria consuetudo praescriptionis titulum suppeditavit. Quod ut probarent in medium protulerunt particulam, quam exscriptam dixerunt ex antiquiori Codice eiusdem Ecclesiae. Delendam itaque contenderunt Capitulares novam partitionis methodum; quia peracta erat, visitatione expleta, expensisque factis, et ab unoquoque quota adsignata persoluta; quia easdem personas pluribus quotis gravabat, uti videre erat in Canonicis Montis Falci, qui primo taxabantur pro Ecclesia, secundo pro Canonicatu, tertio pro Legatis piis iisdem Praebendis annexis; quia gravabat Canonicatum Luzi, Testatorisque voluntatem negligebat, qua cautum et fixum, ut possessor pro sacra visitatione non amplius, quam scutatum unum obolosque quinquaginta persolveret. Consonabant Canonicorum querelis Camerarius Confraternitatis S. Mariae Laicorum Rector Consolationis Confraternitatis Sanctissimi Sacramenti et Praepositus Congregationis Oratorii, qui eam non solum ex antiquissimis remotis temporibus ducebant, sed centenariam et plusquam centenariam et praescriptionem perquam immemorabili fultam dixerunt ac testati sunt. His adhaesit testimonium ex Canonici Vagnoli septuagenarii, nec non vota adiungebantur Vicarii Foranei Montis Falci, qui, dum varia partium studia et sententias Archiepiscopo remisit, eum adprecatus est, ut Capituli votis assentiretur, veterem saltem pro hac vice methodum approbando. Pro nova contra repartitionis methodo stetit Parochus Casalis: Parochus vero S. Augustini, dum gravari se antiqua partitionis quota ostendit; illi tamen standum esse pro hac vice expressit, et in posterum exoptavit, ut illam vim haberet, quam Archiepiscopus proposuit.

18. Archiepiscopus adversus preces Capituli Montis Falci plura quidem opposuit, et consuetudinem, utpote legitima probatione destitutam, reiecit; sed proposito dubio: - An et quomodo confirmandum, vel infirmandum sit Archiepiscopi Decretum in casu? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Servetur consuetudo - in *Spoletana Procuracionis die 3 Decembris 1842.*

19. Quum itaque ex pluribus visitatis quatuor dumtaxat procuraciones solverent, adeoque insisterint, ut alii etiam contribuerent, et quidquid indebite solverint restituerent, sed ceteri consuetudinem immemorabilem non solvendi et paupertatem probare contenderint, Sacra Congregatio statuit, ut servaretur solitum in casu, de quo agebatur in *Spoletana Procuracionis super contributione die 30 Aprilis 1746.*

20. Siquidem ex pluribus Locis piis Capellis titulis Beneficiorum et Monasterio S. Catharinae bona immobilia possidentibus in territorio Montis Leonis Spoletanae Diocesis, quatuor sola in ultimis quinque visitationibus nomine procuracionis Episcopo visitanti contribuerunt qualibet vice seuta quadraginta, singulis scuta decem conferentibus. Praesentes duorum Beneficiorum possessores R. P. D. Frescobaldus et Abbas Amicius aliorum onera sese substinere putantes, postularunt ab EE. PP., ut dividerentur procuraciones pro portione bonorum, quae a singulis Locis piis possidebantur, et cogerentur illa restituere ex lege iustae reintegrationis quidquid pro portione aliorum Locorum piorum ab Actoribus solutum fuit Episcopis visitantibus. Episcopus hac de re auditis respondit secundum pia Loca, et ut servaretur consuetudo, quam ab anno 1709 servatam fuisse constare dixit ex actis visitationum trium Praedecessorum, et cui licet titulus expressus deficeret, non tamen deficiebat praesumptus ex temporis fuga in praesens cunctis ignotus. Adversus hoc iudicium Episcopi disputarunt hinc Actores: nam iuris dispositione constitutum est, ab iis praestanda esse temporalia, qui spiritualia recipiunt; praestandi debitum non esse personale, sed reale et bonis inhaerens; possessionem, quam iactabant Loca pia, non solvendi, nec antiquam esse et immemorabilem, cum constaret, initium habuisse

anno 1709, nec debitis requisitis firmatam, nec detrimentum ullum inferre posse nullam habentibus a praedefunctis possessoribus causam, quorum culpanda negligentia nocere non poterat praesentibus; sed etsi immemorabilis haec esset consuetudo et suis requisitis comprobaretur, non tamen obici posse ob Tridentini Decretum, quod ait: - non obstante quacumque consuetudine etiam immemorabili -; et dispositionem Textus in Cap. *Accedentes* de praescriptione. Contra haec disseruerunt alia Loca pia, consuetudinem immemorabilem et possessionem, in qua erant non solvendi, comprobari dictis trium Testium, antiquis libris locorum piorum, testificatione Parochi et ipsius Communitatis, ex quibus habebatur, nunquam a Locis piis solutas fuisse procuraciones, sed onus fuisse Beneficiorum Ecclesiae S. Leonardi et Sanctissimae Annunciationis, Plebani Ecclesiae parochialis et Beneficarii decimarum, quorum quisque quartam procuracionum partem solverit, ut ex literis cl. me. Cardinalis Oliverii Canonici Rasponi et ipsius Episcopi cognosci poterat; consuetudinem immemorabilem ab ipso Tridentino servatam fuisse, dum ait: - In iis vero locis seu Provinciis, ubi consuetudo est, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud a Visitoribus accipiat, sed omnia gratis fiant, ibi id observetur -; oriri ex hac consuetudine, cuius initium ignorabatur, praesumptionem aptioris cuiusque tituli, sive conventionis, quam sartam tectamque idem servat Tridentini Decretum, sive Beneplaciti Apostolici, iuxta regulas iuris omnibus cognitissimas; eoque amplius hanc esse servandam consuetudinem, quod sumeretur vehementi ratione paupertate Locorum piorum, quin ambigi posset de inopia et paupertate Locorum piorum, cum ea comprobaretur testificationibus Parochi et Communitatis, et ex libris censualibus, qui vulgo *catastra* vocantur. Ceterum Conventus Patrum S. Francisci ad procuraciones non tenebatur, cum visitationi subiectus non esset; Monasterium Monialium immune erat ex antiqua consuetudine; Hospitale non tenebatur ex dispositione iuris; Capellae laicorum non poterant cogi, tum quia nihil possidebant, tum quia Laici ad procuraciones praestandas non tenentur.



21. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An omnes visitationi subiecti et signanter Monasterium Monialium S. Catharinae Ecclesiae Confraternitates nec non Beneficia simplicia ac Capellas perpetuas possidentes in territorio Montis Leonis Diaecesis Spoletanae teneantur ad contributionem expensarum? *Et quatenus affirmative.* II. An repartimentum earumdem expensarum fieri debeat ab Episcopo inter omnia Loca pia visitata? III. An RR. Beneficiati S. Leonardi et Sanctissimae Annunciationis, qui substituerunt plus aequo pondus procurationis in retroactis visitationibus, sint proportionabiliter reintegrandi ab aliis Visitatis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, servetur solitum in casu, de quo agitur. Ad secundum et tertium, provisum in primo - *in Spoletana Procurationis super contributione die 30 Aprilis 1746.*

22. Similiter quum Moniales quatuor Monasteriorum nunquam retroactis temporibus onere procurationis praegravatae fuerint, adeoque ex peculiari asserto iure et ex diuturna consuetudine libertatem non solvendi praescripsisse tuerentur; Sacra Congregatio declaravit, eas non teneri praestare procurationem in casu, de quo agebatur *in Spoletana Procurationis die 17 Martii 1714 lib. 64 Decretorum.*

23. Iamvero - Moniales quatuor respective Monasteriorum, videlicet S. Mariae nuncupatae Vallisgloriae S. Clarae S. Ioannis et S. Mariae Magdalenae Oppidi Hispelli (numquid sint ex Ordinibus mendicantibus usque nunc percipi nequit) effusis precibus conqueruntur, quod nuper peracta ab Episcopo Spoletano sancta visitatione Canonici deputati pro exigenda procuratione prae ceteris Locis piis eiusmodi onus pro rata ipsis quoque iniunxerunt, quam partitionem subinde mox dictus Episcopus comprobavit; quoniam vero ab huiusmodi impositione sese immunes esse Moniales pro certo habent, tum ex diuturna consuetudine, qua libertatem non solvendi praescripsisse asserunt, cum etiam ex peculiari asserto iure, quod Moniales procurationem contribuere Episcopo visitanti minime teneantur, nisi in eorum Ecclesiis aliqua sint erecta Beneficia ecclesiastica; e contra Procurator Canonice aliorumque

piorum Locorum praelibati Oppidi enixe eorum iura propugnat sub obtentu, quod ab onere procurandi nequaquam Moniales sese eximere possint, praesertim quae Ordinario subiectae existunt, quodque assertam consuetudinem allegare nequeant. Desuper itaque iuxta morem informare iussus Episcopus, praemissis confirmatis, addit, Canonicos confecto calculo, Monialibus quoque pro rata procurationis onus iniunxisse ad formam Decreti Sacri huius Consensus in Spoletana sub die 14 iunii 1710 emanati, teneri omnes visitatos ad solutionem pro rata temporis; ceterum Moniales nunquam transactis temporibus huiusmodi onere praegravatas fuisse, idem Relator subdit, qui votum suum in Sacrae Congregationis iudicio reposuit. Non graventur igitur EE. VV. dubium inter Partes concordatum, qua solent sapientia, discernere: - An Moniales Terrae Hispelli teneantur praestare procurationem Episcopo visitanti in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative in casu, de quo agitur - *in Spoletana Procurationis die 17 Martii 1714 lib. 64 Decretorum.*

24. Unde, attentis peculiaribus circumstantiis rerumque adiunctis, - Sacra Congregatio censuit, Episcopo visitanti Ecclesiam Monialium, si in ea non adsit Beneficium, non deberi procurationem seu expensas victualium - *in Volaterrana die 13 Novembris 1638 lib. 16 Decretorum pag. 106 a tergo.*

25. Quin imo quum solus Plebanus loci onere procurationis gravari soleret, ac ideo is postulaverit, ut illud inter omnes distribueretur, qui visitationi subessent, Sacra Congregatio primum resolvit, omnes Confraternitates et Beneficia seu Capellaniae perpetuas possidentes teneri per contributum ad procurationem, nec non dictum Plebanum, qui sustinuit totum pondus in praeteritis visitationibus esse proportionabiliter reintegrandum ab aliis visitatis, a die petitionis; dein vero, re maturius perpensa, quoad Confraternitates comparentes recessit a decisis in casu, de quo agebatur *in Fanen. Procurationis die 24 Augusti 1743 et die 28 Maii 1746.*

26. Siquidem Ioseph Bellutius Plebanus seu Rector parochialis Ecclesiae SS. Apostolo-

rum Petri et Pauli Oppidi Carticeti anno 1735 postulavit ab Episcopo, ut exhibendae procurationis onus, quo solus ipse Plebanus antea minus aequè gravari consueverat, inter eos omnes distribueretur, qui Sacrae visitationi subessent. Episcopus Decretum protulit, quo singulos visitatos teneri ad contributionem sumptuum antecedentis visitationis a se eodem anno 1735 peractae pronunciavit. Non tamen Decretum istud aliquo donatum fuit exitu. Quamobrem Episcopus anno 1739 suam iterum perlustrans Diaecesim, rato manente priori Decreto, iussit exquiri hac de re Sacrae Congregationis oraculum, quod mox praefatus Plebanus postulavit, cui contradixerunt Officiales Confraternitatum SS. Sacramenti SS. Rosarii et SS. Suffragii et S. Michaelis atque etiam nonnulli Rectores simplicium Beneficiorum seu Capellarum, renuentes quidquam persolvere procurationis nomine; propterea quod a tempore quaecumque hominum memoriam excedente solus Plebanus integras eiusmodi impensas sustinuerit. At consuetudinem istam, tametsi veram esse dixit Episcopus, nihil tamen obstare censuit petita contributioni; eam verò haud ullo comprobari legitimo documento contendit Plebani Defensor, minusque inductam fuisse, ut, quemadmodum opus erat, praecedente aliqua Plebani petitione, subsecutaque aliorum contradictione stabiliretur. Tria hinc erant ponderanda; primo, num consuetudo, quae adversus Plebanum obiciebatur, satis probata esset, ex eo quod visitati nunquam procurationem persolverint, vel potius necesse esset, petitam fuisse procurationem et visitatos detrectasse illam solvere, atque ita rem per longum tempus quiete mansisse, uti ex Sacrae Congregationis sententia requiri notat Fagnanus verba faciens de Episcopo, qui nunquam procurationem exegit in Cap. *Venerabili* n. 29 de censibus; secundo, num ista dicenda esset consuetudo potius, quam vera praescriptio; tertio, num, quae de praescriptione generaliter dicuntur, aequè obtineant in ea praescriptionis specie, qua nihil iuris sui aufert Episcopo, sed integrum onus procurationis in aliquam Ecclesiam transferri contenditur, huius enim praescriptionis firmitati nihil obstare tradunt Alex. de Naevo in Cap. *Accedentes* de praescript. n. 17, Azor

Inst. moral. part. 2 lib. 3 cap. 42 quaest. 11, Schmalzgrueb. lib. 3. Decret. tit. 39 n. 113; quamquam Fagnanus in cit. Cap. *Venerabili* n. 28 contrarium sibi adeo persuasum habuisse videatur, ut probet, procurationes etiamnum praescribi non posse, quoniam credendum non sit praeservari a Concilio Tridentino voluisse praescriptionem unius Ecclesiae in praedictum alterius, cui accresceret onus solvendi integram procurationem.

27. His mature perpensis, propositis dubiis: — I. An omnes visitationi subiecti et signanter Confraternitates nec non Beneficia simplicia ac Capellanas perpetuas possidentes in Castro Carticeto teneantur per contributum ad procurationem in casu etc. II. An Plebanus, qui sustinuit totum pondus procurationis in retroactis visitationibus, sit proportionabiliter reintegrandus ab aliis visitatis in casu etc. —, Sacra Congregatio die 24 augusti 1743 respondit: — Ad primum, Affirmative. Ad secundum, Affirmative pro procurationibus praestitis ab anno 1735 citra —. Revocata vero ad novum examen huiusmodi definitione, repropositis dubiis sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Praevio recessu a decisis, in casu, de quo agitur, Confraternitates componentis non teneri — in *Fanen. Procurationis die 28 Maii 1746.*

28. Idcirco quum Capitulum Collegiatae Ecclesiae sustineret, se ultra annum summam, quam Mensae Episcopali solvebat, haud teneri subire expensas necessarias occasione visitationis, vel si ad eas teneretur etiam Parochi Beneficiati et alia Loca pia pro rata concurrere deberent, ac locus esset restitutioni expensarum antea ab ipso tantum solutarum, Sacra Congregatio, ex eo quod praedicta summa revera non solvebatur a Capitulo nomine procurationis, resolvit, dictum Capitulum solvere debere praeter dictam summam etiam procurationem, et quoad Parochos Beneficiatos et Loca pia distulit resolutionem, ac mandavit, ut coadiuvarentur probationes, cum horum favore allegaretur immemorabilis consuetudo non solvendi procurationem in *Sorana Procurationis die 12 Augusti 1741.*

29. Enimvero Capitulum Collegiatae Ec-



clesiae S. Simeonis Oppidi Albetti praeter annuam summam ducatorum octo et carolenorum quatuor, quam nomine procurationis consuevit eousque Episcopo Sorano persolvere, contendit, se non teneri Episcopo dictam Ecclesiam visitanti victualia subministrare, vel saltem, si ad victualia praestanda obstrictum iudicaretur, immune fieri ab onere solvendi dictam summam ducatorum octo et carolenorum quatuor. Autumavit praeterea, Parochos Beneficiatos nec non Administratores Locorum piorum dicti Oppidi debere imposterum non tantum ratam procurationis, sive haec in enunciata pecuniaria quantitate, sive in victualibus praestaretur, contribuere, eamque in manibus alicuius Personae ecclesiasticae ab Episcopo deputandae exsolvere, verum etiam obstringendos esse summas Capituli usque ab anno 1664, vel saltem ab anno 1698 solutas eidem restituere. Episcopus retulit: - Veritati prorsus dissonum est, quod Oratores ipsi asserunt, nimirum annuam praestationem ducatorum octo, quam iidem singulis annis solvere tenentur huic Episcopali Mensae, suffici debere loco procurationis debitae pro visitatione, ac proinde ipsos immunes fore declarandos ab expensis dictae visitationis. Etenim licet eo nomine talis praestatio videatur appellari vulgo *procura*, nihil tamen commune habet cum procuratione debita pro visitatione; nam ultra quam quod iam dicta *procura* praeter expensas visitationis in fine cuiuslibet anni soluta semper fuerit et solvi debeat, sive fiat visitatio, sive non, concurrat etiam, quod nedum dictum Capitulum seu Collegiata, verum omnes aliae Parochiales tam Loci iam dicti, quam totius huius Diaecesis eodem tempore tenentur solvere dictas procuras, non obstante, quod distinctim etiam solvant procurationes seu expensas pro victualibus, dum fit visitatio. Ex quo eruitur, dictam praestationem nomine tantum tenus et abusive dici *procuram*, revera tamen aequivalere, imo vere dici posse et debere cathedratum: solvitur enim ab omnibus Ecclesiis in honorem et recognitionem Cathedrae Episcopalis. Quoad Parochos Beneficiatos et Locorum piorum Praesides, haec in facto exposuit: - Parochiales Ecclesiae ceteraque Loca pia praedicti loci renuunt solvere eorum ratas

pro victualibus, quae subministratur Episcopo visitanti eiusque famulatu, ex eo quia ab immemorabili tempore sic servatum fuit, et occasione sacrarum visitationum dictae expensae erogatae semper fuerunt sumptibus solius Collegiatae S. Simeonis, licet visitatae etiam fuerint aliae Parochiales et alia Loca pia praedictae Terrae, et non parvo temporis intervallo ob eorum multitudinem, quod nullatenus in dubium revocari potest, Partesque ipsae non inficiantur: hinc est, quod, attenta observantia immemorabili, quemcumque titulum de mundo meliorem praedictae Parochiales aliaque Loca pia allegare praesumunt etiam contra iuris assistentiam, quam ad sui favorem Oratores adducunt, cum visitationis expensae pro rata a Locis visitatis erogare debeant -.

30. His mature perpensis, propositis dubiis: - I. An, stante solutione annuorum ducatorum octo et carolenorum quatuor fieri solita ab Ecclesia Collegiata S. Simeonis Albetti Episcopo Sorano titulo procurationis, possit idem Episcopus ipsam Ecclesiam Collegiatam compellere ad subeundas expensas necessarias occasione visitationis in casu etc. *Et quatenus affirmative*. II. An imposterum teneatur Ecclesia Collegiata S. Simeonis persolvere annuatim supradictos ducatos octo et carolenos quatuor Mensae Episcopali? III. An ad integras expensas dictae visitationis teneatur tantum dicta Collegiata, sive potius teneantur pro rata contribuere alii Parochi Beneficiati et Loca pia eiusdem loci? *Et quatenus negative ad primam partem, affirmative ad secundam*. IV. An integra summa solvenda sit in manibus Procuratoris Capituli S. Simeonis, sive potius in manibus Personae ecclesiasticae deputandae? V. An sit locus restitutioni omnium expensarum erogatarum ab ipsa Collegiata pro visitationibus ab anno 1664 usque ad ultimam visitationem? *Et quatenus negative*. VI. An saltem sit locus dictae restitutioni ab anno 1698? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum et secundum, Affirmative. Ad tertium, dilata; et coadiuventur probationes. Ad quartum quintum et sextum, dilata - in Sorana Procurationis die 12 Augusti 1741.

31. Moniales vero tenentur contribuere

procuracionem Episcopo visitanti, etiamsi antiquum proferant exemplar Decreti ab Episcopo editi, quo a contributione procurationis eximuntur, quin tamen illud authenticum censi videatur, et non obstante huiusmodi Decreto, ipsae subinde contribuerunt, emissa quidem asserta protestatione, sed nec huiusmodi asserta protestatio in forma emissa fuit, nec in actis Cancellariae inveniri potuit *in Nursina Procuracionis die 8 Maii 1824.*

32. Siquidem antequam Nursina Ecclesia ad Cathedralis honorem eveheretur, Oppidum Vissi eiusque territorium ad Spoletanam Diaecesim pertinebat. Cum autem anno 1610 sacram visitationem perageret cl. me. Card. Barberini Episcopus Spoletanus, - habita notitia controversiae inter Moniales S. Iacobi Terrae Vissi et eius territorii ex una Canonicos et Clerum dictae Terrae partibus ex altera, super contributione procurationis Episcopo debita tempore visitationis excitatae, et ipsis solutionibus et contributionibus per anteacta tempora factis a Monialibus, decrevit et ordinavit, ut dictae Moniales et eorum Monasterium pro rata ipsas tangente iuxta distributionem a Clero factam concurrere et contribuere in dicta procuracione pro hac vice tantum debeant; ita quod in posterum nullo modo cogi possint ad similem contributionem faciendam sub cuiusvis consuetudinis praetextu -. Fatebantur nihilominus Moniales, procuracionem se persolvisse Spoletano Antistiti, cuius post obitum Vissi Paganus Cathedrali Ecclesiae Nursinae fuit subiectus, et contendebant, se opportunam ad sua iura sarta tecta servanda protestationem tunc emisisse. Cum autem subinde Vissi Capitulum et Clerus petierint, ut Moniales ad ferendum procuracionis onus concurrerent, ipsae duorum et ultra seculorum observantiam allegantes a Sacra Congregatione implorarent, servandam esse exemptionem tam longevae consuetudini innixam, ac praeterea Decreto Cardinalis Barberini roboratam. Episcopus retulit, Moniales nil aliud proferre, quam copiam praefati Decreti Card. Barberini, quod nullius esse roboris dixit, utpote non authenticum et nullo rationabili motivo fretum, immo canonicis legibus contrarium, aliisque Locis piis damnosum. Post illud namque non semper Moniales exemptione illa

gavisae fuerunt in solvendis procuracionibus, tam occasione visitationis a cl. me. Card. Locatelli factae, quam a Canali. - Praeterea in aliis solutionibus meis Antecessoribus factis nunquam protestationem in forma emisserunt praedictae Moniales, neque in ipsa Spoletana Cancellaria quidpiam inveniri potuit quoad hoc -. His igitur perpensis, proposito dubio: - An Moniales S. Iacobi Vissi teneantur solvere procuracionem in casu etc., Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative - *in Nursina Procuracionis die 8 Maii 1824.*

33. Nam si consuetudo non sit immemorabilis, omnes, qui visitantur, contribuere debent procuracionem. Enimvero - nonnulli Beneficiati simplices et Confraternitates Terrae Vallis Montanae conqueruntur, quod, licet ab antiquo tempore procuratio Episcopo visitanti solvi consueverit a Capitulo et Canonicis dictae Terrae, absque eo quod Oratores aliquid contributi gravati fuerint, nihilominus dictum Capitulum illos respective taxavit pro huiusmodi contributione; ideo supplicatur, per Sacram Congregationem declarari, an dictis Beneficiatis et Confraternitatibus suffragetur asserta consuetudo, quominus ad dictam contributionem minime cogendi sint? Sacra Congregatio, auditis Partibus et iuribus hinc inde deductis, censuit, Beneficiatos et Confraternitates Terrae Vallis Montanae teneri procuracionem contribuere Episcopo visitanti, nec illis suffragari assertam consuetudinem, quod huiusmodi procuratio solvi consueverit a Capitulo et Canonicis Collegiatae dictae Terrae - *in Signina die 2 Augusti 1670 lib. 26 Decretorum pag. 392.*

34. Qua de re omnes Parochi Beneficiati Ecclesiae Confraternitates aliaque Loca pia visitationi subiecta procuracionem contribuere debent, adhibita proportionis norma, quamvis antea a solis Parochis persolvi soleret *in Sancti Marci Visitationis die 18 Iulii 1733 §. Contribuere.*

35. Etenim omnes Parochi Beneficiati Confraternitates et Ecclesiarum Patroni praestare debent procuracionem per contributum, quin obstat asserta consuetudo non contribuendi *in Camerinen. Procuracionis die 23 Novembris 1793.*



36. Enimvero ob sacram visitationem anni 1792 procurationem Camerinensi Archiepiscopo solverunt Parochi seu Vicariatus Flastrae. Facta hinc solutae summae distributione, suam cuique Beneficiato Sodalitio Ecclesiaeque Patrono tribuerunt portionem, Beneficiatis nempe et Patronis in obulis 36 et quadrantibus 4 pro quolibet, Societatibus in obulis 50. His vero reluctantibus, evulgatum fuit inter Missarum solemnias, deindeque per affixionem ad valvas Ecclesiarum parochialium, praeceptum Curiae Archiepiscopalis super contributo, et quidam, ut assereretur, intra praefixum terminum dierum octo paruerunt, alii ob contumaciam passi sunt executionem. Haud tamen acquieverunt novissimi, ac post nonnullas instantias coram Signaturae Iustitiae Auditore, Sacram adierunt Congregationem, ad quam remissa tandem fuit Causa, et absolutionem a contributione ob assertam non solvendi consuetudinem postularunt. Assertae consuetudinis principium a divitiis desumpserunt Paraeciarum, aliorumque piorum Locorum inopia, quae a contribuenda excusat procuratione. Parochi vero despiciendam dixerunt contrariam Beneficiariorum consuetudinem, tum quia in simplici consistebat assertione, ac veluti fundamentum intentionis concludenter probari deberet, iuxta doctrinam Bartholi in Leg. *In illa* 8 ff. de verb. oblig., tum quia nec etiam immemorabilis, si probaretur, statum firmaret. Solvisse enim censebantur soli Parochi procurationem ex liberalitate, iuxta praesumptionem Can. *Cavendum est* 7 quaest. 3 caus. 10, de qua Pignatellius consult. 47 n. 4 tom. 1; ideoque ad statuendam aliorum exemptionem, requireretur petitio contributionis cum contradictione et acquiescentia, Fagnan. in Cap. *Venerabili* de censibus n. 29. Pignatell. loc. cit. a n. 6. Neque ad rem pertinere contenderunt Cap. 1 de consuetud. in 6, Cap. 16 de offic. Ordinarii, Cap. 23 de censibus, et Concil. Trid. Cap. 3 sess. 24 de reformatione; nam canonicae istae Leges servandam decernunt consuetudinem universalem non solvendi procurationem Episcopo visitanti, non item particularem inter obligatos ad solutionem, quorum nemo negativum alegare valet solutionis actum, ut integrum procurationis

onus in alios refundat, iuxta praecisum casum Cap. *Cum instantia* de censibus, de quo late Barbosa de iur. eccles. lib. 3 cap. 22 n. 29. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An procuratio Archiepiscopo visitanti sit praestanda per contributum ab omnibus Parochis Beneficiatis Confraternitatibus et Ecclesiarum Patronis Vicariatus Castri Flastrae dictae visitationi subiectis in casu etc., Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative — in *Camerinen. Procurationis die 23 Novembris 1793.*

37. Quin imo Capitulum et Canonici tenentur contribuere cum Praeposito seu Parocho ad formam Constitutionis Synodalis, etiamsi inducta fuerit consuetudo, ut solus Praepositus seu Parochus procurationes Episcopo visitanti praestiterit in *Pientina Procurationis die 20 Novembris 1756.*

38. Siquidem Collegiata Ecclesia Oppidi Scrophiani quatuor numerabat Canonicos et Praepositum animarum curatorem. Constitutionibus Synodalibus eiusdem Ecclesiae auctoritate Episcopali conditis et confirmatis cautum est, ut — expensae faciendae in visitationibus et aliis necessitatibus Ecclesiae fiant a Praeposito et Canonicis pro rata —. Huic Constitutioni anno 1668 Episcopus Burghesius addidit: — Standum est consuetudini, quae est legitima interpret —. Consuetudo praefatae Ecclesiae, cuius tamen initium incertum erat et causa ignota, ea usque in praesens fuit, ut soli Praepositi procurationes Episcopo visitanti praestarent. Aegre id tulit, qui exinde eam Praeposituram obtinuit, Mathias Simoncellius, qui anno 1753 Episcopo visitanti renuit solus praestare procurationem, sed cum Canonici in quasi possessione essent non solvendi, siluit, emissa protestatione. Mox rem detulit ad Sacram Congregationem. Auditus Episcopus censuit, — Strophianensis Collegiatae Canonicos esse in Parochi subsidium adigendos ad persolvendam procurationem, pro rata tamen convenienti, et non pro quatuor ex quinque partibus; plus enim aequo gravarentur, et fere idem solverent Canonici, ac Parochus, qui magis, quam Canonici, incommoda visitationis debet sentire —. Rationes sententiae suae repetebat Episcopus ex iuris dispositione ex Constitutionibus Capitularibus et ex Synodo Diaecesana, quae

cap. 6 haec habebat: - Beneficiati simplices solvant procurationem in actu visitationis iuxta reditum sui Beneficii ad rationem trium pro centenario, et ex dicta solutione subvenientur Curati pauperiores, iuxta prudentem distributionem arbitrio Ordinarii - Non obesse additionem Episcopi Burghesii, quod accipienda esset de consuetudine, quae respiciebat procuraciones. Addidit, actus liberalitatis gestos a praedecessoribus Praepositis, qui soli procuraciones praestiterunt, non potuisse, uti facultativos, coactivam consuetudinem inducere, quae neque ostendebatur immemorabilis, neque probata valeret iuxta Fagnanum in Cap. *Venerabili* n. 8 de censibus. Proposito igitur dubio: - An et pro qua summa Capitulum et Canonici Ecclesiae Collegiatae Scrophiani teneantur contribuere cum Parocho ad expensas procurationis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative favore Praepositi ad formam Constitutionis Synodalis - in *Pientina Procuracionis die 20 Novembris 1756*.

39. Unde omnes Beneficiati Confraternitates et Loca pia tenentur ad procurationem solvendam Episcopo visitanti, etiamsi eam nunquam solverint, cum nihil obstat contraria consuetudo in *Civitatis Castellanae Procuracionis die 9 Ianuarii 1734*.

40. Iamvero visitationem Oppidi Gallesii obeunte Episcopo, ut pro cibariis ei subministratis a Capitulo primariae Ecclesiae pecuniam contribuerent etiam alia Loca pia ceterique Beneficarii, approbatum ab ipso Episcopo fuit folium, in quo, servata proportionis ratione, descripta fuerat huius sumptus partitio in singulos. At doluerant Ecclesiastici piorumque Locorum Administratores se istiusmodi oneri, utpote inusitato, subiici. Contenderunt quippe totum hoc onus procuracionis subire eoque semper consuevisse Capitulum, neque hanc veterem consuetudinem esse mutandam. Capitulum vero innitebatur Decreto Tridentinae Synodi, quae in Cap. 3 sess. 24 de reformatione contributionem indiscriminatim imperat iis, qui visitantur, quin obesset contraria consuetudo iuxta Decretum a Sacra Congregatione editum in Signina die 2 augusti 1670 lib. 26 Decretorum pag. 392. Propositis igitur dubiis: -

I. An omnes Beneficiati Confraternitates et Loca pia Gallesii teneantur ad procuracionem solvendam Episcopo visitanti iuxta repartitionem ab eo approbatam? *Et quatenus affirmative*. II. An obstat consuetudo in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, Negative; et amplius - in *Civitatis Castellanae Procuracionis die 9 Ianuarii 1734*.

41. Nam Loca pia tenentur contribuere pro procuracione, etiamsi contraria extet consuetudo et diuturna observantia; nec Cancellarius Episcopi restituere debet pecunias exactas pro mandatis in *Nepesina Procuracionis et Exactionum die 3 Decembris 1712 et die 27 Maii 1713 lib. 62 et 63 Decretorum*.

42. Siquidem - enixe conquerentibus Archiepiscopo et Canonicis Collegiatae Ecclesiae Oppidi Campaneani, quod prae ceteris Locis piis, quae visitationis beneficium reportabant, Fabrica solummodo mox dictae Collegiatae onere integrae procuracionis graveretur, Episcopus precibus annuens, omnibus Ecclesiis aliisque Confraternitatibus, quas tum pridem perlustraverat, procurandi onus viritim iniunxit. Hinc Officiales Locorum piorum, pro certo habentes ab huiusmodi impositione ea esse prorsus immunia, stante legitima consuetudine et diuturna observantia, ad hanc Sacram Congregationem confugiunt, pro eorum indemnitate propugnanda. Supplices querelas iidem Officiales quoque adiiciunt, quod praelibatus Episcopus quamplura mandata executiva in actu visitacionis expediri iussit contra debitores piorum Locorum, et licet subinde, dilationibus concessis, eorum aliquibus gratificatus fuit, nihilominus iudiciales sumptus, Cancellario persolvendos, ipsis Locis piis statim imposuit, in grave eorum dispendium. Episcopus itaque informare iussus nec controverti posse autumat, quod Ecclesiae et Loca pia quaecumque pro rata temporis visitacionis tenue procuracionis onus subire debeant, nihil attemptata asserta consuetudine, quae perpetuam exemptionem firmare non potest, etiamsi retroactis temporibus Clerus pro sui libertate vel iuris dispositionis ignarus integram procuracionem contribuerit. Ceterum quoad expensas mandatorum non est curi conqueri



possint Officiales, idem Episcopus subtextit, cum emolumenta sint iudicialia, consuetam taxam non excedentia, eademque nullimode visitationem concernant, quae a seipso gratis omnino peragitur. Quandoquidem iuxta assertam consuetudinem parcendi causa Partium impensis, incommodisque adeundi Episcopalem Curiam, coram Episcopo, sanctam visitationem agente, conveniuntur debitores piorum Locorum, et contra morosos, servatis servandis, exequutiva mandata expediuntur; iudiciales vero sumptus eadem Loca pia Cancellario persolvunt, quos in consumatione mandati ab ipsis debitoribus repetunt. Postremo idem Relator addit, quod nonnisi ex aequitatis et iustitiae regulis ac raro admodum debitoribus ipsis prolationes solvendi concedere solet.

43. Monitis itaque tam Capitulo et Clero Oppidi Campaneani, quam Cancellario Episcopalis Curiae, saepedicti Officiales super infrascriptis dubiis consultissimum responsum ab EE. VV. expetunt: — I. An Loca pia Campaneani teneantur contribuere pro procuratione in casu etc. II. An Cancellarius Rm̃i Episcopi teneatur restituere pecunias exactas pro mandatis expeditis in actu visitationis in casu etc. —, Sacra Congregatio die 3 decembris 1712 respondit: — Ad primum, Affirmative. Ad secundum, dilata; et reformetur dubium —. Hisce igitur obsequendo supremis mandatis, super praetensa exactionum restitutione novum dubium concordatum fuit, eaque opportunitate sumpta, praefati Officiales rursus audiri obtinuerunt super procurandi onere. Hinc dignabuntur EE. VV. consuetum dubium alterumque infrascriptum, qua pollent sapientia, definire: — I. An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 3 decembris 1712 quoad primum dubium in casu etc. II. An Cancellarius Episcopi teneatur restituere pecunias exactas pro mandatis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, in decisis; et amplius. Ad secundum, Negative — in *Nepesina Procurationis et Exactionum die 27 Maii 1713 lib. 63 Decretorum*.

44. Idcirco procuratio praestanda est per contributum ab omnibus Parochis Beneficiatis Ecclesiis Confraternitatibus et Monasteriis Monialium, etiamsi Confraternitates nihil un-

quam contribuunt et Moniales praeter consuetudinem nihil contribuendi in paupertate versarentur, quae tamen probata non videtur, unde Parochi, qui antea sustinuerunt totum pondus procurationis, sunt proportionabiliter reintegrandi pro ultimis tantum procurationibus in *Auximana Procurationis die 15 Martii 1727*.

45. Enimvero in Terra Montis Philoptrani quatuor existebant Parochiales, aderant Confraternitates, et aderat Monasterium Monialium S. Clarae, cui unitus erat Conventus S. Augustini suppressus; cumque occasione visitationis in dicta Terra expletar ab Em̃is dominis de Abdua Spada et Pipia Praepositus Gentilonus eos in domum suam receperit et necessarias procurationis expensas solus subiverit et contributum exigere praetenderit ab aliis Visitatis, iuxta demandata a supradictis Em̃is de Abdua et Spada, et alii Parochi contributo non refragarentur, sed ad illud Moniales et Confraternitates dicerent se non teneri, quaestio exorta est, ad Sacram Congregationem delata, super qua requisitus Em̃us Pipia pro informatione respondit, Moniales et alia Loca Terrae nolle contribuere eo sub obtentu, quod erant in pacifica possessione nihil contribuendi. Verum quidquid esset de consuetudine, scribens pro Monasterio Monialium S. Clarae et Confraternitatibus laicalibus contendit, nec Monasterium, nec Confraternitates teneri ad contribuendum propter paupertatem, qua laborabant; ea enim occurrente, statim consurgebat exemptio a solutione procurationis. Addidit, Parochos esse divites, et ex hoc motivo introductum fuisse, quod in dicta Terra et alii Parochi in aliis locis Diaecesis solverent integram procurationem. Pro Monialibus S. Clarae ultra paupertatem facere poterat, quod Episcopus visitans parvum Conventum suae iurisdictioni suppositum, nihil potest accipere titulo procurationis, iuxta resolutionem Sacrae Congregationis super Statu Regularium impressam apud Lantuscam in Verb. *Conventus* n. 16. E contra scribens pro Parochis dixit, allegatam paupertatem non esse probatam. His itaque perpensis, propositis dubiis: — I. An procuratio sit praestanda per contributum ab omnibus Parochis Beneficiatis Ecclesiis Monasteriis et Confraterni-

tatibus Montis Philoptrani? *Et quatenus affirmative.* II. An Parochi, qui sustinuerunt totum pondus procurationis in retroactis visitationibus, sint proportionabiliter reintegrandi, et a quo fieri debeat repartitio et exactio in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative. Ad secundum, Affirmative pro ultimis procurationibus; et amplius — *in Auximana Procurationis die 15 Martii 1727.*

46. Non dubitat enim Ancharanus indecis. 248 n. 8, — quin ille, qui tale procurationis debitum solvit, possit debitorem, quem liberavit, convenire, ut sibi satisfaciatur — *in Aquipendien. die 21 Augusti 1787 §. Quoad.*

47. Haec autem actio exerceri non potest pro retroactis temporibus ob bonam observantiae fidem, Text. in Leg. *Sed ff. de petit. hered.*, Rot. in Recent. decis. 199 n. 11, sed a die motae litis, Text. in Leg. 3 ff. de interdict., Surd. decis. 25 a n. 1, Rot. in decis. 385 n. 1 coram Seraphino *in Aquipendien. die 21 Augusti 1787 §. Quoad.*

48. Hinc eo vel magis procuratio ab omnibus praestari debet, si solutio procurationis facta fuerit cum expressa conditione repetendi ratam ab aliis debitam; quum enim Parochus eiusque Praedecessores procuraciones solverint, salvo sibi iure repetendi ab aliis eiusdem Oppidi Locis piis ratam ab ipsis solvendam, Sacra Congregatio declaravit, nedum a praedicto Parocho, sed et ab alio nec non Monasterio Monialium Confraternitatibus laicalibus Monte Pietatis Possessoribus Beneficiorum etiam simplicium aliisque Locis piis, quae subsunt visitationi, procuraciones per contributum esse praestandas *in Senogallien. Procurationis die 11 Ianuarii 1766.*

49. Siquidem Franciscus Festarinus Rector Parochiae S. Mariae Montis novi anno 1758 Episcopo Senogalliensi in sacra visitatione integram summam scutorum 25, quae procurationis nomine debebatur, solvit, salvo sibi iure repetendi ab aliis eiusdem Oppidi Locis piis eam ratam, quam pro aliis affirmabat tribuere. Idcirco in iudicium subinde vocavit Priorem seu Parochum S. Severi Moniales Sodalitiam laicorum Possessores Beneficiorum quorumcumque et alios, qui in loco Episcopi visitationi suberant; petiitque declarari, eos omnes suam partem contribuere

debere, quin obesset consuetudo solvendi a solo Rectore S. Mariae, quam tamen consuetudinem non probari dixit; et si vero probaretur, non attendendam. Nam Rectores S. Mariae, dum solverunt, sua sibi semper iura contra alios reservarunt, Felin. in Cap. *Illud* de praescript. n. 7 et 8, Rot. coram Coccino decis. 172 n. 6, et coram Ansaldo decis. 439 n. 16, ac huiusmodi consuetudo, uti aperte contraria Concilio et Sacrae Congregationis Decretis, veluti corruptela spernenda esset, Cap. *Cum iam dudum* de praebendis, Rot. coram Ottobono decis. 4 n. 36, coram Falconerio de offic. ordin. decis. 21 n. 5, et coram Tanara decis. 160 n. 10. Episcopus retulit: — In hac Diaecesi Episcopo sacram visitationem quolibet triennio peragente, fere ubique locorum procuratio solvitur in pecunia, servata taxa iam pluribus ab hinc annis exigi solita, modica tamen ac tenui et impari omnino expensis victualium, quae pro Episcopo ipso eiusque Comitatu et Convisitatoribus deberentur. Duo tamen Parochi Oppidi Montis novi, scilicet Abbas S. Mariae de Platea nuncupatus et Prior S. Severi, ibi cuncta onera procurationis a tempore immemorabili sustinent, primus quinque super viginti scuta monetae Romanae contribuens pro victualibus, vecturas pro accessu et visitatione ruralium Ecclesiarum subministrans secundus; Capellaniae Beneficia Confraternitates Monasterium Sanctimonialium cetera Loca pia dicti Oppidi a quacumque contributione sese eximunt, inhaerendo scilicet consuetudini, uti asseritur, ultra hominum memoriam; in qua quidem manuteneri adversus resolutiones in adiunctis precibus ab Oratore cumulas, et nihil innovari contendunt. Proinde ipsi rescribendum esse crederem, utatur iuri suo —. His mature perpensis, proposito dubio: — An Episcopo Senogalliensi sint praestandae procuraciones per contributum ab Abbate S. Mariae Priore S. Severi Monasterio Monialium Confraternitatibus laicalibus Monte Pietatis et Possessoribus Beneficiorum etiam simplicium aliisque Locis piis Terrae Montis novi, quae subsunt visitationi Episcopi in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative, et amplius — *in Senogallien. Procurationis die 11 Ianuarii 1766.*



50. Idcirco quum extet antiquum Episcopi Decretum, quo etiam Beneficia simplicia Confraternitates et Loca pia, exceptis Hospitalibus, procurationem praestare tenentur, ne dubium quidem, quin et ipsa pro rata huiusmodi onus ferre debeant, etiamsi per longissimum temporis spatium hoc nunquam sustinuerint, adeoque Capitulo et Parocho, qui totum procurationis pondus tulerunt, competit reintegratio a die motae litis *in Aquipendien. die 21 Aprilis 1787.*

51. Iamvero decrevit ofim Aquipendensis Episcopus in sacra visitatione anni 1660: — Ad procuraciones seu victualia, quae in visitatione erunt ministranda ab iis, qui visitantur, etiam Beneficia simplicia Confraternitates laicorum ac Loca pia, non tamen Hospitalia, pro eorum rata concurrere debere —. Ab eo nihilominus tempore ex pluribus Oppidi Canini Beneficiatis Confraternitatibus et Locis piis in procuraciones contribuisse constabat Parochum tantum S. Crucis ac tres supranumerarios Canonicos Collegiatae SS. Ioannis et Andreae, qui distinctam a reliquis Canonicis habebant Praebendam, integrumque fere illarum onus subiisse Capitulum. Imminente visitatione anni 1784 protestati sunt Capitulares in Curia Episcopali Aquipendii de contributione procurationis ad formam antiqui Decreti. At mantentionem Episcopus concessit Beneficiatis et Locis piis — in possessione non solvendi procuraciones —, ac iura Capitulo experienda coram Sacra Congregatione Concilii in petitorio reservavit. Statim ad Sacram Congregationem provocarunt Capitulares, rescripsitque Episcopus in transmittendis actis, — satius esse ad evitanda infinita scandala et dissensiones, quae certissime orirentur, relinquere res in eo statu, quo semper fuerunt. Eo vel maxime quia fere semper multa Beneficia a Dataria Apostolica conferuntur et conferri possunt Personis in sublimi dignitate constitutis, et nunquam in Terra Canini degentibus, quae certe minime possunt coarctari. Adde, quod Capitulares Canonici non habent redditus ita tenues, ut nequeant obligari ad supplendas sacrae visitationis expensas —. Canonici vero sustinuerunt, Decretum anni 1660 iuris dispositioni contrarium esse, et ex activo et passivo Mensae Capitularis statu annuos omnes

cuiusque Praebendae redditus vix scuta viginti attingere, detractis oneribus, annuos contra simplicium Beneficiorum et Capellaniarum Canini fructus in unum ascendere ad scuta 772 80. Immemorabilem adversus haec opposuerunt observantiam Loca pia. Nunquam enim illa a pervetusto Decreto anni 1660, praeter tres supranumerarios eiusdem Capituli Canonicos et Parochum S. Crucis, in procuraciones contribuisse docebatur. Licet porro in privilegiata procurationis materia vetita sit adversus Episcopum praescriptio, admittitur inter Beneficiatos et Capitulum aliosque ad procurationem obligatos, dummodo quadragenaria sit cum titulo, vel immemorabilis, quum privatum respiciat singulorum interesse. Capitulares tamen adverterunt, Decretum anni 1660 praesumi observatum, nisi contrarium probaretur. Reipsa imo observatum fuisse a Canonicis supranumerariis et Parocho S. Crucis, quorum — unus vel alter actus plus valet ad sustinendam legis observantiam, quam plurimi copiosique contra legem militantes —, ut inquit Rota coram Olivatio dec. 237 n. 12. Tribuendam praeterea esse dixerunt contributionum inactionem oscitantiae Capitularium, quibus iniungi solet integrum procurationis onus cum facultate taxandi reliquos Beneficiatos et Loca pia; ac per simplicem huiusce facultatis non usum absque contradictione et acquiescentia sublatam non esse contribuendi obligationem, Fagnan. in Cap. *Venerabili* de censibus n. 23, Rota coram Cerro dec. 606 n. 23, et coram s. m. Clementis XIII dec. 293 a n. 10. Unde Capitulares ius repetendi, quod indebite solverunt, habere videbantur non ab edito Decreto anni 1660 ob bonam observantiae fidem, sed a die motae litis.

52. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An quomodo et a quibus sit contribuendum pro procuratione Episcopi visitantis in casu etc. II. An contra quos pro qua summa competat Capitulo reintegratio pro praeteritis procurationibus in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative ad formam Decreti anni 1660, iuxta liquidationem faciendam coram Episcopo. Ad secundum, Affirmative pro ultima procuratione tantum — *in Aquipendien. die 21 Aprilis 1787.*

53. Qua de re quum Episcopus propter viarum asperitatem et difficultatem congruam habendi habitationem non valeat ad unamquamque Paraeciam accedere, sed penes unum ex huiusmodi locorum Parochis permanens visitationem aliarum Paraeciarum per Convisitatores expleat, ceteri Parochi tenentur pro rata solvere procurationem, adeoque ad formam Decreti praefati Episcopi debent reintegrare dictum Parochum, qui totum visitationis onus passus est *in Perusina die 7 Iulii 1770.*

54. Siquidem cum sacram ageret visitationem Episcopus Perusinus in Castro Castilionis Filiorum Tusci, nec conferre se posset ad contermina loca Petraefictae Collisbardi Gaicorum Greppoleschietii Terrae Maceresarum et Aurei propter itineris incommoda et congruae inveniendae habitationis difficultatem, satius duxit Visitatores deputare, qui eadem loca personaliter inviserent, dum ipse in Castro Castilionis quinque dierum spatio permanens non destitit, quoad fieri potuit, ea omnia peragere, quae praesens adimplere potuisset. Ob hanc causam Sacerdos Desiderius Giusti Rector parochialis Ecclesiae S. Crucis Castiliorum maiora incommoda et expensas subire debuit; quapropter Episcopus Decreto suo mandavit, ut quilibet aliorum Locorum Parochus pro rata contribueret, et unusquisque summam iuliorum decem infra octo dies Parocho Giusti responderet, alias contra reluctantem mandatum manu regia more camerarii relaxavit. Grave nimis huiusmodi Decretum existimantes Parochi Castrorum, a Sacra Congregatione Decreti revocationem efflagitarunt. Exposuerunt itaque, quod quum Sacerdoti Sebastiano Floriti Parocho Ecclesiae S. Mariae Collisbardi nunciata fuisset visitatio habenda die 27 octobris 1769, in superque iniunctum eidem extitisset, ut duos equos cum elutellis totidemque homines mitteret ad montem Petrioli, non solum omnia adamussim fuerit exequutus, sed segetem quoque et foenum pro decem equis et victualia pro hominibus subministravit. Addiderunt, quod cum mane illius diei Episcopus e loco Montis Petrioli Visitatores misisset ad Ecclesiam S. Mariae Petraefictae, ipsius Ecclesiae Parochus Benedictus Pasquini quinque dederit equos, prout in mandatis habue-

rat; quod, absoluta eiusdem Parochialis aliarumque adnexarum Ecclesiarum visitatione, Episcopus cum suo comitatu accesserit ad Oppidum Collisbardi, cuius Parochus omnia pro victualibus subministravit, reversusque deinde ad Castrum Castilionis apud Parochum Giusti permanserit. Die autem 28 Octobris indictam asseruerunt visitationem Parocho Gaicorum eique iniunctum, ut equos cibaria atque necessaria pararet. Verum cum ob aeris intemperiem caelique intumescantis rigorem praepeditus Episcopus fuisset illius visitationem praesens explere, Visitatores destinaverit, qui tum dictum Oppidum, tum conterminum Greppoleschietii visitarunt. Tunc autem dixerunt, Sacerdotem Gasparem Barberini Parochum Gaicorum misisse ad Parochum Castiliorum, ubi Episcopus permanserat, victualia, quae paraverat, ne pane quidem vinoque excepto. Affirmarunt etiam, quod occasione visitationis Plebaniae S. Angeli Castri Maceresarum et Parochialis S. Donati Villae Ternae habita die 29 eiusdem mensis Plebanus Maceresarum Carolus Pene prandium Episcopo et Convisitatoribus aliisque subministraverit, prout fuerat monitus. Postea vero collato die 30 octobris ab Episcopo confirmationis Sacramento in Castro Castilionis, peractaque illius Parochialis aliarumque Ecclesiarum visitatione, processum fuerit ad visitandum Ecclesiam S. Felicissimae Terrae Aurei, cuius Rector Florentius Ciucci, parendo monitis, equos et cibaria praeberit. Ex hac autem rei gestae narratione Parochi oratores, praecipue vero Barberini Floriti et Pasquini, satis deprehendi sustinuerunt, omnia adamussim implevisse, quae ipsis iniuncta fuerant. Iniquum etiam fore dixerunt, ut aequae ad contributionem adigerentur tam ii, qui victualia equos aliaque necessaria suppeditarunt, quam alii, qui nullam subierunt impensam.

55. Verum Parochus Desiderius Giusti, apud quem Episcopus permansit, quique de expensis reintegrari postulavit, ex alia parte contendit, iure potuisse Episcopum ad Castrum Castilionis convocare Clericos et Laicos aliorum Locorum, ad quae commode accedere non poterat, Cap. Romana l de cens. exact. et procurat. in 6; idque a praedecessoribus Episcopis Perusinis factum fuisse, ut



ex libris sacrarum visitationum deprehendebatur. Certum quoque esse dixit, Episcopo visitanti praestandam esse procurationem etiam ab iis, quos propter viarum vel aliarum difficultatum impedimenta ad certum aliquem locum convocaverit, ut de visitationis beneficio particeps redderet. Hinc Parochi recurrentes, qui ob angustiam domus et locorum asperitatem ab omni onere fuerunt immunes, tenebantur pro rata in pecunia contribuere, ipsumque expensis reintegrare. Episcopus auditus dixit, licere Episcopo visitanti permanere in aliquo loco, si ad alia difficilis atque incommodus habeatur accessus, Cap. *Romana* l. de cens. exact. et procurat. in 6. Cum autem recurrentium Castra invia fere essent eorumque aliqua in aspero montium culmine posita, domusque prorsus inhábiles ad ipsum eiusque comitatum recipiendum, ideoque necessitate fuisse compulsus, ut in Castro Castilionis moram traheret. Praeter haec addidit, conqueri recurrentes non posse de inutili mora: - Dicto enim quinque dierum intervallo septem Curatae visitatae fuerunt. Ecclesiae et viginti septem filiales, nonaginta sex recogniti libri, alii Parochiales, introitus exitusque Societatum alii, et Christianis Sacramentum collatum; multoque minus de gravamine, tum quia ex precibus ipsis apparet, neminem mihi visitanti coenas prae-buisse, tum quia distributa iuliorum quatuordecim taxa pro qualibet coena, non est excedens, si alimenta octo Personis comitatum meum componentibus et duobus saltem Famulis coquinae inservientibus subministrare considerentur; si lumina aliaque expensae pro tribus alendis equis in foeno et hordeo, quae fere unius scuti summam pro qualibet nocte absorbent. Quare in sensu essem, et reintegrandum fore Sacerdotem Desiderium Giusti de expensis occasione visitationis factis, utile enim pro recurrentibus negotium gessit, et recursus reliciendum -. Quapropter proposito dubio: - An et quomodo Parochi recurrentes teneantur solvere procurationem, ita ut sit locus reintegrationi favore Parochi Castilionis Filiorum Tusci in ca-

su etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative ad formam Decreti - in *Perusina Visitationis die 7 Iulii 1770.*

56. Nam in Cap. *Romana* de censibus in 6 ita praescribitur. - Statuimus, ut quilibet Archiepiscopus suam volens visitare Provinciam prius Ecclesiae suae Capitulum ac Civitatem et Diaecesim propriam plene visitare procuret; nec sit solum erga maiorum, sed etiam minorum Ecclesiarum, nec circa Clericorum tantum, sed etiam Populorum visitationem intentus. Et si commode, vel absque difficultate accedere ad unamquamque non poterit, de pluribus locis ad unum congruum Clericos et Laicos studeat convocare, ne in illis visitatio postponatur -. Unde ex iuris principio Episcopus potest seligere locum, ut visitationem expleat aliorum locorum, ad quae propter itineris difficultatem, nonnisi cum vitae discrimine aditus patere potuerit in *Perusina Visitationis die 16 Iunii 1770 §. Praetereundum.*

57. Enimvero ad procurationem certe praestandam tenentur plane omnes Ecclesiae Beneficia et Loca pia subiecta, Cap. *Conquerente* 116 de praescriptione, Cap. *Procuraciones* 23 de censibus in *Senogallien. Procuracionis die 14 Decembris 1765 §. Ad.*

Item in *Camerinen. Procuracionis die 7 Septembris 1793 §. Nituntur; in Civitatis Plebis Procuracionis die 19 Aprilis 1823 §. De; in Nursina Procuracionis die 20 Martii 1824 §. Procuracionem.*

58. Unde Sacra Congregatio respondit, teneri ad procurationem Beneficiatos quoscumque, qui ab Episcopo visitantur (1) in *Triventina mense Februarii 1538 lib. 5 Decretorum pag. 100.*

59. Idecirco quum Sacra Congregatio declaraverit, Ecclesias Villae S. Antonii S. Crucis et S. Mariae Gratiarum Terrae Vissi esse subiectas visitationi Episcopi, proposito dubio: - II. An teneantur solvere procurationem in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad secundum, Affirmative - in *Spoletana praetensae Exemptionis die 12 Novembris 1712 lib. 62 Decretorum.*

(1) Siquidem haec fuit postulatio: - Si domanda, se alle spese, che si fanno tempore visitationis, sono obbligate a contribuire pro rata gli Beneficiati semplici e Curati del luogo visitato, o pure hanno da cavare dalla massa comune, che percepisce dalle decime dalli poveri preti, che non hanno altro, e la visita quasi sempre si fa dalle Chiese beneficiate? -

60. Amplia, Sacra Congregatio declaravit, victualia ubique ministranda esse a visitatis etiam Nullius Diaecesis vigore Cap. 9 sess. 24 de reformatione in *Forosempronien. mense Novembris 1587.*

61. Qua de re proposito dubio: - I. An omnes visitationi subiecti et signanter Confraternitates Beneficia simplicia nec non Capellae aliaque Loca pia Castri Guardae teneantur ad procuracionem per contributionem in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad primum, Affirmative - in *Amerina Visitationis die 20 Decembris 1755.*

62. Hinc et Confraternitates laicorum, quae ab Episcopo visitantur, tenentur contribuere pro rata; proposito enim dubio: - V. An eisdem victualibus teneantur contribuere Confraternitates laicorum? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad quintum, Confraternitates visitatas teneri ad eandem contributionem pro rata - in *Boianen. die 14 Novembris 1654 lib. 19 Decretorum pag. 427 a tergo.*

63. Ideirco multo magis qui obtinent Beneficia simplicia tenentur contribuere procuracioni Episcopo visitanti Diaecesim tribuendae; quandoquidem: - Quaeritur, Partibus citatis et auditis, an obtinentes Beneficia simplicia in Terra Garbii teneantur cum Parochis contribuere procuracioni Episcopo visitanti Diaecesim praestandae? Sacra Congregatio censuit, huiusmodi Beneficiatos teneri contribuere cum Parochis procuracioni Episcopo visitanti Diaecesim - in *Narnien. die 12 Septembris 1654 lib. 19 Decretorum pag. 399.*

64. Proposito hinc dubio: - IV. An obtinentes Beneficia etiam simplicia seu Capellanas in titulum teneantur contribuere dictis victualibus? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad quartum, obtinentes Beneficia seu Capellanas in titulum teneri pro rata contribuere - in *Boianen. die 14 Novembris 1654 lib. 19 Decretorum pag. 427 a tergo.*

65. Amplia, procuratio pro rata debetur etiam a Beneficio ab Eñō S. R. E. Cardinali possesso in *Nullius seu Neritonen. die 13 Septembris 1631 lib. 14 Decretorum pag. 494.*

66. Verum taxa procuracionis facta a Canonicis loci pro rata Beneficii simplicis, quod uti constitutum in alio loci districtu

subiectum fuerat visitationi et procuracioni ibi expletae, delenda et revocanda est, sine tamen praeiudicio iurium Partium quoad pertinentiam territorii in *Sabinen. Procuracionis die 26 Martii die 4 Iunii 1707 et die 23 Iunii 1708 lib. 57 et 58 Decretorum.*

67. Siquidem - in visitatione generali, quam de anno 1703 Episcopus Battaglinus Apostolica auctoritate obivit in Diaecesi Sabinensi per quinque dierum curricula, sub diebus nempe 29 et 30 septembris et successive prima secunda et tertia octobris, perlustravit omnes Ecclesias et Loca pia existentia tam intra, quam extra territorium Collis Veteris, nec non et sub praenotata die prima octobris omnes pariter Ecclesias loci Ciciniani, inter quas, Ecclesiam sub invocatione S. Augustini, cuius Rector asseritur Petrus Paulus Scarincius praefati loci Archipresbiter, prout binae attestaciones Cellarii Episcopalis Curiae Sabinensis in Summario dandae referunt. Cum autem, ut idem Scarincius asseverat, etsi pro visitatione habita Ciciniani, exoluta fuerit dicto Apostolico Visitatori debita procuratio, nihilominus in taxa procuracionis subinde constructa a Canonicis Collegiatae praememorati loci Collis Veteris descriptus ipse fuerit, uti Rector primodicti Beneficii S. Augustini in Bononensis 73 pro eius rata. Quocirca indolens taxam huiusmodi fore sibi praediudicalem ex eo potissimum, quod praedictum Beneficium, uti constitutum in districtu Ciciniani, subiectum fuerit visitationi et procuracioni eo loci expletae, et proinde perperam adnotatum fuerit a Canonicis Collis Veteris in taxa distincta procuracionis inibi statuta. Hinc post assertam Causam agitatam in Tribunali Eñi Episcopi Sabinensis et in Congregatione sacrae Visitationis Apostolicae, de qua nullum usque modo fuit documentum, supplex Scarincius sub hac facti narrativa adiit Sanctissimum D. N. pro revocatione praedictae taxae a dictis Canonicis Collis Veteris ordinatae. Unde Sanctitas Sua Causam remisit ad hanc Sacram Congregationem, a qua cum exquisita fuerit eiusdem Eñi Episcopi relatio, idem plane citatis supradictis Canonicis et non comparentibus enarrata confirmat et Oratoris precibus annuendum existimat, Bo-



beneficium scilicet S. Augustini non esse taxandum in visitatione Oppidi Collis Veteris, uti situm in territorio Ciciniani, quod depromi asseverat ex visitationibus antiquis ultra seculum et ex actibus iurisdictionalibus exercitis ab Archipresbiteris eiusdem loci Ciciniani; adversus quae iura pro parte Collegiatae nihil hucusque deductum fuit, prout ex iuribus in eadem relatione luculenter expressis et in Summario datis liquet.

68. Reliquum igitur est, ut ex his et aliis per utramque partem deducendis EE. VV. super infrascripto dubio concordato suum sapientissimum pervulgent iudicium: — An taxa procurationis facta a Canonicis Collis Veteris pro rata simplicis Beneficii S. Augustini sit delenda et revocanda in casu etc. —, Sacra Congregatio die 26 martii 1707 responsum dedit: — Affirmative, et amplius —. Non acquiescentes Canonici novam audientiam desuper ab EE. VV. obtinuerunt, hinc hodie sub consueto dubio reverenter petitur decerni: — An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 26 martii 1707 in casu etc. —, Sacra Congregatio die 4 iunii 1707 respondit: — In decisis —. Sed adhuc non acquiescentes ipsi Canonici pro secunda vice audiri promeruerunt ex benignitate EE. PP., quibus hodie, novis cumulatis iuribus, proponitur idem dubium: — An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 26 martii et 4 iunii 1707 in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis sine praeiudicio Partium quoad pertinentiam territorii; et amplius — *in Sabinen. Procurationis die 23 Iunii 1708 lib. 58 Decretorum.*

69. Constans autem esse videtur Sacrae Congregationis sententia, quod procurationis impensae pro rata fructuum Beneficiorum solvantur *in Pientina Procurationis die 26 Novembris 1763 §. Addunt.*

70. Qua de re ad visitationis impensas tenentur Ecclesiae omnes Capellae Beneficia Confraternitates aliave Loca pia itidemque Personae quaelibet visitationi subiectae, ita tamen, ut in contributione expensarum facienda habeatur ratio tum facultatum cuiuscumque, tum laboris, qui in visitatione pro singulis impenditur, arg. Cap. *Procurationes* 23 de censibus, Pax. Iordan. elucubrat. tom. 2 lib. 7 tit. 18 n. 16, Ventrigl. in prax. rer. ec-

cles. tom. 3 annot. 24 §. 2, Bassi de sodalit. quaest. 13 n. 8 *in Fanen. Procurationis die 24 Augusti 1743 §. Porro.*

71. Nam ex Cap. *Cum Apostolus*, Cap. *Sopitae* 14, Cap. *Cum instantia* 17 de censibus apricum est, procurationis expensas dividendas esse iuxta vires et secundum facultates Ecclesiarum eorumque, qui visitantur. Hinc Leurenus in for. eccles. lib. 1 tit. 31 cap. 4 quaest. 355 n. 3 advertit, in visitatione peragenda rite spectandas esse cuiusque Ecclesiae facultates, ne graventur Ecclesiae, nec aliae prae aliis; atque Hincmarus Archiepiscopus Rhemensis Hedenolphum Episcopum admonebat, ne — tantundem ex Capellis, quam ex Parochis exprimeret, sed ex his illisque coniunctis id acciperet, quod olim moris et iuris — *in Spoletana Procurationis die 3 Decembris 1842 §. Pauca.*

72. Quapropter expensae procurationis non sunt aequaliter dividendae, sed pro rata fructuum Beneficiorum cuiusque loci iuxta antiquam Constitutionem Synodalem, etiamsi exinde longaevis contrarius invaluerit usus, quem demum Canonicorum deliberatio abrogavit, cum contra Archidiaconum, qui curam animarum exercebat, statutum fuerit, ut dictae expensae pro rata fructuum Beneficiorum dividerentur *in Pientina Procurationis die 17 Decembris 1763.*

73. Enimvero Oppidum Sanctumquircum Ecclesiam habebat cum Collegio Canonicorum: horum Archidiaconus idem ac Parochus erat. Occasione sacrae visitationis ibi peractae anno 1752 orta fuerunt in Collegio dissidia super modo contribuendi expensas procurationis. Contendebant aliqui ex Canonicis, expensas contribuendas esse a quolibet pro rata redditum sui Beneficii. Repugnabant alii, ac eas aequaliter ab omnibus, iuxta veterem usque ad ea tempora servatum morem, solvendas existimabant. Proposita in Capitulo est quaestio die 30 septembris eiusdem anni: sed maior suffragiorum numerus aequalitatem impendii respuit. Hanc Canonicorum deliberationem biduo post Episcopus, inibi moram trahens, probavit confirmavitque. Praefatus Archidiaconus autem, qui unus causam agebat, nullam dixit memoratam Canonicorum deliberationem, ac de iniustitia Decreti questus est, cum ex contrario longaevo usu id

clare patere existimabat; nec licitum novis Canonicis in proprii oneris levamen intervertere morem receptum, et priorum facto obfirmatum, in praeiudicium eorum, qui dissentiebant, et qui legitime, ut asserebat, novum onus detrectabant. Contra Canonici sui favore allegarunt Constitutionem Synodalem editam die 31 augusti 1648, in qua habebatur, quod - Beneficiati simplices solvant procurationem in actu visitationis iuxta redditum sui Beneficii ad rationem trium pro centenariis, ut ex dicta solutione subleventur Curati pauperiores, iuxta prudentem distributionem faciendam arbitrio Ordinarii -. Dixerunt itaque, id aequitati consentaneum esse, cum omnis aequitas ferat, ut qui maiores redditus ab Ecclesia habet, maiorem impensam subeat; consentaneam iuri, cum visitationes praecipue pro Parochis inductae fuerint. Nihil facere putarunt contrarium usum, quia ex errore invaluit, ex visitationibus nimirum annorum 1726 et 1730, in quibus Canonici, non iuxta Synodum procurationis impensam, sed omnes pro aequis partibus contribuerunt; nam ab anno 1700 nulla alia visitatio peracta erat ad annum 1726, in quo Canonici, qui scientiam facti habere potuissent, extincti omnes reperiiebantur, praeter unum superstitem, qui - facile potuit oblivisci modum, quo inter eos antiquarum distributionum expensae fuerint divisae -, ut ex Episcopi relatione exeriebant. Episcopus iura Canonicorum apertissimo et amplissimo sermone complexus est, plurimaeque rationum momenta eorum favore cumulavit. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An expensae procurationis sint aequaliter dividendae, sive potius pro rata fructuum Beneficiorum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam; et amplius - in *Pientina Procurationis die 17 Decembris 1763*.

74. Unde Episcopum posse compellere etiam per censuras omnes, qui visitati fuerint, ad praestanda pro rata victualia, decrevit Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium negotiis proposita in una Papien., quam refert Bassi de sodalit. quaest. 13 n. 8 hisce verbis: - L' Ordinario può astringere pro rata proporzionata anco con pene e censure le Chiese e Luoghi pii e tutti, che possono es-

sere visitati a contribuire alle spese della visita pro victualibus, se la Sagra Congregazione in qualche caso o persona particolare non ordinasse in contrario - in *Fanen. Procurationis die 24 Augusti 1743 §. Secundum*.

Item in *Perusina die 22 Novembris 1834 §. Cui*.

75. Quum autem ad conferendam symbolum pro frugali sustentatione Episcopi eiusque Sociorum in sacra visitatione omnia teneantur Beneficia et Loca pia eidem visitationi obnoxia, hinc onus Personis ecclesiasticis non haeret, sed ad ipsos pertinet propter Ecclesias, quas regunt, et Beneficia, quae possident; ideoque taxa personalis imponi Ecclesiasticis non debet, qui Beneficiis et Ecclesiae redditibus careant, Cap. *Conquerente* 15 de officio Ordinarii, Cap. *Ex officii* 16 de praescriptione, Cap. *Procuraciones* 23 de censibus, et colligitur ex Concilio Tridentino sess. 24 cap. 3 de reformatione, ac movent Ferrar. verb. Procuratio a n. 6 in *Tarentina Procurationis die 25 Februarii 1826 §. Quavis*.

76. Ideirco etiamsi Clerici et Presbyteri ecclesiasticis redditibus carentes sueverint contribuere procurationem Episcopo visitanti, non propterea huiusmodi onus ferre tenentur; his enim in terminis proposito dubio: - V. An Clerici et Presbyteri ecclesiasticis redditibus carentes teneantur ad solutionem procurationis in casu? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad quintum, Negative - in *Tarentina Procurationis die 18 Martii 1826*.

77. Advertendum insuper est, quod, iuris dispositione inspecta, nemini dubium est, Ecclesias quoque et Loca pia Civitatis, ubi residet Episcopus, teneri ad procurationem solvendam. Sententia haec est Honorii III in Cap. 24 de censibus, de quo late Gonzalez in Comment. n. 2, Nicol. de Maistr. de bon. et poen. eccles. lib. 2 cap. 1 fol. 174. Post notissimum nihilominus Decretum Concilii Tridentini sess. 24 cap. 3 de reformatione interdicens exactionem procurationum, - exceptis victualibus, quae sibi ac suis frugaliter moderateque pro temporis tantum necessitate et non ultra erunt ministranda -, discors fuit Doctorum opinio, an procuratio deberetur Episcopo visitanti Ecclesiam Ca-



thedralem aliasque suae Civitatis, in qua moratur, ubi nullum sumptum subire solet, quum commodè possit ad aedes Episcopales reverti *in Valentina die 12 Decembris 1767 §. Iuris.*

Item *in Aquinaten. et Pontis Curvi Procurationis die 20 Februarii 1808 §. Ex; in Civitatis Plebis Procurationis die 19 Aprilis 1825 §. De §. Quoniam.*

78. Verum Sacra Congregatio quaestionem hanc fere ab initio suae institutionis e medio sustulit; quandoquidem expressis verbis declaravit, Ecclesiam Cathedralis et alias Ecclesias seu Loca pia et Clerum Civitatis, in qua Episcopus sedem habet, non teneri solvere procurationem *in Tarentina anno 1573 lib. 2 Decretorum.*

79. Itaque – modernus Episcopus Castrensis comperit, Praedecessores suos in visitatione Ecclesiae Cathedralis consuevisse exigere a Capitulo ducatos sex ratione procurationis, innixos fortasse auctoritati Hostiensis et Abbatis in Cap. *Venerabilem* de censibus et Genuensis in prax. Cur. Archiep. Neapolit. cap. 19 iuxta antiquam impressionem, eam reddentium rationem, quia procuratio non solum ob victus necessitatem, verum etiam ratione officii et in signum subiectionis Episcopo debetur; quia tamen contrarium firmat Piasec. in prax. Episcop. part. 2 cap. 3 n. 65 asserens, ita pluries respondisse hanc Sacram Congregationem, ideo anceps, cuius opinionem sit adhaerendum, abstinuit ab exactione, interea supplicans ab EE. VV. decerni: – An Episcopo Ecclesiam Cathedralis vel alia Loca pia visitanti debita sit procuratio? –, Sacra Congregatio respondit: – Negative – *in Castren. Procurationis die 17 Novembris 1685 lib. 35 Decretorum pag. 456.*

80. Idcirco Episcopus, visitans Clerum Civitatis, ubi sita est Cathedralis, nullam praetendere potest procurationem *in Aliphana Procurationis die 18 Iulii 1705 lib. 55 Decretorum.*

81. Siquidem – ad impediendum, ne Episcopus visitans Clerum Civitatis exigit procurationem, quam hactenus exigere consuevisse plures Testes affirmant, Communitas et homines Civitatis Aliphanae monitorium ab A. C. impetrarunt super observatione at-

que executione cuiusdam Decreti huius Sacrae Congregationis relati per Crispin. in sua visit. pastor. part. 1. §. 16 n. 3, quo statuitur, Episcopo visitanti Clerum Civitatis, ubi sita est Cathedralis, nullam deberi procurationem; idemque monitorium Promotori Fiscali Curiae Episcopalis praesentari curarunt, rei tamen examine per R. P. D. Auditorem Sanctissimi ad hanc Sacram Congregationem remisso, iuxta ea, quae proponuntur, ab EE. VV. declarandum erit: – An Episcopo visitanti Clerum Civitatis Aliphanae procuratio debeatur in casu etc. –, Sacra Congregatio responsum tulit: – Negative – *in Aliphana Procurationis die 18 Iulii 1705 lib. 55 Decretorum.*

82. Unde Episcopus nequit exigere procurationem pro visitatione Ecclesiarum vel Locorum piorum Civitatis, ubi ipse moratur, Fagnan. in Cap. *Venerabili* de censibus n. 20, Barbosa de potest. Episcop. allegat. 73 n. 46, Monacell. form. leg. tom. 3 tit. 2, Pignatell. consult. 146 n. 56 tom. 9 *in Valentina die 12 Decembris 1767 §. De hac.*

83. Facile enim potest, peracta visitatione, domum redire, ibique victum sibi quaerere *in Civitatis Plebis Procurationis die 19 Aprilis 1823 §. Profecto.*

84. Siquidem ubi Episcopus visitat Cathedralis vel aliasque Ecclesias loci, ubi residet, cessat illa necessitas, quam praecise requirit Tridentinum *in Aquinaten. et Pontis Curvi Procurationis die 20 Februarii 1808 §. Ex.*

85. Quapropter ex illis Tridentini Concilii verbis – modesto equitatu..., pro temporis tantum necessitate –, illud etiam satis aperte elicitur, quod Episcopis haud fas sit, victualia exigere ab Ecclesiis suburbanis, quae cum a Civitate non longe absunt, eximuntur a solvendis victualibus, non secus ac ipsae Ecclesiae Urbanae, ceu tradit Schmalzgrueber in lib. 3 Decret. tit. 39 n. 104 *in Civitatis Plebis Procurationis die 19 Aprilis 1823 §. Parochus.*

86. Unde nulla debetur procuratio pro visitatione Ecclesiarum et Locorum piorum Civitatis, ubi Episcopus moratur, nec pro visitatione piorum Locorum et Ecclesiarum, quae extra muros eiusdem Civitatis extant, etiamsi leges Municipales, intervenientibus

Praelatis ecclesiasticis et Nuntio Apostolico conditae, taxam pro visitatione ac exequutione piarum dispositionum praescripserint, quin tamen locus sit restitutioni pecuniarum tantum exactarum in *Valentina die 30 Ianuarii 1768.*

87. Enimvero quum anno 1763. Vicarius Generalis Curiae Archiepiscopalis Valentiae Archiepiscopi nomine visitaverit Ecclesiam parochialem S. Catharinae virginis et martyris dictae Civitatis ac Sodalitium divinae Pastorae erectum in Ecclesia Patrum Capuccinorum extra muros eiusdem Civitatis, Ecclesia parochialis, agente Curia Archiepiscopali, procurationis nomine persolvere debuit libras 770 monetae illius Regni Vicario Generali visitanti, ac alias libras 104 solidos 4 Secretario eiusdem visitationis; Sodalitium vero libras 39 et solidos 16. De hac ingentis procurationis coacta exactione conquesti sunt Parochus et Clerus Ecclesiae parochialis ac Sodalitii Confratres, eam prorsus indebitam affirmantes. Nam pro visitatione Ecclesiarum vel Locorum piorum Civitatis Valentiae nihil exigi poterat, resistentibus praesertim Synodalibus Constitutionibus, quae dum imperabant tantum procurationem pro Ecclesiis et Locis piis Diaecesis, tacita prohibere videbantur, ne ulla pro visitandis Ecclesiis vel Locis piis Civitatis procuratio exigi posset. Frustra vero ab Archiepiscopo opponi poterant vel leges Municipales, vel annale Vicarii una cum duobus Presbiteris incommodum in exigendis rationibus plurium administrationum, quae inibi exercebantur. Adverterunt enim, Municipales leges respicere tantum legata pia infra annum implenda, immeritoque propterea trahi ad sacram visitationem Ecclesiarum vel Locorum piorum. Addiderunt, Archiepiscopum pingues habere Mensae redditus ad sua munera implenda, atque ideo sumptibus suis debere vel per alium rationes ab Administratoribus Locorum piorum exigere, Monacell. form. leg. tit. 1 n. 11, et Nicol. in Flosc. verb. gratis §. 3. Idcirco concluderunt, non tantum restituendum esse quidquid indebite et iniuste contra Sacrorum Canonum et Synodaliū sanctiones exactum fuit a Vicario Generali ac Secretario visitationis, sed insuper hos teneri ad dupli restitutionem, iuxta censuram Textus in Cap.

*Exigit* de cens. in 6, Concil. Trid. sess. 24 cap. 3 de reformatione, Fagnan. in Cap. *Procuraciones* de censibus, Pignatell. cons. 146 n. 34 tom. 9. Episcopus contra dixit, excessivam non esse summam exactam, habita ratione quamplurium administrationum, in quibus ad effectum sumendae rationis plusquam unius anni tempus Visitator impendebat cum duobus Presbiteris et Secretariis visitationis. Quum dignus hinc esset Operarius mercede sua, per leges Municipales, quae conditae erant, intervenientibus Praelatis ecclesiasticis et Nuntio Apostolico, quaeque habebant vim canonis Provincialis, statutum extabat, — visitationem exequutionemque piarum dispositionum intra annum esse mixti fori, post vero ad Ordinarium privative spectare, et pro rationum examine cuilibet eorum assignati fuerunt duo denarii pro unaquaque libra monetaria, quae huius centesima vigesima octava est pars. Enimvero quum Fabricerius praedictae Ecclesiae S. Catharinae solutionem victualium in Synodis taxatorum resisteret, praecedente alia revisione Officialis ad hoc deputati in nostra Curia, cum iniunctione Procuratoris dictae Paraeciae fuit iniunctum mandatum de solvendo, ut moris est; sed cum recursus ad Sacram Congregationem fundatur, non ex eo quod Visitator excesserit summam a Synodo taxatam, a lege Municipali stabilitam, ab omnibus servatam, sed ut declaretur, Visitatorem nihil accipere debere procurationis titulo vel alio quaesito praetextu eandem respicientem visitationem, in quo confunditur spirituale cum temporali, absque dubio parvi pendendus est recursus. Nam Visitator nihil procurationis titulo vel alio praetextu accipit, praeter quotam assignatam ratione victualium et taxatam pro revisione computorum, eandemque quantitatem, quam Index laicus accepisset, si in suo tribunali redditae fuissent, prout eis liberum erat; et sane quum lege Municipali pro unoquoque solutio statuta sit, prorsus a ratione extraneum foret Iudici ecclesiastico denegari, quod laico permittitur —.

88. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An pro visitatione Ecclesiarum et Locorum piorum Civitatis Valentiae solvenda sit Archiepiscopo vel eius Delegato pro-



curatio etiam sub nomine emolumenti in casu? *Et quatenus negative.* II. An et in qua summa sit locus restitutioni pecuniarum exactarum in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Negative; et amplius. Ad secundum, Negative pro summa exacta tantum; et amplius - in *Valentina die 30 Ianuarii 1768.*

89. Parochus vero suburbanus, qui a Civitate, ubi moratur Episcopus, tertio distat milliario, tenetur solvere procurationem, etiamsi in medium proferre ac probare contendat centenariam ac immemorabilem observantiam non solvendi ullam procurationem in *Civitatis Plebis Procurationis die 19 Aprilis 1823.*

90. Siquidem Episcopo sacram visitationem obeunti procurationem denegavit Parochus S. Blasii, ea ductus ratione, quod eius Ecclesia, tertio a Civitate Plebis lapide distans, tamquam Paraecia Suburbana semper erat habita, neque ipse, qui anno 1794 possessionem Paraeciae nactus fuerat, victualia Episcopis unquam exhibuit, neque eiusdem Antecessores ab illinc annis decem et octo supra centum exhibuisse traditione ferebatur. Quamobrem Procurator Fiscalis, ne totum procurationis onus in Parochum proximae Ecclesiae S. Donato dicatae refunderetur, adversus Parochum S. Blasii opportunam denunciationem emisit, et supplex adiit Sacram Congregationem, hac de re quaestionem EE. PP. dirimendam proponens. Episcopus retulit: - Circa vero allegatam a Parocho partialem seu specialem suae Paraeciae consuetudinem, non est negandum, unum vel alterum ex suis Antecessoribus, uti ex incerta fama habetur, ob praetensam quamdam suburbanitatem Ecclesiae S. Blasii, existimasse, se esse exemptos ab onere procurationis. Sed si extat huiusmodi incerta vox, extat pariter vox illa, qua asseritur, Episcopos fuisse semper renuentes, neque hanc qualitatem suburbanitatis unquam admisisse, imo praetensam consuetudinem contrariis actibus interrumpisse. At concessa etiam unius vel alterius Parochi ex recentioribus renuentia absque ulla Episcoporum contradictione, ab initio non fuit sic. Nam percursis ex mandato EE. VV. actis visitationum ab anno 1601, ex quo in Ecclesiam Cathedrali et

Episcopalem erectum fuit Castrum Civiplebense, usque ad annum 1815, satis superque apparet, nunquam a Parochis S. Blasii denegatam fuisse Episcopis visitantibus procurationem, vel loco ipsius alimentorum subministrationem, ut deducitur ex particulis visitationum, quae in adnexo folio exhibentur cum adnotationibus. Sed quid autem dicendum erit super praetensa suburbanitate, sciendum est, apud Ecclesiam Collegiatam Castri Plebis, antequam erigeretur in Collegiatam, extitisse curam animarum habitantium in circuitu milliarium mensurae Romanae circiter quadraginta, quae exercebatur promiscue per Capellanos seu Vicarios hinc inde residentes. In hoc vastissimo tractu terrae ab Apostolico Delegato erectae fuerunt septem Parochiales, tres in Civitate et quatuor in territorio, sine ulla tamen unius ab altera dependentia, neque ullo canone subiectionis seu filiationis. Primae, ut distinguerentur a secundis, dictae fuerunt urbanae, et alterae suburbanae. Inter has ultima existit Ecclesia S. Blasii prae ceteris ditior. Ast inter omnes suburbanos solus Parochus S. Blasii, Rector Ecclesiae prae ceteris ditior, sub hoc titulo suburbanitatis intendit se eximere a procuratione, imo totum onus in alteram Ecclesiam S. Donati, pariter suburbanam, se in terminis contradicens, transferre vellet. Quae exemptio si illi concederetur sub hoc titulo, potiori iure aliis tribus Ecclesiis multo inferioris fortunae competere, quae vel aequae distant, vel paulo magis a Civitate, et cogerentur Episcopi ac Visitatores vastissimum terrae tractum, incerta sede, inter anfractus montium, percurrere, maximo eorum Sociorumque incommodo, et praesertim cum detrimento regularis et diligentis visitationis. Addendum existimo, tam tenuem esse constitutam procurationem vel tam parcam alimentorum pragmaticam, ut omnes admirentur etiam cum scandalo, quod unus solus ditior ex Parochis totius Diaecesis renuit praestare Episcopo visitatori hospitalitatem -.

91. Unde si Ecclesiae extra moenia Civitatis sitae fuerint, atque ab ea ita distarent, ut Episcopi pro earum explenda visitatione indigerent equitatu, nec commode domum se recipere possent, quamvis suburbanae essent,

tamen Procurator Fiscalis contendit, Episcopis liberum esse ab eisdem victualia exigere, quia videbatur adesse temporis necessitas. Patebat autem ex facti specie, Ecclesiam S. Blasii a Civitate Plebis tertio abesse miliario ac montes peragraré oportere, ut quis ad eam accederet; proindeque fieri minime posse, ut Episcopi aetate graves explerent visitationem illius Paraeciae, ac Civitatem deinde peterent, ut cibum potumque caperent. Reiecit exinde consuetudinem non procurandi, cum complures Canonistae, etiam post Concilium Tridentinum docuerint, ne longissimo quidem tempore vel immemorabili praescriptione unam alteramve Ecclesiam a victualium praestatione immunem esse; ita censent Pirhing lib. 3 tit. 39, Reiffenst. lib. 3 tit. 39 n. 63, Fagnan. in Cap. *Venerabili* de censibus n. 25, quos sequuta est Sacra Congregatio non modo ubi agebatur de praescriptione contra Episcopum, verum etiam contra alias Ecclesias pro exemptione a contributo victualium, veluti canonicis legibus ac naturali aequitati contraria, in Fanen. Procurationis die 24 augusti 1743 ad primum dubium, in Pientina Procurationis 29 novembris 1756, et in Aquipendien. 21 aprilis 1787, quin Decreti Tridentini verba obstarent, quae de praescriptione loquuntur; ibi enim agi videtur non de unius-altriusve Ecclesiae, verum de universae Diaecesis aut Provinciae consuetudine, quae Concilii tempore iam legitime vigeret. Deerant praeterea necessariae probationes centenariae praescriptionis. Advertebatur tamen, ex particulis visitationum annorum 1647 1705 1775 1805 haud constare, an Episcopi suis vel Parochorum S. Blasii stipendiis vitam traduxerint, et ulla ne ab Episcopis pro tuendo iure procurationis unquam emissa fuerit denunciatio. Compertum erat, ex iisdem particulis anno 1805 Episcopum Becchetti, ut quamlibet adversus procurationis praestationem interrumperet praescriptionem, — vi si trattenne tutto il giorno sedendo a mensa con gli altri Convisitatori, non ostante le contrarie verbali dichiarazioni e proteste del Parroco attuale, che è il solo reclamante —. Unde ex hoc ipso Episcopi facto Parochus S. Blasii arguit, iam completam fuisse praescriptionem anno 1805, quin reapse interrupta fuerit, ex eo quod ipse sese

opposuit, neque postea unquam persolvit victualia, adeoque ex acquiescentia Episcopi confirmata praescriptio censeri poterat, ut de consuetudine tradit Fagnanus in Cap. *Venerabili* de censibus n. 23, et Rota coram Cerro decis. 106 n. 23. Quin imo immemorabilem dixit praefatam consuetudinem, cum Episcopus praefinire non posset tempus, quo Parochi victualia denegare ceperunt. Nec igitur obesse subdidit, quod Pirhing lib. 3 tit. 39 n. 76 praescriptionem reiiceret; nam et ipse fatetur, possessionem longissimi temporis vel immemorabilem, communi Doctorum consensu, prodesse, dummodo possessor nuda praescriptione non innitatur, sed privilegio vel alio legitimo titulo, qui tam diuturna possessione praesumitur, licet ceteroquin probari non possit; immemorabilis enim vel centenaria praescriptio concessionem Pontificis privilegium et quemcumque utiliore et efficaciorum titulum virtualiter continet. Sane ipse non nudam proferebat praescriptionem, sed quae suae Ecclesiae suburbanitate fulciebatur: hinc quamvis neque praescriptio, neque suburbanitas in facti specie satis haberetur, cum tamen suburbanitas generatim titulus sit legitimus, quo quis a praestatione victualium eximatur, non absonum videri poterat, propter praescriptionem suburbanitati coniunctam Parochum S. Blasii immunem esse a procurando.

92. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An Parochus S. Blasii teneatur solvere procurationem in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative — in *Civitatis Plebis Procurationis die 19 Aprilis 1823*.

93. Alias nec debetur procuratio Episcopo visitanti Ecclesiam, quae in Cathedrali erecta ac aequae principaliter unita est antiquae Ecclesiae Cathedrali, cum praesertim adsit consuetudo non solvendi procurationem, et Episcopus residentiam habeat in Oppido non procul a dicta Ecclesia Cathedrali sito, nec non aliqua parte anni in loco eiusdem Cathedralis resideat in *Aquinaten. et Pontiscurvi Procurationis die 20 Februarii et die 18 Iunii 1808*.

94. Enimvero ab anno 1725 s. m. Benedictus XIII. Apostolica edita Constitutione, cuius initium *In excelsa*, Oppidum Pontis-



curvi Civitatis honore illustravit, et Ecclesiam Collegiatam S. Bartholomaei in Cathedrali erexit ac aequae principaliter antiquae Cathedrali Ecclesiae Aquinati univit. Hinc Capitulum Pontiscurvi se exemplum putavit a praestatione procurationis, tum quia ex Benedictina Constitutione Ecclesia S. Bartholomaei erecta erat ad honorem Cathedralis, tum quia Praedecessores et ipse modernus Episcopus in Civitate Pontiscurvi residentiam fecerunt. Quum enim ex amplissimis verbis Constitutionis apertum esset, hoc fuisse privilegium concessum, nihil opus erat quaerere causam, cur concessum fuerit. Neque porro Causae huiusmodi in Constitutione praetermittebantur, scilicet insalubritas caeli Aquinatis, defectus Episcopii, exiguus Clerus, celebritas et antiquitas Oppidi Pontiscurvi, in quo olim Fregellanus Populus habitabat, frequentia et splendor Incolarum, numerosi Clerus, quae omnia moverunt Summum Pontificem, ut Civitatis honore donaret Oppidum Pontiscurvi, in eoque Cathedrali erigeret. Nil vero obesse putavit Capitulum, si in illa Constitutione electio Vicarii Capitularis Capituli Aquinatensi praecipue addiceretur. Id enim nil aliud sibi volebat, quam quod hoc uno iure excepto cetera privilegia Cathedralis Ecclesiae Pontiscurvi impertiri voluit. Nunquam vero ut cetera privilegia negaverit, idcirco quia hoc iure eligendi Vicarium Capitularem privavit. Residentiam autem praedecessorum Episcoporum Spada Sardi Siciliani atque ipsius moderni Episcopi probabant Testes, qui affirmarunt - esser venuto in ogni anno in questa Città con trattenervisi più mesi -. Et rursus - con trattenervisi buona parte dell'anno -. Nam ex Decreto Visitoris Apostolici Episcopus partim in Civitate Aquini, partim in Civitate Pontiscurvi residere debebat. Insuper Episcopus probare non poterat vel unam solutionem factam a Capitulo Cathedralis; adeoque etiam consuetudo eidem adversabatur. Episcopus contra respuit consuetudinem non solvendi procurationem, cum ex Concilio Tridentino huiusmodi consuetudo debeat esse generalis in locis seu Provinciis, non vero particularis pro aliqua Ecclesia speciali: respuit etiam privilegium Cathedralis, quia causa, cur Pontifex illud concessit, non fuit

necessitas, sed fuit gratia simultanee per Capitulum et Universitatem illius Oppidi petita, idest dignioribus augeri titulis. Idcirco erectio Ecclesiae S. Bartholomaei respexit tantum denominationem ventosam et honorificam dignioris tituli atque indumentorum et praecedentiae inter alias Collegiales, idque et nihil aliud ex speciali gratia, non autem ex iustitia, obtinuit. Quoad residentiam vero patebat, neminem Pontiscurvi moram traxisse. Nam vigore rei iudicatae ex Apostolica Delegatione Summi Pontificis Benedicti XIV, et ab eodem approbatae ac auctorizatae, fuit a Civitate Pontiscurvi in Terram Roccae siccae, non procul a Civitate Pontiscurvi sita, ubi Antecessores semper steterunt, in perpetuum translata Episcopalis residentia cum Curia Archivio et Seminario Diaecesano, ibidem de novo constructo Episcopio, lege adiecta, quod non posset Episcopus residere extra ea loca.

95. His utrique perpensis, proposito dubio: - An Episcopo visitanti Ecclesiam Cathedrali Pontiscurvi debeatur procuratio in casu etc. -, Sacra Congregatio die 20 februarii 1808 responsum dedit: - Dilata ad primam post proximam -. Reproposito hinc dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - Negative - in *Aquinaten. et Pontiscurvi Procurationis die 18 Iunii 1808.*

96. Idcirco quum Capitulum Cathedralis Ecclesiae Bisacciensis, quae anno 1513 fuit a s. m. Leone X alteri Cathedrali S. Angeli Lombardorum unita, contenderit, non posse Episcopum penes dictam Ecclesiam S. Angeli residentem procurationem ab ipso Capitulo Bisacciensi exigere, adeo ut, quidquid ille eousque iure procurationis recepit occasione pastoralis visitationis anno 1736 peractae, restituere teneretur, nec non irritas penitusque iniustas declarandas esse censuras ab eodem Episcopo in Capitulum controversam procurationem persolvere detrectans novissime inflictas, propositis dubiis: - IV. An Capitulum dictae Cathedralis Episcopo eandem Ecclesiam visitanti teneatur solvere procurationem, et an teneatur tam pro illo, quam pro Convisitoribus aliisque Ministris ac Famulis parare habitationem? V. An Episcopus teneatur ad restituen-

tionem tam victualium, quam pecuniarum exactarum in visitatione anni 1736? VI. An censurae latae per Episcopum occasione eius accessus ad Civitatem Bisacciensem mense aprilis 1737 sustineantur? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad quartum et quintum dilata; et reproponatur una cum dubio: «An Episcopus teneatur aliqua parte anni residere in Civitate Bisacciarum». Ad sextum, Negative — in *Bisacciarum die 15 Martii 1738*.

97. Amplia, Episcopus non potest exigere procurationem a Cathedrali, quamquam alibi moretur, quemadmodum opinantur Manacell. form. leg. n. 4 suppl. ad tom. 3 n. 78, Ferrar. Biblioth. can. verb. *Procuratio* n. 13 in *Aquinaten. et Pontiscurvi Procuratio* nis die 20 Februarii 1808 §. Contra.

98. Nam residentia iuris satis est, ut Ecclesia Cathedralis ad procurationem praestandam non teneatur; quandoquidem residentia iuris ea est, quam Episcopus in Cathedrali ex iure habere tenetur, licet revera non resideat, ac propterea Cathedralis immunis est a procuratione, licet Episcopus alibi moretur, cum satis sit residentia iuris in *Aquinaten. et Pontiscurvi Procuratio* nis die 18 Iunii 1808 §. Postremo.

99. Quin imo si Episcopus aliqua parte anni in loco resideat, nequit procurationem exigere in actu visitationis; cumque non obstante resolutione Sacrae Congregationis, quae id declaravit, exigere exinde voluerit procurationem, incurrit poenas contentas in Cap. *Exigit* de censibus in 6 et cap. 3 sess. 24 de reformatione Concilii Tridentini. Quandoquidem proposito dubio: — I. An Episcopus in actu visitationis possit exigere ab Archipresbitero et Clericis participantibus Ecclesiae S. Nicolai Terrae Laureae procurationem in casu etc. II. An dictus Episcopus possit exigere ab eodem Archipresbitero et Clericis, ultra procurationem ducatorum quindecim in pecunia, victualia et vecturas equorum pro se et familia in casu etc. —, Sacra Congregatio die 1 iunii 1737 et die 7 augusti 1742 responsum dedit: — Ad primum, Negative quatenus Episcopus resideat aliqua parte anni in Terra Laureae. Ad secundum, Negative —.

100. Praefatus Archipresbiter et Clerici participantes subinde exposuerunt, Episcopum moram in Oppido Laureae traxisse; atque, post-

habita enunciata resolutione, procurationem singulis annis voluisse exigere. Unde propositis dubiis: — I. An constet de exactione procurationum contra formam resolutionis Sacrae Congregationis diei 1 iunii 1737 in casu etc. *Et quatenus affirmative*. II. An Episcopus Policastrensis incurrerit penas contentas in Cap. *Exigit* de censibus in 6 et cap. 3 sess. 24 de reformatione Concilii Tridentini in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit — Ad utrumque, Affirmative — in *Policastren. Procuratio* nis die 7 Aprilis 1742.

101. Plures subinde e Clero alterius Ecclesiae S. Iacobi praedicti Oppidi Laureae autumantes, Clerum ipsum S. Iacobi eodem prorsus iure censendum esse atque alterum S. Nicolai, postularunt, ut quemadmodum in exigendis occasione visitationis pecunia victualibus ac vecturis equorum aliisque muneribus idem omnino ab Episcopo factitatum est cum Clero S. Iacobi ac cum illo S. Nicolai, sic iisdem quoque Decretis ab Sacra Congregatione prolatis pro Archipresbitero et Clero S. Nicolai prospectum iri deberet suae indemnitati. Nam adversus eam, quam obiciebat Episcopus, asperitatem ac distantiam itineris, responderunt, breve adeo et expeditum illud esse ab Episcopali palatio ad inferioris Laureae Pagum, ut uno horae quadrante commode absolvi posset, vel si per longiorem quoque ac planiorem viam arripi vellet, dimidia vix horae parte conficeretur. Unde Vicarius ipse Generalis Episcopi per autumnus tempus vespertinas dumtaxat unius diei horas impendere solitus fuerit in obeunda personali visitatione Sacerdotum S. Iacobi, atque in accessu ad Pagum Laureae inferioris redituque ad idem Episcopale palatium, quemadmodum plurimi eius rei testimonium perhibebant. Contra Episcopus dixit, solutam eousque fuisse procurationem a Clero S. Iacobi, eamque detrectari ab illo minime posse exemplo alterius Cleri S. Nicolai. Hunc enim idcirco sustinuit ex Decreto Sacrae Congregationis pronunciatum fuisse ab expensis visitationis immunem, quia tunc dicebatur, ipsum Episcopum aliquando commorari in Oppido Laureae superioris, ubi Ecclesia et Clerus S. Nicolai existebant. At quum ipse nunquam degeret in Oppido Laureae inferioris, neque sine magno incommodo posset visitationis tempore uno



eodemque die ab eo loco reverti ad Lauream superiorem, sive ob intercedentem plusquam unius milliarii distantiam, sive ob itineris difficultatem, sive demum quia nunquam contingere poterat, ut paucis horis vel uno die absolveretur sacra visitatio per Lauream inferiorem, ubi, ultra parochialem Ecclesiam quadraginta Presbiteris participantibus atque Clericis triginta refertam, extabant aliae viginti quatuor Capellae ac nonnullae Confraternitates laicorum; debebatque praeterea administrari Populo Sacramentum Chrismatis, ac solebat etiam Sacramentum Eucharistiae, non eodem proinde iure, quo Clerus S. Nicolai censeretur poterat alter S. Iacobi ab onere procurationis exemptus. Vecturas autem equorum narravit in tota Diaecesi ab immemorabili tempore praestari consuevisse, vel ex conventionem, vel ex difficultate viarum impeditum usum currus ac rhedae, easque a Clericis libenter et forte etiam certatim praeberi; item tria prandia praeberi consuevisse, pro quibus pauca summa expendi potuit.

102. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An Episcopus Policastrensis in actu visitationis possit exigere a Parocho et Clero S. Iacobi Laureae inferioris procurationem in casu etc. *Et quatenus affirmative.* II. An ultra procurationem in pecunia ducatorum quindecim idem Episcopus possit percipere tria prandia et vecturas equorum pro se et familia, sive potius dictus Clerus et Parochus teneantur subministrare pabula pro equis Episcopi eiusque familiae toto tempore sacrae visitationis in casu etc. *Et quatenus negative ad utrumque.* III. An constet, Episcopum omnia praedicta exegisse, ita ut teneatur restituere hucusque exactum ad formam Cap. *Ecigit* de censibus in 6 et Sacri Concilii Tridentini sess. 24 cap. 3 de reformatione in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: Ad primum, Negative. Ad secundum, provisum in primo. Ad tertium, Affirmative - in *Policastren. Procurationis die 28 Septembris 1743.*

103. Hinc Vicarius deputatus in Districtu Estepensi pro exercitio ecclesiasticae iurisdi-

ctionis nequit quidquam ratione procurationis percipere pro suscipiendis rationibus Fabricae Patronatum aliorumque Legatorum in Villa Estepensi, in qua facit residentiam, adeoque quidquid percepit restituere tenetur; his enim in terminis propositis dubiis: - II. An Vicarius Estepensis pro suscipiendis rationibus Fabricae Patronatum aliorumque Legatorum piorum in Villa Estepensi, in qua facit residentiam, possit quidquam ratione procurationis percipere? *Et quatenus affirmative.* III. In qua summa sit taxandum salarium, et an teneatur restituere quidque excessive percepit? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad secundum, Negative. Ad tertium, teneri restituere - in *Nullius Provinciae Hispanen. Excessuum die 11 Septembris 1706 lib. 56 Decretorum.*

104. Nec etiam Oratoria privata tenentur solvere procurationem, Cap. *Auctoritate* de censibus in *Senogallien. Procurationis die 14 Decembris 1765 §. Exemptionem.*

105. Unde Capellae laicorum ad solvendam Episcopo procurationem cogi non possunt in *Spoletana Procurationis super Contributione die 3 Aprilis 1746 §. Ceterum.*

106. Idcirco Sacra Congregatio declaravit, solvendam non esse procurationem Episcopo visitanti ab Ecclesia seu Oratorio sito in Insula Nisetae sub dominio Baronis Petronii existente, in qua pro commoditate Nautarum tam pietate Baronis, quam fidelium Missa quotidie celebrari solebat, cum praesertim praefata Ecclesia seu Oratorium pauper esset, quin obstaret allegata ab Episcopo consuetudo eam a dicto Barone accipiendi, quae tamen haud satis ostendebatur in *Puteolana procurationis die 10 Decembris 1695 lib. 45 Decretorum pag. 636 (1).*

107. Nam a Pauperibus et Locis piis inopia laborantibus nihil nomine procurationis Episcopum visitantem exigere debere ex Textu in Can. *Placuit* 1 quaest. 2 notant Antonell. iur. cler. lib. 2 part. 6 cap. 17 n. 69 et 71, Pax Iordan. lucubr. lib. 7 tit. 18 a n. 39, Fagnan. in Cap. *Procuraciones* n. 21 de censibus, Ventrigl. in prax. for. eccles.

(1) Dominicus Ursaya in discept. 30 part. 1 tom. 2 n. 56 quoad hanc resolutionem inquit: - Quae resolutio fuit iuxta meum votum, antequam in Causa scriberem, de more insinuatam Episcopo, ob duplex motivum; primo, quia ex hac parte non probabatur concludenter solitum solvendi procurationem; secundo vero, quia paupertas Ecclesiae in rei veritate magna erat, quo casu nullam possunt Episcopi procurationem exigere -.

tom. 2 annot. 24 §. 2 n. 13 et 15, Pignatell. consult. 47 n. 11 tom. 1 in *Sancti Marci Visitationis die 18 Iulii 1733 §. Sed.*

Item in *Fanen. Procurationis die 24 Augusti 1743 §. Plures; in Spoletana Procurationis super contributione die 26 Martii 1746 §. Eoque; in Camerinen. Procurationis die 7 Septembris 1793 §. Urgent; in Nullius Foripompilii sacrae Visitationis die 14 Maii 1825 §. Neque; in Ariminen. Procurationis die 27 Maii 1837 §. Duplici §. Quae.*

108. Idcirco Ecclesiae et Beneficiati pauperes non tenentur solvere procurationem in *Senogallien. Procurationis die 14 Decembris 1765 §. Exemptionem.*

Item in *Tiburtina Procurationis die 19 Decembris 1840 §. Ceterum; in Camerinen. Procurationis die 22 Novembris 1856 §. Exemptiones.*

109. Amplia, Ecclesiae pauperes procuracionem praestare non debent, etiamsi Nuncii et Legati Sedis Apostolicae visitent, Cap. *Cum instantia* 17 de censibus, ibi Glossa verbo praegavari: - Illud semper est observandum, ut secundum facultates Ecclesiarum procuratio exhibeatur. Si enim tenuis est, extraordinario auxilio iuvanda est; imo a Paupere non debet exigere, quia nec Iudex exigit sportulas a Pauperibus - in *Vasionen. Procuracionis die 9 Augusti 1766 §. Ecclesiae.*

110. Unde Episcopus, uti facere debet, dum de pauperibus Ecclesiis agitur, suo visitet sumptu, Ventrigl. in prax. de visit. tom. 2 annot. 24 n. 13, et Pignatell. consult. 47 n. 11 in *Vasionen. Procuracionis die 9 Augusti 1766 §. Nec.*

111. Qua de re Fagnanus in Cap. *Venerabilis* n. 34 de censibus tradit, Xenedochia excipiendis Pauperibus Infirmis aut Peregrinis destinata etiam auctoritate Episcopi erecta ab onere procuracionis immunia esse, tametsi amplissimos habeant redditus, idemque sentiunt Pirhing eod. tit. n. 79, Reiffenst. §. 4 n. 55, Bellett. disquisit. cleric. part. 1 de cleric. debit. n. 10, Barbos. de offic. et potest. Episcop. alleg. 73 n. 50, ac ita resolutum fuisse a Sacra Congregatione testatur Fagnanus loco citato in *Tudertina Procuracionis die 30 Iulii 1735 §. Iura.*

Item in *Fanen. Procuracionis die 24 Augusti 1743 §. Plures; in Spoletana Procuracionis super contributione die 26 Martii 1746 §. Ceterum; in Senogallien. Procuracionis die 14 Decembris 1765 §. Exemptionem; in Ariminen. Procuracionis die 27 Maii 1837 §. Duplici; in Camerinen. Procuracionis die 22 Novembris 1856 §. Duplici.*

112. Hanc exemptionem probasse quoque videtur Sacra Congregatio in Aquipendien. 21 aprilis 1787 in *Nullius Foripompilii sacrae Visitationis die 14 Maii 1825 §. Procuracionem.*

Item in *Ariminen. Procuracionis die 27 Maii 1837 §. Hanc.*

113. Siquidem quum Hospitalium redditus iuxta Clementinam *Quia contingit* de religiosis domibus erogari debeant in usum Pauperum, si qua in parte ex detractone procuracionis minuerentur, procuratio per indirectum exigeretur a Pauperibus ipsis, qui tamen ad victualia non tenentur; ac favet etiam ipsa aequitas, ut magis consulatur Pauperibus ac miserabilibus Infirmis, quorum Episcopi praecepto divino tenentur paternam curam gerere, ut legitur in Cap. 1 in principio sess. 23 Concilii Tridentini in *Ariminen. die 27 Maii 1837 §. Duplici.*

Item in *Camerinen. die 22 Novembris 1856 §. Duplici.*

114. Ceterum refert ipse Fagnanus in memorato Cap. *Venerabili* de censibus a n. 34, hac de re propositum fuisse dubium in Sacra Congregatione die 18 novembris 1623, nec tamen definitum, quamquam Patres maiori ex parte sentirent, procuracionem non deberi; quandoquidem licet plerique Patres existimaverint, - procuracionem non deberi, omnes tamen dixerunt, articulum esse iterum proponendum, ac videndum de veritate communis opinionis - in *Fanen. Procuracionis die 24 Augusti 1743 §. Plures.*

Item in *Nullius Foripompilii sacrae Visitationis die 14 Maii 1825 §. Procuracionem; in Ariminen. Procuracionis die 27 Maii 1837 §. Quidquid.*

115. Idcirco res adhuc integra videtur, et ex rationum pondere iudicandum in *Nullius Foripompilii sacrae Visitationis die 14 Maii 1825 §. Nosocomium.*



Item in *Ariminen. Procurationis die 27 Maii 1837 §. Quidquid.*

116. Verius tamen esse videtur, quod neque Hospitalia exemptionem a praestandis procurationem sibi vindicare queant ex Clem. *Quia contingit* de religiosis domibus, quia cautum est, ut eorum redditus in Aegrotantium Pauperumque levamen, non vero in alios usus erogentur; quemadmodum enim per eam non prohibetur, ex redditibus Hospitalium illud detrahi, quod in aedium manutentionem ac Ministrorum stipendium impendendum est; ita similiter Hospitalia a procuratione pendenda, quam inter necessarios sumptus recensere oportet, non declarantur immunia, si praesertim annexam habent Ecclesiam cum turri campanaria, quo in casu Hospitalia a victualium exhibitione haud eximi tradunt Bellett. disquis. cleric. part. 1 de Cleric. debit. n. 11, Ricc. in prax. verb. Procuratio resol. 15 n. 3, Ventrigl. in prax. verb. notab. annot. 24 §. 2 n. 15, nec non in anteaetis visitationibus consueverint solvere procurationem, cum huiusmodi observantiam plurimi faciendam esse docet Rota in Recent. decis. 520 part. 13 n. 10, coram Molin. decis. 782 n. 22, coram Olivatio decis. 469 n. 3 in *Nullius Foripompilii sacrae Visitationis die 14 Maii 1825 §. Neque.*

Item in *Ariminen. Procurationis die 27 Maii 1837 §. Quidquid; in Camerinen. Procurationis die 22 Novembris 1856 §. Exemptionem.*

117. Idcirco si Nosocomium annexam habeat Ecclesiam cum turri campanaria, nec non adsit consuetudo solvendi procurationem, ne dubium quidem, quod praefatum Nosocomium huiusmodi onus ferre teneatur, quin propterea sit locus restitutioni in *Nullius Foripompilii sacrae Visitationis die 14 Maii 1825.*

118. Siquidem Meldulae Oppidum, in alpatri Aemiliae parte situm, finibus continetur Abbatiae S. Rufilli Foripompilii Nullius Diaecesis, Capitulo SS. Patriarchalis Vaticanae Basilicae perpetuo unitae; in eoque vastissimum extabat Hospital Sanctissimo Crucifixo nuncupatum, quod Ecclesiam habebat adnexam, et in quo olim Peregrini quoque recipiebantur, in praesens autem Infirmi tantum curabantur. R. P. D. Acto ex marchionibus Benigni, Vaticanae Basilicae Ca-

nonicus, facultatibus etiam Apostolicis, quantum opus esset, a Summo Pontifice auctus, Nosocomium Meldulae anno 1818 sacra visitatione lustravit, et ad solutionem procurationis Nosocomium obstrinxit. At Nosocomii Administratores, quamvis indictam procurationem exolverint, eius tamen restitutionem uti indebitam petierunt. Quamquam enim Beneficia omnia Locaque pia procurationem Episcopo visitanti praestare teneantur, attamen ab huiusmodi onere eximuntur Hospitalia et alia pia Loca ad Pauperum levamen erecta; quandoquidem talium Locorum redditus in usum Pauperum conferri debent, Clem. *Quia contingit* de religiosis domibus, ac propterea Egenis detrimentum inferretur, si Nosocomium Episcopo visitanti victualia exhibere cogeretur. Contra Defensor Vaticani Capituli sustinuit, Nosocomium victualium praestationi iure subiectum esse. Quidquid enim docent Canonistae de Hospitalium immunitate a procurando Episcopo, eorum sententia haud certa est, teste Fagnano in Cap. *Venerabili* de censibus. Rem itaque adhuc integram dixit idem Defensor, et ex rationum pondere iudicandum; quandoquidem Episcopis sacram visitationem obeuntibus exhibenda esse victualia ab omnibus Beneficiis Locisque piis sacrae visitationi obnoxii adeo explorati iuris est, ut illud onus ipsi cohaereat visitationi, Fagnan. in Cap. *Venerabili* de censibus n. 5, quin Hospitalia exemptionem a praestandis procurationibus sibi vindicare valeant ex Clem. *Quia contingit* de religiosis domibus, cum ibi haud immunia edicuntur. Nec dubium in themate ingeri posse videbatur, quod Meldulae Nosocomium procurationem solvere teneretur, cum annexam haberet Ecclesiam cum turri campanaria, quo enim in casu Hospitalia huiusmodi onus ferre debent. Accedebat insuper observantia: nam procurationem in anteaetis visitationibus solvere consuevit, nisi ex Vaticani Capituli aut Visitorum placito exemptum fuerit.

119. His utrinque perpensis, proposito dubio: - II. An sit solvenda procuratio, aut potius sit locus restitutioni in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad secundum, Affirmative ad primam partem. Negative ad secundam - in *Nullius Fori-*

*pompilii sacrae Visitationis die 14 Maii 1825.*

120. Amplia, etiam Hospitalia, quae adnexam non habent, procurationem solvere tenentur; nam proprii Pastoris visitatio solatium spirituale ac temporale ipsis Infirmis affert; ac utilis eidem Hospitali censetur, cum Episcopo visitanti modicam solvat pensionem, alias maioribus ipsius expensis eiusdem Curatores Civitatem, ubi Episcopus residet, petere deberent, ut administrationis rationes redderent *in Ariminen. Procurationis die 27 Maii 1837 §. Perperam.*

121. Quapropter quum in tota Diacesi ipsa Hospitalia et Congregationes publicae beneficentiae cum ceteris Locis piis procurationem solverent, sed unum ex illis cum Monte Pietatis insurrexerit contendens, se de iure et consuetudine haud contribuere debere expensas visitationis, Sacra Congregatio ex eo quod praefata consuetudo non solvendi haud satis probata haberetur, resolvit, etiam memoratum Hospitalium cum Monte Pietatis ex eousque deductis obnoxium esse expensis visitationis *in Ariminen. Procurationis die 27 Maii 1837.*

122. Enimvero solemnem Diaecesis suae visitationem absoluturus de more superiori anno Ariminensis Episcopus canonicam pro sua ac Convisitatorum alimonia procurationem singulis, quae perlustranda forent, Ecclesiis piisque Locis indixit; atque ad id operis spectatos ex unoquoque Clero Presbiteros adlegit, qui cuiusque symbolis ad Innocentianam taxam partitis colligendis atque asservandis praecessent. Suo optime munere universi perfuncti sunt; siquidem Beneficiati omnes Diaecesis ac omnia cuiusque generis Loca pia statutam, ut per anteacta tempora consueverant, summam pendiderunt. Ast id accidit peracerbum deputationi Cleri Sabinianensis, quod quum aestimatum pro Oppidi Xenedochio ac Monte Pietatis tributum exigendum curaverint, Deputati Caritatis, ut vocabant, utriusque piae institutionis Curatores, ob antiquissimam consuetudinem ac exemptionem, qua Hospitalia et sacer Mons Pietatis semper gavis fuerant, illud pensitare prorsus renuerunt. Adierunt quidem haud mora seduli Collectores Episcopum, ut renuentes ad solutionem procurationis adigerent; ast quum et

eius iussa monitionesque in irritum cesserint, Sacram Congregationem demum advocarunt, ut controversia omnis dirimeretur. Nam Nosocomii Administratores contendebant, ad Clementinam *Quia contingit* de religiosis domibus universalem esse Doctorum sententiam ab procurationis onere eximi Hospitalia aliave Loca pia ad Pauperum levamen erecta. Iuri accedere dixerunt consuetudinem, quandoquidem ex Nosocomii regestis comperitum erat, procurationem ab anno 1758 ad 1787 fuisse ab Hospitalibus illo quinquies visitanti Praesuli persolutam, ab ea tamen tempestate in praesens nunquam amplius constabat indebitum hoc tributum pendidisse, ideoque exurgebat observantia constans annorum circiter novem supra quadraginta, quo temporis spatio quaelibet ecclesiastica res praescribitur. Quae de Pauperum Hospitio dicta fuerunt ad ipsum quoque Pietatis Montem extendi oportere censuerunt memorati Administratores, quum quidquid, demptis expensis administrationis, superesset, in Pauperum levamen erogaretur. Contra procurationi diribendae ac colligendae Praefecti sustinuerunt, perperam Nosocomii ac Montis Pietatis Administratores confugere ad Clementinam, in qua omnia in alimenta Rectorum ac Pauperum consumenda dicuntur, quasi scilicet sacra visitatio superflua esset ac inutilis Pauperibus, quin imo eadem ipsis placere deberet, cum eorum Pastor praesens solamen spirituale ac temporale afferret. Hinc quemadmodum per eam non prohibetur, necessarios sumptus in Ministrorum stipendium praelevare; ita nec impediri posse arguerunt a procuratione pendenda, quam inter necessarios sumptus opus est recenseri. Insuper ius erat Episcopo petendi administrationis rationes a Nosocomii Curatoribus, qui Ariminum, ipsius piae Domus expensis, ad id operis petere deberent. Aequius hinc ac utilius contingeret, si Episcopo ipsi visitationem absolventi modicam pensionem suppeditaret. Quidquid autem Doctores contra doceant, certum esse dixerunt, Sacram Congregationem vel integram adhuc reliquisse hanc quaestionem, vel potius communi iuri faventem protulisse sententiam, quam reapse protulisse videbatur in Nullius Foripompilii sacrae visitationis die 14 maii 1825, ubi



tamen aderat consuetudo solvendi procurationem, et res erat de Nosocomio adnexara habente Ecclesiam. At in themate praetensa consuetudo erat temporis brevissimi: siquidem, ut pacificum erat, ab anno 1787 habuit initium. Nec ullatenus constabat, petitam per id temporis fuisse procurationem, et visitatos illam solvere detrectasse, ac rem per longam aetatem quiete mansisse, quam contradictionem et acquiescentiam omnino requiri, ut sublata solvendi obligatio dicatur, tradit Fagnanus in Cap. *Venerabili* n. 29 de censibus, Rota coram Cerro decis. 606 n. 23. Praeterea Episcopus testabatur: — Nulla extant Loca pia, sive Hospitalia sive Montes Frumentarii sive Congregationes publicae beneficentiae sint, sive quacumque alia denominatione nuncupantur, quae expensis visitationis non sint proportionabiliter obnoxia, ut ex authenticis foliis, quae remitto —.

123. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An Hospitale et Mons Pietatis Sabinianenses teneantur solvere procurationem in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative ex hactenus deductis — in *Ariminen*, *Procuracionis die 27 Maii 1837*.

124. Hinc et Mons Frumentarius, licet ad Pauperum levamen erectum fuerit, ad solutionem procuracionis Episcopo visitanti tenetur, quum praesertim non satis probet observantiam non solvendi in *Camerinen*. *Procuracionis die 22 Novembris 1856*.

125. Siquidem pastorem visitationem in Oppido, quod audit *Caldarola*, cum de more absolvisset Archiepiscopus mense novembris 1853, procuracionis solutionem pro sua ac Convisitatorum alimonia Ecclesiis Clero Locisque piis indixit, adlecto ad id operis Capitulo Collegiatae, ac pro eo Canonico Venantio Girotti, qui cuiusque symbolis colligendis atque servandis praeeset. Omnia cuiusque generis Loca pia, ut antea consueverant, statutam summam pendiderunt, excepto Municipio enunciatum Oppidi, qua Montis Frumentarii Curatore, quod ideo symbolam scutati unius et obulorum triginta quatuor solvere recusavit, quia nullo iure ad id teneri asseverabat. Atque in huiusmodi proposito ita perstitit, imo elatior evasit, post provocatam responsem a sic dicta *Congregazione Go-*

*vernativa* suis votis consonam, ut nec per officia, nec animadversiones scripto datas, dimoveri potuerit. Ne hinc iuri vulnus inferretur, e re sua censuit Canonicus Girotti Capituli nomine quaestionem per supplicem libellum sapientissimo Sacrae Congregationis iudicio subiicere, quaerens nimirum, an praedictum Municipium teneretur solvere procuracionem pro Monte Frumentario. Etenim Municipales praefati Montis Curatores enixe tuebantur, se nullatenus de iure ad huiusmodi onus ferendum teneri, cum dictus Mons ad Pauperum levamen fuerit erectum, ex eo etiam quod consuetudo immemorabilis concurreret: quandoquidem compertum esse dixerunt, tempore, quod hominum memoriam vincit, indebitum hoc tributum nunquam fuisse persolutum; ideoque exurgebat observantia constans ac diuturna, qua quaelibet etiam ecclesiasticae res ac iura praescribuntur. Nec huiusmodi argumento vim adimebat defectus probationis quoad existentiam ac legalitatem secularis consuetudinis, cum enim ageretur de factis, ut aiunt, negativis, fieri non poterat, ut documentis comprobaretur eorumdem existentia, quin potius in contradictorem reiiciendum esse propugnarent onus probandi existentiam actorum positivorum, ut solutionibus obligatio evinceretur, in quo tamen probationis genere deficere Capitulum pro certo habebant. Eique consuetudini eo firmiter adhaerendum esse dixerunt, quo magis, perspecto scopo pastoralis visitationis, rationi congrua dignoscebatur. Reque vera in id potissimum versari debebat Pastoris visitantis iurisdictio, quod respiciebat mores Parochorum Sacramentorum administrationem Ecclesiarum cultum ac oeconomicam conditionem. Ast quoad Montes Frumentarios, Episcopi iurisdictio ad unam oeconomi status cognitionem cohibetur, pro qua tamen haud fas est mercedem seu victualia recipere, ex Cap. *Statutum* de re-scriptis in 6; et ceteroquin liberum erat Episcopo quovis tempore, etiam citra visitationem, eorumdem Curatores adigere ad rationis propriae gestionis reddendas. E converso Canonicus deputatus negavit, Montes Frumentarios de iure exemptionem habere a solutione procuracionis, cum recensentur inter Loca pia, quorum statuta confirmare au-

gere et reformare potest Episcopus in visitatione, ac etiam extra, quin obesset Clementina *Quia contingit* de religiosis domibus, quum, quidquid olim dixerint Doctores in abstracto, certum in praxi sit quoad sequiora tempora eadem Hospitalia et Montes procurationi solvendae obnoxia agnita fuisse, forte quia longe diversam induerint indolem ab iis, ad quae respicere potuit memorata Clementina, uti ex pluribus Sacrae Congregationis resolutionibus patebat. Ad consuetudinem autem quod attinebat, praefatus Canonici sustinuit, generalem quidem consuetudinem in tota Pronincia vim non solvendi exerere posse, non vero praescriptionem, quae a particulari Ecclesia seu Loco pio allegetur. At in themate observantia peculiaris omnino erat, cum nulla extarent Loca pia illius Archidiaecesis, quae expensis visitationis non essent proportionabiliter obnoxia. Nec ceteroquin consuetudo a Municipio invocata concludenter ostendebatur; eoque minus pollebat requisitis ad praescribendum necessariis. De visitatione anni 1844 extabat epistola Archiepiscopi eius temporis Baluffi, qua Canonici procurationi deputatum per haec verba monebat: — potrà rimettere a questo Monsignor Vicario la nota di quei, che ricusano pagare per le spese di sagra visita per la mano regia avvertendola, che il Comune di Calderola pagherà con protesta quanto gl' incombe —. Quid actum fuerit anteriori tempore minime constabat; num nimirum petita fuerit procuratio et Municipium pro Monte Frumentario illam solvere detrectaverit, ac per res longam aetatem pacifice manserit, hanc quippe contradictionem et acquiescentiam omnino requiri, ut sublata dicatur solvendi obligatio, tradit Fagnanus in Cap. *Venerabili* de censibus n. 29, Rota coram Cerro decis. 606 n. 23.

126. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An Municipium loci *Caldarolae* teneatur solvere procurationem pro Monte Frumentario in casu? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative — in *Camerinen. Procurationis die 22 Novembris 1856.*

127. Unde Confraternitates seu Societates laicales tenentur pro rata temporis contribuere Episcopo procurationem occasione ipsarum visitationis, etiamsi contrariam assertam

consuetudinem proferant, ac Hospitalia adnexum habeant in *Spoletana Procurationis die 14 Iunii 1710 lib. 60 Decretorum.*

128. Iamvero — occasione visitationis ab Episcopo peractae in Terra *Hispelli* de anno 1708 Capitulum Collegiatae S. Mariae, cui extitit cura subministrandi expensas visitanti, subinde eas repartitum fuit pro rata inter alias Ecclesias et Loca pia seu Confraternitates laicales, ac earundem expensarum notulam idem Episcopus approbavit ac exequi iussit. Quamplurimae ex dictis Confraternitatibus renuentes concurrere ad huiusmodi contributionem ex asserta consuetudine nunquam procurandi Episcopum visitantem, ad effectum se confovendi in eorum possessione seu quasi, obtinuerunt monitorium ab A. C., sed recursu habito per antedictum Capitulum ad R. P. Auditorem Sanctissimi, hic Causam reiecit ad hanc Sacram Congregationem definiendam. Unde requisitus de more Episcopus informare retulit, de praetensa consuetudine non contribuendi favore Confraternitatum satis non constare, et quatenus constaret, eam non suffragari, resistente iuris dispositione, ut omnes visitati, ad procurationem teneantur, unde censuit, omnes Confraternitates *Hispelli* ad primodictarum contributionem expensarum teneri, nec quidem excepta Confraternitate divi Iacobi, quae licet habeat Hospitalia adnexum, cuius intuitu nulla procuratio est solvenda, attamen ratione Ecclesiae, quemadmodum visitationi, sic et procurationi eam subesse, ut latius ex eiusdem relatione in Summario exhibenda. Itaque concordato infrascripto dubio, exorantur EE. VV. ex hinc inde deducendis resolvere: — An Confraternitates seu Societates laicales Terrae *Hispelli*, de quibus agitur, vel quae, teneantur contribuere Episcopo procurationem occasione visitationis earundem Confraternitatum in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative pro rata temporis — in *Spoletana Procurationis die 14 Iunii 1710 lib. 60 Decretorum.*

129. Haud vero debetur procuratio Episcopo in visitatione Fratrum Congregationis S. Ioannis Dei aut eorum Hospitalium in *Dubium* anno 1623 et die 10 Februarii 1624 lib. 12 Decretorum pag. 144 et 160.

130. Nam procurationem solvere non te-



nentur, qui singulari privilegio utuntur, Cap. *Cum instantia* de censibus in *Senogallien. Procurationis die 14 Decembris 1765 §. Quibus.*

Item in *Camerinen. Procurationis die 22 Novembris 1856 §. Exemptionem.*

131. Iamvero sancitum fuit a S. Pio V. in Diplomate impresso ad calcem voluminis Statutorum Fratrum S. Ioannis Hierosolymitani pag. 49, Episcopis esse visitare Ecclesias parochiales ad Religionem Hierosolymitanam spectantes earumque Rectores et Ministros dumtaxat in iis, quae curam animarum eiusque exercitium et Sacramentorum administrationem respiciunt, subiectis verbis hisce: - Volumus autem, quod Episcopi visitationem huiusmodi et praedicta omnia solum tamquam Delegati Apostolicae Sedis et gratis et absque ullis dictae Religionis Rectorum et Ministrorum impensa et onere faciant - in *Guardien. die 24 Maii 1732 §. Sancitum.*

132. Quapropter quum parochialis Ecclesia, utpote spectans ad sacrum Ordinem Hierosolymitanum, minime sit subiecta ordinariae iurisdictioni Episcopi, ab ea haud debetur Episcopo procuratio in visitatione; his enim in terminis Sacra Congregatio declaravit, - procuracionem non deberi - in *Augustana die 14 Decembris 1630 lib. 14 Decretorum pag. 356.*

133. Itaque in Oppido Aquaevivae, quod pertinebat ad Commendam S. Primiani Religionis Hierosolymitani, extabat parochialis Ecclesia, cuius Rector nominari solebat a Commendatario. Subortis autem pluribus controversiis circa iurisdictionem, quae ibidem competere posset Episcopo, intra cuius Diaecesis fines situm erat Oppidum, Sacra Congregatio eas die 5 septembris 1693 die 15 ianuarii 1695 et die 12 aprilis 1710 dirimere curavit (1). Verum anno 1727 modernus Episcopus praetendere cepit procuracionem: negavit enim demonstrari, ut oporteret, praefatam Ecclesiam parochialem pleno iure spectare ad Religionem Hierosolymitanam, adeoque esse exemptam ab ordinaria Episcopi iurisdictione ac Diaecesana lege; quin etiam omnino subiectam Episcopo eam esse putavit.

Proposito vero dubio: - III. An idem Episcopus in actu visitationis faciendae in dicta Ecclesia possit exigere procuracionem? -, Sacra Congregatio die 28 martii 1733 responsum tulit: - Ad tertium, dilata; et coadiuvetur probationes -. His hinc expletis, repropósito dubio sub eadem formula, die 14 novembris 1733 respondit: - Ad tertium, Negative -. Quum autem tam Episcopus adversus hanc resolutionem, quam contra praecedentes sibi contrarias eques Antonius Cedronius dictae Commendae possessor novae audientiae beneficium impetraverint, proposito dubio: - An quae et super quibus Episcopo Guardiensi competat iurisdicção in Commenda seu Oppido Aquaevivae Collis Crucis et parochiali Ecclesia S. Mariae Ester, ita ut sit standum, vel recedendum a decisis sub die 5 septembris 1693, 15 ianuarii 1695, 12 aprilis 1710 et 14 novembris 1733? -, Sacra Congregatio die 3 martii 1736 respondit: - Praevio recessu a decisis die 14 novembris 1733, in reliquis in decisis -. Ab hac novissima resolutione reclamavit eques Cedronius; at die 16 ianuarii 1740 quum Sacra Congregatio ex pluribus hinc inde deductis probe agnovit, rectam Causae resolutionem ab eo potissimum pendere articulo, num Episcopus in Oppido Aquaevivae et super Ecclesiis et locis Personisque controversis iurisdictionem delegatam tantum, vel potius etiam ordinariam valeret exercere, repropósito dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis die 3 martii 1736 in casu etc. -, Sacra Congregatio die 16 ianuarii 1740 responsum dedit: - Dilata, et proponatur ex integro dubium: - An et quae iurisdicção competat Episcopo in casu etc. -. Discusso proinde ac proposito praefato dubio, Sacra Congregatio respondit: - Quoad Populum et Clerum, exceptis habentibus tria requisita, competere Episcopo iurisdictionem ordinariam; quoad Ecclesiam vero competere delegatam tantum - in *Guardien. die 25 Februarii 1741.*

134. Nec Patres Camaldulenses, ob eorum privilegia ac diuturnam etiam observantiam accedentem, tenentur solvere procuracionem Episcopo, qui Ecclesiam parochialem seu Vicariam ipsorum Monasterio unitam

(1) Huiusmodi resolutiones prostant in Verb. *Episcopus quoad iurisdictionem ordinariam vel delegatam et potestatem in genere*, §. VI, n. 133 ad 137.

visitavit, adeoque Episcopus restituere eis debet bona, quae ad dictam procurationem percipiendam sub iudiciali hasta vendi curavit in *Bricinorien. Procurationis die 27 Augusti 1712 lib. 62 Decretorum.*

135. Siquidem – suppliciter conqueruntur Patres Camaldulenses Monasterii Scardavillae expromentes, quod Episcopus Bricinoriensis post lustratam in sancta visitatione Ecclesiam parochialem seu Vicariam S. Ioannis Baptistae eorum Monasterio unitam, nunc primum procurationem sibi deberi autumavit, atque ius sibi faciens nonnulla eorum bona exequi et sub iudiciali hasta vendi iam curavit. Quoniam vero ab huiusmodi impositione sese exemptos esse iidem Monachi pro certo habent, tum ex generali privilegiorum communicatione, quibus fruuntur aliae Congregationes Benedictinae, cum ex particularibus Summorum Pontificum Constitutionibus, quibus ipsi Monachi Camaldulenses adversus huiusmodi exactiones sunt praemuniti, accedente ulterius diuturna observantia et consuetudine, qua specialiter confoveri posset in huiusmodi libertate Monasterium Scardavillae; hinc, Promotore Fiscali saepius monito, proponuntur infrascripta dubia, ut ex sapienti EE. VV. auctoritate pateat resolutio: – I. An Patres Camaldulenses teneantur solvere procurationem Episcopo occasione visitationis? *Et quatenus negative.* II. An teneatur Episcopus restituere bona in executione, de qua agitur, ablata in casu etc. –, Sacra Congregatio respondit: – Ad primum, Negative. Ad secundum, Affirmative – in *Bricinorien. Procurationis die 27 Augusti 1712 lib. 62 Decretorum.*

136. Hinc neque Ecclesiae et Vicariae annexae et Monasteriis Cassinensibus unitae, ex Summorum Pontificum privilegiis titulo oneroso acquisitis, tenentur praestare procurationem, etiamsi iis praeificentur Clerici seculares, adeoque Ordinarius restituere debet pecunias depositas in *Florentina die 7 Iunii 1727.*

137. Enimvero Pater Abbas Procurator Generalis Monachorum Congregationis Cassinensis Sacrae Congregationi exposuit, Archiepiscopum Florentinum praetensionem excitasse, quod in visitatione procurationis titulo contribuerent Capellani Curati Ecclesia-

rum subiectarum Monasterio sui Ordinis in Civitate Florentina existenti, non obstantibus privilegiis suae Religioni concessis, eam eximentibus etiam quoad Ecclesias Monasterio annexas ab onere procurationis, instando nedum pro declaratione dictae exemptionis, sed etiam pro restitutione procurationum exactarum; et rescriptum fuit, quod audiretur Archiepiscopus Florentinus. Archiepiscopus in sua informatione memoravit Ecclesias, quae Monasterio praetendebantur unitae, dixit, his praefici Clericos ut plurimum seculares, qui eligerentur ab Abbate et Monachis Monasterii et ab Ordinario approbarentur, subdidit, Ecclesias visitatas teneri ad contributionem titulo procurationis, etiamsi essent Monasteriis unitae, et sic practicum fuisse tam suo tempore, quam tempore suorum Praedecessorum, et demum conclusit, hic non agi de interesse Visitatoris, sed eorum, qui visitabantur, cum enim iuxta Concilium Provinciale Florentinum habitum anno 1517 et confirmatum duobus Bullis Leonis X deberent omnes Ecclesiae visitatae, in quibus visitans hospitio non recipiebatur, conferre pro modo suarum facultatum pro sublevando onere, quod Ecclesia, quae Visitatorem hospitabatur, passa est, si diminuabatur numerus Ecclesiarum contribuere debentium, augebatur gravamen earum, quae non poterant se dicere exemptas a contributione: Adversus haec excipiebatur, quod exemptio a procuratione quoad Ecclesias annexas et Monasteriis Cassinensibus unitas descendeat ex Summorum Pontificum privilegiis titulo oneroso acquisitis et relatis tam in Bullario Cassinensi, quam in scriptura, quae circumferebatur.

138. His utrinque perpensis, propositis dubiis: – I. An Archiepiscopus visitans Ecclesias et Vicarias subiectas Monasterio Cassinensium possit exigere procurationem in casu etc. *Et quatenus negative.* II. An teneatur Archiepiscopus restituere procurationes exactas in casu etc. –, Sacra Congregatio respondit: – Ad primum, Negative. Ad secundum, esse restituendas pecunias depositas – in *Florentina die 7 Iunii 1727.*

139. Quod si Episcopus consuetudinem exigendi victualia satis probet, visitans Ecclesias seu Vicarias animarum curam habenter subiectas seu unitas Monasterio Cassinen-



sium, exigere potest procurationem in *Perusina die 22 Novembris 1834 et die 5 Septembris 1835.*

140. Siquidem statuerat modernus Episcopus Perusinus quintam Diaecesis visitationem obire literasque nuncias suae voluntatis hac de re miserat ad Parochos. Forte inter Paraecias visitandas in regione Portae Eburneae plures pertinebant ad Monachos Cassinenses Perusini Monasterii a S. Petro nuncupati, quamvis a Vicario administrarentur. Quum itaque Abbas D. Maurus Bini Parmam profecturus invisisset Episcopum, eius salutandi causa, hic eum rogavit die 8 aprilis 1833, ut ne dedignaretur ipsum hospitio recipere in aedibus Monasterii positis in Paraecia S. Apollinaris, quemadmodum in superioribus quatuor visitationibus perhumaniter facere consueverat. Pro ea qua pollebat urbanitate postulatis Episcopi annuit laudatus Abbas: verum vix triduo elapso, ne hinc quidquam detrimenti caperent iura Monasterii, protectionem edidit in actis Cancellariae Episcopalis; eamque, ut moris erat, denunciavit Promotori Fiscali eiusdem Curiae Episcopalis, in qua declaravit, quod si retroactis annis aliquoties Episcopus occasione visitationis in praefatis aedibus Monasterii receptus fuerit, id esset ac foret intelligendum non titulo iustitiae, sed causa urbanitatis, cum nec dictum Monasterium, nec Ecclesiae parochiales tamquam membra ab eodem dependentes procuraciones haud solvere tenerentur, nec non visitatio pastoralis coerceri deberet quoad Sacramenta et libros parochiales, quin in exemplum adduci possent visitationes sacram superlectilium ad Ecclesiam praefato Monasterio unitam pertinentium, quas antea expleverat. Eccebum id sane accidit Antistiti Perusino, qui, ut sua iura sarta tecta defenderet, negotium omne ad Sacram Congregationem deferendum censuit. Episcopus itaque, ut demonstraret sibi ius esse habendi procurationem occasione visitationis, primum consuetudinem in medium protulit. Quamvis enim in actis Cancellariae raro fieret mentio locorum, in quibus Episcopus Diaecesim visitans est diversatus, ex iis tamen constabat, anno 1712 Episcopum de Bobus in Cassinensium aedibus ruralibus prope Casalinalam receptum fuisse, ibique a Patre Abbate victua-

lia recepissee; idem annis 1763 et 1764 factum cum Episcopo Ansidei, idem ab anno 1785 factum cum Episcopo Odoardi semel ac iterum, idemque demum quatuor vicibus cum moderno Antistite. Cui sane consuetudini iuris dispositio suffragabatur, quin obessent privilegia Congregationi Cassinentium tributa: nihili enim habenda esse dixit privilegia, quae ante Concilium Tridentinum concessa fuere, quum ab illo fuerint abrogata, ut declaravit etiam Pius IV die 1 martii 1565. Praeterea in Cap. *Si de terra de privilegiis* in 6 Abbas Cisterciensis, qui decimas solvere renuebat vigore privilegiorum suae Congregationis, ad solutionem a Summo Pontifice Alexandro III damnatus fuit, quia per triginta annos solvisse continuo, ac si privilegio renuntiasset, constabat. Idem ex potioritate rationis dicendum in casu, in quo non triginta, sed fere quinquaginta, ac si vis etiam plus quam centum anni, adversus asserta haec privilegia, intercedebant. Decisionem Sacrae Congregationis in Florentina 7 iunii 1727 sibi negotium non facessere contendit Episcopus, licet in ea damnatus fuerit Archiepiscopus ad reddendas pecunias, quas procurationis nomine exegerat a Parochis Cassinensium Monasterio unitis. Nam Archiepiscopus Florentinus pecunias exegerat, quod indecorum visum est B.E. PP., dum e contra Episcopus Perusinus victualia ipsa petebat, quae ei ac Decessoribus suis tributa semper fuerant: deinde idem Archiepiscopus probare fortasse non potuit longissimi temporis possessionem in exigenda procuratione: satis valide insuper non occurrebat exceptioni a Cassinensibus propositae de privilegiis sibi oneroso titulo concessis dum ipsi, praeter tot privilegia, immensis bonis a S. Sede totum per orbem catholicum cumulati fuerunt, pro quibus non nisi canonem unius auri unciae R. C. A. singulis annis rependebant. Quod si suarum rationum momenta S. Congregationi iterum exposuisset Archiepiscopus, ea fortasse longe aliam protulisset sententiam. Insuper Benedictus XIV in Constitutione *Firmandis* 6 novembris 1744 iubet Missionarios, quos Episcopi ante visitationem mittere solent, excipi debere a Parochis etiam Regularibus omnibusque rebus iuvare. Inde Episcopus advertit, in literis ad Parochos missis aperte profes-

sum esse, se habere socios unum tantum Convisitatorem Cancellarium Episcopalem Secretarium ac Famulum; pro victu autem statuisset duo tantum obsonia in prandio et unum in coena praeter pulmentum. Nec haec adeo frugalia alias habere poterat: nonnullae enim paraeciae in mediis agris collocatae erant omni Incola destitutae, et undique nemoribus circumdatae; hinc nisi Parochus eum domi exciperet victumque praeberet, neque locum habere poterat, ubi lassus ab itinere paulisper consisteret viresque reficeret, neque ubi aut a nimio solis aestu, aut a caelo pluvio et nimboso perflugium haberet.

141. Contra Abbas Cassinensis sustinuit, omnem omnino facultatem procurationis exigendae a Monachis Cassinensibus praepeditam esse Episcopo ex Constitutione Eugenii IV, quae incipit: - *Etsi ex debito* edita die 23 februarii 1434, in qua Monachos et eorum Capellanos curam animarum gerentes ab omnibus censibus redditibus solutionibus ratione visitationis absolvit, quam Constitutionem confirmarunt Pius II Leo X Iulius II Paulus III et Paulus IV anno 1555. Nihil eum movebat Tridentinae Synodi dispositio, quae plura privilegia Ordinum Regularium abrogavit; declaravit enim ipsamet Synodus sess. 25 cap. 20 de Regularibus, firma remanere privilegia et facultates, quae ipsorum Regularium personas loca et iura concernunt. Privilegium itaque procurationis non solvendae illaesum servavit Cassinensibus, praesertim quia Eugenius IV, dum ea privilegia tribuit, statuit, iis privari non posse, nisi expresse ac specialiter in posteriorum Pontificum vel Conciliorum sanctionibus ea de re mentio facta esset. Privilegia insuper Cassinensibus concessa confirmarunt Clemens VII et Gregorius XV et Benedictus XIII anno 1725 Constitutione *Quod inscrutabilis*: ex quo conclusit, post Concilium Tridentinum Monachorum privilegia et exemptiones in suo pleno robore permansisse. Idque etiam, quia non ex mera liberalitate hoc eis concessum erat, sed insuper ex iustitia, ob immensam nempe auri vim sponte collatam in Principes christianos, dum contra Turcas bella administrabant. Neque rem immutare dixit, his Ecclesiis non Monachos, sed Sacerdotes seculares praeesse; iis enim traditae non erant

in Commendam aut Beneficium ecclesiasticum; sed ab iis regebantur nomine et vice Monachorum, penes quos habitu residebat cura animarum; quo in casu procurationem Episcopo non deberi definiit Sacra Congregatio Concilii in Fesulana super statu Regularium 24 aprilis 1682, in Bricinorien. 27 augusti 1712, in Florentina 7 iunii 1727, quarum postrema rem indicatam constituit in *Causa status*, ut ajunt. Controversia enim eadem omnino huic simillima erat cum Archiepiscopo Florentino et Monachis Cassinensibus. Quin harum rationum momenta infringi possent a consuetudine, quam sibi favere dixit Episcopus. Etenim in relatis Pontificum Constitutionibus aderat expressum Decretum irritans, quo fiebant, ut privilegia Cassinensibus elargita nulla possent consuetudine aut praescriptione aboleri. Hoc sancivit Eugenius IV, hoc eius successores Iulius II et Leo X. Ea autem vis est Decreti irritantis, ut prohibeat, ne unquam ulla in contrarium incipere possit consuetudo: hinc licet ipsa in themate intercederet, nihilominus intacta forent privilegia Cassinensium, prout etiam evenisse dixit in Florentina 7 iunii 1727. Deinde subdidit, quod si visitationum commentarii perlegerentur, non frequentia, sed paucitas actuum apparebat. Nam ab anno 1712 ad annum 1783, quo tempore victualia Episcopi receperunt, octies tantum haec ab ipsis exacta fuere: ab anno autem 1783 ad annum 1819, per annos nempe 35, ne verbum quidem de eorum perceptione. Constabat hinc, intra annorum 105 curriculum vix octies praestitia fuisse victualia Episcopo; consuetudo autem ex pluribus et frequentibus actibus coalescere debet, quando pugnat cum Constitutionibus Pontificiis. Ex plurium dein Testium fide probare contendit idem Abbas, in ceteris visitationibus intra 105 annos peractis victualia et hospitia neque quaesita, neque praestita fuisse, et si quando suppeditata fuerunt, praeter actuum frequentiam, hoc ex obsequio liberalitate ac reverentia Episcopis debita promanasse, ac etiam ex actibus mere facultativis, qui, nisi in contradictorio iudicio fuerint probata, nullam parere possunt obligationem, veluti est iuris theorema comperitissimum. Et quae de Monachis Cassinensibus dicta sunt, eadem de eorum Vicariis Cura-



tis dicta esse voluit Abbas, quum ipsi Monachorum personam in rebus parochialibus omnino repraesentarent. Ac quamvis hi Vicarii Curati praestitissent victualia Episcopis visitantibus, quum illi non proprio nomine, sed precario et vicario titulo Ecclesias regerent, nullum suo facto inferre potuissent detrimentum iuribus Monasterii.

142. His utrinque perpensis, proposito dubio: - I. An Episcopus Perusinus visitans Ecclesias seu Vicarias animarum curam habentes subiectas seu unitas Monasterio Cassinensium possit exigere procuraciones in casu etc. -, Sacra Congregatio die 22 novembris 1834 responsum tulit. - Ad primum, Affirmative iuxta consuetudinem. - Re ad trutinam exinde revocata ac late expensa, repropósito dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis quoad primum dubium in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis - *in Perusina die 5 Septembris 1835.*

143. Nam ex iure etiam exempti debent victualia rependere, si ea diuturno tempore praestiterint, per Textum in Cap. 14 de censibus, idque decrevit Sacra Congregatio, ubi immemorabilis obtinet consuetudo *in Perusina die 5 Septembris 1835 §. Quoad.*

144. Qua de re Sacra Congregatio declaravit, solvendam esse procuracionem a Commendatariis curam animarum habentibus Visitatori Apostolico, supposito, quod illos possit visitare *in Papien. ad cap. 3 sess. 24 de reformatione Posit. 77.*

145. Idcirco Abbas Commendatarius Ecclesiae parochialis, si adsit consuetudo tenetur solvere procuracionem; quandoquidem quum Abbas Minerva Commendatarius parochialis et abbatialis Ecclesiae S. Mariae Oppidi Positani contenderet, Archiepiscopum Amalphitanum neque praefatam Ecclesiam parochialem et abbatialem visitare, neque occasione visitationis quidquam posse procuracionis nomine exigere; e contra vero praefatus Archiepiscopus sustinuerit, iuxta veterem consuetudinem satis probari, antedictam parochialem Ecclesiam visitanti fuisse a Parocho seu Abbate Commendatario praefatae Ecclesiae procuracionem praeteritis temporibus persolutam, propositis dubiis: - II. An eidem Archiepiscopo competat ius visitandi praedictam Ec-

clesiam S. Mariae? *Et quatenus affirmative.* III. An dicto Archiepiscopo debeatur procuratio in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad tertium et quartum, Affirmative in omnibus; et amplius - *in Amalphitana Cathedralitici et Procuracionis die 14 Martii 1739.*

146. Unde Parochi Regulares cuiuscumque Ordinis illi sint et praesertim Praemonstratenses Cistercienses et Benedictini visitationi Episcopi subiecti prae iis, quae respiciunt curam animarum, tenentur subministrare Episcopo procuracionem, sive Episcopus visitet per se, sive per alium, non obstantibus privilegiis dictorum Monasteriorum; his quippe in terminis Sacra Congregatio die 11 iulii 1665 resolvit, Episcopum ab illis procuracionem canonicam habere posse, nisi circa illam speciali ac individuo potiantur privilegio, nam Episcopus seu Visitator ab eo deputatus potest visitare Parochos etiam Regulares Monasteriorum Ordinis Cisterciensium S. Benedicti Carthusianorum, quamvis exemptorum, qui exercent curam animarum Personarum secularium in Parochiis, in sua Diaecesi existentibus, licet illae Monasteriis exemptis sint annexae aut de iurepatronatus, quin obstant privilegia dictorum Monasteriorum. Re subinde ad trutinam revocata, proposito dubio: - II. An dicti Parochi procuracionem solvere teneantur? -, Sacra Congregatio die 7 iunii 1755 responsum tulit: - Ad secundum, Affirmative. - Repropósito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis - *in Olo-mucen. Iurisdictionis die 2 Augusti 1755.*

147. Quin imo licet Ecclesia, veluti constructa in solo ad Basilicam Lateranensem iure dominii prius spectante, probetur ab ordinaria Episcopi exempta, non propterea istud exemptionis privilegium reddit immunem eandem Ecclesiam a procuracionis solutione, ut late ostendit Card. De Luca in disc. 38 de iurisdic. per totum *in Maceraten. die 10 Iunii 1741 §. At.*

148. Qua de re quum Clericus Licinius Assortati Rector ecclesiastici Beneficii in Ecclesia Sanctissimae Trinitatis extra moenia Terrae Montis Milonis erecti detrectaret procuracionem praestare sub obtentu, quod

Ecclesia praedicta fundata esset in solo ad sacrosanctam Basilicam Lateranensem pertinente, sed e contra Promotor Fiscalis tueretur, dictam Ecclesiam haud probari habere qualitatem ex praescripto Constitutionis Sixti V necessariam, imo nulli Ecclesiae Terrae Montis Milonis eiusmodi competere praerogativam constare ex resolutione Sacrae Congregationis Immunitatis edita die 7 iunii 1678, ac ubi etiam ostenderetur ad formam Sixtinae Constitutionis in Lateranensi fundo aedificata, non inde immunem Clericum Licinium a Procurationis solutione censendum, cum praesertim Franciscus Bulgarini testaretur, spatio triginta quinque annorum hoc idem Beneficium possedisse, suamque procurationis ratam Episcopo illud visitanti nunquam detrectasse persolvere, proposito dubio: - An Clerico Licinio Assortati Rectori Ecclesiae Sanctissimae Trinitatis fundatae extra muros Terrae Montis Milonis iurispatronatus illius Communitatis competat exemptio a solutione cathedratici et procurationis respective occasione sacrae visitationis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative - *in Maceraten. Cathedralici et Procurationis die 10 Iunii 1741.*

149. Quum autem Confraternitas laicorum possiderent Ecclesiam in solo Lateranensi fundatam renueret praestare procurationem Vicario Lateranensi, qui eam visitabat, quia dictam procurationem Episcopo visitanti solvebat, et quia pauper erat, Sacra Congregatio mandavit, ut scriberetur Episcopo Camerinensi, qui respicere deberet codices Confraternitatis et recognosceret, an unquam illa solverit procurationem Visitatori Lateranensi, et an vere esset pauper eadem Confraternitas *in Camerinen. Procurationis die 19 Aprilis 1777.*

150. Iamvero ceteras inter Ecclesias, quae in Civitate et Diaecesi Camerinensi fundatae reperiabantur in solo Lateranensi, ea erat sub invocatione Beatae Mariae Virginis ab Angelo Annuntiatae in Oppido Caldarolae sita, quae pluribus ab illinc annis possidebatur a Confraternitate Sodalium laicorum, cui Lateranense Capitulum eam concessit sub annuo perpetuo censu unius librae piperis.

Detrectantibus autem Confratribus procurationem sive in victualibus, sive in pecunia occasione visitationis Vicario Lateranensi praestare, hinc Capitulum S. Ioannis in Laterano preces porrexit Sacrae Congregationi, ut Sodalitium ad solutionem procurationis compelleret. Non enim impugnabatur, Capitulo Lateranensi super omnibus Ecclesiis Locisque piis in suo solo fundatis competere iurisdictionem quasi Episcopalem, sed Confratres non deberi contenderunt praestationem procurationis, quia ipsi procurationem solvebant Episcopo Camerinensi seu eius Vicario visitanti, ideoque non esse iterandam, neque Confraternitatem duplici gravari posse onere procurationis, quae ad meram tributum necessitatem sustinuerunt ex Fagnano in Cap. *Venerabili* de censibus n. 14, maxime Confraternitate praestante Lateranensi Capitulo annuam libram piperis in causam canonis et directi domini, non obstantibus adiectis in concessione verbis: - Volumus autem, ut Visitatores nostros cum illuc advenerint, benigne excipere humaniterque tractare teneamini -, quae, cum suapte natura simplicem urbanitatem et liberalitatem importarent, ad praecisam obligationem praestandi procurationem traduci non poterant. Quum insuper Confraternitatem pauperem esse dixerunt et modicos habere redditus, ad procurationis praestationem haudquam tenebatur. His interim perpensis, proposito dubio: - An Vicario Lateranensi visitanti Ecclesiam S. Mariae Montis Terrae Caldarolae debeatur procuratio in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Dilata, et scribatur Episcopo Camerinensi iuxta instructionem, ut nempe respiciat codices Confraternitatis et recognoscat, an unquam illa solverit procurationem Visitatori Lateranensi, et an vere sit pauper - *in Camerinen. Procurationis die 19 Aprilis 1777.*

151. Similiter in Terra Belviderii Diaecesis Senogalliensis aderat Ecclesia S. Mariae Misericordiae in solo Lateranensi fundata. Anno 1774 Vicarius Lateranensis publico Edicto visitationem indixit cum receptione procurationis: Capitulum vero dictae Ecclesiae penes acta protestationem emisit (1). At dictus Vicarius Lateranensis Decretum

(1) Scilicet - di non voler somministrare detti vittuali cibarie e procurazioni in maniera alcuna -; quoniam - intendono di far valere e vogliono, che vaglia l'ultimo stato dell'ultima visita fatta dalla bo. me. del Rmo



tulit, quo, reservatis iuribus in protestatione contentis, mandavit, visitationem fieri, praevia pro interim subministratione victualium seu procurationum, pro quibus exegit scuta quatuor a Capitulo, et alia scuta quatuor et obulos triginta a Societate S. Mariae Misericordiarum eiusdem Collegiatae Patrona. Capitulum autem sustinuit, procurationem nequaquam deberi, tum quia Lateranensi Capitulo quotannis solvebatur in recognitionem directi domini summa scutorum trium et obulorum triginta, tum etiam quia usque ab immemorabili tempore Vicario Lateranensi visitanti nunquam fuit a Capitulo procuratio soluta. Hanc autem consuetudinem immemorabilem probare studuit Capitulum nedum suis codicibus ineuntis seculi tempus complectentibus, sed etiam iurata depositione antiquorum Canonicorum deponentium ex auditu quoque ab eorum Maioribus controversam procurationem nunquam solutam fuisse. Insuper etiam si Vicarius Lateranensis ius haberet exigendi procurationem, eam tamen exigere non poterat, nisi pro summa iuliorum quindecim, nimirum pro medietate scutorum trium, quae percipiebat Episcopus in causam procurationis. Ideirco Capitulum ursit, condemnandum esse Vicarium Lateranensem sub poena dupli ad restituendum id, quod indebite percepit. His interim perpensis, propositis dubiis: — I. An et in qua summa debeatur procuratio a Capitulo Collegiatae Ecclesiae S. Mariae Misericordiae Belviderii in casu etc. *Et quatenus negative.* II. An Vicarius Lateranensis teneatur restituere procurationem per ipsum exactam et in qua summa in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Dilata, et scribatur Episcopo iuxta instructionem, ut nempe Episcopus inspiciat codices Capituli et recognoscat, an unquam Capitulum solverit procurationem — in *Senogallien. Procurationis die 7 Iunii 1777.*

152. Amplia, etiam Laicorum Communitates, utpote visitationi Conciliari subiectae, expensas pro illa faciendas subire debent, ad tradita per Leuren. in ius can. de offic. Iud. Ord. tom. 1 tit. 31 quaest. 855 n. 3, Pirhing in lib. 3 Decret. tit. 39 sect. 3 in *Tudertina Procurationis die 30 Iulii 1735 §. At.* Signor Abate Conte Gherardi di Montalboddo altro Vicario Lateranense —, ac demum — dichiarandosi ancora di ricorso alla Sagra Congregazione del Concilio, qualora etc. —.

PALLOTTINI, *Collectio, etc. Tom. IX.*

Item in *Tiburtina Procurationis die 19 Decembris 1840 §. Attamen.*

153. Nam ex Can. 12 caus. 10 quaest. 1 palam est, sacram visitationem, etsi ad Ecclesias praecipue directa sit, et praesertim ad dignoscendos Ecclesiasticorum mores et recte impleta munera, tamen ad laicos quoque nec modice pertinere, nempe ad totius Populi curandam tuendamque salutem. Atque adeo si verum est iuris axioma, ut, qui commodum sentit, debeat sentire et incommodum; et si magnum non est, si Episcopus temporalia metet, ubi spiritualia seminavit, ut habetur in Cap. *Cum ex officii* de procuratione, primum sequi videtur, laicos etiam iure Canonum obligatione devinci in Episcopi procurationem contribuendi in *Vasionen. Procurationis die 9 Augusti 1766 §. Sane.*

Item in *Tiburtina Procurationis die 19 Decembris 1840 §. In.*

154. Hinc multo magis Laicorum Communitates contribuere tenentur, si mos antiquissimus inolevit, ut eadem, quoties Episcopus visitationem in loco explevit, summam certam pecuniam solverint, nec non conformis vigeat usus in aliis omnibus Locis Diaecesis iuxta ea, quae firmant Leuren. loc. cit., Bellet. disquisit. cleric. part. 1 de cleric. debit. §. 11 n. 13, et Crispin. de visit. pastoral. part. 1 §. 16 n. 16 et 17 in *Tudertina Procurationis die 30 Iulii 1735 §. At.*

155. Attamen hac super re haud concordata visa est Doctorum sententia: nam Laicos eorumque Communitates exemptas esse ab onere solvendi procurationem Episcopo eas etiam visitanti tradunt Glossa in Cap. *Romana* verb. laicos de censibus, Hostien. n. 14, Gemin. in fine, Vallen. eod. tit. §. 4, Wiesner n. 94, Schmalzgrueber lib. 3 Decret. tit. 39 §. 3 n. 105 in *Tudertina Procurationis die 30 Iulii 1735 §. Praecipuum.*

Item in *Fanen. Procurationis die 24 Augusti 1743 §. Plures; in Tiburtina Procurationis die 19 Decembris 1840 §. Attamen.*

156. Unde laici ad procurationes praestandas non teneri docent etiam Passerin. in Cap. *Exegit* n. 15 de censibus, Barbos. de iur. eccles. cap. 22 n. 14, Monacell. form.

part. 3 tit. 1 form. 4 n. 4 *in Spoletana Procurationis super contributione die 26 Martii 1746 §. Ceterum.*

157. Non enim Laici, sed Ecclesiae ac praesertim parochiales aliaeque Loca pia visitantur in *Vasionen. Procurationis die 9 Augusti 1766 §. De iure §. Quemadmodum.*

158. Ceterum utramque sententiam ita concordat Schmalzgrueber part. 4 lib. 3 Decret. tit. 39 n. 105, ut laici ad solvendam procuracionem non teneantur, non quia Sacri Canones ab hoc onere eos liberent, sed quod ita usu receptum sit: consonat Barbosa iur. eccles. cap. 22 n. 11, Passerin. in Cap. *Exigit* 2 de censibus n. 15, Monacell. form. leg. part. 3 tit. 2 form. 4 n. 4 *in Tiburtina Procurationis die 19 Decembris 1840 §. Attamen.*

159. Unde adeo laicos non teneri quidem nomine proprio, sed certe in subsidium Parochi, ut pro expensis procuracionis contribuant, tradit post Azor part. 2 lib. 3 cap. 42 quaest. 3, Pirhing lib. 3 Decret. de censibus *in Tiburtina Procuracionis die 19 Decembris 1840 §. Ceterum.*

160. Verum enim vero ex regula procuracionem dare ad Ecclesias spectat *in Vasionen. Procuracionis die 9 Augusti 1766 §. Verum.*

161. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, a Clero et Parochis, non vero a Populo deberi Episcopo visitanti victualia in *Aquen. die 26 Novembris 1650 lib. 19 Decretorum pag. 92.*

162. Idcirco etiamsi duabus vicibus Communitas laica procuracionem Episcopo visitanti praestiterit, et Parochi loci sit pauper, non propterea ipsa tenetur ad contributionem expensarum visitationis Episcopi *in Vasionen. Procuracionis die 30 Augusti 1766.*

163. Siquidem Communitas hominum S. Caeciliae, qui locus primo ad Arausicanam, inde ad Vasionensem Diaecesim pertinebat in ditone Vessedensi, seu ut aiebant, Comitatu Venaisino, petiit declarari, se non teneri ad dandam procuracionem Episcopo. Laici enim ad eam praestandam non obligantur, cum non laici, sed Ecclesiae ac praesertim parochiales aliaeque Loca pia visitantur. Itidem quod de iure erat, etiam solemnitione firmatum reperiebatur ab anno 1338, quae ab initio Sedis Apostolicae auctoritate roborata, deinde perpetuo usu recepta ser-

vataque, impugnari amplius non poterat. Hinc nihil de iure Communitatis detractum fuisse dixit, quia duabus vicibus, nempe anno 1750 et 1764 procuracionem solverat; id enim fecit imperio supremi Magistratus provincialis, emissa simul solemniter apertissima protestatione. Quin imo Magistratus ipse, qui tunc pro ea opportunitate mandatum dabat, servavit simul clarissime Communitatis iura illaesa - per modum provisionis et sine praeiudicio iurium -. Nec obesse poterat, quod Prior et Ecclesiae Vicarius pauperes se dicerent. Nam paupertas non probabatur, quod si probaretur, Episcopus suo sumptu visitacionem peragere debebat. Episcopus iura Parochi tueri videbatur, ac rationes suae sententiae late exposuit. Proposito vero dubio: - An Communitas loci S. Caeciliae teneatur ad contributionem expensarum visitationis Episcopi in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative - *in Vasionen. Procuracionis die 30 Augusti 1766.*

164. Gravior autem quaestio est circa efficaciam consuetudinis, de qua agitur. Nec enim desunt, qui putant, consuetudinem etiam longissimi temporis, etsi pia et laudabilis servanda foret, iuxta adnotata per Ioan. Andr. Imola et alios in Cap. 1 de censib. in 6, Pax Iordan. tom. 2 de re Benef. lib. 7 tit. 18 n. 49, Antonell. de iur. et oner. Cleric. lib. 2 part. 6 cap. 17 n. 83, attamen absolutum ius non gignere, ut cogi possint ad solutionem, si postmodum renuant captae solutionis cursum tenere, Barbos. de offic. et potest. Episcop. part. 3 alleg. 73 n. 45, Armendar. lib. 6 de Episcop. n. 115, Leo in Thesaur. for. eccles. part. 6 cap. 16 n. 3, Ventrigl. in prax. for. eccles. part. 2 annot. 24 §. 2 n. 7, et Pignatell. tom. 1 consult. 47 per totum *in Tudertina Procuracionis die 30 Iulii 1735 §. Immo.*

Item *in Amerina Procuracionis die 20 Decembris 1755 §. Disputabit; in Tiburtina Procuracionis die 19 Decembris 1840 §. Gravior.*

165. Idque nonnulli propugnant, etiamsi agatur de consuetudine immemorabili: cum enim laici de iure non teneantur ad huiusmodi praestationem, praesumitur, eos, etsi millies in eam consensissent, ex mera liberalitate solvisse, Ventrigl. Monacell. tom. 1 form. 2 tit. 5 n. 22, et Pignatell. consult. 47



tom. 1, allegatis Sacrae Congregationis resolutionibus, quarum nonnullae in registris diligenter conquisitae corrigendae sunt in *Tiburtina Procurationis die 19 Decembris 1840 §. Gravior.*

166. Ast contra si in omnibus, praesertim in procuratione solvenda, observantiam plurimi faciendam esse tradit Rota in Recent. part. 13 dec. 250 n. 10, coram Molines dec. 782 n. 22, coram Olivatio dec. 469 n. 3, maxime immemorabilem, Giraldis in lib. 3 Decret. part. 1, tit. 39 sect. 592, Ferrar. verb. *Procuratio* et verb. *Visitare*, nec absque fundamento. Si enim usu inductum est, ut laici a solutionis onere liberati fuerint, ratio postulat, ut ex adverso iterum obligari valeant per continuatos actus solutionis: etenim naturale est, unumquodque eodem modo dissolvi, quo colligatum est. Praeterea vero consuetudo ipsa conformis est iuri, favetque piorum Locorum utilitati: immemorabilem demum titulum meliorem parere de toto mundo omnes norunt; et actus etiam mere facultativi favore Causae piaae immemorabili praescribuntur. Porro consuetudo eo firmissima servanda est in casu, quo certum sit, conformem vigere usum in omnibus Locis Diaecesis iuxta ea, quae firman- tur Leuren. in ius can. de offic. Iud. ord. tit. 31 quaest. 855 vers. Tertio, Bellett. disquis. cleric. part. 1 de cleric. debit. §. 11 n. 13, et Crispin. de visit. pastor. part. 1 §. 16 n. 16 et 17 in *Tiburtina Procurationis die 19 Decembris 1840 §. Ast.*

167. Unde si legitima extet consuetudo, etiam Communitates laicorum procurationem solvere debent; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, - Si Populus Castri Collis consueverit solvere procurationem Episcopo visitanti, huiusmodi consuetudinem esse observandam - in *Nucerina die 5 Iulii 1607 lib. 11 Decretorum pag. 9.*

168. Verum hanc conclusionem opinione Sacrae Congregationis non esse perpetuam, quia non procedit, quando Populi conquerruntur, et in futurum solvere renunt, existimant cum Pignatellio consult. 47 tom. 1 Armendaris lib. 6 de Episcop. n. 115 et Barbosa de offic. et potest. Episcop. alleg. 73 n. 45 in *Tiburtina Procurationis die 19 Decembris 1840 §. In altera.*

169. Nam quum Praesides Locorum et

Oppidorum Archiepiscopo ea visitanti victualia et hospitium praestare consuevissent, eique a Rectoribus et Vicariis perpetuis parochialium Ecclesiarum ratione aliorum sumptuum, quos occasione visitationis fieri contingebat, quaedam pecuniarum summa persolveretur, idem Archiepiscopus declarari postulavit: - An per Concilium Tridentinum Cap. 3 sess. 24 de reformatione possit hac observantia antiquissima exigi? -, Sacra Congregatio respondit: - Servandam esse consuetudinem Ecclesiis utilem, si Communitates non conquerruntur, laudabilius tamen esse, ut nec illae graventur - in *Caesaraugustana anno 1581 lib. 3 Decretorum pag. 25.*

170. Id vero intelligendum est, ubi consuetudo non sit legitime praescripta vel immemorabilis: nam si de consuetudine agatur, cuius initii non extet memoria, tum, etsi Communitas conquerratur, potest ac debet ab Episcopo compelli ad procurationem etiam in futurum persolvendam in *Senogallien. die 11 Aprilis 1609 lib. 11 Decretorum pag. 51.*

171. Siquidem Sacra Congregatio declaravit: - Si revera Universitas a tempore, cuius initii memoria non existit, huiusmodi procurationem Episcopo visitanti solvere consuevit, posse ac debere ab Episcopo compelli ad eam deinceps persolvendam - in *Senogallien. die 11 Aprilis 1609 lib. 11 Decretorum pag. 51.*

172. Compertum hinc est, posse Communitatem compelli ac teneri ad praestanda victualia Episcopo visitanti, frugaliter tamen et modeste, quoties extet huiusmodi consuetudo seu alias legitime praescripta in *Clodien. anno 1608 lib. 11 Decretorum pag. 30.*

Item in *Nullius die 5 Februarii 1656 lib. 19 Decretorum pag. 561.*

173. Qua de re si Communitas laica ex antiquissima consuetudine, quae praesertim viget etiam in aliis omnibus Locis Diaecesis, semper contribuerit certam summam Parochio loci, ac in Ecclesia parochiali patronatum super Capellam ibi erectam nec non super duo Hospitalia obtineat, tenetur dictam summam solvere pro expensis victualium factis et respective faciendis per Parochum occasione visitationis pastoralis Episcopi in *Tudertina Procurationis die 30 Iulii 1735.*

174. Enimvero cum Dominicus Antonius Biagini Archipresbiter Oppidi Massae pro victualibus Episcopo sacram visitationem eo in loco obeunti praestitis summam scutorum viginti erogasset, idem Episcopus eius indemnitati consulens praecepit, ut scuta decem a Communitate et quinque a Locis piis dum dum visitatis Archipresbitero eam ob causam solverentur. At Praesulis Decreto Communitatis aequae ac Locorum piorum Rectores acquiescere detrectarunt, ex eo quod laici eorumque Communitates exempti sint ab onere solvendi procurationem eas etiam visitanti. Archipresbiter vero putavit, Communitatem a controversa solutione eximi non posse; tum quia laicorum Communitates, utpote visitationi conciliari subiectae, expensas pro illa faciendas subire debent; tum quia Communitas Oppidi Massae patronatum obtinens super Capellam in parochiali Ecclesia erectam nec non super duo Hospitalia annuis redditibus sufficienter instructa hoc saltem titulo ad procurationis onus tenebatur; tum quia mos antiquissimus inolevit, ut eadem Communitas, quoties Episcopus sacram in eo Oppido visitationem peregit, praefata scuta decem Archipresbitero contribuerit, quae sane consuetudo eo magis servanda esset, quo certum erat, conformem vigere usum in aliis omnibus Locis Tudertinae Diaecesis. His igitur perpensis, proposito dubio: - I. An Communitas Massae teneatur subministrare scuta decem Archipresbitero pro tempore Ecclesiae S. Felicis dictae Terrae Massae pro expensis victualium factis et respective faciendis per dictum Archipresbiterum occasione visitationis pastoralis Episcopi in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad primum, Affirmative - *in Tudertina Procurationis die 30 Iulii 1735.*

175. Unde Communitas Villae Belloculorum, quae ab anno 1502 iurepatronatus Ecclesiae Curatae S. Sebastiani potiebatur, quin adhuc dotem praestiterit,olvere debuit expensas sacrae visitationis, quibus enim ob dictam dotem nondum praestitam gravari unice debebat ipsa Communitas patrona, ut firmanit Barbosa de offic. et potest. Episcop. part. 3 allegat. 64 n. 16, Piton. de contrav. patron. alleg. 12 n. 7, Sperell. decis. 68 n. 11, adeoque frustra illa huiusmodi onus expen-

sarum sacrae visitationis imposuerit Capellano Curato in eius confirmatione anno 1747, nec non frustra contendit, expensas sacrae visitationis subeundas esse a Capellano Curato, iuxta veterem consuetudinem et iuris dispositionem, cum Episcopus iure ac merito onus hoc ab eadem esse ferendum decreverit. Quandoquidem his in terminis proposito dubio: - III. An onus solvendi annuatim canonem promissum in prima Ecclesiae fundatione, et onus expensarum sacrae visitationis impositum Communitati substineatur in casu etc. -, Sacra Congregatio die 22 novembris 1760 responsum dedit: - Ad tertium, Affirmative -. Reproposito exin cum aliis praefato dubio sub formula: - II. An quoad reliqua dubia sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad secundum, in decisis; et amplius - *in Fanen. Exequutionis Decretorum sacrae visitationis die 28 Februarii 1761.*

176. Idcirco multo magis Communitates laicorum tenenturolvere procurationem Episcopo visitanti ad formam consuetudinis, cum nedom consuetudo solvendi sit immemorabilis, sed et ipsae Communitates sese profiteantur paratissimas ad huiusmodi consuetudinem servandam, nisi civilis Auctoritas id praepediret *in Tiburtina Procurationis die 19 Decembris 1840.*

177. Siquidem ex albo expensarum cuiusque Municipii Tiburtinae Diaecesis delendas esse eas, quae ex more vetusto erogari consueverat pro alimonia Episcopi sacram visitationem peragentis, mandaverat iam ab anno 1829 illius Provinciae Praeses, vulgo *Presidente della Comarca*, eo sub obtutu, quod - le casse comunali, debbano soggiacervi soltanto in caso di pura e verificata necessità, mentre in genere alle spese di sagra visita debbono supplire i Luoghi pii le Confraternite ed i Parrochi -. Allatis autem ea de re ad Sacram Congregationem querimoniis, res tandem composita est, collatis consiliis cum Emo a Secretis pro internis negociis Pontificiae ditionis, paritumque ipsius iussibus, quos ita Sacrae Congregationi denunciabat: - Sono stati dati gli ordini più precisi alla Presidenza della Comarca, affinché faccia concorrere le Comuni alle spese della procurazione, quando si verificasse la con-



suetudine o la necessità di dover sostenere in tutto, o in parte la suddetta spesa -. Ast idem lapis mox iterum motus est; et Literae datae sunt exemplo eodem a praedicto Praeside ad plures Communitates anno 1839, quibus referente Antistite, permittebatur iis dumtaxat - di concurrere provisoriamente alla procurazione di sagra visita per mero sussidio o supplemento, quando ne' singoli paesi si verificasse legalmente la povertà del Clero -. Quae restrictiones et clausulae quum controversiarum germina faverent, et vel inficiarentur omnino, vel saltem in obscuro ponerent iura, quae Episcopus sibi asserebat exigendi a Communitatibus procuracionem, ut controversia omnis radicibus praecideretur, adprecatus ipse est vehementer Sacram Congregationem, quae declarare dignaretur, num constaret de consuetudine exigendi procuracionem ita, ut Communitates praedictae Oppidorum tenerentur eventualiter et per modum subsidii, vel potius de iure taxam persolvere. Prostabant autem in actis Sacrae Congregationis testimonia singularum Communitatum affirmantium, quod perquisitis diligenter registris cuiusque Municipii in tabulariis constabat, singulas ab tempore ultra hominum memoriam contribuisse in Episcopi sacram Visitationem explentis procuracionem. Prostabant etiam Literae, quibus eadem Communitates sese profitebantur paratissimas ad pervetustam servandam solutionem, ni superiora iussa praepedirent: Loca pia Beneficiaque in Diaecesi posita pauca quidem parvaeque donata censu, nemine contradicente, asserebantur.

178. Sic rebus hinc stantibus, proposito dubio: - An et quomodo Communitates Diaecesis Tiburtinae teneanturolvere procuracionem Episcopo visitanti in casu? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative ad formam consuetudinis, et ad mentem - in *Tiburtina Procuracionis die 19 Decembris 1840*.

179. Procuracione tamen per Episcopum exacta a Communitate laicorum, nihil est exigendum a Clericis; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit: - Si victualia a Communitatibus exigantur, Clericis parcendum - in *Caesaraugustana lib. 3 Decretorum pag. 25*.

Item in *Dubium die 10 Decembris 1581*

ad cap. 3 sess. 24 de reformatione Posit. 77.

180. Quapropter nec Confraternitates laicorum et alia Loca pia et obtinentes Capellanas in Terra Massae eiusque territorio tenentur contribuere expensis victualium occasione visitationis pastoralis Episcopi, ex eo quod a Communitate laica exigantur in *Tudertina Procuracionis die 30 Iulii 1735*.

181. Iamvero Episcopus praecepit, ut scuta decem a Communitate Oppidi Massae et quinque a Locis piis dudum visitatis Archipresbitero dicti Oppidi solverentur, qui pro victualibus Episcopo visitanti praestitis scuta viginti erogaverat. At Locorum piorum Rectores quidquamolvere detrectarunt: Hinc Sacra Congregatio, postquam declaraverit, praefatam Communitatem teneri subministrare scuta decem praedicto Archipresbitero, iuxta antiquissimam consuetudinem occasione visitationis pastoralis Episcopi, proposito dubio: - II. An iisdem expensis victualium teneantur contribuere Confraternitates laicorum et alia Loca pia et obtinentes Capellanas in dicta Terra Massae eiusque territorio in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad secundum, Negative in casu, de quo agitur - in *Tudertina Procuracionis die 30 Iulii 1735*.

182. At Episcopum, ex communi sententia, quando accedit ad Oppida Diaecesis, sive gratia et occasione visitationis, sive ut conferat Sacramentum Confirmationis, non posse a Parochis, neque a Parochianis procuracionem pro Sacramento hoc conferendo exigere, sed propriis sumptibus se ipsum alere debere, docet iisdem verbis Monacellius tit. 5 part. 1 form. 2 n. 20 tom. 1, cui concinunt Barbos. ad Concil. Trid. sess. 24 cap. 3 n. 20, et de offic. et potest. Episcop. allegat. 30, Pax Iordan. elucubrat. can. tom. 1 lib. 3 tit. 1 de Sacrament. Confirm. in *Ferentina Procuracionis die 16 Septembris 1837 §. Alterum*.

183. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, haud deberi Episcopo procuracionem, dum accedit ad Ordines vel Sacramentum Confirmationis conferendum in *Nullius Orbetelli anno 1624 lib. 12 Decretorum pag. 222*.

184. Episcopi enim debent sedulo invigilare, ut Sacramentum Confirmationis tempore

visitationis conferant, Monacell. part. 1 tit. 5 form. 2 n. 20, Card. Petra ad Constit. 14 Innocentii IV n. 72 in *Ferentina Visitationis sacrorum Liminum die 16 Martii 1782 §. Hinc.*

185. Hinc Sacra Congregatio decrevit, — Episcopo accedenti ad Sacramentum Chris-  
matis conferendum victualia minime deberi, sed fieri posse tempore visitationis — in *Sabinen. die 12 Novembris 1638 lib. 16 Decretorum pag. 116.*

186. Quibus itaque auctoritatibus innixus Card. Petra in Comment. ad Constit. 14 Innocentii IV n. 76 tuetur, quod si Episcopus extraordinarie a Populo vocetur pro hoc Sacramento administrando extra visitationem, quam ipse non omisit, possit ab Universitatibus locorum procuracionem percipere, quia tunc esset actus necessarius in *Ferentina Visitationis sacrorum Liminum die 16 Martii 1782 §. Hinc.*

187. Sacra Congregatio vero verbis expressis declaravit, nulla victualia deberi Episcopo occasione administrationis Sacramenti Confirmationis in Diaecesi in *Sabinen. die 16 Novembris 1638 lib. 16 Decretorum pag. 92.*

Item in *Nullius die 20 Septembris 1640 lib. 17 Decretorum pag. 92.*

188. Limita, nisi concurrat consuetudo legitime praescripta in *Boianen. die 14 Novembris 1654 lib. 19 Decretorum pag. 428.*

189. Nam si extet consuetudo legitime praescripta, Episcopus accedens ad conferendum Sacramentum Confirmationis potest ab Universitatibus exigere victualia seu procuraciones; quandoquidem proposito dubio: — VI. An Episcopo accedenti ad conferendum Sacramentum Confirmationis teneantur Universitates praestare victualia seu procuraciones? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad sextum, non esse subministranda victualia, nisi concurrat consuetudo legitime praescripta — in *Boianen. die 14 Novembris 1654 lib. 19 Decretorum pag. 428.*

190. Similiter proposito dubio: — An iuxta consuetudinem antiquissimam Episcopatus Minerbiensis sint solvenda ab Universitate Montis Leonis scuta duodecim ipsi Episcopo pro victualibus occasione administrationis Sacramenti Confirmationis? —, Sacra Congregatio

responsum dedit: — Supposita consuetudine, Episcopo esse solvenda dicta scuta duodecim pro victualibus occasione administrationis Sacramenti Confirmationis — in *Minerbien. die 24 Aprilis 1655 lib. 19 Decretorum pag. 452.*

191. Verum postquam promulgata est Taxa Innocentiana existimant Monacellius part. 1 tit. 5 form. 2 n. 23 et Card. Petra ad Constit. 14 Innocentii IV n. 75 et 76, non licere Episcopis, dum per Diaeceses suas Sacramentum Confirmationis ministrant, exigere distinctam procuracionem ab ea, quae pro visitatione percipi solet, nec iuvari posse praesidio decisionis editae in dicta Minerbien., cum per taxam a s. m. Innocentio XI evulgatam sublata fuerit quaecumque contraria consuetudo, in qua potissimum nitebatur casus dictae resolutionis in *Ferentina Visitationis sacrorum Liminum die 16 Martii 1782 §. Verum.*

192. Iamvero in Taxa iussu s. m. Innocentii XI et ab eodem Pontifice die 1 octobris 1678 probata, ubi firmatur, quae emolumenta exigi possunt a Curiis Episcopalibus pro Causis ecclesiasticis, inter alia praefinitum fuit: — Per una regola generale da non soggiacere a limitazione alcuna, il Vescovo o altro Prelato suo Vicario generale o particolare Cancelliere o qualunque altro Officiale Ministro e Familiare, anche sotto nome di mancia o volontario donativo, non potrà esigere e ricevere emolumento alcuno così in danaro, come in qualunque altra cosa in tutto quello, che riguarda l'amministrazione de' Sagramenti del Battesimo della Cresima della Penitenza dell'Eucaristia e dell'estrema Unzione —; quodque ab omnibus indistincte observari iniunctum est, abrogata penitus quaecumque contraria consuetudine, — che deve dirsi reproba ed illecita —. Ex quibus inferunt Doctores, et praesertim Fagnanus in Cap. *Venerabili* de censibus n. 19; Barbosa ad Concil. Trid. sess. 24 cap. 3 de reform. n. 20, Nicol. lucubrat. Can. lib. 1 art. 15 §. Episcopus, aliique, quod Episcopi discedentes ad Oppida Diaecesis, sive occasione visitationis, vel ut conferant Confirmationis Sacramentum, non possunt a Parochis, neque a Populo aliquid exigere pro administratione huius Sacramenti in *Ferentina Visitatione*



*nis sacrorum Liminum die 16 Martii 1782 §. In.*

193. Unde Monacellius part. 1 tit. 5 form. 2 n. 23, Card. Petra ad Constit. 14 Innocentii IV n. 75 et 76, et Pignatellius consult. 47 tom. 1 existimant, quod quidquid fuerit de obligatione laicarum Universitatum ante annum 1678, eiusmodi iurisprudentia omnimode mutata sit post promulgationem Taxae Innocentianae, quam ab universis locorum Ordinariis acceptandam ac servandam esse iussit eodem anno Sacra Congregatio. Idque non obstante quacumque contraria consuetudine, quippe haec a s. m. Innocentio XI sublata fuerit per ea verba: - deve dirsi reproba e illecita ogni contraria consuetudine o tassa diversa in qualunque modo per l'addietro fatta -. Quare inquirunt, attendendas haud esse resolutiones Sacrae Congregationis, quae Innocentianae taxae aetatem praecedunt, uti esset Boianen. 14 novembris 1654, Nucerina 5 iulii 1607, et Minerbien. 4 aprilis 1655. Revera autem post hoc tempus diversimode sese gessisse Sacram Congregationem, uti videre est in Amalphitana die 18 iulii 1669, et in Ferentina die 20 aprilis 1782 in *Ferentina Procurationis die 16 Septembris 1837 §. Iamvero.*

194. Hanc sententiam secutam fuisse Sacram Congregationem Episcoporum et Regularium in Ariana 16 iunii 1636 sustinet Ferrarius verbo *Confirmatio* art. 2 n. 25, immo eodem in loco n. 23 tnetur, dictam Sacram Congregationem die 15 maii 1582 declarasse, quod alienus Episcopus conferens Sacramentum Confirmationis debet ab Episcopo Diaecesano provideri de iis omnibus, quae ad iter peragendum et ad victum necessaria sunt; et n. 24 affirmat, die 25 ianuarii eandem Sacram Congregationem statuuisse, quod quando Ordinarius extra visitationem lustrat Diaecesim ad consecrandam vel reconciliandam Ecclesiam aut Sacramentum Confirmationis ministrandum neminem cogere potest ad subministrandas expensas, neque pro equis, neque pro victualibus in *Ferentina Visitationis sacrorum Liminum die 16 Martii 1782 §. Hanc.*

195. Episcopus enim tenetur quidem saltem occasione visitationis administrare Sacramentum Confirmationis in locis suae Diae-

cesis, quos visitat, sed haud exigere potest procuracionem ab Universitatibus laicis, ita ut quidquid exegerit restituere debeat; his quippe in terminis propositis dubiis: - II. An occasione dictae administrationis Sacramenti Confirmationis in visitatione potuerit et possit in futurum procuraciones ab Universitatibus laicis exigere, et an exactas restituere teneatur? -, Sacra Congregatio die 18 iulii 1699 respondit: - Ad secundum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam a die habiti recursus -. Reproposito dein dubio sub formula; - An sit standum, vel recedendum a decisis quoad secundum dubium? -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - in *Amalphitana die 6 Februarii 1700 lib. 49 et 50 Decretorum.*

196. Quapropter Communitas laica haudquaquam tenetur solvere portionem expensarum procuracionis, nec expensas personalis accessus Episcopi ad locum sive gratia visitationis, sive expresse ut conferat Sacramentum Confirmationis, etiamsi extet consuetudo solvendi, ita ut pluries Officiales dictae Communitatis sponte contribuerint, sed postea per alios Officiales, coacto Consilio, omnium suffragiis denegetur contribuere in *Amerina Procuracionis die 20 Decembris 1755.*

197. Siquidem postulavit anno 1736 a Communitate Castri Guardaeae Petrus Livio-li eiusdem Castri Archipresbiter, ut contribueret in expensas procuracionis Episcopi Amerini visitantis, et Officiales Communitatis sive indulgentia in Parochum, sive opione imbuti, ut Communitas teneretur, portionem expensarum procuracionis solverunt, et idem evenit annis 1745 et 1749, quibus novae obtigerunt visitationes. Sed tandem diligentiores alii Officiales, publico coacto Consilio, rem ad illud detulerunt, omniumque suffragiis denegata fuit Parocho contributio. Confugit ille ad Episcopalem Audientiam, a qua contra Communitatem decretum fuit. Appellavit illa ad Sacram Congregationem: auditusque Episcopus respondit, - censuisse Communitatem teneri non ad procuracionem, sed ad expensas sui personalis accessus ad sacrae Confirmationis Sacramentum Populo administrandum -. Post haec oblatus fuit nomine Communitatis Sacrae Congregationi

libellus, quo declarabatur, eam non recusare contributionem, dum tamen Capellae Sodalitiae aliaque Loca pia ad contributionem compellerentur, neque pars Communitatis excederet scuta septem. Communitas autem disputavit, vetitum esse Episcopis quidquam exigere pro collatione Sacramenti Confirmationis sive a singulis Confirmatis, sive a Corporibus et Communitatibus, quod locum habet, etiamsi iter faciat Diaecesim visitando, atque accedens ad Oppida et Terras, sive gratia visitationis, sive expresse ut conferat Confirmationis Sacramentum, ut tradunt Riccius in prax. for. eccles. part. 4 resol. 156 n. 1, Barbos. de offic. Episcop. alleg. 73 n. 53, et ad Concil. Trid. sess. 24 Cap. 3 n. 20, Monacell. form. leg. part. 1 tit. 5 form. 2 n. 20 et 21, et part. 1 tit. 10 annot. ad form. 8 n. 1, quin excipi posset de consuetudine; tum quia ad eam inducendam requiritur longum tempus cum actuum frequentia, quae hic deerant; tum quia, seclusa Communitatis obligatione, ex dispositione iuris actus illi solutionum, licet per tempus immemoriale repetiti fuissent, meram largitionem praeseferebant, ex qua induci non poterat consuetudo coactiva, sed servanda esset, quousque Laici velint, non vero iis recusantibus et nolentibus. Despiciendum denique esse dixit libellum Communitatis nomine oblatum, in quo contributio admittebatur, quia non constabat a Communitate datum, et si constaret, quia nequibant Communitates sine venia Sacrae Congregationis Bono Regimini propositae obligationes suscipere. His igitur perpensis, proposito dubio: - II. An et pro qua summa teneatur contribuere Communitas dicti Castri in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad secundum, Negative; et amplius - in Amerina. Procurationis die 20 Decembris 1755.

193. Unde post promulgationem Taxae Innocentianae haud licet Episcopis, dum per Diaeceses suas visitationem expleant, procuracionem exigere ex causa administrationis Sacramenti Confirmationis, vel occasione eiusdem Sacramenti ministracionis, etiamsi immemorabilis extet consuetudo *in Ferentina Visitationis sacrorum Liminum die 20 Aprilis 1782 et in Ferentina Procuracionis die 16 Septembris 1837.*

199 .Minvervo Literis datis Sacrae Congregationis occasione visitationis sacrorum Liminum Rñus Episcopus Ferentinus narravit, immemorabilem in sua Diaecesi morem invaluisse, - ut quoties Episcopus illam visitans a locorum Communitatibus sit requisitus ad administrandam Confirmationem septem ei scuta aut paulo maiorem alicubi summam offerunt, vel, ut opinor, procurationis nomine, vel loco cereorum, quos in finitimis huic Diaecesibus Infantium Patrini Episcopo Confirmationis Sacramentum ministranti solent offerre -. Fatetur, - ex dispositione Taxae Innocentianae et ex Sacrae Congregationis Decretis nequidquam a quoquam posse a Ministrante hoc sive aliud Sacramentum intuitu et causa illius accipi absque simoniae labe vel Populi offensione autem saltem sacri ministerii vituperatione -. Advertit tamen, - quod si alia ratione, quam nomine et titulo administrationis Sacramenti, puta procurationis, aut loco cereorum, sponte et ex usu a Communitatibus locorum Episcopo visitationis occasione Confirmationem ad illarum repetitionem ministranti quidquam offeratur, ut in hac mea Diaecesi scuta septem, aut alicubi paulo maior summa, nil mali id mihi praeferre videtur, quo in sensu et istam Sacram Congregationem licitum Episcopo eadem occasione reputasse acceptationem summae consuetudine praescriptae iudicarem, dum die 24 aprilis 1655 Episcopo Minervino respondit, supposita consuetudine, Episcopo esse solvenda ab Universitate Montis Leonis scuta duodecim occasione administrationis Sacramenti Confirmationis. Addidit praeterea: - Hoc motivo ductus visitans Diaecesim, et requisitus a locorum Communitatibus ad ministrandam Confirmationem ab eis non coacte, sed spontaneae ex vetusta consuetudine dicta scuta septem, aut pro locorum usu paulo maiorem summam habui et accepi quidem, ne iura Episcopalia laederem, sed ea statim distribui Pauperibus iisdem in locis, in quibus illa recepi -. Demum conclusit: - Praxim hanc num tuta conscientia antehac servare potuerim et in posterum retinere valeam ab EE. VV. pro eorum benignitate et sapientia responsum mihi reddi obsequenter exoro -. His mature perpensis, proposito dubio: - An liceat Episcopo Feren-



tino occasione sacrae visitationis exigere procurationem a Communitatibus suae Diaecesis ex causa administrationis Sacramenti Confirmationis etiam vigore immemorabilis consuetudinis in casu etc. —, Sacra Congregatio die 20 aprilis 1782 responsum tulit: — Negative ex causa administrationis Sacramenti Confirmationis —.

200. Hinc ab huiusmodi procurationis praestatione cessatum est nonnullis ab illinc annis, quo tempore Episcopalem Ferentinam Ecclesiam moderabatur Antistes Iosephus Maria Lais; quare cum vacanti Cathedrae successisset Spoliorum Camera factum est, ut spoliorum Subcollector in Ferentina Diaecesi vi assertae consuetudinis summas ea de causa debitas; interposito etiam seculari brachio seu regia manu, sibi vindicaverit. Et quamvis preces ingeminarint Municipales, ut, attempta saltem gravissima Populanorum egestate, ab onere illo pensitando liberarentur, constabat tamen, eos nihil unquam fuisse assequutos. Ad Sacram itaque Congregationem confugerunt, ut res eorum favore dirimeretur. Nam sustinuerunt, nec veram adesse consuetudinem, sed potius largitionem, ex qua induci nequibat consuetudo coactiva. Quin imo etsi legitima et coactiva vigeret consuetudo, ea post taxam Innocentianam, uti corruptela, e medio tollenda foret. Idcirco nihil obesse dixerunt resolutiones Sacrae Congregationis in Boianen. 14 novembris 1654, in Nucerinis 5 iulii 1607, et in Minerbien. 4 aprilis 1655, ubi declaravit, subministranda esse victualia Episcopo accedenti ad Sacramentum Confirmationis conferendum, si concurrat consuetudo legitime praescripta; quia, postquam ab Innocentio XI sublata fuerit quaevis consuetudo per ea verba: — in modo che deve dirsi reproba e illecita — ogni contraria consuetudine o tassa diversa in qualunque modo per l'addietro fatta —, diversimode sese gessit Sacra Congregatio, uti videre est in Amalphitana die 18 iulii 1699. Unde praefata Sacra Congregatio etiam in casu, de quo agitur, die 20 aprilis 1782 consuetudinem etiam immemorabilem e medio tollendam esse decrevit; quod sane Decretum in rem transiit indicatam. Promotor Fiscalis et Subcollector spoliorum plura quidem contra haec conge-

rere studuerunt; sed proposito dubio: — An et quomodo Commune Proxeadis teneatur procurationem suppeditare Episcopo occasione ministrationis Sacramenti Confirmationis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Provisum resolutione Sacrae Congregationis diei 20 aprilis 1782 — in *Ferentina Procurationis die 16 Septembris 1837*.

101. Praeterea Tridentina Synodus Episcopos in visitatione contentos esse vult modesto equitatu, eosque hortatur, ut victualia exigant — pro temporis tantum necessitate — in *Policastren. Procurationis die 10 Iulii 1728 §. Post*.

Item in *Civitatis Plebis Procurationis die 19 Aprilis 1823 §. Profecto*.

202. Procuratio enim ad meram tribuitur necessitatem; Fagnan. in Cap. *Venerabili* de censibus n. 14 in *Camerinen. Procurationis die 15 Martii 1777 §. Hanc*.

203. Siquidem quod pro visitatione datur, propterea quod procurationis seu administrationis, quam Episcopus agit, portio est, communiter procuratio dicitur, cuius nomine veniunt omnia, dum qui visitat in loco est, quae sub victus verbo continentur, nempe — quae usui potui quaeque ad vivendum homini sunt necessaria —, ut Ulpianus dixit in L. 43 et 44 de verborum significatione in *Senogallien. Procurationis die 14 Decembris 1765 §. Quod*.

204. Idcirco Vicarius deputatus in Districtu Estepensi pro exercitio iurisdictionis ecclesiasticae praeter victualia nequit aliud exigere pro visitatione, ita ut teneatur restituere quidquid excessive perceperit; his quippe in terminis proposito dubio: — IV. An pro visitatione fabricarum Ecclesiarum aliorumque locorum dieti Status, ultra victualia, quae subministrant Curati, possit Vicarius exigere salaria in pecunia ex redditibus fabricae et ex Confraternitatibus, et an teneatur restituere quidquid excessive perceperit occasione visitationis anni 1704? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad quartum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam — in *Nullius Provinciae Hispanen. Excessuum die 11 Septembris 1706 lib. 56 Decretorum*.

205. Nam nomine procurationis non veniunt, quae extra victum sunt, veluti ve-

cturae ad veniendum et ad remigandum, ex Decretis Sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium in Ventimilien. 21 augusti 1606, in Caiacen. 20 martii 1615, et Sacra Congregatio in Larinen. 12 aprilis 1698, et in Amalphitana 18 iulii 1699, nisi de Apostolico Delegato ageretur, cui expensas omnes dandas censuit Sacra Congregatio die 10 iulii 1727 in Senogallien. *Procuracionis die 14 Decembris 1765 §. Non.*

206. Unde Visitatorem Ordinarium non posse quidquam procuracionis nomine exigere pro equis seu vecturis ac itinere de loco ad locum, post alios tradit Ferrarius verb. *Procuratio* n. 7, ubi ita decisum refert a Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium in dicta Ventimilien. 21 augusti 1606 et in Caiacen. 20 martii 1615; aliter tamen est sentiendum de Visitatore Apostolico, cui praeter victualia etiam expensae itineris et equorum seu vecturarum debentur, uti advertunt Nicolius in Flosce. verb. *Visitatio* n. 15, et Ferrarius loc. cit. n. 5 in *Tarentina Procuracionis die 25 Februarii 1826 §. Quia.*

207. Hinc Episcopo haud licet aliquid recipere pro alimentis seu vecturis equorum ultra procuracionem in pecunia conventam in Larinen. *Visitationis die 23 Martii 1697 et die 12 Aprilis 1698 lib. 47 et 48 Decretorum.*

208. Siquidem supplicante Clero S. Mariae in Sylvis Oppidi Serrae Capriolae pro resolutione infrascripti dubii, videlicet: - I. An possit Episcopus occasione visitationis ultra conventam procuracionem in ducatis viginti exigere expensas sive vecturas equorum pensionem domus et utensilia tam pro se, quam pro familia? -, Sacra Congregatio die 23 martii 1697, negotio per Summarium relato, responsum tulit: - Ad primum, Episcopo non licere aliquid recipere pro alimentis seu vecturis equorum ultra procuracionem conventam -. Non acquievit Episcopus resolutioni captae super praefato dubio, sed re proposito sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis super primo dubio in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, in decisis - in Larinen. *Visitationis die 12 Aprilis 1698 lib. 48 Decretorum.*

209. Pluries enim ac constanter Sacra Congregatio declaravit, nihil Episcopum exigere debere pro vectura equorum in *Aprutina mense Decembris 1584 lib. 4 Decretorum pag. 10.*

Item in *Hieracen. die 26 Ianuarii 1669 lib. 26 Decretorum pag. 156.*

210. Quapropter proposito dubio: - IV. An Archiepiscopo visitanti debeantur expensae itineris equorum seu vecturarum in casu? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad quartum, Negative - in *Tarentina Procuracionis die 18 Martii 1826.*

211. Unde non est solvenda vectura equorum Episcopo visitanti suam Diaecesim a Visitatis, ac ea propter nihil pro ea exigere potest Episcopus in *Adiacen. die 4 Aprilis 1637 lib. 15 Decretorum pag. 519.*

212. Amplia, vecturae equorum non possunt exigi neque ab Episcopo, neque ab eius Vicario Generali, neque a Vicario, Sede episcopali vacante, neque procuracionis titulo, etiam concurrente antiqua consuetudine in *Messanen. lib. 3 Decretorum pag. 85 a tergo.*

213. Hinc exactae in visitatione, si Episcopus equos non duxit, non sunt compensandae cum pecunia, quae solvenda fuisset, si equos duxisset in *Messanen. lib. 3 Decretorum pag. 85 a tergo.*

214. Quin imo exigentes vecturas equorum incurrunt poenas a Concilio praescriptas in Cap. 3 sess. 24 de reformatione in *Messanen. lib. 3 Decretorum pag. 85 a tergo.*

215. Quum autem Clerus loci questus fuerit, quod Episcopus sub titulo procuracionis exigeret, quod ei haud debebatur, nec non eosdem cogeret subministrare etiam victualia vecturas ac ferramenta equorum pro se suisque sociis et famulis in excessivo numero, Sacra Congregatio, attenta declaratione eisdem Episcopi, quod nihil petebat, censuit, non esse respondendum in *Anglonen. praetensarum Exactionum die 20 Decembris 1704 lib. 54 Decretorum.*

216. Enimvero in supplici quodam libello per Archipresbiterum Ecclesiae parochialis S. Ioannis Baptistae Terrae Claramontis Serrae Congregationi porrecto exponebatur, quod praeter alia etiam quilibet Sacerdos in mense augusti iulios quatuor titulo procuracionis Episcopo annuatim solvere cogeretur, tem-



pore autem visitationis una cum dietis iulius quatuor vecturas et ferramenta equorum ac victualia pro ipso aliisque pluribus sociis et famulis in excessivo numero subministrari a Clero deberent. Episcopus retulit, praedictos iulios quatuor exegisse, prout antecessores Episcopi et Camera ipsa de tempore Sedis vacantis semper exigere consuevit, titulo tamen cathedratici, non autem procurationis; in visitatione vero paucis eisque mere necessariis adhibitis sociis et famulis nullas superindixisse exactiones novas, frugalem dumtaxat admittendo mensam et equos recipiendo, quibus de loco ad locum traderetur. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - IV. An Episcopus uti pro maiori anni parte residens in Terra Claramontis possit aliquid a Clero exigere sub titulo procurationis occasione visitationis? V. An et sub quo titulo Episcopus possit annuatim a praedicto Clero exigere carolenos quatuor pro quolibet Sacerdote? *Et quatenus affirmative.* VI. An ultra dictos carolenos quatuor teneatur Clerus in visitatione subministrare victualia nec non solvere vecturas et ferramenta equorum? VII. An sit in libertate praefati Cleri visitati solvere Episcopo in pecunia, vel subministrare victualia? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad quantum, attenta declaratione Episcopi, quod nihil petit, non esse respondendum. Ad quintum, Negative. Ad sextum et septimum, prout ad quartum - in *Anglonen. praetensarum Exactionum die 20 Decembris 1704 lib. 54 Decretorum.*

217. Quin imo Episcopus modesto esse debet contentus famulatu; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopum modesto equitatu et famulatu oportere esse contentum, praecise autem numerum Famulorum Concilium non statuisset, sed Episcopi iudicio et modestiae relinquendum in *Forosempronien. mense Novembris 1587.*

218. Unde in facultate Cleri est subministrare Episcopo in visitatione procurationem in victualibus vel in pecunia, in summa tamen moderata ad formam Concilii, quin ipse ac Universitas aliud praeter id titulo procurationis solvere teneatur, Episcopus vero pro suo arbitrio et conscientia augere potest numerum Familiarium in actu visitationis, quoties in senectute versetur in *Potentina Pro-*

*curationis die 10 et die 24 ianuarii 1705 lib. 55 Decretorum.*

219. Siquidem - in terra Aviliani, in qua unica tantum existit Ecclesia parochialis sub titulo S. Leonardi, ubi ab omnibus dictae Terrae Presbiteris servitium quotidie impenditur, et alia novem Oratoria intra et extra ambitum eiusdem Terrae sita, Rm̃us Episcopus singulis annis visitationem peragere solet, magno comitante tum Convisitatorum tum Officialium ceterorumque Familiarium numero, ultra quamplures evectiones, quas secum adducit, sicut ipsemet in sua relatione recenset. Cumque pro huiusmodi annua visitatione ducatos 93 a Clero titulo procurationis exigit, idem Clerus taxam hanc nimis gravem atque immoderatam esse conqueritur. Praefatus autem Rm̃us Episcopus similem taxam a Clero sponte electam fuisse affirmat, quia longe mitior ea est illa procuratione, quae antiquitus partim in victualibus, partim vero in pecunia usque ad quantitatem ducatorum 120 solvebatur, ut per quinque Testes Sacerdotes formiter receptos asseritur. Spectata namque summa, quae tum pro vecturis equorum, tum pro victualibus a Clero annuatim expendi consueverat, cum illa pertingere dignosceretur ad ducatos septuaginta, hinc redacta de consensu dicitur ad ducatos 65 dumtaxat; quibus insuper addita fuit rata aliorum ducatorum decem pro pensione domus tempore visitationis pernecesse conduci solitae, et hanc non a Clero, sed ab Universitate persolvi Episcopus supponit; praedicti autem quinque Testes illam a Clero solvi testantur, prout addita etiam fuit alia rata ducatorum 18, quam Episcopus inter redditus suae Mensae adnumerari dicit, tametsi pro maiori commoditate a Praeposito in visitatione solvatur. Ex quibus omnibus partitis insimul coacervatis integra dicta summa ducatorum 93 constituitur.

220. Hinc pro statuenda debitaе procurationis mensura atque evectionum ac personarum numero in visitatione permissa pro sua summa prudentia ac iustitia EE. VV. definiunt: - I. An sit in facultate Capituli Cleri Aviliani subministrare Episcopo in visitatione procurationem in victualibus, seu in pecunia? *Et quatenus Affirmative.* II. An solvendo in pecunia, quae summa debeatur? III. An sub-

ministrando victualia teneatur Universitas, quoties visitat Episcopus, solvere ultra illa ducatos decem, et Clerus ducatos decem et octo in casu etc. IV. An attentata senectute Episcopi possit idem in actu visitationis augere pro suo servitio numerum Familiarium et in qua quantitate? —, Sacra Congregatio die 10 Ianuarii 1705 respondit: — Dilata, et proponatur omnino in prima etiam unica —. Reprepositis itaque iisdem dubiis, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative. Ad secundum, in summa moderata ad formam Concilii. Ad tertium, Negative titulo procurationis. Ad quartum, arbitrio et conscientiae Episcopi; et ad mentem — in *Potentina Procurationis die 24 Ianuarii 1705 lib. 55 Decretorum*.

221. Idcirco si Episcopo visitanti subministrantur victualia, non potest aliud quidpiam exigere nomine procurationis neque ab Universitate, neque a Clero in *Aquilana mense Maii 1587 lib. 4 Decretorum pag. 256*.

222. Nam procuratio exigi nequit, nisi ad formam Concilii; quandoquidem proposito dubio: — III. An idem Archiepiscopus potuerit et possit in visitatione praeter utensilia exigere a Clero Tramontis ducatos triginta pro cibariis sede portatili et cimba et alios ducatos sexaginta pro procuracione, nec non idem Clerus solvere teneatur alios ducatos quatuor Vicario et sex Cancellario, vel potius pro exactis tam Archiepiscopus, quam praedicti Officiales ad restitutionem teneantur? —, Sacra Congregatio die 18 Iulii 1699 responsum dedit: — Ad tertium, deberi victualia tantum ad formam Concilii —. Repreposito dein dubio sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis quoad primam partem tertii dubii? —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis; et amplius — in *Amalphitana die 6 Februarii 1700 lib. 49 et 50 Decretorum*.

223. Victualia enim non potest Episcopus exigere, exacta procuracione in visitatione in *Troiana assertorum Gravaminum die 20 Decembris 1664 lib. 24 Decretorum pag. 354*.

224. Non potest igitur Episcopus exigere victualia occasione visitationis Diaecesis, dum exigit summam quadraginta quinque scutorum a Capitulo et Clero in *Guardien. die 8 Maii 1649 lib. 18 Decretorum pag. 616*.

225. Qua de re contentus esse debet Episcopus frugalitate, nec debet exigere plus quam consuetum est in *Aprutina mense Decembris 1584 lib. 4 Decretorum pag. 10*.

226. Amplia, etiamsi sponte oblatum in *Lucen. die 10 Iunii 1620 lib. 12 Decretorum pag. 46*.

227. Hinc multo minus recipere potest Episcopus munera etiam sponte oblata, quoties extet conventio inter Episcopum et Visitatos inita in *Pampilonen. mense Novembris 1586 lib. 4 Decretorum pag. 207*.

228. Nam exacta procuracione aut victualibus sive a Clero sive a laicis, nihil aliud potest exigere etiam titulo donationis in *Troiana assertorum gravaminum die 20 Decembris 1664 lib. 24 Decretorum pag. 354*.

229. Quin imo etiamsi extet consuetudo recipiendi in visitatione aliqua munera, haec nihilominus Episcopus nequit accipere, exacta procuracione vel victualibus in *Marsicana lib. 2 Decretorum pag. 146*.

230. Compertum hinc est, haudquaquam posse Episcopum exigere munera a Visitatis, prout neque eius Vicarium neque Visitatores, sed tantum victualia, vel eorum loco certam pecuniae summam, si eam Visitati solvere maluerint in *Hieracen. die 26 Ianuarii 1669 lib. 26 Decretorum pag. 156*.

231. Idcirco etiamsi nulla extet conventio, Episcopus nedum nunquam munera recipere potest, sed et recepta restituere tenetur in *Sulmonen. mense Februarii 1589 lib. 5 Decretorum pag. 256*.

232. Quum autem pecunia pro victu datur, non ea certe esse debet arbitrio accipientis, sed secundum necessitatem moderanda, ut in *Potentina Procurationis 24 Iulii 1705 ad secundum dubium, et in Sancti Marci Visitationis 7 Iunii 1708 in Senogallien. Procuracionis die 14 Decembris 1765 §. Cum*.

233. Hinc procuratio est solvenda iuxta arbitrium Visitatorum vel in pecunia certa, vel moderata taxata quantitate, vel in victualibus; secus vero partim in pecunia et partim in victualibus in *Dubium die 13 Augusti 1581 ad cap. 3 sess. 24 de reformatione Posit. 77*.

234. Nam illud semper cavet Sacra Congregatio, ut in eorum, qui visitantur, optio ne relinqueretur, aut victualia, aut pecuniam,



prout voluerint, subministrare in *Perusina Visitationis die 16 iunii 1770 §. Illud.*

Item in *Camerinen. Procurationis die 15 Martii 1777 §. Non; in Tarentina Procurationis die 25 Februarii 1826 §. Diserte.*

235. Unde licet aliquando Ordinario visitanti esculenta et poculenta, sed pluries per lapsum centum et ultra annorum titulo procurationis varia, pro diverso contribuentium numero, pecuniae quantitas praestita fuerint, arbitrio nihilominus visitandorum eidem praebere potest procuratio siue in victualibus, siue in pecunia ad formam Concilii Tridentini; his quippe in terminis proposito dubio: - I. An et quomodo Archiepiscopo visitanti debeatur procuratio in casu? II. An a Capitulis Collegiatarum Martinae et *di Grottaglie* solvi possit procuratio in pecunia in casu? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad primum, Affirmative ad formam Concilii Tridentini siue in victualibus, siue in pecunia, arbitrio visitandorum. Ad secundum, provisum in primo - in *Tarentina Procurationis die 18 Martii 1826.*

236. Qua de re proposito dubio: - V. An sit in arbitrio Collegiatae subministrare pecuniam, vel species pro procuratione, et quantum pecuniam, in qua summa, et an in minori quantitate Visitatori deputato, quam ipsi Episcopo personaliter visitanti; et an exacta per Petrum Leonem in ultima antecedenti visitatione anni 1721 sint restituenda in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad quintum, esse in arbitrio Collegiatae solvere in specie, vel in pecunia, et in medietate solvendum esse Visitatori deputato, et in quantitate iuxta solitum, et exacta per Petrum Leonem ultra solitum solvi Visitatori deputato esse restituenda - in *Pacen. Iuris visitandi de Zafra die 29 Ianuarii 1729.*

237. Quum igitur Capitula Collegiatarum retroactis temporibus aliquando Archiepiscopo visitanti esculenta et poculenta, aliquando variam, pro diverso contribuentium numero, pecuniae quantitatem pro procuratione praestiterint, Sacra Congregatio declaravit, solvendam esse summam pro victualibus solvi consuetam in *Tarentina Procurationis die 18 Martii 1826.*

238. Iamvero Archiepiscopo Tarentino sa-

cram visitationem obeunti anno 1819 Procurator Capituli Collegiatae Martinae scuta 240, itemque Procurator Capituli *di Grottaglie* procurationis titulo scuta 80 obtulit, quae primo Archiepiscopus recusavit; sed ab iisdem Procuratoribus admonitus, hanc esse consuetudinem ab antiquo in ambobus Capitulis invecam ac transactioni innixam, praedictas pecuniarum quantitates tandem accepit. Post lapsum triennii Archiepiscopus iterum sacram visitationem aperuit, sed delatam denuo ab iisdem Capitulis procurationem sibi habere constanter abnuvit. Verum immunitis interea Mensae Archiepiscopalis redditibus et egenorum numero in dies crescente, ut sibi et his consulere posset, utque Successorum suorum iuribus nullum inferret detrimentum, Sacram Congregationem adivit, ab ea definiri petens, an licite recipere valeret procurationem sponte a praedictis Capitulis oblatam. Procurator Capituli Martinae asseruit, ab Ecclesiae fundatione usque ad annum 1665, quo Tarentinam Sedem tenebat Archiepiscopus Surria, nihil certe de procuratione afferri posse, cum aliquando Archiepiscopo visitanti esculenta et poculenta, aliquando scuta 80, aliquando 120, aliquando 160, aliquando etiam scuta 240 praestita fuisse appareret. Varietas haec autem quantitatis a diverso numero contribuentium originem habuit; quoniam ab immemorabili tempore non Loca tantum pia, sed et personae Ecclesiasticorum, imo et Congregationes ad contribuendum pro ratis aequalibus adigebantur. Verum ab anno 1739 usque ad annum 1819 in actu sacrae visitationis Archiepiscopo scuta 240 soluta constanter fuisse, idque ex Capituli codicibus constare affirmabat. Cancellarius Capituli *di Grottaglie* narravit, ex libris administrationis et capitularium resolutionum erui, antiquitus persoluta fuisse Archiepiscopo visitanti scuta 260, quibus contribuendis concurrebant Capitulares Clerici Beneficiati Confraternitates Moniales et Hospitale S. Marci, quin vera ac formalis demonstraretur transactio, sed ad summum conventio verbalis: deinde vero ab anno 1750 usque ad annum 1787 in qualibet visitatione scuta 160 Archiepiscopo subministrata fuisse titulo subsidii charitativi; ac demum ex resolutione capitulari diei 23 februarii 1787,

Tarentinam Ecclesiam regente Archiepiscopo Capece-latro, *si principia ad avere idea di ducati 328*, scilicet scutorum 262 40, occasione sacrae visitationis. Ex libris quoque rationum apparere dixit, ab anno 1787 ad novissimam usque visitationem Archiepiscopi Capece-latro anno 1796 habitam, praeter decem carolenos a singulis Presbiteris Capitularibus Clericis ac Beneficiatis solutos, et praeter expensas pro rhedis necessarias, aliquando scuta 69 60, aliquando 113 67, aliquando 120 53, aliquando scuta 93 17 pro procuracione Archiepiscopo tradita fuisse, adeo ut a praedicto anno 1787 ad primam visitationem moderni Archiepiscopi de Fulgure scuta 262 40 semper fuerint subministrata. Denique addidit, eidem moderno Archiepiscopo prima visitatione anni 1819 Capitulum tradidisse scuta 80, postrema autem visitatione ei scuta 160 exhibuisse, sed haec ipsum recipere noluisse.

239. Episcopus e contra plura quidem animadvertit, sed sponte fassus est, se libenter amplecti quidquid hac de re EE. PP. constituerent. Proposito hinc dubio: — III. An et in qua summa procuratio sit praestanda in casu? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad tertium, Affirmative iuxta summam pro victualibus solvi consuetam — *in Tarentina Procuracionis die 18 Martii 1826*.

240. Nam procuratio taxanda est in summa, quae iuxta consuetudinem solvitur, quatenus visitandi nolint praestare victualia, danda in quantitate moderata ad formam Concilii, sed augeri non debet, nulla iusta subsistente causa; quandoquidem quum Capitulum Collegiatae Ecclesiae S. Agathae Oppidi Proxedis adversus Episcopum querelam movisset, quod is procuracionem a scutis septem vel novem antiquitus persolvi solitis ad longe maiorem summam auxerit ob ea, quae in praesens praestari debebant, sive pro vecturis decem equorum, sive pro copia victualium, sive pro stipendio Notarii et Secretarii, sive demum pro muneribus, quae ab alijs eiusdem Episcopi Familiaribus, exigebantur, proposito dubio: — II. An et in qua summa seu specie sit taxanda procuratio solvenda seu subministranda Episcopo visitanti? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad secundum, taxandam esse in scutis septem, quatenus visitandi

nolint praestare victualia, danda in quantitate moderata ad formam Concilii — *in Tarentina die 26 Martii 1735*.

241. Idcirco procuratio debetur in specie, vel quantitate moderata pro victualibus tantum, non vero pro eleemosynis, cum ipsae haud sint computandae, arbitrio visitandorum, ad formam Concilii Tridentini *in Setina Procuracionis et Cathedratici die 27 Iunii 1761*.

242. Siquidem Edictum die 18 martii 1760 promulgatum est in tribus unitis Diaecesis Terracinensi Setina et Privernensi, quo Episcopus monuit Beneficiatos omnes suae ditioni subiectos, ut in termino unius mensis cathedralicum praeteriti et currentis anni persolverent. At Clerus Sermonetae et Clerus Someni Setinae Diaecesis Sacrae Congregationi exposuerunt, antecessores Episcopos et ipsum modernum Antistitem consuevisse scuta circiter nonaginta a Clero Someni, octoginta vero a Clero Sermonetae exigere in sacris visitationibus loco procuracionis, comprehenso in dicta summa etiam cathedralico; quare postulabant, vel a cathedralici iterata solutione absolvi, vel declarari debitam procuracionem in victualibus in specie, et damnari Episcopum ad restituendum pecunias ultra modum occurrentium expensarum exactas. Episcopus autem negavit, quod in procuracione, quam ipsi solverunt tempore visitationis, fuerit quoque comprehensum cathedralicum, quodque modum procuracionis excederent pecuniae occasione pastoralis visitationis exactae, si computarentur etiam expensae accessus et recessus ac eleemosynae, quas tamen non esse computandas tenet Barbosa de offic. et potest. Episcop. alleg. 73 n. 56 et 57. Ceterum non abnuat Episcopus, quod Recurrentes pro libitu vel cibaria subministrarent in actu visitationis, vel eorum vice procuracionem in numerata pecunia persolverent, quum — sit in optione eorum, qui visitantur, si malint solvere id, quod erat ab ipsis antea solvi, certa taxata pecunia, consuetum, an vero victualia ministrare —, ut praescribitur a Tridentino sess. 24 cap. 3 de reformatione. At de asserto praeteritarum solutionum excessu inquirendum non esse contendit, quia ipsi Recurrentes fatebantur, consuetam quantitatem exactam fuisse, cuius congruentia



satis ab observantia fere centenaria indicabatur. His itaque perpensis, proposito dubio: - I. An et quomodo procuratio debeatur? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, debere in specie vel quantitate moderata pro victualibus tantum arbitrio visitandorum, ad formam Concilii - in *Setina Procurationis et Cathedralitici die 27 Iunii 1761.*

243. Quum autem adsit sententia, ad eius formam Clerus loci frumentum et hordeum praestare debet pro expensis visitationis Episcopi, et, non accedente Episcopo ad visitandum, idem Clerus tenetur ad contributionem dicti frumenti et hordei favore Archipresbiteri, quin in futurum, nolente praedicto Clero, praefatam contributionem frumenti et hordei praestare praedicto Archipresbitero, liceat ipsi Clero expensas visitationis subministrare per seipsum in *Satrianen. Iurium parochialium die 17 Novembris 1736.*

244. Enimvero contendit Clerus Oppidi Caggiani, Nicolaum Lepore Archipresbiterum Ecclesiae Sanctissimi Salvatoris [ex annuis redditibus, quos in summa ducatorum quadraginta monetae Regni Neapolitani ex quodam Beneficio sub invocatione S. Margaritae pridem erecto et subinde praefatae Archipresbiterali Ecclesiae unito percipiebat, commode sustentari posse, ac propterea se minime teneri ex decimis quotannis praestare eidem Archipresbitero tumulos sexdecim frumenti et octo ordei, sed eosdem cedere debere in expensas Episcopo dictam Ecclesiam visitanti subministrandas nomine procurationis, ita ut, si Episcopus ad visitationem non accederet, idem Clerus non teneretur Archipresbitero contribuere, eo autem visitante, liberum adhuc esset ipsi Clero imposterum loco praedictorum frumenti et hordei necessarios sumptus eidem Episcopo tradere. E contra vero autumavit dictus Nicolaus Lepore, et ex pluribus, quae protulit, documentis constare, fructus ex dicto Beneficio provenientes ad congrua vitae subsidia haud idoneos esse, ideoque controversos tumulos frumenti et hordei sibi pro congrua sustentatione, non autem in assertam Episcopi procurationem tradendos esse, quippe quia hoc nomine consueverit Episcopus ab eodem Clero exigere ducatos 33 in vim concordiae

sub annum 1674 initae. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An simplex Beneficium sub invocatione S. Margaritae, quo fruitur Nicolaus Lepore uti Archipresbiter Terrae Caggiani, sit Praebenda congrua ipsius Archipresbiteratus? *Et quatenus negative.* II. An contributio tumulorum sexdecim frumenti et hordei facta a Clero dicto Archipresbitero debeatur eidem pro eius Praebenda, vel potius pro expensis visitationis Episcopi et eius equitatus? *Et quatenus affirmative ad primam partem, negative ad secundam.* III. An, non accedente Episcopo ad visitandum, teneatur Clerus ad praefatam contributionem frumenti et hordei favore Archipresbiteri? IV. An in futurum, nolente Clero dictam contributionem frumenti et hordei amplius praestare dicto Archipresbitero, liceat eidem Clero expensas visitationis subministrare per se ipsum in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, dilata. Ad secundum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam ad formam sententiae anni 1574. Ad tertium, Affirmative. Ad quartum, Negative - in *Satrianen. Iurium parochialium die 17 Novembris 1736.*

245. Hinc procuratio solvenda quidem est in specie vel quantitate, salvo tamen iure antiquarum conventionum inter Partes inito, quod illaesum permanere debet in *Senogallien. Procurationis die 14 Decembris 1765 §. Illud.*

246. Nam in exigenda procuratione pro visitatione debet observare Episcopus conventionem factam inter ipsum et Capitulum et confirmatam a Sede Apostolica in *Pampilonen. mense Novembris 1586 lib. 4 Decretorum pag. 207.*

247. Quapropter Archidiaconus Cathedralis Rothomagensis potest nomine procurationis continuare in exactione aureorum centum quinquaginta occasione visitationis, si Parochi visitati elegerint illos potius, quam victualia ei praebere, et id non habita ratione ad summam tantum, quae sufficeret pro victualibus, nec restrictione facta ad unam procurationem singulis diebus, etiamsi plures Parochos una die visitaverint, supposito, quod omnes redditus Archidiaconatus consistent in dictis aureis centum quinquaginta in *Rotho-*

*magen. die 18 Martii 1574 ad cap. 3 sess. 24 de reformatione Posit. 77 pag. 395.*

248. Hinc Sacra Congregatio declaravit, non constare de gravamine, quia Episcopus coegit Ecclesiam Capitulum et Canonicos Beatae Mariae Insulae Gaudisii ad solvenda scuta 253 tar. 18 et gran. 16 (1) pro expensis visitationis *in Melevitana die 18 Septembris 1688 lib. 38 Decretorum pag. 195.*

249. Qua de re si Episcopus loci visitationem solus peregerit, ibique iusta de causa quadraginta dies transegerit nec illam integre perfecit, excessiva haud est summa ducatorum octuaginta titulo procurationis in cibariis praestita, quae tamen non a sola Collegiata, sed per contributum ab omnibus aliis Ecclesiasticis et Locis piis visitatis solvenda est, et Capitulum facere debet reparationem seu exactiorem, in casu autem controversiae Episcopus visitator eam facere tenetur *in Iuvenacen. seu Nullius Terlitii Visitationis die 23 Ianuarii 1706 lib. 56 Decretorum.*

250. Siquidem – conquerente apud Sacram Congregationem Capitulo Collegiatae Ecclesiae Terlitii, quod Episcopus, qui ius visitandi cum Archipresbitero eiusdem Terrae cumulativum habere dicitur, ad visitationem solus accedens moram ibidem per quadraginta continuos dies visitando traxerit, nec visitationem ipsam, dum discessit, adhuc explevisse declaraverit, quodque a dicto Capitulo dumtaxat procurationem tanti temporis in magna quantitate ducatorum octuaginta exegerit, tametsi alias plures Ecclesias Confraternitates Oratoria Beneficiatos et Loca pia visitaverit; Sacra Congregatio super expositis Episcopi informationem de more exquisivit. Episcopus igitur refert, quod Praedecessoris exemplo innixus ad visitationem solus accessit, et in dicta Terra Terlitii quadraginta dies transegit, nec visitationem integre perfecit, nam ibi a multo tempore nulla visitatio expleta fuerat, et Capitulum ipsum ad reddendam nonnullorum capitalium distractorum rationem coactum pro documentis in re satis antiqua perquirendis tempus rogavit. Procurationem vero a solo Capitulo recepisse, sed in cibariis dumtaxat, quia et Antecessori

suo ab illo pariter praestita fuerat. Super infrascriptis dubiis itaque EE. VV. hodie statuendum superest: – II. An constet de excessiva procuratione, quae veniat restituenda? III. An procuratio sit praestanda a sola Collegiata Terlitii, vel per contributum ab omnibus aliis Ecclesiasticis et Locis piis visitandis? *Et quatenus per contributum?* IV. An et a quo sit facienda repartitio seu exactio? –, Sacra Congregatio respondit: – Ad secundum, Negative. Ad tertium, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam. Ad quartum, a Capitulo, et in casu controversiae ab Episcopo visitatore; et amplius – *in Iuvenacen. seu Nullius Terlitii Visitationis die 23 Ianuarii 1706 lib. 56 Decretorum.*

251. Quum autem Vicarius Generalis peragens visitationem loco Archiepiscopi in Oppido Tramonti ibi spatio dierum 22 permanserit, proposito dubio: – V. An Vicarius Generalis gravaverit dictum Clerum permanendo in visitatione spatio dierum 22? –, Sacra Congregatio responsum dedit: – Ad quintum, ad mentem – *in Amalphitana die 18 Iulii 1699 lib. 49 Decretorum.*

252. Unde, attentis peculiaribus circumstantiis, aliquando etiam ipsa Sacra Congregatio summam pecuniae taxavit; quum enim Capitulum nomine procurationis renueret tradere pecuniarum summam, quam Episcopus in visitationibus insumpsisse asserebat, ex eo quod dictae visitationes fuerant diutius, quam necesse erat, protractae, ac nimio quodam apparatu et Personarum comitatu apparebant expletae, nec non etiam ab aliis Beneficiatis ac Locis piis exigi debebat, Sacra Congregatio summam pecuniae designavit, quae nomine procurationis solvenda erat *in Iuvenacen. Procuratiois die 3 Septembris 1740 et die 20 Ianuarii 1742.*

253. Iamvero pastorem visitationem, quam Iuvenacensis Antistes sub diem 19 Ianuarii 1734 in Oppido Terlitii inchoavit, usque ad diem 7 martii eiusdem anni prosequutus fuit, eam vero ob alias curas, quibus ad Civitatem Iuvenacensem revocatus est, intermissam non nisi sub diem 1 maii insequentis anni 1735 repetere potuit, ac tandem insumptis ex pro-

(1) Animadvertendum tamen est, scutum Melevitanum constare tantum quadraginta circiter obolis.



prio aere pro sui aliarumque decem personarum victu ducatis 164 sub diem 15 eiusdem mensis complere; postremam autem visitationem, quam die 20 martii 1737 indixerat, die 1 iunii aggressus victualia et reliqua sibi suisque Convisitatoribus necessaria ad summam ducatorum decem et septem ascendentia usque ad diem 18 dicti mensis recepit a Capitulo Terlitensi; at isto postmodum renuente quidquam aliud nomine procurationis subministrare, coactus fuit Episcopus enunciatam visitationem, quae usque ad totum mensem augusti protracta est, suis sumptibus ducatos 73 attingentibus prosequi; inde vero antequam novam adoriretur visitationem, rogavit ab EE. PP. decidi, an et in qua summa ipsi deberetur procuratio pro visitationibus annorum 1734 1735 et 1737. Nam Capitulum contendebat, se non teneri nomine procurationis eas tradere pecuniae summas, quas Episcopus in dictis visitationibus asserebat insumpsisse, sive quia eadem visitationes fuerint diutius, quam necesse foret, protractae, sive quia nimio quodam apparatu et Personarum comitatu apparerent expletae, sive demum quia procuratio non a solo Capitulo, sed aliis quoque Beneficiatis ac Locis piis deberet exigi. His mature perpensis, proposito dubio: - An et in qua summa seu quantitate debeatur Episcopo Iuvenacensi procuratio pro visitationibus Ecclesiarum et Locorum piorum Oppidi Terlitii expletis annis 1734 1735 et 1737 in casu etc. -, Sacra Congregatio die 3 septembris 1740 responsum dedit: - Deberi pro utraque visitatione in ducatis bis centum, non comprehensis ducatis septemdecim iam solutis -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - in *Iuvenacen. Procurationis die 20 Ianuarii 1742.*

254. Alias enim proposito dubio: - IX. An substineatur taxa pecuniaria pro procuratione Episcopi visitantis Diaecesim Geruntinam? -, Sacra Congregatio die 2 octobris 1706 responsum tulit: - Ad nonum, dentur Decreta -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 2 octobris 1706 in casu etc. -, Sacra

Congregatio respondit: - In decisis - in *Geruntina et Cariatèn. Synodi et Gravaminum die 11 Februarii 1708 lib. 56 et 58 Decretorum.*

255. Quapropter - recurrente Clero seculari Terrae Belvederii, quod modernus Episcopus occasione visitationis, quam quotannis peragit vel per se, vel per Vicarium Generalem, ultra debita victualia exigere sagagit equorum vecturas aliaque, auditus fuit Episcopus, qui fretus quadam transactione asserta sic observata ab immemorabili recipere soleat ratione procurationis ducatos 45 pro quolibet anno nec non tria prandia equitatus et utensilia atque ulterius carolenos sex pro quolibet Sacerdote in singulos annos ratione canoniae; unde subscriptis de Partium consensu infrascriptis dubiis, ex iuribus circumferendis expectatur prudentissimum oraculum EE. VV.: - I. An sit in libertate Cleri Terrae Belvederii solvere Episcopo S. Marci visitanti procurationem in pecunia, vel subministrare victualia? *Et quatenus in pecunia.* II. An et in qua summa sint taxanda? III. An et per quot dies liceat Episcopo visitanti protrahere visitationem? IV. An et quot Personas possit secum ducere Episcopus occasione dictae visitationis? V. An Clerus teneatur quidquam solvere Ministris aliisque Officialibus Episcopi visitantis? VI. An idem Clerus teneatur solvere Episcopo visitanti vecturas equorum? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum usque ad sextum, dentur Decreta alias edita, et signanter ad primum in Tyrasonen. mense iunii 1586 lib. 4 Decretorum pag. 146, et in Potentina Procurationis 24 Ianuarii 1705 ad primum dubium lib. 55 Decretorum pag. 23; ad secundum in eadem Potentina ad secundum dubium; ad tertium in Turritana 15 novembris 1704 ad sextum dubium lib. 54 Decretorum pag. 64; ad quintum in Amalphitana 18 iulii 1699 ad tertium dubium lib. 49 Decretorum pag. 252; ad sextum in Aprutina mense decembris 1584 lib. 4 Decretorum pag. 10 - in *Sancti Marci Procurationis die 7 Iulii 1708 lib. 58 Decretorum.*

256. Unde propositis subinde dubiis: - I. An Episcopus S. Marci possit per se ipsum quotannis visitare omnes Ecclesias omniaque

loca suae Diaecesis, an intra annum possit plures facere visitationes? II. An dicto Episcopo visitanti per seipsum debeatur integra solita procuratio, seu potius sit servanda alternativa? III. An praedicta integra solita procuratio sit solvenda in illa solita quantitate pecuniae iuxta morem cuiuscumque loci visitandi et in tribus prandiis dandis Episcopo eiusque Comitatu in vecturis habitatione et utensilibus necessariis, iuxta praetensam antiquissimam consuetudinem? IV. An Episcopo eiusque Comitatu debeantur cibaria aliaque necessaria toto tempore permanentiae in visitatione? V. An eidem Episcopo visitanti possit praefigi numerus Personarum eius Comitatus? VI. An eidem Episcopo visitanti possit praefigi numerus dierum, quibus permanere debet in visitatione loci visitandi?—, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative ad primam et secundam partem, sed absque ulla procuratione. Ad secundum, servandam esse alternativam. Ad tertium, esse in optione visitandorum solvere procurationem vel in victualibus, vel in pecunia, exclusis tribus prandiis in casu solutionis pecuniae, et quoad vecturas equorum detur Decretum 7 iulii 1708 in S. Marci ad sextum dubium. Ad quartum, provisum in tertio. Ad quintum et sextum, arbitrio et conscientiae Episcopi ad formam Concilii; et ad mentem — in S. Marci die 16 Ianuarii 1723.

257. Praeterea Presbyteri domicilium habentes in Oppido *Adamante* exposuerunt, Episcopis ipsum Oppidum visitantibus ex veteri more, per centum et amplius annos servato, dari consuevisse titulo procurationis scuta tria, quae ab Archipresbytero tantum solvebantur: at modernum Episcopum paucis ab illinc annis cepisse in singulis visitationibus exigere maiorem nummorum summam, cogendo omnes Sacerdotes, quos decem ibi esse asserebatur, ad eius pecuniae contributionem, quamvis nullum ipsi ecclesiasticum Beneficium possiderent, sed ad victum uterentur tenui solum Patrimonio, cuius annui redditus non excedebant ducatos viginti quatuor, insuper eandem etiam nummorum summam sibi solvendam iussisse Vicarium Generalem, qui aliquando Oppidum visitavit nomine Episcopi. Itaque postularunt circa id sibi prospici auctoritate Sacrae Congrega-

tionis. Episcopus hac de re edocere iussus respondit, procurationem fuisse constitutam in ducatis tribus antiquo tempore, quo pauci erant Incolae et unus ibi residebat Parochus, adeo ut visitatio tunc vix unum occuparet diem, recentius vero auctos plurimum fuisse eos, qui ibidem habitabant; hominum quippe capita numerari fere bis mille, Ecclesiasticos vero quinque et viginti, proindeque plures insumendos esse dies, ut perficeretur visitatio. In medium quoque protulit Decretum ab Episcopo praedecessore editum anno 1719, quo pronunciatum fuit, subeundum a toto Clero esse onus procurationis, assignata cuique eiusdem oneris parte, sed tamen duplici eius portione imposita Archipresbytero. Constat autem, quod cum Ecclesia parochialis fundata ibi fuisset anno 1645 in ipso foundationis instrumento cautum fuit, Episcopo visitaturo solvendos esse ducatos tres. Idque servatum est usque ad annum 1719; deinde vero exegit Episcopus nomine procurationis alternatim uno anno ducatos quindecim, et altero ducatos septem cum dimidio. Itaque huiusmodi augmentum tuebatur Episcopus excusatione longioris morae, ad visitationem ibi perficiendam necessariae, ob mutatas loci conditiones; non enim unam, ut olim, ibi Ecclesiam existere asserebatur, sed tres Ecclesias et aliquot Sodalitias, nec non quatuordecim esse Sacerdotes et Clericos septem, Incolas vero omnes numerari fere bis mille.

258. His mature perpensis, propositis dubiis: — I. Quomodo et in qua quantitate Episcopo visitanti debeatur procuratio? II. An Sacerdotes simplices nullumque Beneficium habentes teneantur contribuere ad solutionem procurationis? III. An Episcopus debeat restituere pecuniam exactam ultra taxam antiquam in casu etc. —, Sacra Congregatio die 8 augusti 1733 respondit: — Dilata in omnibus, et scribatur Vicinioribus iuxta instructionem —. Hinc Episcopus Cassanensis rescripsit, in Oppido *Adamante* praeter Parochialem binas alias existere Ecclesias, duos et viginti in Oppido commorari Ecclesiasticos, quorum quatuordecim erant Sacerdotes, trium vel saltem duorum dierum spatium necessarium sibi videri, ut Episcopali lustrationi eiusdem Oppidi rite recteque satisfactum esse posset. Denique cum interrogatus



etiam fuerit de more, qui in eius Diaecesi servaretur in procuratione solvenda quoad eos Sacerdotes, qui nullo ecclesiastico Beneficio potirentur, ita respondit: - In hac mea Diaecesi in paucis quibusdam Oppidis, procuratio ab omnibus Sacerdotibus, etiam qui nihil de massa communi participant, sed proprio Patrimonio aluntur, persolvitur, in ceteris vero a Clero participante ex communi massa atque a Procuratoribus Ecclesiarum, quae per Episcopum visitantur, ex earumdem redditibus solvi procuratio consuevit. - Episcopus Bisinianensis eadem fere retulit; sed quoad solutionem procurationum haec scripsit: - Quod attinet ad solitum huius meae et vicinarum Diaecesium pro solutione procurationis in pecunia iam taxata, ultra utensilia et domum commodae habitationis, omnes et singuli tam prima Tonsura initiati, quam in minoribus et sacris constituti, tam simplices Sacerdotes, quam Beneficiati, Capellae Sodalitates Parochiae et alia Loca pia solent annuatim solvere huiusmodi procurationem, iuxta regionis et Diaecesis morem. Etenim in hac mea Diaecesi et in illa Rossani habetur ratio et proportio ad fructus et redditus Locorum piorum, et consequenter solvitur proportionata et certa taxa tam ab Ecclesiis Locisve piis et Beneficiatis, quam a simplicibus Sacerdotibus et Clericis non participantibus de fructibus Ecclesiae, etiam non viventibus in communitate, licet Clerici contribuant minus, quam Sacerdotes, et hi minorem ratam, quam Beneficiati et Curati. In Cosentina Diaecesi tamen diversus est stylus, quia huiusmodi procurationis medietas una solvitur a Curatis, altera vero a Sacerdotibus, sive Beneficiatis, sive non Beneficiatis, et a Clericis, fructibus eorum Patrimonii viventibus; iuxta supra notatam regulam. - Reprepositis hinc dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum deberi quoad Archipresbiterum ad formam conventionis anni 1645; quo vero ad alias Ecclesias et Confraternitates, doceatur de tempore foundationis. Ad secundum, provisum. Ad tertium, scribatur Episcopo iuxta mentem - in *Sancti Marci Visitationis die 9 Ianuarii 1734.*

259. Neminem insuper latet, nomine procurationis nihil posse exigi ab Episcopo eius-

ve Officialibus in visitatione pro iudicatura et Decretis exequutionis testamentorum et legatorum piorum, non obstante quavis consuetudine etiam immemorabili, sed solum aliquid moderate solvi potest Notario pro scriptura et labore, ceu declaravit Sacra Congregatio in Maioricensi 7 augusti 1638, die 18 martii 1645, in Elnen. 28 martii 1648 ad VIII dubium in *Vicen. Quartae Canonicae die 2 Aprilis 1729 §. Quia.*

260. Quapropter haud sustinetur taxa, quam Vicarius Generalis ad extraordinariam visitationem Locorum piorum alicuius Oppidi ab Archiepiscopo missus exegit, cum praeter victum etiam honoraria et stipendia perceperit, adeoque locus est restitutioni, demptis victualibus tantum ab eodem Archiepiscopo taxandis pro medietate procurationis ad formam ultimae sacrae visitationis Archiepiscopalis in *Firmana Procurationis die 16 Maii 1795.*

261. Siquidem ad moderandam administrationem Locorum piorum Montis Granarii, de qua contrariae erant voces, misit ibi Firmanus Archiepiscopus anno 1791 Vicarium suum Generalem in visitatorem. Demandatum hic adimplevit munus spatio dierum 52, pluribus testimoniis ipsius Archiepiscopi editis Decretis. Discedens tandem ab Oppido taxavit sibi Secretario Notario et Famulo cibaria honoraria stipendia in scutis 118 51, proprium honorarium in scutis 45 per *mera condiscendenza*, stipendium Sacrarum in scutis 18, Notarii in scutis 10, et Famuli in scutis 9, integramque partitus fuit summam inter Loca pia, a quibus in computum accepit scuta 167 51. At urgente pro residuo, delata res fuit ad Archiepiscopum, qui ad Vicarium Foraneum Montis Granarii rescripsit, quod - non ho inteso, nè intendo, che si abbia a pagare, se non ciò che è coerente alla tassa Innocenziana, ed allo stile di questo Tribunale. - Dubitans hinc Vicarius Generalis de iustitia taxationis, declarandum ab Sacra Congregatione postulavit, num in suo extraordinariae visitationis casu procederet Innocentiana, quae inter Constitutiones Innocentii XI est quadragesima tertia, eaque omnia in sua relatione exposuit Archiepiscopus, ex quibus ille proprium tuebatur factum. Dixit enim, incredibili diligentia prae-

fatum Vicarium Generalem lustrasse, ac plura edidisse Decreta; oppugnationem taxae tribuit tantum Moderatoribus Montis pecuniarii et Societatis Sanctissimi Sacramenti, iis nimirum, — quorum licentiae in administrando fuit potissimum consultum —, nam reliqui — ultro libenterque pecunias sibi ipsis taxatas solverunt, imo pro renuentibus aliquid mutuo dederunt —; remque definiri non posse monuit ab observantia, nunquam enim contigit, ut Vicarii Generales ad huiusmodi negotia peragenda fuerint ab Archiepiscopo missi. — Illud tantum certum est, iulios quindecim ( non comprehenso victu et impendio pro accessu recessuque) Vicario ipsi, et Iulios tres eius Famulo per singulos dies rependi, si forte pro iudiciali vel extraiudiciali negotio agendo ab hac Urbe discedat —. Oeconomica quippe Locorum piorum Montis Granarii visitatio diversa videri poterat ab illa, de qua loquuntur Canones Concilium Tridentinum Innocentiana; adeoque Vicarius simplicem fortasse non merebatur victum, sed emolumenta etiam illa, quae sibi suisque dictus Vicarius taxavit, iudicialis instar vel extraiudicialis accessus, ut arbitrabatur Archiepiscopus. Contra advertebatur, quod delegatio Vicarii vera censi poterat visitatio; et hinc praeter purum et simplicem victum, quidem frugaliter moderateque pro temporis tantum necessitate et non ultra, indebita videbantur taxata honoraria et stipendia. Nam iuxta Innocentianam exigere nequit Visitor — emolumento alcuno per gli atti della visita Decreti e presentate di scrittura, ovvero per la revisione dei Decreti delle visite antecedenti e della loro osservanza; mentre da quelli, i quali sono visitati si ricevono le spese del vitto —. Idcirco quidquid, praeter purum et simplicem victum, exegit memoratus Vicarius Generalis, restituere debebat.

262. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An sustineatur taxa Vicarii Generalis Firmani in casu etc. *Et quatenus negative*. II. An et quae summa sit ab eo restituenda in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Negative. Ad secundum, Affirmative, demptis victualibus tantum ab Archiepiscopo taxandis pro medietate procurationis ad formam ultimae sa-

crae visitationis Archiepiscopalis — in *Firmana Procurationis die 16 Maii 1795*.

263. Quin imo Sacra Congregatio declaravit, consuetudinem secundum quam Episcopo visitanti non subministrantur expensae, nisi per triduum, esse observandam in *Aprutina mense Decembris 1584 lib. 4 Decretorum pag. 10*.

264. Amplia, etiam consuetudo, qua nihil a Visitoribus percipitur, est omnino servanda in *Nullius Orbetelli anno 1624 lib. 12 Decretorum pag. 222*.

265. Alias enim tenentur Parochi ad subministrationem victualium Episcopo visitanti pro rata temporis, quo ipsorum Parochiae visitantur, non autem pro tempore, quo Episcopus in aliorum piorum Locorum visitatione versatur, etiamsi sint in eodem loco in *Eugubina die 15 Martii 1636 lib. 15 Decretorum pag. 334*.

266. Potest tamen procuratio exigi separatim a Capitulo Collegiatae et Parochis eiusdem Terrae, dummodo sit unica pro eodem die in *Troiana assertorum Gravaminum die 20 Decembris 1664 lib. 24 Decretorum pag. 354*.

267. Namque cautum est, ne plures procurationes a pluribus Locis una die visitatis percipi possint, ut disponitur in Cap. *Felicitis* de censibus in 6 his verbis: — Non liceat Visitanti, nisi unam procurationem recipere una die, sive unum locum solum visitaverit, sive plura, etiamsi locus quilibet visitatus ab illo sufficeret ad procurationem integram persolvendam, cui eidem sufficere debeat, ut temporalia metat a locis personaliter visitatis pro diebus, quibus eis spiritualia subministrat —. Quo in casu tradunt Doctores, plures Ecclesias una die visitatas debere inter se proportionabiliter dividere expensas pro unica procuratione seu frugali modestaque unius diei sustentatione in *Perusina Visitationis die 16 Iunii 1770 §. Cautum*.

268. Nec potest aliquam pecuniae summam exigere praetextu visitationis eo anno, quo actu non visitat in *Aprutina mense Decembris 1584 lib. 4 Decretorum pag. 10*.

269. Quin imo Episcopus procurationem in visitatione exigere potest semel tantum in anno in *Dubium Visitationis die 19 Decembris 1682 lib. 32 Decretorum pag. 156*.



270. Ideirco proposito dubio: - III. An idem Episcopus, non completo anno ab ultima visitatione, possit iterum eandem Ecclesiam visitare, et aliam procurationem a visitandis exigere? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad tertium, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam - in *Policastren. Procurations die 1 Iunii 1737.*

271. Unde ex dispositione Concilii Tridentini sess. 24 cap. 3 de reformatione patet, qua ratione quibus modis cautum fuerit, ne sacra visitatio, ad animarum salutem unice instituta, in grave Populorum onus refundetur in *Perusina Visitationis die 16 Iunii 1770 §. Plura.*

272. Hanc Tridentini Concilii dispositionem exacte accurateque servari mandavit Sacra Congregatio, ut ex pluribus eius Declarationibus Decretisque dignoscitur. Et primum quidem in ea semper fuit sententia, nullam deberi Episcopo procurationem, si per se ipsum non visitaverit. Cum enim Episcopus Elvensis non potuisset, propter aegritudinem, inchoatam prosequi visitationem, absque evidenti vitae periculo, proindeque facultatem petiisset alium substituendi et percipiendi procurationem ac si personaliter visitaret, censuit Sacra Congregatio, non posse Episcopum in isto casu procurationem percipere, ut refert Fagnanus in Cap. *Procuraciones* de censibus n. 14 in *Perusina Visitationis die 16 Iunii 1770 §. Hanc.*

273. Idque cohaeret dispositioni dicti Cap. *Procuraciones*, ubi haec leguntur: - Procuraciones, quae ratione visitationis debentur Episcopis... nullatenus exigantur, nisi quando personaliter officium visitationis impendant -. Et consonat etiam Cap. *Si Episcopus* de offic. Ordin. in 6, quo ita statuitur: - Idem tamen Episcopus, cum personaliter non visitat, nihil prorsus ab iis, qui per illum, quem deputat, fuerint visitati, exigere poterit aut debebit - in *Perusina Visitationis die 16 Iunii 1770 §. Hanc.*

274. Si ergo Episcopus per alium visitaverit, tunc procuratio Visitanti tantummodo praestanda erit, ut Glossa in Cap. *Felicis* de censibus in 6 verb. *ex officio*, et alibi apud Fagnanum loc. cit. n. 12 et 13: quod quidem conforme est Concilii Tridentini Decreto in

Cap. 3 sess. 24, quo declaratur, procurationem deberi Visitantibus - pro temporis tantum necessitate et non ultra - in *Perusina Visitationis die 16 Iunii 1770 §. Si ergo.*

275. Hinc si Vicarius Generalis vel alius substitutus visitaverit, non integram, sed ad summum dimidiam tantum procurationis partem, quae Episcopo visitanti rependi solet, percipere poterit, Nicol. in *Floscul. Verb. Visitatio* n. 10 limit. 9, Monacell. *Form. Legal. tom. 2 tit. 2 form. 4 n. 3* in *Perusina Visitationis die 16 Iunii 1770 §. Si ergo.*

276. Nam pluries declaratum fuit a Sacra Congregatione apud Nicol. *Flosc. verb. Visitatio* n. 10 limit. 9, et apud Monacell. *form. leg. tom. 2 form. 4 n. 3*, quod si visitatio non ab ipso Episcopo fiat, sed a Vicario Generali vel ab alio, cui ipse id munus commiserit, dimidia tantum pars ei competat procurationis, quae solveretur Episcopo, si per se ipsum visitaret in *Sancti Marci Visitationis die 18 Iulii 1733 §. Pluries.*

Item in *Perusina Visitationis die 16 Iunii 1770 §. Si ergo; in Terracinen. et Setina die 28 Maii 1796 §. Adversus.*

277. Amplia, Delegato etiam Apostolico visitanti dimidia tantum debetur procuratio, ut ex pluribus Sacrae Congregationis resolutionibus probat Monacellus *tom. 3 tit. 2 form. 4 n. 3 et 80 in Terracinen. et Setina die 28 Maii 1796 §. Adversus.*

278. Quapropter si loco Archiepiscopi visitationem peragat Vicarius Generalis, tunc ei debentur victualia, quae non excedant medietatem procurationis Archiepiscopi; proposito enim dubio: IV. An et quae summa pro procuratione solvenda veniat a praedicto Clero, quoties visitatio per Vicarium Generalem, non autem per Archiepiscopum expletur? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad quartum, deberi victualia, quae non excedant medietatem procurationis Archiepiscopi - in *Amalpitana die 18 Iulii 1699 lib. 49. Decretorum.*

279. Ideirco etiam Vicario deputato in Districtu Estepensi pro exercitio ecclesiasticae iurisdictionis occasione visitationis subministranda sunt victualia frugaliter pro medietate; his enim in terminis proposito dubio: - V. An victualia sint Vicario subministranda iuxta antiquam consuetudinem, et

an Vicarius possit in quolibet Oppido ultra exigentiam visitationis permanere et victualia suscipere in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad quintum, esse subministranda frugaliter pro medietate, et quoad secundam partem, Negative — in *Nulius Provinciae Hispani. Excessuum die 11 Septembris 1706 lib. 56 Decretorum.*

280. Proposito hinc dubio: — X. An eadem taxa (quae scilicet pro procuratione Episcopi statuta est) servanda sit pro Vicario visitante in casu etc. —, Sacra Congregatio die 2 octobris 1706 responsum dedit: — Ad decimum, dentur Decreta —. Repositio dein dubio sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 2 octobris 1706 in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis — in *Geruntinen. et Cariaten. Synodi et Gravaminum die 11 Februarii 1708 lib. 56 et 58 Decretorum.*

281. Quod si extet concordia, Episcopus ad eius formam integram procurationem exigere potest, licet visitationem expleat per Vicarium Generalem, quin propterea illam restituere teneatur in *Cassanen. Visitationis die 14 Iunii 1749.*

282. Enimvero quum adversa, ut ipse aiebat, valetudine visitationem explere per se ipsum non posset pluribus in locis suae Diaecesis Episcopus Cassanensis, eam fieri iussit a Vicario Generali. Decies hoc contigit in visitationibus actis in Oppido *Castelluccio* et decies integram procurationem exegit Episcopus a Clero Ecclesiae S. Nicolai eiusdem Oppidi, causatum conventum fuisse anno 1604 inter Cardinalem Caietanum ea tempestate Cassinensem Episcopum et eundem Clerum, ut procurationes, — sive absente, sive praesente Episcopo —, singulis duobus annis, quibus visitatio fieri solet, in pecunia praestarentur. Quum autem Modernus Episcopus in visitatione plura adversus Clerum praescripserit, haec praefati Cleri animum moverunt, ut ad Sacram Congregationem confugeret; postulavitque, ut compelleretur Episcopus ad restituendum id, quod in denis visitationibus exegit ultra partem dimidiam, quae vere debita erat non Episcopo, sed Vicario Generali visitanti, procurationum nomine. Propositis vero dubiis: — I. An Episcopus Cassanensis per se ipsum non visitans, bene vero per

Delegatum, integram possit exigere procurationem in casu etc. *Et quatenus negative.*

II. An dictus Episcopus teneatur restituere hucusque exactum? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative in casu, de quo agitur, ad formam concordiae. Ad secundum, Negative — in *Cassanen. Visitationis die 14 Iunii 1749.*

283. Quando itaque Vicarius Capitularis explet visitationem, ad ipsum spectat procuratio pro medietate, quin ultra procurationem recipere possit cibaria equitatus et alia donaria, alias si ea perciperit restituere tenetur ad formam Concilii, et quibus de iure in *Ostunen. Procurationis et Residentiae die 28 Iulii 1708 lib. 58 Decretorum.*

284. Siquidem cum modernus Antistes ad syndacatum accersiri iusserit Iosephum Marimum Sandalarium Thesaurarium Cathedralis Ecclesiae, iam Vicarium Capitularem in ea Diaecesi, Promotor Fiscalis inter alia humiliter exoravit pro resolutione huiusmodi dubiorum, scilicet: — V. An procurationes spectent ad Vicarium Capitularem? VI. An Vicarius Capitularis in visitatione ultra procurationes recipere possit cibaria et equitatus et alia donaria? VII. Et quatenus fuerint percepta, an sint restituenda et quibus? —, Sacra Congregatio die 7 Iulii 1708 respondit: — Dilata ad primam omnino etiam unicam —. Repositis itaque dubiis, Sacra Congregatio respondit: — Ad quintum, Affirmative pro medietate. Ad sextum, Negative. Ad septimum, Affirmative ad formam Concilii, et quibus de iure — in *Ostunen. Procurationis et Residentiae die 28 Iulii 1708 lib. 58 Decretorum.*

285. Hinc et Delegatus Episcopi ac etiam Delegatus Apostolicus, si integram exegerint procurationem, in poenam dupli et censuras Sacri Concilii Tridentini sess. 24 cap. 3 incidunt, et quidem ipso facto, quin sententia opus fuerit declaratoria, Monacell. in suppl. part. 3 tom. 1 form. 4 in addit. ad supplementum in *Terracinen. et Setina die 28 Maii 1796 §. Ex integra.*

286. Qua de re quidquid indebite et iniuste etiam Episcopus exegit, ad dupli restitutionem tenetur, iuxta censuram Textus in Cap. *Exigit* de censibus in 6, Concil. Trid. sess. 24 Cap. 3 de reformatione, Fagnan. in Cap.



*Procuraciones de censibus, Pignatell. consult. 146 n. 34 tom. 9 in Valentina die 12 Decembris 1767 §. Hinc.*

287. Idecirco supposito censurarum incursu, Decreta a die exactae indebitae procurationis edita nulla omnino videntur per Textum in Cap. 1 de sent. et reind., Pirhing in ius can. lib. 5 tit. 3 sect. 6 a §. 309 in *Terracinen. et Setina die 28 Maii 1796 §. Transeunt.*

288. Nam Concilium Tridentinum in Cap. 3 sess. 24 de reformatione statuit: - Quod si quisquam, quod absit, aliquid amplius in supradictis omnibus casibus accipere praesumpserit, is, praeter dupli restitutionem intra mensem faciendam, aliis etiam poenis iuxta Constitutionem Concilii Generalis Lugdunensis, quae incipit: *Exigit*, nec non et aliis poenis in Synodo Provinciali arbitrio Synodi absque ulla spe veniae mulctetur - (1) in *Senogallien. Procurationis die 10 Maii 1777 §. Igitur.*

289. Quandoque tamen attentis peculiariibus circumstantiis, quoad Episcopum, qui indebitam exegit procurationem, Sacra Congregatio respondit, ad mentem; proposito quippe dubio: - IV. An praefatus Episcopus teneatur restituere hucusque exactum? -, responsum tulit: - Ad quartum, ad mentem - in *Policastren. Procurationis die 1 Iunii 1737.*

290. Quod si non constet, Vicarium Apostolicum occasione visitationis integram exegisse procurationem, haud in poenas seu censuras incidit, nec Edictum et Decreta sunt ob id circumscribenda in *Terracinen. et Setina die 18 Iunii 1796.*

291. Enimvero orta fuit quaestio de procuratione inter Setinum Vicarium Apostolicum Cerroni et Capitulum insignis Collegiatae Beatae Mariae in Caelum Assumptae, quod dimidiam ei deberi procurationem autumabat. At praevia resolutione capitulari, oblata tandem fuit iuxta petitionem Vicarii integra; isque mutato consilio noluit eam recipere, cum nedum dimidiam, sed et integram

in manibus Canonici loco depositi reliquerit, ut interim scire tuto posset, num integram percipere posset; idque cum aliis ipse Canonici Americi testabatur, iuxta nonnullos vero Capituli Testes, eam Apostolicus Vicarius Cerronius exegerat integram labente mense decembris 1794; nec primum restituerat, quam exeunte ianuario sequentis anni. Unde Capitulum sustinuit, constare de excessiva exactione procurationis, cum Episcopi Delegato ac etiam Apostolico dimidia tantum debeatur procuratio. Idecirco ex integra, quam supposebat, procurationis exactione, arguit Capitulum, incidisse Cerronium in poenam dupli et censuras Sacri Concilii sess. 24 cap. 3 de reformatione, et quidem ipso facto, quin sententia opus fuerit declaratoria. Id vero procederet, quoties praeferrri non deberet testimonium Canonici Americi aliorumque de non accepta procuratione; alias enim omnis in Cerronio defecisset culpa, et per consequens poena. Illudque insuper ponderandum, num posita etiam illicita exactione, eam excusare potuisset animus reddendi excessivam summam, quatenus non deberetur, et subsequata restitutio, quam ipsi admittebant Testes Capituli. Ad evitandam enim poenam quaelibet prodest levis fauta et colorata causa, Polit. de dot. dissert. 35 n. 18 tom. 3, Rot. in Recent. decis. 562 n. 18 part. 5 tom. 2. Transierunt postea Capitulares ad effectum censurarum, quas ab ipsa exactae procurationis die in Cerronio supposebant, penitusque nulla affirmabant Decreta sub illis edita.

292. His utrinque perpensis, proposito dubiis: - I. An constet de excessiva exactione procurationis in casu etc. *Et quatenus affirmative.* II. An Vicarius Apostolicus inciderit in poenas in casu etc. *Et quatenus affirmative.* III. An Edictum et Decreta sint circumscribenda in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum secundum et tertium, Negative - in *Terracinen. et Setina die 18 Iunii 1796.*

(1) In praefata autem Constitutione *Exigit*, si intra mensem duplum non restituatur: - Alioquin ex tunc Patriarchae Archiepiscopi Episcopi duplum ipsum ultra praedictum tempus restituere differentes, ingressum sibi Ecclesiae sentiant interdictum; Inferiores vero Beneficio noverint se suspensos, quousque de duplo huiusmodi gravatis Ecclesiis plenariam satisfactionem impendant, nulla eis in hoc dantium remissione liberalitate seu gratia valitura -.

## EPISCOPUS QUOAD RESIDENTIAM ET ABSENTIAM

1. Sacrosancta Tridentina Synodus cap. 1 sess. 23 de reformatione edixit: - Quum praecepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, Oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre, verbique divini praedicatione Sacramentorum administratione ac bonorum omnium operum exemplo pascere, Pauperum aliorumque miserabilium Personarum curam paternam gerere, et in cetera munia pastoralia incumbere, quae omnia nequaquam ab iis praestari et impleri possunt, qui Gregi suo non invigilant neque assistunt, sed Mercenariorum more deserunt, Sacrosancta Synodus eos admonet et hortatur, ut divinatorum praeceptorum memores, factique forma Gregis, in iudicio et veritate pascant et regant. Ne vero ea, quae de residentia sancte et utiliter iam antea sub fel. rec. Paulo III sancita fuerunt, in sensus a Sacrosanctae Synodi mente alienos trahantur, ac si vigore illius Decreti quinque mensibus continuis abesse liceat, illis inhaerendo declarat Sacrosancta Synodus, omnes Patriarchalibus Primatialibus Metropolitanis ac Cathedralibus Ecclesiis quibuscumque quocumque nomine et titulo praefectos, etiamsi Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia vel Diaecesi residentiam, ubi iniuncto sibi officio defungi teneantur; neque abesse posse, nisi ex causis et modis infrascriptis etc. - *in Calaguritana et Calceaten. Residentiae die 16 Ianuarii 1740 §. Porro.*

2. Unde in Constitutione s. m. Urbani VIII edita die 12 decembris 1634, quae in ordine est 190 in Bullar. tom. 5, et pro cuius executione fuit ab eodem Summo Pontifice die 20 martii 1635 deputata Sacra Congregatio Concilii, praescribitur, ut, qui a Summis pro tempore Pontificibus praefecti fuerint Episcopalis Ecclesiis, sisint in Urbe, debeant post mensem a die eorum promotionis, hoc est a die promotionis factae per Papam in Consistorio, uti late Bullam interpretando docet Fagnanus in Cap. *Eam te* de rescriptis a n. 4, itineri se committere, sub non-

nullis gravissimis poenis eo ipso incurrendis, uti videri potest a §. 7 usque ad 11 citatae Bullae *in Cremonen. die 19 Februarii 1718 §. In.*

3. Quod si Episcopus ante temporis terminum, a Constitutione Urbana statutum, supplicaverit pro eiusdem prorogatione, haud incidit in poenas a praefata Constitutione inflictas, iuxta Decretum editum die 13 martii 1693: - Sanctissimus Dominus Noster decrevit et respective mandavit, tempus et tempora non currere, pendente recursu ac impedimento Sanctitati Suae vel Secretario, qui referre non valeat, ita ut hoc medio tempore nullae censurae incurrantur a supplicantibus Episcopis, precibus Secretario tempore habili oblatis - *in Cremonen. die 19 Februarii 1718 §. De.*

4. Idcirco quum Episcopus exposuerit, se propter hyemis rigorem non potuisse antea iter facere, ac propterea uti non posse mensibus a Sacro Concilio indultis, ob idque exoraverit, ut concederetur prorogatio termini unius mensis ab Urbano Pontifice Maximo praescripti ad arripiendum iter, Sacra Congregatio indulsit spatium duorum mensium, antequam ad residentiam se conferret *in Cremonen. die 19 Februarii 1718.*

5. Siquidem Alexander Litta praefectus Ecclesiae Cremonensi ante terminum temporis statuti ab Urbana Constitutione supplices preces exhibuit pro eius prorogatione, cum enim adhuc ad suam Ecclesiam non accesserit, uti nequibat mensibus a Sacro Concilio Tridentino indultis. Supplicationis fundamentum reponebatur tum in hyemis rigore, qui non modicum afferebat itinerantibus incommodum, tum in alia causa, quam Secretarius in Sacra Congregatione exponebat. De incursu Oratoris in poenas, a Constitutione Urbana inflictas, nulla quaestio excitari valebat; licet enim hic et nunc elapsum esset tempus a memorata Bulla praefixum, cum tamen ante temporis terminum supplicaverit, id satis esse videbatur, ut a quacumque poena censeretur exemptus. His itaque perpensis,



proposito dubio: — An et quomodo Oratoris precibus sit annuendum in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — ad duos menses — in *Cremonen. die 19 Februarii 1718.*

6. Alias enim Episcopus non potest uti trimestri conciliari abessendi a residentia ultra mensem a s. m. Urbano VIII concessum in eius Bulla, antequam ad residentiam primo accesserit in *Dubium die 12 Decembris 1707 lib. 57 Decretorum.*

7. Siquidem propositum dubio: — An Episcopi noviter promoti possint uti trimestri Conciliari abessendi a residentia ultra mensem concessum a s. m. Urbano VIII in eius Bulla, antequam ad residentiam primo accedat? —, Sacra Congregatio die 12 decembris 1707 responsum dedit: Negative — in *Cremonen. die 19 Februarii 1718 §. Alexander.*

8. Nam Sacrum Concilium Tridentinum permittit Episcopis, ut singulis annis abesse possint a suis Diaecesibus duobus aut tribus mensibus, dummodo id ex aequa causa fiat et absque ullo Gregis detrimento, et dummodo a Cathedrali non absint solemnioribus quibusdam diebus ibi enumeratis et a Summo Pontifice Urbano VIII in Constitutione 190 Bullar. tom. 5 edita die 12 decembris 1634 menses hi conciliares non fuerint sublati, ut idem Summus Pontifex declaravit, teste Fagnano in Cap. *Eam te* a n. 21 de rescriptis et in in Cap. *Qualiter* de cleric. non resid. n. 25, fuitque ab Sacra Congregatione Concilii admissum tunc cum primo coacta fuit, die scilicet 28 martii 1635 occasione indulti concessi Episcopo Casalensi non residendi per tempus determinatum in sua Ecclesia in *Gurgen. die 19 Februarii 1718 §. Sacrum.*

9. Iamvero Sacra Congregatio declaravit, Constitutionem s. m. Urbani VIII super residentia Episcoporum etiam S. R. Ecclesiae Cardinalium non ademisse facultatem eisdem a S. Concilio Tridentino in Cap. I sess. 23 de reformatione concessam aequa ex causa abessendi aliquantisper a residentia suarum Ecclesiarum, dummodo absentiae spatium duos vel ad summum tres menses non excedat in *Romana die 3 Februarii 1635 lib. 15 Decretorum pag. 162.*

10. Atque declaratio haec edita a Sacra Congregatione Concilii cum clausula, facto verbo cum Sanctissimo, fuit ab eodem appro-

bata in Concistorio die 16 Aprilis subsequentis eiusdem anni 1635 *lib. 15 Decretorum pag. 162.*

11. Unde Facultas concessa Episcopis Decreto Concilii in cap. I sess. 23 de reform. abessendi per tres menses aequa ex causa ab eorum residentia non fuit eis sublata per Constitutionem editam a S. M. Urbano VIII super residentia Episcoporum, adeoque ea uti possunt etiam eo anno, quo iuxta praescriptum Constitutionis S. M. Sixti V. SS. Limina Apostolorum visitant in *Romana die 3 Februarii 1635 lib. 15 Decretorum pag. 162.*

12. Nec supradicti tres menses censentur comprehensi in illis quatuor et respective septem permissis a praefata Constitutione Sixtina praedicto anno, quo SS. Limina visitant. Ita ipsemet Urbanus VIII declaravit in Concistorio die 16 aprilis eiusdem anni 1635, audito voto Secretarii S. Congregationis Concilii relato a Cardinali Praefecto eiusdem, non obstante, quod prius contrarium ordinasset in *Romana die 3 Februarii 1635 lib. 15 Decretorum pag. 162.*

13. Ante tamen munus consecrationis non tenetur Episcopus visitare SS. Limina Apostolorum, nisi eius culpa consecrationem suscipere distulerit in *Canarien. die 9 Decembris 1651 lib. 19 Decretorum pag. 162.*

14. Verum licet Episcopus plures exposuerit causas nec non varias facti et iuris circumstantias, ut sibi habitare permitteretur praeter tres menses conciliares aliis tribus mensibus in quodam Palatio a se cum aliis bonis empto, quod erat suae Diaecesi conterminum, sed situm in loco alterius Diaecesis, Sacra Congregatio censuit, non esse locum, ac mandavit, ut praefatus Episcopus recurreret ad Summum Pontificem in casibus particularibus in *Gurgen. die 19 Februarii 1718.*

15. Siquidem Iacobus Maximilianus Episcopus Civitatis Gurk Norici in Carintia petiit, ut sibi habitare permitteretur, praeter tres menses conciliares, aliis tribus mensibus in quodam Palatio a se cum aliis bonis empto, quod dicebatur *Mayoreffen*, quodque erat suae Diaecesi conterminum, licet situm erat in Diaecesi Archiepiscopi Salisburgensis. Ordinaria enim Episcoporum Gurgentium residentia sita erat in quodam Castro supra montem fabricato, ad quod hyberno tempore vix prae nivis et gelu impedimento accedi pot-

erat, et quod aestivo tempore tutum et securum non erat propter fulgura et tempestates. Haec eadem etiam residentia distabat ab Ecclesia Cathedrali per iter unius horae, et ab aedificiis ferri et mineralium, ex quibus Episcopales redditus exigebantur, per iter trium horarum. Novus vero et extraordinarius residentiae locus situs erat in loco aeris clementioris. Adhaerebat ille aedificiis ferri et mineralium, nec distabat, nisi per trium horarum spatium ab Ecclesia Cathedrali, et propior Ecclesiis parochialibus Episcopo subiectis et aliis Mensae Episcopalis praesidiis. Ab hac autem novae residentiae situatione arguit Orator, aequum esse, ut sibi facultas indulgeretur in ea manendi tribus mensibus aestivis. Primo, quia ad hunc locum facilius erat subditorum accessus; secundo, quia feliciori fruebatur valetudine propter aeris temperiem, si in dicto loco dicto tempore sibi habitare permetteretur; tertio quia propior erat aedificiis ceterisque Ecclesiae bonis, quorum omnium cura diligentior temporibus illis erat necessaria, quibus gravissimae exigebantur contributiones. Praeter haec addidit Orator circumstantias facti et iuris: testatus est enim, se habere intentionem relinquendi Ecclesiae pro commodo suorum in Episcopatu Successorum Palatium et alia bona, quae dicebantur *Mayoreffen*, ac professus est se, ut sarta tecta permanerent iura Metropolitani Salisburgensis, exercere nolle actus iurisdictionis ordinariae in novo loco, sed se in suam Diaecesim esse ingressurum, quotiescumque se offerret occasio eos exercendi. Succedebat iam narratis facti circumstantiis iuris ponderatio, quod stante vicinitate loci, in quo petebat habitare, vicinitate nimirum ad suam Diaecesim, dici semper poterat, quod erat moraliter praesens, iuxta ea, quae referunt Doctores allegati per Diam in editione coordinata tom. 3. tract. 3. resol. 71 n. 4.

16. In hoc tamen rerum themate, proposito dubio: — An et quomodo Oratoris precibus sit annuendum in casu etiam, Sacra Congregatio responsum dedit: — Non esse locum, et a mentem; et mens est, ut recurrat ad Sanctissimum in casibus particularibus — in *Gurgen. die 19 Februarii 1718.*

17. Nam Episcopus, etiamsi munus Ca-

pellani maioris exerceat in Aula Regia et in ea commorans, non propterea satisfacit suae obligationi de residentia personali in sua Diaecesi in *Compostellana die 2 Decembris 1617 lib. 11 Decretorum pag. 205.*

18. Unde Sacra Congregatio declaravit, Episcopum simul et Parochum, renunciato Episcopatu, teneri in Parochiali residere in *Nullius Montis Casini ad cap. 1 sess. 23 de reformatione Posit. 41.*

19. Quin imo Episcopus tempore pestis maiori obligatione tenetur residere in Civitate, quam Parochi in eorum Parochiis; sed potest tamen in loco tutiori suae Diaecesis manere. Ita Sanctissimus ex sententia Sacrae Congregationis declaravit in *Dubium die 18 Decembris 1576 ad Cap. 1 sess. 23 de reformatione Posit. 41.*

20. Plurimum vero Episcopus tenetur residere penes Ecclesiam Cathedrali; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopum plurimum penes suam Cathedrali teneri residere in *Feretrana die 8 Iunii 1598 lib. 7 Decretorum pag. 110.*

21. In solemnioribus autem anni festivitibus apud suam Cathedrali residere omnino tenetur, quin ei hac de causa procuratio debeatur in *Acernen. 17 Maii 1636.*

22. Nam Concilium Tridentinum, poenit in eos, qui sine legitima causa ab Ecclesiis suis abessent, indictis, Episcopos omnes monuit atque in Domino hortatum est, ne per illius temporis spatium — (nempe per duos illos aut tres menses, quibus Episcopi possunt singulis annis a residentia abesse) — Dominici Adventus Quadragesimae Nativitatis Resurrectionis Domini Pentecostes item et Corporis Christi diebus, quibus refici maxime et in Domino gaudere Pastoris praesentia Oves debeant, ipsi ab Ecclesia sua Cathedrali ullo pacto absint, nisi Episcopalia munia in sua Diaecesi eos alio vocent — in *Calaguritana et Calceaten. Residentiae die 16 Ianuarii 1740 §. Porro.*

Item in *Viterbien. seu Tuscanen. die 14 Septembris 1782 §. Concilium.*

23. Quapropter in Causa, cui titulus: *Dubium*, quam adducit Pignatellius in Consult. 64 n. 16 tom. 7 — ibi — Posito Decreto Concilii Tridentini Cap. 1 sess. 23 de reformatione, an Episcopi temporibus praescriptis



in dicto Cap. 1 sess. 23 vers. *Eosdem interim admonet* in Ecclesia sua residere teneantur, an vero satis sit, ut in Diaecesi resident? Sacra Congregatio, articulo huiusmodi accurate discusso, censuit, Episcopos temporibus, ut supra praescriptis, teneri in Ecclesia sua Cathedrali residere, nec satis esse, ut in Diaecesi resideant, nisi Episcopalia munia eos alio vocent - in Valven. 13 augusti 1650 ad primum dubium lib. 19 Decretorum pag. 71 in *Calaguritana et Calceaten. Residentiae die 16 Ianuarii 1740 §. Verum.*

24. Hinc Episcopus residendo in sua Diaecesi satisfacit suae obligationi quoad residentiam, dummodo temporibus a S. Concilio Tridentino praescriptis in Cap. 1 sess. 23 de reformatione resideat in Cathedrali in *Calceaten. die 4 Ianuarii 1639 lib. 16 Decretorum pag. 200.*

25. Verum haudquaquam satisfacit suae obligationi residendo in Diaecesi et non in Cathedrali temporibus in Cap. 1 sess. 23 de reformatione praescriptis vers. *Eosdem interim admonet*, nisi tunc temporis episcopalia munia eum alio vocent in *Dubium die 24 Septembris 1622 lib. 12 Decretorum pag. 109.*

26. Quae de re Episcopus habens duas Cathedralis unitas satisfacit suae obligationi residendo in aliqua ex ipsis tempore praescripto a Decreto Concilii in Cap. 1 sess. 23 de reformatione in *Calciaten. die 21 Iulii 1640 lib. 16 Decretorum pag. 386.*

Item in *Valven. die 13 Augusti 1650 lib. 19 Decretorum pag. 72 et die 28 Ianuarii 1696 lib. 46 Decretorum.*

27. Nam Episcopus habet residentiam iuris et residentiam facti: residentiam iuris habet Episcopus duarum Concathedralium, quoties in una retineat Vicarium Generalem et Curiam, residentiam autem facti habet in illa Diaecesi, in qua praesentia sua residet in *Aquinaten. et Pontiscurvi Procuracionis die 18 Iunii 1808 §. Postremo (1).*

28. Verum quia Tridentini Patres in Cap. 1 sess. 23 de reformatione usi sunt verbis, quae admonitionem dumtaxat et consilium praesferre videntur, Episcopus propterea, qui in Diaecesi quidem residet, sed a Cathedrali

sua Ecclesia temporibus in eodem Decreto praescriptis abest, tametsi Tridentini monitum non adimpleat, eam tamen non incurrit poenam, cui Episcopi in Diaecesi non residentes subiiciuntur, ad tradita per Fagnanum in Cap. *Qualiter* de cleric. non resid. a n. 27 ad 34, Rosam de resid. Episcop. cap. 1 sect. 5 n. 19 §. Interim, Pignatellium consult. 64 n. 16 tom. 7, Scarfantonium ad Ceccoper. elucubr. can. tom. 3 addit. 17 per totum in *Calaguritana et Calceaten. Residentiae die 16 Ianuarii 1740 §. Verum.*

29. Siquidem Sacra Congregatio in Casanen. 3 septembris 1622 relata per Nicolium verb. Episcopus n. 93 - censuit, Episcopum si non accedat ad Cathedralis temporibus a Concilio praescriptis, licet male faciat, non tamen incidere in privationem fructuum impositam a Concilio contra non Residentes - in *Calaguritana et Calceaten. Residentiae die 16 Ianuarii 1740 §. Verum.*

30. Idcirco si Episcopus, apud suam Cathedralis vel alterutram ex suis Cathedralibus non residens temporibus a Tridentino praescriptis, non subiacet privationi fructuum a Concilio Tridentino indictae, poenas saltem in veteribus Conciliis statutis incurrit iuxta ea, quae tradit Scarfantonijs ad Ceccoperium in addit. 17 n. 7 tom. 3: - Non relevante, quod, licet Episcopus non residens apud Ecclesiam suam Cathedralis temporibus a Sacro Concilio Tridentino praescriptis non incidat in aliquas poenas vigore ipsius Concilii, nihilominus alias poenas incurrit de iure antiquo statutas in Concilio Carthaginensi et alijs Concilijs, quae refert Fagnanus in Cap. *Qualiter* de cleric. non resid. n. 34. Quoniam per Sacrum Concilium Tridentinum quoad Episcoporum residentiam moderatus fuit rigor antiquorum Canonum, ut recte advertit Fagnanus, ubi supra n. 34 §. Atque hoc supposito vers. sed tantum - in *Calaguritana et Calceaten. Residentiae die 16 Ianuarii 1740 §. Haec.*

31. Quum itaque Episcopus non resideret in Cathedrali temporibus a Sacro Concilio Tridentino praescriptis plures ob causas, quas ipse asserebat, Sacra Congregatio primum mandavit, ut Episcopus iustificaret exposita,

(1) Reliqua quoad residentiam Episcopi, qui plures Cathedralis simul unitas habet, prostant supra in Verb. *Episcopus quoad Ecclesias Concathedrales §. V.*

eidemque scriberetur pro secreta informatione, ac dein distulit resolutionem atque ad mentem respondit in *Urgellens. Residentiae die 20 Decembris 1704 et die 5 Septembris 1705 lib. 54 et 55 Decretorum.*

32. Iamvero — Capitulum et Canonici Ecclesiae Cathedralis, ut precibus suis Rñum Episcopum ab octo circiter annis fere continuo degentem in Terra Gailssonae intra limites quidem Diaecesis posita, sed per duodecim leucas, ut dicunt Gottolanas, seu duos dies a Civitate Urgellensi distante, ad residentiam revocarent, per Syndicum ad id in specialem Procuratorem electum de anno 1703 suppliciter illum requisiverunt, quatenus in Ecclesiae suae solatium eidem sese tandem restituere dignaretur; cui tamen instantiae Episcopus annuere recusans respondit, sese ad evitanda inconvenientia et ut liberiori animo Ecclesiam suam regere valeret, ad exemplum Antecessorum suorum, in dicta parte suae Diaecesis residentiam sibi constituisse, cum de cetero in pastoralis muneris exercitio molestias et impedimenta assidue reciperet a Capitulo sibi adscribente titulum Praelati, et iurisdictionem ordinariam in civilibus intra ambitum et claustrum eiusdem Cathedralis. Propterea praefati Canonici sub die 26 Ianuarii praeteriti nonnullis compositis dubiis, antequam illorum examen in hac Sacra Congregatione assumeretur, institit, ut informatio Episcopo Celsonensi uti viciniore committeretur, utque interim praedictus Episcopus Urgellensis in diebus et festivitatis saltem a Sacro Concilio praescriptis ad residendum moneretur, proditque dicta die Rescriptum: « Audiatur Episcopus, et ad mentem ». Expedita igitur ac transmissa ab ipsomet Episcopo Urgellensi informatione, in qua repetendo seriem rationum et causarum, quibus a residentia suae Ecclesiae abesse cogitur, quia nimirum in sua iurisdictione a Capitulo exemptionem sibi asserente continuo turbatur, adeo ut ex sua residentia graviora forsas scandala cum maiori Episcopalis auctoritatis dedecore et contemptu in dies timeri possint, aeris quoque intemperiem pro ulteriori causa non residendi in Civitate Urgellensi superaddit. Eodem igitur Capitulo dumtaxat informante, nunc ab EE. VV. quaeritur: — An in casu, in quo Episcopus non resideat in Ca-

thedrali temporibus praescriptis a Sacro Concilio Tridentino, veniat puniendus qua poena, et a quibus in casu etc. —, Sacra Congregatio die 20 decembris 1704 responsum tulit: — Dilata, et Episcopus iustificet exposita; et ad mentem, quae est, ut scribatur pro secreta informatione.

33. Subinde — vero ipso quoque Capitulo monito et informante, transmissaque interim per Nuncium Apostolicum Hispaniarum relatione ad verificandas causas ab ipso Episcopo adductas, dudum expetita, repositio dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — Dilata, et ad mentem — in *Urgellens. Residentiae die 5 Septembris 1705 lib. 55 Decretorum.*

34. Praefata mens, ut inquit Scarfantonius ad Ceccoper. elucubrat. can. tom. 3 addit. 17 n. 27, ubi dictam resolutionem refert, probabiliter fuit, Episcopum per literas monendum esse de sua obligatione ad formam eiusdem Concilii, non vero aliqua poena esse obnoxium in *Calaguritana et Calceaten. Residentiae die 16 Ianuarii 1740 §. Verum.*

35. Nedum ullum igitur adest dubium, quin Episcopus in sua Diaecesi residens obligationi circa residentiam satisfaciatur, dum tamen in sua Cathedrali seu in alterutra ex Cathedralibus personaliter resideat temporibus a Sacro Concilio praescriptis in Cap. 1 vers. *eisdem interim admonet* sess. 23 de reformatione, verum etiam ob ipsius aegritudinem aerisque insalubritatem, Sacra Congregatio concedit indultum abessendi ad tempus, nec non iisdem adhuc existentibus causis benigne prorogat in *Calaguritana et Calceaten. Residentiae die 3 Septembris 1740.*

36. Siquidem Capitulum Cathedralis Ecclesiae Calceatensis conscium Decreti sub annum 1639 editi, quo Sacra Congregatio Concilii censuit, — Episcopum Calceatensem in sua Diaecesi residentem obligationi circa residentiam satisfacere, dum tamen in sua Cathedrali personaliter resideat temporibus ab eodem Sacro Concilio praescriptis in Cap. 1 vers. *eisdem interim admonet* sess. 23 de reformatione —, anno 1675 supplicem EE. PP. porrexit libellum, quo exponens, Episcopum usque a mense maii 1670 ad Civitatem Calceatensem devenisse, sed statim inde profectum, Cathedrali prorsus insalutata, sedem



atque tribunal sub diem primam septembris eiusdem anni fixisse in Civitate Lucronii, quin ipse postea sive ad Calceatensem, sive ad Calaguritanam Cathedralibus inter se unitas accesserit, nisi semel tantum ad hanc posteriorem occasione, qua sub annum 1674 Olea Sacra in ea confecit, plurimumque propterea dolens de hac Episcopi aversione a residentia in Cathedralibus suis Ecclesiis, regavit dubium: — An Episcopus teneatur in alterutra ex Cathedralibus residere saltem temporibus a Concilio expressis in Cap. I sess. 23 de reformatione? —, obtinuitque sub diem 26 martii 1675 decisionem votis suis conformem, quae die 10 iunii 1679 meruit confirmari. Hac edita resolutione, consuevere postmodum Episcopi saltem temporibus a Tridentino praescriptis penes alterutram ex suis Cathedralibus Ecclesiis residere, et modernus ipse Antistes ab anno 1717, quo dictarum Cathedralium regimini praepositus fuit, eandem residendi normam usque ad annum 1725 religiose servavit. At nonnullis subinde controversiis inter ipsum et Calceatense Capitulum exortis, e Civitate Calceatensi discessit, seque Lucronium contulit, ubi sub obtentu aeris valetudini suae magis propitii indultum permanendi ad biennium impetravit a s. m. Benedicto XIII, prorogatum deinde ad aliud biennium a Summo Pontifice feliciter tunc regnante ob graves, quas ille exposuit pati infirmitates, et successive a cl. me. Card. Origo tunc Sacrae Congregationis Concilii Praefector, ex facultate sibi a Sanctissimo impertita in contradictorio utriusque Capituli dictarum Cathedralium usque ad exitum Causae super iustitia et aequitate eiusmodi indultorum in eadem Sacra Congregatione pendens extensum, ea tamen sub conditione, ut Episcopus teneretur interim diebus maioris Hebdomadae et Festis Paschalibus apud alterutram ex suis Cathedralibus residere. Quoniam vero, neque diebus iam enunciatis, praeter quam anno 1734 Episcopus apud alterutram ex dictis Cathedralibus, uti

praeseferebatur, resedit, earumdem Cathedralium Capitula institerunt, ut controversia tandem dirimeretur.

37. Rebus sic stantibus, atque omnibus ponderatis inspectisque potissimum documentis, quae a supradictis Capitulis allata fuere ad excludendam Episcopi aegritudinem aerisque insalubritatem, sub quorum praesidio Episcopus iterum instabat pro novi indulti concessione, propositis dubiis: — I. An Episcopus teneatur diebus praescriptis a Sacro Concilio Tridentino sess. 23 cap. I de reformatione residere in alterutra ex Cathedralibus, ibique sacras functiones explere? *Et quatenus affirmative.* II. An et quibus poenis subiiciendus sit in casu non residentiae? III. An et quomodo sit concedendum novum indultum saltem ad cautelam in casu etc., Sacra Congregatio respondit: — Teneri, et concedendum esse indultum ad biennium, iuxta mentem (1) — *in Calaguritana et Calceaten. Residentiae die 3 Septembris 1740.*

38. Unde Summus Pontifex, praevia sententia S. Congregationis, concessit facultatem Episcopo Nebiensi residendi in Castro Bustiae Marianensis Diaecesis, ibique de Episcopi Diaecesani consensu ea, quae sunt Ordinis et iurisdictionis quoad suos subditos exercendi, dummodo temporibus a Concilio Tridentino in cap. I sess. 23 de reformatione praescriptis a sua Cathedrali non abesset *in Nebien. die 3 Decembris 1622 lib. 12 Decretorum pag. 115.*

Item *die 26 Ianuarii 1625 lib. 12 Decretorum pag. 256.*

39. Similiter a Summo Pontifice ex sententia Sacrae Congregationis concessa fuit Episcopo Cerviensi facultas residendi in Civitate Ravennae ad triennium, attenta dictae Civitatis Cerviensis aeris insalubritate *in Cervien. die 14 Martii 1682 lib. 32 Decretorum pag. 182 a tergo.*

40. Idecirco ex eo quod Episcopus mala laborat valetudine, Sacra Congregatio indul- sit, ut ad sex menses ab eius Diaecesi ab-

(1) Scilicet per biennium, si tamdiu duraverint expositae infirmitates, residere valeat in dicta Civitate Lucronii etiam pro tempore adventus Nativitatis Domini et Quadragesimae, expressa tamen adiuncta conditione, ut nimirum pro hebdomada maiori et Paschate Resurrectionis et Pentecostes nec non festo Sanctissimi Corporis Christi ad alterutram ex suis Cathedralibus omnino accedat, neque ab huiusmodi obligatione se eximere possit, nisi ex causa verae impotentiae, vel ob manifestum vitae discrimen, stricto desuper onerata eius conscientia, *ceu videre est in Reg. Litt. lib. 29 die 3 Septembris 1740.*

esse posset *in Segnen. die 19 Februarii 1718.*

41. Iamvero ob infirmitatis impedimentum Adamus Episcopus Segnensis in Croatia dispensari petiit a residendo in sua Diaecesi quoadusque ad alium transferretur Episcopatum, aut Episcopatui, quem obtinebat, renuntiare posset ad terminos Textus in Cap. *Nisi cum pridem* §. alia vero causa de renunciatione. Retulit enim, se suam Diaecesim visitasse, Ovesque sibi creditas confirmationis Sacramento munivisse, dum validiori corporis validudine fruebatur, sed subsequenter expertum fuisse, quod quoties Diaecesim ingressus est, toties mortali aegritudine correptus, nec sanitatem, nec vires recuperare potuit, nisi e Diaecesi egrediendo, et ad alios locos elementioris aeris se transferendo, quae omnia dixit se probare posse testimoniis Medicorum Cleri sui et vicinorum Praelatorum. Praeterea se obtulit promptum et paratum ad conferendos Ordines suis Diaecesanis in quadam Capella cuiusdam suae Arcis hereditariae, pro quibus peragendis testabatur, habuisse licentiam ab Ordinario, ab Episcopo scilicet Zagabriensi. His igitur perpensis, proposito dubio: - An et quomodo Oratoris precibus sit annuendum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad sex menses - *in Segnen. die 19 Februarii 1718.*

42. Nam propter impedimentum, quod dicitur ab intrinseco, quod videlicet provenit ab infirmitate, Apostolica Sedes consuevit impartiri licentiam Episcopis discedendi a sua Ecclesia, sed ad tempus, ut probat Textus in Can. *Nihil* 7 quaest. 1, et adnotavit Fagnanus in Cap. *Ex parte* de cleric. non resid. n. 77, quem sequitur Rosa de resid.

Episcop. cap. 3 n. 31 et 32 *in Segnen. die 19 Februarii 1718 §. Propter.*

43. Episcopus itaque absens cum legitima licentia a suo Episcopatu facit fructus suos, nec potest super eis intrare spoliū, etiamsi licentia concessa a Summo Pontifice fuerit indefinita, et pendente huiusmodi absentia, mortuus fuerit summus Pontifex, et Successor generalem Constitutionem ediderit contra non residentes. Casus hic fuit mordicus ventilatus et decisis a Sacra Congregatione, approbante Summo Pontifice Gregorio XIII resolutionem *in Iuvenacen. ad Cap. 1 sess. 23 de reformatione Posit. 41.*

44. Amplia, id sic fuit resolutum ac firmatum, non obstantibus allegatis per Capitulum Cathedralis et Episcopum, qui successit in Episcopatu, scilicet licentiam indefinitam intelligi debere per duos menses tantum iuxta terminos iuris, et Episcopum abfuisse per tres menses, Pontificem autem, qui concesserat licentiam, obiisse in secundo mense, ac ideo expirasse licentiam per mortem concedentis, fructusque tertio mense maturatos potuisse sequestrari tamquam spoliū *in Iuvenacen. ad Cap. 1 sess. 23 de reformatione Posit. 41.*

45. Capitulum vero haud tenetur solutioni certarum portionum panis et vini ac distributionum quotidianarum solvi solitae Episcopo manenti in Civitate ac choro interessenti, dum Episcopus extra Civitatem abest, etiamsi suam Diaecesim ad praescriptum Sacri Concilii Tridentini visitet *in Gerunden. Distributionum die 17 Februarii 1663 lib. 23 Decretorum pag. 438.*

46. Unde nec alternativa gaudet Episcopus, etiamsi ex causa ab ipso Sacro Concilio Tridentino probata absit *in Aegitanien. mense Maii 1611 lib. 11 Decretorum pag. 96.*



## EPISCOPUS QUOAD STRENAS SEU XENIA AC EMOLUMENTA

1. Strenas seu xenia pluries Sacri Canonis Episcopis eiusque Familiaribus vetarunt exigere, multoque magis adhibita coactione, cap. 1 de consuetudine, Cap. 1 §. Procuraciones de censibus in 6, et Concil. Trid. cap. 2 sess. 24 de reformatione. Unde divus Gregorius scribens ad Felicem Episcopum Messanensem, ut exemplum daret Ecclesiae Pastoribus, ait: – Nobis autem de cetero, ne quid transmittere debeat, inhibemus; et quoniam non delectamur xeniis, Palmerianas, quas tua direxit Fraternitas, cum gratiarum actione suscepimus, sed eas; ne quid inde potuisset sentire dispendium, digno fecimus pretio vendumdari, et id Fraternitati tuae trasmisimus singillatim – in *Baren. die 14 Martii 1767 §. Strenas.*

2. Saepius hinc Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium vetuit coactiva strenarum solutionem, ut in Reatina 6 martii 1569, in Hydruntina 25 iunii 1613, in Ruben. 6 iunii 1614, in Lavellen. 11 iunii 1640, in Montis Pelusii 11 decembris 1654, in Hydruntina 5 decembris 1681, et in Bituntina 9 Ianuarii 1688, qua, quum Episcopus Bituntinus contenderet, sibi solvi strenam ex massa capitulari iuxta solitum, rescripsit: – Strenam non posse praestari, nisi de eorum Praebenda vel rata distributionum – in *Baren. die 14 Martii 1767 §. Saepius.*

3. Nec aliter de anno 1681 ab A. C. Caprara favore Capituli Cassoni contra Archiepiscopum Barensem fuit iudicatum. Nullo ideo iure fieri potest coactiva strenarum exactio; maxime quia, cum a principio mere voluntario dependeant, nunquam obligationem inducunt, nisi probetur contradictio et acquiescentia, De Marin. variar. resol. lib. 1 resol. 78 n. 8, Zaul. ad Statut. Faventin. rubr. 14 lib. 5 n. 31 in *Baren. die 14 Martii 1767 §. De.*

4. Quin imo in Concilio Romano tit. 8 cap. 4, post imperatam solutionem cathedralitici, ita subiungitur a Benedicto XIII: – Quod si forte aliquid sub alio (titulo) vel fixorum munerum, vel exeniorum nomine offeratur,

decernimus, ut ab Episcopis, tamquam qui non praemium, sed honorem postulant, munera et exenia recusentur huiusmodi – in *Baren. die 20 Decembris 1732 §. His.*

5. Unde Clerus Terrae Claramontis ultra quartam decimarum et funeralium nihil aliud Episcopo solvere tenetur in Festis Natalis et Purificationis vel aliis Festivitatibus; quandoquidem proposito dubio: – III. An ultra eandem quartam decimarum et funeralium aliqua summa pecuniaria debeatur Episcopo in Festo Natalis Purificationis seu aliis Festivitatibus? –, Sacra Congregatio responsum dedit: – Ad tertium, Negative – in *Anglonen. praetensarum Exactionum die 20 Decembris 1704 lib. 54 Decretorum.*

6. Quum igitur Capitulum Cathedralis Ecclesiae Bisacciensis, quae sub annum 1513 fuit a s. m. Leone X. alteri Cathedrali S. Angeli Lombardorum unita, contendisset, non posse Episcopum penes dictam Ecclesiam S. Angeli residentem quamdam annuam strenam in summa ducatorum decem ab ipso Capitulo exigere, proposito dubio: – I. An Capitulum Cathedralis Ecclesiae Bisacciensis teneatur singulis annis in festivitate Nativitatis Sanctissimi Domini nostri tradere Episcopo postrenam in summa ducatorum decem? –, Sacra Congregatio responsum tulit: – Ad primum, Negative – in *Bisaccien. die 15 Martii 1738.*

7. Ideirco invitis Capitularibus, Episcopus Soranus nequit exigere a Capitulo Collegiatae Ecclesiae S. Simeonis Oppidi Albeti strenas, nec Canonicos pro illis adstringere potest; his quippe in terminis proposito dubio: – VII. An Episcopus possit exigere strenas a Capitulo, invitis Capitularibus, Canonicosque pro illis adstringere in casu etc. –, Sacra Congregatio responsum tulit: – Ad septimum, Negative – in *Sorana Procurationis die 12 Augusti 1741.*

8. Nec itaque Archiepiscopus Amalphitanus potest cogere Parochos et Beneficiatos loci Tramontis, qui non sunt pro aliqua recognitio-

ne obligati, ad deferenda eidem in die Paschatis munera in tot pernis et ovis, vel illorum pretium, vi assertae consuetudinis, nec Clerum adstringere valet ad tradendum sibi in pecunia numerata consueta deferri die Paschatis et bacchanalium in pernis et ovis *in Amalphitana die 18 Iulii 1699 et die 6 Februarii 1700 lib. 49 et 50 Decretorum.*

9. Siquidem propositis dubiis? - VII. An Parochi et Beneficiati, qui non reperiuntur pro aliqua recognitione obligati, teneantur in die Paschatis munera in tot pernis et ovis Archiepiscopo deferre, vel pretium illorum, vigore assertae consuetudinis? VIII. An Archiepiscopus possit dictum Clerum sive Congregationem Ecclesiasticorum loci Tramontis cogere ad tradenda tempore Paschatis et bacchanalium munera, quae Congregatio praedicta dare consuevit in pernis et Acarnibus, ut dicitur *longhe*, et dicta munera ad pecuniam reducere in summa ducatorum quinque? - Sacra Congregatio die 18 Iulii 1699 respondit: - Ad septimum et octavum, Negative. - Repropositis deinceps dubiis sub formula: - I. An sit standum, vel recedendum a decisis quoad septimum et octavum dubium? -, Sacra Congregatio respondit: + In decisis, et amplius - *in Amalphitana die 6 Februarii 1700 lib. 50 Decretorum.*

10. Idecirco Clerus Oppidi Mormanni haud solve re tenetur strenam Episcopo et Vicario Generali; proposito enim dubio: - X. An idem Clerus teneatur solve re strenam ducatorum sex Episcopo et carolenorum viginti Vicario Generali singulis annis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad decimum, Negative - *in Cassanen. die 15 Decembris 1736.*

11. Hinc multo minus Archidiacono Ecclesiae Cathedralis Barensis Capitulum Collegiatae Ecclesiae Terrae Molae tenetur solve re strenas, dum nullam ipse probationem proferat, quin tamen locus sit restitutioni; his enim in terminis propositis dubiis: - V. An per dictum Capitulum sit praestanda quolibet anno Archidiacono Cathedralis strenna in carolenis decem? - *Et quatenus negative.* II. An dictus Archidiaconus teneatur restituere Capitulo exactum in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad quantum

et sextum, Negative - *in Baren. die 16 Maii 1767.*

12. Quod si agatur de annuis praestationibus antiquis, de quarum initio non constat, an ex liberalitate processerint, titulumque saltem praesumptum obligationis habeant, qui elicitur ex uniformi semper continuata annua praestatione, ex descriptione antiqua inter redditus Episcopales, ex coactione sequuta in casu omissionis praestationis, ex solutione facta a Communitatibus, in quibus liberalitas non praesumitur, aliisque similibus coniecturis, coactiva earum exactio permitenda est, et Episcopus in sua possessione est custodiendus, etsi semper sub nomine strenarum datae fuerint, Rot. coram Emerix. iun. decis. 1069 *in Baren. die 14 Martii 1767 §. Verum.*

13. Qua de re Capitulum Cathedralis Ecclesiae Ostunensis nedum interim tenetur nomine strenae singulis annis solve re Episcopo summam ducatorum centum in die Circumcisionis Domini, sed postea coadiuvatis hinc inde probationibus iuxta instructionem ius Episcopi firmatur exigendi praedictam summam, quoad Capitulum vero Collegiatae loci Rotundi coadiuvari debent probationes *in Ostunen. Strenae die 16 Ianuarii 1712 et die 28 Aprilis 1714 lib. 62 et 64 Decretorum.*

14. Siquidem - habito recursum ad hanc Sacram Congregationem pro parte Capituli et Cleri Civitatis Ostunensis pro abolitione solutionis ducatorum centum monetae Regni Neapolis, quos sub nomine strenae praetendit Episcopus quolibet anno in die Circumcisionis Domini ab eisdem exigere, auditus fuit idem Episcopus, qui, fretus praetensa consuetudine immemorabili nec non annotationibus in platea reddituum mensae Episcopalis aliisque iuribus, talem exactionem continuari contendit, ut ex eius relatione in Summario transcripta. Hinc concordatum fuit inter Partes infrascriptum dubium, cuius resolutione doctrina EE. PP. ex deducendis hinc inde reverenter expectatur: - An praestanda sit in futurum per Capitulum Ostunense Rmo Episcopo dictae Civitatis summa ducatorum centum in die Circumcisionis Domini in casu etc. -, Sacra Congregatio die 16 Ianuarii 1712 responsum tulit: - Coadiuvantur proba-



tiones iuxta instructionem hinc inde, non retardata interim solutione iuxta solitum -. Quamobrem eorum mandatis morem gerendo, Literis expeditis, iussum fuit Vicario Capitulari Tarentino, quatenus citatis Partibus transumi curaret partitas a libro seu platea reddituum mensae Episcopalis iuxta formam, in qua descriptae comperiuntur; ac Testium utrinque inducendorum examen formiter reciperet, praesertim super antiquis et continuis, ut asseritur, solutionibus ac quantitate aliisque, pro Partium libito ad rem probandis. Itaque supervento actorum processu in Summario repilogando, desuper modo instauratur controversia, ex utrinque latius adducendis definienda. Alterum itidem superadditum fuit dubium inter Episcopum ipsum Ostunense ac Capitulum Collegiatae loci Rotundi, quod in controversiam revocare contendit annuam praestationem ducatorum decem, quam sub strenae nomine Promotor Fiscalis, Episcopali Mensae pariter debitam, autumat.

15. Hinc partes erunt EE. VV. in triangulari hac Causa sapiens oraculum proferre sub binis concordatis dubiis: - I. An praestanda sit in futurum per Capitulum Ostunense Rmo Episcopo dictae Civitatis summa ducatorum centum in die Circumcisionis Domini in casu etc. II. An praestanda sit in futurum per Capitulum loci Rotundi Rmo Episcopo Ostunensi summa ducatorum decem in die Circumcisionis Domini in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, dilata; et coadiuventur probationes - in *Ostunen. Strenae die 28 Aprilis 1714 lib. 64 Decretorum* (1).

16. Unde licet Episcopo recipere candelas oblatas a Clero Terrae Claramontis in die Purificationis; his enim in terminis proposito dubio: - II. An Episcopo liceat recipere candelas oblatas in die Purificationis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad secundum, Affirmative - in *An-*

*glonen. praetensarum Exactionum die 9 Ianuarii 1706 lib. 56 Decretorum.*

17. Hinc et Capitulum Cathedralis Ecclesiae Bisacciensis tenetur dare in festivitate Purificationis Beatae Mariae Virginis cereum Episcopo, licet absit; quum enim ipsum contendisset, se non teneri Episcopo absenti tradere cereum in festivitate Purificationis Beatae Mariae Virginis, proposito dubio: - IX. An idem Capitulum teneatur dare in festivitate Purificationis Beatae Mariae Virginis cereum Episcopo absenti? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad nonum, Affirmative - in *Bisaccien. die 15 Martii 1738.*

18. Quum vero non satis constaret de iure Episcopi exigendi a quolibet Parocho Diaecesis carolenos triginta sub titulo oblationis in die Paschatis et Natalis Domini, Sacra Congregatio mandavit, ut coadiuventur probationes; his quippe in terminis proposito dubio: - IX. An Episcopus possit exigere a quocumque Parocho Diaecesis carolenos triginta pro quolibet anno sub titulo oblationis in die Paschatis Resurrectionis et Natalis Domini Nostri Iesu Christi? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad nonum, coadiuventur probationes - in *Sancti Marci Plurium die 16 Ianuarii 1723.*

19. Idcirco quum ex utrinque deductis non satis constaret de legitima consuetudine solvendi strenam, Sacra Congregatio mandavit, ut coadiuvarentur probationes, iuxta instructionem in *Baren. die 20 Decembris 1732.*

20. Iamvero conquestum est Capitulum maioris Ecclesiae Medunei, quod Archiepiscopus exigeret ab eodem Capitulo quotannis Kalendis ianuariis ducatos viginti tres et grana nonaginta nomine oblationis, quae nuncupabatur strena. Archiepiscopus affirmavit, ita fieri semper consuevisse supra hominum memoriam, nec se quidquam novi oneris induxisse. In libris anno 1552 confectis, in quibus omnes annui proventus mensae Archi-

(1) Card. Petra in comment. ad Constit. 3 Pauli II n. 35 tom. 5 quoad huiusmodi resolutionem haec habet: - Ratio e. in resolutionis primi dubii, fuit, quia ex processu remissoriali constitit de uniformi solutione facta per Capitulum Ostunense annuorum ducatorum centum per centum et ultra annos Episcopis, et descriptione in plateis mensae Episcopis antiquissimis, nec obsta. e visum fuit, agi de actibus facultativis, quodque proinde non sit locus coactioni, etsi fuissent facti per mille annos, et requiritur denegatio et coactio secuta. Quoad vero ad secundum dubium, quia concurrebat difformitas solutionum in quantitate et non continua, et alia, quae sapiebant actum mere donationis, ideo Sacra Congregatio voluit coadiuvari probationes -.

episcopalis descripti erant, ita reperiebatur: - Capitolo di Modogno, annua procurazione o prestazione d'annui ducati 23 e carlini 9 volgarmente chiamata strena, che detto Capitolo fa a Monsignor Arcivescovo e sua Mensa singulis annis Kalendis ianuariis. Antiquam consuetudinem huiusmodi praestationis testabantur etiam tres et quadraginta Presbiteri capitulares praedictae Ecclesiae, qui declararunt, eam quoque deinceps esse solvendam, et ab aliis Presbiteris dissensierunt. Constat quoque occasione subsidii quinquennalis ex Pontificio indulto impositi, Capitulum Nuntio Apostolico exhibuisse statum omnium proventuum et onerum, inter quae fuit descripta praefata annua praestatio. Ac denique praeferebatur testimonium aliorum Capitulorum eiusdem Diaecesis, quorum pleraque affirmarunt, semper consuevisse ab ipsis persolvi Archiepiscopo strenam et cathedraticum, nonnulla vero loquebantur solum de cathedratico, et alia solum de strena, omnia tamen abstinebant ab explicando summam certam, in qua fuerat peracta solutio. At nomine Capituli respondebatur, largitionem sive oblationem sponte factam et a voluntaria liberalitate proficiscentem non posse ad obligationem transferri. Maxime vero quia ab anno quidem 1695 usque ad vertentem illum annum apparebat, strenam fuisse in ea nummorum quantitate Archiepiscopis iugiter solutam, sed superiori tempore, ducto scilicet initio ab anno 1521, consuetudo fuit admodum varia. Quandoque enim nihil muneris vel strenae traditum a Capitulo fuit, quandoque cibaria quaedam oblata fuere Archiepiscopis: saepius autem in libris Capituli describebatur largitio pecuniae in quantitate vel maiori vel minori; adiectoque titulo strenae traditae Archiepiscopis eorumque Ministris vel Famulis.

21. His utrinque perpensis, proposito dubio: - I. An praestanda sit in futurum per Capitulum maioris Ecclesiae Medunei Rmo Archiepiscopo Barensi strena ducatorum viginti trium et carolenorum novem die Sanctissimae Circumcisionis Domini? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad primum, dilata, et coadiuvantur probationes iuxta in-

structionem - in *Baren. Strenae et Cathedralatici die 20 Decembris 1732.*

22. Qua de re dum Episcopus affirmaret, semper ab immemorabili suam Mensam et Familiam exegisse strenas, id tamen non satis probaret, sed e contra Capitulum contenderet, earundem coactivam exactionem vetitam esse Episcopis, adeoque teneri ad restitutionem, Sacra Congregatio distulit restitutionem, ac mandavit, ut coadiuvarentur probationes iuxta instructionem, et ad mentem in *Baren. die 16 Maii 1767.*

23. Enimvero Capitulum Collegatae Ecclesiae Terrae Molae conquestum est de strenis in annua summa ducatorum 22 60 Archiepiscopo illiusque Familiae praestitis; asseruit enim, vetitam esse Episcopis coactivam exactionem. Episcopus contra contendit, semper ab immemorabili tum suae Mensae, tum Familiae strenam in ducatis 22 60 datam fuisse; idque probari etiam ex libris Nunciaturae Apostolicae, ideoque praesumi quemque coactivum titulum, Card. Petra ad Constit. Anastasii IV sect. 3 n. 13, ad Constit. Pauli II n. 35, accedente praesertim universali Diaecesis consuetudine eandem praestandi, Benedict. XIV de synod. diaeces. lib. 3 cap. 2 n. 2 per totum. Unde conclusit, immerito peti restitutionem strenarum iuste datarum; haec enim iuste soluta et exacta fuisse, ideo nulli restitutioni obnoxia esse, §. Is quoque Inst. quib. mod. contr. oblig., Rota coram Lancetta decis. 1182 n. 1. His interim perpensis, propositis dubiis: - II. An dictus Archiepiscopus possit quolibet anno pro se suae Familiae exigere a dicto Capitulo strenam ducatorum viginti duorum et assium sexaginta in casu etc. III. An idem Archiepiscopus tam pro cathedratico, quam pro strena sibi eiusque Familiae soluta teneatur restituere ipsi Capitulo exactum in casu etc. -, Sacra Congregatio, postquam quoad solutionem cathedralatici mandaverit, ut coadiuvarentur probationes iuxta instructionem (1), respondit: - Ad secundum, dilata ut ad proximum; et ad mentem. Ad tertium, dilata - in *Baren. die 16 Maii 1767.*

24. Unde in comment. Card. Petra tom. 2 ad Constit. I Anastasii IV sect. 3 a n. 12, et

(1) Instructio haec habetur in Verb. Episcopus, §. III, n. 19 in notis.



tom. 5 ad Constit. 3 Pauli II a n. 35 copiose et egregie examinatur, an et quando liceat Episcopis exigere huiusmodi strenas aut oblationes, relatis quoque resolutionibus tam Sacrae Congregationis Concilii, quam alterius Episcoporum et Regularium negotiis praepositae in *Baren. die 20 Decembris 1732 §. Ad.*

25. At Episcopo haud licet exigere ab heredibus Presbiterorum breviarium et superpelliceum vigore assertae consuetudinis, quae vero haud reapse existere ostenditur; his quippe in terminis proposito dubio: - I. An liceat Episcopo exigere ab heredibus Presbiterorum breviarium et superpelliceum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad primum, Negative; et amplius - in *Sancti Marci Exactionum die 31 Iulii 1706 lib. 56 Decretorum* (1).

26. Unde si consuetudo non satis constet, Sacra Congregatio mandat, ut coadiuventur probationes; his enim in terminis proposito dubio: - XIII. An in casu mortis cuiuscumque Presbiteri debeatur Episcopo superpelliceum seu cotta et breviarium, quibus Presbiter utebatur in vita, iuxta praetensam antiquissimam consuetudinem? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad decimum tertium, dilata; et coadiuventur hinc inde probationes - in *Sancti Marci Plurium die 16 Ianuarii 1723*.

27. In Provincia autem Turonensi Archidiaconi Archipresbiteri et Dignitates aliae quaequam lectum, in quo Parochi decubuerant, suo sibi iure vindicabant, et Concilium Andegavense anno 1365 ius illud redimi voluit quinquaginta solidis in Parochiis tenuioribus, et centum solidis in pinguioribus, uti desumitur ex Canone undecimo, et plene habetur apud Thomassin. de Benef. part. 3 lib. 2 cap. 56 n. 4 in *Compsana die 1 Decembris 1725 §. Haec*.

28. Ceterum licet Ordinarius in antiqua et immemorabili possessione constitutus reperiri videretur exigendi ab heredibus et

bonis Archipresbiterorum et Parochorum decedentium cuiuslibet loci suae Diaecesis locumulae lecti annuli et brevii summam ducatorum centum, nihilominus Sacra Congregatio rem haud dirimere censuit, nisi prius citaretur praefati Ordinarii Procurator nec non eius Curiae praefigeretur terminus ad sua iura deducenda in Sacra Congregatione in *Compsana die 1 Decembris 1725*.

29. Siquidem Archiepiscopus in antiqua et immemorabili possessione constitutus reperiebatur exigendi ab heredibus et bonis Archipresbiterorum et Parochorum decedentium cuiuslibet loci suae Diaecesis summam scutorum ducatorum centum. De hac consuetudine alias hoc est anno 1686 actum fuit in Sacra Congregatione, instante tunc temporis Archiepiscopo pro eius abrogatione, sed nulla tunc capta resolutione, cum subinde Canonici et Parochi Archiepiscopo proposuissent, ut, sublata consuetudine exigendi ab heredibus ducata centum, quolibet anno mensae Archiepiscopali solverentur ducata quinquaginta, noluit Sacra Congregatio hanc concordiam confirmare. Quum anno 1716 contingerit vacatio cuiusdam parochialis Ecclesiae Terrae Andrettae Diaecesis Compsanae, nova se obtulit occasio sermonem habendi de dicta consuetudine, sed cum tunc Compsana Ecclesia suo esset viduata Pastore, Sacra Congregatio abstinuit ab ulla capienda resolutione, sed electo novo Archiepiscopo demandavit, ut, citato eius Procuratore, Causam proponeretur in folio, uti colligitur ex Rescripto edito die 15 maii 1717. Pluries exquisitae fuerunt et receptae super hac re informationes. Prima fuit Episcopi S. Angeli, coram quo concursus Parochialis vacantis Terrae Andrettae factus est, et in qua legebatur, exactionem praedictam esse scandalosam, et ex ea plura alia mala provenire, et signanter collationis Parochiarum Personis minus aptis, cum aptae abstinerent a concursu propter onus praedictum solutionis ducatorum centum post obitum. Secunda informatio fuit

(1) Card. Petra in comm. ad Const. 2 Pauli II n. 38 tom. 5 de hac Causa ita loquitur: - Cum ergo agitur de exactionibus impositis ab ipsis Episcopis, nullo modo sunt permittendae in futurum quicquid sit, ut pro praeterito non teneantur restituere, si impositio fuerit facta ab Antecessoribus: sed si concurrat exactio immemorabilis temporis vel quadragenaria cum titulo, tunc posset dubitari, quod debeat continuari praestatio. Sed in casu, de quo agimus, ut agatur de impositione facta ab Episcopo, et sic concurrente titulo infecto, quatenus ille productus sit, nullo modo potest inducere bonam fidem -.

Vicarii Apostolici Compsani, et quae a Nuncio Apostolico ad Sacram Congregationem transmissa est, et in qua dicebatur, antiquam adfuisse in Diaecesi consuetudinem, ut in obitu cuiuslibet Parochi Archiepiscopus mulam lectisternium et annulum Defuncti sibi appropriaret, et loco eius appropriationis subrogatam fuisse exactionem ducentorum centum. Addebatur in hac eadem relatione, nulum in conterminis Ecclesiis reperiri consimilis consuetudinis vestigium, Ecclesiam Compsanam redivitibus abundare, et e contra parochiales Ecclesias paupertate laborare, cum unaquaeque earum vix haberet in annuo reddito ducatos quinquaginta, quae erant etiam gravatae onere Missarum. Tertia informatio fuit ipsius Archiepiscopi Compsani, in qua referebatur, elapsis seculis praxim viguisse favore suae Mensae Archiepiscopalis pro exactione spoli in obitu cuiuslibet Episcopi suffraganei, praxim hanc quoad Episcopos ab aula recessisse, sed quoad Archiepiscopos Diaecesanos adhuc observari, ut in eorum obitu praedicta summa ducatorum centum exigeretur, quae subrogata fuit appropriationi mulae lecti annuli et breviarii, uti desumebatur ex antiqua sententia lata usque ab anno 1572, et in qua antiquiori inhaerendo consuetudini, pronunciatum fuit super iure exigendi res praedictas in casu, quo eadem tempore obitus extarent, sin minus pretium et valorem iuxta facultates decedentium.

30. His interim perpensis, propositis dubiis: - I. An in obitu Parochorum Civitatis et Diaecesis Compsanae liceat Archiepiscopo pro tempore ab hereditate Parochi defuncti exigere praetensum spoliū? *Et quatenus affirmative.* II. In qua summa vel rebus sit solvendum in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Praefigatur terminus Curiae Archiepiscopali ad sua iura deducenda in Sacra Congregatione - *in Compsana die 1 Decembris 1725.*

31. Quod si Archiepiscopi antiquissimo tempore, nullo sibi iniuncto onere, ut choro interessent, participaverint de massa distributionum, quae componitur Legatis piis Capitulo Cathedralis Ecclesiae relictis atque opulenta Archiepiscopi Adeodati hereditate, ne dubium quidem, quod et modernus Archiepiscopus de illa participare debeat, etiamsi

choro non intersit; his enim in terminis propositis dubiis: - I. An Archiepiscopus Rossanensis participare valeat de massa capitulari iuxta solitum, etiamsi servitio chori et horis canonicis non intersit? *Et quatenus negative.* II. An idem Archiepiscopus teneatur restituere portiones perceptas pro rata temporis, qua horis canonicis non interfuit in casu etc. -, Sacra Congregatio die 20 martii 1745 respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, provisum in primo -. Repropositis dein dubiis sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - In decisis, et amplius, comprehensa etiam hereditate Archiepiscopi Adeodati - *in Rossanen. Iuris participandi die 9 Iulii 1746.*

32. Quapropter Episcopus Alexanensis participare potest de massa communi Capituli Ecclesiae Cathedralis, ac onera eiusdem massae subire tenetur iuxta solitum, num autem portio dicti Episcopi immunis esse debeat a sumptibus litium, videndum est in casibus particularibus, sed haud participare potest de elemosynis pro Missis cantatis Defunctorum praesente cadavere, et pro Anniversariis adventitiis et perpetuis, quae sunt distribuendae inter praesentes, nec sibi applicare valet mulctas; quandoquidem his in terminis propositis dubiis: - I. An Episcopus Alexani participare possit de massa communi Capituli Ecclesiae Cathedralis? *Et quatenus affirmative.* II. An et quae onera eiusdem massae idem Episcopus subire teneatur? IV. An portio Episcopi immunis esse debeat a sumptibus litium, quae contra ipsum intentatae fuerint? *Et quatenus affirmative.* V. An cogendum sit Capitulum ad reintegrandam partem Episcopi de expensis dictarum litium usque adhuc detractis ab eadem massa in casu etc. VII. An et quae portio debeatur Episcopo de eisdem elemosynis (nempe pro Missis cantatis praesente cadavere et pro Anniversariis adventitiis), etsi non intersit choro? VIII. An Episcopus possit participare de emolumentis Anniversariorum perpetuorum de praecepto Testatorum Canonicis praesentibus distribuendis in casu etc. X. An idem Episcopus possit sibi ipsi applicare mulctas? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum,



Affirmative. Ad secundum, Affirmative iuxta solitum. Ad quartum, videatur in casibus particularibus. Ad quintum, ut in quarto. Ad septimum et octavum, Negative. Ad decimum, Negative – in *Alexanen. die 1 Septembris 1742.*

33. Ceterum quum Capitulares Ecclesiae Cathedralis Rubensis conquesti fuerint de praetensione Episcopi sibi desumendi, pro quarta parte totius quantitatis conflata ex punctis, certam annuam summam ducatorum triginta, sed Episcopus contenderit, Praedecessores semper fuisse in quasi possessione illam percipiendi vigore Decreti manutentionis, cuius copiam transmisit, propositis dubiis: – III. An competat Episcopo ius exigendi seu percipiendi quartam portionem punctaturarum, quae fiunt in anno? *Et quatenus affirmative.* II. An eadem quarta portio debeatur dicto Episcopo ad proportionem punctaturarum, quae fiunt, vel potius in quantitate certa in casu etc. –, Sacra Congregatio respondit: – Ad tertium et quartum, ad S. Congregationem Episcoporum et Regularium – in *Ruben. Punctaturarum die 18 Augusti 1708 lib. 58 Decretorum.*

34. Quum vero exposita fuisset consuetudo Ecclesiae Gerundae, ut Episcopi in eorum ingressu solerent exigere a Personis ecclesiasticis quoddam donativum, quod Episcopus illius temporis ampliare studebat ad Beneficiatos etiam post eius ingressum provisos, Sacra Congregatio respondit, istam consuetudinem esse sublatam per Concilium Tridentinum Cap. 14 sess. 24 de reformatione in *Gerunden. Extortionum die 15 Februarii 1588 lib. 5 Decretorum pag. 174.*

35. Siquidem quum illius Ecclesiae Capitulum querelas admovisset de Episcopi immoderatis exactionibus, et octavo loco exposuisset: – Quia de consuetudine dictae Ecclesiae Episcopi in eorum ingressu solent exigere a Personis ecclesiasticis quoddam donativum, dictus modernus Episcopus ampliando hanc consuetudinem vult exigere et exigit etiam dictum donativum ab illis, qui postea Beneficia obtinuerunt et successivis temporibus obtinent, nec permittit, ipsos capere possessionem Beneficiorum nec Bullas nec Literas provisionis expedire vult, nisi prius solvant dictum donativum –, Sacra Congregatio responsum tulit: – Ad octavum,

istam consuetudinem esse sublatam per Concilium Tridentinum cap. 14 sess. 24 – in *Gerunden. Extortionum die 15 Februarii 1588 lib. 5 Decretorum pag. 174.*

36. Quin imo Sacra Congregatio declaravit, Episcopum nihil percipere posse a Provisis de Beneficiis a Sede Apostolica in forma pro collatione in vim mandati Apostolici, nec pro collatione Beneficiorum, quorum collatio ad ipsum iure ordinario spectat, nec etiam aliquid exigere posse a Provisis ab Inferioribus, ad quos collatio pertinet; sed pro collatione aut institutione Ecclesiarum praesertim Curatarum Cancellarium posse in singulis accipere mercedem suo labori convenientem, quae tamen scriptura sigillo et ceteris computatis omnibus unum aureum non excedat, et dummodo ipsi Cancellario salarium nullum pro suo officio exercendo constitutum sit, et ex pecunia, quam accipiet, nihil prorsus emolumenti Collatores aut Institutores ullo modo directe vel indirecte percipiant in *Gerunden. Extortionum die 15 Februarii 1588 lib. 5 Decretorum pag. 174.*

37. Qua de re quum Episcopus Gerundensis pro licentiis exercendi curam animarum et confessiones audiendi sive coadiutoriis exigeret undecim grossos pro qualibet, quae quomodolibet anno sive alio examine renovari debebant, Sacra Congregatio mandavit, gratis operere concedi huiusmodi licentias in *Gerunden. Extortionum die 15 Februarii 1588 lib. 5 Decretorum pag. 174.*

38. Hinc haud debentur Episcopo taxae seu primi fructus Ecclesiarum parochialium ad Religionem Hierosolymitanam spectantium, quos sibi reservavit in transactione inter ipsum et Magnum Priorem inita, etiamsi Episcopus affirmet, eos in pios usus convertere in *Constantien. die 20 Novembris 1734.*

39. Enimvero Episcopus Constantiensis contendit, sibi solvi debere primos fructus et nonnullas taxas ex quinque parochialibus Ecclesiis, nimirum Heitersheim Grissen Bremgasten Schlat et Espach, quae ad Magnum Priorem Alemaniae Ordinis Hierosolymitani spectabant. Is enim in medium protulit instrumentum transactionis initae sub annum 1612, ubi ad sedandas contentiones inter ipsum et dictum Magnum Priorem exortas de hac solutione conventum fuit; atque affir-

mavit, se praedictos primos fructus et taxas realiter et effective erogare pro conservatione et reparatione domus incarcerationum Clericorum, pro Ministris inibi iisdem inservientibus, pro sustentatione Clericorum emeritorum, pro tuenda immunitate ecclesiastica, pro Pauperibus, et his similibus. Hinc putavit, id haud alienum esse a canonicae disciplinae institutis, sed conforme tum iuri communi, arg. Cap. *Jacobus* de simonia, tum sanctioni Concilii Tridentini Cap. 14 sess. 24 de reformatione, tum denique Constitutioni 104 S. Pii V, et Constitutioni 51 Innocentii XII, ubi declaratur, licitum esse aliquid ex fructibus Beneficii exigere seu persolveri, dummodo in pios usus convertatur. Verum ex opposito Magnus Prior sustinuit, praedictam transactionem, cui potissimum nitebatur Episcopus, attendendam non esse, tum quia eidem obstabat Constitutio Ioannis XXII, qua Episcopo Constantiensi vetitum fuit, ne quid occasione approbationis Vicariorum ad dictas Parochias aliaque Beneficia ad Religionem Hierosolymitanam pectantia exigeret, tum etiam quia eadem transactio labe simoniaca esset infecta, ex eo quod controversa solutio conventa fuisset in beneficium et commodum ipsiusmet Episcopi, non autem in utilitatem Ecclesiae aut alterius Loci pii. Praeterea dicta transactio in ea parte, qua concordatum fuit, primos fructus Beneficii solvi debere Episcopo, adversari videbatur Constitutioni 104 S. Pii V, quae onus novo Canonico aut Beneficiato impositum pro fabrica vel Sacratio Ecclesiae ea temperat conditione, ut medios fructus unius anni non excedat; sic enim habet §. 4: - Statuimus, ut ubicumque huiusmodi fructus et distributiones Fabricae vel Sacristiae aut alterius pii Loci usibus ultra semestre tempus reperiuntur concessi horum dumtaxat dimidia pars ipsi Sacristiae vel Fabricae aut pio Loco dein-

ceps tribuatur, alteram vero Beneficiati praedicti integre percipiant -.

40. His utrinque perpensis, proposito dubio: - III. An Episcopo Constantiensi debeantur taxae in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad tertium, Negative - *in Constantien. die 20 Novembris 1734.*

41. Orta autem controversia inter Archiepiscopum eiusque Officiales, et Clerum Parochum ac Universitatem Oppidi Tramontis, praeter alia proposito dubio: - VI. An Archiepiscopi pro tempore potuerint et in futurum possint pro praestatione consensus in reservatione iurispatronatus et fundatione Cappellaniarum in recognitionem superioritatis sibi ipsis reservare annum censum in ceram vel similibus, eaque vel pecuniam loco earumdem rerum ab ipsis taxatam exigere? -, Sacra Congregatio die 18 iulii 1699 responsum tulit: - Ad sextum, dabitur resolutio in casibus particularibus -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis quoad sextum dubium? -, Sacra Congregatio respondit: - Afferantur casus particulares quoad praeterita, et reproponatur Causa in ultima Quadragesimae - *in Amalphitana die 6 Februarii 1700 lib. 50 Decretorum.*

42. At nihil omnino Episcopus exigere potest pro Literis dimissoriis et commendatitiis; quum enim Episcopus Gerundensis pro Literis dimissoriis seu testimonialibus aut commendatitiis exigeret undecim grossos, et unum nummum, Sacra Congregatio declaravit, nihil exigendum esse pro collatione Ordinum iuxta Cap. 1 sess. 21 Concilii Tridentini *in Gerunden. Extortionum die 15 Februarii 1588 lib. 5 Decretorum pag. 174 (1).*

43. Qua de re quum idem Episcopus Gerundensis curaret solutionem faciendam a Clericis, qui Ordinem sacrum suscipere exoptabant, pro Literis publicatoriis duos gros-

(1) Quoad poenas in memorato Cap. 1 sess. 21 statutas accessit Constitutio S. Pii V *Quum primum* die 1 Aprilis 1566 Bullar. Rom. tom. 4 part. 2 §. 8 pag. 884, et Constit. *Sonctum Nixi* V Bullar. Rom. tom. 5 part. 1 pag. 40. Exiude omnibus sanctionibus Episcopo prohibentibus receptionem cuiuscumque rei, etiam sponte oblatae, pro collatione Ordinum et primae Tonsurae, accessit Taxa Innocentiana confecta die 1 octobris 1678 a Congregatione particulari deputata ab Innocentio XI edita die 8 eiusdem mensis et anni, iniuncta illius observantia eidem Congregationi privative quoad alia quaelibet Tribunalia et Iudices, in qua, confirmatis Decretis Sacrorum Canonum et Sacrarum Congregationum, damnatisque contrariis consuetudinibus, expresse prohibetur Episcopis eorumque Officialibus Familiaribus et Famulis receptio forficum pectinum et mapparum, excepto cereo illius qualitatibus et ponderis statuendi a bitrio Ordinarii, exceptaque mappa in ordinandis in Presbiteros offerenda, iuxta permissionem Pontificalis Romani.



sos et quatuor denarios, idque repeteret in quolibet Ordine sacro, Sacra Congregatio resolvit, id prohiberi eodem Cap. 1 sess. 21 vers. — nec alia quacumque de causa — in *Gerunden. Extortionum die 15 Februarii 1588 lib. 5 Decretorum pag. 174.*

44. Nec aliquid Episcopus exigere potest pro licentiis commorandi extra residentiam; quandoquidem quum Episcopus Guardiensi pro licentiis commorandi extra residentiam in causis necessariis exigeret a Canonicis et Presbiteris carolenos duos pro qualibet licentia, Sacra Congregatio mandavit, nihil omnino esse solvendum, sed licentiam esse omnibus gratis concedendam in *Guardien. die 8 Maii 1649.*

45. Hinc multo minus pro exequutione Literarum Apostolicarum, quae dispensationes matrimoniales continent, quidquam percipi potest; quandoquidem quum Episcopus Gerundensis pro dispensationibus matrimonialibus, quae in vim Literarum Apostolicarum conceduntur, unum marchum argenti, quod erat valoris trium ducatorum, perciperet, etiamsi in praefatis Literis Summus Pontifex mandaverit, ut nihil perciperet etiam a sponte offerentibus, Sacra Congregatio statuit, pro dispensationibus matrimonialibus non licere Episcopo vel eius Vicario quicquam accipere, nec ratione taxae, etiam ex immemorabili consuetudine, nec ratione sigilli vel alicuius alterius rei. Quapropter Decretum illud, quod solet poni in Literis dispensationum matrimonialium, ut nihil muneris aut premii sponte oblatis accipiat, ita intelligendum est, ut neque Ordinarius ipse, nec Vicarius eius quicquam prorsus etiam pro mercede laboris, quem ea in re susciperent, capere possint. Notarius vero pro examine testium quartam aurei partem licite accipere potest in *Gerunden. Extortionum die 15 Februarii 1588 lib. 5 Decretorum pag. 174.*

46. Neque in distributione seu adjudicatione subsidiorum dotialium Episcopus ullum percipere potest emolumentum, sed taxam Innocentianam servare tenetur; quandoquidem proposito dubio: — V. An Episcopo in distributione seu adjudicatione subsidiorum extrajudicialiter sive potius iudicialiter procedente, aliqua ipsi sive eius Ministris debeantur emolumenta, et quae in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad quintum, Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam iuxta taxam Innocentianam (1) — in *Castellaneten. die 27 Aprilis 1748.*

47. Unde Clerus Terrarum S. Ginneti et Roggiani tenetur quidem exquirere consensum Episcopi in actu restitutionis capitalium et pro novo investimento cuiuscumque summae, sed Episcopus illum gratis praestare debet, quin eundem molestare valeat constituto de reinvestimento; quandoquidem propositis dubiis: — X. An tam in actu restitutionis capitalium faciendae a debitoribus teneatur Clerus exquirere consensum Episcopi, quam etiam pro novo reinvestimento faciundo? *Et quatenus affirmative.* XI. Quanta debet esse summa capitalis in casu etc. XII. An censurae comminatae contra Clerum Terrae Roggiani pro praetensa alienatione capitalis substineantur? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad decimum, Affirmative, sed gratis. Ad undecimum, Affirmative in quacumque summa, sed gratis. Ad duodecimum, constituto de reinvestimento, Clerum non esse molestandum — in *Sancti Marci Plurium die 16 Ianuarii 1723.*

48. Quum autem quaereretur, an posset Episcopus exigere carolenos quatuor pro quolibet ex licentiis iterum investiendi census et vendendi animalia ad Loca pia spectantia, Sacra Congregatio mandavit, ut Episcopus transmitteret taxam Curiae Metropolitanae; propositis enim dubiis: — IV. An similiter pro revidendis computis Locorum pio-

(1) Siquidem Innocentius XI die 1 octobris 1678 Congregationem particularem deputavit, quae taxam confecit, a Sacra Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini interpretum de eisdem Pontificis mandato typis editam die 8 eiusdem mensis et anni, ubi in §. 8 haec habentur: — Generalmente così nelle Cappellanie manuali come nelle nuove fondazioni ed erezioni de' Beneficii Cappellanie Confraternite Congregationi ovvero fondazioni e benedizioni e rispettivamente visite ed approvazioni di Chiese e di Oratorii, così coll' autorità Apostolica, come con l'ordinaria, il Vescovo od altro Prelato e suo Vicario e qualunque Officiale non possa esigere e ricevere emolumento alcuno, ma solamente il Cancelliere possa esigere quella mercede, che sia proporzionata alla sua fatica per la scrittura, purchè non possa eccedere in tutto uno scudo d'oro, che sia meno, se minore sarà la fatica. —

rum possit deputare Ratiocinatorem cum facultate exigendi pro eius labore carolenos quinque a quolibet pio Loco? V. An possit exigere carolenos quatuor pro quolibet ex licentiis reinvestiendi census et vendendi animalia ad eadem Loca pia spectantia? —, Sacra Congregatio die 23 martii 1697 respondit: — Ad quartum et quintum, Episcopus transmittat taxam Curiae Metropolitanae — *in Larrinen. Visitationis die 23 Martii 1697 lib. 47 Decretorum.*

49. Idecirco quidquid indebite fuerit exactum, etiam in recipienda redditione rationis administrationis Locorum piorum, restitui debet prout de iure; quandoquidem proposito dubio: — XIV. An et quae indebite exacta sint restituenda etiam in recipienda redditione rationis administrationis Locorum piorum in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad decimum quartum, Affirmative prout de iure — *in Sancti Marci Plurium die 16 Ianuarii 1723.*

50. Postquam autem Sacra Congregatio resolverit, reddendam esse Episcopo rationem de bonis et redditibus Ecclesiae SS. Stephani et Nicolai eiusque Congregationis, quae nuncupabatur Capitulum, proposito dubio: — II. An aliquid exigi possit in causam et pro labore dictae redditionis rationis seu revisionis eiusdem in casu etc. —, responsum tulit: — Ad secundum, ad Sacram Congregationem Episcoporum et Regularium — *in Pisciensi. die 21 Iulii 1753.*

51. Quod si quis duabus Diaecesebus subiectus extet, tenetur solvere spoliū, ubi possidet Beneficium; quum enim Presbyter Carolus Guarinus utrique Diaecesi Castrensi et Hydruntinae ratione originis et domicilii subiectus esset, quaesiverit, an teneretur concurrere ad solutionem spoliū cum Clero utriusque Diaecesis, Sacra Congregatio responsum tulit: teneri, ubi possidet Beneficium *in Castren. seu Hydruntina Subiectionis die 2 Decembris 1693 lib. 43 Decretorum.*

## §. XVIII.

## EPISCOPUS QUOAD SUBSIDIUM CHARITATIVUM

1. Episcopus intentionem exigendi subsidium charitativum in ingressu Episcopatus, ob extraordinarium aēs alienum contractum pro expensis promotionis, fundatam habet in Cap. *Cum Apostolus* 6 §. Prohibemus de censibus, et in Cap. *Conquerente* 16 §. Tu autem de officio ordinarii, ibique Fagnanus n. 38 et 39, Barbosa de offic. et potest. Episcopi part. 3 alleg. 87 n. 3, Card. Petra in comment. ad Const. 2 Urbani VI a n. 10, Benedict. IV de synod. diaeces. lib. 5 cap. 7 n. 6 *in Gerunden. Charitativi subsidii die 26 Ianuarii 1760 §. Ceterum.*

Item *in Anglonen. et Tursien. Iurium et servitii chori die 31 Iulii 1852 §. Ad quartum.*

2. Licet enim ab initio huiusmodi subsidium ex charitate exhiberetur Episcopo propter aliquam necessitatem postulanti, ex posteriori tamen disciplina ad illud praestandum ex naturali aequitate subditi prorsus obligantur et compelli possunt, Engel. ius can. lib. 3 tit. 39 de censib. et exact. n. 8

*in Anglonen. et Tursien. Iurium et servitii chori die 31 Iulii 1852 §. Ad quartum.*

3. Rationabiles autem et iustae ad exactiōem subsidii charitativi censentur à Doctoribus hae causae; nempe expensae pro promotione confirmatione et consecratione ipsius Episcopi, pro solvendis debitis ab ipso vel suo Antecessore contractis in bonum commune et necessitatem Ecclesiae, pro visitatione Liminum SS. Apostolorum, pro adventu Imperatoris Regis aut Magni Principis, praesertim si Episcopus ab eo habeat Regalia, pro tuendis seu recuperandis iuribus actionibus ac bonis Ecclesiae Cathedralis, seu pro bono totius Diaecesis, Ventrigl. prax. rer. not. part. 2 adnot. 25 n. 2, Barbosa de offic. et potest. Episcop. part. 2 alleg. 87 n. 2 *in Baren. die 14 Martii 1767 §. In.*

4. Itaque subsidium charitativum sic appellatum, quia a principio ex charitate peti debet et non violenter extorqueri, Cap. *Conquerente* 16 de officio ordinarii, Cap. *Cum Apostolus* 6 de censibus, est exactio seu



pensio ordinaria, quam Praelati ecclesiastici et praesertim Episcopi ex manifesta et rationabili causa a suis subditis in subsidium exigunt, ut ex Cap. *Cum Apostolus* §. Prohibemus de censibus: — Substinemus autem pro multis necessitatibus, quae aliquoties superveniunt, ut, si manifesta et rationabilis causa extiterit, cum charitate moderatum ab eis valeant auxilium postulare: *in Baren. die 14 Martii 1767 §. Demum.*

5. Unde quamvis Episcopi subsidium charitativum exigendi potestate polleant, nihilominus illud exigere nequeunt, nisi manifesta ac rationabilis causa interveniat, cui aperte statuitur etiam in Cap. *Conquerente* 16 de officio ordinarii, et ita quidem, ut in dubio rationabilis haec causa praesumenda non sit, quia ex Textu in Cap. *Cum Apostolus* §. Prohibemus de censibus non solum requiritur causa rationabilis, sed etiam manifesta, quod sane dubii casus exclusionem portendit, cui post Bellencin. de subsid. charit. quaest. 18 monet Barbosa de offic. et potest. Episcop. alleg. 81 n. 28 *in Amerina Praestationis die 14 Februarii 1846 §. Iamvero.*

6. Insuper et necessitas quoque intercedere debet, iuxta relatum Textum in Cap. *Cum Apostolus*; hinc tradit Ferrarius in Biblioth. can. verb. Subsidium charitativum n. 15: — Ad hoc autem, ut Episcopus possit subsidium charitativum exigere, debet intervenire manifesta et rationabilis causa necessitatis: — Haec vero necessitas relate ad ipsum Episcopum accipienda est, quatenus nempe ex redditibus propriae Mensae imponitur, vel iam extantibus oneribus vel aliis supervenientibus occurrere, Bellencin. de subsid. charit. quaest. 14, Bellett. disquisit. cleric. part. 1 de cler. debit. §. 12 n. 6, Barbosa de offic. et potest. Episcop. alleg. 81 n. 7, Monacell. form. leg. tit. 1 form. 1 n. 36, Reiffenst. tit. de censibus: etenim charitativum auxilium est subsidiarium remedium, ad quod ideo deveniendum non est, ubi ordinaria media suppetant *in Amerina Praestationis die 14 Februarii 1846 §. Iamvero.*

7. Ideo Archiepiscopus Theatinus haud potuit sub poena censurarum cogere Praepositum et Presbiteros Ecclesiae Sancti Petri Terrae Vasti ad solvendum subsidium charitativum, his quippe in terminis proposito

dubio: — V. An Archiepiscopus sub poena censurarum cogere potuerit Praepositum et Presbiteros Ecclesiae S. Petri ad solutionem subsidii charitativi in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad quintum, Negative in casu, de quo agitur — *in Theatina die 9 Augusti 1704 lib. 54 Decretorum.*

8. Nam si annui Episcopalis Mensae redditus ita sint pingues, ut taxam a Tridentino praescriptam pro congrua cuiusque Episcopi sustentatione excedant, ac proinde Episcopus possit commode enunciatum sumptum expeditionis Bullarum persolvere, ei minime permisum est charitativum subsidium exigere, uti communiter notant Hostien. in Cap. *Cum Apostolus* n. 7, ibique Abb. n. 2, Barbos. de offic. et potest. Episcop. alleg. 87 n. 28, Bellett. disquisit. cleric. part. 1 §. 12 de cleric. debit. n. 2 et 6, Tamburrin. de iur. Abb. tom. 3 disp. 10 q. 1 n. 1 et 2 *in Algaren. Subsidii charitativi die 5 Iulii 1738 §. Si vero.*

Item *in Baren. die 14 Martii 1767 §. Verum; in Amerina Praestationis die 14 Februarii 1846 §. Iamvero.*

9. Hinc Episcopis, qui percipiunt redditus congruam a Tridentino Concilio praescriptam excedentes, illud subsidium exigere prohibitum esse, respondit Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium, quam refert Card. Petra in Const. 2 Urbani VI n. 11 tom. 4, nec non in altera Policastren. 19 aprilis 1697 apud Monacell. form. leg. tit. 4 form. 1 n. 37 *in Amerina Praestationis die 14 Februarii 1846 §. Iamvero.*

10. Quae de re multo minus subsidium charitativum exigere possunt Episcopi, qui nedum congruam Conciliarem, sed etiam longe maiorem habent; proposito enim dubio: — I. An Episcopi pingues redditus habentes, quia videlicet, nedum congruam ipsi iuxta formam Sacri Concilii Tridentini assignatam, verum etiam duplicatam ac longe maiorem habent, possint exigere charitativum subsidium a suis Diaecesanis? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad primum, Negative — *in Gerunden. Subsidii charitativi die 17 Februarii 1663 lib. 23 Decretorum pag. 435.*

II. Unde de iure communi non semel tantum, sed etiam pluries, quoties nempe ma-

nifesta et rationabilis causa concurrat, et reditus non sufficiant, ab Episcopo exigi posse subsidium charitativum patet ex Textu in Cap. Cum Apostolus §. Prohibemus de censibus in *Tarentina Procurationis die 25 Februarii 1826 §. Quum.*

12. Verum iure novo Taxae Innocentianae vim legis universalis praesertim in Italia habentis, compertum est, nullo modo exigi posse subsidium charitativum, ubi praestari minime consuevit: ubi autem viget illius praestandi consuetudo, semel tantum in primo ingressu Episcopi permissam nunc esse eiusdem exactionem, uti pendunt Monacell. form. leg. tom. 1 tit. 1 n. 39, Giraldis ius pont. in Cap. Cum Apostolus de censibus in *Tarentina Procurationis die 25 Februarii 1826 §. Quum.*

13. Idcirco si adsit consuetudo, ne dubium quidem, quod subsidium charitativum praestari debeat, his quippe in terminis proposito dubio: - II. An et in qua summa sit solvendum charitativum subsidium moderno Episcopo et Successoribus? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad secundum, subsidium deberi - in *Urgellen. Subsidii charitativi die 26 Ianuarii 1692 lib. 42 Decretorum pag. 48.*

14. Siquidem sub annum 1678 iussu ven. Innocentii XI edita fuit ab Sacra Congregatione taxa postmodum Innocentiana nuncupata circa exactionem subsidii charitativi ita statuens: - Il sussidio caritativo in quelle Diocesi, nelle quali sia solito di esigersi, e non altrimenti, si esiga solamente per una sola volta nel primo ingresso del Vescovo, secondo la tassa solita antica di quarant'anni indietro, sicchè non si attenda il solito più moderno da tempo in giù, nè si possa esigere sotto qualsivoglia pretesto, anche di volontario donativo -, ut videre est in lib. 30 Decretorum pag. 129, et penes Pignatellum consult. 11 tom. 8 in *Algaren. Subsidii charitativi die 5 Iulii 1738 §. Summa.*

Item in *Baren. die 14 Martii 1767 §. Quantitas.*

15. Qua de re Card. Petra in Constit. 2 Urbani VI n. 17 inquit: - Attenta taxa Innocentiana, subsidium charitativum peti ab Episcopo non potest, nisi pro unica vice et ex unica tantum causa in primo ingressu

Diaecesis, pro expensis scilicet factis occasione promotionis, et quatenus fuerit solutum - in *Amerina Praestationis die 14 Februarii 1846 §. Et.*

16. Hinc ex praefata taxa Innocentiana permittitur Episcopis exactio charitativi subsidii in illis Diaecesibus, ubi similis viget consuetudo; et licet communiter receptum sit, illam afficere solum Curias ecclesiasticas Italiae, ex late firmatis per Card. Petram in Const. 2 Urbani VI n. 17, attamen ex hoc non sequitur, quod rationabilis non ostendatur consuetudo, ubicumque illa vigeat in *Gerunden. Charitativi subsidii die 26 Ianuarii 1760 §. Adducit.*

17. Summa autem seu quantitas ab Episcopis nomine subsidii charitativi exigenda olim discreto ipsorummet Episcoporum arbitrio relinquebatur, et taxa ab iis praefinita debebat observari, si modo mediocriter ac non valde onerosa fuisset secundum ea, quae advertunt Monacell. in form. legal. for. eccles. part. 1 tit. 1 form. 1 n. 41, Eius Petra in comment. ad Constit. 2 Urbani VI a n. 11 tom. 4 in *Algaren. Subsidii charitativi die 5 Iulii 1738 §. Summa.*

Item in *Baren. die 14 Martii 1767 §. Quantitas.*

18. Iamvero proposito dubio: - V. In casibus, quibus permissum est exigere charitativum subsidium, quanta debeat esse quantitas? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad quintum, esse arbitrariam pro qualitate indigentiae, dummodo moderatam et non onerosam - in *Gerunden. Subsidii charitativi die 17 Februarii 1663 lib. 23 Decretorum pag. 435.*

19. At post memoratam taxam Innocentianam, subsidium charitativum exigi nequit, nisi ad eius formam; quandoquidem quum Archiepiscopi Tarentini iuxta antiquam consuetudinem in suo ingressu oblatam a Capitulo di *Grottaglie* summam scutorum 160 nomine subsidii charitativi reciperent, proposito dubio: - VI. An et quomodo subsidium charitativum exigere Archiepiscopus possit in casu? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad sextum, Affirmative ad formam taxae Innocentianae - in *Tarentina Procurationis die 18 Martii 1826.*

20. Quapropter Sacra Congregatio nullum



declaravit Statutum a Clero, Sede vacante, editum, quo determinata fuit minor taxa pro subsidio charitativo dando Episcopo in suo primo ingressu, quae solvi consueverat; his enim in terminis proposito dubio: — I. An Statutum a Clero Urgellensi, Sede Episcopali vacante, conditum super minori quantitate subsidii charitativi sustineatur? —, responsum dedit: — Ad primum, Negative — in *Urgellen. Subsidii charitativi die 26 Ianuarii 1692 lib. 42 Decretorum pag. 48.*

21. Nam consuetudo vim suam exerere potis est, etiamsi Episcopalis Mensae redditus oneribus ferendis pares sint, uti censet Reiffenst. tit. de censib. §. 2 n. 1, qui, postquam edixerit, Episcopum subsidium charitatum posse exigere, quoties ad suas sublevendas indigentias Episcopales redditus non sufficiunt, hanc ponit limitationem, — nisi forsitan adesset consuetudo legitime praescripta, extantibus etiam redditibus sufficientibus, subsidium charitativum exigendi, qualis in quibusdam locis est, quod pro expensis electionis confirmationis annaturum semel exigatur subsidium charitativum — in *Amerina Praestationis die 14 Februarii 1846 §. E contra.*

22. Et quamvis Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium in una Policastren. 19. aprilis 1697. definierit, post Innocentianam sanctionem ne prima quidem vice permissum esse Episcopis charitativum subsidium exigere, si Mensae redditus pingues sunt, tamen — cum hodie (expendit Card. Petra in Const. 2 Urbani VI n. 12) post taxam Innocentianam permissum non sit Episcopis petere subsidium charitativum, nisi unica vice in primo ingressu... non puto, hoc casu esse adeo rigore procedendum, ut Episcopus censeri debeat dives ad hunc effectum, statim ac constabat habere congruam a Concilio praescriptam, vel aliquid amplius: nam si id sufficeret, iam cum fere omnes Episcopi congruam habeant, non esset unquam locus huiusmodi subsidio. Idecirco nisi Episcopalis Mensa sit valde dives, ultra quantitatem reddituum, attendendum etiam est, quod Episcopus non statim ac Diaecesim ingreditur Mensae redditus exigit, sed multoties annum labi oportet; alioquin autem premitur Episcopus alieno aere contracto occasione promotionis, ultra actuales expensas pro sustentatione propria

et Familiae. Unde ultra quantitatem reddituum haec etiam in facti hypothese consideranda erunt pro inspicendo, sit nec ne locus huiusmodi remedio subsidiario — in *Amerina Praestationis die 14 Februarii 1846 §. Et.*

23. Idecirco extante consuetudine legitime praescripta, exigi posse subsidium charitativum, etiamsi redditus sumptibus peragendis sufficiant, merito censet Reiffenstuel lib. 3 Decret. tit. 39 n. 31 in *Reatina die 21 Iulii 1827 §. Et.*

24. Etenim quoad reddituum quantitatem, rationem habendam esse non relative ad solam taxam Conciliarem, sed magis relative ad circumstantias loci et temporis petiti subsidii, advertit Card. Petra in Constit. 2 Urbani VI a n. 12 in *Gerunden. Charitativi subsidii die 26 Ianuarii 1760 §. De.*

25. Quapropter Clerici Beneficiati et Sanctimonialium Monasteria Episcopis certam pecuniae summam ab immemorabili praestari solitam in primo eorum adventu in Diaecesim nedum moderno, sed etiam futuris Antistitibus tribuere tenentur, etiamsi tam Vicarius Apostolicus, quam ipse modernus Episcopus, attentis Mensae Episcopalis auctis redditibus, Conciliarem congruam longe superantibus, atque insimul Beneficiorum proventuum tenuitate, censerent, iustam ac rationabilem concurrere causam non amplius futuris Episcopis praestandi huiusmodi subsidium in *Amerina Praestationis die 14 Februarii 1846.*

26. Siquidem pervetusta ac immemorabili consuetudine in Diacesi Amerina invectum est, ut cuilibet Antistiti illam Episcopalem Cathedram primo adeunti quotquot in Diacesi extabant Beneficio praediti nec non tria Monialium Monasteria septuaginta scutorum summam sub nomine coenae, viribus insimul collatis, persolverint. Cum vero anno 1836 Cathedra illa Episcopalis vacaret, ob translationem Episcopi in Sedem Ferentinatensem, Clerus illius Civitatis ac Diaecesis universae, opportuno vacationis tempore arrepto, ad Sacram Congregationem supplex adiit etiam Monasteriorum nomine, decerni efflagitans, se nulla obligatione devinci ad eam praestationem Episcopo tribuendam, obtinentes, Episcopalis Mensae proventus adauctos esse, exiguos vero totius Diaecesis Beneficiorum redditus, ac rem familiarem Sanctimonialium in de-

teriolem conditionem devenisse. Vicarius Apostolicus ex instituto requisitus retulit: — Quas EE. VV. RR. Clerus huius Amerinae Diaecesis preces porrexit ad subsidium charitativum non amplius praestandum novo Episcopo superventuro, hae profecto veritate nituntur. Etenim Mensae Episcopalis redditus olim ita tenues erant, ut summam scutorum nongentorum non excederent, hoc ideo iure merito subsidium charitativum in summa scutorum circiter septuaginta praestari consuevit. Verum ex studio et industria R. P. D. Fortunati Mariae Pinchetti penultimi Amerini Antistitis factum est, ut praedicti redditus ita auferentur, ut ad summam scutorum mille et octingentorum, detractis oneribus, hodie perveniant. Etenim hoc patet lex adnexo testimonio P. Merti Prioris PP. Augustinensium huius Civitatis praefatae Mensae Episcopalis Administratoris viri probi et indubiae fidei, quod loco decennii ab EE. VV. exposciti transmittendum putavit. Decennium vero praedictum ex librorum defectu redigi non potuit: nam libros suae pertinentiae secum transtulit R. P. D. Maciotti; nulli vero extant, neque existunt libri sui Praedecessoris. Praesul enim mirae charitatis et misericordiae omnia in pauperes et egenos profundeabat. Onera Mensa non habet, si excipiantur nonnulla dumtaxat Missarum, et si excipiantur etiam praedialia, quae tamen non sunt magis momenti, quia maior reddituum pars e viva pecunia constituitur. Subsistit pariter, quod de Canonicatum tenuitate nec non ceterorum Beneficiorum curam animarum habentium in precibus expositum est. Quae vero pauca extant Beneficia, ita exigua sunt, ut eorum optimum ad summam scutorum viginti trium vix perveniat. Id omne clare eruitur ex inventario bonorum omnium ecclesiasticorum de mandato R. P. D. Maciotti; ea, qua fieri potuit, maiori diligentia novissime confecto, Monasteria vero attenta vetigalium gravitate plus minusve sunt aere alieno gravata. Ferentinatum Antistes requisitus et ipse transmisit impensi et expensi schema a se confectum tum, cum Amerinam Diaecesim regebat. Ex eo depromebatur, e quibusdam praestationibus quotannis Episcopo obvenire certam pecuniae vim in summa scutorum 940, de fructibus, qui e fundis re-

dibant, haud adnotabatur pretium, sed tantum quantitas: sic eam expurgati tritici, ceteris omissis, ad rubra usque quinquaginta quinque pervenisse conspiciebatur. Expensas autem e scutatis 1300 usque ad scutata 2397 processisse apparebat, quin tamen exprimeretur, an inter eas sumptus quoque comprehenderentur, quos Antistes ille pro sua fecerit exhibitione. Tandem ex Inventario constabat, eam in Diaecesi nonaginta quatuor numerari Beneficia, e quibus unum vel alterum nullius erant census, nonnulla adeo exigui redditus, ut, persolutis oneribus, nil reliquum erat possessoribus; ceterorum pinguiorem proventum, detractis pariter oneribus, in scutatis sexaginta quinque computari, si quatuor exciperentur praeciales Praebendae, quarum ditior libera scutata 114 gignebat; de Monasteriis vero, oneribus expunctis, alterum scutata 1069, alterum scutata 574, tertium scutata 467 percipere, cetera vero nonnulla non habere censum. Novus exinde Antistes ab eodem Clero ac Vicario Apostolico exposita confirmavit. Quoad se autem subiecit, quae sequuntur. — Dum in huius Amerinae Sedis possessionem deveni, messis triticeae tandem expleta et Sacrae Congregationi de Propaganda Fide frumenta omnia consequenter devoluta, quaeque ut mihi condonarentur incassum hucusque iterum iterumque exposculavi. Insuper quum aere alieno gravari pro Episcopatu suscipiendo me necessitas compulsisset, donec integrum dimittam debitum, pecuniae censum singulis mensibus a Reverenda Camera solvi solitum Mensae huic Episcopali favore mei creditoris resignavi. Accedit igitur, quod in pluribus fabricae instaurationibus aliisque necessariis expensis haud modicam pecuniae summam impendere mihi opus fuit. Quae de re testimonium, quod actualis Oeconomus eiusdem Mensae in scriptis emisit, dignentur inspicere EE. VV. RR. et deinceps, an subsidium, de quo sermo est, sit mihi praestandum nec ne, pro vestra sapientia iudicabitis. Beneficiati meae Diaecesis haud pinguioribus, fateor, ecclesiasticis fruuntur redditibus: cast data proportionem, novus Episcopus, ob causas supra relatas, in deteriori versatur nunc conditione. Aequitati igitur et rectae rationi videtur consentaneum, quod tali subsidio privandus non sim, praesertim cum contributum



istud inter Beneficiatos et Monialium Monasteria divisum parvum ipsis parere possit incommodum, e contra vero Episcopo non paucam afferat utilitatem. Et re quidem vera nec ipsi dedignantur Ecclesiastici, saltem pro hac vice in Episcopi obsequium, hanc praestare charitativi subsidii solutionem, ut a nonnullis etiam Capitularibus ipsemet audivi. Hoc unum ipsi efflagitant, ut in posterum, futuris scilicet Episcopis, huiusmodi subsidium amplius exolvere non teneantur. Censum siquidem huius Mensae futuris temporibus, nedum imminutum, sed potius laetum iri novis olearum ac vitum plantationibus, quae quotannis fieri assolent, spes non modica effulget. Quapropter iusta et rationabilis mihi videtur sic concepta petitio et talis, ut favorabile super hac re Decretum feratis. Clerus enim Amerinus contendit, subsidium charitativum non esse de iure exolvendum, nisi manifesta adsit et rationabilis causa necessitatis, quin illud unquam Beneficiati pauperes praestare teneantur. At in themate Episcopalis Mensae Amerinae proventus Conciliarem congruam longe superare dixerunt, dum valde tenues erant Beneficiorum redditus, quin ob esset consuetudo citra hominum memoriam in vecta ac eousque observata. Nam nec legis dispositio procedit, dum non militat ipsius legis ratio. Quod si pecuniae vis novis Episcopis eousque exhibita diceretur titulo oblationis ac largitionis, haud eius praestatio perseverare deberet. Prohibent enim Sacri Canones, quominus Episcopi largitiones seu strenas vel xenia recipiant, maxime si coactio adhibeatur. Insuper quum ageretur de actu ex mera liberalitate dimanante, ex temporis diuturnitate nulla oriri poterat obligatio. E contra vero perpendebatur, quod etiam Clerici Beneficio destituti subsidium charitativum solvere debent, si consuetudo solvendi extet: et huiusmodi consuetudo vim suam quoque exerit, etiamsi Episcopalis Mensae redditus oneribus ferendis pares sint, idque sancitum habetur in Taxa, quae dicitur Innocentiana. Ad largitiones autem quod spectabat, animadvertebatur, quod si longi temporis consuetudine inductum fuerit, ut statis anni temporibus aut festivitibus Deo Locus piis aut

Ministris Ecclesiae donum aliquod a Fidelibus offeratur, haec consuetudo servanda est. Immo si Populus oblationes ex consuetudine debitas omitteret, ad eas explendas iuris remediis adigi posset. Quin obesset, ex actibus facultativis nullam oriri obligationem; nam ubi ex rerum adiunctis animus sese obligandi eruitur, contrahitur obligatio, ac servanda est laudabilis consuetudo aliquod dandi vel offerendi.

28. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An et quomodo ab Amerinae Diaecesis Clericis Beneficiatis ac Sanctimonialium Monasteriis futuris Episcopis in primo eorum adventu debeatur praestatio in casu? *Et quatenus negative.* II. An et quomodo saltem eadem praestatio tribuenda sit hodierno Episcopo in casu? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative. Ad secundum, provisum in primo — *in Amerina Praestationis die 14 Februarii 1846.*

29. Quin imò si adsit centenaria et immemorabilis consuetudo, qua nedum Cives, verum etiam Canonici Cathedralis Ecclesiae aliquod Antistitibus Episcopalem sedem primitus adeuntibus obtulerunt munus, servanda est, etiamsi huiusmodi praestatio subsidii charitativi characteribus haud polleat, sed liberalitatis dumtaxat, quin unquam intercesserit coactio, nec non aliquando nulla facta fuerit oblatio, nec eademque semper res oblata, sed modo sacra suppellectilis, modo pecunia, eaque maior vel minor, indicio offerentium *in Reatina die 21 Iulii 1827 (1).*

30. Nam ex diuturnitate et uniformi multiplicatione actuum elicitur praesumptio se obligandi, Posth. de manut. observ. 35. n. 20, Rot. divers. part. 4. decis. 863, maxime in actis publicis et universitatis *in Amerina Praestationis die 14 Februarii 1846 §. Sane.*

31. Attentis itaque Synodae Diaecesanae consensu, Episcopo nomine subsidii charitativi offerentis summan, quae illa aeris alieni contracti occasione promotionis non adaequabat, quaeque parumper excedebat, quinque pro centenario redituum cuiuslibet Beneficii, nec non consuetudine exigendi subsidium charitativum, Sacra Congregatio resolvit, Pauperum et Beneficiatos litis consortes teneri

(1) Speciem et resolutionem Causae huius habes in Verb. Actus, §. II, n. 39, ad 46, Tom. I.

ad eius solutionem, licet Episcopus taxam haberet conciliarem nec Capituli consensus intercesserit, quin ullatenus obstarent Rescripta alias edita ab eadem Sacra Congregatione in *Gerunden. Charitativi subsidii die 9 Februarii et die 22 Martii 1760.*

32. Iamvero Ioseph Gener Rector parochialis Ecclesiae loci *Vilahur*, ut evitaret solutionem lib. 18 sol. 17 den. 6 pro sua rata subsidii charitativi, quod prima Synodus Diaecesana concesserat moderno Episcopo Gerundensis, monitorium expedivit coram A. C. super executione quorundam Decretorum Sacrae Congregationis editorum die 17 februarii 1663, pro cuius executionis effectu postulabat, sibi restitui dictam summam depositam metu mandati Curiae Episcopalis. Tres alii Beneficiati sese adiunxerunt Iosepho; sed totus Clerus in tertia Diaecesana Synodo legitime congregatus speciale dedit mandatum procurae ad prosequendam suo nomine litem favore Episcopi. Causa ex Rescripto Signaturae iustitiae remissa est ad Sacram Congregationem, et Rector de *Vilahur* non de suo tantum interesse, ut in monitorio postulabatur, disceptandum esse praesumens, sed magis de competentia subsidii in genere, instantiam proposuit pro reformatione dubii et pro remissoria, quam Secretarius censuit reservandam Sapientissimo iudicio EE. PP. Rescripta, quorum executio petebatur in monitorio, edita fuerunt ad instantiam Prioris Collegiatae Ecclesiae S. Mariae de Ulla Diaecesis Gerundensis, qui, citato Episcopi Agentē, quinque proposuit dubia (1), nec non aliud Rescriptum editum in *Gerunden. 15 februarii 1588* (2). Episcopus vero contendit, se habere fundatam in iure intentionem exigendi subsidium charitativum; nec non inveteratam protulit suae finitarumque Diaecesium consuetudinem concedendi in prima Synodo Diaecesana charitativum subsidium in levamen expensarum factarum occasione promotionis. De insufficientia reddituum, subdidit Episcopus, rationem habendam esse non relative ad solam taxam Conciliarem, sed magis relative ad circumstantias loci et temporis petiti subsidii; idque comprobare studuit

ex Rescripto Sacrae Congregationis in *Urgellen. 26 ianuarii 1692*, cuius Mensae redditus longe excedebant illos Episcopatus Gerundensis. Ac moderatam fuisse defendit summam a Synodo oblatam, cuius consensus Capituli consensum iure supplebat, quae non adaequabat summam aeris alieni contracti occasione promotionis, quaeque parumper excedebat quinque pro centenario reddituum cuiuslibet Beneficii.

33. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An Rector parochialis Ecclesiae de *Vilahur* alique litis consortes teneantur solvere Episcopo charitativum subsidium, seu potius obsten resolutiones Sacrae Congregationis Concilii anni 1663 in casu etc., Sacra Congregatio die 9 februarii 1760 responsum dedit: - Nihil de reformatione dubii et remissoria; in reliquis, dilata -. Reproposito exinde dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam - in *Gerunden. Charitativi subsidii die 22 Martii 1760.*

34. Capituli propterea consensus plenius suppletur ex consensu universae Synodi Diaecesanae, Pignatell. consult. 142 n. 8 tom. 3, Card. Petra ad Constit. 2 Urbani VI n. 14 in *Gerunden. Charitativi Subsidii die 26 Ianuarii 1760 §. De.*

35. Alias enim Episcopos posse quidem subsidium charitativum, sed requisito prius Capituli consilio, ab Ecclesiis ac Beneficiis quibuscumque universae suae Diaecesis sibi subiectis postulare pro sumptibus in Bullarum expeditione factis aut alia simili occurrente causa, cui idem Episcopi nequeant ob inopiam respondere, probant expressi Textus in Can. *Nullius* 1 quaest. 1, Cap. 1 de officio Vicarii, Cap. *Conquerente* de officio Ordinarii, Cap. *Cum Apostolus* §. Prohibemus de censibus, et in Extravag. *Vis electionis* eod. tit. inter communes; et late tradunt, aliis adductis, Fagnan. in Cap. *Praeterea* ne Praelati vices suas etc. a n. 36, Gonzalez in Cap. *Cum Apostolus* §. Prohibemus n. 10, Ventrigli. in prax. for. eccles. part. 2 annot. 25 §. unie. a n. 2, Barbos. de offic. et potest. Episcop. allegat. 87 n. 28, et egregie Emus Petra in

(1) Quae scilicet in hoc §. referuntur.

(2) Huiusmodi Rescriptum habes in §. superiori in Verb. *Episcopus* quoad strenas seu cenia et emolumenta.



comment. ad Constit. 2 Urbani VI a n. 10 tom. 4, in *Algaren. Subsidii charitativi die 5 Iulii 1738 §. Episcopos.*

36. Quapropter Episcopi, nulla urgente causa, et inconsultis eorum Capitulis, nequeunt exigere subsidium charitativum; proposito enim dubio: - II. An Episcopi, quibus pro exigendo charitativo subsidio non obstat sufficientia sive exuberantia reddituum, possint illud exigere, nulla urgente causa, et inconsultis eorum Capitulis? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad secundum, Negative - in *Gerunden. Subsidii charitativi die 17 Februarii 1663 lib. 23 Decretorum pag. 435.*

37. Quum autem Episcopus petierit consensum Capituli ad effectum exigendi subsidium charitativum ob ingentes sumptus, quos facere debuit in expeditione Bullarum consecratione et ad propriam sedem accessu, sed illum haud obtinuerit, et non obstante appellatione praefati Capituli subsidium exigere censuerit, Sacra Congregatio omnia ad unum ex EE. PP. remisit, ut rem perpenderet, auditis Partibus, etiam cum facultate agendi pro concordia ac eidem referret in *Algaren. Subsidii charitativi die 2 Augusti 1738.*

38. Siquidem Matthaeus de Bertollinis Algarensis Episcopus, cum ob ingentes sumptus, quos, occasione Episcopatus sibi collati et praesertim in expeditione Bullarum consecratione suoque ab Augusta Taurinorum ad propriam sedem accessu facere debuit, plurimo aere alieno in summa scutorum fere quinque millium gravaretur, innixus dispositioni sacrorum Canonum suorumque Praedecessorum animatus exemplo, petiit a Capitulo suae Cathedralis Ecclesiae consensum, pro impositione subsidii charitativi a Canonicis Praebendatis Parochis Beneficiatis aliisque redditus ecclesiasticos in sua Diaecesi possidentibus, iuxta veterem consuetudinem exigendi, cuius ope contractis debitum aliqua ex parte levare posset. At renuente Capitulo, consensum in id praestare, autumans Episcopus, illum fuisse immerito denegatum, iussit promulgari Edictum, quo per totam Diaecesim solutio memorati subsidii charitativi in summa scutorum 100, iuxta taxam atque repartitionem ab ipso faciendam, sub initium anni 1734 indicta fuit. Ab eiusmodi promulgatione Edicti ad Sacram Congregationem provocavit Capi-

tulum contendens, iuste a se recusatum assensum petita impositioni subsidii charitativi; tum quia redditus, ut aiebat, Mitrae, congruam longe excedentes, satis superque essent solvendis assertis debitis ab Episcopo contractis; tum quia e converso proventus Capituli et Beneficiatorum omnium summe tennes quodcumque onus subsidii Episcopo praestandi nequibant sustinere; tum demum quia controversum subsidium nunquam eousque exolvi consueverat. Quoniam vero, hac reclamatione neglecta, quam ratus est, quoad effectum suspensivum, non fuisse admittendam, processit ad exactionem impositi subsidii, Capitulum praedictum appellationem iam interpositam prosequi exinde curavit.

39. Propositis interim dubiis: - I. An Episcopus Algarensis potuerit a Canonicis Praebendatis Cathedralis Ecclesiae exigere subsidium charitativum et in qua summa? *Et quatenus negative.* II. An teneatur illud restituere? III. An Episcopus potuerit dictum subsidium charitativum exigere non solum a Parochis; sed etiam a Vicariis perpetuis, et in qua summa? IV. An licuerit praelaudato Episcopo exigere dictum subsidium tam ab Ecclesiis et Confraternitatibus habentibus Beneficium unitum aut alios redditus, quam a Confraternitatibus nullum Beneficium unitum possidentibus aut nullos aut ad summum tenues redditus piis oneribus gravatos habentibus? V. An potuerit ab Episcopo confici taxa controversi subsidii charitativi post requisitum, sed non obtentum Capituli consensum, illudque exigi in summa taxata in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Omnia ad Eñm Rezzonicum, qui dignetur rem perpendere, auditis Partibus, etiam cum facultate agendi pro concordia, et Sacrae Congregationi referre - in *Algaren. Subsidii charitativi die 2 Augusti 1738.*

40. Unde quandoque de iure solvi quidem debet subsidium charitativum, sed attentis peculiaribus rerum circumstantiis Sacra Congregatio simul mandat, ut scribatur Episcopo, eique significetur magis expedire, ut sese conformet consuetudini maioris partis Diaecesium Regni, ubi illud non solvitur, sed aliqua sponte offertur oblatio in *Anglonen. et Tursien. Iurium et servitii chori die 31 Iulii 1852 et die 29 Ianuarii 1853.*

41. Enimvero Episcopus Anglonensis ac Tursiensis contendit, sibi de iure deberi subsidium charitativum ab Ecclesia Collegiata S. Mariae maioris. Capitulum contra praefatae Ecclesiae Collegiatae respondit, subsidium charitativum, quod Episcopus reposebat in primo ingressu ad Episcopatum, nulla alia inniti posse causa, quam expensarum electionis et consecrationis. At vero, cum per solemnem conventionem anni 1818 non solum congrua dos Episcopalis quibuscumque Sedibus fuerit constituta, sed etiam quota fructuum vacationis futuris Episcopis reservata ad praefatum expensarum finem, causa huiusmodi exigendi subsidium charitativum cessavit omnino; et reapse nunquam post annum 1818 subsidium praedictum nec requisitum, nec persolutum est. Quoties autem causa et necessitas exigendi conticescit, subsidium charitativum exigi non potest. His interim perpensis, proposito dubio: — IV. An et quomodo Capitulum eiusdem Collegiatae teneatur ad solutionem tam subsidii charitativi, quam cathedralici in casu? — Sacra Congregatio die 31 iulii 1852 responsum tulit: — Ad quartum, quoad cathedralicum, Affirmative a die captae possessionis; quo vero ad charitativum subsidium, dilata, et ad mentem: mens, ut scribatur Nuntio Apostolico, qui referat de consuetudine Diaecesis Regni circa exactionem subsidii charitativi. Nuntius Apostolicus haec retulit: — Bis hoc in Regno iura, quae Episcopis competunt, quaeque quartae funerariae decimarum cathedralici vel subsidii charitativi etc. nomine veniunt abolita sunt, annis nempe 1813 et 1820, sed totidem vicibus, annis scilicet 1819 et 1821 leges sancitae sunt, quibus eiusmodi iura in pristinam restituta fuerunt. Hinc uti patet, non solum iuxta canonicas sanctiones, verum etiam iuxta leges civiles potest Episcopus in qualibet huius Regni Diaecesi iura illa pro lubitu exigere: attamen si consuetudo consulatur, quemadmodum cum de subsidio cathedralico sermo est, solent omnes Episcopi illud recipere, quin ullus unquam id in dubium vocaverit, ita si de charitativo loquamur ab nullo ferme repetitur. Bene vero usu receptum est, ut in ingressu Episcopi in propriam sedem Clerus ei sponte oblationem aliquam offerat, quae videtur locum tenere subsidii charitativi; siquidem ei

tribuitur in compensationem expensarum installationis etc. de cetero vero, ut superius innui, subsidium hoc neque ab Episcopis generice loquendo petitur, neque ab Clero solvitur. Quae haecenus de subsidio charitativo et cathedralico loquutus sum, quaeque a pluribus huius Regni Praesulibus didici, ipse modernus Episcopus Anglonensis et Tursiensis pro certo habet et fitetur, quemadmodum ex proprio ore iam nunc accepi.

42. His mature perpensis, proposito dubio: — An et quomodo Capitulum eiusdem Collegiatae teneatur ad solutionem subsidii charitativi in casu? — Sacra Congregatio responsum dedit: — Affirmative, et ad mentem. Mens est, ut scribatur Episcopo, eique significetur magis expedire, ut sese conformet consuetudini maioris partis Diaecesium in Anglonen. et Tursien. Iurium et servitii chori die 29 Ianuarii 1853.

43. Quod si ex utrinque deductis non satis constet de iure exigendi ac respective solvendi subsidium charitativum, Sacra Congregatio mandat, ut eadiuventur probationes in Baren. die 16 Maii 1767.

44. Siquidem Capitulum Collegiatae Ecclesiae Terrae Molae conquestum est de subsidio charitativo ducatorum octoginta ab Archiepiscopo Barensi exigi solito. Contendit enim, hoc esse merum charitatis auxilium, et nonnisi in subsidium reddituum Archiepiscopatus praestandum: reditus vero Archiepiscopatus, computatis incertis, ad annua ducenta 4500 ascendere; abunde ideo provisum esse Archiepiscopum, nec ulteriori subsidio egere. Contra vero Collegiatae reditus, detractis oneribus, tenues esse affirmavit; iniquum autem videri quid vel minimum Capitulum agenti tollere, ut Mensae Archiepiscopali ditissimae adderetur. Verum Archiepiscopus sustinuit, ab immemorabili semper subsidium charitativum in quantitate ducatorum octoginta praestitum fuisse: illud sibi possessionem Ecclesiae capienti libenter et non coactive Capitulum Terrae Molae dedisse; iniuria hinc conqueri ac reclamare. Advertit insuper, suae Mensae reditus valde tenues esse, ac conspicuo aere alieno ducatorum 11080 gravatum esse: Archiepiscopos tempore possessionis plures graves expensas ferre debuisse, ac multo aere alieno se esse gravat



tum; iure proinde charitativum subsidium sibi praestandum esse. His utrinque perpensis, proposito dubio: - IV. An dictum Capitulum teneatur solvere subsidium charitativum in quantitate ducatorum octoginta in ingressu novi Archiepiscopi, ita ut sit locus restitutioni exacti in casu etc., Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad quartum, dilata; et coadiuventur probationes - *in Baren. die 16 Maii 1767.*

45. At quum ratione Beneficiorum debeatur subsidium charitativum, hinc ab iis tantum exigi fas est, qui Beneficio potiuntur, ad tradita per Azorium Inst. moral. part. 2 lib. 9 cap. 14 §. 6, Ferrar. verb. subsidium charitativum n. 29 *in Reatina et Nucarina Cathedralitici die 14 Martii 1840 §. Nec.*

46. Hinc subsidium charitativum, extraordinaria scilicet praestatio seu pensio, quam Praelati ecclesiastici ac praesertim Episcopi ex manifesta et rationabili causa a suis Subditis in subsidium exigunt, est onus mixtum, quod Personis indicitur propter Ecclesias et Beneficia, ex quibus redditus percipiunt; ideoque ad illud ferendum non tenentur Clerici ecclesiasticis redditibus carentes, Cap. *Conquerente* 16 de officio ordinarii, Ferrar. verb. subsidium charitativum n. 27 *in Tarentina Procurationis die 25 Februarii 1826 §. Quum.*

47. Licet vero Clerici Beneficio destituti subsidii charitativi solutioni minime obnoxii sunt, si tamen adest contraria consuetudo, etiam ab illis postulari fas est, ceu statuit Ventrigl. prax. rer. notab. part. 2 annot. 25 n. 70, Monacell. form. leg. tit. 1 form. 1 n. 37 *in Amerina Praestationis die 14 Februarii 1846 §. E contra.*

48. Alias subsidium charitativum - non esse onus praediorum et fundorum, cum non transeat ad quoscumque istorum possessores, sed ipsarum Ecclesiarum et Beneficiorum, quum ratione istorum et fructuum ex iis perceptorum petatur -, docet Schmalzgrueber in part. 4 tit. 9 n. 65, qui hac ratione suffultus resolvit, illud solvendum esse Episcopo, in cuius Diaecesi Ecclesia vel titulus Beneficii situs est, licet praedia extent in altera. Ita quoque sentiunt Bellencin. tract. de subsid. charit. quaest. 35, Azorius Inst. moral. part. 2 lib. 9 cap. 12 quaest. 6, Barbosa de offic. et potest. Episcop. part. 3 alleg. 87 n. 51, de Gonny tract. de subsid. charit. *in Reatina*

*et Nucarina Cathedralitici die 14 Martii 1840 §. Nec.*

49. Enimvero - quum Presbiter Carolus Guarinus utrique Diaecesi Castrensi et Hydruntinae ratione originis et domicilii subiaceat, quaerit: - IV. An, si casus huiusmodi inciderit, teneatur solvere subsidium charitativum utrique Episcopo? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad quartum, teneri, ubi possidet Beneficium - *in Castren. seu Hydruntina Subiectionis die 2 Decembris 1673 lib. 28 Decretorum pag. 199.*

50. Proposito hinc dubio: - An ex redditibus Canoniciatum Parochialium et Beneficiorum, quae vacabant tempore, quo Clerus imposuit collectam pro subsidio charitativo, solvenda sit rata pars dictae collectae, ex quo tempore impositionis redditus nondum fuerant avulsi a solo vel percepti? -, Sacra Congregatio, perpensis etiam deductis per Thesaurarium pro iure Camerae, responsum dedit: - Teneri solvere - *in Venefrana Subsidii charitativi die 2 Aprilis 1672 lib. 27 Decretorum pag. 351.*

51. Non ab omnibus vero, qui Beneficio potiuntur, subsidium charitativum postulare fas est; siquidem ab hoc onere exempti esse debent Clerici Beneficiati pauperes, ii nempe - qui vix necessariam sustentationem, et nil ultra habent ex redditibus Beneficii -, ut ait Ferrarius in Biblioth. can. verb. subsidium charitativum n. 27, et docent Barbosa de offic. et potest. Episcop. part. 3 alleg. 82 n. 49, Reiffenst. in tit. de censib. n. 27, etiamsi ii Clerici amplum obtineant patrimonium, uti addit Card. Petra in Constit. 2 Urbani VI n. 18 tom. 4 *in Amerina Praestationis die 14 Februarii 1846 §. Iamvero.*

52. Qua de re propositis dubiis: - III. An possint illud exigere a Clericis Beneficiatis, qui licet aliquos redditus habent non consistentes in distributionibus quotidianis, nihil tamen eis superest ultra honestum victum, immo tales redditus vix sunt sufficientes ad praedictum eorum victum? IV. Supposito, quod, consultis eorum Capitulis, dictum charitativum subsidium exigere valeant, possint illud exigere a suis Clericis Beneficiatis non habentibus alios redditus, quam distributiones quotidianas? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad tertium, Negative. Ad quartum, expli-

candam naturam harum distributionum - in *Gerunden. Subsidii charitativi die 17 Februarii 1663 lib. 23 Decretorum pag. 435.*

53. Nec Moniales, non habentes redditus ultra summam quatuordecim ducatorum auri de Camera pro victu cuiuslibet Monialis, aliis rebus carentis, subsidio charitativo praegravari posse sancivit Pius IV in sua Constit. 10, prout post Thesaur. for. eccles. cap. 27 n. 86 tradit Bellett. disquis. cleric. part. 1 de cler. debit. §. 12 n. 24 in *Amerina Praestationis die 14 Februarii 1846 §. Iamvero.*

54. Neque, attentis peculiaribus Summorum Pontificum privilegiis, Monachi Olivetani tenentur solvere Episcopo subsidium charitativum ex Beneficiis seu Rectoriis ad ipsos spectantibus in *Marianen. Subsidii charitativi die 11 Martii 1713 lib. 63 Decretorum.*

55. Siquidem - suppliciter conqueruntur Monachi Olivetani Monasterii Portus Veneris, exponentes, quod Episcopus Marianensis sub censurarum interminatione ausus fuerit subsidium charitativum exigere ab Affictuariis Beneficiorum, ut aiunt *di Belgodere e Rustino*, quae ad iam dictum Monasterium spectare asseruntur. Quoniam vero ab huiusmodi impositione sese exemptos esse iidem Monachi pro certo habent, tum quia Regulares a lege diaecesana exempti, eiusmodi contributionem persolvere, ut inquit, non tenentur, quae ex eodem iure provenit, cum certius perspectis peculiaribus Summorum Pontificum privilegiis, alias in iudicio comprobatis, quibus Congregatio ipsa Olivetana adversus huiusmodi exactiones expresse praemunita comperitur. Hinc monito Promotore Fiscali, prae ceteris insistente in possessione exigendi eiusmodi subsidium a praedecessoribus Episcopis inducta, proponi contingit infrascriptum dubium, ut sapiens pateat resolutio: - An Episcopo Marianensi debeat subsidium charitativum ex Rectoriis *di Belgodere e di Rustino*, ut praetenditur, spectantibus ad Monachos Olivetanos, vel potius obstet praetensa exemptio dictorum Patrum in casu etc., Sacra Congregatio responsum dedit: - Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam; et amplius - in *Marianen. Subsidii charitativi die 11 Martii 1713 lib. 63 Decretorum.*

56. Similiter Fratres S. Ioannis Hierosolymitani seu eorum Vicarii non tenentur nec possunt compelli ad solutionem subsidii charitativi; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, - Fratres S. Ioannis Hierosolymitani sive praedictos eorum Vicarios non teneri neque compelli posse ad contributionem Seminarii nec ad solutionem cathedralici seu synodatici vel charitativi subsidii - in *Augustana die 14 Decembris 1630 lib. 14 Decretorum pag. 356.*

57. Quum autem in Oppido Aquaevivae, quod pertinebat ad Commendam S. Primiani Religionis Hierosolymitanae, extaret parochialis Ecclesia, cuius Rector nominari solebat a Commendatario, atque Episcopus contenderet, se posse a praefata Ecclesia exigere subsidium charitativum, ex eo quod non demonstraretur, ut oportebat, eam pleno iure spectare ad Religionem Hierosolymitanam, adeoque esse exemptam ab ordinaria Episcopi iurisdictione ac diaecesana lege, proposito dubio: - I. An Episcopus Guardiensiis possit exigere subsidium charitativum ab Ecclesia S. Ioannis Aquaevivae? -, Sacra Congregatio die 14 novembris 1733 responsum tulit: - Ad primum, Negative -. Dum Episcopus adversus hanc resolutionem novam impetraverit audientiam, ad novae etiam audientiae beneficium admissus fuit eques Antonius Cedronius praefatae Commendae possessor adversus antiquiora Rescripta. Sacra Congregatio die 3 martii 1736 recessit a decisis die 14 novembris 1733, in reliquis stetit in decisis. Reclamavit eques Cedronius ab huiusmodi resolutione, sed EE. PP., discusso dubio: - An sit standum, vel recedendum a decisis die 3 martii 1736 in casu etc. -, ex iuribus hinc inde deductis probe agnoverunt, inquirendum potius esse, num Episcopus in praefato Oppido et Personis exercere valeret iurisdictionem delegatam tantum, vel etiam ordinariam. Idcirco dilata illius dubii decisione, iusserunt ex integro disceptari: - An et quae iurisdictioni competat Episcopo in casu etc. -, cui postea responsum dederunt: - Quoad Populum et Clerum, exceptis habentibus tria requisita, competere Episcopo iurisdictionem ordinariam; quoad Ecclesiam vero competere delegatam tantum - in *Guardien. die 25 Februarii 1741 (1).*

(1) Reliqua latins habes in Verb. Episcopus, §. VI, n. 135 ad 139.



## EPISCOPUS QUOAD SACRAM VISITATIONEM IURE ORDINARIO ET DELEGATO

1. Concilium Tridentinum in Cap. 3 sess. 24 de reformatione sanxit: — Patriarchae Primates Metropolitani et Episcopi propriam Diaecesim per se ipsos, aut si legitime impediti fuerint, per suum generalem Vicarium aut Visitatorem, si quotannis totam pro eius latitudine visitare non poterunt, saltem maiorem eius partem, ita tamen, ut toto bienio per se, vel Visitatores suos compleatur, visitare non praetermittant — *in Senogallien. Procurationis die 14 Decembris 1765 §. Praecipuum.*

2. Hinc Episcopus legitime impeditus, potest per alium Diaecesim et Civitatem visitare, iuxta praescriptum Cap. 3 sess. 24 de reformatione *in Acernen. die 17 Maii 1636.*

3. Quapropter Episcopus, concurrente legitimo impedimento, potest visitare propriam Cathedralen et totum corpus Capituli in temporalibus ac spiritualibus per suum Delegatum, ac circa impedimentum standum est soli assertioni Episcopi, quin propterea teneatur assignare eiusdem causam, nec impedimentum durare debet toto tempore a Sacro Concilio Tridentino praescripto pro visitatione facienda, sed id remittitur conscientiae eiusdem Episcopi *in Portucallen. Visitationis die 29 Ianuarii 1701 lib. 51 Decretorum.*

4. Iamvero — cupiens Episcopus Portucallensis Conciliare Decretum quoad visitationem Diaecesis iuxta suum pastorale munus exequi, nec, infirmitate detentus, valens personaliter Ecclesias visitare, deputavit in Visitatorem Ecclesiarum parochialium Civitatis Portucallensis suum in spiritualibus et temporalibus Vicarium Generalem Sacerdotem Carolum de Rocca Pereira doctorem et Canonicum Cathedralis, qui cum ad valvas dictae Ecclesiae solita affigi mandavit Edicta ad praefatum effectum visitandi, Capitulum et Canonici dictae deputationi quoad visitationem Cathedralis in spiritualibus sese opposuerunt, contententes, illam privative ab Episcopo fieri debere. Hinc adita pro parte eiusdem Episcopi hac Sacra Congregatione,

obtentisque Literis Nuncio Apostolico Ulyssipponensi directis pro informatione et voto, eo iam, auditis Partibus, pervento, ut ex illius relatione per manus circumferenda, EE. PP. resolvendum proponitur: — I. An Episcopo, concurrente legitimo impedimento, liceat per eius Delegatum visitare propriam Cathedralen et totum corpus Capituli nedum in temporalibus, verum etiam in spiritualibus? *Et quatenus affirmative.* II. An circa impedimentum standum sit soli assertioni Episcopi, an vero teneatur assignare causam legitimi impedimenti? III. An impedimentum debeat esse continuum, videlicet durante toto tempore a Sacro Concilio praescripto pro visitatione facienda, vel potius sufficiat, quod sit temporale? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative. Ad secundum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad tertium, Negative ad primam partem, et quoad secundam conscientiae Episcopi — *in Portucallen. Visitationis die 29 Ianuarii 1701 lib. 51 Decretorum.*

5. Haud tamen semper Episcopus potest sacram agere visitationem per alium; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopum visitare volentem in vim Cap. 4 sess. 6 de reformatione teneri per se ipsum, visitare autem volentem in vim Cap. 3 sess. 24 de reformatione posse hoc facere per suum Vicarium Generalem aut Visitatorem, si ipse legitime fuerit impeditus *in Hispalen. die 12 Martii 1593 lib. 7 Decretorum pag. 98.*

6. Amplia, id locum habet, etiamsi de visitandis Exemptis agatur, cum dictum Cap. 3 sess. 24 de reformatione tollat quoad hoc exemptiones *in Brixien. lib. 2 Decretorum pag. 99 a tergo.*

7. Quod si velit ac petat visitare Episcopus Sacra Limina Apostolorum per Procuratorem, debet illum specialiter eligere, et ad hunc effectum propriis impensis Romam mittere *in Melevitana die 14 Decembris 1652 lib. 19 Decretorum pag. 218.*

8. Quin imo Episcopus potest per se ipsum

nedom quotannis, sed etiam pluries intra annum visitare omnes Ecclesias ac loca suae Diaecesis; proposito enim dubio: - I. An Episcopus S. Marci possit per se ipsummet quotannis visitare omnes Ecclesias omniaque loca suae Diaecesis, et intra annum possit plures facere visitationes? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad primum, Affirmative quoad primam et secundam partem, sed absque ulla procuracione - *in S. Marci Plurimum die 16 Ianuarii 1723.*

9. Idcirco Episcopus Policastroensis, etiam non completo anno ab ultima visitatione, denuo visitare potest Ecclesiam S. Nicolai Terrae Laureae; his quippe in terminis proposito dubio: - III. An idem Episcopus, non completo anno ab ultima visitatione, possit iterum eandem Ecclesiam visitare, et aliam procuracionem a visitandis exigere? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad tertium, Affirmative ad primam partem; Negative ad secundam - *in Policastroen. Procuracionis die 1 Iunii 1737.*

10. Id vero peragere nequit absque iusta et rationabili causa; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopum rem semel visitatam eodem anno non posse iterum visitare, nisi aliquid novi emergerit, quod novam visitationem postulat *in Segobricen. die 24 Augusti 1605 lib. 10 Decretorum pag. 132.*

11. Compertum hinc esse videtur, Ecclesias Diaecesis visitare neminem posse, nisi de Episcopi licentia, Vanespen. in ius eccles. univ. part. 1 tit. 12 Cap. 1 sub n. 17, qui

interpretationem hanc magis congruam existimat, eamque desumit ex verbis Concilii Tridentini in Cap. 3 sess. 24 de reformatione: - Visitatores etiam a Capitulo deputandis, ubi Capitulum ius visitandi habet, prius ab Episcopo approbentur -, idque observant Canonistae omnes in Cap. de officio Archidiaconi *in Monasterien. Confirmationis die 16 Septembris 1769 §. His addit §. Aliis (1).*

12. Proposito hinc dubio: - II. Num Canonici Pisani ad visitationem explendam a Capitulo deputati ab Archiepiscopo primum sint approbandi in casu? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad secundum, Affirmative ad formam Cap. 3 sess. 24 Concilii Tridentini - *in Pisana Visitationis die 28 Martii 1835 (2).*

13. Amplia, Decretum hoc Tridentinae synodi, quo iubetur, Visitatores a Capitulo deputandos esse approbandos ab Ordinario, vindicat sibi locum etiam, ubi soli Capitulo absque Episcopo competit facultas visitandi *in Novarien. die 29 Aprilis 1587 ad caput 3 sess. 24 Posit. 15 pag. 419.*

14. Si quidem Sacra Congregatio declaravit, Concilium Tridentinum in Cap. 3 sess. 24 de reformatione praescribens, Visitatores deputatos a Capitulo approbandos esse ab Ordinario, vindicare sibi locum etiam, ubi Capitulo soli absque Episcopo competit facultas visitandi *in Novarien. die 29 Aprilis 1587 ad dictum cap. 3 sess. 24 de reformatione Posit. 15 pag. 419 (3).*

15. Imo, licet Canonici ius habeant visi-

(1) Reliqua habes in Verb. *Archidiaconus* §. I, n. 142 ad 160, Tom. II.

(2) Species Causae huius prostat in Verb. *Capitulum* §. III, n. 143 ad 146, Tom. VI.

(3) Secretarius Sacrae Congregationis in folio, quo refertur dicta *Pisana Visitationis die 28 Martii 1835 §. Ceterum*, postquam resolutionem hanc in *Novarien. 29 seu 30 Aprilis* editam apud Gallemart desumpsisset ac retulisset, haec immediate addidit: - Ne muneri meo deesse videtur, monendos esse censeo EE. PP., hanc resolutionem, licet omni diligentia quaesitam, in actis Sacrae Congregationis inventam non fuisse -.

Rursus et hinc, amice lector, attente adverte, quam difficile sit in adeo ingenti ac varia actorum positionum librorumque Decretorum numero invenire, adhibita etiam *omni diligentia*, resolutiones Sacrae Congregationis, ita ut ipsis Sacrae Congregationis Officialibus ignotus perstet thesaurus sapientiae, qui in eis absconditur. Nisi enim, ut pluries animadvertimus, longissima annorum serie ac ingenti labore singulas actorum positionum librorumque Decretorum paginas ab initio ad finem evolvantur, nec non omnes resolutiones decreta declarationes diligenter extrahantur cum die et consule designato etiam loco et pagina, ubi prostant, atque demum distinctis titulis alphabetico ordine per materias digerentur, nemo quippe integram ac genuinam Sacrae Congregationis mentem habere potest. Unde nil mirum, quod etiam Doctores emunctae naris in vanas inciderint hallucinationes ac errores; nec defuerunt, qui ausi sunt carpere atro etiam dente Sacram Congregationem, praetendentes, eam in contradictionem pluries incidisse. At ex nostris iam editis voluminibus patet ac infra clarius etiam patebit, unam semper fuisse Sacrae Congregationis mentem, quin unquam omnino in contradictionem incidisset. Unde in subsequenti titulo Verb. *Examinatores et Iudices Synodales* eam vindicabimus etiam ab iis, quae doctissimus Benedictus XIV deducere censuit, ex eo quod ipsum latebat altera Sacrae Congregationis resolutio.



tandi Ecclesias sibi subditas, non ideo prohibetur Episcopus, quin easdem Ecclesias seorsim ab illis possit per se, vel, si legitime impeditus, per suum Visitatorem visitare in *Veronen. anno 1595 lib. 8 Decretorum pag. 121.*

16. Ne ullum itaque dubium, quin Vicarius Capitularis visitationem agere possit post lapsum anni; proposito enim dubio: IV. An et quando Vicarius Capitularis possit visitare? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad quartum, Affirmative post lapsum anni - in *Ostunen. Procurationis et Residentie die 28 Iulii 1708 lib. 58 Decretorum.*

17. Quin imo Ordinarius, dum edicit ac determinat diem Visitationis, haud tenetur exquirere consilium assistantium, qui ad formam concordiae, Capitulo deputantur; siquidem Sacra Congregatio declaravit, Archiepiscopum in edicenda visitatione et determinanda die illius et aliis actibus praeparatoriis eiusdem non teneri exquirere consilium assistantium deputandorum a Capitulo ad formam concordiae in *Hispalen. Visitationis die 18 Augusti 1696 lib. 46 Decretorum.*

18. Quapropter proposito dubio: - II. An pro generali visitatione Diaecesis indicenda possit Episcopus per se solum facere Edicta generalia, vel potius adhibere debeat consilium seu Capituli consensum? -, S. Congregatio respondit: - Ad secundum, pro visitatione Diaecesis Decreto Cap. 3 Concilii sess. 24 de reformatione demandata, posse Episcopum per se solum facere Edicta generalia absque consilio seu consensu Capituli - in *Oriolen. die 27 Martii 1632.*

19. Nullatenus vero ab Episcopo cogendus est per censuras Populus ad conveniendum in Ecclesiam Cathedralem, dum Episcopus vult visitationem incohare; sed potius indulgentiarum publicatione et concessione alliendus in *Zamoren. mense Iunii 1586 lib. 4 Decretorum pag. 153 et 154.*

20. Hinc multò minus potest Episcopus in huiusmodi Edictis praecipere, ut Populus delinquentium crimina detegat; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, generatim monendum quidem esse ab Episcopo, qui visitationem conficere intendit, Populum, quod si noverit quidquam reformatione dignum, aut abusus, scandala, aut alia peccata in Diaecesi vigere Episcopo visitanti indicet cor-

rigenda, non autem per Edicta praecipiendo, ut delicta praesertim specialia detegat in *Burgen. anno 1611 lib. 11 Decretorum pag. 110.*

21. Idcirco haud licet Episcopo visitationem aggredi volenti publicare Edictum, quo iubeantur subditi crimina detegere, multoque minus proposita poena excommunicationis in *Caurien. anno 1600 lib. 9 Decretorum pag. 119.*

22. Amplia, neque Edictum publicare potest Episcopus, quo moneantur solum ad revelandum in *Burgen. anno 1594 lib. 8 Decretorum pag. 56.*

23. Unde proposito dubio: - III. An in huiusmodi Edictis generalibus et praeparatoriis ad visitationem Diaecesis possit Episcopus praecipere in virtute sanctae obedientiae, ut quilibet de Populo teneatur revelare ea, quae correctione vel emendatione digna iudicabit? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Episcopum in Edictis generalibus et praeparatoriis ad dictam visitationem Diaecesis non debere praecipere in virtute sanctae obedientiae, ut Populus denunciaret ea, quae correctione et emendatione digna iudicabit - in *Oriolen. die 27 Martii 1632.*

24. Episcopus vero haud tenetur incipere visitationem in aliqua determinata Ecclesia; quandoquidem proposito dubio: - I. An Episcopus teneatur singulis annis totam Diaecesim lustrare incipiendo visitationem ab Ecclesia Collegiata Campobassi? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, Episcopum debere omnino quotannis propriam Diaecesim per seipsum, aut si legitime impeditus fuerit per suum Vicarium Generalem aut Visitatorem idoneum invisere, et si quolibet anno totam visitare non possit saltem maiorem illius partem, ita ut toto biennio absolvatur; visitationem vero incipere non debere a Collegiata Campobassi - in *Boianen. die 14 Novembris 1654 lib. 19 Decretorum pag. 428.*

25. Idcirco Archiepiscopus Theatinus potest incipere solemnem visitationem a quacunque Ecclesia sibi benevisa in Terra Vasti, ibique obedientiam exigere ab universo Clero in *Theatina Praestationis obedientiae die 10 Aprilis 1717 lib. 67 Decretorum.*

26. In visitatione autem particulari Ecclesiarum, Capitulum et Clerus Collegiatae Ecclesiae non tenetur praestare obedientiam Episcopo, nisi in propria Ecclesia in *Theatina praestationis obedientiae die 10 Aprilis 1717 lib. 67 Decretorum* (1).

27. Nam Episcopo tenentur quidem omnes Sacerdotes et Clerici praestare obedientiam canonicam osculo manus, sed in actu visitationis, non vero ut possit Episcopus ad id evocare Clericos, et Sacerdotes e suis sedibus, eosque ad accedendum, ubi sit, compellere, ut explicant Archidiaconus in Cap. *Romana* n. 1 verb. de pluribus in 6, Fagnan. in Cap. *Procuraciones* n. 20 de censibus, et Pax Iordan. lucubrat. canon. lib. 7 tit. 18 n. 14 in *Nullius Montis Casini die 19 Novembris 1757 §. Disputat.*

28. Sacra Congregatio vero contrarium definivit voluitque, compelli omnes posse ab Ordinario poena pecuniaria, etiamsi Ecclesia Montis Casini distaret a Civitate S. Germani tribus passuum millibus via aspera et montana, cum id praescriptum iamdudum fuisset in Synodo anni 1592, posteriores tamen Synodae habitae annis 1626 et 1652 prae-termiserint ob locorum distantiam, sed non propterea Abbates Montis Casini cessaverint idem iubere, propositis saepius Edictis indictisque poenis etiam pecuniariis in recusantes; his quippe in terminis proposito dubio: – IV. An Presbyteri dictae Civitatis S. Germani compelli possint ad accedendum quotannis ad Coenobium Montis Casini pro obedientia Abbatum praestanda sub poena Interdicti vel pecuniaria, iuxta formam Edictorum et Decretorum in casu etc. –, Sacra Congregatio responsum dedit: – Ad quartum, Affirmative, moderata tamen poena ad duos carolenos tantum – in *Nullius Montis Casini die 19 Novembris 1757.*

29. Hinc multo magis Episcopus, dum visitat, potest ad aliquod Castrum vocare Clericos et laicos aliorum locorum, ad quae commodè accedere nequit, Cap. *Romana* 1 de cens. exact. et procurat. in 6. In hoc Doctores omnes conveniunt, Barbos. in Summ. Apost. decis. collect. 727 n. 9, Pax Iordan. tom. 2 lucubrat. lib. 7 tit. 1 n. 46, Piton. tom. 4

discept. 157 n. 14 in *Perusina Visitationis die 16 Iunii 1770 §. Verum* (2).

30. Quin imo Episcopus, sive quilibet alius ius visitandi habens, non potest allegari nec recusari, tamquam suspectus in visitatione in *Aegitanien. die 12 Februarii 1601 lib. 9 Decretorum pag. 126 et 134.*

Item in *Dubium* anno 1620 lib. 12 *Decretorum pag. 40.*

31. Amplia, Episcopus sive quilibet alius, qui iure visitandi habet, neque in generali, neque in speciali visitatione, recusari potest suspectus, si poenae impositae respiciant emendationem morum, et sint datae sine strepitu et forma iudicii in *Abulen. mense Ianuarii 1589 lib. 5 Decretorum pag. 245.*

Item in *Oscen. mense Octobris 1589 lib. 6 Decretorum pag. 52; in Visen. mense Martii 1591 lib. 7 Decretorum pag. 3.*

32. Extra vero visitationem procedens et Arbitris electis iuxta formam iuris ad cognoscendam suspicionis causam, Episcopus potest praefigere eis terminum, intra quem praedictam suspicionis causam terminent, quo elapso, et Causa non terminata, potest procedere in causa principali in *Lamacen. mense Iunii 1592 lib. 7 Decretorum pag. 52.*

Item in *Elboren. mense Augusti 1592 lib. 7 Decretorum pag. 61.*

33. Legitime tamen recusatus suspectus et declaratus, licet non possit cognoscere de causis Visitorum, potest nihilominus Deputare alium Iudicem Partibus non suspectum in *Lamacen. die 15 Septembris 1605 lib. 10 Decretorum pag. 134.*

34. Sacra enim visitatio in communem Clericorum piorumque Locorum utilitatem inducta est, ut ex Concilio Tridentino tradit Ferrarius in verb. visitare a n. 74 in *Aquipendien. die 21 Aprilis 1787 §. Iuris.*

35. Hinc occasione visitationis recipiendus est Episcopus a Clero, iuxta formam a Pontificali et Caeremoniali Romano praescriptam; quandoquidem – supplicante Clero S. Mariae in Sylvis Oppidi Serrae Capriolae pro resolutione infrascripti dubii, videlicet: – II. An idem Clerus teneatur processionaffiter cum Cruce et superpelliceis accedere ad ianuas eiusdem Terrae ad recipiendum Epi-

(1) Species et resolutio Causae huius prostant in Verb. *Attentata*, n. 485 ad 488, Tom. II.

(2) Speciem et resolutionem Causae huius habes in Verb. *Episcopus* §. XV, n. 54 et 55.



scopum sub baldacchino in actu ineundi visitationem? -, Sacra Congregatio die 23 martii 1697 responsum dedit: - Ad secundum, non esse solemniter a Capitulo et Clero recipiendum ad ianuas Castri, sed tantum ad fores Ecclesiae, indutum tamen habitu Episcopali -. Non acquievit Episcopus resolutioni-captae super secundo dubio, praetendens sibi assistere antiquissimam consuetudinem. Reproposito vero dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis super secundo dubio in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Servetur Pontificale et Caeremoniale - in *Larinen. Visitationis die 12 Aprilis 1698 lib. 47 et 48 Decretorum*.

36. Consuetudo autem servanda est circa modum, a quo Episcopus a Syndicis et Officialibus locorum tam in prima, quam in successivis visitationibus veniat excipiendus in *Nicien. Visitationis sacrorum Liminum die 6 Augusti 1677*.

37. Episcopus itaque volens visitare Diaecesim aut Civitatem potest assumere unum vel duos Canonicos, quousque durat visitatio; proposito enim dubio: - II. An Episcopus visitare volens Civitatem vel Diaecesim, aut alia Episcopalia munera obire, assumere possit unum vel duos Canonicos, et pro quanto tempore in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad secundum, Affirmative quoad Visitatores, et quousque duret visitatio; quo vero ad alia munera explicentur, audito Episcopo - in *Anagnina Distributionum die 27 Maii 1713 lib. 63 Decretorum*.

38. Quum autem Episcopus postulaverit, ut pro visitatione Diaecesis valeret ultra tempus a Concilio praescriptum adhibere Parochos praesertim tres, quos nominavit, dum illos fidos prudentes ac amore flagrantibus compererat, in illisque partibus aptiores non habebat, Sacra Congregatio respondit, pro concessione durante vita Episcopi in *Canarien. die 30 Maii 1676*.

39. Alias enim Episcopus potest sibi adiungere quos et quot voluerit in visitatione in *Panormitana mense Septembris 1585 lib. 4 Decretorum pag. 72*.

40. Contentus tamen esse debet modesto equitatu in *Forosempronien. mense Novembris 1587 lib. 5 Decretorum pag. 64*.

41. Proposito hinc dubio: - VI. An et quot Personas possit secum ducere Episcopus occasione dictae visitationis? -, Sacra Congregatio die 7 iulii 1708 responsum dedit: - Ad quartum, dentur Decreta -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis - in *Sancti Marci Procurationis die 13 Aprilis 1709 lib. 58 et 59 Decretorum*.

42. Qua de re Episcopus in visitatione non debet praeter necessitatem diutius immorari, ne gravis visitatis existat in *Aprutina mense Decembris 1584 lib. 4 Decretorum pag. 10*.

43. Iamvero quum Clerus Oppidi Campi querelas movisset de mora trium mensium, quam Episcopus visitans in singulis locis faciebat, Sacra Congregatio mandavit, admonendum esse Episcopum, ne in visitatione diutius immoraretur, sed eam quam celerime quamque diligenter absolveret, ne videlicet gravis iis, quos visitaverit, existeret in *Aprutina mense Decembris 1584 lib. 4 Decretorum pag. 10*.

44. Unde Episcopus quantocius se expedire debet a visitatione ad formam Concilii; proposito enim dubio: - VII. An et quanto tempore se expedire debeat Episcopus a sancta visitatione? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad septimum, Episcopum curare debere, ut quantocius se expediat a sancta visitatione ad formam Concilii - in *Acerrarum die 23 Augusti 1727*.

45. Qua de re proposito dubio: - III. An occasione visitationis Capituli et Cathedralis Episcopus eam terminare teneatur quam citius, nisi fuerit legitime impeditus, seu potius, postquam fuit incepta, procedendo ad extraneos actus, eandem ad libitum differre valeat in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad tertium, Affirmative ad utramque partem, servatis tamen finibus moderati et prudentis arbitrii; et amplius - in *Gerunden. Exemptionis die 19 Decembris 1739*.

46. Unde Sacra Congregatio declaravit, continue et non interpollate fieri debere visitationem ab Episcopo, ut quamprimum, iusto impedimento cessante, perficiatur in *Dubium ad cap. 3 sess. 24 de reformatione Posit. 77*.

47. Ideirco incepta visitatione, non debet Episcopus ad extraneos actus divertere, antequam fuerit absoluta in *Segobrien. die 24 Augusti 1605 lib. 10 Decretorum pag. 132.*

Item in *Boianen. die 14 Novembris 1654 lib. 19 Decretorum pag. 428.*

48. Episcopus vero ad extraneos non divertit actus, si tempore visitationis administret Sacramentum Confirmationis: is quippe saltem occasione visitationis tenetur administrare Sacramentum Confirmationis; proposito enim dubio: - I. An Archiepiscopus teneatur saltem occasione visitationis administrare Sacramentum Confirmationis in locis suae Diaecesis, quos visitat? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad primum, Affirmative - in *Amalphitana die 18 Iulii 1699 lib. 49 Decretorum.*

49. Hinc haud tenetur Episcopus intra certum tempus concludere visitationem, cum hoc eius arbitrio, moderato tamen et honesto, relictum sit in *Segobrien. die 24 Augusti 1605 lib. 10 Decretorum pag. 132.*

Item in *Asturicen. seu Dubium 1620 lib. 12 Decretorum pag. 31.*

50. Quapropter non sunt Episcopo determinati dies visitationis, prout nec definitus numerus eum comitantium in visitatione, licet contentus esse debeat moderato famulatu, et visitationem celeriter expedire teneatur in *S. Marci anno 1609 lib. 11 Decretorum pag. 67.*

Item in *Boianen. die 14 Novembris 1654 lib. 19 Decretorum pag. 428.*

51. Ideirco duratio visitationis est arbitraria Episcopo, servata tamen forma Concilii Tridentini, quin sit praescribendum eodem tempus; quandoquidem proposito dubio: - I. An visitatio durare debeat arbitrio Visitatoris, seu potius praescribendum sit certum determinatum tempus? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad primum, Affirmative quoad primam partem ad formam Concilii, Negative ad secundam - in *Iuvenacen. seu Nullius Terlitii Visitationis die 23 Ianuarii 1706 lib. 56 Decretorum.*

52. Similiter proposito dubio: - VI. An et infra quantum tempus debeat visitationem explere? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad sextum, arbitrio et conscientiae Ordina-

rii - in *Turritana die 15 Novembris 1704 lib. 54 Decretorum.*

53. Proposito hinc dubio: - III. An et per quot dies liceat Episcopo visitanti protrahere visitationem? -, Sacra Congregatio die 7 iulii 1708 responsum dedit: - Ad tertium, dentur Decreta -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis - in *Sancti Marci Procuratio die 13 Aprilis 1709 lib. 58 et 59 Decretorum.*

54. Non tamen integro anno visitationem apertam Episcopus potest retinere, sed debet eam concludere ad formam Concilii; proposito enim dubio: - V. An Archiepiscopo liceat integro anno retinere apertam visitationem tam in ipsa Cathedrali, quam in tota Diaecesi? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad quintum, servetur forma Concilii - in *Turritana die 15 Novembris 1704 lib. 54 Decretorum.*

55. Unde retardanda nullatenus est visitatio, ob appellationem interpositam a Capitulo ad Sedem Apostolicam in *Colimbrien. die 1 Iulii 1673 lib. 28 Decretorum pag. 126.*

56. Amplia, visitationem prosecui potest Episcopus Ecclesiarum parochialium Ordini S. Ioannis Hierosolymitani subiectarum, non obstante quacumque inhibitione A. C. in *Derthusen. die 12 Maii 1685 lib. 35 Decretorum pag. 208 a tergo.*

57. Qua de re Archiepiscopus potest indicare visitationem localem et personalem in aliquo loco, et comminatio censurarum in Edicto aretat Ecclesiasticos reluctantes, ita ut citra incursum in excommunicationem nequeant resistere visitationi, unde Episcopus omnino procedere debet ad visitationem, dum interim pendet penes Sacram Congregationem resolutio aliorum dubiorum in *Lancianen. Visitationis die 25 Septembris 1734.*

58. Enimvero Archiepiscopus Lancianensis localem ac personalem visitationem indixit anno 1732; quia vero adversa valetudine et aliis gravioribus distentus curis utramque eo anno explere nequivit, ut ceptum onus subinde perficeret, intermissae visitationis progressum a Terra Castrinovi sequenti anno 1733 adoriri decrevit. At quidam Ecclesiastici dictae Terrae, nimirum Sacerdotes Pe-



trus Crognale Petrus de Fario Iulianus Crognale Beniaminus Virgilii et Clericus Antonius Caporale sub obtentu, quod Archiepiscopus, ob peculiare fortasse odium contra ipsos conceptum, extra generalem visitationem personaliter eos visitare vellet, nomine totius Cleri eiusdem Terrae supplicem Sacrae Congregationi porrexerunt libellum, quo postularunt, ut praeceperetur Archiepiscopo, ne personali visitationi extra generalem eos subiiceret. Sacra autem Congregatio die 18 iulii 1733 rescipit: - Audiatur Archiepiscopus, non retardato tamen exercitio facultatis procedendi ad formam Sacri Concilii Tridentini -. Usi non sunt praefati Ecclesiastici hoc Rescripto; quocirca Archiepiscopus propositi tenax die 16 subsecuti mensis augusti ad valvas Ecclesiae Matricis Terrae Castrinovi Edictum affigi curavit, visitationem localem et personalem pro die 21 eiusdem mensis indicens. Et licet ab hac indicta visitatione memorati Ecclesiastici, praemissa protestatione eidem Archiepiscopo intimata, ad Sacram Congregationem appellare profiterentur, attamen eiusmodi appellatione in devolutivo tantum admissa laudatus Praesul ad Terram Castrinovi statuta die se recepit, quo perventus, dum sacram actionem, ceteris iam servatis ritibus, ab osculo Crucis auspicabatur quidam Notarius elata voce legere cepit protestationem, in qua mutuato iterum nomine totius Cleri Archiepiscopus veluti suspectus evulgabatur. Ipse autem exinde nequaquam perterritus debitam sibi eo in actu obedientiam a reliquis omnibus Ecclesiasticis, praeterquam ab iis quinque superius recensitis, praestitam fuisse animadvertens, iussit, istos peculiariter citari ad comparandum, seque personali visitationi subiiciendum sub poena excommunicationis ipso facto incurrendae. Verumtamen, quum eadem die Cursor retulerit, eos invenire minime potuisse, satis tunc dixit Archiepiscopus uti opera duorum Sacerdotum, qui reluctantes amicis cohortationibus ad parendum studerent adducere, sed hisce diligentius in irritum cecissis, nova citatio die 22 praefati mensis augusti per Edictum ad valvas Ecclesiae parochialis affixum, nec non per consuetam copiam in manibus domesticorum dimissam executi est, qua dicti quinque Ecclesiastici moniti fuere ad parendum

personali visitationi pro die 24 eiusdem mensis sub poena excommunicationis alias comminatae, adeo ut, nisi ea die comparuissent, statim post solis occasum veluti a communione fidelium omnino separati avulsi haberentur. Antequam praestituta dies 24 augusti cecisset, appositus fuit sub memorato Edicto ad valvas Ecclesiae affixo tenor alterius protestationis, qua Domestici sive Consanguinei Citatorum allegantes eorum absentiam postulabant, concedi terminum, ut certiores de praedicta citatione fieri possent, quo durante, proclamabant, ad aliquem actum contra illos sub poena nullitatis procedi non posse. Sed ista quoque protestatione ab Archiepiscopo neglecta, res tandem eo devenit, ut saepodicti Ecclesiastici se censuris illaqueatos probe agnoscentes primo ad Sacram Congregationem Episcoporum et Regularium, deinde vero ad A. C. in criminalibus recursum habuerint, cumque ab isto impetrassent monitorium, quo iniungebatur Archiepiscopo, ut intra tres dies - si et quatenus paruerint per personalem comparitionem -, eos absolveret ad tres menses, alioquin a simplici Confessario absolvi possent, inde factum est, ut die 17 septembris praefati Sacerdotes, praesentato in Curia Archiepiscopali dicto Monitorio, absolutionem ab Archiepiscopo postulaverint, qua sibi tunc denegata, paulo post sub obtentu, quod ipsam reportassent a Presbitero Epiphanio de Martinis, Sacrosanctum Missae Sacrificium palam celebrare ceperunt. Quod quidem cum accepisset Archiepiscopus, die 21 octobris publico Edicto eos irregulares declaravit. Verum quia interea temporis, nimirum die 26 precedentis mensis septembris, ob instantiam nomine Archiepiscopi in Urbe promotam, Causa fuerat ab Eñño Pro-Auditore Sanctissimi ad Sacram Congregationem remissa, praetenderunt dicti Sacerdotes, veluti attentatorum vitio laborantem praefatam Archiepiscopi declarationem fore circumscribendam, cuius quoque petitionis iudicium cum a praeaudato Eñño Pro-Auditore Sacrae Congregationi commissum fuerit, postmodum ad preces eorundem Ecclesiasticorum datae sunt Literae Archiepiscopo demandantes, - ut non retardata interim visitatione et executione Decretorum eiusdem visitationis, acta, de quibus agitur, soluta

per Instantes competenti mercede Cancellario, transmittat -. Hisce itaque receptis Literis, denuo praecepit Archiepiscopus, citari praefatos Ecclesiasticos ad comparandum personaliter pro eorum visitatione personali sub poena pecuniaria; cumque huic pariter praecepto Citati minime paruerint, tandem Archiepiscopus, post expeditum contra ipsos mandatum pro executione comminatae mulctae, acta ad Sacram Congregationem transmisit.

59. His mature perpensis, propositis dubiis: - I. An licuerit Archiepiscopo Lancianensi die 16 augusti anni 1733 indicere visitationem localem et personalem in Terra Castrinovi in casu etc. II. An comminatio censurarum contenta in Edicto diei 22 augusti eiusdem anni aretaverit Sacerdotes Petrum Crognale Petrum de Fario Iulianum Crognale Beniaminum Virgilii et Clericum Antonium Caporale, ita ut citra incursum in excommunicationem potuerint resistere visitationi? *Et quatenus negative ad secundam partem.* III. An censurae substineantur in casu etc. IV. An post obtentam absolutionem ab excommunicatione per Sacerdotem Epiphanium de Martinis rite et citra incursum in irregularitatem potuerint celebrare in casu etc. V. An constet de attentatis commissis in spretum Decreti Emi Pro-Auditoris Sanctissimi, ita ut sit locus eorum purgationi et respective circumscriptioni sententiae declaratoriae incursum in irregularitatem per Archiepiscopum latae contra eosdem Ecclesiasticos in casu etc. VI. An muleta pecuniaria contra eosdem Ecclesiasticos lata die 7 mensis decembris anni 1733 sustineatur in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative; et amplius. Ad secundum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam; et amplius. In reliquis, dilata; et Episcopus omnino procedat ad visitationem, et Sacram Congregationem certioret - *in Lancianen. Visitationis die 25 Septembris 1734.*

60. Episcopus enim in visitatione procedit, sola facti veritate inspecta *in Vintimilien. mense Decembris 1587 lib. 5 Decretorum pag. 72.*

61. Verum Decreta Concilii de visitatione loquentia non habent locum, si Episcopus

compilato processu et servatis servandis procedit *in Tranen. mense Iunii 1592 lib. 7 Decretorum pag. 7.*

Item *in Nullius anno 1597 lib. 9 Decretorum.*

62. Idecirco si Episcopus procedit cum fabricatione processus, locus fit appellationi; adeoque si Archiepiscopus Turritanus tempore visitationis procedat cum fabricatione processus ad instantiam Partis vel Promotoris Fiscalis, appellari potest ab eis sententiis ad Delegatum Apostolicum Iudicem appellationum in Regno Sardiniae; proposito enim dubio: - VII. An, procedente Archiepiscopo de tempore visitatione cum fabricatione processus ad instantiam Partis vel Promotoris Fiscalis, liceat ab eius Decretis seu sententiis appellare ad Delegatum Apostolicum Iudicem appellationum in Regno Sardiniae? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad septimum, Affirmative - *in Turritana die 15 Novembris 1704 lib. 54 Decretorum.*

63. Hinc neque vindicant sibi locum in sententia iudicialiter lata ab Episcopo in visitatione *in Malacitana anno 1609 lib. 11 Decretorum pag. 50.*

64. Amplia, neque gaudent privilegio Decretorum in visitatione editorum *in Castellaneten. die 29 Novembris 1631 lib. 14 Decretorum pag. 537.*

65. Habent tamen locum in quacumque instantia, quando Episcopus in visitatione processit, sed non in forma iudicii *in Nucerin. die 27 Iulii 1626 lib. 13 Decretorum pag. 88.*

66. Qua de re si Episcopus non procedit in forma iudiciali, etiamsi agatur de visitatione Ecclesiae Cathedralis eiusque Personarum, non datur appellatio, nisi in devolutivo, non vero in suspensivo, dum non docetur de aliqua particulari exemptione; quandoquidem proposito dubio: - Utrum visitatio Ecclesiae Cathedralis et Personarum illius valeat impediri vel retardari, interposita appellatione, si non docetur de aliqua particulari exemptione? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - A visitatione Ecclesiae Cathedralis et Personarum ipsius ab Episcopo facienda non admitti appellationem ad effectum suspensivum; nec ideo illam appella-



tionem impedimentum inferre potestati valere - *in Oriolen. die 27 Martii 1632.*

67. Hinc Episcopus cogere potest Capitulum ad se subiiciendum visitationi personali iam indictae etiam sub poenis censurarum *in Aprutina Visitationis die 18 Iulii 1705 lib. 55 Decretorum.*

68. Enimvero - indictae per Episcopum visitationi personali sese subiicere recusantes nonnulli ex Canonicis aliique de Clero, nedum appellarunt appellationemque ac protestationes cum clamore et strepitu in via publica ipsi Episcopo praesentarunt, sed et per Urbem miserunt, qui Presbiteros omnes seducerent, ne dictae personali visitationi sese subiicerent. Insuper ne visitatio Ecclesiae Cathedralis per ipsum Episcopum expleretur, ad illum praescripta die excipendum a Conventu Patrum Capuccinorum, in quo ob concussum quassatumque a terraemotu palatium Episcopale degere cogebatur, accedere et ad eandem Cathedralem associare noluerunt, adeo ut cappa magna indutus per plures horas pomeridianas frustra expectaverit, sicuti per Testes distincte refertur. Adeundo itaque hanc Sacram Congregationem idem Episcopus rogavit, ut pro sua prudentia modum aliquem contra inobedientes et contumaces statuere dignaretur, eaque pro informatione et voto rescripsit Episcopo Asculano, qui, recepto examine plurium Testium praemissa omnia confirmantium, iuxta illorum depositiones exposita per Episcopum vera esse retulit, Canonicos visitationem personalem subire detrectantes opportunis iuris et facti remediis compellendos esse existimans. Sacra itaque Congregatio eosdem Canonicos audiendos esse respondit, praefato quoque Episcopo Asculano iniungendo, ut congruum terminum ad iura sua deducenda illis praefigeret. Quapropter monitis et informantibus Partibus, ab EE. VV. modo statuendum erit: - An sit cogendum Capitulum ad se subiiciendum visitationi personali ab Episcopo indictae et sub quibus poenis? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative sub poenis etiam censurarum, et amplius - *in Aprutina Visitationis die 18 Iulii 1705 lib. 55 Decretorum.*

69. Quilibet enim Ordinarius cum Capitulis non exemptis et suae ordinariae iurisdictioni subiectis debet servare ius commune, quoad eorum visitationem et correctionem *in Mutinen. lib. 2 Decretorum pag. 196 a tergo.*

70. Unde proposito dubio: - VIII. An possit Episcopus in visitatione Cathedralis rationes exigere a Capitulo de applicatione et divisione distributionum quotidianarum aliorumque emolumentorum duplorum et Anniversariorum dictae Ecclesiae, praesupposito maxime, quod de fructibus Canonicorum et Beneficiatorum et Capellanorum dictae Ecclesiae una sit communis massa et locus, cuius administrationem ad ipsum solum Capitulum ex consuetudine praetenditur spectare? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad octavum, posse Episcopum exigere rationes huiusmodi a Capitularibus Cathedralis Ecclesiae de applicatione et divisione distributionum quotidianarum aliorumque emolumentorum duplorum et anniversariorum - *in Oriolen. die 27 Martii 1632.*

71. Proposito hinc dubio: - IV. An Archiepiscopus in actu visitationis possit cogere Capitulum sive eius Officiales ad transferendos libros ad palatium Archiepiscopale, ut eos ipse Archiepiscopus possit inspicere et recognoscere? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad quartum, Affirmative quoad libros et documenta respicientia negotia particularia iuxta exigentiam visitationis - *in Hispalen. Visitationis die 18 Augusti 1696 lib. 46 Decretorum.*

72. Quapropter Capitulum Cathedralis Ecclesiae Urgellenis ita in actu visitationis tenetur reddere rationem Episcopo administrationis eorum, quae incumbunt eidem Capitulo, ut Episcopus procedere possit. per censuras contra recusantes contumaces et inobedientes, nec non idem Capitulum tenetur, libros dictam administrationem continentes ad Palatium Episcopale deferre, ad formam tamen praedictae Hispalensis; propositis quippe dubiis: - IV. An Capitulum teneatur in actu visitationis reddere rationem administrationum, quae incumbunt Capitulo Ecclesiae Cathedralis? V. An contra recusantes contumaces et inobedientes procedere possit per censuras ecclesiasticas? VI. An teneatur Capitulum deferre libros administrationum ad palatium Episcopale ad hoc, ut Episcopus

rationes suscipere valeat in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad quartum et quintum, Affirmativè. Ad sextum, Affirmative ad formam tamen resolutionis Causae Hispalensis; et amplius in omnibus — in *Urgellen. Visitationis die 5 Septembris 1705 lib. 55 Decretorum.*

73. Hinc Episcopus visitare potest in propria domo Episcopali libros Baptizatorum Matrimoniorum Confirmatorum Defunctorum administrationis Fabricae et Anniversariorum spectantes ad Ecclesiam Cathedralis, cui imminet cura animarum, et a Curatis per Capitulum electis exercetur in *Nullius die 4 Iunii 1638 lib. 16 Decretorum pag. 192.*

74. Non tamen potest mandare, ut libri praedicti deferantur extra Civitatem in *Calaguritana die 17 Aprilis 1638 lib. 16 Decretorum pag. 1.*

75. Nec itaque dubium, quin Episcopus visitare etiam valeat Archivum Ecclesiae Cathedralis; quandoquidem proposito dubio: — An in Episcopi potestate sit visitandi Archivum Ecclesiae Cathedralis et recognoscere iura et scripturas respicientes statum Ecclesiae? —, Sacra Congregatio respondit: — Si Archivum sit proprium Ecclesiae Cathedralis, posse Episcopum illud visitare et iura et scripturas respicientes statum ipsius Ecclesiae recognoscere, adhibitis tamen aliquibus eiusdem Ecclesiae Canonicis — in *Oriolen. die 27 Martii 1632.*

76. Quin imo Episcopus in visitatione Cathedralis adhibere potest proprium Notarium, dummodo Capitulo non suspectum, nec non assumere proprium Fiscalem vel alium, quem maluerit in *Abulen. Visitationis mense Martii 1588 lib. 5 Decretorum pag. 113.*

Item in *Hispalen. mense Septembris 1589 lib. 6 Decretorum pag. 38.*

77. Non potest tamen Episcopus prohibere Notario assumpto in visitatione, ne recipiat protestationes Partis in *Hispalen. mense Octobris 1589 lib. 6 Decretorum pag. 59.*

78. Itaque Episcopus visitare potest Ecclesiam Cathedralis, Capitulum et Canonicos eiusdem, ex Decretis Sacri Concilii Tridentini in Cap. 4 sess. 6, et Cap. 6 sess. 25 de reformatione, non obstantibus quibuscumque privilegiis etiam amplissimis ac consue-

tudine immemorabili in contrarium in *Barbastren. lib. 2 Decretorum pag. 87 a tergo.*

79. Amplia, etiam non obstante concordia a Sede Apostolica confirmata in *Veronen. ad Cap. 12 sess. 24 de reformatione Posit. 100.*

80. Hinc potest Episcopus visitare Capitulum Cathedralis vel solus, vel cum iis, quibus sibi videbitur, adiunctis, etiam extra gremium Capituli, nisi Capitulum nitatur concordia a Sede apostolica confirmata ex certa scientia et cum causae cognitione in *Calaguritana die 23 Septembris 1591 lib. 7 Decretorum pag. 23.*

81. Amplia, Episcopus visitare potest per se solus absque adiunctis Ecclesiam Canonicos Beneficiatos et alias ecclesiasticas Personas Capituli etiam exempti in *Zamoren. mense Iunii 1586 lib. 4 Decretorum pag. 153 et 154.*

82. Volens itaque visitare Capitulum debet accedere ad locum, quo solent congregari Canonici et eorum actus expediri; secus vero volens visitare singulas Personas in particulari in *Salamantina die 3 Aprilis 1593 lib. 7 Decretorum pag. 102.*

83. Quapropter non potest Episcopus visitare Capitulum in propria domo Episcopali, secus vero aliquem Capitularem in *Salamantina die 3 Aprilis 1593 lib. 7 Decretorum pag. 102.*

Item in *Abulen. mense Ianuarii 1589 lib. Decretorum 5 pag. 245; in Burgen. anno 1594 lib. 8 Decretorum pag. 56.*

84. Unde proposito dubio: — IV. An Episcopus teneatur accedere ad locum Capitularem pro visitandis singulis Canonicis in particulari, quemadmodum onus habet accedendi pro visitatione totius Capituli et Ecclesiae Cathedralis, vel possit illos singulariter vocando visitare? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad quartum, Episcopum non teneri accedere ad locum capitularem pro visitandis singulis Canonicis, sed posse singulariter illos ad se vocando visitare — in *Oriolen. die 27 Martii 1632.*

85. In visitatione autem Capituli, si est exemptum, debet Episcopus servare ordinem praescriptum in cap. 4 sess. 6 et Cap. 6 sess. 25 de reformatione, et si est sibi subditum, servare debet ordinem statutum in cap. 3 sess. 24



de reformatione in *Dubium ad dictum Cap. 3 sess. 24 de reformatione Posit. 77.*

86. Unde visitatio Capituli Cathedralis debet fieri ab Episcopo servato ordine praescripto a S. Concilio Tridentino in cap. 4 sess. 6 et cap. 6 sess. 25 de reformatione, si Capitulum est exemptum ab ordinaria iurisdictione, si vero illi est subiectum, servato ordine in Cap. 3 sess. 24 de reformatione eiusdem Concilii praescripto in *Cadicen. lib. 2 Decretorum pag. 23 a tergo.*

87. Quando hinc vult Episcopus visitare Dignitates Canonicos et Portionarios Capituli exempti, potest affigere Edicta et illa publice legi facere, nec non Populo in Cathedrali convenienti indulgentias concedere in *Zamoren. mense Iunii 1586 lib. 4 Decretorum pag. 153 et 154.*

88. Imo etiam Episcopus titularis, obtinens Praeposituram in Cathedrali, tenetur personaliter subesse visitationi sui Episcopi, sicut ceteri Canonici eiusdem Cathedralis in *Nullius die 24 Iulii 1632 lib. 14 Decretorum pag. 639.*

89. Episcopus, enim titularis est capax aliorum Beneficiorum, et si quae habent curam animarum vel residentiam non requirunt, tempore suae promotionis non vacant in *Fessen. die 22 Decembris 1640 lib. 16 Decretorum pag. 461.*

90. Hinc Sacra Congregatio declaravit, Concilium Tridentinum in Cap. 4 sess. 6 tribuisse facultatem Episcopo visitandi Ecclesiam ab initio exemptam a iurisdictione Ordinarii, non obstantibus privilegiis Pontificum, fundatione, et immemorabili in *Cremonen. die 1 Aprilis 1574 Posit. 1 ad Cap. 4 sess. 6.*

91. Quin imo dictum Caput 4 sess. 6 nec non Caput 3 sess. 24 ac demum Caput 6 sess. 25 de reformatione habent locum, non obstante confirmatione Statutorum etiam post Concilium et per Episcopum iuratorum, si in confirmatione adsit clausula - dummodo sacris Canonibus non sit contraria - in *Oscen. ad dictum Cap. 4 sess. 6 de reform. Posit. 1.*

92. Amplia, huiusmodi sanctio Patrum Tridentinorum non solum comprehendit Capitula exempta; sed etiam omnia alia praecedentia, se posse tueri adversus visitationem Episcoporum, sive vigore consuetudinum,

sive sententiarum, sive iuramentorum, aut concordiarum in *Dubium ad dictum Cap. 4 sess. 6 de reformatione Posit. 1.*

93. Non tamen comprehendit Subcollectores nec alios Officiales Sedis Apostolicae quoad ostensionem titulorum suorum Beneficiorum in *Dubium ad dictum Cap. 4 sess. 6 de reformatione Posit. 1.*

94. Alias enim Episcopus in visitatione uti potest iure suo ad formam Concilii Tridentini in Cap. 4 sess. 6 et in Cap. 10 sess. 24 de reformatione quoad Bullas et patentes alias visas; proposito enim dubio: - III. An in visitatione Cleri Capitulique Ecclesiae parochialis S. Mariae in Sylvis Terrae Serrae Capriolae possit Episcopus revidere Bullas et patentes alias visas? - Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad tertium, Episcopum uti posse iure suo ad formam Concilii - in *Lارينen. die 23 Martii 1697 lib. 47 Decretorum.*

95. Nullam tamen memorata dispositio in cap. 4 sess. 6 tribuit auctoritatem condendi Statuta in actu visitationis in *Salamantina ad dictum Cap. 4 sess. 6 de reformatione Posit. 1.*

96. Neque prohibet, ne Decani visitent Capitulum sibi legitime subiectum, cumulative tamen cum Episcopo, licet etiam seorsim ab eo in *Dubium ad dictum Caput 4 sess. 6 de reformatione Posit. 1.*

97. Alias quoad visitationem Concilium Tridentinum in dicto Cap. 4 sess. 6 de reformatione tollit omnia privilegia indistincte in *Namurcen. die 6 Iulii 1576 Posit. 1 ad dictum Cap. 4 sess. 6 de reformatione.*

Item in *Barbastren. die 16 Ianuarii 1581 ibi et lib. 2 Decretorum pag. 87 a tergo.*

98. Hinc et Decretum Concilii Tridentini in Cap. 6 sess. 25 de reformatione comprehendit etiam obtinentes Beneficia in Cathedralibus vel Collegiatis, etiamsi non obtineant Dignitates nec sint de Capitulo in *Nullius die 14 Augusti 1599 lib. 9 Decretorum pag. 78.*

99. Qua de re derogatio illa, quae habetur in Cap. 6 sess. 25 de reformatione Concilii Tridentini vers. non obstantibus, refferri debet nedom ad immediate praecedentia, sed etiam ad ea omnia, quae in toto dicto Capite 6 continentur in *Dubium die 21 Martii 1602 lib. 12 Decretorum pag. 28.*

100. Quin imo Concilium Tridentinum tollit quaecumque consuetudinem immemorabilem aut privilegia in fundatione concessa, contraria facultati, quam tribuit Ordinariis visitandi Beneficia Curata, Cathedralibus unita, Collegiatis aut Ecclesiis, ac in eis constituendi idoneos Vicarios cum proportionata congruae assignatione in *Dubium ad Cap. 7 sess. 7 de reformatione Posit. 11.*

101. Non tamen habet locum in Vicariis erectis ante Concilium, quoad assignationem congruae in *Dubium ad Cap. 7 sess. 7 de reformatione Posit. 11.*

102. Unde Sacra Congregatio declaravit, Episcopum visitare posse Ecclesias parochiales unitas Collegiatae Ecclesiae seorsim a Visitoribus deputatis a Capitulo habentibus visitandi in *Aquileien. mense Ianuarii 1585 lib. 4 Decretorum pag. 21.*

103. Amplia, Episcopus potest tamquam Sedis Apostolicae delegatus vigore Decreti Concilii in cap. 8 sess. 7 de reformatione visitare Castrum Ecclesiam et Clerum eiusdem in sua Diaecesi existentia, licet subsint iurisdictioni Monialium praetendentium eam habere ab immemorabili tempore in *Lucana lib. 7 Decretorum pag. 12.*

104. Idcirco Sacra Congregatio respondit, Episcopum Comensem visitare posse Ecclesiam S. Mariae de Tirano, Decreta pro illius recta administratione edere, et ab eius Deputatis rationem administrationis exigere, non obstante allegata exemptione vigore Brevis Leonis X in *Comen. Iuris visitandi die 1 Martii 1692 lib. 42 Decretorum.*

105. Similiter Archiepiscopus Hispalensis potest visitare Parochiales et Capellas Cathedrali annexas, nec non ipsam Cathedralem, non obstante asserto statuto et concordia in *Hispalen. Iurisdictionis die 5 Iunii 1689 lib. 39 Decretorum.*

Item die 4 Martii 1690 lib. 40 Decretorum.

106. Propositis itaque dubiis: - II. An Archiepiscopus Hispalensis assistentes a Capitulo deputandos ad formam concordiae adhibere teneatur in scrutinio auriculari visitationis personalis, seu potius solus Archiepiscopus debeat in hoc secreto scrutinio procedere? III. An, ex quo circa consilium huiusmodi in visitatione praestandum dicitur

- in eo actu seu oretenus sive in scriptis -, iis largienda sit dilatio ad aliud tempus, ita ut alias Archiepiscopus possit solus procedere, ubi tunc eorum consilium non profuerunt? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad secundum, Affirmative in actu et figura visitationis, Negative vero extra actum et figuram visitationis et in forma extraiudiciali, etiam durante tempore visitationis. Ad tertium, Affirmative in arduis ad tempus determinatum arbitrio et conscientiae Archiepiscopi, non retardata interim in aliis prosecutione visitationis - in *Hispalen. Visitationis die 18 Augusti 1696 lib. 46 Decretorum.*

107. Hinc praefatus Archiepiscopus Hispalensis praefigere potest etiam terminum Capitulo, ad terminandam visitationem cumulativam; quandoquidem proposito dubio: - V. An Archiepiscopus possit praefigere terminum Capitulo ad terminandam visitationem cumulativam, quam idem Capitulum habet a concordia a Sanctissimo confirmata? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad quintum, Affirmative arbitrio Archiepiscopi, dummodo terminus non sit minor duobus mensibus - in *Hispalen. Visitationis die 18 Augusti 1696 lib. 46 Decretorum.*

108. Episcopus vero non potest denuo eum punire, qui iam fuerit per Capitulum correptus ac punitus; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, Decanum et Capitulum posse visitare ipsum Capitulum et singulares personas sibi subiectas tam cumulative cum Episcopo, quam seorsim ab eodem, ita ut Episcopus non possit punire et corrigere super eodem, in quo aliquis legitime in visitatione fuerit ab ipso Decano et Capitulo correctus et punitus in *Nullius die 14 Decembris 1595 lib. 8 Decretorum pag. 154.*

109. Compertum hinc est, Episcopum non posse punire eos, qui a Capitulo habente ius visitandi legitime iam puniti fuerunt in *Buscoducen. lib. 1 Decretorum pag. 49.*

Item in *Nullius die 14 Decembris 1597 lib. 8 Decretorum pag. 154.*

110. Neque Episcopus in visitatione imponere potest poenas ordinarias delictorum; sed tantum extraordinarias morum emendationem ac correctionem respicientes in *Nullius anno 1597 lib. 9 Decretorum pag. 12.*



111. Ideirco Episcopus in visitatione Capituli non potest aliquem punire poena ordinaria, sed tantum extraordinaria, quae morum emendationem et correctionem respiciat *in Gadicen. mense Augusti 1585 lib. 4 Decretorum pag. 64.*

112. At in visitatione Ecclesiae Cathedralis et Capitularium infligendo eis poenas morum correctionem respicientes non tenetur Episcopus adhibere adiunctos sive coniudices; secus vero extra visitationem *in Conchen. die 23 Novembris 1647 lib. 18 Decretorum pag. 425.*

113. Hinc Sacra Congregatio declaravit, Episcopum non posse alicui infligere poenas in visitatione, quae dicitur praeparatoria *in Lucen. anno 1598 lib. 9 Decretorum pag. 62.*

114. Qua de re poenae in visitatione imponendae ab Episcopo, non debent esse ordinariae, sed extraordinariae, quae magis morum emendationem, quam punitionem respiciant *in Calaguritana die 23 Septembris 1591 lib. 10 Decretorum pag. 132.*

115. Nequit igitur Episcopus nec Archidiaconus nec alius in visitatione aliquos Clericos deponere vel Beneficio privare, nec poenas ordinarias imponere potest, sed eas tantum, quae morum emendationem et correctionem respiciunt *in Derthusen. die 2 Augusti 1605.*

116. Unde Sacra Congregatio declaravit, Concilium Tridentinum in Cap. 10 sess. 24 de reformatione non habere locum, nisi in iis, quae ad visitationem Ecclesiarum et Locorum piorum morumque correctionem pertinent *in Vintimilien. mense Decembris 1587 lib. 5 Decretorum pag. 72.*

117. Locum tamen habet in delictis, in casibus et ad finem visitationis congruentibus, in qua cognoscitur de delictis, et correctione morum ad poenitentiam *in Vintimilien. mense Decembris 1587 lib. 5 Decretorum pag. 72.*

118. Amplia, habet etiam locum tam contra Clericos, quam contra Laicos agendo de visitatione et morum correctione intra visitationem, secus vero extra *in Vintimilien. mense Decembris 1587 lib. 5 Decretorum pag. 72.*

119. Ideirco locum non habet, iam confecta visitatione, extra actum ipsius visita-

tionis *in Vintimilien. mense Decembris 1587 lib. 5 Decretorum pag. 72.*

120. Neque sustulit appellationem devolutivam a Decretis in visitatione ab Episcopo factis, sed suspensivam tantum, etiamsi Episcopus procederet tamquam Sedis Apostolicae delegatus *in Gadicen. lib. 2 Decretorum pag. 23 a tergo.*

121. Episcopus tamen inquirere potest nedum de rebus publicis, sed et de occultis et secretis *in Abulen. mense Ianuarii 1589 lib. 5 Decretorum pag. 245.*

122. Neminem enim latet, sacrae visitationis scopum esse sanam orthodoxamque doctrinam tueri, pravos mores corrigere, eaque constituere, quae sine strepitu iudicii definiri queunt: hos limites si praetergredia-  
tur Visitor, ac iuris non adhibeat solemnitates, nullius roboris evadere eius Decreta, Card. De Luca in annot. ad Concil. Trid. disc. 5 n. 5, Ursaya discept. eccles. 2 part. 11 n. 49, Rota coram Molin. tom. 1 decis. 284 n. 4 *in Nullius Foripompilii sacrae Visitationis die 14 Maii 1825 §. Ait.*

123. Qua de re Decretum visitationis super renovatione pluvialis et lampadis ante Altare maius exequendum est, unde Rectori Ecclesiae parochialis haud restitui debet depositum, nisi docto de adimplemento praefati Decreti visitationis, licet is praetenderet, huiusmodi onus spectare ad Confraternitatem, censurae vero in eum latae non sustinentur *in Recineten. Visitationis et Censurarum die 12 Aprilis 1710 lib. 60 Decretorum.*

124. Siquidem – in postrema visitatione ab Episcopo peracta sub die 13 maii anni superioris Ecclesiae parochialis S. Mariae Montis Morelli multa fuerunt iniuncta illius Rectori concernentia restaurationem dictae Ecclesiae et sacrorum utensilium, ac cetera inter demandatum fuit eidem, ut renovaret trabeam seu pluviale album ex holoserico cum ornamento decenti nec non lampadem ex aurichalco congruentem, appendendam ante Altare maius Sanctissimi Sacramenti. In omnibus sese promptum exhibuit Rector, praeterquam quoad specificata utensilia lampadis et pluvialis, autumans vel iisdem Ecclesiam non indigere, vel eorum onus non ad ipsum, sed ad Confraternitatem spectare, unde recurrit ad hanc Sacram Congregatio-

nem, a qua sub die 1 iunii mox dicti anni consuetas Literas Episcopo pro informatione directas reportavit. Exinde sub die 15 augusti praefati anni Vicarius Generalis, comperiens inexecutum primodictum Decretum, assignavit Rectori terminum peremptorium ad illud adimplendum aliorum dierum quindecim, quibus elapsis, et non docto de adimplimento, ex tunc condemnavit eumdem Rectorem in scutis 25 applicandis etc. Sub die 30 eiusdem mensis comparuit Rector coram Episcopo instans desuper non molestari, et in casu contrario petiit recursum ad hanc Sacram Congregationem, et interim nihil innovari: nihilominus praesente et opponente Promotore Fiscali, Episcopus intimari mandavit Rectori monitorium sub poena suspensionis ipso iure incurrenda ad solvendum scuta 25, ob non adimplendum Decretorum visitationis. Quo quidem Decreto intimato Rectori sub die 14 septembris, idem Rector sub die 17 eiusdem mensis reproduendo instantiam alias factam exhibuit Episcopo supradictas Literas Sacrae Congregationis pro informatione obtentas, denuo instans nihil interim innovari, nisi certiorata Sacra Congregatione. Sed ex adverso opponente et instante Promotore Fiscali, Episcopus eademmet die stetit in Decretis quoad monitorium sub poena suspensionis sibi reservata ob recensitum non adimplendum. Sequuta intimatione huiusmodi Decreti, Rector sub die 3 octobris exhibuit in Curia Episcopali novas Literas huius Sacrae Congregationis, ac deposuit penes Cancellarium Episcopalem scuta 25 non amovenda, nisi ad nutum eiusdem Sacrae Congregationis, ac instituit removeri suspensionem contra eum inflictam. Quod cum consequi ab Episcopo nequivisset, absolutionem cum reincidentia pluries reportavit ab Eius Praefecto. Tandem advenerunt binae epistolae informativae Episcopi, in quibus praemissa confirmantur; addiditque Relator, Decretorum adimplendum ad ipsum Rectorem spectare, non autem ad Confraternitatem, prout Rector praetendit, eidemque informanti nullam supersessoriam a Sacra Congregatione fuisse demandatam, quominus procedere potuisset ad infligendam suspensionem praefatam, uti fasius ex eisdem relationibus in Summario dandis.

125. Quapropter transmissis actis desuper constructis et monito Promotore Fiscali Curiae Episcopalis, concordata fuere infrascripta dubia, quorum decisio ex deducendis hinc inde pendet ab eximia EE. VV. prudentia: — I. An substineantur censurae? II. An Decretum visitationis super renovatione pluralis et lampadis ante Altare maius sit exequendum? *Et quatenus negative.* III. An depositum sit restituendum? IV. An constet de attentatis, quae veniant purganda, in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Negative. Ad secundum, Affirmative. Ad tertium, docto de adimplimento Decreti Visitoris, Affirmative. Ad quartum, provisum in primo — *in Recineten. Visitationis et Censurarum die 12 Aprilis 1710 lib. 60 Decretorum.*

126. Quum itaque Episcopus Triventi exposerit: — Gli Preti di Castropegnano Terra di questa Diocesi, che realmente pretendono esserne esenti, dubito, che al tempo della visita non si trova alcuno di loro nella Terra, per ilchè non si potrà fare il servizio di Dio conforme l'obbligo pastorale, si domanda il modo, che si ha da tenere per fuggire questo disordine, dicendole, che oltre l'autorità datami dal Concilio di Trento, la Santità di nostro Signore per lettere particolari mi ha commesso la correzione di quei Preti, mentre che dura la lite, che tra voi verte innanzi l'Auditore della Camera? —, Sacra Congregatio respondit: — Id pertinere ad ius commune, et Episcopum posse procedere iure suo — *in Triventina mense Februarii 1588.*

127. Hinc ex dispositione Concilii Tridentini in cap. 3 sess. 14 de reformatione, et auctoritate Pontificii Iuris Interpretum, praesertim Fermosin. in Cap. fin. de stat. et qualit. ordin. quaest. 2 n. 13, sustinetur, quod possit Episcopus successor Sacerdotes, quorum doctrinā ab antecessore Episcopo probata iam fuerat, ad personale visitationem advocare, ut de ipsorum doctrina inquirat. At ex adverso negatur, hanc Episcopo potestatem esse ex dispositione Cap. *Accepimus* de aetate et qualitate, in quo statuitur, semel probatum ad Ordines sacros et Sacerdotium non posse compelli, ut iterum scientiae atque idoneitatis suae periculum faciat; nec ad rem pertinere Decretum Tridentini dicta sess. 14 Cap. 3, nam-



que illud non habet locum in promotis ab Episcopis antecessoribus, sed in iis tantum, qui sine praecedenti examine ordinati essent et sine Literis commendatitiis proprii Episcopi, ut est in cap. 3, tradunt Fagnan. ad dictum Cap. *Accepimus* n. 15, Barbos. ad dictum cap. 3 Concil. Trid. n. 2, ibique Bellarm. in observ. Litt. A, Gallemart n. 1, Gonzal. ad reg. 8 Cancell. gloss. 4 n. 85, Marz. Decret. Concil. Trid. lib. 2 tit. 3 de paroch. cap. 4 Litt. L et M, Barbos. collect. decis. apost. 339 n. 13, Ricc. in prax. part. 4 resol. 68 n. 5, qui omnes urgent dispositionem Cap. *Accepimus* et Sacrae Congregationis Concilii definitiones in *Islana Nullitatis Edicti et Suspensionis die 29 Maii 1745 §. Nolumus*.

128. Quum autem novus Episcopus Islanus, locali expleta visitatione, alteram post tertium mensem personalem visitationem Sacerdotibus et Confessariis indixerit, ut eorum mores et scientiam cognosceret et de sacris Ritibus inquireret, ac eam in Cathedrali Ecclesia inceptit, inde in Suburbis et in Pagis Campagnani Casamicciolae ac Lacci feliciter confecerit, sed ut venit ad Oppidum Forigii Edictum proposuerit die 19 octobris, quo monebantur Sacerdotes omnes et Confessarii, ut post tertiam diem ad ipsum sese conferrent, Clerus Oppidi vero aegre tulerit non de caeremoniis moribusque diiudicari, sed de eorum studiis atque doctrina periculum fieri velle ab Episcopo, qui ob id poenam suspensionis indixit reluctantibus, propositis dubiis: — I. An Edictum ab Episcopo promulgatum die 19 octobris 1744 in sacra visitatione super examine Sacerdotum omnium Terrae Forigii quoad scientiam sustineatur in casu etc. *Et quatenus negative*. II. An sustineatur suspensio a celebratione Missarum inflicta contra nonnullos Sacerdotes dicti Cleri Terrae Forigii in casu etc. *Et quatenus negative*. III. An Episcopus teneatur ad refectionem damnorum per dictos Sacerdotes passorum ex causa dictae suspensionis in casu etc. IV. An et quibus poenis mulctari debeant Sacerdotes, qui prosecutioni sacrae visitationis praetensum impedimentum praebuerunt in casu etc. —, Sacra

Congregatio respondit: — Praevia absolutione a censuris ad cautelam, scribatur Episcopo iuxta instructionem — in *Islana Nullitatis Edicti et Suspensionis die 29 Maii 1745*.

129. Nullum tamen dubium, quia Episcopus tempore visitationis ac etiam extra illam rursus revocare valeat, adhibitis etiam censuris, ad novum examen Parochos, si vigeat suspicio imperitiae, licet agatur de Ecclesiis exemptis, non vero si huiusmodi suspensio nullatenus extet in *Pampilonen. die 22 Septembris 1668 lib. 26 Decretorum pag. 108*.

Item in *Caputaquen. die 29 Aprilis 1729 (1)*.

130. Nedom enim Episcopus visitare potest Ecclesiam Cathedrali atque Clericos ac Ecclesias sibi immediate subiectas, sed et omnes Ecclesias intra fines suae Diaecesis existentes, nisi de speciali privilegio doceatur; adeoque Episcopus visitare potuit Capellam publicorum carcerum positam subtus Palatium Apostolicum Praesidis Civitatis Montis Alti, quam custodiebat et necessariis omnibus instruebat Sodalitium Sanctissimi Sacramenti, quod proximum habebat Oratorium divo Nicolao dictum, cum de possessione visitandi per fere duplicem centenariam constaret, ac licet esset sub Palatium Apostolicum, non tamen Summi Pontifices expresse sibi reservaverint iurisdictionem in eo loco excludendo illam Episcoporum, sed generalem ei tribuerint exemptionem, quae haud vetabat Episcopis, ne visitationem explerent; his quippe in terminis proposito dubio: — An Capella publicorum carcerum Civitatis Montis Alti posita subtus Palatium Apostolicum Praesidis sit subiecta iurisdictioni et visitationi Episcopi eiusdem Civitatis in casu etc. —, Sacra Congregatio die 19 novembris 1757 responsum tulit: — Affirmative —. Reposito dein dubio sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis, et amplius — in *Montis Alti Visitationis die 28 Ianuarii 1758*.

131. Hinc et Ecclesia Fortalitij seu Arcis Ferrariae subest iurisdictioni et visitationi Episcopi in *Ferrarien. Iurisdictionis*

(1) Species et resolutiones harum Causarum habes in Verb. *Episcopus*, §. X, ubi plures aliae prostant resolutiones, quibus punctum hoc iuris late evolvitur firmumque statuitur.

die 12 Ianuarii 1704 lib. 54 Decretorum (1).

132. Qua de re Episcopus visitare potest, et ex rationabili causa indultum Oratorii privati in sua Diaecesi a Pontifice Maximo concessum cum clausula – duraturum ad beneplacitum Episcopi –, quamvis ab Antecessore dictum beneplacitum perpetuum sit declaratum, revocare *in Maceraten. Visitationis sacrorum Liminum die 26 Aprilis 1664.*

133. Adiudicata itaque Episcopo Laudensi totali et omnimoda iurisdictione spirituali ordinaria in Populum et Parochiae Incolas Ecclesiae parochialis Hospitaletti, Sacra Congregatio statuit, posse etiam Episcopum visitare illam Ecclesiam in omnibus, quae curam animarum et Sacramentorum administrationem respiciunt *in Lauden. Iurisdictionis die 1 Decembris 1691 et die 20 Septembris 1692 lib. 41 et 42 Decretorum.*

134. Ideirco postquam Sacra Congregatio declaravit, Abbatiam SS. Nazarii et Celsi non esse exemptam a iurisdictione ordinaria Episcopi Vercellensis, proposito dubio: – III. An Episcopus Vercellensis visitare possit iure ordinario Ecclesiam Abbatiae in omnibus iis, quae concernunt curam animarum et administrationem Sacramentorum, nec non quoad ea ius habeat in universum Clerum et Populum laicum Abbatiae? –, Sacra Congregatio responsum dedit: – Ad tertium, provisum in primo – *in Vercellen. Iurisdictionis die 9 Iulii 1735.*

135. Quin imo Sacra Congregatio licet exemptionem aliquando recognoverit, attamen visitationis ius in Episcopo perpetuo sancivit, ceu in Bononien. Iuris visitandi die 2 octobris 1731, et in Regien. Exemptionis resoluta die 30 ianuarii 1836, in qua ad dubia: – I. An et quomodo constet de exemptione Ecclesiae Collegiatae S. Nicolai a iurisdictione Episcopi in casu? *Et quatenus affirmative.* II. An et quomodo competat Episcopo ius visitandi tam super Collegiata, quam super Paraecia ibidem existente in casu? –, respondit: – Ad primum, Affirmative ex Brevis s. m. Sixti IV, servatis tamen moderationibus a Sacro Concilio Tridentino de-

cretis. Ad secundum, Affirmative iure delegato quoad Collegiatam, quoad Paraeciam vero iuxta Decretum Concilii Tridentini sess. 7 et sess. 21 cap. 8 de reformatione – *in Bergomen. Exemptionis die 18 Decembris 1858 §. Sacra.*

136. Unde postquam Sacra Congregatio declaraverit, constare de exemptione Ecclesiae S. Mariae Maioris ac Sodalitii a Misericordia nuncupati a iurisdictione Episcopi ex Bulla Nicolai V, servatis tamen moderationibus a sacrosancto Concilio Tridentino decretis, proposito dubio: – II. An et quomodo competat Episcopo ius visitandi tam Ecclesiam, quam Sodalitium in casu? –, Sacra Congregatio responsum dedit: – Ad secundum, Affirmative iure delegato – *in Bergomen. Exemptionis die 18 Decembris 1858.*

137. Quum igitur Episcopus Spoletanus quaereret, an ipse iure delegato posset visitare Loca Abbatiae Ferentilli, Sacra Congregatio ita respondit: – Praesupposito, Abbatiam Ferentilli et Loca, de quorum visitatione agitur, esse intra fines Diaecesis Spoletanae, Congregatio censuit, Episcopum Spoletanum posse ex cap. 9 sess. 24 illa visitare, et Clericos dictae Abbatiae teneri accedere ad eiusdem Episcopi Synodum – *in Spoletana anno 1581 lib. 3 Decretorum pag. 129.*

138. Quapropter Episcopus iure delegato visitare potest Ecclesias etiam exemptas, quae intra fines suae Diaecesis existunt; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopum Spoletanum iure delegato visitare posse Ecclesiam Abbatialem S. Petri in Ducatu Ferentilli sitam *in Spoletana Iurisdictionis et Censurarum die 30 Septembris 1713 lib. 63 Decretorum (2).*

139. Hinc Sacra Congregatio censuit, Archiepiscopum visitare posse Castrum, de quo agebatur, si intra fines suae Diaecesis, uti proponebatur, existeret *in Theatina die 11 Septembris 1610.*

140. Qua de re postquam Sacra Congregatio resolverit, Ecclesiam S. Mariae de Perno sitam esse in Diaecesi Melphensi seu Rapollensi, non vero in Diaecesi Murana, proposito dubio: – II. An visitatio dictae

(1) Species et resolutio Causae huius prostant in Verb. *Opellanus*, §. IV, n. 3 ad 6, Tom. VI.

(2) Species et resolutio Causae huius prostant in Verb. *Episcopus*, §. VIII, n. 44 et 45.



Ecclesiae S. Mariae de Perno spectet ad Episcopum Melphensem seu Rapollensem, vel potius ad Episcopum Muranum? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad secundum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundum — in *Melphien. Iurisdictionis et censurarum die 16 Iulii 1712 lib. 62 Decretorum*.

141. Hinc Sacra Congregatio resolvit, ex cap. 9 sess. 24 de reformatione ius visitandi Ecclesias Territorii Nullius Diaecesis Cerignolae spectare ad Episcopum Minervensem, non vero ad Asculanum in *Minervinen. et Asculana die 19 Iunii 1660 lib. 22 Decretorum pag. 173 a tergo*.

142. Quapropter Episcopo Minervii competit ius visitandi iure delegato Terram Cerignolam in Apulia, quam exemptam esse contendit Archipresbiter et Capitulum Collegiatae praedictae Terrae; his quippe in terminis proposito dubio: — IV. An Episcopo Minerbiensi competat ius visitandi iure delegato in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad quartum, Affirmative; et amplius — in *Nullius seu Minerbien. Iurisdictionis et attentatorum die 16 Novembris 1715 lib. 65 Decretorum*.

143. Quum itaque inter ceteras controversia orta fuerit, an Episcopus Camerinensis posset Ecclesias S. Mariae dell' Ospedaleto et S. Sergii visitare, quatenus essent in Diaecesi Auximana, et quatenus essent in Diaecesi Camerinensi posset illas visitare Episcopus Auximanus, Sacra Congregatio primum die 12 Iulii 1721 mandavit, ut coadiuvarentur probationes hinc inde iuxta instructionem, dein concordiam inter Partes initam approbavit in *Auximana et Camerinen. Confirmationis Concordiae die 5 Decembris 1722 (1)*.

144. Qua de re dum Visitor subdelegatus devenit ad excommunicationem adversus eos, qui vi et armis se suae visitationi opposuerunt, ex eo quod Ecclesia, quam ille visitare volebat, ad alium Ordinarium subiecta esse videbatur, Sacra Congregatio mandavit, ut quoad ius visitandi coadiuvarentur probationes, sed interim manuteneri deberet praefatus Ordinarius in exercitio iurisdictionis

ordinariae, nec non idem, declarata nullitate censurarum, procederet, prout de iure, in percussorem in *Monopolitana die 20 Septembris 1727*.

145. Eumvero Sacra Congregatio deputavit Episcopum Polinianensem in Visitatorem Apostolicum Terrae Fasani, quae dicebatur Nullius; cumque praedictus Episcopus sacram peregrisset visitationem Ecclesiarum in dicta Terra sitarum, subdelegavit Sacerdotem Marcum Antonium Mutinatum et Vicarium Generalem Fasani, ut visitarent Capellas rurales. In executionem huius delegationis Visitatores, post visitatas Ecclesias ditioni Fasanensi subiectas, accesserunt ad visitandam Ecclesiam Beatae Mariae de Rosario, quae subiecta praetendebatur Episcopo Monopolitano. Expleta huius Ecclesiae visitatione, Vicarius Fasanensis processit ad visitandam Ecclesiam S. Mariae de Madia erecta in tenuta nuncupata *torre spaccata*; cumque ibi existeret Doctor Paschalis Costa dicti tenimenti dominus, una cum nonnullis Sacerdotibus Cisternini, praedictusque Vicarius ab aliis associatus intenderet velle facere praedictae Ecclesiae visitationem, excipientibus aliis, id ab eo praestari non posse, ex quo illa erat immediate subiecta Ordinario Monopolitano, ad arma deventum est, ita ut visitatio fieri non potuerit, et in conflictu Doctor Paschalis Costa scilicet percussit pectus Sacerdotis Fasanensis, et ad horum vindictam Vicarius Generalis Fasani devenit ad excommunicationem adversus eos, qui vi et armis se suae visitationi opposuerunt, declaravitque, Paschalem Costa incidisse in excommunicationem Summo Pontifici reservatam, quia suadente Diabolo ea occasione manus violentas iniecerat in Sacerdotem Ioannem Vincium Terrae Fasani. Promotor Fiscalis Curiae Episcopalis Monopolitanae contendit, utramque Ecclesiam Beatae Mariae de Rosario et Beatae Mariae de Madia esse subiectam Ordinario Monopolitano, utpote in eius Diaecesi existentem, et alias ab eodem visitatam una cum pluribus actibus iurisdictionis de tempore in tempore exercitis. Addidit, censuras fuisse iniustas, cum non posset Vicarius Fasani alienam invadere iu-

(1) Speciem et resolutionem Causae huius habes in Verb. *Ecclesia in genere*, §. IV, n. 7 ad 11, Tom. VIII.

risdictionem, et cum ulterius non posset ad censuras procedere, cum ius visitandi delatum fuisset ad Episcopum Polinianensem, qui eum subdelegavit ad nudum ministerium visitationis, quique ulterius sese abstinerat a fulminatione censurarum; et in eo, quod attinebat ad nullitatem, ponderabat, quod Cisterninenses moniti ad comparandum intra terminum novem dierum comparuerunt et causas allegarunt suae resistentiae, et quatenus non obstantibus iuribus deductis, Vicarius Generalis ad aliquem ulteriorem actum progredi attentasset, ex tunc ad S. Sedem appellarunt, hinc inferendo, quod praedictus Vicarius sine nullitate non poterat, elapso termino, ad sententiam excommunicationis devenire.

146. His interim perpensis, propositis dubiis: - I. An Ecclesia sub titulo Beatae Mariae de Madiā erecta in tenuta vulgo nuncupata *torre spaccata* ac altera sub invocatione Beatae Mariae de Rosario erecta in tenuta enunciata *torre longa* sint in Diaecesi Monopolitana, ita ut ius illas visitandi spectet privative ad Ordinarium Monopolitanum in casu etc. II. An sustineantur censurae promulgatae a Vicario Generali in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, dilata; et coadiuventur probationes, et interim Episcopus manuteneatur in exercitio iurisdictionis ordinariae. Ad secundum, Negative; et Episcopus Monopolitanus procedat, prout de iure, in percussorem - *in Monopolitana die 20 Septembris 1727.*

147. Hinc Episcopus Monopolitanus, tum ex iis documentis, quae iam protulit, tum ex aliis, quae in praesens addebant, putavit satis constare, ambas illas Ecclesias in sua Diaecesi consistere, suaeque ordinariae iurisdictioni subiectas esse. Censuit enim liquido demonstrari, eas esse in territorio Monopolitano, eosdemque esse fines temporalis ditionis Monopolitanae ac limites Diaecesis spiritualis: Antistites Monopolitanos pluries easdem Ecclesias visitasse: in iis quoque eorumdem Praesulum assensu accedente Sacramenta administrare consuevisse Presbiteros Collegiatae Ecclesiae Oppidi Cisternini, quod procul dubio suberat iurisdictioni Ordinarii Metropolitani: ab Administratoribus proventuum earundem Ecclesiarum rationem

saepe fuisse redditam Episcopo Monopolitano: denique alteri ex dictis Ecclesiis, scilicet illi, quae erat sacra Beatae Mariae de Rosario, anno 1718 benedictionem solemnī ritu fuisse impertitam ab Archipresbitero Cisternini, cui id commiserat Episcopus Monopolitanus. Ex diverso autem contendebatur, agros illos, in quibus utraque Ecclesia sita erat, esse in territorio Fasani, allatis ad hoc quindecim Testium depositionibus, additisque actibus iurisdictionalibus, quos ibidem exercuerat Curia Fasanensis, cum decimarum etiam exactione. Peculiarius verò etiam quoad Ecclesias Beatae Mariae existentem in agro *torre spaccata* afferebatur documentum facultatis anno 1679 tributae a Baiulivo Branaccio, ut ea construeretur, adiecta tamen lege, ut deinde benedictionem illi impertiret Vicarius Generalis Fanensis. His utrinque perpensis, proposito dubio: - An Ecclesia sub titulo Beatae Mariae de Madiā erecta in tenuta vulgo nuncupata *torre spaccata* et altera sub invocatione Beatae Mariae de Rosario erecta in tenuta enunciata *torre longa* sint in Diaecesi Monopolitana, ita ut ius illas visitandi spectet privative ad Ordinarium Monopolitanum in casu etc. -, Sacra Congregatio die 1 septembris 1731 responsum tulit: - Affirmative -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis die 1 septembris 1731? -, Sacra Congregatio die 17 novembris 1731 respondit: - Dilata ad secundam, non retardata tamen interim executione resolutionis iam editae -. Reproposito autem dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio die 15 decembris 1731 respondit: - Dilata ad secundam post Reges -. Hinc reproposito praefato dubio, Sacra Congregatio responsum dedit: - In decisis, et amplius - *in Monopolitana Iuris visitandi die 26 Ianuarii 1732.*

148. Post controversiae huius definitionem altera similis exorta est super Ecclesia Sancti Ioannis vulgo nuncupata *delle Fosse*; contendente enim Curia ecclesiastica Fasani, Ecclesiam hanc intra limites spiritualis suae ditionis erectam reperiri, Promotor Fiscalis Curiae Episcopalis Monopolitanae contradictorem se praebuit, cum ex pluribus documentis autumaverit, praefatam quoque Ec-



clesiam intra fines Monopolitanae Diaecesis probari, adeoque eidem Episcopo ius illam visitandi privative quoad Ordinarium Fasanensem competere. Episcopus Motulensis vero iussus de facti circumstantiis instructam reddere Sacram Congregationem, pluribus facti circumstantiis enarratis, ita conclusit: - Quapropter ex relatis, animi mei sensum aperiendo, censeo, praefatam Religionem Hierosolymitanam, et pro ea Curiam ecclesiasticam Terrae Fasani manuteneri debere in immemorabili possessione seu quasi, in qua legitime reperitur, ius visitandi praedictam Capellam Sancti Ioannis Fovearum, et exercendi in quoscumque alios actus quomodolibet ad ordinariam iurisdictionem pertinentes -. Proposito autem dubio: - An Ecclesia S. Ioannis nuncupata *delle Fosse* sit in Diaecesi Monopolitana, ita ut ius illam visitandi spectet privative ad Ordinarium Monopolitanum in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Dilata, et coadiuventur probationes - in Monopolitana Iuris visitandi die 28 Septembris 1737.

149. Episcopus enim sive per se, sive per Convisitatores ita manutenendus est in possessione visitandi Ecclesiam, quae est Nullius Diaecesis, ut Convisitatores in eius Archipresbiterum seu Parochum, eosdem perageré visitationem prohibentem, iure ac merito ferat excommunicationem, unde praefatus Archipresbiter, ea spreta, Sacra agens incidit in irregularitatem in *Nolana die 20 Iunii 1750 et die 11 Martii 1752*.

150. Siquidem Archipresbiteralem et parochialem Ecclesiam S. Petri ad Scafatum, quae nullius Diaecesis erat, omnes retroactis temporibus visitarunt Nolani Episcopi: aegre tamen id ferre subinde cepit Thomas Antonius Cortone Archipresbiter et Parochus illius Ecclesiae; hinc Visitatores ab Episcopo, iustis ex causis impedito, delegatos repulit anno 1749, sacramque visitationem fieri prohibuit. Excommunicarunt illum Visitatores, ac plura eidem prohibuit. Excommunicatione tamen et inhibitione spreta, non solum Sacra egit, sed Visitatores serram reciprocando uti reos turbatae violataeque iurisdictionis excommunicavit. Propositis itaque dubiis: - I. An Episcopus Nolanus sive per se, sive,

nendus in possessione visitandi Parochum et Ecclesiam parochialem Terrae S. Petri ad Scafatum in casu etc. *Et quatenus affirmative*. II. An substineatur excommunicatio a Convisitatoribus Episcopi Nolani fulminata contra Parochum Thomam Antonium de Cortone in casu etc. *Et quatenus affirmative*. III. An dictus Parochus incurrerit irregularitatem in casu etc. -, Sacra Congregatio die 20 iunii 1750 respondit: - Ad primum secundum et tertium; *Affirmative* -. Repropositis dein dubiis sub formula: - I. An sit standum, vel recedendum a decisis quoad primum secundum et tertium dubium in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, in decisis; et amplius - in *Nolana die 11 Martii 1752*.

151. Nam Sacra Congregatio declaravit, Episcopum legitime impeditum posse per suum Vicarium Generalem visitare Ecclesias Nullius Diaecesis vigore Decreti Concilii in cap. 9 sess. 24 de reformatione in *Forosempronien. mense Ianuarii 1585 lib. 4 Decretorum pag. 14*.

152. Unde si Rector Ecclesiae et Hospitalis inter Praelatos Episcopo inferiores primae vel secundae speciei recenseatur, ita ut haud quasi Episcopalem habeat potestatem cum territorii iure, nedum ipse eiusque Ecclesia et Hospitale visitari potest ab Archiepiscopo iure delegato, sed et Confessarii ab eodem approbati nec non inservientes ordinari omnino debent in *Neapolitana die 21 Iulii 1742*.

153. Iamvero cl. me. Card. Raynaldus Brancaccius pro suscepto consilio reaedificandi ac dotandi de bonis sibi a Deo collatis vetus Hospitale S. Andreae in Platea seu Sede (ut vocabant) Nidi Civitatis Neapolis temporum iniuria penitus collapsum, sub annum 1424 ex Apostolico Diplomate Martini V Summi Pontificis peculiarem obtinuit facultatem, tum praedicti Hospitalis denuo construendi, tum eius regimen illis, quos idem Cardinalis per ultimam voluntatem eligeret, committendi, atque una simul ab eodem Pontifice impetravit, ut Hospitale praefatum, postquam aedificatum et a se dotatum fuisset, Personae in eo existentes eiusque Rectores pro tempore a dominio visitatione et potestate Archiepiscopi Neapolitani et Ab-

batis secularis Ecclesiae S. Andreae ad Nidum eximerentur et Sedi Apostolicae deberent immediate subesse, - ita quod Archiepiscopus et Abbas praedicti vel eorum aliquis ratione delicti vel contractus aut rei, de qua agitur, ubicumque committatur delictum, inea- tur contractus, aut res ipsa consistat, nullam possint in personas bona et Rectores praefatos iurisdictionem potestatem visitationem seu dominium exercere, seu a Rectoribus vel aliis, quibus iuxta voluntatem praefatam dictum Hospitale fuerit commissum, rationem seu computum exigere. Hac itaque potestate sibi facta utens laudatus Card. Brancaecius, in quadam schedula testamentaria Hospitale et Capellam sub invocatione SS. Angeli et Andreae construi iussit atque congruis dotavit redditibus. Extructo deinde Hospitali, idem Cardinalis per literas in eius testamento inclusas duobus illius Hospitalis Rectoribus per Universitatem nominandis imperavit, ut unum quotannis eligerent - honestum Clericum, qui habeat potestatem et iurisdictionem super Presbiteros et Clericos infrascriptos, ipsosque corrigendi puniendi excommunicandi, et omnem iurisdictionem ecclesiasticam exercendi, si contingat, eos vel ipsorum aliquem delictum seu aliquod aliud crimen committere. - Peculiarem exinde faciens mentionem praefati Diplomatis Martini V, Hospitale istud eiusque Officiales ab omni subiectione quorumcumque Ordinariorum eximentis, haec addidit: - In hoc solliciti sint Rectores, quod Archiepiscopus Neapolitanus seu Abbas S. Andreae nulla ibi iurisdictione utantur, et quod de legatis factis dicto Hospitali et imposterum faciendis nulla eis quarta seu canonica portio tribuatur, nec ab eis visitationem recipiant, nec de administratione computum reddant, sed in omnibus servetur Apostolica Bulla et concessio praedicti domini nostri Papae -. His confirmationis Apostolicae robur adiecit Cardinalis tunc temporis Poenitentiarius ex speciali s. m. Pauli III mandato, qui praeter alia mandavit, - quodque dictus Presbiter Sacrista pro tempore electus vel eligendus omnimodam potestatem et iurisdictionem ordinariam in dictos Clericos et Sacerdotes, ut praefertur, exercere, Ordinarii loci seu cuiusvis alterius licentia desuper minime requisita, libere et licite possit et valeat -.

Privilegiis exemptionis huiusmodi fretus Rector sive Sacrista Ecclesiae SS. Angeli et Andreae ad Nidum contendit, Archiepiscopum nullam iurisdictionem exercere ac visitationem agere posse in praefata Ecclesia S. Angeli et Hospitali. Hinc illud potissimum pendendum esse videbatur, num ex verbis privilegiorum superius recitatis Rector Hospitale et Ecclesia S. Andreae ad Nidum eam sibi adserere possent a iurisdictione Archiepiscopi exemptionem, quae adiunctam habeat veram ac propriam qualitatem Nullius cum territorio separato. Triplex enim magis usitata ab iuris Auctoribus distingui solet Praelatorum Episcopo inferiorum species. Inquirendum hinc erat, num Rector Hospitalis et Ecclesiae ad Nidum inter exemptos primi vel secundi generis esset recensendus, vel potius quasi Episcopalem haberet potestatem cum territorii iure. Pauciora quidem, tum ex Apostolicis Constitutionibus, tum ex Concilii Tridentini praescripto, reservata comperiuntur Episcopis in eas personas et loca, quae vere Nullius Diaecesis sunt cum territorio ab eorum Episcoporum Diaecesi prorsus avulso et separato, quam quae ipsis competunt in alia quaecumque exempta, si haec Diaecesano Episcopo subsint. Aperte enim statuit Concilium Tridentinum sess. 23 cap. 10 et 15 et sess. 24 cap. 2 de reformatione, omnes huiusmodi inferioris classis exemptos, praeter alia, quoad ius conferendi Ordines visitandi Ecclesias et Personas approbandi Confessarios et Concionatores Diaecesano subesse Episcopo. Illud etiam animadvertendum erat, quid controversiis huiusmodi virium haberet consuetudo et observantia.

154. His mature perpensis, propositis dubiis: - IV. An Confessarii pro Ecclesia et Hospitali S. Angeli ad Nidum approbandi sint ab Archiepiscopo, sive potius a Sacrista sive Rectore? VI. An ordinatio Sacristae et aliorum Hospitali inservientium pertineat ad Archiepiscopum? VII. An Archiepiscopus visitare valeat Ecclesiam S. Angeli et Hospitale? VIII. An Archiepiscopus visitando Ecclesiam possit quoque visitare Altaria sacras vestes suppellectilia et alia necessaria pro materiali custodia Sacramentorum? IX. An Archiepiscopus visitare possit Sacristam seu Rectorem Ecclesiae Capellanos quoad scien-



tiam et mores et vestes tum sacras, tum prophanas, ac Decreta opportuna facere pro honestate eorum vitae et instructione? — Sacra Congregatio respondit: — Ad quartum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad sextum, Affirmative. Ad septimum, Affirmative iure delegato quoad Ecclesiam; quo vero ad Hospitale pariter, Affirmative iure delegato circa spiritualia; et in reliquis ad formam concordatorum. Ad octavum, Affirmative eodem iure. Ad nonum, Affirmative eodem iure — *in Neapolitana die 21 Iulii 1742 (1).*

155. Idcirco Episcopus potest censuris coercere Abbatem impediens ei visitationem Ecclesiae parochialis, si in ea Abbas utramque iurisdictionem non exercet *in Sulmonen. mense Iunii 1587 lib. 4 Decretorum pag. 287.*

156. Non potest vero visitare parochiales Ecclesias existentes in locis, ubi Abbates seu Praelati inferiores habent iurisdictionem spirituales et temporales *in Squillacen. lib. 2 Decretorum pag. 97. -*

157. Episcopus itaque visitans territorium Nullius potest ea tantum facere, quae pertinent ad visitationem *in Pacten. mense Ianuarii 1593 lib. 7 Decretorum pag. 89.*

158. Idcirco non potest processus iudicialiter facere Causasque ordinarias cognoscere *in Dubium anno 1619 lib. 12 Decretorum pag. 11.*

159. At potest Episcopus exercere iurisdictionem in Causis criminalibus et matrimonialibus, donec Praelatus inferior probet legitime consuetudinem immemorabilem talem iurisdictionem exercendi *in Marsicana mense Augusti 1585 lib. 4 Decretorum pag. 59.*

160. Non potest autem Episcopus Sacramentum Confirmationis ministrare absque licentia Ordinarii loci *in Pacten. die 3 Aprilis 1593 lib. 7 Decretorum pag. 101.*

161. Potest tamen Episcopus, ut vicinior Abbatiae, conferre Ordines subditis secularibus Abbatis etiam Nullius Diaecesis sine con-

sensu vel literis testimonialibus eiusdem Abbatis *in Caelestinorum die 22 Februarii 1630 lib. 14 Decretorum pag. 385.*

162. Amplia, Episcopus potest monere et corrigere Praepositum, cui incumbit cura animarum, si non residet vel in suis subditis indiscretas licentias non residendi concedit *in Marsicana lib. 2 Decretorum pag. 188.*

163. Quin imo Episcopus debet instituere concursum pro Ecclesiis parochialibus Abbatiae, cuius Abbas non habens territorium separatum illum non potest instituere *in Forosempronien. die 17 Iunii 1630 lib. 14 Decretorum pag. 294.*

164. Quum igitur Parochus et Abbas Commendatarius parochialis Ecclesiae S. Mariae Oppidi Positani contenderet, haud competere Archiepiscopo Amalphitano ius visitandi praedictam Ecclesiam, ex eo quod praefata Parochialis et Abbatialis Ecclesia territorium a Diaecesi Amalphitana distinctum ac separatum constitueret, et antiquitus ad Monachos Benedictinos pertineret, proposito dubio: — II. An eidem Archiepiscopo competat ius visitandi praedictam Ecclesiam S. Mariae? —, Sacra Congregatio, dum non constabat de praetensa territorii separatione, responsum tulit: — Ad secundum, Affirmative; et amplius — *in Amalphitana Cathedratici et Procurationis die 14 Martii 1739.*

165. Quapropter Sacra Congregatio declaravit, licere Episcopo Anglonensi visitare Ecclesiam Monasterii S. Eliae Ordinis S. Basilii Oppidi nuncupati de Carbone in omnibus concernentibus curam animarum Confessarios approbare Ordinis conferre et in ea sacris Concionatoribus licentiam impartiri; quin ullatenus constaret, Abbatiam S. Eliae esse Nullius et habere territorium separatum et iurisdictionem quasi Episcopalem; ut autem dignosceretur, an et quae iurdictio praefato Episcopo competeret in dicto Oppido Carbonis, mandavit; ut Causa proponeretur super singulis actibus, quos inde propositos adamsim resolvit *in Anglonen. Iurisdictionis die*

(1) Huiusmodi dispositioni accessit subinde Constitutio Praeclarum 4 octobris 1755 Benedicti XIV, ut in eius Bullar. tom. 4, qua Pontifex ille Ecclesiam et Hospitale praedictum bona iura ac pertinentia ab ordinaria ac delegata iurisdictione exemit, nec non declaravit, dictam exemptionem esse intelligendam, salva reverentia Archiepiscopo Neapolitano, de iure debita ab omnibus exemptis non solum extra, sed etiam intra ipsum Hospitale eiusque Ecclesiam atque Oratorium.

24 Ianuarii 1660 et die 17 Novembris 1714 lib. 22 pag. 19 a tergo. die 6 Iunii die 4 Iulii 1716 et die 30 Ianuarii 1717 lib. 64 66 et 67 Decretorum.

166. Siquidem - Monasterium, Abbatiale S. Eliae Ordinis S. Basilii Oppidi nuncupati de Carbone assiduarum iurisdictionalium contentionum fomentum praebuit inter illos Abbates Commendatarios et Episcopos Anglonenses circa eius Ecclesiae visitationem in concernentibus curam animarum approbationem Confessariorum et similia, sic ut de anno 1660 Abbas Rapacciolus, cui dictum Monasterium tum extiterat commendatum, et eius temporis Episcopus Anglonensis unanimiter convenerunt ad hanc Sacram Congregationem, in qua proposito dubio: « An, stantibus rationibus in facto et in iure per Informantes deducendis, liceat praefato Episcopo visitare praedicti Monasterii Ecclesiam in omnibus concernentibus curam animarum Confessarios approbare Ordines conferre et in ea sacris Concionatoribus licentiam impartiri? Et sub die 24 Ianuarii praelibati anni rescriptum fuit: « Congregatio Concilii, citato D. Abbate, censuit competere D. Episcopo Anglonensi facultatem praedicta faciendi, donec per rem iudicatam constiterit, praefatam Abbatiam esse Nullius et cum territorio separato et iurisdictione quasi Episcopali », ut in lib. 22 Decretorum pag. 19 a tergo. Sed instaurata nuper eadem contentione inter modernos Episcopum Anglonensem et Eum Boncompagnum primodicti Monasterii Abbatem Commendatarium, revoluta fuit Causa ad eandem Sacram Congregationem, concordatisque inter Partes infrascriptis dubiis, ea modo, iisdem Partibus monitis, proponuntur EE. VV., ex utrinque deducendis sapientissime terminanda: - I. An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 24 Ianuarii 1660? II. An constet, Abbatiam S. Eliae Terrae Carbonis esse Nullius et habere territorium separatum et iurisdictionem quasi Episcopalem? Et quatenus negative. III. An et quae iurdictio competat Episcopo Anglonensi in dicta Terra Carbonis in casu etc. - Sacra Congregatio die 24 augusti 1709 respondit: - Dilata, et dentur Literae commissoriales et compulsoriales cum praefixione termini quatuor mensium -. In

executionem huius Rescripti deputatus fuit de consensu Partium Iudex delegatus Episcopus Cassanensis. Subindeque pro parte eiusdem Eminentissimi exhibiti fuerunt nonnulli articuli, et institum pro eorum admissione. Et Sacra Congregatio sub die 25 Ianuarii 1710, Parte ex adverso contradicente, rescripsit: « Pro prorogatione trium mensium, ad effectum examinandi Testes super articulis per Iudicem delegatum ». Quo quidem termino elapso, institit Episcopus pro Causae propositione, atque Parte e converso dilationem petente, rescriptum fuit sub die 2 augusti proxime defluxi: « Proponatur Causa omnino in prima Congregatione post aquas ». Hinc hodie eandem instantiam reiterante eodem Episcopo, ac exhibitis pro parte Eius Commendatarii plerisque iuribus in processu fabricato coram Episcopo Cassanensi, proponuntur eadem dubia, Partibus monitis, ut ab EE. VV. prudentissime resolvantur; sed sub die 18 aprilis 1711 rescriptum extitit: « Dilata ad secundam omnino etiam unicam ». Contingit itaque hodie eam proponi, Partibus etiam monitis. Rescriptum tamen prodiit die 16 maii 1711: « Dilata, et coadiuventur probationes, non retardata executione Decreti Sacrae Congregationis anni 1660 ». Impraesentiarum igitur exhibito processu compulsoriali coram Episcopo Marsicensi constructo, ad enixas Episcopi Anglonensis preces reponuntur supradicta tria dubia, quibus die 4 augusti 1714 responsum est: « Dilata ad secundam omnino etiam unicam ». Atque rursus die 22 septembris 1714: « Proponatur in prima etiam unica ». Exinde Sacra Congregatio die 17 novembris 1714 respondit: - Ad primum, in decisis; et amplius. Ad secundum, ex deductis, Negative. Ad tertium, proponatur super singulis actibus ». (1)

167. Quare Episcopus ex praemissa huius Sacrae Congregationis resolutione praetendit, auctoritate ordinaria visitare Ecclesias, excepta Abbatiali, et Clerum dictae Terrae, iuxta etiam resolutionem huius Sacrae Congregationis anni 1569. Praeterea exhibet alia multa documenta, ex quibus probat, concursus parochialis Ecclesiae dictae Terrae factos coram Episcopis usque de annis 1588 1594 et 1606, nec non epistolas Eminentissimi Lauria Abbatis Commendatarii de exa-



mine omnino subeundo coram dicto Episcopo, et de iure ipsi competente in collatione Archiepiscopatus. Item producit publicam fidem Cancellarii Curiae Episcopalis testantis, ex actis illis constare de iurisdictione exercita usque ab anno 1570 in dicta Terra, in cognoscendis Causis civilibus criminalibus matrimonialibus et in conferendis sacris Ordinibus. Et denique administrationem Sacramenti Confirmationis probat ex actis visitationum et Testium depositionibus. Actus vero, si qui sunt, iurisdictionales exercitos ab Abbatibus Commendatariis pro tempore post pendentiam litis ab anno 1569 attentatos aut nullius roboris et momenti esse contendit. Hinc monito Procuratore Em̃i Abbatis, summae sapientiae EE. VV. sequentia proponuntur dubia: « I. An ultra visitationem delegatam competentem Episcopo in Ecclesia Abbatiali competat eidem Episcopo ius faciendi visitationem localem et personalem aliarum Ecclesiarum et Cleri Terrae Carbonis auctoritate ordinaria, vel potius competat Em̃o Abbati? II. An cumulative, vel privative? III. An ius conferendi Beneficii simplicia spectet ad Episcopum, vel potius ad Em̃um Abbatem? IV. An ius conferendi Beneficia curata spectet ad Episcopum, vel potius ad Em̃um Abbatem? V. An institutio in Beneficiis iurisdictionis sit danda per Episcopum, vel per Em̃um Abbatem? VI. An ius cognoscendi Causas Matrimoniales spectet ad Episcopum, vel ad Em̃um Abbatem? VII. An ius cognoscendi Causas criminales civiles et mixtas competat Episcopo, vel Em̃o Abbati? VIII. An Episcopo competat in praedicta Terra ius administrandi Sacramentum Confirmationis? IX. An Em̃o Abbati competat ius revidendi computa Locis piis et Hospitalibus dictae Terrae, vel potius Episcopo, vel utrique? X. An Em̃o Abbati competat ius concedendi testimoniales pro ordinandis tam super vita et moribus, quam Patrimonio vel titulo Beneficii? XI. An Episcopus possit retinere Vicarium Foraneum in dicta Terra eodem modo, quo retinet in aliis Terris suae Diaecesis? XII. An, Abbatia vacante, possit a Clero dictae Terrae eligi Vicarius Capitularis? », Sacra Congregatio

die 28 martii 1716 respondit: « Dilata ad secundam omnino post agnos ». Interim ultra facti seriem in folio die 28 martii distributo, nunc Defensores iurium Em̃i Abbatis Commendarii visitationes factas ab Abbatibus praedecessoribus tam locales, quam personales in annis 1580 1641 et 1650, et plures Synodos editas ab anno 1649 ad 1685 adducunt. Ius autem Beneficia conferendi simplicia desumunt ex collationibus a Commendatariis expletis Cantoratus (unicum, ut supponunt, Beneficium) parochialis Ecclesiae S. Lucae de annis 1627 1657 1658. Ita etiam vindicare contendunt ius collationis quoad Beneficia Curata, eo quia unica parochialis Ecclesia S. Lucae in annis 1557 1593 1646 1655 a Commendatariis pro tempore fuerit collata. Demum iidem Abbates Commendarii Praesentatis ad Beneficium S. Mariae de Fraticellis in annis respective 1536 1590 1604 et 1652 institutionem concesserunt. Et de iure patronatus alterius Beneficii Hospitalis S. Mariae delle Piane duo Abbates Commendarii diversis temporibus in annis 1532 et 1586 disposuerunt. His itaque perpensis, Sacra Congregatio die 6 iunii 1716 respondit: — Ad primum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad secundum, cumulative ad formam resolutionis in Clusina Iurisdictionis die 6 iulii 1704 (1). Subinde die 4 iulii 1716 respondit: — Ad tertium, collationem Cantoratus spectare ad Em̃um Abbatem. Ad quartum, collationem tituli Parochialis S. Lucae spectare ad Em̃um Abbatem, concursus vero praelectionem et institutionem auctorizabilem spectare ad Episcopum. Ad quintum, institutionem quoad utrumque Beneficium spectare ad Em̃um Abbatem. Atque demum respondit: — Ad sextum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad septimum, criminales spectare ad Episcopum, civiles cumulative ad utrumque; quoad mixtas, dilata. Ad octavum, Affirmative; et amplius. Ad nonum, cumulative ad formam praefatae resolutionis in Clusina; et amplius. Ad decimum, Negative. Ad undecimum, Affirmative. Ad duodecimum, Negative, salvo iuribus Monachorum. Reproposito etiam dubio: — An sit standum, vel

(1) Praefatam resolutionem habes in Verb. Abbas, §. VIII, n. 104 ad 107 et in respectiva nota n. 2, Tom. I. PALLOTTINI, *Collectio, etc. Tom. IX.*

recedendum a decisis sub 6 iunii 1716 quoad primum et secundum? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — In decisis, et amplius — *in Anglonen. Iurisdictionis die 30 Ianuarii 1717 lib. 67 Decretorum.*

168. Hinc Sacra Congregatio respondit, exequendum esse votum Rotale, quo statuebatur, ex dismembratione a iurisdictione Abbatiae aliquorum Castrorum cum annexis Ecclesiis et Monasteriis ac finitimae Diaecesi unitorum haud laesa fuisse privilegia alias praefatis Monasteriis concessa, adeoque Episcopum non posse visitare dictas Ecclesias, nisi in respicientibus curam animarum, huiusmodi tamen visitationem explere posse iure ordinario, vel utramque iurisdictionem cumulative exercere, prout necessitas exegerit *in Firmana Iurisdictionis die 19 Maii die 2 Iunii die 7 Iulii et die 18 Augusti 1703 lib. 53 Decretorum.*

169. Enimvero — instaurata nuper inter Em̃os dominos Cardinales Abbatem Commendatarium Monasterii S. Mariae Farfensis et Archiepiscopum Firmanum veteri controversia iamdudum exorta et agitata inter eorum Predecessores super iure ac modo visitandi quamplures Ecclesias positas in Castris seu Oppidis Montis Falconi Montis S. Mariae in in Georgeo et S. Victoriae per s. m. Gregorium XIII dismembratis ab Abbatia Farfensi et applicatis Diaecesi Firmanae ac quinque alias in eadem dismembratione comprehensas, sitas tamen intra limites Firmanae Diaecesis, placuit s. m. Innocentio XII ad instantiam utriusque Partis committere huic Sacrae Congregationi, ut in huiusmodi Causa proce-

deret cum voto Rotae. Cum autem votum post editas sex decisiones ad eorum tenorem novissime emanaverit, Em̃us Archiepiscopus instat hodie apud EE. VV., ut illius executionem dignentur decernere. Non grave igitur erit EE. VV. ex dictis decisionibus Rotabilibus aliisque iuribus a Partibus circumferendis sapientissimum oraculum pandere super dubio: — An votum Rotale sit exequendum in casu etc. —, Sacra Congregatio die 19 maii 1703 responsum dedit: — Ad primam omnino etiam alteram tantum —. Reproposito autem dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio die 2 iunii 1703 respondit: — Proponatur omnino in prima, et communicentur iura per octo dies ante; et quoad praetensa attentata, habebitur ratio in propositione Causae —. Reproposito interim praefato dubio, Sacra Congregatio respondit: — Dilata ad primam —. Reproposito hinc dubio praedicto, Sacra Congregatio die 7 iulii 1703 responsum tulit: — Affirmative —. Em̃us Abbas Farfensis obtinuit iterum audiri, mediante Rescripto: — Audiatur ad primam, et amplius —. Cum autem in proxima habita Congregatione denuo responsum fuerit: — Ad primam omnino de consensu Partium —, dignabuntur modo EE. VV. sapientissime de more definire: — An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis, et amplius — *in Firmana Iurisdictionis die 18 Augusti 1703 lib. 53 Decretorum* (1).

170. Quum itaque adessent Nullius Diaecesis loca nonnulla, ac, ut praeferebatur, libera exempta Cassinensibus Abbatibus ple-

(1) Dubium quippe erat, an per dismembrationem a iurisdictione Abbatiae Farfensis aliquorum Castrorum cum annexis Ecclesiis et Monasteriis et unitorum Archidiaecesi Firmanae plena super eis acquisita fuerit iurisdiclio Archiepiscopo Firmano, ita ut potuerit visitare Ecclesias ad Monachos exemptos spectantes: at ex decis. 676 coram Molines tom. 3 resolutum extiterat, quod per unionem factam non remanserant praeiudicata privilegia alias Monasteriis concessa, et quod non posset visitare easdem Ecclesias, praeterquam in respicientibus animarum curam; hinc ardua erat quaestio, an in respicientibus animarum curam Episcopi possent visitare iure ordinario, vel delegato; et cum iurisdiclio Episcopis tributa a Concilio sit immediata et nulla nova detur iurisdiclio Episcopis, sed solum excitetur illa, quae iam de iure ipsis competeat, Sacra Rota respondit, posse Episcopos visitare iure ordinario. Exinde S. Rota in decis. 769 coram eodem super modo visitandi Monasteria exempta in respicientibus animarum curam et Sacramento- rum administrationem decedit, Episcopos posse visitationes explere iure ordinario, vel utramque iurisdictionem cumulative exercere, prout necessitas exegerit. Vigore autem decisionis 771 coram eodem Monasteria Monialium exempta possunt ab Episcopo visitari in respicientibus clausuram iure delegato; Ecclesiae dependentes a Monasterio pollente iurisdictione quasi Episcopali visitari possunt respectu animarum curae iure ordinario. Retroactis temporibus etiam controversiae iurisdictionales inter eosdem efferbuerant, quae per concordiam sublatae fuerunt, de qua plene habetur penes Card. De Luca disc. 14 de iurisdictione.



narie quoad iurisdictionem spiritualem tantum subiecta, propositis dubiis: - I. An liceat Episcopis, intra quorum Diaecesis fines consistunt, vel qui locis Nullius Diaecesis propinquiores sunt Castra et loca huiusmodi illorumque Ecclesias et in eis divinis inser-vientes visitare corrigere et reformare, et teneantur Abbates ac eorum Officiales et subditi eosdem Episcopos ad munus visitationis reformationis et correctionis illic adimplendum libere admittere? II. An liceat eidem Episcopis praemissa eorum ordinaria auctoritate facere, an vero Apostolica dumtaxat facultate sibi delegata, adeo ut, nisi prius expresse declaraverint, se tamquam Apostolica Auctoritate delegatos, et non alias ea facere velle, admitti nequaquam ad munus praenarratum debeant, sed repelli possint libereque et licite sibi resistere valeant? Insuper si ad visitationem et auctoritatem ibidem exercendam admitti debeant, III. An in his dumtaxat, quae attinent ad curam animarum et administrationem Sacramentorum, vel extra huiusmodi duos casus, in aliis etiam casibus, ac in quibus et quomodo praesertim contra non exercentes curam animarum et Sacramenta non administrantes visitatione reformatione correctione iurisdictione et auctoritate uti tamquam, ut praefertur, Apostolica potestate delegati valeant? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, quoad primam partem licere ex Decreto Concilii cap. 8 sess. 7 et cap. 9 sess. 24, quoad secundam partem teneri. Ad secundum, licere Episcopis delegata tantum potestate visitare, idque expresse ab eis declarandum. Ad tertium, admitti debere ad visitationem plenariam, praeterquam in locis, in quibus viget Regularis observantia, et cura animarum immineat Ecclesiae Monasterii iuxta cap. 11 sess. 25 de Regularibus, et tunc restringi visitationem ad ea, quae tangunt curam animarum et Sacramentorum administrationem - *in Cassinen. mense Februarii 1588.*

171. Nam in Decreto Concilii Tridentini sess. 7 cap. 8, quo loco reservata est Episcopo visitatio Abbatiae Nullius iure delegato, Praelati solum Diaecesani primae et secundae speciei comprehenduntur, non autem Praelati vere Nullius territorium separatim habentes, quorum respectu visitatio committitur

Episcopo viciniore per aliam Concilii sanctionem in cap. 9 sess. 24 de reformatione, ut explicat Card. Petra ad Const. 4 Callisti III sect. 1 n. 21 et 22 tom. 5 *in Aquilana Iurisdictionis die 21 Iunii 1760 §. His.*

172. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, Ecclesias seculares Nullius Diaecesis, quantumcumque exemptas et Sedi Apostolicae immediate subiectas, ita ut eorundem Praelatus habeat in illas iurisdictionem quasi Episcopalem, posse visitari ab Episcopo, cuius Cathedralis Ecclesia est proximior, ex Decreto Concilii in Cap. 9 sess. 24 de reformatione *in Nullius anno 1597 lib. 9 Decretorum pag. 42.*

173. Amplia, Episcopus visitare potest praedictas Ecclesias non solum per seipsum, sed etiam per personam delegatam, dummodo speciale mandatum illi tribuat, et sit Persona in dignitate ecclesiastica constituta, prout pluries Sacra Congregatio declaravit, atque praesertim *in Patavina die 22 Decembris 1691 lib. 41 Decretorum.*

174. Proposita hinc quaestione: - Si Episcopis non solum per seipsos, sed eorum in spiritualibus Vicarios Generales munus visitationis reformationis et correctionis exercere permittendum esset, et quatenus in animum inducitur, hoc eis tribui, an ab eis Vicarii in id speciali facultate in scriptis suffulti esse debeant, de illaque prius per authentica documenta Abbatibus superioribus vel eorum Officialibus et subditis sibi illorum exemplo de verbo ad verbum cum originali collato fidem facere teneantur, et donec istud fecerint, eos admittere ad visitandum recusare licite possint? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Posse, nisi expresse prohibitum sit, et quoad Vicarios, opus esse speciali in scriptis facultate, de qua huiusmodi fidem faciendam esse - *in Cassinen. mense Februarii 1588.*

175. Non potest tamen praedictas Ecclesias seculares visitare vigore cap. 3 sess. 7 et cap. 9 sess. 24 de reformatione tamquam viciniore, nisi expresse declaret, se id agere tamquam Sedis Apostolicae delegatum *in Aquilana die 25 Augusti 1606 lib. 10 Decretorum pag. 156.*

176. Alias enim potest ei obsisti, non praemissa huiusmodi declaratione visitandi

in *Dubium die 21 Aprilis 1607 ad Cap. 11 sess. 24 de reformatione Posit. 89 pag. 1277.*

177. Hinc vicinior Episcopus potest visitare Beneficia secularia et Clericos seculares Abbatiae Nullius Diaecesis, illosque culpabiles repertos corrigere in *Nullius die 2 Augusti 1596 lib. 8 Decretorum pag. 183.*

178. Quin imo Episcopus potest visitare parochiales Ecclesias quantumvis exemptas intra suam Diaecesim existentes, nec non Personas in eisdem curam animarum exercentes in iis, quae ad dictam curam et Sacramentorum administrationem pertinent, adeo ut in illis, quae necessaria et opportuna visa fuerint decernere, poenas infligere et exequi, aliisque iuris remediis procedere valeat, impediens illum poenis etiam censurarum coercendo in *Ulixbonen. die 24 Augusti 1595 lib. 8 Decretorum pag. 144.*

179. Ideirco visitare potest Episcopus parochialem Ecclesiam annexam Abbatiae exemptae a iurisdictione Episcopi, et Abbati pleno iure subiectae in concernentibus curam animarum in *S. Severini Iurisdictionis die 2 Augusti 1670.*

Item *die 11 Aprilis 1680 die 30 Maii 1669 lib. 19 Litt. VV. SS. LL. pag. 250 et die 4 Februarii 1702 lib. 52 Decretorum.*

180. Unde potest etiam Episcopus visitare Ecclesias et Doctrinas, ut vocant, Societatis Iesu in concernentibus curam animarum in *Paraquerien. Iurisdictionis die 13 Martii 1660 lib. 22 Decretorum pag. 64.*

181. Amplia, Episcopus potest visitare Ecclesiam parochialem, etiamsi Rector Subcollectoris officium exerceat in *Feretrana die 4 Decembris 1638 lib. 16 Decretorum pag. 119.*

182. Hinc proposito dubio: - I. An Episcopus Pacensis seu Visitator ab eo deputatus visitando Ecclesiam Collegiatam de Zaffra tam iure ordinario, quam iure delegato ad formam concordiae, possit non solum Decreta et Ordinationes opportunas facere, sed etiam completa visitatione ipsi iurisdictioni competat pro eorundem Decretorum et Ordinationum executione ac observantia, seu potius spectet ad Abbatem in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, Affirmative in omnibus iuxta modum.

Modus est, quod Episcopus Pacensis visitans per se ipsum vel per alium possit semper et quandocumque extra visitationem exequi et observari facere sua Decreta facta in visitatione, et Abbatem teneri exequi observare ac observari facere eadem Decreta, et tamquam merum Exequutorem cogere suos subditos ad illa observanda et exequenda etiam iuris remediis - in *Pacen. seu Nullius Iurisdictionis die 18 Decembris 1728.*

183. Quod si non satis constet de iure visitandi, ac nihilominus Episcopus Interdictum atque censuras tulerit, Sacra Congregatio mandat, ut coadiuvetur probationes in *Caputaquen. Iuris visitandi die 19 Maii 1703 lib. 53 Decretorum.*

184. Siquidem - collapsa temporis vetustate Ecclesia S. Nicolai sita in territorio Molphae, circa annum 1670 quondam Dominicus Tomeus aliam parvam construxit proprii sumptibus in locum veteris, assignata necessaria dote pro illius manutentione et celebratione Sacrosancti Missae Sacrificii. Cum autem dictum territorium Molphae ab Episcopo Caputaquensi praetendatur esse in et de sua Diaecesi, et propterea dictam Ecclesiam S. Nicolai inibi existentem visitare posse, ac e contra Capitulum Sacrosanctae Basilicae Vaticanae asserat, illud esse unum de membris et dependentiis Abbatiarum S. Petri de Cusatis et S. Nazarii olim Regularium atque spectantium ad Congregationem Monachorum Cisterciensium, sed postea per s. m. Pium IV, praevia ipsius secularizatione, concessarum eidem Capitulo ac pleno iure subiectarum etiam quoad personas, cum omnimoda exemptione a quacumque iurisdictione aliorum Superiorum; hinc exorta fuit inter dictum Capitulum et Episcopum controversia super iure visitandi Ecclesiam praedictam, quoniam cum duo Visitatores electi ab eodem Capitulo de mense iunii anni 1701 illam visitaverint, inventoque Altari sine sacro lapide et necessariis suppellectilibus, ecclesiastico Interdicto supposuerint, quod postea revocarunt die 27 eiusdem mensis iunii stante, quod de praedictis omnibus sufficienter provisum remansit, dictus Episcopus Caputaquensis de sequenti mense iulii per suum Delegatum eandem Ecclesiam visitare fecit, qui sub fundamento, quod itidem debitis suppellectilibus careret, illam



novo Interdicto auctoritate ordinaria supposit, quod tamen per Vicarium Terrae Centulae uti Delegatum a Nuntio Neapolitano de ordine huius Sacrae Congregationis remotum fuit, praevia recognitione Ecclesiae, quam satis provisam et ornatam advenit. Et quia durante tempore Interdicti, per Episcopum appositi, Sacerdotes Antonius et Nicolaus Tomei subiecti pariter iurisdictioni dicti Capituli in praefata Ecclesia celebrarunt, idem Episcopus eos in censuras incursos declaravit. Habito exinde recursu per Capitulum ad hanc Sacram Congregationem, datisque literis pro informatione Nuntio Neapolitano, ea iam perventa una cum nonnullis iustificationibus, praefatam facti speciem comprobantibus, idem Nuntius votum suum exponens censet, quod attentata praedicta Bulla unionis et exemptionis respective s. m. Pii IV, possessione immemorabili, exercitio continuato actuum iurisdictionalium, pluribusque aliis rationibus militantibus favore supradicti Capituli, istud manuteneri debeat in dicta possessione, non obstantibus nonnullis actibus factis per Episcopos Caputaquenses clandestine et in seio eodem Capitulo.

185. Ex his igitur aliisque plenius ex utraque parte informante deducendis, doctissimum EE. VV. expectatur oraculum: — An Episcopo competat ius visitandi Ecclesiam S. Nicolai, de qua agitur, et Interdictum et censurae substineantur in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Coadiuventur probationes — *in Caputaquen. Iuris visitandi die 19 Maii 1703 lib. 53 Decretorum.*

186. Alias actus visitationis, per Episcopum in Ecclesiis et Capellis exerciti contra privilegia a Summo Pontifice concessa nec non contra concordiam et rem iudicatam, haudquaquam substinentur *in Novarien. Iuris visitandi die 8 Maii 1751.*

187. Iamvero Oppido Varalli, quod est in valle Siccida Novariensis Diaeceseos, mons imminet, prisca religione sacer et maximis piorum hominum concursibus celebratus: speciem enim praesefert Hierosolymitani illius, in quo humanae reparationis Mysterium consummatum est. Sedebat in radicibus Montis Monasterium cum Ecclesia Virgini Matri dedicata, et in vertice Montis Eremitorium S. Sepulchri. Haec omnia Varalli Populus anno 1486 pu-

blico legitimoque actu donavit B. Bernardino de Caymis Vicario Generali Ordinis Minorum Observantium eiusque Fratribus, qui auctoritate Innocentii VIII hanc donationem agnovit. In actu illo publico donationis aperte exprimitur Eremitorium Montis — esse de membris dicti Monasterii —, idemque habetur in instrumento publico possessionis traditae B. Bernardino de Caymis. Dum vixit Vir Beatus pax summa fuit inter eius Fratres et Varalli Populum; sed eo defuncto, plurima exorta sunt dissidia. Origo fuit Arca, in qua Piorum oblationes et eleemosynae reponebantur; huius enim claves Fratres et Populus sibi vindicabant. Re a Consulibus Varalli ad Iulium III delata, oblationum et eleemosynarum administratio Consulibus concessa fuit, dato Brevi ad Episcopum Novariensem. Id ubi Fratres resciverunt, questi sunt de subreptione et obreptione Brevis, et ab eodem Pontifice obtinuerunt, ut rei cognitio ad Episcopum Laudensem deferretur. Huius Causae exitus ignorabatur: illud certum erat, a Gregorio XIII id negotii datum fuisse divo Carolo Borromeo, ut controversias componeret. Adiit Vir Sanctus Montem sacrum, sed in febrim incidit, et inde decessit. Lites omnes substulisse visum est Sixto V, qui, lata Constitutione, voluit, — curam et administrationem dicti Montis Varalli fabricae aedificiorum sacrarum Imaginum eleemosynarum etc. perpetuo spectare debere tam ad dictum modernum et pro tempore existentem Guardianum dictae domus Fratrum Minorum, quam etiam ad dictam Universitatem et Homines ipsius Oppidi Varalli —; mandavitque Episcopis Novariensibus, — ut ad decorem eisdem sacri Montis et divini cultus augmentum Oratoria Imagines ac Mysteria Passionis ad Evangelicae historiae veritatem accurate fieri exprimi et suo ordine collocari curet, ac vocatis et adhibitis in consilium Viris aliquot prudentibus et huiusmodi rerum peritis, certum locum modum et formam fabricae aedificium Oratorium et sacrarum Imaginum assignet, atque a forma semel per ipsum Episcopum Novariensem praescripta non liceat Fabricariis aliisque Personis latum unguem recedere, aedículas etc. adiacere et de novo construere sine ipsius licentia —. Eidem Episcopo, qui Ecclesiae illi praeesset, facultatem

indulsit - tamquam S. Sedis in hac parte specialiter Delegato etc. in eventum discordiae Guardiani et Consilii praefatorum libere, ut praefertur, eligendi, et expensas, ut dictum est, suo arbitrio fieri mandandi, quam etiam etc. controversias et dissensiones inter Guardianum et Consilium ortas vel oriundas cum omnibus incidentibus etc. summarie de plano sine strepitu et figura iudicii arbitrio suo decidendi -. At neque hac Constitutione dissidia cessarunt. Mandata igitur fuit iurisdictio a Clemente VIII Card. Friderico Borromeo, ut sacrum Montem visitaret, et si pax et concordia restitui non posset, eliceret Patres Minores Observantes, et in eorum locum Fratres eiusdem Ordinis Reformatos substitueret. Ita factum est a Card. Borromeo, curante Populo Varalli Observantium remotionem, et ut Reformati sufficerentur, qui suffecti fuerunt, - ut omnibus et singulis gratiis privilegiis etiam spiritualibus indultis exemptionibus immunitatibus et indulgentiis, quibus alii aliarum eiusdem domorum Custodes et Fratres utuntur fruuntur et gaudent etc., ac uti frui gaudere possint et valeant -. Mutatio tamen haec Personarum speratam pacem non attulit: iterum delegatus fuit Cardinalis Fridericus Borromeus, qui plura tulit Decreta. Meditantes itaque Fabricerii Varallenses Ecclesiam in Monte sitam iterum in ampliorem et elegantior formam aedificare publico instrumento protestationem emisert, nullum sibi ius Patres Reformatos vindicare atque asserere in ea Ecclesia posse, nisi iuxta Sixtinam Constitutionem. Exacto novae Ecclesiae opere, eam Varalli Populus Reformatis tradidit, ut possent officiare e celebrare, non però privative quoad alios Sacerdotes, che ciò faranno col consenso de' Fabricieri -, ac alia adiecta fuerunt pacta et reservationes.

188. Post haec nova inter Fratres et Po-

pulum Varalli orta sunt dissidia: Episcopus Torniellus visitationem explere in sacro Monte contendebat: Populus dominium privativum eiusdem Montis Patribus denegabat. Lis cum Episcopo Novariensi tandem sopita fuit transactione inita anno 1647, qua inter alia conventa pactum fuit, ut Sixtina servaretur Constitutio, ex qua ius esset Episcopo sacrum Montem adeundi et sacras inspicere Imagines, et formam tum Aedicularum, tum Imaginum praefinire, - eccettuatae però la Chiesa superiore del Monte, fuori che nel caso di rivedere le robbe e spese fatte in essa da Fabricieri -. Lis alia cum Populo a Senatu Mediolanensi anno 1650 finita fuit, ita ut Pars utraque uti possideret, ita possessionem prosequeretur administrationis iuxta Sixtinam Constitutionem et Decreta Card. Friderici Borromei. Post obitum Novariensis Episcopi Tornielli nova lis acta fuit inter Patres et Episcopum Maraviglia, quae tamen transactione sopita fuit, quam confirmavit anno 1671 Clemens X. Hac transactione probata fuit et confirmata transactio inita inter Fratres et Episcopum Torniellum (1). Nondum tamen litium et discordiarum finis fuit. Parochus et Sacerdotes Varalli Sacra agere contendebant aliasque explere ecclesiasticas functiones in Ecclesiis Fratrum et praesertim in nova Ecclesia dedicata Assumptioni Beatissimae Virginis, sed qui in tribunali A. C. eo anno 1687 iuri dicundo praeerat, secundum Fratres Reformatos pronunciavit. Acrior inde exarsit controversia inter Fratres et Episcopum Novariensem vicecomitem, qui cum in Ecclesia sacri Montis Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum Populo ministrare vellet, Patres autem cunctarent et moras necerent, ne claves custodiae traderent, sera per vim aperta, et factis adorationibus, Sacramentum in ea non reperiit, atque ira percitus continuo Fratres omnes a confessionibus audiendis suspensos voluit et

(1) Haec in ea praecipua pacta conventa fuerunt, scilicet - che Monsignor Vescovo possa parimenti andare sempre, che le parerà, nella Chiesa superiore dell'Assunzione nel detto Monte nuovamente fabricata, e riconoscere le statue, pitture etc. la sacra suppellettile, che si anderà facendo, spese fatte etc.; che per li due corpi Santi Reliquie etc. donate da Monsignor Vescovo Bescapè poste in detta Chiesa etc. possa Monsignor Vescovo dimandar conto al Guardiano per sapere come siano decentemente tenute; che ogni volta anderà Monsignor in detta Chiesa le sii sporta l'acqua santa dalla Persona ecclesiastica più degna della sua corte senza cotta e stola; che restando la Chiesa vecchia di S. Carlo destinata per fare la Cappella del giudizio, ogni volta si facci, resti soggetta come le altre a Monsignor Vescovo; che in virtù di questa nuova concordia non s'intenda derogato nè alla Costituzione di Sisto V, nè al Breve di Clemente VIII -.



censurarum mucrone feriit. Data fuit a Summo Pontifice Causae universae cognitio Congregationi particulari, quae contra Episcopum pronunciavit, - nullam aliam iurisdictionem sive ordinariam, sive delegatam competere dicto Episcopo visitandi dictas Ecclesias Capellas Oratoria ac totum sacrum Montem, quam ad formam transactionis initae inter bonae memoriae Iosephum Maravigliam Episcopum Novariensem ac RR. Fratres dicti Ordinis Minorum strictioris observantiae Reformatorem etc., et propterea omnes et quoscumque praetensos actus per dictum Episcopum factos et attentatos in dictis Ecclesiis ac in toto sacro Monte contra et praeter formam dictae transactionis tamquam nullos invalidos et attentatos annullamus et revocamus -. Post hanc sententiam nullus Episcopus sacrum Montem visitavit, et Iulius Odescalchi Episcopus Novariensis adiit quidem Ecclesiam novam, sed a visitatione abstinuit, licet a laicis Fabriceriis Varallensibus urgeretur, ut constaret publico instrumento. Modernus tamen Novariensis Ecclesiae Episcopus, praevio, ut ipse narrabat, consensu Patris Provincialis, sacrum Montem visitare voluit, et plurima tulit Decreta, quae singillatim in eius libello numerabantur. Confugerunt Patres ad Sacram Congregationem, questi de nullitate huius visitationis, qua et transactiones et res iudicatae violabantur, et petentes eam nullam atque irritam ab EE. PP. declarari.

189. His mature perpensis, propositis dubiis: - I. An actus visitationis exerciti per Rmum Episcopum Novariensem in Ecclesiis et Capellis sacri Montis Varalli sustineantur, vel potius sint annullandi in casu etc. *Et quatenus negative ad primam partem, affirmative ad secundam.* II. An et quomodo in posterum sit providendum in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Actus visitationis non sustineri, et in reliquis ad

Emum Praefectum cum Sanctissimo iuxta mentem (1) - *in Novarien. Iuris visitandi die 8 Maii 1751.*

190. Nam privilegium visitandi Ecclesias parochiales post Concilium a Summo Pontifice concessum firmum stare oportet, ceu docent Fagnanus in Cap. *Ex parte* de privil. n. 26, Barbosa ad Concil. Trid. sess. 23 de reformatione n. 1, Gratianus discept. 940 n. 16 *in Eugubina Visitationis die 7 Septembris 1805 §. Tum.*

191. Siquidem Innocentius X anno 1684 Ecclesiam S. Sebastiani prope et extra muros Civitatis Alatri et Monasterium S. Benedicti de Monte Podio seu de S. Benedicto veteri Eugubinae Diaecesis perpetuo univit Ecclesiae S. Agnetis. Controversia hinc exarsit super visitatione trium Paraeciarum S. Benedicti veteris S. Crucis de Murena et S. Petri de Salia inter Emum Card. Antonium ab Auria Protectorem S. Agnetis et Rmum Episcopum Eugubinum. Emus enim Protector sustinuit, tum ex privilegio expresso in Motu Proprio Innocentii X, tum ex vetusta observantia, sibi quaesitum fuisse ius visitandi praedictas tres Paraecias. Nam ex ipsis verbis Motus Proprii arguit omnimodam et activam iurisdictionem datam esse Emio Protectori, et ablatam Episcopo Eugubino super rebus et personis in spiritualibus et temporalibus; adeoque super hisce tribus Paraeciis carere debebant Episcopi Eugubini ordinaria iurisdictione, nec delegatam ex Tridentino proferre poterant, dum Synodus Tridentina infirmavit quidem privilegia omnia, quae antea concessa fuerant, sed posterioribus et futuris derogare neque potuit, neque voluit. Probavit insuper, Emum Protectorem per longum temporis spatium exercuisse semper actus illos, qui spirituales et temporales iurisdictionem evincunt; Decreta tulisse, Iudicem retinuisse, in facinorosos animadvertisse, Vicarios deputasse, Paraecias visitasse, et quod potis erat,

(1) Qua vetitae fuerunt Patribus functiones et conciones nocturnae, ipsis praescriptum, ut bini Sacerdotes, alter Germanicae, alter Gallicae linguae periti, pro confessionibus, ibi resideant, praeter alios pro Italis, ut prope meridiem qualibet die Sacrum celebretur, ut Sacerdotibus omnibus celebrantibus sacra suppellectilia subministrentur, ut Clero Collegiatae Varalli licitum sit Missam canere diebus Assumptionis Nativitatis Beatae Mariae et divi Lucae, salva tamen dictae Ecclesiae exemptione, Incolas dicti Montis, qui extra Eremitorium degunt, subiectos esse Parocho Varalli, cui licitum sit Sacramenta ministrare, eaque a dicta Ecclesia sumere, previa licentia; in reliquis servetur Breve Sixti V, *ceu videre est in lib. 102 Decretorum pag. 7.*

veniam concessisse instantibus Episcopis Eugubinis, ut nomine Protectoris Paraecias visitarent. Episcopus vero contendit, Em̃um Protectorem probare non posse, se habere iurisdictionem omnino ordinariam cum territorio separato et qualitate vere Nullius, adeoque se haud subtrahere valere ab illa iurisdictione, quam Tridentina Synodus saltem nomine S. Sedis Apostolicae Episcopis omnibus delegavit. Quaecumque enim fuerit activa iurdictio concessa Em̃is Protectoribus et exemptio, nunquam hoc secumferebat separationem et divisionem territorii. Ideirco exemptio Em̃o Protectori concessa ad summum erat ab ordinaria, nunquam vero a delegata iurisdictione Episcopi. Maxime autem cum ex actis sacrae visitationis probaret, Episcopos Eugubinos Paraecias illas lustrasse. Ita sane fecisse dixit Episcopum Manciforti annis 1712 et 1724, ita Episcopum Cavalli annis 1726 1731 1733 1740 1744, ita Episcopum Cingari annis 1750 et 1760. Si quando vero Episcopi ab Em̃is Protectoribus veniam postularunt visitandi, id sane nullum praeiudicium inferre poterat iuribus Successorum. Accedebat praeterea, quod Episcopi Eugubini Oleum Sanctum dederunt Vicariis Curatis, probarunt eos, qui in dictis Paraeciis confessiones excipiebant, Ordines absque Dimissoriis dederunt, et discussum iis, qui in Paraeciis huiusmodi debebant. Literae testimoniales, fides status liberi, proclamationes, veniae contrahendi Matrimonium a Cancellaria Episcopali relaxabantur; indicebantur Kalendarium Indulgentiae Iubilaea. Quae omnia demonstrare censuit Episcopus, quod ipse iurisdictionem in illa territorii parte retinuit, ut proinde nunquam fuerit separatum.

192. His utrinque perpensis, proposito dubio: — An Episcopo Eugubino competat iurdictio ordinaria, seu potius delegata Sedis Apostolicae ad effectum visitandi Ecclesias parochiales S. Benedicti veteris S. Crucis de Murena S. Petri de Salia in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative in omnibus — *in Eugubina Visitationis die 7 Septembris 1805* (1).

193. Hinc Visitare potuit Nuncius Apostolicus Coloniensis in vim delegationis specialis

Apostolicae Abbatiam Fuldensem omnia eius membra parochialem Ecclesiam Seondrensem suppositam inter membra dictae Abbatiae Fuldensis, licet praetenderetur sub sua iurisdictione ab Episcopo Herbipolensi *in Fulden. seu Herbipolen. Visitationis die 7 Iunii 1692 lib. 42 Decretorum*.

194. Ceterum iurdictio a Sacro Concilio tributa Episcopis Cap. 7 et 8 sess. 7 de reformatione et Cap. 11 sess. 25 de Regularibus non est privativa, sed cumulativa cum Inferioribus, iuxta resolutiones Sacrae Congregationis apud Fagnanum in Cap. *Quanto de officio Ordinarii* n. 31 et 32, et in Cap. *Ut privilegia* n. 40 de privilegiis, et secuta est Rota in Firmana Iurisdictionis 10 maii 1700 §. 22 coram Molines, et in Burgen. Iurisdictionis seu Visitationis 19 ianuarii 1714 §. Ubi pratermittenda coram Barbadio, ita tamen, ut, visitantibus tam Episcopo, quam Inferiore, et Decreta edentibus, praevalere debeant Episcopi Decreta, si haec adversentur Decretis Inferiorum *in Lycien. Visitationis et Censurarum die 23 Iunii 1725 §. Haec*.

195. Enimvero Sacra Congregatio declaravit, — non prohiberi dictis Superioribus Regularibus Decreta facere, dummodo Decretis Episcopi non adversentur, quae tali casu praevalere et observari debent — *in Veronen. die 29 Iulii 1628 lib. 13 Decretorum pag. 490 a tergo*.

196. Hinc Decreta edita ab Episcopo in visitatione Parochialium subiectarum Abbati Nullius Diaecesis, si dissideant a Decretis Abbatis habentis ius visitandi easdem Parochiales cumulative cum Episcopo, sunt praeferrenda Decretis Abbatis *in Mutinen. anno 1609 lib. 11 Decretorum pag. 68*.

197. Episcopus enim Diaecesanus debet ceteris inferioris classis Praelatis exemptis superesse quoad conferendos ordines visitandas Ecclesias et personas ceteraque ad ius suum peculiare spectantia, Concil. Trid. Sess. 23 Cap. 10 et 15 et Sess. 24 Cap. 2 de Reformatione *in Neapolitana die 21 Iulii 1742 §. Plurimum*.

198. Ideirco Decreta edita ab Episcopo in visitatione Parochialium unitarum Con-

(1) Reliqua latius habes in Verb. *Episcopus*, §. X, a n. 40 ad 44.



ventibus Regularium et Ordinibus militaribus curam animarum et Sacramentorum administrationem concernentia, sunt omnino observanda, ita ut a Visitoribus regularibus seu militaribus non possint irritari vel revocari in Calaguritana die 9 Decembris 1651 lib. 19 Decretorum pag. 160.

199. Unde Constitutio S. Pii non excludit Priores Hierosolymitanos a cumulativo iure visitandi, quod ipsis prius competeat, ut in §. 7: — Nolumus per praesentes ullum afferri praeiudicium iuri visitandi dictas parochiales Ecclesias et alia Beneficia curam animarum habentia, quod antea Religioni et Militibus praedictis competeat —. Et in specie, quod hoc ius visitandi in concernentibus curam animarum spectet cumulative ad Episcopos iure delegato et ad Priores iure ordinario, late discusso articulo, firmavit Rota in Toletana Iurisdictionis 10 Ianuarii 1679 impressa apud Card. De Luca de iurisd. disc. 1 Venetae impressionis, et id etiam firmat Card. De Luca disc. 4 n. 5, qui etiam subdit, quod haec cumulativa non est intelligenda de alternativa cum iure praeventionis, sed de simultanea et compatibili, quod nempe possit uterque sive prius, sive postea sua iurisdictione uti, ita ut se gerens in exercitio curae subiaccere possit duplici Punitori. Attamen Sacra Congregatio saepe resolvit, quod si Decreta et Ordinationes Episcopi discrepent ab illis Superioris Regularis, praevaleri et observari debent Decreta Episcopi, et praecipue resolutum fuit in Hispalen. Visitationis 18 augusti 1696 ad sextum dubium, et in aliis relatis apud Barbosam de iur. eccles. univ. lib. 1 cap. 13 n. 21, Monacell. form. leg. tom. 1 tit. 5 form. 2 n. 2, ita ut, si Episcopus praevererit in visitatione, et aliqua Decreta servari mandaverit, non possit ordinarius Visitor illa infringere corrigere seu mutare vel contrarium decernere, ut eadem Sacra Congregatio resolvit in Miletan. 17 novembris 1703. ad quartum dubium, quam sequitur Monacell. tom. 2 tit. 13 form. 2 n. 54. Quoties vero Ordinarius praevererit in cognoscendo inquirendo et corrigendo delinquentem, nec etiam valeret Episcopus Causam reassumere ac Ordinario inhibere, nisi ex iustis causis recensitis in Decretis generalibus editis per Sacram Congregationem

super statu Regularium, approbatis per s. m. Alexandrum VII ad dubium duodecimum, et transcriptis apud Fagnanum in Cap. 4 de offic. ordin. n. 42 in Vulturarien. Iurisdictionis die 19 Novembris 1729 §. An §. Attamen.

200. Siquidem sub Tridentini dispositione in Cap. 7 et 8 sess. 7 de reformatione existimarunt Equites Hierosolymitani, nequaquam comprehendendi illorum Ecclesias et Capellas, licet in illis cura animarum exerceretur; hinc graves inter ipsos et locorum Ordinarios ortae sunt controversiae, quas tamen compescere voluit S. Pius V Constitutione edita die 22 septembris 1571, cuius initium est: *Exposcit*, in qua §. 3 decrevit: — Omnes et singulos locorum Episcopos et alios Superiores tamquam Apostolicae Sedis Delegatos omnes et quascunque parochiales Ecclesias ceteraque Beneficia Ecclesiarum suarum Civitatum et Diaecesium, quibus animarum cura immineat, ad dictam Religionem (scilicet Hierosolymitanam) eiusdem Milites Capellanos Ministros Rectores quomodolibet pertinentia, etiam quod in eis Episcopalem et temporalem iurisdictionem Religio et Milites praedicti haberent, eorumque Ecclesias Rectores Vicarios et Ministros quoscunque (in his tamen dumtaxat, quae animarum curam illiusque exercitium et Sacramentorum administrationem respiciunt) visitare omnesque actus visitationem concernentes exercere posse et debere —. Ulterius §. 4 mandavit, quod — Episcopi et alii Superiores visitationem huiusmodi tamquam Delegati Apostolicae Sedis faciant —. Et tandem §. 8 expresse inhiuit — dictis Episcopis et aliis Superioribus, ne hac visitandi facultate eis per praesentes concessa, alio utantur modo, quam praescripto —. Aliam Benedictus XIV die 12 martii 1753 edidit Constitutionem, quae incipit: *Inter illustria*: in hac confirmavit omnia privilegia a Romanis Pontificibus Ordini Hierosolymitano concessa, recepitque sub immediata Sedis Apostolicae protectione Domos Hospitalia Ecclesias. Capellas Oratoria ac Loca et Membra quaecunque ad dictam Religionem pertinentia. Deinde vero §. 3 mandavit, ne Episcopi — ullam in eos vel ea iurisdictionem correctionem visitationem superioritatem dominium seu potestatem, prae-

terquam in iis, quae ad animarum curam et Sacramentorum administrationem pertinent, aliisque in casibus, per dictum Concilium (nempe Tridentinum) seu per Apostolicas Constitutiones aliasque Ordinationes praefatas, expressis et declaratis, exercere, aut excommunicationes aliasque sententias censuras et poenas promulgare (etiāsi forsā hactenus per abusum seu alterius privilegium aut negligentiam etiam per longum tempus taliter observatum non fuisset, seu dicti Hospitalis eiusque Membrorum Ecclesiae non parochiales, in quibus Sacramenta Fidelibus non administrantur pluries fuissent a praedecessoribus Episcopis visitatae) possint et valeant — *in Nucerina Iuris visitandi die 11 Ianuarii 1783 §. Sub §. Ulterius §. Post.*

201. Hinc Sacra Congregatio saepe saepius declaravit, Ecclesias parochiales unitas Capitulo vel Regularibus, sicut et eae, quae sunt membra Militiae S. Iacobi vel S. Ioannis Hierosolymitani, posse visitari ab Episcopo, illae ex Cap. 7 sess. 7 de reformatione, istae ex cap. 11 sess. 25 de regularibus, in concernentibus tamen curam animarum tantum *in Zamoren. mense Martii 1591 lib. 7 Decretorum pag. 6.*

Item *in Caurien. die 5 Aprilis 1631 lib. 14 Decretorum pag. 408; in Passavien. die 1 Decembris 1635 lib. 15 Decretorum pag. 285; in Vulturarien. die 24 Februarii 1652 lib. 19 Decretorum pag. 173.*

202. Hinc Episcopus Triventi ad tuendam integram disciplinam iudicium Sacrae Congregationis quaesivit, exponens: — Nella mia Diocesi si trova una Chiesa parrocchiale grancia di una Commenda di Malta, la quale si serve adesso di un Prete, che tiene la croce di quella religione; si domanda, se nella visita si può astringere a dar conto dell'amministrazione de' Sacramenti ed osservare i Sinodi, dicendo colui non essere obbligato a questo? —, Sacra Congregatio respondit, posse Episcopum visitare quoad Sacramentorum administrationem et compellere ad observantiam Synodi, quatenus curam animarum et dictam Sacramentorum administrationem respiciunt, iuxta Bullam S. Pii V Pontificis Maximi — *in Triventina mense Februarii 1588.*

203. Non est igitur ullatenus ambigendum, quin visitare possit Episcopus Ecclesias curatas Militum Hierosolymitanorum in iis tamen, quae concernunt curam animarum et Sacramentorum administrationem, prout pluries declaravit Sacra Congregatio ac etiam *in Taurinen. anno 1596 lib. 8 Decretorum pag. 136.*

Item *in Gardien. Iurisdictionis mense Septembris 1693 lib. 48 Decretorum.*

204. Amplia, Episcopus visitare potest praedictas Ecclesias parochiales, etiāsi minime visitare consuevisset *in Portugallen. anno 1599 lib. 9 Decretorum pag. 77.*

205. Secus vero in iis, quae expressam curam animarum et Sacramentorum administrationem non respiciunt, ut sunt fabricae Ecclesiarum earumque administratio restauratio Eremitariorum Confraternitatum gubernium in eisdem Ecclesiis erectarum, etiāsi Ecclesiae, in quibus Confraternitates erectae reperiuntur, sint parochiales *in Caesaraugustana Exemptionis ad Cap. 11 sess. 24 de reformatione Posit. 89 pag. 1095.*

206. Idcirco Episcopus non potest visitare fabricas Ecclesiarum, neque collectas, quae sunt pro dictae fabricae administratione, neque se intromittere in gubernio Confraternitatum in dictis Ecclesiis erectarum, licet sint parochiales, neque compellere Parochianos ad subministrandum frontalia pro Altaribus, ad restaurandas portas Eremitorii vel aliorum adnexorum *in Caesaraugustana Exemptionis ad Cap. 11 sess. 24 de reformatione Posit. 89 pag. 1095.*

207. Visitare tamen potest Episcopus tamquam Sedis Apostolicae delegatus Oratorium publicum fundatum in territorio dictae S. Religionis Hierosolymitanae, nec non Confraternitatem laicalem in eo erectam, licet recognoscat in dominam dictam Religionem, eamque cogere ad reddendam rationem administrationis absque interventu Personae deputandae a Superioribus eiusdem Religionis, nec non prohibere potest Confessariis tam secularibus, quam Regularibus ab ipso non approbatis, ne audiant confessiones Confratrum nec aliorum in dicto Oratorio *in Novarien. Oratorii die 17 Novembris 1696 lib. 46 Decretorum.*

208. Siquidem — extra moenia Oppidi Intri



Novariensis Diaecesis extat Capella seu Oratorium publicum fundatum usque ab anno 1439 in praedio spectante ad Commendam S. Pellegrini Religionis Hierosolymitanae, et in eadem Capella erecta quoque reperitur Confraternitas laicalis sub invocatione SS. Ioannis Baptistae et Mauriti, quae anno 1671 per publicum instrumentum, antiquis conventionibus inhaerendo, recognovit in dominam eiusdem Oratorii Sacram Religionem et Commendam S. Pellegrini, eique titulo recognitionis solvere promisit libras quatuor cerae quolibet anno. Hanc Capellam et Confraternitatem anno 1691 non solum Episcopus visitare voluit, quamvis sitam in solo Hierosolymitano et praetendentem exemptionem ab eius iurisdictione, tamquam membrum Commendae S. Religionis, sed etiã sub poena Interdicti et privationis Insignium Confraternitatis coegit illius Administratores ad reddendum rationem, sine tamen praedictio iurium S. Religionis competentium, praesenti vero anno transmisit ulterius praeceptum omnibus Sacerdotibus et Confessariis tam Secularibus, quam Regularibus suae Diaecesis, ne sub poena suspensionis ipso facto incurrenda auderent Missas celebrare et Sacramenta ministrare in praefato Oratorio. Quapropter supradicti Confratres praetextu privilegiorum S. Religionis recursum habuerunt ad hanc Sacram Congregationem, concordatisque dubiis ac citato Agente Episcopi, supplicant declarari: - I. An Episcopo competat ius visitandi Oratorium sub invocatione S. Ioannis Baptistae? II. An eidem competat ius visitandi Confraternitatem erectam in dicto territorio et eandem cogere ad reddendam rationem absque interventu Personae deputandae a Superioribus Religionis Hierosolymitanae? III. An Episcopus possit prohibere Confessariis ab eo approbatis, ne audiant Confessiones Confratrum et aliorum in dicto Oratorio? -, Sacra Congregatio respondit: - Affirmative in omnibus, et ad D. Secretarium cum Agente Episcopi - in *Novarien. Oratorii die 17 Novembris 1696 lib. 46 Decretorum.*

209. Potest pariter Episcopus tamquam Sedis Apostolicae delegatus visitare inquirere et punire de excessibus criminibus et delictis extra visitationem omnes Clericos

Presbiteros dictorum Militum Hierosolymitanorum Vicarios, Capellanos, Ministros, Servientes, Procuratores, aut Familiares, iis exceptis, qui actu Ecclesiis aliisque dictorum Militum locis inserviunt ac intra eorum septa et domos et sub eorum obedientia vivunt in *Venusina mense Augusti 1609.*

Item in *Militum Hierosolymitanorum anno 1615 lib. 11 Decretorum pag. 63 152 et 155.*

210. Hinc Episcopus saltem tamquam Sedis Apostolicae delegatus potest visitare Ecclesias Prioratus S. Ioannis Hierosolymitani in concernentibus curam animarum et Sacramentorum administrationem, Decreta desuper edere, nec non circa implementum onerum Missarum et Anniversariorum ex piis dispositionibus provenientium, circa seras portas sacella sacristiam et sacra, nec non circa utensilia concernentia materiam peccati, et rationem a Fratre Capellano administrationis exigere. Secus tamen circa cultum Altarium in eis existentium, nec circa Ecclesiae restaurationem; potest vero praefigere terminum Priori, intra quem providere omnino omittere non debet in *Narnien. Iurisdictionis die 13 Iulii 1669 lib. 26 Decretorum pag. 357.*

211. Idecirco si Ecclesiae, quae reparatione indigent, haud reficiantur, Episcopus ob id sequestrare potest fructus Beneficiorum etiam Hierosolymitanorum Militum; quandoquidem Sacra Congregatio die 18 maii 1590 Episcopo Hieracensi sic rescripsit: - Ad id, quod A. T. nomine quaesitum fuit a Sacra Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini Sanctissimi Domini Nostri auctoritate interpretum videlicet, liceat ne sibi sequestrare fructus Beneficiorum, etiam si sint Hierosolymitanorum Militum, ad eorum Ecclesias instaurandas, non obstante Sanctissimi Domini Nostri Constitutione, prout latius in libello continetur? Illustrissimi Patres responderunt, id utique A. T. licere - in *lib. 7 Literarum Sacrae Congregationis pag. 165.*

212. Itaque Episcopus potest dictas Ecclesias parochiales visitare non ut mandet Ecclesiam aut Sacristiam refici aut reparari; sed quatenus ex defectu calicum aut similibus administratio Sacramentorum impedimentum dedecusve patiat in *Caesaraugustana lib. 3 Decretorum pag. 44 a tergo.*

213. Unde in huiusmodi Ecclesiarum visitatione non potest Episcopus conficere inventarium ornamentorum et similium, et in alia visitatione potest a Rectore rationem petere, ut si quae eius culpa alienata sunt ipsius expensis reparentur *in CaesarAugustana lib. 3 Decretorum pag. 44 a tergo.*

214. Imo Episcopus in actu visitationis ac extra potest revidere rationes et respective exigere redditionem computorum a Procuratoribus oeconomicis reddituum Ecclesiae parochialis spectantis ad Religionem Hierosolymitanam, exceptis bonis pertinentibus ad Commendam, cum sit in possessione antiqua exigendi huiusmodi rationes reddituum, qui a Secularibus administrantur *in Triventina Iurisdictionis die 9 Septembris 1713 lib. 63 Decretorum.*

215. Iamvero – invalescit iurisdictionalis controversia inter Episcopum Triventinum et Commendatarium Ecclesiae S. Thomae de Aquila Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, ea propter quod praelibatus Episcopus ius sibi asserat perlustrandi in sancta visitatione parochialem Ecclesiam S. Nicolai in Castro Sangri, assertam iam dictae Commendae gratiam seu membrum, nedum in iis, quae animarum curam Sacramentorumque accuratam administrationem concernunt, verum quidem in spectantibus ad oeconomicam bonorum administrationem. Siquidem eques Commendatarius privilegia et exemptiones exaggerat, quibus Hierosolymitana Religio praemunita asseritur, ne Ordinarii eius Ecclesias et membra ineant, nisi in iis, quae ad curam animarum spectant; at contra insurgit Episcopus contendens, in possessione exigendi rationes huiusmodi administrationis, longo temporis decursu confirmata, perturbari modo non posse, tum quia nullibi constare asserit, quod praememorata parochialis Ecclesia Religioni Hierosolymitanae subsit, tum quoque cum Episcopi ex iure saltem delegato cogere possint Administros quorumcumque Locorum piorum super recta reddituum dispensatione, ac tandem procul dubio ex quo redditus, quorum ratio exigere contendit, nequaquam pertinent ad mensam iam dictae Commendae, quin imo a Secularibus administrantur, ut satis liquere asserit ex documentis, quae in Summario recensentur. Hinc ex utraque uberius

adducendis EE. VV. erit, qua pollent sapientia, decernere: – An Episcopo Triventino in actu visitationis vel extra liceat revidere rationes et respective exigere redditionem computorum a Procuratoribus seu Administratoribus oeconomicis reddituum Ecclesiae parochialis S. Nicolai Castri de Sangro in casu etc. –, Sacra Congregatio responsum tulit: – Affirmative, exceptis bonis spectantibus ad Commendam – *in Triventina Iurisdictionis die 9 Septembris 1713 lib. 63 Decretorum.*

216. Non potest vero Episcopus visitare Hospitalia, Eremitoria, Confraternitates praefatae Religionis, neque inquirere, quomodo eleemosynae bona et redditus earum distribuuntur, neque Administratores punire, si in administratione delinquentes fuerint reperi *in CaesarAugustana lib. 3 Decretorum pag. 44 a tergo.*

217. Nec potest Episcopus visitare Capellas et Altaria dictarum Ecclesiarum, Capellanos ac Beneficiatos eorum, inquirendo, an per eos sit satisfactum piorum fidelium votis Beneficiorum foundationibus. Missarum et Anniversariorum celebrationi *in CaesarAugustana lib. 3 Decretorum pag. 44 a tergo.*

218. Potest tamen visitare Presbiteros seculares ac eorum Beneficia, et ab ipsis rationem de praedictorum Beneficiorum foundationibus exigere, immo et ipsos Milites Regulares, ut videant, an piae Testantium voluntates exequutioni mandentur *in Valentina mense Ianuarii 1590 lib. 6 Decretorum pag. 99.*

219. Hinc multo magis Episcopus potest amovere Parochum scandalosum et male viventem *in CaesarAugustana lib. 3 Decretorum pag. 44 a tergo.*

220. In casu autem amotionis Parochi ab aliqua ex supradictis Ecclesiis, si Superiores moneri non possunt, debet Episcopus monere eorum Procuratores vel in visitatione Decretum edere, ut intra terminum competentem sibi debeat idoneus praesentari, ponendo interim ex Bulla S. Pii V. Coadiutorem, cum congrua mercede ex fructibus ipsius Ecclesiae assignandis, et expectando, donec labatur terminus praefixus, qui debet esse discretus, licet arbitrio Episcopi relictus *in CaesarAugustana lib. 3 Decretorum pag. 44.*



221. Non debet itaque Episcopus admittere Rectores ad curam animarum exercendam in dictis Ecclesiis a Superioribus Regularibus praesentatos, nisi eos praevisio examine idoneos approbaverit in *Caesaraugustana lib. 3 Decretorum pag. 44.*

222. Unde potest Episcopus punire Coadiutores Parochorum huiusmodi Ecclesiarum ingerentes se in administratione Sacramentorum absque praevia approbatione Episcopi, cum nulla gaudeant exemptione, nisi sint de personis a Concilio in Cap. II sess. 25 exceptis in *Caesaraugustana lib. 3 Decretorum pag. 44.*

223. Amplia, Episcopus potest cogere Parochum dictae Ecclesiae, ut ad processiones accedat, non obstante inhibitione A. C. in *Cornetana die 11 Iunii 1650 lib. 19 Decretorum pag. 54.*

224. Nullam autem iurisdictionem habet Episcopus in Ecclesias et subditos Castellaniae seu Prioratus aut Commendae Ordinis Hierosolymitani, si Castellanus Prior aut Commendatarius habent Territorium separatum, sunt Nullius Diaecesis et exercent in dicto territorio iurisdictionem, tam spiritua-lem, quam temporalem in *Caesaraugustana Exemptionis ad Cap. 1 sess. 24 de reformatione Posit. 89 pag. 195.*

225. At prior Religionis Hierosolymitanae, nisi probet qualitatem Nullius ac territorium separatum, frustra impugnat Episcopo iurisdictionem delegatam ac ius visitationis nec non etiam iurisdictionem ordinariam quoad Oppidum, quod in temporalibus ipsi subiicitur in *Vulturarien. die 9 Februarii 1732.*

226. Siquidem quum Prior Baruli Religionis Hierosolymitanae, impugnans iurisdictionem delegatam Episcopo quoad Oppidum Alberonae sibi in temporalibus subiectum, praetenderit, sibi competere omnimodam iurisdictionem quasi Episcopalem cum qualitate Nullius et territorio separato, Sacra Congregatio die 24 februarii 1652 rescripsit: - Episcopum Vulturariensem potuisse ac posse uti Sedis Apostolicae delegatum visitare Ecclesiam parochialem S. Mariae Terrae Alberonae Religionis Hierosolymitanae, et in visitatione Decreta edere in concernentibus curam animarum administrationem Sacramentorum adimplementum onerum Missarum ex piis dispositionibus provenientium, illaque

esse executioni demandanda -. Exinde re adhuc ad trutinam revocata, Sacra Congregatio die 17 maii 1653 resolvit, praefatum Episcopum uti Episcopum viciniorem facultatem habere visitandi saltem tamquam Sedis Apostolicae delegatum Ecclesias dicti Prioratus in respicientibus curam animarum et administrationem Sacramentorum, et Decreta desuper edere ex dispositione Sacri Concilii Tridentini et Constitutionis S. Pii V *Exposcit* 22 septembris 1571 et Gregorii XV *Inscrutabili* 5 februarii 1622, nec non circa implementum onerum Missarum et Anniversariorum ex piis dispositionibus circa seras portas sacella sacrarium et sacra, et circa alia spectantia ad materiam peccati, et rationem administrationis a fratre Capellano exigere, non tamen posse Decreta edere circa restaurationem Ecclesiae et cultum Altarium in eadem Ecclesia existentium, sed in his praefigendum terminum Priori, qui infra quem omnino providere non omittat. Concessa desuper nova audientia, die 5 iunii 1656 - Sacra Congregatio censuit, utraque Parte informante, Episcopo Vulturariae competere ius approbandi Confessarios in Ecclesiis Prioratus Baruli Religionis Hierosolymitanae nec non benedicendi et respective licentiam impartendi Praedicatoribus in eisdem Ecclesiis concionantibus, donec constiterit per rem iudicatam, dictum Priorem esse Nullius et habere territorium separatum cum iurisdictione quasi Episcopali -. Sub die 13 februarii 1663 confirmatae fuerunt praecedentes resolutiones, concessa Priori remissoria ad effectum probandi immemorabilem super praetensa qualitate Nullius et territorio separato, non retardata interim dictarum resolutionum executione. Probationibus autem deductis, Sacra Congregatio die 23 ianuarii 1666, approbans in possessorio antecedentes resolutiones, Causam in petitorio remisit ad Rotam, ubi ea siluit, nec amplius fuit prosequuta. Anno 1711 Visitator Apostolicus declaravit: - Oppidum Alberonae Nullius, prout asseritur, non habere territorium separatum, et proinde dictum Oppidum Episcopo Vulturariensi esse subiectum -. Exorientibus adhuc aliis quaestionibus, Summus Pontifex rem ad Sacram Congregationem remisit, cum clausula tamen: - praeterquam quoad qualitatem Nullius -.

227. Propositis autem dubiis: – IV. An Episcopus Vulturariensis visitando dictum Oppidum iure delegato in iis, quae respiciunt curam animarum et administrationem Sacramentorum, visitare quoque possit Altaria sacras vestes suppellectilem et alia necessaria pro materiali custodia Sacramentorum? V. An idem Episcopus visitare possit Clerum dicti Oppidi quoad scientiam mores et vestes tum sacras tum prophanas ac Decreta opportuna facere pro honestate et vita Clericorum eorumdemque instructione? VI. An etiam providere possit in visitatione circa mores Populi in observatione festorum dierum in contractibus usurariis in futurorum Coniugum inhonesta conversatione in Sacramentorum frequentia et similibus? VII. An in concernentibus curam animarum et administrationem Sacramentorum et in aliis commissis Episcopo iure delegato possit Ordinarius localis se ingerere et visitare cumulative, et an possit etiam in casu, quo Episcopus praevenerit in cognitione provisione et correctione? VIII. An Episcopus possit in visitatione providere pro exequutione Constitutionum Apostolicarum et Decretorum latorum in Conciliis Provincialibus, praesertim circa confectionem inventariorum iurium et bonorum ecclesiasticorum circa statuta particularia et Archiva scripturarum? –, Sacra Congregatio respondit: – Dilata, et firma remanente remissione Causae, quoad qualitatem Nullius ad Rotam, et firmis quoque remanentibus Decretis anni 1652 et 1656, Episcopus interim utatur iure suo in exercitio iurisdictionis ordinariae – in *Vulturarien. Iurisdictionis die 9 Februarii 1732.*

228. Unde in iudicio manutentionis Sacra Congregatio praeservandam censuit Episcopis visitandi facultatem; quandoquidem Episcopus Melitensis manutenendus est in iure visitandi Ecclesias parochiales aliasque omnes Commendarum atque Clerum, non vero Commendatariis Religionis Hierosolymitanae, quibus in temporalibus subiecta erant Oppida Melicucca et Drusium; his quippe in terminis propositis dubiis: – VII. An in iure visitandi Ecclesias parochiales aliasque omnes dictarum Commendarum sit concedenda manutentio Episcopo, seu potius Commendatariis? VIII. An in iure visitandi Clerum earum-

dem Commendarum quoad scientiam mores et vestes sacras et prophanas ac desuper edendi Decreta pro honestate vitae Clericorum eorumque institutione sit concedenda manutentio Episcopo, seu potius Commendatariis? –, Sacra Congregatio die 3 augusti 1743 respondit: – Manutendum esse in omnibus Episcopum –. Repropositis dein dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: – In decisio, et amplius – in *Miletan. Iurisdictionis die 23 Novembris 1743.*

229. Advocatus itaque Episcopus a Priore in locis, ubi Prior iurisdictionem quasi Episcopalem exercet, ad conferendam primam tonsuram et minores Ordines subditis Regularibus dicti Ordinis, potest et alia pontificalia ibi exercere, Chrismatis Sacramentum conferre, immo et ad S. Ordines promovere subditos seculares eiusdem Prioris, si Literas dimissorias Episcopi, cuius Cathedralis Ecclesia Prioratui proximior fuerit, secum attulerint, quatenus non sit ipsemet vicinior in *Nullius anno 1599 lib. 9 Decretorum pag. 78 et 84.*

230. Haec autem habent locum quoad territoria Priorum militarium in communi, si sunt Nullius Diaecesis *Pro Prioribus Militarium anno 1599 lib. 9 Decretorum pag. 84.*

231. Potest etiam Episcopus procedere ad declaratorium excommunicationis contra Capellanos dictae Religionis, qui publice et notorie percussit Sacerdotem in *Neapolitana die 26 Iunii 1655 lib. 19 Decretorum pag. 480.*

232. Non potest vero Episcopus procedere adversus Curatum Ecclesiae praedicti Ordinis delinquentem, ex eo quod publice unum ex suis Parochianis pugno eiusque oculum ita allisit, ut sanguinem effunderet in *Civitatis Plebis Iurisdictionis die 27 Iunii 1655 lib. 24 Decretorum pag. 529.*

233. Nec potest Episcopus declarare excommunicatum neque excommunicare Equitem Hierosolymitanum, qui publice alape percussit suum Parochum in *Dubium ad Cap. 11 sess. 24 de reformatione Posit. 85.*

234. Episcopus vero in casu supra expresso praecipere potest omnibus Canonicis Parochis et aliis Sacerdotibus, ne eum admittant intra Ecclesias ipsi Episcopo subiectas in *Dubium ad cap. 11 sess. 24 de reformatione Posit. 85.*



Item in *Salamantina 1619 lib. 12 Decretorum pag. 1.*

235. Amplia, Episcopus potest etiam punire poenis censurarum Equites Hierosolymitanos extra claustra et in propriis domibus degentes, si tempore Paschali iuxta praescriptum Ecclesiae non sumunt SSmum Eucharistiae Sacramentum de manu Parochi in *Nullius die 8 Augusti 1654 lib. 19 Decretorum pag. 384.*

235. Idque locum etiam habet, si iidem Equites moniti non dimitunt Mulierculas e propriis domibus in *Nullius die 8 Augusti 1654 lib. 19 Decretorum pag. 384.*

237. Ad plenius autem dignoscendum, quam iurisdictionem exercere possit Episcopus in Ecclesiis et Personis Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani subiiciuntur infrascriptae resolutiones emanatae in Bracharen. tenoris sequentis: — Bracharen. Pro sedandis controversiis inter Ordinarios et Milites Hierosolymitanos, quae passim oriuntur, petitur a Rmo D. Archiepiscopo Bracharensi per S. Congregationem ad infrascripta dubia responderi. I. An Episcopus tam per se, quam per alios Ecclesias parochiales Hierosolymitanas visitare possit? II. An possit Rectores et Capellanos Regulares curam animarum in praedictis Ecclesiis exercentes et quae circa easdem personas et Ecclesias necessaria et opportuna visa fuerint decernere? III. An similiter Clericos seculares Ecclesiis dictorum Militum servientes, Militumque Colonos ac Familiars visitare possit et illorum crimina punire? IV. An iidem Conservatores et Milites possint impedire Ordinarios, quominus exequantur ea, quae ipsis circa praedicta competunt, et an si impedierint, possint ab Ordinario coerceri? Ad I. Sacra Congregatio Concilii respondit, Episcopos tamquam Sedis Apostolicae delegatos tam per se, quam per alios quascumque Ecclesias Ordinis Hierosolymitani in iis, quae animarum curam illiusque exercitium et administrationem respiciunt, visitare omnesque actus visitationem circa praedicta concernentes exercere posse et debere, iuxta Constitutionem S. Pii V editam die 22 septembris 1571. Ad II. Rectores, Vicarios, ac quoscumque alios tam Regulares, quam Seculares personas curam animarum in eis exercentes, subesse imme-

diate visitationi et correctioni Episcopi tamquam Sedis Apostolicae delegati in iis, quae ad curam animarum illiusque exercitium et Sacramentorum administrationem spectant, adeo ut quae circa dictas personas et Ecclesias in praedictis necessaria et opportuna fuerint decernere poenas infligere et exequi, aliisque iuris remediis, quoties et quando opus fuerit, procedere valeant, quemadmodum eadem Constitutio cavetur. Ad III. Quoad Clericos seculares aliis Ecclesiis Militum servientes ipsorumque Militum Colonos et Familiars servandam esse Bullam fel. rec. Gregorii XIII incipien. *Circumscripta* editam sui Pontificatus anno IX. Ad IV. Ipsis Militibus, Rectoribus, Conservatoribus, aut aliis quibuscumque nulla ratione licere directe vel indirecte Ordinarium seu eius Officiales Ministrosque contra formam praedictae Bullae Pii V et Gregorii XIII impedire, et si impedierint aut alias terminos suarum facultatum excesserint, ab iisdem Ordinariis posse censuris aliisque poenis coerceri. 21 aprilis 1606—.

238. Praeterea — Illm̃e e Rm̃e Dñe fel. rec. Pius Papa V ad sedendas controversias, quae vigeant inter DD. Episcopos Milites aliasque Personas Ordinis Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani per suas literas in forma Brevis expeditas, statuit, Archiepiscopos Episcopos et alios Superiores tamquam Sedis Apostolicae delegatos quascumque Ecclesias ad Hospitale S. Ioannis Hierosolymitani pertinentes, quibus animarum cura imminet, in iis, quae dictam animarum curam illiusque exercitium et administrationem respiciunt, visitare omnesque actus circa praedictam visitationem concernentes exercere posse et debere, Rectores et Vicarios ac quoscumque alios tam Regulares, quam Seculares curam animarum in eis exercentes subesse immediate in iis, quae ad dictam curam illiusque exercitium et Sacramentorum administrationem spectant visitationi et correctioni eorundem Archiepiscoporum Episcoporum, uti Sedis Apostolicae delegatorum, iuxta formam in iisdem Literis praescriptam. Et quia huiusmodi Literae egent declaratione quoad plura, propter quae oriuntur quotidianae discordiae et contentiones, ideo Religio petit responderi super infrascriptis dubiis; et 1<sup>a</sup>. enim praetendit Religio, quod Episcopi non possint

vigore dictarum Literarum visitare Ecclesias Religionis, nisi per se ipsos. 2°. Quod quatenus Episcopi possint subdelegare, talis subdelegatio fiat in personis constitutis in dignitate ecclesiastica, quia Delegatus Apostolicus non potest de iure subdelegare, nisi Personam in dignitate ecclesiastica constitutam. 3°. Quod Episcopi Vicarius nec alius possit in omni casu visitare Ecclesias et Personas dicti Hospitalis, nisi sit specialiter subdelegatus ad id, et quod tam Episcopus quam alii in facienda huiusmodi visitatione teneantur declarare expresse, quod illam faciunt, ut delegati et Apostolica auctoritate. 4°. Quod dum facit mandatum personale in iis, quae ad curam et Sacramentorum administrationem spectant, subesse correctioni et visitationi Episcoporum, intelligi debeat de illa correctione, quae fieri contingit in actu ipsius visitationis dumtaxat, et non extra ipsam. 5°. Praetendit, quod dum Episcopi vel eorum Subdelegati volentes dilatare fimbrias et visitare Ecclesias et Personas quoad omnia, adaptando ea curae animarum illiusque exercitio ac Sacramentorum administrationi, et exprimendo in actibus visitationum, quod visitant in spiritualibus et temporalibus, posse eisdem Episcopis vel Subdelegatis fieri resistantiam per Personas dictae Religionis, et eos impedire, ne excedant fines eorum delegationis, prout ne visitent fabricam Ecclesiae nec paramenta nec temporalia Ecclesiae nec alia, quae non deserviunt exercitio curae et Sacramentorum administrationi, et quod si mandent dealbari Ecclesiam ac similia fieri, non teneantur illis parere. 6°. Quod Episcopi seu Delegati mandantes Curatis dictarum Ecclesiarum Religionis, quod moneant Parochianos, ut festa sanctificent, vel quod iidem Parochiani coram eis compareant, et quod illos publicent excommunicatos, si non pareant monitioni vel praecepto eis facto, vel publicent visitationes sub poena excommunicationis vel aliis poenis pecuniariis, vel moneant eosdem Parochianos, ut solvant debitum, quod habent versus Confraternitatem vel alia Loca pia, et ob non solutionem prohibeant ingressum Ecclesiae, quousque dicti Episcopi vel Subdelegati aliter ipsis ordinassent, excedant fines eorum delegationis. 7°. Quod similiter iidem Episcopi vel eorum

Subdelegati, non possint nec valeant compellere Parochianos, quod dent Frontalia et similia pro Altaribus Ecclesiarum, nec modo aliquo se intromittere quoad ornamenta Altarium, in quibus non asservatur SSmum Eucharistiae Sacramentum, nec quod restaurant portas Eremitiorum et aliorum annexorum Ecclesiis parochialibus dictae Religionis, nec valeant se intromittere quoad regimen et gubernium Confraternitatum fundatarum et erectarum in dictis Ecclesiis exemptis quoad ea, quae concernunt dictas Confraternitates.

239. Die etc. supradictis dubitationibus in Sacra Congregatione Concilii propositis Illm PP. ad singulas ita censuerunt respondendum. Ad 1°. Posse huiusmodi facultatem subdelegare. Ad 2°. posse subdelegare Personam ecclesiasticam, quamvis in dignitate ecclesiastica non constitutam. Ad 3°. sufficere generalem delegationem, tenerique visitantem declarare, quod visitat tamquam Sedis Apostolicae delegatus, iuxta Literas s. m. Pii V. Ad 4°. ita esse intelligendum. Ad 5°. Si aliqui Ordinarii excesserint facultatem sibi Constitutione S. Pii V hac de re edita competentem oportere adiri Sedem Apostolicam, a qua remedium adhibebitur. Ad 6°. Haec omnia uti peccati materiam concernentia, a quo Parochus pro viribus Parochianos retrahere debet, ad curam animarum spectare, et Episcopum aliumve eius iussu visitantem illa praecipere posse. Ad 7°. non posse Episcopum vel alium eius nomine visitantem quicquam iubere circa Altaria, in quibus non ministratur cura animarum, nec circa Ecclesias annexas non Curatas, neque circa administrationes Confraternitatum. Ita habetur *in lib. 129 Posit. pag. 200 et 285 ad Cap. 11 sess. 24 de reformatione.*

240. Non potest itaque Episcopus Laudensis visitare Ecclesiam Monasterii nuncupati *dell' Ospedaletto*, eo quia Generalis S. Hieronymi sedem in ea ordinariam habet, nisi Episcopus sufficienter probet, sibi competere maiorem iurisdictionem *in Lauden. die 25 Maii 1641 lib. 16 Decretorum pag. 520.*

241. Amplia, Ecclesiae, quae non habent curam animarum, quaeque pertinent ad Religionem Hierosolymitanam, nequeunt visitari ab Episcopo; quandoquidem proposito dubio:



— II. An Episcopus possit visitare Ecclesias rurales, quae sine cura existunt, nec in eis viget observantia Regularis, unitas seu membra Monasteriorum Regularium seu Militarium exemptorum etiam Ioannis Hierosolymitani? —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Ad secundum, Episcopo facultatem datam non esse visitandi huiusmodi Ecclesias rurales, nisi adhuc remanserint seculares, vel sint commendatae, vel habeant curam animarum — in *Perusina Episcopatus die 2 Aprilis 1650 lib. 19 Decretorum pag. 39.*

242. Quapropter Ecclesia S. Mariae Sanitatis nuncupata, quae reputatur Grancia Commendae Marrubii sacrae Religionis Hierosolymitanae, exempta est a visitatione Episcopi; his quippe in terminis proposito dubio: — An Ecclesia sub titulo nunc S. Mariae Sanitatis sit exempta a visitatione et iurisdictione Ordinarii in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Affirmative — in *Lycien. Visitationis et Iurisdictionis die 30 Augusti 1710 lib. 60 Decretorum.*

243. Unde Episcopi Mantuani ab anno 1576 ad annum usque 1689 quinquies visitaverant Ecclesiam S. Ioannis de Templo, quae erat membrum Commendae S. Vitalis et Sepulchri Veronae; de huiusmodi visitatione conquestus est Frater Commendatarius Bernardinus della Ciaia, et proposito dubio: — An Episcopus potuerit et possit dictam Ecclesiam ad Commendam Ordinis Hierosolymitani spectantem visitare, Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative — in *Mantuana die 17 Iunii 1690 lib. 40 Decretorum pag. 396.*

244. Nam licet Praedecessores pluries visitaverint Ecclesiam non parochialem spectantem ad Commendam S. Ioannis Hierosolymitani, non propterea Episcopus eam visitare valet in *Asculana Visitationis die 4 Martii 1719.*

245. Iamvero contendit Episcopus Asculanus, se visitare posse Ecclesiam S. Ioannis ad Templum, quae est Commenda sacrae Religionis Hierosolymitanae, non solum quia sui in Episcopatu Praedecessores eam visitarunt, sed etiam quia Concilium Tridentinum sess. 7 de reformatione cap. 8 decernit, quod locorum Ordinarii Ecclesias quascumque quomodolibet exemptas, auctoritate ordinaria, singulis annis visitare teneantur, et

sess. 21 cap. 8 de reformatione statuit, quod commendata Monasteria Abbatiae Prioratus et Praepositurae nuncupatae, in quibus non viget Regularis observantia, nec non Beneficia tam Curata, quam non Curata, Secularia et Regularia qualitercumque commendata, etiam exempta, ab Episcopis tamquam Apostolicae Sedis delegatis annis singulis visitentur. Absque eo quod suffragari valeant Equiti Commendatario privilegia Religionis exemptiva a iurisdictione Ordinariarum, innovata post Concilium Tridentinum a S. Pio V Const. 67 et Const. 136 Bullar. tom. 2, quandoquidem Literae hae Apostolicae S. Pii V redactae dicuntur ad terminos S. Concilii Tridentini a Summo Pontifice Gregorio XIII in sua Constitutione 67 Bullar. tom. 2. Adversus autem fundamenta hucusque deducta facere posse videbatur resolutio Sacrae Congregationis in Mantuana Iuris visitandi 17 Iunii 1690 lib. 40 Decretorum, in qua dictum fuit, Episcopum non posse visitare Ecclesiam non parochialem spectantem ad Commendam S. Ioannis Hierosolymitani, etiamsi pluries fuit a Praedecessoribus Episcopis visitata. His igitur stantibus, proposito dubio: — An et quo iure liceat Episcopo Asculano visitare Ecclesiam S. Ioannis ad Templum in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum dedit: — Negative, et amplius — in *Asculana Visitationis die 4 Martii 1719.*

246. Idcirco haud licet Episcopo visitare Ecclesiam spectantem ad sacram Religionem Hierosolymitanam, etiamsi eius Praedecessores a tempore antiquissimo semper illam pacifice visitaverint, adeoque visitatio facta non est ullatenus attendenda nec sequestro super illius bonis appositum servandum in *Nucerina Iuris visitandi die 25 Ianuarii 1783.*

247. Siquidem Episcopus Nucerinus, dum anno 1780 suae Diaecesis visitationem ageret, visitavit etiam Ecclesiam ruralem divo Leonardo dicatam, quae sita erat in territorio Oppidi Gualdi et pertinebat ad Commendam S. Iustini Perusiae Ordinis Hierosolymitani. Nonnulla edidit Decreta, quibus dictam Ecclesiam restaurari et sacris suppellectilibus provideri mandavit; utque omnia, quae praeceperat, citius adimplerentur, sequestro subiecit redditus quorundam bonorum ad dictam

Commendam spectantium. Ubi primum haec innotuerunt Equiti Didaco Emanueli Rovero Commendae possessori, statim ipse de turbata iurisdictione apud Sacram Congregationem conquestus est; petiitque, ut irrita declararentur acta per Episcopum hac de causa gesta. In locum Equitis Rovero subrogatus deinde fuit Eques Bonacursius, qui iura sui Praedecessoris prosequutus est sustinens, Ecclesias Ordinis Hierosolymitani exemptas esse ab Episcopi visitatione, prout in pluribus Summorum Pontificum Constitutionibus declaratum fuit, solumque a S. Pio V Episcopis fuisse permissum, ut iure delegato visitarent Ecclesias et Beneficia cum cura animarum, coercita tamen visitatione ad ea tantum, quae Sacramentorum administrationem respiciunt: id ipsum a s. m. Benedicto XIV confirmatum, et Sacrae Congregationis Decretis fuisse roboratum. Nec obesse dixit, quod eadem Ecclesia saepius subiecta fuerit Episcopi visitationi, quia non debebat attendi quidquid perperam fecerunt Episcopi praedecessores, quorum factum prosternebatur a clausula - sublata - et - Decreto irritanti -, quibus Apostolicae Constitutiones munitae erant. Episcopus contra retulit, Praedecessores suos nunquam omisisse visitationem Ecclesiae S. Leonardi, idque comprobavit attestationibus Canonici senioris, qui per plures annos munus Convisitatoris exercuit, nec non Cancellarii Episcopalis, qui, pervolutis actis visitationum, testatus est, ab anno 1597 Episcopos Nucerinos pacifice semper dictam Ecclesiam visitasse, pluraque in actu visitationis edidisse Decreta, eiusdem Ecclesiae decorem et manutentionem respicientia. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An liceat Episcopo visitare Ecclesiam S. Leonardi spectantem ad sacram Religionem Hierosolymitanam in casu etc. II. An visitatio facta sit attendenda et respective servandum sequestrum in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Negative ad utrumque - *in Nucerina Iuris visitandi die 25 Ianuarii 1783.*

248. Similiter nonnullae extabant in Diaecesi Perusina tum parochiales Ecclesiae, tum non parochiales, quae de iuribus erant Commendae S. Iustini Ordinis Hierosolymitani. Has omnes Ecclesias indistincte visitavit

Episcopus Perusinus in prima et secunda Diaecesis visitatione: verum existimans Eques Bonacursius dictae Commendae possessor easdem Ecclesias, quae parochiales non erant, ratione privilegiorum Sacrae Religionis a visitatione Episcopi exemptas esse, - conquestiones suas detulit ad Sacram Congregationem. Episcopus retulit, ex codicibus sacram visitationum deprehendi, ab Episcopo Ferniani praedecessore suo anno 1733 visitatas fuisse Ecclesias tum parochiales, tum etiam non parochiales, ac praesertim Oratorium S. Iustini; eandemque visitationem explevisse annis 1763 et 1768 Episcopum Amadei, et propterea Praedecessorum exempla secutum fuisse, dum in prima et secunda visitatione dictas Ecclesias visitare non omisit. Addidit, quod licet iuxta mandata Sacrae Congregationis Promotori Fiscali praefixerit terminum ad deducendum iura, nihilominus ipse - nullam in hac re partem faciet et opponere prorsus omittet, cum ego summum profiteor obsequium erga sacram Religionem Hierosolymitanam, et EE. VV. iussibus obtemperare perlibenter promptus ero -. Propositis itaque dubiis: - I. An liceat Episcopo visitare Ecclesias non parochiales spectantes ad sacram Religionem Hierosolymitanam in casu etc. II. An visitatio facta sit attendenda in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Negative ad utrumque - *in Perusina Iuris visitandi die 25 Ianuarii 1783.*

249. Quum autem Religio Hierosolymitana concesserit tantum usum Ecclesiae Patribus Congregationis Oratorii S. Philippi Nerii, eaque terraemotu fere eversa, iidem novam a fundamentis in eius solo suscitaverint, Sacra Congregatio declaravit, visitationem quoad materiale Ecclesiae praedictae pertinere ad Commendatarium praefatae Religionis Hierosolymitanae; in reliquis vero spectare ad Episcopum *in Spoletana Visitationis die 28 Iulii et die 16 Decembris 1713 lib. 63 Decretorum.*

250. Enimvero - iam de anno proxime effluxo coram Episcopo Spoletano, visitationis munus obeunte in Oppido Nursiae, sistit Andreas Ferretti procurator Equitis Commendarii Platamonii, eique contestatus fuit, ne iniret Ecclesiam S. Iacobi annexamque domum, quam incolunt Patres Congregatio-



nis Oratorii S. Philippi Nerii; cum sub pleno domini iure esset Hierosolymitanae Religionis; exindeque perlustrari nullo modo deberet, perspectis eius privilegiis ac exemptionibus; et praelaudatus Antistes, protestatione admissa, quatenus de iure afficeret, animum suum aperuit, invisendi iam dictam Ecclesiam nedum ordinaria auctoritate, verum quidem tamquam Apostolicus Delegatus, ut reipsa sub die 7 augusti praelibati anni praestitit. Statim itaque iam dictus Procurator provocavit ad tribunal A. C., remissaque subinde huiusmodi controversia ad EE. PP. concessum, modo pro parte eiusdem Religionis exponitur, quod iam inde ab anno 1698 precibus inclinatus Patrum Congregationis Oratorii tum Commendatarius Spinula eis concessit perpetuum usum praelibatae Ecclesiae spectantis ad Commendam S. Iacobi accedente consensu Magni Magistri; praeter ceteris vero in huiusce concessionis instrumento cautum expresse fuit, quod sacrae Religionis insignia supra ianuam iugiter retinerentur, quae patens argumentum forent pleni eius domini, quodve ius visitandi privative Commendatario competere, neque praeter usum quidquam amitteret in praedicta Ecclesia. Iterum quoque perpetuum huiusmodi usum obtinuerunt Patres Congregationis Oratorii postquam, Oppido Nursiae infausto terrae motu concusso, Ecclesiaque praedicta, S. Iacobi fere eversa, novum Templum a fundamentis in eius solo suscitavit, quam subinde concessionem Sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium auctoritate confirmari curarunt. Cum itaque controversi nec posse asserat Religio Hierosolymitana eius plenum saepe dictae Ecclesiae dominium, cui animarum cura minime incumbit, consequens esse prosequitur, quod Episcopus neque ordinario, neque delegato iure eam perlustrare possit. Verum Promotore Fiscali Curiae Episcopalis his reponente, quod Ecclesia nuper sub titulo S. Philippi aedificata nullatenus spectet ad praelaudatam Religionem, sed tantummodo Patres Oratorii habere possint tamquam eius Livellarii seu Emphyteutae ratione soli, praetereaque neque exemptionem aucupari valeant ex facto praefatae concessionis, cum exinde neque servientes, nec familiares saepedicti Militaris Ordinis evaserint, huiusmodi vero

eius privilegia communia ipsis fieri nequeant; superest, quod EE. VV., quae pollent sapientia, concordata dubia definiant: - I. An liceat Episcopo visitare Ecclesiam, de qua agitur, in casu etc. II. An visitatio facta sit attentata in casu etc. -, Sacra Congregatio die 28 iulii 1713 respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, provisum in primo -. Repropositis dein dubiis sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 28 iulii 1713 in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, in decisis quoad materiale Ecclesiae; in reliquis spectare ad Episcopum. Ad secundum, in decisis; et amplius - *in Spoletana Visitationis die 16 Decembris 1713 lib. 63 Decretorum.*

251. Quod si nullatenus constet, quod Ecclesia spectet ad Religionem Hierosolymitanam, Episcopus eam visitare potest; quandoquidem postquam Sacra Congregatio resolverit, Capellam seu Ecclesiam S. Ioannis Baptistae extra moenia Foggiae Troianae Diaecesis et Confraternitatem Sanctissimae Annuntiatae in praefata Ecclesia existentem non esse subiectas iurisdictioni Religionis Hierosolymitanae, adeoque haud exemptas a iurisdictione Ordinarii, proposito dubio: - III. An tam Ecclesia praedicta, quam Confraternitas valeat visitari ab Episcopo iure ordinario, vel delegato? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad tertium, iure ordinario - *in Troiana Iurisdictionis die 24 Augusti 1709 lib. 59 Decretorum.*

252. Qua de re postquam Sacra Congregatio declaraverit, non constare de dominio et pertinentia Capellae S. Aegidii sitae in parochiali Ecclesia S. Iacobi maiori favore Religionis Hierosolymitanae, proposito dubio: - IV. An Rmo Episcopo Placentino competat iurdictio et ius visitandi Capellam seu Altare S. Aegidii? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad quartum, Affirmative - *in Placentina Iurisdictionis die 4 Decembris 1745.*

253. Hinc Episcopus Melevisitanus potest ordinaria auctoritate visitare Ecclesias omnes in Insula Melitae et Gaudisii existentes, excepta maiori Ecclesia S. Ioannis, Hospitali, sive Infirmaria Religionis, Ecclesia S. Catharinae intus linguam Italiae, Ecclesia

S. Iacobi intus linguam Castellae et Portugalliae, Oratorio sive Ecclesia S. Mariae de Victoria, atque illis Ecclesiis eiusdem Religionis membris in *Melevitana die 25 Iulii 1619 lib. 12 Decretorum pag. 18.*

254. Itaque licet etiam Episcopo visitare Ecclesiam ad Canonicos Regulares Lateranenses spectantem, in qua unus ex eisdem Religiosis Sacramenta administrat Colonis, cum haud constet Oppidum, ubi praefata Ecclesia extat, sic esse in territorio separato, ut unice subsit spirituali iurisdictioni Abbatis Monasterii in *Larinen. Visitationis die 20 Decembris 1652 lib. 19 Decretorum pag. 296 et die 23 Ianuarii 1734.*

255. Siquidem in Abbatia S. Agathae, quae dicebatur Grancia Monasterii Insulae Tremitanae, ad Canonicos Regulares Lateranenses spectantis, extabat Ecclesia, in qua cum ab uno ex eisdem Religiosis administrarentur Sacramenta Colonis, Episcopus anno 1653 consuluit Sacram Congregationem, an ei liceret Ecclesiam illam visitare. Itaque die 20 decembris eiusdem anni Sacra Congregatio respondit: - Sacrum Concilium assistere Episcopo nec non Constitutionem Gregorii XV de exemptionum privilegiis, ideo exequendum -, ut in lib. 19 Decretorum 296. Cum vero Abbas de huiusmodi Decreto edoctus affirmaverit, curam animarum minime exerceri in ea Ecclesia, Episcopus anno 1654 edidit hoc Decretum: - Non esse visitandam dictam Abbatiam pro cura animarum, nisi in casu, quod rursus deputaretur Curatus et erigeretur Fons Baptismalis, et exerceretur in ea cura animarum non inservientium Monasterio -. Atque hinc consueverunt Incolae sese gerere tamquam subiectos quoad parochialia munia Archipresbitero Serrae Capriolae. At cum recenter compertum habuerit Episcopus conferri in ea Ecclesia S. Agathae Baptismum aliaque Sacramenta, supplex postulavit proponi dubium: - An liceat Episcopo Larinensi visitare Ecclesiam S. Agathae Insulae Tremitarum quoad Sacramenta et Sacramentalia, ita ut sit standum, vel recedendum a decisis die 20 decembris 1653 in casu etc. -, Sacra Congregatio die 27 iunii 1733 responsum dedit: - Dilata, et interim Canonici Regulares abstineant ab exercitio curae animarum in Ecclesia S. Aga-

thae -. Abbas Monasterii Tremitani vero docuit, fuisse iam tum ab annis circiter sexaginta in ea Ecclesia S. Agathae gestum quicquid ad Parochi officium spectabat, nuptias nempe conciliando iuxta Tridentinae Synodi praescriptum, Infantes expiando aqua salutis, extremis muniendo Sacramentis aegrotos, et sepeliendo mortuorum cadavera. Episcopus etiam docuit, quandoque Incolis Oppidi S. Agathae administrata fuisse Sacramenta ab Archipresbitero vicini Oppidi Serrae Capriolae, quasi eorum Parocho. Plura praeterea dictus Abbas in medium protulit Pontificia Diplomata, ex quibus adstrui putabat, Ecclesiam et Oppidum nullo modo subesse iurisdictioni Episcopi Larinensis, sed imo extra fines Diaecesis Larinensis existere, atque in separato territorio Abbatis Monasterii Tremitani. At perpendendum erat, num ea Diplomata exemptionem dumtaxat Monasterii eiusque Abbatis impertirentur, an vero etiam iurisdictionem quasi Episcopalem in Populum, cum territorio a quacumque alia Diaecesi seiuncto. Insuper videbatur etiam animadvertendum, Diplomata illa agere de Monasterio Insulae Tremitanae, non vero etiam de Oppido S. Agathae eiusque Ecclesia. Contendebant tamen Canonici Lateranenses, Abbatiam S. Agathae esse Granciam Monasterii Tremitani, proindeque eisdem potiri privilegiis. Denique ut Oppidum S. Agathae excluderent a Diaecesi Larinensi, vetera quaedam protulerunt monumenta, quatuor vel quinque ab illine seculis edita, in quibus describebatur ambitus Diaeceseos Larinensis, pluraque enumerabantur Oppida vel Pagi, nulla tamen facta mentione Oppidi S. Agathae. Monumentum itaque huius Causae in eo positum videbatur, an satis constaret, Oppidum S. Agathae eiusque Ecclesiam sic esse in territorio separato, ut unice subesset spirituali iurisdictioni Abbatis Monasterii Tremitani; nam ceteroquin si in Diaecesi Larinensi existeret, sique Incolae eiusdem Oppidi comprehenderentur sub grege Episcopi Larinensis, sique demum cura animarum inhaereret eidem Ecclesiae, manifestum utique erat, arceri non posse Episcopum Larinensem a visitanda memorata Ecclesia, utcumque exempta.

256. His mature perpensis, repropósito



dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — Affirmative, et amplius — in *Larinen. Visitationis die 23 Ianuarii 1734.*

257. Hinc et Episcopus Beneventanus visitare potest Ecclesiam parochialem S. Bartholomaei in concernentibus curam animarum, licet unitam Monasterio S. Sophiae Ordinis Canonicorum Regularium, sine tamen praepiudicio iurium dictorum Canonicorum Regularium praetendentium habere territorium separatim in *Beneventana Iurisdictionis die 4 Septembris 1677 lib. 69 Decretorum pag. 494.*

258. Idcirco Ecclesiae etiam Villae S. Antonii ac S. Crucis nec non S. Mariae Gratiarum Terrae Vissi, quae, ratione assertae aggregationis Basilicae Lateranensi, exemptae ab eorum Ministris praetendebantur a visitatione Episcopi, eiusdem visitationi subiectae renunciatae fuerunt, quum tam praedefunctus Episcopus, quam modernus Antistes sustinuerint, nullibi constare de exaggerata aggregatione, nec non ab immemorabili tempore Episcopos Ecclesias illas visitasse; his quippe in terminis proposito dubio: — I. An Ecclesiae Villae S. Antonii S. Crucis et S. Mariae Gratiarum, de quibus agitur, sint subiectae visitationi Episcopi in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad primum, Affirmative — in *Spoletana praetensae Exemptionis die 12 Novembris 1712 lib. 62 Decretorum.*

259. Quin imo Episcopus tamquam Sedis Apostolicae delegatus visitare potest ad praescriptum Concilii Ecclesias et Loca pia simpliciter aggregata Basilicae Lateranensi; quod si iure ordinario visitare intendat, Sacra Congregatio mandat, audiendos esse illos, quorum interest in *Maceraten. Visitationis sacrorum Liminum die 26 Aprilis 1664.*

260. Nam quoad foundationem in solo Lateranensi Bonifacius Papa IX Ecclesiis et Locis piis et Hospitalibus dicto modo fundatis concessit exemptionem a iurisdictione Episcopi, et licet haec Bonifaciana fuerit revocata a Summo Pontifice Pio IV, reintegrata nihilominus fuit a Sixto Papa V, nonnullis accedentibus circumstantiis, et signanter quod iurisdictioni et superioritati Episcoporum praepiudicium non intelligeretur irrogatum contra formam Decretorum et Or-

nationum Sacri Concilii Tridentini, uti habetur in Constitutione 19 praedicti Sixti V Bullar. tom. 2, quo stante, quoad Ecclesias Curatas et sitas in solo Lateranensi intactum remanet ius ordinarium Episcopi quoad parochialitatem et concernentia curam animarum, et quoad Ecclesias non curatas et alia Loca pia et Hospitalia in eodem solo fundata permanet in suo esse ius, quod habet Episcopus visitandi tamquam Sedis Apostolicae delegatus, iuxta late deducta apud Card. De Luca de iurisdic. disc. 38 et 39 de Parochis disc. 9 per totum, ubi allegantur resolutiones Sacrae Congregationis et Rotae decisiones in *Senogallien. die 18 Maii 1726 §. Quoad foundationem.*

261. Quapropter Episcopus potest per se, vel per alium visitare etiam Ecclesias sitas in solo Lateranensi ad formam Concilii, quin Vicarius destinatus a Capitulo Basilicae Lateranensis revidere valeat visitationes factas a praefato Episcopo, nec visitare libros administrationis reddituum Societatum, praeterquam quoad illas auctoritate Capituli erectas, neque indicere concursum occasione vacantiae Ecclesiarum parochialium, sed idem Episcopus exercere potest iurisdictionem circa provisionem Parochialium quoad institutionem auctorizabilem tantum, et quoad administrationem Sacramentorum iure delegato, ita ut Episcopus procedere valeat contra dictum Vicarium, si se ingerat in iis, quae ad ipsum spectant, Subdelegatus vero ab Episcopo ad visitandas Ecclesias ac Loca pia in solo Lateranensi sitas, id perficere nequit sine speciali delegatione, quae a Subdelegato ostendi debet et inseri in actis visitationis, imo et Episcopus et Subdelegatus tenentur declarare expresse se visitare iure delegato, cum nequeant visitare Ecclesias parochiales iure ordinario, et praedictus Vicarius Lateranensis in visitatione, quam facit iure ordinario, potest petere, ut sibi ostendantur acta visitationis factae ab Episcopo vel ab eius Subdelegato, in forma tamen extraiudiciali et non auctoritative nec per Edictum in *Militen. Iurisdictionis die 23 Aprilis 1701 die 13 Maii 1702 et die 17 Novembris 1703 lib. 51 52 et 53 Decretorum.*

262. Iamvero Michael Ligorius Vicarius deputatus a Capitulo Sacrosanctae Basili-

cas S. Ioannis in Laterano de Urbe pro Ecclesiis sitis in solo Lateranensi Diaecesis Miletensis autumans, in eadem quasi Episcopalem exercere posse iurisdictionem, inter cetera nedum Ecclesias ipsas ac Confraternitates in eis erectas visitare voluit, verum etiam pro revisione computorum pecunias exigere. Rursus publicari mandavit Edictum, quo praecepit visitationes dictarum Ecclesiarum ab Episcopo factas sibi asportari debere, ad effectum eas revidendi ac executioni demandandi, nec non prohibuit, ne ulla fieret locatio seu alia alienatio bonorum earumdem Ecclesiarum absque sui ipsius licentia, et demum vacante Ecclesia parochiali S. Mariae Gratiarum de Terra Radicinae, publicum pro ea indixit concursum; quibus omnibus perventis ad notitiam Promotoris Fiscalis Curiae Episcopalis Miletensis, citata Parte, concordata ac subscripta fuere infrascripta dubia ab hac Sacra Congregatione decidenda, videlicet: - I. An Episcopus Miletensis, tamquam Delegatus Apostolicus, possit subdelegare suum Vicarium Generalem vel aliam Dignitatem ecclesiasticam sibi benevisam in visitatione Diaecesis et praecipue Ecclesiarum, quae praetenduntur sitae in solo Lateranensi? II. An Vicarius destinatus in dicta Diaecesi Miletensi a Rmo Capitulo Sacrosanctae Basilicae Lateranensis possit revidere visitationes factas ab Episcopo sive eius Delegato Visitatore in dictis Ecclesiis? III. An praedictus Vicarius Lateranensis in dicta Diaecesi Miletensi possit revidere computa et visitare libros administrationis reddituum Societatum laicalium erectarum in iisdem Ecclesiis, et an pro dicta computorum revisione possit recipere a dictis Societatibus aliquod emolumentum seu mercedem? IV. An Vicarius destinatus in dicta Diaecesi Miletensi a dicto Rmo Capitulo possit indicare concursum in occasione vacantiae Ecclesiarum parochialium, quae praetenduntur sitae in dicto solo Lateranensi? V. An Episcopus Miletensis in praefatis Ecclesiis existentibus inter fines suae Diaecesis possit exercere iurisdictionem ordinariam quoad provisionem Parochialium aliorumque concernentium curam animarum et administrationem Sacramentorum? VI. An in alienationibus rerum earumdem Ecclesiarum so-

lemnitates requisitae etiam in vim Can. *Ter-rulas* 12 quaest. 2 adhiberi debeant per Episcopum, vel per dictum Vicarium destinatum a dicto Capitulo dictae Sacrosanctae Basilicae Lateranensis? VII. An in casu, quo praedictus Vicarius destinatus a dicto Capitulo se ingereret in iurisdictionalibus et Causis spectantibus ad Episcopum Miletensem possit ab eodem Episcopo coërceri et puniri censuris et poenis? - Sacra Congregatio die 23 aprilis 1701 respondit: - Ad primum, posse visitare per se vel per alium etiam Ecclesias sitas in solo Lateranensi ad formam Sacri Concilii. Ad secundum, Negative. Ad tertium, Negative ad utrumque. Ad quartum, Negative. Ad quintum, dilata. Ad sextum, spectare ad Episcopum privative. Ad septimum, Affirmative -. Obtenuta autem exinde nova audientia a praefato Vicario Lateranensi adversus dictas resolutiones, utraque Parte monita, EE. VV. non designabantur resolutionem capere quoad quintum dubium et quoad cetera doctissime respondere: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. - Sacra Congregatio die 13 maii 1702 respondit: - Ad primum, in decisis. Ad secundum, in decisis. Ad tertium, in decisis ad primam partem, praeterquam quoad Archiconfraternitates erectas auctoritate Capituli; et quoad secundam, in decisis. Ad quartum, in decisis. Ad quintum, Affirmative ad primam partem quoad institutionem auctorizabilem tantum; quo vero ad secundam partem, Affirmative. Ad sextum, dilata. Ad septimum, in decisis -.

263. Demandata autem tertio Causae descriptione in folio, in eo dictum fuit, quod EE. VV. dignarentur resolutionem capere quoad sextum, et quoad reliqua dubia decernere: «An sit standum, vel recedendum a decisis», eo quia, demandata illius descriptione in folio, non fuerunt exhibita alia dubia coram Emo Praefecto concordata, et Partes non comparuerunt. Cum autem modo illa exhibeantur post scripturarum impressionem, EE. PP. patienter ferent respondere quoad quintum in ordine praeteriti folii: «An sit standum, vel recedendum a decisis?»; quoad sextum capere resolutionem, et quatenus negativam, quoad secundam partem declarare: «An facultas, de qua agitur, competat



Capitulo illamque specialiter delegare possit suis Vicariis? », et quoad cetera sapientissime definire: — I. An sine subdelegatione speciali Subdelegatus ab Episcopo ad visitandam Diaecesim possit visitare Ecclesias Confraternitates et Loca pia fundata in solo Lateranensi? II. An dicta subdelegatio specialis debeat a Subdelegato ostendi et inseri in actis visitationis? III. An Episcopus vel ab eo Subdelegatus teneatur declarare expresse se visitare iure delegato? IV. An Vicarius Lateranensis in visitatione, quam facit iure ordinario, possit petere, ut sibi ostendantur acta visitationis facta ab Episcopo, vel ab eius Subdelegato? V. An Ecclesias parochiales fundatas in solo Lateranensi valeat Rm̃us Episcopus visitare iure ordinario? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Negative etiam quoad Confraternitates erectas auctoritate Capituli. Ad secundum, Affirmative. Ad tertium, Affirmative. Ad quartum, Affirmative, in forma tamen extraiudiciali, non autem auctoritative et per Edicta. Ad quintum, Negative. Ad sextum, Affirmative ad primam partem quoad institutionem auctorizabilem tantum; quo vero ad secundam partem, iure delegato tantum. Ad septimum octavum et nonum, non competere Episcopo, sed tantum Capitulo, non autem illius Vicario sine speciali delegatione — *in Mileten. Iurisdictionis die 17 Novembris 1703 lib. 53 Decretorum.*

264. Nullum igitur dubium, quin Episcopus visitare valeat Ecclesias et Confraternitates fundatas in solo Lateranensi tamquam Sedis Apostolicae Delegatus *in Firmana die 31 Iulii 1627 lib. 13 Decretorum pag. 295.*

265. Idcirco Episcopus Caesenatensis habet omnimodam iurisdictionem in Vicarium et Beneficiatos Ecclesiae parochialis S. Petri, sive quoad correctionem morum etiam extra visitationem, sive quoad administrationem Sacramentorum, non obstante asserta exemptione ob dependentiam a Capitulo sacrosanctae Basilicae Lateranensis *in Caesenaten. Iurisdictionis die 26 Novembris 1661 lib. 22 Decretorum pag. 725.*

266. Amplia, Episcopus potest praedictum Vicarium et Beneficiatos compellere iuris et facti remediis, ut honesto utantur habitu, arma ne deferant, personati ne incedant, ad Sy-

nodum diaecesanam et processiones accedant, et in iis loco cedant Parochis antiquioribus sive Capellanis *in Caesenaten. Iurisdictionis die 26 Novembris 1661 lib. 22 Decretorum pag. 725.*

267. Quin imo Episcopus potest compellere Vicarium praedictae Ecclesiae, ut per se ipsum, legitimo cessante impedimento, curam animarum exerceat, ei etiam prohibere, ne discedat, nisi causa per Episcopum cognita ac probata et in scriptis obtenta licentia, ne substituat Capellanum, ipso Episcopo inconulto, nec non eidem mandare, ut intersit Congregationibus Parochorum singulis mensibus haberi consuetis ad casus conscientiae discutiendos *in Caesenaten. Iurisdictionis die 26 Novembris 1661 lib. 22 Decretorum pag. 725.*

268. Hinc et Episcopus Aquilanus potest uti Sedis Apostolicae delegatus visitare Ecclesiam S. Ioannis de Luculo Presbiteros et Clericos eidem inservientes in visitatione corrigere, ad ostendendas Bullas suorum Beneficiorum compellere, et non admissus ad visitationem Ecclesiam et Presbiteros interdicere Clericosque excommunicare *in Aquilana Iuris visitandi die 16 Iulii 1667 lib. 25 Decretorum pag. 391.*

269. Quum autem Ordinarius Decreta ediderit in sacra visitatione, quae administrationem Hospitalis respiciebant, quaeque nulla eiusdem Officiales edicerent, ex eo quod absque iudiciali methodo edi non poterant, de gravi enim et indebita servitute dicto Hospitali imponenda deque iuribus dictorum Officialium adversus antiqua Statuta imminuendis agebatur, sed tandem amica transactione controversiae omnes compositae fuerint, Sacra Congregatio resolvit, novas Constitutiones haud indigere approbatione, et Ordinarium uti debere iure suo *in Nullius Foripompilii sacrae Visitationis die 14 Maii 1825 et die 27 Ianuarii 1827.*

270. Siquidem Meldulae Oppidum finibus continetur Abbatiae S. Rufilli Foripompilii Nullius Diaecesis, Capitulo SS. Patriarchalis Vaticanae Basilicae perpetuo unitae; in eoque vastissimum extabat Hospitale Sanctissimo Crucifixo nuncupatum, quod Ecclesiam habebat adnexam, et in quo Infirmi curabantur. Vaticanum Capitulum ab hominum me-

moria, aut per Visitatores aut per Vicarium Generalem, ius auctoritatemque in Nosocomium exercuit, ea praecipiendo, quae utilia ac necessaria ad rem spiritualem, vel oeconomicam viderentur. R. P. D. Octo ex Marchionibus Benigni, Vaticanæ Basilicæ Canonicus, facultatibus etiam Apostolicis, quatenus opus esset, a Summo Pontifice auctus, Nosocomium Meldulae anno 1818 sacra visitatione lustravit; iussitque in primis, — usum cubiculorum (quorum in visitatione anni 1755 fiebat mentio) cum lectis tam pro Vicario nostro Generali, quam pro illius Famulo, et mobilibus necessariis restitui et servari-usui Vicarii, ac claves praedictorum cubiculorum tradi Vicario Foraneo infra tres dies —; praeterea nonaginta quinque confecit capitula pro oeconomica Hospitalis administratione. Obtemperare detrectantibus Loci pii Officialibus, Promotor Fiscalis Abbatiae S. Rufilli ab Sacra Congregatione postulavit, ut ipsi Decreta exequi compellerentur. Preces ablegatae fuerunt Ordinatio pro informatione et voto, auditis Administratoribus in scriptis, atque ut interim, veris existentibus narratis, iuris et facti remediis cogeret Officiales Hospitalis administratores ad executionem Decretorum sacrae Visitationis, non attenta quacumque inhibitione, nisi signata manu Sanctissimi. At Nosocomii Administratores, quamvis claves cubiculorum Vicario Foraneo tradiderint, quae postea Decurioni Communitatis Meldulae de mandato Vaticanæ Capituli restitutae sunt, nihilominus plura Decreta a Praesule Benigni condita, veluti nullitatis vitio infecta, traduxerunt et revocari efflagitarunt. Hinc Hospitalis Defensor contendit, Praesulem Benigni limites visitationis transiisse, cum iudiciali methodo definiri deberent, quae ipse edixit; nam de gravi et indebita servitute Hospitali imponenda, deque iuribus Officialium adversus antiqua Statuta imminuendis agebatur. Probare curavit, Vicarium Generalem nullo pollere iure, ubi Meldulam proficiscebatur, incolendi mansiones Hospitalis, multoque minus eas supellectili instructas exigendi. Decretum autem quinque supra nonaginta continens Capitula non esse exequendum dixit; sin minus moderandum in iis capitulis, quae Hospitalis administrationem Vicario Generali aut Vica-

rio Foraneo subiciebant. Verum ius cubicula Hospitalis mobilibus instructa inhabitandi Vicario Generali Meldulam accedenti esse censuit Capituli Vaticanæ Defensor. Capitula quoque a Praesule Benigni in sacra visitatione pro recta Nosocomii administratione condita executioni omnino mandanda esse propugnavit. Episcopi enim alique Ordinarii in sacra visitatione huiusmodi ius habent etiam tamquam Sedis Apostolicae delegati, ex Tridentino Concilio sess. 24 cap. 10 de reformatione.

271. His utrinque perpensis, propositis dubiis: — I. An et quomodo Vicario Generali competat habitatio in cubiculis Hospitalis, et Decretum sacrae visitationis sit exequendum in casu etc. III. An et quomodo Decretum sacrae visitationis diei 14 octobris 1818 sit exequendum in casu etc. —, Sacra Congregatio die 14 maii 1825 respondit: — Ad primum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad tertium, dilata; et expectetur relatio novae visitationis —. Visitationem autem, quae instabat, eo successu explevit R. P. D. Lanfrancus Mattei Canonicus Vaticanæ Capituli, ut amica transactione controversias omnes composuerit. Initia igitur transactio in eo sistebat, quod die 15 iunii 1825 in sacra visitatione novae communium Partium placito editae sunt Constitutiones, quas Meldulense Collegium grati animi ergo in Vaticanum Capitulum eodem anno 1825 typis Forolivii mandari curavit. Proposito hinc dubio: — An et quomodo sint approbandae novae Constitutiones in casu? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Non indigere, et Ordinarius utatur iure suo — in *Nullius Foripompilii sacrae Visitationis die 27 Ianuarii 1827.*

272. Hinc Episcopus tamquam Sedis Apostolicae Delegatus potest visitare Ecclesias seculares exemptas iuxta cap. 8 sess. 7, etiamsi Ecclesiae seculares exemptae essent commendatae, et sive illis immineat, sive non cura animarum iuxta cap. 8 sess. 21 de reformatione in *Bononiens. Iuris visitandi die 2 Octobris 1721 §. Tria.*

Item in *Lycien. Visitationis et Censurarum die 23 Iunii 1725 §. Haec.*

273. Unde Conciliaris dispositio procedere videtur etiam in Ecclesiis, quae pertinent



ad Regulares et ab eis dependent, dummodo illis per Seculares deserviat, iuxta late firmata per Rotam in Firmana Iurisdictionis 15 aprilis 1701 §. 21 coram Molines in *Lycien. Visitationis et Censurarum die 18 Decembris 1723 §. Additur et die 23 Iunii 1725 §. Haec.*

Item in *Placentina die 27 Iulii 1726 §. Quoad; in Montis Regalis die 8 Februarii 1727 §. Iuxta.*

274. Enimvero – Sacra Congregatio Concilii respondit, posse Episcopum visitare quas-cumque Ecclesias Seculares intra fines suae Diaecesis existentes vigore Cap. 8 sess. 7, etiamsi ad Regulares pertineant et ab eis dependeant, dum tamen per Seculares eis deserviat – in *Taurinen. die 15 Februarii 1596 lib. 8 Decretorum pag. 163 a tergo.*

275. Namque pluribus in locis Sacrum Concilium Tridentinum loquitur de iure Episcopis competente in visitando Ecclesias Regulares et alio modo exemptas: si enim alicui Monasterio immineat cura animarum personarum secularium, personae tam Regulares, quam Seculares huiusmodi curam exercentes subsunt immediate in iis, quae ad curam pertinent et administrationem Sacramentorum iurisdictioni visitationi et correctioni Episcopi, in cuius sunt Diaecesi, uti habetur sess. 25 cap. 11 de regularibus; et haec Episcoporum iurdictio non est delegata, sed ordinaria, cum Concilium Tridentinum loco citato nullum faciat verbum delegationis Apostolicae, et ante Concilium exemptio Regularium in eo, quod attinet ad curam animarum, iam fuisset de medio sublata in Cap. *Per exemptionem* de privilegiis in 6, et est sententia Sacrae Congregationis, de qua apud Fagnanum in Cap. *Cum dilectus* n. 42 de religiosis domibus, et discussio articulo firmavit Rota in Firmana iurisdictionis 1700 a §. 22, et in Firmana Iurisdictionis super modo visitandi 13 martii 1702 per totum, et signanter a n. 22 coram Molines in *Lycien. Visitationis et Censurarum die 23 Iunii 1725 §. Pluribus.*

276. Item Sacrum Concilium Tridentinum sess. 7 cap. 7 de reformatione dat Ordinariis facultatem singulis annis visitandi Beneficia ecclesiastica curata, quae perpetuo unita sint et annexa Monasteriis, et quando agitur de

Monasteriis et Abbatiis commendatis, in quibus non vigeat Regularis observantia, nec non de Beneficiis tam Curatis, quam non Curatis, Secularibus et Regularibus, qualitercumque commendatis, tunc Episcopus uti Sedis Apostolicae Delegatus potest ea singulis annis visitare, iuxta Cap. 8 sess. 21 de reformatione, quod procedere dicitur tam in Monasteriis commendatis, quam in eorum membris, quoties in eis non vigeat Regularis observantia, uti late ostendit Rota in Firmana Iurisdictionis super reservatis 15 aprilis 1701 §. 25 coram Molines in *Lycien. Visitationis et Censurarum die 23 Iunii 1725 §. Pluribus.*

Item in *Placentina die 27 Iulii 1726 §. Quoad.*

277. Qua de re quum multi praetensi Clerici diversa Monasteria Regni Poloniae assuerissent se in Commendam obtinere, tamen visitationem Ordinariorum subire et literas quaesitarum Commendarum huiusmodi eisdem Ordinariis ostendere recusarent, nec Ordinarii praedicti eos [tamquam nobiles et potentes molestare audent, et inde magnum Monasteriis inferretur detrimentum, et via Laicis invadendi bona ecclesiastica aperiretur, ipsi Ordinarii a doctrina Sacrae Congregationis et ab eius auctoritate auxilium postularunt, ut aliqua salubri ratione praemissis provideretur, Sacra Congregatio respondit, Episcopum posse visitare Beneficia commendata etiam Regularia ex cap. 8 sess. 21, tuncque compellere posse Commendatarios ad titulum exhibitionem in *Gnesnen. mense Februarii 1590.*

278. Ceterum Sacra Congregatio declaravit, Concilium Tridentinum in cap. 8 sess. 7 de reformatione, disponens locorum Ordinarios quascumque Ecclesias exemptas Auctoritate Apostolica visitare debere, non comprehendere Monasteria Regularium, praeterquam in casu Capituli 7 sess. 7 de reformatione et Capituli 11 sess. 25 de regularibus in *Dubium ad instantiam Generalis S. Francisci de Paula ad Cap. 8 sess. 7 de reformatione Posit. 16 pag. 229.*

279. Amplia, neque praefatum Concilium Tridentinum comprehendit Regularium Ecclesias in *Dubium ad instantiam Generalis S. Francisci de Paula ad Cap. 8 sess. 7 de reformatione Posit. 16 pag. 229.*

280. Itaque Sacra Congregatio censuit, posse Episcopum visitare Monasteria quaecumque commendata, in quibus non viget Regularis observantia, ac Beneficia tam Curata, quam non curata Secularia et Regularia qualitercumque commendata vigore Cap. 8 sess. 21; ac etiam tam Beneficia Curata unita quibuscumque Monasteriis et Locis piis ex cap. 7 sess. 7, quam etiam Personas exercentes curam animarum in Monasteriis Regularium, quibus cura imminet iuxta cap. 11 sess. 25 de regularibus in *Taurinen. die 15 Februarii 1596 lib. 8 Decretorum pag. 163 a tergo.*

281. Nam quoad Monasteria sive Prioratus claustrales, in quibus divinum cultum negligi et Regularem disciplinam collapsam esse narrabatur, Sacra Congregatio saepe alias respondit, nisi huiusmodi Monasteria sive Prioratus suorum Ordinum Capitibus subsint, ac sese in congregationem redigere neglexerint, adeo ut propriis Regularibus Visitoribus careant, posse iuxta cap. 8 sess. 25 de regularibus ab Ordinariis locorum visitari et corrigi; hinc Prioratus sive Monasteria commendata, in quibus non viget Regularis observantia, Episcopi tanquam Apostolicae Sedis delegati visitationi subesse, prout ab eodem Concilio in cap. 8 sess. 21 de reformatione cavetur in *Suessionen. die 16 Septembris 1662.*

282. Quin imo in Bulla 55 Innocentii X Bullar. tom. 5 subduntur visitationi et correctioni Ordinarii, uti Sedis Apostolicae Delegati, Conventus et Granciae Monasteriorum, in quibus sex Religiosi non aluntur in *Lycien. Visitationis et Censurarum die 23 Iunii 1725 §. Quando.*

283. Unde loquendo de Granciis Monasteriorum, eadem de iure communi sunt exemptae a iurisdictione Ordinarii, qui ideo prohibetur exigere procurationem ab Oratoriis, quae in illis existunt, iuxta Textum in Cap. ultimo de Capellis Monachorum. Quo attento, si procuratio est prohibita etiam dici debet visitatio, late argumentatur Fagnanus in opusculo de Granciis impresso ad Cap. *Auctoritate* de censibus a n. 4 venetae impressionis. Sed res haec aliter se habet, attentis posterioribus Constitutionibus tum Innocentii X, tum Alexandri VII; ab hoc enim declaratum fuit, quod subsunt visitationi et

iurisdictioni Ordinarii Ecclesiae Conventuum et Capellae Granciarum, sive in eis degant Conversi pro agrorum cultura, sive non, iuxta eiusdem Alexandri Constitutionem 4 Bullar. tom. 6, et ab hac visitatione exemptae sunt solum Granciae; quae sunt domus rurales, sive praedia rustica, in quibus degunt Conversi pro agris colendis, sed absque eo quod sit in his Ecclesia, vel publicum Oratorium, teste Fagnano loco citato in *Montis Regalis die 8 Februarii 1727 §. Loquendo §. Sed.*

284. Idecirco si in Conventu sex extent Religiosi, non est ullatenus visitationi subiectus; quandoquidem Sacra Congregatio resolvit, Episcopo Ugentino haud competere ius visitandi parvum Conventum Carmelitarum in Oppido Murciani, si tamen in eo adsint sex Religiosi; his enim in terminis proposito dubio: - II. An Episcopo competat ius visitandi dictum Conventum Ecclesiam et Religiosos in casu etc. -, responsum tulit: - Ad secundum, Negative, dummodo adsint sex Religiosi ad formam Decreti, *Ut in parvis*; et amplius - in *Ugentina Iurisdictionis et Censurarum die 16 Martii 1715 lib. 65 Decretorum.*

285. Nedum imo Episcopo haud licet visitare Ecclesiam Coenobii, ubi senario minor Patrum Minorum Conventualium numerus non adest, sed actus visitationis, non obstante dictorum Patrum protestatione, expleti, sunt annullandi et circumscribendi in *Regien. Visitationis die 24 Augusti et die 14 Decembris 1754.*

286. Enimvero Coenobium Patrum Minorum Conventualium, quod in Oppido Saxoli Regiensis Diaecesis situm erat, fundatum fuerat anno 1567, et ab ipso foundationis initio Regularis disciplina plurimum in eo floruit. Latebat equidem numerus Patrum, qui in eo permanserint ad annum usque 1618, traditumque erat, eius Ecclesiam tunc temporis ab Episcopo Regiensi semel visitatam fuisse, unde argui posse videbatur, eo tempore in Coenobio illo tot Patres non fuisse, quot satis erant ad exemptionem a iurisdictione Episcopali. Quidquid autem hac de re esset, certum erat, ab eo anno usque in praesens senario minorem nunquam fuisse Regularium numerum in eodem Coenobio, quod tamen non



deterruit Episcopum Regiensem a visitatione Ecclesiae eorumdem Patrum, quam facere voluit anno 1752. Episcopum visitantem non reiecerunt Patres, sed protestationem emis-  
erunt, qua iura sua sarta tecta servarunt, et ad Sacram Congregationem confugerunt. Pro-  
positis itaque dubiis: - I. An liceat Rmō Episcopo Regiensi visitare Ecclesiam Patrum Minorum S. Francisci Conventualium Terrae Saxoli? *Et quatenus negative.* II. An actus visitationis novissime per dictum Rmō Episcopum expleti in eadem Ecclesia sint annul-  
landi et circumscribendi? -, Sacra Congre-  
gatio die 24 augusti 1754 respondit: - Di-  
lata ad sequentem, et distribuatur relatio  
Episcopi -. Reprepositis exinde iisdem dubiis,  
Sacra Congregatio post duas alias dilationes  
respondit: - Ad primum, Negative. Ad secun-  
dum, Affirmative - *in Regien. Visitationis  
die 14 Decembris 1754.*

287. Quum autem Episcopus indixerit, se omnes Conventus Regularium esse visitatu-  
rum, in quibus non existeret numerus sex  
Religiosorum, sed Patribus Minimis sese ob  
asserta eorum privilegia et legitimum eorum-  
dem numerum opponentibus, Ecclesiam Inter-  
dicto supposuerit censuras in eos tulerit ir-  
regulares declaraverit ac in vinculis coniec-  
tionem violenter exequendam in Ecclesia  
demandaverit, Sacra Congregatio definitio-  
nem dubiorum distulit, sed interim statuit,  
ut Patres Minimi ad Episcopum accederent  
atque excusationem et veniam peterent, quos  
Episcopus humane et charitative reciperet,  
unicoque contextu Interdictum removeret pro-  
cessus deleri faceret, nec non, a Patribus  
absolutione et dispensatione quoad censuras  
et irregularitatem petita et obtenta, decla-  
ravit, Episcopum censuris esse obnoxium, pro-  
inde suae conscientiae consulendum, praece-  
pitque etiam Exequutoribus dictae coniec-  
tionis violentae in Ecclesia, ut ad S. Sedem recur-  
rerent pro absolutione *in Neocastren. [die  
27 Ianuarii 1728.*

288. Siquidem Episcopus Neocastrensis  
die 23 februarii 1725 visitationem generalem  
suae Diaecesis indixit; et in indictione palam  
fecit, se omnes Conventus Regularium Viro-  
rum esse visitaturum, in quibus non existeret  
numerus sex Religiosorum, et quorum  
quatuor essent Sacerdotes ad tramites Con-

stitutionis Innocentii X, quae incipit: *Ut in  
parvis*, et inter cetera huius generis Mona-  
steria Monasterium nominavit S. Francisci  
de Paula Ordinis Minimorum loci S. Blasii, et  
quia horum Conventuum Religiosi aliquam  
fecerant visitationi resistantiam, Summus  
Pontifex per epistolam Secretariae Status  
die 11 augusti eiusdem anni 1725 ultra fa-  
cultates Episcopis concessas in citata Con-  
stitutione Innocentii Papae X alias quascum-  
que opportunas et necessarias facultates be-  
nigne est impertitus. Mense subsequentis  
decembris voluit Episcopus accedere ad vi-  
sitandum memoratum Conventum Patrum  
Minimorum, sed eisdem excipientibus, se vi-  
gore privilegiorum non esse visitationi sub-  
iectos, post varias altercationes, res eo de-  
venit, ut Episcopus Ecclesiam Interdicto sup-  
posuerit et Fratrem Marcū Palaia Superio-  
rem sive Correctorem Conventus excommu-  
nicaverit et excommunicatum declaraverit,  
et uti ab omnibus evitandum pronuntiaverit.  
Non obstante Interdicto, publice in Ecclesia  
celebrata fuerunt Officia divina, quocirca  
Episcopus ad ulteriora procedendo, tres ter-  
minos assignavit, intra quos Pater Corrector  
comparere deberet ad dicendam causam, quare  
non esset declarandus irregularis, ex quo  
publice Missam celebravit, non obstante in-  
cursa et declarata excommunicatione, et sub  
eisdem terminis assignatis monuit Fratrem  
Antonium a Noia Patrem Petrum ab Amato  
et Fratrem Xaverium a Calanzario, ut com-  
parerent ad dicendam causam, quare non de-  
berent excommunicari, cum celebraverint in  
Ecclesia interdicta, cumque demum praedi-  
ctus Episcopus nonnullos processus confecerit  
adversus praedictorum Religiosorum mores,  
tentata fuit carceratio primum Patris de  
Amato, et deinde Patris Correctoris, sed  
res incassum cecidit, cum bene reperta fue-  
rit clausa et munita porta Conventus. Patres  
itaque contenderunt, eorum Conventus non  
fuisse subiectum Episcopi visitationi, quia  
obstabant Ordinis privilegia, et quia aderant  
in eo Religiosi in numero praefixo a Consti-  
tutione Innocentiana. Nullas dixerunt censu-  
ras et Interdictum ob defectum citationis, vel  
et ob notoriam nullitatem, nec irregularitas  
nec aliae poenae fuerunt incursae ab his, qui  
celebrarunt Missas in Ecclesia interdicta.

Sustinuerunt etiam, Episcopum non potuisse inquirere super delictis apposis, quia non erant notoria, et quia non fuerant perpetrata extra claustra. Quin imo praetenderunt, duplicem fuisse incursum excommunicationem propter attentatam incarcerationem Fratri Petro de Amato, ex quo videlicet fuerunt iniectae manus violentae in eum, et id factum fuit in Ecclesia; ac demum voluerunt, sibi restitui cadavera et emolumenta, cum nonnulli sepulturam elegissent in eorum Ecclesia, et alibi propter Interdictum fuerint sepulti.

289. His interim perpensis, propositis dubiis: — I. An Conventus Patrum Minimorum Terrae Sancti Blasii esset subiectus visitationi Rmli Episcopi Neocastrensis tempore, quo fuit ab eodem Episcopo indicta in casu etc. II. An censurae et Interdictum Ecclesiae ab eodem Episcopo respectivo latoe sustineantur in casu etc. III. An Patres ob Minus et divina Officia celebrata tempore Interdicti incurrerint irregularitatem vel quas poenas in casu etc. IV. An Edicta affixa et processus fabricanti contra Patres Minimos per eundem Episcopum sustineantur, et quatenus negative, an sint abolendi in casu etc. V. An et quis incurrerit in excommunicationem ob attentatam incarcerationem Fratris Petri de Amato in casu etc. VI. An sit locus restitutioni cadaverum et emolumentorum in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — Dilata ad mentem (1) — in *Neocastr. die 27 Ianuarii 1728.*

290. Episcopus vero iure delegato visitare potest Ecclesias Conventuum, qui ex notissima Constitutione *Instaurandae* Innocentii X suppressi ac postea restituti fuerunt Regularibus, nec non Ecclesias Conventuum et Capellas Granciarum, sive in eis degant Conversi pro agrorum cultura, sive non in *Placentina die 17 Augusti 1726 et die 11 Ianuarii 1727.*

(1) Memi fuit, ut Patres Minimi ad Episcopum accedere, et excommunicationem et veniam petere debeant, quodque idcirco eos humane et charitative Episcopus recipiat, antequam contexta Interdictum ipsorum Ecclesiarum impositum remoueat, et alios quoscumque processus factos adversus eorundem deleri mandet. Patres aliquid rei quoad censuras indictas et irregularitatem pellerunt et obtinuerunt respectively absolutionem et dispensationem. Quum ex actis colligatur, Episcopum demandasse in vinculis coniunctionem Patrum, eamque violenter executioni demandari in Ecclesia, Sacra Congregatio censuit, Episcopum censuris ecclesiasticis esse clausum, prout de huiusmodi censuris consulendum, mandatque etiam Exequutoribus, ut ad S. Sedem recurrant pro absolutione, *con. videtur in Reg. Litt. lib. 27 die 17 Ianuarii 1728.*

(2) Speciem Causae huius latius habes in Verb. *Attentata* etc. n. 380 ad 385, Tom. II.

291. Iamvero Ecclesia sive publicum Oratorium S. Mariae de Albiano pertinebat ad Patres Carmelitas Calceatos, qui contenderunt, suas Ecclesias esse exemptas ab Episcopi iurisdictione et visitatione, iuxta notoria ipsorum privilegia. Promotor Fiscalis vero exhibuit tres visitationes factas de hac eadem Ecclesia: ius autem Episcopale desumi praetendebatur a posterioribus Summorum Pontificum Constitutionibus. Notum enim erat, Summum Pontificem Innocentium X. parvos suppressisse Conventus Regularium iuxta Bullam 50, quae incipit: *Instaurandae*, Bullar. tom. 5, eundemque Pontificem nonnullos subinde ex dictis parvis Conventibus restituisse Regularibus, ita tamen, ut subiecti esse deberent visitationi correctioni et omnimodae iurisdictioni Ordinarii, tamquam Sedis Apostolicae delegati, iuxta alteram eiusdem Pontificis Constitutionem, quae incipit: *Ut in parvis* tom. 5, et a Summo Pontifice Alexandro VII declaratum fuisse, quod visitationi et iurisdictioni Ordinarii subsunt Ecclesiae Conventuum, et Capellas Granciarum, sive in eis degant Conversi pro agrorum cultura, sive non, uti habetur in eius Constitutione 4 Bullar. tom. 6. His igitur perpensis, proposito dubio: — I. An Episcopo Placentino liceat visitare Ecclesias campestrem S. Mariae de Albiano Pontis Nurii? —, Sacra Congregatio die 17 augusti 1726 responsum tulit: — Ad primum, Affirmative, iure tamen delegato. — Reproposito dein dubio sub formula: — An et in qua parte sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis, et amplius — in *Placentina die 11 Ianuarii 1727* (2).

292. Hinc et in resolutionibus Sacrae Congregationis super statu Regularium, quae referuntur sub n. 4 inter Constitutiones Alexandri VII Bullar. tom. 7, dicitur, Ecclesias et Capellas Granciarum, in quibus degunt Con-



versi pro agrorum cultura, posse ab Episcopo visitari, et etiam subesse visitationi Episcopi Ecclesias et Capellas Granciarum, in quibus degit Conversus in *Lycien. Visitationis et Censurarum die 23 Iunii 1725 §. Quando.*

293. Quapropter Episcopus visitare potest Capellam ruralem ad Patres Carthusianos pertinentem, cui Sacerdos secularis inservit, etiamsi a plurimis annis eius ostium non sit apertum in via publica, sed in Grancia, illud tamen est aperiendum versus viam publicam in *Montis Regalis die 15 Martii 1727.*

294. Siquidem Patres Carthusiani Casularum habebant in Diaecesi Montis Regalis quamdam Granciam vocatam *Consovero*, quae habebat Capellam annexam sub titulo Beatæ Mariæ Virginis ad Nives. Capella hæc habebat ianuam in via publica, sed anno 1699 eadem clausa fuit, relictis tantum duabus lateralibus fenestris crate ferrea munitis et ostio aperto intra ambitum Granciae. Capellæ huic inserviebat Sacerdos Secularis, qui celebrabat Missam diebus fositivis, et elemosynam recipiebat a Colonis Patrum et ab aliis Personis eiusdem regionis. Procul ab hac Grancia per milliare circiter habebant iidem Patres habitationem, et in ea semper debebat unus ex ipsis Sacerdos, qui appellabatur Procurator una cum aliquibus Fratribus Conversis pro agrorum cultura, et in hac habitatione aderat Sacellum pro Missæ celebratione. Capella sub titulo S. Mariæ ad Nives alias fuerat visitata ab Ordinario. Cumque super visitatione exorta fuerit controversia, proposito dubio: - An Episcopus Montis Regalis possit visitare Capellam ruralem sub titulo Beatæ Mariæ Virginis ad Nives existentem in sua Diaecesi in finibus loci Morosii et nuncupatam *alla Porta* sive in regione *di Consovero* in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Affirmative, et portam esse aperiendam versus viam publicam - in *Montis Regalis die 15 Martii 1727.*

295. Hinc licet Monachi Carthusiani contenderent, Oratorium in quadam eorum Grancia extructum ad effectum celebrandi Sacrum pro implemento ecclesiastici praecepti in eadem commorantium pro cultura et custodia non esse subiiciendum visitationi Episcopi,

ex eo tamen quod ex privilegiis sibi concessis non satis constaret de exemptione a pastoralis Episcopi visitatione, Sacra Congregatio distulit resolutionem ad mentem in *Tridentina Iuris visitandi die 13 Februarii 1773.*

296. Enimvero in Grancia *Goyen* nuncupata, quæ ad Monasterium spectabat Carthusianorum in *Snals* Diaecesis Tridentinae, ab antiquo tempore extructum erat Oratorium, in quo Sacrum celebrabatur a Sacerdote sive Regulari, sive Seculari pro implemento ecclesiastici praecepti tam Religiosorum, quam aliorum Laicorum in eadem Grancia commorantium pro cultura et custodia eiusdem Granciae. Annis 1698 et 1723 frustra tentarunt Episcopi Oratorii prædicti visitationem, hanc tamen expleverunt anno 1749. Obsistentibus autem Monachis, ne nuperrime iterum visitaretur, Episcopus praecepit Oratorii et celebrationis Missarum in eo suspensionem. Ut igitur suspensionem hanc Monachi irritam facerent, id mox contenderunt, ut declararetur, Oratorium nullo modo subesse pastoralis Episcopi visitationi. Hinc Monachi privilegia quidem eorum Ordini concessa in medium protulerunt, sed proposito dubio: - An Oratorium existens in Grancia loci *Goyen* Patrum Carthusianorum Monasterii in *Snals* subiiciendum sit visitationi pastoralis Episcopi Tridentini in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Dilata, et ad mentem - in *Tridentina Iuris visitandi die 13 Februarii 1773.*

297. Secluso enim privilegio speciali, Episcopus visitare potest iure delegato Ecclesiam ruralem, ubi Monachi Conversi degunt pro agrorum cultura; sed nullæ renunciunt censuræ in eos latæ, cum latæ fuerint post interpositam appellationem ac nullitate et iniustitia laborare videntur in *Lycien. Visitationis et Censurarum die 15 die 29 Ianuarii 1724 et die 23 Iunii 1725.*

298. Siquidem accesserunt Visitatores ab Episcopo Lyciensi deputati ad quamdam Ecclesiam sitam in loco Galliani Diaecesis Lyciensis, et nonnulli Monachi Olivetani Monasterii SS. Nicolai et Cataldi Civitatis Lyciensis se huic visitationi opposuerunt sub obtentu exemptionis memoratae Ecclesiae et pertinentiæ ad suum Monasterium. Paulo post cum

Ecclesiae festivitas immineret, Archipresbiter Oppidi Turchiaroli ad eam pariter accessit, ut Sacerdoti Andreae de Laurentio Sacristae opem ferret parando necessaria pro decenti Ecclesiae ornatu; sed nonnulli Monachi Olivetani Conversi, vi adhibita, utrumque ab Ecclesia expulerunt, delataque ab expulsis notitia expulsionis ad Curiam Episcopalem, percussores fuerunt declarati excommunicati, et sic ab omnibus utriusque sexus Christifidelibus evitandi. Hinc Promotor Fiscalis contendit, non esse dubitandum de situatione in Diaecesi Lyciensi, item Ecclesiam nullo modo pertinere ad Monasterium, cum Ecclesia pertinens ad Monasterium non esset illa S. Mariae, de qua agebatur, sed alia esset sub titulo S. Anastasiae, quae ex iniuria temporum fuerit aequata solo; et demum exemptionem Monachis suffragari non posse in puncto censurarum, quum in praesenti ageretur de censuris iam latis et de simplici declaratione ab homine facta, quae expleri potest etiam in exemptos. Absque eo quod opponi posset, Ecclesiam nunquam fuisse visitatam; quia satis erat situatio in Diaecesi, et sufficebat exercitium iurisdictionis in toto territorio, ut Episcopus visitare posset Ecclesiam, quae de exemptione non docebat, licet haec non fuerit a praecedentibus Episcopis visitata. His itaque perpensis, propositis dubiis: - I. An Ecclesia ruralis S. Mariae Galliani sit subiecta iurisdictioni et visitationi Episcopi in casu etc. II. An censurae sustineantur in casu etc. -, Sacra Congregatio die 15 ianuarii 1724 respondit: - Ad primum, dilata; et proponatur in prima. Ad secundum, instent coram Auditore Sanctissimi super pertinentia huius dubii -. Repropositis itaque dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio die 29 ianuarii 1724 respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, non proposito -. Nulla hinc secundo dubio data est responsio, ex quo ignorabatur, an Auditor Sanctissimi Causam etiam remisisset ad Sacram Congregationem quoad punctum censurarum; sed cum inde certa esset remissio Causae ad Sacram Congregationem etiam quoad punctum censurarum, et impetrata a Monachis fuerit nova audientia, contenderunt Monachi, prae-

fatae Ecclesiae haud deserviri a Presbiteris secularibus, nec non censuras latas nullitatis vitio laborare, quum latae fuissent post interpositam appellationem, et cum factum non esset notorium, in quo solo casu Episcopus potest exemptos declarare incursos in censuras. Addiderunt, eundem Ordinarium iudicialiter processisse, quod est ipsi vetitum, quando agitur de exemptis, licet factum sit notorium; ac demum concluserunt, factum non esse probatum, et sic censuras tam nullitate, quam iniustitia laborare. Ad visitationem autem quod spectabat, advertebatur ex officio, posse ab Episcopo visitari Capellas Granciarum, in quibus degunt Conversi pro agrorum cultura.

299. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An sit standum, vel recedendum a decisis? II. An censurae sustineantur in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, in decisis, iure tamen delegato. Ad secundum, Negative; et amplius. - *in Lycien. Visitationis et Censurarum die 23 Iunii 1725.*

300. Qua de re multo magis potest Episcopus visitare Ecclesiam ruralem non obstante, quod cum esset vetustate collapsa reaedificata fuerit a laicis cum ea conditione, ut nullus Superior cuiuscumque gradus etiam requirens specialem mentionem posset ullum ius in ea habere *in Alatrina Iuris visitandi die 13 Iulii 1686 lib. 36 Decretorum pag. 325 a tergo.*

301. Amplia, Archiepiscopus iuxta solitum visitare potest Altare S. Mariae Gratiarum existens in Templo divi Nicolai Urbis Ravennae, quod Patres Augustiniani tradiderunt Sodalibus Beatae Mariae Gratiarum *in Ravennaten. Altaris die 29 Maii 1745 (1).*

302. Quia imo redacta Ecclesia Collegiata de Regulari in Secularem, nedum licuit ac licet Episcopo visitare Altare seu Capellam a Canonicis intra claustrum praefatae Collegiatae constructam, sed imo Episcopus iure ac merito dictos Canonicos, praevio monitorio, excommunicationi supposuit mediante etiam cedulorum affixione, ex eo quod visitationi praedictae Capellae etiam armata manu restiterunt *in Vicen. Iuris visitandi die 26*

(1) Species et resolutio Causae huius prostant in Verb. *Altare*, n. 149 ad finem Tom. I.



*Septembris 1699 et die 16 Ianuarii 1700 lib. 49 et 50. Decretorum.*

303. Enimvero – Collegiata Ecclesia Opidi Minorissae, quae a s. m. Clemente VIII de Regulari redacta fuit in Secularem, subest, ut supponitur, ordinariae visitationi et correctioni Episcopi tam in ordine ad Ecclesiam et Altaria, quam etiam quoad Personas Canoniorum, a quibus cum de anno 1684 constructum fuisset in claustro Ecclesiae quoddam Altare sub invocatione S. Augustini, Episcopus illud sequenti anno 1685 praesentibus Canonicis pacifice visitavit, quod tamen explere non potuit in visitatione praesentis anni, ob resistantiam eorundem Canoniorum etiam armata manu. Quamobrem expedito per Episcopum monitorio sub poena excommunicationis contra Canonicos cum termino trium quadrantium horae ad desistendum ab huiusmodi violentiis, successive partitione non sequuta, Canonici fuerunt excommunicationi suppositi mediante etiam cedulorum affixione. Delato una cum processu recursum ad hanc Sacram Congregationem, ac Procuratore Capituli pluries monito ad informandum, super quibus vestrum erit EE. Patres sapientissime de more respondere: – I. An liceat Episcopo visitare Capellam S. Augustini sitam in claustro Collegiatae Ecclesiae Minorissae? II. An censurae latae per Episcopum contra Praepositum et Canonicos dictae Ecclesiae substineantur in casu etc. –, Sacra Congregatio die 26 septembris 1699 respondit: – Ad primum, Affirmative. Ad secundum, incurrisse. Repropositis dein dubiis sub formula: – An sit standum, vel recedendum a decisis sub dicta die 26 praeteriti mensis septembris in casu etc. –, Sacra Congregatio respondit: – In decisis, et amplius – in *Vicen. Iuris visitandi die 16 Ianuarii 1700 lib. 50 Decretorum.*

304. Quum itaque existeret Capella S. Mariae de Monte Carmelo in Ecclesia Patrum Minorum S. Francisci Civitatis Maratheae de iure patronatus quoad ius honorificum in favorem heredum Pomponii Iordani, proposito dubio: – VIII. An praedicta Capella visitari debeat per Ordinarium, seu per Regulares? –, Sacra Congregatio die 28 aprilis 1736 responsum tulit: – Ad octavum, servantur Decreta. Reproposito dein dubio sub formula: – An

et in quibus sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. –, Sacra Congregatio respondit: – In decisis in omnibus – in *Cassanen. die 1 Septembris 1736.*

305. Attento autem Brevis ab Innocentio X Patribus Observantibus S. Francisci concesso, quo eisdem indulgit in designato loco extruendi Capellam ibique agendi Sacrum, nec non attentis privilegiis Regularibus tributis, Episcopus haud valet visitare huiusmodi Capellam ac nulliter in eam fert Interdictum, ex eo quod Guardianus eam recludere et Episcopum visitantem excipere renuvit, quin obstat, quod pluries illa antea fuerit visitata ab Episcopis absque Fratrum contradictione in *Salutiarum Iuris visitandi die 7 Augusti 1756.*

306. Siquidem veniam postularunt anno 1651 a s. m. Innocentio X Patres Minores Observantes S. Francisci Carmigniolae agendi Sacrum in Capella extruenda in Burgo Salfasii et divo Antonio Patavino dedicanda. Annuit Summus Pontifex, et mandavit Episcopo Salutiarum, ut, – si picta Capella publico in loco sita fuerit et a privatis domibus ita separata extiterit, ut per eas ad illam accessus aut prospectus minime pateret, Capellam praefatam sub prohibitione de mandato s. m. Pauli V de non celebrando in privatis Oratoriis publicata haudquaquam comprehensam declararet, atque ulterius sine praeludicio quorumcumque iurium parochialium dictum Sacrosanctum Missae Sacrificium per quemcumque Sacerdotem sive Secularem sive Regularem in ea celebrari Apostolica Auctoritate permetteret. Aedificata fuit Capella cum adnexa religiosa domo, ideoque tunc temporis Salutiarum Episcopus, dum anno 1654 visitationem ageret, eam visitavit; et reputans factum id esse contra Constitutiones Apostolicas, et praesertim – de non dormiendo extra Conventus –, decrevit, hac de re consulendam esse Sacram Congregationem negociis et consultationibus Episcoporum et Regularium propositam, inhibuitque Fratribus sub poena Interdicti eiusdem Capellae, ne in adnexa domo dormirent. Hanc eandem Capellam alii duo visitarunt Episcopi, alter anno 1702, alter, qui in praesens Ecclesiae Salutiarum praeerat anno 1743, neque his visitationibus contradixerunt Fratres, ne-

que appellarunt. Iterum eam visitare voluit Episcopus anno 1754, sed restitit Guardianus renuens eam recludere, et Episcopum visitantem excipere, qui ideo eam publice interdictam declaravit. Appellarunt Fratres ad Sacram Congregationem, hinc disputavit Promotor Fiscalis ius favere Episcopo, qui poterat omnes Ecclesias et Capellas Regularium a claustris separatas visitare; satis igitur ei esse, si exceptiones exemptionis, quas proponebant Fratres, dubias redderet, praesertim cum in possessione esset visitandi per fugam centum annorum. Frustra igitur exemptionem ab iis desumi a Brevi Innocentiano, quae ipsa parochialia iura integra esse voluit; frustra ex privilegiis, quae concessa sunt aliis Regularibus et ex communicatione quaesitis, cum agerent de aliis Capellis, quae nempe sunt in Granciis: frustra denique ex Testibus de antiqua consuetudine Episcoporum abstinendi a visitatione testificantibus, cum reprobarentur ab ipsis supra memoratis visitationibus Episcopalibus; hinc substinendum esse dixit Interdictum, neque illud revocandum, quousque ad eiusdem visitationem Episcopus non admitteretur. His tamen non obstantibus, propositis dubiis: — I. An competat Episcopo ius visitandi Ecclesiam seu Capellam S. Antonii de Padua Camigniolae in casu etc. II. An substineatur Interdictum? —, Sacra Congregatio respondit: — Negative ad utrumque — in *Salutiarum Iuris visitandi die 7 Augusti 1756*.

307. Nec itaque dubium, quod Ecclesiae rurales unitae seu membra Monasteriorum Regularium absque cura animarum non possint visitari ab Episcopo, nisi remanserint adhuc seculares vel sint commendatae in *Perusina die 2 Aprilis 1650 lib. 19 Decretorum pag. 39*.

308. Idcirco Ecclesia Beatissimae Virginis de Lacu, distans a Civitate Brittonoriensi uno circiter milliaro, utpote ad Ordinem Camaldulensium pertinens, exempta est a visitatione Episcopi; quandoquidem quum Abbas et Monachi Monasterii S. Mariae de Urano Ordinis Camaldulensium praedictae Civitatis sustinerent, antedictam Ecclesiam de Lacu uti Regularem omnimoda exemptione potiri a iurisdictione et visitatione Episcopi, vigore instrumenti donationis factae ab olim Epi-

scopo Populiensi, cuius Sedes translata deinde fuit Brittinorium, praefatis Monachis et Monasterio de Urano confirmatae in forma specifica ab Alexandro IV de anno 1228, proposito interim dubio: — I. An Ecclesia S. Mariae de Lacu cum domo annexa sit exempta a iurisdictione et visitatione Episcopi in casu etc. —, Sacra Congregatio die 5 septembris 1711 responsum dedit: — Dilata, et extrahatur formiter donatio —. His itaque expletis, repropósito dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Affirmative, exceptis mansionibus inservientibus Colonis — in *Brittinorien. Exemptionis et eleemosynarum die 12 Decembris 1711 lib. 61 Decretorum*.

309. Quod si in Ecclesia Capitulum et Canonici seculares nec non Abbas et Monachi Cistercienses intra limites singulis constitutos distincte ministrantes sacras functiones peragunt et divina officia persolvunt, nequit Episcopus omnia Altaria et Capellas praefatae Ecclesiae visitare in *Mediolanen. Visitationis die 28 Novembris 1705 lib. 55 Decretorum*.

310. Iamvero — in Collegiata Ecclesia S. Ambrosii maioris Capitulum et Canonici seculares atque Abbas et Monachi Cistercienses intra limites singulis constitutos distincte ministrantes sacras functiones peragunt et divina officia persolvunt. Cum itaque Eius Archiepiscopus visitationem in eadem Ecclesia obeundam nuper indici iusserit, statim Monachi praedicti etiam sub generalis exemptionis suae praesidio extraiudicialiter opposuerunt, quod omnia Altaria omnesque eorum Capellae visitari non debeant, sed duo vel tria tantum Altaria aut Capellae visitari possint, quot et non ultra de annis 1566 et 1578 a divo Carolo, et de anno 1607 a cl. me. Cardinali Friderico Borromeo praedecessoribus Archiepiscopis visitatae fuerunt, cum in transactione de anno 1630 inter dictum Card. Fridericum eosdemque Monachos inita atque ab Urbano VIII confirmata, id ferme ipsum in futuris visitationibus esse servandum speciali pacto cautum fuerit. Quoniam vero Promotor Fiscalis Curiae Archiepiscopalis clarae memoriae Cardinalem Fridericum vicecomitem Praedecessorum immediatum omnes ex latere dictorum Monachorum



existentes Capellas omniaque Altaria visitasse, et huic ultimo statui dumtaxat inhaerendum esse respondet; hinc ut iura tum Sedis Archiepiscopalis, tum Monasterii prout Em̃us Archiepiscopus pari sollicitudine desiderat, illaesa serventur, Partibus ipsis Sacrae Congregationis oraculum pro rei definitione concorditer implorantibus, ab EE. VV. modo quaeritur: — An omnes seu quot et quales Capellas et Altaria existentia in dicta Collegiata S. Ambrosii maioris ex latere Monachorum Cisterciensium liceat Em̃o Archiepiscopo visitare in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Licere Em̃o Archiepiscopo visitare Capellas Sanctissimi Sacramenti S. Bartholomaei parvi et Altare S. Catharinae; et amplius — in *Mediolanen. Visitationis die 28 Novembris 1705 lib. 55 Decretorum.*

311. Amplia, Ecclesiae non Curatae, et quae sunt de mensa Monasterii seu subiective unitae Monasterio, nec iure ordinario, nec iure delegato possunt ab Episcopo visitari, iuxta late firmata per Rotam in Firmana Iurisdictionis super modo visitandi 20 martii 1702 a §. 4 coram Molines, et in Burgen. Iurisdictionis seu Visitationis 4 iulii 1713 §. Quoad reliqua, et 19 ianuarii 1714 §. Respectu vero coram Barbadico in *Lycien. Visitationis et Censurarum die 23 Iunii 1725 Haec.*

312. Explorati siquidem iuris est, non posse Episcopum visitare, ne iure quidem delegato, Ecclesias illas, quae subiective unitae fuerint Monasterio Regularium exempto a quavis etiam delegata iurisdictione Episcopali, ut docent Gonzalez ad Reg. 8 cancell. gloss. 5 §. 7 a n. 34, Tamburrin. de iur. Abb. tit. 1 disp. 15 quaest. 7 n. 10, et perpetua fuit Sacrae Congregationis sententia in *Naulen. Visitationis die 2 Decembris 1752 §. Ex hac.*

313. Ubi enim de subiectiva unionem constabat, censuit, Ecclesias ab omni iurisdictione et visitatione etiam delegata exemptas et solutas esse, ut patet ex Decretis collectis a Tamburrin. de iur. Abb. disp. 15 quaest. 7 n. 10, Barbos. ad Concil. Trid. sess. 7 cap. 8 n. 15 et 18 de reformatione, et Panimoll. decis. 84 annot. 1 n. 20 in *Naulen. Visitationis die 2 Decembris 1752 §. Ex hac.*

314. Qua de re Episcopus neque iure ordinario, neque delegato visitare potest Ecclesiam Monasterii Monialium Ordinis Regularium alteri Monasterio Regularium accessorie ac subiective unitam, cum praesertim post huiusmodi unionem per longissimum temporis spatium nunquam illam Episcopi visitaverint in *Naulen. Visitationis die 2 Decembris 1752.*

315. Siquidem Monasterium et Ecclesiam S. Mariae de Ripa in Diaecesi Naulensi, diminuto ob redituum inopiam Monialium Ordinis Cisterciensis numero, Leo X anno 1519 Monasterio Vallis Piae Congregationis, quod Finarii erat in Diaecesi Savonensi, — perpetuo univit adnexuit et incorporavit — ea lege, ut Priores Monasterii Vallis Piae in Ecclesia Monasterii S. Mariae de Ripa — per aliquem vel aliquos Monachos vel alium Regularem cuiusvis Ordinis, vel Seculares Sacerdotes singulis Dominicis vel aliis festivis diebus Missam celebrari et alias in divinis eidem Ecclesiae deservire facere tenerentur —, quod usque in praesens diligenter servabatur. Nulla inter Monachos Congregationis Olivetanae et Naulenses Episcopos de hoc Monasterio S. Mariae de Ripa exorta fuit controversia, quod Episcopi nullam in eo iurisdictionem sibi arrogarent, sed anno 1654, qui tunc Ecclesiae Naulensi praeerat, Episcopus praetextu Constitutionis *Instaurandae* latae ab Innocentio X et notissimi Decreti *Ut in parvis* iurisdictionem acquirere tentavit. Re tamen ab Abbate Monasterii Vallis Piae Finarii delata ad Sacram Congregationem negociis et consultationibus Episcoporum et Regularium propositam, reiectus fuit Episcopus et obiurgatus gravi epistola. Hoc exemplo non deterritus modernus Ecclesiae Naulensis Episcopus anno 1748 Ecclesiam Monasterii S. Mariae de Ripa nunquam ab Episcopis Naulensibus visitatam, clam Monachos Olivetanos, visitare primus voluit; sed, ubi id Abbas Monasterii Vallis Piae rescivit, primum contra eandem visitationem protestationem emisit, inde a Sacra Congregatione postulavit, ut ab EE. PP. definiretur, Episcopos Naulenses neque ordinario, neque delegato iure Ecclesiam illam visitare posset. Monachi enim sustinuerunt, Monasterium S. Mariae de Ripa unitum fuisse

accessorie et subiective Monasterio Vallis Piae per illa verba Leonis X - Monasterium de Ripa praedictum praefato Monasterio Vallis Piae auctoritate Apostolica tenore praesentium perpetuo unimus et adnectimus et incorporamus -. Idcirco Monasterium de Ripa factum fuerat pars et membrum Monasterii Vallis Piae, et ideo frui debebat omnibus iuribus privilegiis et exemptionibus, quibus praestabat principale corpus, cui facta fuit unio, nempe Monasterium Vallis Piae. Unde neque iure delegato Ecclesiam S. Mariae de Ripa Episcopus visitare poterat. Proposito igitur dubio: - An Episcopus visitare possit Ecclesiam S. Mariae de Ripa vulgo S. Benedicti in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Negative - in *Naulen. Visitationis die 2 Decembris 1752*.

316. Iamvero si non potest Episcopus visitare Ecclesiam principalem, neque potest visitare Ecclesiam eidem principali annexam in *Dubium ad cap. 11 sess. 25 de regulariis Posit. 137*.

317. Ubi vero de subiectiva unione non constabat, Sacra Congregatio decrevit, Ecclesias delegatae Episcoporum iurisdictioni subiectas esse, et iure delegato posse visitari in *Naulen. Visitationis die 2 Decembris 1752 §. Ex hac*.

318. Hinc Archiepiscopo nedum competit ius visitandi etiam ad effectum manutentionis Sanctissimam Spinam Coronae Domini Nostri Iesu Christi, quae asservatur in Ecclesia Patrum Eremitarum S. Augustini, ac tribus in tabernaculo clavibus oclusa, quarum alteram Civitas loci, alteram Sodalitas, ac alteram ipsi Patres retinent, ex eo quod praedecessores Archiepiscopi eandem bis absque ulla contradictione visitarunt, sed etiam valide, servatis de iure servandis, eorundem Ecclesiarum Interdicto supponit, cum iidem visitationi obstiterint in *Firmana Visitationis. Sanctissimae Spinae die 5 Iunii 1700 lib. 50 Decretorum*.

319. Iamvero - tribus ab hinc saeculis et ultra in Ecclesia Patrum Eremitarum S. Augustini Civitatis Firmi una asservatur ex Sanctissimis Spinis Coronae Domini Nostri Salvatoris Capiti confixae, pretiosissimo ipsius sanguine aspersa, ac tribus in tabernaculo

clavibus oclusa, quarum unam Civitas praefata, alteram Sodalitas inibi olim erecta sub invocatione Sanctissimae Spinae et pretiosissimi Redemptoris sanguinis, ex eiusdem Civitatis munificentia elargitam, et alteram Patres retinent. Insigne hoc dominicae Passionis monumentum absque ulla Augustinianorum controversia visitarunt de anno 1656 cl. me. Card. Gualterius, et de anno 1688 cl. me. Card. Ginnettus; quorum primus, ut eo, quo par est, cultu et honore prosegueretur, mandavit Confratribus, quibus incumbit onus erogandi medietatem legatorum et oblationum pro illius et Capellae honorifica manutentione, ut tabernaculum maius a parte interiori serico tegerent, et capsulam, in qua asservatur vas continens Sanctissimam Spinam, decentius instaurarent. Quod quidem Decretum fuisse postmodum executioni demandatum; ingenue testatur unus ex Sodalibus tunc temporis Officialis eiusdem Confraternitatis. Non minori zelo ac vigilantia ductus Eius modernus Archiepiscopus suorum Praedecessorum vestigia insequendo, exoptans ad actum visitationis huius Sanctissimae Spinae devenire, cum de cetero eius Altaris visitatio non impugnaretur, Patrum obsistentia praepeditus, eorum Ecclesiam, servatis de iure servandis, Interdicto supposuit, cui postmodum successit etiam violatio Custodiae Sodalium, mediante fractura seu clavi adalterina facto eorundem Patrum, qui e tabernaculo Sanctissimam Spinam extraxerunt, ac eam publicae exposuerunt venerationi, ut ex processu desuper fabricato. Quamobrem cum modo vigore appellationis ab ipsis Patribus interpositae, ac ex Decreto R. P. Auditoris Sanctissimi tam de competentia istius iuris visitandi, quam de subsistentia dicti Interdicti in hac Sacra Congregatio disputari contingat, Partibus utrinque monitis et informantibus, EE. VV. respondere non dedignabuntur: - I. An Eius Archiepiscopo competat ius visitandi etiam ad effectum manutentionis? II. An Interdictum sustineatur in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Affirmative ad utrumque in casu, de quo agitur - in *Firmana Visitationis Sanctissimae Spinae die 5 Iunii 1700 lib. 50 Decretorum*.

320. Alias vero Reliquiae Sanctorum existentes in Ecclesiis Regularium, quae expo-



nuntur publicae venerationi fidelium, non possunt ab Archiepiscopo visitari, dum non constat, unquam fuisse visitatas aut approbatas, iuxta dispositionem Sacri Concilii Tridentini sess. 25 de invoc. vener. et reliq. sanct. in *Urbinate. Visitationis sacrorum Liminum die 20 Aprilis 1664.*

321. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, nullum ius habere Episcopum aliosque locorum Ordinarios vigore cuiuslibet Decreti Sacri Concilii Tridentini visitandi Sacristiam paramenta vasa sacra altaria et cetera huiusmodi, neque Tabernaculum nec Pixidem, in qua Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum asservatur in Ecclesiis Regularium exemptorum, quibus non imminet cura personarum secularium in *Regularium mense Ianuarii 1605 lib. 10 Decretorum pag. 115 a tergo.*

322. Quapropter multo minus Abbatia sedes ordinaria et principalis Abbatis Generalis Ordinis subiaceret visitationi Episcopi etiam in concernentibus curam animarum et Sacramentorum administrationem in *Faventina mense Iunii 1589 lib. 6 Decretorum pag. 9.*

Item in *Papien. mense Iulii 1597 lib. 9 Decretorum pag. 21.*

323. Unde non potest Episcopus Squillacensis visitare Ecclesias curatas existentes in Oppidis Cartusiae S. Stephani de nemore, etiamsi in eis cura animarum exerceatur per Sacerdotem secularem in *Squillacen. ad dubium in Cap. 11 sess. 25 de regularibus Posit. 137.*

324. Per unicam tamen visitationem peractam a Praedecessore de Ecclesia Abbatiali Ordinis Camaldulensis, etiamsi esset sedes ordinaria Abbatis generalis, Episcopum posse perseverare in quasi possessione visitandi respondit Sacra Congregatio, donec Regulares probent, legitime dictam Abbatiam vere esse Sedem ordinariam Abbatis Generalis in *Faventina die 21 Aprilis 1606 ad Cap. 11 sess. 25 de regularibus Posit. 129.*

325. Qua de re manutenendus est Episcopus in quasi possessione visitandi Ecclesiam, quae ab antiquo tempore praetenditur unita sive commendata Monasterio Eremitarum Camaldulensium, quin obstant privilegia eorum Religioni concessa per Summos Pontifices in

*Cortonen. Visitationis die 20 Aprilis 1697 lib. 47 Decretorum.*

326. Enimvero - prope Monasterium S. Aegidii Eremitarum Camaldulensium Cortonen- sis Diaecesis adest quaedam sacra Aedicula sub invocatione eiusdem S. Aegidii eidem Monasterio ab antiquo tempore, ut praetenditur, unita sive commendata. Cum autem Episcopus die 8 praeteriti octobris illam visitaverit et nonnulla Decreta facta pro sacrarum supellectilium provisione praedictis Patribus intimari curaverit; hinc ad eorum instantiam praetendentium, praedictam Ecclesiam tamquam de pertinentiis eorum Monasterii, et nullum Missarum onus aut animarum curam habentem, esse penitus exemptam a iurisdictione et visitatione Episcopi ad formam privilegiorum Alexandri IV et Leonis X eorum Religioni concessorum, habitus fuit recursus ad hanc Sacram Congregationem pro annullatione omnium actorum visitationis Episcopalis, auditoque desuper Episcopo, asserit ipse, se in hac parte secutum fuisse vestigia suorum Praedecessorum, qui semper dictam Ecclesiam visitarunt, ex eo praesertim, quod antiquitus esset Parochialis unita aequae principaliter alteri Ecclesiae S. Ioannis de Tuorgnia commendatae similiter eidem Monasterio, et quae citra dubium semper subiecta fuit visitationi Ordinarii, addens: « Visitavi, inquam, dictam Ecclesiam S. Aegidii, et quae debuerat esse domus orationis, scandalosam inveni Patrum incuria, in tribus enim Altaribus, quae ibi reperiuntur, deficiebant sacrati lapides tobaleae candelabra cruces et cartae gloriae, et Altaria erant penitus denudata ». Quare concordatis infrascriptis dubiis, Partibus utrinque monitis et informantibus, eximiae erit EE. VV. aequitatis ac iustitiae decernere: - I. An Ecclesia S. Aegidii potuerit et possit ab Episcopo visitari? *Et quatenus negative.* II. An Decreta facta in visitatione Episcopi pro sacrarum supellectilium provisione substineantur? -, Sacra Congregatio respondit: - Manutenendum esse Episcopum in quasi possessione visitandi Ecclesiam S. Aegidii - in *Cortonen. Visitationis die 20 Aprilis 1697 lib. 47 Decretorum.*

327. Hinc multo magis Episcopus potest visitare Ecclesias curatas quibuscumque Ec-

clesiis Secularibus et Monasteriis Regularium unitas, praeterquam in casibus exceptis in cap. 11 sess. 25 de regularibus in *Legionen. lib. 3 Decretorum pag. 40 a tergo.*

328. Siquidem Sacra Congregatio censuit, personas sive Seculares, sive Regulares curam animarum exercentes in Ecclesiis sive domibus Regularium etiam Ordinum Militarium vigore cap. 11 sess. 25 de regularibus subesse immediate in iis, quae ad dictam curam et Sacramentorum administrationem pertinent, visitationi Episcopi in *Guardien. die 22 Septembris 1600.*

329. Nam ex dispositione sacri Concilii Tridentini sess. 7 cap. 7 de reformatione habetur: — Beneficia ecclesiastica curata, quae Cathedralibus Collegiatis seu aliis Ecclesiis vel Monasteriis Beneficiis seu Collegiis aut piis Locis quibuscumque unita et adnexa reperiuntur, ab Ordinariis locorum annis singulis visitentur..., appellationibus privilegiis exemptionibus minime suffragantibus —. Rursus in eadem sessione cap. 8 statutum est: — Locorum Ordinarii Ecclesias quascumque quomodolibet exemptas auctoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur, et opportunis iuris remediis providere, ut, quae reparatione indigent, reparentur, et cura animarum, si qua illis imminet, aliisque debitis obsequiis minime defraudentur, appellationibus privilegiis consuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore praescriptis, Iudicum deputationibus et illorum inhibitionibus penitus exclusis — in *Nucerina Iuris visitandi die 11 Ianuarii 1783 §. Ex.*

330. Quin imo licet Ecclesia parochialis ante Concilium Tridentinum a Summo Pontifice unita fuerit Monasterio Ordinis S. Benedicti cum facultate, ut in ea animarum cura exerceretur per Monachum, — Diaecesani loci et cuiusvis alterius licentia super hoc minime requisita —, nihilominus post Concilium Tridentinum subiicitur ordinariae iurisdictioni et visitationi Episcopi in iis, quae curam animarum et Sacramentorum administrationem respiciunt in *Palentina Iuris visitandi die 4 Iunii 1763 et die 18 Februarii 1764.*

331. Iamvero Monasterio S. Zoili Ordinis S. Benedicti, quod erat in Oppido de Carrion Palentinae Diaecesis, univit s. m. Xixtus IV

parochialem Ecclesiam S. Mariae Magdalenae cum facultate, ut in ea exerceretur animarum cura per Monachum ad nutum Abbatibus amovibilem, — Diaecesani loci et cuiusvis alterius licentia super hoc minime requisita —. Huius unionis praetextu non minus, quam vigore privilegiorum Ordinis Cluniacensis, modernus Abbas renuit anno 1761 ad visitationem dictae Ecclesiae admittere Episcopum Palentinum, cuius ordinariae iurisdictioni subiacebant Clerus et Populus Parochiae; quare Episcopus Abbatem monuit, ut assertae exemptionis iura deduceret, quemadmodum decernitur in Cap. *Cum personae* de privil. in 6. Re ad Sacram Congregationem delata, Episcopus sustinuit, dictam Ecclesiam parochialem subesse ordinariae iurisdictioni ex dispositione iuris in Cap. 16 de officio Ordinarii, quin obesset memorata unio, quia Concilium Tridentinum Episcopis restituit iurisdictionem nedum in Ecclesias parochiales Monasteriis unitas, quas voluit annis singulis ab eis visitari, ut in cap. 7 sess. 7 de reformatione, sed etiam in ipsas Ecclesias Monasteriorum, quatenus eis imminet cura animarum, ut in cap. 11 sess. 25 de regularibus. Minusque autumavit prodesse Monasterio S. Zoili privilegia Ordinis Cluniacensis, quae illi fuerunt communicata a s. m. Eugenio IV, quia in citato Cap. 11 sess. 25 de regularibus exemptio praeservatur, non omnibus Monasteriis Ordinis Cluniacensis, sed ipsi solum — Monasterio Cluniacensi cum limitibus —. Et nullius ponderis reputavit privilegia a s. m. Clemente VIII concessa Congregationi Vallisoletanae, cui unitum erat Monasterium S. Zoili; tum quia privilegia Clementina concessa fuerunt sub expressa clausula, — quatenus Decretis Concilii Tridentini non adversentur —, quod innuebat potius denegatam fuisse exemptionem in Ecclesiis parochialibus, quae a Tridentino subiiciuntur potestati Episcopi, ut dixit Rota in Recent. decis. 507 n. 12 part. 19; tum insuper quia Clementinis privilegiis aliisque omnibus, si quae essent praeiudicialia Episcopo, derogatum fuit a s. m. Benedicto XIV in Constitutione *Firmandis* 106 tom. 1, qua praecipitur circa praemissa observantia Concilii Tridentini, non obstantibus quibuscumque — consuetudinibus etiam immemorabilibus privilegiis quoque exemptionibus



et indultis -, qua ratione censuit, nec etiam suffragari posse Monasterio quaecumque possessionem vel consuetudinem ab eadem Benedictina Constitutione sublatam. Advertendum tamen erat, quod s. m. Gregorius XV in Constitutione *Inscrutabili* 18 §. 4 sancivit, ut personae quaecumque Seculares aut Regulares exemptae, curam animarum exercentes vel administrantes Sacramenta in quibusvis Ecclesiis Regularibus sive Secularibus - in his, quae huiusmodi curam seu administrationem concernunt, omnimodae iurisdictioni visitationi et correctioni Diaecesani Episcopi, tamquam Sedis Apostolicae Delegati, plene in omnibus subiiciantur -; verum Rota in decis. 771 n. 8 et 9 tom. 3 part. 1 coram Molin. censuit, Episcopum posse has Ecclesias parochiales Monasteriis unitas visitare iure ordinario, vigore Concilii Tridentini cap. 7 sess. 7 de reformatione.

332. His mature perpensis, proposito dubio: - I. An parochialis Ecclesia S. Mariae Magdalenae unita Regio Monasterio Benedictinorum sive Regulari illorum Ecclesiae sub titulo S. Zoili in Villa de Carrion Ordinis Cluniacensis ordinariae iurisdictioni sit subiecta et pastoralis illius visitatio omnesque actus visitationem ipsam respicientes ad Ordinarium Palentinum pertineant? -, Sacra Congregatio die 4 iunii 1763 responsum tulit: - Ad primum, dilata; et ad Eñum Praefectum iuxta mentem -. Hinc Sacra Congregatio, cum Monachi tunc sua iura non tuerentur, benignius cum iis agendum censuit. Causae enim decisionem distulit, sed adhuc de sua contumacia non desiliebat Monachi: unde instantior factus Episcopus petiit, ut modus tandem controversiae ac finis imponeretur, ne tumultus ope Monachorum orirentur. Nam licet pro conscribendis Causae dubiis ac ad conferenda hinc inde iura comparuerint, attamen iudicium illico deseruerunt. Monitum (quae mens Sacrae Congregationis erat) iam satis superque de hoc fuisse Procuratorem generalem Ordinis, qui respondit, sibi renuntiasse Abbatem S. Zoili, ut a paranda amplius defensione desisteret, nihilque de Causa ageret. Reproposito itaque dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative in iis, quae curam animarum et Sacramentorum administrationem respiciunt - in

*Palentina Iuris visitandi die 18 Februarii 1764.*

333. Hinc Sacra Congregatio declaravit, - Episcopum posse visitare potestate ordinaria omnia Altaria Parochiarum subiectarum Monasterio Cassinensium S. Mariae in Monte atque eorum ornatum -; quoad Oratorium vero situm in agro della *Bagnarola* mandavit, dandas esse literas remissoriales hinc inde directas Episcopo viciniore ad effectum probandi, an Oratorium sit publicum, vel privatum in *Caesenaten. die 23 Septembris 1690 lib. 40 Decretorum.*

334. Nam quod sub nomine concernentium curam animarum et administrationem Sacramentorum veniant etiam actus in idem mediate influentes, qualia sunt Altaria vestimenta vasa sacra suppellectiles et alia similia, pluries declarasse Sacram Congregationem testantur etiam Barbosa ad Concil. Trid. sess. 25 cap. 11 de regular. n. 15, et de iur. eccles. univ. lib. 1 cap. 24 n. 22, et Card. De Luca de iurisdic. disc. 4 n. 6 in *Vulturarien. Iurisdictionis die 19 Novembris 1729 §. Quo vero.*

335. Unde in visitatione Ecclesiae parochialis unitae Monasterio Regularium potest Episcopus inquirere, an Sacramenta sufficienter administrentur, et an Ecclesia sit decenter et de rebus necessariis ornata in *Oxomen. mense Iunii 1587 lib. 4 Decretorum pag. 275.*

336. Potest etiam Episcopus decernere, ut sacra prophanaque suppellex in eis congrua habeatur, immo et prohibere, ne ea, quae visitando in dictis Ecclesiis repererit, audeant amovere, casu quo ad eludendam visitationem Regulares ex eorum Ecclesiis Calices et alia deferant ad Parochialem, ut appareat bene instructa, et, peracta visitatione, ad proprias Ecclesias ea omnia reportent in *Casalen. anno 1603 lib. 10 Decretorum pag. 75.*

337. Praeterea inquirere potest Episcopus, an Legata pia Missae aliaeque huiusmodi, iuxta Testatorum mentem, adimpleantur in *Oxomen. mense Augusti 1587 lib. 5 Decretorum pag. 11.*

338. Quin imo potest Episcopus per sequestrationem fructuum compellere Abbatissam ad exequenda Decreta in visitatione facta circa reparationem et alia necessaria Ecclesiae unitae cum suis redditibus Monaste-

rio, negligente Abbatissa illa adimplere in *Nicoteren. mense Martii 1587 lib. 4 Decretorum pag. 230.*

339. Amplia, potest etiam Episcopus in visitatione huiusmodi Parochialium sive Regularium Monasteriis sive Capitulis unitarum decernere, quae necessaria iudicaverit, licet Visitatores a Capitulo vel Regularibus deputati aliter ordinaverint in *Zamoren. mense Martii 1591 lib. 7 Decretorum pag. 6.*

340. Proposito hinc dubio: - I. An Episcopus possit in Ecclesia parochiali Regularium, praeter Sanctissimum Sacramentum fontem baptismalem olea sacra et libros ad curam animarum spectantes, lustrare altaria exedras ad confessiones excipiendas sacram turrim sepulchra caemeterium, ubi seculares Parochiae Incolae humanantur, et aeditum circa paramenta et ornamenta necessaria tam pro Missae celebratione, quam pro exercitio curae? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad primum, dandas esse declarationes alias editas - in *Vulturarien. die 17 Maii 1653.*

Item in *Narnien. Iurium die 13 Iulii 1669.*

341. Quin imo quum adsit consuetudo, Episcopus iuxta eam visitare potest Aedes parochiales Ecclesiarum, quae Monasteriis Cassinensium sunt unitae et a Presbiteris Secularibus administrantur, nec non praeter ea, quae curam animarum respiciunt, visitare potest iuxta consuetudinem sacras suppellectiles Tempia eorumque ornatum atque libros parochiales in *Perusina die 22 Novembris 1834 et die 5 Septembris 1835.*

342. Siquidem modernus Episcopus Perusinus quintam Diaecesis visitationem indixit: sed inter Paraecias visitandas in regione Portae Eburneae plures pertinebant ad Monachos Cassinenses Perusini Monasterii a S. Petro nuncupati, quamvis a Vicario Curato administrarentur. At Abbas Maurus Bini declaravit, non posse Episcopum visitare sacras suppellectiles Ecclesiae Monasterio S. Apollinaris unitae, cum visitatio coerceri deberet quoad Sacramenta et libros parochiales dumtaxat. Hinc Perusinus Antistes, ut sua iura sarta tecta defenderet, negotium omne ad Sacram Congregationem deferendum censuit. Porro Episcopus, ut demonstraret, sibi

ius esse visitandi etiam in Ecclesiis parochialibus Cassinensium Monasterio unitis non modo libros parochiales et cetera ad curam animarum et Sacramentorum administrationem pertinentia, sed etiam Altaria sacras suppellectiles totamque Ecclesiam, protulit 1. visitationes ab Episcopo Marsili peractas annis 1704 et 1705 in Ecclesia praesertim Montis Vibiani Veteris; 2. visitationes annis 1712 et 1733 actas ab Episcopo Vitali Iosepho de Bobus; 3. easdem visitationes absolutas annis 1732 et 1733 ab Episcopo Francisco Riccardo Ferniani; 4. non absimiles visitationes factas anno 1763 ab Episcopo Ansdei; 5. visitationes Episcopi Alexandri Mariae Odoardi; 6. quatuor visitationes eiusdem moderni Episcopi Caroli Philesii Cittadini. In his omnibus visitationibus Episcopi inspexerunt Reliquias sedes confessarias altaria parietes et pavimenta Ecclesiae sacras suppellectiles, ac nonnunquam interdixerunt, ne iis uti ullus posset, piorum Legatorum administrationem, et Missarum adimplementum ad examen vocarent; uno verbo in Ecclesiis parochialibus Cassinensium ea omnia iurisdictionis iura exercuerunt, quae in aliis Ecclesiis peregerunt. Monachi autem non modo non contradixerunt, sed omnia facto suo probarunt, quum ea apprime nossent. Immo ad modernum Episcopum quod attinebat, dixit, se in visitandis Ecclesiis Cassinensium pro Convisitatore habuisse Monachum, quem Cellerarium vocant, ac aliquando ipsummet P. D. Maurum Bini contradictorem, dum hic Cellerarii munere fungebatur. Ex quo concludit, sibi praesto esse consuetudinem plusquam centum annorum, atque hanc vel unam satis superque esse ad suum ius constabiliendum. Addidit, hanc consuetudinem canonicis sanctionibus probari: dixit enim, suum ius aperte adstrui Concilii Tridentini Decretis in sess. 7 cap. 7, Constitutionibus Apostolicis, et ipso Pontificali Romano, nec non resolutionibus Sacrae Congregationis. Quod ipsum potiori ratione obtinere dixit, ubi ipsae Ecclesiae non a Monachis, sed a Presbiteris secularibus administrantur, licet ad Monachos pertineant, et assertionem suam probare contendit auctoritate Fagnani in Cap. *Nullus* de Parochis n. 34, et Barbosa iur. eccles. lib. 1 cap. 14 n. 17, quin obessent privilegia et



exemptiones, quae ante Concilium Tridentinum concessae fuerunt, quum ab illo fuerint abrogata, uti declaravit etiam Pius IV 1 martii 1565. Privilegia Mendicantibus tributa a S. Pio V Constitutione *Et si Mendicantium* 16 maii 1567 ab ipso revocata fuere alia posteriori Constitutione *Ex supernae* 16 augusti eiusdem anni. Deinde privilegia omnia Regularibus concessa, postquam idem S. Pontifex ex parte revocaverat Constitutione *Romani Pontificis* 30 iunii 1570, in totum ad terminos iuris communis et Concilii Tridentini cohibuit Gregorius XIII Constitutione *In tanta rerum* 1 martii 1573. Ex quo factum, ut, dum privilegia a Summis Pontificibus conceduntur, addi semper soleat clausula, - dummodo Concilii Decretis non adversentur -, uti observant Canonistae. Nec obesse dixit Constitutionem Benedicti XIV, quae incipit: *Firmandis*, editam die 6 novembris 1744; nam primo Summus Pontifex loquitur - de pastoralis visitatione Ecclesiarum parochialium, quae a Regularibus administrantur -, quae facti circumstantia locum sibi non vindicabat in casu; secundo quia §. 19 statuit Pontifex, - salvum semper atque illaesum esse eorum Episcoporum ius, si qui sunt, qui supradictas parochiales Ecclesias eorumque Rectores visitare consueverint -. At Episcopi Perusini illas Ecclesias ad Monachos Cassinenses pertinentes visitare consueverant.

343. E contra Abbas Cassinensis elucubrata commentationem typis impressam exhibuit, qua negavit, posse Episcopum Perusinum visitare Aedes parochiales Cassinensium, quae nihil commune habent cum cura animarum et Sacramentis, sed unice pertinent ad rem oeconomicam, Pignatelli. consult. 155 n. 5 tom. 2. Hoc ipsum observandum contendit Abbas pro sacris suppellectilibus, iis exceptis, quae Sacramentorum administrationi inserviunt, ut ex laudata Benedicti XIV Constitutione. Atque hanc ob causam denegandam esse Episcopo dixit facultatem visitandi Templa eorumque ornatum, allegans eandem Constitutionem. Sustinuit exinde, hanc Constitutionem Benedicti XIV loqui etiam de Ecclesiis, quae a Regularibus administrantur, quamvis seculares Presbyteri vicario Monasterii nomine iis

etiam a Monasterio separatis et seiunctis, praesint, prout ab ipsis Constitutionis verbis deduci contendit. Nihil aestimandam dixit consuetudinem; quia ei derogatum expresse legitur in praefata Constitutione;...quia consuetudo ad certos tantum et determinatos casus cohibetur a Pontifice; quia haec consuetudo nec centenaria erat neque immemorabilis, sed ab anno 1771 suam ducens originem, a quo temporis intervallo, annorum scilicet sexaginta quinque, demendi erant quindecim anni, quibus modernus Antistes eam rexit Ecclesiam. Nam Testibus probare autumavit, nunquam ab ipso visitatum fuisse neque fabricam Ecclesiae neque eas suppellectiles sacras, quae Sacramentis administrandis non inservirent, quia haec peragere ad Monachos pertinere vel ipse Episcopus diceret. Idque insuper facto suo comprobare Episcopum affirmavit, quum in visitandis Ecclesiis Monasterii Socium adhibuerit Cellerarium S. Petri, ne quid sine visitatione relinqueretur, neque alter in alterius ingrederetur provinciam, et iurisdictionum fieret collisio.

344. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - II. An Episcopus Perusinus possit visitare Aedes parochiales in casu etc. III. An praeter ea, quae curam animarum respiciunt, visitare possit sacras suppellectiles in casu etc. IV. An Templa eorumque ornatum in casu etc. V. An libros parochiales in casu etc. -, Sacra Congregatio die 22 novembris 1834 respondit: - Ad secundum, Affirmative iuxta consuetudinem. Ad tertium, Affirmative iuxta consuetudinem. Ad quartum, Affirmative iuxta consuetudinem. Ad quintum, Affirmative -. Repropositis dein dubiis sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis quoad secundum tertium quartum et quintum dubium in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis in omnibus - in *Perusina die 5 Septembris 1835*.

345. Excedit tamen Episcopus suas facultates prohibens Presbyteris secularibus Ecclesiarum Regularibus subiectarum, ne Superioribus Regularibus obedientiam praestent, licet possit eas Ecclesias visitare tamquam vicinior cumulative cum Superiore Regulari in *Pennen. mense Novembris 1586 lib. 4 Decreto- rum pag. 204*.

346. Alias enim compertissimi iuris est,

posse Episcopum visitare parochialem Ecclesiam unitam Monasterio Regularium in vim Cap. 7 sess. 7 de reformatione; eam vero, apud quam est Monasterium cum Monachis, solum in iis, quae respiciunt curam animarum et Sacramentorum administrationem, iuxta cap. 11 sess. 25 de regularibus in *Viennen. anno 1594 lib. 8 Decretorum pag. 55.*

*Item in Caesenaten. Iurisdictionis die 23 Septembris 1690 lib. 40 Decretorum.*

347. Hinc visitare potest Episcopus Parochos etiam Regulares Monasteriorum Ordinis Cisterciensis S. Benedicti et Carthusianorum exercentes curam animarum personarum secularium in Ecclesiis sive unitis Monasteriis sive de iurepatronatus in concernentibus curam animarum tantum, et ab illis procuracionem canonicam exigere, nisi Regulares speciali et individuo privilegio ab hac eximantur in *Olomucen. die 11 Iulii 1665 lib. 24 Decretorum.*

*Item die 19 Ianuarii 1686 Lib. Litt. VV. SS. LL.*

348. Ideirco proposito dubio: - I. An Parochi Regulares cuiuscumque Ordinis illi sint et praesertim Praemonstratenses Cistercienses et Benedictini, exercentes curam animarum personarum secularium et commensalium in Parochiis in Diaecesi Olomucensi, licet illae Monasteriis exemptis sint unitae et annexae, sive sint de iurepatronatus, etiamsi cura animarum residere dicatur in Abbatibus, visitationem Episcopi subire teneantur in iis, quae pertinent ad curam animarum, sive Episcopus visitet per se, sive per alium, non obstantibus privilegiis dictorum Monasteriorum? -, Sacra Congregatio die 7 iunii 1755 responsum dedit: - Ad primum, Affirmative -. Reproposito dein dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis - in *Olomucen. Iurisdictionis die 2 Augusti 1755.*

349. Hoc tamen cumulative tam ab Abbate, quam ab Episcopo, quin tamen Sacerdos deputandus pro exercitio curae animarum, hanc exercere valeat absque licentia Episcopi, et Abbas absque pariter licentia Episcopi valeat constituere Fontem baptismalem in Capella existente in Grancia Monasterii pro Subditorum commoditate in *Ca-*

*laguritana Iurisdictionis die 11 Ianuarii 1698 lib. 48 Decretorum.*

350. Iamvero - cum Abbas et Monachi insignis Monasterii S. Mariae de Herrera Ordinis Cisterciensis Calaguritanae Diaecesis, ob magnam redituum diminutionem, quam passi fuerant ex ingruentibus temporum calamitatibus, congruam substationem non haberent f. r. Martinus V anno 1435 ad eorumdem Abbatis et Monachorum supplicationem per suum speciale Breve univit et incorporavit eidem Monasterio Ecclesiam parochialem loci de Galbattulo, subiectam alternatim vigore concordiae iurisdictioni Ordinarii Calaguritani et Burgensis, una cum omnibus illius fructibus redditibus et decimis, quas eidem Pontifici narratum fuit usurpatas fuisse per quosdam Laicos, onere tamen iniuncto eidem Monasterio subministrandi nedum congruam Rectori, sed etiam annuam pensionem, quae posset « iura Episcopalia solvere aliaque iura sibi incumbentia supportare », et prout latius in eodem Brevi per manus EE. VV. a partibus distribuendo. Huius unionis vigore, debitae executioni iam demandatae, excitaverat Abbas antiquis temporibus praetensionem non solum deputandi Rectorem ad exercitium curae animarum absque ulla dependentia et approbatione Ordinarii, verum etiam visitandi saltem cumulative eandem Ecclesiam, tamquam sibi pleno iure subiectam, eoque sub praesupposito, quod usque de anno 1539 per quemdam Apostolicum Delegatum lata fuisset sententia favorabilis Monasterio super quasi possessione praetensae visitationis, quae tamen, uti de veritate suspecta, acriter impugnatur pro parte utriusque Ordinarii, curavit successivis temporibus et signanter ab anno 1640 usque in praesens in huiusmodi possessione se confovere, Episcopis licet reclamantibus et contradicentibus. At cum tribus ab hinc annis idem Abbas in quadam Capella seu Oratorio existente in Grancia Monasterii, nuncupati de Tervero, Baptisterium seu baptismalem Fontem pro subditorum commoditate de facto collocari fecisset, arrepta hinc occasione, Ordinarii Burgensis et Calaguritanus recursum habuerunt ad Sacram Congregationem etiam super alia controversia circa ius visitandi, datisque Literis ad Episcopum Oxo-



mensum uti viciniorem, cum facultate recipiendi examen Testium aliaque iura super his utrinque producenda, examinati fuerunt coram Commissario ab eo specialiter deputato plures Testes una cum compulsatione plurium iurium utriusque Partis, transmissoque ad Urbem processu desuper compilato subscripta fuerunt infrascripta dubia, super quibus dignabuntur EE. VV., utraque Parte monita et informante, definire: - I. An et ad quem spectet visitare Ecclesiam parochialem de Galbattulo? II. An Sacerdos pro exercitio curae animarum deputandus possit exercere curam absque licentia et approbatione Ordinariorum? III. An licuerit Abbati in Capella de Tervero Fontem baptismalem constituere absque licentia Ordinarii Calaguritanii? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, spectare ad Ordinarios et Abbatem cumulative ad formam Decretorum Sacrae Congregationis. Ad secundum et tertium, Negative - in *Calaguritana Iurisdictionis die 11 Ianuarii 1698 lib. 48 Decretorum*.

351. Nam Sacra Congregatio declaravit, non fuisse per Concilium adeptum Abbatibus ius legitime competens ante ipsum Concilium, sed hoc debere exercere cumulative cum Episcopo, non privative in *Constantien. die 17 Februarii 1596 lib. 8 Decretorum pag. 164*.

352. Hinc Praefectus Generalis Ministrantium Infirmorum potest visitare domos suae Religionis et ad correctionem suorum subditorum procedere, iuxta tamen Religionis eiusdem Constitutiones in *Romana die 11 Ianuarii 1648 lib. 18 Decretorum pag. 437*.

353. Amplia, visitare etiam potest Episcopus ex cap. 7 sess. 7 de reformatione Ecclesiam parochialem unitam Monasterio, quod est Caput ordinis, et in quo Abbas Generalis habet sedem principalem ordinariam, extra locum tamen, in quo situm est Monasterium, existentem in *Pientina die 16 Augusti 1576 ad cap. 7 sess. 7 de reformatione Posit. 11*.

354. Unde id habet locum etiam quoad Ecclesias parochiales unitas Monasterio Canonicorum Regularium, in quo Abbas Generalis sedem principalem ordinariam habet in *Ordinis Canonicorum Regularium die 2 Martii 1595 lib. 8 Decretorum pag. 106*.

355. Quapropter Episcopus Pientinus potest

est visitare Ecclesiam parochialem S. Angeli unitam Monasterio Montis Oliveti, non obstante, quod in dicto Monasterio sit Sedes principalis et ordinaria Abbatis generalis, et nunquam post unionem fuerit visitata, licet tantum distet a Monasterio mille passus circiter in *Pientina lib. 1 Decretorum pag. 98 a tergo*.

356. Alias vero si distantia non excedit medium milliare; nam Sacra Congregatio declaravit, Concilium Tridentinum in Cap. 11 sess. 25 de regularibus non habere locum ad favorem Episcopi circa visitationem Ecclesiae Curatae Sedis principalis Capituli Ordinis, etiamsi dicta Ecclesia distaret per medium milliare a loco, ubi Caput Ordinis habet suam Sedem in *Dubium ad dictum Cap. 11 Posit. 142 et 170*.

357. Hinc dictum Concilium Tridentinum in cap. 11. sess. 25 de regularibus nec locum habet, ubi sunt privilegia, quibus non derogavit, nisi in iis, quae ad curam et Sacramentorum administrationem pertinent, exceptis Ecclesiis, quae sunt Sedes principales Capituli Ordinum in *Dubium ad Cap. 11 sess. 25 de regularibus Posit. 142*.

358. Amplia, neque habet locum, si adsint concordiae vel sententiae in *Ulixtonen. ad dictum Cap. 11 sess. 25 de regularibus Posit. 137*.

359. Non tamen visitare potest Episcopus Ecclesias Regulares dependentes a Monasteriis, in quibus Abbates Generales aut Capita Ordinum sedem principalem ordinariam habent, vel tres tantum Religiosi in eis morentur, nec vigeat Regularis observantia in *Palentina mense Septembris 1599 lib. 9 Decretorum pag. 83*.

360. Neque potest Episcopus visitare Abbatiam Regularem, quamvis personis secularibus commendari solitam, etiamsi tamquam vicinior visitare possit Ecclesias seculares intra territorium dictae Abbatiae Nullius Diocesis existentes, et Abbati iurisdictionem ordinariam habenti pleno iure subiectas in *Urbinate. seu Castri Durantis ad cap. 9 sess. 24 de reformatione Posit. 89 pag. 1046*.

361. Neque ullum ius competit Episcopo visitandi etiam in concernentibus Sacramentorum administrationem personis secularibus Ecclesiam parochialem per Regulares exercitam et existentem in Oppido, in quo Abbas

et Monachi utramque iurisdictionem, temporalem scilicet et spirituales, habent, nisi Episcopus maiorem in dicto loco iurisdictionem haberet *in Tirasonen. anno 1594 lib. 8 Decretorum pag. 22.*

362. Unde nec visitare potest Episcopus personas curam animarum exercentes in Monasteriis nec ullam iurisdictionem in eis habere, ubi Abbas spirituales et temporales iurisdictionem in Parochos et Parochianos exercet *in Palentina mense Martii 1597 lib. 9 Decretorum pag. 10.*

Item *in Carthusien. mense Maii 1604 lib. 10 Decretorum pag. 87.*

363. Amplia, etiamsi temporalis iurisdictione Abbatis ad Causas mortis et mutilationis membrorum non extendatur *in Nullius anno 1617 lib. 11 Decretorum pag. 198.*

364. Atque licet Causae civiles in secunda et tertia instantia coram Principe laico cognoscantur et terminentur *in Clusina die 13 Maii 1604 ad cap. 11 sess. 24 de reformatione Posit. 129 pag. 169.*

365. Quin imo etiamsi Episcopus tamquam vicinior ius habeat ordinandi subditos praedictae Abbatis *in Clusina die 13 Maii 1604 ad cap. 11 sess. 24 de reformatione Posit. 129 pag. 169.*

366. Nec potest Episcopus visitare Monasteria Regularium tam Fratrum, quam Monialium eisdem Regularibus subiectarum *in Parentina lib. 2 Decretorum pag. 85.*

367. Visitare tamen potest Episcopus Monialium Monasteria Regularibus subiecta in iis, quae clausuram concernunt *in Parentina lib. 2 Decretorum pag. 85.*

Item *in Olomucen. die 11 Iulii 1665 lib. 24 Decretorum.*

368. Unde Sacra Congregatio anno 1589 in contradictorio iudicio declaravit quidem, Monasterium Monialium Beatae Mariae Vallisviridis in Oppido Castriveteris existens subesse iurisdictioni Priorissae Messanensi, non vero Episcopi Hieracensis; sed quum modernus Episcopus Hieracensis ad visitationem huius Monasterii anno 1690 accedere curaverit, et visitatione quoad clausuram absoluta, volens eam perficere quoad singulas Moniales, impeditus fuerit, allegata a Monialibus exemptione, proposito dubio: - I. An Episcopus visitare possit dictum Monaste-

rium Sanctae Mariae di Valverde in rebus, quae respiciunt clausuram? - Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad primum, Affirmative - *in Hieracen. Visitationis die 26 Ianuarii 1692 lib. 42 Decretorum.*

369. Amplia, huiusmodi visitationem facere potest toties, quoties cognoverit vere sic expedire *in Nullius anno 1597 lib. 9 Decretorum pag. 22.*

Item *in Terdonen. die 19 Decembris 1602 ad cap. 5 sess. 25 de regularibus Posit. 129 pag. 80; in Curien. Iurisdictionis die 10 Aprilis 1660 lib. 22 Decretorum pag. 84.*

370. Quin imo eandem visitationem Episcopus agere potest, nulla praeeistente suspitione violatae clausurae et negligentiae Praelatorum Regularium, ipsisque Superioribus Regularibus inconsultis *in Catanien. die 23 Februarii 1641 lib. 16 Decretorum pag. 482.*

371. Hinc Episcopus visitare potest, etiam assumpto secum Vicario Generali, et Confessario Monialium, Monasterium Regularibus subiectum, ac Moniales ipsas in iis, quae ad clausuram pertinent, examini subicere, remotis etiam suspitione violatae clausurae, ac quacumque Superiorum Regularium negligentia, ipsisque inconsultis et irrequisitis; quandoquidem Sacra Congregatio - censuit, Episcopum Conimbricensem, uti Sedis Apostolicae Delegatum, potuisse quoad clausuram Monasterium Monialium Conventus de Cellas Ordinis Cisterciensis Regularibus eiusdem Ordinis subiectum visitare, etiam assumpto secum Vicario Generali et Confessario eiusdem Monialium, Monialesque ipsas in iis, quae ad clausuram pertinent, examini subicere, remotis etiam suspitione violatae clausurae, ac quacumque Superiorum Regularium negligentia, ipsisque inconsultis et irrequisitis - *in Conimbriën. die 26 Maii 1640 lib. 16 Decretorum pag. 384 a tergo.*

372. Idecirco Episcopus potest quidem solus cum suis Convisitatoribus ingredi et visitare clausuram Monialium Patribus Caelestinis subiectarum nec non crates moenia exteriora eorum interiorem dormitoria cellas aliaque loca pro clausurae custodia, non potest vero visitare Altaria et Capellas Ecclesiarum huiusmodi Monasteriorum, in quibus insint Beneficia aliaque onera Missarum, neque Tabernaculum cum Altari maiori, sed



in ingressu et egressu dictarum Ecclesiarum Ministri Officiales et Confessarius Monialium debent ei praestare solitas honorificentias, atque Episcopus potest praedictis Monialibus habere sermonem spiritualem, quin tamen Moniales ei tradere debeant librum Regularem in *Aquilana Iurisdictionis die 31 Iulii 1723*.

373. Siquidem Episcopus Aquilanus facere volebat visitationem in Monasteriis Monialium Ordinis Caelestinorum, quae subiecta erant Superioribus eiusdem Ordinis, sed iidem resistebant. Unde praedictus Episcopus die 4 februarii 1684, monito Procuratore Generali Congregationis Caelestinorum, supplicavit declarari, an Episcopus in visitatione Monasteriorum Monialium subditarum Abbati Collis Madii Congregationis Caelestinorum teneretur vocare Abbatem; sed cum instantia propter angustiam temporis non fuerit in dicta Congregatione proposita, nihil de ea imposte- rum actum fuit. Tandem itaque propositis subinde dubiis: - I. An Episcopo accedenti ad visitandum Monasteria Monialium Patribus Caelestinis subiectarum debeantur in ingressu Ecclesiae solitae honorificentiae et praeeminentiae omnesque actus reverentiales ac associari tam in ingressu, quam in egressu Ecclesiae a praedictis Patribus Caelestinis? II. An Moniales praedictae teneantur tradere Episcopo visitanti librum Regularem et teneantur similiter subire ad solitas crates onus personalis visitationis quoad clausuram spectantis? III. An Episcopus possit solus cum suis Convisitatoribus ingredi et visitare clausuram praedictarum Monialium absque interven- tu Patris Abbatis Caelestinorum? IV. An Episcopus possit visitare nedum crates et moenia exteriora praedictorum Monasterio- rum, sed etiam chorum interiorem dormitoria cellas aliaque loca pro clausurae custodia? V. An possit Episcopus occasione sacrae visi- tationis habere sermonem spiritualem prae- dictis Monialibus tam intra, quam extra sep- ta Monasterii? VI. An possit Episcopus nedum visitare Altaria et Capellas Ecclesiarum praedictorum Monasteriorum, in quibus Be- neficia aliaque onera Missarum insint, verum etiam Tabernaculum cum Altari maiori? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative quoad Ministros Officiales Mona- sterii et quoad Confessarium tantum. Ad se-

cundum, Negative ad primam partem, Affir- mative ad secundam. Ad tertium quartum et quintum, Affirmative. Ad sextum, Negative - in *Aquilana Iurisdictionis die 31 Iulii 1723*.

374. Nam Sacrum Concilium Tridentinum sess. 25 cap. 5 de regularibus in Monasteriis Monialium etiam exemptis, et quae Regula- ribus subiecta sunt, commisit Episcopis tam- quam Sedis Apostolicae Delegatis, ut procu- rarent clausuram Sanctimonialium, ubi violata fuisset, diligenter restitui, et ubi inviolata est, conservari. Gregorius XV in sua Consti- tutione 18 Bullar. tom. 4 §. 2 addidit, ut Epi- scopi adversus inobedientes et contradictores procederent per censuras ecclesiasticas et alias poenas, et §. 4 quod Regulares delin- quentes circa clausuram Monialium, licet sibi subiectarum, puniri possent et corrigi ab Episcopis, tamquam Sedis Apostolicae Dele- gatis; et Alexander VII in sua Constitutione 133 Bullar. tom. 6 Superioribus Regularibus, quibus incumbit cura, et regimen Monaste- riorum Sanctimonialium, prohibuit ingres- sum in ea, nisi ex causa visitationis localis, et hoc semel in anno, et casu, quo necessitas urgeat, pluries eodem anno ingrediendi, sta- tuit, quod non ingrederentur, nisi cum prae- sentia Episcopi Diaecesani, vel alterius Per- sonae ecclesiasticae ab eodem deputatae in *Aquilana Iurisdictionis die 31 Iulii 1723* §. *Sacrum*.

375. Iis propterea exceptis, quae ad clau- suram spectant, Episcopus nequit aliquid in Ecclesiis Monialium Regularibus subiectarum visitare; quandoquidem instante Archiepisco- po Florentino propositis dubiis. - I. An Ar-chiepiscopus seu de eius mandato Vicarius Generalis possit visitare Sanctissimum Sa- cramentum Olea Sacra Confessionalia et se- pulchras in Ecclesiis Monialium Regularibus subiectarum? II. An valeat easdem Moniales communicare? III. An possit ingredi earum- dem Monialium clausuram cum pluviali et stola? IV. An omnes Moniales praefatae teneantur processionaliter cum Cruce et cum Cantico *Benedictus Dominus* obviam ire Vicario ingredienti et visitare volenti clau- suram? V. An in visitatione et in ingressu clausurae teneantur Vicarii Generales secum ducere Priorem et Confessarium dictarum Monialium? -, Sacra Congregatio respondit: -

Ad primum, Negative, nisi in his, quae concernunt observantiam clausurae, et quatenus non adsit legitima consuetudo in contrarium. Ad secundum, Affirmative, dummodo Moniales velint. Ad tertium quartum et quintum, Negative - *in Florentina die 29 Iulii 1684 lib. 34 Decretorum pag. 235.*

376. Similiter instante Procuratore Generali Ordinis Minorum de observantia, propositis dubiis: - I. An Episcopus visitaturus clausuram Monasteriorum Monialium Regularibus subiectarum teneatur ante accessum iisdem Monialibus praefinire diem et horam visitationis? II. An in Ecclesiis Monialium non Curatis visitare possit Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum Oleum Infirmorum confessionalia sepulturas et Reliquias inibi existentes? III. An in casu resistentiae Monialium possit fores Ecclesiae infringere Tabernaculum violenter aperire Ecclesiam interdicare et Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum ad aliam Ecclesiam transferre? IV. An Episcopo Monasteriorum clausuram visitare volenti dictae Moniales teneantur erigere in Ecclesia exteriori vel interiori sedem cum baldacchino, vel solummodo sufficiat stratum praeparare in utraque Ecclesia? V. An Episcopus dictam clausuram visitaturus possit pro suo libito secum ducere intus Monasterium alias Personas sive ecclesiasticas, sive seculares indeterminate, vel in certo et praefixo numero? VI. An Episcopus dictorum Monasteriorum clausuram visitaturum teneantur Moniales omnes excipere processionaliter cum Cruce et Canto *Benedictus*? VII. An dictae Moniales teneantur in ipso clausurae ingressu adornare stratum, ibique genuflectenti Episcopo Monialis aliqua porrigere debeat Crucem deosculandam? VIII. An Episcopus clausuram ingressus possit pro suo libito convocare dictas Moniales omnes in choro interiori aut in alio loco et ad eas sermonem habere? IX. An absolute et indifferenter visitare possit cellas dictarum Monialium etiam quoad non pertinentia ad clausuram? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Negative. Ad secundum, detur Decretum in Causa Florentina. Ad tertium, Negative, nisi in casibus spectantibus ad clausuram. Ad quartum, sufficere

praeparationem strati. Ad quintum, servandam esse Constitutiones Apostolicas, hoc est Bullam decimam quintam Gregorii XIII Bullar. tom. 2. Ad sextum, Negative. Ad septimum, Negative. Ad octavum, posse, Ad nonum, Negative - *in Ordinis Minorum de observantia die 19 Ianuarii 1686 lib. 35 Decretorum pag. 15.*

377. Quin imo Sacra Congregatio declaravit, Episcopum nec posse etiam visitare Hospitale subiectum Regularibus utpote dependens ab Hospitali S. Spiritus de Urbe, in quo viget Regularis observantia, neque monere Administratorem ad observandam hospitalitatem *in Militen. ad Cap. 8 sess. 22 de reformatione Posit. 147.*

378. Episcopus vero tamquam Delegatus Apostolicus visitare potuit Hospitale cum Oratorio Familiae Dominicanae a Summo Pontifice unitum nec non Sodalitium in eodem Oratorio erectum, nec Patres Dominicani tandem se male gesserunt per consensum, ab ipsis praestitum visitationi et Interdicto lato contra Ecclesiam, etiamsi Sodales sustinerent, unionem Ecclesiae esse subiectivam, ac ipsos non habere, nisi nudum ministerium sine ulla participatione domini sui proprietatis *in Derthonen. Visitationis die 26 Ianuarii 1760.*

379. Enimvero in Oppido Viqueriae Derthonensis Diaecesis erat Hospitale nuncupatum S. Rochi, quod proprium habebat Rectorem, quem Universitas praesentabat. Hoc Hospitale Summus Pontifex Alexander VI anno 1497 univit Monasterio S. Mariae pietatis Familiae Dominicanae, quod erat extra idem Oppidum. Unionis Literae habebant hanc formulam: - Proviso tamen, quod propter unionem annexionem et incorporationem praedictas Hospitale debitum non fraudetur obsequiis, sed eius supportentur onera consueta -. Dum apud Patres Dominicanos administratio fuit, hospitati fuerunt Peregrini, et si quando defecerunt, Episcoporum Decretis animadversum in eos est. Erectum fuit anno 1577 in Oratorio S. Rochi Sodalitium laicorum nuncupatum Sanctissimi Nominis Iesu; huic Sodalitio Patres Dominicani concesserunt anno 1621 situm quemdam (1). Neque unio, neque erectio Sodalitii Derthonen-

(1) Sub hac tamen lege, - che li Fratelli siano obbligati di riedificare quelle case dell' Ospedale tutte



ses Episcopos revocarunt a visitationibus plenariis, quas ante unionem et erectionem explere solebant. Proponebantur visitationes plures factae ab Episcopo post unionem Hospitalis Oratorii et Montis frumentarii, quem Sodales administrabant. Sed anno 1604 visitationi restiterunt Patres Dominicani ratione unionis, Sodales vero quia Sodalitium erectum fuerat in Ecclesia Regulari et exempta. Episcopus itaque Sacram Congregationem consulit, et die 24 martii eodem anno 1604 Sacra Congregatio rescripsit: — Saepius respondisse, posse Episcopum visitare Confraternitates Secularium in Ecclesiis Regularium quantumvis exemptorum existentes —. Obstiterunt tamen Patres et Sodales: Episcopus vero Oratorium Interdicto subiecit; de Interdicto questi sunt Patres et Sodales, sed Sacra Congregatio die 6 septembris eodem anno Episcopi factum probavit. Animo igitur fracti et Patres et Sodales paruerunt: alias quoque visitationes habuit Episcopus annis 1610 et 1612, pluraque in his tulit Decreta. Ad ingenium tamen redierunt Sodales et Patres anno 1614, et in tribunali A. C., non citato neque audito Promotore Fiscali, clanculariam obtinuerunt sententiam exemptionis a iurisdictione Episcopali. Diu inde intermissae fuerunt visitationes, sed cum anno 1672 Episcopus visitationem indixisset, restiterunt Sodales, obicientes sententiam A. C. Res hinc delata fuit ad Sacram Congregationem, et propositis dubiis: — I. An ad Ordinarium spectet ius visitandi Confraternitatem? *Et quatenus affirmative.* II. An renuentibus Confratribus possit eos cogere censuris atque aliis iuris remediis? —, Sacra Congregatio die 7 decembris 1672 respondit: — Affirmative ad utrumque —. Sodales tamen obtemperare recusarunt; et quia Episcopus Interdictum inflixerat, adiverunt Sacram Congregationem Episcoporum et Regularium, ac Interdicti suspensionem impetrarunt; sed Sacra Congregatio, ad quam confugit Episcopus, mandavit, ut, quibuscumque non obstantibus, ad visitationem procederet. Ne id quidem Patres deterruit, qui extra iudicium omnem operam collocarunt, ne visitatio haberetur: hac de re querelas detulit Episcopus ad Vincentium Ursi-

num S. R. E. Cardinalem et Sacrae Congregationis Praefectum, qui inde Summus Pontifex renunciatus est, atque ad Passerinium Procuratorem Generalem Ordinis Dominicani, a quibus datae fuerunt Literae Patribus S. Mariae pietatis, ut omnino parerent. Superatis his omnibus difficultatibus, Episcopus plenissimam habuit visitationem Ecclesiae Hospitalis Sodalitii et Montis frumentarii, pluribus latis Decretis. Renovata fuit visitatio anno 1684; sed inde, qua ratione ignorabatur, intermissae fuerunt visitationes. Cum autem modernus Episcopus necesse novisset visitationem habere, ut lites omnes fugeret, satius duxit eam indicere iure delegato. Restiterunt primo Patres, re inde omni comperta, laeti lubentesque visitationem voluerunt. Episcopus plura tulit Decreta, praefixitque Sodalibus ad ea implenda anni terminum, quo transacto, iisque non adimpletis, Oratorium illico esset interdictum. Decretorum executionem neglexerunt Sodales, et Oratorium ipso iure in Interdictum incidit.

380. Sodales vero contenderunt, Episcopum non potuisse visitare Ecclesiam S. Rochi subiective unitam Regularibus, etiamsi eidem deserviretur per Seculares, ac idem esse quoad Hospitale dictis Regularibus subiectum, nec etiam ipsum Sodalitium, quia ex conventionibus cum Patribus Dominicani initis, quibus Ecclesia S. Rochi subiective unita erat, nudum ministerium concedebatur Sodalibus sine ulla participatione domini vel proprietatis — sopra tale Ospedale eretto ed edificato da loro, o sopra entrate legati ed elemosine, che si lascieranno —. His tamen non obstantibus, propositis dubiis: — I. An Episcopus Derthonensis possit tamquam Delegatus Apostolicus visitare Hospitale S. Rochi Oppidi Viqueriae Diaecesis Derthonensis ac etiam Montem frumentarium et Sodalitium sub invocatione Sanctissimi Nominis Iesu in eodem Oratorio erectum ac etiam Capellam S. Annae et integram Ecclesiam, seu potius visitatio facta anno 1754 sit circumscribenda in casu etc. II. An Patres S. Mariae pietatis per consensum ab ipsis praestitum dictae visitationi et praesertim Interdicto lato contra dictam Ecclesiam male se gesserint et qui

a loro spese, e far l'Ospedale, provvedere di letti ed altri utensili necessari per albergare li Pellegrini, e questo non solo per ora, ma successivamente per sempre —.

poena sint puniendi in casu etc. —, Sacra Congregatio post plures dilationes respondit: — Ad primum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam; et amplius. Ad secundum, Negative; et amplius — in *Derthonen. Visitationis die 26 Ianuarii 1760.*

381. Idcirco multo magis Orphani commissi curae Regularium Congregationis Somaschae nec non dictorum Orphanorum Ecclesia visitari possunt ab Episcopo, dum tamen visitatio praedictos Regulares neque directe, neque indirecte respiciat in *Neapolitana mense Februarii 1601 lib. 9 Decretorum pag. 125.*

382. Unde Episcopus Ariminensis cumulative cum Patribus Conventualibus sive eius Guardiano visitare potest, quoad ea tantum, quae spectant ad Sodalitium S. Iosephi intra ambitum Conventus dictorum Patrum aedificatum, duo Oratoria eorumque Altaria ac omnia adnexa; his quippe in terminis proposito dubio: — I. An Episcopus possit private, seu cumulative visitare dicta duo Oratoria et omnia adnexa? —, Sacra Congregatio die 7 augusti 1756 responsum tulit: — Ad primum, visitare posse cumulative quoad ea tantum, quae spectant ad Societatem —. Re-proposito dein dubio sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisis quoad primum dubium in casu etc. —, Sacra Congregatio respondit: — In decisis; et amplius — in *Ariminen. die 22 Ianuarii 1757.*

383. Hinc et ius visitandi Ecclesiam S. Silvestri de Nonantula quoad secularia et episcopalia spectat ad Abbatem Commendatarium, quo vero ad Regularia, ad Visitatores Regulares in *Nonantulana Iurisdictionis die 20 Iunii 1682 lib. 32 Decretorum pag. 320.*

384. Amplia, etiam quoad Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, quod asservatur pro solis Monachis visitari debet a Visitatoribus Regularibus in *Nonantulana Iurisdictionis die 20 Iunii 1682 lib. 32 Decretorum pag. 320.*

385. Quin imo Sacra Congregatio, approbante Summo Pontifice, facultatem visitandi Monachos Abbatiae S. Zeni Veronensis, delinquentes corrigendi, ac inobedientes iuris remediis compescendi, concessit Commissario Abbatis commendatarii eiusdem Abbatiae in

*Veronen. die 18 Martii 1633 lib. 28 Decretorum pag. 60.*

386. Qua de re visitare quidem potest Episcopus Confraternitates laicorum in Ecclesiis Regularium erectas, non vero ipsorum Regularium Capellas et Altaria, intra eadem Ecclesias Regularium existentes in *Nulius mense Ianuarii 1598.*

Item in *Guardien. anno 1600 lib. 9 Decretorum pag. 49 et 105.*

387. Nam Archiepiscopus potest visitare quidem Capellam et Altare Sodalitatis, situm in Ecclesia Regularium, nec non omnia, quae ad dictam Sodalitatem spectant, ubicumque eadem servantur, sed haud eidem facultas est visitandi ornamenta et suppellectilia Altaris et Capellae spectantia ad Regulares in *Ravennaten. Visitationis die 7 Aprilis 1731.*

388. Siquidem in Civitate Ravennatensi aderat Ecclesia S. Apollinaris Patrum Minorum S. Francisci de observantia, in qua residebat Sodalitas S. Antonii Patavini, quae in Altari eiusdem Sancti, lapidibus seu marmoribus etiam pretiosis ornato, plura pietatis opera exercebat, ac varia suppellectilia ad ornamentum dicti Altaris construxerat. Archiepiscopus Ravennatensis, putans dictum Altare, quamvis in Ecclesia Regulari existens, eius visitationi subiectum esse, requisivit Sacrae Congregationis oraculum, a qua sub die 25 septembris anni 1728 Rescriptum obtinuit, — quod ipse uteretur iure suo ad formam Decretorum alias editorum in Nucerina Paganorum 23 iunii 1629, et in Urbanien. 23 septembris 1690 —. Cum ex Decreto in praefata Nucerina Paganorum resultaret, visitationem peragi posse quoad ea, quae administrationem Confraternitatum respiciunt, et circa ea omnia, quae ad obligationem eorumdem Confratrum relationem habent, hinc Sacra Congregatio ad casum propositum a dicto Archiepiscopo sub die 28 iulii 1730 rescripsit, — quod exhiberetur instrumentum erectionis Confraternitatis —; ex qua erectione apparet, super quibus versaretur eius administratio, et respective ad quae extendebatur obligatio Confraternitatis. Modernus Archiepiscopus, loco transmittendi dictam erectionem, exhibuit fidem Archivistae ac etiam Cancellarii eius Curiae, deponentium dictam erectionem non invenisse; sed quod plures scri-



pturae deficiebant, aliaeque confusae remanebant, ob incendium sequutum paucis ab illinc annis in dicta Cancellaria. Transmisit tamen actum publicum visitationis peractae de anno 1684, ab Archiepiscopo Guinigio, qui dictum Altare eiusque suppellectilia visitaverat, et in ea enunciebatur, quod sub die 30 martii 1642 ex rogitu Octavii Stellae Curiae Archiepiscopalis Notarii inter Patres Minores de Observantia et Confratres eiusdem Societatis Sancti Antonii inita fuit transactio, cum auctoritate recolendae memoriae Cardinalis Capponi, tunc dictae Ecclesiae Archiepiscopi, in qua praedicta Confraternitas erecta, fuit subiecta Decretis et visitationi Archiepiscoporum pro tempore ad formam Constitutionum Apostolicarum; idque actum fuit cum auctoritate s. m. Urbani VIII, prout ex Literis in forma Brevis sub die 30 augusti 1641 anno decimono Pontificatus. Aliud antiquum monumentum aderat in eadem Capella in marmore infixum, scilicet - Divo Antonio Patavino gratiarum intercessori pietas Ravennatum erexit anno 1677 -.

389. His aliisque, ab utraque Parte deductis, mature perpensis, propositis dubiis: - I. An Capella et Altare Sancti Antonii, sita in Ecclesia Patrum Minorum de Observantia Ravennae, subsint visitationi Rm̃i Archiepiscopi? II. An ornamenta et suppellectilia eiusdem Altaris et Capellae spectantia ad eosdem Patres possint ab eo visitari? III. An ea spectantia ad Societatem Sancti Antonii, quae in actu visitationis servantur in arca aut in alio loco, visitari debeant in locis, in quibus asservantur, seu potius asportanda sint intra Capellam praefatam ibique visitari? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative ad formam Nucerinae. Ad secundum, Negative. Ad tertium, posse visitari ubicumque servantur - in *Ravennaten. Visitationis die 7 Aprilis 1731.*

390. Amplia, visitare potest Episcopus Confraternitatem exemptam privilegio Apostolico ante Concilium concessa, et rationem administrationis exigere ab eius Officialibus, non obstante, quod in praefato privilegio Apostolico in erectione concessa caveatur, quod a nemine neque ab Ordinaria, neque

Apostolica auctoritate visitetur, nec ratio exigatur in *Miletan. Iuris visitandi die 18 Novembris 1690 lib. 40 Decretorum.*

391. Quapropter Episcopus reluctantes rationem administrationis reddere potest iuris remediis etiam per censuras punire in *Nucerina - Paganorum die 23 Iunii 1629 lib. 14 Decretorum pag. 115.*

Item in *Melevitana die 5 Iulii 1681 lib. 31 Decretorum pag. 424; in Fesulana die 18 Septembris 1683 lib. 33 Decretorum pag. 290 a tergo; in Mediolanen. die 13 Novembris 1688 lib. 38 Decretorum pag. 533.*

392. Proposito hinc dubio: - An Episcopus possit visitare et rationes invisere administrationis a Societatibus erectis in Ecclesiis et Monasteriis Regularium? -, Sacra Congregatio respondit: - Episcopum huiusmodi Societates tam in Secularibus, quam in Regularibus Ecclesiis existentes, earumque Administratores ad reddendam rationem administrationis compellere facultatem habere - in *Colimbrien. die 16 Iulii 1639.*

393. Unde circa ius visitandi Confraternitates erectas in Ecclesiis Regularium exemptorum adsunt plura Decreta Sacrae Congregationis nedum antiquiora in Nullius mense ianuarii 1598 et Gardien. 1600 lib. 9 Decretorum pag. 49 et 105, sed magistrale est illud editum in *Nucerina Paganorum die 23 Iunii 1629 lib. 14 Decretorum pag. 115 (1).*

394. Quam resolutionem Nucerinae Paganorum, etsi latam pro casu particulari, attamen tamquam regulam generalem in similibus habitam a Sacra Congregatione fuisse refert Benedictus XIV de synod. diaeces. lib. II cap. ult. et Instit. 105 §. 2 a n. 87 in *Perusina Visitationis Sacrorum Liminum die 26 Augusti 1854 §. Quam.*

395. Consimilia sunt et alia Decreta edita in *Guardien. die 22 Septembris 1600.*

Item in *Pistorien. die 7 Septembris 1652 lib. 19 Decretorum pag. 205, et in eadem die 6 Iulii 1658 lib. 21 Decretorum pag. 308.*

396. Unde ad praefatae resolutionis in Nucerina Paganorum 23 iunii 1629 normam resoluta fuit subinde alia Causa; quum enim intus Ecclesiam Patrum Servorum S. Mariae sita et erecta esset Societas Sanctissimi Cru-

(1) Resolutio haec prostat in Verb. *Capella*, n. 25, Tom. V.

cifixi cum Capella dictae Imaginis annexam habens mansionem pro sacra suppellectili et congressu Sodalium, proposito dubio: - An valeat Episcopus visitare dictum Altare cum mansione annexa? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Posse iuxta Decretum in Nucerina Paganorum 23 iunii 1629 - *in Urbaniensis Visitationis Capellae die 23 Septembris 1690 lib. 40 Decretorum pag. 657 a tergo.*

397. Quapropter quum Episcopus nonnulla ediderit Decreta quoad Sodalitatem erectam in quadam Capella, sita in Ecclesia Patrum Minorum Conventualium Terrae Montis Leonis, ac exstructa in solo Lateranensi, Sacra Congregatio nedom declaravit, sustineri praedicta Episcopi Decreta ac provisiones, sed simul resolvit, competere Episcopo iurisdictionem visitandi praefatam Capellam ad formam Decreti in memorata Nucerina Paganorum die 23 iunii 1629 *in Spoletana Iuris visitandi die 30 Septembris 1730 (1).*

398. Nam ex Textu in Cap. 7 de offic. ordin. in 6 Episcopis ordinaria tribuitur iurisdictione super omnibus Ecclesiis intra suae Diaecesis fines existentibus, atque etiam super Sodalitiis in iisdem Ecclesiis erectis, quemadmodum cavetur in Constitutione Clementis VIII edita anno 1604, cuius initium - Quaecumque - *in Perusina Visitationis sacrorum Liminum die 26 Augusti 1854 §. Partium.*

399. Idecirco Archiepiscopus Firmanus potest visitare Confraternitatem laicalem Sanctissimi Rosarii erectam in Conventu parvo Minorum Conventualium S. Francisci Oppidi S. Elpidii; proposito enim dubio: - I. An Archiepiscopus Firmanus possit visitare Confraternitatem Sanctissimi Rosarii erectam in Conventu Patrum Minorum Conventualium S. Francisci Terrae S. Elpidii in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad primum, Affirmative; et amplius - *in Firmana Iurisdictionis die 4 Augusti 1714 lib. 64 Decretorum.*

400. Unde Sacra Congregatio censuit, Societatem Sanctissimae Annuntiatae illiusque Oratorium subesse visitationi Episcopi Comi, etiamsi intra septa Monachorum Caelestino-

rum existant, nec non per eundem Episcopum visitari posse Altare eiusdem Oratorii, si eidem Societati incumbat illud manutenendi onus, et illius cultum et ornatum ipsius Altaris, onera Missarum ac divinorum officiorum ibidem celebrandorum, et circa ea omnia, quae ad obligationem eorundem Sodalium officium et onera pertinent *in Comen. Visitationis die 14 Februarii 1642.*

401. Proposito hinc dubio: - I. An valeat Episcopus Societates laicorum virorum seu mulierum seu utriusque sexus in Ecclesiis Regularium erectas visitare? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Episcopum posse visitare iuxta resolutiones alias editas, in quibus Sacra Congregatio censuit, Societates laicorum in Ecclesiis Regularium exemptorum institutas subesse iurisdictioni ac visitationi Episcopi, illasque ab eo visitari posse, nec non illarum Capellas in Ecclesiis Regularium existentes, et in his tamen, quae Societatum administrationem respiciunt; et si Societatibus incumbat onus manutenendi Altare seu Capellam et illius cultum et ornatum, Episcopo facultatem esse visitandi circa ea, quae respiciunt ipsam manutentionem cultum et ornatum Altaris seu Capellae, nec non onera Missarum atque divinorum officiorum ibidem celebrandorum, et circa ea cuncta, quae ad obligationem eorundem Sodalium relationem habent - *in Perusina Episcopatus die 2 Aprilis 1650.*

402. Quum itaque Episcopus Ripanus contenderet, se seu eius Vicarium Generalem visitare posse Altare existens in Ecclesia S. Dominici Patrum Praedicatorum Civitatis Ripatransonis, et ad Societatem Sanctissimi Rosarii pertinens, proposito dubio: - V. An Episcopus seu eius Vicarius Generalis possit visitare Altare Sanctissimi Rosarii existens in Ecclesia dicti Conventus in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad quintum, dentur Decreta - *in Ripana Confraternitatis die 30 Martii 1715 lib. 65 Decretorum.*

403. Hinc et Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium die 20 iulii 1663 occasione controversiae inter Episcopum Vintimiliensem et Fratres observantes reformatos ortae super

(1) Speciem Causae huius habes in Verb. *Attentata*, n. 361 ad 366, Tom. II; et resolutio prostat in Verb. *Capella*, n. 26, Tom. V.



puncto visitationis Capellae seu Oratorii Confratrum siti in coemeterio unito Ecclesiae dictorum Religiosorum ita respondit: — Questi Emi miei Signori mi hanno comandato di scriverli, che quando si tratta di Confraternite o Oratorii laicali esistenti dentro le Chiese e Chiostri de' Regolari, ella secondo i Decreti della medesima Sacra Congregazione può come Ordinario visitare i loro beni ed entrate rivedere i conti e l'amministrazioni, se l'elemosine, che si danno per adornare e mantenere la Cappella e suppellettili, siano spese fedelmente e impiegate in beneficio degli Altari, e conoscere, se sono soddisfatti gli obblighi spettanti ai Fratelli ascritti, senza visitare Cappella o Oratorio, nè far altri atti positivi più delli circoscritti come sopra —, uti habetur apud Lantuseam in Theatro Regularium in verb. Confraternitas n. 13. Rursus eadem Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium die 14 novembris 1698 ita scripsit Episcopo Ieracensi: — Questi Emi miei Signori mi hanno comandato di significarle, che da questa Sacra Congregazione de' Vescovi e Regolari è stato più volte risoluto, che gli Ordinarii possono visitare le Confraternite dei laici erette nelle Chiese de' Regolari e di altre persone esenti non solo in quanto ai beni ed entrate loro, con rivedere i conti, ma anche le Cappelle stesse in quanto a quello, che riguarda l'amministrazione ed altri obblighi personali, che spettano alla Compagnia e Confratri ascritti a quella, cioè in riconoscere, se l'entrate ed elemosine, che si danno per adornare e mantenimento della Cappella e per accrescere ivi il culto divino e la divozione del Popolo, siano spese fedelmente, e con effetto s'impieghino ad utilità ed in beneficio della stessa Cappella, e non in altri usi, non toccando però il restante, che spetta alla cura e totale amministrazione de' Frati Regolari, che sono padroni di tutto il corpo della Chiesa, dove sono dette Cappelle e Confraternite, come gli Altari Immagini ed altre cose materiali ed utensilii sacri applicati a quelle, sopra de' quali nè i Vescovi, nè altri Ordinarii hanno da ingerirsi, nè usare alcuna giurisdizione o soprintendenza, a segno tale, che non gli è permesso usare alcun atto giurisdizionale nelle suddette chiese de' Rego-

lari fuori di quanto si è detto di sopra —, uti habetur apud Mattheuccium in off. curiae Cap. 14 n. 6 in *Consentina Visitationis et Censurarum die 17 Septembris 1722 §. Sacra.*

404. Quin imo Episcopus visitare potest Altaria Confraternitatis existentia in Ecclesia Regularium ad formam resolutionis in Nucerna Paganorum, etiamsi sublata de medio fuerit praedicta Confraternitas, cum Episcopus nihilominus sequentibus quinque annis eadem visitaverit, adeoque iure ac merito Patrem Guardianum excommunicatione plectit, qui, clausis Ecclesiae foribus, Episcopo resistit in *Murana Visitationis die 21 Iunii 1732.*

405. Enimvero in Ecclesia Coenobii Fratrum Minorum Conventualium Oppidi S. Felicis binae erant Arae, altera dedicata Sanctissimo Rosario, altera S. Francisco Assisiensi. In iis fuerunt olim instituta duo laicorum Sodalitia, quibus etiam imminabat onus Altaria ipsa eorumque ornamenta conservandi et reparandi. Utrumque Altare semper antehac consuevit ab Episcopis visitari, editis quoque opportunis Decretis, tam circa proventuum administrationem, quam circa ipsorum Altarium restaurationem atque ornatum, ut probabant allata documenta ab anno 1679 ad 1730. At quamvis Episcopus die 17 iunii 1731 per Vicarium Foraneum significasset Rectori Coenobii, quem vocabant Guardianum, se mox accessurum visitandi causa utrumque illud Altare, nihilominus adventante ad Ecclesiam Episcopo, restitit Guardianus, clausis Ecclesiae foribus, quas nec etiam pluries monitus aperire voluit. Itaque Episcopus statim, ut illatam dignitati et auctoritati suae iniuriam vindicaret suamque tueretur possessionem, Patrem Guardianum excommunicatione perculit, et publicas denunciations, quas cedulones nuncupant, proponi iussit. Putavit enim Episcopus, sibi iam esistenti in possessione visitandi Aras illas licuisse, iudiciario ordine non servato, nec monitione praemissa, Patrem Guardianum anathemate mulctare, iuxta Textum in Cap. *Cum ex officiis* de praescriptione, Cap. *Nuper* de censibus, et Cap. *Dilecto* §. Et quidem de sent. excomm. in 6, ut luculenter probat Fagnanus in Cap. *Procuracionis* de

censibus a n. 27. Plura autem ad excusandum factum adduxit Guardianus: at illud potissimum, eo animo fuisse, ut Episcopus non solum Altaria, sed etiam Ecclesiam visitaret. Opposuit etiam Guardianus quoad Altare S. Francisci iam inde ab anno 1725 sublatam de medio fuisse Confraternitatem, quae inibi fuerat instituta, adeoque etiam cessasse causam visitationis ab Episcopo peragendae. Porro in visitatione, quam moderatus Episcopus obivit anno 1725 haec legebatur annotatio: - In questo Altare (scilicet S. Francisci) vi era la Confraternita sotto il titolo di S. Francesco, oggi però non vi è -. Sed tamen singulis quinque subsequentibus annis Episcopus iterum visitavit utrumque Altare, et quidquid opus erat praescripsit (nulla quidem habita mentione Confraternitatis), ac tandem anno 1730 ambo eadem Altaria Interdicto subiecit, usque dum satisfactum fuisset Decretis antea editis de illorum restauratione.

406. His utrinque perpensis, propositis dubiis: - I. An censurae substineantur? II. An Episcopus visitare possit Altaria Sanctissimi Rosarii et S. Francisci existentia in Ecclesia Patrum Minorum Conventualium Oppidi S. Felicis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, ad formam resolutionis in Nucerina Paganorum; et amplius - in *Murana Visitationis die 21 Iunii 1732*.

407. Omnes enim Confraternitates, quae sunt erectae in Ecclesiis Regularium, quaeque plura quidem habent privilegia, sed non illud exemptionis a visitatione Episcopi, eiusdem visitationi subiectae censentur ac extant, cum praesertim retroactis temporibus pluries eas Episcopi pro tempore visitaverint in *Perusina Visitationis sacrorum Liminum die 26 Augusti 1854*.

408. Siquidem ex pluribus, quibus decorabatur, Perusina Civitas, piis Sodalitatibus, quatuor nempe Beatae Mariae Perdolentis Iustitiae S. Petri Martyris et Gonfalonis, ut appellabant, S. Francisci, Episcopis pastorem visitationem ineuntibus, exemptionem ab omnimoda eorum iurisdictione identidem obiecissemus compertum erat. Renovatum est exemplum in novissima pastoralis visitatione, quam modernus Eius Episcopus indixit la-

bente anno 1852. Cum enim per epistolas monuisset de die, qua ad eas accederet pastoralis officii partes expleturus ad tramites Tridentinorum Canonum in iis, quae divinum cultum temporaliaque negotia respiciunt, solemniter iidem Moderatores protestati sunt, quasi per huiusmodi actum asserta exemptionis privilegia pessumdarentur. Nullatenus hisce motus Eius Praesul in suo perstitit proposito: verumtamen cupiens, ut omnia pacifice procederent, ea, qua praestabat prudentia, curavit, ut pluries antea exquisita iura ac monumenta, quibus suam tueri intentionem Sodalitates possent, hac arrepta occasione, in medium tandem aliquando proferrentur. Quod quum factum fuisset, cuncta maturo examine expensa sunt, eaque inepta reperta ad praetensam exemptionem evincendam. Idcirco visitationem in duabus ex dictis Sodalitatibus, nempe Beatae Mariae Perdolentis et S. Petri Martyris explevit, Decreta opportuna edidit, eorumque observantiam atque exequutionem demandavit. Quo vero ad Sodalitates Iustitiae et Gonfalonis rem distulit; sed declaravit pariter quoad ipsas, prolatas exemptionis causas nullimode admitti posse, sibi que reservavit etiam ius S. Sedis agendi auctoritate. Re itaque ad Sacram Congregationem delata, rationes omnes, quibus Sodalitas a Beata Maria Virgine perdolente sese ab Episcopali visitatione immunem esse contendit, huc revocabantur; 1. quia Patronum habebat Summum Pontificem; 2. quia aggregata erat Romanae Sodalitati amantium Iesu et Mariae, eiusque fruebatur privilegiis; 3. Quia decessor Episcopus hanc visitationem omisit; 4. quia Sodalitium ad dignitatem primarum Sodalitatum erectum erat per Apostolicas Litteras Summi Pontificis Pii IX diei 30 aprilis 1847, in quibus illorum iura omnia et singula conferebantur. Verum nihil haec commune habere cum immunitate a visitatione, quae unice probanda esset, perpendit Eius Episcopus, cum ex recensitis documentis exemptio ab Ordinarii iurisdictione directe vel indirecte nullatenus derivaret. Duo autem exhibuerunt testimonia Sodales Iustitiae: alterum erat syngrapha emphyteusis eos inter et Patres Franciscuales initae de anno 1537, cuius ope Sodalitium translatum fuit ad Ecclesiam Conventualium, ac Sodalibus tributus



usus et commoditas eiusdem Ecclesiae seu Capellae S. Bernardini una cum nonnullis Sacellis ac locis eidem Capellae adiacentibus. Alterum fides Secretarii, qua testabatur, nullam in eorum libris reperiri memoriam, quod ea Sodalitas ab Episcopis visitata fuerit. At quoad primum caput patebat, posse Episcopum visitare etiam Confraternitates in ipsis Ecclesiis Regularium vel Regularibus subiectis; et ad alterum quod attinebat caput, Eius Episcopus ex authenticis sacrorum visitationum tabulis plures protulit actus visitationis nedum quoad spiritualia disciplinam et Legata pia, sed quandoque quoad temporalia negotia, ceu videre erat ex visitationibus diei 5 decembris 1571, 18 augusti 1587, 19 octobris 1594, 26 ianuarii 1646, 25 maii 1662, 28 augusti 1667, 17 novembris 1674, 16 iulii 1703, 11 novembris 1712, 25 novembris 1729, 11 iulii 1771. Etiam Sodalitas *del Gonfalone di S. Francesco* sese Episcopali visitationi non esse obnoxiam probare studuit; tum quia eius S. Aedicula in Ecclesia Patrum Minorum Conventualium sita erat; tum quia a Regularibus moderatoribus aliquando visitata; tum demum quia Episcopalis huius iurisdictionis nulla apud eos memoria extabat libris commendata. Sed prima illa duo Episcoporum iuri nihil detrahere ostendit Eius Episcopus auctoritate nixus Benedicti XIV Instit. 105 a n. 87: tertium vero falsitatis insinulavit ex documentis in Episcopali tabulario asservatis; ex quibus constabat, Sodalitium hocce ab Episcopis pro tempore fuisse visitatum. Demum Sodalitas S. Petri Martyris visitationem Episcopi rececit eo innixa titulo, quod in eius libris rationis administrationis Episcopo redditae nullibi mentio fieret.

409. His itaque perpensis, propositis dubiis: - I. An constet de bono iure Eius Episcopi visitandi Archiconfraternitatem Beatae Mariae Virginis dolorum in casu? II. An idipsum constet quoad Confraternitatem Iustitiae in casu? III. An idipsum constet quoad Confraternitatem Gonfalonis S. Francisci in casu? IV. An idipsum constet quoad Confraternitatem S. Petri Martyris in casu? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad pri-

imum secundum tertium, et quartum, Affirmative; et amplius - in *Perusina Visitationis sacrorum Liminum die 26 Augusti 1854*.

410. Quapropter Episcopus visitare potest Sodalitium erectum in Ecclesia Regularium, etiamsi adesse videatur praesumptum privilegium exemptionis, nec non longissima consuetudo trium seculorum et amplius, atque adeo arcta Sodalitii cum Regularibus unione extet, ut unum veluti corpus prae-tendatur in *Civitatis Castelli Visitationis sacrorum Liminum die 18 Iulii 1857* (1).

411. Quum itaque in Ecclesiis Oratoriis et Claustris Regularium Civitatis Mediolanensis erectae reperirentur nonnullae Confraternitates laicales, quae ibi habebant peculiarem Capellam et locum, in quo congregari solebant, et contentiones essent exortae inter Archiepiscopum et Regulares, disputatum fuit sequens dubium: - An Regulares teneantur praestare patientiam, ut Eius Archiepiscopus dictarum Confraternitatum Capellas seu loca visitare possit, et in ipsis Capellis et locis revidere computa administrationis bonorum earumdem Confraternitatum? -, et sponsum fuit: - Affirmative - in *Consentina Visitationis et Censurarum die 17 Septembris 1722 §. Quia*.

412. Quod si non satis constet, quod ipsum Oratorium seu Ecclesiola, ubi erecta est Confraternitas, spectet ad Regulares ad effectum statuendi, an illud sit subiectum iurisdictioni et visitationi Episcopi, Sacra Congregatio mandat, ut coadiuventur hinc inde probationes, suspensis interim censuris latis in *Consentina Visitationis die 17 Septembris et die 21 Novembris 1722*.

413. Iamvero aderat Oratorium sive Ecclesiola iuncta Claustro, uti legebatur in informatione Ordinarii, vel prope Claustrum Conventus S. Mariae Lauretanae Ordinis Minorum S. Francisci de Paula, uti habebatur in instrumento anni 1556; et in dicto Oratorio sive Ecclesiola erecta erat quaedam Confraternitas Sarcinatorum seu Vestiariorum Civitatis Consentinae, exortaque controversia inter Promotorem Fiscalem Curiae Archiepiscopalis ex una et dictum Conventum

(1) Species et resolutio Causae huius prostant in Verb. *Administrator*, §. VI, n. 50 ad 59, Tom. I.

et Patres Ordinis Minimorum ex altera partibus super iure visitandi praedictum Oratorium sive Ecclesiola, deventum fuit ad censuras. Propositis interim dubiis: - I. An Ecclesia seu Oratorium sub titulo Sanctissimi Salvatoris iunctum Claustro Conventus Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula Consentinae Civitatis sit subiectum iurisdictioni et visitationi Archiepiscopi in casu etc. II. An excommunicatio suspensio et interdictum substineantur in casu etc. -, Sacra Congregatio die 17 septembris 1722 respondit: - Dilata, et proponatur in prima, suspensis excommunicatione suspensione et interdicto usque ad exitum Causae in Sacra Congregatione, amotis interim cedulonibus -. Reprepositis proinde dubiis sub eadem formula, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, dilata; et coadiuventur hinc inde probationes. Ad secundum, dilata - in *Consentina Visitationis et Censurarum die 21 Novembris 1722.*

414. Quin imo Episcopus nedum Confraternitates laicorum, sed et alia quaecumque Loca pia visitare potest; nam Sacrosancta Tridentina Synodus in cap. 8 sess. 22 de reformatione statuit: - Episcopi etiam tamquam Sedis Apostolicae delegati... habeant ius visitandi Hospitalia Collegia quaecumque ac Confraternitates laicorum... elemosynas Montis Pietatis sive Charitatis et pia Loca omnia, quomocumque nuncupantur, etiamsi praedictorum Locorum cura ad Laicos pertineat - in *Ferentina sacrae Visitationis die 27 Augusti 1831 §. Etenim.*

415. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, Episcopum posse visitare Collegium institutum a pio Testatore ex propriis bonis sub protectione et administratione Communitatis laicalis in *Imolen. Iuris visitandi die 29 Novembris 1692 et die 20 Iunii 1693 lib. 42 et 43 Decretorum.*

416. Amplia, Episcopo competit ius visitandi Collegium seu domum Frisiam Oppidi Lugi, refragante Communitate dicti loci, cui Testator visitationem commisit in *Imolen. Iuris visitandi die 29 Novembris 1692 lib. 42 Decretorum.*

417. Hinc multo magis Episcopus visitare potest Collegium Casinum administratum a Collegio Patrum Iesuitarum Maceratae in

*Maceraten. Visitationis sacrorum Liminum die 26 Aprilis 1664.*

418. Qua de re Archiepiscopus iure delegato visitare potest Ecclesias Collegio unitas atque exemptas, quum ex Constitutionibus eiusdem Collegii Sacerdotes praedictis Ecclesiis deservientes omnia obsequia Ordinariis impendere teneantur in iis, quae exempti per Decreta Concilii Tridentini facere debent in *Bononien. Iuris visitandi die 2 Octobris 1721.*

419. Siquidem in Civitate Bononiae Xistus V Collegium fundavit pro quinquaginta ex Provincia Marchiae Scholaribus, eidemque elargitus est annuos redditus privilegia et exemptiones, de quibus in sua Constitutione 89 Bullar. tom. 2. Praefatus Pontifex huic suo Collegio nonnullas Ecclesias tunc vacantes concessit et assignavit incorporavit et applicavit et appropriavit, ita ut nedum Collegii Rector et Scholares realem et actuale illarum possessionem ingredi, sed etiam eas retinere regere administrare et eorum fructus et emolumenta in suam utilitatem et necessitatem convertere possent, nec non illis deservire facere - per Presbiteros seculares, vel de Superiorum suorum licentia cuiusvis Ordinis Regulares idoneos, iuxta statuta desuper edenda ponendos et amovendos, Diaecesanorum locorum vel quorumvis aliorum licentia desuper minime requisita -, uti legitur in memorata Constitutione §. 6. Super harum Ecclesiarum visitatione anno 1692 exorta est controversia inter Eum Civitatis Bononiae Archiepiscopum et Eum tunc temporis Collegii Protectorem, contendente hoc, non posse ab illo expleri visitationem Ecclesiarum nullo modo, cum exclusionem etiam iuris delegati. Sacra Congregatio tunc censuit, esse exquirendum votum Rotae, sed ab inde citra nihil gestum est. Exinde vero Eius Bononiae Archiepiscopus exposuit, ad suas manus devenisse praefati Collegii Constitutiones editas a cl. me. Alexandro Card. Montalto, primo eius Protectore, et in forma specifica confirmatas ab eodem Xisto V, quae favorabili resolutioni dubii alias propositi ita prodesse ipsi visae sunt, ut ad controversiae resolutionem procedi posset absque voto Rotae. Nam in huiusmodi Constitutionibus statuebatur, quod



Sacerdotes deservientes Ecclesiis Collegio annexis omnia obsequia Ordinariis impenderent in iis, quae exempti per Decreta S. Concilii Tridentini facere tenentur. At Sacerdotes seculares in suis Ecclesiis licet exemptis admittere debent visitationem Episcopi iure delegato ad tramites Concilii Tridentini cap. 8 sess. 7 et cap. 8 sess. 21 de reformatione. Proposito hinc dubio: - An Eius Archiepiscopus iure delegato Ecclesias unitas et annexas Collegio Montalto visitare possit in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Affirmative, et amplius - in *Bononien. Iuris visitandi die 2 Octobris 1721.*

420. Unde Sacra Congregatio declaravit, Episcopum posse visitare Societates Sedis Apostolicae vel Ordinarii auctoritate erectas; quoad vero ad alias absque huiusmodi auctoritate erectas mandavit, rem fusius esse explicandam in *Derthusen. die 27 Maii 1634.*

421. Idcirco Sacra Congregatio respondit, licere Archiepiscopo visitare Societatem, nisi secus in fundatione ipsius Confraternitatis cautum esset in *Turritana die 8 Iunii 1619.*

422. Hinc Archiepiscopus visitare potest Hospitalia, nisi in fundatione exempta fuerint ab eius iurisdictione in *Turritana die 8 Iunii 1619.*

423. Nam Concilium Tridentinum in Cap. 8 sess. 22 de reformatione tribuit quidem Episcopis facultatem visitandi quaecumque Loca pia, sed haud sustulit fundationes excludentes eos ab huiusmodi visitatione; quandoquidem Sacra Congregatio inhaerens declarationibus alias editis censuit, Concilii Decretum cap. 8 sess. 22 de reformatione, tribuens Episcopis facultatem visitandi, non sustulisse fundationes, nisi specificè excludentes Episcopum etiam a iure visitandi in *Abulen. die 4 Februarii 1653 lib. 19 Decretorum pag. 29.*

424. Nec prohibet Iudicibus Secularibus, ne visitent Hospitalia, si alias tale ius eis legitime competit in *Feretrana lib. 2 Decretorum pag. 2.*

425. Unde Sacra Congregatio audito Episcopo, inhaerensque resolutioni a se alias editae, quod Concilii Decretum cap. 8 sess. 22, tribuens Episcopis facultatem visitandi Hospitalia et alia Loca pia, non sustulerit fundationes excludentes Episcopum a iure visitandi,

perpensoque tenore exhibitarum fundationum, censuit, Episcopum Abulensem Collegium S. Bernardi Hospitale aliaque pia Opera, de quibus agitur, a Francisco de Toletto erecta, nequaquam visitare aut alias se ingerere posse in *Abulen. die 6 Aprilis 1606.*

426. Etenim visitandi facultas ita pertinet ad Ordinarium, ut, etiamsi in fundatione alteri concessa esset, non per hoc tamen exclusus censetur Episcopus, cui tantum expressa prohibitio praeiudicare potest, iuxta resolutiones Sacrae Congregationis, de quibus apud Ludovisium decis. 8 per totum in *Bononien. Iuris visitandi die 2 Octobris 1721 §. Tertium,*

427. Quapropter Episcopus Viterbiensis visitare potest Hospitale pro triremibus in Terra Civitatis Vetulae existens una cum sua Ecclesia, donec de privilegio Apostolico, vel fundatione Hospitalis alias disponente sibi constiterit in *Viterbien. die 19 Septembris 1637 lib. 15 Decretorum pag. 601.*

428. Episcopus enim visitare potest Hospitalia omnia et pia Loca quomodocumque nuncupentur, etiamsi sint privata laicorum, corrigere et reformare in casibus a iure permisis, nempe ob negligentiam vel dilapidationem bonorum, utque Testatorum voluntas servetur, iuxta cap. 8 sess. 22 de reformatione in *Cremonen. mense Februarii 1609 lib. 11 Decretorum pag. 46.*

429. Hinc visitare potest Episcopus Comensis Hospitale Lugani, non obstante exceptione, quod existat sub immediata Helvetiorum protectione in *Comen. die 10 Decembris 1640 lib. 16 Decretorum pag. 451.*

430. Similiter Episcopus Civitatis Castelli visitare potest Hospitale Projectorum et Montem pietatis in *Civitatis Castelli die 22 Augusti 1637 lib. 15 Decretorum pag. 579.*

431. Habet enim Episcopus ius visitandi nedum Hospitale, sed et Montem Pietatis nec non alia loca huiusmodi, donec doceatur eorundem eodem de contraria consuetudine privilegio aut fundatione in *Pisauren. die 7 Februarii 1654 lib. 19 Decretorum pag. 310.*

432. Unde Episcopus potest visitare seorsim ab Officialibus laicis alias forsàn visitare solitis, et absque eorum consensu, quae ad bonum eiusdem Montis regimen expedire iudicaverit, decernere in *Eugubina Visita-*

*tionis Montis pii die 10 Septembris 1661 lib. 22 Decretorum pag. 640.*

Item in *Forosempronien. Visitationis die 23 Aprilis 1663 lib. 25 Decretorum pag. 362 a tergo.*

433. Amplia, etiamsi Magistratus secularis praeveniret in revisione computorum in *Lauden. Iurisdictionis die 26 Martii 1678 lib. 30 Decretorum pag. 44.*

434. Quin imo Episcopus potest edere Constitutiones pro bono regimine et administratione Montis in *Urbينات. die 19 Iunii 1649 lib. 18 Decretorum pag. 674.*

435. Hinc Episcopus in visitatione Montis potest secum ducere duos Canonicos vel alias Personas ecclesiasticas, prout adhibet in visitatione Ecclesiarum aliorum Locorum piorum suae Diaecesis, sive eorum consilio utendi, sive dignitatis servandae gratia in *Forosempronien. Visitationis die 23 Aprilis 1663 lib. 23 Decretorum pag. 362 a tergo.*

436. Qua de re Episcopus in Decretis, quae edit in visitatione Montis, potest sibi facultatem reservare augendi et reformandi extra visitationem in *Ravennaten. die 2 Decembris 1677 lib. 11 Decretorum pag. 205.*

437. Amplia, potest Episcopus visitare Montes etiam Frumentarios erectos a Communitatibus laicis pro subventionem Pauperum, ad effectum tamen recognoscendi tantum laborem usurariam in *Montisfalisci Visitationis Montis frumentarii die 25 Iunii 1695 lib. 45 Decretorum.*

438. Idque locum sibi vindicat, non obstante inhibitione A. C. in *Tyburтина Re-assumptionis Causae die 21 Februarii 1682 lib. 32 Decretorum pag. 152 a tergo.*

439. Nam Episcopi alique Ordinarii in sacra visitatione sive Ecclesiarum, sive Hospitalium, quorum cura ad laicos pertineat, iuxta Concilium Tridentinum in cap. 10 sess. 24 de reformatione, - ius et potestatem habent, etiam tamquam Apostolicae Sedis delegati, ea ordinandi moderandi puniendi et exequendi iuxta Canonum sanctiones, quae illis ex prudentia sua pro subditorum emen-

datione ac Diaecesis suae utilitate necessaria videbuntur - in *Nullius Foripompilii sacrae Visitationis die 14 Maii 1825 §. Capitula.*

440. Quocirca Visitatori ius est vetera corrigere Statuta novaque conficere, ea, quae ad bonum Locorum piorum regimen et fideliem administrationem conducunt, statuere; ceteraque ordinare, quae ipsi visa fuerint expedire, Fagnan. in Cap. 3 et 4 de religiosis domibus, Barbos. iur. eccles. univ. lib. 1 cap. 4 n. 26 in *Nullius Foripompilii sacrae Visitationis die 14 Maii 1825 §. Capitula.*

441. Quum itaque Episcopus Vasionensis sacram visitationem ageret, iure ac merito edi iussit libros Hospitalis in Oppido Malaucaenae existentis, e quibus cognosceret, an eius reditus bene administrarentur, an onera pii Loci et Testatorum voluntates implerentur. Eos quidem edere negarunt nomine Communitatis aliqui Cives, contententes, Hospitalis laicum exemptum esse ab Episcopi iurisdictione in iis, quae spiritualia non respiciebant. Episcopus tamen plura tulit Decreta, quae illi spreverunt. Proposito vero dubio: - II. An liceat Episcopo in visitatione et extra tam quoad spiritualia, quam quoad temporalia Decreta edere in casu etc. -, Sacra Congregatio, postquam declaraverit, non constare de exemptione praefati Hospitalis a iurisdictione ordinaria Episcopi, responsum tulit: - Ad secundum, Affirmative; et amplius - in *Vasionen. Iurisdictionis die 11 Augusti 1753.*

442. Episcopus autem Decreta edens, quae Statuta Locorum piorum Ecclesiarumque tangunt, nequit iura interesse habentium perimere vel aliquo modo laedere; adeoque proposito dubio: - X. An Episcopus possit visitando corrigere et moderari Statuta Ecclesiae, quae Apostolica Auctoritate non sunt confirmata? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad decimum, resolutionem non a dispositione Concilii Tridentini, sed a iure communi esse petendam - in *Oriolen. die 27 Martii 1632 (1).*

443. Hinc attentis privilegiis a Summo

(1) Pignatellius in consult. 65 tom. 1 n. 1 perpendit! - Adverto tamen, quod hoc quaesitum fuit alias propositum in supradicta Abulen. Iuris visitandi 25 Ianuarii 1580 in ultima propositione data in Sacra Congregatione Concilii circa Statuta Administratorum, et tunc Sacra Congregatio articulum non definivit expresse; sed dixit, quod Episcopus se contineret intra limites visitationis. Quasi diceret, non posse hoc facere; quia hoc non pertinet ad correctionem. Et quidem merito. Quia cum facultas statuendi proveniat a iure



Pontifice concessis, Episcopus ius tantum habet visitandi Ecclesiam et Hospitale quoad ea, quae concernunt divinum cultum, reservato ei tamen iure incumbendi executioni piarum dispositionum; his enim in terminis propositis dubiis: - I. An Episcopus habeat ius visitandi Ecclesiam Consolationis tam in iis, quae concernunt cultum divinum, quam in iis, quae respiciunt gubernium oeconomicum, ita ut Rectores aliique Administratores dictae Ecclesiae teneantur eidem rationem reddere? II. An idem Episcopus habeat ius visitandi Hospitale dictae Ecclesiae et respective exigendi redditionem rationis ab illius Administratoribus? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative quoad ea, quae concernunt cultum divinum; in reliquis, Negative. Ad secundum, ut in primo, reservato iure Episcopo incumbendi executioni piarum dispositionum - in *Tudertina Iurisdictionis die 22 Septembris 1742* (1).

444. Qua de re ius visitandi exigendique rationes quatuor piorum Operum, quae Urceani erant, et quorum administratio apud Decuriones erat eiusdem Terrae, Hospitalis nempe Montis frumentarii et duarum hereditatum Salvi et Cevaloni, spectare censuit Sacra Congregatio ad Episcopum ad formam Concilii, salva tamen auctoritate Curiae Legationis in exercendis administrationibus oeconomicis, ex eo quod aderat quidem Breve Summi Pontificis, quo huiusmodi ius privativum Praesidi Provinciae concessum videbatur, sed hoc adstringendum erat ad eam iurisdictionem notionemque, quam habebant Thesaurarius R. Camerae et Sacra Congregatio Boni Regiminis, quorum iurisdictio laica erat, non ecclesiastica, a Brevi Apostolico non tollebatur Episcopo iurisdictionem, quam habebat a sacris Canonibus, cum praesertim accederent consuetudo Provinciae res iudicatae et factum ipsorum Praesidum seu Legatorum; his quippe in terminis proposito dubio: - An et cui competit ius visitandi Loca pia, de quibus agitur, in casu etc. -, Sacra Congregatio die 18 iunii 1757 respon-

sum dedit: - Competere Episcopo ad formam Concilii, salva auctoritate Curiae Legationis in exercendis administrationibus oeconomicis -. Reproposito dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - In decisis, et amplius - in *Fanen. Iurisdictionis die 4 Martii 1758*.

445. Hinc Episcopo ius est quaecumque Loca pia visitandi eorumque administrationis rationem petendi, atque ex officio omnia cognoscendi et exequendi, quae ad Dei cultum et animarum salutem vel Pauperum subsidium sunt instituta, Concil. Trid. sess. 22 cap. 8 et 9 de reformatione. Idque iuxta communiorem sententiam locum habere, etiamsi agatur de Locis piis absque Ordinarii auctoritate erectis, Monacell. in form. tit. 5 form. 1 n. 10, Piton. de contr. patr. allegat. 32 n. 5, et Sacra Congregatio in Imolen. 22 novembris 1692 et 20 iulii 1693 apud Monacell. loco citato. Et praesertim quoad redditionem rationis ex clara dispositione Concilii Tridentini in dicta sess. 22 cap. 9, ubi generaliter et indistincte omnes casus comprehenduntur, eo tantum excepto, quo Episcopus expressis verbis in fundatione fuisset exclusus, Fagnan. in cap. 4 de relig. domib. a n. 8, Monacell. tit. 13 form. 2 quaest. 48, et S. Congregatio apud eundem in Hispalen. 11 ianuarii 1596 in *Faventina Redditionis rationis die 8 Augusti 1772 §. Hoc*.

446. Quin imo ab hac regula receditur, si Administratores sint negligentes in adimplenda Fundatorum voluntate; nam hoc casu potest Episcopus illos compellere ad sibi reddendam administrationis rationem, quamvis Hospitale in fundatione exemptum fuerit declaratum in *Eugubina Iuris visitandi die 21 Iulii 1783 §. Licet*.

447. Proposito autem dubio: - IV. An similiter pro revidendis computis Locorum piorum possit Episcopus deputare Ratiocinatore cum facultate exigendi pro eius labore carolenos quinque a quolibet Loco pio? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ad

iurisdictione, quam quodlibet Collegium habet in rebus suis de iure communi, non potest Episcopus derogare iuri communi, et tollere ius tertii, sed hoc soli Principi permittitur, alias visitatio serviret non ad aedificationem, sed ad destructionem -.

(1) Speciem Causae huius habes in Verb. *Administrator*, §. VI, n. 299 ad 305, Tom. I; dubia vero, quae ibidem referuntur, fuerunt in modum, qui supra descriptus est, reformata.

quantum, Episcopus transmittat taxam Curiae Metropolitanae – in *Larinen. die 23 Martii 1697 lib. 47 Decretorum*.

448. Nam ultra Clementinam *Quia contingit* de religiosis domibus Sacrum Concilium Tridentinum sess. 22 cap. 8 dat Episcopis, tamquam Sedis Apostolicae delegatis, ius visitandi Hospitalia et pia Loca omnia, etiamsi praedictorum Locorum cura ad Laicos pertineat, et etiamsi sint exempta, non obstantibus quacumque consuetudine etiam immemorabili privilegio aut statuto, et cap. 9 idem Concilium praescribit, quod Administratores tam Ecclesiastici, quam Laici Hospitalium et quorumcumque piorum Locorum singulis annis teneantur reddere rationem administrationis Ordinario, consuetudinibus et privilegiis quibuscumque in contrarium sublati in *Senogallien. die 18 Maii 1726 §. Quoad ius*.

449. Idcirco Episcopus in visitatione cogere potest Capitulum Collegiatae S. Agathae Civitatis Cremonae ad redditionem rationis, etiamsi exemptiones et privilegia habere praetendat; his enim in terminis proposito dubio: – VI. An Episcopus in visitatione possit cogere Capitulum ad redditionem rationis in casu etc. –, Sacra Congregatio die 5 aprilis 1732 responsum tulit: – Ad sextum, Affirmative –. Reproposito dein dubio sub formula: – An et in quibus sit standum, vel recedendum a decisis die 5 aprilis 1732 in casu etc. –, Sacra Congregatio respondit: – In decisis, et amplius in *Cremonen. Synodi die 29 Augusti 1733*.

450. Siquidem Sacra Congregatio declaravit, sublatas esse Decretis Concilii Tridentini in cap. 8 et 9 sess. 22 de reformatione consuetudines etiam immemorabiles repugnantes iuri tributo Ordinario a praeaudato Sacro Concilio Tridentino visitandi Loca pia ac rationem administrationis exigendi in *Illerden. anno 1609 lib. 11 Decretorum pag. 50*.

451. Hinc etiam Laici administratores Locorum piorum tenentur reddere rationem administrationis Episcopo in actu sacrae visitationis, etiamsi non consueverint antea Praedecessores exigere rationes, dum visitationem agerent in *Ferentina sacrae Visitationis die 27 Augusti 1831*.

452. Iamvero in Oppido Ceccani Ferentinae Diaecesis tria existebant pia Loca, quae S. Mariae de Loco S. Sebastiani et S. Rochi titulo nuncupabantur. Horum patronatus ad eius Oppidi Communitatem pertinere dicebatur, eademque pia Loca a Ceccanensi Magistratu administrari compertum erat. Itaque modernus Ferentini Episcopus sacram ibidem agens visitationem, quum administrationis rationem sibi ab eo Magistratu reddendam petiisset, hunc quidem suis ipse mandatis plane inobedientem sensit, fretum scilicet asserita quadam exemptione, qua se ab immemorabili tempore legitime frui contendit. Atqui huiusmodi exemptionem omnino impugnavit Episcopus, qui, dum omni suae iurisdictionis usu prudenter abstinuit, illico tamen Promotori Fiscali commisit, ut ad definiendam eius rei controversiam supplicem Sacrae Congregationi libellum porrigeret, itidemque Aloisio Angeletti Ceccanensis Communitatis Priori coram Sacra Congregatione diem indiceret. His expletis, Promotor Fiscalis contendit, ex Cap. 8 sess. 24 de reformatione Concilii Tridentini Episcopos etiam tamquam Sedis Apostolicae delegatos habere ius visitandi omnia Loca pia, etiamsi eorum cura ad laicos pertineat, nec non ex cap. 9 sess. 24 de reformatione etiam extra tempus, quo pastorem visitationem per Diaecesim Episcopus obeat, eidem Administratores eorumdem Locorum teneri singulis annis reddere rationem. Nec obesse dixit, quod antea Episcopi, cum Ceccanum visitarent, praedictorum Locorum piorum rationem haud exigere consuevissent: nulla enim praescriptione ius visitandi extingui potest. Ceterum plena erant acta visitationum Episcopaliū Decretis in visitatione praedictorum Locorum piorum editis. Proposito hinc dubio: – An Administratores Locorum piorum S. Mariae de Loco S. Sebastiani et S. Rochi teneantur reddere rationem administrationis Episcopo in actu sacrae visitationis in casu etc. –, Sacra Congregatio responsum dedit: – Affirmative – in *Ferentina sacrae Visitationis die 27 Augusti 1831*.

453. Quin imo quum Episcopus visitare voverit Hospitale sine Altari sine Capella sine aere tinnulo et sine beneficio immunitatis, et rationes ab eius Administratoribus



exigere vellet, sed iidem obstiterint, ex eo quod Episcopus excluderetur ab ipso Testatore in limine foundationis, Sacra Congregatio resolvit, Hospitale non esse exemptum a iurisdictione Episcopi quoad redditionem rationis in *Liparen. Exemptionis Hospitalis die 9 Maii et die 11 Iulii 1750.*

454. Siquidem testamento iussit Bartholomaeus Russius Liparensis, ut post obitum aedes suae in Hospitale verterentur: Commissarii atque Exequutores et Administratores huius pii Operis elegit, iisque facultatem dedit alios successive nominandi; voluitque, — che non siino tenuti detti miei Fideicommissarii dar conto a niuna persona di quello amministreranno etiam de negligentis commissis et male administratis, e per altra cosa quomodocumque et qualitercumque etiam sarebbero richiesti a dar conto dal medesimo Prelato —. E vivis erepto Testatore, factum fuit Hospitale, nulla, ut dicebatur, auctoritate Episcopi interveniente, sine Altari, sine Capella, sine aere tinnulo, sine beneficio immunitatis. Hoc Hospitale nunquam ab Episcopis fuit visitatum, nunquam Episcopi ab Administratoribus rationes exegerunt. Modernus tamen Episcopus et Hospitale visitare voluit, et rationes ab Administratoribus volebat exigere. Obstiterunt illi, cum sustinerent, non posse Episcopum rationes administrationis exigere, quia in ipso limine foundationis excluderetur, nec visitationi esse locum, quia res erat de Opere pio mere laico, neque ecclesiastica immunitate potiebatur. His autem perpensis, propositis dubiis: — I. An Hospitale S. Bartholomaei Liparensis sit omnino exemptum a visitatione Episcopi? *Et quatenus affirmative.* II. An acta facta a Curia Episcopali Liparensi super visitatione dicti Hospitalis sit delenda? —, Sacra Congregatio die 9 maii 1750 respondit: — Ad primum, non esse exemptum a iurisdictione Episcopi quoad redditionem rationis. Ad secundum, provisum in primo —. Repropositis dein dubiis sub formula: — An sit standum, vel recedendum a decisio in casu etc. —, Sacra Congregatio responsum tulit: — In decisio, et amplius — in *Liparen. Exemptionis Hospitalis die 11 Iulii 1750.*

455. Quin imo licet Hospitalia, quae Regiae protectioni subduntur, ab Episcoporum visi-

tatione immunia sint, uti expresse statuitur in cap. 8 sess. 22, nihilominus eorundem Hospitalium Administratores tenentur reddere Episcopis rationem gestae administrationis, Barbos. ad Concil. Trid. Cap. 9 sess. 22 n. 15, solumque hoc iure uti non possunt, si in fundatione contrarium statutum fuerit in *Eugubina iuris visitandi die 21 Iulii 1783 §. Licet.*

456. Hinc Sacra Congregatio in responsione ad relationem Status Ecclesiae Eugubinae die 12 novembris 1633 eidem Episcopo sic respondit: — Si Hospitale S. Mariae Charitatis ab Ordinarii iurisdictione et visitatione, prout ex ipsa relatione supponitur, exemptum existit, non posse ab A. T. visitari, praeterquam si videre voluerit, an piae Testamentum voluntates executioni mandentur: quo vero ad redditionem rationis A. T. omnino esse reddendam; quod si ex privilegio aut ex consuetudine vel alia aliqua ratione aliis reddenda esset, eisdem reddendam esse, adhibita cum illis A. T., nisi in fundatione aliter expresse cautum esset, nempe quod rationes Ordinario reddendae non essent, nec cum illius interventu —, *ceu videre est in lib. 15 Decretorum pag. 6.*

457. Qua de re quoad Hospitalia et Confraternitates, quae sunt sub immediata protectione Regum, ea siquidem sunt exempta a visitatione Episcopi iuxta Cap. 8 sess. 22 de reformatione, sed haec immediata Regum protectio, quae eximit a visitatione iuxta citatum cap. 8, non eximit a redditione rationis. Quocirca in sequenti Cap. 9, in quo agitur de redditione rationis, nulla fit mentio dictae Regiae protectionis, uti ponderat Fagnanus in Cap. *De Xenodochiis* de relig. domib. n. 17, et firmavit Rota in decis. 193 n. 7 et 8 coram Cerro. Item Regia protectio debet implorari in limine erectionis, ut suffragetur, ceu late ostendunt Cavalcan. de brachio Regio part. 9 n. 3, Menoch. cons. 721, Ricciull. lucubr. eccles. lib. 4 cap. 15 n. 10, Seraphin. decis. 1025, et respondit Sacra Congregatio die 10 decembris 1621 Episcopo Leyrensi sacra Limina visitanti lib. 15 Decretorum pag. 413: et quamvis nonnulli existimaverint, Conciliarem exemptionem, quae loquitur de Regibus, extendi etiam ad sublimes Principes, qui Regalia in suis ditionibus possident, etiamsi

Regis titulum non gerant, uti habetur apud Barbosam ad cap. 8 sess. 22 n. 28, alii nihilominus existimant, Concilium esse taxative intelligendum de Regibus, ex quo quando voluit comprehendere Reges et alios sublimes ac supremos Principes, iura Imperii in suis dominiis habentes, id scivit exprimere, uti habetur cap. 9 sess. 25 de reformatione, et adhaesisse videtur Sacra Congregatio, quae respondit, Episcopum Eugubinum posse visitare Hospitale maius dictae Civitatis, licet illud a Sede Apostolica privilegium obtinisset, quod gubernari et regi deberet a septem Civibus eligendis et a Duce Urbini confirmandis, quemadmodum plene habetur apud Fagnanum in Cap. *Ad haec* de relig. domibus a n. 15 in *Senogallien. die 18 Maii 1726 §. Quoad Hospitalia.*

458. Unde constare debet de legitima Regia exemptione, alias enim Loca pia nec a visitatione Episcopi eximi possunt; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit, Domus pias sub invocatione S. Mariae de Misericordia ab ordinaria visitatione exemptas esse, dummodo vere constet de illarum exemptione et legitima Regia protectione in *Leyrien. die 7 Septembris 1630.*

459. Ideirco Episcopus Sutrinus visitare potest Oratorium et Hospitale Societatis Disciplinatorum Castri Roncilionis iure ordinario, non vero delegato, cum de exemptione non constaret; propositis enim dubiis: - I. An liceat Episcopo Sutrino visitare Hospitale et Oratorium Disciplinatorum Roncilionis in casu etc. *Et quatenus affirmative.* II. An iure ordinario, vel potius delegato in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, iure ordinario - in *Sutrina Iurisdictionis die 7 Decembris 1715 lib. 65 Decretorum.*

460. Quod si non satis constet de Hospi-

talibus exemptione, Sacra Congregatio mandat, ut coadiuventur probationes; quandoquidem Promotor Fiscalis Curiae Legationis Urbini praetendit, Episcopum Senogalliae posse quidem visitare Hospitale Beatae Mariae de Misericordia in dicta Civitate existens, sed intra limites suae iurisdictionis, et in linea Delegati Apostolici, sed non posse exigere rationes administrationis reddituum, et administrationem temporalem et oeconomicam eiusdem Hospitalis, et electionem et remotionem Ministrorum et Famulorum pertinere ad Syndicos cum dependentia a solo Eñño Legato vel Praeside Status Urbini pro tempore. Quum autem iura hinc inde deducta rem haud luculenter probarent, propositis dubiis: - I. An Episcopus Senogalliae habeat ius visitandi Hospitale Beatae Mariae Misericordiae, et ab Administratoribus et Ministris exigendi rationem administrationis reddituum eiusdem Hospitalis, tamquam Ordinarius, seu tamquam Delegatus Apostolicus? II. An administratio temporalis seu oeconomica dicti Hospitalis et electio seu remotio eius Ministrorum et Famulorum spectet ad Episcopum, seu potius ad Syndicos eiusdem Hospitalis cum dependentia ab Eñño Legato seu Praeside pro tempore, ita ut licuerit et liceat Legato seu Praesidi demandare Syndicis electionem et remotionem dictorum Ministrorum in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Dilata, et coadiuventur probationes - in *Senogallien. die 18 Maii 1726.*

461. Pia Loca tamen Episcopali iurisdictioni non subiecta nequit Episcopus visitare, nisi temporibus a iure expressis, uti tradit Reiffenst. lib. 3 Decret. tit. 36 de religiosis domibus n. 9, Fagnan. in Cap. *Ad haec* eod. tit. in *Auximana Iuris Praesentandi die 27 Maii 1837 §. Plura.*



## EPISCOPUS QUOAD VISITATIONEM CUM ADIUNCTIS

1. Concilium Tridentinum sess. 6 cap. 4 de reformatione statuit: — Capitula Cathedralium et aliarum maiorum Ecclesiarum illarumque Personae, nullis exemptionibus sententiis et iuramentis concordiiis, quae tantum suos obligant Auctores, non etiam Successores, tueri se possint, quominus a suis Episcopis et aliis maioribus Praelatis per se ipsos solos, vel illis, quibus sibi videbitur, Adiunctis, iuxta canonicas sanctiones, toties, quoties opus fuerit, visitari corrigi et emendari, etiam Auctoritate Apostolica, possint et valeant — in *Dubium Visitationis die 13 Septembris 1721 §. De.*

Item in *Arboren. die 18 Iulii 1835 §. Rem.*

2. Itaque quum olim dubitatum fuisset, an in visitatione Capituli suae Cathedralis teneretur Episcopus sibi adiungere aliquos Canonicos, ad terminos Textus in Cap. *Ut iuxta* de officio Ordinarii, et Rota affirmative respondisset, re delata ad Sacram Congregationem, eadem censuit, Episcopum in visitatione Capituli non teneri assumere aliquos ex Canonicis, sed posse visitare, vel per se ipsum solum, vel aliis Adiunctis, etiam extra Capitulum, et resolutio fuit a Summo Pontifice Gregorio XIII confirmata, uti fuse habetur apud Fagnanum in Cap. *Ut iuxta* de officio ordin. a n. 37, et in Cap. *Cum venerabilis* de censibus a n. 5 in *Dubium Visitationis die 13 Septembris 1721 §. De.*

3. Unde quidquid sit de variis opinionibus, quae super exemptione Capitulorum et modo procedendi adversus Capitulares fuerunt inter Patres Concilii Tridentini, uti plene refertur in lib. 23 cap. 3 et cap. 7 Hist. dicti Concilii a Card. Pallavicino, hoc unum certum est, quod ad rem, de qua agitur, bina in dicto Concilio extant Decreta, alterum sess. 25 cap. 6, et alterum sess. 6 cap. 4 de reformatione, in quo decernitur, quod Capitula Cathedralium et aliarum Ecclesiarum et eorum Personae nullis exemptionibus aut consuetudinibus se tueri possint, quominus a suis Episcopis per se ipsos solos, vel illis, quibus sibi vide-

bitur, Adiunctis, iuxta canonicas sanctiones, toties quoties opus fuerit, visitare corrigi et emendari possint et valeant; et cohaerenter ad haec, reprobata Rotae sententia, Sacra Congregatio censuit, Episcopum in visitatione Capituli non teneri assumere aliquos ex Canonicis, sed posse visitare, vel per se ipsum solum, vel aliis Adiunctis etiam extra Capitulum iuxta ea, quae plene habentur apud Fagnanum in Cap. *Ut iuxta* de officio ordin. a n. 37 ad finem, et in Cap. *Cum venerabilis* de censibus a n. 5 in *Ianuen. Iurisdictionis die 4 Iulii 1722 §. Et.*

4. Porro eo loci sess. 6 cap. 4 Tridentinum de iis Capitulis loquitur, quae revera ab Episcopi sui potestate libera sunt, teste Benedicto XIV de synod. diaeces. lib. 13 cap. 9 n. 6 in *Arboren. die 18 Iulii 1835 §. Rem.*

5. Quapropter Episcopus vigore Cap. 4 sess. 6 de reformatione potest per se ipsum absque Adiunctis quaecumque Capitula exempta visitare, haud obstante qualibet exemptione quocumque privilegio et quavis etiam immemorabili consuetudine; quandoquidem — Praesupposito, quod Capitulum Zamorense est exemptum de consuetudine immemorabili, quaeritur, an possit Episcopus visitare Ecclesiam illiusque Canonicos Beneficiatos et alias Ecclesiae Personas per se ipsum, vel an debeant intervenire Adiuncti aut aliae Personae de Ecclesia, vel extra eam, quia nunc procedit solus Episcopus cum Secretario et Notario? Congregatio Concilii respondit, posse per se ipsum solum — in *Zamoren. lib. 131 Posit. pag. 806.*

6. Unde verba *per se ipsum*, quae Sacra Congregatio in hac resolutione adhibuit, plane respondent aliis a Concilio Tridentino in cap. 4 sess. 6 adhibitis, nempe *per se ipsos*; adeoque Episcopus, quoties Capitulum exemptum seorsim visitare velit, id quidem potest, sed visitationem per se ipsum explere tenetur, quin alteri eam delegare valeat; contra vero id Episcopo licitum est, dum universae Diaecesis vel partis illius visitationem peragit, iuxta cap. 3 sess. 24 de

reformatione. Enimvero Sacra Congregatio declaravit: - Ordinarium volentem visitare in vim cap. 4 sess. 6 teneri per se ipsum; volentem autem visitare ex cap. 3 sess. 24 posse per suum Generalem Vicarium aut Visitatorem, si tamen legitime impeditus fuerit - *in Hispalen. die 12 Martii 1593 lib. 7 Decretorum pag. 98.*

7. Si quidem, allegata Conciliaris dispositio cap. 4 sess. 6 edita fuit sub Paulo III, novumque confirmationis robur obtinuit sub Pio IV, uti habetur sess. 25 cap. 6 de reformatione: - Statuit Sancta Synodus, ut in omnibus Ecclesiis Cathedralibus et Collegiatis Decretum sub fel. rec. Paulo III, quod incipit: *Capitula Cathedralium*, observetur non solum quando Episcopus visitaverit, sed et quoties ex officio, vel ad petitionem alicuius contra aliquem ex contentis in dicto Decreto procedat, ita tamen, ut, cum extra visitationem processerit, infrascripta omnia locum habeant; videlicet, ut Capitulum initio cuiuslibet anni eligat ex Capitulo duos, de quorum consilio et assensu Episcopus vel eius Vicarius tam in formando processum, quam in ceteris omnibus actibus usque ad finem Causae inclusive, coram Notario tamen ipsius Episcopi et in eius domo aut consueto tribunali, procedere teneatur. Unum autem tantum sit utriusque votum, possitque alter Episcopo accedere. Quod si ambo ab Episcopo discordes in aliquo actu seu interlocutoria vel definitiva sententia fuerint, tunc intra sex dierum spatium cum Episcopo tertium eligant; et si in electione tertii etiam discordent, ad vicinorem Episcopum electio devolvatur, et iuxta eam partem, cum qua tertius conveniet, articulus, in quo erat discordia, terminetur; alias processus et inde secuta nulla sint, nullosque producant iuris effectus. In criminalibus tamen ex incontinentia provenientibus, de qua in Decreto de concubinariis, et in atrocioribus delictis, depositionem aut degradationem requirentibus, ubi de fuga timetur, ne iudicium eludatur, et ideo opus sit personali detentione, possit initio solus Episcopus ad summariam informationem et necessariam detentionem procedere, servato tamen in reliquis ordine praemisso. In omnibus au-

tem casibus ea ratio habeatur, ut, iuxta qualitatem delicti ac personarum, delinquentes ipsi in loco decenti custodiantur - *in Dubium Visitationis die 13 Septembris 1721 §. Allegata.*

8. Qua de re in Cap. 6 sess. 25 de reformatione confirmantur disposita in Cap. 4 sess. 6, et additur, quod, si Episcopus extra visitationem adversus aliquem ex Canonicis procedere velit, teneatur id facere cum duobus Adiunctis ex gremio Capituli, nisi forte ageretur de delictis, depositionem aut degradationem requirentibus, et in quibus de fuga timeretur, tunc enim Episcopus tam ad personalem detentionem, quam ad summariam informationem procedere potest etiam sine Adiunctis; cumque hoc sextum sit consecutivum ad caput quartum, hinc est, quod iuxta repetitas Sacrae Congregationis resolutiones Caput illud sextum non procedit, nisi in Capitulis exemptis, Barbosa ad cap. 6 sess. 25 de reform. n. 3, et de Canon. cap. 28 n. 2, Tondut. quaest. Benef. n. 2, Solorzan. de iur. indiar. tom. 2 lib. 3 cap. 14 n. 66, Rot. decis. 743 part. 1 divers., decis. 321 part. 2 divers., et in Giennen. Adiunctorum 13 februarii 1702 coram Molines, quae est decis. 13 in Mantiss. ad Card. De Luca tom. 1 lib. 3 *in Ianuen. Iurisdictionis die 4 Iulii 1722 §. In.*

9. Idque ampliatur etiam ad casum, quo Episcopus extra visitationem procedere vellet contra Capitulum exemptum propter excessum, ab universo Capitulo vel de illius mandato consensu aut approbatione commissum; quandoquidem Sacra Congregatio declaravit: - Si Capitulum ipsum delinquat, vel aliquis ex Canonicis de mandato Capituli, utrum Iudices in suo corpore a Capitulo electi possint aut debeant cum Episcopis simul iudicare? -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Ita debere - *in Astoricen. die 29 Aprilis 1578 Posit. 153 pag. 542 et lib. 1 Decretorum pag. 153 a tergo (1).*

10. Proposito autem dubio: - XX. An quando Capitulum delinquit, possit Episcopus procedere contra singulos Canonicos sine Coniudicibus, et casu, quo id non possit, quid tandem desuper sit agendum? -, Sacra Con-

(1) Modo tamen delictum non sit in personam Episcopi vel in contemptum eius vel ubi Episcopus interesse haberet; tunc enim facultas procedendi devolvitur ad proximum Superiorem.



gregatio responsum dedit: - Ad vigesimum, servandum esse laudum a Clemente VIII Pontifice Maximo motu proprio confirmatum - *in Oriolen. die 27 Martii 1632.*

11. Itaque Concilium Tridentinum in cap. 6 sess. 25 de reformatione loquens de Adiunctis adhibendis non vindicat sibi locum, nisi in iis Capitulis, quae exemptione vel alio iure speciali se ante Concilium tuebantur adversus Episcopi iurisdictionem *in Perusina die 16 Ianuarii 1596 lib. 8 Decretorum pag. 160.*

Item *in Novarien. anno 1597 lib. 9 Decretorum pag. 28; in Nullius die 13 Augusti 1599 lib. 9 Decretorum pag. 78.*

12. Unde Sacra Congregatio Concilii Tridentini interpretes in ea semper fuit sententia, non esse locum Decreto de Adiunctis, quod legitur in Cap. 6 sess. 25 de reformatione, nisi cum et agitur de Capitulo ab Episcopi iurisdictione exempto, et Episcopus contra Canonicum procedere intendit *extra visitationem*; quandoquidem - Episcopus Brixien-sis ad observationem Decreti Concilii Tridentini sess. 25 cap. 6 supplicat declarari, an ea, quae deobservanda iniunguntur Episcopo extra visitationem procedenti contra Cathedralis et Collegiatarum Ecclesiarum Capitula et eorum Personas, adeo indistincte locum habeant, ut, etiamsi Capitula huiusmodi exempta non sint, ea nihilominus Episcopus observare teneatur? Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum censuit, dictum Cap. 6 sess. 25 habere tantum locum in Capitulis exemptis - *in Brixien. anno 1573 lib. 1 Decretorum pag. 71.*

13. Nec secus eadem laudata Sacra Congregatio respondit Episcopo Faventino; siquidem - Episcopus Faventinus rogat, an Canonicos et quoscumque alios suae Ecclesiae delinquentes possit sine Capituli seu cuiusvis alterius interventu corrigere, non obstante Concilii Tridentini Decreto sess. 25 cap. 6, quod, ut ipse existimat, de exemptis a iurisdictione Episcopi duntaxat, et non de aliis intelligitur? Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum censuit, ita esse intelligendum dictum Cap. 6 sess. 25 - *in Faventina anno 1573 lib. 1 Decretorum pag. 152 a tergo.*

14. Similiter - diebus praeteritis fuit pe-

tita pro parte Episcopi Gadicensis declaratio Sacrae Congregationis, quod Decretum Concilii Cap. 6 sess. 25, dum loquitur de Adiunctis, non habeat locum, nisi in Capitulis exemptis, et propterea petebatur declarari, quod Episcopus Gadicensis non obligetur dicto Decreto, nec teneatur assumere Adiunctos Capitulares, quia Capitulum non est exemptum. Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum censuit, si verum est, Capitulum Gadicense non esse exemptum a iurisdictione Ordinarii, non habere in eo locum Decretum illud Concilii sess. 25 cap. 6 - *in Gadicen. anno 1573 lib. 1 Decretorum pag. 156 a tergo et 157.*

15. Ideirco quum Capitulum Cathedralis Ecclesiae Neapolitanae exemptum non esset ab Ordinarii iurisdictione, Sacra Congregatio declaravit, procedere posse Archiepiscopum sine Adiunctis in Causis Capitularium suae Cathedralis *in Neapolitana die 14 Martii 1671 lib. 27 Decretorum pag. 53 a tergo.*

16. Procedere tamen debet in praedictis Causis Episcopus ad instantiam Fiscalis ab ipso Episcopo eligendi, non autem a Capitularibus *in Calaguritana die 9 Maii 1626 lib. 12 Decretorum pag. 352.*

17. Quod si Capitulum exemptum sit ab Ordinarii iurisdictione, Sacra Congregatio declaravit, non posse Episcopum solum aliquid decernere in Causis, in quibus tenetur procedere cum Adiunctis, nec habere ullam iurisdictionem contra ipsos Adiunctos in eisdem Causis *in Hispalen. mense Octobris 1589 lib. 6 Decretorum pag. 59.*

18. Amplia, etiamsi Canonicus extra Civitatem degat ac delinquat, Episcopus procedere non potest absque Adiunctis; quandoquidem proposita quaestione: - Si Canonicus Ecclesiae Cathedralis extra Civitatem delinquat, maxime degens in aliquo loco, ut puta, in loco sui Beneficii, utrum a solo Episcopo possit corrigi et puniri? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Non posse, sed eum Adiunctis de Capitulo iuxta Caput 6 sess. 25 *in Astoricen. die 29 Aprilis 1578.*

19. Concilium tamen Tridentinum non aufert Episcopis facultatem procedendi contra Capitularem delinquentem intra corpus Ecclesiae, iuxta Caput 6 sess. 25 de reformatione *in Asturien. lib. 3 Decretorum pag. 77.*

20. Episcopus solus vero non potest quidquam decernere, poenas infligendo vel censuras fulminando in *Gadicen. mense Aprilis 1585 lib. 4 Decretorum pag. 29.*

21. Hinc Episcopus procedens in Causis criminalibus contra Canonicos suae Cathedralis cum Adiunctis, non potest sine ipsis eos declarare incursos in censuras in casibus, in quibus sit formandus processus in *Turritana Iuris puniendi Canonicos die 10 Iulii 1694 lib. 4 Decretorum.*

22. Nec potest Episcopus punire procedere et cognoscere contra Beneficiatos extra visitationem Capituli exempti de delictis resultantibus in visitatione absque Adiunctis, iuxta Cap. 6 sess. 25 de reformatione in *Zamoren. mense Iunii 1586 lib. 4 Decretorum pag. 153 et 154.*

23. Multo minus igitur potest Episcopus procedere ad capturam aliquorum, quando Capitulares dissentiunt ab Episcopo, pro conservatione sui iuris in *Zamoren. mense Iunii 1586 lib. 4 Decretorum pag. 153 et 154.*

24. Ubi vero timetur de fuga Canonici rei, potest Episcopus ad capturam sine Adiunctis procedere; secus vero si non timetur de fuga in *Segobrien. lib. 2 Decretorum pag. 89.*

25. Hinc et Canonicus vel alius de corpore Capituli, qui incidit in furorem et propterea expedit, ut custodiatur, potest ab Episcopo custodiae tradi absque Adiunctis, constituto sive iudicialiter, sive extrajudicialiter de furore in *Dubium Adiunctorum die 28 Novembris 1671 lib. 27 Decretorum pag. 257 359.*

26. Quin imo Capitulares Adiuncti non possunt inhibitionibus impedire Episcopum, nec illum molestare, si solus procedit, sed debet ad Superiorem appellare in *Oxomen. die 26 Maii 1640 lib. 16 Decretorum pag. 359.*

27. Alias autem Sacra Congregatio declaravit, Concilium Tridentinum in cap. 6 sess. 25 de reformatione disponens, Episcopum in visitatione procedere posse sine Adiunctis, extra vero visitationem cum Adiunctis, habere locum etiam, quando Episcopus procedit tamquam Apostolicae Sedis Delegatus in *Barchinonen. ad dictum Cap. 6 sess. 25 de reformatione Posit. 147.*

28. Amplia, id locum habet etiam quoad Collegiatas exemptas ex privilegio Apostolico a iurisdictione Episcopi in *Brixien. lib. 2 Decretorum pag. 183 a tergo.*

29. Non habet tamen locum quoad Collegiatam erectam in Cathedrali, si ante erectionem erat exempta in *Terulen. ad Cap. 6 sess. 25 de reformatione Posit. 147.*

30. Neque habet locum in iis, qui sunt extra Capitulum; sed in iis tantum, qui sunt de Capitulo in *Dubium ad Cap. 6 sess. 25 de reformatione Posit. 147.*

31. Hinc Sacra Congregatio censuit, non ex eo, quia Portionarii integri et dimidii habent vocem in Capitulo, illos esse Capitulares, sed tunc inter Capitulares censi debere, cum ex Apostolico privilegio vel ex consuetudine aut Ecclesiae statuto inter Capitulares connumerentur; ideo si ipsi talibus facultatibus non potiantur, Episcopus poterit contra illos non cum Adiunctis solum procedere in *Seguntina die 22 Iunii 1593 lib. 7 Decretorum pag. 113.*

32. Quin imo Sacra Congregatio declaravit, Episcopum Atrebatensem posse Ecclesiam suam Cathedrali eiusque Capitulum ac Personas visitare, et extra visitationem Causas criminales Capitularium una cum Adiunctis, aliorum vero, qui nec Dignitates obtinent, nec sunt de Capitulo per seipsum cognoscere ac definire, non obstante asserta concordia privilegiis exemptionibus vel consuetudinibus etiam immemorabilibus, eidemque Episcopo, quominus praedicta exequi possit, minime obstare iuramentum, ut proponitur, praestitum de observandis iuribus consuetudinibus privilegiis atque libertatibus Ecclesiae suae in *Atrebaten. die 17 Maii 1623.*

33. Quum igitur quaesitum fuerit, ad quem spectet cognitio Causarum criminalium ceterorum Clericorum Civitatis et Diaecesis Atrebatensis? —, Sacra Congregatio respondit, eiusmodi cognitionem ad solum Episcopum, privilegiis quibuscumque non obstantibus, spectare; quod si id ius ex immemorabili consuetudine Capitulo competat, eam consuetudinem non esse quidem a Concilio sublatam Decreto 20 sess. 24, verum donec Capitulum illam legitime probaverit per tres sententias conformes vel unicam, quae in rem iudica-



tam transierit, eiusmodi Causas ab Episcopo tantum esse cognoscendas *in Atrebaten. die 26 Maii 1623 (1).*

34. Idcirco Episcopus non tenetur adhibere Adiunctos procedens contra Sacristam aliosque non Capitulares etiam ad eorum capturam, immo nec dum ad ulteriora vult contra eosdem procedere *in Calaritana die 2 Septembris 1645 lib. 17 Decretorum pag. 510.*

35. Amplia, Episcopus potest procedere absque Adiunctis contra Coadiutorem cum futura successione, nisi in Literis Apostolicis cautum sit, ipsum frui omnibus privilegiis, quibus fruuntur Canonici vel quid simile *in Salamantina anno 1593 lib. 7 Decretorum pag. 109.*

36. Itaque Sacra Congregatio de voto Rotae declaravit, praefatum Decretum Concilii Tridentini in cap. 6 sess. 25 non solum comprehendere omnia Capitula exempta, sed et omnia alia praetendentia, rite se posse tueri non modo adversus visitationem, ut in cap. 4 sess. 6, sed etiam adversus ea, quae hic disponuntur, quando agenda sunt extra visitationem, sive vigore privilegiorum etiam ex fundatione competentium nec non consuetudinum etiam immemorabilium sententiarum iuramentorum et concordiarum, quae tantum suos obligant auctores *in Dubium ad Cap. 6 sess. 25 de reformatione Posit. 147.*

37. Compertum hinc etiam est, Cap. 6 sess. 25 Concilii Tridentini haudquaquam sustulisse concordias a Sede Apostolica confirmatas ex certa scientia et cum causae cognitione, sed tantum confirmatas in forma communi *in Corduben. die 2 Martii 1595 lib. 8 pag. 108.*

38. Nam concordiae firmatae a Papa in forma communi concernentes modum procedendi ab Episcopo contra Canonicos derogatum fuit per Decretum Concilii in Cap. 6 sess. 25 de reformatione *in Conchen. die 4 Iulii 1593 lib. 7 Decretorum pag. 115.*

39. Amplia, etiam concurrente consuetudine immemorabili in Nullius anno 1594 *lib. 8 Decretorum pag. 31.*

40. Hinc multo magis derogatum fuit huiusmodi concordiae seu concessionis factae ab Episcopo et confirmatae a Summo Pontifice ante Concilium Tridentinum; his enim in terminis proposito dubio: - An asserta concordia seu concessio Fortigarii olim Episcopi Atrebatensis ab Eugenio IV confirmata fuerit a Concilio ex Decretis cap. 4 sess. 6 et cap. 6 sess. 25 sublata nec ne? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Fuisse sublatam - *in Atrebaten. die 20 Februarii 1623 (2).*

41. Qua de re Sacra Congregatio declaravit, sublatam fuisse per Concilium etiam concordiam de consensu Partium in Concilio Provinciali stabilitam, qua disponitur, correctionem Canonicorum fieri debere ab Episcopo cum Deputatis a Capitulo *in Segobriacen. anno 1589 lib. 6 Decretorum pag. 90*

42. Unde licet ex antiquissimis concessionibus Episcoporum Apostolica Auctoritate confirmatis nec non immemorabili consuetudine introductum supponeretur, quod Episcopi pro tempore Ecclesiam Cathedralem illiusque Capitulares non aliter visitarentur, nisi deputatis a Capitulo de sui gremio duobus in Coniudices, idque per concordiam modernus Episcopus atque Capitulum, solemniter interposito iuramento, statuerint, nihilominus Sacra Congregatio declaravit, Episcopum posse visitare sine Adiunctis Cathedralem illiusque Capitulares Parochiales et Capellam sitam intra claustrum Cathedralis, nec non exigere rationes administrationum, quae Capitulo incumbunt, at contra recusantes contumaces et inobedientes procedere per censuras *in Urgellen. Visitationis die 5 Septembris 1705 lib. 55 Decretorum.*

43. Siquidem - ex antiquissimis concessionibus Episcoporum Apostolica Auctoritate confirmatis, atque ex immemorabili respective consuetudine introductum supponitur, quod per Episcopum pro tempore Ecclesia Cathedralis illiusque Capitulum omnesque Capitularium et ipsius Ecclesiae Personae non aliter visitentur, nisi deputatis a Capitulo de sui gremio duobus

(1) Urbanus VIII in Constitutione, cuius initium: *Cum sicut accepimus* 20 Ianuarii 1624, ut in Bullar. Roman. tom. 5 p. 5 pag. 188 resolutionem hanc praeaudatae Sacrae Congregationis confirmavit.

(2) Hanc resolutionem confirmavit Urbanus VIII in Constitutione incipien. *Decet* 3 novembris 1623, ut in Bullar. Roman. tom. 5 part. 5 pag. 166.

in Coniudices, qui ipsi Episcopo visitanti assistant. Idemque etiam recentius statutum ostenditur per concordiam inter hodiernum Episcopum et Capitulum de anno 1696 celebratam, quam solemni interposito iuramento contrahentes observare promiserunt. Cumque modo sine praedictis Coniudicibus Episcopus eandem Cathedralē Ecclesiam eiusque Personas visitare velle asseratur, compositis idcirco infrascriptis dubiis, visitationem quoque Parochialium aliarumque Capellarum intra claustrum dictae Ecclesiae Cathedralis existentium, nec non modum reddendi in ipsa visitatione rationem Episcopo respicientibus, EE. VV. utraque Parte informante decernent — I. An possit Episcopus sine Adiunctis Capituli visitare Cathedralē Ecclesiam Urgellensem illiusque Capitulum Dignitates Canonicos et alias Personas dictae Cathedralis Ecclesiae? II. An possit Episcopus visitare Parochiales sitas intra claustrum et ambitum eiusdem Ecclesiae Cathedralis? III. An possit visitare Capellam Beatae Mariae de Pietate sitam in claustro eiusdem Ecclesiae? IV. An Capitulum teneatur in actu visitationis reddere rationem administrationum, quae incumbunt Capitulo Ecclesiae Cathedralis? V. An contra recusantes contumaces et inobedientes procedere possit per censuras ecclesiasticas? VI. An teneatur Capitulum deferre libros administrationum ad palatium Episcopale ad hoc, ut Episcopus rationes suscipere valeat? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum secundum tertium quartum et quintum, Affirmative. Ad sextum, Affirmative, ad formam tamen Causae Hispalen.; et amplius in omnibus — in *Urgellen. Visitationis die 5 Septembris 1705 lib. 55 Decretorum*.

44. Idecirco Concilium Tridentinum Cap. 6 sess. 25 eas tantum concordias non sustulit, quae confirmatae fuerunt a Sede Apostolica ex certa scientia et cum causae cognitione in *Corduben. die 2 Martii 1595 lib. 8 Decretorum pag. 108*.

45. Amplia, nec eas Concilium Tridentinum sustulit, quae fuerunt confirmatae in forma specifica ab eadem Sede Apostolica in *Seguntina lib. 2 Decretorum pag. 259*.

46. Ad Sedem vero Apostolicam spectat concordiam declarare, an sit confirmata in forma communi, vel ex certa scientia et cum

causae cognitione in *Atrebaten. die 23 Septembris 1617 lib. 11 Decretorum pag. 203*.

47. Unde in huiusmodi Capitulis non potest Episcopus sine Adiunctis procedere ad privationem Canoniciatus, ob non susceptos Ordines Praebendae annexos, vel ob non residentiam in *Dubium ad Cap. 6 sess. 25 de reformatione Posit. 147*.

48. Quod si Episcopus procedit contra Canonicum non residentem ad poenas a Sacro Concilio praescriptas, non vero ad privationem, haud tenetur adhibere Adiunctos; quandoquidem proposito dubio: — XIII. An Episcopus procedens contra Canonicum delinquentem supra non residentia teneatur adhibere Coniudices, dum non procedit ad privationem Canoniciatus seu Beneficiorum? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad decimum tertium, Episcopum procedentem contra Canonicum ob non residentiam, dum non procedit ad privationem, sed ad poenas a Sacro Concilio praescriptas, non teneri Coniudices adhibere — in *Oriolen. die 27 Martii 1632*.

49. Hinc Episcopus in generali visitatione potest imponere poenam, quae tantum morum correctionem respiciat; quandoquidem proposito dubio: — V. An Episcopus in generali visitatione possit solus sine Coniudicibus imponere poenam Canonicis extraordinariam, quae magis ad morum correctionem, quam ad formalem punitionem tendat? —, Sacra Congregatio responsum tulit: — Ad quintum, in generali visitatione Episcopum solum sine Coniudicibus procedere posse contra Canonicos eisque poenam imponere extraordinariam, quae magis morum correctionem, quam punitionem respiciat — in *Oriolen. die 27 Martii 1632*.

50. Quin imo Episcopus sine Adiunctis potest etiam remittere et condonare poenas Canonicis, etiamsi poenae fuerint inflictae ab eodem Episcopo una cum Adiunctis in *Lucen. ad cap. 6 sess. 25 de reformatione Posit. 147*.

51. Nec tenetur Episcopus adhibere Adiunctos in Causis civilibus contra Canonicos et Capitulares Ecclesiae Cathedralis; sed tantum in criminalibus in *Calaritana die 2 Septembris 1645 lib. 17 Decretorum pag. 510*.

52. Imo constat de bono iure Ordinarii



procedendi in criminalibus contra Canonicos sine Adiunctis, etiam ad effectum manutentionis, si eius Curia sit in antiquissima possessione procedendi contra Canonicos sine Adiunctis, et Capitulum haud probet exemptionem ab Ordinarii iurisdictione *in Ianuen. Iurisdictionis die 4 Iulii 1722.*

53. Iamvero anno 1570 orta est controversia, an Ordinarius Ianuensis teneretur procedere contra quemdam Canonicum dictae Ecclesiae cum voto Adiunctorum, et Sacrae Congregationis sensus fuisse videtur, quod teneretur procedere cum Adiunctis, si Capitulum erat exemptum, secus autem si exemptione non fruebatur, uti legitur in dec. 321 part. 2 divers. Capitulum itaque se praetendit exemptum ab Ordinarii iurisdictione, attentis Apostolicis privilegiis concordatis et nonnullis actibus, et sic non posse criminaliter contra Canonicos et Capitulares Ordinarium procedere sine Adiunctis. Excepit e contra Eñus Archiepiscopus, sibi favere dispositionem iuris, exemptionem non probari, et suam Curiam esse in antiquissima possessione procedendi contra Canonicos et Capitulares sine Adiunctis. Proposito hinc dubio: - An et de cuius bono iure constet procedendi in criminalibus contra Canonicos et Capitulares Metropolitanæ Ianuæ una cum vel sine Adiunctis, etiam ad effectum manutentionis in casu etc. -, Sacra Congregatio responsum tulit: - Constare de bono iure Eñi Archiepiscopi procedendi in criminalibus contra Canonicos sine Adiunctis, etiam ad effectum manutentionis - *in Ianuen. die 4 Iulii 1722.*

54. Quum igitur primum haud constet de generali exemptione Capituli a iurisdictione ordinaria Episcopi, Episcopus nec etiam in atrocioribus procedere tenetur contra Capitulares extra visitationem cum duobus Adiunctis ad formam Cap. 6 sess. 25 de reformatione, et in visitatione Cathedralis dictorumque Capitularium per se ipsum dumtaxat ad formam Cap. 4 sess. 6 de reformatione, ac legitime impeditus visitationem Cathedralis et Capituli differre valet, servatis tamen finibus moderati et prudentis arbitrii, nec non Capitulum subicitur Constitutionibus Synodalibus et aliis legibus per Edicta panditis ab Episcopis, ex novis tamen deductis probatur

generalis Capituli exemptio *in Gerunden. Exemptionis die 24 Maii 1738 die 19 Decembris 1739 et die 16 Martii 1748.*

55. Iamvero impugnante Episcopo exemptionem, quam sibi multiplici nomine ab eius ordinaria iurisdictione asserebat Capitulum Cathedralis Ecclesiae, plura suborta fuerunt disputationum germina, quibus radicitus evellendis opportunum censuit idem Capitulum, praeter dubium generalis a se praetensae exemptionis quaestionem concernens, quatuor alia sapientissimo Sacrae Congregationis oraculo decidenda proponi. His igitur propositis dubiis, videlicet: - I. An constet de generali exemptione Capituli a iurisdictione ordinaria Episcopi in casu etc. II. An dictus Episcopus procedere teneatur contra Capitulares extra visitationem cum duobus Adiunctis ad formam Cap. 6 sess. 25 de reformatione, et in visitatione Cathedralis dictorumque Capitularium per se ipsum dumtaxat ad formam Cap. 4 sess. 6 de reformatione in casu etc. III. An dictus Episcopus in atrocioribus procedere possit etiam sine Adiunctis contra dictos Capitulares, seu potius contra eosdem procedere debeat Episcopus Vicensis in casu etc. IV. An occasione visitationis Capituli et Cathedralis Episcopus eam terminare teneatur quam citius, nisi fuerit legitime impeditus, seu potius postquam fuit incepta procedendo ad extraneos actus eandem ad libitum differre valeat in casu etc. V. An dictum Capitulum subiciatur Constitutionibus Synodalibus sive aliis legibus etiam per Edicta panditis ab Episcopis absque illius consilio et assensu, vel potius editis cum eiusdem consilio tantum in casu etc. -, Sacra Congregatio die 24 maii 1738 respondit: - Ad primum, Negative. In reliquis, dilata -. Facta autem memorato Capitulo potestate iura sua iterum experiendi, repositum primo dubio sub formula: - An sit standum, vel recedendum a decisio in casu etc. -, Sacra Congregatio die 21 novembris 1739 responsum dedit: - nihil de Literis compulso-rialibus, et Causa una cum duabus sequentibus proponatur omnino in prima post proximam -. Repositum hinc praefato dubio sub eadem formula, Sacra Congregatio die 19 decembris 1739 respondit: - In decisio, et amplius -. Audiri postulavit et obtinuit Ca-

pitulum, et dum nova parabatur propositio, electi fuerunt communi litigantium consensu duo Iudices compromissarii Card. Belluga et Gentili Sacrae Congregationis Praefectus. Cum hi sententia discordes essent, e vivis erepto primo ex iis, et novo Episcopo Gerundensi recusante alium eligere Iudicem compromissarium, Causa quoad illud primum dubium iterum discutienda venit penes Sacram Congregationem. Capitulum itaque postulavit, ut a decisis recederetur, ne subverterentur transactiones decisiones Rotaes Constitutiones Summorum Pontificum et diuturna ac longaeva consuetudo eoque servata cum sacramentis praestitis ab Episcopis, qui Ecclesiae illi praefuerunt. Reproposito hinc dubio sub formula: - An quoad primum dubium sit standum, vel recedendum a decisis sub die 19 decembris 1739 in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Praevio recessu a decisis, Affirmative - *in Gerunden. Iurisdictionis super Adiunctis et visitatione Cathedralis die 16 Martii 1748.*

56. Repropositis hinc etiam aliis dubiis: - I. An Episcopus procedere teneatur contra Capitulares extra visitationem cum duobus Adiunctis ad formam Cap. 6 sess. 25 de reformatione et in visitatione Cathedralis dictorumque Capitularium per se ipsum dumtaxat ad formam Cap. 4 sess. 6 de reformatione in casu etc. II. An dictus Episcopus in atrocioribus procedere possit etiam sine Adiunctis contra dictos Capitulares, seu potius contra eosdem procedere debeat Episcopus Vicensis in casu etc. III. An occasione visitationis Capituli et Cathedralis Episcopus eam terminare teneatur quam citius, nisi fuerit legitime impeditus, seu potius postquam fuit incepta procedendo ad extraneos actus eandem ad libitum differre valeat in casu etc. IV. An dictum Capitulum subiiciatur Constitutionibus Synodalibus sive aliis legibus etiam per Edicta panditis ab Episcopis absque illius consilio et assensu, vel potius editis cum eiusdem consilio tantum in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Negative. Ad secundum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam. Ad tertium, Affirmative quoad utramque partem, servatis tamen finibus moderati et prudentis arbitrii; et amplius. Ad quar-

tum, Affirmative ad primam partem, Negative ad secundam; et amplius - *in Gerunden. Exemptionis die 19 Decembris 1739.*

57. In eo autem quod attinet ad exigendam rationem sine Adiunctis, ponderandum esse videtur; primo, quod Sacrum Concilium Tridentinum sess. 24 cap. 16 de reformatione decernit, Episcopum promotum exigere debere ab Officialibus et Administratoribus a Capitulo deputatis, etiamsi sint ex eodem Capitulo, rationem administrationis, et posse eos punire, si in administratione deliquerint, etiamsi iidem absolutionem aut liberationem a Capitulo reportassent; secundo, quod idem Concilium sess. 25 cap. 6 de reformatione decernit, quod si Episcopus extra visitationem adversus aliquem ex Canonicis procedere velit, teneatur id facere cum duobus Adiunctis ex gremio Capituli, et quia hoc caput sextum sess. 25 de reformatione est consecutivum ad caput quartum sess. 6 de reformatione, in quo sermo fit de Capitulis exemptis ab Episcopi iurisdictione, iuxta firmata per Rotam in decis. 743 divers. part. 1, et decis. 321 divers. part. 2, et in Giennen. Adiunctorum 13 februarii 1702 coram Molines, quae est decis. 13 in Mantiss. ad Card. De Luca tom. 1 lib. 3; et tertio demum, quod in Capitulis exemptis non tenetur Episcopus ad tramites Capituli sexti sess. 25 de reformatione procedere cum Adiunctis, quando vult exigere rationes administrationis a Canonicis et Officialibus deputatis a Capitulo, Sede vacante, nisi in casu, quo vellet ad eorum punitionem et correctionem procedere, iuxta resolutionem Sacrae Congregationis apud Garziam de Benef. part. 5 cap. 7 n. 23, et apud Barbosam ad Cap. 6 sess. 25 n. 14 *in Gnesnen. die 14 Aprilis 1725 §. Et.*

58. Hinc Sacra Congregatio declaravit, posse quidem Archiepiscopum delegare actionem rationum Fabricae Ecclesiae a Capitulo reddendam, verum tam huiusmodi Delegatum, quam etiam Archiepiscopum non habere facultatem solum procedendi, nisi ubi civiliter agatur; quod si forte ob commissas fraudes vel alia de causa criminaliter sit agendum, teneri utique adversus Capitulares, utpote exemptos, adhibere Adiunctos, iuxta Decretum Cap. 6 sess. 25 de



reformatione in *Hispalen. die 11 Ianuarii 1596.*

59. Idecirco proposito dubio: - VII. An in visitatione Ecclesiae Cathedralis possit Episcopus solus sine Coniudicibus rationem exigere administrationis Ecclesiae, quam Capitulum administrat, et aliorum Operum ad curam dicti Capituli existentium? -, Sacra Congregatio responsum dedit: - Ad septimum, posse Episcopum solum sine Coniudicibus exigere rationem administrationis Operum piorum ad curam Capituli existentium, dummodo non procedat ad privationem, vel alias criminaliter in forma Iudicis - in *Oriolen. die 27 Martii 1632.*

60. Nam facultas est Episcopo soli sine Coniudicibus exigere rationem Operum piorum ad curam Capituli etiam exempti existentium, dummodo non procedat ad privationem, vel aliter criminaliter in forma Iudicis in *Suessionen. die 16 Septembris 1662.*

61. Qua de re propositis dubiis: - X. An Episcopus possit in visitatione exigere rationes administrationum a Capitulo, saltem earum, quarum commodum non ad Canonicos tantum, sed ad Beneficiatos et Ministros Ecclesiae spectat; item an huiusmodi rationum exactio possit fieri per ipsum Episcopum tantum et una cum duobus Canonicis Adiunctis? XI. An etiam possit Episcopus solus visitare fabricam Ecclesiae Cathedralis et rationes eius exigere? -, Sacra Congregatio respondit: - Ad decimum, Episcopum solum vel cum iis, quibus sibi videbitur, Adiunctis posse Capitulares ac bona rerumque et bonorum administrationem visitare. Ad undecimum, itidem posse - in *Segobricen. mense Ianuarii 1590.*

62. Quin imo Episcopus potest etiam absque Adiunctis exigere rationem ab Officialibus a Capitulo, Sede vacante, deputatos vigore Cap. 16 sess. 24 de reformatione, nisi vellet contra eos criminaliter procedere ad eorum correctionem et punitionem in *Dubium ad dictum Cap. 16 sess. 24 de reformatione posit. 100.*

63. Idecirco novus Archiepiscopus procedere potest ad exigendam redditionem rationis absque Adiunctis contra Canonicos, qui de mandato Capituli bona Mensae Archiepiscopalis administrant, quique contu-

maces sunt ad reddendam dictorum bonorum rationem contententes, praefatum Archiepiscopum ad id procedere non posse sine Adiunctis, censurae tamen ob eorum contumaciam relaxatae haud sustinentur in *Gnesnen. die 14 Aprilis 1725.*

64. Siquidem cum Archiepiscopatus Gnesnensis vacasset anno 1721, et iuxta morem convocato Capitulo, electi fuissent in Administratores bonorum Mensae Archiepiscopalis nonnulli Canonici, unus videlicet pro administratione nonnullorum bonorum, et alii pro aliis bonis administrandis, et ad Archiepiscopatum promotus subinde fuisset anno 1724 Theodorus Potochii, idemque cepisset pro redditione rationis, et recusantibus Canonicis Robertson et Drialski, qui bona Archiepiscopatus administraverant, comparere sub obtentu potissimum, quod Archiepiscopus procedere non poterat ad exigendam dictam rationem sine Adiunctis, novus Archiepiscopus ad censuras processit; exortaque inter ipsum et dictos Canonicos controversia, ea fuit ab Eñño Auditore Sanctitatis Suae ad Sacram Congregationem remissa, cum advertentia tamen, quod in praesenti tantum ageretur de memoratis duobus Canonicis, et non de Vitekosaleki, qui fuisse dicebatur Administrator generalis, et in praesens erat Episcopus Calmensis, de quo particulariter suis loco et tempore videndum erat. Contendit autem Archiepiscopus, se rite et recte processisse ad censuras, cum de administratione bonorum nulla esset dubitatio, et certa esset contumacia Administratorum in non comparendo, et omnia de iure et praxi Regionis necessaria servata fuerint, antequam ad censuras devenitum fuerit. Addidit, non esse ullum momentum constituendum in transactionibus et Statutis Synodalibus ex adverso afferendis, cum essent relativa ad Caput sextum sess. 25 de reformatione, vel ad eius tramites intelligenda. His itaque perpensis, propositis dubiis: - I. An Archiepiscopus Gnesnensis potuerit procedere ad exigendam redditionem rationis absque Adiunctis in casu etc. II. An censurae relaxatae per eundem Archiepiscopum sustineantur in casu etc. -, Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Affirmative. Ad secundum, Negative - in *Gnesnen. die 14 Aprilis 1725.*

65. Itaque circa caput 6 sess. 25 de reformatione ex parte Episcopi Abulensis quoad Capitulum Cathedralis Ecclesiae propositis dubiis: — I. An in visitatione Abulensis Ecclesiae vel Personarum Episcopus necessario debeat assumere Notarium et Secretarium Capituli, vel potius unum ex suis Notariis, quem ipse ad hoc elegerit, cum in Concilio Tridentino hoc cap. 6 expresse sit dispositum, quod acta fiant coram Notario Episcopi? II. An Episcopus visitando possit solus sine Adiunctis Capitularibus peccata et excessus Capitularium, quos correctione et punitione dignos repererit, corrigere punire et emendare? III. An Episcopus vel eius Vicarius quando simul cum Adiunctis Capitularibus extra visitationem contra aliquem ex Capitularibus ad punitionem delictorum procedunt iuxta formam Concilii Tridentini hoc cap. 6 debeat ei servire Fiscalis ipsius Episcopi, qui crimina accuset et prosequatur, vel potius an ad hoc munus sit assumendus et nominandus alius Fiscalis ex Servitoribus vel Capellanis dictae Ecclesiae Abulensis? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, in visitatione, de qua agitur, proprium Notarium ab Episcopo esse assumendum, non tamen Capitulo suspectum. Ad secundum, non teneri Episcopum in visitatione adhibere Adiunctos Capitulares, et aliquod crimen posse per se corrigere et punire, non tamen poena ordinaria, sed ea, quae ad morum magis emendationem, quam punitionem respiciat. Ad tertium, posse Episcopum assumere Fiscalem vel alium, quem ipse deputare maluerit —.

66. Praeterea ex parte eiusdem Episcopi propositis etiam dubiis: — I. An Episcopus solus absque Adiunctis Capitularibus possit Capitulum visitare? II. An haec visitandi facultas extendatur etiam ad res et bona Capituli eiusque Administratores? III. An huiusmodi decisio habeat locum etiam in casu, quo administratio rerum et bonorum inter Episcopum et Capitulum sit communis? IV. Quatenus Episcopo competat facultas visitandi, etiam tunc, cum administratio est communis, an praescribendus sit modus Episcopo, ne immutet aut tollat Decreta ab Administratoribus facta, ne eorum potestas aut auctoritas labefactetur V. An liceat Episcopo exigere

iuramentum a visitatis? VI. An de rebus scandalosis tantum et publicis, an etiam secretis et occultis in visitando possit inquirere? VIII. An sint danda transumpta eorum, quae Episcopus visitando punitione digna repererit? VIII. An Capitulum possit visitari ab Episcopo in sua domo Episcopali, an in loco Capitulari tantum? IX. An Episcopus visitando possit recusari, tamquam suspectus? X. An Episcopus visitans iuramentum et acta visitationis in scripturam redigere possit, praesertim si respiciat Personas Capitulares, contra quas nonnisi cum Adiunctis est procedendum? —, Sacra Congregatio respondit: — Ad primum, Episcopum posse; quod si, ut praetenditur, Capitulum habet Statutum ab Apostolica Sede confirmatum, ad Rotam, dummodo interea non retardetur visitatio. Ad secundum, facultatem visitandi etiam ad res et bona Capituli eiusque Administratores extendi, alias elusoria esset visitatio, si negligentes et bonorum usurpatores non castigaret. Ad tertium, Episcopum etiam eo casu visitare posse, non excedendo tamen terminos visitationi praescriptos. Ad quartum, nullum alium Episcopo praescribendum modum, quam quod iuxta visitationis limites se contineat. Ad quintum, non licere Episcopo iuramentum exigere in visitatione praeparatoria, secus in Capitulum; in autem depositiones Testium sint redigendae in scripturam, dilata, et reproponatur, utraque Parte informante. Ad sextum, posse etiam in iis. Ad septimum, posse in visitatione praeparatoria, secus vero in Episcopali. Ad octavum, Episcopum non posse, nec potuisse visitare in domibus Episcopalibus, sed cum visitare voluerit Capitulum, accedere debere ad locum ipsum, quo Capitulares congregari et eorum actus expedire solent, si tamen id congrue fieri potest, sin minus, ad locum congruum et commodiorem; sed semper teneri accedere ad locum Capitularem, quoties prosequi voluerit visitationem alicuius Personae de Capitulo. Ad nonum, Episcopum recusari non posse, nec cum generalem visitationem aggreditur, nec cum ad specialem descendit, si modo sine strepitu et figura iudicii procedens poenas imponit delictorum non ordinarias, sed tantum, quae morum emendationem respiciunt, et modum corri-



gendi non excedant. Ad decimum, non posse in *Abulen. mense Ianuarii 1589 lib. 5 Decretorum pag. 245.*

67. Hinc et à Capitulo Cathedralis Ecclesiae Conchensis propositis dubiis: - I. An Episcopus ex Decreto Sacri Concilii Tridentini teneatur adhibere Adiunctos Coniudices contra Canonicos et Capitulares suae Ecclesiae Cathedralis in revisione computorum et administrationis Operum piorum, seu potius per seipsum tam in actu visitationis, quam extra in eos animadvertere iuris ordine servato processu compilato? II. An Episcopus sive eius Vicarius vel alius Visitator generalis ab Episcopo delegatus teneatur, dum visitat Ecclesiam Cathedrali et Personas Capitulares, adhibere Adiunctos Coniudices a Capitulo quotannis eligendos, vel potius soli possint per seipsos in concernendis visitationem procedere informationes sumere corrigere et punire, nulla tamen servata forma iudicii seu processu compilato? III. An ubi in actu visitationis dirimendum est crimen incontinentiae inveteratae seu concubinatus inter aliquem ex Capitularibus et Mulierem solutam perpetratum possit Episcopus sive eius Vicarius seu Visitator generalis contra dictam Mulierem procedere, eamque iuris ordine servato ac processu compilato punire, non obstante, quod correus criminis sit Persona Capitularis et a dicto Sacro Concilio in Causis criminalibus privilegiata, ne contra ipsam sine Adiunctis Coniudicibus procedatur? IV. An in casu discordiae inter Episcopum et Adiunctos Coniudices a Capitulo deputatos, quo eligendus est tertius infra sex dierum spatium, debeat dictus tertius esse unus de Capitularibus eiusdem Ecclesiae, vel potius quilibet alius extraneus deputari possit? - Sacra Congregatio respondit: - Ad primum, Episcopum posse sine Coniudicibus Adiunctis computa et administrationem Operum piorum a Personis Capitularibus exigere, si criminaliter in forma Iudicis contra eos non procedat. Ad secundum, Episcopum posse in visitatione absque Adiunctis Coniudicibus Ecclesiam Cathedrali et Capitulares visitare, eisque poenas imponere extraordinarias, quae

magis morum correctionem, quam punitiorem respiciant, non autem extra visitationem nec quando contra Capitulares ad poenas ordinarias procederet. Ad tertium, contra Mulierem in crimine incontinentiae seu concubinatus, ut supra expresso, posse per Episcopum in actu visitationis absque Coniudicibus Adiunctis procedi. Ad quartum, tertium eligendum in casu discordiae debere omnino esse Capitularem - in *Conchen. die 23 Novembris 1647 lib. 18 Decretorum pag. 425 (1).*

68. Enimvero in discordia Adiunctorum tertius eligendus debet esse Canonicus vel in dignitate ecclesiastica constitutus in *Gadicens. Adiunctorum anno 1585 lib. 4 Decretorum pag. 17.*

Item anno 1602 lib. 10 Decretorum pag. 44.

69. Etenim Sacra Congregatio declaravit, tam Episcopo ab Adiunctis, quam Adiunctis ab Episcopo licere dissentire dissensionemque in acta redigere in *Hispalen. mense Octobris 1589 lib. 6 Decretorum pag. 59.*

70. Unde tertius, qui eligi debet, omnino capitularis esse debet in *Palentina die 4 Iulii 1648 lib. 18 Decretorum pag. 492.*

71. Electus igitur tertius in discordia Adiunctorum, ubi iurisdictionem acceperit, tenetur se iustitiam administraturum iurare in *Gadicens. Adiunctorum anno 1585 lib. 4 Decretorum pag. 17.*

72. Ab Episcopo vero eligitur locus tribunalis, dum proceditur ab eodem contra Capitulares cum Adiunctis in *Legionen. lib. 2 Decretorum pag. 240 a tergo.*

73. Nam in Causis, in quibus procedere debet cum Adiunctis, Episcopus eligit locum, ubi procedere intendit in *Seguntina lib. 1 Decretorum pag. 82 a tergo.*

74. Hinc procedere potest Episcopus vel in domo propria, vel in Tribunali in *Asturicens. lib. 1 Decretorum pag. 53 a tergo.*

75. Qua de re volens Episcopus visitare Canonicos gaudentes privilegio Adiunctorum, non tenetur servare formam traditam a Venerio in suo examine Episcoporum lib. 4 Cap. 27 n. 30, sed potest, dilata visitatione

(1) Innocentius X in Constitutione, quae incipit: *Exponi* edita die 5 Augusti 1648, ut in Bullar. Roman. tom. 6 part. 3 pag. 165, has laudatae Sacrae Congregationis resolutiones confirmavit.

Capituli, vocare omnes Canonicos singillatim et unum post alium coram se in suo palatio, pro eorum personali visitatione peragenda et interrogationibus habendis super praefata eorum visitatione *in Patavina Visitationis die 23 Ianuarii 1672 lib. 27 Decretorum pag. 292.*

76. Decreta autem facta ab Episcopo de consensu et consilio Adiunctorum in casibus, in quibus tenetur illos adhibere iuxta Cap. 6

sess. 25 de reformatione, debent publicari et executioni demandari sub nomine Episcopi et Adiunctorum, videlicet exprimendo, Episcopum ita decrevisse de consilio et consensu NN. Adiunctorum *in Gadicens. mense Aprilis 1585 lib. 4 Decretorum pag. 29.*

Item *in Hispalen. mense Septembris 1589 lib. 6 Decretorum pag. 38; in Nullius anno 1596 lib. 4 Decretorum pag. 194.*

---

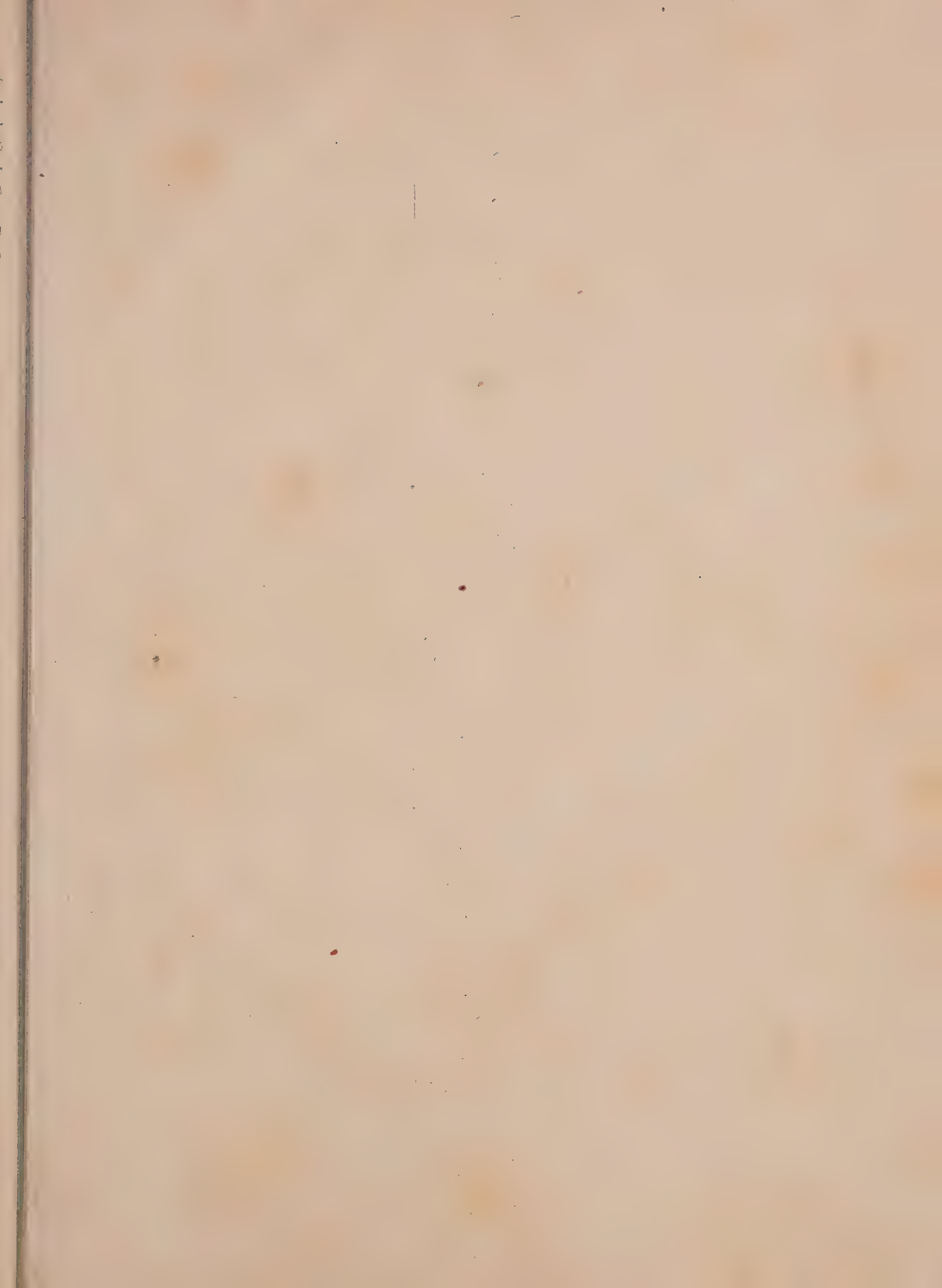
IMPRIMATUR

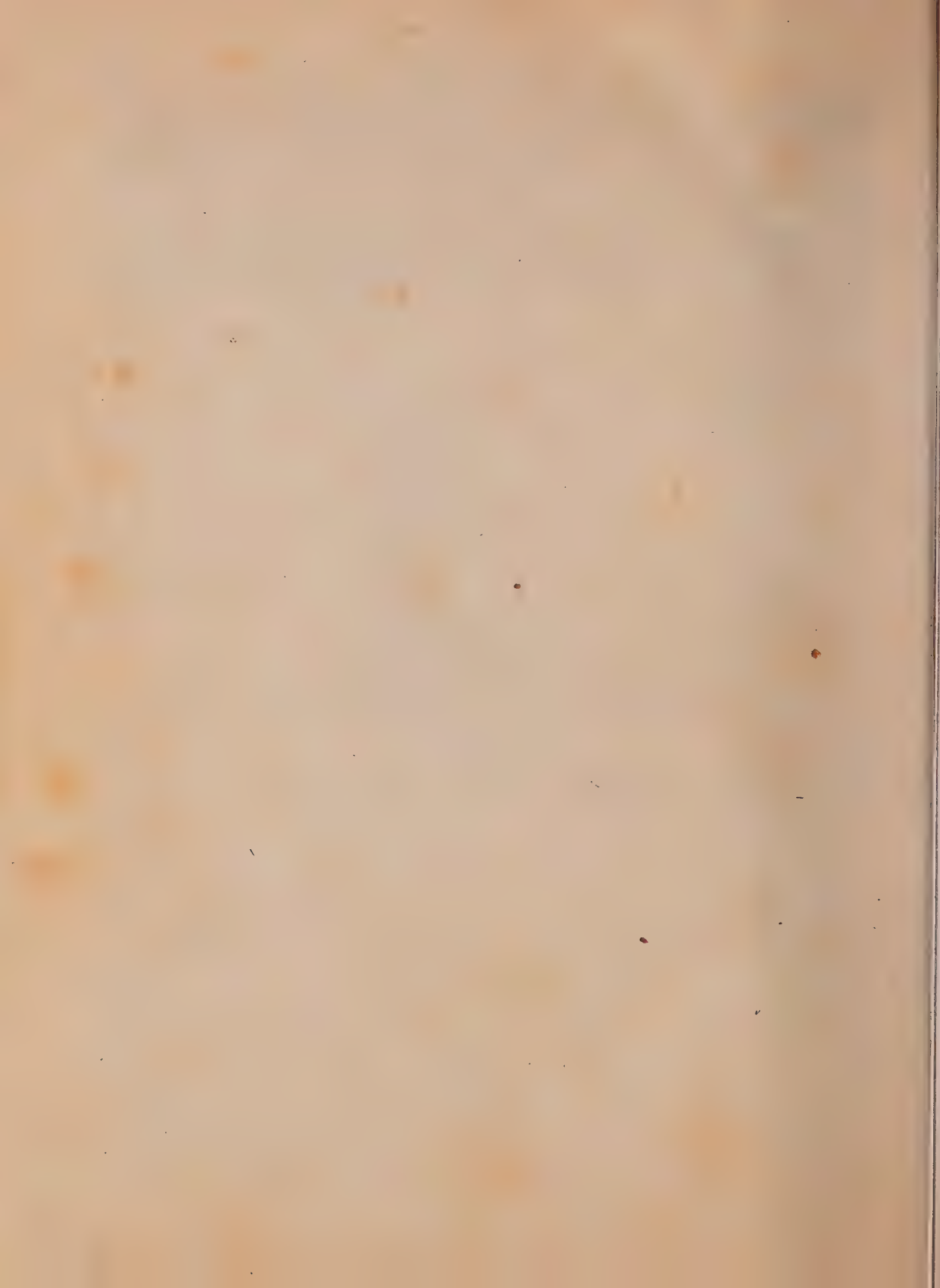
Fr. Augustinus Bausa Ord. Praed. S. P. A. Magister

IMPRIMATUR

Julius Lenti Archiep. Siden. Vicegerens





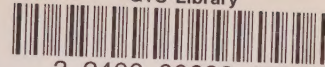












## DATE DUE

DEMCO, INC. 38-2931

**GTU Library**  
2400 Ridge Road  
Berkeley, CA 94709  
**For renewals call (510) 649-2500**  
All items are subject to recall.

37248



